

KINGSFORD-SMITH, A VILÁGHÍRŰ AUSZTRÁLIAI ÓCEÁNREPÜLŐ MA REGGEL ÁTREPÜLT BUDAPESTEN. Képeinken baloldalt fent lovag *Wahl* Oszkárral, a Magyar Légiforgalmi igazgatójával beszélget a mátyásföldi repülőtéren a repülőgép előtt, az alsó képen reggelizik *Kara* Jenő, az Aero-szövetség alelnöke társaságában. Jobboldali kép: a pilóta *tovább indul London felé*

A SOBIESKI-EMLÉKMŰ, AMELYET PÉNTEK DÉLBEN LEPLEZNEK LE ESZTERGOMBAN *(Körmendi-Frimm Jenő alkotása)*

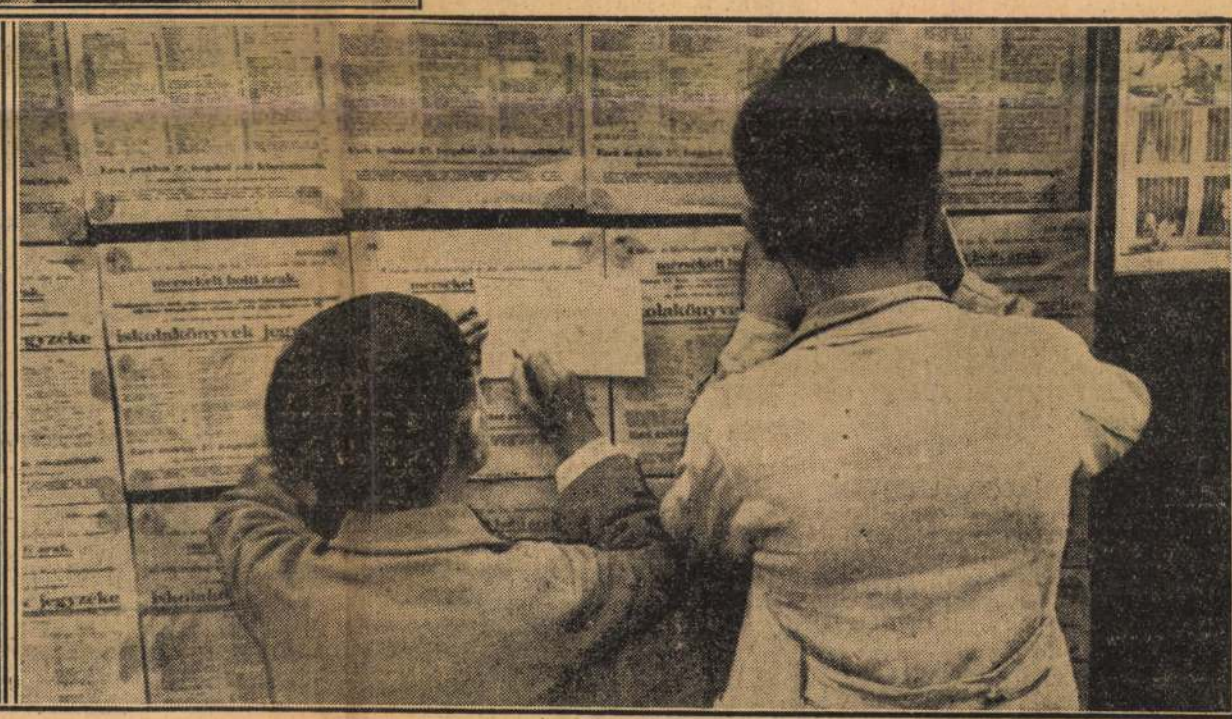

KIS DIÁKOK AZ EST KÖNYVKERESKEDÉSE ELŐTT NÉZIK A TANKÖNYVEK JEGYZÉKÉT

PIERRE COT, FRANCIA LÉGÜGYI MINISZTER ELINDUL MOSZKVÁBA. Baloldali képünkön a pilóták között áll Cot, karján felöltője, jobbról: a le bourget-i repülőtéren érdeklődők serege veszi körül a miniszter gépét a start előtt

SZINHÁZ

Szigeti József világkörüli útjáról

Szigeti József

Szigeti József most, hogy *ismét elindult féléves világkörüli turnéjára*, amelynek során Amerikában *magyar műveket* is fog játszani, egy párizsi zenei lapban nyilatkozott két legutóbbi világkörüli útjáról.

— A legtávolabb vidéken sem lehet mint ismeretlen megjelenni, — mondotta a többi között a nagy magyar hegedűművész — mert a gramofonlemezek mindenütt megelőzik a művészt. Oroszország mélyén, Kínában, Japánban és Ujzélandban is találtam Szigeti-lemezeket. Honoluluban is jártam és Ausztráliában *hatvan koncertet adtam.*

— Melbourneban és Sidneyben egészen különös a koncert-rendszer. Itt a művésznek *8—10 hangversenyt kell adnia.* Sidneyben például *teljes műsoromat lejátszottam.* Úgy érzi az ember magát, *mint egy író, amikor kiadják összegyüjtött műveit.* A közönség nem nagyon változik ezeken a koncerteken, mert minden zenei produkciónak megvan a törzspublikuma, amely bérletben megváltja jegyét valamennyi estére.

— Nagyon elfáradtam *a kétesztendős világturnéban*, de sok gazdag élménnyel térlem vissza és ezért szívesen indulok most ismét útnak. Azt mondhatnám, hogy a művész ilyen világkörüli úton *sokkal többet kap, mint amennyit adni tud.*

*** Marlene Dietrichet egy bécsi színház nézőterén ünnepelték.** Marlene *Dietrich* Párizsból néhány nappal ezelőtt Bécsbe érkezett, ahol valósággal elrejtőzve tartózkodott tegnap estig, amikor *megjelent a Theater an der Wien egyik páholyában* »A szivárványos hölgy« című operett előadásánál. Itt *megismerte a közönség*, valóságos tolongás támadt körülötte és megrohamozták az autogramkérők. Marlene Dietrich Bécsben *több színházzal tárgyalt* egy esetleges tavaszi vendégjáték dolgában, de szeptember végén — mint elmondotta — *visszatér Hollywoodba*, ahol megkezdi Joseph von *Sternberg* rendezésében új filmjét. Nagy Katalin orosz cárnőt fogja játszani.

Marlene Dietrich

Fordítva

A kis színésznőnek hasztalan mutatja tízszer egymásután a rendező a próbán: képtelen jól elmondani egy fontos mondatot.

Végül is a nagy sztár megúnja a kísérletezést, odamegy a kis színésznőhöz és »előjátssza« neki a fatális mondatot. Általános meglepetésre a kis színésznő ahelyett, hogy hálásan megköszönné a tanítást, lebiggyeszti ajkát és azt mondja:

— Nagy vicc... *Ha én is annyi gázsit kapnék, mint maga, én is tudnám így...*

A nagy sztár nem haragszik meg, sőt kedvesen mosolyog.

— Nem jól mondod, gyermekem, — szól elnézően. — *Ha te is tudnád így, te is annyi gázsit kapnál, mint én...*

*** Az »Asszonyregiment« feltámad a Király-színház színpadán.** A nemrég elhúnyt színpadi író, *Rajna* Ferenc »Asszonyregiment« című operettjét annak idején többszázszor játszották a régi Somossy-Orfeumban, majd ugyancsak sokszor előadták a Magyar Színházban is, amikor az még zenés színház volt.

— Ezt a híres operettet eleveníti fel a »Sült galamb« című revünk, — mondotta *Tihanyi* Vilmos rendező — az egyik kép keretében. Ódon színházi ruhatár a színpad, amelyben sok év óta nem járt senki. Katonaruhák porladnak a fogasain: honvédhuszár-, baka-, tüzér- és dragonyosruhák. Poros, pókhálós minden. Egyszer bejönnek az ócska ruhatárba leltárt csinálni, leveszik az egyik tisztiruhát, mire az — megelevenedik. Mögötte egy szakasz katona. Leemelik a másikat, ez is megelevenedik. A katonák mind nők, az »Asszonyregiment« ott felejtett figurái. Nyolcvanhat békebeli katona masiroz a színpadon különböző fegyvernemekben és *Rökk* Marika a vezérük.

*** Horváth Ödön új darabja.** *Horváth* Ödön, a több sikert aratott *magyar származású* német drámaíró, aki Berlinből elköltözött és most Bécsben készül letelepedni, »Ide-oda« címmel új darabot írt, amelyet Karlheinz *Martin* rendezésében a bécsi Volkstheater fog bemutatni karácsonykor. Furcsa darab ez: *énekes bohózat* és egy emberről szól, akit egyik államból *kiutasítanak*, a szomszéd államba pedig *nem akarnak befogadni*, úgyhogy *egy hidon kell élnie*, amely a két ország között van.

*** Toscanini Stockholmban.** *Stockholmból* jelentik: A hangversenyszezón egyik nagy eseménye Arturo *Toscanini* szereplése lesz. A világhírű karmester novemberben jön Svédországba és egy hangversenyt vezényel.

*** Magyar operett-premier Berlinben.** A berlini Theater am Kurfürstendammban megkezdték a próbákat *Halász* Imre és *Eisemann* Mihály »Egy csók és más semmi« című zenés vígjátékából, amely holnap már századszor kerül színre a Magyar Színházban. »Ein Kuss und Schluss« címmel kerül Berlinben bemutatóra október 6-ikán.

Ha a színész kártyás

Az ismert színész csaknem minden idejét a klubban tölti és kártyázik. Egy délután véletlenül korábban ment haza és kereste a kisfiát.

— Mi van a gyerekkel? — kérdezi.

— Zongoraórája van.

A színész odamegy a másik szoba ajtajához, hallgatózik, de nem hall zongoraszót.

— Te, — szól a feleségéhez — ez a fiú kártyázik ott benn a zongoratanárral.

— Hogy mondhatsz ilyen őrültséget!

— Hallottam az imént, hogy a tanár ezt mondta: »*Magának Aszt kell játszania!*«

Hubermann nem fogadta el Furtwängler meghívását

Megírja neki, hogy miért nem megy Németországba hangversenyezni

— Az Est tudósítójától —

A világsajtóban most élénken kommentálják azt a *rendkívül érdekes levélváltást*, amely Bronislav *Huberman*, a világhírű hegedűművész és Wilhelm *Furtwängler*, a nagyszerű karmester, a berlini állami operaház első karnagya és a berlini filharmonikusok vezetője között történt.

Huberman, aki mint ismeretes, szenvedélyes híve és propagálója a páneurópai eszmének és mint politikai író is gyakran szerepel, nemrég levelet kapott Furtwänglertől. Ebben a levélben Furtwängler *Rust* német miniszter expozéjára hivatkozva felszólítja a hegedűművészt, *hogy ismét hangversenyezzen Németországban és törje át azt a falat, amelyet a nemzeti szocializmussal kapcsolatban művészi téren emeltek.*

— A német miniszter — írja levelében Furtwängler — bizottságot hívott egybe, amely a zenei élet bírálója lesz és amely tanácsokkal fog szolgálni a hangversenyek dolgában. Szem előtt fogja tartani, hogy *a német kultúrának érdeke elsősorban német muzsikának helyet adni*, tehát elsősorban német művészeket kell a pódiumra engedni. Azonban természetes, hogy azok a művészek, akik a német zenei kultúráért már sokat dolgoztak és világszerte elismertek, *joggal szerepelhetnek nálunk.* Nem felejtjük el, hogy a mai kor zeneművészetét mindenképpen támogatni kell, *még ha nem német is* és ugyanez vonatkozik az előadó művészekre is. *Minden igazi művész szerepeljen Németországban!*

Bronislav *Huberman elutasító válaszában* a többi közt a következőket írta Furtwänglernek:

— A német kormány azon az állásponton van, hogy *ki kell választani a művészetben a legjobbakat.* És ugyanekkor a *faji kérdést a legszigorúbban érvényesítik.* Azonban itt másról is szó van; például arról, hogy *a tanintézetekben és az operaházakban még mindig nem vették vissza azokat az igazgatókat, karmestereket és zenetanítókat, akik zsidó származásúak vagy más politikai hitvallásúak* és akiket ezért elbocsátottak. Pedig elvitázhatatlan, hogy a pedagógia a legfontosabb. A német alaposság pedig mindig új elveket fog kitalálni a faji elmélet hangsúlyozására majd akkor is, *amikor az új generációról lesz szó.* Itt egy esetben lehet komoly igazságról beszélni, *ha visszaállítják az igazi művészet szabad versenyét!*

— Van ennek a problémának azonban egy emberi oldala is. Lehet-e igazi művészetet, értékes produkciót kívánni attól a művésztől, *akinek emberi érzéseit lábbal tiporták és akit hivatalosan páriának degradáltak?* Ott, ahol a »tiszta német muzsikában« oly előadók voltak, mint *a félzsidó származású Wagner Richard*, a zenetörténeti szerepet játszó *Mendelssohn, Rubinstein, Levi, Joachim...* És lehet-e így *tiszta német zenéről beszélni?*

— Azt írja nekem, hogy valakinek meg kell kezdeni és át kell törni a falat. *Igen, ha csak egy koncert-terem faláról lenne szó!* A valóságban azonban *az európai kultúráról van szó, az egyéniség szabadságáról, a kasztoktól és faji elméletektől megszabaditott felelősségérzetről!* Nem tudom levelemet befejezni anélkül, hogy ki ne fejezzem *mély szomorúságomat* a dolgok miatt, amelyek *engem e pillanatban elválasztanak Németországtól.* És semmisem okozna nekem nagyobb boldogságot, mint az, hogy ha *a zene birodalmán kívül, más téren is* megtörténnének Németországban a változások.

MŰSOROK

Színház

Csütörtök, szeptember 14.

NEMZETI SZINHÁZ: *Hazudj igazat* (½8). — MAGYAR SZINHÁZ: *Egy csók és más semmi* (8). — BELVÁROSI SZINHÁZ: *Magyar szivárvány* (8). — FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ: *Dubarry* (Nyilvános főpróba; 8). — BUDAI SZINKÖR: *Fehérvári huszárok* (½9). — ROYAL ORFEUM: *Tessék beszállni!* (½9). — TERÉZKÖRUTI SZINPAD: *Mennyország a földön* (9). — BETHLEN TÉRI SZINPAD: *A nagy riport* (½9). — KOMÉDIA: *Ki alszik nyáron?* (¾9).

Mozi

ALKOTÁS MOZGÓ (Alkotás utca 11. Tel.: 553—74): Mellékkucca (Iréne Dunne). Vica a vadevezős (Paál Erzsi) (4, ¾7, ½10 folyt.). — **BELVÁROSI MOZGÓ** (Irányi utca 21. Tel.: 833—29): Dübörög a föld (Helene Hayes). Az eladott asszony (Genevive Tobin). Híradó (Jobb terem: 5, ½8, 10; bal terem: ½9). — **BUDAI APOLLÓ** (Széna tér. Tel.: 515—00): Tündöklő asszonyok (Bebe Daniels). Kísértetek vonata (Rökk Marika, Törzs). Híradó (½4, ½7, ½10). — **CAPITOL FILMPALOTA** (Baross tér. Keleti p. u. mellett. T.: 343—37): Susan Lenox tündöklése (Greta Garbo). Világdsembori Gödöllőn 1933. Híradó (½4, ½6, ½8, ½10). — **CASINO FILMSZINHÁZ** (Eskü tér 5. Telefon: 831—02): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Híradók (4, 6, 8, 10 órakor). — **CITY FILMSZINHÁZ** (Vilmos császár út 36. Tel.: 111—40): A nő (Iréne Dunne). Tarsan dédunokája (burleszk, Charlie Chase). Híradó (¾4, ¾6, ⅜8, ⅜10). — **CORVIN FILMSZINHÁZ** (József körút és Üllői út sarok. Tel.: 395—84): Volt egyszer egy muzsikus (Szőke Szakáll, Verebes Ernő). Kísérő műsor (½6, ½8, ½10). — **DÉCSI MOZGÓ** (Teréz körút 28. szám. Telefon: 213—43): A szoknyás regiment (Anny Ondra). Híradók (4, 6, 8, 10). — **ELIT HANGOS MOZGÓ** (Lipót körút 16. Tel.: 161—51): A láthatatlan gárda (Brigitte Helm). Dübörög a föld (Helene Hayes) (4, 7, 10). — **FÓRUM FILMSZINHÁZ** (Kossuth Lajos utca 18. Tel.: 897—07): Boldogság útja (Paul Hörbiger). Híradók (4, 6, 8, 10). — **GLÓRIA FILMSZINHÁZ** (Thököly út 56. sz. Tel.: 448—09): Dübörög a föld (Helene Hayes). Láthatatlan gárda (Brigitte Helm) (½5, 7, ½10). — **KAMARA MOZGÓ** (Dohány ucca és Nyár ucca sarok. Tel.: 440—27): A szoknyás regiment (Anny Ondra). A Lago Maggiore (útifilm). Híradó (4, 6, 8, 10). — **NYUGAT MOZGÓ** (Teréz körút 41. Tel.: 271—62): Tündöklő asszonyok (Bebe Daniels). A Morton-szálló rejtélye (D. Fairbanks). Táncos menyegző (4, ¾7, ¾10). — **OLYMPIA MOZGÓ** (Erzsébet körút 26. Tel.: 429—47): Manci és a babája (Bársony Rózsi). Pánik a hajón (Asszony egy félórára). Bécsi muzsika. Híradók (4, 7, 10). — **OMNIA FILMSZINHÁZ** (József körút és Kölcsey ucca sarok. Telefon: 301—25): Susan Lenox tündöklése (Greta Garbo). Világdsembori 1933. Mi ujság a nagyvilágban? Híradó (4, 6, 8, 10). — **PALACE MOZGÓ** (Erzsébet körút 8. Tel.: 365—23): Csókol Veronika (Gaál Franciska, Paul Hörbiger). Híradók (4, 6, 8, 10). Nyitott tető. — **PÁTRIA MOZGÓ** (Népszínház ucca 13. Tel.: 45—6—73): Dübörög a föld (Helene Hayes). A láthatatlan gárda (Brigitte Helm) (4, ¾7, ¾10). — **RÁDIUS-METRO FILMPALOTA** (Nagymező u. 22—24. Tel.: 220—93): Halló, mindenki boldog (Bing Crosby). Bimbóné cirkusza. Híradók (2—6-ig folyt., azután 6, 8, 10). — **ROYAL APOLLÓ** (Erzsébet körút 45. szám. Telefon: 419—02): Dalol a mámor (Jan Kiepura). Híradók (4, 6, 8, 10). — **TIVOLI MOZGÓ** (Nagymező ucca 8. Telefon: 230—49): Mellékkucca (Iréne Dunne). Manci és a babája (Bársony Rózsi). Híradó (½4, ½7, ½10). — **TURÁN MOZGÓ** (Nagymező ucca és Mozsár ucca sarok: Tel.: 204—20: Dübörög a föld Garry Cooper). A láthatatlan gárda (Brigitte Helm). Híradó (½4, ½7, ¾10). — **UFA FILMSZINHÁZ** (Teréz körút 60. szám. Telefon: 197—67): Az asszonyok démona (Rasputin: főSz.: Conrad Veidt). Sodródjunk, Szakáll (Szőke Szakáll). Híradó (½6, ½8, ½10). — **URANIA FILMSZINHÁZ** (Rákóczi út 21. Tel.: 460—46): Az asszonyok démona (Rasputin: főSz.: Conrad Veidt). Sodródjunk, Szakáll (Szőke Szakáll). Híradó (½6, ½8, ½10). — **VESTA MOZGÓ** (Erzsébet körút 39. Tel.: 32—6—39): A láthatatlan gárda. Dübörög a föld (½4-től folyt.).

Körmendy Frim Jenő"

— **Leleplezték a magyar utak kezdőpontjára állított Madonna-szobrot.** Szombaton este a budai Lánchídfőnél ünnepélyesen leleplezték a magyar állami utak kiinduló pontját jelző fehér márvány Madonna-szobrot, amelyet a *Hungaria Automobil Club* állíttatott. Az ünnepségen igen nagy és előkelő közönség gyült egybe. Ott voltak *Magdolna* kir. hercegnő, gróf *Festetich Pál*, a minisztériumok és az autós élet képviselői és sokan mások. *József Ferenc* kir. herceg, a HAC díszelnöke, mondott ünnepi beszédet: „Kelet és Nyugat találkozó keresztutján — ugymond — állította fel a magyar közönség és sporttársadalom Magyarország védőasszonyának szobrát, az ő nevében indulunk a nagy utra, a feltámadás utjára." A szobor — Körmendy Frim Jenő alkotása — talapzatán a következő felirás olvasható: „A magyar országutak kiinduló pontja — 0 km." A leleplezés után *Mándoky Sándor* tábori főesperes beszentelte a szobrot, amelyet a főváros nevében *Király Kálmán* műszaki főtanácsos vett át.

PH. 932. V. 8.

Ma: **A rejtélyek birodalmában**

VILÁG

729. SZÁM * ÁRA 40 FILLÉR | Főszerkesztő SUPKA GÉZA DR. | 1947 NOVEMBER 5 * SZERDA

Olcsó tömegebédet kap egész Budapest

Guinn amerikai ujságiró kiutasításáról nyilatkozik Boldizsár külügyi államtitkár

Mint ismeretes, a belügyminisztérium sajtóosztálya ma reggel hivatalos közleményt bocsátott ki, amely szerint az államrendőrség államvédelmi osztálya

kémszervezetet derített fel.

Ezzel kapcsolatban őrizetbe vették *Kürthy* Tamás vegyészmérnököt, aki a Sulyok-párt I. kerületi ifjúsági vezetője volt, *Stirling* Györgyöt a kultuszminisztérium beosztott tisztviselőjét, a Sulyok-, majd a Pfeiffer-párt tagját, *Vargha* Józsefet, Pfeiffer Zoltán személyi titkárát és még több személyt, köztük *Pallós* Erzsébetet, az Associated Press tudósítójának

Jack Guinn-nek titkárnőjét.

A kémszervezet tulajdonképpeni vezetői — a jelentés szerint — még szeptember végén megszöktek. A szervezet felgöngyölítésével kapcsolatban a belügyminisztérium illetékes hatósága az Associated Press tudósítóját Jack Guinnt

örökre kiutasította

Magyarország területéről.

Boldizsár Iván külügyi államtitkár kedden délben egy amerikai ujságiró kérdésére a következő kijelentést tette:

— Jack Guinn-nak, az Associated Press tudósítójának kiutasítása

semmiféle összeköttetésben nincs

Guinn úr ujságírói működésével és az általa irt cikkekkel és tudósításokkal. Guinn úr kiutasításának okára a belügyminisztérium közleménye világosan utalt.

Egy másik kérdésre Boldizsár államtitkár azt felelte, hogy az Associated Press esetleg Magyarországra küldendő új tudósítójának beutazása és magyarországi munkája elé a magyar kormány természetesen

semmiféle akadályt nem gördít,

ahogy a többi tudósító ujságírói munkáját sem akadályozza, sőt a lehetőséghez képest támogatja és elősegíti.

Két kormány,

a lengyel és csehszlovák aggódó figyelmeztetéssel fordul a berlini Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz a Bizottságon keresztül a világ lelkiismeretéhez. A németek — mondja a jegyzék — egyre gyakrabban és erőteljesebben hangoztatják visszatérési szándékukat Lengyelországba s általában ahhoz a gondolatvilághoz, amely törekvéseiket, magatartásukat évtizedek óta oly gyászosan jellemzi.

Nem szeretjük, igazságtalannak tartjuk az általánosítást.

De be kell ismernünk, hogy bár bizonnyal voltak és vannak derék, emberséges németek, bár tisztes számmal akadtak köztük a szabadságnak, emberi méltóságnak hívei, sőt önfeláldozó harcosai: nagy tömegükön a porosz szellem hatalmasodott el, széles rétegeikbe ivódott bele a mások leigázásának, megvetésének, semmibevevésének őrülete.

A vilmosi — még enyhébb — hódító szándék csakúgy milliókat tudott maga mögé sorakoztatni, mint a korbácsot csattogtató, tébolyában teljesen kifejlődött, horogkereszt.

Bármilyen keserves is megállapítani — mert hiszen a fejlődésbe és tökéletesedésbe vetett hitét ingatja meg — a németség zöme testtel lélekkel átadta magát a gyűlölet, öldöklés, rombolás gonosz nemtőjének s gyönyörűséggel szolgálta a gyilkos világszemléletet.

Nem meglepetés, hogy ez a szellem ismét felüti fejét. Csodálatos csak az, hogy már most elérkezettnek látja az időt arra, hogy álarcát levesse.

De talán jobb így. Mert arra int mindannyiunkat, hogy éberen vigyázzunk s ne adjuk oda magunkat a fenevaddal való megbékélés együgyű ábrándjának.

Arra int, hogy jelentéktelenebb különbségeket, nézeteltéréseket sürgősen el kell temetnünk s minden éberséget, minden erőt arrafelé fordítanunk, ahonnan a veszedelem immár nem leselkedik, hanem leplezetlenül jelentkezik.

A tünetek sűrűsödnek.

Itt egy temetőt dúlnak fel, ott egy komor multra emlékeztető vérbírósági gyilkosságot hajtanak végre.

Szorosabbra kell vonni a rohamszíjat. Mert addig nem lesz nyugalmunk, míg ezt a kelevényt végleg ki nem égetjük az emberiség szervezetéből.

(b)

Pfeiffer ügyét a Ház áttette a mentelmi bizottsághoz

A közigazgatási bíráskodás kiterjesztését kívánta a kisgazdák szónoka a mai vitában

Az országgyűlés mai ülését meglehetős érdeklődés előzte meg: politikai körökben úgy tudták, hogy *Pfeiffer* Zoltán lesz az ülés első szónoka. Tíz óra felé megérkezett a Házba *Pfeiffer* Zoltán, de kijelentette az érdeklődő ujságíróknak, hogy nem fog felszólalni a vitában.

A Pfeiffer-ügy

Nagy Imre elnök féltizenegykor nyitotta meg a Ház mai ülését. Általános érdeklődés közben jelentette be:

A budapesti népfőügyészség *Pfeiffer* Zoltán képviselő mentelmi jogának

előzetes letartóztatásra is kiterjedő joghatállyal

történő felfüggesztését kérte. A megkeresést a házszabályoknak megfelelően további intézkedés megtételére mentelmi bizottsághoz áttettem.

Közölte az elnök, hogy *Pongrácz* Aladár képviselő a nagybudapesti választókerületben nyert képviselői megbízatásáról lemondott, és a megüresedett helyre *Pesti* Lászlót hívták be, akinek megbízólevelét már meg is vizsgálták.

Ezután folytatták a rendeletek kibocsátására adott felhatalmazás meghosszabbításáról szóló javaslat tárgyalását.

Lupkovics György (FKG): A kormányprogram békeprogram és a békeprogramhoz tárgyilagos, szakszerű csaknem politikamentes hozzászólást akarok mondani. Az elmúlt évtizedek azt mutatják, hogy bizonyos

felhatalmazási rendszer

alakult ki a törvényhozás munkájában az eltelt fél évszázad alatt.

Fel kell vetnem azt a gondolatot, hogy már egyebütt bevezetett mintára a képviselői nemzethűségi esküt, illetve fogadalmat rendszeresíteni kellene, törvénybe iktatni, mert ez jelentékenyen megerősítené a nemzetnek az egyes képviselők iránt érzett bizalmát.

Állampolgárság

Az állampolgársági és a községi illetőségi nyilvántartás meglehetősen elavult. Illetőségi kataszter nélkül az emberek legnagyobb része nem tudja, hogy illetőségi szempontból hová tartozik. Általános rendezésre van szükség. Állampolgársági szempontból kívánatos a csehszlovák áttelepítési egyezményre való tekintettel — miután sokan visszaszivárogtak — a kérdés rendezése, mert nagyon gyakori az, hogy bizonytalan jogi helyzetek állnak elő.

A közigazgatási bíráskodást ki kellene terjeszteni.

A közigazgatási bíróság annyira túl van terhelve munkával, hogy szükség lenne alsó vagy középfokú bíróságok rendszeresítésére. Ezeket a törvényszékek mellé lehetne szervezni és a törvényszékek külön osztályaiként működnének.

Törvény és rendelet

Lupkovics György: A jogszabályalkotás hiányosságai szempontjából ki kell emelnem, hogy túl hosszú törvényeket és rendeleteket bocsátanak ki. Nem napok, hanem hetek kellenek egy-egy új jogszabály áttanulmányozására és a köztisztviselőknek tulajdonképpen többheti szabadságot kellene adni egy-egy új jogszabály megértésére. Helytelen, hogy majdnem minden törvény és rendelet a kihirdetés napján lép életbe, mert

nincs idő az áttanulmányozásra

és megértésre. Helytelen az is, hogy igen sok közöttük az olyan, amely visszaható erővel intézkedik. A régi tétel ma is áll: a törvény nemtudása senkit sem mentesít. Ezért szükség lenne arra, hogy olcsó népszerű kiadványokban ismertessék mindenkivel a törvényeket, rendeleteket. A közigazgatás korszerűsítése szintén sürgető. Nagy gondot kell fordítani a tisztviselők elméleti és gyakorlati kiképzésére. Lenin mondta, hogy a jó szakember többet ér, mint tíz pártember. Ezt párosítani kell azzal a régi híres mondással, hogy a szakemberek tiszta borát mindig fel kell higítani egy kis józan ésszel.

Szaktudás és józan ész:

e kettő a feltétele a jó tisztviselőnek.

Az ülés tart.

*

Az országgyűlés mentelmi bizottsága szerda délelőtt tizenegy órakor ülést tart a parlament I. számú bizottsági termében. A mentelmi bizottság ezen az ülésen foglalkozik a budapesti népfőügyészségnek azzal a kérésével, hogy függesszék fel *Pfeiffer* Zoltán mentelmi jogát az előzetes letartóztatásra is kiterjedő joghatállyal.

Barátságos a tőzsde

A keddi értékpiacon csak néhány részvény iránt mutatkozott érdeklődés és ezek kisebb áremelkedéshez jutottak. Nyitó árfolyamok: Nemzeti Bank 35 (kötés), Dreher 60 (köt s), Salgó 4.8—4.9 (kötés), Cukor 78—80, Kőszén 60—63, 1914-es fővárosi kölcsön 550—550 forint.

Ordass Lajos evangélikus püspök feltűnő beszéde

a keleteurópai népek megbékéléséről

Vitaesték a protestáns napokon

A *Magyar Értesítő* jelenti: Az Országos Protestáns Napok vasárnapi ülésén a protestantizmus, a parasztság, a demokrácia, a tudomány, a hit és a sajtó kérdéseit vitatták meg. Az orvosok anketjén dr. *Reök* Iván országgyűlési képviselő fejtette ki, hogy az orvos a humánum szolgája, a KIE székházában, a protestáns helyőrségi templomban *Kovács* Máté kultuszállamtitkár a tisztánlátás hiányáról beszélt, majd a protestantizmus és a demokrácia, másrészt pedig a protestantizmus és a parasztság viszonyát vázolta.

Madarász Lajos református lelkipásztor »A protestáns paraszt«, *Kósa* Pál evangélikus lelkész »A paraszt és egyháza« címmel tartott előadást. A protestáns sajtókonferencián *Bottyán* János református lelkész az egyház templomonkívüli feladatairól szólott, majd »Hit és vallás a családban« címmel hangzott el három előadás. A protestáns dolgozó ifjúság találkozóján *Váradi* Lajos evangélikus, *Kiss* Sándor református lelkész és *Csia* Lajos börtönlelkész, a protestáns gyárimunkások, iparosok és kereskedők gyűlésén *Gáspár* Béla fővárosi főjegyző és dr. *Szilvási* Sándor szólalt fel.

A *Deák-téri* templomban evangélikus nagygyűlés volt, amelyen »Testvériség a gyakorlatban« címmel feltűnő előadást tartott dr. *Ordass* Lajos püspök, aki a 100 millió evangélikust számláló Lutheránus Világszövetség végrehajtóbizottságában öt keleteurópai nemzet delegátusa is. Hangoztatta, hogy *nekünk magyaroknak elsősorban a körülöttünk élő népekkel minden erőnkből megértésre kell jutnunk*, éppen azokkal a szomszéd népekkel, amelyekkel annyi torzsalkodásunk volt mindig. Igaz, hogy más a nyelvünk, a történelmünk, mint az övék, égető és jogos sérelmeink is voltak s vannak némelyikükkel szemben. Egymást őszintén szolgálni hajlandó egyházak nem adhatnának-e szent példát a kelteurópai népek felé? A vegyesvallású Magyarország erre a fejlődésre különösképen predesztinált.

Az 1948-as világgyűlés programját *Léky* Gyula tanítóképzői igazgató ismertette.

A protestáns asszonygyűlésen *Haypál* Béláné és *Kemény* Lajos evangélikus esperes, a Kálvin-kórus hangversenyén *Murakösy* Gyula és *Karácsony* Sándor egyetemi tanár beszélt.

SÍRUHA gyermekeknek is. Átlátszókabát, kötősök csak Sportruházat-tól Bajcsy Zsilinszky-út 13. (Andrássy-út sarok.)

Hazaérkezett Brodszky Miklós zeneszerző,

akinek Al Capone testőre írt szöveget

Sokan emlékeznek azokra a híres dalokra, amelyeket a vidám *Brodszky* Miklós játszott a zongora mellett. Egyik nagyobb siker volt, mint a másik: Pardon, pardon szenyora... Kérem egy szóra... Te vagy az én dalom...

A számok zeneszerzője azóta nagy karriert futott be: ma Anglia egyik legnépszerűbb jazzzeneszerzője. Több filmgyár muzsikusa, a legújabb Korda-filmnek is a zeneszerzője.

Tegnap délután érkezett meg Angliából tizenegy évi távollét után.

— Idegen voltam, amikor kikerültem Angliába. Pasternák szerződtetett filmzenére. Bécsből utaztam 1938-ban Angliába.

— A második világháború alatt mint magyar állampolgárt internáltak egy szigetre. Onnan később elkerültem és újra dolgozhattam. A háborús idők legnagyobb angol filmsikerének, a »*The Way To the Stars*«-nak is én szereztem a zenéjét. Játsszák még ma is. Kilenc nagy filmem volt Ranknál, az angol filmcézárnál.

— Két-három hétig maradok Budapesten, mert a londoni *His Majesty* színházban decemberben bemutatják »*Kintornás*« című zenés darabomat, amelynek szövegét Jack *Bilbos*, Al Capone egykori testőre, ma gazdag író írta.

— Milyen különös a sors. Annakidején megszöktem hazulról, rövidnadrágos koromban már Párisban zongoráztam egy bárban. Budapestről odajött egy varietéigazgató és szerződtetett. *Tarján* Vilmos volt. És most, hogy Budapestre jöttem, éppen csak elkísérhetem utolsó útjára. Nagyon-nagyon sokat köszönhetek neki...

Brodszky Miklós egyébként március közepén már Hollywoodban lesz. Ott saját vállalkozásában készíti el a *Covent Garden* című filmjét *Tábori* Pál scenáriuma alapján. Azon a hajón utazik, amelynek fivére, Brodszky Hermann a parancsnoka.

Kristóf Károly

A PDP XII. kerületi szervezete november 4-én, kedden délután 6 órakor pártnapot tart a Királyné vendéglőben (Sasadi-út 176). A pártnapon Kabakovits József országgyűlési képviselő mond politikai beszámolót.

Halálozás. Özv. Vay Ádámné szül. Zichy Marietta nov. 2-án elhúnyt. Temetése e hó 5-én d. e. 1/2 12 órakor lesz a farkasréti temetőben. (×)

Csillárt venne? Okvetlen nézze meg dús választékunkat. Vétel csere, alakítás. Részlet Napfény csillárüzem, Király-utca 80 Csengery-u. sarok. Tel.: 420-378

Ha a biztosítási ügynök foglyot szabadít...

Szombathely, november 4. (*A Világ tudósítójának telefonjelentése.*) Vakmerő szélhámos előzetes letartóztatását rendelte el a szombathelyi törvényszék vizsgálóbírója. Bálint Jenő biztosítási ügynök összeköttetésbe lépett egy elítélt fia alkorúval és »dr. Bálint államügyész«-nek mondva magát, kijelentette, hogy az egyhavi fogházbüntetését módjában áll pénzbüntetésre változtania.

Bálint megszerkesztett egy beadványt az igazságügyminiszterhez, felvett a fiatalkorútól 400 forintot és elutazott Budapestre. Később visszatért és felmutatta a fiatalkorúnak a szombathelyi államügyész kézzel írt végzését, amelyben az egyhónapi fogházbüntetést *620 forint pénzbüntetésre* változtatja. Kijelentette, hogy a 620 forintot azonnal ki kell fizetni és a dologról senkinek sem szabad tudnia.

A fiatalkorú egyik hozzátartozója érdeklődött »dr. Bálint ügyész úr« után az államügyészségen. Azt a felvilágosítást kapta, hogy ilyen nevű államügyész Szombathelyen nincs. A becsapott fiatalkorú azonnal megtette a feljelentést és a biztosítási ügynök most a szombathelyi fogházban várja ügyészi pályafutásának végső akkordját, az ítéletet.

Ezt hallottuk...

ERZSÉBET angol trónörökösnő tömérdek nászajándékot kap a világ minden tájáról. A Saint-James palota elsőemeleti termében állítják ki a kincseket. Eddig 450 ajándék érkezett meg és 300 elküldését jelezték. Kimagaslik Páris város művészi teknősbéka-neszeszerje és a 144 darabból álló sévres-i porcellánkészlet, amelyet a francia kormány küldött. A Rothschild-család világhírű rhododendronjaiból küldött a hercegnő virágoskertje számára több csodálatos példányt. A kuriózus ajándékok sorából meg kell említeni, hogy Florida szenátusa az »Örökifjúság vizé«-ből küldött, amely egy »csodakútból« fakad. Az ausztráliai nők övetség óriás ezer darabból álló bubagyűjteménnyel örvendeztette meg a trónörökösnőt.

lyi bolero.

●

MOLNÁR Ferenc Ismeretlen lány című darabját filmesíteni akarták. A jogokért közvetlenül a világhírű íróhoz fordultak. Molnár Ferenc levélben közölte Kerényi Zoltánnal, a film kiszemelt rendezőjével, hogy szívesen átengedné a darabot filmesítésre, de a világjogokat a Metro már régebben megvásárolta.

●

EDUARD VAN BEINUM, az amszterdami Concertgebouw főzeneigazgatója Budapestre érkezett. Beinum tegnap már próbát tartott a Székesfővárosi Zenekarral. Beinumot igazolták a holland művészek és ő lett a hat évre kellitott Mengelberg utóda.

●

AZ AMERIKAI haditengerészet tudományos kutatólaboratóriumában érdekes kísérletek közelednek eredményes befejezéshez: erdőtüzek oltására mesterséges esőt csinálnak. Repülőgépekkel akarják megoldani a tűzoltásnak ezt az új formáját. Nagyobb városnegyedek tűzkatasztrófájánál is használható lesz.

●

ÉSZAK-OLASZORSZÁGBAN meglepő nagymértékű bessz van minden vonalon. Elsősorban az élelmiszerek árai zuhannak. A vaj 1400 líráról 1050-re, a hús 850-ről 500 és 450-re, a cukor 1100-ról 750-re esett. Textilben még nem érezhető az áresés. Azt az Aprilia autót, amelyért két héttel ezelőtt még 2 millió lírát fizettek, ma már 1½, sőt 1 millió líráért is meg lehet vásárolni. A tőzsdén is nagy árzuhanások voltak. Milánóban és Rómában egyetlen hónap alatt 55 százalékkal olcsóbbodtak az értékpapírok.

●

MEGÍRTA a Világ, hogy Körmendi Frim Jenő, az ismert szobrászművész a csikágói Notre Dame egyetemen tanít. Ott működik felesége, Fehérvári Erzsébet is. Körmendi pesti szobrainak nagyrésze tönkrement. Margitszigeti Erzsébet királyné szobra fejetlenül hever a parkban. Az ostrom alatt ledöntött fejet egy ismeretlen nő vitte el, hogy megmentse a pusztulásól. A sziget vezetősége szeretné a szobrot restaurálni, ezért arra kéri az illetőt, hogy vigye vissza a fejet.

A SZÍNÉSZNŐK egyre nagyobb számban »képezik át« magukat díszőznek. Most arról értesülünk, hogy egy művésznő a dobogóról vándorol át a színpadra: Ursula, az ismert táncosnő, vidéki szubrett lesz. Már a jövő héten fellép Miskolcon.

●

A PÁRISI DIVAT apró mazsolái közül érdekesek az alábbiak:

Fekete muszlin-zsebkendő, háromsoros gyöngydíszítéssel. Persze nem orrfúvásra való, hanem csuklódíszül szolgál, karkötőbe fűzve.

Piros és zöld színű selyemharisnya estélyi ruhához.

Fehér szalonnal bélelt, fekete csipkéből készült estélyi táskák.

Tarka kakastollból készült estélyi bolero.

Fényes strassz-csikokkal díszített, hosszúszárú estélyi kesztyű.

Felakasztotta magát az elmebajos gyujtogató

Szombathely, november 4. (*A Világ tudósítójának telefonjelentése.*) A napokban gyanús körülmények között támadt tűz a vasmegyei *Oszkó* községben. A tűzesettel kapcsolatban a falubeliek gyanúja Hőber János gazdasági segédtiszt felé irányult. Hőber megtudta, hogy őt vádolják a gyujtogatással s emiatt egy óvatlan pillanatban, amikor hozzátartozói közül senki sem tartózkodott a lakásban, a kamrában felakasztotta magát. Hazatérő családtagjai már holtan találták. A hivatalos vizsgálat megállapítása szerint Hőber hosszabb ideje elmebajban szenvedett. A tűzesettel kapcsolatban a nyomozás megindult.

Az októberi lisztjegyet továbbra is be lehet váltani, amint a polgármester közli.

Autólemosáshoz viscosa szivacs. Nem törik, sav nem bántja. (×)

Teljes héti rádióműsort közöl a »VILÁG« szombat délután megjelenő számában.

Az újjáépített egyetemi épületek és klinikák felavatása alkalmából az egyetem »Damna Scientiae Hungaricae« címen szomorú képeskönyvet adott ki, amelyben döbbenetes felvételek mutatják azokat a súlyos károkat, amelyek a magyar tudományos életet érték. Ezeknek az épületeknek jelentős része óriási erőfeszítések árán újjáépült. Az egyetemi tanárok a Weisz Manfréd-gyár, a MÁVAG, a Gázgyár és más üzemek dolgozóival karöltve olyan újjáépítést produkáltak, amely a magyar tudomány megujhodásának csodája. A sajtó képviselőinek bemutatták a kórbonctani intézet (Baló József professzor), közegészségügyi intézet (Melly József), az orr, torok, gége (Germán Tibor), a röntgen-klinika (Ratkóczy Nándor) remekül felszerelt, esztétikai szempontból is megújított és újjáéledt helyiségeit. Ezekben a tudományos és gyógyító intézetekben a professzorok és a munkások erőfeszítéseként újra megindulhat az élet és a munka.

33 nap a Szovjetunióban

A magyar kultúrdelegáció érdekes megfigyelései

A MAGYAR-SZOVJET Művelődési Társaságban a Szovjetunióból hazatért magyar kulturdelegáció nagy beszámolóján dr. *Rusznyák* István egyetemi tanár, a társaság elnöke a többi között a következőket mondotta:

— *Ortutay* Gyula miniszter úr állapította meg, hogy a delegáció 33 napot töltött együtt, a legnagyobb harmóniában. A hosszú idő és a többezer kilométeres út alatt a delegáció egyetlen egyszer sem veszett össze, ami talán ritkaságszámba megy a delegációk történetében.

*

KISFALUDY STRÓBL Zsigmond részletes felvilágosítást adott az orosz képzőművészet helyzetéről.

— Az orosz művészeknek rengeteg dolguk van, — mondotta. — *Merkurov* örmény szobrászművész 20 évre el van látva munkával. Ugyanez áll *Bujkovicsra*. Találkoztunk a magyar származású *Uitz* Bélával, aki a leningrádi könyvtárban éppen egy 60 méteres freskón dolgozik. A nagy teljesítményeket Sztálin-díjjal jutalmazzák, amelynek összege 150.000 rubel. Ez óriási összeg. Lehetőség van arra, hogy valaki a Sztálin-díjat kétszer is megkapja egy évben.

Rusznyák professzor megjegyezte:

— Jártunk az *Ermitage* képtárban, amelynek ma 2 millió képe van. Láttunk három remek *Piccassót*, a mester fénykorából, *Van Goghot* és *Gauguint*.

Kisfaludy Stróbl megjegyezte:

— A nyugati irányoktól idegenkednek, de a képtárakban azt is kiállítják, ami a nyugati irányokhoz tartozik. Ez az »idegenkedés« csak azt jelenti, hogy népi sajátságaikat akarják felemelni a magas művészetbe.

*

ORTUTAY GYULÁNÉ a szovjet balettművészetről számolt be.

— A klasszikus balett népi elemekkel gazdagodva állandóan fejlődik. A moszkvai nagyszínházban négy balettet láttam és el voltam ragadtatva. A balettiskolákban *11 évig* tanulnak. A gyermekeket hat-hét éves korukban írják be. A balett tagjai nemcsak táncban nagyszerűek, hanem kiváló alakító művészek is. Elsősorban vonatkozik ez *Ulanova* szovjet balerinára és a szovjet balettegyüttesre.

Tóth Aladár, az Operaház igazgatója megjegyezte:

— Ott még a kórus is tud táncolni. A kórus úgy táncol, mint nálunk a szólista.

*

TÓTH ALADÁR mondotta még:

— A Szovjetunióban 35, Moszkvában magában 4 operaház van. A moszkvai nagyoperában a zenekar 225, az énekkar 205 tagú, 130 szólóénekessel. A balettnek 230 tagja van.

— A műsoron ezidőszerint *három idegen opera* szerepel, a *Rigoletto*, a *Traviata* és a *Carmen*. Hangsúlyoznom kell, hogy ennek az operának a zenekara és énekkara a legjobb Európában.

— Georgiában mindenki táncol. Az egyetemi professzorok is épp úgy járják a népi táncokat, mint a táncosok, — mondotta Ortutay Gyuláné.

A delegáció több tagja is közbeszólt:

— Valljuk be, hogy mi is megtanultuk ezeket. Ortutay miniszter úr már tudja a grúz táncokat.

*

ORTUTAY GYULA nagyszabású összefoglalót tartott a kultúrális tapasztalatokról.

— A delegáció útja óriási sikert jelent — mondotta. — Több irányban fejtett ki működést a delegáció. Minisztériumokkal, akadémiával, színházakkal, operákkal vettük fel az érintkezést.

— Mi, — mondotta a miniszter — kulturális delegáción voltunk, tehát *elsősorban a kulturális kérdésekkel* foglalkoztunk. Tanulmányoztuk a közoktatást. Az új rendszer alatt az analfabétizmus megszünt. A cári uralom alatt Georgiában 60—80 százalék volt az analfabéták száma. Az egyetemista 400 rubel ösztöndíjat kap, de ez kivételes tehetségeknél 800 rubelig is emelkedhet. A vizsgafeltételek mindenütt rendkívül szigorúak, mert az a véleményük, hogy csak így lehet megfelelő értelmiséget kinevelni.

SZÍNHÁZ

Tudósítás a nagy koncertről

Toscanini

vezénylete alatt

Az Est munkatársa a nagy mester zenekarában ült a hangverseny idején

Hetekkel ezelőtt elkelt már minden jegy a tegnapi Toscanini-estre. Ötvenhatvan pengőkért árultak belépőket a jegyüzérek, akik szinte érthetetlen módon jutottak »áruhoz«. Hivatalosan is megkezdődött a szezon ezzel a csodálatosan szép hangversennyel. A Városi Színház nézőtere ragyogó képet mutatott. A közönség végig ott ült a hangversenyen a légiriadó ideges estéjén, mindenki megvárta az utolsó taktust is, egyetlen ember kivételével, akinek úgylátszik sürgős lehetett a dolga, hogy olyan feltűnően szaladt ki a nézőtérről.

A zenekarban

Beethoven VI. szimfóniájának elhangzása után szünet következett. Ekkor e sorok írója átment a színpadra és a bécsi filharmonikusok vezetőjétől engedélyt kért arra, hogy *a hangverseny második felét a zenekarban hallgathassa végig.* A színpadon elhelyezett zenekarban a két hárfaművész és a nagybőgősök közé helyeztek el egy széket és azt bocsátották rendelkezésemre.

A káprázatos nézőtér

Még hangolnak a zenészek. Érdekes zsibongás van a nézőtéren. Pompás toalettekben hullámzik fel és alá a sok elegáns hölgy és úr a nézőtéri folyosókon. Lassan elfoglalják a helyüket. Csak innen a színpadról lehet jól látni a szép nők szép ékszereit s azt, hogy mennyi prém van a nézőtéren. Az urak nagyrésze frakkban és szmókingban jelent meg. Világít a fehér plasztrónjuk. Az egyik kürtös, aki éppen a helyére megy, *nagyon nyugtalan a légvédelmi gyakorlat miatt.* Idegesíti, hogy idejében eljut-e a szállodába? Egyszerre elnémulnak a zenekar tagjai, a vasajtóból az ujjával csattog valaki: jön a mester.

Aki a szivén gordonkázik

Pillanat alatt néma csend lesz a nézőtéren is. *Az egyik muzsikus Toscanini előtt megy, hogy mutassa az utat a sok pult között.* Magunk előtt látjuk a sok emberfejet a földszinten, a páholyokban és erkélyen. Távcsövek emelkednek a levegőbe. Az emberek a lélekzetüket is visszafojtják, mert a nagy muzsikus már fent van a dobogóján. Nincs előtte kotta, *emlékezetből vezényel. Rosé professzor átnyujtja neki a karmesteri pálcát.* Maga elé néz, aztán egy kicsit hátrakapja a fejét a nézőtér felé, majd energikus mozdulattal egyet üt pálcájával az egyik kottatartóra. Némaság.

Bizet szvitje következik, »Az arlesi leány«. A bécsi zenekar tagjain látjuk, hogy milyen furcsa félelemmel, szinte rettegéssel tekintenek Toscanini felé. A nagy varázsló maga előtt tartja még a kezét, majd hirtelen felemeli és beint... A finom, bájos francia muzsika szólal meg körülöttünk.

Toscanini dirigál tegnapi hangversenyén

Mit is hallok itt a zenekarban? Érdekes zsongást, inkább azokat a hangszereket, amelyek éppen mellettem vannak. Toscanini csakugyan úgy nézi a zenészeket, mint egy varázsló, aki el akarja őket bűvölni. Mozdulatai lágyak, arca megvonaglik. Csak ilyen közelről és vele szemben látni, hogy *mennyire vele él a muzsikával.* A szája nyitva van és mintha egy verset mondana el hangtalanul, úgy mozognak ajkai. Ujjának egy-egy rezdüléséből, szemöldökének egy-egy megmozdulásából, vagy talán a lélekzéséből is megérti a muzsikus, hogy mikor szól neki a beintés, mikor kell hangszerével belépnie az együttesbe. A szvit legmelodikusabb és legfinomabb részéhez érünk. Ekkor Toscanini *balkezének középső ujját a szívére teszi,* megrezegteti és határozottan látjuk, hogy most, amikor közben vezényel, másik énjével gordonkázik és mintha maga is egy hangszeren játszana, úgy húzza a levegőben a láthatatlan vonót és játszik a láthatatlan, a szívére feszített húrokon. Hipnotizáltan, tágranyilt szemmel nézzük, mint ahogy a sok zenész is egészen addig, amíg a nézőtérről *mint valami égzengés, felcsattan a 2500 ember tapsa* és bravója.

Toscanini mosolyog és könnyezik

»Muszorgszkij: Tableaux d'une Exposition«. Ezt a felírást olvassuk a mellettünk ülő hárfás kótáján. A nagy orosz zeneszerző képkiállítássorozata következik. Egymásután a tételek: »Gnomus«... »A két lovagvár«... Most valami furcsa történik. Toscanini beint és a zenekar nem játszik. *Kis tévedés történt.* Azt hitte, hogy a »Lengyel teherkocsi« című tétel következik, holott még csak a »Játszó gyerekek«-re került a sor... A közönség nem vesz észre semmit... De a következő tételnél azután orkánszerűen szól a zenekar. *Toscanini énekel, olyan hangosan, ahogyan csak tud.*

»Tarirara... papampapam...« ezt szöveget halljuk tőle. Lelkesen és végig énekel...

A tojásból kikelt csirkéről szól a következő Muszorgszkij-tétel. Játékos, vicces, nagyszerű muzsika. Amikor vége, *Toscanini nevet, neki is tetszett.* Bólint a muzsikusok felé, hogy minden rendben van. »Piac Limogesben.« ez a címe a következő tételnek. Kofák veszekedéséről szól. Toscanini balkezét frakkja hajtókájában tartja és csak jobbkezével, könnyedén vezényli a zenekart.

De mi történik a római katakombákról szóló tételnél? Ennél a bánatos muzsikánál *Arturo Toscanini előveszi a zsebkendőjét és a szemét törölgeti.* Könnyezett. Véletlen? Vagy annyira átélte a muzsikát?

Az orosz mű vége következik. Fortissimók! Harsognak a kürtök, peregnek a dobok! Zúg a gong és lázasan rángatja karját mind a nyolc nagybőgős. Nincs az a fizikai munkás, aki ekkor erősebben dolgozna Toscaninivel, a hetvenegy éves muzsikussal. Most már nem halljuk a zenét ebben a tombolásban, csak valami *fantasztikus hangorkánt...* Toscaniniről csurog a víz, arca teljesen átszellemült, *szinte rá sem lehet ismerni.* Amikor leinti a zenészeit, fáradtan, összegörnyedve fordul a közönség felé, hogy meghajoljon... **Kristóf Károly.**

*

Toscanini és felesége ma délután repülőgépen Bécsbe utazik.

---

* **Főpróba.** A Nemzeti Kamara Színházban ma este lesz *Herczeg Ferenc* »Kék róka«-jának sajtófőpróbája. Szombaton nyitják meg a színházat.

* **Alpár Aradon.** *Alpár* Gitta a jövő héten Aradra utazik. Hangversenyt fog adni.

* **Magyar film Prágában.** A prágai Uránia moziban bemutatták az »Édes mostoha« című magyar filmet, amelynek nagy sikere van.

A Harmonia – Pless Ferenc produkció sikersorozata:
A csúnya lány – Az új rokon – Három sárkány
méltó folytatása:
Az én lányom nem olyan!
Csathó Kálmán vigjátéka
Rendezte: Vajda László
Filmre irta: Nóti Károly
Tolnay, Turay, Ráday, Rajnay, Kabos, Gombaszögi, Vizváry, Rózsahegyi, Greguss, Gózon
Ma premier:
ROYAL APOLLO

MÁR most gondoskodjon jegyekről
MIMI
A GAZDAG EMBER LÁNYA
az első előadásokon félhelyárakkal kerül színre
SAVOY STUDIO

HÍREK

— **A nagykanizsai Katolikus Front a gyűlölet és barna pogányság ellen a keresztet akarja feltüzetni a kanizsai városházára.** *Nagykanizsáról* jelentik: Érdekes mozgalmat indított meg a nagykanizsai Katolikus Front, amely P. *Cirfusz* Viktorin ferencesplébános elnöklete alatt ülést tartott. Kimondotta, hogy *a terjedő istentelenség, az újkori pogányság és gyűlölet ellensúlyozására a városházára kitüzeti a keresztet, még pedig a bejárat falára, a tanács termébe és a közgyűlési nagyterembe*, hogy szimboluma legyen annak, hogy a szeretet uralkodik ebben a középületben. A Katolikus Front azt is indítványozza, hogy a nagy Sugár utat *Szent István király sugárútnak* nevezzék el.

— **Vak ember a babakocsival.** *Ezt a szomorúságot a Népszínház uccában láttam. A Népszínház ucca józsefvárosi oldalán, a Teleki tér felől jött egy*

rozoga, ütött, kopott babakocsi. A babakocsiban egy bebugyolált promenciképü apróság és a babakocsi mögött egy feketepápaszemes, lassujárásu fiatalember, jobbjában fehérre festett botot tartva. Vak ember.

Az uccai forgatagban mindenki kitért a babakocsi elől. Egyszerre a baba hangos sirásba kezdett. A vakember botját a baba párnája mögé dugta, mint valami intő zászlót, hogy vigyázat emberek, nehogy valaki nekünk jöjjön. Azután gügyögő szóval a babára hajolt, simogatni kezdte a baba képét. A tapogatással egyszeriben rájött a baba nagy bajára. A babának kiesett a cucli a szájából. A vakember keresni kezdte, meg is találta a cuclit. A baba szájába tette, azután megigazgatta a kis fehér párnát, a babatakarónak avanzsált színehagyott, sárgavirágos zöld asztalteritőt, majd a fehér botot kezébe vette és kopogott, tapogatózott tovább a babakocsival a Nagykörút felé.

Istenkisértő út, de azért vannak őrangyalai a jó Istennek...

— **Az Eurogasco amerikai vezetői a zalai és somogyi petróleum-fúrásoknál.** *Nagykanizsáról* jelenti tudósítónk: Érdekes vendégei vannak az *Eurogasco* zalai és somogyi petróleum-fúrótelepeinek. A fúrási eredményekről szóló jelentések arra indították az Eurogasco legfőbb irányítóit, hogy személyesen jöjjenek Magyarországra és a helyszinen szerezzenek meggyőződést a fúrások állásáról, eredményeiről és azok gazdasági kihasználásának lehetőségeiről. Igy megérkezett Louis *Eastobrock*, *Ruedermann* Paul, Oscar *Taussig*, Paul *Withe* és Harold *Green*, akiket a fúrásoknál dr. *Papp* Simon magyar főgeológus vezetett.

— **Jó világitás a lakásban és munkahelyen.** Az Elektromos Müvek V., Honvéd u. 22. sz. alatti előadótermében pénteken, e hónap 15-én délután ½6 órakor a nagyközönség számára előadást tart a jó világitás korszerü követelményeiről. Az előadás rövid tartalma: »A rossz világitás fajai, okai és következményei. A jó világitás kellékei, módjai. A jó világitás kiméli a szemet. Mik a teendők?« Belépő- és ruhatárdij nincs.

— **Kispest 40 szellemi, 200 fizikai szükségmunkást alkalmazott.** Kispest megyei város polgármestere, dr. *Molnár* József *40 szellemi szükségmunkást* alkalmazott hathónapi időtartamra. A 40 szükségmunkás közül a téli részleges tisztujítások során néhányat véglegesen fognak elhelyezni. Ezenkivül *mintegy 200 munkanélkülit* állitanak szükségmunkába, akik hetenként váltakozva fognak dolgozni.

DUNAPARKI
ÖRÖKLAKÁSOK
Szent István park 22
TELEFON: 291-573 Vasárnap is !!

— **Egy szenvedélyes vadász halála.** *Nagykanizsáról* jelenti tudósítónk: Varga László 38 éves iharosberényi községi bíró szenvedélyes vadász volt. Emiatt gyakran volt összetüzése feleségével, aki szemrehányásokat tett neki azért, mert a vadászat miatt elhanyagolja gazdaságát. Tegnap is nagy veszekedés támadt a házasfelek között a vadászat miatt. A községi bíró *földhözvágta fegyverét*, amely az ütődéstől elsült, a golyó eltalálta Vargát és azonnali halált okozott.

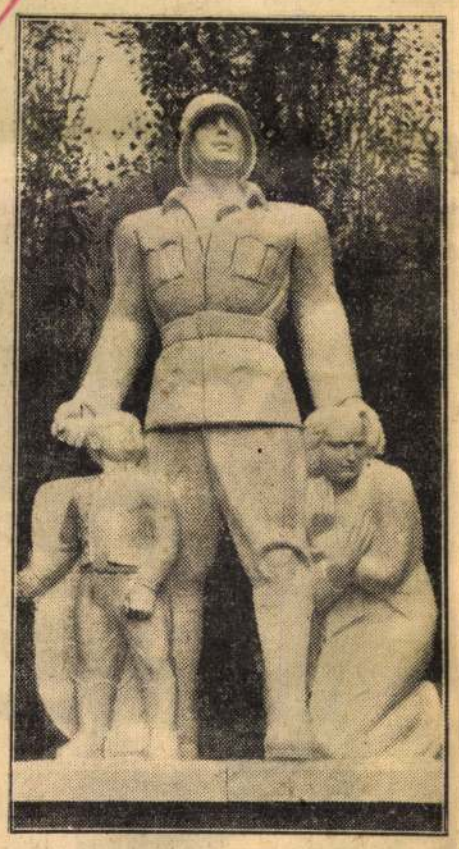

A BESZTERCEBÁNYAI 16-OS HONVÉDEK HŐSI EMLÉKSZOBRA, amelyet október 16-án avatnak fel ünnepélyesen Balassagyarmaton. A szobor Körmendi-Erim Jenő szobrászmüvész alkotása

— **Ásványolajárak.** Egyik napilap hosszabb közleményt tesz közzé, mely szerint az ásványolajkartel a benzin- és petróleumárak újabb felemelésére vonatkozó kérelemmel járult volna az iparügyi miniszterhez. Illetékes helyről közlik velünk, hogy ez a hir alaptalan és az ásványolajipar az ásványolajtermékek árainak felemelésére irányuló kérelmet az iparügyi miniszterhez az utolsó időben egyáltalában nem intézett.

x **Lehangolt, égyvágytalan emberek** igyanak reggel felkeléskor egy pohár természetes »*Ferenc József*« keserüvizet, mert ez rendbehozza a gyomor és a belek müködését s megszabadítja az emésztőcsatornát a felgyülemlett rothadó anyagoktól. Kérdezze meg orvosát.

x **A minden ősszel** fenyegető influenzajárvány ellen mindenki siet védekezni. Ennek egyszerü módja: vegyen be minden reggel egy 0.05 gramos Chininett tablettát. Ez biztosan megvéd az influenza ellen. Harmine szemes doboz ára 2 pengő. Csak gyógyszertárakban kapható.

x **Rendkivül** fontos a bélcsatorna mindennapi rendszeres tisztitása. Este lefekvés előtt 1—2 szem Artin-dragéet bevéve, ez a régóta bevált hashajtó másnap könnyü fájdalommentes ürülést idéz elő anélkül, hogy egy pillanatig is gondolnánk arra, hogy este hashajtót vettünk be.

x **Bús Fekete László beszámol a »János« newyorki premierjéről** a Színházi Élet e heti számában, amelynek főbb érdekességei: Zilahy Lajos cikke a politizáló iróról, gróf Bethlen Margit színházi kritikája a hét premierjeiről, Lawrence Tibbet pesti tartózkodásának intimitásai fotoriportban, Karinthy paródiája a »Delilá«-ról, Terstyánszky Józsi Jenő revüje, nagy sporttudósitás a bécsi győzelemről, Zsolt Béla, Nagy Endre és Babay József irásai. Darabmelléklet »Victoria Regina«.

Penziós ellátás
Svábhegyi Szanatóriumban
P 16.—

— **Emberek harca két fával egy lóért.** *Londonból* jelentik: London egyik elővárosában *a legyek nagyon bosszantottak egy lovat.* A szerencsétlen állat egy kis erdőcskébe menekült előlük, azonban olyan szerencsétlenül, hogy

két fa közé szorult. A járókelők a ló szerencsétlen helyzetét látva, nyomban mentőkért és tüzoltókért és a rendőrségért telefonáltak, miután Angliában *az állatok szenvedése* mindig nagy részvétet szokott kelteni. A tüzoltók úgy döntöttek, hogy a leggyorsabb és legjobb megoldás az lesz, *ha kivágják az egyik fát.* Egy rendőrautó vészes szirénázás közepette azonnal a tulajdonoshoz robogott, hogy engedélyt kérjen tőle a fa kivágására. Amikor az engedélyt megkapták, a tüzoltók hozzáláttak a fa kivágásához. Ez nehéz dolog volt, mert *ügyelniök kellett arra, hogy a lónak ne okozzanak fájdalmat.* Amikor félig már elfürészelték a fát, 12 rendőr és tüzoltó kötéllel nekiesett a fának, azonban nem sikerült kidönteniök. Most már *baltákat* hoztak, de ezzel sem sokra mentek, mert két balta eltört ugyan, azonban a fa nem mozdult a helyéről. *Két és félórai verejtékes munka után a ló megoldotta a bonyolult problémát.* Egy kicsit megrázkódott, a derekát is meghajlította és szépen kisétált a két fa közül.

— **»Pelithe«** *gyógyitókészülék rádiumbesugárzással »férfiaknak«.* Tiszta rádium az Egyetemi Rádium Intézet igazolásával. *Otthon használható.* Klinikai szakvélemények. Felvilágositás, diszkrét szétküldés. »*Miopharma*«, Budapest, VI. ker., Podmaniczky u. 45. A rendeléseknél közlendő a házi villamosáram Voltfeszültsége.

Asszonyom

bizonyára Önt is érdekli: hogy a légvédelmi gyakorlat nem tartotta vissza a vidéki termelőket. Pontosan éjfél után érkezett az első vidéki kocsi a nagyvásártelepre, ahol ekkor még teljes volt a sötétség és csak ezután gyujtották meg a lámpákat;

hogy a nyúl olcsóbb lett. A legszebb példányért sem kérnek darabonként bőrrel együtt 3.50 pengőnél többet. A süldőnyúl 2.20—2.50 pengő a viszonteladóknál;

hogy a hazai gesztenye 10 fillérrel olcsóbb lett, 28—80 fillért fizet a fogyasztó érte;

hogy a dunamenti községekből és a váci kertészetből rengeteg parajt hoztak a nagyvásártelepre, amelyet ott 6—12 fillérjével árusitottak.

x **Továbbképző esti üzemi szaktanfolyam.** A Budapesti Kereskedelmi Akadémia igazgatósága (V., Alkotmány u. 11) november 22-én nyitja meg hat hónapig tartó továbbképző esti üzemi szaktanfolyamát, amelyet haszonnal látogathatnak kereskedelmi, ipari és banktisztviselők, cégvezetők, közüzemi tisztviselők, önálló kereskedők és iparosok. A hallgatók végbizonyitványt nyernek. Beirás naponta délelőtt 8—1-ig és délután ½6-tól ½8-ig. Dijtalan tájékoztató a kapusnál kapható. Telefon: 1—205—47 és 1—270—27.

x **Sokan titokban tartják,** hogy müfogsoruk van, azonban legtöbbször a Prothesisek kellemetlen szaga árulóvá válik. Ennek az az oka, hogy nincsen megfelelő módon tisztitva. Ma már azonban a müfogsorok megszabadithatók minden reárakódott idegen anyagtól a Prothesin nevü készitmény használata által, mely percek alatt újjá varázsolja a legelhanyagoltabb müfogsort is. 1 doboz félévre elegendő mennyiséget tartalmaz. Minden gyógytárban, drogériában és illatszertárban beszerezhető.

Nagy bajban vannak a belgiumi pécsi bányászok hozzátartozói

Pécs, október 14
(Az Est tudósitójának telefonjelentése)

A Belgiumba kivándorolt pécsi bányászok itthonmaradt hozzátartozói

a legnagyobb nyomor előtt állanak.

Sokan már minden ingóságukat pénzzé tették, hogy *kenyérkeresőik után utazzanak Belgiumba*, de még mindig nem kapták meg az engedélyt. A türelmetlen hozzátartozók tegnap délután küldöttségileg keresték fel vitéz *Horváth* István főispánt, akitől a kivándorlási engedély *megsürgetését*, a város népjóléti ügyosztályától pedig *segélyt* kértek.

A városházán nagy feltünést keltett a sirdogáló asszonyok csoportja. A főispán és *Esztergár* Lajos, a népjóléti ügyosztály vezetője igéretet tett az asszonyoknak, hogy kérésüket teljesitik, sőt

kisebb gyorssegélyt azonnal szét is osztottak közöttük.

A Belgiumba ment munkások itthoni hozzátartozóinak kivándorlását állitólag

a belga bányavállalatok nehezitik meg.

Pécsett ugyanis úgy tudják, hogy néhány magyar bányász Belgiumban *szerződésszegést követett el* és a belga bányavállalatok nem akarják, hogy az újabb nagyobb kivándorlási csoport ismét költségeket okozzon.

Munkáspárti győzelem egy angol időközi választáson

London, október 14

A *North Islington* választókerületben megtartott utólagos választáson *a munkáspárti jelölt győzött* a konzervatív párt jelöltjével szemben. A kerületnek *eddig konzervatív képviselője volt.*

— **Borral öntözték a kunszentmiklósi uccát.** *Kunszentmiklósról* jelenti tudósitónk: Különös eset történt *Kunszentmiklós* egyik legforgalmasabb uccáján, a *Kossuth Lajos* uccán. *E. K.* tanyai gazda újbort szállitott haza szőlejéből. *Az óriási hordóból kiesett a dugó*, amit a gazda nem vett észre, mert elbóbiskolt a bakon. A bor pedig folyt. Olyan mennyiségben csurgott le a szekérről, hogy jó darabon *formálisan felöntözte a Kossuth Lajos uccát.* Mire a gazda hazaért, már csak a hordó fenekén lötyögött valami, de *az ucca újbortól volt illatos.*

Szerencsés lesz, ha GLÓRIÁNÁL sorsjegyet vesz!
UTOLSO NAPOK
HÚZAS már október hó 16-án
Sorsjegyárak:
1/1 P 28.—, ½ P 14.—,
1/4 P 7.—, 1/8 P 3.50.
Glória Ker. Rt.
Andrássy út 18. Telefon 118-999

Keddi mozaik

■ **BEFEJEZŐDÖTT A MAGYAR NYELVATLASZ HAZAI ANYAGGYŰJTÉSE**

A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének munkaközössége tíz esztendővel ezelőtt kezdett az óriási munkához, amely most jelentős állomásához érkezett: befejeződött a Magyar Nyelvatlasz anyagának hazai gyűjtése. Egy évtized alatt az ország településeinek tíz százalékában: 320 helyen gyűjtöttek anyagot. A határainkon túli magyarlakta településeken még folyik a gyűjtőmunka. A Magyar Nyelvatlasz nemcsak a magyar nyelv mostani állapotát, a nyelvjárások jelenlegi tagozódását mutatja be, hanem értékes segítséget nyújt a hang-, a szótörténeti, a nyelvtani kutatásokhoz, az irodalmi nyelv vizsgálatához, a művelődés-, a település- és a gazdaságtörténet egyes kérdéseinek tanulmányozásához, valamint a történeti, földrajzi kutatásokhoz is.

— A MAGYAR–SZOVJET MŰSZAKI TUDOMÁNYOS EGYÜTTMŰKÖDÉSI BIZOTTSÁG 12. ülésszakának tanácskozásait Budapesten tartják. A bizottság két tagozatának elnöke, A. A. Zaharov és Vályi Péter hétfőn este a Technika Házában előadást tartott a két ország szakembereinek tíz évvel ezelőtt megkezdett műszaki és tudományos együttműködéséről.

— *A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK stúdiójának vándorkiállítása hétfőn délután nyílt meg a Láng Gépgyár kultúrtermében. Ez a stúdió második üzemi kiállítása.*

— A MAHART KÖZLI: A Budapestről Dömösre naponta 12.30 órakor induló és Dömösről szombat kivételével naponta 19.50 órakor induló vegyesjárat megszűnt. A Dömösről naponta 3.50 órakor induló hajójárat augusztus 14-től munkaszüneti napokon nem közlekedik.

— A TRÓPUSI AKVÁRIUM — az Állatkert egyik leglátogatottabb helye — új értékes vízinövényekkel, ceyloni díszmárnával, ponty-lazacokkal, sziámi harcos halakkal, szájköltőhalakkal, bölcsőszájú halakkal, bíbortarka sügérrel gazdagodott.

× **Az Országos Rendező Iroda** közli: Az óriási sikerre való tekintettel augusztus 19-én, szerdán este 8 órakor is előadásra kerül az Állatkerti Szabadtéri Színpadon a »Balatoni Romeo« revüoperett.

× **Köszönetnyilvánítás.** Ezúton mondok köszönetet mindazoknak, akik felejthetetlen drága feleségemet utolsó útjára elkísérték. Gombos Károly.

— A MAGYAR VÖRÖSKERESZT háromtagú küldöttsége Kárpáti József főtitkár vezetésével visszaérkezett a Román Népköztársaságból.

Szóvá tesszük

Méghozzá nem is először. Tavaly májusban írtunk már arról, hogy zuglói olvasóink panaszolják: a szükségesnél jobban harsog a rákosrendezői pályaudvar mikrofonja; a nyáron nyitott ablaknál éjjel-nappal szüntelenül hallja mindenki, a Városligettől a Nagy Lajos király útig. Még jó, ha el tud aludni tőle, s éjszakánként többször felriad rá.

Olvasóink most újból hozzánk fordulnak segítségért, mi meg az illetékesekhez. A vonatok irányítói érjék be azzal a hangerővel, amely a rendező pályaudvaron nem terjed túl. Csak egy kis jóakarat kell hozzá. (v. gy.)

— **A Hanságban épült csatornát** augusztus 19-én délben ünnepélyesen nyitják meg.

— **TEHERGÉPKOCSI ÜTÖTTE EL** Tomacsek Sándor négyéves kisfiút a XIV. kerület Kerepesi úton. A gyerek az úttesten játszott, a vezető fékezett, de a kisfiú nekiszaladt a teherautónak. Életveszélyes állapotban szállították kórházba.

■ **PUSZTÍTÓ TÁJFUN, TORNADÓ, ESŐZÉSEK**

A vasárnapi tokiói jelentések szerint a többször felújult tájfun 1205 ember sebesülését okozta, halálos áldozatainak száma 131, az eltűnteké több mint 100. Az anyagi kárt körülbelül 22 millió dollárra becsülik. Japán középső részének tizennyolc körzetében szükségállapotot léptettek életbe. A Brazília déli és középső területein napok óta pusztító tornádó és trópusi esőzések következtében eddig körülbelül ötven ember vesztette életét. Rio de Janeiro alacsonyabban fekvő városnegyedeit elöntötte a víz. A súlyos esőzések folytatódnak és a folyók szintje sok helyen tovább emelkedik.

— **A bécsi magyar kulturális egyesületek** szombaton a Collegium Hungaricum dísztermében ünnepi estet rendeztek a magyar alkotmány életbelépésének 10. évfordulója alkalmából. Az ünnepségen részt vett Korbacsics Pál rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a Magyar Népköztársaság bécsi ideiglenes ügyvivője is.

— *KÖRMENDY JENŐ magyar szobrászművész, aki 1930-ban telepedett le az Egyesült Államokban, 72 éves korában Washingtonban elhunyt.*

— **A MAGYAR NÉPHADSEREG SZÍNHÁZA** értesíti az üzemi közönségszervezőket, hogy a színház szervezési osztálya munkáját megkezdte és a szeptemberi jegyeket folyamatosan rendelkezésre bocsátja.

— *»MAGYAR TÁJAK 1959« címmel az Egressy Klub helyiségeiben augusztus 19-től 30-ig 80 festmény kerül kiállításra.*

— A DEBRECENI nyári egyetem előadásai hétfőn befejeződtek.

— **Másfél évszázad magyar rajz- és éremművészetét** mutatja be a Nemzeti Galéria kedden megnyíló új kiállítása. A falakat a XIX. és XX. század legnevesebb mestereinek több mint 400 grafikája díszíti, a 60 tárlóban pedig a magyar éremművészet gazdag anyagában gyönyörködhetnek a látogatók.

— *NÉGYES IKREKNEK adott életet a nyugat-németországi Eifelben egy 36 éves asszony.*

Gergely-Szűr: A NAP REVÜJE

KEDD, augusztus 18

Szeretettel köszöntjük névnapjukon ILONA nevű kedves olvasóinkat.

A nap kérdése:

— A »14 éven alul nem ajánlott« filmeknél a 14 éven aluliak kénytelenek beérni az ajánlás nélküli megtekintéssel?

Keddi konferansz

Jó reggelt kívánok! Olvasom a Népszavában, hogy Franciaországban új játék ütötte fel a fejét. Már amennyire egy ilyen játéknál egyáltalán lehet. (Erről beszélni.) Az új játék neve Kongo-hoop. »Nesze neked, te pimasz Hula-hoop – gondolom kárörvendve –, aki nem átallottál megpörgetni tisztes korú delnőket és magasra felcsúszott homlokuk mögött mély gondolatokat hordozó férfiakat! Most íme téged fog kipörgetni a divatból a Kongo-hoop... Sovány vigasz néked, ó Hula-hopp, hogy hamarosan újabb hoopja támad majd valakinek s a Kongót is kiszorítja majd egy még nagyobb hoop!« Ne tessék csodálkozni, hogy nem szeretem a Hula-hoopot. Nekem furcsa látvány, ha egy meglett korú nő forog, mint egy elintézetlen kérdés. A strandokon is megbökkentenek a szóbanforgó (de még milyen gyorsan forgó!) nők és férfiak. Régente szólásmód volt: »Bolond ez, éppen csak nem forog...« Most mentegetve magyarázzák: »Nem bolond ez, éppen csak forog...« Nekem is ajánlották már már a Hula-hoopot pocak ellen, de én azt mondom, inkább röhögjenek a pocakomon, mint a forgásomon. Nem forgok, csak morgok.

Pedig állítólag az egész Föld forog.

— Hallotta,

hogy húsz új telefonfülkét szerelnek fel a fővárosban az év végéig?

– És tessék mondani, húsz új nőt is beállítanak?

– Miért?

– Mert a régi fülkékben a nap minden órájában és percében van egy inspekciós nő, aki éppen hosszan telefonál.

■ **Másodszor virágzik az akác**

A szokatlanul csapadékos időjárás az ország több vidékén másodszor is virágzásra készteti az akácot. Zalaegerszegen a fehér orgona, Zalaigrice községben pedig az almafa virágzik. A jelenségből hosszú őszre következtetnek.

■ **ELLENŐRIZTÉK A VENDÉGLŐK ÉS ÉTTEREMEK ÉTLAPJAIT**

A vendéglátóipari üzemek étlapjainak felülvizsgálata során az illetékesek megállapították, hogy kicsi a választék levesből és főzelékből. Nem veszik figyelembe eléggé, hogy az idei termés változatosabb étlapösszeállítást tesz lehetővé, a legritkább esetben szerepel az étlapokon töltött paprika, töltött tök, vagy töltött paradicsom. Mindezek alapján utasították az éttermek vezetőit, hogy növeljék a választékot és többféle főzeléket adjanak.

— A RÁKOS MENTI NAPOK ünnepi eseményei vasárnap megkezdődtek.

— II. LAJOS KORABELI EZÜSTPÉNZEKET találtak Nagyvázsonyban a pálos kolostor feltárása közben. Napvilágra került egy XV—XVI. századból való rézveretes kódexsarok, valamint néhány apró ékszerdarab is.

■ **Kipróbálták az új magyar műanyag csónakot**

A Balatonfüredi Hajógyárban poliészterből kétpárevezős, öt személyes csónakot készítettek. Súlya alig haladja meg az 50 kilót. Sikeresen próbálták ki a Balatonon.

■ **MIT TUD A MÉHECSKE?**

Néhány napon belül befejeződnek a legújabb szovjet repülőgép, a Méhecske próbarepülései s a kisméretű gépet rendszeresen forgalombaállítják. Az érdekes felépítésű kétmotoros gép különösen a mezőgazdaságban és a helyi utasforgalomban használható kitűnően. Működése gazdaságosabb, mint a helikoptereké, s bármilyen talajon le tud szállni. Kétszázkilométeres sebességgel hat-hét utast, vagy hatszáz-kilogrammos terhet szállíthat kényelmesen.

■ **ÚJFAJTA TŰZHELYEK, GYORSFŐZŐ, LEMEZJÁTSZÓ, MAGNETOFON**

A Belkereskedelmi Minisztérium vas és műszaki főigazgatóságának tájékoztatása szerint rövidesen piacra kerülnek a hazai ipar új termékei. Főleg a hiánycikkeket igyekszenek pótolni. Üvegből, porcelánból és a műanyag-cikkekből megszűnik a hiány. Rövidesen árusítják az újfajta teatűzhelyet, amely főleg garzon konyhákban alkalmazható előnyösen. Ismét forgalomba kerül a 406 M-jelzésű, magnetofonnal egybeépített rádiókészülék, ezenkívül az 528 MG-típusú, magnetofonnal és lemezjátszóval egybeépített asztali készülék és az 528 G lemezjátszós rádió.

— AZ IKARUS-GYÁR KULTÚRTERMÉBEN tartotta meg a »Légy jó mindhalálig« századik előadását a Déryné Színház vasárnap délelőtt. A közönség — jórészt az üzem dolgozóinak gyermekei — forró tapsokkal köszöntötte Feleky Sárit, Sallay Kornéliát, Sólyom Idát, s az egész társulatot.

— *300 FIATAL JAMPECET, nyugati meghatározás szerint »teddy boyt« tartóztattak le Milánóban az elmúlt két éjszaka. Sok fiatal revolverrel és késekkel volt felfegyverkezve.*

– **ŐSZIBARACK KIÁLLÍTÁS ÉS VÁSÁR** lesz a Technika Házában augusztus 25-én és 26-án. A Földművelésügyi Minisztérium és a Magyar Agrártudományi Egyesület a világhírű budavidéki őszibarackon kívül bemutatja a pécskörnyéki és a szatymazi barackvidék legszebb gyümölcseit is.

— **Megkezdődött a népművészeti hónap.** Hétfőn a Váci utcai Népművészeti Boltban kalocsai pingáló asszonyok nagyszámú bel- és külföldi érdeklődő előtt tartottak bemutatót. A népművészeti hónap idején hetente más-más népművészeti ág képviselői mutatják be legszebb munkáikat a Váci utcában.

■ **ÖTVEN BALETTTANFOLYAM MUNKÁSGYERMEKEKNEK**

Budapesten és vidéken ötven helyen rendeznek balett-tanfolyamokat, amelyeken évente 10 000 munkás- és parasztgyermek tanul. A fővárosban a többi között a Vörös Csillag Traktorgyárban, a MOM-ban és számos más üzemben, a munkáskerületek közül pedig Angyalföldön a »József Attila« és Pesterzsébeten a vasas művelődési házban van rendszeresen balett-tanfolyam.

— *XVI. SZÁZADBELI HADIHAJÓT találtak a Fekete-tenger fenekén, a kercsi öbölben, a parttól három mérföldnyire. A fedélzeten nagy mennyiségű különböző űrméretű ágyúgolyót is találtak.*

– **HANGVERSENY LESZ A HALÁSZBÁSTYÁN** augusztus 19-én és 20-án este. A Gellérthegy tabáni oldalán népünnepély lesz az Alkotmány ünnepén. Délelőtt 11 órától gyermekműsort rendeznek, délután 2 órától művészek és művészegyüttesek lépnek fel, este 8 órától éjfélig pedig tánc lesz.

— 20 SZARVASBIKÁT lőnek az idén az európai hírű gemenci erdőségben, az ország egyik leggazdagabb vadaskertjében. A szeptember elején kezdődő vadászatra máris több külföldi vadász jelentette be részvételét.

× **Halálozás.** Vigasztalhatatlan fájó szívvel tudatom az összes kedves rokonokkal és ismerősökkel, hogy aranyos, jó férjem, Kisziváth Ede folyó hó 15-én elhunyt. Utolsó útjára szerdán du. ¼4 órakor kísérjük a farkasréti temetőben. — Dr. Bogyó István augusztus 14-én hirtelen elhunyt. Temetés időpontja megtudható: háromszáztizennyolc-háromszázkilencven.

(Küchler Vilmos rajza)

Lőrincz Mária:

NÉGYSZEMKÖZT

Kis leleményesség

Péter: Szeretném tudni, hogyan képzeled ezt? Kirakod, amit a szekrényben találsz és én két nyomorult böröndbe gyömöszöljem be az egész miskulanciát, lehetőleg úgy, hogy semmit se kelljen kivasalni! Mennyit könyörögtem már neked, ne cipeljünk annyi felesleges holmit magunkkal, ha nyaralni megyünk! Úgy kellene kikapcsolódni a hétköznapi életből, ahogy akkor... emlékszel... amikor eljegyeztük egymást. Hát mondd, Pannikám, nem az volt az igazi? Ahogy mentünk kéz a kézben, a virágos fák alatt a napsütötte csúcs felé...

...Hogy az itt volt a Hármashatárhegyen? Mindegy, azért szép volt. Jó, hát nem vagyok hülye, tudom, hogy kétheti nyaralásra kell vinni egyet-mást, én csak a túlzások ellen tiltakozom. Vegyük például ezt a rengeteg kötött holmit. Pulóver, kardigán, kuli, még egy isten tudja micsoda... hát ez meg mi? Az én kötött mellényem? Szó se lehet róla! Rendben van, elismerem, tavaly is volt egy pár hűvös nap, de nekem akkor se kell kötött holmi! Tudod jól, hogy én nem fázom soha. Soha!

...Nagyon erőszakos vagy, Pannikám, és rettenetesen konok, de most az egyszer én is az leszek. Elvégre előbb-utóbb győzni kell a józanságnak, az értelemnek. Mert mondd meg nekem, hol lehet az értelemnek egy szikráját felfedezni abban, hogy hat blúzt, három szoknyát és négy ruhát akarsz elvinni, amikor úgyis tudom, hogy megintcsak egész nap ebben az ősrégi karton vállpántosban fogsz mászkálni, ebben a műemlékben, ami már meg is van stoppolva, de remekül áll és kényelmes.

...Igaz is, most jut eszembe, hát azért csináltattad meg ezt a belül sárga, kívül nem tudom milyen ruhakészletet, amit az újság ajánlott, mert ezzel el van vetve a nyaralás ruhagondja! Magyaráztad, milyen praktikus, hétféleképpen lehet viselni, ezt azzal, azt ezzel, kifordítva, befordítva, reggeltől estig, szárazon és vizen, hát akkor hogy van ez? Hóooogy? Most visszük a ruhakombájnt is, meg ugyanannyi egyebet, mint tavaly?

— No jó, hát tudom, hogy neked hiába magyarázok, nővel ruhákról vitatkozni nem lehet, nem is vitatkozom, hanem egyszerűen nem csomago-lom-be! Nem, édes angyalom, bolondot nem hagyok magamból csinálni! Úgy kezdjem a nyaralást, hogy cipeljek, mint egy ló? És ha nem kapunk hordárt? És ha kapunk, hát neki feltétlenül meg kell szakadni a te ruhatárad alatt?

— Nem, szívem, lásd be, hogy ez lehetetlen. Én nem morgok, jó, szóltam morogni, de most teljesen higgadt vagyok, ami abból is látható, hogy csak nevetek ezen a kirakodó vásáron. Gondolom, te is csak tréfálni akartál? Mert azt csak nem képzeled, hogy hajlandó vagyok még egy öltönyt vinni magamnak? Hát mi vagyok én? Divaturacs? Hát hova megyek én? Nyaralni, vagy reprezentálni? Vedd tudomásul, hogy shortban vagy fürdőnadrágban akarok járni. Jó, tudom, hogy néha fel is kell öltözni, arra ott van a szürke, amiben utazom, viszem a ballonzubbonyt, ha nagyon erőszakoskodsz. üsse kő, jöhet még egy tropikálnadrág, de aztán slussz, be van kapálva!

...Ezen a sok apró mindenfélén már nem is vitatkozom, mert fáradt vagyok, csak éppen megjegyzem, hogy egyetlen kefét sem készítettél ki, és ha én nem gondolok rá, megint nem vinnénk zsebkendőket, és rohanhatnánk első nap venni, úgy mint tavaly. De ez igazán nem fontos, eszem ágában sincs ezzel érdemeket szerezni, viszont a többit, azt már egyszer el kellett mondani, mert nagyon nyomta a begyemet. Igaz, úgy rémlik, hogy tavaly is elmondtam, de korántsem voltam ilyen határozott, amint ez az eredményből is látszik. Most végre magyarul beszéltem, és e pillanatban...

(...és e pillanatban kulcs fordul a külső zárban, tűsarkok kopognak végig az előszobán, nyílik az ajtó és belép):

Panni: Péterkém, te angyal, hát már be is csomagoltál?

Péter: Hm, khm...

Panni: És minden, minden belefért a két böröndbe! Hiába, nincs a világon még valaki, aki ilyen csodálatosan tudna csomagolni.

Péter: Ugyan, szívem, semmiség. Egy kis lelemény-esség, egy kis fejtörés. És ami a legfontosabb, nem szabad azzal hozzáfogni, hogy úgysem fér be. Hozzáállás kérdése az egész.

KERESÜNK azonnali belépésre két **vegyésztechnikust**

Jelentkezés:

a KÖNNYŰFÉMMŰ személyzeti osztályán Székesfehérvár, Adonyi u. 64. Telefon: 24—65.

ISKOLAI TORNÁHOZ

Tornacipőt 18—53 Ft
Trikót 12—24 „
Tornablúzt 22—34 „
Tornanadrágot 15—18 „

SPORTBOLTBÓL

Teljes tornafelszerelés vételénél műanyag sporttasakot ajándékozunk!

Az É. M. ÁLTALÁNOS SZAKIPARI VÁLLALAT budapesti és vidéki munkahelyeire ALKALMAZ azonnali felvételre

FESTŐ-MÁZOLÓ, BURKOLÓ, PARKETTÁS, TETŐFEDŐ, SZIGETELŐ, BÁDOGOS szakmunkásokat, valamint **segédmunkásokat**

Jelentkezés a vállalat munkaerőgazdálkodásán. Budapest, V., Vadász utca 29

MAGAS ÁRAT FIZETÜNK ruházati cikkekért

FELVASÁRLÓHELYEINK:

VI. Aradi utca 16.
VII. Tanács körút 11.
VIII. Harminckettesek tere 4 — (szondor mellett).
VIII. Népszínház u. 20.

Használtcikk KTSZ

Vegyi kisiparosokat

szövetkezeti tagnak, az alapszabályoknak megfelelően

azonnali belépésre felveszünk

Jelentkezés: ELSŐ VEGYI KSZ VII., Alsóerdősor u. 12.

VILLANYHEGESZTŐ és **LAKATOS szakmunkásokat, DARUKEZELŐKET, TARGONCAVEZETŐKET** és 18 éven felüli öntődei **segédmunkásokat** azonnal felvesz

VEGYIPARI GÉP- ÉS RADIÁTORGYÁR Budapest, X., Gyömrői út 76—78

Azonnali belépésre **FELVESZÜNK** szállítására és vasrakodásra **férfi segédmunkásokat**

Jelentkezés: KOHÁSZATI ALAPANYAGELLÁTÓ VÁLLALAT Budapest, VI. Benczur utca 11 sz. (Földalattival a Bajza utcáig). Munkaerőgazdálkodás, földszint

Azonnali belépéssel **felveszünk** homlokzatvakolót **KŐMŰVES, ÁCS szakmunkásokat,** valamint **SEGÉDMUNKÁSOKAT**

Munkásszállást biztosítunk!

É. M. 41. SZÁMÚ ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT Budapest, V. József Attila utca 18

A Híradó „nyaral" a Mátrában!

Értesítjük kedves vendégeinket, hogy a Híradó-mozi renoválása alatt

aug. 17-től, hétfőtől a Mátra moziban

(VII., Lenin körút 39.) tartunk híradó-előadásokat, reggel 9-től este 10 óráig folytatólagosan

E HETI ÚJDONSÁGUNK:

VÍVÓ-VILÁGBAJNOKSÁG BUDAPESTEN

Magyar riportfilm

Hétköznapi történet

növekvő emberekről

Ez a párviadal olyan volt, amilyet jó Toldi Miklós vívott Holubánnal a Nyulak szigetén.

Voltak verejtékes menetei, amikor mindenkiről úgy szakadt a verejték, mint a nyári eső és voltak töprengő, csöndes hetei, amikor a fülük tövét vakargatták a hat lakatosok, miközben az »ellenfelet« kémlelték a sapka siltje alól, de az »ellenfél« nem mozdult.

És ez volt a baj...

Mert az »ellenfélnek« az lett volna a dolga, hogy forogjon és sisteregjen és olyan fogaskerekeket köpködjön, amilyeneket addig legfeljebb Svédországból hoztunk be, de az ellenfél — névszerint *FK—250-es fogköszörűgép* — többnyire nem mozdult.

Ha mozdult, abban sem volt köszönet s ha mégis köpködte a fogaskerekeket, abban volt a legkevesebb köszönet.

1958 decemberét írtuk.

A Szerszámgépgyár kísérleti üzemében egész sor új géptípus rajzai tornyosultak az asztalokon, egész sor egyedi alkotás készülődött a világra, hogy majd tisztes szériakort megérve, a magyar szerszámgépipar jó hírét öregbítse a nagyvilágban.

A kísérleti példányokhoz azonban *ezredmilliméter pontosan fogazott* fogaskerekek kellettek volna, azokat meg csak az FK—250-esen lehetett volna előállítani, ha nem lett volna a gép olyan konok.

De konok volt.

● Hat olajos férfi-bába

És akkor jöttek a hat lakatosok, névszerint: *Fenyvesi György, Tittli Ferenc, Király László, Somogyi Lajos, Varszanosz Nikosz* és *Szegedi Aurél*, mint hat olajos férfi-bába és ünnepélyesen, komolyan körüljárták, megvizsgálták a vajúdó köszörűgépet, amely az istennek se akart egészséges fogaskerekeket a világra hozni. Csatlakozott a hat lakatosokhoz *Kocsi András* technikus, valamint *Vukovics Ferenc* mérnök és *Portik D. Ferenc* szerkesztő mérnök.

Imígyen kiváló műszakiakkal megerősítve a hat lakatosok felballagtak a szakszervezeti bizottság színe elé és letették a garast:

— *Megcsináljuk az FK—250-est a kongresszus tiszteletére.*

— Brigádban?

— *Brigádban... 1959 június végére készen lesz...*

— Írásban is elvállalják?

— *Elvállaljuk...*

Így született az országban *az egyik legelső kongresszusi felajánlás* és így született az egyik első gépipari brigád, amely el óhajtotta nyerni a *szocialista brigád címet...*

Ezzel megkezdődött a toldi-miklósi párviadal, amelynek egyes harci fordulatai meglepték magukat a bajvívókat is, mivel a fegyverszámba vett szerszámok csattogása közepette kiderült, hogy a brigádba tömörült harcosoknak nemcsak a konok köszörű fondorlatait kellett legyőzni, de *önmaguk emberi gyöngeségeit* is s ez némelykor bizony nehezebb volt, mint a legbonyolultabb műszaki rejtély megoldása...

Mert a lelkesedés szalmalángja ellobbant és voltak brigádtagok, akik kezdtek félkézzel és félszívvel munkálkodni a konok köszörűgépen, de olyannyira, hogy a felsőbb vezetés már-már arra gondolt, nagy devizaáldozat árán, de *meghozatja külföldről a fogköszörűgépet.* Az egyik legjobb munkaerő például annyit késett, hogy az már a könnyelműség határán is messze túljárt.

● Vajaki világgá megy

— *Ferencet meg kell javítani.*

Ez a verdikt a brigád kommunista munkásai közt született, akik a késedelmeskedő, hanyag Ferencet — tartsuk meg ezt a félinkognitóját — úgy vélték megjavítani, hogy — *megválasztották brigádvezetőnek.*

Ferenc tovább késett.

Akkor aztán úgy megmosták a fejét, hogy Ferenc mélyen magába nézett, abbahagyta a késedelmet s olyan pontos, megbízható munkás lett, hogy *három hónap múlva le kellett váltani a brigád éléről.*

— Aztán miért, ha megjavult?

— *Mert úgy megjavult, hogy elkezdték külföldre küldözgetni.*

Hol a *milánói* vásáron szerelt, hol a *brüsszeli* világkiállításon, hol meg a *skandináv* államokban vendégszerepelt, akár egy szerszámgép-virtuóz.

Valósággal világgá ment a brigád jóvoltából, mert ha itt nem fogják be az elvtársi bírálat esztergakései közé, sohase lesz belőle olyan munkás, akire rá lehet bízni *a magyar ipar diplomáciai képviseletét...*

A többiek meg verekedtek a konok géppel.

A kistermetű, ám csupa izom Somogyi Lajos meséli, hogy kellett egynéhány igazán jó fogaskerék a géphez. Az egész magyar ipart végigházalták érte, nem kaptak megfelelő minőséget. Végül is összedugta a fejét a szerszámgépgyári fogaskerék-tudorok társasága és megcsinálták...

Hol egy alkatrésszel volt baj, hol egy emberrel.

● Nyomoz a MEO

Az emberekkel persze könnyebb volt boldogulni, mert az ember *megmondja, hol fáj,* az alkatrészt *ezerféle vizsgálattal* kell kifaggatni.

Ha észrevették, hogy valaki a hét lakatosok között nagyon is magának való, nagyon is csigatermészetű, akkor elővették, a kemény lakatosujjak finom orvostapintásával kitapogatták, és éppúgy megtalálták a baj fészkét, mint a gépnél...

De múltak a hónapok...

S a hónapok múlásával *megváltoztak az emberek, megváltoztak a munka fordulatai,* fogásai, módszerei. Ahogyan összekovácsolódott a brigád, úgy oldódtak fel a munka nehéz pillanatai.

A MEO: *detektívmunkát* végzett. Mivel egymásután kerültek elébe selejtes darabok, nem elégedett meg azzal, hogy ráüti a selejtbélyegzőt, de nyomozni kezdett, mi miért rossz.

És kinyomozta.

És június utolsó napján termelt a konok köszörűgép, elindított egy folyamatot, amelyből még tökéletesebb, még hasznosabb, még termelékenyebb gép születik.

És a brigád?

Talán széthullott...

A brigád, a hat lakatosok harcedzett brigádja *új felajánlást tett,* egyúttal rátette a kezét a kísérleti üzemben alakult *ifjúsági brigád* vállára, mint a régi lovagok, akik védelmük alá vették a fiatal apródot, aki még most tanulja a kardforgatást...

A csepeli párviadal ezzel véget ért volna, mikor a hat lakatos brigádja elnyerte a szocialista munka brigádja kitüntető címet; de nem ért véget, mert a hat lakatosok most *tovább verekszenek a műszaki feladatokkal és az emberi dolgokkal.*

Ketten *német nyelvet* tanulnak, hogy legyen utánpótlás a világjáró lakatos-diplomaták sorában. Van aki *meóstanfolyamra jár* s mind a hatan, félszemmel de egész szívvel *a fiatalokat figyelik,* mert furcsa ember a csepeli munkás... Kemény munkában megverekszik a konok köszörűvel és a változékony emberi természettel.

Így jutunk mind közelebb a hibátlan fogaskerékhez.

És a hibátlan emberhez...

Baróti Géza

Heten voltak

Heten voltak, heten, mint a gonoszok a mesében. De csak gyér számuk volt az, amiben közösségük volt a mesével. Valójában nem voltak sem gonoszok, sem boszorkányok. Mérnökök voltak, akik 1937—38-ban végezték el a műegyetemet Budapesten. S mégis több bámulatot, álmélkodást ébresztettek maguk körül, s talán még ellenérzést is, viszolygást, mint valamikor a strigák, akikről Kálmán királyunk törvényben mondotta ki, hogy nincsenek, viszont gyermekek és babonás vénasszonyok éjszakáit még 1937—38-ban is nagyobb számban riogatták — mint ahány fehérköpenyes mérnöknő — a valóságban és nemcsak kísértetként — megfordult gyárainkban, irodáinkban.

A felszabadulás előtt a diplomás nő olyritka volt nálunk, mint a fehér holló. Sem a politika, sem az úri közvélemény nem engedte be a »kontyost« az értelmiségi munka hímnemű falakkal körülvett fellegváraiba. A munkás lánya elmehetett a szövőgép mellé, vagy a téglagyárakba tanulatlan segédmunkásnak, a paraszté a polgárcsaládokhoz cselédnek — az értelmiségi családoké legfeljebb, ha gépírónőnek, aki csak a film vásznán ment vezérigazgatóhoz nőül, a valóságban nem. De, hogy ügyvédnek? A felszabadulás előtt hat volt belőlük, összesen hat. Vagy mérnöknek? Heten voltak összesen, heten.

A felszabadulás, az alkotmány nyitotta meg a nők előtt az utat, kezdte meg a törvény és a céltudatos politika csákányával a valóságos válaszfalak lebontását. Az idén, az alkotmány 10. évében 971 új mérnöknő lép be az iparba — közel 140-szerese az 1937—38-as létszámnak. Ugyanakkor a legutóbbi tanévben 587 nő végzett az állam- és jogtudományi karon.

Hatalmas ütemben folyik a nők »honfoglalása« a szaktudást igénylő pályákon. Az egyetemek esti tagozatait 6,2—15,2 százalékban látogatják lányok, asszonyok. A múlt esztendő második felében 7700 nő, az összes hallgatók 23 százaléka, vett részt a szakszervezetek különböző szakmai tanfolyamain. Máshol még nagyobb az arány. A textiliparban például a szakmai tanfolyamok résztvevőinek 81, a ruházati iparban 77 százaléka nő.

Heten voltak, s ma hétszázan, hétezren, hetvenezren... Ki számolta meg pontosan, hány ezren? A csákány, amelynek az évszázadok, évezredek emelte tilalomfalat kell lebontania, még nem végezte el teljesen a munkáját. De elvégzi, minden bizonnyal...

(csató)

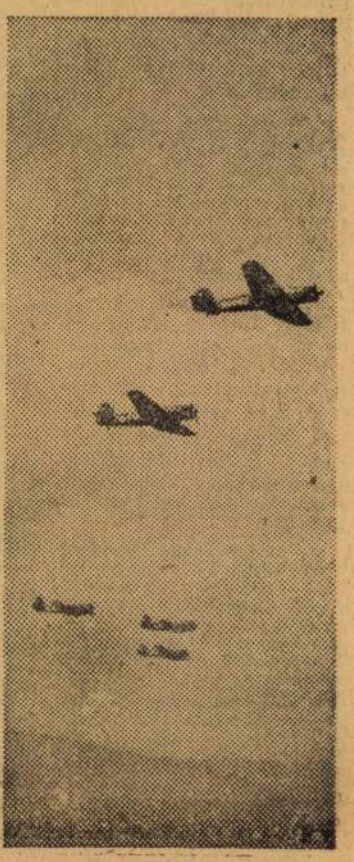

VÍZEN ÉS LEVEGŐBEN. Alkotmányunk ünnepén a Budaörsi repülőtéren nagyszabású légiparádét rendez az MHS. Álló képünk: Az MHS repülősei gyakorlatoznak. — A Honvéd Folyami Flottilla is készül az alkotmány ünnepére. Augusztus 19-én délután felvonulnak hajóikkal a Dunán és tűzijátékot rendeznek a Margit-híd és a Lánchíd közötti szakaszon. Fekvő képünk: A hajók

(MTI Foto — Petrovics László felvételei)

Balatonfüred betegei csendet kérnek

Motorcsónak-verseny, borhét és nyolcvanhárom éves Jókai-idézet

A balatonfüredi szívkórház és SZOT-szanatórium folyosóin kis táblák figyelmeztetnek: *»Csendet kérünk!«* A kórház és a szanatórium lakói, orvosai és ápolói következetesen teljesítik is ezt a kérést. A falakon belül gyógyhelyhez illő a csend, ám a falakon kívül zajlik az élet. Túlságosan is zajlik. Gyakran lehetetlenné teszi a kórház és a szanatórium mintegy 600 betegének zavartalan pihenését és gyógyulását.

Balatonfüred, *»a szívbetegek Mekkája«, hosszú évtizedek* óta elismert *gyógyhely.* A Balatoni Intéző Bizottság azonban, amely Füred fejlődése érdekében is rengeteget tett, még egy táblát sem szerelteteti fel, amely arra figyelmeztetné az autó- és motorvezetőket és Füred látogatóit, hogy a közelben *kórház* van.

Szívbaj ellen — motorbőgés?

Erre pedig nagy szükség lenne. A közelmúltban Balatonfüred közlekedésében *egyirányú körforgalmat* vezettek be. Minden járműnek, még ha a mólóra is akar eljutni, vagy Tihany felé igyekszik, el kell haladnia a SZOT-szanatórium és a szívkórház előtt. Felesleges részletezni, hogy például szombaton és vasárnap milyen zajt okoz a járművek áradása. A másik súlyos panaszról *dr. Szepesi Barnabás,* a SZOT-szanatórium igazgató-főorvosa beszél:

— *Július végén motorcsónak-verseny volt Füreden.* A versenymotorok két nappal előbb megérkeztek és edzést tartottak. *Reggel 9-től délután 5-ig.* Bevallom, mire vége lett a versenynek, már *én is betegnek éreztem magamat.* Érthetetlen, hogy a Balaton-part mentén nem találtak alkalmasabb helyet a motorcsónak-versenyre.

A zajban fürdő kórház

— *Sajnos, a gyógyhelynek minősített Balatonfüreden mindenről lehet beszélni, csak csendről nem* — mondja *dr. Debróczi Tibor,* az Állami Szívkórház igazgató-főorvosa. Hogy csak egy példát mondjak: a II .számú kórház a Kedves eszpresszó, a Balaton-étterem és a Kert-mozi közötti területen fekszik. Esténként a *Kedvesben dizőz énekel, a Balaton-étteremben cigányzenekar játszik és a Kert-moziban hangosfilmet vetítenek.* Ezek után elképzelhető, hogyan pihenhetnek a betegek. *Nem egy közülük szívdobogásra, anginás rosszullétre ébred.* S az éjszakai zaj pontosan lemérhető *a másnapi gyógyszerfogyasztás emelkedésén.*

Azt is nehezményezik a kórházak orvosai, hogy évről évre itt rendezik meg, úgyszólván a kórházak tövében, a *borhetet.*

A tanácsot meg sem kérdezik

— *Sajnos, a panaszok helytállók* — állapítja meg *Fazekas Lajos,* a balatonfüredi tanács elnöke. — *Sok esetben a tanácsot nem hallgatják meg,* nem kérik ki a véleményét. Így történt ez a motorcsónak-versenynél is. Általában elmondhatom, hogy sajnos, *a balatonfüredi rendezvények nagy része nem felel meg a fürdő gyógyhely jellegének.*

1876-ban az *»Életképek«* hasábjain *Jókai Mór* többek között a füredi Anna-bálra vonatkozólag ezt írta: *»A jeunesse dorée — aranyifjúság — kitett magáért, de dicséretem mellett fogadja el azt a figyelmeztetést, hogy a mulatság folytatása kissé csendesebben menjen, mert Füreden betegek is vannak, akik szenvednek, míg Önök mulatnak...«*

Pedig Anna-bál csak egyszer van egy évben. Vajon mit írna *most* Balatonfüredről Jókai Mór?

Balla Ödön

Zöld rakéta a sztyeppén

Így készült a díjnyertes „Embersors"

A kiégett doni sztyeppén, a poros úton egy teherautó halad. A kormánynál egy megtört arcú ember ül, mellette egy világos hajú, maszatos arcú kisfiú.

— *Hol van apád, Ványa?* — kérdezi a sofőr.

— *Elesett a fronton.*

— *És a mamád?*

— *Bomba ölte meg. A vonatban, amikor utaztunk...*

A sofőr elfehéredett ajkaival a cigarettavéget szívja. A kisfiúhoz hajol:

— *Ványusa, tudod, hogy én ki vagyok?*

— *Ki?*

— *Az apád.*

A kisfiú vékony teste megremeg, sírva ugrik az apjára, csókolja borotválatlan arcát, a szája, a homlokát.

— Felvételnek vége! — hangzik az utasítás. *Monahov* megkönnyebbülten hagyja el felvevőgépét, pihenni megy a sofőrt alakító *Bondarcsuk* és Ványa — *Pavlik Boriszkin* is.

Néhány hónappal azelőtt Kámenszkben forgatták az »Embersors« című filmet, amely most Moszkvában olyan nagy sikert aratott. A művészek közül akkor még senki sem gondolt a fesztiválra, sem a dicsőségre. Napkeltétől késő estig dolgoztak. A felvételeket jelző zöld rakéta gyakran repült a levegőbe. Nem mindennapi látványban volt részük az itt lakó falusiaknak. A sztyeppén barakok hosszú sora húzódott, a felvevőgépek és a műszakiak között »SS-tisztek« pipázgattak a fűben...

Bármennyire is megfeszített volt a munka, a színészek saját jelenetük felvétele után gyakran állták körül a filmgépet és nézték végig a soron következő jelenetet. Mindenkit izgalomban tartott ez a film. A forgatás napjairól szóló s már feledésbe merült riportok bizonyítják: a művészek már akkor érezték, hogy ez a film nem sorolható az átlagfilmek közé, jobbat, szebbet alkotnak. A munka hevében elhatározták, hogy a filmet előbb készítik el, mint ahogy tervezték. A megfeszített tempó lelkesedésüknek, munkakedvüknek a kifejezője volt.

A forgatókönyvet *Lukin* és *Sahmagonov* írta, de a nagy író, az eredeti novella szerzője, *Solohov* is gyakran ellátogatott a művészekhez, tanácsaival segítette őket, állandó figyelemmel kísérte a felvételeket.

Bondarcsuknak első rendezése ez a film. Mint szerepeiben, s itteni nagyszerű alakításában — minden más vonatkozásban — is újat akart alkotni. Ezért azoknak a segítségét kérte, akiket a legjobban ismert: a főbb szerepeket a főiskolán vele együtt tanult fiatalokra bízta. Szokolov feleségét *Kirijenko* alakítja, akit a Csendes Don című filmben Natalja szerepében ismert meg a magyar közönség. Néhány héttel ezelőtt a Herzen regényéből készült szovjet film főszerepével aratott óriási sikert. Ezt írták róla: ez a film egy új, csodálatos tragikai színésznőt fedezett fel a számunkra — Zinaida Kirijenkót. Az »Embersors«-beli nagyszerű alakítása, szenvedéstől meggyötört arca, férjétől való búcsúja színésztársait is megrázta. A filmben jelentékeny szerepet kapott *Vlagyimir Ivanov* is, aki az Ifjú Gárdában Kosevojt alakította.

Az említettek, s a nem említettek, az egész lelkes kollektíva most nagy nemzetközi elismerésben részesült. Megérdemelt jutalom ez, a Kámenszkben nehéz munkával eltöltött nappalokért és éjszakákért.

(b. p.)

Új eredmények a kongresszusi munkaversenyben

A *sztálinvárosi martinászok* üzemükben tovább szélesítik a kongresszusi munkaversenyt. Az elegymesterek és berakódarusok elhatározták, hogy *az eddigi átlagos 65 perces kemenceberakási időt 55 percre csökkentik.* Minden perc csökkentéssel 17 forint értékű energiát takarítanak meg.

Az *Almásfüzitői Timföldgyár* dolgozói az elkészült értékelés szerint az idén *kilencmillió forinttal csökkentették a termelési költségeket.* A legjobb eredményt a fűtőanyag megtakarításánál, s ezen belül a gőzfogyasztás csökkentésével érték el.

A kongresszusi versenyben újabb sikereket értek el a *Borsodnádasdi Lemezgyár* dolgozói is. A júliusi tervtúlteljesítést is figyelembe véve, már *400 tonna lemezzel termeltek többet* a második félévben, mint amennyit esedékes tervük előír.

A *Dorogi Szénbányászati Tröszt* IX-es aknájának nagy frontfejtésén a kongresszusi versenyben *fa helyett teljes egészében meghonosítják az acélszerkezetű biztosítást.* A fronton az előrehaladás a korábbi napi egy méterről másfél méterre növekedett és a kongresszusi versenyben több ezer tonna szenet termeltek terven felül.

Frontharcosok hódolata a Kormányzó urnak és tiltakozása a román uszitás ellen

Vasárnap kora délelőtt, tavaszias napsütésben, zászlók alatt indulók ritmusára ezer és ezer zárt oszlopban menetelő tüzharcos vonult a Városi Szinház felé és *a Tisza Kálmán-teret csakhamar betöltötte a Tüzharcos Szövetség országos disztáborozására igyekvő katonás küldöttségek tömege.*

Félmillió tüzharcos kiküldöttei sorakoztak fel, hogy Miklós-nap alkalmával hódoljanak Kormányzó urunknak.

Tizenegy órakor megszólalt a vezérkürtös trombitáján a *vigyázz*-jel, mire néma csendbe dermed a sokezer főnyi tömeg és bevonul a a Városi Szinházba a küldött-tábor országos vezetősége élén vitéz *Takách-Tolvay* József gróf nyugalmazott altábornaggyal, a szövetség elnökével. *Diszőrség vitte fel az emelvényre a szövetség zászlaját, amelyet a kormányzó hitvesének szalagja diszitett.*

Takách-Tolvay József néhány egyszerü szóval megnyitotta a disztáborozást, majd vitéz *Mándoky* Sándor tábori főesperes *imát mondott a világháboruban elesett tüzharcosokért.* Ezután fekete ruhában *Szánthó* János tartalékos főhadnagy lépett az emelvény elé és *kemény hangon jelentést tett az országos elnöknek az erdélyi tüzharcosokról:*

— *Huszonkét esztendős nemzeti halálunkból feltámadtunk,* — mondotta — *és Országgyarapitó Kormányzó Urunk parancsára a mai napon bevonultunk a szövetség zászlaja alá.*

Takách-Tolvay József ezután megtartotta ünnepi beszédét:

— *Huszonkét évi megalázás után találkozunk itt felvidéki, kárpátaljai, keletmagyarországi és erdélyi tüzharcos bajtársak, hogy megszorithassuk egymás kezét és megemlékezzünk nevenapja alkalmából az első magyar emberről, vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó urunkról . . .*

A sokezerfőnyi tüzharcos helyéről felállva tomboló lelkesedéssel pereceken keresztül ünnepelte a kormányzót.

— Eljöttek — folytatta az elnök — a messzi városok és falvak tüzharcosai, hogy tanuságot tegyenek arról, *nem haltak még ki a harci erények.*

Itt állunk készen a békés munkára, de ha kell a harcra is.

— *A forradalom után,* — fejezte be beszédét gróf *Takách-Tolvay* József, — *az Isten megmutatta nekünk, ki az, aki kivezeti a népet az elesettségből* és

az ő utmutatásának köszönhetjük, hogy ma már fiatal tüzharcos nemzedék áll őrt határainkon . . .

— *Vezess bennünket a dicső magyar feltámadás felé* — kiáltott fel, — *mi követünk!*

Elemi erővel, mindent elsöprő lelkesedéssel tört ki az ujjongás.

Az országos elnök igy fejezte be nagyhatásu beszédét:

— *Egy zászlónk van: a piros, fehér, zöld; egy a célunk: a keresztény Nagy-Magyarország; és egy a vezérünk: vitéz nagybányai Horthy Miklós, akinek szolgálatára a magyar tüzharcosok mindenkor készen állanak.*

Az ünnepi beszéd után a marosvásárhelyi tüzharcos főcsoport elnöke, dr. nagyfalusi *Fekete* Gyula mondott költői beszédet *az egy zászló jelentőségéről,* majd vitéz *Martsekényi* Imre országgyülési képviselő, a szövetség alelnöke emlekedett szólásra

— *Komoly órákban jöttünk össze,* — mondotta, — *ég körülöttünk a világ és nem tudjuk, mit hoz a jövő.* De azt tudjuk, hogy

ha nem állunk egységesen figyelő állásban, akkor lemondhatunk történelmi aspirációinkról.

Itt áll a megnagyobbodott ország, hogy köszöntse kormányzóját és hitet tegyen az egy zászló, egy cél, egy vezér mellett. Az ő vére éppen úgy pirosra festette a Nóvára padozatát, mint a ti véretek a Kárpátok hómezőit és szorosait.

Ez a vérszerződés, ami minket örökre elszakithatatlanul összeköt vele.

— *Most a világháboru katonái köszöntik a legelső magyart.* Egy a zászló, ezért vette fel a vezér Szegeden és hordozta meg dicsőségesen katonái élén.

Ezt a zászlót gyalázzák ma egyesek, de mi innen üzenjük nekik — félmillió magyar tüzharcos nevében, hogy a félelem szót már régen kitörültök szótárunkból.

— *Méltóságunkon alulinak tartjuk, hogy átköpködjünk a keritésen, nagy barátaink mögé bujva, mert ez nem katonához illő.* Katonanemzet vagyunk, vegye mindenki tudomásul, hogy a szentistváni birodalomban velünk élő összes népekkel együtt épiteni akarunk. Országot épiteni, amelyben mindenkinek egyformák a jogai és kötelességei, mert a magyar mindig kulturnemzet volt.

Aki türelmünket becsmérléssel teszi próbára, könnyen megismerkedhetik elszántságunkkal is.

A szónok beszéde alatt a nagytábor tüzharcosai

kirobbanó elkeseredéssel tiltakoztak szinte szüntelenül a romániai magyarüldözések ellen és éles kifakadások hangzottak el a magyar nemzetet ért román gyalázkodások miatt.

— De hogy véreink üldöztetését megtorolhassuk — folytatta *Martsekényi* Imre —, nekünk, tüzharcosoknak kell odakiáltani a magyar társadalom felé, hogy

félre minden széthuzással, nem engedjük elbitangolni azt, amink megvan.

Szociális igazságot követelünk és ebben az a felfogásunk, ahol tizenhárommillió ember megél, ott tizennégymilliónak is jól kell laknl.

A tüzharcos tábor ott áll őrhelyén, de kalandokra nem kapható.

Azt akarjuk szolgálni, hogy az ország keresztény és magyar maradjon. Isten tartsa meg soká a mi kormányzónkat.

Ezután *Kertész* Elemér ügyvezető alelnök bejelentette, hogy a nagytáborról táviratban köszöntik a Kormányzó urat.

A fogadalomtétel után hosszu perceken át zugott az éljenzés és a taps, az öreg frontkatonák lelkesedéssel ünnepelték a kormányzót, majd a nagytábor a Himnusz eléneklése után gróf *Takách-Tolvay* József zárószavaival véget ért.

Az ORION HÓPALACK minden italt forrón vagy hidegen tart és megörzi a betöltött folyadék frisseségét.

Az ORION RÁDIÓ otthonába hozza az egész világot: hireket, zenét, érdekes eseményeket, népeket és szokásaikat.

Bemutatja MARNITZ VIII., József-körút 37-39. Tel.: 134-028. RÉSZLETI CSERE

Morvai Rádió Erzsébet-körút 40. T.: 221-664 és 222-082

„Franciaország sulyt helyez a Spanyolországgal való együttműködésre"

Vichy, december 8.

(Havas.) Piétri madridi francia nagykövet szombaton *Franco* tábornoknak átadta megbizólevelét. Ez alkalommal mondott beszédében kifejtette, hogy Spanyolország és Franciaország mind Földközitengeri államok érdekeltek abban, hogy *szilárd alapon álló, bizalomteljes, jószomszédias viszony legyen közöttük;* csak saját kárukra tértek le a multban erről az alapról. Hangsulyozta, hogy *Franciaország sulyt helyez a Spanyolországgal való együttműködésre* és tudatában van annak, hogy az egyéniség, a vallás és a szellem rokonsága kapcsolja össze Spanyolországgal. *(MTI)*

Sulyos szerencsétlenségeket okozott Szeged közelében az országuton történt földbeomlás

Szeged, december 8.

Vasárnap hajnalban *megdöbbentő tömegszerencsétlenség játszódott le a Szegedről Kiskunhalas felé vezető országuton.* Hajnali négy óra felé váratlanul

nagyarányu földbeomlás történt az országuton,

amelyet alámosott a hetek óta tartó eső. A csak nemrégiben kijavitott országut mintegy *6 méter szélességben és 3—4 méter mélységben beomlott.* A hajnali sötétségben a havazás láthatatlanná tette a beomlás helyét és igy történt, hogy hajnali 4 órakor egy Szeged felé haladó autón *Kasza* Ferenc, a szegedi Futura vezetője, dr. *Eremics* János banktisztviselő és *Zapf* Ede, a szegedi MFTR főnöke

autójukkal belezuhantak a földnyilásba

és a viz ellepte a gépkocsit. *Mindhárman belső sérüléseket szenvedtek, a mentők hozták be őket Szegedre.*

Félórával később *két szekér haladt Dorozsma felé.* A kocsikat *Szabó* Imre és *Szabó* Imréné hajtották. A sötétségben *nem látható a földnyilást, amelynek mélyén már ott volt az összetört autó* s igy

szekerestül belezuhantak a mélységbe.

A szegedi rendőrségről dr. *Mátyás* Samu rendőrtanácsos a tüzoltókkal együtt azonnal a helyszinére sietett *s csendőrökkel lezáratták az egész veszélyeztetett környéket.* A tüzoltók a kora reggeli órákig fáradoztak a mentési munkálatokon.

Ugyanebben az időben érkezett a veszélyeztetett területre *a kalocsai és az árpádközponti autobusz, amelyeken mintegy 50 ember utazott Szeged felé.*

Utolsó pillanatban tudták csak elháritani, hogy az autobuszszal tömegszerencsétlenség ne történjék.

A szerencsétlenségek ügyében folyik a vizsgálat.

Antal István

„Hatalmas népi tömegerő sodra jelentkezik határainkon"

Jánoshida, december 8.

Vasárnap ujból több mint száz házat avattak fel, amelyeket az árvizveszedelmi kormánybiztosság épittetett fel a magyar társadalom áldozatkészségéből. Az ünnepség szinhelye *Jánoshida* község volt, ahol tavasszal a Zagyva 103 házat döntött romba. Az ünnepségen a kormány nevében *Antal* István igazságügyi államtitkár mondott beszédet, s hangoztatta, hogy

a nemzet szempontjából az volna a kivánatos, ha a szolidaritásnak az a szelleme, amely az árvizkor megnyilvánult, ne csupán elemi csapások idején, hanem normális időkben is megnyilvánuljon.

Nem szabad elfelejteni, — mondotta, — hogy

a nemzet még ma is állandóan veszedelmek között él: hatalmas népi tömegerő sodra jelentkezik határainkon és a körülöttünk duló szörnyüséges háboru tüzvésze bármikor átcsaphat házunkra.

Antal államtitkár bejelentette még, hogy a kormány sulyt helyez arra, hogy a falu szociális, egészségügyi és kulturális szinvonalát emelje, *mert a nemzet katonai védelme akkor nyugszik a legszilárdabb alapon, ha a nemzet minden tagjának a hazán kivül van még külön-külön védeni valója is a határok között.*

Göbbels Bécsben

(Német Távirati Iroda.) Göbbels dr. birodalmi miniszter szombaton rövid látogatásra *Bécsbe érkezett.*

Kornis Gyula a Petőfi Társaság uj elnöke

A *Petőfi Társaság* vasárnap délelőtt a Magyar Tudományos Akadémián felolvasó ülést tartott. *Havas* István méltatta *Kornis* Gyulának legujabb nagyszabásu müvét, majd *Gáspár* Jenő főtitkár olvasta fel jelentését. Ezután *Csengery* János költeményeiből szavalt, majd *Jankovits* Marcell uj müvéből adott elő. *Mécs* László előadása után *Szabó* Margit szavlt Petőfi verseket. A felolvasó ülés után a tagok rendkívüli közgyülésen vettek részt és a *Császár* Elemér halálával megüresedett

elnöki székbe Kornis Gyulát választották meg.

Az uj elnököt *Herczeg* Ferencnek erre az alkalomra irt beszédével *Havas* István üdvözölte.

TÓPARTI LÁTOMÁS BALALAJKA KIS RIVIERA Ungár György virágosboltja, V., Szent István-körut 5. Belvárosi nivó.

Süppedő láp, halálos ingovány, veszélyes zátony és . . . féktelen üldözés . . . Elfojtott szerelem, soha el nem mondott vallomás, szintiszta müvészet . . .

OLGA CSEHOVA

IRLAND ZSARNOKA

M. W. KIMMICH tökéletes rendezése az ir szabadsághősökről.

KARL LUDWIG DIEHL

Ma premier Tobis-film! Royal Apollo.

BUNDÁK
EZÜST- ÉS KÉKRÓKÁK
nagy választékban
Schmideg
-szücs, Budapest. IV. Párisi-utca

NOTESZ

1.

Virágból készitette el a Kormányzó Ur arcképét Miklós-nap alkalmából ifj. *Nemes* János nagyváradi városi kertész. *Szegfűből és rózsaszirmokból* készitette el a portrét, amelyet azután Budapestre hozott és *a kabinetirodában átadta a kedves ajándékot a Kormányzó Ur* részére.

* Szörmére való illat a „Bécsi-utca" kölniviz Smart perfumery.

* A Semler-cég közismerten kiváló minőségü szöveteiben ma is igen nagy a választék.

2.

Az egyik vidéki városban *Székely Est*-et rendeztek, mint ahogy az mostanában országszerte divatos. Többek közt bemutatásra kerültek székely táncok is, amelyeknek jellegzetes erdélyi és ősi magyarsággal hangzó elnevezései közül a *Notesz* ideiktatja a következőket: *udvarhelyi verbunkós, bucsuzkodó, bokázó, mennybemenős, jártatós, forgatós, ugratós, gólyatánc, seprütánc* és *dobbantós.*

* Eldöntetett... Karácsonyra ajándékot Jolie divatékszerboltjából, Kigyó-utca 4—6.

* A Nemzeti Szinház nagysikerü darabjában, a „Négy asszonyt szerettek" cimü Bókay-darabban, a főszereplő Bajor Gizi négyes szerepének izléses ruhái a Förstner Nővéreknél készültek.

3.

Politikusok mostanában jóizüen mosolyognak egy közbeszóláson, amely oly halk volt, hogy sem ujságba, sem képviselőházi naplóba nem került bele. *Piukovich* József beszéde alatt hangzott el, aki mint a *Zöldmező*-mozgalom megszervezője lett ismertté és bizonyára honatyává is. A képviselő — amint ezt az ujságok megirták —, *Herczeg* Ferenc egyik színmüvét birálta és akarta levétetni a Nemzeti Szinház müsoráról. Ekkor szólt közbe egy halk hang:

— No-no, Piukovich, ne tovább a Zöldmezőnél!

* László és Fekete divatházában (IV., Petőfi Sándor-utca 14—16) karácsonyra szövetet, selymet, bársonyt, mosókelmét a megszokott minőségben vásárolhat.

* Töltőtoll, levélpapir Cilcer, Dorottya-utca 9.

4.

A napokban hunyt el 81 éves korában besenyei *Szabó* Mihály volt főispán és Esztergom vármegye volt főjegyzője. Kiváló közigazgatási szakember volt, sokan benne látták az ország jövendőbeli belügyminiszterét. Jött azonban a Fehérváry-kormány és ő adott szavához hiven kénytelen volt főispáni állást vállalni azzal a tudattal, hogy pontot tesz pályafutásának végére. Igy is lett. Visszavonult Uny községbe, kis nemesi kuriájába és ott élt tudománynak és irodalomnak, halála napjáig. A nyilvánosság előtt csak egyszer szerepelt, mikor Trianon után a *Revíziós Liga* pályázatát nyerte meg ezzel a jelmondattal: — *Csonka Magyarország nem ország, Egész Magyarország mennyország!*

* Gerőné-nél (Harisbazár 6, I. em. 1.) most olcsón vehet köpeny, kosztüm és ruhamodelleket, elsőrendü anyagokból.

5.

Nagy feltünést keltett az elmult hét egyik éjszakáján, hogy két ismert és rendkivül szép mágnás kisasszony *minden kiséret nélkül megjelent az egyik mulatóhelyen.* A szokatlan kirándulás magyarázata, hogy ugy az egyik, mint a másik gróf kisasszony *szerelmes egy-egy fiatalurba s ellenőrizni akarták, hogy az illetők nem lumpolnak-e titokban a mulatóhelyen?* A gyanu nem bizonyult helyesnek, a gyanusitottak sem a parketten, sem a páholyok mélyén nem voltak felfedezhetők, a két ifju mágnáshölgy tehát megnyugodva távozott...

(Röviddel utánuk a két keresett futalur is távozott a — szeparéból.)

* Utánozhatatlan a Kosztelitz levendula.

* Tenyésztett igazgyöngysorok, a régi bőségben — a régi árban — még mindig 25 pengő Arkanzás-nál, Váci-utca 20.

6.

Körmendi Frim Jenő, a kiváló magyar szobrászmüvész és felesége *Fejérváry Erzsi*, a jeles festőmüvésznő müvészetéről tartott előadást a középeurópai modern müvészetről szóló értekezése keretében *Csikágó egyik ismert mütörténész professzora az ottani városi szinházban.* Az előadás közönsége *a jelenlévő két magyar müvészt lelkesen ünnepelte.*

Ha férfiszövet — legyen Fót.

* Nemes porcellán, müvészi üveg Csobothné és Társától, Régi posta-utca 5.

7.

A müvészvilág legujabb hire: Németh Mária kamaraénekesnő a pécsi szinházban vendégszerepelt legutóbb egy hangversenyen. A müvésznő egyébként az idén *a pesti szilveszteri előadásokon is fel fog lépni.* — A budapesti egyetem bölcsészeti karának egy bájos női hallgatója, *Sziklai* Györgyi mutatkozik be a jövő kedden a *nagyváradi* szinházban *„A Noszti fiu"* előadásán. *Sziklai* Györgyi a budapesti egyetemen *müvészettörténetet hallgatott* éveken át, most *Tóth* Mari szerepét alakitja majd *Mikszáth* és *Harsányi* kedves vigjátékában. — 4. *Mécs* László, a kiváló papköltő *erdélyi felolvasókörutra* készül. Január első felében *Nagykárolyban* kezdi meg erdélyi felolvasásai sorát. — *Vaszary* Gábor bohózata lesz a *Madách Szinház* soron következő ujdonsága.

JÖN! Nagyviláginé
Gaby MORLAY · Suzy BERRY

— **Két uj regény.** *Ignácz* Rózsa uj regényének cime *„Született Moldvában".* Csángókról, bukaresti vengerkákról, életről, halálról szól ez az irodalmi értékü, szép magyar nyelvezetü könyv. — *„Egy barátság története."* Ez a cime *Földi* Mihály, a kitünő regényiró uj regényének, amely a most letünt évtizedek izgalmas magyar problémáit tárja fel két jóbarát életének, sikereinek, illetve balsikereinek keretében.

— **Orvosi hir.** Dr. *Deutsch* Imre sebész-urológus katonai szolgálatából visszaérkezett s rendelését V., Honvéd-u. 22. sz. alatt megkezdte. — Dr. *Bock* Tibor orr- gége-, fülorvos, kórházi alorvos ismét rendel (VI., Szabolcs-u. 33.), Zsidó-kórház.

Megjelent
Földi Mihály:
Egy barátság története
A tegnapi és a mai társadalom drámai körképe. A barátság, a szerelem és a hit modern regénye.
KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN ÉS IBUSZ-PAVILLONBAN
Az értékes és érdekes, közel ötszázoldalas mű ára
fűzve . . . . . 5.80 P
vászonkötésben . . 7.40 P
BETA

Hirek

— **Felhős, szeles idő.** A Meteorológiai Intézet jelenti vasárnap délben: Budapesten vasárnap délben a hőmérséklet 4 fok. — Várható időjárás a következő 24 órára: Élénk nyugati-északnyugati szél. Változó felhőzet. Helyenkint záporesők vagy hózáporok, a Kárpátalján és Erdélyben még tartósabb lecsapódások is. Gyenge éjjeli fagy. A nappali hőmérséklet még kissé emelkedik.

— **Két betörés.** Vasárnapra virradó éjszakán betörők jártak az Eötvös-utca 27. számu házban, *Aczél* Kálmánné lakásán. Ötezer pengő értékü ruhanemüt és ékszert vittek el. — *Faragó* Márkusné siputcai lakásából ismeretlen betörők 1000 pengő értékü ruhát loptak el.

— **Öngyilkosságok.** Vasárnap reggel a Tavasz-utca 9. számu házban felakasztotta magát *Sipos* János munkás. Meghalt. — Az éjszaka megjelent a Magdolna-kórházban Benedek Ferenc 67 éves közsegélyes és bejelentette, hogy öngyilkossági szándékból 12 Sevenal-tablettát vett be. Első segélyben részesitették, majd a mentők a Rókus-kórházba vitték át.

Köhögés ellen: Calciherba-tea.
Értékes meglepetés:
egy bunda PHILIP-től
Szt. István-krt 23. I. Tel. 125-028

— **Az ujpesti mentők uj igazgató-főorvosa.** Az Ujpesti Önkéntes Mentők Egyesülete, amely közel félévszázada áll fenn, vasárnap tartott rendkivüli közgyülésén választotta meg uj igazgató-főorvosát. Dr. *Viktora* Guzstáv két szavazatával szemben 84 szótöbbséggel dr. *Száraz* Ferenc lett az uj igazgató-főorvos.

— **Halálozás.** *Silberstein* Simon 77 éves korában elhunyt. Temetése 9-én 1 órakor lesz a rákoskereszturi izr. temetőben.

— **A tangóharmonika-hangverseny nagy sikere.** Vasárnap ismét tangóharmonika-hangversenyt rendezett a Vigadóban *Marnitz* Frigyes és ez alkalomból ismét zsufolásig megtelt a Vigadó kis- és nagyterme. A hangverseny műsorán a népszerü uj hangszer legkitünőbb müvelői szerepeltek klasszikus és modern zeneszámokkal. Ifj. *Jáhn* Antal müvészi elmélyedéssel adott elő egy orosz fantáziát, *Kállay* Ottó *Erkel* „Hunyadi László" nyitányát tolmácsolta brauvrosan. A közönség lelkesen ünnepelte őket, valamint *Tabányit*, aki remek jazzszámokkal szerepelt, *Hlasznyt*, aki a rádióharmonikán játszott pompásan, a hölgyek közül a tehetséges *Hajós* Évát és *Erőss* Évát. Bravuros számokat adott elő *Kürtöss* István, *Herrer* Pál pedig eredeti amerikai swing-szólókkal ragadta el a hangverseny telkes közönségét. Megérdemelt nagy sikert aratott *a száztagu tangóharmonika-zenekar* is, amelynek jeles karmestere *Kardos* István. A Vigadó közönsége igen sokat tapsolt és ujrázott és a szereplők mellett *Marnitz* Frigyest, a rendezőt is ünnepelte.

80 éve 1860—1940
Külföldi világmárkák
KOZMA KALAP
„0" neki...
nyakkendő házikabát
Kész- és selyemsál
mérték- gyapjusál
fehérnemüek pizsama, köntös
Károly-körut 3
(A régi helyen)

ŐSZINTE MOZIKRITIKA

* * *
Ismeretlen ellenfél
RADIUS

Az első nagyszabásu magyar kémfilm, amely felveheti a versenyt a külföld hasonló filmjeivel. *Jó* a forgatókönyve és a rendezés is *feszültséget* tud teremteni. Végig izgalmas a film, *lendületes* és a kékszemü, szőkehaju *Simor* Erzsi talán még sohasem volt oly jó, mint most a kémnő szerepében. A Robur motorgyár terveit kell elrabolnia, de a végén beleszeret az ellenfelébe. A kémek földalatti munkáját mutatja be müvészi eszközökkel a film, amelyben jó szerepe van még *Ajtay* Andornak, *Földényinek*, *Gregussnak*, *Erdélyi* Mihálynak és *Somogyi* Nusinak. *Siker!*

* *
Angelica
CORSO

Gratulálunk mindazoknak, akik készitették ezt a filmet. Érdekes cselekménye gyorsan pereg, mindvégig szünni nem akaró érdeklődésben tartja a nézőteret. Leni Mahrenbach játssza Angelicát. Két férfibe szerelmes és két férfi: Paul Hartmann és Hans Söhnker szerelmesek belé. Finomak a párbeszédek, gyönyörüek azok a jelenetek, amelyeket a havasokban vettek fel. Külön még megemlitjük Európa egyik legnagyobb szinésznőjét: Käthe Dorsot. Szerepe alkalmat ad arra, hogy kivételes nagy tehetségét csillogtassa.

* * *
Hétszilvafa
DÉCSI ÁTRIUM CASINO

Remek csapat indul ostromra a közönség nevetőizmai ellen. Ezek a gascognei legények: *Csortos, Turay, Szilassy, Biticsi, Mály, Kiszely* és *Podmaniczky* Félix, a — rendező. *Csortos Gyulának van négy olyan jelenete, amelyet sohasem lehet elfelejteni, Szilassy* László sokat változott és a legjobb uton halad az elsők közé. *Turay* Ida mint vezérigazgató, ahány mozdulat, ahány szó, annyi kacagó orkán. *Kiszely* Ilona izes magyar beszédét többször szeretnénk hallani. Benne a moziban csupa kacagás s amikor véget ér az előadás, a közönség még mindig nevet, mindig mosolyog. Nem bárgyu viccekkel, hanem *szellemes ötletességgel nevettettek meg bennünket.*

Négy asszonyt szerettek

Több finom hangszerelésü vigjáték után komédiát, persziflázst irt *Bókay* János. Torztükröt mutat, amely azonban annyira mégis hü, hogy sokan felismerhetik a képben saját álcázott énjüket, az örök férfit, aki *nem egy nőt*, hanem *a nőt* szereti és ha van egy, aki négyféle variációban az övé, tovább kutat az ötödik, tizedik, századik után. A torztükör a *Nemzeti Szinház* szinpadáról csillogtatja képeit, anélkül, hogy a franciásan finom és mindig célbatalálóan csipkelődés tulmenne a fehér zóna határán. Az előadás pompás, a darabnak nagy sikere volt. *Bajor* Gizi négy figuráját nézni élmény, minden szava, minden mozdulata tökéletes. *Csortos* régen volt ennyire hatalmas, mint ebben a komédiában, amelynek tempóját *Uray* diktálja. Dicséret illeti *Olthy* Magdát és feltüntek kifejező játékukkal *Bornemisza* Éva és *Zádor* Gyöngyi. *Pethes* Sándor kis szerepben is nagy szinész.

Kölcsey Ferenc szobrának megkoszoruzása

Kölcsey Ferenc-emlékünnepségek során vasárnap délben 12 órakor a magyar társadalom nevében *Kölcsey* István országgyülési képviselő, a kormánypárt alelnöke *koszorut helyezett a költő budapesti szobrára.*

Kölcsey István emlékbeszédében hangoztatta, hogy a *Himnusz halhatatlan költőjének naggysága, a hazáért való aggódása, az ő örök igazságai sohasem domborodtak ki jobban, mint éppen ma.* Huszonkét évvel ezelőtt ez a nemzet majdnem teljesen elbukott, elbukott ugy, hogy *Kölcsey* Ferenc szülőfaluja is, amelyben 150 évvel ezelőtt született, átkos idegen uralom alá került. *Ujbóli felemelkedésünket nagy magyarjaink szellemének, az ősi, becsületes, bátor és lovagias magyar szellemnek és erénynek köszönhetjük.*

— **Felavatták a nagyváradi országzászlót.** *Nagyváradról* jelentik: Vasárnap délelőtt avatták fel a visszatért Nagyvárad Szent László-terén a *város országzászlaját.* Az ünnepségen *Lukács* Ödön. ny. miniszteri osztályfőnök és *Demel* Aladár országgyülési képviselő mondott beszédet. Ezután felvonták az árbocra az uj országzászlót, amelyet Nagyvárad nevében dr. *Soós* István polgármester vett át.

— **Felszentelték a Pozsonyi-uti uj református templomot.** A Pozsonyi-uti egyházközség hiveinek adakozásából a Pozsonyi-uton uj református templomot épitettek, amelyet *„Hálaadás templomá"*-nak neveztek el. Vasárnap délelőtt 10 órakor tartották meg a templom felszentelési ünnepséget. *Ravasz* László püspök mondotta az ünnepi beszédet.

Minden hangszer
gramofon — rádió
REMENYI
Király-utca 58.
HARMONIKA A DIVAT!

ÉRTESITÉS!
Cristallo
porcellánüzletének suterrainjében, Petőfi Sándor-u. 2. helyszüke miatt NAGYON OLCSÓN eladásra kerülnek kerámiák, porcellánok, szines külföldi üvegből virág- és gyümölcstálak.

Vígszínház
HELTAI JENŐ uj szindarabja
Egy fillér
Álomjáték 3 felvonásban.
Főszereplők: Muráti Lili, Tolnay Klári, Ladomerszky Margit, Kiszely Ilona, Somlay Artur, Ajtay Andor, Somló István, Dénes György, Kőmives Sándor, Vértess Lajos
Bemutató: Szerdán, december 11-én.

HASZNOS KARÁCSONYI AJÁNDÉKOK
Menyasszonyi Baby kelengye
6 női divatkendő 2.70
6 férfi divatkendő . . . 3.60
1 himzett zsurkészlet . 9.80
1 női diszes hálóing 12.80
1 férfi divatpizsama . 12.-
Zörgő VÁSZON és KELENGYE
fogalom DEÁK F. UCCA 10.

PODIUM
pénteken este 8½ órakor mutatja be
karácsonyi műsor keretében
Békeffi László
uj, aktuális konferanszaival
a Pesti Szinházban
Telefon: 122-144
„Tekintettel arra..." cimü szenzációs uj revüjét

magyar szabadalom tulajdonosa, ezen szabadalmának gyako
vétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres,
szabadalmát eladja vagy gyártási engedélyeket ad. Bővebb

houboe Jens Tivadar, Rungsted-Ladegaard-ban a 29805. i **„Hátraszökő mechanizmus szilárdcsövű öntöltő olyok számára"** című magyar szabadalom tulajdonosa, dalmának gyakorlatbavétele céljából belföldi gyárosokkal köttetést keres. Szabadalmát eladja, esetleg gyártási enge- cet ad. Bővebb felvilágosítással szolgál **Adler Miksa** mér- nites szabadalmi ügyvivő, **Budapest, VI., Teréz-körút 52.**

---

nfield Richard Albert tőkepénzes Providence-ben a . számú **„Palackzáró gép"** című magyar szabadalom onosa szabadalmának gyakorlatbavétele céljából belföldi sokkal összeköttetést keres; szabadalmát esetleg el is adja gyártási engedélyt ad. Bővebb felvilágosítással szívesen ilnak **Harsányi Jenő** és **dr. Medgyes Károly** hites szaba- ügyvivők, **Budapest, V., Vilmos császár-út 78. sz.**

áng L. Gépgyár R.-T. Budapest, 56.

SULZER-DIESEL-rendszerű

ıgyersolajmótorok

20—2000 lóerőegységekig

minden üzemre.

00 motor több mint 160.000 lóerővel üzemben.

Egyéb gyártmányok: gőzgépek, gőzturbinák, gőzsűrítők, nagy gázmótorok, szállítógépek, légsűrítők, előmelegítők, túlhevítők és közlőművek.

Központi fűtés-, szellőztetés- és fürdőberendezések. Vízellátás vásárosok és községek részére. Szivattyú-telepek. Berendezés légszesz-, vízvezeték és csatornázás részére. Épületbádogos. Gazdagon kiállított raktár angol és amerikai fajence-árúkból.

szállító.

Uj munkaerő.

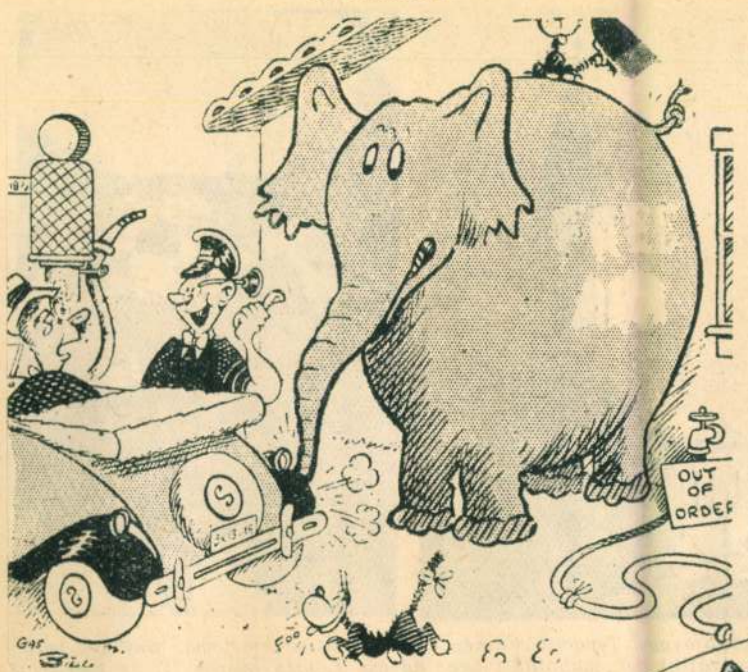

— Elromlott a pumpánk, addig kölcsönkértem Jimbót az állatkertből. Remekül ellátja a dolgát. (Everybodys Weekly.)

A sziv.

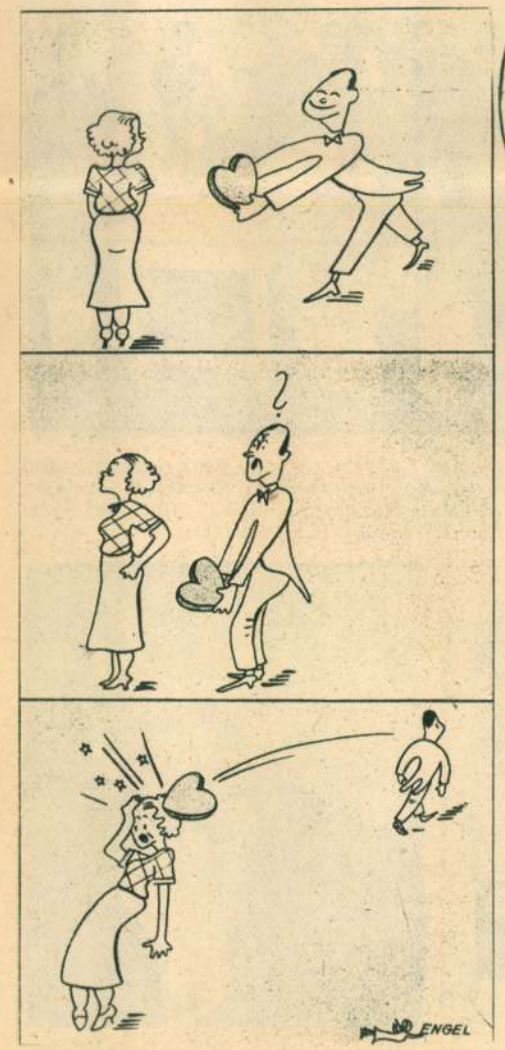

(Die Woche.)

Rossz üzlet.

— Ha önök azt mondják, hogy minden második sorsjegy nyer, akkor hogyan mer nekem páratlan számu sorsjegyet eladni?! (Fliegende Blätter.)

Vadászkaland.

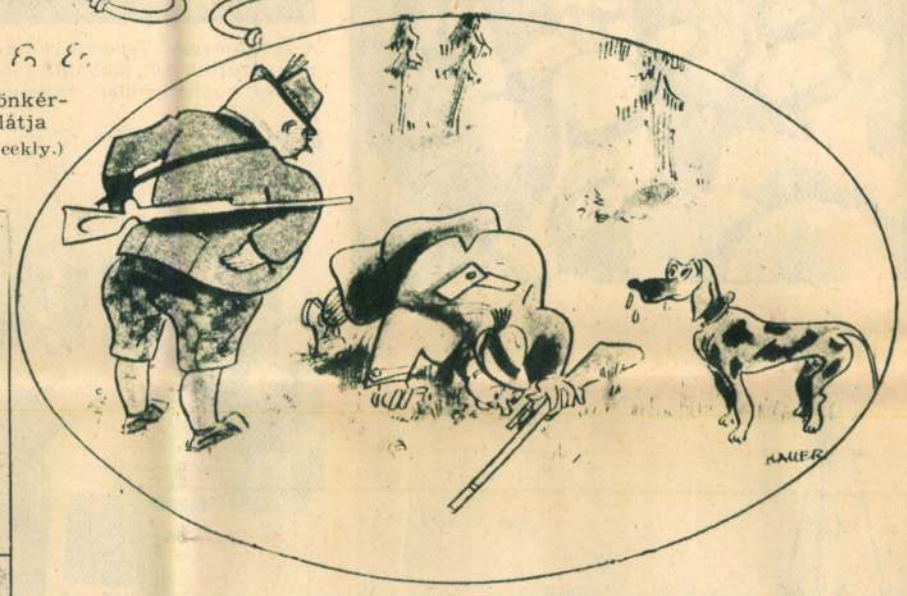

— Képzeld, Hektor kutyám náthás és most nekem kell a vad után szaglásznom. (Fliegende Blätter.)

Marathon-futás.

— Mi az, ön is versenyre treniroz talán?
— Nem, csak látom közeledni az adóvégrehajtót. (Miroir du Monde.)

KÉPES PESTI HIRLAP

LIX. ÉVFOLYAM, 213. SZÁM — 1937 OKTÓBER 20. SZERDA

Erzsébet angol királyné, mint a londoni skót ezred tulajdonosa és ezredese, a koronázás óta most szemlélte meg először ezredét. A királyné szemléje a Buckingham-palota kertjében folyt le.

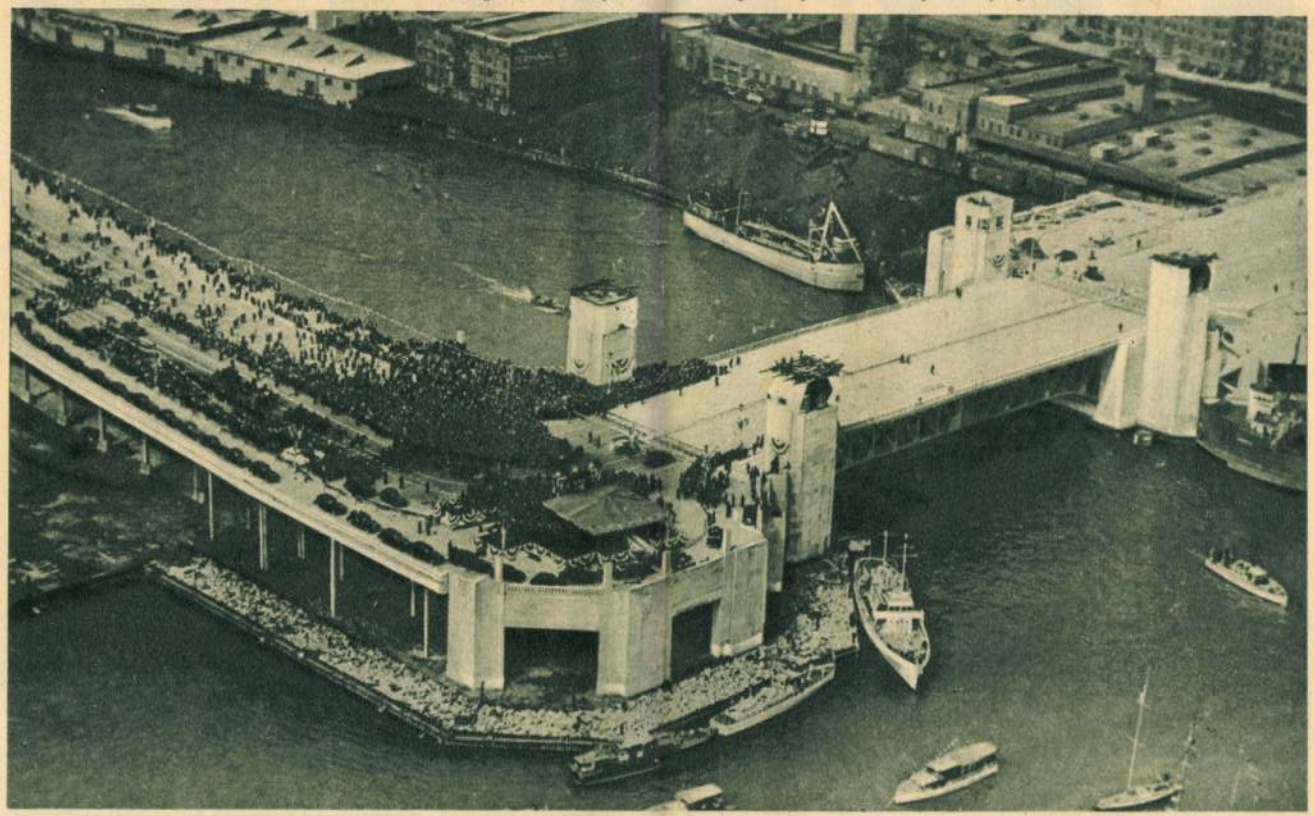

Repülőfelvétel a Chicago északi és déli részét összekötő uj híd felavatásáról; a hidat, amely tizenegy millió dollárba került, Roosevelt elnök avatta fel.

Eckhardt Tibor (baloldalon) és Kállay Tibor beszélnek a Deák Ferenc Társaság vacsoráján.

A volt besztercebányai 16. honvédgyalogezred Hősi Emlékműve, amelyet vasárnap avatott fel Balassagyarmaton József királyi herceg; az emlékmű Körmendi-Frim Jenő szobrászművész alkotása.

A palesztinai lázadást szító jeruzsálemi főmufti (baloldalon) hívei körében; a főmufti az angol letartóztatási parancs elől Sziriába menekült.

Jobboldali kép: a Margitsziget északi csucsánál pontonokra szerelt furóval keresik az uj óbudai híd részére a megfelelő talajt a mederben.

Alsó kép: a régi óbudai házsorok helyén elkészült az uj bécsi országut óbudai elágazása.

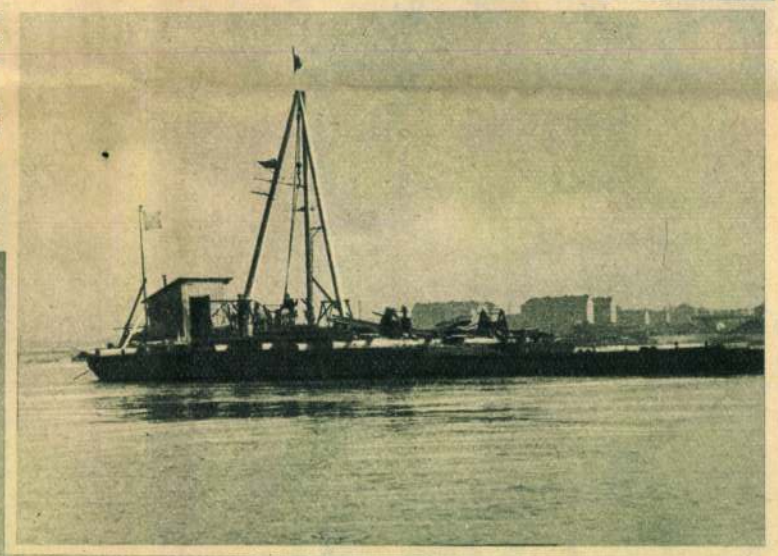

A tolnamegyei Tengelic község uj református temploma, amelyet vasárnap avattak fel; jobboldali kép: Ravasz László püspök (1) és Kovács J. István egyházkerületi főjegyző (2) a templom felavatására érkeznek.

Dr. Stoil Stoiloff budapesti bolgár követ (X), a Rökk Szilárd-utcai elemi iskolában meglátogatta a bolgár gyermekek étkeztetési akcióját; a követ mellett Rigó Béla, az iskola igazgatója, Lévay Ilus gazdasági felügyelő és Ralcseff Stefán bolgár lelkész.

Grenada nyugatindiai sziget uj bélyege VI. György angol király képével.

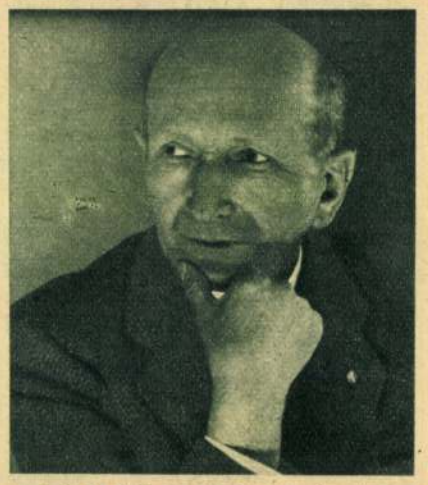

Bárdi Ödön, a neves szinművész, negyven éve tagja a Vigszinház művészgárdájának.

Körmendi Frimm Jenő

Körmendi Frimm Jenő portréja Svéd Sándorról

Szinházi Élet 1936. 22. sz. 42. l.

R Ajánlott	Budapest 5
Bp. 5	3498 /a

No

Bródy Kitty úsleány

Budapest XI

Lágymányosi u. 16.

...lott!

Így éltünk a csehek alatt...

KEMÉNY ANDRÁS POZSONYBÓL KIUTASÍTOTT MAGYAR UJSÁGÍRÓ RIPORTSOROZATA

7

Bezárják a felvidéki magyar iskolákat. — Elvész egy iskolai év. — Szőkehajú, kékszemű gyerek nem lehet magyar. — Iskolaigazgató lesz a brünni pedellusból.

A cseh kormány első közoktatásügyi minisztere 1918 december 12-én, a nemzetgyűlés megnyitásakor kijelentette, hogy a csehszlovák nemzeti állam alapja az egységes cseh nemzeti iskolák létesítése lesz.

Habrmann be is váltotta igéretét. 1919 április 29-én bezárták a felvidéken a magyar középiskolákat. Még a legrosszabb tanuló is szomorúan állt ezen a napon sorba a kassai premontrei főgimnázium hatalmas tornatermében. *Szabó* Adorján, a gimnázium igazgatója búcsúzott először a diákoktól. Az igazgató beszéde alatt újra megerősödött bennünk a hit, hogy ez a búcsú nem örök időkre szól s rövidesen el fog jönni az idő, amikor újra megnyilnak a premontrei főgimnázium kapui s még a legrosszabb tanuló is örömmel fog belépni akkor ezeken a kapukon. Szabó Adorján beszélt s a diákok szeméből a nyolcadikostól az elsősig peregtek a könnyek. De a tanári katedrán *Stuhlmann* Patrik, *Vass* József, *Vály* Tibor, *Buckó* Emil, *Gedeon* Arisztid, *Arany* Pascal, sőt még a mindig komor *Columbán* Virgil is gyakran nyult zsebkendőjéhez.

Akkor még egyikünk sem gondolta, hogy mi többé ebbe a gimnáziumba, mint a premontrei gimnázium diákjai, nem léphetünk be.

Kiosztották a bizonyítványokat. Nem merem biztosan állítani, de úgy emlékszem, hogy ezen az éven *egyetlen bukott diákja sem volt* a kassai premontrei főgimnáziumnak. Még egy utolsó Te Deum s a nagy épület kapui bezárultak...

Verést kapnak a renegát magyar diákok...

Az 1918—19-i iskolai tanév április 29-i befejeztével hosszú vakáció vette kezdetét. A gimnáziumot ugyan megnyitották, de már nem a premontrei atyák vezetése alatt. A premontrei főgimnáziumból cseh reálgimnázium lett. Az új igazgató *Hegedüs Murgas* Károly, aki 1918 november elsején még a Hősök temetőjében szónokolt s esküdött a magyarságra, ma ott áll az első árulók sorában és tüzzel-vassal pusztít mindent, ami magyar. A becsületes premontreiek arcát a szégyen pirja önti el, ha Murgas nevét említik előttük, mert hiszen ez az ember ott élt közöttük és őket is elárulta.

Az új reálgimnázium magyar tagozatába igen kevés diák jelentkezett felvételre. Gerinces, becsületes magyar ember ebben az évben még nem iratta be gyermekét a cseh iskolába.

Ugyanebben az épületben nyilt meg a csehnyelvű reálgimnázium is, melynek igazgatója *Selmec tanító* lett, aki előzőleg valamelyik túróci népiskolában volt állami elemi népiskolai tanító.

Az új gimnázium előtt napirenden voltak a verekedések. Azok a diákok, akik az első évben nem iratkoztak be a reálgimnáziumba, árulóknak tekintették a reálgimnazistákat. Az első napokban csoportosan vonultunk a gimnázium elé és vertük meg az áruló diákokat. A verekedések annyira elfajultak, hogy a gimnázium igazgatója Selmec direktor Murgassal együtt *a hatóság védelmét kérte* az iskola diákjai számára. Hónapokon keresztül *rendőri felügyelet mellett* jártak tanórákra a reálgimnázium tanulói. Amikor az iskola körül már nem tudtuk megverni a renegátokat, egyéni akciókat kezdtünk. Kiosztottuk egymásközt az egyes diákokat s a lakásuk előtt vertük őket össze. Könyveiket elvettük és széjjelszaggattuk. De ezeket az akciókat is kénytelenek voltunk beszüntetni, mert a diákok személy szerint jelentették fel a támadókat s egymásután kerültünk a rendőrség fogdájába.

De nemcsak a diákság sorai változtak és ritkultak meg, hanem a tanárok is megváltoztak a reálgimnáziumban. Uj emberek jöttek. Csak az Isten tudja honnan kerültek elő ezek az uj arcok. Mint később kiderült a legtöbbje nem is rendelkezett tanári képesitéssel. Legtöbbjük tanitó vagy legjobb esetben polgári iskolai tanár volt.

A következő tanévekben már gyarapodott a reálgimnáziumi tanulók száma, mert az állami tisztviselők s függő állásban lévő emberek felsőbb utasitásra kénytelenek voltak gyermekeiket beiratni. Később a nyomás már nem elégedett meg azzal, hogy az állami tisztviselők gyermeküket a csehszlovák szellemü, de magyarnyelvü iskolába irassák be, de lehetőleg kényszeritették őket, hogy gyermekeik a csehnyelvü iskolák tanulói legyenek és ide irassák be őket. Egyes vidékeken, ha valakinek szlovák hangzásu neve volt, — akart vagy nem akart, szlovák tannyelvü iskolába irták be. Voltak olyan helyek, ahol a haj- és a szemszine szerint mentek a beiratások. Szőke haju, kék szemü gyereket nem minősitettek magyarnak.

Mondani sem kell, hogy a csehszlovák középiskolába járó magyar diákok szellemét az iskola hatása pár év alatt annyira megváltoztatta. A legtöbb magyar diák csehszlovák állampolgárnak érzi magát, akinél megszakadt a földrajzi közösség az anyaországgal, ha magyarnak is vallja magát. Magyarország fogalma már külföldet jelentett. A meghamisitott történelem tanitása folytán nem ismerték a magyar történelmet, mert hisz a „csehszlovák honismeret" szerint a magyar történelem nagyságait Illésházyt, Thurzót, Thökölyi Imrét, Nádasdyt, Zrinyit és Frangepánt szlovák nemesként tüntetik föl, akik a tót szabadságért küzdöttek a Habsburgok ellen. A honismertetés Szent Istvánról, mint „a kiváltságos kaszt megalapítójáról" ir, aki „a köznépet kiszipolyozta", — a szepesi németeket pedig, mint a tótok elnyomóit tünteti fel, akik a szlovákokkal állati módon bántak. Kossuth Lajos turóci csehszlovák nemes, Jánosi pedig csehszlovák nemzeti hős".

Igy alakultak át a felvidéken a magyar középiskolák, amelyek átalakították a magyar ifjúságot is. Mi, akik nem iratkoztunk be a cseh iskolába, az első évet elvesztettük, azután kezdődött a zugiskolás diákok igazi kálváriája.

Simecek Gara, a magyar tanítók hóhéra...

Az elemi iskoláknak még rosszabb sorsuk volt, mint a középiskoláknak. A csehek rögtön a bevonulás után pár héttel bezárátták az összes magyar elemi iskolákat és felfüggesztették a magyar tanítókat. A felfüggesztett tanítók közül csak igen keveset tartottak meg. Akiket elbocsátottak, legtöbbjüket ki is utasították.

Az új elemi iskoláknak új tanítókra is volt szükségük. Bár a régi tanerők közül sokan bírták a szlovák nyelvet, sőt olyanok is voltak nagy számmal, akik szlovákiai születésüek és szlovák nemzetiségüek is voltak, a csehszlovák rendszernek ez mégsem volt elegendő. Néhányhetes tanfolyamokat rendeztek és így pótolták e tanfolyamot elvégzettekkel a szakképzett magyar tanítókat. A tanfolyam felvételére egyetlen pontot kellett igazolni, ez a csehszlovák szempontból való tökéletes megbizhatóság. Hogy a jelentkezőnek milyen iskolai végzettsége volt, egyáltalában nem volt fontos. Juriga Nándor tót nemzetiségi képviselő egy izben ki is jelentette, hogy *„Prágában már nincs hordár és Brünnben nincs szobalány, mert mind elmentek Szlovenszkóra tanítóknak."*

A megmaradt és átvett régi tanítók a legszörnyűbb kálváriát járták. A szlovenszkói iskolaügyi minisztérium egyik teljhatalmú megbizottja, Simecek Gara, örökös rettegésben tartotta a magyar tanítókat. Kémekkel, besúgókkal, agent provokatőrökkel vétette őket körül, elég volt egy pár szavas jelentés és a tanító, mint megbizhatatlan, máról-holnapra az utcára került. De nemcsak az aktiv tanítók hóhéra volt Simecek Gara, hanem az elbocsátott, vagy nyugdíjazott tanítók réme is. Ugyanúgy figyeltette a nyugdíjas tanítókat is és vonatta meg máról-holnapra nyugdíjukat, ha valami gyanus jelentést kapott róluk. Bizonyítás, vagy törvényes ítélkezésről itt szó sem lehetett.

Kaszinőből — tanítónő

Amíg a magyar tanítókat sanyargatta Simecek, teljes erővel felkarolta azokat az elemeket, akik a gyorstalpaló pedagógiai tanfolyamot végezték el. Még a Szlovák című lap is megírta, hogy amikor különféle ürügyek alatt egész sereg okleveles tanítót bocsájtottak el, egész sereg rendőrileg körözött egyén kerül Szlovenszkóra tanítónak. A legtöbbjéről csak hónapok multán derült ki, hogy azelőtt hol volt foglalkoztatva. Igy pl. a feledi iskolaigazgatóról csak akkor tudták meg, hogy ki volt, amikor a póstán egyik brünni iskola a címzettnek nagyobb összeget utalt át, mint pedellusi végkielégitést. Nagymihályon az egyik tanítónőt a csendőrség letartóztatta, mert mint kiderült róla, néhány hónappal azelőtt Prágában még artistanő volt és az egyik éjjeli lokálban ellopta a főpincér pénztárcáját. A korompai tanítónő is kapott egy levelezőlapot Pilsenből, ahonnan egyik kaszírnőtársa irt neki és arra kéri, adjon felvilágositást, hogyan lett belőle tanítónő, mert ő is únja már a kaszirnői pályát és ha még van hely Szlovenszkón, szivesen jönne oda tanítónőnek.

A csehszlovákiai magyarság egyetlen mentsvárai a felekezeti iskolák voltak, ahová kezdetben nem ért el Simecek Gara lesujtó keze. Ezekben az iskolákban nem tudták az első időben a csehszlovák „tanerőket" elhelyezni s igy az iskolák, ha rövid ideig is, de meg tudták tartani magyar jellegüket. Ez nem tartott sokáig, a felekezeti iskolákat államositották s ha pénzáldozatokba került is, de keresztülvitték csak azért, hogy kipusztitsák belőlük a magyar szellemet.

A legszomorúbb sorsuk volt a magyar főiskoláknak, melyeket a pozsonyi kereskedelmi akadémia kivételével a köztársaság megalakulásának első évében mind beszüntettek.

*

LEGKÖZELEBB:

Titkos tanitás a zugiskolában. — Vallatás a cseh rendőrségen, pofonokkal és gumibotokkal. — Keserves évek, sivár eredmények.

Izzad? Hofer HINTÖPOR
50 és 90 filléres dobozokban

— Az urológiai megbetegedések kezelésében reggel éhgyomorra egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvíz gyakran fontos segédeszköz, mert a gyomorbélcsatornát könnyen és mégis alaposan kitisztítja s az anyagcserét és az emésztést lényegesen előmozdítja. Kérdezze meg orvosát!

Hogyan szabadultam meg lábbántalmaimtól

A keletkező oxygénnek köszönhető, amely megszünteti őket néhány percen belül.

Egyszerű gyógymód odahaza — régi recept, de feltétlenül hatásos:

1. *Egy lavór melegvíz.*
2. *Egy maréknyi Saltrat Rodell.*
3. *Áztassa lábait néhány percen át.*

Megszünt! Lába és bokája nem dagadt többé. Akár egy számmal kisebb cipőt is viselhet. A sajgó tyúkszem annyira megpuhult, hogy meglepő könnyedséggel eltávolítható. A keményedések úgy meglágyultak, „mint a hó a tüző napban". Lábai és lábszárai nem fáradnak többé s igy most már egész nap gyalogolhat, az éjszakákat áttáncolhatja a fájdalom és fáradtság minden nyoma nélkül. Ez az újszerű megoldás az erjedő oxygénnek köszönhető, amely felszabadítja a Saltrat Rodell-t, azt a valóban csodaszert, amelyet a Természet nyújt Önnek lábbántalmai ellen. A sikert szavatoljuk. Minden gyógyszertárban, drogériában és illatszertárban kapható. A költség csekély.

PRÓBACSOMAG 30 fillér. Gazdaságosabb csomagok P 0.80, 1.40 és P 2.40 nagy családi csomag.

SZINHÁZ • MOZI • MŰVÉSZET

Marlene Dietrich énekel

Marlene Dietrich, a világhírű filmcsillag, 600.000 főnyi közönség előtt énekel a párisi nagyopera előtt a francia nemzeti ünnep éjszakáján

Az ujságírói kritika szabadsága — közérdek

Érdekes kuriai döntés egy sajtóperben

Szolnok, július 18.

Szilassy László, az ismert színművész, aki az utóbbi hetekben kapta meg a főváros színészösztöndíját, néhány évvel ezelőtt még Szolnokon volt szerződésben, ahol Ruszkai Sándor hirlapíró egy alakítása után kedvezőtlen kritikát írt róla. A fiatal színész a kritika megjelenése után a kávéházban megtámadta az ujságírót, aki ujságja következő számában megismételte véleményét Szilassy Lászlóról.

Szilassy László a kritika miatt *sajtópert* indított Ruszkai Sándor ellen sajtó útján elkövetett *becsületsértés, hírnévrontás és hitelrontás* címét. A hirlapírót előbb a szolnoki törvényszék, majd a budapesti tábla *felmentette* a vád alól, mire Szilassy László *semmiségi panaszt nyujtott be a Kúriához.*

A Kúria most hozott ítéletet ebben az érdekes ügyben s ugyancsak *elutasította a a semmiségi panaszt.* Megállapítja a Kúria, hogy a sajtóközlemény, az *ujságírói kritika szabadságának védelmében íródott.* Az ilyen bírálat pedig, amennyiben színházi ügyekkel kapcsolatos, *közérdeket szolgál.*

Színházak mai műsora

MARGITSZIGETI SZINPAD: János vitéz (½9). — ROYAL: Mégis szép az élet (½9). — MAGYAR MŰSZINKÖR: Bubus ¾5, szomb. ¾5, ¾8, vas. ½4, 6, 8). — FENYES FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ: A cirkusz királynői, stb. (4, 8).

TOKAJI ASZU

Fedák Sári új szerepe a Magyar Színházban

Érdekes megállapodást írtak alá tegnap este a *Magyar Színházban.* A színház vezetősége megállapodott *Fedák* Sárival, hogy *ő játssza Szilágyi László és Eisemann Mihály „Tokaji aszu" című új zenés vígjátékának a női főszerepét.*

Beszéltünk *Szilágyi* Lászlóval, a jeles librettistával, aki a következőket mondja az érdekes ujdonságról:

— Háromfelvonásos, öt képből álló vígjáték a *„Tokaji aszu"*, amelynek cselekménye részint egy szabolcsmegyei faluban, részint egy tokajvidéki kastélyban történik. Hősnője egy szép és gazdag parasztmenyecske — ezt a szerepet játssza a bemutatón *Fedák* Sári. A darab arról szól, hogyan forr össze egy kis cselédsorban lévő parasztlány és egy előkelő fiatalember szerelmén keresztül egy parasztcsalád és egy gentrycsalád. A kiváló művésznő igen nagy szeretettel készül a szerepre, amelyet az ő számára írtam. A darabban több zeneszám is van. Ezeket régi szerzőtársam, *Eisemann* Mihály írta.

— Egyébként még egy új darabon dolgozom: egy új operetten, amelynek zenéjét *Huszka* Jenő komponálja. Átdolgozom azonkívül *Huszka* Jenő és *Martos* Ferenc híres daljátékát, a „Gül babá"-t *szabadtéri szinpad* számára. Az átdolgozott „Gül baba" bemutatója alkalmasint a jövő nyáron lesz a margitszigeti szabadtéri szinpadon.

Szilágyi László új darabja második, vagy harmadik ujdonsága lesz a *Magyar Szinháznak.*

Nagy Lajosból Mátyás király lesz az Operaház „Pázmán lovag"-bemutatóján

Megírtuk, hogy az *Operaház* december 6-án, a kormányzó névnapja alkalmából érdekes bemutatót ad: színrehozza Johann *Strauss „Pázmán lovag"* című vígoperáját *Lányi* Viktor fordításában. A kitünő író a következőket mondotta a Strauss-bemutatóról:

— A *Pázmán lovag"* Johann *Strauss*-nak kései, de zseniális, tökéletesen átkomponált vígoperája, azt lehet mondani, *Johann Strauss „Falstaff"-ja.* Az érdekes művet a halhatatlan bécsi zeneszerző *a magyar báró Dóczy Lajos, az ismert Faust-fordító elmés szövegkönyvére írta. Dóczy* Lajos *Arany* János ismert víg balladája nyomán írta meg háromfelvonásos librettóját, amelynek cselekménye *Nagy Lajos* király korában történik. Az átdolgozás során a cselekményt *áthelyezzük Mátyás király korába* és igy a darabban szereplő király nem az Anjou Nagy Lajos, hanem *Hollós Mátyás* lesz. Az idén van ugyanis *Mátyás király születésének ötszázadik évfordulója* és ezt a nevezetes jubileumot ünnepli meg *Strauss* János vígoperájának színrehozásával az *Operaház.*

— Ami a muzsikát illeti, Strauss ezt a partituráját *a zenedráma legzártabb formái szerint írta meg.* A partiturában *magyaros elemek* is vannak, van benne *egy gyönyörű, híres keringő,* azonkívül egy *színpompás balett is.*

TIZENEGY SZÍNHÁZI HIR

Laczó Istvánt, az Operaház fiatal tenoristáját hosszabb nyári vendégjátékra hívta meg a rio de janeiroi opera. Laczó októberben a chicagoi opera megnyitóelőadásán a *„Trubadur"*-ban vendégszerepel.

—

Bilicsi Tivaadr, a Magyar Szinház jeles művésze a jövő évadra a *Belvárosi Szinházhoz* szerződött. Ugyancsak a *Belvárosi Szinházhoz* szerződött *Kiss* Manyi, a népszerű színésznő is.

—

Boneva Dorita, a berlini operaház új magyar művésznője, nagy sikerrel mutatkozott be a „Carmen" címszerepében. Boneva Dorita bolgár származású, de Budapesten végezte zenei tanulmányait, *Maleczky* Bianka növendéke volt a zeneművészeti főiskolán. A tavalyi bécsi nemzetközi zenei versenyen tünt fel, előbb a *brünni,* majd a *müncheni* és *berlini* opera szerződtette. A *„Carmen"*-t megelőzően *„A vig özvegy"* címszerepében aratott nagy sikert *Münchenben.* Legközelebb a *berlini* szabadtéri szinpadon a *„Cigánybáró"* Szaffiját fogja énekelni.

—

Németh Mária édesapja, *Németh* János ny. megyei útbiztos, 73 éves korában Zalaszentgróton meghalt.

—

Blaha Márta, a jeles zongoraművésznő, aki két évvel ezelőtt megnyerte a *varsói* nemzetközi zeneverseny *Chopin*-díját, s mint zenei író is ismert nevet szerzett, *Chopin-meséket ir* a nocturne-ök, keringők és preludiumok eszmei tartalmáról.

—

Érdy Pált, az ismert magyar baritonistát szerződtette a párisi nagyopera. A magyar művész Rigoletto, Scarpia, Escamillo és Mefisztó szerepeit fogja énekelni s nemcsak Párisban, de Cannes-ban, Nizzában, Biarritzban és Strassburgban is fellép.

—

Színészjubileum lesz Debrecenben július 22-én. *Gabányi* László, a Nemzeti Szinház művészének vendégfelléptével este 8 órai kezdettel *„Az elnémult harangok"*-at adják elő a Csokonai Szinházban *Zilahy* Pál, a „Magyar Komédia" kamaraszinház érdemes művészének *huszonöléves szinészi* jubileuma alkalmából. A jubiláns Todorescu Tódort, *Gabányi* László Papp Mózest alakítja *Rákosi* Viktor és *Malonyay* Dezső híres darabjában.

—

Laurisin Lajos e héten *Tapolcán* vendégszerepel. A diósgyőri várrom mellett lévő szabadtéri szinpadon *„A moson o- szága"* és a *„János vitéz"* előadásain lép fel.

—

Hans Küppers, az aacheni opera fiat l tenoristája, Budapestre érkezett. Szabadtéri előadáson fog vendégszerepelni.

—

Radó József, a népszerű zeneszer- , mint megírtuk, „Őszi szellő elviszi az imádságom messzire" címmel új hangulatos magyar dalt komponált. Az új irredenta dal szövegét *Gyors József* kereskedelmi iskolai tanár, a VI. ker. Vörös kereszt főtitkára, sok ismert nóta jeles szerzője írta.

—

Ujházy György, a kitünő író *szimbolikus mesejátékot* irt, amelynek ideiglenes címe *„Napsugár királykisasszony"*. A mesejáték zenéjét *Ákom* Lajos, a jeles orgonaművész és zeneszerző komponálja.

Magyar művészházaspár sikere Hollandiában

Két kitünő magyar művész sikeréről érkezik hir Hollandiából. *Körmendi Frim* Jenő, a kiváló szobrászművész és felesége, *Fejérváry* Erzsi, a jeles festőművésznő kiállítást rendeztek több hollandi városban, *Hágában, Arnheimben* és másutt és a *hollandi sajtó osztatlan elismeréssel ir a magyar házaspár művészetéről.* A „Het Vaderland", a „De Resentiebode", a „Telegraaf" és a többi ismert hollandi lap nemcsak terjedelmes, rendkívül elismerő kritikát hoz a kiállított magyar szobrokról, képekről és kerámiákról, de több kimagasló alkotás képmását is közlik.

A kiállított műtárgyak közül a *hollandi kultuszminisztérium is megvásárolt néhányat, egy Körmendi Frim Jenőnek a hollandi kultuszminiszterről, a debreceni egyetem új díszdoktoráról készített szobor-portréját.*

Körmendi Frim Jenő és *Fejérváry* Erzsi a nyarat Hollandiában töltik, ahol még több kiállítás rendezésére kaptak meghivást, azután néhány hónapos tanulmányútra *Amerikába* utaznak, ahonnan karácsony táján térnek haza *Budapestre.*

Figyelje mindennap a PENGŐS HIRDETÉSEKET!

MYRNA LOY párizsi napjai

a Délibáb legújabb számában. Ez a ragyogó hetilap nagy terjedelemben jelent meg. Pompás illusztrált rádióműsorokat, egyfelvonásos szindarabot, premierbeszámolókat, szinházi pletykákat, divat és szépségápolási tudósításokat, társasági híreket, nagyszerű filmrovatot és több mint száz szebbnél szebb képet talál az olvasó a népszerű szinházi hetilapban, amely eredeti felvételekben, érdekes képekben számol be a szinház, film és rádió összes új eseményeiről. Ára 20 fillér.

PÁRISBAN HUNCUT A LÁNY és Üldöznek a nők egy műsorban ⟹ **CAPITOL**

Körmendi Frim Jenő.

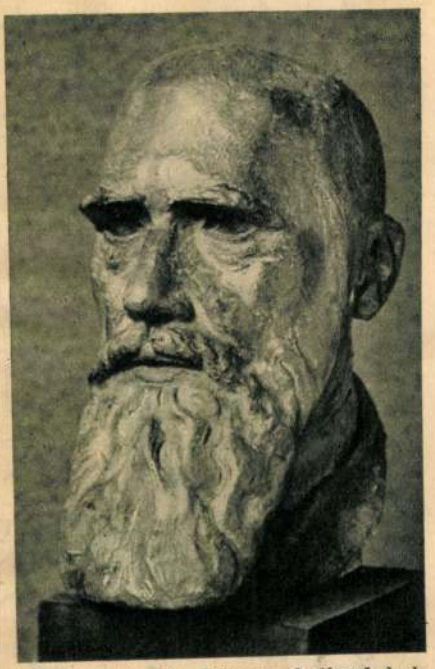

Slotemacher de Bruyne holland kultuszminiszter, a debreceni egyetem díszdoktorának szobra, Körmendi Frim Jenő szobrászművész alkotása, amelyet ünnepség keretében lepleztek le a napokban Hágában.

Képes Pesti Hírlap
1939 március 24.

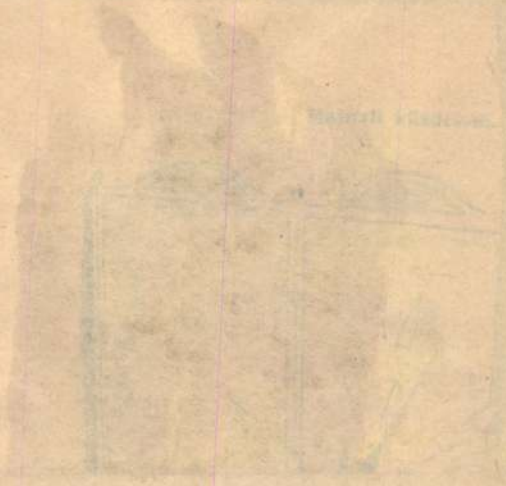

KISHIRDETÉS

LEGKISEBB HIRDETÉS 10 mm. ÁRA 4 PENGŐ. — ÁLLÁSKERESÉS 2 PENGŐ

Elpen bútort venni érdeke VIII. KARPFENSTEIN U. 2/A

MÄRY melltartó
Mégis csak a legjobb!
MINDENÜTT KAPHATÓ!

„OLLA"
EZÜSTFÁTYOL
ÓVJA EGÉSZSÉGÉT!

Ballon és Tiroli
LODEN FELÖLTŐK
Sportruházatnál VI., Vilmos császár-ut 13.

Férfiöltöny mérték után 60 PENGŐÉRT
rendelhető tavaszi divatszöveteinkből remek szabással, ízléses kivitelben.
Ruhakereskedelmi K. T.
Ferenc-körut 39. I. em. Telefon: 141—217.

KÓPIÁT IRATAIRÓL, KOPIAT RAJZAIRÓL, KOPIAT OKMÁNYAIRÓL
MŰHELYÜNKBEN MODERN GÉPEKKEL GYORSAN, OLCSÓN,
KUNSTÄTTER VILMOS VIII., JÓZSEF KÖRÚT 7.
TELEFON: 134-169.

GYERMEKKOCSI, gyermekágy, csőbutor
Prohászka
-gyárból. Gróf Zichy Jenő-utca 46. Fióküzlet: Üllői-út 7.

HUNGÁRIA
TAXI-GÉPIRÁS
1 óra P 1.30 T. 144-521

Törött fogsorát
2 óra alatt 3 P-ért megjavitom. MŰFOG P 3, fehér fémfog P 8, aranyfog P 18. FOGHÚZÁS, FOGTÖMÉS. TRAUTMANN áll. vizsg. fogász. Podmaniczky-utca 18. I. em. 5. Tel.: 128—101.

HASZNÁLT FÉRFI, NŐI
és egyenruhákért, cipőkért, felosztalott háztartásért legtöbbet fizet Freund, Dobozi-u. 27. Tel.: 142-673. Hivásra házhoz megy. Szövetesere

ARANYAT
ékszert, zálogjegyet mindenről VESZEK.
TAUB, VII., Thököly-ut 18. szám.

Kombinált szoba
TELJESEN MEGBIZHATÓ P 290.—TÓL
KLAUZÁL-UTCA 26. BUTORÜZLET.

Német nyelvoktatást
társalgást, tökéletes irodalmi forditásokat németre, vállal magyar iró. Francia, olasz, angol tanitást, forditásokat, kereskedelmi levelezést is vállal. Megkereséseket „20 év külföld" jelige alatt a kiadóhivatalba.

Müszaki képviselő
közismert készülékek terjesztésére kerestetik „Jövedelmező" jeligére a kiadóhivatalba.

Kiadó egy, esetleg két
KÜLÖNBEJÁRATU
szép nagy szoba. Teréz-körut 37. szám, II. 5.

LEGFINOMABB Honvéd CIGARETTAPAPIR
Gyártja: PÓSA LAJOS, VII., Garay-u. 36

KARCSU VONAL
kényelmes mozgás
amazon
melltartó és gumifüzővel

ESŐ BALLON-RAGLÁN
LÓDEN- ÉS VIHARKABÁT
MÁRTON ÉS SZÁSZ
Bálvány-u. 3. Cimre ügyelni. Ezen hirdetés felmutatója 5 SZÁZALÉK engedményt kap.

CAPTON
a törv. védett speciális poloskairtó kipusztit minden poloskát. Csomagja 1 pengő
STERN DROGÉRIÁBAN
VILMOS CSÁSZÁR-UT 42. TELEFON: 125—038

OKMÁNYFÉNYKÉP FOTOKÓPIA RÁD
ANDRÁSSY-UT 52. (MUSSOLINI-TÉRNÉL) TELEFON 116-640

LAKÁSOK tökéletes
takaritását
olcsón végzi
FISCHER VACUUM
VILMOS CSÁSZÁR-UT 33. T: 112-449

PANNONIA-UTCA 14. Uj-Lipótvárosban, forgalmas helyen, füszer-csemege, vagy bármely célra alkalmas
saroküzlethelyiség
pincével.

VENNÉK VARRÓGÉPET
HASZNÁLTÉRT JÓ ÁRAT FIZETEK
TELEFON: 136-011

Kertiszék összecsukható, használt, pengő 1.60
ASZTALOK, VASSZÉKEK nagyon olcsón
ROSENFELD, Népszinház-u. 31.

Töltötoll javitások megvárhatók
Fried
Király-utca 44

ÜZLETHELYISÉGET KERESEK
textilnegyedben kb. 200 négyzetméter alapterülettel. Ajánlatokat „Sas-utca" jeligére Patak hirdetőirodába, VI., Vilmos cs.-ut 29.

Keresek 1 szoba-hallos
vagy egyszoba cselédszobás, gőzfütéses lakást, „IV., V., VI. belső kerület" jeligére Blockner S. hirdetőirodájába, Vilmos császár-ut 33. sz.

ZÁLOG jegyet, férfiruhát, szőnyeget, iró- és varrógépet és minden tárgyat horribilis áron veszek. Király-utca 50. (Udvar.) Telefonszám: 118—439.

FÉRJHEZADNÁM
csinos, filigrán, jóformáju, finomlelkü, urinevelésü hugomat minden tekintetben hozzáillő, 37 év körüli fővárosi izr. intellektuel uriemberhez. Diszkréten kezelendő részletes leveleket „Biztositott készpénzhozomány" jeligére a kiadóhivatalba. Közvetitők kizárva.

ÜGYNÖKÖKET
kik cipő részleteladással, mint mellékcikkel foglalkoznának, magas jutalékkal felvesznek. Nyár-u. 8. földszint 2.

Őskutatás, nemesség, 1848 előtti honosság, itt tartózkodás megállapitására irányuló kutatásokat vállal «Heraldika» iroda, Bp., IV., Gr. Károlyi-utca 14. Telefon: 184—644, 381—199.

NÉMET-ANGOL
nyelvtudással nevelőnői vagy társalkodónői állást keres uriasszony délelőttre vagy délutánra. V., Berlini-tér 4. szám, II. 24.

Weekendház eladó
Gödön, erdőben, a Duna mellett. 2 személy részére tökéletes kényelmet nyujt. Cim 9—10 óra között a kiadóhivatalban.

Épitészmérnök
őskeresztény, nagy gyakorlattal
elhelyezkedést keres
Telefon: 164-[illegible]24.

A gyékény és füzfa müvészei
A SZAMOSHÁTON
Ahol szervezésre vár a háziipar eldorádója

Tyukod, május 15.

(Az Esti Kurir kiküldött munkatársától.) Az óvatos és körültekintő szociális megsegitès tervei közt allandóan szerepel a hatóságok és a kormányzat szándéka, hogy a *meglévő háziiparokat meg kell szervezni* és ilyen módon a téli falu munkátlanságát megszüntetni, *Erre a legjobb alkalom itt kinálkoznék.* A nép nyáron, ősszel és tavasszal el van foglalva a mezei munkával, mégis időt szakitanak maguknak ilyenkor is, hogy a gazdaságban szükséges eszközöket sajátkezüleg készitsék el. *A Szamos, Tisza és Tur holtágaiban és kiöntéseiben annyi füzfa és gyékény terem, hogy vétek volna fel nem használni:* fonnak is belőle kosarakat és más használati tárgyakat.

A kosárfonók elvándorolnak mérföldekre a folyók holtágaihoz. A «morotva» partján, a viz-széli nyárfaerdők védelmében megtelepednek, a gyékényest kibérelik a gazdájától és «kitermelik».

A „kitermelés" nem valami korszerü eszközökkel történik. Csirbecsorba vágószerszámaikkal napokig vágják a gyékényt, a parton vékonyan kiteregetik, hogy a nap jól átsüthesse a rugalmas rostokat. Esténkint a harmat elől felkötik erős kévékbe, fejjel egymásnak támogatják s *kész a rögtönzött kunyhó.* Elébe leszurják a szolgafát, ráfüggesztik a bográcsot, tüzet penderitenek alá s a Szamosból fogott halból paprikást főznek. A biztonság és szelid emberség érzését árasztják szét a sárga lángok a mély mederben, árny és fény bizalmas játékot üznek egymással a két meredek löszpart között, egy-egy sugár a nádasban nyugalmasan uszkáló vadkacsák szemében pirosan visszavillan. A kosárfonók körül a régi láp látomása idéződik fel és az ősemberi pásztortüz egy estére a családi tüzhely melegét pótolja.

Mit tud a gyékényes?

De másnap már felkerekednek, szétrugják a tüzrakást, hátukra szedik a pehelykönnyüvé száradt gyékénykötegeket és hazacipelik. Hosszu szövőszéken dolgozzák fel, mint valami különös vastagszálu szövetet. Szakajtójuk, ezek az izléses fonásu kosarak, ma is nélkülözhetetlenek a kenyérsütésnél. A gazdaasszonyok szivesen megadják az árát: buzából egyszer, rozsból kétszer kell teletölteni s mire egy falut bejár a kosárfonó — ugy megtelik a zsákja buzával, hogy alig birja.

A *méhkast* a legfinomabb mogyorógyékényből készitik, ez kivánja a legnagyobb szakszerüséget, sajnos, ebből az árucikkükből nagyon megapadt a kereslet a modern Boczonádi-kaptárok elterjedése miatt.

— Uram, — panaszolják, — nem érnek fel ezek a divatos fakaptárok a mi finom kézimunkával készitett gyékénykasainkkal. A Boczonádiban nem tudnak áttelelni a méhek, mert a deszka hamar áthül, de a gyékény melegen tartja a mézet és a költést. Dehát nem él máma észszel az emberiség! Hála Istennek, a malomkőnagyságu kenyereskosarainknak még mindig nagy a kelendősége, mert nem engedi kiszáradni az «istenáldását». A háztartás, a konyhafelszerelés nélkülözhetetlen darabja az evőeszköztartó, amely erős és csinos, ha mi csináljuk, nem olyan vacak, mint a pléhből kapható efféle tucatáru. A kiságy fölött, a mászkáló gyerekektől — itt, uram, nincs egyke! — gyékényszövet menti a fehérre meszelt falat. Gyékényfonatos székeinkben szeretnek legjobban üldögélni az aggastyánok, akiket még változatos szépségében babonázott az ecsedi láp rengetege. De nemcsak a szobabutorzat kerül ki a mi kezeink közül. Az istállóban gyékénydikón fekszik le éjfélkor a suttyó legényke, aki most szokik a falubajáráshoz, éjszakai csatangoláshoz, udvarláshoz és hogy késői kimaradását észre ne vegyék szülei, kint alszik az istállóban.

— Mindezt a kosárfonó teszi lehetővé, akinek a munkájára a férfinép, a családfők rászorulnak. Azért, uram, mert senki se tudja ugy megfonni a gazdasági felszerelés diszét, a szekérkast, mint mi. A kas hétköznap is kell, a vasárnapi szekeres kivonulás, atyafilátogatás vagy lánykérés el sem képzelhető a mintás, zöld-fehér rácsos diszkas nélkül. Ez a gazda virtusához tartozik, ez az ő disze, mint a gazdaasszonyé a magasravetett ágy vagy a gyékényből készült lábtörlő.

Persze, itt csak olyan kisipar fejlődhetett, amely a földdel, a helybeli szükségletekkel van szoros kapcsolatban. A csinos, náddal és zsuppal fedett házak a *tetőfedő mesterek* ösztönös ügyességét dicsérik akár a szépen fonott *nádzsaluk.* Ma, amilyen mértékben pusztulnak a nádasok, olyan mértékben hódit a békéscsabai égetett cserép és a deszkapalánk. Az itt-felejtett tetőfedők persze még ma is nagy hozzáértéssel javitgatják ki a ma is fentálló, de egyre ritkuló nádasházakat. De a cserép olcsóbb és nem gyulékony, a «mesterek» éppen olyan akkurátusan felrakják a cseréptetőt, mint régen a nádat.

A város előszobája

A kiterjedt kendertermelés is igazán hasznositható háziipar, a fonás-szövés az őshazából, keletről magunkkal hozott asszonymunka. Kipróbált rutinnal adják elő a háztartáshoz szükséges kendervászon-anyagot — lepedőre, teritőre, ágyhuzatra és fehérnemüre valót.

Ma a régi otromba „fércmüvésznők" városi divatlappal — igaz, egy-kétesztendőssel — dolgoznak, sőt *városi tanfolyamra is járnak.* Az üzleti élelmesség konkurrens világában a helyszinre kitolt „varrómüvészeti" tanfolyamon fővárosból leutazott ügynököktől tanulják az „azsurozást", „endlizést", „drukkolást". A versenyző varrógépgyárak azoknak tartják előadásaikat, akik tőlük vásárolnak uj gépet, nem is kell mondanom: részletre, a legelőnyösebb feltételek mellett. A náluk tanult varrónőt már nem lehet természetbeniekkel kifizetni, a szabott tarifa pengőben szurkolandó le kezeikhez. Ujjuk perce már nincs elbütykösödve, körmeik ápoltak — varrodájukba feltörekvő parasztlányok hivatalnoknői buzgalommal járnak be. Hogyne, — hiszen ez a szoba szinte „előszoba" a városhoz. Amiket finomkodó falusi uriasszonyoktól itt tanulnak, — a fontoskodó félmüveltség hamisan ragyogó máza: büvöli őket egy „könnyebb, városi megélhetés" felé.

MŰVÉSZET

K. Fejérváry Erzsi hollandiai kiállitása

Nemrégen számoltunk be *Körmendi Frim* Jenő szobrász és felesége *Fejérváry* Erzsi együttes hágai kiállításáról, amely a két kitünő magyar müvésznek hatalmas sikert hozott. Most *Arnhem*, Dél-Hollandia legnagyobb városában nyilt meg *Körmendiné Fejérváry* Erzsi festőművésznő kiállitása, s ma, egy héttel a kiállitás megnyitása után is ugyszlóván mindennap akad egy-egy hir, amely áradozva beszél a magyar festőnő müveiről. *De Residentiebode* egész oldalas tanulmányát Mimi *Verbeck* szignálta. Háromhasábos reprodukciót ad a *Hegyi beszéd* cimü képről és azt irja, hogy Hollandiának ezt a képet meg kell szereznie.

Nem érdektelen, hogy a *Tilburgsche Courant ons Zondagsblad* egész oldalt betöltő reprodukciót hoz a *Madonna a gyermekkel* cimü képről, egyben bőven ismerteti André *Peters*-nek, a legnevesebb holland esztétikusnak előadását, amelyet a kiváló iró a kiállitás nagytermében egy este óriási érdeklődés mellett tartott s az ujság ez alapon a Madonna-képnek a hollandok számára való megvásárlását ajánlja. Minden holland lap szinte egyértelmüen állapitja meg, hogy évek óta nem akadt *Hollandiában* a magyar müvészpár sikerét tulszárnyaló kiállitás.

A müvésznő képei mellett nem mindennapi érdeklődés kiséri *Fejérváry* Erzsi kerámiáit is, amelyekből az első kiállitás alkalmával *minden egyes darab elkelt*, s a mostani anyagból is már az első napokban számos darab talált vevőt.

Az *arnhemi* kiállitás május 20-áig marad nyitva, s nem kétséges, hogy a két magyar müvész hollandiai diadalutja még számos esetben szerez a magyar müvészetnek is lelkes hiveket.

André Thérive Budapesten

André *Thérive*, a nagynevü regényiró és irodalmi kritikus, a *«Le Temps»* belső munkatársa, aki a francia stilus és nyelv problémáinak finom elemzője is, e hó 15-én többnapi tartózkodásra Budapestre érkezik. 16-án, kedden délután 6 órakor a *Pesti Színház* termében, mint a *Société de la Nouvelle Revue de Hongrie* vendége, e cimmel: *«Franciaország — francia szemmel»* előadást tart; az ülésen *Harsányi* Zolt elnököl. Ittléte alatt a francia követ estélyt, *Láng* Boldizsár báró titkos tanácsos a Société de la Nouvelle Revue de Hongrie nevében villásreggelit ad tiszteletére.

André Thérive 1891-ben született Limoges-ban, tanulmányait Párisban végezte, a *Sorbonne*-on szerzett tanári oklevelet. Előbb az *„Opinion"* cimü folyóirat irodalmi munkatársa, utóbb 1929 óta a *„Le Temps"*-é, melynek hiressé vált kritikai rovatát vezeti. Mintegy 15 regénye jelent meg eddig *(Sans-Ame, Anna, Le charbon ardent, Fils du jour);* több mesegyüjteménye *(Coeurs d'occasion)*, valamint nyelvészeti és politikai tanulmánya *(Chantiers d'Europe).* Az 1929-ben alakult népies irányu (populiste) regényirók iskolája megalapitójának tekintik. Számos ujságcikket, háborus emlékezést *(Noir et Or)* irt; mint szépiró több nagy elterjedédü napilapnak is *(Paris-soir, Petit Parisien)* munkatársa. A „Nouvelle Revue de Hongrie" cimü francianyelvü magyar folyóirat egyik állandó rovatának irója.

Gyakran jön Középeurópába és Magyarországra. 1936-ban tanulmányt irt a „Revue de Paris"-ban „Blason de la Hongrie" cimmel.

ÁLOMSÁRKÁNY
MURÁTI LILI, EGRI MÁRIA, VIZVÁRY, RAJNAY, PERÉNYI
uj, nagysikerü magyar filmjét mától kezdve a
CORSO val együtt a DÉCSI is müsorra tüzte

Esterházy János — Bethlenről

A Felvidéki Magyar Hirlap május 11-iki száma hosszabb cikkben támadást intézett Bethlen István gróf ellen.

Esterházy János gróf a 8 Órai Ujság mai számában válaszol a cikkre és többek között ezeket irja:

Nem felelőtlenül akarok bírálni akkor, amikor a Felvidéki Magyar Hirlap május 11-iki számának Bethlen Istvánról irt cikkével foglalkozom.

A Felvidéki Magyar Hirlap a bécsi döntés után tette át székhelyét Budapestre, miután mint Prágai Magyar Hirlap, betöltötte hivatását Prágában. Mi, akik a bécsi döntés után is itt maradtunk kisebbségi sorsban, most már nyugodtan beismerhetjük, hogy a huszéves csehszlovák éra alatt talán semmi sem állt közelebb szivünkhöz, mint éppen a Prágai Magyar Hirlap, mely mindenkor harcias és bátor szószólója volt a magyar ügynek.

— Visszaemlékezem arra, milyen szorongva figyeltük a nemzetközi eseményeket, *tud-e Magyarországnak barátokat szerezni, tud-e a magyar külpolitika a rosszakaratu és ellenséges kisantant hadállásaiba magának utat törni, hogy eljusson a nagyhatalmakhoz, hirdethesse és bizonyithassa azt, hogy velünk magyarokkal Trianonban milyen igazságtalanság történt.* Mennyire örültünk azután mindnyájan, vezetők és bajtársaink, a *P. M. H.* szerkesztői *a magyar kormány egy-egy sikerének.* Mennyi uj erőt s életkedvet adott, ha eljutott valamely kis hir a szegényes szerkesztői szobába, mely arról szólott, hogy a magyarok megértésre találtak és külföldön sikert értek el. Nem tulzok, ha azt mondom, hogy talán mi fogtuk fel leginkább azt, hogy

mily nehéz külpolitikai sikereket elérni a magyar kormánynak a külföldön, mert hiszen csak az igazsággal operálhatott Benessel és Titulescuval szemben.

Az első római siker, majd a berlini siker mennyi uj harcikedvet adott nekünk és mily nagy volt örömünk, mikor megérkezett a hir, hogy az angol király fogadta a magyar kormányelnököt.

— Ezek az emlékek elevenednek föl előttem, szlovákiai magyar előtt akkor, amikor kezembe veszem a P. M. H.-ból lett Felvidéki Magyar Hirlapot és forgatom annak május 11-iki számát.

Akármennyire igyekezzem is a sorokban megtalálni azt a régi igaz magyar szellemet, amely legértékesebb erénye volt a P. M. H.-nak, most nem tudok erre rábukkanni.

Szomoru tünetet kell tapasztalnom. A Felvidéki Magyar Hirlap *sem tudott mentesülni attól az áldatlan kicsinyes politikai szellemtől,*

melyből hiányzik a konstruktivitás

és amely csak egy muló pártirányzatnak tud ideig-óráig szolgája lenni, de amelynek végeredményben semmi köze sincs az országépitéshez és nemzetfejlesztéshez. Pedig ott ülnek még a Felvidéki Magyar Hirlap szerkesztői gárdájában azok a szerkesztők, akik

legjobban tudják, mit köszönhetünk mi, szlovákiai magyarok Bethlen István grófnak.

Nem született még emberi lény, aki mindenben tökéletes legyen. Lehetnek, sőt biztosan vannak Bethlen Istvánnak is hibái. Lehetnek politikai tévedései is, de olyan hibái, olyan politikai tévedései nincsenek és nem voltak soha, *melyek miatt rászolgált volna olyan izléstelen támadásra, mint aminőt a Felvidéki Magyar Hirlap május 11-iki számában „Egy bucsulevél margójára" cimmel megjelent cikk tartalmaz.*

Nem gondolnak-e vissza a Felvidéki Magyar Hirlap szellemi irányitói és szerkesztői, akik Prágában szolgálták a magyar ügyet, hogy

mit köszönhetnek együttesen és külön-külön is gróf Bethlen Istvánnak? Nem gondolnak-e arra, hogy az ilyen irásmód olcsó politikai kortesfogásokból származó tekintélyrombolás?

Minekünk, szlovákiai magyaroknak, volna egyedüli jogunk arra, hogy szellemünket „felvidékinek" nevezzük,

mert mint azt minden elemista is tudja, a visszacsatolt terület sohasem volt Felvidék és igy ott nem is lehet felvidéki szellemről beszélni, mert a tulajdonképpeni Felvidék nem került vissza.

A mai Magyarország *nem mondhatja magáról, hogy gazdag politikai iskolázott, független és államférfiui erényekkel ékeskedő férfiakban.* A mai Magyarország még nem tudhatja azt, miként alakulnak ki a viszonyok és

mikor kell majd egy-egy föltétlenül tiszta kezü, tiszta lelkü, tiszta jellemü, nagytudásu és bevált magyar embert a magyar ügyért sorompóba állitani.

Nem Bethlen István személyét akarom védeni, mert arra ő nem szorul reá.

Bethlen Istvánt és politikai multját semmifajta «felvidéki» szellemből eredő támadás nem alacsonyithatja le. Bethlen Istvánnak Magyarország ujjáépitése körül szerzett érdemei sokkal magasabban állnak, semhogy ilyen cikk megbánthatná, legyen az akár irányitott, vagy felelőtlen támadás.

— A kifogásolt hangnem azonban ellenkezik a tárgyilagos birálat fogalmával és minket *élénken emlékeztet arra az irásmodorra és hangnemre, amelyet az egykori Csehszlovákiában a prágai kormány által kiadott Magyar Ujság és társai használtak velünk szemben, amikor mindent ócsároltak és gyaláztak, ami magyar volt és amit mi értékesnek és szentnek tartottunk.*

A Felvidéki Magyar Hirlap térjen vissza ahhoz a bátor és öntudatos hanghoz, amely huszéves küzdelmei alatt legszebb jellemvonásává vált. Legyen bátorsága az olyan hibák tárgyilagos birálatára, amelyek kétségtelenül fennforognak, de egyetértéssel, jóindulattal és közös munkával kiküszöbölhetők.

Szálljon sikra a Felvidéki Magyar Hirlap a visszacsatolt területen felmerülő és még megfelelően el nem intézett kérdések sürgős rendezéséért.

Szálljon sikra azért, hogy a visszacsatolt területen azok jussanak álláshoz és munkához, akik a lefolyt husz év alatt valóban küzdöttek. Mutasson rá, hol, mely községben vagy városban került *most jobb helyzetbe az egykori Hodzsa-huszár és jár még mindig kálváriás utakat olyan gerinces magyar ember, aki soha meg nem ingott, de a kilincselésre és előszobázásra nem tud rászokni.* És irjon néha arról is, hogy a Szlovákiában maradt magyarság érdekében sürgősen rendezni kell egyes nemzetiségi kérdéseket.

Ha ilyen irányban fogják a *Felvidéki Magyar Hirlap* szerkesztői és ujságirói tollukat forgatni, akkor a lap hivatásának magaslatán lesz és akkor mi illmaradottak örömmel fogjuk olvasni minden sorát és éppugy fogjuk szeretni, mint annakelőtte a P. M. H.-ot.

Addig azonban, mig az általam kifogásolt cikk hangnemében és szellemében Bethlen Istvánt kisérli meg lerántani és Szüllő Gézát kezdi ki, azt a Szüllő Gézát, akinek egy szaváért vagy kézszoritásáért azelőtt általunk jól ismert törtető urak valóságos marathoni futást rendeztek,

addig nem tudunk jó szivvel nézni a Felvidéki Magyar Hirlapra.

Kétségtelen, hogy letért az egyetlen helyes utról, az egységes magyar utról, amely neki már meghozta a felszabaditást. Nekünk még nem jutott osztályrészül a szerencse, amely nekik.

Mi változatlanul szoros egységben állunk a magyar poszton, minket nem vakit el kicsinyes és személyeskedő napi politika, mi tudjuk hogy egységünk szétbomlása vesztünket jelenthetné

és meggyőződésünk az is, *hogy az olyan módszer, aminővel a Felvidéki Magyar Hirlap kisérletezni kezd, sulyosan árthat Magyarország és valamennyi magyar közös és nagy törekvéseinek.*

Knob Sándor programbeszéde

Knob Sándor, a *salgótarjáni* választókerület pártonkivüli képviselőjelöltje vasárnap délelőtt a városháza előtti téren programbeszédet mondott. A beszéd meghallgatására *Salgótarján* lakosságának minden társadalmi rétegéből való választópolgárok nagy számban jelentek meg.

A gyülést *Szente* László kormánytanácsos nyitotta meg. Utána *Knob* Sándor tartotta meg beszédét. Bevezető szavaiban idézte *Teleki* Pál gróf miniszterelnök egyik beszédének következő mondatát: *«Magyar ipar nélkül nincs hadsereg, magyar ipar nélkül nincs önállóság».* A magyar ipar képviselőjeként került be az országgyülésbe s igy a legjobban átérzi és tudja, hogy mennyire igaza van a miniszterelnök idézett kijelentésének.

Annakidején *Gömbös Gyula kérte fel, hogy vállaljon politikai szerepet,* mert olyan munkatársakra volt szüksége, akik tájékozottak a magyar gazdaságpolitika kérdéseiben.

Az ipari és a nagyipari termelésből Magyarországon két és félmillió ember él. Szükséges tehát, hogy az ipar is megfelelő parlamenti képviselethez jusson.

Ezután arról beszélt, hogy miért lépett ki a kormánypártból. Kilépett, mert

a közvéleménynek és a közéletnek az előző miniszterelnök részéről történt zaklatása már a forradalmasitás határán járt.

Majd azt fejtegette, hogy a nemzeti jövedelem emelése céljából további iparositásra, valamint földreformra van szükség, a földreform azonban olyan legyen, hogy a termelés ne csökkenjen.

A pénzügyminiszter bizakodását nem tudja osztani.

Adórendszerünket át kell szervezni. Végül a szociális kérdésekről és a magyar nemzet külpolitikai szerepéről beszélt.

Knob Sándor nagyhatásu beszédét a választópolgárok lelkesedéssel fogadták. Utána *Pónyi* János bányamunkás szólalt fel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Vilmos császár-ut 34. Telefon: Szerkesztőség: 128—536. Kiadóhivatal: 112—188, 125—405. ○ Kiadja a Libertas Irodalmi és Lapkiadóvállalat rt.

Felelős szerkesztő: BOROS LÁSZLÓ DR. A kiadásért felelős: FODOR OSZKÁR

ELŐFIZETÉS: Belföldön havonként 2.40 P, negyedévenként 7.20 P. Európa államaiba, Anglia, Dánia, Svédország és Norvégia kivételével, havonta 3.80 P. Anglia, Dánia, Svédország és Norvégia 4.70 P. — Egyes szám ára Franciaországban 1.50 Frc. Olaszországban Lit. 1.—

Hungária Hirlapnyomda rt. Budapest, V., Vilmos császár-ut 34. Felelős: vitéz Bánó Lehel

Az ESTI KURIR kiadóhivatalának telefonszámai: 112-188, 125-405

A helyi nyilaspárt vezetője köszöntötte az igazságügyminisztert...

Hajduszoboszló, május 15.

Vasárnap este a választói nagygyülés után *Tasnádi Nagy* András igazságügyminiszternek, *a hajduszoboszlói kerület MÉP hivatalos jelöltjének* tiszteletére a *Gazdakörben* közvacsora volt, amelyen megjelent a kerület minden társadalmi rétege. Dr. *Békéssy* Jenő kormányfőtanácsos, királyi közjegyző, *Lénárt* András gazda, a MÉP helyi vezetője, *Molnár* Lajos ipartestületi elnök, *Kiss József, a helyi nyilaskeresztes párt vezetője, dr. Simon Árpád és még többen köszöntötték az igazságügyminisztert* és biztositották a választópolgárság szeretetéről és bizalmáról. *Tasnádi Nagy* András igazságügyminiszter válaszában hálás szavakkal köszönte meg a bizalom és ragaszkodás kifejezését és igéretet tett arra, hogy *továbbra is azon az uton halad, amellyel kiérdemelte választóinak bizalmát.*

Az igazságügyminiszter, akit a választópolgárság elhalmozott a szeretet minden jelével, a késő éjszakai órákig együtt maradt választóival. *(MTI.)*

Ha vásárol, hivatkozzék az ESTI KURIR-ra!

TŐZSDÉK

Kisebb árváltozások az értékpiacon

A külföldnek ugyszólván valamennyi piacáról azt jelentették, hogy részben szombaton, részben a mai nap folyamán teljesen lényegtelenek voltak az árváltozások és hogy tulnyomórészt csak technikai müveletek keresztülviteléből adódik a forgalom.

Külföldi impulzus hiányában a hét első üzleti napján a budapesti részvénypiacon sem voltak számottevőbb árváltozások. Eleinte egyenlőtlen volt az irányzat. A Bauxit és a Kőszén például a nyitásnál javult kissé, azután a szombati árnivó keretében bonyolódott le a forgalom.

A kötvénypiacon az 1914-es fővárosi kötvény iránt ma is kereslet jelentkezett, aminek következtében átmenetileg 3 pengővel emelkedett az árfolyama. A többi tipus irányzata egyenlőtlen volt. A bankrészvényeknél alig van árfolyamváltozás.

A mai hivatalos árfolyamok

	Előző napi zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemz. B.	152.5	152.5	152.5
I. M. Bizt.	370.—	370—372	370.—
Békésesab.	4.60	4.75	4.75
I. Bpesti-m.	5.—	—	5.25
Bauxit	165.—	163	163.—
Kohó	16.—	16.25	16.—
Aszfalt	4.80	5	5.—
Kőszén	275.—	276—278	277.—
Nagybát.	40.75	41	41.—
Salgó	26.8	26.6—26.9	26.8
Urikányi	31.—	32	32.5
Csáky	3.—	—	3.5
Ganz	13.—	13—12.9	13.—
Láng	26.—	—	26.25
Győri vag.	16.5	16.25	16.25
Rima	61.—	60.7—61.7	61.1
Guttmann	6.25	—	6.25
Ofa	11.—	—	11.—
Nasici	73.5	72	72.—
Levante	—	0.15	0.15
Nova	11.25	11	11.—
Trust	47.5	47	47.—
Délcukor	72.—	72	72.—
M. cukor	70.5	70.75—71.5	71.25
Dreher-H.	—	116.60—117	116.75
Gschwindt	720.—	—	720.—
Polgári sör	84.—	—	86.—
Lukácsfürdő	—	26	26.—
M. kender	9.75	10—10.5	10.25
Pamutipar	18.5	—	18.5
Sz. kender	37.5	—	37.5
Chinoin	8.—	—	8.—
Danica	—	1.6	1.6
Gumi	43.—	—	43.—
Vasuti forg.	13.7	13.75	13.75
Telefon	7.80	8	7.95

Államadósság, kötvények, záloglevelek:

1938. évi ptjegy 100 (100), Beszkártkötvény A) — (6), 1914. évi fővárosi kötvény 4.5% 298—297 (297).

Zárlatnál olcsóbb a gabona

A gabonatőzsde mai megnyitásánál a határidők árfolyamai lényegesebb áremelkedést tüntettek fel. A juniusi rozsnál körülbelül 15, a juliusi tengerinél pedig 20 fillért tett ki az áremelkedés. Eleinte a készáruvásáron is szilárdabb volt az irányzat.

E különböző körülmények magyarázata az volt, hogy a mult hét végén tudvalevően sok helyen jégeső volt, amely hosszabb ideig tartott és attól féltek, hogy ez esetleg kárt tesz a vetésben.

A szombati hivatalos és kedvező tájékoztatóról nem szólva, a mai magánjelentések sem támasztották alá ezt az aggodalmat, ugy hogy az üzletidő második fele, de főképpen zárlatnál már lanyhább volt a gabonapiac.

A juniusi rozs és a juliusi tengeri körülbelül 15 fillért vesztettek az árnyereségből és ezzel egyidejüleg a készárupiac lanyhább irányzatot követett.

Még a tengeri is olcsóbbodott zárlat előtt, mert szombaton a németországi export céljára történt kukoricavásárlás, ma azonban nem folytatták ezeket a vételeket.

Végeredményben a buza, rozs és árpa ára nem változott, a zab 5 fillérrel olcsóbbodott, mig a tengeri ára körülbelül 5 fillérrel volt magasabb egyes vételeknél.

Eladásra került 150 q árpa 20.50, 150 q 18.00, tengeriből 450 q 16.70 pengőn.

Gabonahatáridő. Juniusi rozs 13.93, 13.78, zárlat 13.71—73, májusi tengeri 16.85, zálat 16.85—87, juniusi tengeri 17.50, 17.30, zárlat 16.30—31, augusztusi tengeri 17.75, 17.52, zárlat 17.52—54.

KÜLFÖLDI TŐZSDÉK

Zürich, május 15.

Kezdő- és záróárfolyamok: Páris 11.79 és fél—11.79 és egynegyed, London 20.84 és egynegyed—20.84, Newyork 445 és egynyolcad—445, Brüsszel 75.77 és fél—75.77 és fél, Milánó 23.41—23.41, Amsterdam 238.90—239, Berlin 178.65—178.65, Szófia 5.40—5.40, Prága 15.25—15.25, Varsó 83.75—83.75, Belgrád 10—10, Athén 3.90—3.90, Bukarest 3.25—3.25.

Liverpool, május 15.

Középárfolyamok: Buza májusra 4.7 és negyed, uj szerződés szerint májusra 4.3 és hétnyolcad, juliusra 4.5 és fél, októberre 4.7 és háromnyolcad. Az *irányzat tartott.*

Körmendi Frim Jenő

Magyar művészek amerikai sikere

Közel egyévi holland tanulmányút sikere után *Körmendi Frim* Jenő szobrászművész és felesége, *Fejérváry* Erzsi festő és keramikus művész Amerikában folytatják művészi élményt szerző útjukat. Az első hosszabb tartózkodási helyük, *Milwaukee*, amolyan kisebb amerikai város (1,500.00 lakossa!) a Michigan-tó partján, alig másfélórányira Chicagótól. A ma érkezett amerikai lapok adnak hírt arról, hogy karácsonykor nyílt meg Milwaukee-ban a művészházaspár gyüjteményes kiállítása, amely feltűnő nagy sikert hozott a magyar művészetnek. A milwaukeei lapok hasábos, számos képpel ékesített dícsérő, magasztaló tudósítással számolnak be a nagy művészi élményt jelentő kiállításról s a két művész alkotásain keresztül lelkes hangon írnak a magyar művészetről.

Est Kiadó 1940 febr. 5.

... «zoodat men interdaad haast zou villen denken an wonder. Voorat dit laatsote beeld is ongemeen ...» *ugy, hogy* — irja a lap — *valóban a csuda érzése él az ember gondolatában. Ez a képszobor tényleg megrázóan szép.*

A kiállitás hatása alatt bizták meg *Körmendi Frim* Jenőt, hogy készitse el *Slotemacher de Bruyne* kultuszminiszter portréját, amelyért a művészt a legnagyobb elismeréssel jutalmazták. A kritika szerint a magyar szobrász művészete, ha szakitást jelent is a konzervatizmussal, modernségében tiszta művészi formát mutat, s olyan egyéni, hogy uj szobrászművészetnek lehet nevezni. Hálájuknak adnak kifejezést, hogy ezt a nagyszerű művészetet megismerhették.

MEINL-TEÁHOZ
MEINL KEKSZET

Körmendi Frim Jenő

alapító művészek műveiből került ki, amelyek között Horovitz, Benczur, Hollósy, Feszty, Munkácsy, Roskovich, Madarász, Székely, Than, Lotz, Ferenczy, Zemplényi, Fadrusz és Strobl alkotásai magaslanak elő. Érdekes az újjáépített második terem. Ez a képzőművészegyesületi építészeknek — elhúnytaknak és élőknek — legsikeresebb alkotásait mutatja be művészi fotografiákon. Budapest és az egész ország legszebb templomai, középületei sorakoznak itt fel egy csokorba szedve a néző előtt.

Körmendi-Frim Jenő: Székelyhidy Ferenc mellszobra

Színházi Élet

1934. karácsonyi szám

Barth Ferenc: Oltárkép.
A Nemzeti Szalon csoportkiállításáról.

ben és térben a sokrétű problémához — mindig csak egy részt látnak meg a magyar művészet gazdag tárházából. Nehezen tudnak szabadulni e szerzők a már elfogadott sablonos osztályozástól és a nagyobb elmélyedés hiányát érezzük műveikben. A probléma nehéz és sokrétű, de remélhető, hogy az élő gazdag magyar művészet nemsokára megkapja kongeniális történetiróját. Mert enélkül a legjobbhiszemű külföldi műtörténész sem találhatja meg az aranykulcsot a magyar művészet kincseinek feltárására

IN MEMORIAM LIBER ENDRE. A főváros vezetőségének éppen olyan kiváló, mint amilyen szimpatikus tagja dőlt ki az élők sorából. *Liber* Endre azok közé az egyéniségek közé tartozott, akiknek halálával pótolhatatlan hézagok támadnak.

Négy évtizeddel ezelőtt lépett a főváros szolgálatába és működésének hivatalos területe a közjótékonyság és — ami bennünket közelebbről érdekel — a közművelődés és művészet volt. 1931-ben alpolgármesternek választotta meg a főváros közgyülése és ettől kezdve a nagyobb hatáskörének megfelelően a főváros közigazgatásának úgyszólván minden ágában érvényesitette széles tudását. Hivatali munkája közben is megmaradt embernek, aki szeretettel és megértéssel karolt fel minden nemes törekvést, minden jó szándékot. *A magyar képzőművészek ügyét mindig szivügyének tekintette.* A főváros képgyüjteményének gyarapítása mellett a tereken és parkokon felállított szobrok révén igyekezett

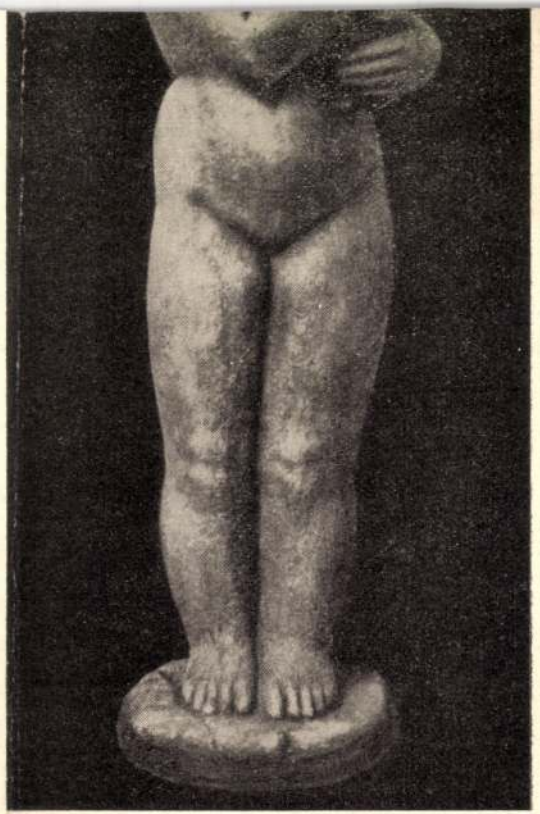

Turchányi László: Csók.
A Nemzeti Szalon csoportkiállításáról.

Körmendy Frim Jenő: I. honvéd emlékmű.
Díjazott terv.

orosz lelket. És mégis; a nagy, széles-hátú orosz földre bevonuló idegen kultúra eloroszosodott.

Mit értünk oroszosság alatt? Mi a különbség az orosz és a nyugateurópai között? Az orosz szélsőséges. Nyugaton az értelem istene a higgadt Apollo, náluk az érzelem féktelen Dionysosa uralkodik. Az orosz fantáziál, nem ismeri el a törvényeket, határtalanul tud lelkesedni és kétségbeesni, jó az elképzelhetetlenségig és minden fantáziát megszégyenítően kegyetlen. Ha az orosz a legnyugatibb hatás alatt is dolgozik, az ő orosz lelkén keresztül minden eloroszosodik.

Amit általában az orosz képzőművészetről tudunk, az nagyon kevés. Mert egy Wereseagin, egy Antokolsky nem jellegzetes orosz művészek. Igaz, hogy képzőművészeik között nem is találunk olyan nagyságokat, mint egy Lermontow vagy egy Dosztojevszkij.

Az építészet a legerősebb az orosz művészetek között. A X. század végén a bevonuló keresztény vallás adja nekik az első szentképeket és templomokat, de a XII. században az orosz építészet már független Bizanctól, míg a későbbi olasz, lengyel építőművészeti irány nagyon hamar orosz formát kapott. A bizánci és román hatás leggyönyörűbb példája az 1165-ben épült Potrow templom Wladimirnál. Két szabad városban, Pskow- és Nowgorodban fejlődik legkorábban és legszebben az építészet.

Az 1052-ben befejezett Zsófia katedrálison még érezni a bizánci hatást, 1500-ban bolognai építészek dolgoznak Moszkvában, de a bizánci építőformáktól

Művészet 1936. I. 36 old.

Körmendi Frim Jenő

— **Körmendi Frim Jenő szobrászművész kiállítása.** A Lipótvárosi Kaszinó pénteken nyitotta meg *Körmendi Frim* Jenő jeles szobrászművész kollektív kiállítását. A kiállításban közéletünk ismert férfiairól, kitünő bronzés márvány szobrokat találunk, de nehány klasszikus mozdulatu, remek technikával faragott faszobor is szerepel a kiállításon. A művész minden munkája az elmerült művész igyekezetére törekvő ábrázolásának bizonyítéka.

Nemzeti Újság

1935 febr. 2.

Körmendy Frim Jenő

Felavatták Balassagyarmaton a 16-osok emlékművét

Balassagyarmat, október 18
(Az Est tudósítójától)

Tegnap avatta fel *József* főherceg tábornagy a volt besztercebányai 16-os honvéd és népfölkelő gyalogezred hősi emlékművét Balassagyarmaton, az ezred békeállomásán. Az ünnepélyen a miniszterelnök képviseletében megjelent *Soldos* Béla Nógrád-Hont megye főispánja, továbbá megjelent *Sztranyavszky* Sándor, a képviselőház elnöke, *Shvoy* István nyugalmazott gyalogsági tábornok, volt honvédfőparancsnok, *József* főherceg, aki a budapesti tüzéremlékmű avatásáról azért mentette ki magát, hogy — mint mondotta — »kedves tizenhatosai emlékművének felavatásán résztvegyen«, felavató beszédében annak a reményének adott kifejezést, hogy *minél hamarabb eljön az az idő, amikor az Isten igazába vetett hit győzedelmeskedni fog.*

— Ha eljön az az idő, hogy Nagy-Magyarországért új harcba kell indulni, *ő, az öreg tábornagy lesz az első, aki kardot fog kezébe.* A felavatás és az emlékmű megkoszorúzása után József főherceg odasietett *Körmendy-Frimm* Jenő szobrászművészhez, az emlékmű alkotójához és melegen gratulált neki alkotásáért.

valóságos költségeit a nemzeti gazdaság megítélte akkor, amikor a hadsereget élelemmel, municióval, ruhával, élelmiszerekkel és minden egyéb szükségleti cikkel ellátta. A hadviselés által igényelt gazdasági áldozatokat már meghoztuk. Az állam hitelezői, a bankjegyek és hadikölcsönök tulajdonosai előlegezték a háború valóságos költségeit. Az államadósságok visszafizetése nem jelent mást, mint a terheknek az egyes polgárok között vagyonuk és jövedelmük arányában való elosztását. Az államadósságok túlnyomórésze a belföldön van elhelyezve, az állam tehát nagyrészt a saját polgárainak tartozik. Az államadósságaik pedig az állampolgárok összessége kell hogy megfizesse. Elképzelhetetlen azért, hogy az állam ne legyen képes kötelezettségének megfelelni akkor, amikora az adós és a hitelező a polgárság összességét véve, egy és ugyanazon személy.

A valuta romlása sem fokmérője annak a hatásnak, amelyet a háború az ország gazdasági helyzetére gyakorol. A háború okozta gazdasági veszteségeket az az arány mutatja, amelyben a háború alatti összes gazdasági termelés a fogyasztással áll. Másszóval kifejezve, a háború gazdasági mérlegét a nemzeti vagyon csökkenése mutatja. Amennyivel kisebb ma a nemzeti vagyont kitevő értékek összege, s amilyen mértékben eladósodtunk a külfölddel szemben, az fejezi ki a háború valódi költségeit és veszteségeit. A termelés és fogyasztás aránya a monarchiában a háború alatt nem volt kedvezőtlen. Mutatja az, hogy a monarchia bülföldi behozatala és eladósodása a többi hadviselő államokéhoz képest

A VOLT M. KIR. BESZTERCEBÁNYAI 16. HONVÉD ÉS NÉPFELKELŐ GYALOGEZRED

EMLÉKMŰ BIZOTTSÁGA

TISZTELETTEL MEGHIVJA

T. Müemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.

AZ
EZRED HŐSI HALOTTAI EMLÉKMŰVÉNEK

BALASSAGYARMATON A HŐSÖK-TERÉN
1937. ÉVI OKTÓBER HÓ 17.-ÉN
VASÁRNAP DÉLELŐTT TÖRTÉNŐ

ÜNNEPÉLYES LELEPLEZÉSÉRE.

A SZOBOR ALKOTÓJA:
KÖRMENDI-FRIM JENŐ SZOBRÁSZMŰVÉSZ

IRÁSBELI VÁLASZT KÉR

A VOLT. M. KIR. BESZTERCEBÁNYAI 16. HONVÉD ÉS NÉP-FELKELŐ GYALOGEZRED EMLÉKMŰBIZOTTSÁGA, BUDAPEST, IV., KÁROLY KIRÁLY-UT 10. TELEFON: 189-374.

AZ ÜNNEPSÉGEK SORRENDJE:

A résztvevők legkésőbb 9 óráig elfoglalják helyeiket. 9 órakor a rendőrség az ünnepséghez vezető utvonalat elzárja.

9.15 órakor

József főherceg tábornagy ur Ő Kir. Fensége a Hősök terére érkezik. Fogadja a diszszázad parancsnokának jelentését, utána a diszemelvényre megy.

9.35 órakor

Tábori mise a Hősök-terén, tartja Teplán Gergely az ezred volt tábori főlelkésze, kemencei esperes plébános.

10.10 órakor

vitéz Hegedüs Elek ny. tábornok, az emlékmű bizottság elnöke felkéri József főherceg tábornagy ur Ő Kir Fenségét a Hősi emlék leleplezésére.

10.15 órakor

József főherceg tábornagy ur Ő kir. Fensége megtartja avató beszédét, melynek befejezése után az Emlékműről lehull a lepel. Ő Kir. Fensége az Emlékműre helyezi a város összes templomaiban 3 perc időtartamra a harangok megszólalnak. A balassagyarmati dalárda a Nemzeti Hiszekegyet énekli.

10.45 órakor

Nógrádi Horváth Sándor Balassagyarmat megyei város polgármestere beszéd kiséretében átveszi az Emlékművet.

10.55 órakor

vitéz Juhász László ny. altábornagy beszéd kiséretében az Emlékműre helyezi a 16-os honvédek koszorúját.

KOSZORUZÁSOK SORRENDJE:

Egyházak képviselői, 16-os Anyák, Hadiözvegyek, Hadiárvák, Honvédség képviselői, Vármegye, Város. Hatóságok, Vitézek, Hadirokkantak, Tűzharcosok, Cserkészek, Leventék, Egyesületek.

A koszoruk elhelyezése rövid jelmondat kiséretében történik.

A koszoruzások befejezése után a diszszázad és az egybegyült 16-os honvédek tiszteletadást teljesitenek. Ezalatt a zenekar a Nemzeti Himnuszt játsza.

12 órakor

József főherceg tábornagy ur Ő. kir. Fensége előtt diszmenet.

A DISZMENET SORRENDJE:

Diszszázad, 16-os hadirokkantak, 16-os honvédek. Vitézek, Tűzharcosok, Leventék, Cserkészek.

13.10 órakor

Diszebéd a vármegyeházán, ára 3.— pengő.

MEGJELENÉS:

Magyar nemzeti diszruhában.

Diszruha, vagy fekete ünnepi öltözetben.

A m. kir. honvédség tisztjei renden és soronkivüli diszöltözetben.

Nyugállományu, szolgálatonkivüli viszonybeli és emléklappal ellátott tisztek a részükre előirt öltözetben.

Gépkocsival érkezők utiránya: Rákóczi ut, Scitovsky ucca, 16-os Honvéd ucca, Hősök tere.

A gépkocsik várakozó helye: Andrássy ucca.

Az ünnepély után a gépkocsik távozási iránya: Andrássy ucca, Tisza István ucca, Nagy Mihály ucca, Kossuth Lajos ucca, Rákóczi ut, Vármegyeháza.

A meghivó névre szól és másra át nem ruházható, belépőjegyül szolgál és érkezéskor kérjük felmutatni. A meghivásra szives irásbeli, vagy telefonválaszát, koszoruzást és diszebédre való részvételt legkésőbben október hó 5-ig kérjük Emlékmű bizottság: Budapest, IV., Károly király-ut 10. szám. — Telefon: 189-374.

Körmendi Frim Jenő

Héthónapi börtön egy hamis igazolvány miatt

A büntetőtörvényszék *Márton*-tanácsa ma tárgyalta *Kocsis* Vince 43 éves szabósegéd közokirathamisitási bünperét. A vádlott nem kevesebb, mint 22 *évet ült börtönben*, különféle büncselekményekért tizenkétszer itélték el. Ez év januárjában szabadult a gyüjtőfogházból és Szegedre ment.

Oft valami miatt előállitották a rendőrségre s *a kihallgatás során Sinka Ferencnek mondotta magát*. Felmutatott személyazonossági igazolványként egy bizonyitványt, amelyen Kistelek község körbélyegzője volt.

Eszerint Sinka Ferencnek Kistelek községben 1400 négyszögöl kiterjedésü szőlője és 12000 négyszögölnyi szántója van és terményeit a piacokon értékesitheti. Utánanéztek a dolognak, nyomban megállapitották, hogy *hamis az igazolvány*, az állitólagos Sinka Ferenc Kocsis Vincével azonos.

A hamisnév használatáért nyolcnapi elzárásra itélték, de megindult ellene a bünvádi eljárás a hamisitott okiratok miatt is. Az ügyészség vádja alapján került ezután ma a büntetőtörvényszék elé a rovottmultu szabósegéd.

Kocsis Vince azzal védekezett, hogy nem ő követte el az okirathamisitást, hanem *egy volt fegyenctársa*. Együtt ült vele a váci fegyházban és akkor beszélték meg, hogy ilyen hamis okiratot kellene készitení. Kocsis szerint társa előbb szabadult ki, majd felkereste lakásán és ott vette át az igazoló iratot.

A törvényszék *nem talált bizonyitékot arra, hogy az okirathamisitást Kocsis Vince követte el* és erre való tekintettel *Czobor* Miklós dr. ügyészségi alelnök vádbeszéde után *közokirathamisitás büntettére való felbujtás miatt* itélte el *héthónapi börtönbüntetésre*. Az itélet nem jogerős.

Ujra válságos a belpolitikai helyzet Görögországban

Belgrád, április 4.

(Az Esti Kurir tudósitójának távirata.) A belgrádi lapok jelentése szerint Görögországban *a belpolitikai helyzet rendkivül feszült. Metaxas* tábornok és royalista hivei elégedetlenek az enyhe itéletekkel, amelyekkel a hadbiróság sujtja a legutóbbi lázadás résztvevőit és

követelik, hogy a forradalom vezetőit halállal büntessék.

Ezzel szemben *Caldarisz* miniszterelnök ugy barátai, mint a nyilvánosság előtt hangoztatja, hogy egyáltalában nincsen szándékában halálra itéltetni a megtévedt tiszteket. Általános vélemény szerint *Caldarisz*, aki rendkivül erélyes és ügyes politikus, meg is valósitja szándékát. Jobboldali körökben azonban attól tartanak, hogy a kormány eljárása arra fog vezetni, hogy a katonatisztek ujból rávetik magukat a politikára, ami sulyos belpoltikai bonyodalmakat vonhat maga után.

Szaloniki, április 4.

A hadbiróság a serresi lázadás miatt perbefogott 35 vádlott közül 22 vádlottat bünösnek talált a lázadás büntettében. A biróság *Volanist*, a mozgalom vezérét

lefokozásra és halálra itélte.

Galanakisz tábornokot lefokozásra és életfogytiglani fogházra, a többi bünösnek talált vádlottat pedig hat hónaptól husz évig terjedő szabadságvesztésre itélték. *Az elitéltek vagyonát elkobozták.*

A hadbiróság hétfőn itélkezik 36 ujabb vádlott felett, akiket szintén lázadással vádolnak.

Meghalt az utolsó 48-as honvéd Nagyváradon

Nagyvárad, április 4.

(Az Esti Kurir tudósitójának távirata.) *Geszti* Mihály, a város legöregebb embere, tegnap 105 esztendős korában meghalt. *Geszti Mihály az utolsó 48-as honvéd volt Nagyváradon*, de talán az egész régi Magyarországon is. Az öreg 48-as közszeretetben állott Nagyváradon és a vagyonosabb családok tartották el. Másik nevezetessége volt, hogy *egy napon született Ferenc Józseffel*, 1830 augusztus 18-án.

Hivatalos valuta- és devizaárfolyamok

Pénznemek	Pénz	Áru
Angol font (1 font)	16.55—	16.85
Belga (100 b.)	56.90—	57.50
Cseh korona (100 cseh korona)	14.02—	14.20
Dán korona (100 dán korona)	73.90—	74.70
Dinár (100 dinár)	7.80—	8.30
USA dollár (100 dollár)	342.00—	346.00
Francia frank (100 frank)	22.30—	22.50
Hollandi forint (100 forint)	231.20—	233.20
Lengyel zloty (100 zloty)	64.85—	65.45
Lei (100 lei)	3.35—	3.45
Leva (100 leva)	4.00—	4.15
Lira (100 lira)	29.90—	30.25
Német márka (100 német márka)	136.00—	137.60
Norvég korona (100 norvég korona)	83.20—	84.10
Osztrák schilling (100 schilling)	80.00—	80.70
Svájci frank (100 frank)	110.70—	111.65
Svéd korona (100 svéd korona)	85.40—	86.30
Kanadai dollár (100 kanadai dollár)	335.00—	345.00
Külföldi kifizetések:		
Amszterdam 100 holland forint	231.40—	233.20
Belgrád 100 dinár	7.82—	7.88
Berlin 100 márka	135.80—	136.80
Brüsszel 100 belga	57.02—	57.46
Bukarest 100 lei	3.41—	3.44
Kopenhága 100 dán korona	74.10—	74.70
London 1 font sterling	16.595—	16.745
Milánó 100 lira	29.98—	30.2052
Newyork 100 dollár	343.40—	346.00
Oslo 100 norvég korona	83.40—	84.10
Párizs 100 frank	22.32—	22.48
Prága 100 cseh korona	14.075—	14.185
Stockholm 100 svéd korona	85.60—	86.30
Varsó 100 zloty	64.95—	65.45
Zürich 100 frank	110.80—	111.65

Uzsoraper a biróság előtt

Deák József pénzkölcsön-közvetitő *uzsora és sikkasztás* büntettével került a törvényszék *Horváth*-tanácsa elé. Az ügyészség vádirata szerint Deák *burkolt adás-vételi ügylet formájában uzsorakamatot szedett* a hozzá forduló, szorult helyzetben lévő emberektől. *Geiringer* Ottó Károlytól 115 pengő kölcsön után havi 20 pengő kamatot szedett, *Fried* Aladár lókereskedőt pedig 1500 pengővel kárositotta meg és végül *Inándy* Imre sérelmére ugyancsak sikkasztást követett el.

A vádakkal szemben *Deák* József tagadta bünösségét s azzal védekezett, hogy *nem uzsoraüzletekről van szó, hanem eladási szerződésről*. Tagadta a sikkasztás vádját is.

A törvényszék lefolytatta a bizonyitási eljárást, de mert *Geiringer* Ottót, az egyik sértettet nem lehetett kihallgatni, *elnapolta a tárgyalást* s igy a legközelebbi tárgyaláson hirdetik ki az itéletet.

x Hibánkon kivül megesonkitott országunkban 600 (Budapesten 300) nyomda van. Ajánlatos nyomdai munkát közvetlen csak nyomdásznál rendelni, különben saját magának kárt és kellemetlenséget okoz. Kiskereskedő, iparos, sőt a legkisebb piaci vagy csarnoki árusoknak is alkalmuk van nélkülözhetetlen kezelési és propagandanyomtatványokat használni, mert egy 60 év óta fennálló kisiparos (nyomdász) specializálva van rőpcédulák, cégnyomásos tömbök és szállitási átirókönyvekre. Kombinált beosztás folytán rendkivül olcsón 5000-ként 24 órán belül készíti a Deák-térnél, Sütő-u. 2., levő Belvárosi nyomda. Ügynök nincs! Rendeljen közvetlen! Telefon 813—25.

Mit ir a Völkischer Beobachter a magyar választásokról

Berlin, április 4.

A *Völkischer Beobachter* a magyarországi választásokról többek között a következőket irja:

«Az eddigi eredmények után már bizonyos, hogy *Gömbös* kormánya az uj parlamentben olyan átütőerejü többséggel rendelkezik, hogy a legközelebbi öt évben a kormánynak parlamentáris nehézségekkel és parlamentáris ellenzékkel nem kell számolnia.

A kormánypárt győzelme nemcsak pártpolitikai, hanem egyben

politikai-világnézeti győzelmet

is jelent. Ez különösen azáltal jut kifejezésre, hogy a kormánypolitika legélesebb ellenfelei, a habsburgi legitimisták, mint *Griger* Miklós, *Pallavicini* őrgróf, *Fenyő* Miksa és *Zsilinszky* nem jutottak mandátumhoz.

Érdemes megjegyezni, hogy az emlitett *jelöltek egyben a legélesebb ellenfelei a kormány németbarát külpolitikájának*, és a választási agitáció során is szenvedélyes beszédeket intéztek Németország ellen.

Sajnálatos, hogy a magyarországi németség mindkét képviselőjét, dr. *Kussbachot* és dr. *Bascht a budapesti sajtó egy része által felidézett*

presszió és terror segitségével legyürték.

Dr. *Basch* kerületét vasárnap katonasággal és gépfegyverrel szállták meg, de a többi elnyomóeszközök sem tévesztették el hatásukat.

Ez a legyürés nemcsak német, hanem magyar szempontból is sajnálatos.“

Még tart a cipész- és szabómunkások sztrájkja

A cipészmunkások és a szabóipari munkások sztrájkja *még mindig nem ért véget*. A mai napon körülbelül

4000 cipész- és 5000 szabómunkás hagyta ott a munkahelyét.

A munkásság a béremeléseken kivül rendezni kivánja a munkaviszonynak a felmondásra vonatkozó részét is. A cipészeknek többek között az a kivánságuk, hogy *14 napos felmondási időt* állapitsanak meg. A helyzet egyébként a cipészipari szakmában kedvező, mert *a munkáltatók nagy százaléka hajlandó a munkásság követelését teljesiteni. Ma reggel 50 munkaadó megkötötte a békét és remélik, hogy*

a cipészfronton 48 órán belül teljesen megszünik a munkások és munkáltatók harca.

Nehezebb a helyzet a szabóiparban, ahol a munkásság nemcsak nagyobb fizetést, hanem *a régi kollektiv szerződés életbeléptetését is követeli.*

Tegnap este a munkáltatók és a munkások részéről békéltető bizottság ült össze, amely

a késő éjszakai órákig tanácskozott.

A munkaadóknak az a kivánságuk, hogy a munkások vegyék fel a munkát és csak azután hajlandók tárgyalni a feltételek teljesitéséről. A munkások viszont *előbb kivánságaik teljesitését* kérik. A tárgyalások folynak s a kereskedelmi minisztérium illetékes osztályát is felkérték a békés megegyezés közvetitésére. Dacára az elmérgesedett helyzetnek, az illetékesek mégis biznak abban, hogy a szabóipari munkások és munkáltatók között megegyezést lehet majd létrehozni.

A Munkácsy céh kiállitása

A Nemzeti Szalon uj kiállitásának művészei ugylátszik a «gazdasági viszonyok» intő szavára hallgatva, határozott kapcsolatot keresnek a vásárló közönséggel. Ezt elsősorban azzal érik el, hogy nem méretezik nagyra képeiket és igy legművészibb alkotásaikat is hozzáférhetővé teszik az érdeklődő közönség számára. A Munkácsy-céhnek ez a kiállitása — számszerint a nyolcadik — egyébként is a legnagyobb elismerést érdemli: *a művészek az itt bemutatott angaggal valóban reprezentálják alkotó erejüket.* Aki ezen a kiálliláson egy *Körmendy-Frimm* Jenő szobrot szerez, az a maradéktalan plasztikai művészet egyik legszebb darabját kapja. És menjünk végig a tárlaton s ha már szobrásszal kezdtük, maradjunk a plasztikánál, amely ezen a kiálliláson igen jelesül van képviselve. *Margó* Ede Szent Borbála kerámiája a maga nemében mesteri. *Fekete* Géza nagyszerü karakterü arcmása egyszerre magára tereli a figyelmet. *Forgács-Hann* Erzsébet portréivel ujabb területét mutatja meg művészetének. *Hanzély* Gizi, *Andrássy Kurta* János, *Horváth* Géza, *Cserepes* István, *Horváth* Rezső, *Barla* Zsigmondné, *Konrád* Sándor, *Mikus* Sándor és *Rozbona* Viktor jó uton haladnak. *Petri* Lajos papi portréja él, *Sóváry* János akt-tanulmánya elmélyült művészet. *Szomor* László *Reggel* cimü exotikuma uj hatalmas megnyilatkozás. Pompás szobormü *Telcs* Gina munkája s végül a szobrászanyag kimagasló része: *Körmendy-Frimm* Jenő ébenfa Madonnája kér néhány szót. *Körmendy* Jenő monumentalitását sohasem tudta volna olyan közel hozni a nézőhöz, ha stilusát nem viszi át fára. Varázslatos finomságok, fantasztikus művészi titkok elevenednek meg ezekben a faragásokban s nem is véletlen, hogy a kiállitás egyik nagyobb vonzó erejével, a szobrászattal s itt *Körmendy-Frimm* Jenő művészetével kezdtük meg a kiállitás ismertetését.

(h. m.)

Megindul a bankóprés Luxemburgban

Luxemburg, április 4.

(Az Esti Kurir tudósitójának távirata.) **Luxemburgban megindul a bankóprés. A kormány egy nagyhercegi rendelet formájában felhatalmazást kapott arra, hogy végrehajtsa a bankjegyszaporitást. A felhatalmazás értelmében huszmillió luxemburgi frank értékü uj bankjegyet nyomnak.**

48-as tömegsirokat találtak Temesmegyében

Temesvár, április 4.

Tolvát község határában földmunka során katonás sorba fektetett csontvázakra bukkantak a munkások. Szakértők megvizsgálták a csontvázakat és megállapitották, hogy *a 48-as szabadságharcból származó tömegsirról van szó.* Az egyik tömegsirban 24, a másikban 21 csontvázat találtak.

Kézbesitésre vonatkozó reklamációkat, cimváltozásokat közvetlenül a kiadóhivatallal közöljünk. levelezőlap, vagy telefon utján.

PIXAVON

A PIXAVON-t és a PIXAVON-SHAMPOON-t évtizedek óta klinikailag kipróbálták és ajánlják az orvosok. Rendszeres hajápolás PIXAVON-nal megakadályozza a haj hullását, megerősiti a haj gyökerét és megőrzi a haj szépségét és egészségét.

Terhelően vallott a miskolci mozipanama koronatanuja

Miskolc, április 4.

(Az Esti Kurir tudósitójának telefonjelentése.) A miskolci törvényszék ma folytatta a miskolci *Apolló*-mozinál elkövetett panamák főtárgyalását. Miután tegnap befejezték a három vádlott kihallgatását, *ma a tanukra került a sor.* Az első tanu *Szentgály* Gyuláné volt, aki tulajdonképpen *a bünügy koronatanuja.* Ő fedezte fel a visszaéléseket és tett jelentést a felsőbb hatóságoknál.

Szentgály Gyuláné elmondotta, hogy

legjobb lelkiismerettel győződött meg arról, hogy Plank Miklós dr. büneselekményeket és visszaéléseket követ el

az Apolló-mozinál. Vallomására megeskették.

Igen érdekes vallomást tett *Kardos* Géza, a miskolci javadalmi hivatal elnöke, aki elmondotta, hogy *többször figyelmeztette Plankot arra,* hogy nem ért a moziszinház üzemének vezetéséhez. A *várost nagy károsodás érte* abból a szempontból is, hogy a mozi nem fizette be a vigalmi adókat.

A tárgyalás folyik.

Elitélték a budai villák és trafikok tosztogatóit

Hónapokkal ezelőtt *számos budai villát* kifosztottak és *több trafikba betörtek.* A rendőrség megállapitotta, hogy a betöréseket *Sárosi* Kálmán rovottmultu cukrászsegéd, *Gyergyó* János füszeressegéd és *Béres* György kőmüvessegéd követték el. A betörésekben résztvett *Lehosinszky* Marcell magántisztviselő is. Ellenük a kir. ügyészség lopás büntette cimén emelt vádat, de megvádolta *Kele* István asztalossegédet is, aki ellen az a gyanu merült fel, hogy megvásárolta a lopott tárgyakat. A bünügyet ma tárgyalta a büntetőtörvényszék *Krayzell*-tanácsa, amely előtt a lopással vádolt betörők legnagyobbrészt beismerő vallomást tettek. *Sárosi* Kálmán többek között igy vallott:

— Beismerem, hogy három betörést követtem el. A vizsgálóbiró előtt *nem mondtam meg, hogy Kele István vásárolta meg a lopott tárgyakat,* de ezt azért tettem, mert Kele, aki szintén le volt tartóztatva, azt igérte, hogy a fogházból való szabadulása esetén *élelmez majd minket.* Vártuk, hogy kosztot küld be, de nem küldött s ezért most megmondom az igazat. Nemcsak, hogy megvásárolta a lopott tárgyakat, hanem *még ő adott betörőszerszámot a lopások végrehajtásához.*

Kele István, akit orgazdaság büntettével vádoltak meg, tagadta bünösségét, kijelentette, hogy amikor megtudta a lopott tárgyak eredetét, nyomban feljelentést tett a rendőrségen.

Több tanut hallgattak ki, a károsultakat, akik elmondták, hogy mennyi ékszert, ruhanemüt, szőnyeget loptak el a lakásukból. Tanuvallomást tett *Padjukl Dejanec Ernő nyugalmazott tábornok is.*

— Nem sokat ért, amit elloptak — mondta —, rossz szőnyegek, régi függönyök és egy óra. Talán százhusz pengőt érhetett az egész. De visszakaptam mindent, ugy hogy károm nincs. Valamit azonban el kell mondanom, a legfontosabbat. *A betörés után a kutyáim megdöglöttek.* Nagyon szerettem a kutyáimat. Talán a betörők mérgezték meg.

— Maguk mérgezték meg a kutyákat? — kérdezte az elnök a betörőket, de valamennyien *tagadták, hogy mérget adtak volna a kutyáknak.*

A bizonyitási eljárás lefolytatása után a törvényszék *Sárosi* Kálmánt szigoritott dologházra itélte, s ennek legrövidebb tartamát *három esztendőben* állapitotta meg. *Gyergyó* Jánost *egyévi* börtönnel, *Béres* Györgyöt *kétévi fegyházzal, Lehosinszky* Marcellt *nyolchónapi börtönnel* sujtotta a törvényszék. *Kele* Istvánt a bíróság bizonyiték hiányában *felmentette* az orgazdaság vádja elől, mert a vádlottak terhelő vallomása alapján nem látta kellőképpen igazoltnak, hogy az orgazdaság büntettét elkövette volna. Lehosinszky Marcell kivételével valamennyi vádlott *megnyugodott* az itéletben, amely jogerőssé is vált.

Hódalom

* **(Kemény János: Kutyakomédia.)** (Regény.) A kis erdélyi faluban két párt áll szemben egymással: a békét akarók őszinte igyekvése és az örök elégedetlenek mindig nyugtalan és gyülölködni akaró szándéka. A román-magyar falucska lakói, egyszerü életük és annak egyszerüsége mellett is emberileg izgalmas eseményei, a miliőnek és az emberi léleknek harmónikus összeszövődése adja meg a Kutyakomédia levegőjének azt a rezgő, csillogó atmoszférát, ami tájat és cselekményt, embereket s szenvedélyeiket egyetlen egésszé fog össze.

* **(Szántó György: Aranyágacska.)** A XIII. század volt a magyar középkor legviszontagságosabb korszaka. És ezzel a századdal hunyt ki az Árpád-ház négyszázesztendős uralkodása: legnagyobb, leghatalmasabb dinasztiája a magyar nemzetnek. Ezt a viharos, igazán magyar középkort jeleniti meg Szántó György nagy regénye. Megejt minden olvasót a regény történeti levegője; Velence és Magyarország egyaránt helyszine Szántó György müvének. Néhány lap után mintha egy világ — a középkor világa — éledne ujra előttünk.

* **(Tamási Áron: Ábel Amerikában.)** «Ábel a rengetegben» és «Ábel az országban», *Tamási* Áron két kivételes sikerü regénye trilógiává nőtt: megirta az iró Ábel amerikai kalandjait is, befejezésül a kis székely fiu utjának, a Hargitától végig a nagyvilágon s megint vissza a szükebb hazába. Ábel alakja egyik legelevenebb figurája ma az egész magyar irodalomnak: kinő a könyv papirosából, mozgása dimenziót és életet kap — mintha életünk legkedvesebb filmjét látnók benne. Az agyafurt székely gyerekben az egész székelység lelke ölt élő mesealakot; minden szavában érezni a hegyek beszédjének izét, azt a különös, felejthetetlen benyomást, amit az erdélyi föld tud adni minden szülöttének.

— **Az Ojság uj száma** jelenti, hogy Meskó elesett, de Ledermann még a miénk. Szenzációs viccek a választásokról, a Bölcs Rabi, Sanyi és Zoli, Arisztid és Agenor a legkacagtatóbbak, az egész lap jókedvü kritikája a választási harcnak és nagyon jók a pletykák és szinházi viccek is Nagy Imre népszerü vicclapjában. Ára 16 fillér.

A PESTI TŐZSDE uj száma ma érdekes tartalommal jelent meg.

Hány sorsjegyszámmal van érdekelve az uj osztálysorsjátékon?...

Aki csak teheti igyekszik több sorsjegyet venni, mert igy sokkal nagyobb a **NYERÉSI ESÉLYE. BIZALMAT ÉS REMÉNYSÉGET** szerez, aki vesz egy osztálysorsjegyet. Számos kis nyereményen kivül 10.000, 15.000, 20.000, 25.000, 30.000, 40.000, 50.000, 100.000, 200.000, 300.000 pengőt, sőt szerencsés esetben 500.000 pengőt is nyerhet egyetlenegy sorsjeggyel. Rendeljen **MÉG MA** egy sorsjegyet bármelyik főárusitónál. Mindenkinek és minden egyes sorsjegynek egyenlő a nyerési esélye. **A SZERENCSE IS VÁLTOZÓ, FORGANDÓ!**

A közigazgatási biróság itélete ellenére is diszvacsorán ünneplik ma este Nagy Ferencet

Általános feltünést keltett városházi körökben a közigazgatási bíróságnak a keddi napon hozott döntése, amellyel *Nagy Ferenc törvényhatósági bizottsági tagot bizottsági tagságától megfosztotta.*

Nagy Ferenc törvényhatósági bizottsági tag ellen *Ereky* Károly hónapokkal ezelőtt *összeférhetetlenségi bejelentést* tett. *Ereky* ugyanis azzal vádolta *Nagy* Ferencet, akinek különben szállitási vállalata van, hogy *szállitója a fővárosnak,* mégpedig

nem a saját nevén, hanem Grobusek Ernő néven.

Ereky szerint a főváros *Grobusek* nevére adta ki a szállitásokat, a számlákat azonban *Nagy Ferenc irodájába küldték el.*

Nagy Ferenc határozottan tiltakozott a vád ellen és kijelentette, hogy *semmiféle szállitásban részt nem vett. Ereky* Károly ezzel szemben bebizonyitotta az eljárás során, hogy *Grobusek Ernő nem létezik* és egy *Grobusek* Károly nevü fuvaros van, akinek beadványait a Nagy Ferenc-féle szállitmányozási cég egyik tisztviselője töltötte ki. A főváros igazoló választmánya *elfogadta ezt a védekezést* s nem mondta ki az összeférhetetlenséget, csupán konstatálta, hogy *a szállitást egy valóban nem létező személynek adták ki* és az iratokat áttette a polgármesteri hivatalhoz, hogy a bünösök ellen itt indítsák meg az eljárást. *Ereky* Károly azonban megfellebbezte az ügyet a közigazgatási bírósághoz, amelynek tanácsa *Puky* Endre elnöklésével kedden foglalkozott az összeférhetetlenségi váddal.

A tanács 2057/935. szám alatt ugy itélkezett, hogy helyt ad *Ereky* Károly panaszának és

kimondja, hogy Nagy Ferenc törvényhatósági bizottsági tagsága összeférhetetlenség következtében megszünt.

Az ügy pikantériája az, hogy a közigazgatási bíróság kedden este hozta ezt a mandátumfosztó itéletet, *három nappal előbb viszont Nagy Ferencet érdemei elismerése mellett kormányfőtanácsossá nevezték ki.* A kormányfőtanácsosság megünneplésére

a Sas-körben ma este nagy diszvacsorát tartanak.

Információnk szerint a közigazgatási bíróság itélete ellenére is

ezt a vacsorát ma este megtartják

és az ünnepségen több előkelő állásu ember fogja majd felköszönteni az ujdonsült kormányfőtanácsost.

Miért vonták vissza a fedezetsorba a „báránytermészetü" Sárosit?

Mailinger Béla elnök a Ferencvárost ért támadásokról

A Ferencváros—Attila mérkőzés egyik érdekessége volt, hogy Sárosi ezuttal a középfedezet posztján játszott. *Ferencváros* vezetőségét legutóbb éles támadások érték, de kijutott a szemrehányásokból a játékosoknak is, akik ellen meg azt hozták fel, hogy nem játszanak eléggé odaadóan. Kavarodást okozott az is, hogy *Blum* Zoltán trénert is régóta szeretnék már „kilőni" a kivülálló elemek, ugy hogy a Ferencváros körül egész sereg ellenőrizhetetlen hir kering. Ezekre vonatkozóan kérdést intéztünk

Mailinger Bélához,

a Ferencváros elnökéhez, a legpuritánabb sportvezérek egyikéhez, aki többek között a következőket mondotta:

— Sárosit visszavontuk a fedezetsorba, mert *ezzel a báránytermészetü fuval szemben ellenfelei olyan harcmodort vettek fel legujabban, amely mellett Sárosi nem tud érvényesülni.* A legvilágosabban láthattuk ezt a Phöbus elleni mérkőzésen, ahol Sárosit egyszerre ketten is olyan lendülettel támadták, hogy *a támadók sipszó után sem tudtak a lendülettől megállni.* Miután Sárosi ezzel a kemény stilussal szemben természeténél fogva tehetetlen, a helyzeten változtatni kellett. Bizonyos, hogy Sárosi hátravonásával megerősödött védelmünk, bizonyos azonban az is, hogy a csatársor összeállitása mostanában rendkivüli gondokat okoz nekünk, hiszen

tizenhét profijátékosunk közül legutóbb nem kevesebben, mint hatan voltak a sérültek listáján.

Ez a tény, azt hiszem, már önmagában megcáfolja azt a vádat, hogy a csapat azért veszitett pontokat, mert a fiuk nem harcoltak eléq odaadóan. Azt hiszem, hogy lanyha játék mellett nem sérülhet meg hat ember egy csapatból. Higyje el mindenki, kényszerhelyzetben végeztük mindig az átcsoportositásokat. Jellemző a helyzetre, hogy az Attilameccs előtti héten

már csak tizenegy épkézláb játékosunk volt s ezek közül is kettő kapus.

Tessék ezekután elhinni, hogy a vezetőség nem dolgozott ötletszerüen, ész nélkül, amikor a «felforgatásokra» határozta el magát. Ezt nem a kellő előrelátás hiánya hozta, ezeket az átcsoportositásokat előre nem látható külső körülmények tették szükségessé. *A vezetőség egyébként sem tologatja hebehurgyán ide-oda a játékosait, ilyesmit még elgondolni is képtelenség. Lázárral bizonyára nem jókedvünkben játszattunk csatárt.*

— Milyen előnye van annak, ha Sárosi a fedezetsorban játszik? Elsősorban az, hogy a védelem rendkivül sokat nyer vele, mert

a védekezésben Sárosi ismét százszázalékos teljesitményt fog nyujtani.

Sárosi nem *ad hoc* támad, hanem *intelligens és előzetes elgondolás alapján. Tudja, hogy az ellenfélben kárt nem tesz, tehát bátran támad és szerel. Ezért határoztuk el, hogy visszavonjuk őt a csatársorból. A hátvédek tudvalevően mindenkor a legradikálisabb és legkeményebb eszközökkel küzdenek s ezközben gyakran átlépik a megengedett határt is. Ennek a játékmodornak lehetőleg nem tesszük ki többé Sárosit és hacsak lehet, a fedezetsorban fogjuk őt ezentul szerepeltetni.*

— Ami már most a trénerkérdést illeti, a csapatot százszázalékos bizalommal adtuk át Blum Zoltánnak, aki hüséges FTC-ista, lelkes, őszinte és fáradhatatlan ember s akinek a keze alatt az elmult években már nagyot produkált a csapat. *A ferencvárosi vezetőség tudja legjobban, hogy a mostani pontvesztességek nem az ő hibájából, hanem az előbb emlitett okokból történtek.*

Eisenhoffer szerződtetéséből természetesen egy szó sem igaz,

erről soha szó sem volt, igazán nem is tudom, ki helyezte el ezt a Blumnak szánt „bombát" abban a párisi lapban. Aki a Ferencváros vezetőségét ismeri,

nem teheti fel rólunk, hogy átlátszó és személyeskedő támadások miatt elejtjük a leghübb emberünket és mással kezdünk szerződtetési tárgyalást.

A hir kitalálás, valótlanság. Megnyugtathatunk mindenkit, hogy a Ferencvárosi vezetőség nem vesztette el a fejét és a jövőben is a régi becsületes szellemben fog dolgozni, egyenes uton fog haladni!

— **Svájci vendégek Budapesten.** Kedves vendégei vannak a magyar fővárosnak. A zürichi és környéki svájci énekegyesületek válogatott dalosainak egy nagyobb csoportja Budapestre érkezett. A pesti Vigadó nagytermében egy nagyszabásu diszhangverseny keretében *Verdi «Requiem»* cimü oratóriumát adja elő a *Schweizerischer Lehrer-Gesangverein ötszáz tagból álló együttese,* amelynek budapesti utazását dr. *Márffy* Károly, a müncheni idegenforgalmi iroda vezetője szervezte meg. Négy napot töltenek a svájci vendégek Magyarország fővárosában. Itt megtekintik a város nevezetességeit, résztvesznek az Operaházban *tiszteletükre rendezendő diszelőadáson,* majd a bugaci pusztára rándulnak ki és virágvasárnapján különvonaton visszautaznak Zürichbe.

* **(François Mauriac: Az éjszaka vége.)** Egy élet végéről, egy bünös és szenvedélyes élet alkonyáról szól a nagy francia iró legujabb regénye. De Mauriac megragadóan mély és költői regénye nemcsak az éjszaka végét mutatja meg, hanem azt az egész tágas, bünnel és nagysággal, szerelemmel és kinnal teli napot is, amely az éjszakát megelőzi, s amely maga az élet. S az éjszaka végén tul megmutatja a virradatot is, az életen tuli élet halaványderengését a feltünő hajnalcsillagban. A külföldön hatalmas sikert aratott regény *Sárközi* György mindenképpen tökéletes, müvészi fordításában most jelent meg az Athenaeum kétpengős regénysorozatának legujabb köteteként.

Körmendi Frim Jenő

KÉPES PESTI HIRLAP

LVI. ÉVFOLYAM, 272. SZÁM

1934 DECEMBER 18, KEDD

A TÉBE karácsonyi gyermekfelruházó-ünnepet rendezett vasárnap a tőzsde kupolatermében. Felső kép: Hegedüs Loránt, a TÉBE elnöke üdvözli Horthy Miklósnét a hatalmas karácsonyfa előtt. Alsó kép: Jugoszláviából kiutasított gyermekek csoportja, akiket a TÉBE felruházott.

Lady Snowden, a volt angol pénzügyminiszter magyarbarát felesége Budapestre érkezett. Mellette áll Mengele Ferenc, a külügyi sajtóosztály vezetője.

A XI. Pius-gyermekotthont vasárnap avatták fel a Dávid Ferenc-utcában. Képünk: a felavatásra érkező Serédi hercegprimást kis ovodásgyerek virággal fogadja.

A magyar leánycserkészek karácsonyfa-ünnep keretében nagymennyiségü ruhát és játékszert osztottak ki a szegények közt. Balról jobbra: Pintér Jenő főigazgató, Felicides Román min. tan., József Ferenc kir. herceg, Anna kir. hercegnő, Szendy Károly polgármester és felesége, báró Babarczy István tanácsnok és Lindenmayer Antónia orsz. elnöknő.

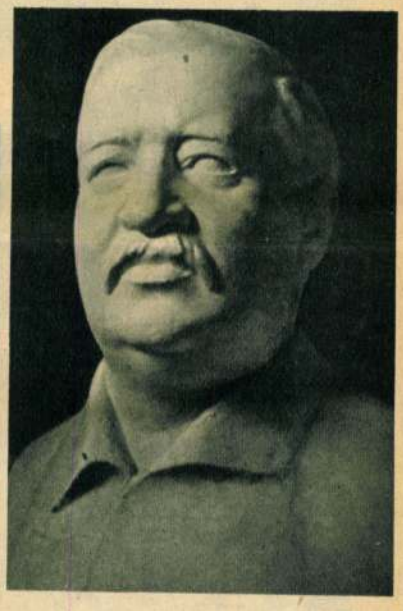

Kézdi-Kovács László képmása, Körmendi Frimm Jenő szobrászművész alkotása.

Gabányi János ny. tábornok, jeles katonai iró temetése a farkasréti temetőben. A temetési szertartást Zadravecz István táb. püspök végezte.

Meghalt a Horn Ede uccai szerelmi dráma áldozata

— *Az Est tudósítójától* —

Ma reggel a Rókus-kórházban *meghalt Lőrincz* László postatisztviselő, a *Horn Ede* uccai szerelmi dráma áldozata. A vetélytárs revolverének golyója *életveszélyes sebet* ütött rajta. *Az orvosok nem tudták megmenteni az életnek.* Tegnap ki akarta hallgatni a rendőrség.

Ő igyekezett is vallani, de láza miatt *olyan zavarosan beszélt, hogy a rendőrség lemondott kihallgatásáról.* Állapota az éjszaka egyre rosszabbra fordult és Lőrincz ma reggelre meghalt. A kórház ezt azonnal jelentette a rendőrségnek. A merénylő helyzetét természetesen súlyosbítja a szerencsétlen *Lőrincz* László halála.

FIATAL FESTŐK AZ ERNST-MÚZEUMBAN

Irta: Szomory Dezső

Olyan fiatalok, olyan igazi fiatalok, hogy van köztük egy, aki túloz is: tizennyolc éves! Hát szabad ez? Neve *Peterdi* Gábor. A költő Peterdi Andor s a költőnő Várnai Zseni fia, — ritka pedigré! Nem is meglepő, ha az ilyen együttesből egy ilyen tehetséges, egy ilyen egyéni utód származik. Több mint tehetséges: fegyelmezhetetlen! Több mint egyéni: a vadságig szilaj! Ez a művész, aki egy párizsi kávéház embertömegébe, az első sorba, *premier plan*-ba, odafesti Anatole France-ot szivarral a szájában s olyan hosszú izraelita szakállal, amilyen nem is volt neki! Nem tekintélytisztelő festő, a világért sem, — tizennyolc éves! Szinte megtélemlítő a maga színfantáziáival, aktivitásával, ördögien vicces meglátásaival, melyek olykor, nem tudom micsoda groteszk gotikában, szöges vonalakban s formákban a tragikumig emelkednek, mint az a három tagból álló *Család*, ami egy Szent család lehetne valami bányamunkások templomában, egy ködös-poros telepen. Van-e szíve ennek a fiúnak? Tessék megnézni, milyen mély és komoly, mikor egy női portréra azt mondja: *Anyám.* Nagyon kitünő fiú. Talán még nem festő, de már művész. Azt már mind tudja, amit nem lehet megtanulni. Rövidesen azt is tudni fogja, amit meg lehet tanulni. Rövidesen az a szép büszke vers lesz, amit apa, anya, együtt írhattak ezzel a címmel: *A mi fiunk!*

Peterdi mellől a *Fáy* Loránd önmelankóliái egy *más világba* vezetnek — egy álomvilágba. De ezek nem súlyos, nyomasztó, erotikus álmok. Ezek egy dekadens költő olyan szűzálmai, hogy még csak nem is liraiak. Nem is világontúli álmok, mert ebben még volna valami valóság. Ezek álmok: még egy látszólagos világon is túl. Ugy kell utánuk szállni, hogy az ember nem is tudja, ha van-e hozzájuk szárnya. Az átszellemültség, a tárgytalan imádat költészete ez. Egy ilyen *Női fej*-et, fonnyadt tubarózsasárgában, egy ilyen *Hajnali lovas*-t egy erdőszélen, úgy lehetne nézni, a Debussy muzsikájával. Jó magam így is néztem és egész voldog voltam. Nincs kitünőbb higiénia minden peszszimizmus elhárítására, mint ez a néhány kép ebben a teremben. Van köztük két vízhordó leány, hátulról festve, egy-egy amforával a vállukon, hogy az ember menne utánuk, nem tudom micsoda Jákob-kútjához az ó-szövetségben, különösen az után a fehéringes után, a két lábszára után, hogy a nyomukba lépjen, ha ugyan volna nyomuk azon a légies kövön s abban a holdbeli atmoszférában! Holott van. Valami megvalósíthatatlan vágy és gyönyör a nyom, — csak egy atomja vágynak és gyönyörnek, amit ezek a lábszárak maguk után hagynak. Boldog ember, aki ezt a két tündért, hátulról festve, magához válthatja!

Az ötödik teremben *Pohárnok* Zoltán nagyon finom rézkarcai után, a hatodik teremben *Reiter* László görög-római fantáziái után (egy-egy remek dolog van köztük) itt van a nagyteremben *Udvary* Pál — s mingyárt érzem, hogy igazi festő, igazi művész, mert olyan szerény és rokonszenves, amint az csak egy igazi művész lehet! Már az első teremben csodáltam azt a szinte szerzetesi munkáját, bibliákat kaligrafáló szerzetesi munkáját, amit úgynevezett monotypiáival csinált. Ezek elsőbben üvegre festett színképletek és vázlatok, melyeket aztán papírra nyomtat át, — az eleven festéket, az egész képet, mint egy matricát. A cél olyan művészi, hogy ki sem lehet fejezni. A cél, hogy szín és vonal ezzel a kényes transzponálással még üdébb, áttetszőbb, finomabb legyen, — hát tessék mondani, manapság! akinek ilyen fájdalmai vannak, ilyen ideáljai vannak, aki egy kis fény kedvéért, egy szebb tónusért, egy transzparenciáért előbb üvegre fest s aztán lehúzza papírra, amikor ugyanezt mingyárt a papíron kezdhetné, — hát tessék mondani, micsoda gondtalan, micsoda dúsgazdag boldog ember! — igen? a mindennapi kenyérért küzd, családos, nagyon szegény, fiatal szent ember! Ez is, mint Fáy Loránd, de sőt még hathatósabban, még biztosabban megóvja az embert pesszimizmustól és mizantrópiától. Megóvja még a meghűléstől is, hogy Nietzschével szóljak, — *Schönheit schützt selbst vor Erkältung!* A nagyterem csupa fény és derű a képeitől.

A hallban, *Körmendi Frim* Jenő művei között, van egy fekvő nő, egy rejtélyes nő, mint egy szfinx, csak épphogy gyönyörű keze van s nem karma — *A titok.* Nézem mi az ára ennek a gyönyörnek, mert rögtön meg akarnám venni! 5000 pengő. Az ajkamba harapok, amint azt szoktam, bús lemondásaim percében. S megállok, felejtésképpen, Márkus László drága barátom remek büsztje előtt. Csak te tudod, mondok magamban, hogy én milyen szegény vagyok...

Nyomtalanul eltünt egy 11 éves kislány

— *Az Est tudósítójától* —

Három nap óta rejtélyes eltünés ügyében nyomoz a rendőrség. Még 15-én reggel történt, hogy *Csikós* Ilona 11 éves polgáristaleány eltávozott szüleinek *Szigetvári* uccai 21. számú házban lévő lakásáról. Az iskolába indult. *Délben nem tért haza.*

Most már azonban *harmadik napja*, hogy a kis *Csikós* Ilona eltünt. Kétségbeesett szülei a rendőrség segítségét kérték. A nyomozó detektívek *bűnténytől tartanak.* A kislány *szőkehajú, feketeszemű, eltünésekor szürkeprémes kék télikabátot* viselt.

MELEGBEN több a születés, több a halál

Berlin, március 17
(Az Est külön tudósítójától)

Érdekes megfigyelést tettek a berlini klinikákon. Azt tapasztalták, hogy némelykor

feltünően sokan jelentkeznek szüléshez való felvételre.

máskor meg aránytalanul kevesebb a jelentkező. Megállapították azt is, hogy a rendes számaránytól való eltérés *összefüggésben van az időjárás változásával.*

Ezzel kapcsolatban dr. *Jacobs* most a *Wetter* című meteorológiai szaklapban fejtegeti *a légnyomás élettani hatását.* A reakció rendszerint 48 óráig terjedő késéssel áll be a légnyomási görbe kilengése után. A tudós bizonyítja, hogy 1914-ben emelkedő hőmérséklet és emelkedő légnyomás mellett *lényegesen*

fokozódott a szülések száma.

A legerősebb volt a szülések számának emelkedése *a hőmérséklet legnagyobbfokú emelkedésével párhuzamosan.*

A halálozások száma a hőmérséklet csökkenésével egyidőben csökkenést mutat, míg a hőmérséklet emelkedése esetén fokozódik. Jacobs megállapítása szerint a szülési folyamat alatt néha fellépő göres *(eclampsia)* mindig ugyanazon időjárási szakaszok alatt jelentkezik. A statisztika alapján a tudós arra az általános következtetésre jut, hogy tényleg van alapja annak a néphitnek, amely szerint *a születés és a halál bizonyos mértékben az időjárástól függ.*

Áldott állapotban levő nők

ifjú anyák és többgyermekes asszonyok az enyhe természetes **Ferenc József** keserűvíznek már mérsékelt adagokban való használata által is könnyű és híg ürülést, úgyszintén rendes gyomor- és bélmüködést érnek el. A modern nőgyógyászat főképviselői a **Ferenc József** vizet igen sok esetben kipróbálták és azt kivétel nélkül gyorsan, megbízhatóan és fájdalom nélkül hatónak találták.

Kacagó orkán!
„A 3 légionista"
Rott-Salamon-Steinhardttal
a
Komédiában
Jókai tér 10
Jegyrendelés 180-20

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapokba részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

KOMLÓS
angol úriszabósága
kimondottan megbízható
Tavaszi raglánok nagy választékban.
Nézze meg kirakataim árait
Andrássy út 7

3-, 4- és 5-szobás gyönyörű lakások
azonnalra és későbbre. VI., Teréz körút 34

Raglánok Bőrkabátok
csak a Készítőnél
Bőr- és Sportruházat
József körút 14.

Szent László úton gyár esetleg fuvarozási célokra alkalmas **épület kiadó**
Dr. Schwarcz, Andrássy út 14. szám

Azon csinos hölgyet, kivel 1934. III. 15-én a Royal Apollo négyórai előadásán, az erkélyülés első sorában s egymás mellett ültünk, arra kérem, hogy ismerkedés céljából irjon „Szeretnék megismerkedni 1934" jeligével a főkiadóhivatalba, ahonnét a levelet nekem továbbítják, melyre, ha megkaptam, azonnal válaszolok.

V, Pozsonyi út 4
szép **4-szobás lakás,** minden modern komforttal, **május 1-re bérbeadó.** 2494

Bérházak
300 □-ölön, telekárban, 10% tiszta hozammal, biztosított házbérrel, 55.000 P-ért sürgősen **eladó.** Közvetítővel nem tárgyalok. Komoly reflektánsok irjanak „Fönyeremény 934" főkiadóba. 2547

Svábhegyen 364 öles **villatelek**
déli fekvésű, páratlan szép kilátással, 7800 P, részletre is. Tulajdonos t. 587-89 2488

Modern faaprító
a város belsejében, épületekkel, sürgősen jutányosan **eladó** — vagy társulható. „Igen rentábilis 934" a főkiadóba 2547

Alkalmi vételek használt személy automobilokban
METROPOL GARÁZS
VI., Lehel ucca 25. Tel. 923-40

Alapítva: 1855. Telefon: 23-7-99 Ha a
Ullmann és Seligmann
V., Nádor ucca 26., I.
Költöztetések. Bútorberaktározás száraz, modern **raktárházunkban,** külön fülkékben is.

Eredeti párizsi modelek
köpenyek, estélyi és délutáni ruhák nagy választékban.
Régi nívó, redukált árak.
EHRENFEST IRMA
IV., Prohászka Ottokár ucca 8., félemelet

4 szoba hallos villalakás összkomforttal azonnalra, vagy május 1-re **kiadó.** **Hermina út 31.** Garázs a házban

Teveszőrszíjak,
teveszőrhevederek, pamutszíjak, pamuthevederek, műszaki textiláruk
Kérjen árajánlatot!
MAKART, Budapest, VI., Lovag u. 19

Rózsadombon 2516
új villában, autobuszmegállónál, gyönyörű kilátással **kiadó május 1-re háromszoba** hallos lakás, központi fütéssel, melegvízzel. Tel. 571-33

Svábhegy legszebb pontján Kalóz út 10. **két villa eladó.** külön is sürgősen Telefon: 506-12

Apartement Hous-ban **1- és 2-szobás garszónlakás**
minden luxus és komfort, fütés, melegvíz, teakonyha, loggia, kívánatra garázs, kiszolgálás. **Stefánia út 43**

60.000 pengőt budapesti ingatlanra felosztva **kihelyezek.** „Modernizálás 60.000" jeligére főkiadóba

Gellértfürdőnél, Bertalan ucca 16., épülő bérházban **május 1-re** luxuskivitelü **3-szobás lakások** melegvízzel, fürdőszobában központi fütés; **garszónlakások** közülük, központi fütés, melegvízzel **kiadók.**

ELADÓ
belvárosi kis kávéház
forgalmas régi üzlet, állandó vendégkörrel, alacsony lakbérrel. Ajánlatok „Nyugodt megélhetés 9809" jeligére Blockner hirdetőjébe, Városház ucca 10, kéretnek.

Váci uccában sétál, nézze meg **szövetkirakatainkat**
Elegáns kiállítású **tavaszi mértéköltöny 110.— P**
BLUM ÉS TESTVÉRE
angol úriszabók
IV., Váci ucca 31-33

Levélbélyeget, bélyeggyüjteményt, levelezést vesz. Ajánlatokat kér: Kaufman Pál, Paulay Ede u. 43. III. 20

Használt
személyautókban
megfelelő árak, elsőrangú márkák, gyári garancia
Steyr, Austro Daimler rt.
VI., Lehel u. 25. Telefon: 92-3-40

V., Hollán ucca 9
legmodernebb **3 szoba hallos lakás** központi fütéssel, melegvízzel **május 1-re bérbeadó.** 2494

Kaas Iván ucca 9. sz. komfortos, újonnan festett, fehérzománcu ajtós **kétszobás lakások**
ezer-ezeregyszáz pengőért és egy főurt pompás **négyszobás lakás** kétezernégyszáz pengőért május elsejére **kiadók** Lónyay ucca 7., házkezelőség 85-6-43

Lancia-Lambda
VIII/a, **csukott,** majdnem új, olcsón **eladó.** **Radius autószalon,** Nagymező ucca 19. sz.

Pannonia u. 58.
uccai **szuterén** 200 □ °, üzemnek, irodának, megosztva is, ugyanott jólmenő **füszerüzlet** lejárás nélkül, olcsó bérrel májusra **kiadó.** 2492

Hangosfilmhez gyermekszereplők 3—12 évesig jelentkezzenek hétfőn vagy kedden d. u. József körút 48, III. 20. Ugyanott segédrendező, segédoperatőr csekély érdekeltséggel felvétetik.

Cipőkereskedők
figyelmébe! **Kálvin tér 6, üzlethelyiség májusra kiadó**
Bővebbet házfelügyelő 2495

Nagy iparvállalat főtisztviselője
3000 pengős kölcsönt
keres. Jelige: „100%os garancia 2493"

2 szoba-hallos
és **1-szobás** (garszón) **lakások** luxuskivitelben, **mérsékelt bérért,** I., Enyedi ucca 9. sz. alatt épülő bérházban **május 1-re.**
Telefon hétköznap: 23-3-73

A hősi halált halt magyar pilóták családjának kegydíjai és egyéb érdekességek az állam zárszámadásában

— *Az Est tudósítójától* —

Megjelent *az állam zárszámadása* az 1932/1933. költségvetési évről. A zárszámadás beszámoló az állam gazdálkodásáról, ezt a beszámolót *a legfőbb állami számvevőszék* terjeszti az országgyülés elé. A számvevőszék külön *jelentést* csatol a zárszámadáshoz, ebben ismerteti azokat az *eltéréseket*, amelyek a költségvetés kiadásainak és bevételeinek *előirányzata* és *a valóságos kiadások* s bevételek között felmerültek.

A legfőbb állami számvevőszék jelentésében *az állami közigazgatás és az állami üzemek hiányát az 1932—1933. költségvetési évben*

104.1 millió pengőben

állapítja meg. Ebből azonban *hiányzik egy 50.2 millió pengős kiadási tétel* és pedig

a külföldi adósságszolgálatra beállított 50.2 millió pengő,

amely évről évre terheli a költségvetést. Igaz, hogy a kormány a szóbanforgó költségvetési évben *az 50.2 millió pengőt a külföldi hitelezők alapjába nem fizette be, de ez az összeg feltétlenül terheli az állam költségvetését*, úgyhogy

a valóságos deficit 138 millió pengő az 1932/33. évben,

nem pedig a kissé szépítve közölt 104.1 millió.

Feltűnést kelt a zárszámadás vizsgálatánál az is, hogy a zárszámadásban ismét megjelentek

az előirányzat nélküli

kiadások. Százezer pengő híján

30 millió pengőt tesznek ki az országgyülés előzetes felhatalmazása nélkül

kiadott összegek. Ezek között szerepelnek a *községek segélyezési alapjának* adott 700.000 pengős előleg, *kártérítések, perköltségek*, az ikervári hadiárva intézet tatarozási költsége 20.000 pengő, *a munkanélküliség enyhítésére fordított 3.2 millió pengő*,

a jótékonycélú állami sorsjáték jövedelméből teljesített segélyezésekre 380.000 pengő.

(ennek részletezése nincs meg zárszámadási jelentésben), az árvízkárosultak segélyezésére rendezett országos gyüjtésből az elemi csapások által sujtott lakosság támogatására 35.000 pengő, az *Államvasutak* részére *javadalmazás* címén beállított *6.5 millió pengő*, az *állami gépgyárak* részére *javadalmazás* címén beállított *1.2 millió pengő*, *az állami kölcsönök nyujtásánál felmerült ügyviteli költségek címén 20.000 pengő, részvények vásárlására 12.000 pengő, vetőmag és kenyérgabona akcióval kapcsolatban felmerült költségekre 564.000 pengő, fagykárosultak részére kamatmentes vetőmagkölcsönökre 334.000 pengő*, törpe birtokosok vetőmaggal való ellátására *819.000 pengő*, az Országos Központi Hitelszövetkezetnek a Futura Rt. részvények osztalékaiból 120.000 pengő, a Péti Nitrogén Műtrágyagyár Rt. alapítási költségeihez való hozzájárulás *2.1 millió* pengő a Magyar Ammóniagyár Rt.-nek állami hozzájárulása *140.000* pengő, *az Országos Falusi Kislakásépítő Szövetkezetnek*

kamatkülönbözetekre, adminisztrációs költségek

és *esetleges veszteségek fedezésére 293.000 pengő*, traktor-akció támogatására 10.000 pengő,

a leszerelési konferencia költségeire 68.000 pengő,

részvények hátralékos vételárának törlesztésére és kamatokra 251.000 pengő stb. stb.

Az

állami adósságok

a szóbanforgó költségvetési évben *125 millió pengővel gyarapodtak*, de *törlesztés folytán 31 millió pengő apadás is állott elő*, úgyhogy végeredményében az állami adósságok tiszta gyarapodása *93.8 millió pengőt tett ki*.

Érdekes megállapítása a zárszámadásnak, hogy *az állam egész adósságának álladéka*

a külföldi valuták árfolyamának változása folytán 178.8 millió pengővel

csökkent. Ez az összeg tehát a magyar kincstár nyeresége a külföldi valuták értékcsökkenéséből.

Az állami

szavatosságok

álladéka a dollár és az angol font árfolyamának *csökkenése miatt* és részben az év során történt törlesztések folytán *226.8 millió pengőről 191.4 millió pengőre esett*.

A kormány a nyert felhatalmazás alapján a szóbanforgó évben *28 millió pengő pénztárjegykölcsönt vett fel*, ebből az összegből 23.2 millió pengőt az államvasutak, 4.7 millió pengőt az állami gépgyárak számára. Ezzel a kölcsönnel kapcsolatban *kamatok és kezelési költségek címén összesen 3.1 millió pengőt fizetett ki a kincstár*.

A pénzügyminiszter az államháztartás 1932—33. évi egyensúlyának biztosítása és egyes közmunkák költségeinek fedezése céljából

73.4 millió pengő összget kitevő kincstári kölcsönt

vett fel. Ebből 35.9 millió pengő az államvasutak, 6.3 millió pengő az állami gépgyárak céljaira szolgál. E kölcsönnel kapcsolatban *kamatok és kezelési költségek* címén kerek összegben *egy millió pengő fizettetett* ki.

A kormány *egyes közmunkák* költségeinek fedezésére *15 millió* pengő kölcsönt vett fel, amelyből a budapest—hegyeshalomi vonalon *a villamosítás folytatására 4.4 millió pengőt, motorkocsik és motorpótkocsik beszerzésére 1.7 millió pengőt, nyersolajmotorok beszerzésére 300.000 pengőt*, állami intézmények *központi fűtőberendezéseire* 600.000 pengőt, *közvetlen tengeri hajójárat létesítésére 500.000 pengőt, sókutatás céljaira 320 ezer pengőt*, gyümölcsösök telepítésére *kölcsönökre 500.000 pengőt fordít*.

A zárszámadási jelentés érdekes kimutatása, hogy *a költségvetésileg megállapított hitelekkel szemben* mennyit tesz ki

a megtakarítás.

A rendes kiadásoknál a megtakarítás 85.4 millió pengőt, az átmeneti kiadásoknál *13.9 millió pengőt*, a beruházásoknál *10.6 millió pengőt*, összesen

109.9 millió pengőt

tesz ki. *A túlkiadás 33.2 millió pengőt, az előirányzatnélküli kiadás 29.9 millió pengőt, összesen 63.1 millió pengőt tesz ki*, így tehát a költségvetési összhitellel szemben *46.8 millió pengő a mutatkozó megtakarítás*.

A zárszámadási jelentés külön fejezetben közli *a kedvezményes nyugellátások tételeit*. Ezek között szerepel: vitéz *Kaszala* Károly volt tiszthelyettesnek a tragikus körülmények között elhalálozott pilótának *Dirner* Mária nevű *kiskorú gyermeke* részére kiutalt *323.04 pengő évi nevelési járulék*, *Bitai* Gyula hősi repülőhalált halt légügyi főfelügyelő anyja, özv. *Bitai* Györgyné részére megállapított *5516 pengő évi kegydíj*, *Endresz* György hősi repülőhalált halt százados *özvegye* részére megállapított évi *5516 pengő* kegydíj.

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

MEGJÖTT az **1934**-es **STUDEBAKER** a legkényesebb igényeket kielégíti! Vezérképviselet Autószalon **Zsille Testvérek** Andrássy út 8. Telefon 17-0-61

Legfinomabban csiszolt ***ólomkristály*** tárgyak fehér és színes kivitelben **felszámolás miatt rendkívül olcsón árusíttatnak. Kristályüveg Ipari rt.** felszámolás alatt. Mintaraktár: IV., **Városház utca 8., I. emelet. Telefon: 89-2-60.** 2490

RAGLÁN DIVATÖLTÖNY mérték után, elsőrendű kivitelben **20 pengő** havi megkönnyített törlesztésre hitelképes uraknak. Áraink meglepően olcsók! **KEREKES és VAJNA** elsőrendű úriszabók, Erzsébet körút 22., I. em. Kívánatra mintákkal házhoz küldünk. **A. B. C.** kötelékében. Telefon 313-48.

Hungária Penzió **Erzsébet körút 9.** Newyork-palota. Elegáns, kényelmes, folyóvizes szobák. Kitünő ellátás 5.— P-től. Tel. 441-96

Két- és háromszobás komfortos **utcai lakások** május 1-re olcsó bérrel **kiadók** I., Bercsényi utca 8—10

Rentábilis penzió terjeszkedéshez **finanszírozó tára vagy társnő keresetik.** — Felvilágosítást nyujt dr. Sugár Ferenc ügyvéd, Gerlóczy u. 11

Hűvösvölgy legszebb részén, **Auguszt mellett,** villamos- és autobuszmegálló közvetlen közelében, **600** négyszögöles, összközmüves, parkirozott, száz ősgyümölcsössel fásított **VILLATELEK** 2544 **Cyklopfalazású kerítéssel,** jutányos áron **eladó.** Tel. **822-13**

Részvénytársasági keret 100.000 pengő alaptőkével, garanciaképes és teljesen tehermentes, **eladó.** Részletes felvilágosítás: Ügyvédi iroda. **162-28**

Elcserélném vagy **eladnám** modern 4-személyes nyitott, prima állapotban levő **személyautóm** bútorért, lakberendezési tárgyakért, vagy építkezési anyagokért. Érdeklődést **„Helyszűke 45344"** jeligére főkiadóba

Személyi kölcsönt egy évre folyósítok. „Tőke 2" jeligére főkiadóhivatalba

National-pénztárak 1934. évi típusai már megtekinthetők a vezérképviselet mintatermeiben **IV., Szarka u. 4.** (Váci ucca 80. sz. ház mellett, Fővámtér közelében). Ne vegyen addig ellenőrző pénztárt, míg nem látta az új, **olcsó** és nagyteljesítményű pénztárainkat. Telefon: **82-5-10.**

Vennék 1200 cm³-es új típusú, oldalkocsis **Harley Davidson** motorkerékpárt jó állapotban. Leirás és ármegjelöléssel „Harley 2477" jeligére kiadóba.

Belváros penzió legjobb helyén jól bevezetett betegség miatt **átadó** Érdeklődés: 812-09 telefonon

Kisvasúti sín olcsón **eladó** 500 fm 60-as Tel. **907-89** 2460

Calvin téren, Lónyay ucca 7, pompás **3—4-szobás,** komfortos, ujonnan festett **uccai lakások** fehérrezománcozott ajtókkal, kertes házban, május elsejére **kiadók.** Házkezelőség 85-6-43

Cukorkaképviselő paraszt- és vásárárura **Debrecen, Győr, Kaposvár, Szeged** és vidékére **kerestetik.** „Cukorka" alatt **Bleckner J. hirdetőjéhe, Andrássy út 4.**

Százhúszezer pengőt több tételben **kihelyezek.** Megkeresések „Ingatlanra" főkiadóba

Ne építessen vagy tataroztasson szakszerű ellenőrzés nélkül. „Kifizetődik" jeligére Blocknerhez, Erzsébet körút 12. sz.

Kiadó lakások:
VI, Izabella u. 62/64 Andrássy út melletti házban
VIII, József körút 20 Nemzeti Színháznál
IX, Soroksári ut 18 Nagykörútnál
Átépített lakások:
VI, Dessewffy u. 8 Vilmos császár útnál
VII, Rottenbiller u. 12 Keletinél. Felvilágosítás házfelügyelőknél, vagy tel. 224-14

Gyárhelyiséget összesen cca 400 m² **fűtőfelületű kazánnal,** mintegy 500 m² **munkaterülettel, bérbe keresek!** Ajánlatokat „Pesti oldal" jeligével Leopold Cornél hirdetőjie, TERÉZ KÖRÚT 3. szám, továbbít

Török bálint legszebb helyén, villanegyedben, HÉV állomástól 5 percnyire, **eladó** télen-nyáron lakható, **komfortos úri ház** Tartozékai három nagy szoba, veranda, konyha, fürdőszoba. Különálló, jólépített házmesterlak mosókonyhával. Kert, külön gyümölcsös 560 négyszögöl. Érdeklődés: Telefon 883-27.

Hall, úriszoba, 246 ebédlő, műbútor olcsón **eladó.** Markó ucca hét, II. em. kettő.

Múzeum körút 10. sz. alatt modern összkomfortos **1-** (garszón) **és 2-szobás lakások kiadók**

2 szoba hallos modern, szép **lakás,** április közepére **átadó.** Strasser, Sas ucca 27. sz.

1-, 2-, 3-szobás lakások ujonnan átépítve **kiadók** **Eszterházy ucca 17.** 2472

Krisztina térnél, Naphegyen, gondozott kertben, központifűtéses **reprezentábilis villalakás kiadó,** mely áll: földszinten nagy hall, bőségesen méretezett összes mellékhelyiségek, előszobából nyíló garázs, sofőrszobával, emeleten: diszes belső lépcsővel összekötve két 9×6 méteres és egy 6×7 méteres gazdag szobrászdiszszel kiállított, várra néző helyiség, diszes kivitelű hálószoba, vele kapcsolatos beépített luxusfürdő, tálaló, gadrobe, hatalmas erkély. Érdeklődni lehet telefon **Háromszázhetvenhárom 37venegy**

Műkő-sírkövet, sírtáblát, mindennemű temetői munkát kedvező fizetési feltételekkel is **olcsón vállal HABER ADOLF** kőfaragó, VIII., Bezerédy ucca 9, II/19.

Calvin téren, csarnok közelében, Lónyay ucca 7., nagy uccai leiáratú, üzletnek is alkalmas, világos **szuterének, pincék azonnal kiadók.** Házkezelőség 85-6-43.

Újpesten, főútvonalon, magában álló **háromszobás komfortos HÁZ** szőlő telekkel, szabadkézből **sürgősen eladó.** Vermes, Újpest, István u. 35. 2475

Bank-magántisztviselők, ha olcsó, hosszúlejáratú **személyhitelre** van szükségük, írjanak „Gyors, diszkrét elintézés 2489" jeligére a kiadóba

Budapest egyik legértékesebb és legszebb üzletberendezése eladó Megtekinthető V., Vörösmarty tér 8. (Megmutatja Dorottya ucca 1., házfelügyelő)

Szép tágas, 2-szobás, komf. uccai és udvari **lakások kiadók** Izabella ucca 70. 2545

Fillér uccánál **közműves TELEK gyümölcsössel, olcsón eladó** Rosensteinné, Koháry ucca 21. sz.

Rózsadombon 6-szobás úrivilla garázzsal **olcsón eladó.** Adómentes, központi fütés, közművek. Kedvező fizetési feltételek. **Telefon 554-77**

Dunamenti vagy **balatonparti** nyaralótelepnek elkésziteném, propaganda vagy egyéb nyomtatványait ellenszámlára. Leveleket „Korrekt a'apon 2540" jeligére e lap kiadóhivatalába.

Galvanizáló **üzemet** vagy egyes berendezést **átveszek.** Árral ajánlatot a kiadóba „Galvanizáló 2453" jeligére

Garszón és 1 szoba hallos **lakások** teljes komfortal, központi fütéssel, májusra **kiadók.** I., Eszék u. 18. Tel. 269-64. Ugyanitt fehérre lakozott 4-szárnyas üvegajtó eladó. 2487

GARSZÓNLAKÁS modern garázzsal vagy anélkül esetleg bútorozva **kiadó.** II., Pasaréti út 33. Tel. 51-8-42.

Műhelyhelyiségek száraz, világos, 300—400 m² területen, erős árammal, **azonnalra kerestetnek.** Telefon 44-6-74 2491

Eladó Tabánban 30 éves adómentességgel, 100—120—200-öles **bérháztelkek,** 8-as autobuszmegállónál. Bővebbet Logody u. 50. I. 9. Telefon 52-8-71

Villalakás **2-szobás hallos,** fedett teraszos, etázsfütéses, összkomfortos, **májusra kiadó.** Németvölgyi úti autobuszmegállótól 2 percnyire. I, Ince út 35. (Fery Oszkár u. és Németvölgyi út sarokkal szemben levő Levendula u. folytatása.)

Budán déli fekvésű, emeletes, 5 szoba-hallos **családi ház,** árnyas kerttel, 44.000 P, melyből csak 28.000 P fizetendő, többi hosszulejáratú dollárkölcsön. Telefon: 532-76.

Szolid árban eladom a VII. kerületben 22 év óta fennálló **hentes- és mészárosüzletemet** más elfoglaltság miatt. Bővebbet telefon 326-76

Famegmunkálógépek árverésből visszamaradt, igen **olcsón eladók.** Sonnenfeld Újpest Attila u. 15. T. 953-83

Rákóczi út 32. sz. házban **üzlethelyiség** valamint **5-szobás lakás** azonnalra vagy későbbre **kiadó**

Berlini Werner Ottó 1931. május 22-iki 105 394 számú és **„Röntgenállvány"** tárgyú magyar **szabadalmára vevő vagy engedélyátvevő kerestetik.** Szives ajánlatokat „Patent 7920" jelige alatt Rudolf Mosse A. G. Wien, I., Seilerstätte 2. továbbit.

2 szoba-hallos **luxuslakások** (közp. fütés, melegvíz) I., Budafoki út 12 számú uj házban, mérsékelt bérért, május hó 1-ére. Telefon hétköznap: 23-3-73.

Körmendi-Frimm Jenő

Körmendi-Frimm Jenő szobrai

Körmendi-Frimm Jenő, a kitűnő szobrászművész gyűjteményes kiállítása nagy sikert aratott az Ernst muzeumban

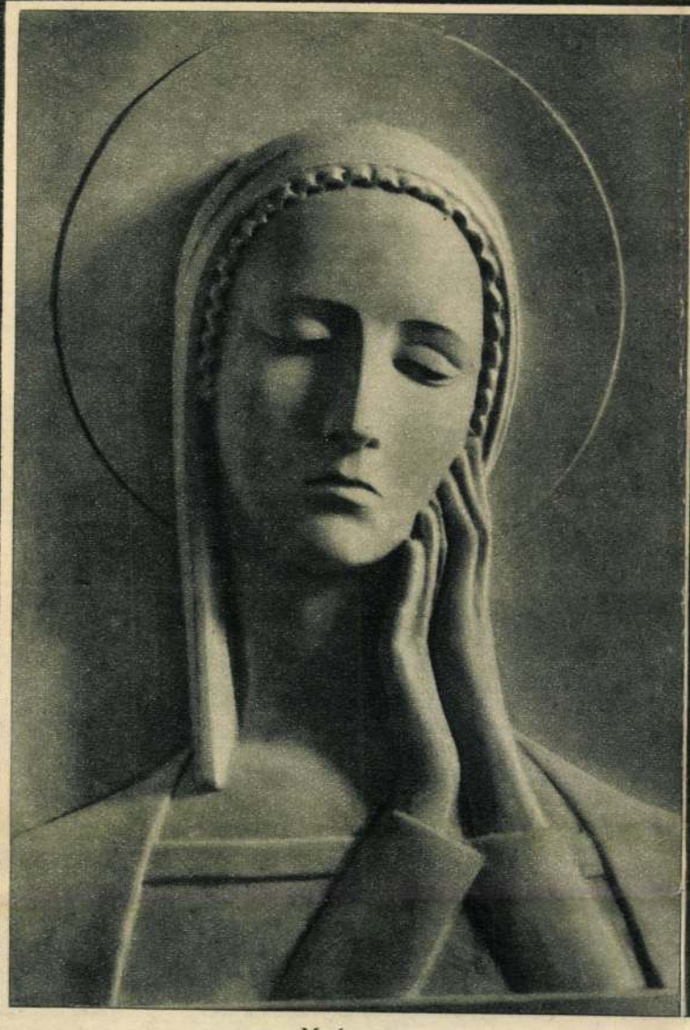

Madonna

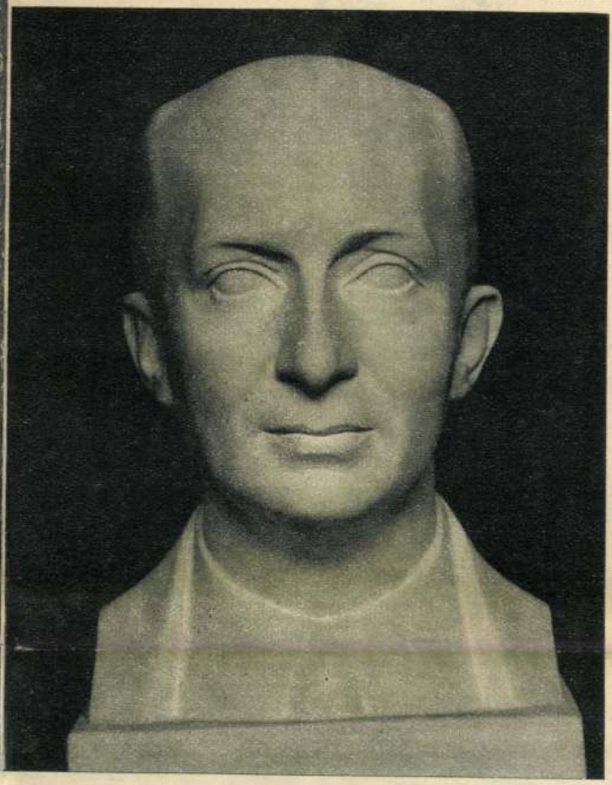

Lepkovszky Szaniszló lengyel követ

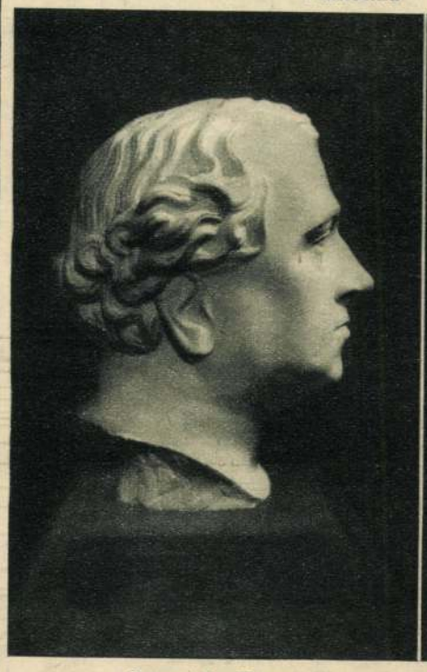

Gerevich Tibor

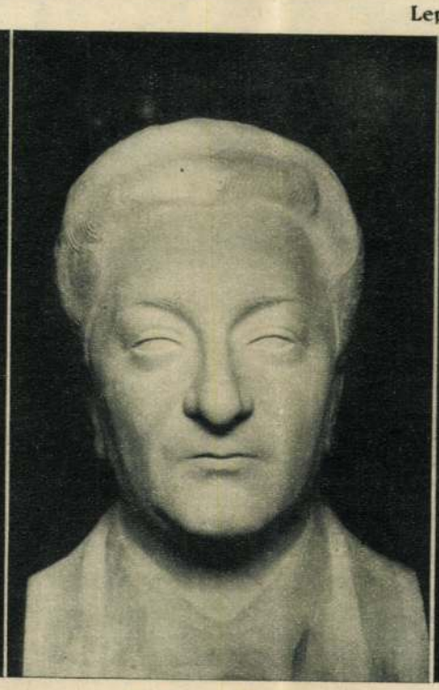

Székelyhidy Ferenc

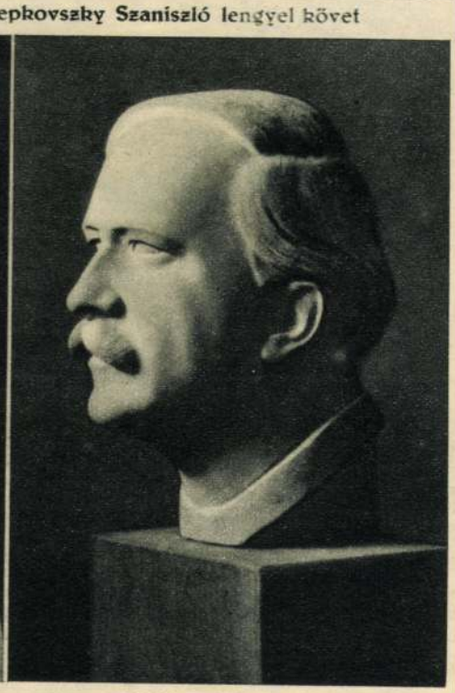

Márkus László portréja

M934.IV.8.

Országúton...

(Foto: Makkos-Hetfuyei)

Körmendi Frim Jenő

Fiatal festők kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

A hallban, *Körmendi Frim* Jenő művei között, van egy fekvő nő, egy rejtélyes nő, mint egy szfinx, csak épphogy gyönyörű keze van s nem karma — *A titok.* Nézem mi az ára ennek a gyönyörnek, mert rögtön meg akarnám venni! 5000 pengő. Az ajkamba harapok, amint azt szoktam, bús lemondásaim percében. S megállok, felejtésképpen, Márkus László drága barátom remek büsztje előtt. Csak te tudod, mondok magamban, hogy én milyen szegény vagyok...

Est 934. III, 18.

8.óu.934.III.18.

Körmendi-Frimm Jenő

KÉPZŐMŰVÉSZET

Ernszt Múzeum

Az Ernszt Múzeum új csoportkiállításának új nevei és fiataljai között két régebben ismert kvalitás *Körmendi-Frimm* Jenő, a szobrász és *Udvary* Pál, a festő. *Körmendy-Frimm* sokáig hallgatott, de ez az elvonultság értékes fejlődést jelentett érdekes eredményekkel új jelentkezése számára. Érdekes portrésorozatán át látjuk fejlődését a valóság részletgazdagságának közvetítésétől a tiszta, leegyszerüsített és mégis mindig teljes formakulturáig. Vérbeli portretista, akinek őszinte egyszerűsége mögött nobilis formákban és mindig tetszetősen él az ember és a karakter. Ezekben a portrékban, kisebb kompozicióiban, néhány nagyon finom fafaragásában és végül, — de értékben nem legutolsónak, két tiszta művű és nemes kompozíciójú aktjában valahogy új törekvéseknek olyan útját mutatja meg, amely a nagyközönségben is sikerre és visszahangra talál.

Körmendi-Frim Jenő

Ujabb csoportkiállitás az Ernst-Muzeumban.

Ezek a csoport-kiállitások inkább csoportosulást jelentenek. A szereplők ugy verődnek össze a jelentkezésük szerint. Ninics is bennük összhang.

Most például *Körmendi-Frim Jenő*, a szobrász és *Udvary Pál* a festő, uralja a kiállitás termeit. *Körmendi* elsőrendü, kiforrott mester, aki fölösleges szerepelésekkel nem zavarta a közönséget. Amit most bemutat — az mind klasszist jelent. Látunk tőle pompás fejeket, látunk aktokat és gyönyörü biblikus szoborművet. Látunk tőle érdekes művészi kisérleteket nemes fa-anyagok és bazalt-kő felhasználásával. Jávorfából faragott Krisztus-feje és pompás Madonná-ja, klasszikus kézmozdulattal, — áhitatosan szép; — „Guggoló nő"-je, diófából faragva, és „Menő" karcsu női alakja jávorfából, — csupa finomság. Fleissig bankár feje, fekete gránitból, — hatalmas őserdő; azután a gróf Batthyány Gyula finom feje, Rakovszky pompás magyar feje, Márkus László kitünő képmása s még egy sereg mesteri fej, — mind az élet maga. Egy gyönyörü fekvő női aktja, Praxiteles finomságával átérezve, — a régi görög művészet visszhangja. A cime „*Titok*". Mi ebben a titok? Titka minden komoly művészetnek az, hogy csakis a legalaposabb tanulmányozással érhet el egy művész igazi sikert. És Körmendi-Frim ezzel a tudással tud *modern* és *klaszikusan finom* hatást elérni egyszerre.

PH. 934. III. 18.

Körmendi Frim Jenő

Ernst-muzeum csoportkiállításán szerepelt.

Körmendi Frim Jenő szobrász, hosszu évek munkájának eredményét állitotta ki. Két nagyobb darabot és vitrinekben szoborportrékat és kis plasztikát ad értékes gyüjteményében. Az egyszerüség, a vonalak és formák minden részletes elaprózástól ment, csak a lényegre szoritkozó szükszavusága jellemzi Körmendi puritán művészetét, amelyben azonban éppen ezért tömörség és nagy kifejező erő van.

K.

NU. 934.III.18.

Körmendi Frim Jenő

Az *Ernst-múzeum* új csoportkiállítása ezúttal jórészt fiatal művészeket vonultat fel. Javarészt festők, az élükön mégis a szobrász *Körmendi Frim* Jenőt kell említeni, aki túl a kísérletek izgalmain, most az önmagáratalálás ihletett nyugalmával áll közönsége elé. Az abszolút szobrászi gondolat, mely kiállított műveit közös nevezőre hozza, nemcsak a statikai, hanem a lelki nyugalom állapotában mutatják. *Körmendi Frim* oeuvre-jét, melynek legapróbb köve épúgy, mint legnagyobb kompozíciója egy-egy összekötő útjelzője. *A titok* című fekvő nőalakja és néhány portréja múzeális értékei az úi magyar szobrászművészetnek.

MH. 934. III. 18.

Körmendi Frim Jenő

Ernst muzeum csoportkiállításán szerepelt.

Körmendi Frim Jenő, a kiállítás szobrásza. Kitünően látja az emberi fejet és finoman stilizálva örökíti meg leegyszerűsített jellemző formáit. Szép és érdekes portré-sorozata mellett két remekül komponált aktja és néhány fafigurája mutatja sokoldalúságát.

MO. 934. III. 18.

Körmendi Frim Jenő

Ernst-múzeum csoportkiállításán szerepelt.

Az egyetlen szobrász: *Körmendi Frim* Jenő. Legutóbbi termését állítja itt ki, melyekből szemléltetően lehet látni, hogy mennyi a kvalitás, a hivatott művészi intuició és a nagy formázókészség (mellőzve a részletkérdést) ennél a művésznél.

M.934.III.18.

Körmendi Frim Jenő

Ernst-múzeum csoportkiállításán szerepelt.

A kiállítás szobrásza *Körmendi Frim* Jenő a finomságok kifejezője. Lirikus természet, aki a határozott formát sokszor érzékeny rajzzá redukálja, hogy önmagukba merült alakjainak belső világát éreztesse. Két aktja közül a fekvő nő a kiválóbb, ebben Körmendi magasabbrendű harmóniát ért el úgy a beállítás nyugalma, mint a mintázásnak az életet sohasem feledtető, szelíd stilizálása által. Mindent letompít, stílusában a forma lágy átmenet az egész összhangja érdekében. Egy sorozatnyi jellemző szoborfejet is állított ki, amelyek mind magukon viselik Körmendi Frim egyéni stílusát, de a mellett az ábrázoltat is kitünően jellemzik. Legszebb képmása egy lágy női portré, de archaikusan határozott Rakovszky Iván feje is.

BH. 934. III. 18.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXLVI. 146

CSOPORTKIÁLLITÁS

Fáy Lóránt, Peterdi Gábor,
Pohárnok Zoltán, Reiter László,
Udvary Pál festőművészek és
Körmendi Frim Jenő szobrászművész

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1934 MÁRCIUS HÓ

A festők.

Hozzátehetném: csupa fiatal festő. Ez a jelző nemcsak kort jelent, legalább is nem a jelen esetben. Állásfoglalást, elindulást egy uj világ felé, tele multtal és még több jövővel. Ami azt is jelenti, hogy csupa forrongás, csupa láz és alig-alig leülepedés.

A második és harmadik teremben viszontlátjuk *Peterdi Gabit*, már mint Gábort. Mikor néhány év előtt ugyanitt bemutatkozott, a szinérzékének meglepően korai virágba borulásával lepett meg. Akkor kórusban zengtük feléje: jól van fiam, de most aztán láss hozzá és tanuld meg a leckét. Ami alatt az akadémikus rajzot értettük. Be akartuk adni egy rajziskolába, hogy more academice tanulja meg az előirt tananyagot. Most jelent meg Hevessy Andor könyve, francia nyelven, Mozartról. Nagyon dicsérik, hogy igen gazdag adatokban. Meg fogom nézni benne, hogy tanult-e Mozart zeneszerzéstant valamelyik akadémián? Az biztos, hogy Bach sohse járt zeneakadémiára. Megtanulja az igazi tehetség azt, amire szüksége van, akadémia nélkül is, mint Courbet, aki elmondta, hogy belevetette magát az akadémikus vizekbe, de igyekezett, hogy minél előbb kiusszon belőlük. Legfeljebb eleinte sokat zajong, — mint a must.

Az édesanyám nagy szőlősgazda volt, szüret után tiz-husz nagy hordó must állott az udvarunkon, iszonyu zajt csapott a forrásuk, majd belesüketültem. Panaszkodásomra azt mondta az édesanyám:

— Hadd el fiam, csak zajongjon, annál jobb bor lesz belőle. Ha nem dolgozna, eladhatnám vinkónak.

Nos, a fiatal Peterdi ugy zajong, olyan hangosan forr, hogy biztat a jövője. Az első kiállitása után megszökött a rajziskolából Rómába, ott a barokk templomoknak, a Palazzo Farnesé-ben a Carracciknak falképei kiragadták korai kisérleteinek gyöngéd forma- és szinelképzeléseiből. Háromméteres vásznakon terpeszkedő, szinkontrasztokban duskáló formákon alul nem adta. Ami ezekből itt-ott bemutatásra került, ugy hatott, mint mikor a porondon papirmasé-mázsákkal játszadoznak az atlétákat parodizáló bohócok. Róma volt, ahogy azt egy tizenhatéves festő látja! Nem ezt a hatást várta s a kudarc felébresztette. Rohant Párizsba. Ott a Louvre ugy ráfeküdt a lelkére, hogy nem tudott szóhoz jutni. De mikor aztán hosszabb időre ujra kikerült, — először

is elkerülte a Louvre-t, annál jobban belemerült a kortársak kiállitásainak látogatásába — s megösmerte Cézannet, Van Goghot, de főleg Picassot, Dufyt, Chagall-t, Braque-ot, — mindet, egyszerre, s csak azokat, mert majd minden kereskedés csak ezeket tartotta, itt-ott, ha Per Grogh-al vagy Soutine-nel felhigitva.

És most itt van ő, a kis hös, a nagy barokk-nekilendülés után a nagy groteszk világlátással. Ez a kollekciója Zola szavát varriálja: neki a müvészet nem a természet egy szelete, hanem egy-egy festöideál a maga temperamentumán át szemlélve. Szóval forr a must. Zajosan, hogy jó borrá váljék.

De, noha nem tanulta ki a „szigoru akadémiát", — mi mindent tud ő már, amire ő maga jött rá. (Beleesett a vizbe, s megtanult uszni.) Azonban az a fő, hogy olyat is tud és ezt unosuntalan megmutatja, amit nem lehet mástól megtanulni, amit belülről szed, ami a lelkéből fakad, a színérzéke nemes változatait, az élet elkapott részleteinek hirtelen való megrögzitését, s aztán játszik ezekkel a képességekkel, mint igazi gyerek, mint ahogy az, minden igazi müvész.

Jó uton van. Ne menjen akadémiára! Legfeljebb beleizzad, de széles válla van, jó tüdeje, atléta teste, s főleg ideje, kibirja a nehézségeket. Az akadémikusok csak sajnálják. Ő azonban fütyörészve alkosson, ahogy érzése diktálja ...

A negyedik teremben is van egy forrongó lélek, *Fáy Loránd*, aki Csók István tanársegéde volt, de se az akadémia, se Csók müvészete, se az impresszionista mult, se az expresszionista „ma", ezek közül semmi se érdekli. Lehet, hogy mindezt tudta, de alaposan elfelejtette. Fáyt az Ernst-muzeum nagy szenzációja, a Csontváry-csuda inspirálta. De minden külsö hasonlóság mellett, lényegbevágó különbségekkel.

Ez a Fáy Loránd amolyan mimózalelkü, halványarcu szöke ifju. Aki szereti a virágokat, a szöke lányokat, az esti szellöt. Aki szereti a halk dallamot és szereti a tengerparti sétákat. Ha nem tud odajutni, hát odaálmodja magát. Egyszerre csak meglátta Csontváry müvészetét, mely éppen olyan álomszerü világ volt, mint az övé, melynek rokonsága ilykép elragadta. Ezeket a női alakokat Mária kutja körül ő is ösmerte — álmában — ugyanolyan fehér köntösökben, ugyanolyan sulytalan, ingó-ringó lebegéssel jártak-keltek ködben, fényben, napsugárban, — cédrusfák árnyékában, kék ég alatt, s ugyanolyan lovasalakok, ugyanolyan fantasztikus városok, kolostorok, fehér falak, hegyi utcák, kecskék, kutyák, lovak, napsütés és zendülö szinek izgatták az ö képzeletét is . . . Ó, ez a Csontváry! Megnézte, — mivel hozza ki alakjainak álomszerüségét, hogy rakja fel a szineket, ezeket a világitó szineket, melyekben misztikus

csend ég? Ime egy ifju kolorista, kinek Csontváry utat mutatott. De nem a nagyhangu és öntelt Csontváry, — ő megmaradt önmagának, halkszavu, gyöngéd szinü, remegő kézzel formákat felrakó művésznek, ki a lelke előtt elsuhanó alakokat szeretettel fogja el, mint a lepkét, hogy szárnya himporát le ne verje.

A nagyteremben *Udvary Pál*. Már nem a papa fia. Egyszerre — hogy magára maradt — elhagyta az atyai utmutatást s elindult egy uj csapáson, melyet nehéz munkával maga vágott magának. A kollekciójában vannak régibb keletü művei, melyek a mult tétova kisérletezését, a zsufolt kompozició térhiányát, a szinek dekorativnak tanitott összeállitását megőrizték. De ujabb művei, a nagyot lélegzés felszabaditó érzésében foganva, uj szinés formalátását igazolják.

Már az első terem monotypiái éreztetik, hogy Udvarynak uj szinélményei vannak. A nagyterem uj alkotásai véges végig egy egységes tónushatást éreztetnek, valami finom kristályos lazurt, mely alá fogva szinei égnek, a nemes ötvözetü, gyöngyházszerü szinek, melyek irizálnak a halk fényben, remegnek a tompa, megtört harmóniákban. A mindennapi életjelenségek ilykép átszellemesülnek és irracionális értéket nyernek. Sokkal jobban éreztetik az abszolutum fölé való eligazodást, mint vallásos tárgyu, kissé zsufolt és térben érthetetlenül komponált, bár szinben erősen spirituális hatásu kompoziciója. A szentség ott lebeghet a legjelentéktelenebb mozzanat fölött is, ha lelki átélés égi ihletében fogant. Udvary spirituális élményeket vetit felénk uj megnyilatkozásaiban akkor is, ha tájat lát, akkor is, ha anyát csecsemőjével, a betegszobában . . .

A grafikusok.

A rézkarc ujabb hivei elszakadnak a főiskolai olgyaihagyománytól, nem Rembrandt tonusos látását, hanem a tiszta vonal különböző lehetőségeit kutatják. Vadász Endre után ime *Pohárnok Zoltán*, az uj uton indult el ő is. Nem a festői grafika, de a szigoru vonal — bár graciózus — hatását keresi. Van itt-ott megalkuvás is lapjain, de ahol törekvését tisztábban fejezte ki, — teszem egy rövidülésben adott női fejben, — ott igen erős művészi hatáshoz jut.

Reiter László is a tiszta vonalat müveli, a görög vázafestők grandiózus művészete ihlette. Fekete alapon fehérrel konturoz, nagy formákat, tisztán, nyugodalmas mozgást. Itt-ott a háttért szinezi. Izlése nemes és minden archaizáló törekvése ellenére sajátságosan modern hatást tesz. Mindkét teremben egy-egy igazi művészi megnyilatkozással találkozunk.

A szobrász.

Körmendi-Frim Jenő kissé későn jelentkezik, mert ugy hat, mint aki *követ*, nem pedig mint aki *előzött*. Kiállitom neki a bizonyitványt, hogy amit ő gyüjteményében most bemutat, azt nem azért csinálja, mert az időközben divatossá vált, mert Körmendi ezt már évtizedekkel ezelőtt, igy és azért csinálta, mert azt neki lelki strukturájánál fogva, belső szükségből csinálnia kellett.

Még a Művészházban való bemutatkozása idején, tehát jóval a háboru előtt, 1909 táján láttam tőle szobrokat, melyek a maguk egyszerüsitéseikben, a maguk köszerüségében, a primitiv görög és egyiptomi mesterekre emlékeztető nagyvonaluságban, absztrakt művészet alkotásai voltak. Ez Körmendi képzeletének strukturális adottsága. Ez időben tetőpontján állott a konkrét művészetszemlélet. Rodin és követői, de a kései romantikusok és iskolájuk világszerte hóditottak. Még a monumentális müvészetre is rányomták (oda nem való) hatásukat.

Csak Maillol volt az egyetlen talán s mellette Hildebrand, nálunk Fadrusz, akik szembe mertek szállani a reálista divattal. A harc megindult, tudjuk, — ma már övék a győzelem, (ujból tulságba menve), mert sem az egyik, sem a másik iránynak kizárólagossági joga nincs. Mindeniknek, a konkrét realizmusnak s az absztrakt monumentalizmusnak, egyaránt megvan a maga jogosultsága (a maga helyén).

Körmendi kollekciója hosszu évek munkájának eredménye, — tehát keveset dolgozott, mert az élet másra kényszeritette, de a maga müvészeti meggyőződéséhez hü maradt mindvégig. Amti ő ad, az az egyszerüség maga, az anyagban rejlő főformák egyszerüsége, az egyszerüséggel kifejezhető nagy érzés. Egy arckép, egy női test formái, minden, mit Körmendi kiformál, csak a lényeges kifejezésében áll, soha a kicsinyes részletmegmunkálás, mindég a nagy szemmel látott hatóforma uralkodik művészetében.

Dr. Lázár Béla.

ELSŐ TEREM.

Udvary Pál monotypiái.

1. Lóvásár . . . . . 50.—
2. Aktok . . . . . 40.—
3. Badacsony . . . . . 50.—
4. Verandán . . . . . 40.—
5. Fürdő nő . . . . . 50.—
6. Aktkompozició . . . . . 50.—
7. Itatás . . . . . 40.—
8. Pályaudvar . . . . . 40.—
9. Falu vége. Olajfestmény . . . . . 100.—
10. Major. Olajfestmény . . . . . 150.—
11. Kártyázó nő. Olajfestmény . . . . . 200.—
12. Park. Olajfestmény . . . . . 150.—
13. Falurészlet. Olajfestmény . . . . . 150.—
14. Népviselet . . . . . 50.—
15. Párizsi utca . . . . . 50.—
16. Akt . . . . . 40.—
17. Montmartre . . . . . 40.—
18. Ülő nő . . . . . 50.—
19. Uzsonna . . . . . 60.—
20. Akt . . . . . 40.—
21. Sió . . . . . 40.—
22. Cirkusz . . . . . 40.—
23. Strand . . . . . 50.—
24. A gyerek . . . . . 50.—
25. Kilátás . . . . . 50.—
26. Delelő lovak . . . . . 40.—
27. Gellért-tér . . . . . 50.—

MÁSODIK TEREM.

Peterdi Gábor festményei.

28. Néger katona . . . . . 200.—
29. Önarckép . . . . . 400.—
30. Pirossapkás önarckép . . . . . 250.—
31. Párizsi kávéházban . . . . . 700.—
32. Ülő gyerek . . . . . 250.—
33. Néger szakácsnő . . . . . 400.—
34. Pipás önarckép . . . . . 200.—
35. Virág-csendélet . . . . . 200.—
36. Család . . . . . 400.—
37. Gyerekszobában . . . . . 300.—
38. Anyám . . . . . 400.—
39. Munkában . . . . . 500.—
40. Vörös gyerek kékben. Magántulajdon.
41. Táncoló néger . . . . . 100.—

HARMADIK TEREM.

Peterdi Gábor festményei.

42. Vak koldus . . . . . 200.—
43. Gomolygó felhök . . . . . 200.—
44. Olvasó ifju . . . . . 300.—
45. Hegyoldal . . . . . 150.—
46. Üvegfestmény . . . . . 100.—
47. Önarckép . . . . . 200.—
48. Néger pár . . . . . 150.—
49. Őserdöben . . . . . 100.—
50. Virág-csendélet. Magántulajdon.
51. Gyöngyhalász. Seres Béla ur tulajdona.
52. Müteremrészlet . . . . . 150.—

NEGYEDIK TEREM.

Fáy Loránd festményei.

53. Meleg vihar . . . . . 200.—
54. Hazafelé . . . . . 450.—
55. Sikátorban . . . . . 300.—
56. Kolostorudvar . . . . . 300.—
57. Egyedül . . . . . 300.—
58. Vándoruton . . . . . 300.—
59. Nöi fej . . . . . 100.—
60. Tavasz . . . . . 450.—
61. Megnyult árnyékok . . . . . 500.—
62. Havas . . . . . 350.—
63. Vizhordók . . . . . 500.—
64. Öreg halász . . . . . 350.—
65. Profil . . . . . 250.—
66. Hajnali lovas . . . . . 300.—

ÖTÖDIK TEREM.

Pohárnok Zoltán rézkarcai.

67. Pireusi csónakos . . . . . 12.—
68. Akrobaták . . . . . 12.—
69. Barátnök . . . . . 20.—
70. Marseilles-i figura . . . . . 15.—
71. Száradó vitorlák . . . . . 15.—
72. Szaloniki . . . . . 15.—
73. Magvetö . . . . . 15.—
74. Anyóka . . . . . 25.—
75. Padon alvók . . . . . 20.—

76. Kis bizanci templom . . . . . 12.—
77. Rakodó legények . . . . . 15.—
78. Vonaljáték . . . . . 12.—
79. Keleti lány . . . . . 20.—
80. Cigány . . . . . 15.—
81. Castelfranco . . . . . 20.—
82. Félvér . . . . . 12.—
83. Akt . . . . . 15.—
84. Alvó . . . . . 30.—
85. Ágyban fekvö nö . . . . . 15.—
86. Templom . . . . . 15.—
87. Andrássy-ut . . . . . 12.—
88. Görög asszony . . . . . 12.—
89. Profil . . . . . 25.—
90. Genovai kilátás . . . . . 12.—
91. Olasz falu . . . . . 12.—
92. Házak . . . . . 15.—
93. A fuzsitus . . . . . 15.—
94. Certosa . . . . . 15.—
95. Strandon . . . . . 12.—
96. Nö boával . . . . . 30.—
97. Athénben . . . . . 12.—
98. Arcképp. Magántulajdon.
99. Kilátás . . . . . 15.—

HATODIK TEREM.

Reiter László grafikája.

100. Táncosnö . . . . . 40.—
101. Anya és gyermeke . . . . . 30.—
102. Szinpadi jelenet . . . . . 20.—
103. Nö, özzel . . . . . 30.—
104. Guggoló nö . . . . . 30.—
105. Nöi akt . . . . . 50.—
106. Meditáció . . . . . 50.—
107. Ülö nö . . . . . 30.—
108. Fekvö nö . . . . . 30.—
109. Madonna szölöfürttel . . . . . 50.—
110. Ülö nö . . . . . 30.—
111. Hasonfekvö nö . . . . . 50.—
112. Társalgás . . . . . 30.—
113. Táncospár . . . . . 30.—
114. Kambodzsa . . . . . 40.—
115. Lovak . . . . . 60.—
116. Pasiphae . . . . . 40.—
117. Csodaszarvas . . . . . 40.—
118—121. Állatrajzok. Darabja . . . . . 50.—
122. Ülö nö . . . . . 30.—
123. Sirató-asszonyok . . . . . 50.—
124. Ülö nö . . . . . 30.—

NAGY TEREM.

Udvary Pál festményei.

125. Parasztlány . . . . . 80.—
126. Templom előtt . . . . . 200.—
127. Piacon . . . . . 100.—
128. Fürdő nő . . . . . 350.—
129. Délivasut . . . . . 350.—
130. Stráfos blúz . . . . . 250.—
131. Uzsonna . . . . . 400.—
132. Táj . . . . . 300.—
133. Sárgaruhás nő . . . . . 300.—
134. Badacsony . . . . . 250.—
135. Kékruhás nő . . . . . 400.—
136. A gyerek . . . . . 300.—
137. Templomba menet . . . . . 300.—
138. Cirkusz . . . . . 250.—
139. Badacsonytomaj . . . . . 300.—
140. Keresztrefeszitès . . . . . 600.—
141. Ó-budai kikötö . . . . . 300.—
142. Sárviz-csatorna . . . . . 250.—
143. Kabinok . . . . . 300.—
144. Kádbalépö nö . . . . . 400.—
145. Anyaság . . . . . 350.—
146. Balaton . . . . . 150.—
147. Lómosás . . . . . 400.—
148. Fenyöerdö . . . . . 150.—
149. Fürdözö gyerek . . . . . 350.—
150. Kiállitásban . . . . . 250.—
151. Önarckép . . . . . 300.—
152. Csendélet . . . . . 200.—
153. Park . . . . . 150.—
154. Anya gyermekkel . . . . . 200.—
155. Szölök között . . . . . 150.—

HALLBAN.

Körmendi Frim Jenő szobrai.

156. Én és feleségem. Márvány . . . . . 600.—
157. Menő. Jávorfa . . . . . 300.—
158. Férfi arckép. Magántulajdon.

VITRINBEN.

Női fej. Terrakotta. . . . . 150.—
Guggoló nő. Diófa . . . . . 300.—
Női fej. Bronz . . . . . 300.—
160. Férfi fej. Magántulajdon.
161. Női akt. Gipsz. Fában.
162. Női fej. Márvány. Magántulajdon.
163. Férfi fej. Műkö. Magántulajdon.
164. Férfi fej. Granit. Magántulajdon.
165. Férfi fej. Műkö. Magántulajdon.
166. Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
167. Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
168. Krisztus. Fa . . . . . 250.—
169. Férfi fej. Műkö. Magántulajdon.

VITRINBEN.

Gyerekfej. Márvány. Magántulajdon.
Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
Gyermekfej. Márvány. Magántulajdon.
170. Férfi fej. Gipsz. Magántulajdon.
171. Madonna. Fa . . . . . 250.—
172. Férfi fej. Gipsz. Magántulajdon.
173. Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
174. Titok. Gipsz. Márványban . . . . . 5000.—
175. Tanulmányfej. Márvány . . . . . 600.—

1934. 13641. Légrády Testvérek nyomdai műintézete Budapest. (Igazgató: Kertész Árpad.)

Körmendi Frim

Jenö

ERNST-MÚZEUM
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ-U. 8.
TELEFON: 120—14.

IGEN TISZTELT SZERKESZTŐ ÚR!

Van szerencsénk tisztelettel meghivni legközelebbi kiállitásunk megtekintésére, melyen CXLV. Csoport vesznek részt. A kiállitás vasárnap. márc. 18-án nyilik meg.

Sajtónap szombaton 17-án.

Igaz tisztelettel
Dr. LÁZÁR BÉLA

1933. 13003. LÉGRÁDY TESTVÉREK. BUDAPEST

Díszpolgárává választotta Tokaj gróf Teleki Pál miniszterelnököt

Tokaj, április 22.

Egész Európa figyelme Róma felé fordult az elmult napokban, ahol a magyar államférfiak tanácskoztak a baráti Olaszország vezetőivel. A magyar nép hálás szeretete kísérte őket történelmi jelentőségű útjukon, de nincs még egy darabja az országnak, amelynek magyarsága olyan rajongással és boldog büszkeséggel tekintett volna a miniszterelnök római tartózkodása felé, mint az ő tokaji választókerületének lakossága.

Néhány hónapja még csak, hogy a tokaji kerület magyarsága a szeptemberi időközi választás óta képviselőjének mondhatja gróf Teleki Pált, de ez az idő is elég volt arra, hogy benne a nagyvonalú kormányfő és politikus mellett a szociális érzékű, melegszívű magyart is megismerjék. Meg is ragad a kerület népe minden alkalmat, hogy szeretetének és hálás ragaszkodásának bizonyságát adja. Nemrégiben Szerencs, most a legutóbbi közgyűlésen pedig Tokaj nagyközség képviselőtestülete választotta meg egyhangú lelkesedéssel gróf Teleki Pált a község díszpolgárává.

Az egyhangú képviselőtestületi határozat őszinte, nagy örömet okozott Tokaj lakossága körében, s a terv szerint a művészi kivitelű díszoklevelet külön küldöttség fogja átadni még április folyamán a miniszterelnöknek.

Hatvanmillió vendéget vár Amerika

az április 30-án megnyiló newyorki világkiállitásra

Newyork, április 22.

(Az Esti Ujság munkatársától.)

Április 30-án nagy napja lesz Newyorknak s az egész Egyesült Államoknak.

Ekkor nyitják meg a világ legnagyobb kiállítását,

amelyben az amerikaiak a jövő várható képét akarják bemutatni. A kiállítás rendezősége nagy súlyt fektetett arra, hogy lehetőleg olyan találmányokat mutasson be a technika minden elképzelhető ágából, amely eddig sehol sem volt látható.

Egyizben már írtam erről a hatalmas előkészületről. De most, hogy véglegesen befejeződött ez a több, mint kétezer holdnyi területet betöltő hatalmas kiállítás, — látható csak tisztán, mily nagy munkát végzett a rendezőség.

A kiállítás amerikai arányai

A kiállítás építkezési költségei

meghaladják a 750 millió pengőt.

Hatvan nemzet állít ki, hogy bemutassa több, mint ötven millió látogató előtt haladását, életrevalóságát és szerepét a jövendő világ kialakításában.

Több mint 1400 világcég küldi el legjobb gyártmányait erre a nagy ipari és kereskedelmi hadiszemlére.

Igaz, hogy ez a kiállítás ellentétben az eddigi gyakorlattal, *nem ad módot üzletkötésekre.* Itt a cégek legfeljebb névjegyeiket adhatják le a látogatóknak, mert ennek a nagy szervezettségnek egyetlen célja: a látványosság.

A beavatottak szerint

nagy meglepetéssel szolgál majd a rádiópavillon, a repülőgéposztály és az a kiállítási csarnok, amelyben a napiéletet könnyűvé és derüssé tevő apró és szellemes találmányok légióját mutatják be.

A kiállítás rendezősége nagy gondot fordított a szórakozásra s ezzel egyidejüleg a kiállítás külső csinyjére. Például két épülete van a kiállításnak, a „Perisphere" s a „Tyrlon". Ezek magukban *több mint hatmillió pengőbe kerültek.* Ilyen vagyont adtak ki az építtetők, pedig ezeket az épületeket néhány hónap mulva leromlják.

A kiállítás területének jelentékeny részét foglalja le a szórakozásokra szánt színházak, mozik és látványosságok körzete. Csupán

erre a területre naponta negyedmillió embert várnak.

De lesz olyan hét, ahol a közönség ezt az átlagszámot jóval túllépi majd. Közepes becslés szerint Amerikából és a tengerentúlról az eddigi hajójegyzések és érdeklődések alapján

hatvanmillió vendéget várnak.

Elkészült a magyar pavillon

A nagy és gazdag nemzetek versenyt vívnak egymással az elsőbbségért. A reprezentálás külső formája legelsősorban a bérelt területek nagyságában mutatkozik. *Az Egyesült Államok után rögtön Anglia áll az első helyen a területi nagyság szempontjából.* Könnyen teheti, mert a dominiumokkal együtt áll ki a világversengésben. Franciaország is sokat költött, hogy méltóképpen képviselje a francia ipart és művészetet. Lengyelország gyönyörű szép történelmi kastélytornyot építtetett s ebben állítja ki azt, amit büszkén akar megmutatni a világnak.

Elkészült már e nagy monumentális alkotásokhoz viszonyítva Magyarország szerény, de művészi pavillonja is.

Izlésben, finomságban és minőségben nem maradunk le a világ első nemzetei sorából. A kiállításon valódi ékszerek is szerepelnek majd és a különböző iparművészeti és egyéb értékes holmik gazdagságát

több mint 150 millió pengőre becsülik.

Mindezen látványosság, művészi érték és az emberi találékonyság meglepő termékei mellé az amerikaiak még

igazi tömegmulattatásról is akarnak gondoskodni.

Az Egyesült Államok történelmi emlékei mellett és a keresztmetszetben bemutatott angol történelem gyönyörű látványosságaival párhuzamosan, szükségesnek tartották, hogy

világbajnoki boxmérkőzést is rendezzenek!

Lesz látnivaló bőven és ha valaki csak felületesen akar képet nyerni a jelenlegi és a jövőben várható technikai fejlődésekről, akkor

gyalog körülbelül öt napig kell sétálnia,

ha van hozzá jó lába. De ha rendesen és elég gondosan akarja megtekinteni azt a sok tanulságos dolgot, amit a kiállítás felölel, —

szórakozásokon kívül legalább tíz napot kell szentelnie e hatalmas terület bejárására.

Ne tessék elfelejteni, hogy

a kiállítás útjai körülbelül 180 kilométert tesznek ki.

Ebbe a távolságba nem számították bele a különböző termeknek a hosszúságát. Éppen erre való tekintettel a rendezőség legnagyobb gondja akörül volt, hogy *miként lehetne a napi félmillió embert Newyorkból a kiállítás területére akadály nélkül kiszállítani.*

A bélműködés szabályozása, a gyomoremésztés előmozdítása és a vér felfrissítése céljából ajánlatos időközönként néhány napon át reggel felkeléskor egy pohár természetes „Ferenc József" keserűvizet inni. Kérdezze meg orvosát.

Esti kishirdetések

Milliméter soronkint 30 fillér

Magyar Ujak! Fiúöltönyök?... A kristófféri Szénásynál. Áruházi árak!

ING nyakkendő **FÖLDVÁRY**
KOSSUTH LAJOS-UTCA 18. A Forum-mozi mellett
RAKÓCZI-ÚT 3. A Pannonia-szálló mellett

PÁTRIA Audio Vox lemez P **6.50**-ért *angolul tanít*
Legjobb angol tanárok — tökéletes magyar gyártmány. Ismét kapható a jó szaküzletekben.

Original-Odhner
svéd számológépek vezérképviselete:
PIRKNER,
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 8.
Telefon: 131-931.

ORION 5+2 csöves
világvevő szuperrádió, gyári új. P 250.—, míg a készlet tart.
Belgráder-nél
Főüzlet: IX., RADAY-UTCA 11. sz.

Olajfestmények, keretek
Hoffmann Ferenc
Budapest, IV., Károly-körút 28. (Közp. Városháza)

Kirchknopf és Ádám Ferenciek-tere 7.
(a templom mellett) Tel.: 185-245
Harisnya, fehérnemű, méteráru

Tangóharmonika

8+1 összesen 13 basszussal **P 45.—**
Árjegyzéket küld **Mogyoróssy** hangszergyár, VIII., Rákóczi-út 71.

Függönytartó
GURI-GURI és minden másrendszerű

Fogas a legelegánsabb kivitelben
Konyhaberendezés romániés üvegedények
Fürdőszobafelszerelés egésszen uj, modern mintákban
DIÓSY, Rákóczi ut 24

Nyaraljunk Budapesten a DANUBIUS Weekendtelepen
Meder-u. 8. A legolcsóbb nyaralási lehetőség április 1-től október 1-ig. Nyugati pályaudvartól 3 kiszakasz. **Hivatalos órák vasár- és ünnepnap délelőtt is.**

VIKTORIA autószakiskola
legelső az országban!
Urvezetők, hölgyek csak itt tanulnak.
(Ezen hirdetésre hivatkozók 10% engedményben részesülnek.)
Andrássy-út 2. Telefon 120-814

10 raktárban **100** készitő **1000** bútora
UNIVERSAL bútorgyár, VII., Wesselényi-u. 8.

A Hangya Szövetkezet bérház-telkei
a Dunapart (Közraktár-u.), Lónyay-utca, Zsil-utca és Gálya-utcák között eladók. Elsőrangú fekvés, kedvező feltételek, esetleg építési kölcsön. Érdeklődni: Magyar Tisztviselők Takarékpénztára Rt.-nál. IX., Ferenc-körút 14. Tel.: 188-873.

ORGA
Gyári új irodai irógép P **295.-**
vezérképviselet:
PIRKNER,
Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 8.
Telefon: 131-931.

Veszek 3 ajtós **Lingel Varia** szekrényt. Ajánlat: „Május 1." jeligére a kiadóba.

WACHA JÁNOS *kalapasmester*
ALAPITVA: 1845.
FERFI DIVATKALAPOK, NYAKKENDŐK A LEGNAGYOBB VÁLASZTÉKBAN
Budapest, IV, Múzeum-körút 43

Légoltalmi, kézikönyv
10 füzetben.
Ára: 4.— pengő.
Pfeifer Ferdinánd (Zeidler Testv.)
nemzeti könyvkereskedése
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 5.
Telefon: 18-57-30, 18-74-00.

Veszek Budán 3-4 szobás komfortos családi házat
jó közlekedési vonalon. „Részletes ajánlat" jeligére a kiadóba.

HUNGÁRIA-KÖRÚT
(ROBERT KÁROLY-KÖRÚT)
79—81. SZÁM ALATTI
3000 négyszögöles telek
egészben vagy részben a legméltányosabban **bérbeadó.**
CSÁNYI ISTVÁN, I. Attila-körút 26
Telefonsz.: 35—79—72.

VÖRÖS SALAK
legelsőrendű minőség, kerti murva, három színben, legolcsóbban, vidékre is.
TIGNUM Építőanyag Ker. Vall.
XIV., Erzsébet királyné-útja 9. sz.
Telefon: 297-357.

Drogéria
és háztartási szaküzlet, biztos megélhetést nyujtó, nyolc éve fennálló örökhelyiség olcsó lakbértörlesztéssel eladó. Telefon: 366——694.

URIVILLA Rózsadombon
Bimbó-út elején, remek kilátással, két elsőrangú kivitelű hatszobás lakással, két külön kerti szobával, terraszokkal, felséges kerttel, garázzsal, központi fűtés, meleg víz és külön kályhafűtéssel **rendkívül jutányosan eladó.** Csak komoly érdeklődők írjanak: „Jutányos villavétel" jeligére **Erdős hirdetőbe,** Teréz-körút 35. szám.

Mindenkinél olcsóbban cipőz URR
TAKARIT, FEST, MAZOL: ÉPÜLETET TATAROZ; TERMÉNYT FÉREGMENTESIT
SZONDY-UTCA 15. SZ. Tel: 316-186.

Weekend furára autóshoz beszállnék,
költségmegtérítéses alapon. Ajánlatot „Weekend" jeligére a kiadóhivatalba kérek.

Jó állapotban levő kétpárevezőst
keresek, „készpénz" jeligére a kiadóhivatalba.

Vennék 2 darab **antik fiókos szekrényt**
Ajánlat: „Uj lakás" jeligére a főkiadóba.

Akik lóhátról szerették meg Magyarországot

De Yong hollandindiai alkirály leánya magyar lovasérmeket tervez. — Viktor Skjold Heyde dán nagyiparos rádió- és filmelőadásokat tart Magyarországról

Néhai vitéz *nagybányai Horthy* István lovassági tábornok és vitéz *Rudnyánszky* Ferenc őrnagy vetették fel néhány évvel ezelőtt a távlovaglások gondolatát, amely azóta

olyan széleskörű magyarbarát toborzást végzett, hogy az valósággal bámulatos.

Igaz, hogy a pompás magyar paripák a bakonyi erdőkben, a balatoni naplementében, a hortobágyi délibábban, a bugaci nyársonsült csirkében, a cigánymuzsikában, az alföldi akácillatban és a többi

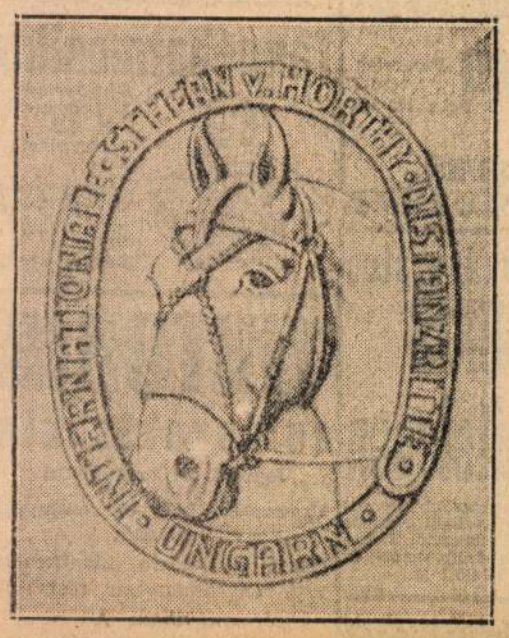

istenadta hangulatos magyar szépségben olyan szövetségest kaptak, *amelynek befolyása alól senki sem vonhatja ki magát, ha egyszer nyeregbe szállt és nekivágott a rétnek és erdőnek.*

Az előkelő külföldieknek valóságos hadseregét vonzza hozzánk a távlovaglás intézménye.

Hogy azután ennek a hatása politikai, gazdasági és művészi téren is milyen kiszámíthatatlan, azt hangsúlyozni sem kell.

Ha csak a legutóbbi napok eseményeire tekintünk, akkor is nagyon érdekes jelenségekről számolhatunk be, melyek bizonyára az egész országnak hasznára lesznek.

De Yong hollandindiai alkirály leánya a napokban

magyaros rajzokat, éremterveket küldött Rudnyánszky őrnagynak.

Az alkirály leánya két éve *Körmendy-Frimm* szobrászművésznél tanult. Szerette volna megismerni a magyar vidéket, ezért *résztvett egy 300 kilométeres távlovagláson.*

Azóta minden esztendőben eljön.

Már nincs olyan zuga az országnak, ahol meg ne fordult volna a főrangú holland hölgy. Az elmult ősz óta azon törte a fejét, — saját bevallása szerint — hogy *hogyan kellene a magyarországi távlovaglások emlékét méltóképpen megörökíteni, minden külföldinek örökre emlékezetébe vésni.* Végül a kitünő tervező művésznő

magyaros lovasjelvényeket tervezett

és azokat elküldte Budapestre *Rudnyánszky* őrnagynak. A hollandindiai alkirály lányának kitünő ötletét meg is fogják valósítani és

ezentúl magyar lovasjelvény virít majd minden itt megfordult külföldi lovas gomblyukában.

Magyarország lovas rajongói közül nem lehet kihagyni

a két Cronstedt grófot,

a svéd király főudvarmesterének leányait, akik — amint az már a nagykönyvben elő van irva, — *egyszer ültek lóra Magyarországon és azóta minden évben legalább három hetet lóháton töltenek hazánkban.*

Ha *Victor Skjold Heyde* dán nagyiparos és vállalkozó nem járta volna be lovon az egész országot, nem fejlődnének ilyen örvendetesen a dán-magyar gazdasági kapcsolatok.

Éppen most érkezett a híre, — a dán lapok is bőven beszámoltak arról, — hogy

Skjold Heyde rádióelőadásokat tartott Magyarországról.

Azonkívül *500 pénzügyi, politikai és társadalmi előkelőséget hívott meg a koppenhágai kereskedelmi kamarába, hogy magyar étellel, itallal vendégelje meg őket* és filmbemutatóval kísért előadáson ismertesse meg vendégeit a magyar szépségekkel.

A dán ujságok egyöntetü állitása szerint a pincétől a padlásig

magyar daltól és cigányzenétől visszhangzott ezen az estén a kamara díszes épülete.

Az ez alkalomra rendelt többszáz üveg tokaji és Nyári Józsi bandájának a muzsikája is a magyar ügy szolgálatába szegődött a nagyiparos estélyén.

Matuska skandináviai magyar követtel az élén jelen volt Kopenhága színejava.

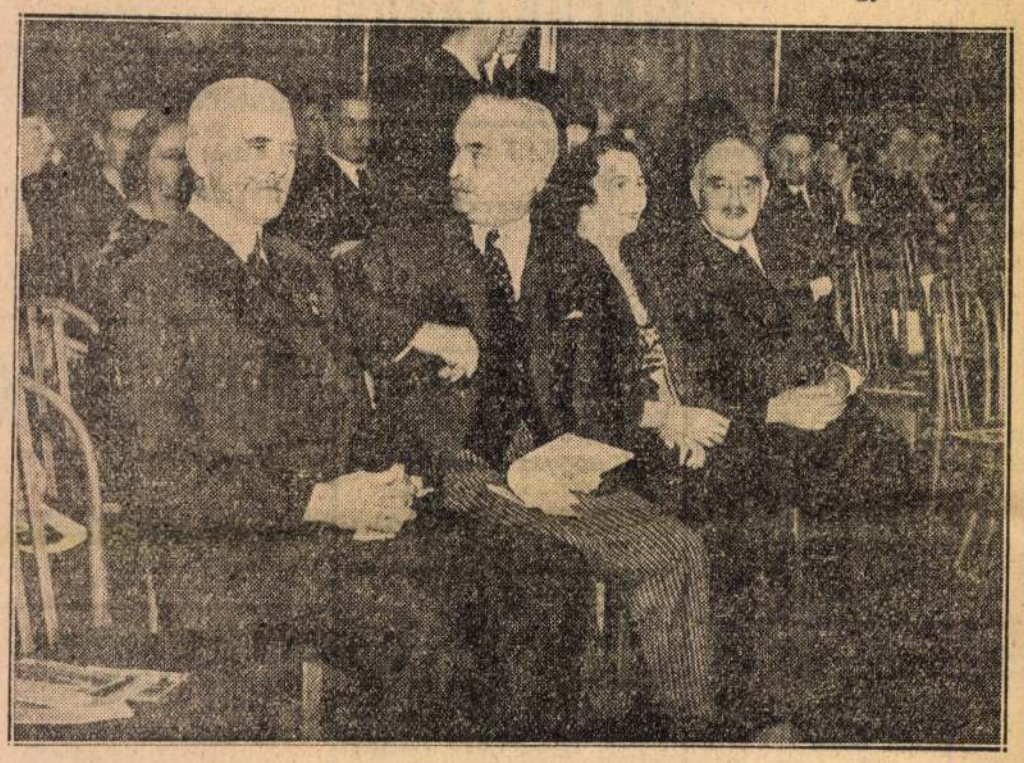

Georg *Mathiansen* magyar főkonzul Budapestről és fürdőkulturánkról tartott filmmel kisért előadást, amelynek őszinte sikere volt a széppel-jóval elkényeztetett dán közönség előtt. Skjold *Heyde,* hogy a magyar hangulat teljes legyen,

sajátkezüleg főzött „eredeti magyar gulyást",

amely alaposan megköhögtette a vendégseregét.

Teodora Dorota *Komrausovna,* lengyel dáma cikksorozatban ismerteti hazájában magyarországi lovasélményeit. A Bábolnáról irott cikkekben sok eredeti színnel és lelkesedéssel festi lótenyésztésünket:

„Nem istállóban, hanem szalonban laknak Bábolnán a tenyészmének" — irja.

Bájos az első csárdáslecke megörökítése is:

— *Kiléptem a csárda hüvös ivójából, hogy utánanézzek a lovak itatásának. Egy nemrégen hallott magyar dalfoszlányt dudoltam. Mintha a földből nőtt volna ki, hirtelen mellettem termett a primás. Azonnal elkapta a melódiát. A következő percben már a távolabb álldogáló csikós is átvette a dalt és lágy baritonján halkan tercelni kezdett. Később egy gyorsütemü dalt, egy csárdást, játszott a cigány. A csikós táncra kért és úgy megforgatott, hogy szédültem. A tánc végén levetette pitykés piros mellényét és emlékül nekem adta... Ez volt az én első csárdásleckém... De nagy lehet a mellényfogyasztás Magyarországon, ha minden tánc végén elajándékozza a legény a mellényét!*

Folytathatnók az érdekes idézeteket... Mindenikből ugyanaz a mottó derülne ki.

Lovasbarátainkra mindig számithatunk.

Amikor, sajnos, az egész idegenforgalom pang, a lovassport egész seregét szállítja az előkelő vendégeknek. A legközelebbi hetekben 30 német előkelőség érkezik, akik Mezőhegyesről fognak Budapestre lovagolni. Wilhelm *Roth* stuttgarti nagyiparos 30 főnyi baráti társaságát jelentette be a közeljövő hetekre. Később 12 holland lovas érkezik. Marquis de *Albizzi* a canadai Club Mont Gabriel tagjait hozza el hozzánk. És ami mindennél fényesebb elismerés, hogy

Cook könyve három teljes oldalt szentel a magyarországi távlovaglásoknak.

Jöjjenek minél többen, mert barátból sosem gyüjthetünk eleget.

HÓRY LÁSZLÓ

Uj épületben helyezik el az egyetemi és Somogyi-könyvtárt Szegeden

Szeged, április 22.

Esztendők óta rendkívül nagyfontosságú kulturális kérdés közeledik megvalósulás felé. Előreláthatólag *a legrövidebb időn belül megvalósul a szegedi közkönyvtár nagyszabású terve,* amely Magyarország egyik legnagyobb közkönyvtárával ajándékozná meg Szegedet.

A tervek már évekkel ezelőtt felmerültek, amikor a Szegedre költözött kolozsvári egyetem jelentéktelen kis könyvtára hatalmassá kezdett gazdagodni. Az egyetem, a kultuszkormány, a város, magánosok és a kulturális s tudományos testületek áldozatkészsége és jótékonysága folytán a szegedi egyetemi könyvtár körülbelül

150 ezer kötete ma már rendkívül értékes és fontos kultúrintézmény,

amelynek elhelyezése azonban egyáltalán nem megfelelő.

A nagyszabású könyvtáralapitási terv megvalósítását sürgőssé tette Szeged másik nagy könyvtárának, a *Somogyi*-könyvtárnak, illetőleg a Kulturpalota múzeumi részének rohamos gyarapodása. Szeged város hatalmas közkönyvtára, amelynek alapjait *Somogyi* Károly kanonok vetette meg s amely ma már körülbelül szintén 150 ezer kötetével hatalmas vagyoni és kulturális értéket reprezentál, a múzeummal együtt a Kulturpalotában van jelenleg elhelyezve. A néhány évtizeddel ezelőtt még igen tágas helyiségek ma már itt is az anyag rovására túlzsúfoltak: nem a múzeális anyagot nem lehet megfelelő módon elhelyezni és kiállitani,

sem a könyvtár anyaga nincs olyan könnyen kezelhetően elhelyezve, hogy arra szükség volna.

A két helyzet nyomán szinte önként adódott az ötlet, hogy

egyesitsék a két nagy könyvtárat, épitsenek ennek céljaira külön épületet s vessék meg az alapját egy rendkivül nagyértékü kulturális intézménynek, amely méltó utódja lesz majd a híres kolozsvári egyetemi könyvtárnak. A terv megvalósításának eddig legfőbb akadálya az volt, hogy nem sikerült a két, önállóságát féltékenyen őrző könyvtár egyesitése.

Most azonban a helyzet változott s ebben az ügyben *Pálfy* József dr. polgármester illetékes tényezőkkel az utóbbi hetekben beható tanácskozásokat folytatott, amiről a következőket mondotta az *Esti Ujság* szegedi munkatársának:

— A Somogyi-könyvtár és az egyetemi könyvtár egyesitésének gondolatát az utóbbi időkben felmerült ötletek között a legértékesebbnek tartom.

Kulturális szempontból rendkivül hasznos volna, ha együttmüködnék Szeged két hatalmas állományú könyvtára.

A felmerült ötletről tárgyaltam a Múzeumok és Könyvtárak Felügyelő Hatóságának vezetőségével, ahol *nagy helyeslással fogadták a tervet.* Az egyetemi könyvtár elhelyezése egyáltalán nem megfelelő, a mostani helyzeten hamarosan segiteni kell és gondolnunk kell a Somogyi-könyvtár fejlesztésére is.

Értesülésünk szerint a megoldási lehetőséget már meg is találták, még pedig olymódon, hogy

a felépitendő díszes központi épületben úgy helyezik majd el a két könyvtárat, hogy azoknak anyaga ne keveredjen és önállóságukat megtarthassák.

Bármilyen lesz is a szervezeti megoldás, mindenesetre bizonyos, hogy a nagy közkönyvtár létesitése jelentős nyeresége lesz nemcsak a szegedi, hanem az általános magyar kulturának is.

(O. T.)

Körmendi Frimm Jenő

Szobrok (?) kiállításáról
Az Ujság Vasárnapja 1934. 12. nám

Körmendi Frimm Jenő

Körmendi Frim Jenő

készítette az alábbi emlékművet.

Irod

Magyarság. 1933. szept. 16. (Felavattár az esztergomi Szobieszky-emlékművet.).

U. 2380.

Megtalálták az ellenzéket

Ellenzéki pártot alakítani szabad, de nem ajánlatos. Bizonyára tudja ezt Kállay Tibor volt pénzügyminiszter, aki a kormánypártból való kilépése óta serényen, de a lehető legnagyobb csendben dolgozik pártjának megszervezésén. Azt, hogy Kállay »mozog«, eddig semmi egyéb nem mutatta, mint hogy »politikai barátai« minden hónap első napján együtt vacsoráltak — több százan — és ez alkalommal nem annyira lelkes, mint inkább a lelkeket megdöbbentő pohárköszöntőket mondottak. Tegnap volt a szezónzáró vacsora, amelynek majd csak az őszszel lesz szemmel látható folytatása.

Kállay amióta elhatározta, hogy szembefordul a kormány politikájával, mindig kereste az ellenzéket, — de nem találta. Talált ellenzéki képviselőket, ezeket azonban egy egységes ellenzéki frontba beállítani nem lehetett. Feltéve, hogy ez sikerült volna: akkor is csak egy kápláraljа legénység állott volna szemben a kormánypárt nagy seregével.

Kállay azonban tovább kereste az ellenzéket és megtalálta ott, ahol nem is remélte. Azonban ki van zárva, hogy örült volna ennek a találkozásnak, mert ha bankigazgatók, gyárosok, a közgazdasági életben vezető szerepet vivő egyéniségek sürgetik a pártpolitikai akciót egy kormány ellen, az olyan szomorú szimptoma, amelynek örvendeni senki sem tud. Ahol a kis-egzisztenciák panaszkodnak, ott bajok vannak; ahol pedig már a nagy-egzisztenciák is sírnak, a bajok még nagyobbak.

A mai politikai helyzetben ellenzéki pártot szervezni nagyon nehéz, de nem is szükséges. Nehéz bárminő megmozdulás például egy olyan megyében, amelyben a politizálás egyszerűen kihágás, ha nem kormánytámogatás a célja. De felesleges is a szervezkedés: az ellenzékben benne van mindenki, aki panaszkodik és felteszi magának és szomszédjának azt a kérdést, hogy »vajjon mehet-e ez így tovább?!«

A kormány azt hiszi, hogy mehet; a láthatatlan ellenzék azt hiszi, hogy nem mehet. Hogy kettőjük közül kinek van igaza, az majd eldől a választásokon.

A tegnap esti Kállay-párti vacsora szónokai mindnyájan konstatálták, hogy a vidéken igen nagy az elégedetlenség. Viszont mi sehol sem tapasztaltuk a fővárosban, hogy igen nagy lenne a megelégedés.

Kállay a kormány hagyományos »szerencséjére« hivatkozik: tisztára szerencse, mondotta, hogy a nép elégedetlenségét még senki sem akarta kihasználni. Félünk, hogy ebben is érvényesülni fog végül az a közmondás, hogy »ami késik, nem múlik«. Az országnak és a kormánynak egyaránt érdeke, hogy megelőzze a bajt, — nem a politikai szervezkedés drákói elnyomásával, mely a titkos szervezkedés mérhetetlenül nagy veszedelmét feltétlenül előidézné — hanem több érzékkel a panaszok iránt és több munkával a nép érdekében.

Mert a szerencse nagyon szép és nagyon értékes dolog; csak az az egy hibája van, hogy nem tart örökké. Mikor a hatalmas Caesar át akart kelni a háborgó tengeren s a hajós reszketve vonta fel a vitorlákat, Caesar rákiáltott: »Mit félsz, nyomorult, hiszen Caesart s szerencséjét viszed!« Caesar és szerencséje átment a viharos tengeren, de egy szép, csendes, langyos tavaszi napon még Caesart is elhagyta a szerencséje.

„Ez az ország nem pusztulhat el"

Mayer miniszter szerint most már komoly mezőgazdasági programot is lehet adni

Kettős elnöki figyelmeztetés Mayer miniszternek

(A Magyarország tudósítójától.) A képviselőház mai ülését 10 óra után néhány perccel nyitotta meg *Almásy* László elnök s nyomban folytatták a földmüvelésügyi tárca költségvetésének tárgyalását.

Mayer János miniszter

szólalt fel elsőnek, aki azt mondja, hogy százhat millió áll rendelkezésre az 59 milliónyi beruházásokkal, ami azt jelenti, hogy valamennyi tárca közül *a földmüvelésügyi van legjobban dotálva.* Több akciót vittünk keresztül a mult évben és pedig valamennyit külön programok alapján, ami azután rendkívüli munkatöbbletet jelentett a minisztérium tisztviselői részére. Ilyen munkatöbblet volt az *exportintézet megszervezése is.*

Mayer János

Igyekeztünk a takarékosság szellemével dolgozni. *A minisztérium létszámát 240 fővel csökkentettük.* A további létszámapasztáshoz azonban már nem tudnék hozzájárulni.

A *szakoktatásról* szólva hangsúlyozta, hogy főleg a kisgazdákat igyekeztek a többtermelés alapelveibe beavatni. Folytattuk tehát a traktorok beszerzését és *500 kisgazdát képeztünk* ki traktorkezelésre. 11.000 vagón műtrágyát osztottunk szét az országban és 300 műtrágya mintatelepet létesítettünk. (Zajos helyeslés.)

Jövő programunk olyan termelési ágakra fordítja a figyelmet, amelyek

nyersanyagot adnak az ipar részére.

(Zajos tetszés.) A szemtermelés helyett fokozatosan ipari növények termelésére akarunk áttérni. Nagy gondot fordítunk a selyemtermelésre, annyira, hogy most már

a selyemtermelő államok között a harmadik helyet foglaljuk el.

A többtermelés céljait szolgálja a talajtani laboratóriumok felállítása. Tudományosan kell megállapítani, hogy milyen műtrágya alkalmazása biztosítja a legtöbb sikert. Ebben a tekintetben a gabona- és lisztkísérleti állomásokra is nagyon fontos szerep vár. *Rendkívül fontos a gabona sikértartalmának és sütőképességének megállapítása.* Most

folyik a gabonakataszter felvétele.

Legközelebb már igen értékes adatokkal jövök a Ház elé. Következő feladat *a búza márkázása.* Ez olyanképpen fog történni, hogy a búzatermelési körzetekben megállapítjuk, mennyi búza termelhető ott a legelőnyösebben: a tiszavidéki, bácskai vagy a dunántúli. A márka már most meg fogja mondani az illető búzafajta belső értékét.

Farkas Géza: A papírbúza milyen márkát kap? (Mozgás.)

Felkiáltások a jobboldalon: Üzleti márkát!

Mayer János: *Nagy energiával folytatjuk a talajjavítási akciót.* Eddig 2200 hold talaját javítottuk meg. Ellenőriztem a munkát. *Az összes meszezési, szikjavítási telepek nagy sikert mutatnak fel.*

A szakoktatás terén gyarapítottam a téli gazdasági tanfolyamokat. *Szikjavítási, rét- és legelőjavítási tanfolyamokat is tartottunk.*

A termelés előmozdításának egyik főtényezője az állattenyésztés.

Továbbra is külföldről fog importálni tenyészállatokat, minden erővel azon van, hogy megfelelő összeget biztosítson erre a célra.

A *baromfikivitelben* csökkenés mutatkozik ugyan, a tollkivitel azonban emelkedett, amiből az következik, hogy a belső fogyasztás növekedett. *Korlátlan lehetőségek vannak a baromfitenyésztés terén.*

Leteszi a Ház asztalára azt a névsort, amely arról szól, hogy kik kaptak a baromfitenyésztési kölcsönből.

A *szarvasmarha-állomány* törzskönyvezését kívánja támogatni, ami a tejtermelés fokozása érdekében történik és remélhető, hogy mint agrárállam, növelni fogjuk tudni tejtermékeink kivitelét; *a mai behozatalnak ugyanis feltétlenül csökkennie kell.*

Törzskönyvet kíván felfektetni a lóállományról is. Lóállományunk számbelileg fejlődött, *sajnálatos, hogy kivitelünk nem fejlődik. A takonykór megszüntnek tekinthető. A veszettség elleni oltás folyamatban van.*

A fásításról

kijelenti, hogy évi 3400 hold területen történt fásítás.

A mezőgazdasági munkások betegség és rokkantság elleni biztosításának előkészületei már folyamatban vannak.

A statisztikai adatok már elkészültek, minthogy azonban 3 millió mezőgazdasági alkalmazottról van szó, nem lehet elhamarkodni a dolgot. Itt csak azt jelenti be, hogy *feltétlenül még ebben a naptári évben tető alá hozza ezt a kérdést* is.

Az értékesítés terén

nagyon sok a nehézség. A gazdasági miniszter úr, de a pénzügyminiszter úr is, behatóan és részletesen világították meg azokat az okokat, amelyek lehetetlenné teszik a bajok orvoslását. *A kormány ugyanis nem rendelkezik ennek megfelelő eszközökkel. (Mozgás és nyugtalanság.) Nagyon drága a kamatláb.* Amerika legyőzhetetlen versenyt támaszt. De mégsem nézhetük ölbe tett kézzel a bajokat. *A kormánynak mindent el kell követni, hogy legalább enyhítse a helyzetet, amíg elkövetkezik Európaszerte a józanabb politika.*

Ezért alapítottam meg

az exportintézetet,

amely nem köt üzletet, nem kap jutalékot, egyetlen célja az exportkereskedelem önzetlen támogatása. (Nagy helyeslés.) *A kisexportőrök az exportintézetben kapnak most már mindenről felvilágosítást* az üzleti titok elárulása nélkül. *Meggyőződésem, hogy ha mi a kereskedelemmel meg tudjuk magunkat értetni, akkor erősen hiszem, hogy úgy a termelés, mint a pangó kereskedelem felvirágoztatása révén megjavíthatjuk a kereskedelmi mérlegünket.* (Helyeslés.)

Ebben a tekintetben

fontos a borexport is.

Egyik állammal most kötöttünk 50.000 hektoliteres borkötést, egy másikkal még többet. (Tetszés.)

Az országot gyümölcskörzetekre osztottuk.

Tudós pomológusok állapítják meg, hogy milyen gyümlöcsfajta termeszthető tömegesen. Fentartani kívánja azokat a tanfolyamokat, amelyeken a gyümölcsfa kártevői ellen való védekezést adják elő a gazdáknak. (Élénk helyeslés.)

A lillafüredi vadászatok

Mayer János: Reisingernek igaza van abban, hogy kultúralkotásokban szegény ez az ország. Elvesztettük fürdőinket. Figyelembe kell venni, hogy *más a Balaton és megint más Lillafüred.* Reisinger ízetlen megjegyzéseket is tett a Lillafüred környékén folyó vadászatokról. *Ezek a megjegyzések nem helytállók.* Bőhm miniszteri tanácsos számlái nem tartalmaznak titkokat. Tudósok, geológusok, bányatanácsosok jártak Lillafüreden és pedig napidíj, költségmegtérítés nélkül, legalább ellátásban részesítettük őket. Mindannyian tudjuk, hogy az elejtett vadak bőréből fedezik a vadászatok költségét. *Nem lehet elhinni bárkiről, de rólam sem, hogy az állam fizette ki a borravalókat.* (Nagy zaj.)

Felkiáltások a jobboldalon: Rosszhiszemüség.

Mayer János: Reisinger is vadász, aki nem tűrné, hogy helyette a vendéglátó gazda fizesse a borravalót. De az is természetes, hogy mint vendéglátó gazda, mi láttuk el a vendégeket. (Helyeslés.)

A Mezőssy-féle támadás

A Mezőssy-féle támadást is szóvátették itt a Házban. *(Nagy éljenzés a jobboldalon és a jobbközépen.)*

Mayer János: Nem kívánok ezzel a támadással foglalkozni. *a tisztikart azonban nem szabad leminősíteni.* A minisztérium tisztikara mindig helyén volt, mindig önzetlenül dolgozott, nem érdemli meg tehát, hogy egy volt földmívelésügyi minisztert leminősítse. (Helyeslés.)

A fagykár-kölcsönöket

a községeknek kellett garantálni. A vetőmagot idejében osztottam ki. Ott jártam a fagykársujtotta vidékeken, magam állapítottam meg a károkat, azután elmentem a pénzügyminiszterhez és kieszközöltem a szükséges pénzt. *A minisztérium permanenciában maradt. Mire a gazdatársadalom észrevette a nagy bajt, már ott is volt a vetőmag.*

Hatszáz holdat szántottak ki a fagykárok miatt, de egyetlen hold sem maradt bevetetlen.

Ezt az akciót személyesen vezettem. A fagykársjutotta gazdákat átsegítjük a nehéz helyzeten. A pótvetemények igen szépen fejlődnek.

Malasits hajmeresztő dolgokat mondott el a cselédlakásokról. *Nem tu-*

dom, hol járt a képviselő úr...

Malasits Géza: *Fényképeket hozok majd.*

Mayer János: *Egyetlen adat sincs arra.* Egyetlen konkrétum sincs. A fényképeket szívesen látom, de azok sem fogják megcáfolni azt a tényt, hogy *az idevonatkozó törvényt végrehajtottuk.*

Lármás jelenetek között beszél tovább a miniszter

Szólnom kell a kormány szociális politikájáról. *250.000 házhelyet osztottunk ki, 20 milliót költöttünk lakásépítésre. Tüdőszanatóriumokat építettünk. Ez nem kirakatpolitika.*

Farkas Géza: A kisantantnak mondja.

Malasits Géza: A képviselő úr óvatosabban beszéljen.

Folytonos lárma és zaj, az elnök állandó csengetéssel sem tud csendet teremteni.

Mayer miniszter: Azt is mondották a Házban, hogy a paprika kérdésben nem tudok érvényt szerezni a rendeletemnek. Hadd verekedjék Kalocsa Szegeddel.

Csaknem valamennyi agrárképviselő közbeszól, úgyhogy a miniszter nem tudja folytatni beszédét.

A lárma percekig tart.

Mayer miniszter: *Szeged csakugyan a saját márkája alatt hozta forgalomba Kalocsa paprikáját, de Kalocsának nem kellett volna eladnia ezt a paprikát.*

Szabóky Jenő valamit közbeszól, mire az *elnök* nagy derültség közben rácsenget: *A képviselő úr már tegnap elmondotta beszédét.*

Mayer miniszter: Wolff Károly tegnap felajánlotta a főváros szolgálatát, amelynek igénybevételét kérte. Nagyon örvendek ennek a kérésnek, igen jelentőségteljes dolognak tartom. *Azt is helyeslem, hogy a főváros megszerezte a nagytétényi sertéshizlaló érdekeltségét.* Nagyon helyes lépés ez, mert *közeledés a falu felé.*

Mayer János azt hiszi, hogy mindenben eleget tett a kívánalmaknak. (Úgy van a jobboldalon.) Meg tudja érteni, amit Friedrich István mondott, hogy sohasem volt olyan sok mezőgazdasági szakértő, mint most. Ez természetes, mert az emberek rájöttek arra, hogy

Magyarország legfontosabb tényezője a mezőgazdaság.

A gazdasági élet felvirágoztatásától függ az ország jóléte. A gazdaközönség nagy érdeklődése és áldozatkészsége odáig vitte a dolgot, hogy

most már komoly mezőgazdasági programot is lehet adni.

Köszöni a Ház meleg érdeklődését s kijelenti, hogy *ez az ország nem pusztulhat el, mert ezé az országé a jövő.*

A jobboldalon ülő kisgazdák felállnak és lelkesen tapsolják a földművelési minisztert, majd sorra járulnak hozzá üdvözlésére.

Felkiáltások a szocialistáknál: Jól volt rendezve Farkas Géza.

Kettős elnöki figyelmeztetés Mayer miniszternek

Elnök: Meg kell állapítanom, hogy nincs módomban, hogy a minisztereket beszédükben korlátozzam, de le kell szögeznem, hogy *miniszteri felszólalásnak a költségvetés tárgyalásánál csak oly értelme van, ha az általános vita lezajlása után megadja a szükséges felvilágosításokat a Háznak. A miniszter úr már a részletes tárgyalás megkezdése után tartott hosszú beszédet és ezzel időt vett el a különben is szűk időre korlátozott részletes tárgyalástól. Arra kérem a kormány tagjait, hogy a jövőben a vita bezárása után, de még a szavazás előtt szóljanak fel, nehogy a jövőben ilyen mértékben rövidítsék meg a részletes tárgyalásra a házszabályokban kiszabott időt.*

Az elnök enunciációja általános feltűnést kelt a Házban.

Ezután áttérnek a második címre, amelynél **Reischl Richárd** *a Balaton befásításáról* beszél. **Mayer miniszter** rövid válasza után a címet változatlanul elfogadja a Ház.

A *harmadik* címnél **Melczer László** megállapítja, hogy a mezőgazdasági felügyelők jelentéseinek a valóságnak megfelelőknek kell lenniök. Inkább pesszimista legyen a jelentés, mint alaptalanul optimista.

A földművelésügyi miniszter azonnal reflektálni kívánt, de az elnök csenget és jelenti, hogy még több szónok is van hátra a címhez. Mayer János erre leül.

Kócsán Károly azt kívánja, hogy a baromfitenyésztésre nagyobb összeget fordítsanak.

Reischl Richard: A gazdasági felügyelők ne aktaszerűen intézzék az ügyeket, hanem telefónon, vagy személyes kiszállással. Kijelenti, hogy a tejgazdaság terén exportlehetőségeket kell teremteni.

Flandorfer Ignác kevesli az összeget, amelyet a cím felvett.

A vetésjelentések

Gubicza Ferenc kifogásolja, hogy a gazdasági tudósítások nem elég alaposak. **Förster Elek** kéri a minisztert, hogy ne akadályozzák a gazdasági felügyelők kiszállásait.

Mayer János földművelésügyi miniszter válaszában kijelenti, hogy *140 gazdasági felügyelő és 810 gazdasági tudósító jelentése alapján állítják össze a termésjelentéseket.* Tagadja, hogy a vetésjelentések nem állnának reális alapon. Teljes felelősséget vállal azokért, mert inkább mindig pesszimisták. Az állam 91 baromfitelepet tart fenn. A folyó létszám 1931 őszéig 120.000-re fog emelkedni, a tojáshozam pedig 13 millió darabra. Leteszi a Ház asztalára azoknak a névsorát, akik baromfitenyésztési kölcsönben részesültek.

A Ház ezután változatlanul elfogadta a szakaszt.

A lótenyésztési címnél **Melczer László** nem tartja szerencsésnek, hogy Gyöngyösön méntelepét állítottak fel.

Mayer János kijelenti, hogy a gyöngyösi huszárlaktanyában megfelelő elhelyezkedést kapott a méntelep, ezért állították ott fel.

Krisztián Imre az oltóanyagok kérdésével foglalkozott.

Mayer miniszter megállapítja, hogy az oltóanyag intézet felállításával igen fontos szervvel gyarapodott a mezőgazdasági szakintézetek száma. A földművelésügyi minisztérium hivatalból állapítja meg az oltási díjakat. Szükségtelennek tartja, hogy nagyobb befektetésekkel az állam konkurenciát csináljon az oltóanyagtermeléssel foglalkozó magánintézeteknek. Kéri a cím elfogadását.

A hatodik címnél, amely

a gazdasági szakoktatásról

szól, **Krisztián Imre** sürgeti a gazdasági szakoktatás fejlesztését.

Kócsán Károly hasonló értelemben szólal fel. Megállapítja, hogy *az analfabéták elsősorban a mezőgazdaság köréből kerülnek ki.*

Friedrich István: *És a politikusok köréből.*

Reischl Richárd: Szintén a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztése mellett beszél és *sürgeti a mintagazdaságok szaporítását.*

Maróthy László a téli szakoktatás mellett foglal állást és a sárvári tejgazdasági szakiskola fejlesztését sürgeti.

Mayer földművelésügyi miniszter maga is nagyon fontosnak tartja a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztését s minden intézkedést megtesz erre vonatkozóan. Bejelenti, hogy ezentúl

a tanítóképzőkben is fognak mezőgazdasági kiképzést adni.

A földművesiskolák nem a gazdatiszteknek kívánnak konkurenciát okozni, hanem elsősorban olyan kisgazdák kiképzését célozzák, akik azután a tanultakat saját birtokukon érvényesítik.

A címet ezután változatlanul elfogadják.

A *hetedik* címnél, amely

a vízszabályozásról

szól, **Melczer László** a Sajó szabályozásának sürgősségét hangoztatja.

Csák Károly a Dráva és a Mura szabályozását sürgeti. Segítséget kér.

Hodosy Gedeon a Gyöngyösön keresztülfolyó nagy patak szabályozása érdekében szólalt fel.

Schandl Károly a Marcalvidék szabályozását sürgeti.

Szabóky Jenő a vízügyi törvény végrehajtását kívánja.

Láng János a lecsapolásokról.

Forster Elek az öntözésekről beszél.

Maróthy László a Rába folyó szabályozását teszi szóvá.

Mayer János földművelésügyi miniszter válaszol az elhangzott felszólalásokra. *Ismerteti a kormány vízügyi beruházásainak programját* és a címet elfogadásra ajánlja.

A Ház ezután változatlanul fogadta el a hetedik címet, majd az elnök az ülést tíz percre felfüggesztette.

Tízen pályáztak a tisztifőügyészi állásra

(A Magyarország tudósítójától.) A Szabó Imre halálával megüresedett tisztifőügyészi állásra pályázatot hirdettek, amely *ma délben* járt le. *A főpolgármesterhez tíz pályázat érkezett. Következők pályáztak: Várady* Jenő tisztifőügyészhelyettes, *Szemethy* Károly, *Reichl* Károly, *Fertsek* Leó, *Seidler* Károly, *Günther* Ferenc, *Szelle* József tisztiügyészek, továbbá *Csorna* Kálmán árvaszéki ülnök, *Venczel* Árpád ügyvéd, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag és *Bottl* Ágost ügyvéd.

A kijelölő választmány *ma délután öt órakor ül össze, hogy a jelölés kérdésében döntsön és a jövő szerdai közgyűlésen már meg is történik a döntés, hogy ki lesz az új tisztifőügyész.*

Erzsébet királyné szobra, amelyet a napokban állítottak fel a Margitszigeten (Körmendi-Frimm Jenő szobrászművész alkotása)

VILÁGOSSÁG ÉS JÓAKARAT

Világosságot és jóakaratot a népek között... MacDonaldnak, az új angol miniszterelnöknek ez az első politikai kijelentése úgy hangzik, mint egy biztató mottó, eljövendő munka programja előtt. A világosság és jóakarat fényét szeretné kigyújtani a gonosz indulatok gőzkörébe burkolt Európa homályán, amelyben eddig legfeljebb a gyűlölet, az ellenségeskedés, a bosszú és az intrika villámai lobbantak fel. MacDonald a jóakarat napsütését óhajtja, kívánja, akarja és sürgeti. Nyilván mert jól látja, hogy erre van ma szüksége Európa népeinek mindenekfelett.

Valóban: világosság és jóakarat a népek között, — a béke biztosításának ez az első, sőt talán egyetlen módja, a sötét és rosszakaratú »békekötés« után. Ami igaztalanságot Versaillesban és Trianonban elkövettek, azt csak világosságnál lehet reparálni. A megértő jóakarat világánál, amely rásüt a vérző országcsonkokra, a tíz év óta genyedő sebekre, az erőszakkal hasított határokra. A jóakarat világosságánál egyszerre kiderül majd, hogy milyen katasztrofális sérelmeket okozott a sötétben kiterrorizált »béke«, az igazi, állandó békének ez a legnagyobb és legveszedelmesebb ellensége.

A józan Anglia józan gondolkodását halljuk megszólalni MacDonald szavaiban. Hivatalos helyről majdnem az első józan megnyilatkozást, — Trianon és Versailles óta — amely a volt ellenségek részéről hangzik felénk. S ha MacDonald tettekben kifejeződő programja is beváltja az előszó ígéretét: hamarosan jobb napok virradnak árva Magyarországra, amelynek a mainál méltóbb helye van a nap alatt.

Várjuk hát, hogy jöjjön a világosság hajnala s mielőbb felkeljen fölöttünk is a jóakarat napja.

PESTI NAPLÓ
TÖKÉLETES REGGELI LAP
VASÁRNAP EGÉSZ HÉTRE VALÓ OLVASNIVALÓT AD
MÉLYNYOMÁSOS KÉPES MŰMELLÉKLETE TELJES HETILAP
JÚLIUS 1-TŐL FÉLÉVI ELŐFIZETÉS

Körmendi Frim János
szül. 1886-okt. 21.

A Hit diadala, tymp, III., Margit-sziget, [illegible] kápolna.
Angyalos kút (angyal Strobl A-tól), III Margit-sziget.
Eötvös-u. 29, Női akt kút, az előkertben.
Erzsébet királyné, III Margit-sziget, rózsaliget.
Evangélikus iskola érettségisek emlékpadja, VII., Vilma Királynő-út 17.
Korányi Frigyes dr. br. id, II., Belklinika, VIII., Üllői-út 26.
Nullás kilométerkő, II., Clark Ádám-tér.
OTI-torony: Karitás, VIII., Fiumei-út 19.
Phoenix bérházcsop.: Guggoló női akt kút, V., Tátra-utca 11.
Szobieszki János emléktábla, IX., Szobieszki-u.

Medvey 120. l.

Téglás Gábor X. 94.

Raymond Poincaré / volt francia köztársaság elnöke /
Egyoldalu, álló tégla alaku, balra tekintő szakállas mellkép, felirás nélkül.
Méret 25 x 30 cm.
Mesterjegy: monogramm az alsó jobb sarkában K.K.P. az évszámmal készült párisban. Bronzba öntött plaketts.
Vagy 10 drb. készült belőle.

Ferdinand / volt bolgár király / Parisban készitettem. Felirás nélküli plakette.
Balra tekintő szakállas mellkép. Hátlapja nincs. Bronzba öntött plaketts.
Álló tégla alaku, balra tekintő, felirás nélkül. Méret 25 x 30 cm. Mesterjegy: jobbra lenn monogramm K.K.P. készült 1912 ben. párisban.

Grof Felix de Luckner, jobbra tekintő fej. Kerek egyoldalu plakette, bronzba öntve. Kőrirat jobb oldalán, domborubetükkel. „Comte Felix de Luckner"
Mesterjegy: balra lenn domboru K.K.P. és 1916 évszámmal, készült Ile Longue-on / francia ország / 1916 ban. Hátlapja nincs.

Herman de Mumm / híres pezsgő gyáros / balra tekintő fej, egy oldalu kerek plakette, bronzba öntve, felirás nélkül. Jelzés, jobb alsó oldalon K.K.P.

Max Haehle / német gyáros /

Kerek egyoldalu plakette, bronzba öntve 14 cm. átmérete. Feliráss körbe széles domboru betűkkel „Max Haehle MCMXV. romai számok. Készült. Ile Longue-on / francia ország / A fej balra néz szakál nélkül szemüveggel. Jelzésem K.K.P. lent.

C. Pedeillès / francia egredes / Egyoldalu álló tégla alaku bronz plakette. A fej balra tekint csákó val a fején egyenruhában mell kép az alsó részében domboru betűkkel „Ile Longue - Colonel C. Pedeillès" Készült Fort de Lanveoc-ban / francia ország / 1916-ban. Méret: 9 x 14 cm. jelzés K.K.P.

Fogsági emlék érem / francia fogság / Egy megbilincselt férfi alak a kerek térbe szoritva kör irattal. „In vinculis. constantia. et. serenitate. junkti" Bronzba és ezüstbe préselve. sokszorositotta Seemann / Leipzig / 500 példányban, átmérete 13½ cm. Egyoldalu emlékérem. A tuloldalon egy szerüen belevésve „Geschaffen von Paul von Kovács in der Gefangenschaft. Ile Longue. MCMXIX."

Grof Apponyi Albert. Egy oldalu álló tégla alaku bronz plakett. A fej balra tekint, feliráss nélkül. Név jelzés. Lent jobb sarkában

„Kurtapataki"

Készült 1920 ban. Méret: 15 x 21 cm.

Gömbös Gyula.
Kör alakú plakett 14½ cm. a kör mérete. Egy oldalu fej kép. A „move"-nak készült bronzból 3 drb. Ön tött plakett. A feliras „Sárfai-Gömbös-Gyula-a-move-elnöke-1921" domboru betükkel. Lenn belevésve „Kurtapataki". Körül gyöngy szegély. A fej balra tekint.

Dr. Lenchossek Mihály. proff.
Kör alakú plakett 14 cm. egy oldalu fej kép feliras nélkül. Jelyés lenn „Kurtapataki". Ön tött bronz.

Dr. Reményi-Schneller Lajos
a közs. takarék vezérigazgatója.
Kör alakú bronz plakett, egy oldalu, mérete 14 cm. Fej kép feliras nélkül. Bal profilban. Készült 1920.

Usetty Ferenc / ~~volt~~ Ferenc-József intézet volt Kormányzója, nemzetgyülési képviselő /
Kör alakú bronz plakette, egy oldalu, méret 14 cm. Csak fej arckép bal profilban. Irás körben domboru betükkel „Usetty Ferenc a m. kir. Ferenc-József nevelő intézet Kormányzója." Mester jegy a fej alatt „Kurtapataki" Készült 1920 ban.

Gömbös, Lenchossek, Schneller, Usetty plakettok kiállitva voltak a Mücsarnok 1921 tavaszi tárlatán.
A felsoroltakan kivül készült egy pár 100 plakett, rengetes gyermek és női portré.

A plakett művegetben H. Kautsch mester tanítványa voltam Párisban.

Kormendi Finn in Jenő

Majolika szolor

Gádor István: Pályám mellékéről.
Művészet, 1975. november - 4 oldal.

Kormendi Frinum Jenő

Majolika szolor

Gádor István: Pályám emlékeiből
Művészet, 1975. november – 4 oldal

Körmendi Frimm J

* **(Plakátok.)** Ujabban egyre több szóhoz jut nálunk a művészi plakát, mely egy-két évtizeddel előbb még ismeretlen fogalom volt itthon. Az Üllői-uti iparművészeti muzeumban több külföldi plakátkiállitást is láttunk, sőt retrospektiv gyüjteményben tanulmányozhattuk hazai plakátművészetünk kiforrását. Most az idei tavaszi vásár alkalmából a városligeti *Iparcsarnok* rendezett plakátkiállitást, mely módot akar nyujtani a vidékről felsereglő magyar gyárosoknak, iparosoknak és kereskedőknek arra, hogy megismerkedjenek, megbarátkozzanak a művészi, jó plakátokkal s azokkal a plakátművészekkel, akik főleg a művészet ezen ágát kultiválják. Huszonhét kiállitója van e csoportnak, melyből kimagaslik egyik leghivatottabb plakátművészünk: *Biró Mihály* neve, aki ma Faragó Gézával együtt a legkedveltebb plakátokat készíti. Igen szépen izmosodott meg *Tuszkay Márton* művészete is, aki ugyancsak ismeri azokat az egyszerü eszközöket, melyekkel a jó plakátoknak a laikusra szinte szuggesztiv erővel kell hatni. Kivüle *Bardócz Mihály*, *Gara Arnold*, *Körmendi-Frimm Jenő*, *Kürthy György*, *Lakatos Artur*, *Vértes Rezső* az ismertebb nevek, de egész sereg ujabb tehetség is küzd az érvényesülésért.

közműveltségre hasznos munkák szövegének

lyt többé nem nyerhetnek.

16. czikkely.

épészeti úton a jelen törvé
ek alávetett és az állam tul
5, vagy állami művészeti int
ött dolgokat reprodukálni szá
les az illetékes felügyelőnél vag
érvényt benyujtani. Kézi gépp
kis nagyságú fényképekre néz
intézet élén álló tisztviselő sz
sésre adott engedelme.
lére kitett ingatlan és ingó do
ég alatt végzett fényképezé
meg van engedve.

tovább

Pesti Hirlap

1914. apr

30.

nyujtani a közoktatásügyi minisztériumhoz.

A felügyelő, ha a következő czikkelyben tartalmazott jogával élni nem akar, felterjeszti a minisztériumnak a véleményével ellátott kérvényt.

22. czikkely.

A felügyelőknek és az egyes múzeumok és képtárak igazgatóinak — felelősségükre és sürgős esetekben meg van engedve, — hogy a nekik előlegezett alapokból egyezer lira erejéig ingó dolgokat vásároljanak, amiről a minisztériumnak rögtön jelentést tartoznak tenni. Az egyezer lirától kétezer liráig rugó vásárlásokra szükséges a minisztérium előzefelső tanácsának véleményét.

II. RÉSZ.

A többi jogi személyekre különös intézkedése

1. §. Fenntartás.

26. czikkely.

A községek, a megyék,[1] a va letek,[2] bármily természetű egyh

1 Provincei.
2 Confraternite.

Körmendi Frim Jenő

Ország-Világ. 1913. 550 l.

Báró KORÁNYI FRIGYES, a most elhunyt orvostanár márványszobra a Korányi-klinika lépcsőházában. (Körmendi Frim Jenő szobrász műve.)

Körmendi Frim Jenő

VIII. TEREM.

PÁSZTOR JÁNOS.

*261 Mea culpa. Szobormű. Eladó.

HOLLÓ BARNABÁS.

262 Aranka márvány szobor. Magánt.

TELCS EDE.

*263 Szent Kristóf. Szobormű. Eladó.
264 Arcképtanulmány. Szobormű. Magánt.
265 Bőség. Dekorativ szoborminta az Artézi fürdőhöz. Szobormű. Magánt.
266 Távozó. Gipsz-szobormű. Bronzban eladó.

LÁNYI DEZSŐ.

267 A Mester portraitja. Szobormű. Eladó.
268 Fáradtan hazafelé. Szobormű. Eladó.
269 Nagy Endre portraitja. Szobormű. Magánt.

TELCS GINA.

270 Női akt. Bronzszobormű. Eladó.

KÖLBER DEZSŐ és TARDOS KRENNER VIKTOR.

271 Erzsébet-emlèktorony mozaikképe. Szent István palástjának javítása. Olajf. Magánt.

KÖRMENDI FRIM JENŐ.

*272 Leány. Szobormű. Eladó.
273 Női akt. Szobormű. Magánt.
274 Férfi fej. Szobormű. Eladó.
275 Női fej. Szobormű. Eladó.
276 Férfi fej. Szobormű. Eladó.
277 Férfi fej. Szobormű. Eladó.

KISS JÓZSEF.

278 Anthes György mellszobra. Szobormű. Magánt.

NAGY LÁZÁR.

279 Vadrózsák. Olajf.

HORVÁTH GÉZA.

280 Kút-csoport. Gipsz-szobormű. Eladó.

PAPP GÁBOR.

281 Székely kapu. Olajf. Eladó.

LUKÁCSY LAJOS.

282 Lonzay, a Király-színház tagja. Gipsz-szobormű. Eladó.

SÁMUEL CORNÉL.

283 Tanulmányfej. Szobormű.

CSER KÁROLY.

284 Arcképtanulmány. Szobormű. Eladó.

LUX ELEK.

285 Női fej. (Fragment.) Groupe Idylle. Szobormű. Eladó.

BAHNO PÁL.

286 Tanulmányfej. Szobormű. Magánt.

IFJ. UHLACZKY JÓZSEF.

287 Öcsém képmása. Szobormű. Magánt.

KIRÁLYFALVY KÁROLY.

288 Alkony a tengeren. (Lussin-Grande.) Olajf. Eladó.

FEJÉR SÁNDOR.

289 Krisztus elfogatása. (Vázlat.) Olajf. Eladó.

PATAKY LÁSZLÓ.

290 Orvvadász. Olajf. Eladó.

291 Rabtemetés. Olajf. Eladó.

FEJÉR SÁNDOR.

292 Refusé. Olajf. Eladó.

LUX ELEK.

293 Idylle. Szobormű. Eladó.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN

294 Dr. A. D. portraitja. Márványszobormű.

STROBL ALAJOS.

295 Székely Bertalan. Márványszobor.

Körmendi Frimm Jenő

F. Á.: Megszólal öt szobor...
Pesti Napló 1937 jul. 25.
(Felállítandó fővárosi szobrok)

*

Körmendi-Frimm Jenő műterme kerül sorra ezután.

Itt más atmoszféra fogad — csillogóbb, könnyedebb... karcsú akt hever elgondolkozva szegletes lapon, keskeny, fából faragott madonna hajtja le finom, fojtott bánatban a fejét — a szobor, amellyel beszélnivalónk van, kőpadon ül keresztberakott karokkal és elmerülten fordítja félre az arcát. Hajlékony ,mégis lágyformájú teste van — nő, annyira nő, hogy igazán nem kell hozzá sok fantázia, hogy azt higgye az ember: megszólal.

— Kicsit egyedül fogom érezni magam abban a parkban, ahová kerülök, — panaszkodik.

— Viszont talán a többi nő, aki odajön és szintén egyedül van — összebarátkozik majd velem... egy szobor olyan szívesen hallgat meg mindent... és állítólag néha még bölcs tanácsokat is ad. Ha mást nem, legalább azt, hogy az egyedüllét szép és dekoratív is tud lenni... — szól a szobor nagyon halkan, és finom kezeit szorosan magához szorítva mintha még kicsit jobban lehajtaná a fejét...

fordítás

VKERESKEDÉSE
SÉBI
1-45
jár
y 28
Kötv
ldra
2 ol
al
ériu
rago
a, l
rtén
néme
ófia
fejl

Körmendi Frimm: Akt

kult. Babitsné Török Sophie foglalkozik évek óta azzal a tervvel, hogy regényt ír róla és aprólékos szorgalommal gyüjtögeti ennek a furcsa életnek az adatait. A Nyugatban írta meg három év előtt, egy briliáns cikkben, hogyan döbbent rá Maj-

Körmendi Frim

„Ilma"

U. 3957.

Erzsébet királyné
arcképe, melyet
most állítottak fel
a Margitszigeten

Repr.

Pesti Napló. 1929
jun. 16.

A FAIPARI SZAKOSZT
ARBEITEN DER FACHABTEILU

Körmendi Frim Jenő

Női arckép ábrázoló
reliefje regy.
Művészet 1914. 45. l.

Oltárszárny.

A ghirlandos hátterű
herczeg és magyarországi
másik oldalán pedig szent
mot szemlélhetjük, midőn ő,
ben, a papi fejedelmeknek é
deti és a midőn neki Jézus
jelenik meg. Szent Imre hár
resztes országalmával jobb
fejét nyílt korona diszíti, sz
hasított köntöse alatt piros
aranyszíj szorítja. Szent E
fogja, baljában kosarat tart
visel, szőke haját kibontva h
öv szorítja. A lebegő mon
vege olvasható.

Fa, méretei 186:67 cm.—
Kifüggesztésére vonatkoz
a) Az Orsz. Képtárban. 18
a XV. századból: Oltárszárny. –
országi festő a XV. századból: C
garischer Maler aus dem XV. Jah
Emerich und Elisabeth). — 189
siècle: Saint Emeric et sainte El
Magyarországi festő a XV. száz
b) A Szépművészeti Múze
országi festő a XVI. századból
1906,: I. 12–13. *École hongr*
beth. — 1910: I. 12–13. *École*
ric. – La Prédication de saint Pi

Vétel
1888

amely ingerelje a kíváncsiságot a művészet iránt, amely az ifjúságot és a laikusokat, akik pedig számtalanok vagyunk, elvezessen a művészet fogalmához, amelyről egyébként ma csak annyit tudunk, hogy drága és azért drága, mert urak munkája, elvezessen a művészet kiválóbb mestereinek és alkotásaiknak ismeréséhez, amely tájékoztasson az aktuális művészeti eszményekről és amelynek szorgalmas olvasása bizonyos művészeti ismeretekhez juttasson. Mert ma hol olvashatunk ilyesmit? Talán a napilapok művészeti rovataiban? Hiszen a legtöbb lapnak nincs is külön művészeti rovata, vagy ha van, pár sorban végez a művészeti eseményekkel. Hát még a vidéki lapok! Azokat a sajtóiroda csak politikai cikkekkel látja el, pedig elláthatná kulturálisakkal is, speciálisan művészetiekkel is, ha a sajtóirodában helyet kaphatna olyan író is, aki nemcsak politikával, hanem művészettel is foglalkozik.

És most képzeljük el, minő jótékony hatással lehetne közönségünkre, ifjúságunkra, ha volna oly művészeti szakirodalmunk, melyet az is kezébe vehetne s élvezettel olvashatna (s ezt mentül gyakrabban tehetné), aki ma művészetünk iránt egyáltalán nem is érdeklődik, ha a fővárosi és vidéki szubvencionált lapok koronkint művészettel is foglalkoznának, ha a könyvkereskedésekben nemcsak a titkos rendőrök rémes históriáit árulná az ifjúságnak 1—2 krajcáron, hanem koronkint valamit Munkácsyról, Mészölyről és a külföldi nagyokról, ha például az állam azt rendelné el — hiszen annyi mindent rendel el, — hogy szerkesztessék művészeti folyóirat az ifjúság részére, mely kéthetenkint jó illusztrációkkal jelenjen meg s mely az ifjúság értelmi erejéhez alkalmazkodjék, amely hazánk műemlékeit ismertesse és magyarázza, amely a szépművészeti múzeum műtárgyait tárja az ifjúság elé, amely a művészet fogalmaihoz vezesse el az ifjúságot és az aktualitásokat is tárgyalja, amelyet a tandíjmentesek ingyen, a többi ifjúság pedig egy-két koronáért szerezhessen be. Akkor tisztelt közvélemény, az fog bekövetkezni, hogy míg a nebuló Horacius verseit magolja, a szülők fogják olvasni ezeket a füzeteket és az ifjú nem Sherlok Holmes

KÉPMÁS
KÖRMENDI FRIMM JENŐ SZOBORMŰVE

és Nick Carter detektivkirályok hajmeresztő történeteit fogja a görög órán a pad alatt titkon olvasni, hanem Munkácsyt, Mészölyt, a jáki templomot, Velazquezt stb.

A fanatikus hitével bízom a magam igazában. A fanatikus hitével hiszem, hogy így volna, amint mondom. Mert tapasztalásból tudom: a művészetbe csak bele kell kóstolnunk és a művészet rabjaivá leszünk. Nincs a világon az a zsarnok, aki nagyobb önkénynyel tudjon felettünk uralkodni, mint a művészet.

És mikor ezt tudom és mikor látom, hogy semmi sem történik, amivel mindannyian, az ország egész intelligenciája, meghódíttassunk a művészet szolgáivá, amikor érzem, hogy ezzel a mulasztással rettenetesen vétkezünk nemzetünk léte, fennmaradása és jövője ellen, önkéntelen tólul ajkaimra a kérdés:

Hát a sajtó útján csupán a politikai közvélemény befolyásolására van pénz?

BALOGH BERTALAN

Művészet 1909

PAPIRSZELETKÉK

DILETTÁNSOK

A művész, az igazi hozzáértő feltétlen és teljes érdeklődéssel és komolysággal viseltetik a művészet és a műalkotás iránt. A dilettánsban mindez csak félig van meg. Tesz-vesz, de nem cselekszik.

Goethe

*

A dilettánsok lényéhez tartozik, hogy nem ismerik a dolgok nehézségeit és mindig olyasmire vállalkoznak, amihez nincs erejük.

Goethe

*

A dilettáns könnyen dolgozik és mit sem sejt a műremek mélységeiért vívott nehéz küzdelemből, csak örvend a nekilendült fantáziája játékának.

Dr. Paul Ferd. Schmidt

*

Ti dilettánsok csak pirongatást érdemeltek, mert rendesen két eset előtt álltok: vagy nincsenek saját gondolataitok s akkor idegenekhez nyúltok, vagy ha vannak saját gondolataitok, úgy nem tudtok mit kezdeni velük.

Mozart

*

A művészeti dilettánsok, mint aféle féltudósok, művészeti dolgokban a legcsekélyebb ítélőképességről tesznek tanúságot.

Anton Springer

*

A dilettáns úgy viszonylik a művészethez, mint a kontár a mesterséghez.

Goethe

*

Uralkodók, akik művészetet is kegyeskednek űzni, mindig csapásai az illető országoknak.

Anselm Feuerbach

Valaki ezt mondta: „Ha egy dilettánst a munkájáért megfizetnek, legott szakember lesz belőle.“

Otto Weisz

*

Dilettáns az olyan fura legény,
Kinek olyat csinálni öröme,
Mihez bizony nem is konyít szegény.

Paul Heise

VEGYES.

Nodilles grófnő egy Krisztus-képet rendelt meg Jacques Louis Davidnál. A forradalom művésze eleinte nem akarta a megbízást vállalni. „Hogy' akarja, hogy én lefessem Krisztust? Hiszen nem ismerem, — talán Socratest, ha kívánja!“ A kép azonban mégis csak elkészült és David azzal a kijelentéssel adta át a művet a megrendelőnek, hogy az egy szép gárdista arcképe. Természetes, hogy a grófnő a képet nem fogadta el és megütközéssel jelentette ki, hogy egy katona előtt nem térdepelhet le.

*

A monumentális festészet, mely nálunk van, ellentétben áll a szociális állapotokkal, az egyházi festészet pedig a század szellemével. Ostobaság, hogy festők, anélkül, hogy hinnének bennük, több-kevesebb tehetséggel olyan históriákat melegítenek fel, amelyeknek csak úgy a mienktől különböző korba eshetett a virágzásuk. Ehelyett fessük tele a pályaudvarokat tájakkal, amelyeken átutazunk, azoknak a nagy embereknek az arcképével, akiknek a szülővárosán keresztülmegyünk, gépcsarnokokkal, bányákkal, gyárakkal — ezek a XIX. század szentjei és csodái.

Gustave Courbet

Közli T. H.

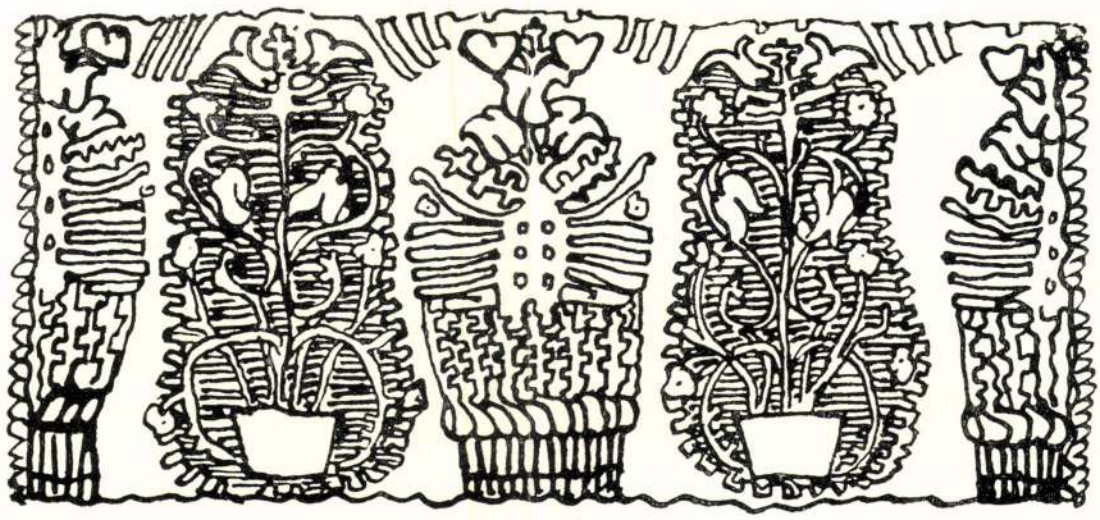

A BOLOGNAI FESTÉSZET SORSA FRANCESCO FRANCIA UTÁN

ADALÉK A BOLOGNAI FESTÉSZET TÖRTENETÉHEZ

A népvándorlás pusztitásaitól kifárasztott olaszságnak több mint kétszáz esztendőre volt szüksége, hogy erőit összegyűjtve magára eszméljen. A kimerültség korszakában kulturális szükségleteit javarészt idegen piacokról szerzi be. Így irodalomban, így művészetben. Az olasz irodalmi nyelv kialakulása előtt francia és provençal nyelven szólal meg a félsziget költői ihlettsége. A troubadourok Itáliában második hazára lelnek. Az első olasznyelvű irodalmi termékek tartalomban és formában egyaránt francia hatást tükröznek. Még Dante sem egészen olasz. Nem a „Dante" név filologiai magyarázása a döntő érv. Francia szellem villan át a Divina Commedia-n. Ennek egyes helyein a költő szinte kérkedik a francia viszonyok ismeretével. Önkénytelenül kinálkozik a föltevés, hogy Dante megfordult Párisban, ahol magába szívta a sajátos zamatú francia műveltséget. A korabeli francia törekvések méhében fogant meg egész irodalmi és politikai tevékenységének vezérlő eszméje: az olaszság felszabadítása a pápai gyámkodás alól és önálló állammá tömörítése. Az irodalom mellett a művészet is idegen forrásokhoz kénytelen fordulni. A bizánci művészet főként Velencét, Ravennát és a tőle egyidőtájt függésben lévő Bolognát teszi hűbéresévé. Délen, Sziciliában mintegy nyilt kapun keresztül özönlik be a francia szobrászat, csatát csatára nyer, s egész Pisáig nyomul előre. Közben Róma, az olasz értelemben vett antiquitás főemporiuma és a latin egyház középpontja állandóan szítja az anyaföld s annak műveltsége és művészete iránti szeretetet. E hatások eredőjeként kezd kialakulni a XIII. század vége felé a sajátosan olasz szellem, melynek legmagasabb kifejlésében is felismerhetők ez alapvető hatások nyomai. Az olasz művészet monumentális jellege bizánci eredetű. A lényeges kiemelésére, a közérthetőségre irányuló átlagos hajlama, napsugaras derűje a francia szellem közremunkálására vezethető vissza. Formai tetszetősségre való törekvése a francia mellett az antik szellemből sarjadzik. A császárkori Róma és nem a germánság hatásának megnyilatkozását kell látnunk akkor is, midőn általános

Midőn az új technikának még saját formái nem voltak: természetes, hogy ahhoz a technikához fordul, mely vele elvileg rokon. S midőn megtalálja a módját annak, hogy hatalmas arányokat hozhasson létre tisztán erőkből (vas), majdnem tömegek nélkül, természetes, hogy ahhoz az építéshez kapcsolódik, mely a legtömegtelenebb, mely fenntartó erőit szintén vonalakban koncentrálta s feltörekvő erőkre bontotta a nehéz tömegeket s vertikális vonalakra a síkokat.

De egy így megokolt kapcsolódás nem szolgai utánzás többé, hanem a legmélyebb, legművészibb megértés. S a kivitelben, a részletformák megoldásában sem lehet utánzat, mert maga a gondolat szabad, s építés-anyagi és építés-techikai okoknál fogva önként kapcsolódik egy régebbi gondolathoz.

Ez az anyag, mely önérvényesülése céljából választ ki magának egy régibb szisztémát, nem lehet elnyomva a részletformák termelésében sem. Nincsen is. Az új angol csúcsíves templomok újak. Csak az anyagtalanság, a vertikálizmus és vonalasság a csúcsíves bennök, a tömegelhelyezés, tömegtagoltság s a részletformák újak és szabadok.

Az egész épületekből, habár csak átmenetül szolgáltak egy új formavilágba, kiérzik a művészeti szükségszerűség, anyag és forma közötti kapcsolat, az igazi építészeti szervesség, mely művészeti belső kényszerűségből tudattalanul áll elő.

Úgy hiszem, ha az ember összehasonlít egy régi csúcsíves templomot, egy ilyen átmeneti angolt és a mi Országházunkat, első tekintetre megérzi a nagy különbséget köztük.

A két első szükségszerű létesülésük minden föltételében meghatározott; akkor keletkezett, amidőn keletkezett. Megvan mind a kettőben a saját frissesége, a saját ereje, a saját körülhatároltsága. Mind a kettő individuum, egymással némely szempontból rokon, de egymástól különböző, más körülmények, más létfeltételek mellett keletkezett külön-külön individuum. A harmadik, az magára vett csúcsíves részletformákat, melyek nem felelnek meg sem arányainak, sem rendeltetésének s melyek struktúráját sem fejezik ki, melyek szóval semmit sem csinálnak. A másik kettő eleven egész és organikus egység, ez a harmadik szétesett, nincsen összetartva, nem él. Részleteiben és arányaiban mást és mást fejez ki. Nem azért lett olyan, amilyen, mert ilyennek kellett lennie. Szóval nem szükségszerű.

KÉPMÁS
KÖRMENDI FRIMM JENŐ SZOBORMŰVE

És ezért művészet az a másik kettő és ezért nem művészet a harmadik. Mert azoknak, akik azt vitatják, hogy az építészet nem művészet, csak annyiban van igazuk, hogy nem minden, ami építve van, egyszersmind művészi is.

Az építészeti formáknak megvan a maguk szükségszerűsége, a maguk determináltsága, mely időnkint, korszakonkint más és más, mert más az építési anyag az építési technika s a művészeti gondolat. Ez a szükségszerűség, ez az uniformitás az, amelyet stílusnak lehetne nevezni s ez az, amely nélkül az építészet nem művészet.

DR. ELEFÁNT OLGA

Művészet 1909

Körmendy-Frimm Jenő

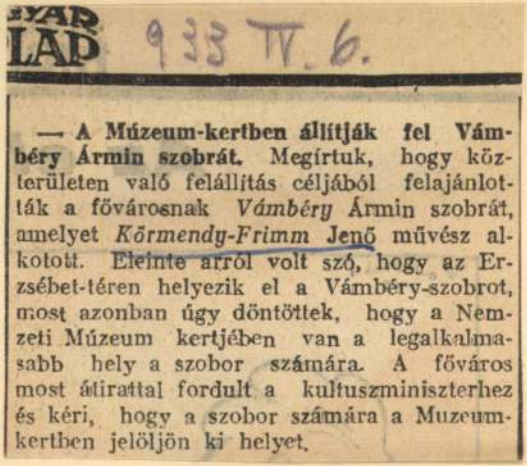

LAP 933 IV. 6.

— **A Múzeum-kertben állítják fel Vámbéry Ármin szobrát.** Megírtuk, hogy közterületen való felállítás céljából felajánlották a fővárosnak *Vámbéry* Ármin szobrát, amelyet *Körmendy-Frimm* Jenő művész alkotott. Eleinte arról volt szó, hogy az Erzsébet-téren helyezik el a Vámbéry-szobrot, most azonban úgy döntöttek, hogy a Nemzeti Múzeum kertjében van a legalkalmasabb hely a szobor számára. A főváros most átirattal fordult a kultuszminiszterhez és kéri, hogy a szobor számára a Muzeumkertben jelöljön ki helyet.

MH. 933. IV. 6.

Aranka 1903—1928 szept. 1." bevésett felirattal. Dobozának belsejében „Emlékül a Nemzeti Színház tagjai 1929 április".

Dr. Váradi Jenő.

618. **Nemzeti Színházi 25 éves tagsági gyűrű** aranyból, „Mészáros Lajos 1884—1923. Mészáros Sándor László 1911—1936" bevésett felirattal.

Mészáros Sándor László.

619. **Nemzeti Színházi 25 éves tagsági gyűrű** aranyból, „Rózsahegyi Kálmán 1901—1926" bevésett felirattal.

Rózsahegyi László.

620. **Bot,** mahagoni-fából, ezüstnyéllel, rajta a következő bevésett felirat: „Debrecenben is „Süt a nap" — Vén gazember". 1924 VI. 10—11. Rózsahegyi Kálmán kapta.

Rózsahegyi László.

621. **Fénykép.** Rózsahegyi Kálmánnak az 50-ik Bor emlékére 1901. III. 29. — Ligeti Juliska 1902. IV. 1.

Rózsahegyi László.

622. **Babérkoszorú,** ezüst, csokrán következő felirat „Dolovai Jób — Vilmának Budapest 1895 január 4". Török Irma kapta.

Gróf Berényi János.

623. **Török Irma arcképe,** fénykép.

Dr. Tóth László.

624. **Babérkoszorú,** ezüst, csokrán „Török Irmának a Nemzeti Casino-i tisztelői" Budapest, 1899 dec. 1.

Gróf Berényi János.

625. **Török Irma** arcképe, fénykép.

Dr. Tóth László.

626. **Tanayné Halmi Margit mellszobra** Füredi Richárdtól, terakotta.

Tanay Magda.

609. **Ujházi Ede** (1844—1915) **arcképe,** fénykép 1906-ból.

Dr. Rauss Károly.

610. **Talpas serleg,** ezüst. XVI. századi, nürnbergi harangvirág-serleg mintájára készült augsburgi és ulmi áljegyekkel. „Ujházi Edének a legnagyobb Gonosz Pistának" felirattal és számos névaláírással.

Székesfővárosi Történeti Múzeum.

611. **Ujházi Ede** (1844—1915) **karikatúra szobra** Lányi Dezsőtől 1910-ből. Gipsz (43 cm magas).

Nemzeti Színház Múzeuma.

612. **Ujházi Ede,** plakett bronzból, felirata 1883—1908, Ujházi nagynevű kollégájuknak a M. Kir. Orsz. Színművészeti Akadémia igazgatósága és tanári kara". Mester Jenő munkája, fekete márvány talapzaton.

Székesfővárosi Történeti Múzeum.

613. **Gyenes László** kisméretű szobra Strobl Alajostól, terakottából.

Nemzeti Színház Múzeuma.

614. **Gál Gyula** kisméretű mellszobra bronzból, Körmendi-Frimm Jenőtől. 1906.

Hajdu László.

615. **Gyertyatartó,** kézi, ezüstből, „Kedves Juliskámnak 1903 XI. 14. Lendvayné Ilona" felirattal. Ligeti Juliska kapta nászajándékul Lendvayné Fáncsy Ilonától.

Ligeti Juliska.

616. **Váradi Aranka.** Bourdel „A szerelem órája" című darabjában. Fénykép.

Dr. Váradi Jenő.

617. **Nemzeti Színházi 25 éves tagsági gyűrű** aranyból, „Váradi

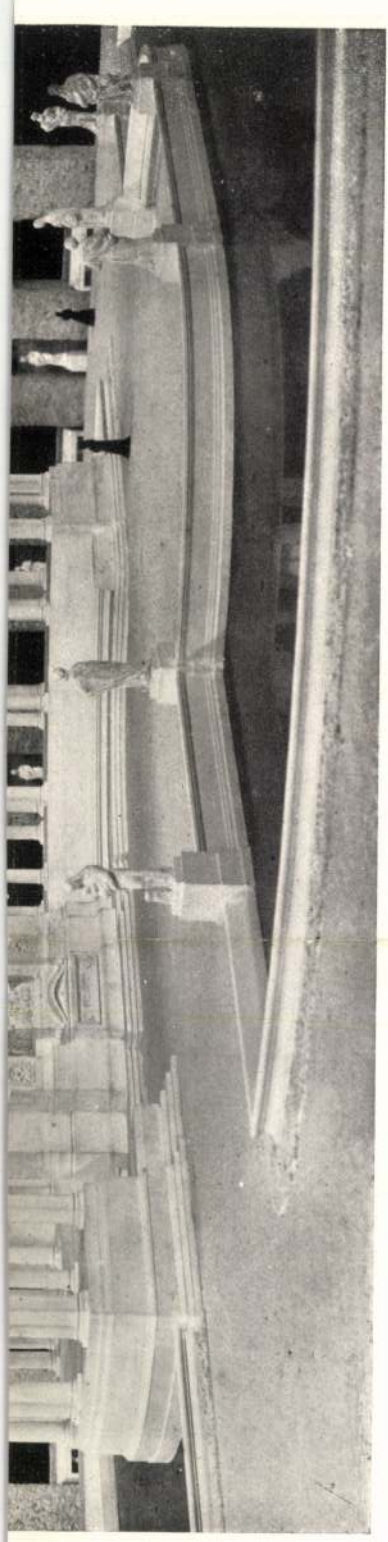

274

274. IV. Preis. (Betrifft den architektonischen Teil des Projektes.) Geplant in das Stadtwäldchen.

Körmendi Frimm Jenő

Kapitány József

272

Körmendi Frimm Jenő
Kapitány József

272. IV. díj 1500 K (a szobrászati részért). — ~~273. III. díj 2000 K (a szobrászati részért).~~

Magyar Iparművészet

1916. 25

— **(A máltai lovagok az olasz király-nál.)** *Rómából* jelentik: Az olasz király tegnap délután a *kvirináli* palotában fogadta a máltai lovagrend tagjait. A fogadáson a király és a királyné *hosszan beszélgetett József Ferenc főherceggel és a magyar lovagokkal,* akik teljes számban jelentek meg a kvirináli palotában. A királyi fogadást megelőzően *Marconi* szenátor villásreggelin látta vendégeül *József Ferenc* főherceget s *Barcza* György szentszéki követet. Ebéd után a szenátor bemutatta a főhercegnek *legújabb rövidhullámu rádióleadó-készülékét,* amelyet a főherceg mint szakember nagy érdeklődéssel tekintett meg. *Marconi* szenátor meghivta a főherceget és *Barcza* követet az uj római rádióállomás megtekintésére. A főherceg elfogadta a meghivást, amelynek hétfőn tesz eleget.

Bélyeggyüjtők

Állandóan kiárusitok gyönyörü gyüjteményeket. Magas áron veszek régi levelezést és jobb gyüjteményt. SCHWENDTNER REZSŐ bélyegkereskedő Budapest, IV., Veres Pálné-utca 8., Apponyi-térnél

A RAJZOS FEJLÉCEK VISSZHANGJA

Egyre több örvendező levelet hoz a posta. Olvasóink üdvözlő soraikkal keresik fel szerkesztőségünket. Mindenki örül, hogy szakitottunk a szinte dermesztő rovatfeliratokkal és a magyar sajtóban elsőnek tértünk át a fejléces megjelölésre. A *Nemzeti Ujság* örömmel vállalkozott az ujitásra és elégtétellel állapithatjuk meg, hogy sikerült már külső kiállításban is az élet friss lapját előállitani. Hüséges olvasótáborunk megértette, hogy eleven, megkapó ujsággal kivánjuk szolgálni és álljon itt néhány sor a ragaszkodó irásokból, amelyek hozzánk érkeztek: Egy *budapesti táblabiró* felesége irja: „El vagyunk ragadtatva... Még a kisfiamnak is nagyon megtetszett a sok uj rajz, annyira, hogy kis is vágja őket . . .“

Egy *kisujszállási orvos:* „..Sokkal szivesebben böngészem most a lapot és ha először el is gondolkoztatott a sok fordulatos rajz, most már annál jobban örülök az ügyes, ötletes ujitásnak . . . .“

Egy *szombathelyi tanár* leveléből: „...Büszkék vagyunk, hogy a mi lapunk volt az első, amely elszánta magát erre az ujitásra. Sokkal élénkebbé teszik ezek a fejlécek az oldalakat. Nagyon *szerencsés volt* tehát a képecskék bevezetése. Különben is fokozott örömmel látjuk, hogy mennyi ujitással találkozunk a Nemzeti Ujságban és csak folytassák kérem, mert nagyon alkalomszerüek a meglepetések . . .“

Egy *nyiregyházai tanitónő:* „.... Büszkén mutattam meg ismerőseimnek a *Nemzeti Ujság* példányszámait. S mindenkinek szeme megakadt az ötletes, finom kivitelü rajzokon, amelyek mostanában annyi örömöt okoznak olvasóinknak...“

Egy *budapesti kereskedő:* „...Igy igen. Megint mindenkinek tetszik, amit most is csinálnak. A szép fejlécek különösen megragadták figyelmemet. Ez az igazi mozgalmas lap, még többet fogok hirdetni a *Nemzeti Ujságban.*“

Miután a sok szeretetteljes megnyilatkozásért e helyen is hálás köszönetet mondunk, a számos irásbeli és telefoni kérdésre közöljük, hogy a művészi fejlécek tervezője *Jaschik* Álmos, az Iparművészeti Főiskola tanára, a kiváló magyar festőművész és grafikus, aki annakidején a magyar könyvpiac legszebb és máig legnépszerübb kiadványát, az *„Árva királyfi“*-t illusztrálta. A hirrovatban közölt gondos kivitelü amblémák pedig *Wesely* Norbert és *Mokry* László kitünő rajzolóművészek alkotásai.

Gyomor- és bélzavaroknál, hasüregbeli vérpangásnál, étvágytalanságnál, szorulásnál, felfuvódásnál, gyomorégésnél, felböfögésnél, szédülésnél, homlokfájásnál, hányingernél egy-két pohár természetes **„Ferenc József“** keseruviz alaposan kitisztitja az emésztőutakat.

A kereskedelem és az ipar impozáns seregszemléje lesz a Baross Szövetség közgyülése. A Baross Szövetség elnöki tanácsa *Ilovszky* János országos elnök vezetésével ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy a szövetség évi rendes közgyülését a szokottaknál is ünnepélyesebb keretek között május 9-én tartja meg a Vigadóban. Az előkészités munkáját végző nagybizottság szerdán ül össze és beszéli meg a nagyszabásu programot. A közgyülésen, a mely az ipar és kereskedelem impozáns seregszemléje lesz, az idén is megjelennek a gazdasági, politikai és a társadalmi élet vezető egyéniségei. A közgyülést követően társasvacsora lesz, amelyen az első felköszöntőt *Almássy* László, a képviselőház elnöke mondja.

Kombinált butorok, hálók, ebédlők árban és minőségben utolérhetetlen. Kivánatra fizetési kedvezmény! **„BOG-MIL“ butoráruház rt.,** Vilmos császár-ut (Báthory-utcával szemben) 43

Kis gombák a dőlt fa mellett

Ismét itt egy gondolatban meg nem mászott hegyóriás
könnytől sáros lábainál: holttest mellett, ravatalnál...

Ugy állunk itt, mint a gombák a kidöntött tölgyfa mellett,
mit a halál kivágott az ember-erdő sürüjében.
Nem értjük a titkok teljét s nem látjuk az esés-irányt,
sem azt, hogy a törzse csupán, ami fekszik itt előttünk;
élettelen törzse miatt nem látjuk, hogy koronája
áthidal egy szakadékot s átivel a tulsó partra.
Mi csak halljuk zuhanását és visszhangzott dübörgését,
szomszéd fáknak ág-törését, anyaföldnek felnyögését.
Mi csak látjuk, hogy esnek ki a rajta rakott fészek-mélyből
terv-tojások összetörten s vágy-fiókák öles ivben;
s mint igy állunk (riadt gombák!), harmat hull ránk kis kucsmánkról,
mit elsirtak a rokon-fák élet-nedves sebhelyükből.

Ugy állunk itt, mint a gombák a kidöntött tölgyfa mellett.

Ugye testvér, a mi éltünk az sem más, csak fáknak sorsa,
de hát ugye nem oly nehéz átesni a tulsó partra
örök vizek forrásihoz?? Hol koronánk, mint a füzfa
gyökeret ver mindörökre s hol fészkükre visszatérnek
vágyaink is, mint fészkére az a néhány fehér galamb,
mely ott néz a háztetőről miránk és a ravatalra.

Temetésed legyen hát egy tekintet a célunk felé
rajtad át a szakadékon, mely fölött te palló lettél
s melyen egykor mi is kicsi élet-gombák átvándorlunk
tulsó parti örök-parkba, a jó Isten diszkertjébe.

Bátor Károly

Esőköpenyben Wimpassing-Reithoffer vezet!
VI., Andrássy-ut 8.

— **(A nyomdai munkásság gyásza.)** A *Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyesületének* vezetőtisztviselője, *Lerner* Dezső március 17-én, szombaton, 63 éves korában váratlanul meghalt. *Lerner* Dezső egész fiatal korában kapcsolódott be a nyomdai munkások szervezeti mozgalmába és minden igyekezetével azon fáradozott, hogy a nyomdai munkásság gazdasági érdekeit előbbre segitse. 1899-ben választották meg tisztviselővé, de ezenfelül szerkesztője volt átmenetileg többizben a nyomdai munkásság szaklapjának, a *Typographiának.* Széles látókörü, kitünő adminisztrátor és a leglelkiismeretesebb tisztviselő volt. Halála nagy vesztesége a nyomdai munkásságnak, akiket mélyen sulyt elmulása.

— **(A kecskeméti polgármesterválasztás.)** *Zimay* Károly kecskeméti polgármester nyugalomba vonulása alkalmával megüresedett polgármesteri állás betöltésére vonatkozólag egyhangu lelkesedéssel határozott Kecskemét közönsége. Az egész város bizalma egyhanguan fordult balásfalvi Kiss Endre városi tiszti főügyész, a Katona József Társaság, az Ipartestület elnöke és az Ügyvédi Kamara elnöke felé, akit szombaton délelőtt kért fel a város polgáraiból alakult küldöttség, hogy vállalja a nagy felelősséggel járó polgármesteri tisztséget. A városháza közgyülési termében sokszáz főnyi tömeg szorongott, amely óriási éljenzéssel fogadta a jelöltet. A felkérésen ott voltak pártkülönbség nélkül a törvényhatósági bizottság tagjai és Kecskemét város minden társadalmi rétegének képviselői. *Szabó* Iván kormánytanácsos kérte fel dr. *Kiss* Endre városi tiszti főügyészt, aki meghatottan mondott köszönetet a város bizalmáért.

— **(Don Bosco)** felmagasztalásával, kit a Szent Péter-bazilikában husvét ünnepén avat szentté a pápa — zárul be a megváltás jubileumi szent éve. Mindenki szentje! De mindenekelőtt a gyermekeké és ifjaké, kikben az élet öröme és reménysége rügyezik — irja *Gessi* Leó az *„Élet“* március 18-i számát bevezető cikkében Don Bosco közelgő szenttéavatása alkalmával. *Berényi* László „A valdoccói keresztutnál“ cimü, Don Bosco életétől vett tárgyu novellával szerepel. Folytatódik *Szarka* Géza „Örvény“ cimü regénye. Ezenkivül *T. Hallósy* Márta novelláját, dr. *Décsei* Géza, *Aradi* Zsolt, dr. *Schöner* Ferenc, *Thurzó* Gábor cikkeit, *Agoston* Julián és *Cser* Iván költeményeit olvashatjuk az uj számban, amelynek gazdag tartalmát megfelelően egészitik ki az otthon—család, szinház—müvészet—filmrovatok. Az Élet szerkesztője *Erdösi* Károly, kiadója a Szent István Társulat, VIII., Szentkirályi-utca 28.

— **(A katolikus irodalom országos eseménye lesz a vigadói est.)** Az egész magyar katolikus társadalom érdeklődéssel várja a katolikus irók és hirlapirók Országos Pázmány Egyesülete által március 22-én, csütörtökön délután 5 órakor a Vigadó nagytermében rendezendő reprezentativ estjét. Az ünnepségen a biboros-hercegprimáson kivül hallani fogja a közönség *Mécs* Lászlót, *Harsányi* Lajost és *Sik* Sándort, a katolikus irodalom három legkiválóbb költőjét, továbbá *Marczell* Mihályt, az országos hirü szónokot, *Brisits* Frigyest, a kiváló esztétikust, *Thomas* Géza gordonkamüvészt, *Takácsy* Dénes énekmüvészt, *Kozáky* István zongoramüvészt és a központi papnevelőintézet énekkarát dr. *Koudela* Géza karnagy vezényletével. A reprezentativ irodalmi estre a belépés dijtalan, a rendező egyesület azonban arra kér mindenkit, hogy legkésőbb délután 5 óráig jelenjék meg az ünnepségen és foglalja el helyét.

Az Ernst Muzeum csoportkiállitása

Az Ernst Muzeum vasárnap megnyiló csoportkiállitásának résztvevői mind fiatal művészek. Ez az egyetlen kapcsolat köztük. Különben ahányan vannak, annyiféle iránynak, felfogásnak, temperamentumnak kifejezői. Ahány terem, annyiszor változik gyökeresen a szemlélő benyomása.

Mindenesetre a legértékesebb, a legkiforrottabb köztük *Udvary* Pál. Képein a derüs, kellemes, élénk gyöngyfényü szinek az uralkodók. Mégis minden képének meg tudja adni az egységes tónushatást. Szinei erős fényben fürödnek és ez a fény megbontja, összemossa a tárgyak körvonalait. Ez képeinek sokszor a lebegés hangulatát adja. Vizfestményeit könnyeddé, mozgalmassá teszi. De tulzsufolt kompozicioi ezért kissé még nyugtalanok.

Fáy Lóránd képeinek van valami látomásszerü irrealitása. Szineinek furcsa, bágyatag hangulata, fáinak stilizált alakja *Csontváry* álomvilágára emlékeztetnek. Legtöbb képein a magány fantasztikumának hatását érezzük, az álomvárosok magányos, réveteg falaihoz támaszkodó, vagy elhagyott sikátorokon haladó sejtelmes alakok körül.

Peterdi Gábor a legfiatalabb. Rajzolni nem akar megtanulni. Legtöbb képén inkább a merész naivság a megkapó, mint a pikturális tudás. Sok sürü olajba ragadó, kezdetlegesen elrajzolt képe a douanier *Rousseaura* emlékeztet. Van azonban néhány vászna, amelyen már az igazi tehetség ereje ütközik ki, ezek a *Pirossapkás* önarckép, az *Anyám* cimü jellegzetes tanulmányportré s az *Olvasó ifju* s a *Műteremrészlet* élénk szineivel.

A grafikusok közül egészen ujszerü és egyéni *Reiter* László. Művészete a vonal abszolut uralmán alapszik. Teknikája is igen eredeti: egyszinü sötétvörös, mély kép vagy tompa tégla tempera alapra fekete papirból ragasztja az alakot, amelynek konturjait és belső formáit adó vonalait vastagabb-vékonyabb fehér temperával huzza ki. A kiállitott darabok legnagyobb része akt, de ezek a fekete aktok teljesen nélkülözik a test meztelenségének benyomását s tisztán az antik formák tiszta harmóniáit érzékeltetik.

A másik grafikus *Pohárnok* Zoltán, rendkivül gyöngéd, finomvonalu rézkarcokat állitott ki.

Körmendi Frim Jenő szobrász, hosszu évek munkájának eredményét állitotta ki. Két nagyobb darabot és vitrinekben szoborportrékat és kis plasztikát ad értékes gyüjteményében. Az egyszerüség, a vonalak és formák minden részletes elaprózástól ment, csak a lényegre szoritkozó szükszavusága jellemzi Körmendi puritán művészetét, amelyben azonban éppen ezért tömörség és nagy kifejező erő van.

K.

CSILLÁRT METEOR csillárgyárban
vásároljon
4 lángu modern ebédlőcsillár P 17.-
Modern állólámpa P 4.—

SAJÁT ÜZLETEINK
Podmaniczky-u. 27 | József-körút 44.
Váci-utca 2. | Vámház-körút 11.
Részletre is SZEGED, Kárász-utca DEBRECEN PÉCS MISKOLC
Kérje most megjelent árjegyzékünket!

— **(Hénap Tamás volt piarista rendfőnök temetése.)** Dr. *Hénap* Tamás aranymisés áldozópap, a magyar kegyestanitórend érdemesült főnökének lelkiüdvéért szombaton reggel engesztelő szentmisét mutattak be a rendház kápolnájában. A misét *Tomek* Vince házfőnök mondotta. A temetés délután 4 órakor volt a kerepesi-temető halottas házából igen nagy részvét mellett. A gyászolók soraiban megjelent: *Osvald* István, a Kuria másodelnöke, *Degré* Miklós itélőtáblai elnök, a Piarista Diákszövetség elnöke, Iklódy *Szabó* Andor államtitkár, a kultuszminiszterium képviseletében *Vajdinger* Gyula min. tan., *Strausz* István orsz. képviselő, *Krywald* Ottó prelátus, *Zsembery* István, az A. C. alelnöke, *Hültl* Dezső müegyetemi professzor, *Schütz* Antal egyet. tanár, P. *Casari* József szervita tartományfőnök, *Kemenes* Illés, *Gaál* Mózes, *Badics* Ferenc, *Acsay* István, *Kisparti* János és *Korpás* Ferenc főigazgatók, *Csajthay* Ferenc főszerkesztő, *Balassa* Bruno egyet. m. tanár, *Sebes* Ferenc rendfőnök és *Tomek* Vince házfőnök vezetésével a piarista rend tagjai, köztük mind a 11 rendház és a rend uradalmi tisztikarának képviselői. A temetési szertartást dr. *Breyer* István győri megyéspüspök végezte a rend tagjainak és a Kalazantinum énekkarának segédletével. A halottas házban történt beszentelés után a koporsót gyászkocsira tették és hosszu menetben kisérték a rendi sirbolthoz.

Kevesei használi és uj öltönyök, divatos raglánok, felöltők
nagy választékban
POLACSEK és BERGER VI., ANKER-KÖZ 1. sz. Félemelet. (Anker-palota)

— **(Technikai tévedés)** történt a *Nemzeti Ujság* szombati számában: *Etherton* angol repülőezredes arcképe helyén Peter *Rendl,* az oberammergaui passiojátékok most elhunyt világhirü főszereplőjének képe jelent meg. Mai, vasárnapi számunkban közöljük *Etherton* ezredes, a világhirü Himalaya-kutató portréját.

Fiu és leányka
fehér matrózruhák P 4.90-től
VIZ-nél, V., Harmincad-u. 2. Vörösmarty-tér sarok.

— **(Április 27-től május 22-ig érvényes a budapesti Nemzetközi Vásár utazási kedvezménye.)** Kerek hat hét választ el a budapesti Nemzetközi Vásár megnyitásától, illetve a vásár alkalmából engedélyezett utazási kedvezmények kezdetétől. A magyar vasutakon a vásár igazolványa által nyujtott *50 százalékos utazási kedvezmény a külföldiek számára április 27-től, a belföldiek számára április 28-tól kezdve érvényes.* A külföldön 19 európai állam 56 közlekedési vállalata, 14 tengerhajózási vállalat, nyolc légiforgalmi vállalat és végül folyamhajózási és autóbuszjáratok biztositanak jelentékeny utazási kedvezményeket. A vásár által nyujtott utazási kedvezmény a külföldi vasuttársaságoknál 23—30 százalék. A folyamhajózási vállalatok és az autóbuszjáratok 50 százalékos kedvezményt adnak. A Bécs—Budapest-i autóbuszvonalon a kedvezmény 35 százalék. A külföldi közönség a vásár alkalmából *vizum nélkül lépheti át a magyar határt.* A Budapesti Nemzetközi Vásár vásárigazolványai az utazási kedvezményeken kivül még számos egyéb előnyt is nyujtanak. A vásárigazolványok április első hetétől kezdve állnak ugy a külföldön, mint a belföldön a vásár tb. képviseletei és menetjegyirodák utján az érdeklődő közönség rendelkezésére.

Kedvezményes értékálló ajánlat olvasóinknak!
Vegyen Fonyód-Bélatelepen három évi kamatmentes részletre 200—250 öles villatelket, villany, vízvezetékkel. Ölenként 6 P-től. Közmüvek nélkül ölenként 3 P-től. Ugyanott közművekkel ellátott, téglából épült adómentes nyaraló-villák, telekkel együtt 4000 pengőtől. Bővebb felvilágositással szolgál és leirást küld a
Főkiadóba.

PONGOR BÁLINT NYILATKOZIK A ROMÁN PÉNZÜGYI TÁRGYALÁSOKRÓL

— Mondja kérem, képviselő ur, mi az oka annak, hogy különösen a francia hitelezők nem akarják elengedni a romdnoknak az adósságfizetést és azok még a fülük botját sem mozgatják meg?

— Hát tudja, nálunk egyszer bement a Hétválasztófejedelembe a Klepaisz Jóska, kitünően megebédelt és még három hosszulépést is megivott. Amikor azután az utolsó kortyot fölhajtotta, kifelé indult. A főpincér csak nézett, aztán megszólította:

— Kérem, tekintetes ur, tessék fizetni!

— Irja csak föl, — mondta a Jóska.

— Az kérem nálam nem szokás, — háborgott a főpincér.

— Bizony az nagy baj, — mondta a Jóska, — mert ha maga nem irja föl és elfelejti, nekem sohase fog eszembe jutni.

Bélyeg és bélyegalbum árjegyzéket érdeklődőknek bérmentve küld: ABONYI JENŐ bélyegkereskedése, Budapest, IV., Váci-utca 45. szám.

x **Puderozás, festés előtt** néhány cseppet a Leton-aretejből szétsimit arcbőrén. Erre helyezzük a szokott pudert és három perc alatt olyan lesz arca, mint a tej és rózsa.

x **Jó világitás — pihenés.** Az olvasáshoz szükséges, hogy egy m² területre 150 lumen fényáram essék. Ha a világitás nem egyenletes, akkor sok helyre a szükségenél több fény jut, ezáltal több áramot fogyasztunk és nagyobb a költségünk. Ha pedig egyes helyeken nem érjük el a minimális megvilágitást — szemeinket rontjuk, ami, nem is kell mondani, sokkal drágább, mint az áramköltség.

x **Wieg Testvérek** kézimunka- és függönyüzletét Deák Ferenc-utca 19. szám alatti megnagyobbitott helyiségeibe helyezte át.

x **A rossz gazdasági viszonyok** mellett mindig sokkal több ember vesz részt az osztálysorsjátékon. Miért? Erre igazán könnyü a magyarázat. Egyszerre nagy összeget keresni most csak nyeremény által lehet! Nyerni pedig csak az nyerhet, akinek sorsjegye van! Köztudomásu, hogy a m. kir. Osztálysorsjáték nyerési esélyei páratlanok. Kisérelje meg Ön is! Rendeljen ma egy sorsjegyet bármelyik főárusitónál, fizetni van ideje legkésőbben a huzás, április 14-ike előtt.

x **Örvendetes fejlődése** egy magyar gyárnak. A Meteor csillárgyár, Podmaniczky-utca 27. felhivja a közönség figyelmét arra, hogy nemcsak raktárról válogathatja a szebbnélszebb csillárokat, hanem modern rajzok után a legmüvészibb kivitelben megrendelésre is készit csillárokat.

x **Öt pengős részletfizetésre** szállitunk budapesti uricsaládoknak remekszép szőnyegeket, gyönyörü paplanokat, kitünő matracokat, átvetőket, függönyöket, szövet- és vászonárukat. Quitt Lipót és Társa, Budapest, Király-utca 32. Alapitva: 1895.

x **A március 12—24-i időtartamra tervezett** *Lingel* butorvásár iránt a közönség részéről megnyilvánult rendkivüli érdeklődés következtében felmerült a vásár meghosszabbitásának hire. Lingeléknél azonban azt az információt kaptuk, hogy habár a meglepően olcsó árak miatt mutatkozó óriási vásárlási kedv a vásár meghosszabbitását feltétlenül indokolttá tenné, az e célra előirányzott árumennyiség kelendősége miatt kénytelenek a vásárt március 24-én bezárni.

x **Hihetetlen olcsó husvéti vásár** Grünfeld Testvérek üzletében. Szőnyeg, terítő, takaró és paplan igen olcsó árban és jó minőségben vásárolható a jó hirnevü szőnyegtelepen. V., Lipót-körut 29. Tel.: 28—0—99.

x **Remekszabásu, mértékutáni férfiöltöny 40 pengőért.** Tavaszi divatszövetekből rendelhető remekszabásu férfiöltöny vagy felöltő, többszöri próbával, elegáns kivitelben 40 pengőért! Minden öndicsérettől tartózkodunk. Megelégedett vevőink ezrei többet mondanak. Szolid és becsületes kiszolgálás a vevő megszerzése érdekében! Ruhakereskedelmi Vállalat, Ferenc-körut 39., I. emelet.

x **Napsütésben, esőben, szélben** ne feledkezzék meg, hogy otthonában nélkülözhetetlen a valódi Diana sósborszesz.

x **Fogat fogért.** Ne áldozza fel a fogait, hanem használjon Diana-fogkrémet.

x **Luxusautocarutazások.** Az „Utazási és Menetjegyiroda", mely specializálta magát a jelenkor legmodernebb utazási eszközének, az autocarnak az utazások keretébe való beállitásában, ismét két gyönyörü autocarutazást rendez. Az egyik április 15-én indul a Riviérára, nyolcnapos tartózkodással a francia Riviérán, mig maga az autocar utja a legesodásabb utvonalon viszi a csodálkozó és elragadtatott utast; azonkivül megismétli páratlan spanyolországi atocarutazását május 3-i indulással. Felvilágositást, prospektusokat készséggel ad az „Utazási és Menetjegyiroda" Budapest, Andrássy-ut 19. (Telefon 281—48 és 265—25.)

Előadások és gyülések

Március 18. A Magyar Szülők Szövetségének gróf Teleki Sándor emlékünnepélyén dr. Bérczy István előadása. (Esterházy-utca 4., délelőtt 11 óra). — A Fűszeresek Országos Egyesületében dr. Orel Géza „Vevő a boltban" cimü előadása. (Vörösmarty-utca 6., délután 5 óra).

— **(Husvéti kiállitás.)** A nyulacska és a husvéti tojás szivderitő motivumainak jegyében nyilott meg a husvéti kiállitás a Párisi Nagy Áruház IV. és V. emeletén. Van már 28 filléres husvéti tojás is. Az emberfej nagyságu, pompás szinü és fényü tojásoknak ára 96 fillér. A kiállitásnak legnagyobb attrakciója egy meglepő szép husvéti csoportozat. Ezüst-, aranyszinü a csokoládényulacska bőre és piros szalag a nyakravalója, mig a csokoládétojásnak izléses aranyszalagból van a csokra. E fatalapzaton elhelyezett gyönyörü husvéti ajándéknak belső anyaga tiszta finom csokoládé. E husvéti pompás attrakciónak ára csak 96 fillér!

— **(Figyelmet érdemlő felhivás.)** Felhivjuk t. olvasóink figyelmét a mai lapunkhoz csatolt szines kartonmellékletre, amelyen a Török A. és Társa Bankház R.-T. (Budapest, IV., Szervitatér 3.) a nemsokára megkezdődő uj 32. m. kir. osztálysorsjátékra vonatkozólag közelebbi részleteket közöl. Rendelés céljából legajánlatosabb a mellékleten függő levelezőlapot felhasználni, de a rendelés postautalványon, postai levelezőlapon, vagy levélben is történhetik. Egész sorsjegy ára 24, fél sorsjegy 12, negyed sorsjegy 6 pengő.

— **(Nem azonos.)** Lessner Vera VII., Izsó-utca 6. szám alatt lakó egyetemi hallgatónő annak megállapitását kéri, hogy nem azonos azzal a Lessner Verával, akit a rendőrség a napokban kommunista üzelmek miatt letartóztatott.

Egyesületi és társadalmi hirek

A **Törekvés Dal- és Önképző Egylet az Országos** Mükedvelő Verseny keretében előadta Herczeg Ferenc szinmüvét, A fekete lovas-t. Csapó György ügyvezető alelnököt és Sárosi Ferenc rendezőt illeti dicséret a nagysikerü előadásért, mely messze kiemelkedett a mükedvelő előadások megszokott kereteiből.

A **Testvérszövetség** április 13-án, pénteken délután fél 6 órakor tartja rendes évi közgyülését Thököly-ut 69. sz. alatt. Tárgysorozat: elnöki megnyitó, titkári jelentés, pénztári jelentés, választások. A közgyülés előtt 5 órakor közgyülést előkészitő választmányi ülés lesz.

A **Keresztény Magyar Asszonyok Pártszövetsége** március 19-én, hétfőn délután 6 órakor IV., Városház-utca 10., I. em. központi ülést tart.

Köztisztviselők! RUTORAINK jók, olcsók és megbizhatóak. **Nálunk mindenki vásárolhat.** Fizetési kedvezmény. **Köztisztviselők Szövetkezete Butorosztálya** Budapest, IX., Mester-utca 15.

A **Magyar Pszichológiai Társaság esztetikai szakosztálya** dr. Mitrovics Gyula egy. tanár elnökletével március 20-án, kedden délután fél 6 órakor a Fészek Klubban tartja meg előadóülését. Dr. Rédey Tivadar „A szinikritika esztétikai követelményei" c. értekezését olvassa fel, dr. Kozocsa Sándor pedig „Esztétikai szempontok a mai magyar irodalmi kritikában" cimen tartja meg előadását. Belépődij nincs.

A **X. ker. Frontharcosok Szövetségének** márciusi ünnepségén Tibai Takách Erzsébet zongoraművésznő nagy sikert aratott. Két darabot adott elő, Horváth „Magyar rapszódiáját" és egy tobzódó drámai erejü átérzéssel és csodálatos technikai készséggel. A jelenlevő tábornoki kar és a nagyközönség sokáig lelkesen ünnepelte a kivételes tehetségü fiatal szép művésznőt.

A **Magyar Nemzeti Szövetség lengyel osztálya** hétfőn délután diszülést tart Pilsudski marsall névnapja alkalmából. Jász Géza, a lengyel osztály elnöke mond bevezetőt, Tomcsányi János előadást tart, dr. Lukács György előadja Somogyváry Gyula költeményét, a MÁV budapesti telepének Magyarság Dalköre pedig énekszámokkal szerepel.

A **Keresztény Községi (Wolff) Párt III. ker.** ifjusági szervezete március 18-án (vasárnap) délután 5 órai kezdettel a Keresztény Társaskör nagytermében (III. ker., Korona-tér 3. sz. alatt) müsoros estélyt rendez, melyen fellépnek: Teisz Jancsi operaénekesnő, Montag Vilmos, az Operaház tagja, Uher Zita zongoraművésznő, Dárday Viktor, a Magyar Szinház v. tagja, Perucz Kató, Várnay Vilmos, Halmos Jolánka, Czingel Gyula, Scherhoffer Károly, Benkő István és Szepessy Jenő.

Remekszabásu mértékutáni öltöny 40.— pengőért!

Tavaszi divatszövetekből rendelhető remekszabású férfiöltöny vagy felöltő többszöri próbával, elegáns kivitelben 40 pengőért. Minden öndicséretről tartózkodunk. Megelégedett vevőink ezrei többet mondanak! Szolid és becsületes kiszolgálás a vevő megszerzése érdekében! Ruhakereskedelmi Vállalat, Ferenc-körut 39., I. em.

— **(A roubaixi magyarok is megünnepelték március 15-ét.)** Az északfranciaországi gyárvárosban, Roubaixban élő magyarok *Szent István Köre* március 11-én ülte meg a magyar szabadság ünnepét. A magyar kolónia rue Saint Antoine-i kápolnájában ünnepi szentmise volt, a melynek végén felhangzott a a Himnusz. Este müsoros előadás volt a Kör nemzeti szinü zászlókkal ékesitett nagytermében. Az ünnepi beszédet *Uhl* Antal északfranciaországi r. k. lelkész, a Kör igazgatója tartotta. A müsort hazafias szavalatok, énekszámok és nemzeti viseletben előadott magyar táncok tarkitották. Az ünnepség végén a magyar Hiszekegyet énekelte el a közönség.

— **(A Magyar Asszony)** legujabb száma Tormay Cecil, Nagy Méda, Harsányi Grete, dr. Kövess Magda, Pándyné Hjelt Aino, Leitgéb Imréné, Cavallier Józsefné és Emődy Zlotán cikkeivel jelent meg. A kitünő lap szerkesztősége VIII., Rózsa-utca 23.

A has gyakori teltsége, a rekesz erősebb feltolódása, májtájéki fájdalmak, emésztési nehézségek, gyomorbélhurut és sárgaság a természetes „Ferenc József" keseruviz használata által megszüntethetők és az agy, a szem, tüdő, vagy szív felé irányuló vértódulások ellensulyozhatók.

— **(Öt nap a világ legszebb óriáshajóján.)** Az év legnagyobb turisztikai szenzációjával ismét a Cosulich-Italia hajóstársaság lepte meg az utazóközönséget. Legnagyobb óriáshajóját, a világhirü „Conte di Savoia"-t, a társaság ezt a csodahajóját luxusutazásra állitotta be, március 24-étől 29-éig Génuából Nápolyba, Athénbe és ismét vissza Génuába. Március 29-én visszaérkezvén, az utasok, ugyancsak rendkivül kedvező feltételek mellett, a Génua közelében fekvő álomszerüen szép Portofino-ban tölthetnek el öt napot és husvét után térhetnek haza Budapestre. A vasutjegyeket Génuáig és vissza szintén kivételes kedvezmények felhasználásával nyujtja utasainak a Cosulich-Itália hajóstársaság, melynek két budapesti irodája (Thököly-ut 2. és Váci-utca 17.) még néhány magyarországi jelentkező részére tud helyet biztositani.

— **(Hasbaszurta a feleségét.)** Szombat délben késszurástól eredő sulyos sérüléseivel a kecskeméti közkórházba szállitották Busa Andrásné 36 éves alpári asszonyt, akit az ura konyhakéssel hasba szurt. A házastársak már tizenöt éve élnek házaséletet és hat gyermekük van. Az asszony az utóbbi időben elmaradozott hazulról és emiatt napirenden voltak a veszekedések a házastársak között. Pénteken este is az asszony későn jöt thaza, mire férje felelősségre vonta. A vitatkozás hevében az asszony késsel rontott urának, akinek az arcát hat helyen megsebezte. Busa András is kést fogott és a még mindig hadonászó asszonyt hasba szurta. Busáné állapota rendkivül sulyos, életben maradásához kevés a remény

— **(Meghalt a Horn Ede-utcai dráma áldozata.)** A rendőrség pénteken délután hallgatta ki a Rókus-kórházban *Lőrincz* László volt postatisztet, a Horn Ede-utcai féltékenységi dráma sérültjét, akit *Ambró* János müszerész hasba lőtt. *Lőrincz* annyira rosszul volt, hogy a rendőri bizottság kérdéseire csak összefüggéstelen válaszokat adott. A rövid kihallgatás annyira kifárasztotta, hogy további kikérdezésétől el kellett állani. A rendőri bizottság szombaton reggel akarta a további kihallgatásokat végezni, erre azonban nem kerülhetett sor, mert *Lőrincz* László szombaton reggel meghalt. A féltékenységi dráma tisztázására a rendőrségre beidézték *Lőrincz* László öccsét, aki a revolveres merénylet alkalmával szintén a Horn Ede-utcai lakásban tartózkodott.

Vasárnap a rádióban a **Dorrit kisasszony** c. vigjáték előadása.

— **(A dunai hajójáratok megindítása.)** A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Rt. igazgatósága közli, hogy Budapest—Esztergom között az első hajó Budapestről Esztergomba március 29-én 14 óra 30 perckor, Esztergomból Budapestre pedig március 30-án 3 óra 40 perckor indul.

A futball-olimpiász alkalmával társas utazást rendezünk **Rómába 4 nap, Nápolyba 2 nap**

Összes költség 255 pengő. Elsőrendü szállodával és ellátással. Indulás junius 8-án reggel. Visszaérkezés 19-én. Nápolyból az utat Triesztig a Vulkánia luxus-hajón teszszük meg PALERMO—Patras—CATTARO és Velence megtekintésével. Ez év legolcsóbb társasutazása. Saját vezetés. Már most jegyeztesse elő magát a NEMZETI UJSÁG és UJ NEMZEDÉK utazási osztályán Budapest, V., Honvéd-utca 10. Telefon: 12—7—47 és 12—7—48.

ISMERD MEG TENMAGADAT

IRTA: ZÁGON ISTVÁN

— Tudjátok, hogy milyen igazuk volt ebben a régi görögöknek? — kérdezte a festő, egy külföldi folyóiratban lapozgatva.

— Miben? — kérdezte a moziszinész, egy apró ásitást leplezve, meglehetős sikerrel.

— Abban, hogy az emberi elme egyik legnehezebb feladata a saját magunk megismerése és alapjában véve alig adódhat egy festő számára érdekesebb és izgatóbb téma, mint egy önarckép, mert mindig akad a saját arcán olyan uj és ismeretlen vonásokra, amelyekre szinte meglepetten bámul, hogy nini, hát ezt meg hogy nem vette eddig észre?

— Ezt mind a régi görögök mondták? — kérdezte most a társaság harmadik tagja, az iró, bizonyos kétkedéssel.

— Nem. A görögök csak annyit mondtak, hogy ismerd meg tenmagadat. A többit ez a cikk mondja. És fogalmatok sincs róla, hogy milyen igazat mond. Szavamra jelentem ki nektek, hogy néha, önarcképfestés közben ugy bámulok sajátmagamra, mintha valami előttem merőben ismeretlen, idegen embert festenék. Mert az még csak megjárja, amikor szemtől szembe festem magam. Azt a fizimiskát, ami ilyenkor néz rám vissza a tükörből, mégiscsak megszoktam már valahogy. De pár nappal ezelőtt fogtam egy uj önarcképbe, hármas tükör segitségével, profilból ... Hát mondhatom neked, hogy soha halvány sejtelmem se volt, hogy az én ábrázatom oldalról enynyire emlékeztet egy birkába ojtott bubosvöcsökre.

— Elég szép keresztezés — jegyezte meg az iró szárazon.

— Hallatlan mulatságos — rajongott a festő. — Profilból, sajátmagamnak, furcsa, idegen ember vagyok, amiben az a szenzációs, hogy ti ezt az ábrázatot valamennyien kitünően ismeritek, olyan apróra, hogy már a könyökötökön nő ki. Az egyetlen lény, aki eddig nem ismerte, az én vagyok. Hát nem érdekes? Mindenkinek ismerős vagyok, csak sajátmagamnak vagyok idegen. Vannak az életben ilyen meglepetések.

— Vannak — mondta az iró. — Egyszer azt álmodtam, hogy a szinházban ülök, egy emeleti páholyban és éppen premierem van. Az első felvonás végén aztán kijött meghajolni egy halálsápadt, botorkáló, kopasztetejü ember és én elszörnyedéssel vettem észre, hogy az az ember én vagyok.

— Á, ez csak egy buta álom — legyintett a festő.

— Ami azonban valóságon alapszik. Ugyanis mindezeket ón nem álmodtam ok nélkül. Azért álmodtam, mert aznap délután moziban voltam és egy magyar hiradón valami sportversenyről közöltek helyszini felvételt. Hát egyszerre csak meglátok én a verseny közönsége között az ujságirópáholyban egy izgalomtól kidülledt szemü, handabandázó, rendkivül ellenszenves urat, aki mérgesen csapkodja a korlátot, aztán hirtelen felderül az arca és a szája félig diadalmas, félig hülye vigyorgásra huzódik szét, majd lekapja a kalapját és egy irgalmatlanul hosszu, majomszerü felsőkarral emeli a levegőbe, közben azt orditja, hogy gól! Ebben a pillanatban majdnem lefordultam a székemről. Mert akkor jöttem rá, hogy az a kiállhatatlan, izgága, orditozó ember én vagyok.

— Na, kibeszéltétek magatokat? — kérdezte most a moziszinész.

— Miért?

— Mert eddig türelemmel hallgattalak végig benneteket, pedig higyjétek el, hogy én aztán százszor többet láttam saját magamat álló és mozgó képen, mint ti ketten együttvéve.

— És nem ugy néztél a képedre, mintha valami idegen embert láttál volna?

— Eleinte. Aztán megszoktam és mint ahogy nektek a tükörképetek megszokott ismerős, ugy ismerkedtem meg én sajátmagammal a filmen. Kivülről tudtam már az összes fintoraimat, az arckifejezésemet, a járásomat, sőt a hangosfelvételek óta az is egészen természetes kezd már nekem lenni, hogy egyszerre csak megszólal a számból valami mély, recsegő hang és az a hang az enyém. De ami a mult nyáron történt velem, annál fantasztikusabb kalandom még nem akadt, mióta ezen a világon vagyok

— Miféle kaland?

— Na, azért nem volt olyan veszedelmes. Mindössze az történt csak velem, hogy két esztendővel ezelőtt szinkronizálták egy filmemet. Amit én az eredeti felvételen németül mondtam, azt lefordították egy csomó más nyelvre és a külföldi piacra ugy küldték el, hogy egyidejü gramofónfelvételek segélyével valaki más beszélt helyettem az illető országok nyelvén, ami meglehetősen körülményes dolog, mert minden mondatnak pontosan annyi ideig szabad csak tartani, amig én a számat mozgatom.

— És?

— És képzelheted a meglepetésemet, amikor a nyáron lenn járok Konstantinápolyban, egyik este nem tudtam mit csinálni unalmamban és beültem egy ottani moziba egy Gustav Fröhlich-filmhez, hát egyszerre csak mit látok?

— Na?

— Saját magamat, amint kiszállok egy vasuti kupéból a Fröhlichhel, mindaketten tavalyelőtti ruhákban vagyunk és egyszerre csak elkezdünk beszélni törökül, de olyan folyékonyan, mint két őrült. Hát ezt adjátok össze! Ha majd egyszer olyan idegenek lesztek Önmagatok előtt, hogy egy szót se fogtok megérteni abból a nyelvből, ami a saját szájatoktól jön ki, — akkor szóljatok!

Körmendi Frim Jenő
szobrász

— **Körmendi Frim Jenő szobrászművész kiállítása.** A Lipótvárosi Kaszinó pénteken nyitotta meg *Körmendi Frim* Jenő jeles szobrászművész kollektiv kiállitását. A kiállításban közéletünk ismert férfiairól, kitünő bronz- és márvány-szobrokat találunk, de nehány klasszikus mozdulatu, remek technikával faragott faszobor is szerepel a kiállitáson. A müvész minden munkája az elmerült müvész egyszerüségre törekvő előadásának bizonyitéka.

Nemzeti Újság
1935 II. 2

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-

Utalványszám ...../BI.....ügyosztály.

Fizetési u

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára

.....

Pengő

azaz

A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv

MIÉRT OLY TÁRGYILAGOS RÁTZ KÁLMÁN OROSZ KÖNYVE?

Vonja vissza a szerző munkáját a könyvpiacról!

A baloldali lapok mint a karácsonyi könyvpiac nagy tudományos szenzációját hirdetik *Rátz* Kálmán, a most kisgazdapárti padsorokban ülő volt nyilas képviselő *Oroszország Története* című könyvének megjelenését. A nagyalakú, 630 oldalas, de még ennél is sokkal vastagabbat mutató 64 pengős kötet színes borítéklapjával úgy virít a kirakatban, mintha a bolsevizmus elleni tudományos küzdelem egyik legújabb, legsúlyosabb megnyilatkozása volna. Oroszország térképe került a borítékra s erre a földabroszra a volgai *hajóvontató gályarab,* az *Ej uhnyemet* zümmögő orosz rabszolga-óriás képe esik rá. Hogy a cári idők muzsikjának szimbóluma-e ez az árnyék, vagy pedig a mai Oroszország politruk-korbácsok által hajtott rabszolgamillióinak a jelképe, — az első pillantásra egyáltalában nem derül ki. A könyv ugyanis 1917. november 6-ával befejeződik, kétharmadrészében a cári időkről szól, így első pillantásra tehát igen nehéz volna eldönteni, hogy ez *az árnyék a könyv nagyobbik részének szól-e, vagy pedig az utolsó fejezetnek.*

És ez a kételyünk csak fokozódik, amikor az előszót elolvassuk. Vele szemben ugyanis, az első lapon egy *Gogoly*-idézetet pillantunk meg, a „Holt lelkek" legnagyszerűbb soraiból. Különösen ezek a szavak vésődnek belőle emlékezetünkbe: *„Nem úgy rohansz-e te, Oroszország, mint a sebes, utólérhetetlen trojka?...* Csodálkozva áll meg az Isten-csodája láttára a néző: nem égből szakadt villám-e ez? Mit jelent az a félelmet gerjesztő iramodás?... *Gyönyörűen szól a csengő; reszket és széllé változik a darabokra szaggatott lég; oldalt marad minden, ami csak van a világon s ez előrerohanó Oroszország útjából félve térnek ki a többi népek és országok..."*

Hűvös tárgyilagosság

Miféle gyönyörű csengésre utal itt a szerző, ami miatt az előrerohanó *Oroszország útjából félve térnek ki a többi népek?* Az előszó mindezt nem magyarázza meg. Arról beszél itt inkább Rátz Kálmán, hogy *munkáshallgatók* fordultak hozzá, hogy írjon könyvet Oroszországról. Utána rögtön *Wesselényi Miklós báró* híres szózatára hivatkozik, mintha ő is fel akarná riasztani a magyarságot a szláv veszedelemmel szemben. Három bekezdéssel alább azonban mindjárt azon panaszkodik, hogy *az ősi barátságos kapcsolatok a két nép között elhalványultak, ő tehát egy régi nagy mulasztást akar pótolni.* Majd elmondja, egyre panaszkodva, milyen *hűvös, mondhatni ellenséges világgal kellett megküzdenie műve megírásánál: „Téves felfogások, tudatlanság, irigység és rosszindulat állották el utamat, ezek leküzdése talán nehezebb volt, mint könyvem megalkotása."* Hogy mik ezek a *téves felfogások,* arról egy betűt sem tudunk meg, — viszont utána szinte önmagát buzdítja, amikor azt írja, hogy őt íróasztalánál sokszor hajnalig tartó munka után *a felkelő nap* fénye biztatta, hogy lankadatlanul dolgozzék *a szebb és jobb világért,* abban a szebb és jobb világban egy új Magyarországért. Hogy mi ez az *új, szebb világ,* amiért neki most sürgősen Oroszország történetét, annak különösen *forradalmi* részét így ki kellett dolgoznia, azzal szintén adós marad. Viszont az előszó végén nem kis önérzettel jelenti be, hogy ezt a munkát a dolgozni és tanulni *vágyó magyar nép millióinak nyujtja* és művével a haza és a *szocializmus* ügyét kívánja szolgálni.

Amilyen zavarban hagy minket ez a bevezetés és ajánlás a könyv legvégső szándékáról, ugyanolyan belső bizonytalanság fog el a tudományos szándékot illetően, amikor a roppant anyag és tudáshalmazt magába ölelő vaskos kötetbe merülünk. Az őstörténeti részeket és a középkori Oroszországra vonatkozó fejezeteket valóban sok képzelőerővel és pártatlan érdeklődéssel írta meg Rátz Kálmán. Sok olyan adatot hozott a magyar olvasóközönség elé, melyet nálunk még alig dolgoztak fel. Gazdag forrásanyag világítja meg a szláv kérdés keletkezését és fejlődését. *Ha ebben a mederben maradt volna a szerző, valóban nagy szolgálatot tett volna szellemi életünknek.* Hiszen ilyen irányú *népszerű* könyvünk, amely a szakközönségen túl széles rétegeket is érdekel, kevés van. *De körülbelül a 270. oldal tájékán, amikor a cári reakció ellen feltámadó forradalmi mozgalmakat kezdi taglalni, egyszerre megbomlik az arányérzéke, egyszerre vége a történelem nyugodt elbeszélő folyamatának,* az események helyett, vagy azok fejlődése közben mint valami kiáradt és holtvizekre, mellékágakra szakadó folyó, *tanokat, elveket, kátékat, könyveket, beszédeket* ismertet olyan bő, majdnem epikai részletességgel, hogy az embernek egyszerre ugyanolyan bizonytalansági érzetei támadnak, mint az előszó olvasásakor.

Állást nem foglal, csak ismertet, ismertet. De az emberben önkénytelenül felbukkan a kérdés, *mire ez a buzgó részletezés egy ilyen, mégis csak összefoglalónak készült munkában?* És miért ez a látszat szerint túlságosan is fölényes, elvonatkoztatott tárgyilagosság, éppen akkor, amikor oly túltengő részletességgel ismerteti az *anarchizmust, a mérsékelt és radikális szocializmust, materializmust, sztalinizmust, trockijizmust és a marxista forradalom tanainak ezer ágazatát?* Nem túlzott ez a történetírói objektivitás? *Lehet ezeknek a mozgalmaknak kifejlődését, világnézetét ilyen hűvös tárgyilagossággal kezelni?* Nem aránytalan ez az állásfoglalásokban megnyilatkozó zord szükkeblűség, ugyanakkor, amikor a másik oldalon az anyag, a tételek, a tanok közlésében viszont olyan roppant bőkezűség jelentkezik?

Egy retusált Sztalin-arckép

Feltűnő, hogy ugyanakkor, amikor az orosz történelem legújabb napjait valóban annyira befolyásoló forradalmi mozgalmakat és tanrendszereket oly részletesen és bőkezűen adagolja, a másik oldalon az *orosz lélek kialakulása szempontjából legalább ugyanakkora jelentőségű pravoszlávia újkori fejlődéséről csak egy-két bekezdést találunk? Vajjon miért kellett az orosz pravoszláviát ennyire háttérben tartani* a forradalmi mozgalmak kialakulásánál, azt a látszatot keltve, mintha a bolsevista kibontakozásnál alig ellenzékieskedő lelki hatalom lett volna?

Milyen egyszerű, szelíd színben jelennek meg Rátz Kálmán könyvében a bolsevista történelem vérengző, sátáni főszereplői! Az ördögi Lenin éppen úgy, mint a még keményebb, könyörtelenebb követője, Sztalin. Ahogy Rátz Kálmán könyve leírja: *Lenin inkább egy szürke, jóságos, idealista tanáremberhez hasonlít,* mint az orosz forradalom véreskezű sátánjához, akitől annakidején még a prolatárlebujok világából jött Gorkij is annyira megijedt, hogy leszámolt a bolsevizmussal és 1922-ben inkább száműzetésbe ment, mintsem hogy tovább nézze a lenini vérontásokat. Gorkij igazán nem volt kényes valaki, Lenint ő mégis a Sátánfiának érezte.

Vajjon Rátz Kálmán miért tartja mégis ma, éppen ma szükségesnek hangsúlyozni, hogy Lenin *„egyéniségéről az egykorú emlékiratok nem rajzolnak ellenszenves képe"?* Milyen nyájas, kispolgári képet rajzol róla:

> „rendkívül kitartóan tudott tanulni, dolgozni és tanítani, *volt benne emberi közvetlenség és humorérzék is.* Munkatársaival kitűnően tudott együttműködni s ezek *szerették őt és ragaszkodtak hozzá".*

Amilyen közlékeny a szerző, amikor a forradalmi tanok elméleteinek ismertetéséről van szó, annyira óvatos, amikor Sztalinról kell írnia, vagy az ő forradalmi tevékenységét kell jellemeznie. Sokszor egy-egy mellékmondatba is elférnek. Az olvasó majdnem egy *okulárés magántudósnak* képzeli el őt is. *Ujra meg újra hiába keressük ebben a bolsevizmus történetével igazán nem fukarkodó betűtengerben a különböző bűncselekmények leírását.* Trockij esetében viszont kopernikuszi fordulat következik, a Sztalinnal szembekerült Trockijnak egyszerűen *„vadregényes forradalmár"* itt a címe:

> „romantikus látása megfosztotta attól, hogy észrevegye a reális politikai lehetőségeket. Nem volt semmi elképzelése a forradalmi stratégiáról és taktikáról, s bár kitűnő szónok volt, *sohasem tudott a tömegek lelkületében tartós benyomást gyakorolni".*

De még korántsem merült ki a meglepetéseink, kételyeink hosszú sora. Megtudjuk például, hogy *„a bolsevikok pártja jellegzetesen minőségi párt volt, egy fegyelmezett harcos szekta, amelynek tagjai magukévá tették Lenin tanítását a forradalmi fegyelemről" s hogy a bírálat sem volt kizárva a bolsevikok soraiból.* Szóval minőségi párt volt, amellett a méltányos kritikát sem zárta ki kebeléből. Arról a sok-sok ezer és tízezer szörnyű kínok közt kivégzett párttagról, akik e kritikát aztán később bizony életükkel fizették meg, egyetlen célzást vagy utalást nem kapunk itt. Vagy mit gondoljunk azután, amikor a leninizmust mutatja be a szerző egy Sztalin-idézettel, de a *Sztalin-idézet után semmi más nem következik,* még egy félmondatnyi halvány kritika sem? Nem veszélyes kísérlet a széles tömegek tájékozatlanságára bízni a végső véleményalkotást ebben a kérdésben is? Ez a vizsgálódásunk szempontjából sokatmondó passzus különben a következőképpen hangzik: *„A leninizmus külön embertípust nevelt* — írja Rátz Kálmán —, *külön munkastílust hozott létre.* Ennek a stílusnak sajátosságait Sztalin a következőképpen foglalja össze: „Ilyen sajátosság kettő van: *az orosz forradalmi lendület és az amerikai tárgyilagosság.* A leninizmus stílusa éppen ennek a két sajátosságnak az egyesítése a párt- és az állami munkában... Az orosz forradalmi lendület az éltető erő, mely gondolatra ébreszt, mely előre hajt, a multat összetöri, perspektivát nyit. De minden amellett szól, hogy a gyakorlatban üres ábrándozássá fajul, ha nem egyesítjük amerikai tárgyilagossággal a munkában. Az amerikai tárgyilagosság viszont ellenméreg az üres forradalmi ábrándozás és a fantasztikus tervgyártás ellen... *A leninizmus az imperializmus és a proletárforradalom korszakának marxizmusa. Pontosabban: a leninizmus a proletárforradalom elmélete és taktikája általában, a proletárdiktatúra elmélete és taktikája különösen."*

Mi azt sem mertük volna oly határozottan kimondani, amit pedig Rátz Kálmán még dőlt betűkkel is szedetett, hogy *Oroszországban sohasem hiányoztak a magyarbarát érzelmek.* Nem mertük volna olyan határozott formában állítani, mint ő tette, hogy *„a helyzeti változások által keletkezett követelményeknek megfelelően a vörös hadero elé kitűzött világforradalmi célok fokozatosan elhalványultak s tért adtak a szovjetbirodalmi, majd a szovjethazafias-eszmének."* Igaz, hogy ez utóbbit a tudós szerző szerint is *másképpen* kell érteni, mint a többi államokban, de azzal már adós marad, hogyan. Abban is egyetértünk, hogy ma már nemcsak szabad, hanem *kell* is a régi orosz haderő dicsőséges tradícióira visszaemlékezni a Szovjetben, de Rátz e megállapítása után is súlyos kiányérzetünk támad, mert véleményünk szerint a szerzőnek, ha már hangsúlyozottan 1917-ben befejeződő könyvében szükségesnek tartotta, hogy *a mai vörös hadseregről* is beszéljen, legalább egy mellékmondatban utalnia kellett volna arra, hogy ez *a hagyománytisztelet mégsem azonos,* mondjuk, a miénkkel, hanem külön bolsevista recept szerint történik.

Propaganda-kacsák magas árfolyamon

A magyarság most élet-halálharcban áll a Szovjettel, katonáink kint küzdenek a Szovjet hadsereggel. Lehet-e ilyenkor bármilyen objektív történetírónak is oly tartózkodó elismeréssel beszélni a vörös hadseregről? A túloldal támogatása ilyenkor minden objektivitás. S aggasztó problémánk marad az is, hogyan fér össze a történetírói tekintéllyel, a tudományos célkitűzéssel annak a közönséges propaganda-kacsának a beledolgozása. sőt *halvány értékelése* ebben a műben, hogy *a szovjetbarát pravoszláv egyház gyüjtéséből páncélos osztagot létesítettek a bolsevisták.* Magyar vonatkozásban ez annyit jelent, mintha valaki *Kaczér Illés* karakán magyarságát akarná bizonyítani. De Rátz Kálmán nemcsak a pravoszlávia szovjetbarátságában, hanem *a III. Internacionálé felosztásában is hisz.* Ezeket a sorokat azonban eredeti hímporukban szeretnénk bemutatni: *„Mindez, valamint a III. Internacionálé felosztása* — mérlegel a történetíró — világosan bizonyítja azt a tételt, hogy egy haderő valójában csak hazafias alapokon működhet és állhat fenn. *A szó igaz, nemes értelmében vett hagyományok képezik az erkölcsi és szellemi harcképesség bázisait s ezt a Szovjetunió vezetői sem hagyták figyelmen kivül."* A Rátz Kálmán kezeügyébe eső példa az, hogy Oroszországban *Nagy Péter* cárt nemzeti hősként tisztelik. Ugy látszik azonban, a történetírónak nemcsak forrásmunkákat kell böngésznie s nemcsak írnia kell, mert ha véletlenül látta volna a Nagy Péter című orosz nagyfilmet, megrettenne attól a *hagyománytisztelettől,* amit Nagy Péter feltámasztása jelent a Szovjetben és nem bocsátaná világgá ezeket a megigézett sorokat.

Legalább huszonöt-harminc millió megölt és éhenpusztult orosz árnyéka nehezedik a világtörténelem e legvéresebb forradalmának történetére. De Rátz Kálmán könyvében ez árnyéknak csak egy kis részét is hiába keressük, Igaz, ő azzal védekezhetik, hogy csak 1917-ig írta meg a Szovjet történetét, De úgy írta meg, mint hogyha nem lenne tudatában annak, ami azután történt. És ez már önmagában is súlyos vád ez ellen a könyv ellen. Vannak korszakok a világon, amikor *bizonyos dolgokról tárgyilagosan beszélni már önmagában is a legsúlyosabb bűn.* A magyarság, de egész Európa egy véres forradalom hekatombái nagyranőtt, irtózatos katonai hatalomnak nyomása ellen küzd most. Létünk vagy nemlétünk függ ettől a küzdelemtől. *Aki ilyenkor indulat és ellenszenv nélkül tud írni a bolsevista forradalom keletkezéséről, sőt kerüli azokat a véres részleteket, amelyek közismertek, akarva, nemakarva a túloldal ügyét szolgálja.*

Előre megjósoljuk, a baloldali sajtó e felszólalásunkkal szemben pártját fogja majd Rátz Kálmán könyvének. Dicsőíteni fogja, tekintet nélkül arra, hogy ma, amikor szomszédságunkban *Tito* bolseviki partizánjainak tizezrei szervezkednek, minden tisztességes hazafias szellemi erőnek egy feladata van: *szervezkedni a bolsevizmus ellen!* Mi azonban ennek ellenére kimondjuk: *Rátz Kálmán vonja vissza könyvét a piacról s mig a háború el nem dől, egy szót ne irjon a bolsevizmusról és a pánszláv kérdésről.*

DEMOKRATA ROHAM A KARÁCSONYI KÖNYVPIACON

Közöljük a zsidó vagy rosszul árjásított kiadók névsorát

Soha olyan sok könyvet nem zudítottak még a karácsonyi könyvpiacra, mint az idén. Hozzáértők legalább 800—1000 kötetre becsülik az idei őszi-karácsonyi könyvtermelést. Ez legalább kétszerese, háromszorosa annak a könyvmennyiségnek, amelyik máskor ilyen időtájt kikerült a vásárlók elé. Valóságos szériákban ontják a kiadók a 4—5—600 oldalas regényeket, tudományos, *vagy inkább „féltudományos" könyveket, díszkiadásokat, sorozatokat.* Az új könyvek írói legnagyobbrészt idegenek. Tucatjával bukkannak fel eddig soha nem hallott angolszász nevek. *Sokan saját hazájukban talán harmadrendű írónak sem számítanak. Itt nálunk most világirodalmi nagyságokká lépnek elő, könyveik „világsikert" értek el, azokat „minden nyelvre" lefordították már. A kultúra és a haladás szégyenére csak mi maradtunk le.* Most azonban pótoljuk a mulasztást. Ezeket a könyveket természetesen mindenkinek el kell olvasnia, aki magát a művelt emberek közé akarja számítani. Húsz-harminc-negyven pengőért megszerezheti a belépőjegyet a művelődés birodalmába.

A könyveknek ebben a szédítő arányú tülekedésében igazán nem csodálkozhatunk azon, hogy a vásárlók nagyrésze nem tud eligazodni. Vajjon nagy többségükben a magyar szellemi élet fejlődését szolgálják ezek a könyvek? Vagy pedig egyszerűen csak a könyvkiadói konjunktúra érkezett el egy egészségtelen tetőponthoz? A forgalomba került könyvanyag áttekintése inkább az utóbbiról győz meg.

Sohasem volt még ebben a termelésben ilyen kevés a magyar sorsba, a magyar életbe elmélyedő, a magyar öntudatot erősítő alkotás. A csekély fajsúlyú, a nemzetközi zsidó propaganda által felkapott álértéké a többség. *Feltűnően sok az elmúlásra ítélt demokrata-liberális világrendet népszerűsítő könyv.* Soha nem volt ekkora szükség a belső szellemi arcvonal ellenállóerőinek biztosítására, ma felbecsülhetetlen jelentősége van ebből a szempontból a nyomtatott betűnek, a sajtónak és a könyvnek. Egyáltalában nem közömbös, hogy milyen irányú, tartalmú és szellemű írások és könyvek kerülnek forgalomba.

Hogy állunk a kiadók frontján?

A karácsonyi nagy könyváradat mögött egy jól megszervezett demokrata szellemi frontáttörés körvonalai bontakoznak ki. A baloldali demokrata erők elérkezettnek látták az időt a magyar szellemi élet megrohamozására. Csak most derült ki, hogy a szellemi életnek oly fontos területe, mint a könyvkiadás, mily nagy mértékben áll még ma is zsidó befolyás alatt. Most figyelhetjük meg súlyos következményeit annak, hogy rendezetlenül hagytunk oly fontos területeket, mint aminő a könyvkiadás. Elég, ha futó pillantást vetünk a *Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesületének* tagnévsorára és máris beigazolva láthatjuk állításainkat:

ABC könyvkiadó rt. árjásított, többnyire demokrata-plutokrata kiadványokkal szerepel, lektora egy kikeresztelkedett zsidó.

Antiqua, árjásított zsidó vállalat. Báró Wesselényi Miklós és Lázár Andor közreműködésével ment végbe a cég árjásítása. Liberális könyvek kiadásával foglalkozik.

Bartha Ferenc, Únió, Stílus, Kubányi Klára kiadók valamennyien a Kromos, zsidó kézben lévő papírgyárral látszanak kapcsolatban állani.

Béta kifejezetten zsidószellemű könyvkiadóvállalat.

Cserépfalvy árjásított vállalat. Csaknem kizárólag demokrata-liberális irányú szélsőbaloldali könyvek kiadója.

Dante, Erdős és Somló nevű zsidók kezében lévő kiadóvállalat.

Forrás kiadóvállalat, régebben Tolnai Simon kiadóvállalata. Ez a zsidó, mint szakértő továbbra is közreműködik a vállalat vezetésében.

Fővárosi Könyvkiadó félig árjásított vállalat.

Franklin Társulatnál még mindig jelentős érdekeltsége van Péter-Politzer nevű zsidónak.

Friedrich Lászlóné százszázalékos zsidó kiadó.

Grill Károly áttért zsidó, a vállalat árjásítva.

Írás, Hindy Endre kiadóvállalat, br. Hatvany Lajosné Marton Erzsébet érdekeltsége, plutokrata-liberális kiadványokat hoz ki.

Hungária a Bródy család érdekeltsége.

Káldor György — Renaissance, kifejezetten zsidó vállalat.

Knerr Izidor, Gyoma, zsidó kiadóvállalat.

Lepage Lajos, Kolozsvár, kimondottan zsidó könyvkiadó.

Lingua kiadóvállalat Kohn Kis Adolf vállalkozása.

Mai Henrik és Fia zsidó könyvkiadó.

Aurora liberális kiadványokkal szerepel a könyvpiacon.

Nova kifejezetten zsidó vállalat.

Nyugat könyvkiadó árjásított, de a régi zsidó szellem érzik rajta.

Pantheon könyvkiadó vezetője kikeresztelkedett zsidó.

Lux zsidó kiadóvállalat.

Vajna György dr. és Tsa zsidó kiadóvállalat.

Vörösváry László félzsidó kiadóvállalat.

A felsorolás annál kevésbé lehet teljes, mert legkevesebb 80—100 olyan könyvkiadóvállalat van, amelyik nem szerepel a Kiadók és Kereskedők Egyesületének jegyzékében, mert nem tagja az Egyesületnek. Ezekről nem lehet semmi biztosat tudni. Sem tulajdonosuk, sem rendeltetésük nem állapítható meg pontosan. Egyáltalában az egész könyvkiadói útvesztőben nem lehet eligazodni, mert ezidőszerint könyvkiadással nálunk bárki foglalkozhat, ennek semmiféle különösebb előfeltétele nincs. Egész sereg könyvkereskedő, mint kiadó is működik, közöttük számos zsidó, mint a Bárd, Rozsnyai és az Aczél Testvérek. Számos, nemrég még kifejezetten zsidó nagy könyvkiadónál végrehajtották az árjásítást, ebbe a kimutatásba tehát már nem vehettük be, bár a zsidók befolyása még korántsem szünt meg.

Akik újra megjelennek...

Nézzük most talán azt a kérdést közelebbről, hogy a különböző kiadók milyen könyvekkel jelentkeztek az őszi, a karácsonyi könyvpiacon? A Franklin újdonságai között a zsidó Péter-Politzer András: Giotto és kora és Waldapfel József: Amikor Petőfi itt járt című munkáját találjuk. Az Uj Idők könyvei között ott találjuk a zsidó *Szántó* György: *Ötszáz pengő* című regényét, *Heltai* Jenő: *Ismeretlen ismerősök* és *Karinthy* Frigyes: *Tanár úr kérem* című könyvét.

A *Béta* Irodalmi Rt. kiadványai között szerepel *Földi Mihály: Csillagok felé* munkája, *Románné Goldzicher* Klára: *Grafologia* című könyve, *Thomas Mannak, a hazája iránti gyűlöletéről* hirhedt bolsevikibarát emigráns *írónak három munkája.*

A *Hindy* Kiadó a zsidó *Palotai* Boris: Kegyetlen ifjúság című munkájával szerepel az őszi és karácsonyi új könyvek között.

A *Szöllősy* könyvkiadónál jelenik meg új kiadásban *Földi* Mihálynak egy másik regénye a: *Házaspár.* A *Körmendy Kiadó Lakner* Artúr: *Édes Mostoha* c. könyvét adja ki. A *Stílus* kiadó *Meller* Rózsival, *Gáspárné Dávid Margittal* és *Bárdos* Artúrral, illetve egy-egy munkájukkal szerepel az őszi kiadói programban. A felsoroltak természetesen csak kis töredékét képezik a különböző zsidó szerzők és fordítók most kiadásra került munkáinak.

Igen tanulságosak azok az adatok, amelyek az őszi és karácsonyi könyvtermelésnek írók szerinti megoszlását világítják meg. A könyvjegyzék szerint kereken 430 szépirodalmi mű jelenik meg az őszi évadban ebben az évben. Ezek közül:

Magyar írótól	247
Angol írótól	73
Francia írótól	42
Német írótól	13
Olasz írótól	11

Végül van egy nem kevésbé fontos oldala a karácsonyi nagy könyvinváziónak és ez a papiroskérdés. A papírhiány egyre nagyobb méreteket ölt, lapok és folyóiratok megjelenése egyre több és nagyobb nehézségbe ütközik a papírhiány következtében, sőt már évek óta az összes folyóiratok csak félterjedelemben jelenhetnek meg a papírral való takarékoskodás érdekében. Honnan szerezhették a kiadók azt az óriási papírtömeget, amely a több száz, *többnyire terjedelmes*, néhányszázoldalas könyvek *előállításához* szükséges? Olyan kérdés ez, amelyre joggal szeretne feleletet kapni a közvélemény. A felelet, a magyarázat nyilván ott található meg, hogy a zsidó papírgyárak, kiadók, könyvkereskedők és írók egy egységes, zárt, összefüggő arcvonalat alkotnak. Egy áttörhetetlennek látszó, az egész magyar szellemi életet átfogó és behálózó rendszert, amely döntő és irányító befolyást tud még ma is gyakorolni a magyar művelődési viszonyok alakulására.

*

Ezek az állapotok azonban nem tarthatók tovább fenn. Itt rendet kell teremteni. A magyar művelődés ügyből ki kell zárni minden zsidó befolyást. Külön kell választani a magyarok és zsidók kultúrtevékenységét. Ezt meg lehet valósítani a következőképpen: 1. *Zsidó író könyvei csak meghatározott számban jelenhetnek meg, ezeken a könyveken világosan fel kell tüntetni, hogy zsidó szerzőtől származnak.* 2. *Zsidó könyvkiadók kizárólag csak zsidó szerzők munkáit adhatják ki. A zsidó kiadók számát a legcsekélyebbre kell korlátozni.* 3. Felállítandó a könyvkiadói kamara. Könyvkiadással csak a kamara tagjai foglalkozhatnak. A kamara gondoskadik az első és második pontban megállapított elvek szigorú keresztülviteléről.

Bosnyák Zoltán

A CÉL

fajvédelmi folyóirat

Méhely Lajos

közreműködésével szerkeszti:

Bosnyák Zoltán

Harmincharmadik évfolyam. — Kérjen mutatványszámot!

Budapest, XI., Ercsi-út 86. szám.

ÉS A KÖZSÉGI BÍRÓK?

A mai nehéz viszonyok között a munkából éppen úgy kiveszik részüket a városok és falvak vezetői is.

Nekünk, községi bíróknak, bizony igen rosszul esett, hogy *Szász* Lajos miniszter úr a jegyzők gyűlésén mondott beszédében *a falu vezetői közül egy szóval sem tett említést a községi bíróról, holott a községi bírók a falu életében nem töltenek be kisebb szerepet, mint akár a jegyző, pap vagy tanító, hiszen a községben mindenkor és mindenért a községi bíró felelős.* Ha valami történik, legelőször a községi bírót veszik elő.

Nem kell túlbecsülni bennünket, de azért el se feledkezzenek rólunk!

Tisztelettel:
K. L.
községi bíró.

KÖRORVOS AUTÓ NÉLKÜL

Kedves E. V.!

Tiz év óta vagyok községi orvos. Most nemcsak a saját községem betegeit, hanem a két szomszédos faluét is el kell látnom, mivel kartársam hosszabb ideje katonai szolgálatot teljesít. Autógumijaim a sok kötelesség teljesítése közben elkoptak s így azt már néhány hónapja nem tudom használni. Igy kénytelen vagyok kerékpáron, szekéren, kocsin látogatni reggeltől estig — sokszor éjjel is — a betegeimet.

Mióta azonban nem tudom autón teljesíteni orvosi kötelességemet, megtörténik, hogy késön érkezem a beteghez és minden orvosi beavatkozás ellenére is, a beteg meghal. Kérdezem, hogy a mai autógumi-hiányos világban, amikor állandóan és mindenütt az anya- és csecsemővédelmet hirdetik, mit csináljon a magamfajta vidéki körorvos, akinek naponta 50—60—70 kilométert kell megtennie, hogy betegeit elláthassa?

Talán a tekintetes Szerkesztőség tanácsot tudna adni arra, hogy mi a teendő!

Tisztelettel:
Dr. Monory Pál
községi orvos
Tiszabura.

AKIK A VÉSZBEN KIKERESZTELKEDTEK

IV.

Vörös Géza festőművész, *Kemény* Rezső zeneakadémiai tanár. *Székely* Arnold tanár. *Schiffer* Adolf zenetanár. *Benedek* Salamon gyáros és neje. Dr. *Sió* Albin ügyvéd. *Wald* Vilmos kereskedő. Dr. *Turnovszky* Sándorné sz. Darvas Róza. Neumann Frigyes gyáros. Dr. Rétfalvi Gyula orvos és neje. Körmendi Simon festőművész és fivére: Ödön magánhivatalnok a nejével együtt. Götz Henrik bankhivatalnok. Dr. Mendelsohn Alfréd bankbizományos és neje. Özv. *Mendelsohn* Györgyné sz. *Pollák* Klára. *Mesterházi* Gézáné sz. *Bressler* Ilona. *Ágai* Vilmos, a Magyar Jelzálog Hitelbank igazgatója nejével és leányával. *Popper* Zsigmond bornagykereskedő és neje. Dr. *Sümegi* Zoltán törvényszéki bíró és neje. *Révai* Artur nagykereskedő és neje. Dr. *Alpár* Ödön törvényszéki jegyző. *Tsuk* Jolán. *Sényi* Gusztávné. *Kaszab* Katalin. Dr. *Krámer* Emil ügyvéd és neje. Dr. *Sümegi* József orvos és neje leányával. Báró *Madarassy Beck* Gyuláné sz. *Hatvany Deutsch Lidi* bárónő. *Balog* István gyógyszerész. Aczél Dezső részvénytársasági igazgató és neje. Dr. *Radó* Károly és dr. *Domokos* Leó ügyvédek. *Sebes* Pál iparművész és fivére: István mérnök. *Schwartz* Emma és dr. *Stamberger* Erzsébet fővárosi középiskolai tanárnők. *Körmendi Frimm* Jenő szobrász.

*

Közöljük, hogy Fekete László dr. közjegyző neje nem azonos az általunk közölt dr. Fekete Lászlónéval. A közjegyző neje, mint az okmányokból megállapítható, tiszta keresztény származású.

1943. dec. 17.

Körmendi Frim Jenő

Ujv MZsL

504. l.

(Seconda edizione, corretta ed ampliata)

I.–VI. + 1.–785. ll.,
1 repes. tabla

Milano
Ulrico Hoepli
1908

Körmendi Frim Jenő

szobrász

Kod Ki-Kicsoda?

459 l.

RIGLER JÓZSEF ÉDE

PAPIRNEMŰGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI., RÓZSA UTCA 55

FIÓKÜZLETEK: V., GRÓF TISZA ISTVÁN UTCA 14. – IV., VÁCI UT

PÉTER ÉS VENDI.

Regény. — Irta J. M. Barrie.

(Folytatás.)

Sztárki körülnézett segítségért, de mindenki elhúzódott mellőle. A mint hátrált, Huk utána ment, a piros szikra már benne volt a szemében. A kalóz kétségbeesett kiáltással felugrott a Long Tomra és beleugrott a vízbe.

— Négy — mondta Szleitli.

— És most — kérdezte Huk udvariasan. — Akart még valaki az urak közül fellázadni?

Megragadott egy lámpást és fenyegető mozdulattal bement a kabinba.

De szerette volna Szleitli azt mondani, hogy: öt! Előre megnyálazta az ajkát, de Huk kijött a kabinból, támolyogva, lámpása nélkül.

— Valami elfújta a lámpást — mondta kissé bizonytalanul.

— Valami! — ismételte az egyik kalóz.

— Mi van Csekkóval? — kérdezte a másik.

— Meg van halva, mint Zsuksz — szólt Huk röviden.

Újra lázadó hangok hallatszottak. Minden kalóz babonás, mind azt hitték, maga az ördög van a kabinban.

— Volt-e farka, kapitány? — kérdezte az egyik.

— Azt mondják — szólt egy másik, gonoszul nézve Hukra — hogy mindig annak a formájában jelenik meg, a ki a leggonoszabb ember a hajón.

— Vaskeze van, kapitány? — kérdezte egy harmadik szemtelenül.

— A hajó meg van babonázva — mondták egyre-másra.

A gyerekek erre nem tudták megállni, hogy el ne kezdjenek éljenezni. Huk már csaknem megfeledkezett a foglyairól, de most felvillant az arcza.

— Fiúk — kiáltott kalózainak — van egy ötletem. Nyissátok ki a kabin-ajtót és kergessétek bele a kölyköket. Hadd küzdjenek meg azzal a micsodával az életükért. Ha megölik, annál jobb nekünk, ha az öli meg őket, nekünk az se baj.

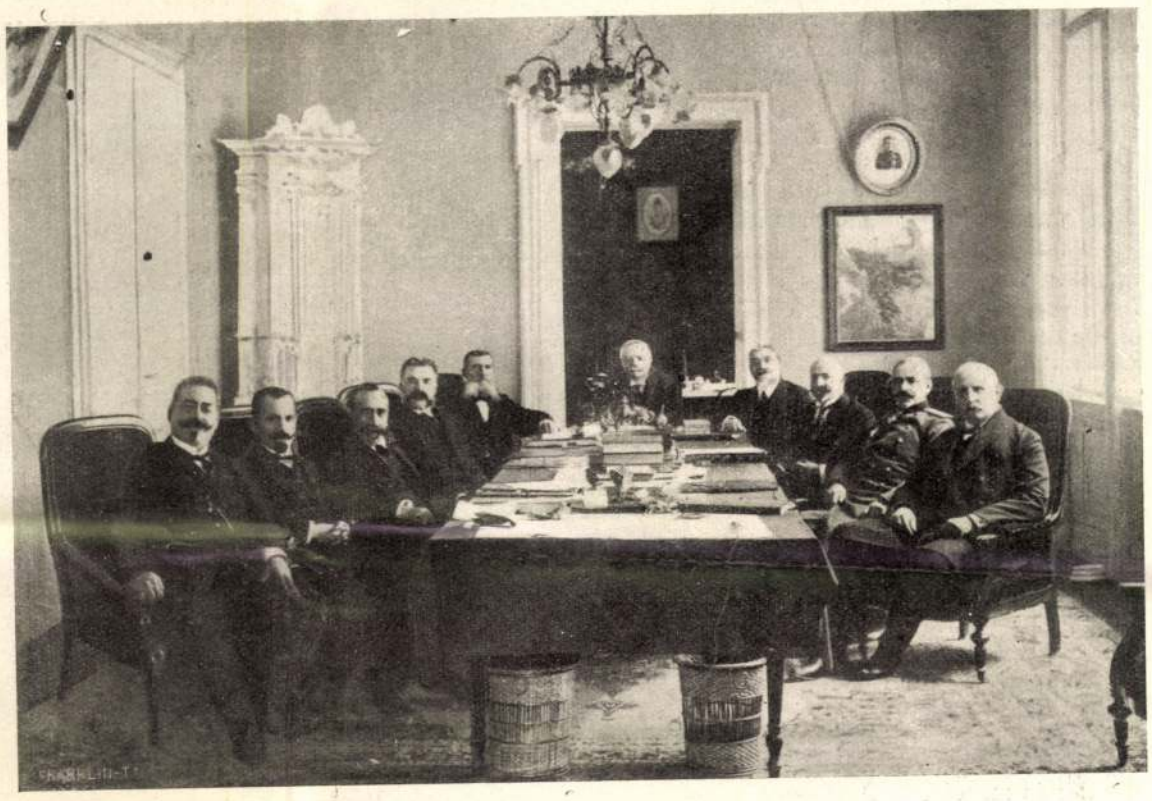

A BOLGÁR MINISZTERTANÁCS ÜLÉSE.

BESSENYEI GYÖRGY SÍRJA PUSZTAKOVÁCSIBAN, EGYKORI KERTJÉBEN.

A sírhelyet és a környező területet jelenlegi tulajdonosa, Nadányi Pál gondozás végett a bakonyszegi ref. egyháznak ajándékozta.

Most utoljára csodálták meg a kalózok Hukkot és engedelmesen teljesítették parancsát. A fiúk úgy tettek, mintha nem akarnának menni, de betuszkolták őket a kabinba és rájuk csukták az ajtót.

— Most figyeljünk — kiáltott Huk és valamennyien figyeltek. De az ajtóra senki se mert nézni. Azaz hogy egyedül csak Vendi, a ki az egész idő alatt az árbocznoz volt kötözve. Ő nem sikoltásra, nem is károgásra várt, hanem Péter megjelenésére.

Nem kellett soka várnia. A kabinban Péter megtalálta, a mit keresett: a kulcsot, a melylyel kinyithatja a fiúk békóit és most kilopóztak, felfegyverkezve olyan fegyverekkel, a milyeneket épen találtak. Péter előbb intett nekik, hogy rejtőzzenek el, aztán elvágta Vendi kötéleit. Ekkor semmi sem lett volna nekik könnyebb, minthogy valamennyien elrepüljenek, de egy dolog elállta az útjukat, Péter átka, hogy: Huk vagy én az egyszer. Mikor tehát megszabadította Vendit, megsúgta neki, hogy rejtőzzek el a többiekkel, ő maga pedig elfoglalta az ő helyét az árbocznál s magára vette a köpönyegét, úgy hogy őt Vendinek nézzék. Akkor nagy lélekzetet vett és elkezdett károgni.

A kalózoknak ez a hang azt jelentette, hogy a fiúk mind megölve feküsznek a kabinban. Megrémültek. Huk megpróbált lelket önteni belejük, de mint a kutyák vicsorgatták rá a fogukat s ő tudta, hogy ha most elfordul tőlük, rárohannának.

— Fiúk — mondta, készen arra, hogy hizelegjen nekik vagy lesujtson rájuk, a hogyan épen kell. de nem remegve meg egy pillanatra sem. — Tudom már mi a baj. Jónás van a hajón.

— Igen — dörmögték a kalózok — egy vashorgú ember.

— Nem, fiúk, hanem a leány. Kalózhajó mindig pórul járt, ha nő volt rajta. Rendbe jő minden, ha tőle megszabadulunk.

— Megpróbálhatjuk, — mondtak kételkedve.

— Dobjátok a leányt a vizbe — kiáltott Huk s a kalózok a köpönyeges alak felé rohantak.

— Téged ugyan meg nem ment senki, kisasszonykám — mondta az egyik vigyorogva.

— Van valaki, — felelt az alak.

— Kicsoda?

— Péter Pan a boszúálló — volt a rettentő felelet és Péter ledobta magáról a köpönyeget. Ekkor megtudták mind, ki tette őket csúffá a kabinban. Huk kétszer próbált szólni és kétszer nem tudott. Azt hiszem, büszke szive megtörött ebben a pillanatban.

— Hajrá fiúk, előre — csendült fel Péter hangja és a következő pillanatban fegyvercsörgéstől visszhangzott a hajó. Ha a kalózok összetartottak volna, biztosan győztek volna, de a támadás akkor érte őket, a mikor készületlenek voltak s csak futkostak ide oda, min-

denki abban a hitben, hogy egyedül ő maradt élve a hajón. Ember ember ellen, ők voltak az erősebbek, de ők csak védekeztek, a mi képessé tette a fiúkat, hogy kettesével harczoljanak. Néhányan a gonosztevők közül beleugrottak a tengerbe, mások elbújtak sötét zúgokba, a hol Szleitli megtalálta őket, mert ő nem harczolt, hanem lámpással szaladgált, az arczuk elé tartotta, úgy hogy félig megvakultak és könnyű prédájául estek a többi fiúk kardjainak. Nem hallatszott más hang, mint a fegyvercsörgés, néha egy-egy ordítás vagy locscsanás és Szleitli egyhangú számlálása: öt, hat, hét, nyolcz, kilencz, tiz, tizenegy.

A kalózok mind oda voltak, mikor egy csapat megvadult fiú körülvette Hukot. A kopóival elbántak, de ő egymaga távol tudta őket tartani magától. Újra meg újra nekitámadtak és ő mindig tisztává tudta tenni maga körül a teret. Az egyik fiút felkapta a horgával és pajzsul használta. Ekkor elöugrott egy másik fiú.

— Dugjátok vissza a kardot — mondta az újon-jött. — Ez az ember az én emberem.

Így került hirtelen Huk szemtől-szembe Péter Pannal. A többiek hátrább vonultak és körbe alltak körülöttük.

A két ellenség soká nézett egymásra. Huk kissé megremegett, Péternek ott volt az arczán a különös mosoly.

— Tehát Pan, eszerint mindez a te műved? — mondta Huk.

— Igenis, Huk — volt a komor felelet — mindez az én művem.

— Büszke és daczos ifjú — mondta Huk, — készülj a végzetedre.

— Sötét és veszedelmes ember, a te végzeted az — felelt Péter.

Szó nélkül egymásnak estek és egy darabig egyik se jutott előnybe. Péter pompás vivó volt és káprázató sebességgel védte ki a csapásokat, de hátrányául szolgált, hogy kicsi a termete. Huk csaknem ép oly jó vivott és abban bizakodott, hogy beadja a kedvencz mestervágását, de csodálkozására Péter kivédte ezt is. Aztán a vashorgával akart véget vetni mindennek, de Péter leguggolt a csapása alatt és hirtelen beledöfött a bordái közé. Saját vérének láttára Huknak kihullott a kezéből a kard s ezzel ki volt szolgáltatva Péternek.

— No most! — kiáltották a fiúk, de Péter egy nagyszerű mozdulattal intett ellenfelének, hogy vegye fel a kardját. Huk azonnal meg is tette, de azzal a tragikus érzéssel, hogy Péter most előkelően viselkedik. Eddig azt hitte, valami rosz szellem harczol vele, de most sötétebb gyanu szállotta meg.

— Pan, ki vagy és mi vagy te? — kérdezte rekedten.

— Én vagyok az ifjúság, én vagyok az öröm — felelt Péter. — Kis madár vagyok, mely most pattant ki a tojásból.

Ez persze értelmetlen beszéd volt, de kimutatta Huknak, hogy Péter egyáltalán nem tudja magáról, hogy kicsoda és micsoda, a mi tudvalevőleg tetőpontja az előkelő modornak.

Most már úgy vivott, mint egy cséphadaró és rettenetes kardjának minden csapása kettészelt volna akárkit, de Péter úgy rohant el előle, mintha a szél fújta volna el a veszély köréből. Huk most már remény nélkül küzdött. Elkeseredett lelke már nem is kivánt élni, csak egyért esengett: hogy Pétertől nem-előkelő modort lásson, mielőtt minden elhidegül örökre.

Abbahagyva a vivást a lőportárhoz ugrott és meggyújtott egy kanóczot.

— Két percz mulva — kiáltotta — a hajó darabokra robban szét.

— Na most, gondolta, megválik, ki az előkelő.

Péter azonban a kanóczczal kezében kijött a lőporraktárból és nyugodtan kidobta a vizbe.

Miféle modort tanusított maga Huk? Habár eltévedt ember volt is, a nélkül, hogy rokonszenveznénk vele, örülnünk kell, hogy hű maradt faja hagyományaihoz. A többi fiúk most körülötte röpködtek gúnyolódva, s ő a mint a fedélzeten támolygott, tehetetlenül csapkodva feléjük, az esze nem járt köztük; a hajdani játszótereken kalandozott.

Huk, te nem egészen hősiesség nélkül való alak, isten veled!

Mert most eljutottunk Huk utolsó pillanatához.

Látva, hogy Péter fölemelt tőrrel közeledik

HUBAY JENŐ JUBILEUMI PLAKETTJE.

Körmendi Frim Jenő műve.

hozzá a levegőben, átugrott a korláton és belevetette magát a vizbe. Nem tudta, hogy a krokodilus ott várakozik rá, mert hisz mi szándékosan állitottuk meg az órát, hogy ő meg ne tudja, mi vár rá. Elvégre a tiszteletnek ezt a csekély jelét megérdemli.

Így pusztult el James Huk.

— Tizenhét — kiáltotta Szleitli, de nem számolt egész pontosan. Tizenöten fizettek csak életükkel bűneikért ezen az estén, ketten azonban elérték a partot: Sztárki, a kit elfogtak a rézbőrüek és ettől fogva szárazdajkának használták csecsemőik mellé, a mi ugyan szomorú lezüllés egy kalóz számára és Szmi, a ki ettől fogva össze-vissza vándorolt a világban pápaszemével, azzal keresve szükös kenyerét, hogy azt mesélte, ő volt az egyetlen ember, a kitől Huk félt.

Vendi természetesen nem vett részt a harczban, csak nézte Pétert csillogó szemmel, de most, hogy mindennek vége volt, előtérbe jutott megint. Megdicsérte a fiúkat, megrázkódott örömében, mikor Mihály megmutatta neki a helyet, a hol megölt egy kalózt, aztán levezette őket Huk kabinjába és az órára mutatott, a mely ott egy szegen lógott. Fél egyet mutatott.

A legnagyobb dolog most is az volt, hogy már késő van. Hamar lefektette a fiúkat a kalózok fülkéibe, kivéve Pétert, a ki fel s alá járt a fedélzeten, míg végre elaludt a Long Tom alatt. Álma volt megint az éjjel, sokáig sírt álmában és Vendinek tartania kellett az ölében.

XVI. A hazatérés.

Másnap reggel a hajó-harang szava ébresztette fel őket. Kalóz ruhákba öltöztek, a nadrágok szárát levágták, illően megborotválkoztak és úgy mentek föl, a matrózok járása szerint, meg-megbotolva nadrágjukban.

Nem szükséges mondani, hogy ki volt a kapitány. Nibsz és János voltak az első és a második altiszt. Nő is volt a hajón. A többiek egyszerű matrózok voltak. Péter máris a kormánykereknél állott, füttyentett az újjával és rövid beszédet mondott legényeihez. Azt mondta: reméli, vitéz módra fogják teljesíteni kötelességüket, de ha fel mernének támadni ellene, darabokra fogja őket tépni. Kemény, recsegő szavai azon a hangon voltak mondva, melyen a matróz legjobban ért s a fiúk lelkesen éljeneztek. Aztán néhány rövid parancs, a hajót megfordították és elindultak a szárazföld irányában.

Pan kapitány áttanulmányozta a hajó térképét és kiszámította, hogy ha az időjárás állandó marad, junius 21-ike körül érik el az Azori szigeteket. Innen pedig időt nyernek, ha röpülve mennek tovább.

Néhányan azt kivánták, hogy a hajójuk legyen tisztességes hajó, mások jobb szerették, ha kalózhajó marad, de a kapitány nagyon szigorúan bánt velük, úgy hogy ki se merték előtte fejezni a kivánságukat. A föltétlen engedelmesség volt az egyedüli, a mit tehettek. Az általános vélemény, hogy Péter csak azért viselkedik becsületes tengerész módjára, hogy elaltassa Vendi gyanuját, de minden meg fog változni, ha kész lesz az új ruhája, melyet Vendi varr neki Huk ruháiból. Utólag azt suttogták, hogy mikor először vette fel a ruhát, az éjjel sokáig ült Huk kabinjában, Huk szivarszipkájával a szájában, az egyik kezét ökölbe szoritva s csak a mutatóujját nyújtva ki görbén, hogy olyan legyen, mint a horog.

Most azonban, a helyett, hogy tovább kisérnők a hajót, vissza kell térnünk a szomorú házba, a honnan történetünk három szereplő személye szivtelenül elröpült. Ugysem járja, hogy oly régen elhanyagoltuk a 14. számú házat, de biztosak lehetünk benne, hogy Darlingné nem haragszik ránk érte. Ha hamarább tértünk volna vissza hozzá, hogy bánatos rokonszenvvel nézzük őt. Bizonyára ezt mondta volna: «Ne bolondozzatok. Mit törődtök velem? Menjetek vissza és vigyázzatok a gyerekekre.» A míg az anyák ilyenek lesznek, a gyerekek hasznukat fogják venni.

Most is csak azért merészkedünk bele ebbe a gyermekszobába, mert törvényes lakói útban vannak hazafelé; csak megelőzzük őket, hogy megnézzük, illően ki vannak-e szellőztetve az agyaik és hogy Darling úr és neje nem mentek-e el hazulról az este. De hát mi az ördögért volnának az ágyaik illően kiszellőztetve, mikor olyan hálátlan sietséggel hagyták el őket? Nem megérdemelnék-e, hogy hazatérve azt találják, a szüleik valahol vidéken töltik a hét végét? Ez volna az a leczke, a melyet megérdemelnének, de ha így fognók fel a dolgot, akkor Darlingné sohasem bocsátana meg nekünk.

Azon a nevezetes csütörtöki napon Darlingné a gyermekszobában volt, várva férje hazatérését. Nagyon szomorú nézésü asszony volt. Ha most ránézek és visszaemlékezem vidámságára a régi napokban, a mely egészen elmult, mióta a gyermekeit elvesztette, igazán megesik rajta a szivem. Nézzünk rá, a mint karosszékében elaludt. A szája szöglete hervadt. A keze nyugtalanul jár a mellén, mintha valami fájna neki odabenn. Gondoljuk el, hogy boldoggá tesszük, a fülébe súgjuk álmában, hogy a csemetéi jönnek hazafelé. Alig vannak már két mérföldnyire az ablaktól és erősen repülnek, — de elég, ha annyit súgunk meg, hogy jönnek már hazafelé . . .

Kár volt megtennünk, mert fölébredt rá, neveiken szólítva őket, holott a szobában nincs más, mint csak Nana.

— Oh, Nana, azt álmodtam, a kedvesim hazajöttek.

Nana nem tehetett egyebet, mint hogy szeliden úrnője ölébe tette a mancsát és így ültek együtt, mikor Darling úr hazatért.

Darling úr álmos volt s hazatérése után azonnal lefeküdt a kutyaketreczbe. Mert fogadalma tartotta, hogy a míg a gyermekek haza nem térnek, a kutyaketreczben fog hálni. Ezzel büntette magát, mert az egész nagy bajért önmagát okolta. Ilyen ember volt ő.

— Játszszál valami altatót — kérte a feleségét és a mint a felesége a zongorához ment, gondatlanul hozzátette:

— Csukd be azt az ablakot. Léghuzamot érzek.

— Oh György, ne kérd azt. Az ablaknak mindig nyitva kell lenni számukra. Mindig.

Most már Darling úr bocsánatot kért, a felesége pedig odaült a zongorához és játszott, a míg Darling úr elaludt.

Mialatt ő aludt, Vendi és János és Mihály beröpültek a szobába.

Azaz hogy nem. Így tervezték ezt ki, mikor a hajót elhagyták, de valaminek történnie kellett azóta, mert nem ők repültek be, hanem Péter és Tinker Bell.

Péter első szavai megmondanak mindent.

— Hamar, Tink — suttogta — csukd be az ablakot. Jól van. Most mi ketten kimegyünk az ajtón és ha Vendi megjön, azt fogja hinni, az anyja kizárta őt s akkor vissza kell velem mennie.

Most már értem, hogy mikor Péter kiirtotta a kalózokat, miért nem tért vissza a szigetre s nem engedte, hogy Tink kisérje a gyerekeket a szárazföldre. Ez a fortély járt a fejében.

(Folytatása következik.)

Körmendi-Frim szobra után

LÁNYFEJ

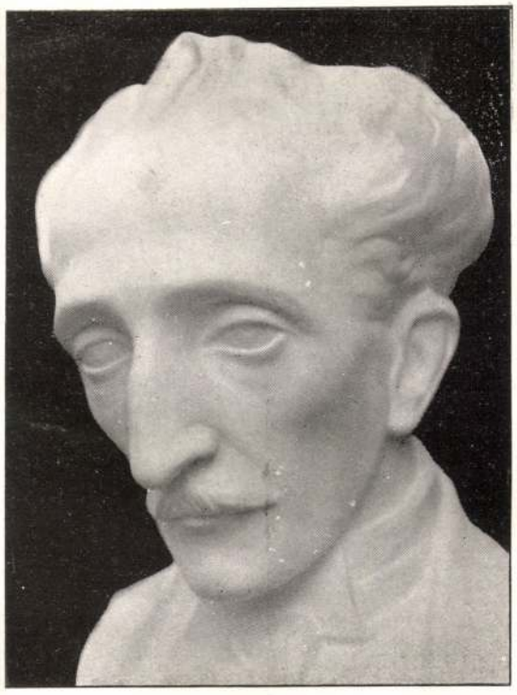

Körmendi-Frim szobra után

EGY HIRLAPIRÓ

Körmendi-Frim szobra után

VIRÁGTARTÓ

ROTTIG GUSZTÁV ÉS FIA SOPRON

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XIII. évfolyam, 1906—1907 | 1906 december 16 | 12. szám

NYARI REGE

Regény

Irta HELTAI JENŐ

Folytatás

— A gróf! — mondotta Vilma elérzékenyülve.

— A gróf! — ismételte a szobalány meghatottan. — Milyen figyelmes . . .

— Ezt a bokrétát eddig is minden évben hűségesen megkaptam az első próba napján . . . Az idén nem vártam.

— Ugyan, kisasszony, csak nem vette komolyan azt a kis összekoccanást a szünet elején?

Vilma vállat vont. És elmélázott egy kicsit . . . Milyen csodálatos dolgok is történtek vele azóta, hogy ezt a lakást elhagyta! Milyen gyorsan mult el az a két hónap és máris milyen messze van belőle minden. Klári, Stagarits úr, Madame Zéphyrine II. . . . Igazán élnek ezek az emberek? És Béluska? Igazán volt-e valahol ilyen nevü fiatalember? Egy fiatalember, akit szeretett, akivel hóbortot hóbortra halmozott, akinek örök hűséget esküdött és akinek majdnem a felesége lett.

Visszagondolt a kopott bársonykabátra, a fantasztikusan széles karimáju kalapra. Vajjon mit csinál most Béluska? Azóta, hogy elrohant, nem látták egymást. De Vilma nagyon jól tudta, hogy mit csinál! Béluskában a szerelmi regény csak úgy végződhetett, ahogy kezdődött. A fiu nyilván egész nap és egész éjjel az utcán kószált, nézte a Vilma árván maradt ablakait, talán a hegedűjét is új életre támasztotta, hogy minden keserűségét, csalódását belesírhassa abba a dalocskába, amelybe a nyár elején minden vágyakozását és reményét belesóhajtotta:

„Encore un baiser, veux-tu bien?
Un baiser qui n'engage à rien . . .“

Óh igen, Béluska szenved; fiatal és együgyü szíve vonaglik a kapott sebtől. És Vilma elérzékenyedett . . . Istenem, ha minden úgy maradhatott volna, ahogy kezdődött . . . ha nem kellett volna komoly dolgokról beszélniök, munkáról, pénzről, arról, hogy férj és feleség lesznek, hanem csak szerették volna egymást meggondolatlanul, könnyelműen, a pazar nyár gyönyörü hevével, megállás és kijózanodás nélkül . . . Ha így lehetett volna! Hálával és gyöngédséggel gondolt Béluskára; de azután megint eszébe jutott, hogy Béluska már az okmányait is kikereste, hogy vinni akarta őt magával idegen országba, egy szegény kis műterembe, ahol a munka és a kényelmetlenség napjai vártak volna rá . . . És megborzongott.

— Mégis csak jobb így! — mondotta magában.

Még egyszer körülnézett a lakásában. Szeme szinte cirógatta az előkelően szecessziós butorokat, a drága szőnyegeket, a fehér selyemfüggönyöket. Kedves és illatos volt itt minden, izlés, finomság, vagyon mosolygott feléje minden zugból. A kis asztalkákon nagy színészek és színésznők arcképei hevertek, a falakon diadalmas rámákban a saját arcképeit élvezte, egy kis üvegszekrényben koszorúszalagok hirdették a dicsőségét, virágkosarak, elhervadt bokréták emlékeztették a sikereire.

— Igen, igen, — ismételte határozottan és most már egy kicsit mosolygott is hozzá, — mégis csak jobb így!

Pontot tett a nyári kaland végére és friss kedvvel, kellemes izgatottsággal sietett a Kültelki Színházhoz. Kedvesen furcsa volt újra azokon az utcákon járnia, amelyeket két hónapig elkerült és a szíve megdobogott, amikor a házak tömkelegéből kibontakozni látta a Kültelki Színház ostoba-sárga épületét.

— Vilma! Szervusz Vilma! — hangzott feléje minden oldalról az ujjongó köszöntés.

És ő is ragyogó arccal csatlakozott a „bandához“. Soha még ilyen kedves nem volt a kollégáihoz. De most a szíve tele volt boldogsággal, mint azé az emberé, aki halálos veszedelemből menekült meg és most újra örül a gyönyörü életnek.

A gömbölyü kis igazgató ugyanabban a vitorlavászon-ruhában, ugyanazzal a panamával gördült ideoda a színészek között. Az arca sugárzott a jókedvtől, mert ime most kezdődik az új szezon, amely neki végre-valahára meghozza az esztendők óta hiába várt háromszáz előadásos slágert, a százezreket, a milliókat . . . Minden esztendőben ezzel a reménynyel kezdte meg az új szezont és minden esztendőben csalódással fejzte be. De az ördögbe is, egyszer majd csak sikerül! . . . És magyarázta buzgón a tagoknak, hogy az idén mennyit fognak dolgozni, micsoda nagyszerü új darabokkal fogják a közönséget elkábítani . . .

— Neked is óriási szerepeid lesznek, — mondotta Vilmának.

Vilma kipirult a boldogságtól. Büszkén nézett körül. Elfelejtette, hogy tavaly ugyanezt mondotta neki az igazgató, sőt két év előtt is. Az év folyamán azután az óriási szerepek mind lejebb csökkentek, amíg végre Francillonból „első labdarugó fiu“, Évából „Miss Madge egyik barátnője“ lett. No de ez tavaly volt, két év előtt volt . . . az idén minden másként lesz! Ez az év neki is meghozza a döntő győzelmet, mint az igazgatónak a milliókat. Az idén mégis csak el fog jönni érte a Nemzeti Színház igazgatója, hogy a saját tenyerén vigye át az ország első színpadára . . .

— Hol voltál a nyáron? — faggatták Vilmát a hölgyek, akik most ugyanolyan buzgósággal csókolóztak, mint a nyár elején és ugyanolyan óvatosan ügyel-

tek arra, hogy a nagy ölelkezésekben a bluzok össze ne gyűrődjenek.

Vilma elmosolyodott. Eszébe jutott, mit mondott a nyár elején. Akkor azt mondotta, hogy hazamegy. Hazamegy a fiatalságába, a munka, a nélkülözés és az ismeretlenség éveibe, a vágyak és remények honába, a mámor és az álmodás birodalmába. Ott volt-e csakugyan? Behunyta a szemét. És lelkében újra látta azt a két hónapot, amelyet a tegnap fejezett be. A kalapos-bolt . . . a hónapos szoba . . . Béluska . . . azok a kedves ebédek a kis korcsmában . . . a nagyszerü konflis-kirándulások a Hüvösvölgybe . . . minden, minden, óh igen, szép volt minden! Minden úgy történt, ahogy akarta, ahogy elképzelte és ha a vége egy kis sirással járt is . . . hát édes istenem, azért a vége is szép volt. A fődolog az, hogy a végén mégis csak pontosan és hűségesen visszatért a józansága, az önzése, az esze, ahogy a szobalánya is visszatért a kéthónapos vakáció után. Mégis megilletődött egy kicsit, amikor mindezekre a dolgokra gondolt és bizonyos meghatottsággal ismételte azt, amit a záporpróba napján magának ígért:

— Otthon voltam!

— Valahol azt olvastam, hogy Osztendébe mentél . . .

— Ah, igen . . . a Krajcáros Igazság írta . . .

A Krajcáros Igazságról eszébe jutott Mák Pista. És örült, hogy újra látni fogja a költőt, a kitünő reklám-fiút, az ő hűséges pajtását, aki az idén is ki fogja írni róla, hogy Kárpátoktól Adriáig csak egy valamirevaló drámai talentum van: a Kalotaszegi Vilmáé és ennek a talentumnak a Kültelki Színház deszkáin kell megvonulnia.

A színház hátsó kis kapuja előtt egyre hevesebb lett a nyüzsgés. Megérkezett a primadonna. Természetesen fiakkeren. A színészek köréje tódultak.

— Hat kilót fogytam! — ez volt az ünnepelt nő első szava. — Ugy-e látszik?

Látszott, hogyne látszott volna! Megérkezett az ellenprimadonna is, aki sovány kis nő volt. Ő is fiakkeren jött és a színészek őt is körülrajongták. Ő viszont azzal köszöntött be:

— Négy kilót híztam! Ugy-e látszik?

Látszott ez is, hogyne látszott volna! Ilyenkor mindent elhisznek az emberek, ilyenkor az egész színtársulat imádja egymást, imádja még a direktort is. A két primadonna egymás nyakába borult, mert szezon elején mindig kibékültek, hogy már az első új darabnál megint összevesszenek. És a sok „drágám, édesem, angyalom" úgy röpködött a levegőben, mint a nyugtalan fecskék, amelyek már-már elfelé készülődtek Afrikába.

De megszólalt az ügyelő csöngetése és a színtársulat betódult a színpadra. Csak olyan tessék-lássék próba volt, hiszen „A bivalybornyu" cimü operett már mindenkinek a könyökén nőtt ki, annyiszor adták. Mindenki éppen csak hogy elmormogta a szerepét, a primadonnák ide-oda emelgették a lábukat, hogy a táncokat jelezzék, senkisem vette komolyan a dolgot, mindenki nevetgélt, nagyon jókedvü és boldog volt mindenki; a legboldogabb pedig Vilma, aki most az „első labdarugó fiu" szerepében is eddig nem méltányolt finomságokat és komoly irodalmi tartalmat fedezett föl.

A próba nem is tartott sokáig. A rendező megúnta a dolgot, belátta, hogy kár az időt ilyen haszontalanul pazarolni. Szélnek eresztette őket és nagy lármával, zsivajgással menekült mindenki a színpadról. Vilma az elsők között. Azonban alig tiz lépés után megszólalt valaki a háta mögött:

— Vilma! Vilma!

Vilmának hátra sem kellett néznie, hogy Mák Pistát megismerje. Valóban, a Krajcáros Igazság munkatársa loholt utána. Vilma mosolyogva állt meg és úgy várta be a lelkendező alanyi költőt.

— Hogy van Kalotaszegi Vilma? — kérdezte a költő, miközben hódolattal csókolt kezet.

— Jól vagyok, Mák Pista. Hát maga?

— Elsőranguan. Képzelje, tökéletesen kiábrándultam magából. És ez nekem nagyon jó, mert most legalább komoly dolgokkal fogok foglalkozni. Meg fogom írni a darabomat, amelyre már évek óta készülök . . .

— És amelyet sohasem fog befejezni. Ne beszéljen nekem, Mák Pista, mert én ismerem magát. Maga éppen olyan kevéssé ábrándult ki belőlem, mint amily kevéssé én szerelmes lettem magába. És miért ábrándult volna ki?

— Mert maga mást szeret. Ugyanis, amíg senkit sem szeretett, addig volt annak értelme, hogy imádjam magát. De most . . .

— Most sem szeretek senkit.

— Hát az őrült piktort?

— Béluskát?

— Igen. A barátomat. Hová tette? Mit csinált vele?

— Elváltunk. A legnagyobb békességben és barátságban.

— No, no . . . Valami nagy békesség és barátság nem látszott az éjjel Béluskán.

— Maga beszélt vele? — kérdezte Vilma izgatottan.

Mák Pista bólintott:

— Nálam hált az éjjel. Ha ugyan hálásnak lehet nevezni azt, amivel mi reggelig az időt agyonütöttük.

Körmendi Frim Jenő: Női képmás

MO.932.V.5.

Körmendi-Frimm Jenő

A 0-kilométerkő

A Madonna-szobor, amely a Lánchíd budai hídfőjéhez kerül

A szobor talapzatának domborművei, amelyek a vándort, az autóst és a kocsist szimbolizálják

(Körmendi-Frimm Jenő alkotása)

szánsz márványát annyira áttüzesítette, az ő ritmusaiból még ma sem aludt ki. O, ki annyi gonddal s pepecseléssel rakosgatta össze szavait, mikor Mátyás nevét vette szájára, még a forrástanulmányait is elfelejtve, legzabolátlanabb, leglángolóbb érzelmeit énekelte meg. Még azt is megverselte, hogy Mátyás micsoda bűvös erejű *szoknyavadász!*

A reneszánsz egyszerre megváltoztatta az embereket. A szerezetesek még el sem parentálták a klastromi élet fanyar szertartásait, a mikor a humanisták már meglobogtatták az élet pirosabb lobogóját.

A humanisták is kezdetben könyveiken át nézték az életet: szobaéletet éltek ők is, akár a szerzetesek, csakhogy az ő megszépült szobáiknak már nem czella volt a neve, hanem szalon. A felütött könyvek velük is furcsa álmokat láttattak: az ősműveltség produktumait... Ők is élősdiek voltak: művészieskedtek, fontoskodtak, csakhogy, a mikor már minden könyvet elolvastak, megnézték az életet is s mennyivel másnak látták azt, mint a hideg és közönbös szerzetesek.

Közöttük nagyon is lényeges különbség volt. A szerzetesnek sokkal fáradtabb volt a lelke, semhogy egyszerre meg tudott volna cserélődni. Az, ki egész életén át bőjttel és virrasztással sanyargatta magát, hogy is tudta volna megszeretni az élet örömeit és dekorációit? A szerzetes szemét a szakadatlan festés és másolás annyira megrontotta, hogy a mikor megcsapta őt a föld szaga, még akkor sem a természet adott neki gondolatot, hanem a *biblia*. Az ősember egy-egy artikulátlanabb hangja az ő lelkéből felszakadozott, egy pillanatra még az ő rideg, sötét világába is belopódzott a nimfaélet verőfénye: *a bolondos ifjúság s a kaczagó meztelenség*. Teljesen behódolni azonban ő még nem tudott.

A humanista már a könyveit is úgy válogatta meg, hogy később magát meg ne tévesztheese. Ő nem a csodákban vájkált. Az ő idegei sokkal bizsergőbbek voltak, semhogy berámázni tudta volna magát az álmok fantasztikus keretei közé. Az ő mindennapi beszédtárgya nem is az evangelium volt, hanem Terentius és Vergilius... A régi jelvény: a kereszt még ott állt a háttérben, az előtérben azonban már az új kiküzdött értékek pompáztak: a klasszikus műemlékek.

A reneszánsz éppen olyan távol állt a nemzeti lélektől, mint a klastromi irodalom. A kódexek és a Corvinák között a különbség annyi volt, hogy a míg az előbbi a klastromok, az utóbbi a fejedelmi udvar czeremoniáit érzékelte meg. A tiszaparti magyarság ekkor még sokkal lankadtabb volt, semhogy hangot tudott volna adni a maga évszázados vágyainak. Az történeti tény, hogy Mátyás király udvarába fogadott egy artisztikusabb magyar énekest is, Gábor deákot, de ez inkább dekoráczióbeállítás volt, mint szükségesség.

Mátyás reménye, mindene Janus Pannonius volt, akinek az egyéniségét a legfurcsább kettősség jellemezte: az ősmelódiák poézise és a demosz. Ez a bronzarczú ember úgy dalolt, akár a fák éneklő állatkája, plasztronja alatt pedig ott feküdt *a tőr*. Ő útjában érezte a trónt, levette a királyt, de a király is levette őt. A szörnyű való kitudódott s Janus Pannoniusnak menekülnie kellett. A vén szatir saját bosszúterveinek lett az áldozata. Övé volt a legtöbb taps s ime mégis ő lett az elátkozott!

Mátyást annyira átformálta a kulturmáz s a belső rothadás, hogy még a reneszánsz könyveit és rímeit sem tudta már többé igazán becsülni. Valami rendkívüli történt vele. Ő új problemával akarta pótolni azt, amit a maga humanistáiban elvesztett s az új csodát meg is találta a magyarság beszédes hangtalanságában. Igy lett Mátyás király a magyar parasztnak is az első meczenása! Az ő sokszerű életében még a humanisták szócsatája sem volt olyan szenzációs, mint az, a mikor a maga ragyogó udvarából kilépve, az ősi tevényeken és avarokon legelőször elegyedhetett szóba a begubózott lelkű magyarsággal.

A magyar szó varázsa legyőzte a deák irodalom nehéz pánczéljait is. Ma már tudjuk, hogy a magyar szó áttörte még a Corvinák finom és fényes latinságát is. Azonban nem csak a magyar szó nyomult elő, hanem a magyar érzés is.

A magyar pszihé artisztikuma még a barátköltészet formátlanságait is zeneibbé tette. Az éneklő szerzetes sem tudott már többé közömbösen elhaladni az új csodák mellett. A magyar faj művészi paradoxona, a pesszimizmus és a harczrakészülés az ő fantáziáját is annyira elragadta, hogy még a búzatáblák rendjében is a mennyország egy-egy kiszakított darabját látta. Még a magyar históriát is annyi érzéssel ruházta fel, mintha az is a bibliának lett volna a mása!

A reneszánsz s a magyarság dalosa a maga pompázó ellentéteit: a komorságot és a ragyogó szint a mesterkedést, és a művészetet, a dogmát és a hazafiságot átvitte még az énekeibe is. Ez a sokszerűség és hánykolódás még a darabosabb szavakba is lelket lehelt. Vásárhelyi András, pesti franciskánus sem látta már szépnek a régi modorosságot. O 1508ban a magyar faj ütőerejére téve a kezét, a töredelemnek s az elragadtatásnak valami páratlanul nemes hangján idézte a Szűz Anya nevét:

Rólad szólnak szenteknek mondási,
Szentháromságnak nagy titkos tanácsi,
Apostoloknak szent predikálási,
Martiroknak diadalmassági.

Halottaknak megszabadajtója,
Töröknek megnyomorojtója,
Királyoknak jó tanácsadója,
Magyaroknak megoltalmazója!

Ez a gondolat átszállt a magyarság marczona, primitiv gyermekére is, ki végre is kilépve a maga begubózott világából, csillogó szemmel s vergődő lélekkel fordult a magyar történelem glóriásai felé. Két motivum s két személyiség rázta fel őt évszázados álmából: a pánczél és a liliom, azt szent Lászlónak, ezt pedig szent Erzsébetnek tette elengedhetetlen feltételévé! S hogy a férfiúi büszkeség s a női alázat közötti szakadék se maradjon kitöltetlenül, ő is ajkára vette — Mária nevét...

Ime a *magyar mennyország* a középkori elhullajtott, töredékénekekben. Mária neve bearanyozta nemcsak a szerzetesek nagy konczepcióit, hanem a magyar parasztság egyszerű, keresetlen produktumait is. Az ő csodálatos sugárözönében eszménynyé finomultak a lelki nagyság magyar hősei is: a szentek,

Jobbágy Miklós: Marokszedő leány.

boldogok, vértanúk. A háttérben pedig már ott feketéllett a *magyar pokol:* a mohácsi sík...

Mátyás halálával veszendőbe ment minden kiküzdött érték. A romlás mindenkit megvesztegetett. A parasztság elbizakodottabb lett, a papság pedig czifrálkodóbb. A helyzetet még nyomorúságosabbá tette a nemesség a maga cselszövéseivel s hatalmi versengéseivel.

Ily viszonyok között el kellett komorulnia a magyar éneknek is. A fény gyászba csapott át, az erőérzet fatalizmusba. A tragikai dalok, halotti bucsúztatók kora volt ez már...

Egy Jagelló-korabeli deák volt az egyetlen, a kinek a lelke nem is szorongó sóhajjal telt meg, hanem a gúny tobzódó hatalmával. Ő a költészet mezején valóban visszája volt Szabadkai Mihálynak.

Szabadkainak a melancholia iránt

volt csak még érzéke, Apátit azonban már nemcsak a fájdalom izgatta, hanem — a nemezis is. Ő szemének öröklött s továbbfejlesztett kristálytisztaságával nemcsak látta, hanem láttatni is merte a magyarság pusztuló vetéseit: legnemesebb képzeteink eldurvulását. Az ő kezében még a lant is pallossá változott. Micsoda nagy szolgálat volt is ez az erkölcsi gyávaság korában!

Apáti még a papsággal is szembeszállt:

> Igen kevés hajók, számtalan jószágok
> Erős regulájuk, kevés zsolozsmájok,
> Bársonyos szolgájuk, fekete kápájok
> Az apát uraknak!

A nagy bünhődés: a mohácsi vész ekkor már elháríthatatlan volt. Az országos katasztrófa mindennek elvágta az életét. A mohácsi síkon a boldogtalan magyarsággal együtt az irodalom is — elvérzett. Oda lett a reneszánsz gyémántos monstrancziája s oda a cella-szította meditáczió!

A középkori magyar ének Apáti Ferencz Feddőéneké-ben érte meg a végét. Az ő keserű gunyjában, kaczagó meghasonlásában azonban már megvillant valami az új szellemből is: a *reformáczióból*...

A nagy istenitéletet csak egy élte túl: a jövőn tünölődő, sírva vigadó magyar paraszt...

A FÁRAÓ BIRODALMÁBÓL.

Irta: FALTAY LUCYEN.

Mintha a rege országában járnánk. A régi költők oly sok szép mesét, különös történetet tudtak elbeszélni erről a rejtélyes országról, e csodás, életében oly változatos földről, mely föld az utolsó nagy Fáraó, Ramses király halála óta mintha hosszú, örök álmot aludna és csak álmodná a szomorú valót.

Ha megkérdezném a karnaki templom kővé vált, kosfejű, oroszlántestű csodaszörnyeit és félig lehunyt szemeimmel végignéznék a rejtélyes alkotásokon, félálomban érezném a sivatag fölött lebegő Amon-Ra titokzatos szellemét és meghallanám a tört oszlopok mögül előlépő Ramses király lépteit — megérteném a mit a Sphinx mesél.

Álmodó szemeim előtt évezredes kultura, egy elpusztult népfaj misztikus életének legendája vonul el. A zengő Memnon-szobrok mélabús akkordjai mintha életre keltenék a holtak ezreit. Benépesítik ők a romok törmelékeit. Újra épnek, egésznek érzem a karnaki oszlopcsarnok csonka sziklatömbjeit. Látom a hullámzó ember tömeget, a ragyogó katona csapatok, tarka ruhás nemesek hangos csoportját, a megkorbácsolt, megkínzott néma rabszolgák százezreit. Magas hadi díszkocsin fékezhetetlen nemes mének ragadják előre a fáraók fáraóját, Ramsest, előre a letiport embertömeg között.

Félmeztelen, véresre korbácsolt emberi roncsok vontatnak irtózatos sziklatömböket, hogy megépítsék kétszáz éven keresztül a nyolcz győzedelmes dinasztia győzelmét hirdető karnaki

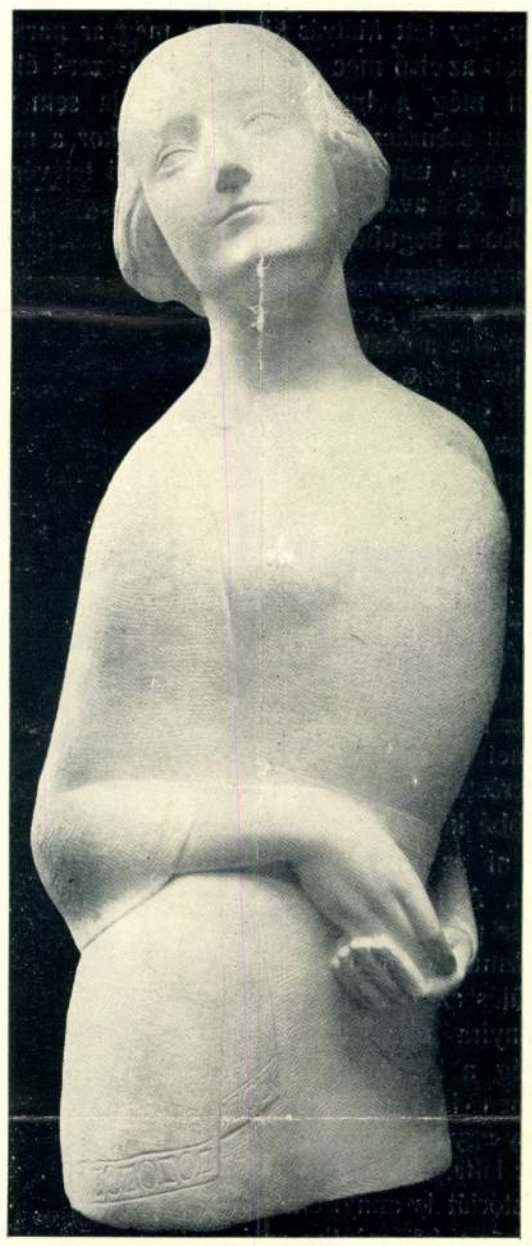

Körmendi: Egy leány.

szikla templomot, a karnaki oszlopcsarnokot, melyet 134 gránitsziklatömbből emeltetett minden idők leghatalmasabb uralkodója, II. Ramses. A győzedelmes hadvezér, a kegyetlen, de szerencsés imperátor hatalma végtelen volt. Az ő dicsőségét hirdeti a thebai Ramsessum és a núbiai templombarlang, melynek megépítése 40 év alatt százezer névtelen rabszolga életébe került.

Mintha kedveltje lett volna ez a rendkivüli, örökhirű király Egyiptom isteneinek — minden akarata teljesült életében. Parancsára a Nilus öntözte szárazság idején a birodalom földjét, százezrek haltak meg némán, megsiratlanul egy intésére.

Művei, melyeket az örökkévalóságnak emelt, ma is hirdetik a nagy király hatalmát. Még az enyészet felett is uralkodott akaratával. Bebalzsamozott teste daczolt évezredek romboló megsemmisülésével, még az arcza is mintha most is parancsolna, mintha ma is rendelkeznék százezrek fölött.

Ha megpillantjuk a thebai királysírok egyik üregéből felhozott mumiát, megdöbbenünk, különös érzés fogja el a szemlélőt. Erős, parancsoló, kegyetlen arcz ez, szinte érezzük a szemüregekből kiható parancsoló erő kisugárzását, ha még egyszer nézni tudna!

Szembeszállt a mulandósággal, halála után is parancsol a pusztulásnak, a megsemmisülésnek; ki tudja hatalmas, domború homloka alatt nem érez-e, nem tudja-e mi történik körülötte. Néma ajkai fölött megvonuló kemény, mély ráncz mintha a világmulandóságát gunyolná, melyen ő győzedelmeskedik.

Harmincz század tünt le a föld élete fölött, mióta a nagy király szemei lecsukódtak.

Ma a «tudomány», ez a modern fáraó uralja a földet; még a régi fáraónak sem kegyelmezett meg.

Parancsára, harczosainak, a tudomány embereinek százait küldte Afrika földjére, hogy elhozzák II. Ramses testét, a nagy király büntetése ez, vagy talán nem is büntetés. A British Museum hüvös csarnokában hullámzó tömeg bámulva áll meg a nagy király szarkofágja előtt, megdöbben az arcz fenségétől és a nagy fáraó mintha most is gúnyosan nézné a bámuló néptömeget.

A tudomány feltárta a romország rejtélyeit, Egyptom tisztán megőrizte évezreden keresztül nemzeti sajátságait. Maga a természet is mintha a nagy fáraókat szolgálta volna.

A sivatag szegte be köröskörül a Nilus völgyét. Mint egy mérhetetlen fal, védte meg Egyptom termékeny földjét, minden behatolás, foglalás ellen.

Ma persze máskép van minden. A tudomány harczosai, a fehér európai emberek ezrei özönlötték el Egyptom földjét.

A tudomány még hatalmasabb fáraó a réginél. Parancs szavára önti el a Nilus vize Egyptom földjét ma is. Az angol mérnökök által épített gátak szabályozzák az áradás erejét, a víz magasságát, egyenletes eloszlását.

Ahová az áradás nem ér el, ott vége van Egyptomnak, ott homokba, kősivatagba fullad az élet. Egyptom földje hiába ontja bő termését fiainak. A hatalmas bivalyok, tehéncsordák hiába legelnek a kövér mezőkön, Egyptom — szegény.

Ha II. Ramses, a nagy király újra feltámadna, ha a karnaki kősphinxek élnének, megpillantanák az új Egyptomot, melyet a tudomány és a czivilizáczió hajtott rabságba, megreszketnének az új fáraónak hatalmától és II. Ramses múmiájának sápadt arczáról örökre eltünne a rejtélyes mosoly.

Alapittatott 1849. Telephon 76-52.
CIPP GYULA
ékszer- és ezüst-kereskedő
Budapest, IV., Haris-bazár 6. (A volt Haris-bazár helyén épült új utczában.)
Arany- és ezüst tárgyak.
Ékszerek. Evőeszközök.
o o Nászajándékok. o o

SZEPESSÉGI LENIPAR
WEIN KÁROLY ÉS TÁRSAI
vászon- és asztalneműgyárosok bpesti főraktára:
IV., VÁCZI-UTCZA 30/B. SZ.
Harisbazár-épület.
Ajánljuk a hirneves **szepességi vászon, asztalnemű, törülköző, törlő** és mindennemű e szakmába vágó gyártmányainkat.
Minden darab gyárainkból származó árút az alant látható védjegygyel látjuk el!
Kastélyok, intézetek, uradalmak részére szükséges **összes vászonneműek** szállítását elvállaljuk.
Költségvetéssel
VALÓDI SZEPESSÉGI VÉD-JEGY ECHT ZIPSER
szivesen szolgálunk.

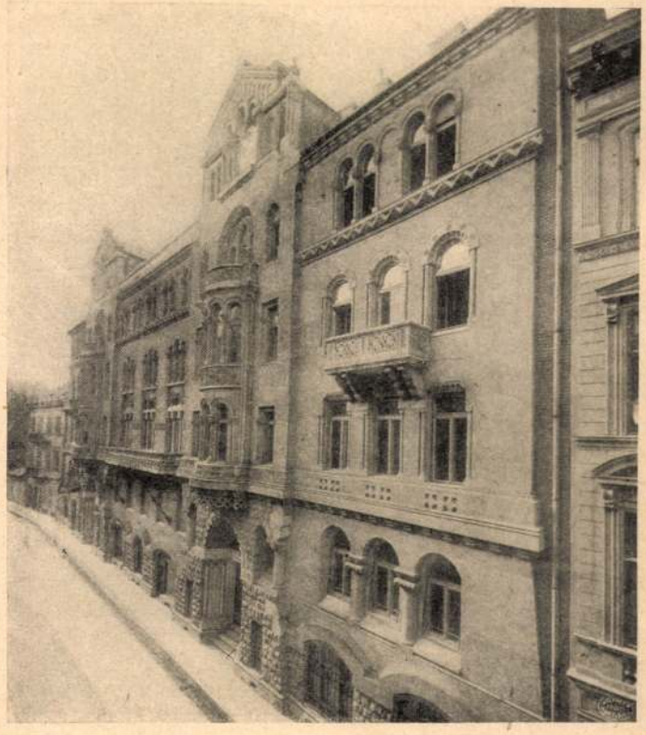

A Thököliánum új palotája Budapesten. Toronyi Fellner Sándor műve

lépett. Mindenki ránézett és mielőtt kérdezősködhetett volna, a kis Bartos rászólt:

— Menj csak be, kérlek, Braunhoz. Már várnak.

A szobában együtt ült az osztályvezető Laky Dénessel, a tekintélyes külsejü, fehérszakállu igazgatóhelyettessel. Azaz, csak Laky ült, a bank reprezentáló vezére, az előkelő születés képviselője, a sok kiszáradt, alulról fölvergődött üzletember közt. Braun fölpattant minden percben a helyéről és valósággal szaladt egyik faltól a másikig. Az arca remegett az izgatottságtól. Már rá akart förmedni Fényesre, Laky azonban elhallgattatta egy kézmozdulattal.

— Kérem, Fényes úr, — kezdte vésztjósló udvariassággal, — az ön kezében volt ma a bányavölgyi bank levele.

— Igen.

— A levélhez huszonötezer koronás takarékpénztári könyv volt mellékelve.

— Nem láttam.

— No, ez nem vall éppen arra, hogy nagy figyelemmel forgatta a levelet. De mindegy. A könyv ott volt, ellenben, amikor ön visszaküldte a leveleket, — Braun osztályfőnök úr jelentése szerint — a könyvnek nyoma veszett. Mielőtt felelne valamit, kérem, nézze meg alaposan a fiókját. Az osztályban mi már átkutattunk minden egyebet.

Fényes vállat vont, kiment, kinyitotta az asztalfiókját. Tíz perc mulva visszatért:

— Nincs meg a könyv. Én különben nem is láttam, nem is tudok róla.

Laky atyáskodó jóindulattal beszélt hozzá:

— Nézze, fiatal barátom, nincs szó nagy összegről. Tudom, hogy hanyagság az egész. Éppen azért, meg kell lennie a könyvnek. Beláthatja, hogy nem használhatunk olyan tisztviselőt, aki huszonötezer koronával pecsételi meg hanyagságát.

Fényes nem volt hajlandó sokat tárgyalni az ügyről. A kihallgatás azzal végződött, hogy egyelőre szabadságra megy. Följelentésről természetesen szó sincs, az tönkretenné az intézet régi hírét. A bankban azonban nem maradhat, míg nem tisztázódik a dolog.

Mikor az utcára kiért, nevetni tudott volna a nagy herce-hurcán, az ijedt ábrázaton, amit Braun úr vágott. Nyugodt volt, szentül bízott benne, hogy kiderül, mi lett azzal a könyvvel! Csak másnap, évek óta most először, érzett szívdobogást. Mikor eljött a délután, a kedves látogatások megszokott ideje. Előbb azon töprengett, elmenjen-e egyáltalában Kláráékhoz. A lépcsőn tízszer is megállt. Most meg azt nem tudta eldönteni, megmondja-e, mi történt. Azután ott volt a kissé unalmasan tiszta szobában, nagy figyelemmel vizsgálta a jól ismert bútordarabokat és hallgatott és nehezen, hosszu unszolásra mondott annyit, hogy a feje fáj. Másnap már nem tudta magát visszatartani. Elmondta apróra az egész történetet. Az elbeszélés után nagyon megkönnyebbült és bámulta Klárát, aki keservesen zokogott.

— Minden rendbe jön, — vígasztalta rendületlen hittel.

Harmadnap behívták a bankba. Laky igazgató beszélt vele ridegen, szűkszavúan. A takarékkönyvnek nincs semmi nyoma. Még kutatnak egy ideig, azután vége, befejezik a maguk részéről. Emlegetett valami határidőt is. Azon túl nem tartozik többé a bankhoz Fényes. És nyugodt lehet, — fejezte be Laky, — sehol be nem fogadják. Ha bírósághoz nem is megyünk, erről már tudunk gondoskodni.

Kicsit szédült, mikor kiment és most érezte először, hogy valami sötét, fenyegető veszedelem környékezi. Nagy örvényt nyitott meg az ostoba véletlen és az örvénybe belé bukik.

— Más ember meghal tüdővészben, — állapította meg, — engem huszonötezer korona visz a sírba.

Ekkor a revolverét tapogatta és az öngyilkosságra gondolt. Jöttek később apátikus napok, mikor nem törődött semmivel. Majd bement a bankba, szétszedte a fiókját megnézte a hasadékokat, kutatott órákon át hihetetlen energiával. Hiába.

A határidő vége felé járt, — egy hét volt az egész — és Fényes, az ágyban fekve újra az öngyilkosságok különféle nemein töprengett. Tíz óra lehetett délelőtt. Az ajtó kinyilt ekkor és belépett egy összegörnyedt, sovány, beesett szemü ember. Braun, az osztályvezető.

Uj Idők 1909. XV. 44. sz. Princes a Thököliánum céd

A jászberényi elesett hősök emléke. Körmendi Frimm Jenő műve

Ijedelem és alázatosság volt az arcára írva. Fényes egy pillanatig bámult rá, azután elkiáltotta magát:

— Ugy-e, megvan?

— Honnan tudja? — kérdezte Braun álmélkodva.

— Nem jönne ide másképp, Braun úr.

Braun nagyot sóhajtott.

— Csakugyan megvan . . . Ön nem haragszik . . . bocsánat . . . nem ön a hibás . . .

Még dadogott, hebegett, siránkozott egy darabig értelmetlenül, míg el tudott nyögni egy hosszu és nem egészen világos történetet. Fényes csak nagyjából értette meg. Hogy korán reggel ott volt még a takarékkönyv, de mielőtt Fényeshez került, egy másik melléklettel levitték a pénztárhoz. És ott őrizék nyugodtan, hűségesen, hosszu napokon át. És hogy ezért sok embert kellene elcsapni, de hát nem lehet. Nem bizonyos semmi. Csak az, hogy Fényes nem hibás . . .

— Szóval, holnap már bemehetek? — kérdezte vidáman.

— Akár ma is jöhetne, ha vasárnap nem volna.

— Tehát holnap. Pont kilenckor, — mosolygott Fényes.

— Oh, dehogy. Csak aludja ki magát. Ilyen izgalom után.

Sietve öltözött fel. Rohant a menyasszonyához. Már a folyosóról kiabált, integetett. Megsokszorozva tért vissza a régi jókedve. Egész nap szinte mámorosak voltak az örömtől és este ezzel búcsúzott el tőle Klára:

— Csakhogy rendbe jött. Nem bánom most már, ha még egy évig is kell várni.

Reggel, csakugyan, féltíz volt, mire megjelent a bankban az osztály ajtaja előtt várta a szolga:

— A méltóságos vezérigazgató úr kéreti.

Lement az első emeletre, a milliók rettegett urához, aki megismerni se igen szokta egyébként az apró hivatalnokokat. Most irtózatosan erőlködött, hogy udvarias és jóságos legyen. Bocsánatot kért — a bank nevében. Laky Dénes is magához hivatta és a maga nevében kért bocsánatot. Mikor végre az osztályába ért, Braun úr karonfogta és az egybegyült tisztviselők előtt nyilvánosan követte meg. A szava dadogott, de a szeme veszedelmesen kezdett elhomályosodni. Az érzékeny jelenetnek végét vetette Fényes egy tréfás megjegyzéssel. Végre ott ült újra az asztala előtt és lustán elnyujtózkodva turkált a levelek közt. Délben maga Braun úr sürgette a szolgát, hogy Fényes úrnak az ebédet hozza már. Fél négykor kijelentette, hogy számára már vége a hivatalos időnek. Mikor a kapun kilépett, földig hajolt előtte az apró uzsorakölcsönökön vastagra hízott portás. Másnap megmondották neki, hogy ne vegye rossz néven, de áthelyezték a titkársághoz. Hadd felejtsék el teljesen a kellemetlen incidenst. Az igazgató, aki ezt tudtára adta, mentegetőzött. Hogy ez nem előléptetés ugyan, de némi pótlék jár vele. A hivatalos idő pedig rövidebb. Egy hét mulva, látszólag csak úgy véletlenül, szóba állt vele az intézet orvosa. Néhány közömbös mondat után rászólt, hogy milyen sápadt. Okvetlenül szabadságra van szüksége. Az orvos jelentést tett, Fényest újra hivatták egy kipárnázott ajtaju szobába, hat hét szabadságot ajánlottak neki és előleget, amennyi belefér.

— Áldott kis könyvecske, — rebegte áhítattal Lantos Klára, mikor megtudta, hogy a szabadságidő alatt meglesz az esküvő és az előlegből még nászútra is telik.

Újévre, dupla jutalommal együtt, előléptetést kapott Fényes. Jól szabott ruhája, gondosan ápolt körme kitünően érvényesült az elegáns, finom feleknek föntartott külön várószobában. Itt nem kérték számon a munkáját és örültek örökké derüs arcának. A vezérigazgatótól kezdve Braun úrig még sokáig buzgón igyekezett jóvátenni mindenki a nagy botlást, a csúf sérelmet. S amikor már halaványodni kezdett az emléke, Fényes mélységes hittel biztatta a feleségét:

— Ne félj, megyünk ám a jövő tavasszal a Rivierára. A jó Istenke majd gondoskodik addig egy veszendő takarékkönyvről.

Cesare Lombroso, meghalt október 19-ikén

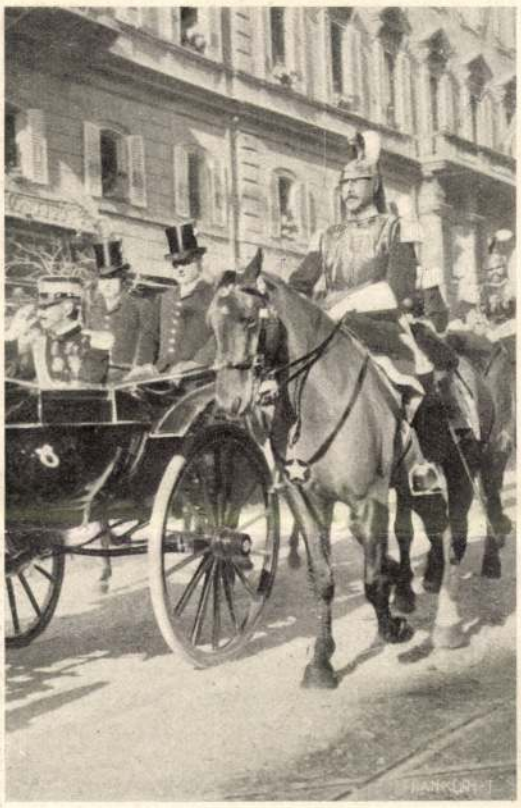

Az olasz király, a mint a merénylet napján a Pantheonba hajtat, mellette lóháton a megsebesült Lang vértestestőr.

A római nép tüntentése a merénylet után a Quirinal palota előtt. (Az erkélyen a királyi család.)

Abeniacar fényképei.

AZ IFJUSÁG MÁRCZIUS 15-IKI ÜNNEPÉLYE A NEMZETI MÚZEUM ELÖTT. — Jelfy Gyula fényképei.

LOVASSY LÁSZLÓ EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE NAGY-SZALONTÁN.

Rubin S. fényképei.

EMLÉKTÁBLA LOVASSY LÁSZLÓ NAGYSZALONTAI LAKÓHÁZÁN.

Tágra nyilt szemekkel bámult férjére.

— Én ezt nem teszem. Ki mondja, hogy ennek így kell lennie?

— A te barátod, a tábornok!

— A tábornok?

Fatme könnyekbe tört. A tábornok, az egyedüli barátja, kiben bizott, ellensége volt.

Kvicala vigasztalta s megigérte neki, hogy gyakran fog irni.

— Irni! Ugyan mi haszna annak, oh Vuko, maradj itt, maradj itt! Ha én meg fogom kérni a tábornokot, akkor . . .

— Azt nem szabad tenned!

— Vuko, — kiáltott szikrázó szemekkel s felegyenesedett, — ez az elhelyezés a te kívánságodra történt. Te már nem szeretsz engem s el akarsz tőlem menni, el akarsz hagyni engem. De vigyázz magadra, Vuko!

— Kedves jó gyermekem, hogy lehetnek neked ily gondolataid! Hogyan kivánkozhatnék én el? Nem, nem, itt egy szigorú katonai parancsról van szó s nekem sürgősen kell engedelmeskednem, nem szabad vonakodnom. Szerencse, hogy a parancs rövid időre szól.

— Nem sokára! Hisz te úgy mondtad, hogy a parancs bizonytalan időre szól. És engemet itt akarsz hagyni ellenségeimnél. Vuko, hogy lehetsz ily kegyetlen!

Hangja könyörgő és lágy lett, mialatt szorosan hozzá simult és folytatta: — Oh! Vuko, vigyél engem is magaddal. Oly szivesen megyek innen el, el messze ezen rosz emberektől és véled egyedül leszek. Magad elé ültethetsz, lovadra, mint egykor, a Miljaka mentén. Én szorosan hozzád fogok simulni és csókolni foglak tégedet, azután jó, igazán jó leszek hozzád.

Vuko szive verését érezte. Fatme a mint hozzá simult, szinten érezte s még szorosabban simult hozzá. Mindketten képzeletben ismét a szép nyári napot látták, a zöld erdőt, midőn csak úgy száguldtak tova s Fatme a legbehizelgőbb hangon szólt: — Oh, Vuko, éljünk mi ketten egymásnak, messze egyedül. Emlékszel, mit mondottál esküvőnk napján? Mi ketten egyesültünk, ne törődj avval, a mit azok odakint kiabálnak. Igen, se baj, még ha az egész világ ellenünk van is. Mi leromboljuk magunk megett a hidakat. Odakint van a nagy világ, mi ketten idebent egyedül vagyunk.

Vuko szive összeszorult. Ő nem volt irányában olyan, mint a milyennek lennie kellett volna, s milyen kis fáradságba került volna. Megcsókolta, hevesen, szenvedélyesen, s Fatme szemei sugárzottak; így már rég nem csókolta meg őt. Mégis csak szereti hát. Ő győzedelmeskedett. Vuko az övé volt, egészen övé.

Boldogan kiáltott: — Vuko, Vuko, szabad nekem veled menni?

De ő fejét tagadólag rázta. — Drága, jó Fatmém, ha te tudnád, milyen szivesen vinnélek magammal! De lehetetlen!

— Lehetetlen? — kiáltott ő rémülten s karjai lehanyatlottak. Nagy küzdelem harczolt belsejében. Már-már diadalát biztositva látta, már szerelméről szinte biztos volt . . . és most . . .

— Lehetetlen? — ismételte tompa hangon, mialatt Vuko czirógatta s dédelgette és így szólt: — Gyermekem, nem tudod te azt megérteni, hogy mily lehetetlenséget kivánsz tőlem, az én legforróbb óhajom volna, hogy téged magammal vihesselek! De neked itt *kell* maradnod. Nem lehet másképen.

Vad félelem lepte meg őt. Így tehát ő mégis csalatkozott benne, ő neki hazudott. Ő mást gondolt és mást beszélt. Kiszakitotta magát karjaiból és megtört hangon kiáltott: — Te azt mondod, ez nem lehet másképen . . . hát te nem vagy férfi? Mit törődsz te a tábornokkal, mit a parancscsal? Te hazudtál nekem, midőn szerelmedről biztositottál. Vuko, vigyél magaddal, vigyél magaddal!

— Ezt nekem nem *szabad!*

— Te nem *akarsz!*

Azzal lehanyatlott, zokogott, jajgatott s nem is hallgatott többet leggyöngédebb szavaira sem.

Fatme a következő napon nyugodtabb volt. Szeméből azonban a láng kialudt. Vuko úgy beszélt hozzá, mint egy gyermekhez. Ő fáradtan mosolygott és mit sem értett. Ezer gondolat küzdött szegény Vuko agyában. Majd a tábornokhoz akart menni, majd újra eltért a gondolattól. A parancsot csak nem lehetett visszavonni, s bizony szinte megdermedt, ha a bekövetkezhető eshetőségekre gondolt — hiszen

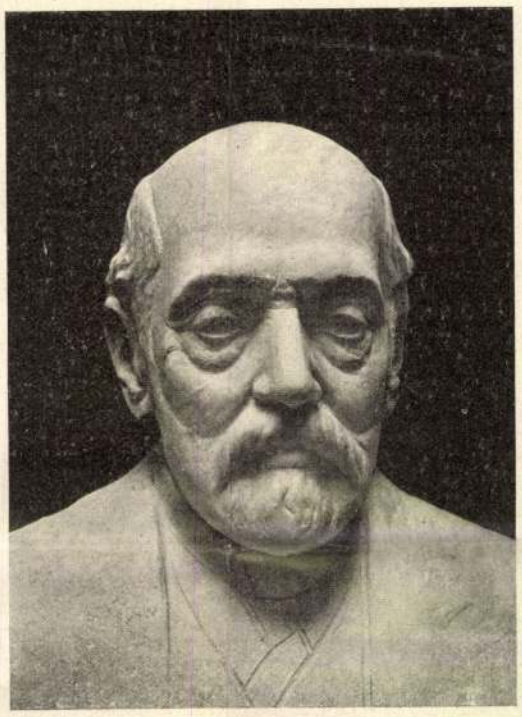

Vámbéry Ármin mellszobra, Körmendi Frim Jenő szoborműve, melyet nyolczvanadik születése napján nyujtottak át neki tisztelői.

Fatme őt eddig oly hevesen, oly őrülten szerette, így csak Fatme tudott szeretni — és most?

Az ő szavai, az ő puszta szavai minden eredmény nélkül maradtak. Fatme őt akarta, nem pedig frázisokat. De hát ő nem ellenkezhetett — nem, neki a parancsnak engedelmeskednie kellett — és Fatme szerelme csak nem fog rögtön kialudni. Ez sokkal nagyobb szerelem volt. Azután ő nem fog soká távol maradni. Csak vissza fogják őt hamarosan hívni — s akkor őt karjaiba fogja zárni és csókolni. Az elválás persze kínos lesz. De ennek ő maga volt okozója és senki más. A tábornoknak igaza volt. Ő bolond volt s most a következményt tűrni kellett. Szent Szüz Mária, csak túlságos nehéz ne legyen!

A következő napon a tisztek podgyászait a teherhordó lovakra rakták és minden elkészült az elutazásra.

Még csak öt percz volt hátra s Vukonak a «sárga bástyán» lóra kellett ülnie. Fatménak még mindig nem mondta az utolsó istenhozzádot.

Fatme kezét nyujtá, hosszan nézett reá és sajátságos hangon mondá: — Vuko, jer nemsokára vissza!

Ő megragadta nyujtott kezét.

— Fatme, kedves egyetlen Fatmém, csak most légy kedves és jó hozzám. Majd el fog jönni az idő, midőn meg fogod érteni, hogy nem tehettem másként. Én nem vagyok ura akaratomnak, nekem alkalmazkodnom kell s minden parancsnak, mely előljáróimtól jön, engedelmeskednem kell. Reménylem, hogy nemsokára ismét együtt leszünk. Addig bízzál bennem és hidd el, hogy minden gondolatom veled lesz.

— Maradj itt, Vuko!

— Nem szabad!

— Vigyél el magaddal Vuko, oh vigyél el!

— Azt nem *szabad.*

— Te nem *akarod!*

Szemei villogtak. Vuko félelemmel eltelve ragadta meg kezét. Ő nem is mozdult.

— Fatme, hogy te engem így keseriteni tudsz! És mégis . . . a viszontlátásra. A Szent Szüz Mária oltalmazzon meg téged.

XXI. FEJEZET.

Másnap reggel Fatme ablakánál ült s átnézett a zöld hegyen lévő fehér moséra. Halaványvolt, nagy fekete szemei bágyadtak voltak, az éjszaka sokat sírt.

Hirtelen kihajolt az ablakon — odalent a sarkon egy lefátyolozott asszony volt.

A lefátyolozott fejét hátravetette, hogy jobban tekinthessen fátyola nyilásán keresztül. Tekintetük találkozott. Mira! — kiáltott fel Fatme.

A lefátyolozott bólintott.

— Mira, jere fel! Miért nem jöttél hamarább hozzám? Olyan nagyon vágyódtam utánad. Jer!

— Parancsolónőm! — felelt az öreg, — én a vágytól forró könnyeket sírtam.

Egy pillanat mulva Mira az ajtóban állott. Fatme bevezette.

— Úgy, itt lakik az én kicsi Fatmém . . . bocsánat. Hiszen ismertelek, mikor még egy kicsi magocska voltál, azután lett belőled egy nagy gyümölcs, édes gyümölcs. Tehát itt lakol? Fátylad nincsen? és milyen a ruházatod!

Mira megállt s bámulva tekintett körül. Azután Fatme ruhájának szövetét tapogatta meg.

— Mily szép és világos itt minden . . . és mi az ott . . . oh . . . az leülni való!

A székekre mutatott, Fatme csak bólintott és mosolygott. Mira lassan és félve közeledett egy székhez.

— Szabad nekem is reá ülnöm . . . csak egy pillanatra?

Az öreg leült.

— És azok milyen különös tárgyak. Reámutatott a falon lógó képekre meg a könyvszekrényre.

— Ez olvasni való? . . . megtanultál te olvalni?

— Igen, megtanultam, — felelt büszkén Fatme, mialatt könyvet vett elő, s elkezdett olvasni.

— Ez a Korán? — kérdé Mira, miközben szemöldökét összeránczolta. — Ah nem, én elfelejtettem, hogy te . . .

Fatme a könyvet gyorsan félretette s így szólt: — Most azonban tedd le fátyolodat, Mira. Itt nincsenek férfiak. Az én férjem elutazott.

— Elutazott? Ő elutazott? — kérdé az öreg, miközben fátyolát fellebbentette, s bámulva nézett Fatméra; hogy tudta ő az én rózsámat elhagyni?

Élesen nézett Fatméra, ki elfordult, s így felelt: — Most majd Mira, megmutatom néked az egész házat.

Szobáról-szobára mentek. Az öreg nem győzött bámulni. A konyhában, a hol az öreg mindent megfogott, megforgatott, Fatme a cseléd Weker-órájához nyult, felhúzta, s az elkezdett zörögni.

Mira összerezzent, szemeit tágra nyitotta, s kaczagni kezdett. Fatme mosolyogva szólt:

— Igen, eleinte egy egész órát tudtam én is itt ülni, az órával játszani, s szivből kaczagtam, midőn megzörrent.

— Talán még most is tudsz így kaczagni. Szivem! hadd halljam újra egyszer vidám kaczagásodat! Oly soká nélkülöztem ezt már úgy is.

Fatme megkisérlé ugyan az öreg kivánságát teljesíteni, de . . . nem sikerült. Mira szigorúan tekintett reá s kérdé: — Miért nem nevetsz? — Fatme kínosan mosolygott.

— Te már nem tudsz nevetni? A régi időkben, te oly csengőn, tisztán tudtál kaczagni!

Midőn a hálószobába értek, Mira az ágyakra mutatott s kérdé, hogy mire valók.

— Abban aludni szokás, úgy mint otthon a kereveteken.

Az öreg újra nagy szemeket meresztett, körüljárta az ágyakat, megtapintotta a lepedőket. Majd mosolygott és suttogva szólt: — Mond csak, miként vagy vele megelégedve? Jóságos úr?

Fatme igenlőleg intett, de kissé elfordult.

Azután visszatértek a szobába; hoztak feketekávét s az öreg bőbeszédű lett.

— Oh, rózsám, neked van okod boldognak lenni. Tehetsz a mit akarsz, olyan sok szép holmiban gyönyörködhetik a szemed.

— Igen, eleinte nem tudtam velök betelni. Minden tárgy új örömet szerzett nekem.

— Eleinte! . . . hát most?

Rövid szünet állt be. Mira nem vette le Fatméról apró szemeit.

Végre elfordítá róla s a szobában nézett körül, hol tekintetét egy kard és pisztoly gyűjtemény kapta meg, mely az osztrák császár arczképét övezte.

— Mond gyermekem, milyen fegyverek ezek?

— Ezek tiszti kardok!

— Úgy, az osztrákoké!

Mira hangsúlyozta az utolsó szót. Fatme összerezzent és sietett a beszédet másra terelni s így folytatta:

— Ugyan, Mira, hogy vagy te most odahaza?

— Oh, drága rózsám, úgy a hogy lehet. Úgy, mint a régi időkben. Én főzöm az ételt, én varrom a ruhákat, a macskának tejet, meg a rózsának a vizet én adom. Mindig csak egy-

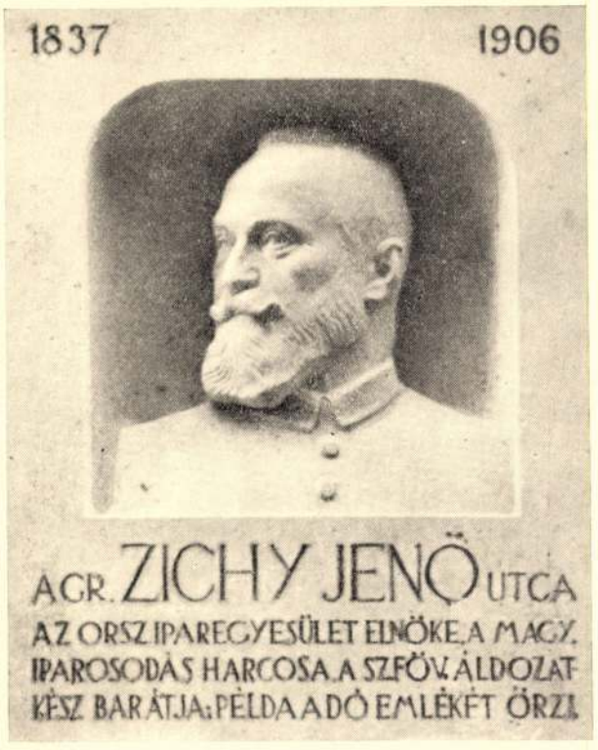

Pátzay Pál: Gróf Zichy Jenő emléktábla

Foto: Röckel

Dunai szél című női alakja, amely arccal a Duna felé fordulva, a pesti korzónak lesz szép művészi dísze. Szinte szűzien tiszta és leegyszerűsített formákkal, méltóságában is graciózusan áll majd ott ez a vonalaiban és formáiban nemes figura, kissé meglebbent köntösével és tiszta arcélével és szinte érezzük a szél játékát e sima felületeken. Nincs rajta semmi játékosság, édeskés túlzás, nem bodrozódnak kócos fürtök és nem kacérkodik föllebbenő szoknya, csak egy szép nő élvezi a hűvös szellőt, amely körüllengi.

Néhány szép kutfigurát is vásárolt a főváros, amelyek most várnak méltó elhelyezésre. Köztük Beck Ö. Fülöp álló leányaktja, őszinte tisztaságában hat. Valamely medence tiszta vízéből lépett ki ez a lány a maga érett és áhitatos tisztaságában, egyszerű formáiban is elevenen és virulón. Lágyabb formákkal és festőibb hatásokkal keresi a maga feladatának megoldását Körmendi Frim Jenő Merengő-je. Szintén egy stilizált női akt, ülő figura, melynek csak ölét és egyik comját takarja el dekoratív ráncokkal egy lefüggő kendő. Ide tartozik Csorba Géza nyugodt formamegoldású és életteljes Napozó-ja, amely a Palatinus strandnak lesz látványossága és Sóvári János korsós leányfigurája, amely számára még helyet keresnek. Ugyancsak kútdísznek szánták Maugsch Gyula Kutyás kutját, amely a Városmajorba kerül.

Az emléktáblák között Horvay János mintázta Irinyinek nagyobbméretű emlékét, amely a tulajdonképeni portrémedaillonon kívül egy erőteljesen mintázott férfi akttal gazdag. Csorba Géza az Opera kávéház külső falára formált Ady emlékezetére egy stilizált relifet, hajó orrán álló akttal, Pátzay Pál pedig Zichy Jenő emlékét örökiti meg egy nemesveretű táblával.

Ezeken kívül a tabáni temetőben kap helyet Horvay János Öreg honvéd-emléke, egy hatalmas karosszék négyzeteiben heroikus pátosszal pihenő öreg harcos figurája. Végül Zsáhodi Csiszér János mintázta meg Csengery Antal álló szoborfiguráját a Regnum Marianum templom előtt, egyszerű és ízléses kivitelben.

A sok új szobor közé egy régi is került. Valamikor a régi Nemzeti Színház udvarának volt dísze, Lendvay Márton szobra, amelyet most ujra fölállítottak, mégpedig nyilt uccára, a mostani Nemzeti Színház fala mellé.

Ha nem is állítjuk azt, hogy az új szobrok között vannak olyanok, amelyekhez gyarapodó idegenforgalmunk zarándokolni fog járni, mégis egész bizonyos, hogy ezek a most fölállított szobrok nagyrésze az idegen vendéget teljesen megyőzhetik a magyar művészet komoly és értékes fejlődéséről és egyben arról az előkelő művészi kultúráról, amely még ilyen rossz időben is áldozatkész tud lenni, ha arról van szó, hogy igazi művészetet pártoljon és a várost szépítse. Ami pedig mindennél fontosabb, művészi életünk számára, hogy a főváros példaadása követőkre találjon egyebütt is, más városokban és magánosoknál és mindenütt, ahol erre mód kínálkozik. Mód arra, hogy a magyar szobrász részére ne legyen álom és ábránd minden alkotás, amely a nagyság felé törekszik. Ne kelljen elképzeléseit és vizióit mindig lekicsinyíteni, hanem meg legyen legalább reménye arra, hogy látomását márványba faraghatja, vagy bronzba öntheti.

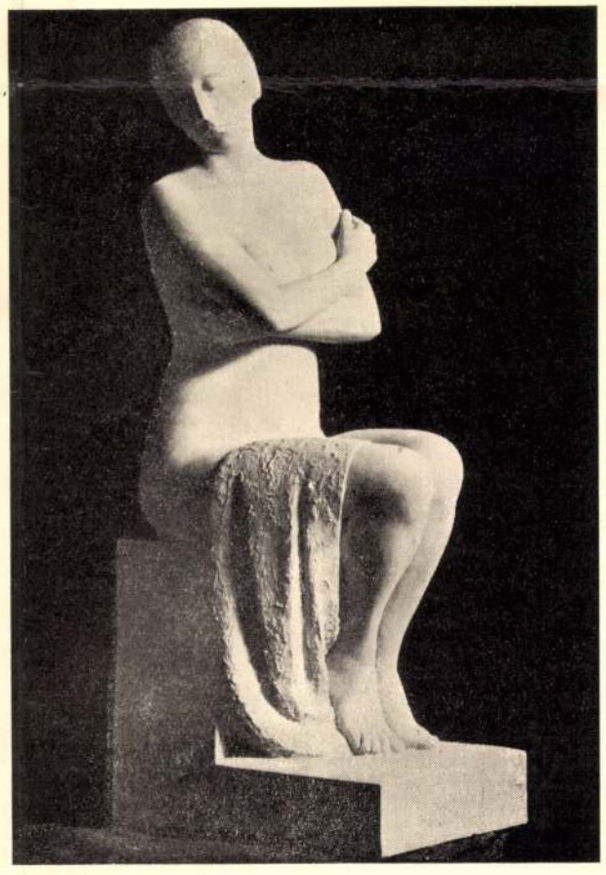

Körmendi Frim Jenő: A merengő

Bálint Lajos: A nékestőváros újabb szobrai. Művészet 1937. II. évf. 11–12. sz.

A SZÁZÉVES NEMZETI SZINHÁZ

A Nemzeti Színház most ünnepli fennállásának századik évfordulóját. Az ilyen ünnepségekkel kapcsolatosan bizonyos meghatódás mindig indokolt, de még inkább megmagyarázható a lelkesedés egyre szélesebb skálája, ha az ember végigfut a száz esztendő történetén. E soroknak nem hivatása felidézni a dicső multat, de egyet még az úgynevezett hüvös nyugalom hangján is meglehet állapítani. A Nemzeti Színház általánosságban ez alatt az évszázad alatt teljesítette kötelezettségeit és hivatását.

Hogyha már most sorra vesszük azokat a dolgokat, amelyeknek ápolása a Nemzeti Színház hagyományos kötelessége, hát első sorban a magyar nyelv művelését és széppé tételét kell megemlíteni. A színház első igazgatója Bajza József, a színház első kritikusa, Vörösmarty Mihály volt. E két nyelvmívelő költő úttörő munkáját követték az utódok is, a ha akadtak időszakok, amidőn a koturnus túlságos alkalmazásával kissé elmaradt a színház, az ékes, magyar beszédben mindíg elől járt. Az Egressy Gáborokat nem is említve. Afelett lehetett vitatkozni, hogy Bakó László elmaradt színésze volt-e korának, de azt egy pillanatig sem lehet állítani, hogy ez az öblös hangú hős ne beszélt volna gyönyörűen magyarul. Az elmult tíz évtized alatt a Nemzeti Színház színpadán nyert polgárjogot a szép magyar beszéd és pusztán ennek az intézménynek az érdeme, hogy még a városligeti német színház is kénytelen volt német játszási nyelvét átmagyarosítani.

A Nemzeti Színház másik nagy érdeme a magyar irodalmi dráma életrehivása volt. Azelőtt átültetett, vagy csak fércműveket játszott az ide-oda vergődő magyar színészet, de a Nemzeti Színház megnyilta után az írók rájöttek arra, hogy érdemes drámát is irni. A „Csongor és Tündé"-re kétségkívül a Nemzeti Játékszin noszogatta Vörösmartyt, ilyen Csongor és Tünde — eset pedig nem egy fordult elő a százesztendő folyamán. Az bizonyos, hogy a Nemzeti Színház általában a hivatalos irodalom irányítása alatt állott és minden ami hivatalos, legtöbbször maradi, meg protekciós. A Nemzeti Színház játszani kényszerült Ferenczy Ferencet, Pekár Gyulát, nagy reményeket fűzött a negyvenéves titkos drámaíró generálisához, Koroda Pálhoz. Ugyanakkor azonban először adott helyet színpadon Móricz Zsigmondnak, Harsányi Kálmánnak, akinek „Ellák" című tragédiáját csak egy eljövendő korszak fogja tudni igazán értékelni. Tekintve azonban, hogy egy jó darab felér számtalan rosszal, megbocsátható, ha a Nemzeti Színház némelyik igazgatója kénytelen volt kedvezni jó összeköttetésekkel rendelkező miniszteriális uraknak.

Foto: Röckel

Antal Károly: Julián barát

És itt külön meg kell emlékezni a Nemzeti Színház klasszikus előadásairól. Paulaytól Hevesiig — a Somló Sándor-szerű eltévelyedés kinevezte direktorokat nem számítva — élmény volt a legtöbb Shakespeare, vagy Ibsen bemutató, a kardinák mögötti kissé szélhámos világban jól esett a komoly elmélyedő, megnyugtató munka. A Nemzeti Színház számtalan klasszikus előadása adott komoly, hosszantartó vitákra alkalmat. Ahol pedig vitatkozni kell, ott nem lehet baj, mert a kontármunka csak egyet eredményezhet. Enyhe vállvonogatást és a fölötte való napirendre térést.

A Nemzeti Színház száz esztendeje annyira eseménydús és gazdag, hogy őszintén lehet beszélni arról a kérdésről is, amelyben semmit sem csinált.

Körmendi Frim Jenő

Új Magyarság Vasárnapja
1936. V. 24

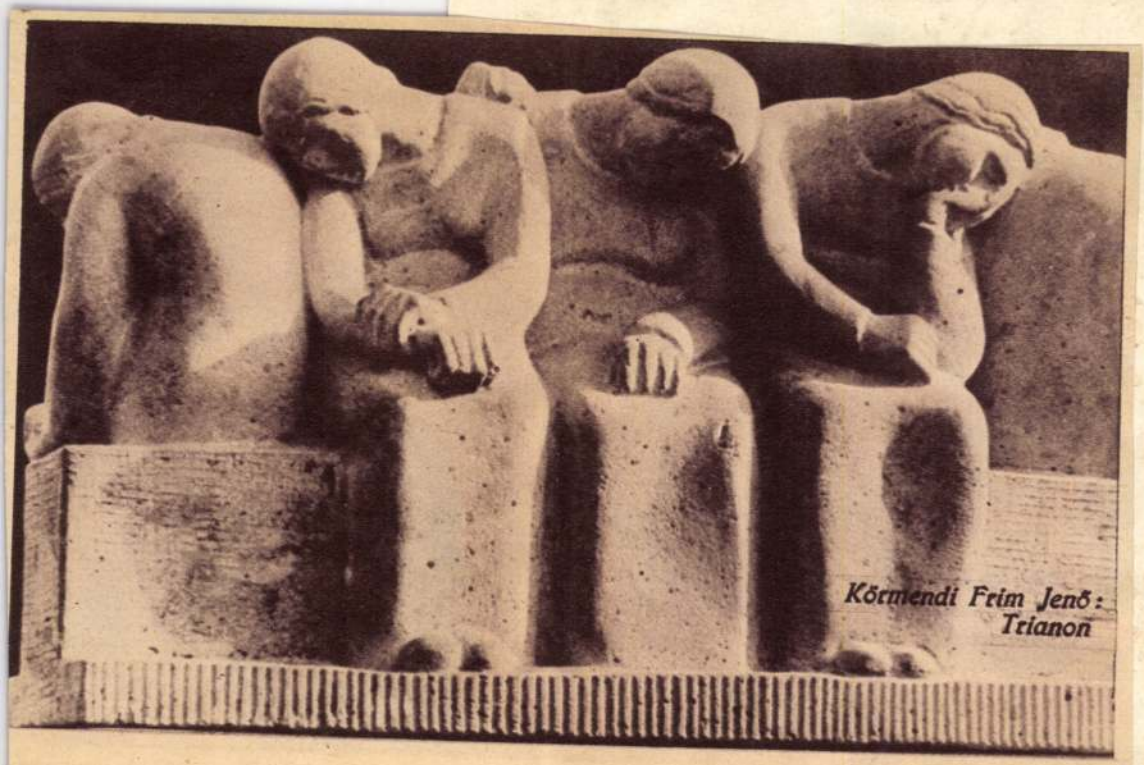

Körmendi Frim Jenő:
Trianon

Voldi Mariam, az ország nélkül marad
gátus Genfben tartózkod

Körmendi Frim Jenő

Vasárnapi Újság az Új Magyarság képes mell. 1936. okt. 4.

Négy szobor az 1-es honvédek EMLÉKMŰ PÁLYÁZATÁN

Körmendi Frimm Jenő alkotása

Körvendi

Frim Jenő

Kisplasztikában I. dij.

Értimisk 1904/5. 14. l.

KÖRMENDI-FRIM JENŐ SZOBRÁSZ

III.

Azt hiszem, azt már mindenki elhiszi, hogy ami a természet másolása, az nem művészet, hanem fotográfia. És a fotográfia is most, hogy művészi irányokba tér, pikturális hatásokat keres és stilizálja a természetet. A fotográfia, amely ipar volt! És mégis, a szobrászok jelentékeny része még mindég a természetkópia meddő és rideg mesterségénél tart, valósággal beleragad ebbe. Körmendi Frim Jenő az iparművészeti iskolában szintén ezt tanulta, azután mindazzal, amit tanult, Párizsba szökött, ahol két éven át igyekezett felejteni. És Párizs segített. Mámoros és mindég új lázakkal terhes levegőjében megtisztúlt a művészi memóriája a mesterség szomorúan kicsinyes sablonjaitól és most új problémák kezdték izgatni, inspirálni. Másolni hát nem szabad. Hát mit kell tenni? Évekig gyötrődött önmagával, amig rájött, hogy igen, a természet, az örök szép, a mindég új formákat kínáló és változó természet a halhatatlan téma, de látni kell. Új szemmel. Egy bizonyos szögből, valami egyéni gukkeren át és a művészt az avatja azzá, hogy a természetet v a l a h o g y a n látja és visszaadja önmagán át, úgy, ahogyan más nem tudja. Más egy Michelangelo és más Della Robbia. Más Istók János és más Körmendi Frim Jenő. Az egyéni formanyelv, az egyéni látás különbözteti meg őket és ez nem osztályoz, nem teszi mértékre a kettőjük talentumát, csak disztingvál. És megállapítja azt, hogy mind művész, főképpen azért, mert annyira nem hasonlít egyik a másikhoz.

A belső válságok, a forrongás ez elmélyedő periódusában jött rá arra is Körmendi, hogy mért hat néha olyan idegenül és zavarólag egy máskülönben szép szobor. Észrevette azt, hogy a márvány, vagy a bronz némelyikkel csak olyan oktrojált viszonyban van, mint a másra szabott új ruha valakinek a termetén. A megszületett szobrászi gondolatnak valahogyan semmi köze nincsen ezeken a szobrokon az anyaghoz. A koncepcióban nincsen benne markánsan és kifejezetten az, hogy ez csakis és kizárólag márvány vagy csakis és kizárólag bronz lehet. Az is baj, hogy legtöbb szobrász úgyszólván befejezi a teremtés munkáját a mintázással és a gipszbeöntött modellt kőfaragóval véseti kőbe. Ez pedig csak hideg mesterember, akinek semmi lelki köze nincs a munkához és ezért egyszerűen kőbe másolja az anyagot vagy gipszet. Ez ad olyan hideg és fotografikus bélyeget némely szép szobrászi koncepciónak. Az idegen kéz, a hideg metier, amely hozzányult és letörülte róla a zseni lázas stigma diabolica-ját. Amint már említettem, Körmendi maga faragja kőbe a kőgondolatait. Az egész lázadó és tűzes lelke, minden energiája beleliheg a kőbe. Ez ad olyan sajátosan egyéni és anyagban meg formában egybetartozó karaktert a munkáinak.

IV.

Láttam őt dolgozni, az arca kemény vonalait megenyhülni, lágy és meghatott álmodozás puhaságába olvadni, amikor szinte kisimogatta a fehér márványtömbből egy szubtilis lány alak hajlékony és finom gráciáját. A Műcsarnokban mindenki megnézheti ezt a szobrot, de senkinek sem lesz olyan meleg és benső szenzációja, mint nekem, aki ismerem ezt a lányt. És ami színes, ritmikus finomság, illatos és bájos van az egyéniségében, mindazt színek nélkül, csupán a fehér márvány nemes

formanyelvére utalva, kisimogatta Körmendi vésője a kőből. Valahogyan megfogott egy érdekes mozdulatot, azt minden lankadt, puhán nőies kedvességével beleviite a szoborba és ebben a gesztusban, ebben a puha vonalban kifejeződik az egész nő rejtelmes lénye nekünk, akik ismerjük és revelálódik azoknak, akik nem látták. És így vagyok más dolgaival is. Egy okos és energikus művészkisasszony érdekes, nyugodt és értelemtől fluoreszkáló fejét a szürke homokkő kemény és nagy formákba kivánkozó matériájában adja nekünk. Itt is egészen egyéni a látása és valami frappáns az, ahogy stilizálja, önmagán át adja nemcsak a fejet, de az egész embert. Ugyanezt csodálom egy hirlapíró szobrán, akinek a fanyar, szkeptikus szellemét, szarkasztikus humorát jobban megérzem ezen a szobron át, mintha évek óta betanultam volna minden pamfiettjét.

V.

Van még más is, amit el kellene mondanom. Ebben a kemény kőpoétában, a brutális és gyöngéd, annyira estrém lelke mélyén szines és finom esztéta-álmok születnek mostanság. És ilyenkor halvány, opalizáló, vagy izzó, ragyogó színekben tobzódó majolikák, porcellánok formálódnak. És én hiszem, hogy a meissani, az alt-wien, meg a sèvresi nemzeti büszkeség mellé odasorakozik majd egy eredeti és friss, a népies színek és formákból eredt művészi keramika, abban része lesz Körmendinek is. A bronzpatinás, monumentális virágtartója, finom tintatartó és órakisérletei annyira eredetiek és olyan nagyon kifejezik színeik és szubtilissé lefokozott formáikon át az ő egész szobrászi lényét, hogy lehetetlen megjegyzés nélkül elmenni az ilyen kisérletei mellett. Neki az ilyesmi csak pihenő, egy kis játék, olyan ragyogó szórakozás, mint mikor egy Shakespeare viccel és megírja a „Szentivánéji álmot".

Körmendi-Frim szobra után

MÁTHÉ OLGA

VI.

Huszonöt éves ember, aki már nem csak igéret többé. Szép, kemény magyar valóság, akire büszkék vagyunk mi egynéhányan, akik szegénylegényes gőggel szoktunk dölyfösködni a külföld előtt a mi elátkozott, szomorúan szegény magyar voltunkkal . . .

Balassa Imre.

BARTA ERNŐ KIÁLLÍTÁSA A KÖNYVES KÁLMÁN SZALONBAN.

A karcoló tű és a pasztell uralkodik ezen a kiállításon, úgy látszik ezek azok az eszközök, amelyek a művész egyéniségének a legjobban megfelelnek. Ezekben érzi magát leginkább otthon. Ezekkel fejezi ki legjobban kedélyének poétai oldalát.

Inkább grafikus, mint festő.

Ennek legnagyobb bizonyítékát a szépművészeti muzeum tulajdonát képező „Bűnbánó Magdolna," „Fiatal jegyes pár," „Elhagyatva" és „Egy lélek" című képei adják, amelyek legjobb igazolói is annak, hogy tudása és tehetsége az elismerést teljesen megérdemli.

Pasztelljei közül a „Maternité" az, ami ebben a hitünkben megerősít, mig az „Akt," sokkal gyengébb alkotás. A „Szabadban" című nagyobb olajfestményén valami sápadt erőtlen-

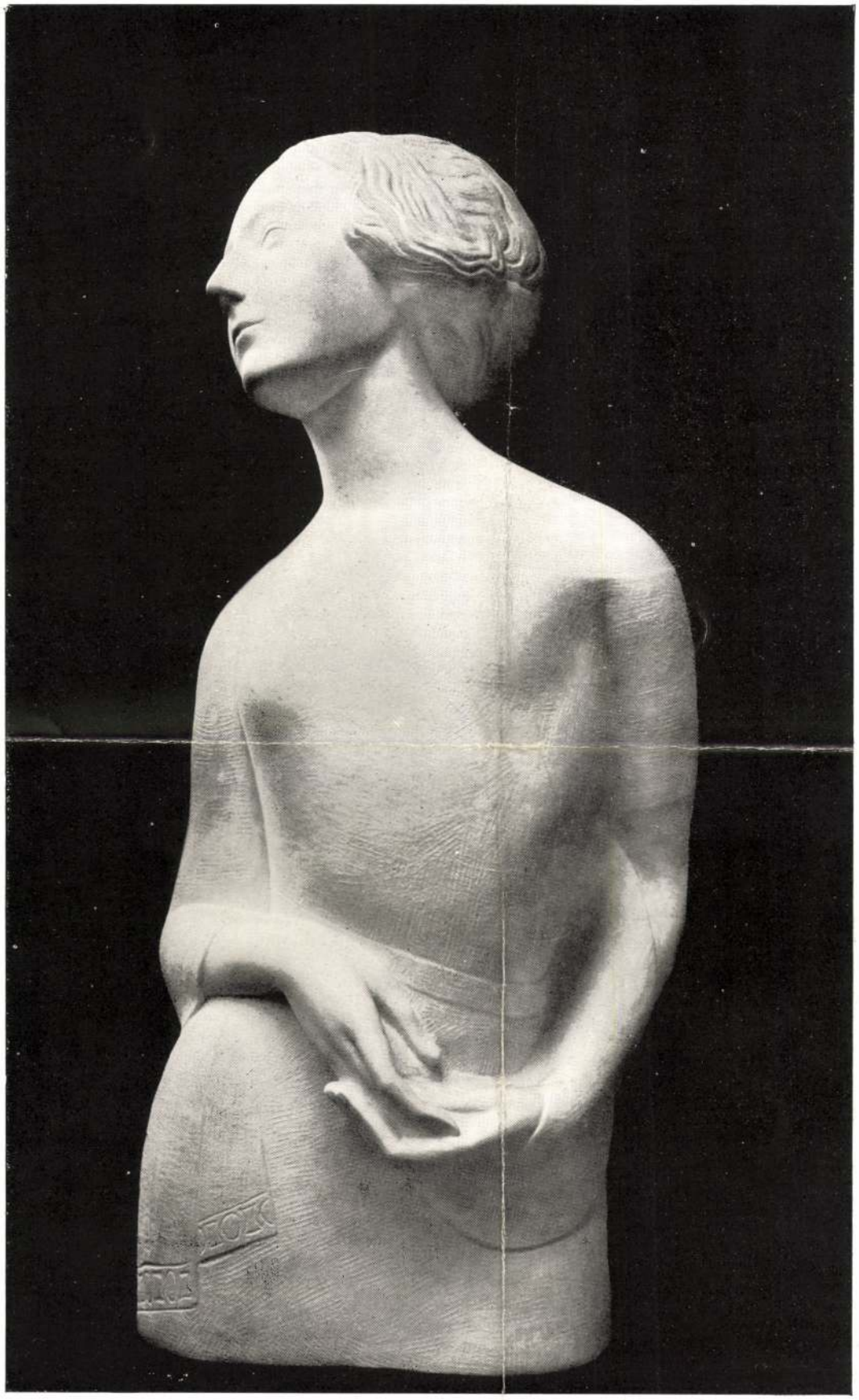

SZOBOR

KÖRMENDI FRIM JENÖ

A Hét 1911. IV. 9–10 sz.

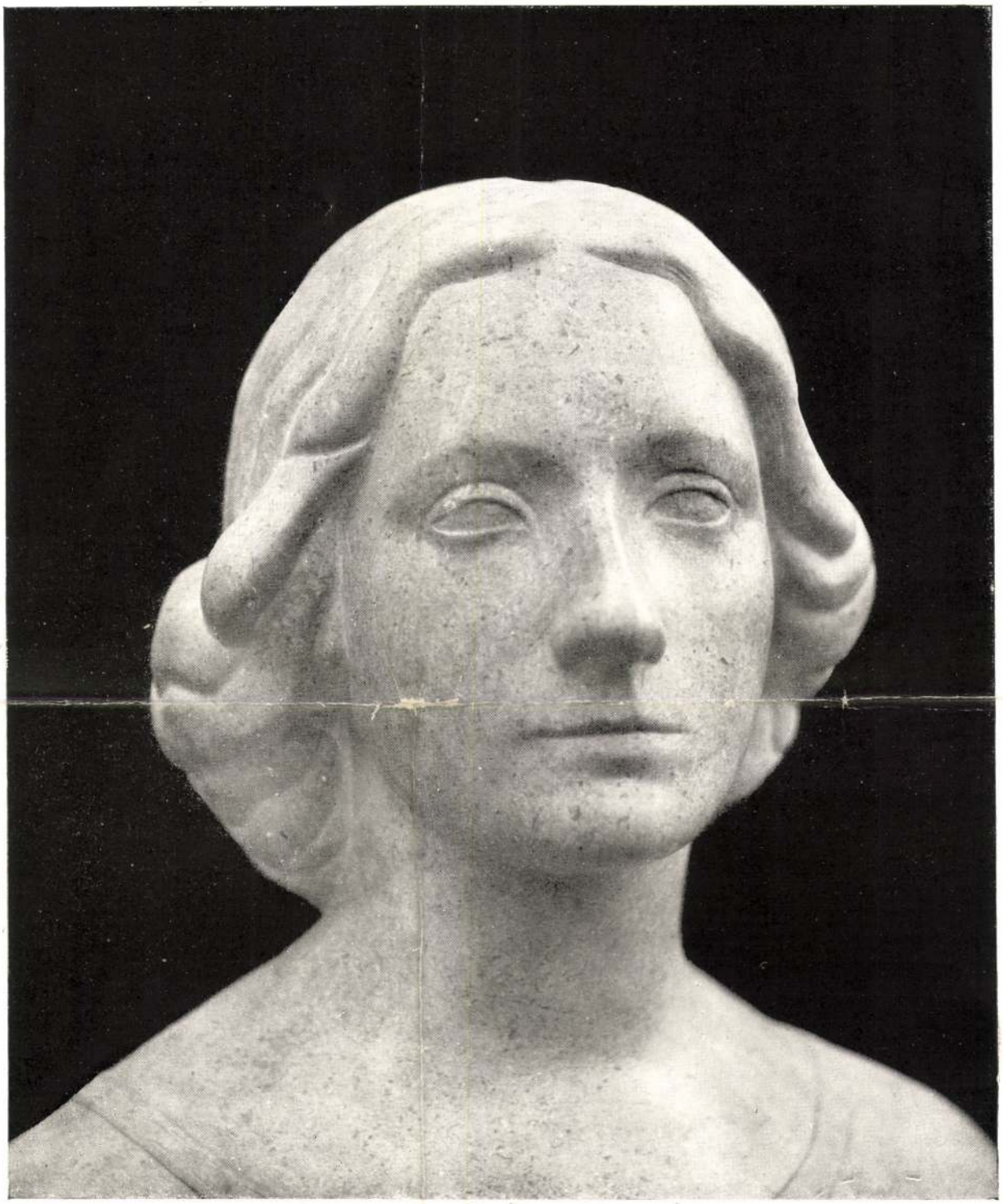

MÁRVÁNY MELLSZOBOR

KÖRMENDI FRIM JENŐ

Körmendi Frim Jenő

MÁRVÁNY MELLSZOBOR

KÖRMENDI FRIM JENŐ

A Hár IV. évf.?

69 – iv ?

1911.

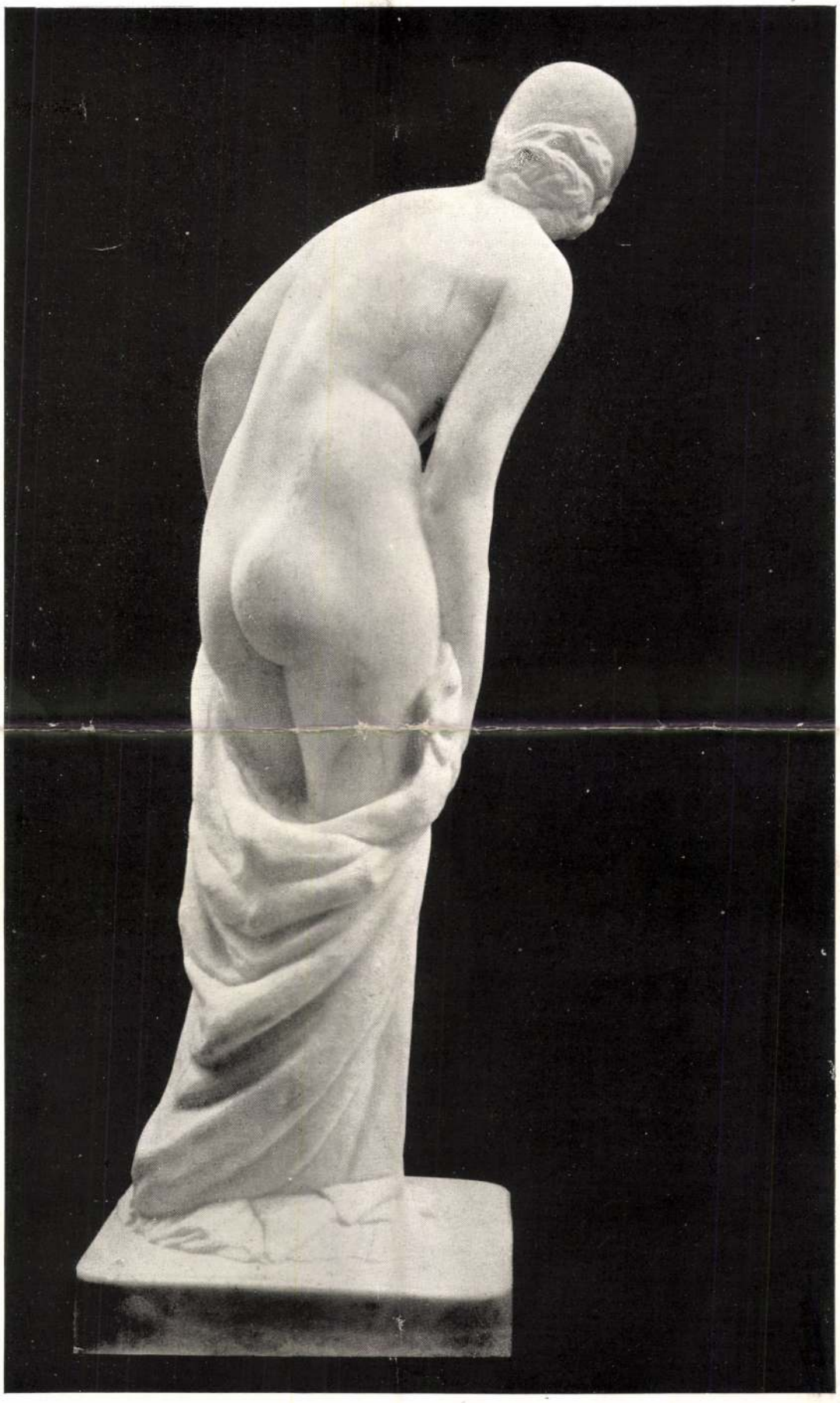

SZOBOR

KÖRMENDI FRIM JENŐ

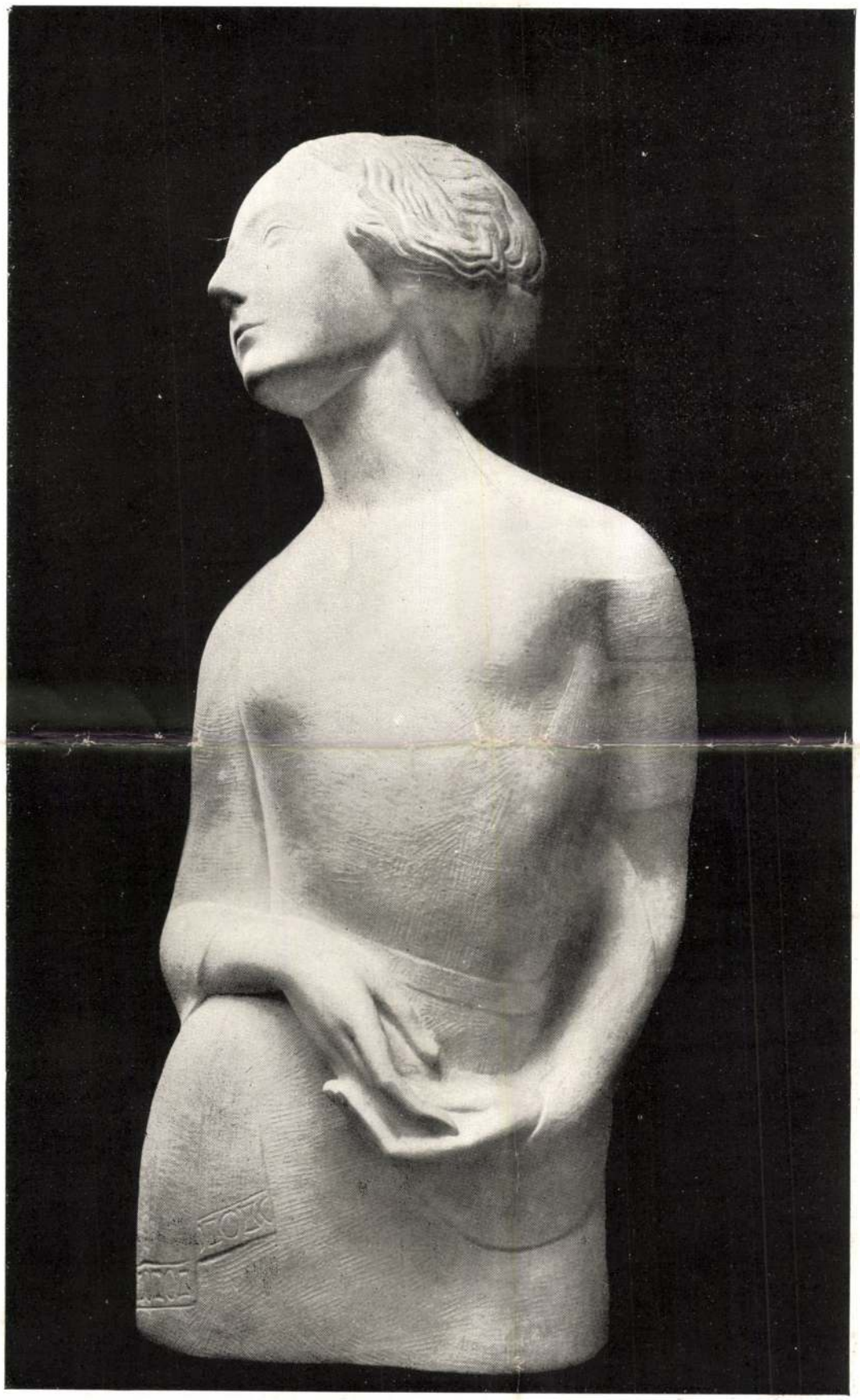

SZOBOR

KÖRMENDI FRIM JENŐ

MÁRVÁNY MELLSZOBOR

Körmendi Frim Jenő

69

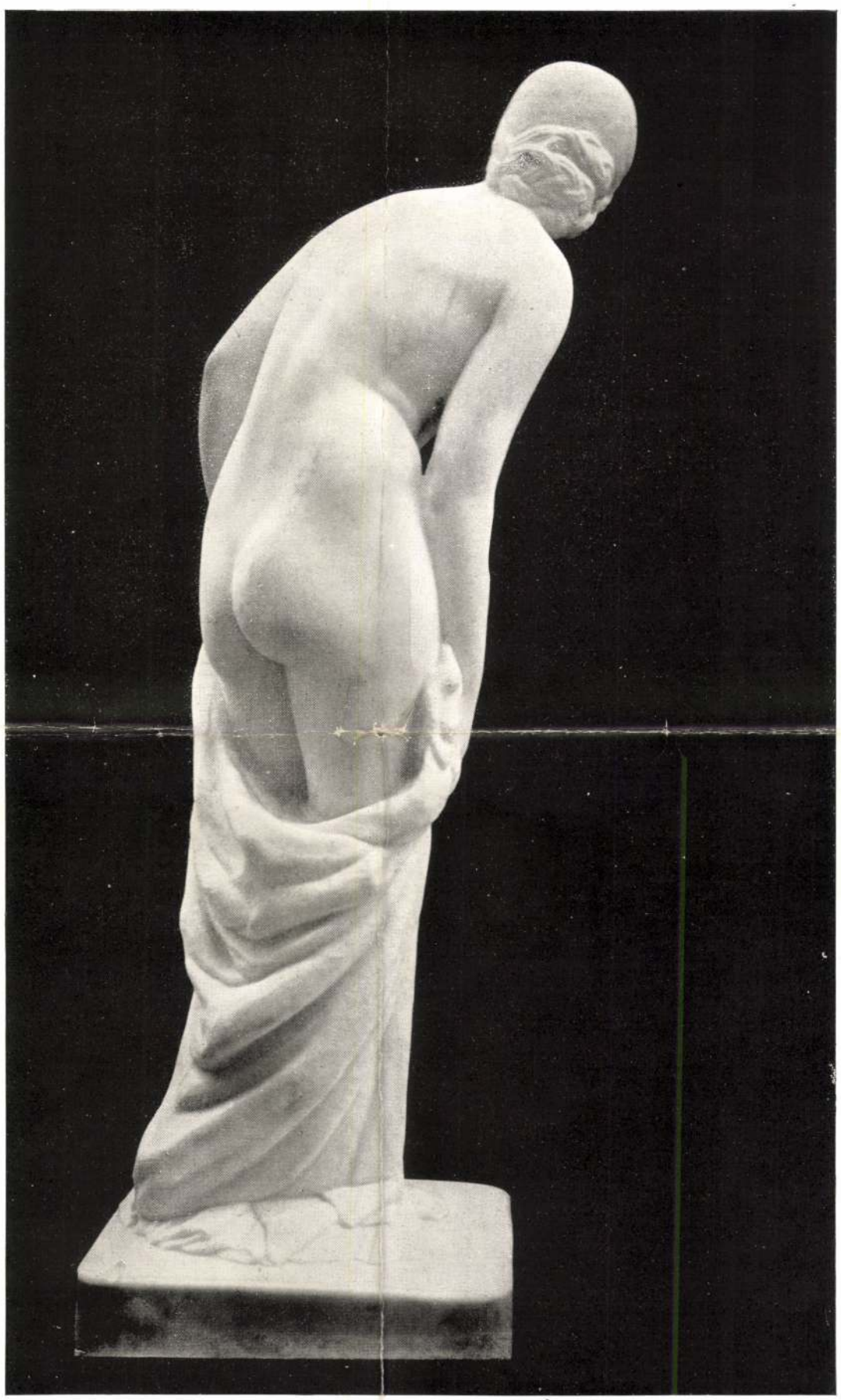

SZOBOR

KÖRMENDI FRIM JENŐ

Körmendi Frim Jenő

Körmendi Frimm Jenő: Női fej.

Körmendi Frimm Jenő: Profil.

Körmendi 88. e.

Körmendi Frim Jenő

Szilágyi Jolán: Dekorativ alak.

Lux Elek: Táncosnő

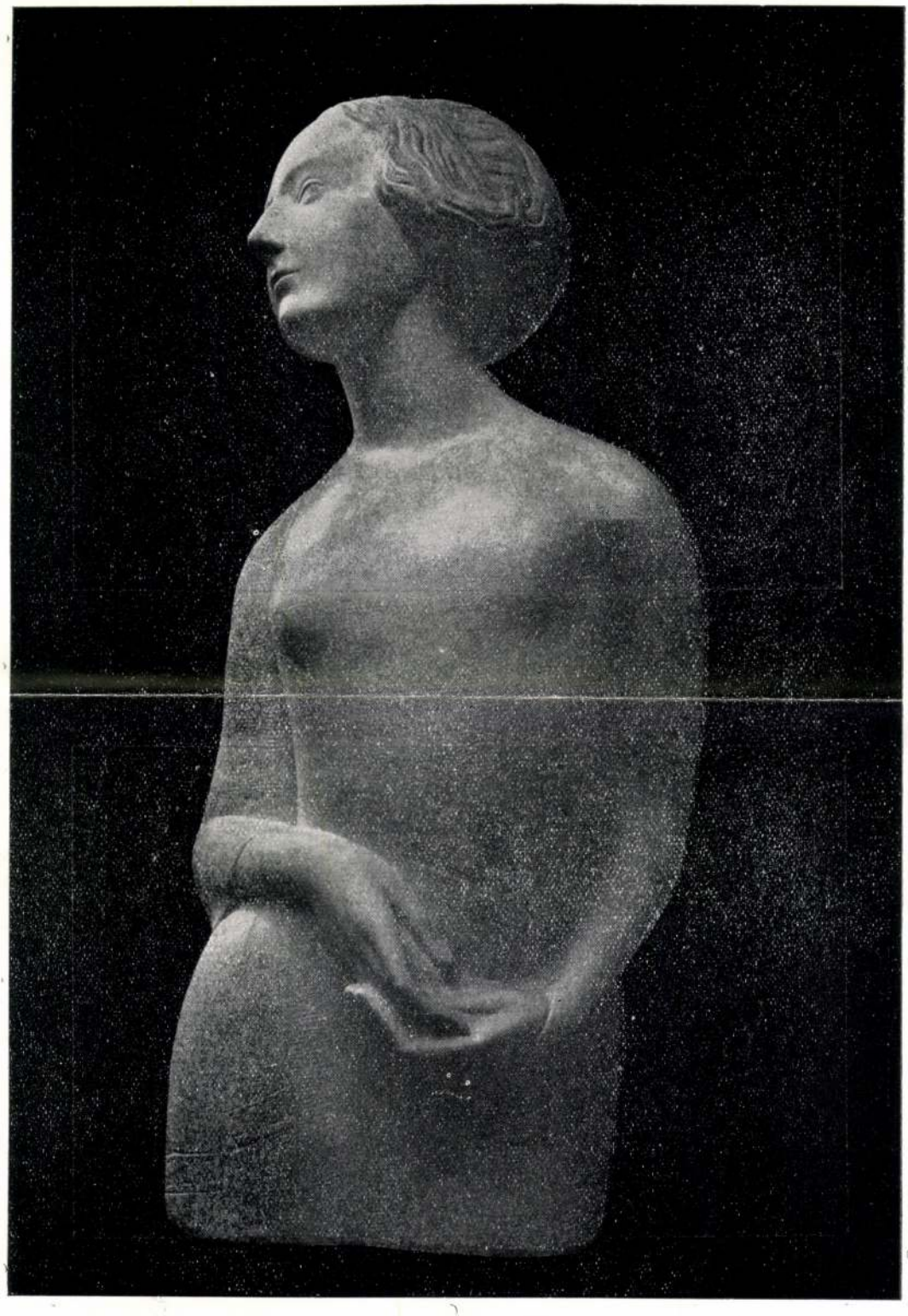

Körmendi Frimm Jenő: Női torsó.

Körmendy 94. l.

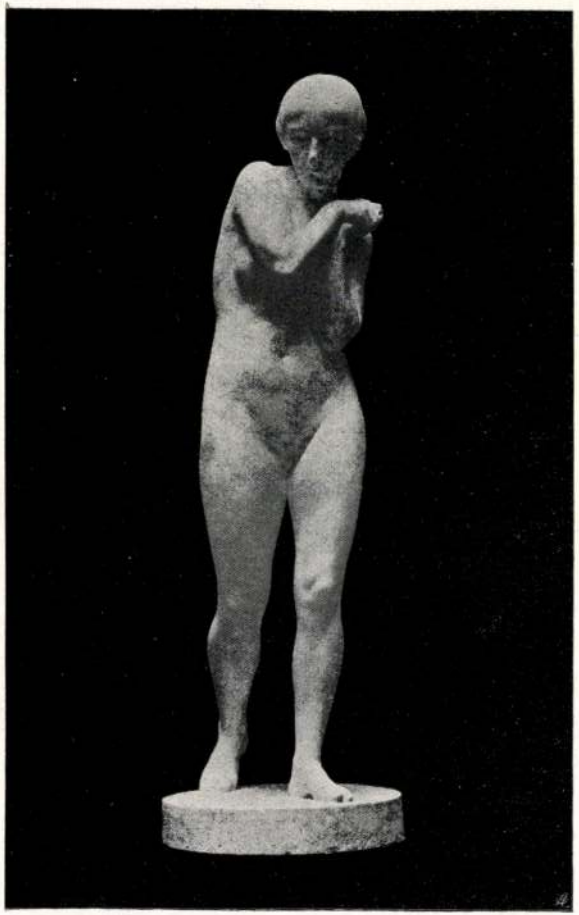

Pásztor János: Az elűzött.

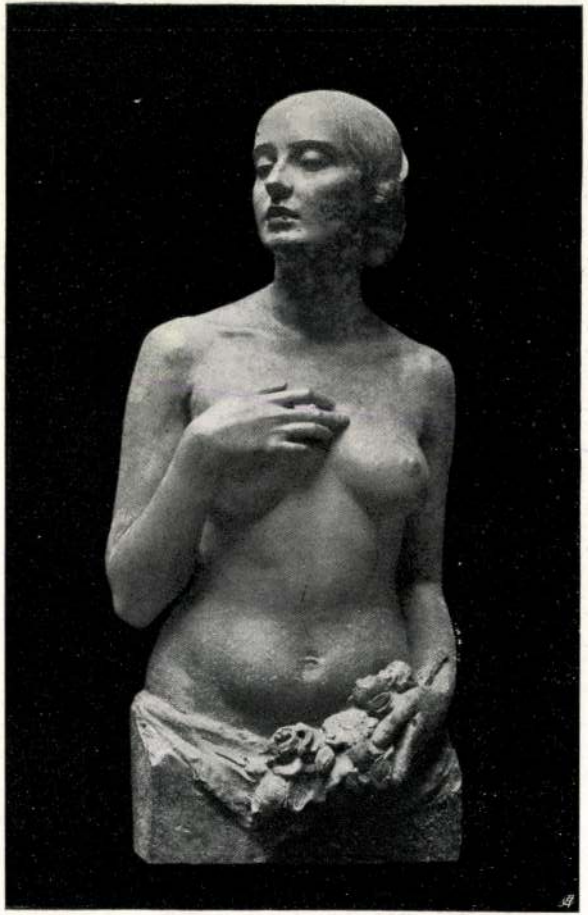

Rápolti Lajos: Női torsó.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1947 NOV 19

MAGYAR NEMZET

Körmendy Frimm Jenő

Eltűnt szobrokat keresnek

Keresem elhunyt fivérem — Körmendi Frimm Jenő szobrászművész — eltűnt szobrait. Nem eladni óhajtom őket, hanem az a célom, hogy ezek a szobrok a Szépművészeti Múzeumba kerüljenek. Eltűnt Buda ostromakor a Lánchíd budai hídfője közelében, az Alagút bejárata mellett álló márványból faragott, aprólékos gonddal készített „Nullás kilométerkő", innen számították a Budapestről kiinduló, vagy átfutó utak kilométereit. Eltűnt a Margitszigetről Erzsébet királyné életnagyságú márványszobra. Fivérem a fasizmus elől Amerikába költözött, hirtelen elutazása alkalmával a volt Roheim-villában adta át előttem ismeretlen személynek néhány alkotását, életnagyságú márvány aktszobrokat, portrékat, tanulmányfejeket, festményeket, reliefeket stb.

Eddig nem sikerült az elkallódott szobrokat megleInem; miután Budán egyes kertekben akadnak — részben sérült — szobrok, talán e nyilvánosan megjelenő levelem hozzá fog segíteni ahhoz, hogy bátyám műveit megtaláljam.

Sugárné, Körmendy Frimm Iby
Bpest, XIII., Balzac utca 21.

Reich Károly illusztráci
Vackorról, egy pisze kö
véhez, amely a Móra K

Nem vagyu

Fehér Klá

A cím megtévesztő, legalábbis macskakörmöt érdemelne, hogy az olvasó azon nyomban tisztába jöjjön a szerző szándékával, aki e *felmentő* cím

Az olasz király, a mint a merénylet napján a Pantheonba hajtat, mellette lóháton a megsebesült Lang vértestestőr.

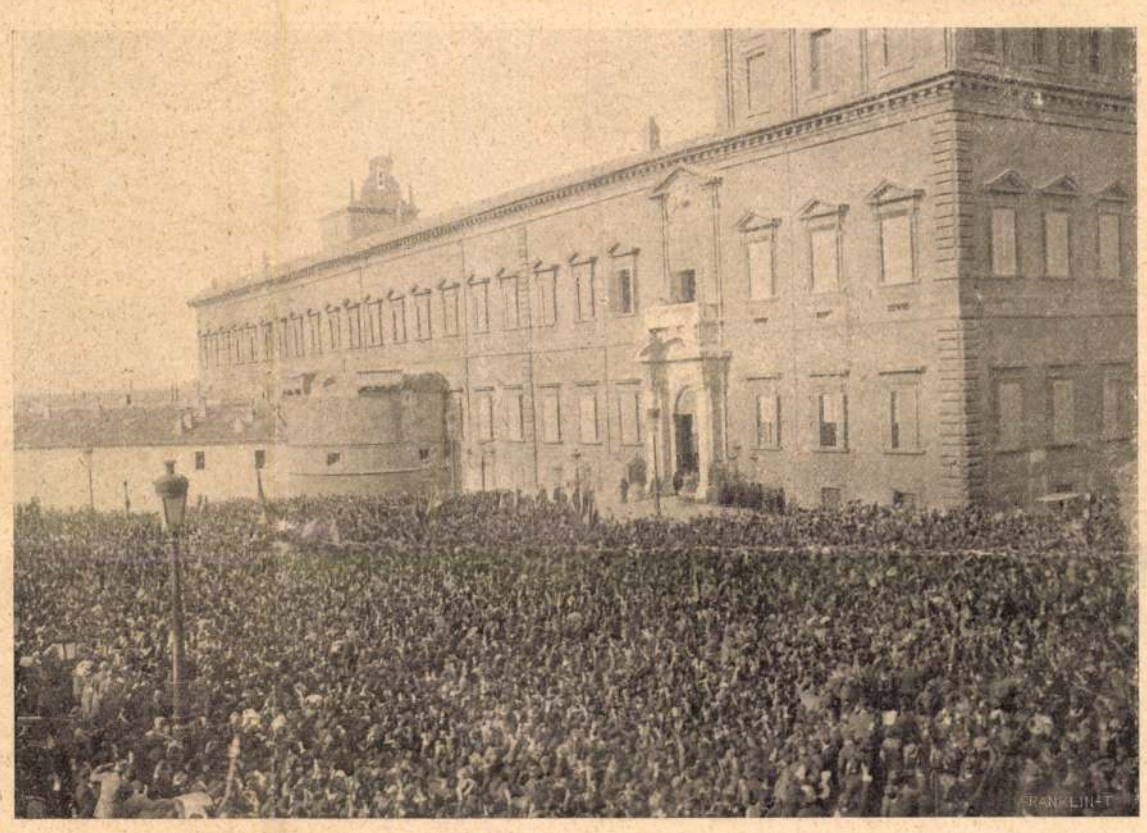

A római nép tüntetése a merénylet után a Quirinal palota előtt. (Az erkélyen a királyi család.)

Abeniacar fényképei.

AZ IFJUSÁG MÁRCZIUS 15-IKI ÜNNEPÉLYE A NEMZETI MÚZEUM ELŐTT. — Jelfy Gyula fényképei.

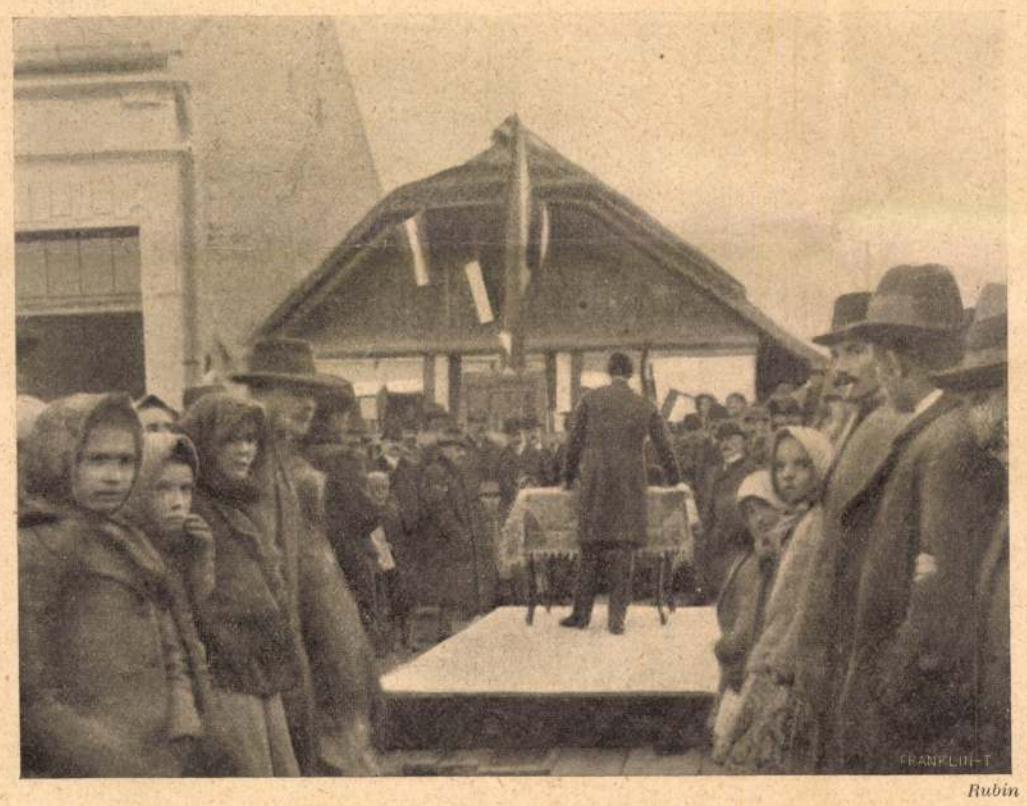

Rubin S. fényképei.

LOVASSY LÁSZLÓ EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE NAGY SZALONTÁN. EMLÉKTÁBLA LOVASSY LÁSZLÓ NAGYSZALONTAI LAKÓHÁZÁN.

Tágra nyilt szemekkel bámult férjére.

— Én ezt nem teszem. Ki mondja, hogy ennek így kell lennie?

— A te barátod, a tábornok!

— A tábornok?

Fatme könnyekbe tört. A tábornok, az egyedüli barátja, kiben bizott, ellensége volt.

Kvicala vigasztalta s megigérte neki, hogy gyakran fog irni.

— Irni! Ugyan mi haszna annak, oh Vuko, maradj itt, maradj itt! Ha én meg fogom kérni a tábornokot, akkor . . .

— Azt nem szabad tenned!

— Vuko, — kiáltott szikrázó szemekkel s felegyenesedett, — ez az elhelyezés a te kívánságodra történt. Te már nem szeretsz engem s el akarsz tőlem menni, el akarsz hagyni engem. De vigyázz magadra, Vuko!

— Kedves jó gyermekem, hogy lehetnek neked ily gondolataid! Hogyan kivánkozhatnék én el? Nem, nem, itt egy szigorú katonai parancsról van szó s nekem sürgősen kell engedelmeskednem, nem szabad vonakodnom. Szerencse, hogy a parancs rövid időre szól.

— Nem sokára! Hisz te úgy mondtad, hogy a parancs bizonytalan időre szól. És engemet itt akarsz hagyni ellenségeimnél. Vuko, hogy lehetsz ily kegyetlen!

Hangja könyörgő és lágy lett, mialatt szorosan hozzá simult és folytatta: — Oh! Vuko, vigyél engem is magaddal. Oly szivesen megyek innen el, el messze ezen rosz emberektől és véled egyedül leszek. Magad elé ültethetsz, lovadra, mint egykor, a Miljaka mentén. Én szorosan hozzád fogok simulni és csókolni foglak tégedet, azután jó, igazán jó leszek hozzád.

Vuko szive verését érezte. Fatme a mint hozzá simult, szintén érezte s még szorosabban simult hozzá. Mindketten képzeletben ismét a szép nyári napot látták, a zöld erdőt, midőn csak úgy száguldtak tova s Fatme a legbehizelgőbb hangon szólt: — Oh, Vuko, éljünk mi ketten egymásnak, messze egyedül. Emlékszel, mit mondottál esküvőnk napján? Mi ketten egyesültünk, ne törődj avval, a mit azok odakint kiabálnak. Igen, se baj, még ha az egész világ ellenünk van is. Mi leromboljuk magunk megett a hidakat. Odakint van a nagy világ, mi ketten idebent egyedül vagyunk.

Vuko szive összeszorult. Ő nem volt irányában olyan, mint a milyennek lennie kellett volna, s milyen kis fáradságba került volna. Megcsókolta, hevesen, szenvedélyesen, s Fatme szemei sugárzottak; így már rég nem csókolta meg őt. Mégis csak szereti hát. Ő győzedelmeskedett. Vuko az övé volt, egészen övé.

Boldogan kiáltott: — Vuko, Vuko, szabad nekem veled menni?

De ő fejét tagadólag rázta. — Drága, jó Fatmém, ha te tudnád, milyen szivesen vinnélek magammal! De lehetetlen!

— Lehetetlen? — kiáltott ő rémülten s karjai lehanyatlottak. Nagy küzdelem harczolt belsejében. Már-már diadalát biztosítva látta, már szerelméről szinte biztos volt . . . és most . . .

— Lehetetlen? — ismételte tompa hangon, mialatt Vuko czirógatta s dédelgette és így szólt: — Gyermekem, nem tudod te azt megérteni, hogy mily lehetetlenséget kivánsz tőlem, az én legforróbb óhajom volna, hogy téged magammal vihesselek! De neked itt *kell* maradnod. Nem lehet másképen.

Vad félelem lepte meg őt. Így tehát ő mégis csalatkozott benne, ő neki hazudott. Ő mást gondolt és mást beszélt. Kiszakitotta magát karjaiból és megtört hangon kiáltott: — Te azt mondod, ez nem lehet másképen . . . hát te nem vagy férfi? Mit törődsz te a tábornokkal, mit a parancscsal? Te hazudtál nekem, midőn szerelmedről biztositottál. Vuko, vigyél magaddal, vigyél magaddal!

— Ezt nekem nem *szabad!*

— Te nem *akarsz!*

Azzal lehanyatlott, zokogott, jajgatott s nem is hallgatott többet leggyöngédebb szavaira sem.

Fatme a következő napon nyugodtabb volt. Szeméből azonban a láng kialudt. Vuko úgy beszélt hozzá, mint egy gyermekhez. Ő fáradtan mosolygott és mit sem értett. Ezer gondolat küzdött szegény Vuko agyában. Majd a tábornokhoz akart menni, majd újra eltért a gondolattól. A parancsot csak nem lehetett visszavonni, s bizony szinte megdermedt, ha a bekövetkezhető eshetőségekre gondolt — hiszen

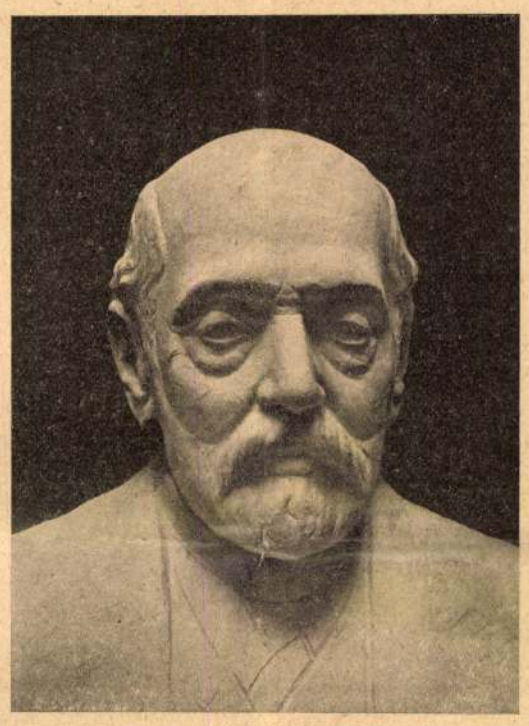

Vámbéry Ármin mellszobra, Körmendi Frim Jenő szobormüve, melyet nyolczvanadik születése napján nyujtottak át neki tisztelői.

Fatme őt eddig oly hevesen, oly őrülten szerette, így csak Fatme tudott szeretni — és most?

Az ő szavai, az ő puszta szavai minden eredmény nélkül maradtak. Fatme őt akarta, nem pedig frázisokat. De hát ő nem ellenkezhetett — nem, neki a parancsnak engedelmeskednie kellett — és Fatme szerelme csak nem fog rögtön kialudni. Ez sokkal nagyobb szerelem volt. Azután ő nem fog soká távol maradni. Csak vissza fogják őt hamarosan hívni — s akkor őt karjaiba fogja zárni és csókolni. Az elválás persze kinos lesz. De ennek ő maga volt okozója és senki más. A tábornoknak igaza volt. Ő bolond volt s most a következményt türni kellett. Szent Szűz Mária, csak túlságos nehéz ne legyen!

A következő napon a tisztek podgyászait a teherhordó lovakra rakták és minden elkészült az elutazásra.

Még csak öt percz volt hátra s Vukonak a «sárga bástyán» lóra kellett ülnie. Fatménak még mindig nem mondta az utolsó istenhozzádot.

Fatme kezét nyujtá, hosszan nézett reá és sajátságos hangon mondá: — Vuko, jer nemsokára vissza!

Ő megragadta nyujtott kezét.

— Fatme, kedves egyetlen Fatmém, csak most légy kedves és jó hozzám. Majd el fog jönni az idő, midőn meg fogod érteni, hogy nem tehettem másként. Én nem vagyok ura akaratomnak, nekem alkalmazkodnom kell s minden parancsnak, mely előljáróimtól jön, engedelmeskednem kell. Reménylem, hogy nemsokára ismét együtt leszünk. Addig bízzál bennem és hidd el, hogy minden gondolatom veled lesz.

— Maradj itt, Vuko!

— Nem szabad!

— Vigyél el magaddal Vuko, oh vigyél el!

— Azt nem *szabad.*

— Te nem *akarod!*

Szemei villogtak. Vuko félelemmel eltelve ragadta meg kezét. Ő nem is mozdult.

— Fatme, hogy te engem így keseriteni tudsz! És mégis . . . a viszontlátásra. A Szent Szűz Mária oltalmazzon meg téged.

XXI. FEJEZET.

Másnap reggel Fatme ablakánál ült s átnézett a zöld hegyen lévő fehér moséra. Halavány volt, nagy fekete szemei bágyadtak voltak, az éjszaka sokat sirt.

Hirtelen kihajolt az ablakon — odalent a sarkon egy lefátyolozott asszony volt.

A lefátyolozott fejét hátravetette, hogy jobban tekinthessen fátyola nyilásán keresztül. Tekintetük találkozott. Mira! — kiáltott fel Fatme.

A lefátyolozott bólintott.

— Mira, jere fel! Miért nem jöttél hamarább hozzám? Olyan nagyon vágyódtam utánad. Jer!

— Parancsolónőm! — felelt az öreg, — én a vágytól forró könnyeket sírtam.

Egy pillanat mulva Mira az ajtóban állott. Fatme bevezette.

— Úgy, itt lakik az én kicsi Fatmém . . . bocsánat. Hiszen ismertelek, mikor még egy kicsi magocska voltál, azután lett belőled egy nagy gyümölcs, édes gyümölcs. Tehát itt lakol? Fátylad nincsen? és milyen a ruházatod!

Mira megállt s bámulva tekintett körül. Azután Fatme ruhájának szövetét tapogatta meg.

— Mily szép és világos itt minden . . . és mi az ott . . . oh . . . az leülni való!

A székekre mutatott, Fatme csak bólintott és mosolygott. Mira lassan és félve közeledett egy székhez.

— Szabad nekem is reá ülnöm . . . csak egy pillanatra?

Az öreg leült.

— És azok milyen különös tárgyak. Reámutatott a falon lógó képekre meg a könyvszekrényre.

— Ez olvasni való? . . . megtanultál te olvalni?

— Igen, megtanultam, — felelt büszkén Fatme, mialatt könyvet vett elő, s elkezdett olvasni.

— Ez a Korán? — kérdé Mira, miközben szemöldökét összeránczolta. — Ah nem, én elfelejtettem, hogy te . . .

Fatme a könyvet gyorsan félretette s így szólt: — Most azonban tedd le fátyolodat, Mira. Itt nincsenek férfiak. Az én férjem elutazott.

— Elutazott? Ő elutazott? — kérdé az öreg, miközben fátyolát fellebbentette, s bámulva nézett Fatméra; hogy tudta ő az én rózsámat elhagyni?

Élesen nézett Fatméra, ki elfordult, s így felelt: — Most majd Mira, megmutatom néked az egész házat.

Szobáról-szobára mentek. Az öreg nem győzött bámulni. A konyhában, a hol az öreg mindent megfogott, megforgatott, Fatme a cseléd Weker-órájához nyult, felhúzta, s az elkezdett zörögni.

Mira összerezzent, szemeit tágra nyitotta, s kaczagni kezdett. Fatme mosolyogva szólt:

— Igen, eleinte egy egész órát tudtam én is itt ülni, az órával játszani, s szivből kaczagtam, midőn megzörrent.

— Talán még most is tudsz így kaczagni. Szivem! hadd halljam újra egyszer vidám kaczagásodat! Oly soká nélkülöztem ezt már úgy is.

Fatme megkisérlé ugyan az öreg kivánságát teljesíteni, de . . . nem sikerült. Mira szigorúan tekintett reá s kérdé: — Miért nem nevetsz? — Fatme kínosan mosolygott.

— Te már nem tudsz nevetni? A régi időkben, te oly csengőn, tisztán tudtál kaczagni!

Midőn a hálószobába értek, Mira az ágyakra mutatott s kérdé, hogy mire valók.

— Abban aludni szokás, úgy mint otthon a kereveteken.

Az öreg újra nagy szemeket meresztett, körüljárta az ágyakat, megtapintotta a lepedőket. Majd mosolygott és suttogva szólt: — Mond csak, miként vagy vele megelégedve? Jóságos úr?

Fatme igenlőleg intett, de kissé elfordult.

Azután visszatértek a szobába; hoztak feketekávét s az öreg bőbeszédű lett.

— Oh, rózsám, neked van okod boldognak lenni. Tehetsz a mit akarsz, olyan sok szép holmiban gyönyörködhetik a szemed.

— Igen, eleinte nem tudtam velök betelni. Minden tárgy új örömet szerzett nekem.

— Eleinte! . . . hát most?

Rövid szünet állt be. Mira nem vette le Fatméról apró szemeit.

Végre elfordítá róla s a szobában nézett körül, hol tekintetét egy kard és pisztoly gyüjtemény kapta meg, mely az osztrák császár arczképét övezte.

— Mond gyermekem, milyen fegyverek ezek?

— Ezek tiszti kardok!

— Úgy, az osztrákoké!

Mira hangsúlyozta az utolsó szót. Fatme összerezzent és sietett a beszédet másra terelni s így folytatta:

— Ugyan, Mira, hogy vagy te most odahaza?

— Oh, drága rózsám, úgy a hogy lehet. Úgy, mint a régi időkben. Én főzöm az ételt, én varrom a ruhákat, a macskának tejet, meg a rózsának a vizet én adom. Mindig csak egy-

PÉTER ÉS VENDI.

Regény. — Irta J. M. Barrie.

(Folytatás.)

Sztárki körülnézett segítségért, de mindenki elhúzódott mellole. A mint hátrált, Huk utána ment, a piros szikra már benne volt a szemében. A kalóz kétségbeesett kiáltással felugrott a Long Tomra és beleugrott a vízbe.

— Négy — mondta Szleitli.

— És most — kérdezte Huk udvariasan. — Akart még valaki az urak közül fellázadni?

Megragadott egy lámpást és fenyegető mozdulattal bement a kabinba.

De szerette volna Szleitli azt mondani, hogy: öt! Előre megnyálazta az ajkát, de Huk kijött a kabinból, támolyogva, lámpása nélkül.

— Valami elfújta a lámpást — mondta kissé bizonytalanul.

— Valami! — ismételte az egyik kalóz.

— Mi van Csekkóval? — kérdezte a másik.

— Meg van halva, mint Zsuksz — szólt Huk röviden.

Újra lázadó hangok hallatszottak. Minden kalóz babonás, mind azt hitték, maga az ördög van a kabinban.

— Volt-e farka, kapitány? — kérdezte az egyik.

— Azt mondják — szólt egy másik, gonoszul nézve Hukra — hogy mindig annak a formájában jelenik meg, a ki a leggonoszabb ember a hajón.

— Vaskeze van, kapitány? — kérdezte egy harmadik szemtelenül.

— A hajó meg van babonázva — mondták egyre-másra.

A gyerekek erre nem tudták megállni, hogy el ne kezdjenek éljenezni. Huk már csaknem megfeledkezett a foglyairól, de most felvillant az arcza.

— Fiúk — kiáltott kalózainak — van egy ötletem. Nyissátok ki a kabin-ajtót és kergessétek bele a kölyköket. Hadd küzdjenek meg azzal a micsodával az életükért. Ha megölik, annál jobb nekünk, ha az öli meg őket, nekünk az se baj.

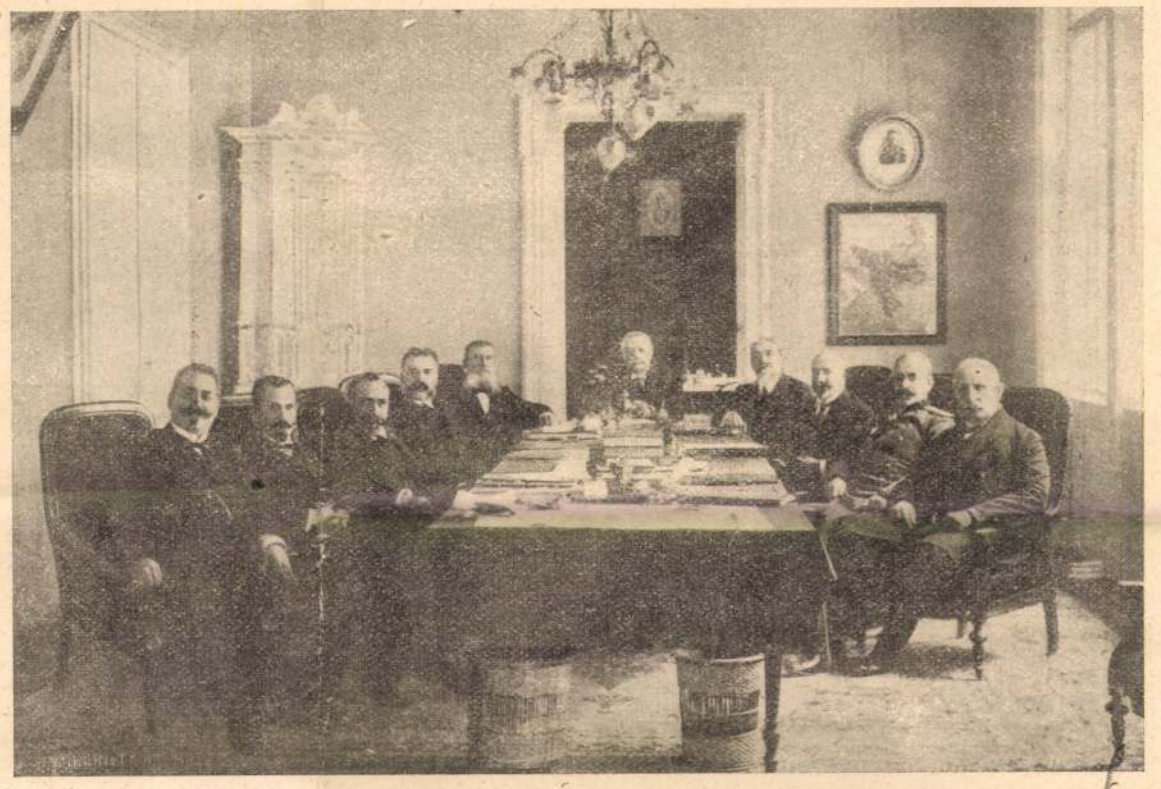

A BOLGÁR MINISZTERTANÁCS ÜLÉSE.

Most utoljára csodálták meg a kalózok Hukkot és engedelmesen teljesitették parancsát. A fiúk úgy tettek, mintha nem akarnának menni, de betuszkolták őket a kabinba és rájuk csukták az ajtót.

— Most figyeljünk — kiáltott Huk és valamennyien figyeltek. De az ajtóra senki se mert nézni. Azaz hogy egyedül csak Vendi, a ki az egész idő alatt az árboczhoz volt kötözve. Ő nem sikoltásra, nem is károgásra várt, hanem Péter megjelenésére.

Nem kellett soka várnia. A kabinban Péter megtalálta, a mit keresett: a kulcsot, a melylyel kinyithatja a fiúk békóit és most kilopóztak, felfegyverkezve olyan fegyverekkel, a milyeneket épen találtak. Péter előbb intett nekik, hogy rejtőzzenek el, aztán elvágta Vendi kötéleit. Ekkor semmi sem lett volna nekik könnyebb, minthogy valamennyien elrepüljenek, de egy dolog elállta az útjukat, Péter átka, hogy: Huk vagy én az egyszer. Mikor tehát megszabadította Vendit, megsúgta neki, hogy rejtőzzek el a többiekkel, ő maga pedig elfoglalta az ő helyét az árbocznál s magára vette a köpönyegét, úgy hogy őt Vendinek nézzék. Akkor nagy lélekzetet vett és elkezdett károgni.

A kalózoknak ez a hang azt jelentette, hogy a fiúk mind megölve feküsznek a kabinban. Megrémültek. Huk megpróbált lelket önteni beléjük, de mint a kutyák vicsorgatták rá a fogukat s ő tudta, hogy ha most elfordul tőlük, rárohannának.

— Fiúk — mondta, készen arra, hogy hizelegjen nekik vagy lesujtson rájuk, a hogyan épen kell, de nem remegve meg egy pillanatra sem. — Tudom már mi a baj. Jónás van a hajón.

— Igen — dörmögték a kalózok — egy vashorgú ember.

— Nem, fiúk, hanem a leány. Kalózhajó mindig pórul jart, ha nő volt rajta. Rendbe jő minden, ha tőle megszabadulunk.

— Megpróbálhatjuk, — mondták kételkedve.

— Dobjátok a leányt a vizbe — kiáltott Huk s a kalózok a köpönyeges alak felé rohantak.

— Téged ugyan meg nem ment senki, kisasszonykám — mondta az egyik vigyorogva.

— Van valaki, — felelt az alak.

— Kicsoda?

— Péter Pan a boszúálló — volt a rettentő felelet és Péter ledobta magáról a köpönyeget. Ekkor megtudták mind, ki tette őket csúffá a kabinban. Huk kétszer próbált szólni és kétszer nem tudott. Azt hiszem, büszke szive megtörött ebben a pillanatban.

— Hajrá fiúk, előre — csendült fel Péter hangja és a következő pillanatban fegyvercsörgéstől visszhangzott a hajó. Ha a kalózok összetartottak volna, biztosan győztek volna, de a támadás akkor érte őket, a mikor készületlenek voltak s csak futkostak ide-oda, min-

BESSENYEI GYÖRGY SÍRJA PUSZTAKOVÁCSIBAN, EGYKORI KERTJÉBEN.

A sírhelyet és a környező területet jelenlegi tulajdonosa, Nadányi Pál gondozás végett a bakonyszegi ref. egyháznak ajándékozta.

denki abban a hitben, hogy egyedül ő maradt élve a hajón. Ember ember ellen, ők voltak az erősebbek, de ők csak védekeztek, a mi képessé tette a fiúkat, hogy kettesével harczoljanak. Néhányan a gonosztevők közül beleugrottak a tengerbe, mások elbújtak sötét zúgokba, a hol Szleitli megtalálta őket, mert ő nem harczolt, hanem lámpással szaladgált, az arczuk elé tartotta, úgy hogy félig megvakultak és könnyű prédájául estek a többi fiúk kardjainak. Nem hallatszott más hang, mint a fegyvercsörgés, néha egy-egy ordítás vagy locscsanás és Szleitli egyhangú számlálása: öt, hat, hét, nyolcz, kilencz, tiz, tizenegy.

A kalózok mind oda voltak, mikor egy csapat megvadult fiú körülvette Hukot. A kopóival elbántak, de ő egymaga távol tudta őket tartani magától. Újra meg újra nekitámadtak és ő mindig tisztává tudta tenni maga körül a teret. Az egyik fiút felkapta a horgával és pajzsul használta. Ekkor előugrott egy másik fiú.

— Dugjátok vissza a kardot — mondta az újon-jött. — Ez az ember az én emberem.

Így került hirtelen Huk szemtől-szembe Péter Pannal. A többiek hátrább vonultak és körbe alltak körülöttük.

A két ellenség soká nézett egymásra. Huk kissé megremegett, Péternek ott volt az arczán a különös mosoly.

— Tehát Pan, eszerint mindez a te műved? — mondta Huk.

— Igenis, Huk — volt a komor felelet — mindez az én művem.

— Büszke és daczos ifjú — mondta Huk, — készülj a végzetedre.

— Sötét és veszedelmes ember, a te végzeted az — felelt Péter.

Szó nélkül egymásnak estek és egy darabig egyik se jutott előnybe. Péter pompás vivó volt és káprázta tó sebességgel védte ki a csapásokat, de hátrányául szolgált, hogy kicsi a termete. Huk csaknem ép oly jó vivott és abban bizakodott, hogy beadja a kedvencz mestervágását, de csodálkozására Péter kivédte ezt is. Aztán a vashorgával akart véget vetni mindennek, de Péter leguggolt a csapása alatt és hirtelen beledöfött a bordái közé. Saját vérének láttára Huknak kihullott a kezéből a kard s ezzel ki volt szolgáltatva Péternek.

— No most! — kiáltották a fiúk, de Péter egy nagyszerű mozdulattal intett ellenfelének, hogy vegye fel a kardját. Huk azonnal meg is tette, de azzal a tragikus érzéssel, hogy Peter most előkelően viselkedik. Eddig azt hitte, valami rosz szellem harczol vele, de most sötétebb gyanu szállotta meg.

— Pan, ki vagy és mi vagy te? — kérdezte rekedten.

— Én vagyok az ifjúság, én vagyok az öröm — felelt Péter. — Kis madár vagyok, mely most pattant ki a tojásból.

Ez persze értelmetlen beszéd volt, de kimutatta Huknak, hogy Péter egyáltalán nem tudja magáról, hogy kicsoda és micsoda, a mi tudvalevőleg tetőpontja az előkelő modornak.

Most már úgy vivott, mint egy cséphadaró és rettenetes kardjának minden csapása kettészelt volna akárkit, de Péter úgy rohant el előle, mintha a szél fújta volna el a veszély köréből. Huk most már remény nélkül küzdött. Elkeseredett lelke már nem is kivánt élni, csak egyért esengett: hogy Pétertől nem-előkelő modort lásson, mielőtt minden elhidegül örökre.

Abbahagyva a vivást a lőportárhoz ugrott és meggyújtott egy kanóczot.

— Két percz mulva — kiáltotta — a hajó darabokra robban szét.

— Na most, gondolta, megválik, ki az előkelő.

Peter azonban a kanóczczal kezében kijött a lőporraktárból és nyugodtan kidobta a vizbe.

Miféle modort tanusított maga Huk? Habár eltévedt ember volt is, a nélkül, hogy rokonszenveznénk vele, örülnünk kell, hogy hű maradt faja hagyományaihoz. A többi fiúk most körülötte röpködtek gúnyolódva, s ő a mint a fedélzeten támolygott, tehetetlenül csapkodva feléjük, az esze nem járt köztük; a hajdani játszótereken kalandozott.

Huk, te nem egészen hősiesség nélkül való alak, isten veled!

Mert most eljutottunk Huk utolsó pillanatához.

Látva, hogy Péter fölemelt törrel közeledik

HUBAY JENŐ JUBILEUMI PLAKETTJE.

Körmendi Frim Jenő műve.

hozzá a levegőben, átugrott a korláton és belevetette magát a vízbe. Nem tudta, hogy a krokodilus ott várakozik rá, mert hisz mi szándékosan állitottuk meg az órát, hogy ő meg ne tudja, mi vár rá. Elvégre a tiszteletnek ezt a csekély jelét megérdemli.

Így pusztult el James Huk.

— Tizenhét — kiáltotta Szleitli, de nem számolt egész pontosan. Tizenöten fizettek csak életükkel bűneikért ezen az estén, ketten azonban elérték a partot: Sztárki, a kit elfogtak a rézbőrüek és ettől fogva szárazdajkának használták csecsemőik mellé, a mi ugyan szomorú lezüllés egy kalóz számára és Szmi, a ki ettől fogva össze-vissza vándorolt a világban pápaszemével, azzal keresve szükös kenyerét, hogy azt mesélte, ő volt az egyetlen ember, a kitől Huk félt.

Vendi természetesen nem vett részt a harczban, csak nézte Pétert csillogó szemmel, de most, hogy mindennek vége volt, előtérbe jutott megint. Megdicsérte a fiúkat, megrázkódott örömében, mikor Mihály megmutatta neki a helyet, a hol megölt egy kalózt, aztán levezette őket Huk kabinjába és az órára mutatott, a mely ott egy szegen lógott. Fél egyet mutatott.

A legnagyobb dolog most is az volt, hogy már késő van. Hamar lefektette a fiúkat a kalózok fülkéibe, kivéve Pétert, a ki fel s alá járt a fedélzeten, míg végre elaludt a Long Tom alatt. Álma volt megint az éjjel, sokáig sírt álmában és Vendinek tartania kellett az ölében.

XVI. A hazatérés.

Másnap reggel a hajó-harang szava ébresztette fel őket. Kalóz ruhákba öltöztek, a nadrágok szárát levágták, illően megborotválkoztak és úgy mentek föl, a matrózok járása szerint, meg-megbotolva nadrágjukban.

Nem szükséges mondani, hogy ki volt a kapitány. Nibsz és János voltak az első és a második altiszt. Nő is volt a hajón. A többiek egyszerű matrózok voltak. Péter máris a kormánykereknél állott, füttyentett az újjával és rövid beszédet mondott legényeihez. Azt mondta: reméli, vitéz módra fogják teljesíteni kötelességüket, de ha fel mernének támadni ellene, darabokra fogja őket tépni. Kemény, recsegő szavai azon a hangon voltak mondva, melyen a matróz legjobban ért s a fiúk lelkesen éljeneztek. Aztán néhány rövid parancs, a hajót megfordították és elindultak a szárazföld irányában.

Pan kapitány áttanulmányozta a hajó térképét és kiszámította, hogy ha az időjárás állandó marad, junius 21-ike körül érik el az Azori szigeteket. Innen pedig időt nyernek, ha röpülve mennek tovább.

Néhányan azt kivánták, hogy a hajójuk legyen tisztességes hajó, mások jobb szerették, ha kalózhajó marad, de a kapitány nagyon szigorúan bánt velük, úgy hogy ki se merték előtte fejezni a kivánságukat. A föltétlen engedelmesség volt az egyedüli, a mit tehettek. Az általános vélemény, hogy Péter csak azért viselkedik becsületes tengerész módjára, hogy elaltassa Vendi gyanuját, de minden meg fog változni, ha kész lesz az új ruhája, melyet Vendi varr neki Huk ruháiból. Utólag azt suttogták, hogy mikor először vette fel a ruhát, az éjjel sokáig ült Huk kabinjában, Huk szivarszipkájával a szájában, az egyik kezét ökölbe szoritva s csak a mutatóujját nyújtva ki görbén, hogy olyan legyen, mint a horog.

Most azonban, a helyett, hogy tovább kisérnők a hajót, vissza kell térnünk a szomorú házba, a honnan történetünk három szereplő személye szivtelenül elröpült. Ugysem járja, hogy oly régen elhanyagoltuk a 14. számú házat, de biztosak lehetünk benne, hogy Darlingné nem haragszik ránk érte. Ha hamarább tértünk volna vissza hozzá, hogy bánatos rokonszenvvel nézzük őt. Bizonyára ezt mondta volna: «Ne bolondozzatok. Mit törődtök velem? Menjetek vissza és vigyázzatok a gyerekekre.» A mig az anyák ilyenek lesznek, a gyerekek hasznukat fogják venni.

Most is csak azért merészkedünk bele ebbe a gyermekszobába, mert törvényes lakói útban vannak hazafelé; csak megelőzzük őket, hogy megnézzük, illően ki vannak-e szellőztetve az agyaik és hogy Darling úr és neje nem mentek-e el hazulról az este. De hát mi az ördögért volnának az ágyaik illően kiszellőztetve, mikor olyan hálátlan sietséggel hagyták el őket? Nem megérdemelnék-e, hogy hazatérve azt találják, a szüleik valahol vidéken töltik a hét végét? Ez volna az a leczke, a melyet megérdemelnének, de ha így fognók fel a dolgot, akkor Darlingné sohasem bocsátana meg nekünk.

Azon a nevezetes csütörtöki napon Darlingné a gyermekszobában volt, várva férje hazatérését. Nagyon szomorú nézésű asszony volt. Ha most ránézek és visszaemlékezem vidámságára a régi napokban, a mely egészen elmult, mióta a gyermekeit elvesztette, igazán megesik rajta a szivem. Nézzünk rá, a mint karosszékében elaludt. A szája szöglete hervadt. A keze nyugtalanul jár a mellén, mintha valami fájna neki odabenn. Gondoljuk el, hogy boldoggá tesszük, a fülébe súgjuk álmában, hogy a csemetéi jönnek hazafelé. Alig vannak már két mérföldnyire az ablaktól és erősen repülnek, — de elég, ha annyit súgunk meg, hogy jönnek már hazafelé . . .

Kár volt megtennünk, mert fölébredt rá, neveiken szólítva őket, holott a szobában nincs más, mint csak Nana.

— Oh, Nana, azt álmodtam, a kedvesim hazajöttek.

Nana nem tehetett egyebet, mint hogy szeliden úrnője ölébe tette a mancsát és így ültek együtt, mikor Darling úr hazatért.

Darling úr álmos volt s hazatérése után azonnal lefeküdt a kutyaketreczbe. Mert fogadalma tartotta, hogy a míg a gyermekek haza nem ternek, a kutyaketreczben fog hálni. Ezzel büntette magát, mert az egész nagy bajért önmagát okolta. Ilyen ember volt ő.

— Játszszál valami altatót — kérte a feleségét és a mint a felesége a zongorához ment, gondatlanul hozzátette:

— Csukd be azt az ablakot. Léghuzamot érzek.

— Oh György, ne kérd azt. Az ablaknak mindig nyitva kell lenni számukra. Mindig.

Most már Darling úr bocsánatot kért, a felesége pedig odaült a zongorához és játszott, a míg Darling úr elaludt.

Mialatt ő aludt, Vendi és János és Mihály beröpültek a szobába.

Azaz hogy nem. Így tervezték ezt ki, mikor a hajót elhagyták, de valaminek történnie kellett azóta, mert nem ők repültek be, hanem Péter és Tinker Bell.

Péter első szavai megmondanak mindent.

— Hamar, Tink — suttogta — csukd be az ablakot. Jól van. Most mi ketten kimegyünk az ajtón és ha Vendi megjön, azt fogja hinni, az anyja kizárta őt s akkor vissza kell velem mennie.

Most már értem, hogy mikor Péter kiirtotta a kalózokat, miért nem tért vissza a szigetre s nem engedte, hogy Tink kisérje a gyerekeket a szárazföldre. Ez a fortély járt a fejében.

(Folytatása következik.)

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXLVI.

CSOPORTKIÁLLITÁS

Fáy Lóránt, Peterdi Gábor,
Pohárnok Zoltán, Reiter László,
Udvary Pál festőművészek és
Körmendi Frim Jenő szobrászművész

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1934 MÁRCIUS HÓ

A festők.

Hozzátehetném: csupa fiatal festő. Ez a jelző nemcsak kort jelent, legalább is nem a jelen esetben. Állásfoglalást, elindulást egy uj világ felé, tele multtal és még több jövővel. Ami azt is jelenti, hogy csupa forrongás, csupa láz és alig-alig leülepedés.

A második és harmadik teremben viszontlátjuk *Peterdi Gabit*, már mint Gábort. Mikor néhány év előtt ugyanitt bemutatkozott, a szinérzékének meglepően korai virágba borulásával lepett meg. Akkor kórusban zengtük feléje: jól van fiam, de most aztán láss hozzá és tanuld meg a leckét. Ami alatt az akadémikus rajzot értettük. Be akartuk adni egy rajziskolába, hogy more academice tanulja meg az előirt tananyagot. Most jelent meg Hevessy Andor könyve, francia nyelven, Mozartról. Nagyon dicsérik, hogy igen gazdag adatokban. Meg fogom nézni benne, hogy tanult-e Mozart zeneszerzéstant valamelyik akadémián? Az biztos, hogy Bach sohse járt zeneakadémiára. Megtanulja az igazi tehetség azt, amire szüksége van, akadémia nélkül is, mint Courbet, aki elmondta, hogy belevetette magát az akadémikus vizekbe, de igyekezett, hogy minél előbb kiusszon belőlük. Legfeljebb eleinte sokat zajong, — mint a must.

Az édesanyám nagy szőlősgazda volt, szüret után tiz-husz nagy hordó must állott az udvarunkon, iszonyu zajt csapott a forrásuk, majd belesüketültem. Panaszkodásomra azt mondta az édesanyám:

— Hadd el fiam, csak zajongjon, annál jobb bor lesz belőle. Ha nem dolgozna, eladhatnám vinkónak.

Nos, a fiatal Peterdi ugy zajong, olyan hangosan forr, hogy biztat a jövője. Az első kiállitása után megszökött a rajziskolából Rómába, ott a barokk templomoknak, a Palazzo Farnesé-ben a Carracciknak falképei kiragadták korai kisérleteinek gyöngéd forma- és szinelképzeléseiből. Háromméteres vásznakon terpeszkedő, szinkontrasztokban duskáló formákon alul nem adta. Ami ezekből itt-ott bemutatásra került, ugy hatott, mint mikor a porondon papirmasé-mázsákkal játszadoznak az atlétákat parodizáló bohócok. Róma volt, ahogy azt egy tizenhatéves festő látja! Nem ezt a hatást várta s a kudarc felébresztette. Rohant Párizsba. Ott a Louvre ugy ráfeküdt a lelkére, hogy nem tudott szóhoz jutni. De mikor aztán hosszabb időre ujra kikerült, — először

is elkerülte a Louvre-t, annál jobban belemerült a kortársak kiállításainak látogatásába — s megösmerte Cézannet, Van Goghot, de főleg Picassot, Dufyt, Chagall-t, Braque-ot, — mindet, egyszerre, s csak azokat, mert majd minden kereskedés csak ezeket tartotta, itt-ott, ha Per Grogh-al vagy Soutine-nel felhigitva.

És most itt van ő, a kis hös, a nagy barokk-nekilendülés után a nagy groteszk világlátással. Ez a kollekciója Zola szavát varriálja: neki a művészet nem a természet egy szelete, hanem egy-egy festőideál a maga temperamentumán át szemlélve. Szóval forr a must. Zajosan, hogy jó borrá váljék.

De, noha nem tanulta ki a „szigoru akadémiát", — mi mindent tud ő már, amire ő maga jött rá. (Beleesett a vizbe, s megtanult uszni.) Azonban az a fő, hogy olyat is tud és ezt unosuntalan megmutatja, amit nem lehet mástól megtanulni, amit belülről szed, ami a lelkéből fakad, a színérzéke nemes változatait, az élet elkapott részleteinek hirtelen való megrögzitését, s aztán játszik ezekkel a képességekkel, mint igazi gyerek, mint ahogy az, minden igazi művész.

Jó uton van. Ne menjen akadémiára! Legfeljebb beleizzad, de széles válla van, jó tüdeje, atléta teste, s főleg ideje, kibirja a nehézségeket. Az akadémikusok csak sajnálják. Ő azonban fütyörészve alkosson, ahogy érzése diktálja ...

A negyedik teremben is van egy forrongó lélek, *Fáy Loránd*, aki Csók István tanársegéde volt, de se az akadémia, se Csók művészete, se az impresszionista mult, se az expresszionista „ma", ezek közül semmi se érdekli. Lehet, hogy mindezt tudta, de alapósan elfelejtette. Fáyt az Ernst-muzeum nagy szenzációja, a Csontváry-csuda inspirálta. De minden külső hasonlóság mellett, lényegbevágó különbségekkel.

Ez a Fáy Loránd amolyan mimózalelkü, halványarcu szöke ifju. Aki szereti a virágokat, a szöke lányokat, az esti szellőt. Aki szereti a halk dallamot és szereti a tengerparti sétákat. Ha nem tud odajutni, hát odaálmodja magát. Egyszerre csak meglátta Csontváry művészetét, mely éppen olyan álomszerü világ volt, mint az övé, melynek rokonsága ilykép elragadta. Ezeket a női alakokat Mária kutja körül ő is ösmerte — álmában — ugyanolyan fehér köntösökben, ugyanolyan sulytalan, ingó-ringó lebegéssel jártak-keltek ködben, fényben, napsugárban, — cédrusfák árnyékában, kék ég alatt, s ugyanolyan lovasalakok, ugyanolyan fantasztikus városok, kolostorok, fehér falak, hegyi utcák, kecskék, kutyák, lovak, napsütés és zendülő szinek izgatták az ő képzeletét is . . . Ó, ez a Csontváry! Megnézte, — mivel hozza ki alakjainak álomszerüségét, hogy rakja fel a szineket, ezeket a világító szineket, melyekben misztikus

csend ég? Ime egy ifju kolorista, kinek Csontváry utat mutatott. De nem a nagyhangu és öntelt Csontváry, — ő megmaradt önmagának, halkszavu, gyöngéd szinü, remegő kézzel formákat felrakó müvésznek, ki a lelke előtt elsuhanó alakokat szeretettel fogja el, mint a lepkét, hogy szárnya himporát le ne verje.

A nagyteremben *Udvary Pál*. Már nem a papa fia. Egyszerre — hogy magára maradt — elhagyta az atyai utmutatást s elindult egy uj csapáson, melyet nehéz munkával maga vágott magának. A kollekciójában vannak régibb keletü müvei, melyek a mult tétova kisérletezését, a zsufolt kompozició térhiányát, a szinek dekorativnak tanitott összeállitását megőrizték. De ujabb müvei, a nagyot lélegzés felszabaditó érzésében foganva, uj szinés formalátását igazolják.

Már az első terem monotypiái éreztetik, hogy Udvarynak uj szinélményei vannak. A nagyterem uj alkotásai véges végig egy egységes tónushatást éreztetnek, valami finom kristályos lazurt, mely alá fogva szinei égnek, a nemes ötvözetü, gyöngyházszerü szinek, melyek irizálnak a halk fényben, remegnek a tompa, megtört harmóniákban. A mindennapi életjelenségek ilykép átszellemesülnek és irracionális értéket nyernek. Sokkal jobban éreztetik az abszolutum fölé való eligazodást, mint vallásos tárgyu, kissé zsufolt és térben érthetetlenül komponált, bár szinben erősen spirituális hatásu kompoziciója. A szentség ott lebeghet a legjelentéktelenebb mozzanat fölött is, ha lelki átélés égi ihletében fogant. Udvary spirituális élményeket vetit felénk uj megnyilatkozásaiban akkor is, ha tájat lát, akkor is, ha anyát csecsemőjével, a betegszobában . . .

A grafikusok.

A rézkarc ujabb hivei elszakadnak a főiskolai olgyaihagyománytól, nem Rembrandt tonusos látását, hanem a tiszta vonal különböző lehetőségeit kutatják. Vadász Endre után ime *Pohárnok Zoltán*, az uj uton indult el ő is. Nem a festői grafika, de a szigoru vonal — bár graciózus — hatását keresi. Van itt-ott megalkuvás is lapjain, de ahol törekvését tisztábban fejezte ki, — teszem egy rövidülésben adott női fejben, — ott igen erős müvészi hatáshoz jut.

Reiter László is a tiszta vonalat müveli, a görög vázafestők grandiózus müvészete ihlette. Fekete alapon fehérrel konturoz, nagy formákat, tisztán, nyugodalmas mozgást. Itt-ott a háttért szinezi. Izlése nemes és minden archaizáló törekvése ellenére sajátságosan modern hatást tesz. Mindkét teremben egy-egy igazi müvészi megnyilatkozással találkozunk.

A szobrász.

Körmendi-Frim Jenő kissé későn jelentkezik, mert úgy hat, mint aki *követ*, nem pedig mint aki *előzött*. Kiállítom neki a bizonyítványt, hogy amit ő gyüjteményében most bemutat, azt nem azért csinálja, mert az időközben divatossá vált, mert Körmendi ezt már évtizedekkel ezelőtt, igy és azért csinálta, mert azt neki lelki strukturájánál fogva, belső szükségből csinálnia kellett.

Még a Művészházban való bemutatkozása idején, tehát jóval a háboru előtt, 1909 táján láttam tőle szobrokat, melyek a maguk egyszerüsítéseikben, a maguk köszerüségében, a primitiv görög és egyiptomi mesterekre emlékeztető nagyvonalusságban, absztrakt művészet alkotásai voltak. Ez Körmendi képzeletének strukturális adottsága. Ez időben tetőpontján állott a konkrét művészetszemlélet. Rodin és követői, de a kései romantikusok és iskolájuk világszerte hóditottak. Még a monumentális művészetre is rányomták (oda nem való) hatásukat.

Csak Maillol volt az egyetlen talán s mellette Hildebrand, nálunk Fadrusz, akik szembe mertek szállani a reálista divattal. A harc megindult, tudjuk, — ma már övék a győzelem, (ujból tulságba menve), mert sem az egyik, sem a másik iránynak kizárólagossági joga nincs. Mindenkinek, a konkrét realizmusnak s az abstrakt monumentalizmusnak, egyaránt megvan a maga jogosultsága (a maga helyén).

Körmendi kollekciója hosszu évek munkájának eredménye, — tehát keveset dolgozott, mert az élet másra kényszeritette, de a maga művészeti meggyőződéséhez hü maradt mindvégig. Amit ő ad, az az egyszerüség maga, az anyagban rejlő főformák egyszerüsége, az egyszerüséggel kifejezhető nagy érzés. Egy arckép, egy női test formái, minden, mit Körmendi kiformál, csak a lényeges kifejezésében áll, soha a kicsinyes részletmegmunkálás, mindég a nagy szemmel látott hatóforma uralkodik művészetében.

Dr. Lázár Béla.

ELSŐ TEREM.

Udvary Pál monotypiái.

1. Lóvásár . . . . . 50.—
2. Aktok . . . . . 40.—
3. Badacsony . . . . . 50.—
4. Verandán . . . . . 40.—
5. Fürdő nő . . . . . 50.—
6. Aktkompozició . . . . . 50.—
7. Itatás . . . . . 40.—
8. Pályaudvar . . . . . 40.—
9. Falu vége. Olajfestmény . . . . . 100.—
10. Major. Olajfestmény . . . . . 150.—
11. Kártyázó nő. Olajfestmény . . . . . 200.—
12. Park. Olajfestmény . . . . . 150.—
13. Falurészlet. Olajfestmény . . . . . 150.—
14. Népviselet . . . . . 50.—
15. Párizsi utca . . . . . 50.—
16. Akt . . . . . 40.—
17. Montmartre . . . . . 40.—
18. Ülő nő . . . . . 50.—
19. Uzsonna . . . . . 60.—
20. Akt . . . . . 40.—
21. Sió . . . . . 40.—
22. Cirkusz . . . . . 40.—
23. Strand . . . . . 50.—
24. A gyerek . . . . . 50.—
25. Kilátás . . . . . 50.—
26. Delelő lovak . . . . . 40.—
27. Gellért-tér . . . . . 50.—

MÁSODIK TEREM.

Peterdi Gábor festményei.

28. Néger katona . . . . . 200.—
29. Önarckép . . . . . 400.—
30. Pirossapkás önarckép . . . . . 250.—
31. Párizsi kávéházban . . . . . 700.—
32. Ülő gyerek . . . . . 250.—
33. Néger szakácsnő . . . . . 400.—
34. Pipás önarckép . . . . . 200.—
35. Virág-csendélet . . . . . 200.—
36. Család . . . . . 400.—
37. Gyerekszobában . . . . . 300.—
38. Anyám . . . . . 400.—
39. Munkában . . . . . 500.—
40. Vörös gyerek kékben. Magántulajdon.
41. Táncoló néger . . . . . 100.—

HARMADIK TEREM.

Peterdi Gábor festményei.

42. Vak koldus . . . . . 200.—
43. Gomolygó felhök . . . . . 200.—
44. Olvasó ifju . . . . . 300.—
45. Hegyoldal . . . . . 150.—
46. Üvegfestmény . . . . . 100.—
47. Önarckép . . . . . 200.—
48. Néger pár . . . . . 150.—
49. Őserdöben . . . . . 100.—
50. Virág-csendélet. Magántulajdon.
51. Gyöngyhalász. Seres Béla ur tulajdona.
52. Müteremrészlet . . . . . 150.—

NEGYEDIK TEREM.

Fáy Loránd festményei.

53. Meleg vihar . . . . . 200.—
54. Hazafelé . . . . . 450.—
55. Sikátorban . . . . . 300.—
56. Kolostorudvar . . . . . 300.—
57. Egyedül . . . . . 300.—
58. Vándoruton . . . . . 300.—
59. Női fej . . . . . 100.—
60. Tavasz . . . . . 450.—
61. Megnyult árnyékok . . . . . 500.—
62. Havas . . . . . 350.—
63. Vizhordók . . . . . 500.—
64. Öreg halász . . . . . 350.—
65. Profil . . . . . 250.—
66. Hajnali lovas . . . . . 300.—

ÖTÖDIK TEREM.

Pohárnok Zoltán rézkarcai.

67. Pireusi csónakos . . . . . 12.—
68. Akrobaták . . . . . 12.—
69. Barátnök . . . . . 20.—
70. Marseilles-i figura . . . . . 15.—
71. Száradó vitorlák . . . . . 15.—
72. Szaloniki . . . . . 15.—
73. Magvetö . . . . . 15.—
74. Anyóka . . . . . 25.—
75. Padon alvók . . . . . 20.—

76. Kis bizanci templom . . . . . 12.—
77. Rakodó legények . . . . . 15.—
78. Vonaljáték . . . . . 12.—
79. Keleti lány . . . . . 20.—
80. Cigány . . . . . 15.—
81. Castelfranco . . . . . 20.—
82. Félvér . . . . . 12.—
83. Akt . . . . . 15.—
84. Alvó nő . . . . . 30.—
85. Ágyban fekvő nő . . . . . 15.—
86. Templom . . . . . 15.—
87. Andrássy-ut . . . . . 12.—
88. Görög asszony . . . . . 12.—
89. Profil . . . . . 25.—
90. Genovai kilátás . . . . . 12.—
91. Olasz falu . . . . . 12.—
92. Házak . . . . . 15.—
93. A fuzsitus . . . . . 15.—
94. Certosa . . . . . 15.—
95. Strandon . . . . . 12.—
96. Nő boával . . . . . 30.—
97. Athénben . . . . . 12.—
98. Arckép. Magántulajdon.
99. Kilátás . . . . . 15.—

HATODIK TEREM.

Reiter László grafikája.

100. Táncosnö . . . . . 40.—
101. Anya és gyermeke . . . . . 30.—
102. Szinpadi jelenet . . . . . 20.—
103. Nö, özzel . . . . . 30.—
104. Guggoló nö . . . . . 30.—
105. Nöi akt . . . . . 50.—
106. Meditáció . . . . . 50.—
107. Ülö nö . . . . . 30.—
108. Fekvö nö . . . . . 30.—
109. Madonna szölöfürttel . . . . . 50.—
110. Ülö nö . . . . . 30.—
111. Hasonfekvö nö . . . . . 50.—
112. Társalgás . . . . . 30.—
113. Táncospár . . . . . 30.—
114. Kambodzsa . . . . . 40.—
115. Lovak . . . . . 60.—
116. Pasiphae . . . . . 40.—
117. Csodaszarvas . . . . . 40.—
118—121. Állatrajzok. Darabja . . . . . 50.—
122. Ülö nö . . . . . 30.—
123. Sirató-asszonyok . . . . . 50.—
124. Ülö nö . . . . . 30.—

NAGY TEREM.

Udvary Pál festményei.

125. Parasztlány . . . . . 80.—
126. Templom előtt . . . . . 200.—
127. Piacon . . . . . 100.—
128. Fürdő nő . . . . . 350.—
129. Délivasut . . . . . 350.—
130. Stráfos blúz . . . . . 250.—
131. Uzsonna . . . . . 400.—
132. Táj . . . . . 300.—
133. Sárgaruhás nő . . . . . 300.—
134. Badacsony . . . . . 250.—
135. Kékruhás nő . . . . . 400.—
136. A gyerek . . . . . 300.—
137. Templomba menet . . . . . 300.—
138. Cirkusz . . . . . 250.—
139. Badacsonytomaj . . . . . 300.—
140. Keresztrefeszités . . . . . 600.—
141. Ó-budai kikötő . . . . . 300.—
142. Sárviz-csatorna . . . . . 250.—
143. Kabinok . . . . . 300.—
144. Kádbalépő nő . . . . . 400.—
145. Anyaság . . . . . 350.—
146. Balaton . . . . . 150.—
147. Lómosás . . . . . 400.—
148. Fenyőerdő . . . . . 150.—
149. Fürdőző gyerek . . . . . 350.—
150. Kiállitásban . . . . . 250.—
151. Önarckép . . . . . 300.—
152. Csendélet . . . . . 200.—
153. Park . . . . . 150.—
154. Anya gyermekkel . . . . . 200.—
155. Szölök között . . . . . 150.—

HALLBAN.

Körmendi Frim Jenő szobrai.

156. Én és feleségem. Márvány . . . . . 600.—
157. Menő. Jávorfa . . . . . 300.—
158. Férfi arckép. Magántulajdon.

VITRINBEN.

Női fej. Terrakotta. . . . . 150.—
Guggoló nő. Diófa . . . . . 300.—
Női fej. Bronz . . . . . 300.—
159. Férfi fej. Magántulajdon.
160. Női akt. Gipsz. Fában . . . . . 2500.—
161. Női fej. Márvány. Magántulajdon.
162. Férfi fej. Mükö. Magántulajdon.
163. Férfi fej. Granit. Magántulajdon.
164. Férfi fej. Mükö. Magántulajdon.
165. Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
166. Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
167. Krisztus. Fa . . . . . 250.—
168. Férfi fej. Mükö. Magántulajdon.

VITRINBEN.

Gyerekfej. Márvány. Magántulajdon.
Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
Gyermekfej. Márvány. Magántulajdon.
169. Férfi fej. Gipsz. Magántulajdon.
170. Madonna. Fa. . . . . 250.—
171. Férfi fej. Gipsz. Magántulajdon.
172. Férfi fej. Bronz. Magántulajdon.
173. Titok. Gipsz. Márványban . . . . . 5000.—
174. Tanulmányfej. Márvány . . . . . 600.—

1934 13641. Légrády Testvérek nyomdai műintézete Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

Körmendi Frimm Jenő

Továbbítánál

Rely Franzi u. 12
Tivad. Barsso u. 21

Életrajzi adatok.

Név Körmendi Frim Lenö

Születési hely Budapest 1888 év okt hó

16. nap

Végzett művészeti tanulmányok

Budapest i pozmuvészeti iskola
Paris akadémiák.

Mesterek Josef Bernard

Tanulmányutak. Francia ország Anglia
Olasz ország német ország Amnstria

Elnyert dijak, kitüntetések stb. Művészház nagy ezust
Baccelonai " "

Munkásságának iránya. (kisplasztikus, architektonikus, vagy monumental szobrász, érmész stb.)

~~10) „Gondviselés" egyesület plakettje:~~
11) 1 es. Hono. népfehető "
12) Prinz Ludwig Ferdinand bajor kir. herczeg portraitja.
~~13) Sozsef kir. herc. Sanat. egyes.~~
~~Sozsef főherczeg és Augusta főherczegnő portraitja az egyik oldalon, a masik oldalon~~
14) M.T.K. verjenyazi 2 küzdő gladiator
15) Dr. Zakovszky Iván portrait
16) Dr. Körmendi Frim Lenö "
~~17) Dr. Perlik Otto.~~ "
18) Báró Korányi Frigyes relief.

Számos privát ember portraitja

Minden egyes emlékérem vagy plakett, leirását kérem külön-külön a következő adatok közlésével megszerkeszteni:

Méret? milyen a nagysága?

Öntött? vert? trébelt? vagy galvano-e?

Alakja? kerek, ovális, négyszögletes, vagy 5, 6 vagy 8 stb. szögletű, vagy szabálytalan alakú-e?

Anyaga? Arany, ezüst, bronz, ón, vagy gyps-e stb. és hány példányt készíttetett mindegyikből.

Egyoldalú vagy kétoldalú-e a plakett, vagy emlékérem?

Előlap.

A felirás teljes és pontos szövege, azzal, hogy körirat-e, vagy az érem vagy plakett alsó vagy felső részén, jobbra, balra, vagy a középen van-e, vizszintesen, vagy függőlegesen stb. Domború vagy mélyített-e az irás?

Az arcképnél, fej-e vagy mellkép? jobbra vagy balra, szembe, fél, vagy $^3/_4$ profilban jobbra vagy balra van-e ábrázolva az illető plakett vagy emlékérmen, holott a jobb vagy bal, az érmet szemlélő jobb, vagy bal oldalának megfelelően veendő, hajadon fő? szakáll? szemüveg? stb. Öltözet? Nőnél hajviselet?

Egyéb az emlékérmen, vagy plaketten foglalt díszítés, mint pl. babérlevél, alul vagy felül, drapéria?

Az emlékérem vagy plakett szegélye, gyöngykör, vagy sima, vagy egyszerű vonal, keret stb.?

Mesterjegy vagy teljes név, hol van? mesterjegynél milyen? és hol?

Hátlap.

A felirat teljes és pontos szövege, úgy mint az előlapnál.

A hátlapon foglalt allegorikus, vagy egyéb compositióknál az alakok leirása, férfi vagy nő? meztelen-e, lepellel borított, vagy más öltözetű? páncélos, álló, vagy ülő, fekvő, vagy térdeplő alakok fordulnak szóban, jobbra, balra, vagy szembe fordulva?

A fej födetlen-e vagy sisakos, fátyollal, vagy koronával stb. fedett?

Mely alak, jobb vagy balkezében mit tart? vagy tesz? Megjegyzendő, hogy a jobb kar vagy láb stb. az ábrázolt alak jobb keze, vagy jobb lábának megfelelően irandó le.

Több alaknál ezek száma, neme? Mi van az emlékérem közepén, bal vagy jobb oldalán, mi van elől, mi van a háttérben? alul vagy felül?

Babér, cser, vagy szöllőlevél, vagy buzakalász koszorú övezi-e a hátlapot?

Milyen a perem?

Van-e, hol és milyen mesterjegy?

Teljes tisztelettel

Kőrmendi Frim Jenő

Budapest, VII. Dohány utca 6.

Kőrmend in Ungarn

Körmendi Jenő

1912

Körmendi Jenő szobrai. Irta R. K. Ország Világ, jan. 1.

(Művészet 1912. 39. l.)

Térkép:

~~A horvát hat~~

E térkép

zárvonal van

áttorni, ~~meg~~ Rast

se szemlélhető

vadászok küz

nyokat meg

der Vertheidi

restina dur

Regiments

1790." Alól

längst den Gl

„E. Scharfschü

Mit diesen w

geschlossen." be

Rézmethet

17.1 : 18.4 c/m.

Körmendi Lenz

festő.

A független művészek 23 ik kiállítás án szerepel.

Lendvai Károly. Párisi levél.

Művészet. 1907. 342. l

300.000 P

Jutalom:

300.000 P

FŐNYEREMÉNYEK:

200.000 P

100.000 P

50.000 P

40.000 P

30.000 pengő

25.000 pengő

és sok nyeremény à

20.000, 15.000, 10.000, 5.000, 4.000, 3.000 pengő stb.

A készpénznyeremények összege egy sorsjáték alatt, mely 5 osztályból áll,

7 millió 722.000

pengő.

1934. 15175. LÉGRÁDY TESTVÉREK, BUDAPEST

szerencsés vevőink
kétszer **a 300.000**
pengős főnyeremé
A XXXIII. m. kir. osztál

50

Egyetlen mód
arra, hogy kis összeg
A mellékelt h
jegyeinek számait tar
hogy a kiválasztott sz

fo

megrendelje, *hogy az*

Nyeremény

Hiva

Egész sor
P 24.

Abban a remé
hogy a nagy nyeremén

Minden második s

Nagy nyerési

Körmendi-Frimm Jenő:

256. Fiu fej, kő, m. t.
257. Reinitz Ernő ur mellszobra, kő, magántul.
258. br. Korányi Frigyes mellszobra, a III. Belgyógy. Klinika tul. (kő)
259. Kerner István szobra, kő, magántulajdon
260. Sarbó Leó plaketteje, magántul. reduktiv ára ... 10 kor.
261. Plakette, Schiffer Miksa ur tulajdona
262. Vámbéri Ármin-plakett, magántul. reduktiv ára 10 „
263. Plakett, Schiffer Miksa ur tulajdona
264. Hubay Jenő-plakette, magántulajdon

Ropalitafela 32 l.

100 „

Körmendi Frim

K. 2. *Jenő*, szobrász, * Budapest 1886 okt. 21. Tanulmányait Budapesten és Párizsban végezte s főkép képmásszobraival vált ismertté (Vámbéry, br. Korányi Frigyes, Pertik). Egy sor emlékplaketten kívül (Khuen-Héderváry, Hubay) szobrot készített Jászberény számára a török-magyar háborúban elesett hősök emlékére s tőle való Erzsébet királyné emlékszobra a bpesti Margitszigeten (1929), a nullás kilométerkő a Madonna alakjával Budapesten (1932), az esztergomi Szobieszky-emlék (1933) stb. 1910. gyüjt. kiállítása volt a Művészházban. Újabb műveinek stílusa: a naturalizmusból fejlődött új klasszicizmus.

E. G. I. 593 b.

Lipót Vilmos badeni örgr

Mellig, tojásdad
ható. Parókájának g
sza kicsiny, szaká
kendőjének csipke vége
ban:

LEOPOLDUS
Marchio Badens
S. Caes. Maj. ac
cas in Hungar
Mareschallus C
Equestris Capi

Rezmetszet, méretei

928

Körmendi Frim Jenő

Körmendi Frim Jenő és a szobrai. Irta Beödi Balogh Gábor. Kultúra, III. 3

(Művészet 1912. 79. l.)

Patai Kata III. 23.

Körmendi Frim
Jenő
nobrász

Méltóságos
Dr. Procopius Béla úrnak
Budapest

Szives sorai ismeretére emlékezem és még rendelkezésemre állnak egyes munkáim adatai az alábbiakban reflem.

Az első konv. gyalog erz. nagysága 7 x 4 cm. kátlapja sima anyaga kargonylemez.

„Prinz Ludwig Ferdinand": bronz kátlapja sima a prinz sajáthezi alaira belevésve nagys. 30 x 20

„Dr. Rakovszky S." 30 cm. bronz. kátl. sima.

„Bárva Kazany" 6 cm. kátl. sima bronz felirás.

3.50
3
46
64
24
36
36
8.56
46
10
9.12

„Báró Hazay Samu magyar királyi honvédelmi minister 1914-1917.

Báró Hazay relief. bronz. cirka 50 cm.

Gross és Wlassicsot nem én csinaltam.

a privát emberek nem érdekenek.

Dr. Körmendi Tüm Imre az édesapám postrautjaja 10 x 15. anyaga bronz. hátl. vires.

Teljes tisztelettel

Körmendi Tüm Imre

Budapest 1931. marc. 29.

MHB IMMO ART GALÉRIA
1051 Budapest, Deák F. u. 15.
1995. II. negyedévre tervezett kiállításai

A galéria a KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST szakközreműködésével üzemel.

Szabó Tamás szobrászművész kiállítása - 1995.
április 3. - április 16.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Robert Hammerstiel osztrák festőművész kiállítása
1995. április 3. - 16.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Magyar Vízfestők Társasága kiállítás és szimpozion
május 1- május 14.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Anna Margit festőművész emlékkiállítás
május 15. - május 28.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Major József grafikusművész kiállítása
május 29. - június 11.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Kocsis Imre grafikusművész kiállítása
június 12. - június 25.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Haás István grafikusművész kiállítása
június 26. - július 9.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Körmendi-Csák gyűjtemény bemutatása
július-augusztus hónap
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Az

MHB IMMO ART GALÉRIA

és a

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST

meghivja Önt

FAJÓ JÁNOS

festőművész

SIK, TÉR, FELÜLET, UJ PLASZTIKÁK CIMÜ

kiállítására

A kiállítást rendezte:

Dobay Ágnes

művészettörténész

MEGNYITÓ:

1995. március 20-án, hétfőn 17.00 - 19.00 óráig

MEGNYITJA:

Körner Éva

művészettörténész

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

1051 Budapest, V.ker., Deák F. u. 15.
Tel./fax:266-4857

1995. március 20. - 1995. április 2.

Körmendi Galéri

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
kiállításai
1992. szeptembertől - 1994. december 31-ig

1. Wiesbaden - 1992. szeptember 23. - október 24.
   helye: Hessen Tartományi Parlament Wiesbadeni épülete.
   címe: Magyarok a kortárs európai képzőművészetben (25 magyar festő és szobrász több mint 80 alkotása került az ez alkalomra készült katalógusban bemutatásra.)
   A kiállítást az IZOLDA International Institut für Kunst und Kultur-ral közös szervezésben történt.

2. Kőnigswinter (Bonn) 1992. november 9. - november 30.
   helye: Stiftung Christlich-Soziale Politika V. Kőnigswinteri Oktatási Centrum
   címe: "Die bildende Kunst der Gegenwat Ungars" (20 magyar festőművész kiállítása)

3. Art Hamburg Internationale Kunstmesse
   - 1992. december 4. - december 7.
   helye: Hamburgi Kiállítási terület 11. és 12. csarnoka

4. Art EXPO Budapest - 1993. március 17. - március 21.
   helye: Budapesti Nemzetközi Vásár D. pavilon

5. Gyarmathy Tihamér - Akadémiai székfoglaló kiállítás
   - 1993. június 7. - 1993. július 2.
   helye: Budapest, II. Nagybányai út 25.

6. Art Expo Dublin - 1993. július 21. - július 25.
   helye: Dublin The Royal Hospital Klimainham Ireland
   rendező: Ír Modern Művészetek Múzeuma

7. Scloss Farrach - 1993. augusztus 25. - szeptember 26.
   helye: Zeltweg Farrach Kastély 19 kiállítóterme (33 magyar festőművész kiállítása)

8. Fondaton Sophia Antipolis - 1993. november 4.- 30.
   helye: Fondation Sophia Antipolis (Niza) Franciaország
   címe: Galeria de La Fondation Sophia Antipolis
   12 magyar festőművész kiállítása, ez alkalomra készült katalógussal.
   Gulácsi Galériával közösen

9. Bíró Antal emlékkiállítás - 1993. november 22. - december 30.
   helye: Körmendi Galéria Budapest Kiállítóterme Budapest, II. Nagybányai út 25.
   Francia Kultúrintézettel és követséggel közösen

10. Budapest Art Expo - 1994. március 17. - március 20.
    helye: HUNGEXPO "F" pavilon 202. G.14.

11. Peter Widman svéd festőművész kiállítása - 1994. március 21. - április 6.
    helye: Körmendi Galéria Budapest, II. Nagybányai út 25.

12. Szabó Zoltán festőművész kiállítása - 1994. június 6.-20.
    helye: Körmendi Galéria Budapest, II. Nagybányai út 25. kiállítóterem

13. Gerzson Pál festőművész kiállítása - 1994. július 4.-17.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

14. A Képzőművészeti Főiskolán 1994. tanévben díjat nyert hallgatók munkáiból kiállítás - 1994. július 18.-31.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

15. Csík István festőművész kiállítása - 1994. augusztus 1. - augusztus 14.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

16. Gyarmathy Tihamér festőművész kiállítása - 1994. augusztus 15. - augusztus 28.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

17. Haraszty István szobrászművész kiállítása - 1994. augusztus 29. - szeptember 11.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

18. Gyémánt László festőművész kiállítása - 1994. szeptember 12. - szeptember 25.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

19. Tölg-Molnár Zoltán festőművész kiállítása - 1994. szeptember 26. - október 9.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

20. Hamburg - 1994. szeptember 28. - október 4.
helye: Hamburg Hannelore Grave kiállítóterem
A Galéere Parkberg Hamburggal közös rendezésben 8 magyar festő- és szobrászművész kiállítása.

21. Hencze Tamás festőművész kiállítása - 1994. október 10. - október 23.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

22. Sváby Lajos festőművész kiállítása - 1994. október 24. - november 13.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

23. Grossburgwedel - Hannover - 1994.november 12.-december 12.
helye: Grossburgwedel - Hannover város összes kiállító helyén 32 magyar festő- és szobrászművész kiállítása
Grossburgwedel Art Club-al közösen

Körmendi Galéria

A KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST

A Körmendi Galéria Budapest az ismert ügyvéd-építész házaspár magángyűjteményén alapulva jött létre. Ez a gyűjtemény a kortárs magyar képzőművészet egyik reprezentánsa nemcsak azért, mert a művek nagy száma és kvalitása ezt megalapozta, hanem azért is, mert a gyűjtők a magyar művészeti élet sok kiemelkedő alakjával közvetlen baráti kapcsolatban állnak, több jelentős művészettörténész baráti tanácsára támaszkodnak.

A Körmendi Galéria Budapest határainkon kívül is szerepel a kortárs magyar képzőművészet alkotásaival, társként jelen volt Hessenben a Wiesbadeni nagy bemutatkozáson, Königswinterben és a Hamburgi Art Expon, Sidney-ben Tom Silver Fine Art galériáján, ahol is nemcsak a kultúra terjesztése, de a műkereskedelem terén is sikereket ért el.

A Körmendi Galéria Budapest több nagy művész komoly alkotásával büszkélkedhet. Saját anyagából képes remek Haraszty István, Gyarmathy Tihamér, Sváby Lajos, Szabó Zoltán, Gyémánt László, Klimó Károly, Hencze Tamás, Frey Krisztián, Kelemen Károly, Kokas Ignác, Dienes Gábor, Mazzag István, Tölg-Molnár Zoltán kiállítás megrendezésére.

Természetesen a XX. század nagyjainak művei is megtalálhatók a Galéria anyagában, Viktor Vasarely, Barcsay Jenő, Martin Ferenc, Amerigo Tot egy-egy műve a Galéria gyöngyszeme.

Szinte kizárólagosságot élvez a galéria a monumentális nagyméretű képek, valamint a modern magyar oltárképek gyűjtésében.

A Körmendi Galéria Budapest elsősorban olajképeket gyűjt. Több mint ezer képe olaj-vászon, olaj-farost, ill. olaj fa technikájú, de a sokszorosított grafika, ill. pasztell is megtalálható a galériában nagyszámú akvarell társaságában.

A képek tematikailag igen széles skálán mozognak. A nagyszámú csendélet és igen sok és változatos felfogású tájkép mellett nagyon szép a galéria modern akt gyűjteménye és jelentősek a nonfiguratív művei.

A Galéria fiatal, kiemelkedően tehetséges művészeket is támogat, de a modern művészetek professzorai, egyetemi tanárok és európai ismeretségű művészek is adtak anyagot a gyűjteménybe. E neves festők munkái ott találhatók a Ludvig gyűjteményben a legjelentősebb múzeumokban, illetve az európai könyvkiadás illusztrátorai sorában.

A modern műkincsek árusítása zsűrizett áron történik. Az árjegyzéki árak objektívek, reálisak, európai mércével mérve különösen kedvezőek.

Körmendi Galéria Budapest nemcsak képek, ill. műtárgyak adásvételével hanem azok lizingjével és bérbeadásával is foglalkozik.

A nagyszámú és gazdag árnyalati választékával a galéria a legösszetettebb és legigényesebb kívánságok kielégítésére is képes, erre technikailag is felkészült, naprakész szines katalógusa és friss költséges készletanyaga van. Azonnali szállításra vállalkozik, bekéri a kiviteli engedélyeket és vállalja vámeljárások lefolytatását.

A MŰVÉSZET NEM ISMER HATÁROKAT, az volt a Hamburgi ART EXPO szlogenje, ezt vallja a Körmendi Galéria Budapest is.

KÖRMENDI GALÉRIA
BUDAPEST

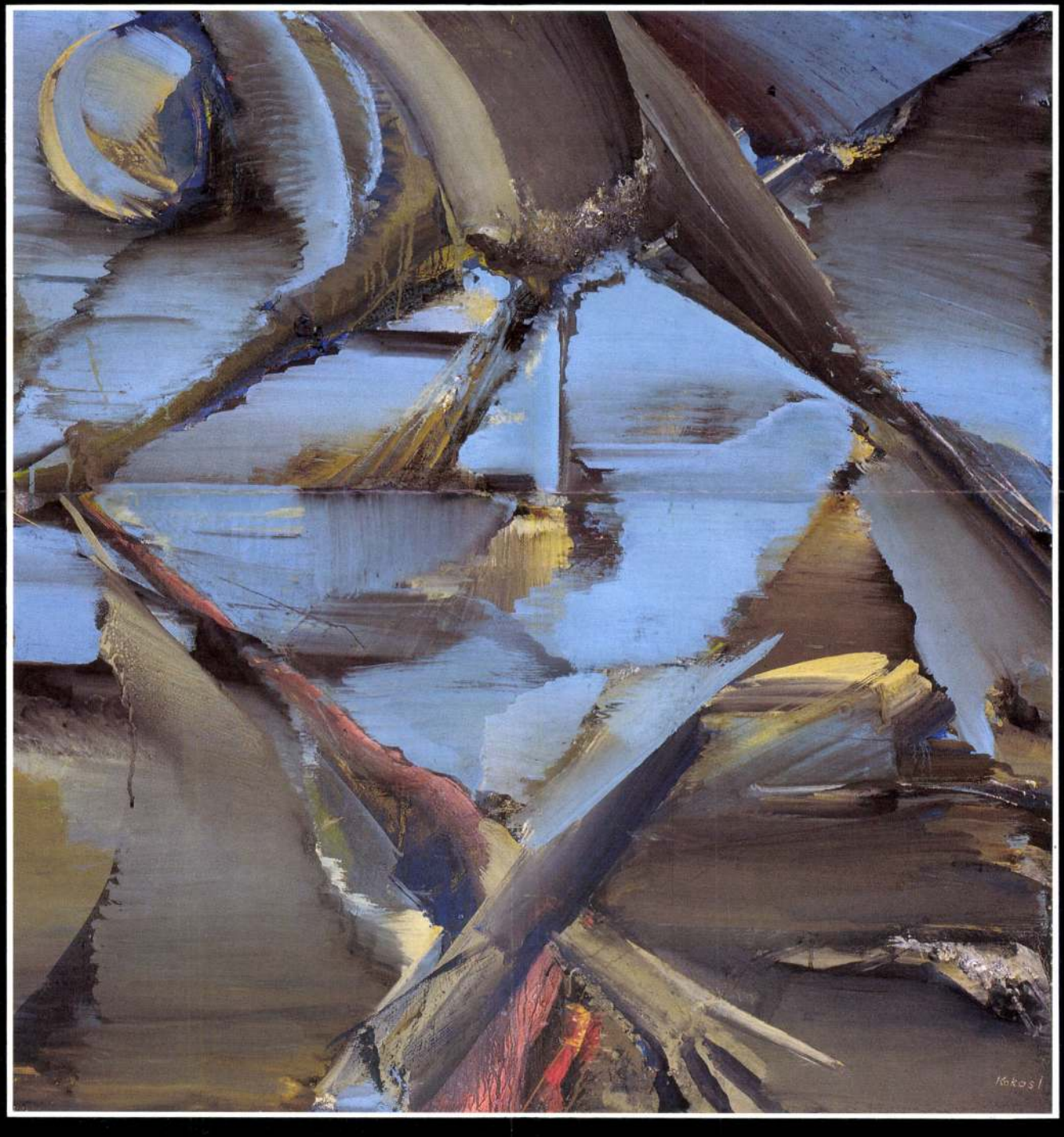

KOKAS IGNÁC
Ég és föld között

Zwischen Himmel und Erde
plextol, farost, Plextol, Holzfaser, 107x102 cm, évsz.n./o.J.

Állandó kiállítóhelyek/Unsere ständige Ausstellungen

MŰTEREM GALÉRIA

Budapest, 1014. Úri u. 42.
telefon: 201-7584/fax.
201-7593
201-7574
201-8974

KÖRMENDI GALÉRIA

Budapest, 1027 Margit krt. 2. I/2.
telefon: 136-2174/fax.
135-1509

Budapest, 1025 Nagybányai út 25.
telefon/fax.: 176-2110

Építész: *dr. Csák Máté* okl. építészmérnök
Architekt: *dr. Máté Csák* dipl. Ing.

Jogi Képviselet: *dr. Körmendi Anna* ügyvéd
Rechtlicher Vertreter: *dr. Anna Körmendi* Rechtsanwältin

Kivitelező: *Kelet-Nyugati Kft.*, Budapest, 1014. Úri u. 42.
Bau-Ausführung: *Ost-West Brücke GmbH.* Budapest, 1014. Úri u. 42.

KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
kiállításai
1992. szeptembertől - 1995. májusig

Kiállítótermei: Budapest, II. Nagybányai út 25.
Budapest, V. Deák F. u. 15.

1. **Wiesbaden** - 1992. szeptember 23. - október 24.
helye: Hessen Tartományi Parlament Wiesbadeni épülete.
címe: Magyarok a kortárs európai képzőművészetben (25 magyar festő és szobrász több mint 80 alkotása került az ez alkalomra készült katalógusban bemutatásra.)
A kiállítást az IZOLDA International Institut für Kunst und Kultur-ral közös szervezésben történt.

2. **Königswinter** (Bonn) 1992. november 9. - november 30.
helye: Stiftung Cristlich-Soziale Politika V. Königswinteri Oktatási Centrum
címe: Die bildende Kunst der Gegenwat Ungars (20 magyar festőművész kiállítása)

3. **Art Hamburg Internationale Kunstmesse**
1992. december 4 - december 7.
helye: Hamburgi Kiállítási terület 11. és 12. csarnoka

4. **Art Expo Budapest** - 1993. március 17. - március 21.
helye: Budapesti Nemzetközi Vásár D pavilon

5. **Gyarmathy Tihamér - Akadémiai székfoglaló kiállítás**
1993. június 7. - 1993. július 2.
helye: Budapest, II. Nagybányai út 25.

6. **Art Expo Dublin** - 1993. július 21. - július 25.
helye: Dublin The Royal Hospital Klimainham Ireland
rendező: Ír Modern Művészetek Múzeuma

7. **Schloss Farrach** - 1993. augusztus 25. - szeptember 26.
   helye: Zeltweg Farrach Kastély 19 kiállítóterme (33 magyar festőművész kiállítása)

8. **Fondation Sophia Antipolis** - 1993 november 4. - 30.
   helye: Fondation Sophia Antipolis (Niza) Franciaország
   címe: Galeria de la Fondation Sophia Antipolis 12 magyar festőművész kiállítása, ez alkalomra készült katalógussal. Gulácsi Galériával közösen

9. **Bíró Antal emlékkiállítás** - 1993. november 22. - december 30.
   helye: Körmendi Galéria Budapest Kiállítóterme Budapest, II. Nagybányai út 25.
   Francia Kultúrintézettel és követséggel közösen

10. **Budapest ART EXPO - 1994. március 17. - március 20.**
    helye: HUNGEXPO, F pavilon, 202. G. 14.

11. **Peter Widman svéd festőművész kiállítása** - 1994. március 21. - április 6.
    helye: Körmendi Galéria Budapest, II. Nagybányai út 25.

12. **Szabó Zoltán festőművész kiállítása** - 1994. június 6. - 20.
    helye: Körmendi Galéria Budapest, II. Nagybányai út 25.

13. **Gerzson Pál festőművész kiállítása** - 1994. július 4. - 17.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

14. **A Képzőművészeti Főiskolán 1994. tanévben díjat nyert hallgatók munkáiból kiállítás** - 1994. július 18. - 31.
    helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

15. **Csík István festőművész kiállítása** - 1994. augusztus 1. - augusztus 14.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

16. **Gyarmathy Tihamér festőművész kiállítása** - 1994. augusztus 15. - augusztus 28.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

17. **Haraszthy István szobrászművész kiállítása**
1994. augusztus 29. - szeptember 11.
Helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

18. **Gyémánt László festőművész kiállítása** - 1994. szeptember 12. - szeptember 25.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

19. **Tölg-Molnár Zoltán festőművész kiállítása**
1994. szeptember 26. - október 9.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

20. **Hamburg** - 1994. szeptember 28. - október 4.
helye: Hamburg Hannelore Grave kiállítóterem
A Galéere Parkberg Hamburggal közös rendezésben 8 magyar festő- és szobrászművész kiállítása

21. **Henze Tamás festőművész kiállítása** - 1994. október 10. - október 23.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

22. **Sváby Lajos festőművész kiállítása** - 1994. október 24. - november 13.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

23. **Grossburgwedel - Hannover** - 1994. november 12 - december 12.
helye: Grossburgwedel - Hannover város összes kiállító helyén 32 magyar festő- és szobrászművész kiállítása
Grossburgwedel Art Club-bal közösen

24. **Bartl József festőművész kiállítása** 1995. január 9. - 22.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

25. **Frey Krisztián festőművész kiállítása**
1995. január 23. - február 5.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

26. **Dienes Gábor festőművész és Katona Zsuzsa szobrászművész kiállítása** - 1995. február 6. - 19.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

27. **Tzortzoglou Georgios festőművész kiállítása**
1995. február 20. - március 5.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

28. **Szabados Árpád festőművész kiállítása**
1995. március 6. -19.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

29. **Fajó János festőművész kiállítása**
1995. március 20. - április 2.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

A KÖRMENDI GALÉRIA BUDAPEST
1995. II. negyedévre tervezett kiállításai

30. **Szabó Tamás szobrászművész kiállítása** - 1995. április 3. - április 16.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

31. **Robert Hammerstiel osztrák festőművész kiállítása**
1995. április 3. - 16.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

32. **Magyar Vízfestők Társasága kiállítás és szimpozion**
május 1- május 14.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

33. **Anna Margit festőművész emlékkiállítás**
május 15. - május 28.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

34. **Major József grafikusművész kiállítása**
május 29. - június 11.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

35. **Kocsis Imre grafikusművész kiállítása**
június 12. - június 25.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

36. **Haas István grafikusművész kiállítása**
június 26. - július 9.
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

37. **Körmendi-Csák gyűjtemény bemutatása**
július-augusztus hónap
helye: Budapest, V. Deák F. u. 15.

Ezidőszerint a középítési ügyosztály iskolaépítési főosztályát vezeti.

In memoriam. Reppmann Gyula építőmester munkás életének 59-ik évében elhúnyt.

Kinevezések. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére a Kormányzó az államépítészeti hivatalok mérnöki személyzetének létszámában Ivánka Lajos és Wagner Zsigmond műszaki főtanácsosi címmel és jelleggel felruházott műszaki tanácsosokat királyi műszaki főtanácsosokká nevezte ki.

Az Országos Középítési Tanács alelnökei. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter dr. Kandó Kálmán gyárigazgatót és dr. Hültl Dezső műegyetemi ny. r. tanárt, országos középítési tanácsosokat, az 1932. év végéig terjedő működési időszak tartamára az Országos Középítési Tanács alelnökeivé nevezte ki.

Nyugalombavonuló mérnökök. A főváros tanácsa tudvalévőleg nyugalmazta Mihalyik István műszaki főtanácsost és Iványtsó István műszaki tanácsost. A nyugalomba vonuló derék és érdemes főtisztviselők ünneplésére a műszaki ügyosztályok szombaton este bankettet rendeztek az egyik belvárosi étteremben, amelyen a tanács részéről Solty, Vajna és Rumbach tanácsnokok jelentek meg. A műszaki főtanácsosok közül Linhart József, Végh Gyula, Molnár László, Csármann Ferenc és Wossala Sándor jelentek meg, de testületileg vettek részt az ünnepies estebéden a főváros összes mérnökei is. Az első felköszöntőt Vajna tanácsnok mondotta, majd Solty tanácsnok, Wossala főtanácsos, Rózsás és Bánóczy főmérnökök, végül az ügyosztályban legrégebben működő jogász, Gajáry György dr. fogalmazó mondottak meleghangú pohárköszöntőt.

A debreceni kőműves, stb. képzettségvizsgáló bizottság új elnöke. A kereskedelemügyi miniszter Kovács Gyula kir. műszaki tanácsost, a debreceni m. kir. államépítészeti hivatal főnökét, a debreceni kőműves, kőfaragó- és ácsmesteri képzettség megvizsgálására szervezett bizottság elnökévé kinevezte.

A mérnökegylet 1927/28. évi egyleti kispályázata. A pályázat tárgya: a Calvin-téren felállítandó villamos megállóépület. A pályázaton részt vehet a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet minden tagja sajátkezű, önálló munkájával. A pályázat titkos, a pályatervekhez szabályszerűen kiállított jeligés levél csatolandó. Pályadíj: az egyleti ezüstérem. A pályanyertes mű a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tulajdonává válik. A bírálóbizottság tagjai: dr. Bierbauer Virgil, Rados Jenő és ifj. Ziegler Géza. Beadási határidő 1928. évi április hó 12-én 18 óra.

Kiskunfélegyháza r. t. város e héten eldöntött közkórházi építési tervpályázatán I. díjat Körmendy és Senyei (Budapest), II. díjat Baczó és Mirgay (Debrecen), III. díjat Frecska (Budapest) építészek nyerték.

A posta közp. járműtelep építési munkái befejezés alatt állván, Bierbauer István és Hübner Jenő művezető építészek az összes építőiparosok nevében, a magyar építőmesterek egyleti helyiségeiben f. hó 10-én este, egy barátságos vacsora keretében köszönték meg a postavezérigazgatóságnak és az építőbizottságnak a közel öt évig tartó munkaalkalmat. A vacsorán Demény Károly államtitkár, Kolossváry Endre és Fodor Jenő h. államtitkárok és a posta főbb tisztviselői jelentek meg a kereskedelemügyi minisztérium részéről. Az áldomáson Demény a művezető építészek és a posta építési osztályának az építés alatt tanusított dicséretreméltó, kifogástalan irányítását, Kolossváry a magyar építőiparosok szakszerű és elsőrangú teljesítményét, Bierbauer pedig a postavezérigazgatóság áldozatkészségét méltatta, kegyelettel megemlékezvén az építkezésnél befolyt dr. Hauszmann Alajos ny. műegy. tanárnak, mint tanácsadónak, dr. Lipták Pál, Gravieser és Vögerl iparosok elhunytáról. A több mint 80 tagú társaság a késői órákig volt együtt az építőmesterek szép és kedélyes egyesületi helyiségeiben.

A Vár építési szabályzatának módosítása. A Közmunkatanács kimondotta, hogy a jövőben csak olyan új építkezésekre adnak ki engedélyt a Várban, amelyek ennek a történelmi jellegnek megfelelnek. A szabályzatban megállapítják az épületek legnagyobb magasságát és utasítások vannak benne a külső kiképzés módjára is. Ezentúl az építési engedélyeknél a Műemlékek Országos Bizottságának véleményét is kikérik. Ennek a történelmi jellegnek megfelelően dolgozzák át a Vár városszabályozását is.

Napibírságot szabhat ki a Fővárosi Közmunkák Tanácsa nem teljesítés esetén. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa (11.385/1927. sz. alatt) közhírré teszi, hogy 1927 június 28-i ülésében 5206. sz. alatt hozott határozatával — amelynek életbeléptetéséhez a belügyminiszter úr 1927. évi november hó 23-án 45.624/1927—IV. szám alatt hozzájárult — a Budapest székesfőváros területére szóló Építésügyi Szabályzat 538. §-át harmadik bekezdésként a következőkkel egészítette ki: „Abbanhagyásra, megszüntetésre, eltávolításra, kiürítésre, lezárásra, lebontásra, biztosításra, helyreállításra, visszahelyezésre, vagy más munka elvégzésére, avagy cselekmény teljesítésére szóló kötelezéssel szemben fenforgó mulasztás esetében a hatóság, az eset körülményeihez képest a birságolást úgy is alkalmazhatja, hogy naponként vagy hetenként, stb. pnézbírságot, amely mindaddig fizetendő, amíg a kötelezés nincs teljesítve. Az egy napra eső bírság összege 50 (ötven) pengőt nem haladhat meg."

HIVATALOS RÉSZ

Székesfehérvár. (Műtárgyak létesítésére) **december 20-án d. e. 10 órakor** versenytárgyalást tart az alispáni hivatal.

Püspökladány. (Kútfúrásra) versenytárgyalást tart **december 28-án** a község elöljárósága.

Kenderes. (Iskola építésre) versenytárgyalást tart **december 15-én** a ref. egyház lelkészi hivatala.

Székesfehérvár. (Mérnöki felvételi munkára) pályázatot hirdet **december 21-ére** az alispáni hivatal.

Szolnok. (Jászberényi adóhivatali épület munkáira) tart versenytárgyalást **december 27-én** a szolnoki pénzügyigazgatóság.

Nyiregyháza. (A gégényi ref. egytantermes kétszobás tanítói lakás és különálló épületekből álló iskola építése.) A nyiregyházi m. kir. államépítészeti hivatal 2327/927. sz. alatt **december 21-iki d. e. 11 órai** határidővel versenytárgyalást hirdet.

A m. kir. postavezérigazgatóság, Makó, D'orsai u. 2645/a. hr. szám alatti telken építendő m. kir. postaház szobrász, asztalos, lakatos, mázoló, különleges lakatos, üveges, burkoló, padozati munkáira **1927. évi december hó 20-án d. e. 11 órai benyujtási határidővel** nyilvános versenyeárgyalást tart. Az ajánlattételhez szükséges nyomtatványok, valamint a szükséges felvilágosítások a m. kir. postavezérigazgatóság 7-ik ügyosztályánál, Budapest, I., Krisztina körut 12. sz. V. em. 515. ajtószám alatt szerezhetők be hivatalos órák alatt s ugyanott a rajzok is megtekinthetők. Az ajánlatok december hó 20-án 12 órakor fognak felbontatni.

MAGÁNÉPITÉSI ENGEDÉLYEK.

A magánépítési albizottság 1927 nov. 28-án tartott ülésében (elnök: Csármann Ferenc műsz. főtanácsos, jegyző: Haris Sándor s.-hiv. igazgató) a következő építési engedélyek kiadását javasolta a tanácsnak:

A) Nagyobb és kisebb építkezésekre: Nobel Ferenc az I., Mohai-út 3053/3. hrsz. a. fdsz. ház, terv. Hronek János; Gyöngy Lajos a II., Vitéz-u. 13853. hrsz. a. toldalék, terv. Lack János; özv. Szunk Lajosné a II., Hadapród-u. 14615. hrsz. a. emeletes nyaraló, terv. Gattaringer Oszkár; dr. Szebehelyi Jenő a II., Hidász-u. 11599. hrsz. a. fdsz. ház; Kovács Gyula a VI., Öv-u. 1959/70. hrsz. toldalék, terv. Farkas Antal; Jakabffy Zoltán az I., Serleg-u. 5111. hrsz. a. toldalék; Kelemen János az I., Sashegy 2654/4. hrsz. a. toldalék; Mosberger István a VII., Istvánffy-u. 1974/100. hrsz. a. fdsz. lakóház; Tibor Béla az I., Horthy Miklós-út 4367/6. hrsz. a. fdsz. ház, terv. Tiefenbach József; Alt József és tsai a III., Táborhegy 16802/6. hrsz. a. családi ház; Schlotter Simon az I., Galgóczi-út 10357/1. hrsz. a. fdsz. ház; Vas István a X., Bonyhádi-út 2013/7. hrsz. a. családi ház; Gál János a X., Gróf Gvadányi-u. 2013/55. hrsz. a. fdsz. ház; Pataki Pál a III., Kiscelli-u. 53. sz. a. családi ház, terv. Hajnal Henrik; Deutsch Árpád a VI., Petneházy-u. 1541/40. hrsz. a. fdsz. üzletház, terv. Mengl Ferenc.

Legolcsóbb összecsukós vaságyat, kárpitozott matracot, vas- és rézbutort, ágybetétet szállít
Prohászka, gyáros Budapest, VI. gróf Zichy Jenő ucca 46. szám Fiók: IX. Üllői út 9. szám

MARABU
EGYLAKÁSOS KÖZPONTI MELEGVIZFŰTÉS

KAZÁNOK RADIÁTOROK KÖZPONTI FŰTÉSHEZ MAGYAR RADIÁTORGYÁR R.T.
BUDAPEST X. GYÖMRŐI ÚT 76-78 SZÁM

Padozati munkák elsőrangú kivitelben, tölgy- és bükkparkét, táblaparkét egyszerű és díszes kivitelben, aszfalt parkét és hajópadlók
Pestszentlőrinci Parkétgyár és Gőzfürész Részv.-Társ.
Iroda: Budapest, V., Balaton-utca 2.
Telefon: T. 212-44. Sürgönycím: „Lőrincipar"

Krausz Lajos szobrász
Egyházi munkák, oltárok, szobrok, keresztkutak, diszítmények stb Piofan épületi munkák, homlokzati diszítmény, specialista Stukkó menyezeti munkákban. Bronz- és famunkák. Művészi síremlékek márvány, gránit, mészkő, műköanyagból. Elsőrangu referenciák.
Műterem Bpest, VI Lehel-u. 14. Telefonhivó L. 908-48.

SZUBOTA ISTVÁN és FIA
Oltárkészítő és műaranyozó
BUDAPEST, VIII., NAP-UTCA 36. Telefon: J. 460-31.

NEMES SEMPERNVA VAKOLAT
Központi iroda:
Budapest, VII.
Lövölde-tér 2/a
Telefon: József 313-60

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH
REDŐNYGYÁRA
Budapest, VIII., Kisfaludy ucca 5e.
Acélredőny, Faredőny, Bostwigh-tolórács, szab. ablakszellőztető, ajtócsukó és napellenző szerkezetek
Telefon: József 323-76. Telefon: József 323-76.
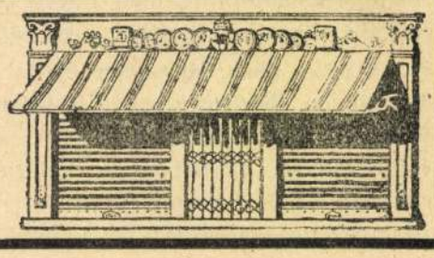

Táblakép — „Festmény" — Körmendy Andor

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. f. 76-77. l.

Magyar művének Párisban.

Körmendy Andor

festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1932. XXV. a. XLVII. I. 76-77. l.

Magyar művészek Párisban.

Körmendi Frim Jenő

Művészet.

KÖRMENDI FRIM JENŐ ÉS A SZOBRAI.

I.

A szobrász feje régi élményem és mint emlék nagyon kemény relifben él bennem. Valahogyan azért lehet olyan nekem tetsző ez a markáns férfifej, mert igazat ad egy régi fantasztikus gondolatomnak. A szobrászok fejét én mindenkor erős kapcsolatba állítottam a munkájukkal. Az az érzésem volt, hogy a szobrász általában azért hallgatag, szögletes és keményfejű, mert az anyaggal, a sok nagy és szigorú kővel való küzdelme kiül az extériőrjére. Mindazt pedig, ami finom vonás volt a lényében, transzponálja fúró és faragó energiává. Ez csak hipotézis és jól tudom, hogy a gyakorlat sokszor megcáfolja. De nekem jól esik elmerülnöm ebben a merész gondolatban. És boldog vagyok, hogy az ő energikus és dacos titánkoponyája, az övé, akiről most szólok egy-két szót, olyan érdekesen szobrászi koponya. Különben, aki nem hiszi, az nézze meg az önportréját. Magába bízó „promêtheüsien", nagyszerű és vergődésesen titánikus ez a fej. Csupa szöglet, kemény és indulatos csúcsok, szenvedélyes szemüregek, a formákban valami kerek, valami bevégzett és monumentális. Ezzel a pár jelzővel megérintette most az érzésem ezt az egy szobrot, de már röviden jellemezte a többit is, mindazt, ami az utolsó években Körmendi Frim Jenő vésőjétől formába lendült kő és érc.

II.

Az anyag, amely fölött ez a fiatal mester uralkodni kíván, nagyon változatos. A művészkedve, a formateremtő ihletett szerelme néha mámoros lesz egy karrarai márvány fehér puhaságától és beleálmodja az utolsó évek legszebb, a gyöngéd gráciájában olyan megindító márványdalát: egy leány szobrát. A másik momentumban megkeményedik benne ez a puha, ellágyult ritmus és harsogó, barbár melódiában csap ki egy harcos bazaltszobrának kemény és nemesen férfias fortisszimója. Azután ércek hideg és sötét csillogása kapja el és már fenyegető, zord, tömör, harangszavú impresszióját kapom tőle egy elborult bronzfejnek. És ez a csodálatos, hogy a sokféle anyag annyira különböző formáiban, a sokféle anyagnyelv és anyag-gesztus ezernyi variációjában nem tud elveszni az, ami ezt a sokféleséget összetartja, az ő sajátos művészi individuuma. Azok az uralkodó tulajdonságai, amiket minden formában és anyagban megtalálok. Az anyagszerűség, a kompozició teljes lezártsága és tömörsége. Némileg titokzatos az, hogyan marad meg mindég ebben a harmonikus egységben az ő talentuma, az elgondolás és kivitel, a kompozició és a koncepció teljes egységében. Ám ennek a titoknak oldó zára van. Körmendi Frim Jenő minden művészi gondolata magával az anyaggal születik. Ezért olyan anyagszerű minden munkája. Mert ő, az elképzelés, a komponálás inspirált óráiban már anyagba képzeli a szobrot. Nála belső és kényszerítő szükség az, hogy amit márványban gondolt el, az márvány legyen. És azért, hogy ezekhez az ő szép és egységes művészi ideáihoz ne férjen idegen érzés, mások forma vagy anyagnyelve, ő például nem adja soha kőfaragó kezébe az agyagmodellt, ő maga faragja kőbe azt, amit kőbe álmodott. Ez a titka annak, hogy a márványai olyan szükségszerűen annak, márványnak hatnak. Mert márvány volt mindegyik már a fogantatása percében és nem fért hozzá egy percre sem idegen anyagmotivum. Az ő kőhimnuszai, márvány-szonettjei, bazalt-rapszódiái és bronzhőskölteményei egészen az övéi.

Kultura 1912. 3. 17.

nek búzgó meggyőződésével száll szembe mindazokkal, kik a monogámiás házasság ellen támadnak. A kereszténységnek mély átértésével hirdeti meggyőződését, hogy csakis a halálig tartó, felbonthatatlan, önfeláldozást és önmegtartóztatást követelő monogámia, a szentség az egyedüli és a mélyebb élettapasztalatokból legtermészetesebben folyó következmény ami az emberiségre áldást és üdvöt hoz. Hirdeti az aszketai életeszmény nélkülözhetetlenségét, a házasság szellemes felfogását és e tanaiban tudja, hogy kevesekhez szól, tudja, hogy a nagy tömeg ilyen ideális magaslatra nem követheti. A nemi nevelésben az ifjuság lelkét nem annyira a felvilágosítással akarja megóvni, hanem ideális eszmékkel akarja elvonni, hogy a nemesért és szépért rajongó lélek észrevevés nélkül haladjon el az élet pocsolyái mellett.

Műve a másképen gondolkozóknál ezernyi ellentmondást fog teremni, de ő ezeket nem is akarja meggyőzni, művét azok számára irta, kik megértik, akik felfogják idealis mélységeit, „aki föltudja fogni, ám fogja fel."

B. B. G.

ALMAVIRÁG ÉS BOLDOGASSZONY KIS KATONÁJA, mindakettőt irta Csapodiné Allaga Vilma.

Az elsőt regénynek nevezi irója, aki ebben a művében anyagot ad azoknak az antifeministáknak, kik a nőknek a kanalat akarják inkább látni kezükben, mint a tollat.

Nagyon gyenge munka, elcsépelt és rég megunt, túl naiv mese keretében egy csomó régi, de nagyon régi regényből visszaemlékezett nagyon vérszegény alaknak unalmas játéka.

A második műve egy poetikus kis idill, sokkal jobb ennél a regénynél.

B. B. G.

CSALÁDI KÖR (Interieur). Maurice Maeterlinck műve. (Megjelent a Magyar Könyvtárban.)

A nagy költőnek piciségében is nagy alkotása e pár sorból álló mű. Poetikus, igaz és mély érzésü.

B. B. G.

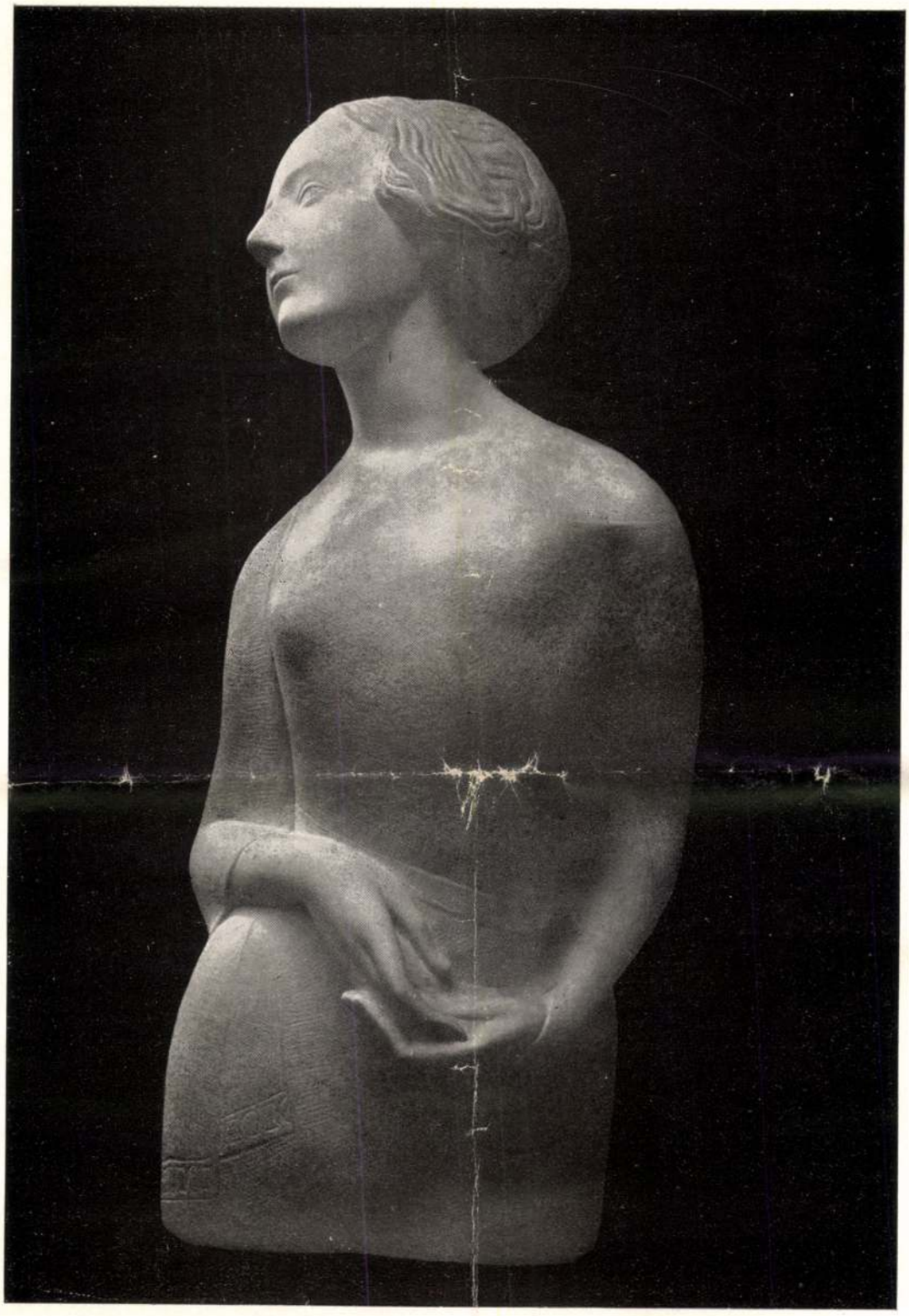

Körmendi-Frim szobra után

LEÁNY

POTTIG GUSZTÁV ÉS FIA SOPRON

Véres harcok, rengeteg halott a spanyol polgárháborubban

ELLENTÉTES HIREK A KÉT FÉL JELENTÉSEIBEN

Páris, február 24.

***(Az Esti Kurir tudósitójának távirata.)* A madridi hadügyminisztérium a szerdára virradó éjszaka kiadott jelentésében ismét győzelmekről számol be. A jelentés szerint kedden a reggeli órákban a kormánycsapatok a Madrid körüli frontszakaszon több támadást hajtottak végre és az ellenség elkeseredett ellenállása dacára sikerült a kormánycsaptoknak állásaikat feljavitani. A Jarama-folyó mindkét partján a kormánycsapatok folytatták offenzivájukat és fontos előrehaladást értek el, miután az ellenség ellenállását megtörték. A hadijelentés szerint a többi frontszakaszon nem történt említésreméltó esemény.**

Bilbao, február 24.

A *bilbaói* arcvonalon a harcban a nap folyamán szünet állt be, amit a katonák az állások megerősitésére használtak fel. A Caberne Pelaye-negyedben három helyen tüz támadt. *Délután a milicia a város több pontján támadott és fontos pontokat foglalt el.* A *Lavega*-fegyvergyár elestét minden pillanatban várják. Mint hire jár, *Echevaria, az egyik rohamcsapat vezetője elesett.*

A felkelők jelentése

Salamanca, február 24.

A felkelő csapatok főhadiszállásának hivatalos közleménye:

Az ötödik hadosztály hadszinterén az ellenség támadást kisérelt meg Bibel de Rio városka ellen, de sulyos veszteségek árán kellett visszavonulnia.

Asturiában tovább folyik az elkeseredett harc Oviedo körül. Hozzávetőleges számitás szerint a kormánycsapatok vesztesége már több mint tizezer ember. Kedd reggelig **a felkelők állásai előtt már 2250 milicista holtteste borította a csatateret, nem számitva az Oviedótól délre folyó ütközetben elesettek számát, amelyről még nincs pontos jelentés. Az eddigi hiradások szerint Escamoleróban nyolcszáz, Gueróban háromszáz, Riviellesben négyszáz, Oligában háromszáz, Narangóban háromszáz, Sanroqueban kétszáz és Tresperanában százötven a halottak száma.**

Az Escamplero-szakaszon a milicia két dandára tiz harcikocsi támogatásával ujabb támadást inditott, de a támadást a felkelők visszaverték és *valamennyi harckocsi a felkelők zsákmánya lett.*

Két kormányezred *Trubiától* északra át akart kelni a Nalon-folyón, de felkelők visszaszoritották őket. A támadók legnagyobb része menekülés közben a folyóba fulladt, aki pedig kiuszott, a felkelők kereszttüzében lelte halálát. Egyetlen ponton 375 milicista katona holtestét temették el a felkelők.

A madridi harctéren

a kormánycsapatok az egyetemi negyedben és a nyugati népkertben támadtak, de a felkelők a támadást mindenütt visszaverték.

A támadók *több mint száz halottat,* mig *Carabanczelnél* nyolcvan halottat hagytak a csatatéren.

Sulyos veszteségeket szenvedtek a kormánycsapatok a Jarama-folyólót keletre, Pindarronnál, lefolyt ütközetben is, de a halottak számáról még nincs közelebbi jelentés.

Repülőtámadások

Burgos, február 24.

A rádióklub jelentése szerint a felkelőcsapatok repülőgépei hat óra hosszat bombázták a kormánycsapatok állásait Albacate mellett. A bombák igen nagy károkat okoztak. A bombázásnak harminc halálos áldozata is van.

Andujar, február 24.

A felkelőcsapatok bombázták Andujar városát. A bombák több házat rombadöntöttek. Az egyik háromotoros bombavető gépet lövés érte, ugyhogy kénytelen volt leszállani. A gépben ülő repülők közül hármat megöltek, egyet foglyul ejtettek.

Madrid, február 24.

A kormánycsapatok bombavetőrepülőgépei több bombát dobtak a felkelők kezén levő Talavera del Tajo repülőterére.

Avila tartományban a kormánycsapatok repülői *Arenas* és *San Pedro* városokat bombázták. A felkelőcsapatok kilenc vadászgépe felvette a harcot. A felkelők egy vadászrepülőgépét lelőtték.

A megszökött hires szép Hönig lány férjét elitélte a valutabiróság

Löwy Ármin budapesti fakereskedő ellen üzletszerüen elkövetett valutatörvénybe ütköző visszaélés büntette cimén emelt vádat a kir. ügyészség. A vád szerint

ő is tagja volt annak a bünszövetkezetnek, amelynek vezető szereplői: a felesége, született Hönig Margit és annak nővére, Hönig Rózsi, rendszeresen foglalkoznak pengőkiajánlással.

Felesége felkérésére Schwartz Zoltán álnévvel két levelet küldött Stein Zoltán és Mezei Bernát vásárosnaményi terménykereskedők részére, *az egyik levélben 5000, a másikban 2000 pengő volt.*

Ezek az összegek tulajdonképpen *csehszlovákiai kettős birtokosoknak eladott termények ellenértékei voltak.* A valutaügyészség tudomást szerzett a pengőkiajánlásról és le is foglalta az összegeket. A nyomozás adatai alapján indult meg azután a bünvádi eljárás ugy a *Hönig*-lányok, mint *Löwy* Ármin ellen. *Hönig Rózsi és nővére azonban külföldre szöktek* és igy csak *Löwy* Ármint tudta felelősségre vonni a biróság.

A valutabiróság *Horváth* Géza dr. elnöklése mellett ma tárgyalta a letartóztatásban lévő fakereskedő bünügyét. A vádlott tagadta bünösségét. Elmondta, hogy *négy éven keresztül egy nagy erdőben: a bockereki fakitermelő telepen élt, távol a világtól* s csak azután került le Budapestre.

— *Miért nem maradt az erdőben? Akkor nem került volna ilyen bajba* — jegyezte meg az elnök.

— Vágytam egy kis kultura után, nem birtam már az erdei életet és ezért határoztam el, hogy feljövök Budapestre. Itt ismerkedtem meg a Hőnig-családdal és a hiresszép Hőnig-lányokkal, akik közül az idősebbet hat hónappal ezelőtt feleségül is vettem. Tizezer pengő befektetéssel a Bécsi-uton fatelepet nyitottam és ugy mint Bockereken, minden időmet munkának szenteltem. Fogalmam sem volt arról, hogy feleségem és sógornőm milyen üzletekkel foglalkoznak és amikor megkértek, hogy adjak postára két összeget, ezt jóhiszeműen megtettem. Nem tudtam, hogy a pénzek milyen célt szolgálnak.

— Maga az első kihallgatás során, de később is össze-vissza beszélt és mindenképpen félre akarta vezetni a hatóságot.

— *A feleségemet akartam menteni. Nagyon szerettem és most is szeretem, nemsokára gyermekünk fog születni s nem akartam őt bajba hozni. Most Aradon él, de alig várom, hogy lássam,* — válaszolta a harmincötéves vádlott.

A tanuk kihallgatása és a perbeszédek után a törvényszék itéletében a vád értelmében állapitotta meg *Löwy* Ármin bünösségét és öt

kéthónapi és huszonkilencnapi fogházbüntetésre itélte, amit az elszenvedett vizsgálati fogsággal teljesen kitöltöttnek vett, ezenfelül ötszáz pengő pénzbüntetés, valamint ezer pengő vagyoni elégtétel megfizetésére is kötelezte.

Ugyanekkor a valutabiróság elkobozni rendelte el a Hőnig-lányok lakásán lefoglalt takarékbetétkönyvet és az ugyancsak lefoglalt ötezer, illetve kétezer pengőt.

Az indokolás szerint *a Hőnig-család ismert valutasiber familia,* az öreg Hőnig életében üzletszerüen foglalkozott valutasibolással s *örökét átvette a két leány, akik ilyen körülmények között veszélyes egyének.* Löwy Árminnak tudnia kellett, milyen célt szolgálnak az általa feladott összegek s ezért az ő bünösségét meg kellett állapitani. Elfogadta azonban a biróság azt a védekezést, hogy felesége befolyására kapcsolódott bele a bűnös üzelmekbe.

Az itélet jogerős.

A balassagyarmati hősi emlékmü, Körmendi-Frimm Jenő szobrászmüvész alkotása, amelyet márványba faragva állitanak föl Balassagyarmaton.

— Meghalt Mayo ellentengernagy. *Newyorkból jelentik: Henry Thomas Mayo ellentengernagy 80 éves korában elhunyt. Az ellentengernagy a világháboru idején az Egyesült Államok atlanti flottájának főparancsnoka volt.*

A LIGETI MUTATVÁNYOSOK KÖSZÖNETE A NÉPARÉNA VÉDELMEZÉSÉÉRT

Arra a hirre, hogy a főváros elhatározta a városligeti Néparéna lebontását, akcióba léptek a városligeti mutatványos üzemek tulajdonosai és az artisták is. Az *Esti Kurir* cikke, amelyben *a régi emlékekkel teli városligeti cirkusz védelmére kelt* s hivatkozott arra, hogy *az többszáz magyar artistának ad évről évre kenyeret,* — az érdekeltek körében óriási visszhangot keltett és *ma a Magyar Mutatványosok Országos Egyesülete a következő levéllel fordult szerkesztőségünkhöz:*

„Hálásan köszönjük Szerkesztő Urnak, hogy ügyünk védelmére kelt és a mai nehéz időkben megértést tanusitott a Néparéna és az ezzel összefüggő magyar artista-ügy problémái iránt. *A Néparéna lebontása legfeljebb annak lehet érdeke, aki a Városligetben csak egy cirkuszt akar, hogy igy szabaduljon a konkurrenciától. A magyar artisták, a szórakozni vágyó gyermekhadseregnek és a Néparéna régi törzspublikumának azonban sulyos veszteséget okozna a Néparéna lebontása.*

Hisszük és reméljük, hogy a főváros tanácsa meg fogja vizsgálni ezt a kérdést és figyelembe fogja venni sokszáz magyar artistacsalád egzisztenciális érdekét, mielőtt véglegesen határoz.

Ami a kitelepités kérdését illeti — folytatja a levél —, az *annál kevésbé aktuális,* mert hiszen a városligeti mutatványosok szerződése *1938. év végéig szól.* Arranézve pedig, hogy hová helyezne minket a főváros, egyáltalán nincs komoly terv. Szóbakerült ugyan, hogy *a X. kerület külső szélén elterülő népligeti mutatványostérre telepitik* a városligeti szórakozóhelyeket, ez azonban elképzelhetetlen, mert a város belső területének a lakói soha nem fognak kijárni a távoli Népligetbe, ha cirkuszt, artistamutatványt akarnak látni. Egyébként *a Népligetben most is vannak hasonló üzemek, amelyek a környező területek közönségének igényeit teljes mértékben kielégitik s igy a tömeges kitelepités a már meglévő népligeti mutatványosokat is megölné.*

Mi tovább is a Városligetben kivánunk maradni, ezt kivánja létérdekünk s ezt kivánja Budapest közönsége is. Természetes, ha a jelenlegi helyünkön maradunk, ugy *hosszabb bérleti szerződést kérünk, hogy modernizálhassuk üzemeinket.* Bizunk abban, hogy a városháza urai belátással lesznek és nem fosztanak meg ujabb tömegeket exisztenciájuktól.

Alázatos tisztelettel:
a városligeti szórakozóüzemek bérlői."

— Vidám müvészestély a Fészekben. A Fészek Müvészek Klubja folyó hó 27-én, szombaton este féltizenegy órai kezdettel nagyszabásu vidám müvészestélyt rendez, melynek kiváló szereplői: Dobay Livia, Dajbukát Ilona, Sulyok Mária, Zilahy Irén, Bársony István, Dénes Oszkár, Feleky Kamill, Maleczky Oszkár, Sebő Miklós. Konferál Korniss Kató, zongorán kisérnek: Buday Dénes, Dénes Ervin, Hetényi-Heidlberg Rubányi Vilmos és Zsigmondy Pál. Megjelenés estélyi ruhában, meghivókat csakis a tagok előzetes bejelentésére szolgáltat ki a Fészek titkári irodája.

RITKA NAGY KÖNYVSIKER!

Dr. Ernst Häckel tanár nyelvpedagógus módszere!

TANULJUNK KÖNNYEN GYORSAN ANGOLUL

Az angol nyelv alapos elsajátitásának könnyü és gyors módszere mindenki számára. Irta: dr. Szenczi Miklós, az Aberdeen-i egyetem (Nagybritannia) Magisztere, a báró Eötvös József Coll. tanára

A helyes kiejtés pontos megjelölésével, szójegyzék s a feladványok megfejtésével, dr. Ernst Häckel tanár már ismert és közkedvelt módszere szerint feldolgozva és összeállitva.

A kiváló szerző neve és a Häckel módszer világsikere biztositékai az angol nyelvtan ujszerüsége, kiváló értékei és rendkivül használható voltának.

ÁRA FÜZVE P 6.–. KÖTVE P 7.–

Kapható: az Esti Kurir kiadóhivatalában. V., Vilmos császár-ut 34. Tel.: 12-34-05.

SVÉD SANDOR
JAVOR PÁL
SZÖRENYI ÉVA
BERKY LILI
Halmay Tibor Stolz Hilda, Donáth Ágnes, Gózon Gyula

az első magyar világfilmben

MÁRIA NŐVÉR

Egy izzó szerelem története
Rendezte: Gertler Viktor. Producer Hegedüs Ferenc. Zene: Fényes Szabolcs és Lörök Emil

Zenés háromszög — László Sándor filmje a Kolányi-növérek személyes felléptével

MA premier ROYAL APOLLO

1937 február 25

FILM-SZINHÁZ-TÁRSASÁG

Piatigorszky feleségével együtt Budapestre jön

Most járta be a világot Gregor Piatigorszky, a nagyhirü zenemüvész kalandos házasságának hire.

A világhirü fiatal mester, mint ismeretes, titokban, a menyasszony családjának ellenzésére, egy Rotschild-lányt vett feleségül nemrégiben Amerikában.

Piatigorszky most arról értesitette budapesti hangversenyrendezőjét, hogy áprilisban Budapestre jön — feleségével együtt.

Autógarázsban játszódik Molnár Ferenc uj szindarabja, amelyben Darvas Lilié a főszerep

San Remo, február 24.

A tengerparti korzó gyönyörü napsütésében feltünik *Molnár* Ferenc alakja. Örömmel üdvözöljük őt és mindjárt rátérünk uj szindarabjára. Molnár, aki egyébként készülő darabjairól nem szivesen beszél, most a legbarátságosabban adja az interjut:

— Uj darabomon egyelőre még dolgozom. A cime *Delila.* Ez szimbolikus értelmü. Utal a *Sámson és Delila* legendára, amelyben az asszony megrabolja a férfit attól a hatalomtól, amelyért őt egy másik asszony szereti. A bibliában Delila Sámsonnak a haját vágja le. Abban van ugyanis minden ereje. Delila az én darabomban a *pénzt* csalja ki Sámsonból, hogy bebizonyitsa, hogy az az asszony, akiért őt el akarja hagyni, *csak a pénzéért szereti.*

— A darab vigjáték, három felvonásból áll és a szimbolikus Delila-szerepet Darvas Lilinek szántam. A darab egy országuti autóüzemben játszódik a Budapest és Balaton közötti országuton. Darvas Lili játssza a garázs tulajdonosának feleségét. Ellenfele egy tulságosan mai, kacér és elszánt lány, aki Sámsont a hálójába keriti. Elhiteti vele, hogy szereti, holott csupán megtakaritott pénzére fáj a foga. Ezt a pénzt azonban Sámson felesége kicsalja férjéből és az erejétől igy megrabolt Sámsont a leány faképnél hagyja.

Nagy Izabella a müncheni operaházhoz szerződik

A Berlinben tartózkodó Nagy Izabella több koncerten jelentős sikereket aratott a német fővárosban.

Az egyik koncertje után a müncheni állami operaház igazgatója szerződtetési tárgyalásokat kezdett vele.

A kitünő énekesnő, akit Budapesten hosszabb idő óta mellőz mind a Nemzeti Szinház, mind pedig az Operaház, rövidesen aláirja szerződését a müncheni állami operaházhoz, amelynek szinpadán még ebben a szezonban megkezdi működését.

Éri-Halász-bemutató Hollywoodban

A hollywoodi Bliss-Hayden szinház magyar darab bemutatójára készül: Éri-Halász Imre «Meddig fogsz szeretni?» cimü vigjátékát mutatják be. A darabot — mint emlékezetes — Budapesten a Belvárosi Szinház játszotta. Hivatalos elismeréshen is részesült a darab: Éri-Halász Imre ezzel nyerte meg a szinpadi szerzők Beöthy-érmét. A «Meddig fogsz szeretni?» azóta számos európai nagyvárosban szinrekerült. Amerikában uj cimet kapott a magyar vigjáték. Arwin Kerr, a neves amerikai szinigazgató-iró forditásában «Happily ever after» lett a darab cime. Éri-Halász vigjátékának hollywoodi premierjét március első felében tartják meg. Néhány héttel később kerül sor a newyorki bemutatóra.

Baj van Napoleonnal – Debrecenben

A debreceni Csokonai Szinház magyar ciklusát pénteken kezdi meg Felkay Ferenc Baj van Napoleonnal cimü vigjátékával. A darab magyar faluban játszódik, ahol forgatják az uj Napoleon-filmet. A Baj van Napoleonnal főszereplői Kömüves Sándor, Török Vera, Nagy Erzsébet és Herczeg László.

Hetenként egyszer!

Kabos, Perczel, Salamon, Földessy Géza, Vaszary Piri

Autóbaleset következtében meghalt egy cseh színésznő

A troppaui országuton autószerencsétlenség érte Maria *Herodest*, a märisch-ostraui nemzeti szinház kiváló tagját. A színésznő, mielőtt orvosi segitség érkezett volna, *sérüléseibe belehalt.*

Makay Margit helyett Könyves Tóth Erzsi

A Nemzeti Szinház *Amerikai Elektra* cimü darabjának egyik főszerepét *Makay* Margit játssza. Azokon az estéken tehát, amikor *Makay* Margit a Nemzeti Szinházban játszik, a Nemzeti Szinházból *Könyves Tóth* Erzsi megy át a Magyar Szinházba Makay Margit szerepének eljátszására *A szüz és a gödölyé*-ben.

Nyilvános főpróba a Nemzeti Szinházban

O'Neill Nobel-dijas iró Amerikai Elektra cimü szindarabját vasárnap este mutatja be a Nemzeti Szinház. Szombaton este hét órai kezdettel nyilvános főpróbát tartanak a darabból. A főpróbára rendes esti helyárak mellett a a pénztár árusitja a jegyeket.

(*) Szibill jazz-orgonán. *Szekeres* Ferenc neves orgonamüvész, aki legutóbb a rádióban szerepelt kitünő jazz-orgona produkciókkal, a március 4-iki jazz zenekari hangverseny müsorán „Szibill fantáziát" játszik jazz-orgonára átirva. *Müller* László és *Feleki* Camill müködnek még közre.

A függöny mögött

EGY POHÁR VIZNEK, a Müvészszinház nagysikerü darabjának, rengeteg az ellensége... Már persze csak amolyan *tréfás* ellensége, ami nem is csoda, hiszen *egy másik darab teljes szereposztásban* várja, hogy az *Egy pohár viz* mikor engedi szóhoz jutni.

Az ellenséges csapatok fővezére *Radó* Sándor, aki az uj darabban nagy szerepet kapott, de viszont aki nem tud fölkerülni a Müvészszinház szinpadára az *Egy pohár viz* sikere miatt.

Most megalakitották azt a társaságot, amely türelmetlenül várja az uj darab bemutatóját. A társaság jelszója: «*A poharat eltörni!...*» ság jeligéje: «*A poharat eltörni!...*»

*

A JEGYVÁLTÓ megjelenik a szinház pénztáránál és *kétpengős jegyet kér.*

— Elfogyott, kérem, csak *három pengő ötvenessel* szolgálhatok — mondja a pénztároskisasszony.

— *Ennyit nekem nem ér az egész szinház* — feleli dühösen a jegyváltó, akinek ma esti müélvezete ilyenformán füstbe ment.

Véletlenül azonban a pénztárfülkében tartózkodik a szinház temperamentumos igazgatója, aki a «sulyos sértés»-re kidugja fejét a kis ablakon.

— Mit mondott maga? — ripakodik rá a szegény jegyváltóra —, magának ennyit nem ér az egész szinház? Hát vegye tudomásul, hogy *most már semmi pénzért nem kap jegyet.*

*

A NÉPSZERÜ szinházi orvos meséli:

— A napokban az egyik uj beteg, miután megvizsgáltam, letesz az asztalomra *négy pengőt.* — Sajnálom — szólok hozzá —, nekem egy rendelésért *tiz pengő* jár. — Mire a páciens: *Tiz pengő?...* Nekem azt mondták, hogy *hat...*

Megszólalnak az évszázados hangszerek

Érdekes tervvel foglalkoznak a bécsi zenészek. A müvészettörténeti muzeumban egy egész zenekarra való évszázados hangszert őriznek, olyan instrumentumokat, amelyeket ma már semmiféle zenekarban nem használnak. A bécsiek most azzal a tervvel foglalkoznak, hogy ezeket a hangszereket ujra megszólaltatják.

Pest első mozi-magyarázója gyermek-szinházat nyit

Valamikor Pest legnépszerübb alakjai közé tartozott *Havas* Gyula, aki a kültelkek mozijaiban lepergetett képeket magyarázta a nagyérdemü közönségnek. A kültelki mozik publikumát ő könnyeztette meg szivbemarkoló magyarázataival. Amikor eljött a hangosfilm ideje, szegény Havas Gyulának felmondtak a külvárosok mozijai és kenyér nélkül maradt. Most *gyermekszinházat* nyit. E hónap 28-án, vasárnap délelőtt játszik először a *Józsefvárosi Szinházban.*

Hetenként egyszer!

Kacag Budapest!

Tersánszky Józsi Jenőt kérte fel a debreceni szinház Kakuk Marci szerepének eljátszására

A *debreceni Csokonai-szinház* igazgatója azt tervezi, hogy még ebben a szezonban bemutatja *Tersánszky* Józsi Jenő «Kakuk Marci»-ját. A cimszerepben magát a szerzőt akarja a szinház szerepeltetni. A dramatizált «Kakuk Marci»-ról beszélgetünk *Tersánszky* Józsi Jenővel. A darabról ezt mondja:

— A szindarabban *Kakuk Marci Pesten van, a külvárosban.* Innen kerül egy villanegyedbe, kerti munkásnak a méltóságosékhoz és itt esik meg vele a rengeteg mulatságos kaland.

— Élt valaha ez a Kakuk Marci?

— Igen, *élt, de két emberben.* Külseje egy másik emberé és a jelleme is egy másik emberé. Mind a két ember egy vidékről való, Nagybányáról, de mind a két ember más társadalmi osztályhoz tartozik.

— Van egy olyan hir, amely ugy szól, hogy *ön játssza majd Kakuk Marcit.* Igaz ez?

— Igenis, *kaptam buzditást arra, hogy én magam játsszam el ezt a szerepet.* A szinházban és baráti körömben ragaszkodnak is szereplésemhez, mert azt mondják, hogy *kivül-belül én vagyok erre a legalkalmasabb.* Viszont ezzel szemben nekem az a véleményem, hogy *annyi kitünő szinészünk van,* akik jobban játszanak meg ezt a szerepet, mint én, hogy Kakuk Marcit reájuk kell bizni.

Egy elégedett szerző

Holnap, csütörtökön este kerül szinre az Operaházban *Esterházy* Ferenc gróf és *Fóthy* János *Szerelmeslevél* cimü vigoperája. Erről ezt mondja a librettista:

— Ha volt valaha elégedett szerző, helyesebben librettista, akkor az én vagyok. Hogy ezt elmondhassam magamról, azt elsősorban gróf *Esterházy* Ferenc zeneszerzőnek köszönhetem, aki olyan muzsikát irt *A szerelmeslevél* szövegkönyvéhez, amilyet csak álmaimban kivánhattam. De nem kevésbé hálás lehetek — és ebben szerzőtársam is osztozik — az Operaháznak azért a lelkes, odaadó és páratlanul szeretetteljes munkáért, amellyel itt munkánkat felkarolták és életrehivták. *Márkus* Lászlótól elkezdve *Rékai* Andráson, a rendezőn, ifj. *Oláh* Gusztávon, a diszletek müvészén, *Fleischer* Antalon, a karmesteren, az énekművészeken és a zenekaron át egészen a technikai személyzetig, mindenki annyi szivvel és lélekkel dolgozott és dolgozik *A szerelmeslevél* sikeréért, hogy ezt igazán megköszönni is alig lehet. Legszebb köszönet — persze — a siker volna és ebben már csak azért is bizom, mert nem tudom elhinni, hogy ennyi lelkesedés és munka ne hozná meg méltó gyümölcsét. És... talán... maga a mü is megérdemli. A zene egész biztosan..., de ez már a kritikára és a közönségre tartozik.

(*) Tegnap mutatkoztak be a *Kotányi* nővérek a Zenéshároms zögben. A valóságban és filmben olyan maradéktalanul érvényesültek a hanghatások a Musica-zongorákon, hogy a bemutatón jelenlevő egyik külföldi hanglemezgyáros cég azonnal ajánlatot tett a müvésznőknek egy lemezsorozat lejátszására.

RÁDIÓ MŰSOR

Állandó müsorszámok Budapest I.-en hétköznapokon. 6.45: Torna. **7.20:** Étrend. **10.00:** Hirek. **12.00:** Déli harangszó, időjárásjelentés. **12.40:** Hirek. **1.20:** Időjelzés időjárásjelentés. **2.40:** Hirek, étrend, élelmiszerárak. **4.45:** Időjelzés, időjárásjelentés, hirek. **12.05:** Hirek.

Szerda, február 24

Budapest I

Délután. 3.50: Operaismertetés. **4.00:** Farsangi lakodalom közvetitése az Operaházból, a 2-ik felv. után külügyi negyedóra, az előadás után hat hanglemez (énekesek, zenekarok). **7.30:** Vitéz Nagy István előadása „Az esztek és magyarok" cimmel. **7.50:** Erdős Vera tárogatózik.

Este. 8.20: Tizenkét exotikus verset ad elő hanglemezekkel Baló Elemér. **9.00:** Hirek. **9.20:** Lakatos Vince és cigányzenekara muzsikál, Kalmár Pál énekel. **10.00:** Időjárásjelentés. **10.05:** Az Operaház tagjaiból alakult zenekar Reuter Lajos vezénylésével öt számot ad elő. **11.15:** Hirek francia és olasz nyelven. **11.25:** Heynemann-jazz.

Budapest II

4.45: Hirek. **5.00:** Kalár Rezső szalonötöse. **6.05:** Olasz lecke. **8.10:** A Günther-Ramin hármas hangversenye.

Külföld

8.40: *Operettelőadás Rómából.* **8.45:** *Zenés hangképsor Beethovenről, Breslau.* **9.00:** *Emil Frey Chopin-estje, Varsó.* **9.15:** *Szimfónikus hangversenyt vezényel Anselmet, Droitwich.*

Csütörtök, február 25

Budapest I

Délelőtt. 7.00: Öt hanglemez (zenekarok). **10.20:** Egészségügyi felolvasás. **10.45:** Felolvasás a jáki templomról.

Délután. 12.05: Dánielné, Magyar Ilona énekel. **1.30:** Az állástalan zenészek szimfónikus zenekara hangversenyt tart. **4.15:** Vizváry Mariska előadása. **5.00:** Földmivelési előadás. **5.30:** Dohnányi Ernő zongorán előadja Brahms F-moll szonátáját. **6.05:** Légvédelmi előadás. **6.25:** Az öreg cigányprimások zenekara muzsikál. **7.20:** Operaismertetés. **7.30:** A Szerelmeslevél és a Lysistrata az Operaházból.

Este. 9.00: Hirek, utána időjárásjelentés, **10.35:** Huszonöt vidám hanglemez.

Budapest II

5.00: Révész László hegedül. **6.50:** Angol lecke. **7.30:** Magyar táncok. **8.00:** A Rádió szalon zenekara hét számot ad elő. **9.10:** Hirek, ügetőversenyeredmények. **9.30:** Lakatos Flóris és cigányzenekara muzsikál.

Külföld

7.30: *Vladigerov Kalojan cár cimü operája, Pozsony.* **7.35:** *Pillangókisasszony (Csocsoszán Erna Berger, Pinkerton Roswaenge), München.* **8.10:** *Mozart Cosifantutte cimü operája, Köln.* **8.30:** *Hangverseny (Alfred Hoehn zongorázik), Deutschlandsender.* **8.50:** *Filharmónikusok (vezényel Bruno Walter, Feuermann csellózik), Hilversum.* **9.00:** *Cilea Allesinő cimü operája (Frederico: Tito Scipa), Róma.* **10.30:** *Tosca második és harmadik felvonása, Luxembourg.*

Körmendi Frim Jenő

Ugyancsak vasárnap lesz a balassagyarmati Hősi emlékmű, Körmendi Frim Jenő alkotásának leleplező ünnepélye

Nemzeti Újság 1937. okt. 17.

Pátzay Pál: Gróf Zichy Jenő emléktábla
Foto: Röckel

Dunai szél című női alakja, amely arccal a Duna felé fordulva, a pesti korzónak lesz szép művészi dísze. Szinte szűzien tiszta és leegyszerűsített formákkal, méltóságában is graciózusan áll majd ott ez a vonalaiban és formáiban nemes figura, kissé meglebbent köntösével és tiszta arcélével és szinte érezzük a szél játékát e sima felületeken. Nincs rajta semmi játékosság, édeskés túlzás, nem bodrozódnak kócos fürtök és nem kacérkodik föllebbenő szoknya, csak egy szép nő élvezi a hűvös szellőt, amely körüllengi.

Néhány szép kutfigurát is vásárolt a főváros, amelyek most várnak méltó elhelyezésre. Köztük Beck Ö. Fülöp álló leányaktja, őszinte tisztaságában hat. Valamely medence tiszta vizéből lépett ki ez a lány a maga érett és áhitatos tisztaságában, egyszerű formáiban is elevenen és virulón. Lágyabb formákkal és festőibb hatásokkal keresi a maga feladatának megoldását Körmendi Frim Jenő Merengő-je. Szintén egy stilizált női akt, ülő figura, melynek csak ölét és egyik comját takarja el dekoratív ráncokkal egy lefüggő kendő. Ide tartozik Csorba Géza nyugodt formamegoldású és élelteljes Napozó-ja, amely a Palatinus strandnak lesz látványossága és Sóvári János korsós leányfigurája, amely számára még helyet keresnek. Ugyancsak kútdísznek szánták Maugsch Gyula Kutyás kutját, amely a Városmajorba kerül.

Az emléktáblák között Horvay János mintázta Irinyinek nagyobbméretű emlékét, amely a tulajdonképeni portrémedaillonon kívül egy erőteljesen mintázott férfi akttal gazdag. Csorba Géza az Opera kávéház külső falára formált Ady emlékezetére egy stilizált relifet, hajó orrán álló akttal, Pátzay Pál pedig Zichy Jenő emlékét örökiti meg egy nemesveretű táblával.

Ezeken kívül a tabáni temetőben kap helyet Horvay János Öreg honvéd-emléke, egy hatalmas karosszék négyzeteiben heroikus pátosszal pihenő öreg harcos figurája. Végül Zsáhodi Csiszér János mintázta meg Csengery Antal álló szoborfiguráját a Regnum Marianum templom előtt, egyszerű és ízléses kivitelben.

A sok új szobor közé egy régi is került. Valamikor a régi Nemzeti Színház udvarának volt dísze, Lendvay Márton szobra, amelyet most ujra fölállítottak, mégpedig nyilt uccára, a mostani Nemzeti Színház fala mellé.

Ha nem is állítjuk azt, hogy az új szobrok között vannak olyanok, amelyekhez gyarapodó idegenforgalmunk zarándokolni fog járni, mégis egész bizonyos, hogy ezek a most fölállított szobrok nagyrésze az idegen vendéget teljesen megyőzhetik a magyar művészet komoly és értékes fejlődéséről és egyben arról az előkelő művészi kultúráról, amely még ilyen rossz időben is áldozatkész tud lenni, ha arról van szó, hogy igazi művészetet pártoljon és a várost szépítse. Ami pedig mindennél fontosabb, művészi életünk számára, hogy a főváros példaadása követőkre találjon egyebütt is, más városokban és magánosoknál és mindenütt, ahol erre mód kínálkozik. Mód arra, hogy a magyar szobrász részére ne legyen álom és ábránd minden alkotás, amely a nagyság felé törekszik. Ne kelljen elképzeléseit és vizióit mindig lekicsinyíteni, hanem meg legyen legalább reménye arra, hogy látomását márványba faraghatja, vagy bronzba öntheti.

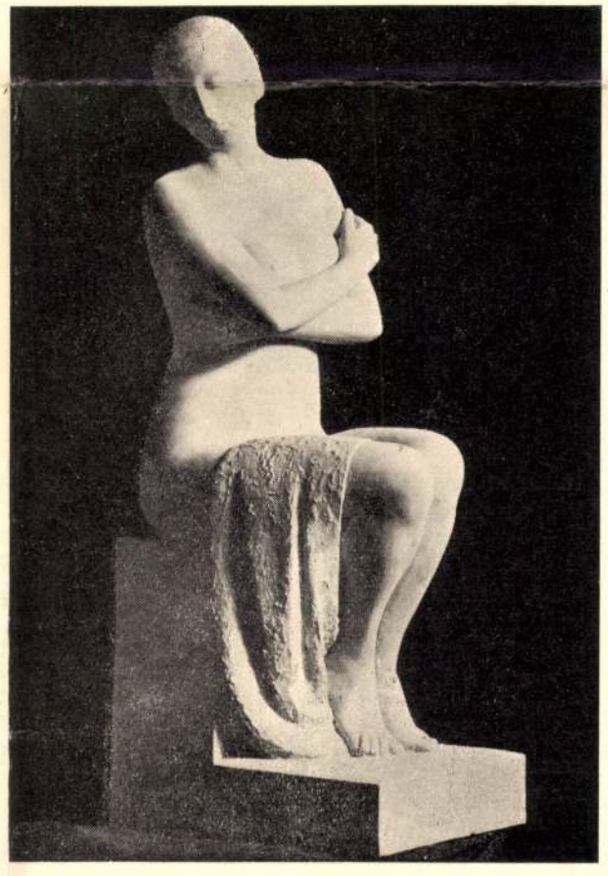

Körmendi Frim Jenő: A merengő

A SZÁZÉVES NEMZETI SZINHÁZ

A Nemzeti Színház most ünnepli fennállásának századik évfordulóját. Az ilyen ünnepségekkel kapcsolatosan bizonyos meghatódás mindig indokolt, de még inkább megmagyarázható a lelkesedés egyre szélesebb skálája, ha az ember végigfut a száz esztendő történetén. E soroknak nem hivatása felidézni a dicső multat, de egyet még az úgynevezett hüvös nyugalom hangján is meglehet állapítani. A Nemzeti Színház általánosságban ez alatt az évszázad alatt teljesítette kötelezettségeit és hivatását.

Hogyha már most sorra vesszük azokat a dolgokat, amelyeknek ápolása a Nemzeti Színház hagyományos kötelessége, hát első sorban a magyar nyelv művelését és széppé tételét kell megemlíteni. A színház első igazgatója Bajza József, a színház első kritikusa, Vörösmarty Mihály volt. E két nyelvmívelő költő úttörő munkáját követték az utódok is, a ha akadtak időszakok, amidőn a koturnus megnyilta után az írók rájöttek arra, hogy érdemes drámát is irni. A „Csongor és Tündé"-re kétségkívül a Nemzeti Játékszin noszogatta Vörösmartyt, ilyen Csongor és Tünde — eset pedig nem egy fordult elő a százesztendő folyamán. Az bizonyos, hogy a Nemzeti Színház általában a hivatalos irodalom irányítása alatt állott és minden ami hivatalos, legtöbbször maradi, meg protekciós. A Nemzeti Színház játszani kényszerült Ferenczy Ferencet, Pekár Gyulát, nagy reményeket fűzött a negyvenéves titkos drámaíró generálisához, Koroda Pálhoz. Ugyanakkor azonban először adott helyet színpadon Móricz Zsigmondnak, Harsányi Kálmánnak, akinek „Ellák" című tragédiáját csak egy eljövendő korszak fogja tudni igazán értékelni. Tekintve azonban, hogy egy jó darab felér számtalan rosszal, megbocsátható, ha a Nemzeti Színház némelyik igazgatója kénytelen volt kedvezni jó összeköttetésekkel rendelkező miniszteriális uraknak.

Foto: Röckel

Antal Károly: Julián barát

túlságos alkalmazásával kissé elmaradt a színház, az ékes, magyar beszédben mindig elől járt. Az Egressy Gáborokat nem is említve. Afelett lehetett vitatkozni, hogy Bakó László elmaradt színésze volt-e korának, de azt egy pillanatig sem lehet állítani, hogy ez az öblös hangú hős ne beszélt volna gyönyörűen magyarul. Az elmult tíz évtized alatt a Nemzeti Színház színpadán nyert polgárjogot a szép magyar beszéd és pusztán ennek az intézménynek az érdeme, hogy még a városligeti német színház is kénytelen volt német játszási nyelvét átmagyarosítani.

A Nemzeti Színház másik nagy érdeme a magyar irodalmi dráma életrehivása volt. Azelőtt átültetett, vagy csak fércműveket játszott az ide-oda vergődő magyar színészet, de a Nemzeti Színház

És itt külön meg kell emlékezni a Nemzeti Színház klasszikus előadásairól. Paulaytól Hevesiig — a Somló Sándor-szerű eltévelyedés kinevezte direktorokat nem számítva — élmény volt a legtöbb Shakespeare, vagy Ibsen bemutató, a kardinák mögötti kissé szélhámos világban jól esett a komoly elmélyedő, megnyugtató munka. A Nemzeti Színház számtalan klasszikus előadása adott komoly, hosszantartó vitákra alkalmat. Ahol pedig vitatkozni kell, ott nem lehet baj, mert a kontármunka csak egyet eredményezhet. Enyhe vállvonogatást és a fölötte való napirendre térést.

A Nemzeti Színház száz esztendeje annyira eseménydús és gazdag, hogy őszintén lehet beszélni arról a kérdésről is, amelyben semmit sem csinált.

Művészet 1938. II. évf. 11–12. sz.

A TAMÁS-GALÉRIA
LXXIV-IK KIÁLLITÁSA
V, AKADÉMIA UCCA 8

Körmendi András

festőművész

gyüjteményes kiállítása

Olajfestmények:

1. Alvó nő 1931. ... P **200.—**
2. Falu széle 1931. ... „ **350.—**
3. Akt 1932. ... „ **400.—**
4. Akt kabátban 1932. ... „ **400.—**
5. Nő rózsaszínben 1932. ... „ **250.—**
6. Nő fotellben 1933. ... Magántul.
7. Fekvő akt 1933. ... P **800.—**
8. Sápadtarcu leány 1934. ... „ **600.—**
9. Dr. Cs. Sz. L.-né arcképe 1934. Magántul.
10. Gond 1935. ... P **400.—**
11. Zöldruhás leány 1935. ... „ **400.—**
12. Árkádia 1935. ... „ **800.—**
13. Dr. V. L.-né arcképe 1935. ... Magántul.
14. Alvó nő 1935. ... P **250.—**
15. Vizparton 1936. ... „ **1200.—**
16. Kirándulás a szabadba. Vázlat 1936. Nem eladó
17. Fiatal leány a zöldben 1936. ... Magántul.
18. Fehér házak 1936. ... P **300.—**
19. Szentendrei ucca 1936. ... „ **350.—**
20. Izbég felé 1936. ... „ **300.—**

1936.

Aquarellek:

21. Piactér 1934. ... P **150.—**
22. Nádas 1934. ... „ **150.—**
23. Táj 1934. ... „ **150.—**
24. Strand 1934. ... „ **180.—**
25. Piactér II. 1935. ... „ **150.—**
26. Piactér III. 1935. ... „ **150.—**
27. Táj úttal 1935. ... „ **150.—**
28. Hetivásár Szentendrén 1936. ... „ **150.—**
29. Budai hegyek a Dunával 1936. „ **150.—**

Rajzok:

30. Cigányleány ... P **100.—**
31. Akt ... „ **100.—**
32. Akt ... „ **60.—**
33. Akt ... „ **60.—**
34. Akt ... „ **60.—**

Ára 30 fillér.

Körmendi András

Budapest 1918 cod

KÖRMENDI FRIM ERVIN

festményei gyűjteményes kiállításának

KATALÓGUSA

A Frenkel-féle műkereskedelmi r.t. helyiségében (VI., Aradi-u. 22. Tel. 117-36) 1918 márc.

KELLNER ALBERT, VII. ÓBÁNYI-U. 13. TELEFON

Hogy képkereskedésben nyiljék meg gazdagabb kollekcióju kiállitás, — nálunk szokatlan, s az még annál is inkább, hogy amint tudom, ennek a gyüjteménynek bemutatását a képesbolt tulajdonosának önzetlen jóakarata tette lehetségessé. Pedig egy kis szabadverseny, erőteljes és céltudatosabb magánvállalkozás kiállitások rendezése terén igazán el kelne a mai napokban, amikor már trösztszerüen kezdenek fellépni festőkkel szemben kiállitási vállalatok és csak az ő izlésük szerinti művészetet engedik érvényesülni.

A festő, aki itt jelentkezik, nem ismeretlen a közönségnek, sok és különféle kiállitásokon találkozott már évek óta műveivel. Abból a generációból való, az ujabb

magyar művészetnek azokból a legizgalmasabb éveiből, amikor legintenzivebben fedezték fel és látták meg az induló fiatalok, hogy a modern művészetnek mit jelent Páris. A Salon d'Automne első kiállításának ideje, a Salon des Independants tárlatainak harcos és nyugtalan időszaka volt ez, amikor *Gauguin*, *Cézanne* és *Van Gogh*, ez a még mindig legszebb triasz jelentősége először ébredt fel és világkavarodást idéztek elő *Henri Matisse*, *Puy*, *Manguin* és később *Picasso* képei.

Párisban fiatalon és rajongóan én is átéltem ezeket az éveket és a lelkes és rajongó festő fiatalok csoportjába odatartozott e képek művésze, *Körmendi Frim Ervin*. Egykor meg kell irni ezeknek az esztendőknek történetét, mert a magyar művészet mai alakulására ezek az idők voltak döntőek. Ennek a kornak már olyan fiatalsága volt, amelyet esztendők multával sem lehet lemosolyogni, mint lankadt emlékeket. Akartak, kutattak, töprengtek, hitükért idegbelileg is szenvedtek. Kiben lehetett volna közülök megállapodottság? Körmendi Frim is uj és uj ideálokat talált és ebben

a kavargó kozmoszban tétován, nehezen helyezkedett el. Az utravalót azonban bőségesen ő is Cézannetól kapta, mintahogy egy Cézanne tájképben, aktban és csendéletben benne van az ujabb husz esztendő művészi fejlődésének legtöbb eleme. A magyar festők között egész sereg olyan fejlődést látunk, akiknek utja a konzervativizmustól vezet a festői radikalizmusig. A mi művészünk a festői forradalmiságtól érkezett el a józan konzervativizmusig, attól a forradalmiságtól, ahol ugyanazokból az elemekből, jelszavaktól és értékekből, amelyekből ő indult, mások más körülmények és egy más tehetség emelőrudjával más művészetet tudtak teremteni. Évek kellettek hozzá, amig igy megtalálta önmagát és csinált magának egy pikturát, melyben ő van, egyéniségével, kialakult vágyaival és festői ösztöneivel. A kiállitáson a tájképek éreztetik legjobban azt, ahová igyekszik. A nagyzolásból, a meg nem értettségből lehiggadt őszinte piktura ez, tisztes, szolid eszközökkel; egyszerü, de komoly elgyönyörködések a természetben, tiszta rajzalappal, jelentős valőrértékekkel, egy kis-

sé bágyadt, asszonyos elágyulással. Arcképei és csendéletei a reális látásnak mindmegannyi megmunkált festői területei és itt olyan tulajdonságai mutatkoznak, melyeket igen tudnak méltányolni a mi napjainkban: jól érezteti a tárgyak anyagát és szöveteken, selymeken és áttetsző tüllökön bravurossá járatja meg az ecsetjét. Egyáltalán a lassu fejlődés és ráeszmélés, csendéleti tárgyak át és átdolgozása, megerősitették mesterségbeli festői készségeit, és ura tud lenni az ecsetnek.

Bölöni György.

TÁRGYMUTATÓ:

1. Öreg óra. Tiszasülyi Polnay J. ur tulajd.
2. Csendélet. Dr. Miklós Gyula ur tulajdona
3. Tájkép. Fellner Henrik ur tulajdona.
4. Tájkép Tyrolból. Kell Jenő ur tulajdona
5. Teritett asztal . . . . . K 3000
6. Hegedük . . . . . „ 3000
7. Csendélet Samovárral . . . „ 2500
8. Olvasó nő, csikos ruhában . „ 2000
9. Csendélet . . . . . „ 2500
10. Interieur . . . . . „ 1400
11. Tyroli tájkép . . . . . „ 1100
12. Őszibarackok és virágok . . „ 1500
13. Tulipánok . . . . . „ 1200
14. Körték . . . . . „ 1200
15. Hegyek . . . . . „ 1200
16. Odalisk . . . . . „ 3000
17. Vahrn (Tyrol) . . . . . „ 1200
18. Olvasó nő, fekete ruhában . „ 2500
19. Russo vára . . . . . „ 1300
20. Kistapolcsányi kastélyrészlet . „ 1500
21. Fürdőző nők . . . . . „ 2500
22. Askona . . . . . „ 2000
23. Holicsi fayancok . . . . . „ 1500
24. Háros sziget . . . . . „ 1000
25. Tyroli falu . . . . . „ 1000

26.	Bruneki vár	K 1000
27.	Tyroli kastély	„ 800
28.	St. Georgen	„ 1000
29.	Train park, Bukovinából	„ 600
30.	Repülő Train park	„ 800
31.	Tájkép Bukovinából	„ 1000
32.	Kimpulung (Bukovina)	„ 1200
33.	Őszi tájkép (Bukovina)	„ 1200
34.	Román falurészlet	„ 1200
35.	Szénaboglyák	„ 1200
36.	Gesztenyefák	„ 800
37.	Sárga virágok	„ 1400
38.	Brixen környékéről	„ 1200
39.	Kék váza és almák	„ 1500
40.	Hegycsucs	„ 1200
41.	Fiatal leány arcképe	„ 1500
42.	Lago Maggiore	„ 400
43.	Olasz falu este. Szinyei-dij nyertese (Művészház)	„ 1500
44.	Tyroli temető	„ 1100
45.	Repülőtér	„ 1200
46.	Tájkép a Lago Maggioreről	„ 1000
47.	Tájkép	„ 1000
48.	Kék edények, vörös almák	„ 800
49.	Tanulmányfej	„ 1000
50.	Erdei ut	„ 700

Emlékezzünk

OKTÓBER 3.

1944. Kimagasló hátorságával és személyes példaadásával tűnt ki e napon Kozma Kálmán, volt marosvásárhelyi 22. honvédgyalogezredbeli főhadnagy az Uzsoki hágó birtokáért folyó súlyos harcokban. Az Opolanek magaslat elfoglalása alkalmával már-már csüggedő legénységet, vitézlésével magával ragadva, ismételten rohamra vezette, majd egy elesett honvéd puskáját felragadva, százada élére állt és lelkesítő szavakkal buzdítva embereit, elsőként tört be az ellenséges állásba. Magatartását a 3. osztályú katonai érdemkereszttel jutalmazták.

— **Címadományozás, kinevezés.** A kormányzó *Baboesay* Lajos miniszteri osztálytanácsosnak nyugalomba vonulása alkalmából a miniszteri tanácsosi címet adományozta. — *Somogyi* József szegedi állami polgári iskolai tanárképző főiskolai tanárt a VI. fizetési osztályba kinevezte.

— **Körmendi-Frimm Ervin festőművész meghalt.** A magyar képzőművészetnek gyásza van: *Körmendi-Frimm* Ervin, az ismertnevű, kiváló festőművész vasárnap hajnalban a Szent István kórházban váratlanul elhunyt. Körmendi-Frimm Ervin Budapesten született, 1885-ben. Első művészi tanulmányait Hollósynál végezte, azután Párizsban dolgozott Laurens-nél. Sokáig élt Franciaországban és Németországban s állandó kiállítója volt a párizsi, londoni és budapesti tárlatoknak. A német-magyar kulturális kapcsolatok kiépítése során ő rendezte a nürnbergi Dürer-kiállítást. Szolgálatainak elismeréséül legfelsőbb helyről a magyar érdemrend tiszti keresztjével és a Signum Laudis-szal tüntették ki. Finom, érdekes, kulturált festő volt, tagja a *Munkácsy-Céhnek*, a *Paál-László Társaságnak* s számos más művészeti egyesületnek. Halálával súlyos veszteség érte a magyar festőművészetet. Temetése kedden délután négy órakor lesz a rákoskeresztúri köztemető halottasházából, az evangélikus egyház szertartása szerint.

— **Vidéki hírek.** *A felszabadulás utáni* első vitézi eskütételt vasárnap tartották Ungvárott; hét vitézjelölt tette le az esküt. — *Barcsay* Ákostól, Pest megye főispánjától Somogy megye és Kaposvár közönsége baráti vacsora keretében búcsúzott el. — *A váci Szent István szobor* leleplezését október 14-re halasztották. — *A pannonhalmi olasznyelvű gimnázium* október 5-én tartja intézetavató ünnepélyét, amelyen *Hóman* Bálint kultuszminiszter, gróf *Ciano* olasz külügyminiszter képviseletében pedig gróf *Vinci* olasz követ is résztvesz. — *A turistahősök* saskői emlékéhez az idén is elzarándokol Mindszentek napján a magyar turistatársadalom. — *Virágh* Ferenc pécsi megyéspüspök vasárnap délelőtt szentelte fel a tolnamegyei Báta községben épült Hunyadi-emléktemplomot. — *Újpesten halálra gázolta* egy autó Urbanecsek Ferenc villanyszerelőt.

— **Kerekes Béla volt nyilas képviselőt fogházra ítélték.** *Kerekes* Béla volt nyilas országgyűlési képviselő, akit a közigazgatási bíróság megfosztott mandátumától, az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló bűncselekménnyel vádolva került a büntetőtörvényszék ötös tanácsa elé. *Kerekest*, aki internálva van, rendőr kísérte a tárgyalásra. A volt képviselő tagadta, hogy bűncselekményt követett volna el, de a bíróság megállapította bűnösségét azon a címen, hogy *feljelentési kötelezettségének nem tett eleget* és ezért nem jogerősen *14 napi fogházra* ítélte.

— **Halálozás.** Dr. *Weinberger* Géza ügyvéd néhányheti szenvedés után elhunyt. Temetése ma, 3-án, délután 2 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Kisenyedi és alsószentmihályfalvi *Sigmond* Elek, József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetemen a mezőgazdasági kémiai technológia ny. r. tanára, életének 66., műegyetemi tanárságának 31. évében váratlanul elhunyt. Temetése kedden délután 3 órakor lesz a Műegyetem központi épületének főcsarnokából a farkasréti temetőbe, a székesfőváros által adományozott díszsírhelyre.

Erődy Frigyesné, született *Kraemling* Ilona, vasúti főfelügyelő felesége, október 2-án meghalt. Temetése 4-én délután ¼4 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Licht Izraelt, a dohányuccai izr. templom 40 évig volt főkántorhelyettesét hétfőn temették el. Nagy Andor, Diósi Jenő és Abrahamson Manó búcsúztatták.

Dr. *Kemény* Gyula kúriai bíró, a budapesti büntetőtörvényszék nyugalmazott másodelnöke, volt nagyszebeni törvényszéki elnök október 1-én 81 éves korában Békásmegyeren meghalt. Temetése október 3-án, kedden délután 3 órakor lesz Békásmegyeren.

Ötezer illat

Most olvasom, hogy egy külföldi kémiai gyár jubilál: már ötezer illatot állít elő, rózsaillattól a legraffináltabb parfömorgiákig, ötezer jószagot, nem kis dolog, ötezer bájillatot! Szegény kis igazi rózsavíz, húsvéti tejszerű lacsoló, mit szólsz hozzá? Ötezer szagtestvéred van, méregerős démonitól légies illatköltemények, nincs virág, amelynek illatbájánál ezerszer hangsúlyozottabbat, melegebbet, mélyebbet ne tudnának csinálni. Te, rózsaszirom, készült kis szagosvíz, gondoltad-e valaha, hogy illatoknak ilyen rettenetes nagy skálája van s hogy ötezerszer ámulhat el, a te szegény kis jószagodon kívül, az orr, szédülhet-révülhet el a fejé? S hátha még tudnád, rózsavíz, te piros rózsa, fehér rózsa oldott szirma, hogy e gyári nagy illatok, e jószagok, démoniak, részegítők, álmodozásra kényszerítők, szép nők láthatatlan, édes velesuhanói mind-mind — mint olvasom — kátrányból készülnek, hátha még ezt is tudnád, te oldott rózsaszirom, szegény kis természetes rózsavíz... (B. B.)

— **Kormányzói elismerés.** A kormányzó megengedte, hogy *Magyar* Károly állami elemi népiskolai igazgató-tanítónak a népoktatás terén kifejtett munkásságáért elismerését tudtul adják.

— **Hirtelen meghalt az Árpádok egyenes leszármazottja, gróf Crouy-Chanel István.** Vasárnap szívszélhüdésben váratlanul meghalt *az árpádházi királyok egy kései, egyeneságú leszármazottja*, gróf *Crouy-Chanel* István. Hosszú idő óta szenvedett szervi szívbajban, hirtelen halála mégis meglepetésszerűen érte az árpádházi királyok még életbenlevő leszármazottjait. *A gróf pontosan kimutathatóan II. Géza ifjabbik fiától, Géza hercegtől származik*, aki bátyja elől Görögországba menekült. A kiterjedt család később Franciaországban élt. A most elhúnyt gróf történelmi kérdéseken kívül vasúti és közlekedésügyi kérdésekkel is foglalkozott.

— **Tizenötnapi elzárásra ítéltek egy szövetárust, mert fasiszta jelvényt hordott.** *Berkovics* Oszkár 31 éves és *Stern* Lajos 30 éves kereskedősegéd engedély nélkül szövetet árult házról házra járva. Azt mondták, olasz szövetet árulnak s ennek igazolására Berkovics Oszkár *olasz fasiszta jelvényt is hordott*. A két házalót előállították az V. kerületi rendőrkapitányságra, ahol Berkovics Oszkárt *engedély nélküli jelvény viseléséért gyorsított eljárással 15 napi elzárásra ítélték*. Az engedély nélküli árusítás miatt mindkettőjük ügyében az V. kerületi elöljáróság kihágási büntetőbírája mond ítéletet.

— **Meghalt idősb Thuránszky László volt zempléni főispán.** Súlyos gyász érte *Thuránszky* László miniszteri osztályfőnökét, a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetőjét: édesapja thuriki és komjáthnai *Thuránszky* László volt zemplénmegyei főispán 78 éves korában *Sátoraljaujhelyen váratlanul elhúnyt*. A volt főispán nemcsak mint közigazgatási ember, hanem mint történetíró is kiváló volt. Értékes levéltára családja és a Kossuth-család történelmének *számos adatát tartalmazza*, több értékes történeti munkája jelent meg, legutóbb pedig *»A Thuránszky-család története«* c. munkáját rendezte sajtó alá. Ebben *személyes tapasztalatai alapján írta meg a zempléni kommün rémnapjait*. Halála széles körben őszinte részvétet keltett. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz Sátoraljaujhelyen.

— **Kárpátalján olcsóbb lesz a só.** *Ungvárról* jelentik: Báró *Perényi* Zsigmond, Kárpátalja kormányzói biztosa ide visszaérkezett és nyilatkozott budapesti tárgyalásairól. Kijelentette, hogy *a sódrak mérsékléséről* tárgyalt és a miniszterelnökben megvan a hajlandóság, hogy Kárpátaljával kivételt tegyen és *a lakosság kedvezményes áron kapja a sót*. Az e törekvése, ha másképp nem lehet, legalább *a szegényebb lakosság részesüljön ebben a kedvezményben. (MTI.)*

— **A budapesti bolgár királyi követség közli:** Október 3-án, kedden, Bulgária függetlenségének, valamint Borisz, a bolgárok cárja trónralépésének évfordulója alkalmából a budapesti bolgár kir. követség hivatala zárva lesz. *(MTI.)*

— **Ne adjuk fel a reményt!** Ezer meg ezer ember nyert nagy összegeket az elmult osztálysorsjátékon. Miért nem nyujtja kezét Ön is a szerencse felé? Válasszon a vasárnapi lapunkhoz mellékelt *képes laphoz* csatolt »*Rendelőlapon*« egy sorsjegyet és rendelje meg a népszerű és szerencsés *Kiss Károly és Társa* bank r.-t.-nál, Budapest, IV., Kossuth Lajos ucca 6. Ha ez nem volna meg, rendelhet egyszerű *Levelezőlapon* is, vagy telefónon 185—242.

AZ IDŐ *(Húszfokos meleget kaptunk.)* A déli megyékben már megszűntek az éjjeli fagyok, sőt az északi vidékeken is gyengültek, hétfőre virradóra pedig sok helyen már 10 fok alá sem szállott a hőmérséklet. Ezt a kedvező időfordulást a már várt és a Földközi tenger felől jövő páradús levegő okozta. Ez olyan meleg volt, hogy az erős hétfői felhősödés után hiányzó napsütés ellenére is Kaposvárott 21, Pécsett 20, Budapesten 17, de Sopronban és Kassán még csak 11 fokot mértek, este azonban majdnem mindenütt 12—16 fokos meleg uralkodott. A szubtrópikus levegő az ország sok helyének hozott esőt, amelynek mennyisége azonban sehol sem haladta meg az 5 litert. Hétfő délután Kaposvárott még zivatar is volt. Este délies, mérsékelt széllel az ország nyugati és keleti részein borult volt az idő, az ország középső részein a felhősödés még erősebb volt. Kedden délies légáramlással sok helyen felhős időt kapunk, az ország több helyén lesz még eső, a hőmérséklet az ország nyugati és keleti részein emelkedik, egyebütt alig változik. Dr. M. E.

*

Várható időjárás a következő 24 órára: Mérsékelt szél. Kevesebb felhő, de több helyen köd. Helyenként, főleg keleten még kisebb eső, egy-két helyen esetleg zivatar. A hőmérséklet kissé emelkedik.

— **Sörös Béla református püspök meghalt.** *Losoncról* jelentik: *Sörös* Béla losonci református lelkipásztor, a dunáninneni református egyházkerület püspöke, felsőházi tag, hétfőn délben rövid szenvedés után elhunyt. Október 5-én délután 3 órakor temetik a losonci református gyülekezet templomából.

— **Ismeretlen nő a HÉV kerekei alatt.** Hétfő reggel egy helyiérdekű villamosról *legurott* egy 50 év körüli nő. A villamos kerekei közé zuhant, a szerelvény keresztülment rajta, *mindkét lábát levágta*. Kórházba akarták vinni, de a mentőautóban az ismeretlen nő *meghalt*.

— **Makk Iván volt végrehajtót hathónapi börtönre ítélte a kúria.** *Makk* Iván volt végrehajtó egy polgári perében olyan okiratot csatolt be, amelyről *kiderült, hogy hamisítvány* és ezért a volt végrehajtó ellen közokirathamisítás címén eljárás indult. A törvényszék *Makk* Istvánt hathónapi börtönre ítélte és ezt a büntetést a tábla, majd a kúria *Gergics*-tanácsa helybenhagyta.

— **Nem jár autó Londonban.** A benzinhiány és a gépkocsiadó rendkívüli felemelése következtében október 1-én mintegy *ötszázezer gépkocsitulajdonos* nem használja autóját. *(Német T. I.)*

— **Gyászistentisztelet az aradi vértanuk emlékére.** A pesti izr. hitközség elöljárósága hazafias kegyeletének eleget téve, október 6-án, pénteken reggel félkilenc órakor a dohányutcai izr. templomban az aradi vértanuk emlékére gyászistentiszteletet rendez.

— **Megnyitották a nők nemzetvédelmi tanfolyamát.** *A nők nemzetvédelmi feladatai* címen Budapest székesfőváros népművelési bizottsága és a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége a magyar nőegyesületek bevonásával októberben nemzetvédelmi tanfolyamot rendez. Az ünnepi megnyitás hétfőn délután volt a vármegyeháza dísztermében. *Némethy* Károly tanácsnok a polgármester nevében üdvözölte a megjelenteket, majd gróf *Rádday* Gedeon üdvözlése után *Anna* királyi hercegasszony beszélt és hangoztatta a célt: magyar hazánk és népünk boldogulását. Nemes *Suhay* Imre altábornagy előadást tartott arról, hogy milyen szerepet játszott a nő a háborúban. Az ünnepség dr. *Csiky* Jánosné beszédével ért véget.

— **BEKÜLDÖTT HÍREK.** — A Meteorológiai Intézetben (Kitaibel Pál u. 1.) Tóth Géza osztálymeteorológus »A Német Birodalom meteorológiai szervezete« címmel ma este 6-kor előadást tart. — Ma este ½7-kor nyílik a Szabad Egyetem Győrffy István »Néphagyomány és nemzeti művelődés« című előadásával (Múzeum körút 4.). — Csütörtök d. u. ½5-kor a Virágkedvelők Egyesületében Füredi Jenő »Kertészeszközök, edények« címmel ad elő (Esterházy u. 4.). — A Külügyi Társaságban Ettevényi Olivér tart előadást csütörtök d. u. 6-kor »Ferenc Ferdinánd és az orosz orientáció« címmel (Országháza XVII. kapu). — Az A. C. tanárképző tanfolyama október 15-én kezdi meg őszi szemeszterét. Beiratkozás: Horánszky u. 20., okt. 12—15-ig, d. u. 6—7 között. — A Protestáns Árvaház 58 éven át volt igazgatójának: Brocskó Lajos királyi tanácsosnak a nevét viselő árvaszövetség tagjai művészi sírkövet állíttattak, amelyet október 8-án d. e. ½11-kor lepleznek le a Kerepesi temetőben (47. tábla 1. sor, a halottasháztól jobbra) ünnepélyes keretek között.

KAROSSZÉK

Bókay János regénye filmen. Zene: de Fries Károly. Gyártási vezető: Matolay Géza dr. Rendezte: Balogh Béla

Kvidám hajsza egy kövén karosszék körül

Szeleczky Zita ● Szilassy László ● Latabár Kálmán ● Rajnay Gábor

Holnap premier! Forg. hozza: PALATINUS MIF ROYAL APOLLO

SZINHÁZ

Herczeg Ferenc kapta a Vojnich-díjat

(Saját tudósitónktól.) Az Akadémia ülésteremben hétfőn délután előkelő közönség gyült egybe, hogy meghallgassa *Rédey* Tivadar beszámolóját az elmúlt színházi évről, illetőleg a Vojnich-jutalom odaitéléséről.

Balogh Jenő bevezető szavai után *Rédey* Tivadar kifejtette, hogy az elmúlt év színházi életére *a zaklatottság nyomta rá bélyegét*. Nemcsak a történelmi izgalmak hatása érződött meg a színházi eseményeken, hanem — mint mondotta — bizonyos társadalmi izgalmak is, amelyek nagy és szokatlan mértékben éreztették hatásukat. Ezután sorravette a múlt szezón újdonságait. Megemlékezett mindenekelőtt arról, hogy néhány biztató név csalódást jelentő darabbal jelentkezett. Nagysikerű szerzők ezek, akik azonban ezúttal *lényeges engedményt tettek színvonal tekintetében*. Ebben a csoportban emlékezett meg *Bókay* János, *Harsányi* Zsolt és *Zádor* István darabjairól. A méltánylás hangján említette meg ezzel szemben *Hunyadi* Sándor mély költőiségű Havasi napsütését, valamint *Fodor* László és *Hevesi* Sándor színdarabjait, majd rátért azokra a munkákra, amelyek »a magyar sors ihlete« alatt születtek meg: *Fazekas* Ludas Matyijának színszerűsítésére, *Tamási* Áron Tündöklő Jeromosára és *Ignácz* Rózsa Ezer hold pipacsára, amely »a Vígszínház levegőjébe korszerű oxigént vitt«.

Az előadó ezután *Kodolányi* János két darabját taglalta részletesen. A *Vidéki történetről* megállapította, hogy az »drámai igazság helyett sokszor a panflet felé tér el«, ezzel szemben a *Földindulás* a nyomasztó aktualitást művészeti magaslatra emeli és hibái ellenére is olyan komoly művészeti produktum, hogy a díjjal való jutalmazását is mérlegelték. A bemutatott történelmi drámák közül megemlítette *Asztalos* Miklós Farkas-kalandját, valamint erős elismeréssel *Németh* László VII. Gergelyét, majd igen melegen ismertette *Heltai* Jenő tavaly bemutatott mesejátékát, *Az ezerkettedik éjszakát*. Ez a darab ritka ajándék a mi korunk számára, amely az életet oly kevés derűvel s még kevesebb bölcsességgel örvendezteti meg.« Végül rátért arra a darabra, amelyet a bizottság *az év legnagyobb eseményének tart*, *Herczeg* Ferencnek a Nemzeti Kamaraszínházban bemutatott színdarabjára, *Az utolsó táncra*, amely az irodalmi gazdagodás és a színpadi siker harmónikus és tökéletes együttesét jelentette. A bizottság tehát *egyhangúan Herczeg Ferenc darabjának ajánlja az idei Vojnich-díjat*. — fejezete be érdekes jelentését az előadó, akinek indítványát az Akadémia összes ülése ugyancsak egyhangúan el is fogadta és ezzel Herczeg Ferencet immár *ötödízben* tüntette ki a legnagyobb súlyú szinpadirodalmi elismeréssel.

*

A Vojnich-díj odaitélésének napján talán nem lesz érdektelen utánanézni, hogyan is alakult ennek a díjnak története alapításától a mai napig.

Az alapítvány özv. *Vojnich* Tivadarnéról kapta a nevét, aki 1914 április 21-én halt meg és hagyatékából 20.000 koronát fizettek be az Akadémia pénztárába, az elhúnyt végrendeletének intézkedése értelmében. A végrendelet szerint »a Magyar Tudományos Akadémia javára fizetenő 20.000 korona aranyokban kamatozó évi jövedelmét tiszteletdíjul kapja az a szerző, aki a legsikerültebb magyar színművet, illetőleg drámát írja; az errevonatkozó pályázat minden évben kiírandó és úgy ez, mint a jutalom odaitélése az Akadémiát illeti«. Abban az esetben pedig, ha a magyar színműirodalom valamely évben nem mutatna fel jutalomra méltó és érdemes színművet, akkor a kamatjövedelmet tőkésítik, az alapítványi tőke gyarapítása javára.

A díj eleinte valóban komoly összegnek számított és az évenként kiosztásra kerülő 800 aranykorona nemcsak erkölcsi elismerést, hanem anyagi értéket is jelentett. A pénz elértéktelenedése következtében a 800 korona egyre kevesebbet ért, jött a papírkorona korszaka, majd 1924-től kezdve átváltoztatták a díjat — egyszerű éremmé. Azóta már csak *morális jelentősége* van a Vojnich-jutalom odaitélésének.

Ezek után pedig itt következnek a díj eddigi jutalmazottjai időrendben (először 1908-ban adták ki a díjat): *Molnár* Ferenc (Az ördög), *Móricz* Zsigmond (Sári bíró), *Nagy* Endre (Zseni), *Herczeg* Ferenc (Éva boszorkány), *Farkas* Pál (A konventbiztos), *Pekár* Gyula (A kölcsönkért kastély), *Drégely* Gábor (A kisasszony férje), *Molnár* Ferenc (A fehér felhő), *Herczeg* Ferenc (Árva László király), *Szomory* Dezső (II. József), *Herczeg* Ferenc (A fekete lovas), *Pekár* Gyula (Danton), *Hevesi* Sándor (1514), *Voinovich* Géza (Mohács), *Harsányi* Kálmán (Ellák), *Zilahy* Lajos (Süt a nap), *Herczeg* Ferenc (A híd), *Harsányi* Zsolt (A Noszty-fiú esete), *Csathó* Kálmán (Te csak pipálj Ladányi), *Zilahy* Lajos (A tábornok), *Móricz* Zsigmond (Légy jó mindhalálig), *Hunyady* Sándor (Feketeszárú cseresznye), *Voinovich* Géza (Magyar Passió), *Sik* Sándor (István király), *Surányi* Miklós (Arany bástya), *Heltai* Jenő (A néma levente), *Zilahy* Lajos (A szűz és a gödölye), *Csathó* Kálmán (Fűszer és csemege).

Az összeállítás több szempontból is érdekes. Egyrészt azért, mert 32 év távlatából megállapíthatjuk, hogy a jutalmazottak között *a legkülönbözőbb irodalmi irányok képviselői* megtalálhatók. Másrészt azonban egészen tárgyilagosan azt is leszögezhetjük, hogy a bírálóbizottság ítéletét *nem mindenben igazolta az utókor*. Ami egyébként a kitüntetetteket illeti: első helyen áll *Herczeg* Ferenc ötszöri díjával, háromszor nyerte el a kitüntetést *Zilahy* Lajos és kétszer *Molnár* Ferenc, *Móricz* Zsigmond, *Pekár* Gyula, *Voinovich* Géza és *Csathó* Kálmán. A díjat háromszor — 1909, 1911 és 1933 folyamán nem adták ki. (k. i.)

MOZIK

ADMIRÁL (353-707. Margit körút 5.): **Vihar egy kalap körül** (Heinz Rühmann) és a kísérő műsor. (½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e. ½10 és ½12-kor: **Tánerend.** — **ALKOTÁS** (355-374. Gömbös Gyula u. 11. sz.): **Condor-légió.** Színes rajzfilm. H. (½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) Vasárnap d. e. 11-kor: **Édes anyaföld** (Luise Rainer). — **ANDRÁSSY** (124-127. Csengery u. 39. sz.): **Szerelmesek** (Jeanette Mac Donald). H. (¾4, ¾6, ¾8, ¾10; V. Ü.: ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, 10.) — **ÁTRIUM** (154-024, 153-034. Margit körút 55.): **Miniszter barátja** (Páger, Komár Júlia). Híradó. (½6, ½8, ½10; Sz. V. Ü.: ½4, ½6, ½8, ½10.) — **BELVÁROSI** (384-363. Irányi u. 21.): **Nem loptam én életemben** (Egry Mária). Híradó. (4, 6, 8, 10; V. Ü.: jobbt. 2, 4, 6, 8, 10; balt. 3, 5, 7, 9.) — **BODOGRÁF** (149-510. József körút 63. sz.): **Csodálatos szerelem** (Gustav Fröhlich) és a kísérő műsor. H. (½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **BUDAI APOLLO** (351-500. Csalogány u. 46.): **Szerelmesek** (Jeanette Mac Donald). (½5, ¾7, 9; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **CAPITOL** (134-337. Baross tér 32.): **Judit** (Bette Davis). H. (½4, ½6, ½8, ¾10; V. Ü.: ½2, ¼4, ½6, ½8, ¾10.) — **CASINO** (383-102. Eskü út 1.): **Hófehérke és a hét törpe** (Walt Disney színes filmcsodája). H. (4, 6, 8; Sz. V. Ü.: 2, 4, 6, 8.) — **CITY** (111-140. Vilmos ½10; Sz. V. Ü.: ½4, ½6, ½8, ½10.) — **CITY** (111-140. Vilmos császár út 36. szám): **A miniszter barátja** (Páger Antal, Komár Júlia). Híradó. (¾6, ¾8, ¾10; szombat, vasárnap és ünnepnap: ¾4, ¾6, ¾8, ¾10.) — **CORSO** (182-818. Váci u. 9.): **A szerelem tolvaja** (Elisabeth Bergner). A nyolcadik világcsoda (színes trükkf.). H. (½6, ½8, ½10; Sz. V. Ü.: ¼4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e. 11-kor: Mozart és Beethoven zenei matiné. — **CORVIN** (139-584, 138-988. József körút és Üllői út sarok): **Siegfried-vonal.** Képek a német-lengyel háborúról. (½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2. ½4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e. ½11-kor: **Három kis angyal** (Daenna Durbin). — **DÁMJANICH** (134-803. Damjanich u. 1.): **Halálos szerelem** (Willy Fritsch) és a kísérő műsor. (½4, ½6, ½8, ½10; vas. és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10.) — **DÉCSI** (121-343, 125-932. Teréz körút 28.): **Szivek muzsikája** (Tyrone Power). H (6, 8, 10; Sz. V. Ü.: 4, 6, 8, 10.) — **ELIT** (114-502. Szent István körút 16. sz.): **Álomsárkány** (Muráti, Rajnai). Beszélő kövek. H. (4, 6, 8, 10; V. Ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) — **FORUM** (189-707, 189-543, 188-528. Kossuth Lajos u. 18. sz.): Második hétre prolongálva! **Egy párizsi ház** (Gaby Morlay). (½6, ½8, ¾10; Sz. V. Ü.: ¼4, ½6, ½8, ¾10.) — **GLÓRIA** (144-800. Thököly út 56.): **Condor-légió** (a spanyol szabadságharc hősi éneke). Vig élet a fókaélet (kultúrfilm). H. (½5, ¾7, 9; szombat: ½4, ½6, ½8, ½10; vasárnap és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **HOLLYWOOD** (142-455, Bethlen tér 3.): **Huckleberry Finn kalandjai** (Mickey Rooney). Fő, hogy ne fájjon. H. (½4, ½6, ½8, ½10; ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e. ½11-kor: **Stuart Mária** (Katherine Hepburn). — **HOMÉROS** (296-178. Hermina út 7.): **Rasputin** (Harry Baur) és a kísérő műsor. H. (¾5, 7, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **IPOLY** (292-626. Csáky u. 65.): **Mister Moto a kalózok szigetén** (Peter Lorre). Elvarázsolt hajadon. H. ((½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **JÓZSEFVÁROSI** (134-644. Kálvária tér 7.) **Nem loptam én életemben** (Egry Mária). Képek orvosa (kultúr). Híradó. (½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **KAMARA** (144-027. Dohány u. és Nyár u. sarok): **5 óra 40** (Tasnády, Makkai). (Mindennap: d. e. 11; d. u. 2, 4, 6, 8, 10.) — **KULTÚR** (386-193. Kinizsi u. 16.): **Mosolyhercegnő** (Shirley Temple) és a kísérő műsor. (5, ½8, ½10; V. Ü.: ¾2, ½4, ½6, ¾8, ¾10.) — **LLOYD** (111-994. Hollán u. 7., a Szent István körútnál): **Riadó a Földközi tengeren** (Pierre Fresnay). H. (4, 6, 8, 10; V. Ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) — **NYUGAT** (127-162. Teréz körút 41.): **A Condor-légió** (Harc és győzelem). A régi Győr. Táncos éjszakák. H. (½5, 7, ½10; Sz.: 4, 6, 8, 10; V. Ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) — **ODEON** (130-263. Rottenbiller u. 37/b.): **Mosolyhercegnő** (Shirley Temple). Nem hiszek a szememnek (kultúr). Broadway-fantázia. H. (½5, ¾7, ½10; Sz.: ½4, ½6, ½8, ½10; vasárnap és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **OLYMPIA** (342-947. Erzsébet körút 36.): **Vihar egy kalap körül** (Heinz Rühmann). Tárcparádé (revűfilm). H. (Mindennap: d. e. 11: d. u. 2, 4, 6, 8, 10.) — **OMNIA** (130-125. József körút és Kölcsey u. sarok): **A baskervillei kutya** (Basil Rathbone). Kieg: Színes divatparádé. Híradó. (4, 6, 8, 10; vasárnap és ünnepnap: 2, 4, 6, 8, 10.) — **ORIENT** (114-926. Izabella u. és Aradi u. sarok): **Mosolyhercegnő** (Shirley Temple). Nem hiszek a szememnek (kultúr). Broadway-fantázia. H. (½5, ¾7, ½10; Sz.: ½4, ½6, ½8, ½10; vasárnap és ünnepnap: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **OTTHON** (146-447. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Vihar egy kalap körül** (Heinz Rühmann). Namburgi kócsodák. H. (½4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) — **PALACE** (136-523. Erzsébet körút 8.): Negyedik hétre prolongálva! **Suez** (Annabella). H. (Mindennap: d. e. 11; d. u. 2, 4, 6, 8, 10.) — **PÁTRIA** (145-673. Népszínház u. 13.): **Riadó a Földközi tengeren** (francia filmremek). Híradóban a német-lengyel háború. (4, 6, 8, 10; V. Ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) — **PHÖNIX** (144-454. Rákóczi út 68.): **Külvárosi szálloda** (Louis Jouvet). Veszélyes kirándulás. H. (Folyt. előad.: d. e. 11; d. u. 1, 3, 5, ½8, ½10.) — **RÁDIUS** (122-098, 120-564. Nagymező ucca 22—24. szám): **Ember és gazember** (Willy Forst). Nyár az örökjég birodalmában. H. (½6, ¾8, ¾10; szombat, vasárnap és ünnepnap: ½4, ½6, ¾8, ¾10.) — **RIALTO** (139-497. Rákóczi út 70. szám): **Nem loptam én életemben** (Egry Mária, Szilassy). Hegyi haramiák (cow-boy film). (D. e. ½11; d. u. ½1, ¾3, 5, ½8, ½10; V. Ü.: d. e. 10, 12; d. u. 2, 4, 6, 8, 10.) — **ROYAL APOLLO** (141-902, 342-946. Erzsébet körút 45. szám): **Alexander Graham Bell** (Loretta Young). H. (½6, ½8, ¾10; Sz. V. Ü.: 3, ½6, ½8, ¾10.) — **SAVOY** (146-040. Kálvin tér sarok, Üllői út 4.): **Riadó a Földközi tengeren** (francia filmremek). Híradóban a német-lengyel háború. (¼4, ½6, ½8, ½10; V. Ü.: ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10.) — **SCALA** (114-411. Teréz körút 60.): **Színészbejáró** (Jouvet). H. A Fox-híradóban a német-lengyel háború eseményei. (½6, ½8, ¾10; Sz. V. Ü.: 3, ½6, ½8, ¾10.) — **TIVOLI** (123-049. Nagymező u. 8.: **Nem loptam én életemben** (Egry Mária, Ania Suli). Nem hiszek a szememnek (kultúr). Táncparádé. H. (Folyt előad.: ½5, 7, ½10; Sz.: ¾4, ¾6, ¾8, ¾10; V. Ü.: ¾2, ¼4, ¾6, ¾8, ¾10.) — **TURÁN** (120-003. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Külvárosi szálloda** (Annabella) és a kísérő műsor. (4, 6, 8, 10; V. Ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) Vas. d. e. 9 és 11-kor: **Három kis angyal** (Deanna Durbin). — **URÁNIA** (146-046. Rákóczi út 21. szám): **A miniszter barátja** (Páger, Komár). H. (5, ⅞8, ½10; Sz. V. Ü.: ½2, ½, ½8, ½10.)

SPORT

A MAC nyerte az 5000 méteres csapatbajnokságot és a 4×800 méteres stafétát, a BBTE a 4×200 méteres stafétát

Vasárnap a MAC pályán folytatódtak a stafétabajnoki küzdelmek. A tradíciókhoz híven *a MAC nyerte a hosszútávú számokat, míg a BBTE a sprintszámokban győzedelmeskedett.* A tradíciók elhanyagolását látjuk azonban abban, hogy *a két vezető nagy egyesületnek az ifjúsági számokban nemcsak hogy beleszólása nem volt, de még csapatot sem indítottak.* Az 5000 m-es csapatbajnokság keretében *Csaplár revansot vett Szabó Miklóson, akit Németh is megelőzött.* A verseny eredményei:

Szeniorszámok. 4×200 m: 1. BBTE 1:29.8 p. 2. UTE 1:31.6 p. 3. DIMÁVAG 1:32.4 p. **4×800 m:** 1. MAC 8:01.8 p. 2. BBTE 8:02.8 p. 3 Testvériség 8:12 p. **5000 m-es csapatverseny:** 1. MAC 28 pont. 2. UTE 38 pont. 3. Testvériség 62 pont. **Egyénileg:** 1. Csaplár MAC 14:47.2 p. 2. Németh MAC 14:48 p. 3. Szabó MAC 14:53 p. 4. Kelen BBTE 14:54.6 p. 5. Esztergomi Beszkár 14:55.6. p.

Ifjúsági számok: 4×400 m: 1. UTE 3:33.2 p. 2. BLE 3:34.6 p. 3. FTC 3:35.6 p. 3000 m: csapat: 1. Beszkár 63 pont, 2. MVSC 93 pont. 3. Testvériség 97 pont. Egyénileg: 1. Zoltai UTE 8:59.4 perc, ifjúsági rekord.

A **4×100 m-es női bajnokságot** a TFSC nyerte 55.9 mp alatt. A bajnokság keretében rendezett **diszkoszvetést** Kuliczi nyerte 48.78 m-es respektáblis eredménnyel. 2. Józsa 47.85 m.

Bécs revánsot vett

Bécsben 3:1-re, Budapesten 2:0-ra győzött Bécs válogatott futballcsapata

Vasárnapi számunkban a Budapest—Bécs válogatott mérkőzések előtt a következőket írtuk: »*Nem mulasztjuk el annak a hangoztatását, hogy a Németország elleni győzelemből nem szabad elbizakodott következtetéseket vonni a vasárnapi mérkőzés eredményére... A magyar együttes ma nehezebb körülmények között áll ki feladata teljesítésére, s kár származna belőle, ha a fölényes elbizakodottság lenne tanácsadója.*«

Amitől tartottunk, sajnos, bekövetkezett. Bécsben 1:3, Budapesten 0:2 volt a vereség aránya s ha összeadjuk a kettőt, pontosan a nagy német csapat 1:5-ös vereségének az arányához jutunk, melyért most Bécs válogatottai revánsot vettek. Magyar oldalon az *elbizakodottság* volt a tanácsadó, a bécsiket viszont a *győzelem vágya hevítette* s a kettőből adódott a vereség tényе. És még valamiből, *a bécsiek tudásából, technikai felkészültségéből, abból az ötletes támadószellemből, ami Bécs futballsportját világhíressé tette.* Bécs kitartott a jól bevált utakon, hű maradt a tradíciókhoz és miért is változtatott volna stílusán, mikor minden sikerét »maradi játékfelfogásának« köszönhette. Nem így azonban nálunk. A stílusviták mérgező hatása hosszú évek óta rányomja bélyegét futballsportunkra. *Visszás állapotokat teremtett, melyben a tradíciókra épített fejlődés zavartalansága alig biztosítható.* Hogy ebben a káoszban azután néha győzelmek is születnek, az csak a magyar fajta sportra termettségét igazolja, *de semmiesetre sem érdeme a rendszerrel végrehajtott szellemi és testi nevelőmunkának.*

A *Bécsben* játszó magyar csapat lényegesen gyöngébb teljesítményt nyujtott, mint egy héttel ezelőtt Budapesten. Vonatkozik ez elsősorban *Zsengellérre*, aki érthetetlen formahanyatláson ment át egy hét leforgása alatt. De a csapat többi tagja sem küzdött annyi odaadással, sok volt a hiba és a szerencse sem vette pártfogásába a magyar együttest. A közvetlen védelem átlagteljesítményt nyujtott, a fedezetsornak is volt már jobb napja, a csatársorban pedig hiába dolgozott *Dudás* és *Sárosi I.* ragyogóan, *megértő társak hiányában meddőségre voltak kárhoztatva.* A bécsiek közül *Raftl* kapus és *Binder* középcsatár volt a legjobb. *Góllövők:* Binder, Dudás, Binder, Binder voltak. *A bécsiek harmadik gólja lesből esett.* A jugoszláv Stefanics gyöngén vezette a mérkőzést.

Budapesten az utánpótlás csapatai találkoztak. Itt is a bécsiek győztek 2:0-ra. A mérkőzés nagy részében a magyar csapat volt fölényben a góllövésben azonban nagy balszerencse kísérte vállalkozásait. *Négy kapufát lőttek a magyar csatárok és legalább négygyszerennyi »holtbiztos« helyzetet hagytak kihasználatlanul.* A bécsiek mindkét gólját *Epp* középcsatár lőtte.

× **Amerika kéri az olimpiászt.** *Helsinki és zágrábi jelentések szerint az Egyesült Államok közölték mind a finn, mind a német olimpiai rendezőbizottsággal, hogy az európai helyzetre való tekintettel készségesen átveszi az 1940. évi olimpiai megbizásokat. Az amerikaiak tervei szerint a téli olimpiász Lake Placid-ban, a nyári pedig Detroitban lenne.*

× **Budapest szabadfogású birkózóbajnokai.** *Légsúlyban* Bencze Lajos, *pehelysúlyban* Szőke Ferenc, *könnyűsúlyban* Tóth Ferenc, *váltósúlyban* Sóvári Kálmán, *középsúlyban* Kovács Gyula, *félnehézsúlyban* Tarányi József, *nehézsúlyban* Botond József.

× **Meglepetés Kassán.** A híres őszi kassai maratoni futóversenyt az idén is megtartották, mint Magyarország bajnokságát. Az ezelőtt oly sok külföldi futót starthoz állított kassai verseny ezúttal csak magyar résztvevőkkel folyt. *A 39 versenyző közül az eddig alig ismert Kiss József került ki győztesként a küzdelemből 2 ó 47 p 6 mp-es idővel.* A második helyet *Liptay* foglalta el 2 ó 58 p 42 mp-cel. Csak harmadik tudott lenni a favorit *Mucsi*, akinek ideje 3 ó 1 p 4 mp volt.

× **A gyephokkibajnokság vasárnapi eredményei:** BBTE—AHC 4:1, MHC—SzHC 6:0.

× **Komjádi Kupa mérkőzések.** MAC—MAFC 12:0, UTE—MTE 11:1, MTK—WMTK 5:0, BEAC—NSC 5:0, III. ker.—VAC 5:2.

Váltson bérletet a Vígszínházba!

Régi bérlőink kívánságára az **idei bérletváltás határidejét október 15-ig meghosszabbitottuk.**

Közelebbi felvilágositást ad a

Vígszinház Gazdasági Hivatala,

V., Pannonia-utca 1, Telefon: 115-344.

NAGY EMBEREK MAGÁNÉLETE

A *nagy egyéniségek* korszakát éljük! Az elmult két emberöltőnek is voltak messze kimagasló politikai vezéregyéniségei, de hol van ezeknek hatalma, befolyása, az egész földkerekségre kiterjedő vonzóereje egy *Hitler*, egy *Mussolini*, egy *Stalin* világrengető poziciójától? Ugy hisszük, nem időszerütlen és nem érdektelen ma, éppen ma, *korunk hőseinek magánéletéről* szólni és *legjellemzőbb emberi tulajdonságaikról*, amelyek alig ismeretesek a nagyközönség előtt.

Hitler

A Harmadik Birodalom vezére hivatalos iktákon, előterjesztéseken és jelentéseken kivül *nem pazarolja idejét olvasmányokra.* Saját kijelentése szerint a versaillesi szerződés históriai okmányát tanulmányozta minden nyomtatott irásmü közül a legtöbbet életében. Ifjusága óta nem hagyta el Németország területét (ha Flandriában és Franciaországban eltöltött másfélévét a világháboru idején nem számitjuk külföldi utazásnak és rövid látogatását 1934-ben Mussolininál, Velencében). Nem beszél idegen nyelveket. Személyes érintkezésben szivélyes, közvetlen. Szemtől-szembe nem teszi a robusztus, cselekvési képességtől sugárzó férfiu benyomását, mint Mussolini, vagy Stalin. Már az öltözködése is mindig egyszerü és köznapi. Alig látni rajta mást, mint kétsoros kék ruhát, barna inget, a sohasem hiányzó trenchcoatját és puha kalapot. *Irodalom iránt nincs érdeklődése, viszont rendkivül muzikális.* (Wagner döntő befolyást gyakorolt az életére.) Ha ráérő ideje van, sohasem mulaszt el egy Wagner-előadást az Operában és a bayreuthi ünnepi játékoknak állandó látogatója. Nagy elhatározásai előtt, vagy ha nehezen jön a szemére álom, rendszerint elküld Hanfstängel barátjáért, aki brilliáns zongorás és gyakorta a hajnali órákig hallgatja zenetermében Wagner, Schumann, Verdi és Beethoven remekeit. Evés és ivás merőben alárendelt jelentőségü dolog. *Nem dohányzik (még közelében sem szabad cigarettázni vagy szivarozni), keveset eszik. Vegetáriánus.* Reggel és délután kávézik és ha Berlinben van, hetenkint egyszer átmegy a kancellári palotából a Kaiserhof-szállodába, ahol egy kis csésze csokoládéval delektálja magát. *Főtáplálléka a főzelék* (de nem németesen, hanem izesen elkészitve) és a vajjal habart tojás. Édesanyján kivül, akit imádott, nincs asszonynak szerepe Hitler életében. A náci-program egyik sarkalatos pontját maga a Vezér vetette papirra, még 1921-ben, hogy *a német népet fel kell szabaditani a modern erotika fojtogató bódulatából* ... Egyébként hölgyekkel szivesen társalog és mindig mély meghajlással és kézcsókkal bucsuzik. Nem sportol. Évek óta egyazon nagy Mercedes-Benz-kocsit használja, az utóbbi időben leggyakrabban repülőgépen utazik. Mióta átvette a hatalmat, *mindössze kétszer ült vonaton* ...

Mussolini

A predappiói kovács fia, Benito Mussolini, *hajszálnyira olyan magas, mint Napoleon volt: 1.65 méter.* Bár évekig kemény testi munkát végzett (kömivességet), *a kezei feltünően finomak, mint egy régi arisztokratáé vagy egy nagy iróé.* Legszivesebben a fascista milicia káplári egyenruháját viseli. Mussolini korunk egyetlen diktátora, akit virágzó, nagy család vesz körül és akár Napoleon, *a Duce is teljes odaadással foglalkozik családja ügyes-bajos dolgaival.* És akárcsak Napoleon, *leginkább családtagjaiban bizik meg.* Egyetlen és legmeghittebb barátja *testvére*, Arnaldo volt, a Popolo d'Italia kiadója. A Marcia su Roma után hónapokig fájdalmas gyomorbaj kinozta. *Azóta főtápláléka a gyümölcs és a tej.* Étrendje: reggelire egy pohár világos kávé és gyümölcs, ebédje erőleves (tyukból vagy marhahusból főzve), sok gyümölcs, este narancs, füge és banán. *Tizennyolc év óta hust nem evett a Duce, ünnepélyes lakomákon legfeljebb egy szelet fehér halat.* Rajong a testgyakorlatokért és *rendszeresen sportol.* Naponta egy órát lóháton ül a Torlónia-kertben, de halászik is és uszik és nagyokat sétál. *Nem dohányzik és nem iszik.* Társadalmi érintkezését az utolsó tizenöt évben teljesen leredukálta. Ő maga irja 1928-ban megjelent önéletrajzában: „Mióta a hatalom sulyát és felelősségét viselem, soha egy arisztokrataszalon, vendéglő vagy kávéház küszöbét át nem léptem". Rendszeresen hat órát foglalkozik naponta államügyekkel. *Példátadóan rendszerető.* Pézndolgokkal egyáltalában nem foglalkozik. *1932 óta buzgó katolikus.* A fasizmus birálóit és támadóit, a külföldi sajtót a pokolba kivánja, de mint vérbeli ujságiró *meleg vonzalmat érez a sajtó munkásai iránt. Ujságirőbarát!* Rengeteg interjut adott és ad a mai napig. Napjából négy és félórát *olvasásra* és *gondolkozásra* „takarit meg", mint ismételten mondotta. Hibátlanul beszél *franciául és németül*, 1925-ben kezdett *angolul* tanulni, hogy „a Times vezércikkeit megértse". Mit gyülöl leginkább: a butaságot, a pénzt, a macskákat és az öregséget. Mit szeret leginkább: Rómát, Edda lányát, a parasztokat, könyveket, a repülőgépet és a tempót.

Stalin

A keleti diktátor. Hitlerhez és Mussolinihez hasonlitva rossz, száraz, álmositó szónok. Személyes érintkezésben mégis szuggesztiv, lenyügöző, H. G. Wells szerint egyenesen *„lehengerlő"*. Hivatalos érintkezésben: kiméletlen, érdes, szükszavu. Lady Astor szemébe szegezte a kérdést: *„Meddig megy még az öldöklő hadjárat párthivei ellen?"* Stalin vállatvont: *„Ameddig szükségesnek tartom"* Ő magát a kommunista dogma papájának tartja. Nyiltan kijelentette a multévi pártgyülésen: *„Én és a bolsevizmus egyek vagyunk, elválaszthatatlanul."* Igazi neve: Yossif Wisarionowitsch Dschugaschwili, a Tiflis melletti Gora városban, Georgiában született, *most október 1-én lett hatvanéves.* Lenin adta neki a *„Stalin"*-nevet, ami oroszul *acélt* jelent. Georgiai kiejtéssel beszél oroszul. Szemináriumot végzett orthodox kispap. Lenin koporsóját Zinovjev és ő vitték a vállukon, vöröskatonák sorfala között. Egyik katona rongyos lábbelijével a koporsó felé rugott. A menet megállott, *Stalin levetette csizmáját, a katona lábára huzta, aztán vállára kapta a koporsót és vitte tovább.* Nem Ámokfutó és nem bárdolatlan paraszt. Edennek, aki 1935 tavaszán meglátogatta, *Platoból, Don Quihoteból és Daudetből idézett.* 1933-ban maga elé citálta a bolsevista irókat és kegyetlenül lehordta őket: *„Shakespearet, Goethét és a klasszikusokat olvassátok, különben a kutya sem fog olvasni benneteket!"* Külföldi látogatóival szemben *borzadályosan szerctetreméltó*, majdnem alázatos, angol, francia és német kapitalistákat, akikkel importügyekben tárgyal, rendszerint igy szólitja: *„Messieurs les bourgeois"*. Egyedüli a diktátorok között, akinek *a humor iránt érzéke van.* A moszkvai Kremlben él, ami nem egy épület, hanem *épületтömb*, negyven házzal, templommal, kaszárnyákkal, kertekkel. Három szobában lakik. Ugyanugy őrzik, mint Hitlert vagy Mussolinit. Három Pacquard-autón közlekedik, amit ugy kell érteni, hogy *ő a középső Pacquardban ül, a soffőr mellett.* Mindig nyakig gombolt, zöld orosz kabátban jár, lovaglónadrágban és halinacsizmában. Egy hétig dolgozik reggeltől estig, aztán két napot vidéki házában tölt. Nagyon kedveli az operát, a balettet, a mozit és a sakkot. *Szüntelenül pipázik!* A pipája étkezés közben is a tányérja mellett füstölög. Szereti a vodkát, sokat iszik és birja az italt. Első felesége 1917-ben tüdőbajban halt meg, két év mulva elvette egy öreg forradalmi barátjának, Aljulev lakatosnak 16 éves lányát, aki hét év előtt rejtelmes körülmények között váratlanul meghalt. Három gyermeke van és két meghitt barátja, *Vorosiloff* és *Kaganovics*. Egy szerüen *„Tovaris Stalin"*-nak cimezteti magát. Az amerikai követ egyszer este kereste fel. Stalin Vorosiloffal és Kaganoviccsal a zongora mellett ült, harmadik felesége, Kaganovics huga orosz nótákat játszott, a végtelen orosz birodalom három ura teli poharakkal ütötte a taktust és összeölelkezve daloltak ...

— **Várható időjárás a következő 24 órára:** *Mérsékelt keleti-délkeleti szél. További felhősödés. Több helyen, főleg az ország déli részén, már eső. A hőmérséklet alig változik. Az éjszakai fagy megszünik.*

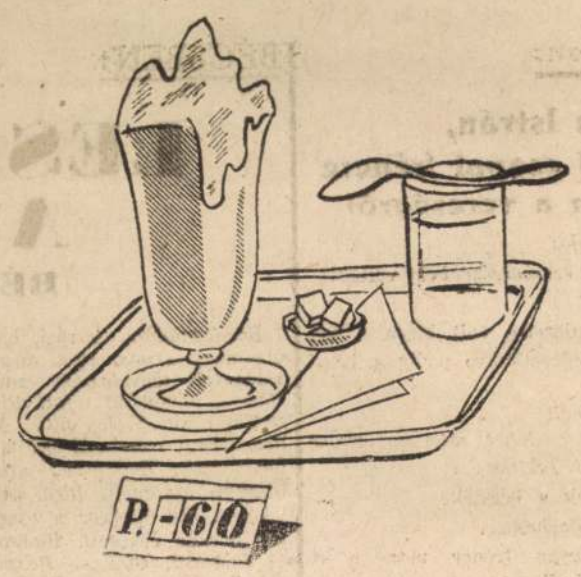

...EZÉRT A PÉNZÉRT

48 órán át

RAGYOGÓAN VILÁGITHAT

TUNGSRAM

KRYPTON

LÁMPÁVAL

NAGYON GAZDASÁGOS A KRYPTON LÁMPA ÁRAMFOGYASZTÁSA

Hirtelen meghalt Körmendi-Frimm Ervin festőművész

— A Hétfő Reggel tudósitójától. —

Vasárnap reggel 7 órakor a Szent István-kórház egyik különszobájában meghalt *Körmendi-Frimm* Ervin, az ismert festőművész. Pár nappal ezelőtt szállitották be a kórházba.

vasárnap agyvérzés következtében hunyt el.

Az 53 éves *Körmendi-Frimm* Ervin néhány héttel ezelőtt még friss energiával dolgozott, műtermében egész sereg megkezdett vászon maradt. *Körmendi-Frimm* Ervinnek jelentős szerepe volt a magyar-német kulturkapcsolatok kiépitésében, annak idején a hürnbergi kiállitás megrendezésében vett részt s akkor magas kitüntetést kapott.

Kedden délután temetik a rákoskeresztúri temető halottasházából

az evangélikus egyház szertartása szerint a tragikus hirtelenséggel elhunyt kiváló festőművészt.

BULICZ

drága kisfiam, gimnáziumban minden rendben, megértéssel és szeretettel, kétségbecsve várunk.

Nyasi és édesapád

Tizenhét éves, 169 cm magas, barna, hullámos haju, szürke szemü

fiú eltünt!

Zöldesszürke felöltőt, fekete ruhát viselt — kalap nélkül. Aki tud róla, **jutalom ellenében** jelentse kiadóhivatalunknál: Révai-utca 4. sz.

Szerezze meg

Ön is a lehetőségét annak, hogy ne legyen kedvetlen, kilátástalan az élete, hanem **bizalma, reménysége** legyen egy **szebb élet és boldogabb jövő iránt!**

Vegyen

osztálysorsjegyet! Önmagának és családjának tesz szolgálatot, mert mihelyt sorsjegye van, már meg is szerezte a **jólcső reményt**, hogy **10, 15, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 100, 300, 460 ezer**, sőt szerencsés esetben **700.000** pengőt is nyerhessen!

Mindenkinek

és minden egyes sorsjegynek egyenlő a nyerési esélye, de sorsjegy nélkül **nem lehet nyeremény! Tehát szerencse fel! A huzások október 14-én kezdődnek! Rendeljen még ma, fizetni van ideje legkésőbb a huzás előtt. I. oszt. sorsjegyek ára osztályonként:**

Egész	Fél	Negyed	Nyolcad
28 P	14 P	7 P	3½ P

az összes hivatalos főárusitóknál.

Karosszék

LATABÁR

SZELECZKY ZITA, RAJNAY GÁBOR

Kotild néni!

Sikeréről beszél az egész város! Este 8 órakor, vagy vasárnap délután ott leszek az **Andrássy Szinházban!** Három órán át kacagunk!

Dudus

..... és ismét

TÓTH BÖSKE

a **VICTORIA SÖRÖZŐBEN**

LAKATOS TÓNI ÉS MISI muzsikál

GRÓF A. TELEKI ÉVA

művészeti intézete, VI. Nagymező-u. 8. (v. Ernst-muzeum)

I. művészeti aukció ma és holnap d. u. 4 órától

Egy előkelő gyüjtő magyar remekművei

Barabás, Brocky, Munkácsy, Lotz, Markó, Mányoky, Zichy, Böhm stb. mesterművei, továbbá bu'orok, ezüstök és egyéb műtárgyak.

A **rádió** ma d. u. 6-kor közvetiti a

Szivek muzsikája

cimü 20th Century Fox-film

IRVING BERLIN slágereit

Bécsi telefon:

Tóth István, a válogatott csapat trénere nyilatkozik a vereségről

— *Miért kaptunk ki?*

— Mert a bécsiek *szerencsésebbek* voltak!

— Taktika?

— A két szélső fedezetre volt bízva a két szélső csatár, centerfedezetünkre pedig a bécsi centercsatár.

— Milyen taktika ez?

— *Nincs ennek neve, lehet mondani angol taktika, középeurópai taktika...*

— Hogyan játszottak a bécsiek?

— *A régi bécsi stílusban...*

A legkiválóbb magyar tréner mondja el kritikáját a játékosokról.

— *Csikós:* bevált. Jól védett. *Pákozdy:* eleinte elkövetett egy-két rutintalanságot, de aztán végig egyenletesen jó volt. *Biró:* megbízható. *Pázmándy:* a legjobb. *Sárosi Béla:* a legtöbbet dolgozott, de néhányszor magára hagyta Bindert. *Szalai* (Nemzeti): ugyanolyan volt, mint Pázmándy, viszont sérülése miatt második félidőben az ujpesti *Szalai* játszott — rosszul. *Kincses:* össze-vissza futkározott. Egyszer adja be jól a labdát, abból is gól lett. *Sárosi dr.:* a mezőnyben mindenki fölé emelkedett, épített, de a kapu előtt megtorpant. Nem lőtt kapura. Ennek ellenkezőjét tette *Dudás.* Ő többször lövöldözött, sajnos, sikertelenül. *Zsengellér* kinosan gyenge volt. *Gyetvai* se mutatott különösebbet.

— Mit szól a jugoszláv játékvezetőhöz?

— Egy szót sem. *Két bécsi gól lesből eredt...*

A BUDAPESTI AMATŐRÖK FÖLÉNYES GYŐZELME

A Hungária-uti sporttelepen tartották meg a nagy seregszemlét a *BLASz* és a *MOVE* futballistái között. *BLASz—MOVE* ifjusági válogatottak: 4:1 (3:0). *Rottkó, Fekete, Kiss,* illetve *Iritzfalvy* volt a góllövő. Biró *Moldoványi.* — *BLASz—MOVE* válogatott. 6:1 (1:1). *Macska-egérharc. Simon* és *Horváth II.* szerepelt a legjobban.

A MAC nyerte a hosszutávu, a BBTE a rövidtávu csapatbajnokságot

A Margitszigeten szombaton és vasárnap rendezték a csapatbajnokságokat és a stafétabajnokságokat. Vasárnap a *MAC* 8 p. 01.8 mp. idővel nyerte meg a *4×800-as* stafétabajnokságot. A 4×200-as stafétában a *BBTE* vitte el az elsőséget 1 p. 29.8 mp. idővel. Az *5000 méteres* futás csapatbajnokságában a *MAC* volt az első, utána az *UTE*, majd a *Testvériség* következett. *Egyénileg Csaplár András (MAC) győzött 14 p. 47.2 mp. kitünő idővel.* Második *Németh* (MAC) 14 p. 48 mp., harmadik *Szabó* (MAC) 14 p. 53 mp., negyedik *Kelen* (BBTE), ötödik *Esztergomi* (BSZKRT). *Szélcsendes időben Csaplár revánsot vett Szabó Miklóson a multheti vereségért. Az utolsó 1400 méteren Csaplár behevágott és biztosan győzött. Németh egyéni rekordot futott.* Az ifjusági bajnokságban *Zoltai* (UTE) 8 p. 59.4 mp.-re javitotta meg a 3000 méteres sikfutás ifjusági rekordját. A csapatversenyt a *BSZKRT* nyerte meg. *Kulitzy a diszkoszvetésben 48.78 méterrel dobott.*

TENNISZEZIK A MINISZTÉRIUM...

Érdekes „kihivásos" mérkőzést vivott egymással a Kereskedelmi Minisztérium és a Statisztikai Hivatal tenniscsapata. A minisztériumiak között szerepelt Asbóth József, kitünő bajnokunk is, s az ő halhatós „nevével" 8:2 arányban a kereskedelmi minisztérium győzött. Asbóth egyébként 6:1, 6:1 arányban verte Radickét, a párosban pedig ifju bajnokunk dr. Raggambi Flurk Istvánnal, volt rekorder sprinterünkkel az oldalán győzedelmeskedett a Radicke—Vass kettős ellen. Jó tenniszpropaganda volt a mérkőzés. Az 500 fényi közönség sorában ott láttuk dr. Dobrovits Sándort, a Statisztikai Hivatal elnökét, dr. Lászlo Béla miniszteri osztályfőnököt, a kereskedelmi minisztérium elnöki osztályának a vezetőjét.

OSTENDE
délután
A. HEINEMANN
koncert-jazz zenekara
Esténként
A. HEINEMANN
koncert-jazz zenekara
A világhirü
RAJKÓK
LENDVAI JÓSKA cigányzenekara
ORBÁN SÁNDOR
énekel.
NAGYSZERU KONYHA!

BÉCSBEN:

LESBŐL KAPTUK A GÓLOKAT!

BÉCS-BUDAPEST 3:1 (1:0)

Bécsi stadion. A régi, hagyományos és mindig nagy szinvonalon mozgó *osztrák—magyar* válogatott mérkőzések utóda: *Budapest és Bécs válogatott futballistáinak mérkőzése.* 30,000 nézö. Szeles idő. A két csapat tagjai libasorban vonulnak fel a pályára. Kölcsönös üdvözlések. Budapest csapata eredeti összeállításban szerepelt. *Biró* szombaton a vonatról lekésett, de éjfélkor a csapat után ment, reggel Bécsbe érkezett. Budapest csapata: *Csikós — Pákozdi, Biró — Pázmándy, Sárosi III., Szalai* (Nemzeti) — *Kincses, Sárosi dr., Zsengellér, Dudás, Gyetvai.* Bécs csapata: *Raftl — Thaler, Schmaus — Hanreiter, Hofstädter, Skoumal — Ostermann, Reitermayer, Binder, Safarik, Pesser.* Játékvezető *Stefanovics* (Jugoszlávia). A bécsiek nagy erővel kezdenek. Heviti őket a vágy, hogy *revánsot* vegyenek a német válogatottnak Budapesten elszenvedett 5:1 arányu vereségéért. *Támadnak!* Dolgozik Budapest védelme. *Ostermann* lövését *Csikós* elvetéssel védi. *Gyetvait* kornerra szerelik, beadását Raftl fogja.

Binder, a hosszulábu bécsi bombagyáros előretör.

Biró szereli. *Kincses* elrohan. Beadja a labdát, amelyet *Sárosi dr. Gyetvai* elé talál, de a magyar szélső csatár *mellé* vágja. Budapest támad, de nincs szerencséje. Bécs előrenyomul — *szerencséje van*

Pázmándi kornerre szereli Pessert. A sarokrugás középre száll. Ketten emelkednek fel a levegőbe érte: Binder és Szalai. Binder magasabb, elfogja a labdát és a budapesti kapuba fejeli. 1:0. (25. p.)

Viharos bécsi támadás. Pákozdi megakasztja. Balszerencse öh: *Gyetvai* lefut, beadását *Zsengellér* kapufának fejeli, a labda visszapattan *Dudáshoz*, akinek lövését a kapufa töve tartóztatja fel. *Sárosihoz* pattan, átadja a szabadon álló *Kincsesnek*, lövését *Raftl* megkaparintja. *Vége az első résznek.* A második félidőben *Schmaus* helyett *Wagner*, a Nemzeti Szalaija helyett *az ujpesti Szalai játszik.* A szél alábbhagyott. *Dudás* átadását *Zsengellér* elrontja. Sárosi dr. tör előre a labdával, közben *repülőgépek jelennek meg a stadion fölött.* A labda is „elberreg" a kapu mellé. *Safarik* bombáját *Csikós* csak kacsaugrással tudja elfogni, *Ostermann* lesből elfut, Pákozdi csak az utolsó pillanatban teszi ártalmatlanná. *Binder* kitör, *Pákozdi* szereli. Szabályos akció, de a tribün egyrésze

füttyorkánba kezd.

Még pfujolnak is. Miért? A 15. percben egyenlítés:

Sárosi szökteti Kincsest, aki lefut, aztán szépen középre adja a labdát, amelyet a nagy erővel érkező Dudás fejével a bécsi kapuba nyom. 1:1.

Megnyerhetjük a meccset. Hanreiter megsérül. Kiviszik a pályáról. Állitólag csontrepedést szenvedett. Támadásaink gyengék. 28. percben *Szalay szabálytalanul akasztja meg Reitermayert.* Szabadrugás 40 méterről.

A labdát Ostermann kapja, aki mindjárt a lesen álló Binderhez továbbitja. A játékvezető nem lát lest és Binder kapuba fejeli a labdát. 2:1.

Megint a bécsiek vezetnek. Safarik kézzel üti maga elé a labdát, a biró sipja néma — *szemüveget a birónak* —, Safarik előretör, de Csikós kifut és ellövi a labdát. Itt a nagy gólhelyzet: *Dudás előremegy, váratlan fordulattal a fedezetlenül álló Sárosi Gyurkához továbbitja a labdát. Ott áll Sárosi lövésre lendült lábbal, de az utolsó pillanatban berobog Zsengellér és rosszul lövi a labdát kapu mellé.* A bécsiek fokról fokra erősebben küzdenek. Reitermayer az üres kapu mellé lő.

A 32. percben Reitermayer szökteti a lesen álló Bindert, aki még Csikóst is kiveszi és beállitja a 3:1 arányu végeredményt. Ez is lesgól volt.

Mi többet támadunk, a bécsiek kevesebbet. Az utolsó percekben Dudás bombáját Raftl ökölvágja kapu mellé. Az eredmény nem változik. Kölcsönös üdvözlések után ér véget a mérkőzés.

BUDAPESTEN:

Két gól és más semmi...

Bécs/b—Budapest/b 2:0 (0:0)

Az Üllői-uti pályán 5000 néző foglal helyet. *Ideálisan szép futballidő van.* A magyar csapatban *Váradi* betegen jelentett, helyette *Rozsáli* a jobbszélső és a csatársor további négy helyén *Fekecs III., Olajkár II., Déri* és *Tolvaj* szerepel. Balfedezet Vig helyett *Balogh*, a Nemzeti játékosa.

Martinek, a bécsiek hóriborgas kapusa kelt az első percekben *nagy derültséget.* A *kétméter magas fiu* ugy kapja kézbe a labdát, mint a *legyet.* Félórán keresztül *hihetetlenül gyenge játék folyik.* Nincs lendület egyik csapatban sem és a közönség egyelőre némán figyeli *az unalmas vergődést.* A 32-ik percben szörnyü *csatlés-botlás* után *Déri* végre remekül lő, *Martinek* fogja a *„bombát"*, de ugy *ingadozik* jobbra-balra, mint *a jegenyefa a szélviharban.* Nyomban utána megint a kis *Déri* szökik, a kapu előtt felvágják, *„hetet bukfenceznek"* a balösszekötő. *Olajkár II.* lövése végre csatáraink részéről rövid *„tüzijátékot"* indit meg, de — eredmény nincs.

(A szünetben a folyamőrzenekar szórakoztatja a közönséget. A hangverseny minden száma zajos sikert arat. A nézők hálásak... A mutatott játék után ez nem is csoda.)

Szünet után sem változik a helyzet. A közönség felháborodottan *kifütyüli* a csapatot és az *elégedetlenség* csak fokozódik, amikor a 10-ik percben *Hoffer beadását Epp belövi. 1:0-ra vezetnek a bécsiek.* A magyar csapat változtat az összeállitáson. *Olajkár II.* és *Polgár* helyet *cserél.*

Most van egy kis lendület a játékban. A magyar csapat felhagyott a taktikával. A hátvédek nem a szélsőket őrzik és *öt csatárral* támadunk. *Polgár* a jobbszélről ad be, *Fekecs* két lépésről is hibáz, utána *Rozsáli a kapufát találja el*, most határozottan *balszerencsénk* van. *Polgár remekel!* Van benne vállalkozó kedv, igyekszik, de segitőtársak nélkül *semmit sem ér egy csatár akarata.* Már alig lehet valamit látni, az Üllői-uton égnek a villanylámpák. De azért látni, amint *Fekecs kapufája* után *Déri* két lépésről *Martinek* lábának lövi a labdát. *Felhördülés, sóhaj, lemondás és — hazafelé indulás.*

És azután: *kapu mögé rugott kornerek* és a 36-ik percben ujabb bécsi gól: *Epp lőtte ezt is!*

Szóval *a gyenge bécsi csapat 2:0* arányban legyőzte *az ügyetlen budapesti együttest.*

Sok néző ment haza fejfájással...

Szentkorona Kupa-mérkőzések

Szombathely: Nyugatmagyarország—Középmagyarország 2:0 (2:0). Előtte az ifjusági csapatok mérköztek. Középmagyarország 3:2 (1:0) arányban győzött. **Pécs:** Délnyugatmagyarország—Délmagyarország 2:2 (2:2). A gólokat Kolozsi (2), illetve Jánosi (2) lőtte. Turmannt, a második félidő 42. percében a játékvezető kiállitotta. **Debrecen:** Keletmagyarország—Északmagyarország 1:0 (1:0). Meglepetés. Az egyetlen gólt Csancsinov szerezte.

Komjádi Kupamérkőzések: *MAC—MAFC 12:0 (6:0) — UTE—MTE 11:1 (5:0) — MTK—WMFC 5:0 (4:0) — BEAC—NSC 5:0 (3:0).*

Gázlőző tanfolyamok Budán

A Volt Iskolatársnők Szövetsége folyó évi október havában a következő tanfolyamokat rendezi: 1. **Kezdők részére** október 2-től minden hétfőn és csütörtökön. 2. **Haladók részére** október 3-tól minden kedden és pénteken. Tandíj anyagmegtérítéssel együtt 20 pengő. 3. **Garcon tanfolyam** (egy tál étel) október 7-től minden szombaton. Tandíj anyagmegtérítéssel együtt 12 pengő. 4. **Háztartási alkalmazottak részére** október 4-től minden szerdán. Tandíj anyagmegtérítéssel együtt 8 pengő. A tanfolyamok 6 hétig tartanak mindenkor délután 5—8-ig. Beiratási dij nincs. Beiratkozás a II., Batthyány-utcai polgári leányiskola irodájában naponként délelőtt 11-től 1 óráig és közvetlenül a tanfolyamok megkezdése előtt. Telefon: 151—869.

RÖVIDEN

Fábián József, a Nemzeti Bajnokság uj ügyvezetője hétfőn kezdi meg működését. *A régi szakértő sportember munkásságát osztatlan bizalom kiséri.*

Gyephoki-derby. BBTE—AHC 4:1 (0:0). Durvaságtól mentes, szép mérkőzés. Háray, Bikár és Berkes (2) voltak a gólszerzők.

Lőrincz Márton olimpiai birkózóbajnok bomba formában! A vasárnap rendezett Budapest szabadfogásu birkózó bajnoki versenyen *percek alatt három ellenfelét két vállra fektette.* A legyőzöttek közt volt *Simon* (WMTK), a magyar bajnok is.

Budapest szabadstilusu birkózóbajnokságában *Tarányi* (Debreceni Vasutas) félnehézsulyban, *Bencze* (UTE) a légsulyban győzött.

Meglepetés a Kassai AC marathoni futóversenyen. A győzelmet *Kiss* (BSE) szerezte meg 2 óra 47 p 06 mp idővel, 2. *Liszkai*, 3. *Mucsi*, 4. *Gyimesi.*

Nagy Béla ismét legyőzte a német Hoffmannt a motorvezetéses kerékpáros versenyen. Husz kilométeren Hoffmann lett az első, de a harminckilométeres szamban Nagy Béla fölényesen nyert. Az egyórás párosversenyben a Nótás—Éles kettős 42.010 méteres teljesitményével győzött és közben három részrekordot javitottak meg.

Hufnagel (Corvin ASE) a Népligetben 1 óra 39 p. 31.6 mp.-el országos rekordot állitott fel a huszkilométeres gyaloglásban.

3 MECCS

Barátságos mérkőzések: **Ferencváros—Lausanne 8:2 (2:1). — Hungária—Érsekujvár 8:3 (4:0). — Szeged—Szolnok 9:4 (4:2).**

LÓSPORT

SZAJKÓ NYERTE A ST. LEGERT

I. **Zuglói dij.** 1. **Bársony** (1½) Balog, 2. Parma (1½) Schejbal, 3. Bianás (2½) Klimscha, Fm.: Ábránd (12) Tamási, Nótárius (12) Kupai K., Blagueur (25) Alt, Patkó Bandi (6) Kajári, Kamasz (12) Kolonics. ½ hossz, 1¾ hossz. 10:18, 10, 10, 10. Bentő 10:51.

II. **Nyeretlen kétévesek versenye.** 1. **Földesur** (6) Schejbal, 2. Ary (3) Klimscha, 3. Torino (2) Teltschik, Fm.: Kolompos (2) Kolonics, Casanova II. (14) Esch Gy., Tramontana (12) Alt, Komárom (20) Csuta, Lacroma (14) Gutai, Salauka (23) Félix, Rolleboise (12) Balog, Maritta (6) Rózsa, Leányka (8) Kajári. 1 hossz, fejhossz. 10:73, 14, 13, 12. Bentő 10:164 és 120.

III. **Magyar St. Leger.** 1. **Szajkó** (3) Gutai, 2. Henricus (5) Klimscha, 3. Nemes (5) Rózsa, Fm.: Hiu (2½) Teltschik, Ezredes (12) Schejbal, Puczur (2½) Weissbach, Casqué (20) Csuta, Récalcitrante (12) Balog, Nyakhossz, fejhossz. 10:39, 17, 20, 20. Befutó 10:260.

IV. **Handicap.** 1. **Amadeo** (8) Pfendler, 2. Ferlő (6) Kolonics, 3. Virulj (4) Teltschik, Fm.: Film (14) Rózsa, Symptom (4) Klimsca, Számadó (14) Csuta, Lator (2½) Schejbal, Sirató (6) Alt, Kopia (14) Csömöri, Pir (14) Szokolai, Fricassée (12) Keszthelyi, Ereszd el (6) Kajári. 1 hossz, ötnegyedhossz. 10:126, 35, 21 13. Befutó 10:583 és 268.

Magyar Lovaregylet október 4, 7, 8-án d. u. 2.15 órakor versenyt tart

V. **Kétévesek eladó-handicapja.** 1. **Fruska** (3) Klimscha, 2. Felvidék (5) Csuta, 3. Herodot (6) Szentgyörgyi. Fm.: Ada Kaleh (12) Alt, Hamupipőke (12) Fodor, Bella fleure (10) Keszthelyi, Fricska (8) Kajári, Para (4) Félix, Furmint (10) Dósai, Barázda (6) Pfendler, Pók II. (10) Török, Vöcsök (6) Krédler, Fecském (10) Horváth K. II., Pavane (12) Máté, Teri (16) Erbeling. ½ hossz, ½ hossz. 10:39, 17, 26, 48. Befutó 10:169 és 371.

VII. **Welter-handicap.** 1. **Aprilia** (4) Kupai K., 2. Rummy (6) Klimscha, 3. Pitypalaty (10) Máté, Fm.: Farandole (14) Husz, Rejtvény (14) Félix, Babona (14) Horváth K., Riadó (2) Gutai, Mutasd meg (10) Balog, Vásárfia (16) Simics, Samaritanus (25) Horváth K. II., Albusz (20) Szentgyörgyi, Babvirág (3) Kajári, Wadelai (14) Keszthelyi, Ékszerdoboz (10) Dósai, Happy Boy (10) Kolonics, Hárfa (6) Pfendler. 1 hossz, 2 hossz. 10:30, 29, 45, 44. Befutó 10:461 és 449.

Kállay Józsefet, a M. L. E. váratlanul elhunyt lovásztelügyelőjét kedden, október 3-án délután ¾4 órakor temetik Alagon.

JOBB SORSOT REMÉLHET
„JOBBSORS" R. T.
sorsjeggyel. Teréz-körut 41.
Britannia szálló mellett.
Telefon: 127-091
Ajánljuk szerencsés sorsjegyszámainkat.
Sürgönycim: „JOBBSORS"

HALLÓ SANGHAI! uj revü nagy siker HAY-YUNG 8 tagu kinai csoport felléptével KOMÉDIÁBAN

BÉCSI ŐSZI VASÁR
1939 okt. 15-21 1939 okt. 15-21
kendkivüli suti kedvezmények
felürmentes márka hitellevelek
Világositást nyujt: A BÉCSI VASÁR MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE: MERTAZÁSI ÉS MENETJEGYIRODÁJA Budapest, V., Vörösmarty-tér 1. Tel.: 186—800 NÉMET BIRODALMI VASUTAK IDEGENFORGALMI IRODÁJA, Budapest, IV. Bástya u. 8. Tel.: 184-99-29 és minden IBUSZ Utazási és Menetjegyirodája.

Karosszék
ROYAL APOLLO
csütörtöki premierjén ott lesz egész Pest

Szerkesztésért és kiadásért felelős:
DR. VANTSÓ GYULA.
Kiadótulajdonos: Hétfő Reggel Lapkiadó kft.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Révay-utca 4. sz. Telefon: 11-58-69, 11-78-68.
Vasárnapi szerkesztőség: Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz. Telefon: 12-45-81, 11-60-42, 43, 44.
Előfizetési ár egy évre 5 P
Nyomatott a Globus Nyomdai Müintézet Rt. közönségépein.
Nyomdaigazgató: Angermayer Károly.

Körmendy György

1904/5 II. – 1908/9

Ferképzomfoiskévk

105. l.

(260) s nagyszabású emlékeink maradtak e századból Timgadban (Thamugadi), az „afrikai Pompeji"-ben, Duggában és Tebessában, valamint a mai Tripolitania területén, ahol az utóbbi évek olasz ásatásai Oea (Tripolis), Sabratha és Leptis Magna nagyszabású mradványait tárták fel. Erősen építkeztek Görögországban, Kis-Ázsiában és Germániában s erre az időre esik Aquincum fénykora is. A legnagyszerűbb alkotások a syriai Baalbekben, az antik Heliopolisban maradtak fenn: a kolosszális Zeus-templom, egy kisebb templom s a „barokk" kis körtemplom s alig maradnak el mögöttük Palmyra hatalmas romjai. A késői római provinciális művészetnek talán legérdekesebb emlékei a nabateusok egykori birodalmában, Arabia Petraeában fennmaradt pompás sziklasírhomlokzatok, elsősorban a petra-i Khasnet-Firun, szinte barokkosan ható fantasztikus architektúrájával.

Diocletianus korában (284—305), majd Nagy Constantinus alatt (306—337) a római építészet utolsó fénykorát éli. Nagyszerű emlékei e korszaknak Diocletianus thermái (amelyek gránitoszlopos tepidariumából Michelangelo a S. Maria degli Angeli-t építette), Diocletianus spalatói és Constantinus trieri palotája, végül Constantinus háromnyílású diadalíve és bazilikája, utóbbi a Pantheon és a Colosseum mellett a római architektúra legimpozánsabb alkotása. Nagy Constantinusszal véget ér a klasszikus Róma építészetének fejlődése s azt a keresztény-ség hőskorának építőművészete váltja fel. — Irodalom: *Anderson-Spiers*, The archit of Grece and Rome (London, 1902). Choisy, L'art de bâtir chez les Romains (Párizs, 1873). *Durm*, Baukunst d. Etrusker u. Römer (Darmstadt, 1885, 2. kiad. Stuttgart. 1905). *Noack*, Die Baukunst des Altertums (Berlin, é. n.).

II. *Szobrászat és festészet.* A R. két fontos alkotóelemre vezethető vissza: a görög hatásra, mely már a krétai

Körmendi Frim Ervin

A Mücsarnokban rendezett tavaszi tárlaton értékes alkotásokat mutattak be az itt felsorolt müvészek:
Szőnyi István, Gombos Lilly, Makoldy József, Belányi Viktor, Csuk Jenő, Kálmán Péter, Korányi Felicita, Körmendi Frim Ervin, Tornyai János, Krusnyák Károly, Leidenfrost Sándor, Kunffy Lajos.
A Müvészet c. rovatban Register sign.-val, "Képzőmüvészeti krónika" cimmel közli a lap a kiállitásról szóló kritikát.

A HÉT, Bp. 1920. május 1.
XXXI. évf. 15. sz. 223. lap.

Körmendi Frimm Ervin MDK

Hegyi táj

Mücsarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

Körmendi Frim Ervin MDK

Alak

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Körmendi Frimm Ervin MDK

Csónakok

Mücsarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

MDK

Körmendi Frim Ervin

Csendélet, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
12 l.

Körmendi-Frim Ervin

Több kiállitásról számol be a Müvészet c. rovatban /- m -/: "Képek a tárlatokon" cimmel. A Nemzeti Szalonban rendezett kiállitáson szerepelnek Krusnyák Károly, Pán Arthur, Körmendi Frim Ervin.
Mindegyik müvészről mond egy rövid jellemzést igy Krusnyák Károly müvészetében komoly próbálkozást lát, Pán Arthur jól és szépen rajzol, Körmendi-Frim csendélete kedvesen dekorativ.

A HÉT, Bp. 192o. szept. lo.
XXXI. évf. 28. sz. 432. lap.

Körmendi Frim Ervin

festő U. 3532

posztimpresszionista

Pesti Napló

1933. máj. 28.

(K. kiállítása.)

Fränkelnél.

1909 Korona metrzetben $\square$ x_0 folyt.

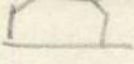

Körmendi Frimm Ervin

l.

Végvári Szolnok

58.1

I was wrong.

Körmendy Gabriella

textil

1921-23.

Kézirat 1930. 85. l.

dultan
~~[illegible]~~ spápasiemmel van ábrázolva. Kezeit
i Oldalt elválasztott hosszú hajat, bajuszt és
ek gallérja álló, rojtos nyakkendője csomóra
l preingallérú és szegélyű mentejének vállvető-
i a kép alatt:

Rókusról czimzett fővárosi kórház főorvosa, és a fővár.
ap. Orvosi Kör volt elnöke, a magy. orvosok és természet-
a orvosi szakosztály ának elnöke, a m. tud. akad. levelező,
t és több tud. társulatok tagja, stb:
Ft.

na
rvérek, Budapesten.

ak nagysága 20·5 cm.

l. p.).

8/98 № 7.

lw. 7/98

Körmendy István

szigorló építészhallg.
1943-44-ben.

MAC. sportegyesületi
szekház terve
repr.

Technika

1945. 246. f. 50. l.

DR. SZAITZ LÁSZLÓ

BUDAPEST, IV.,

Özv. Schmidt

Tisztelettel értesitem, hogy

4 korona — fillért, azaz

felvettem.

Budapest, 190 6. május

Köncs Géza

Körmendi-Frim Jenő

A Lechner Ödön-szoborpályázaton munkája dicséró elismerésben részesült.

N.U.930.IV.10.

Körmendi-Frim Jenő

Tervével résztvett a Lechner-szoborpályázaton.

P.H.930.IV.11.

Körmendy Jenő

(Frim) szobrász

részt vett az alábbi épület szobrászati diszi-tésében.

Tér és Forma

1931. 179. l.

(Az Országos Társada-lombiztosító Intézet székhára.)

BUDAPEST
934 JUIN - 2 16
Sa 62 Sa

Körmendy. Jenő

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi mütárlaton ezüst érmet nyert

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Körmendy Jenő

A barcelonai Arte Moderné-ban rendezett nemzetközi műtárlaton ezüstérmet nyert.-

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Kőrmendi Frimm Jenő

U. 3479

Pesti Napló

1932. ápr. 20.

(Szobbal jelölik meg Budapest O-pontjait.)

vi december hó 5.-én 767 szám alatt kelt
értesitem a tek.Elnökséget, hogy dr.
aki tanácsonak az alsó-dörgicsei, fel -
yi templom helyreállitási munkálataira
számu rendeletemmel kiutalt 1.962 P 50 f.
vonatkozó elszámolása számvevőségem ál-
ltatott és az ugyanannyi kiadással elfo-

Kürmendy Jenő

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton ezüstérmet nyert.

Pesti Napló
1930.II.9.

Körmendi Frimm Jenő

U. 3478

~~gyi miniszternek jelen kelet és ügyszám~~

~~sztályához intézett rendeletének máso-~~

A Madonna-szobor, melyet Budapest Olpontjáns a budai kilometer Lánchidfőnél helyezett el. Fenti szöve repr.

Az Est. 1932. ápr. 21.

590 számu csekkszámla terhére utaljon ki

kezeihez /:cim: Budapest, IX.Hőgyes

15.120/1939.III.szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága t.

Elnökségének,

B u d a p e s t .

Folyó évi február hó 11-én 110 szám
alatt kelt felterjesztésére, tudomás é
megfelelő további eljárás végett másol
ban megküldöm azzal, hogy az összeg el
molás kötelezettsége mellett utaltatot

Körmendi Frimm Jenő

Nobrán

Erőd U. 2875

Nemzeti Ujság

1933. okt 15.

(Leleplezték Sobieski emléktábláját Szécsényben.)

…esen harcol a pedagógus társadalom
…álik az Ön számára is. Kérjük töltse
…t be címünkre bélyegmentesen.
…os idő után Ön is megírná véleményét
…nelyet nemcsak a szerkesztőség, hanem

…radunk

Teljes tisztelettel;

SZABAD NÉP

…dó!

Bélyeg fetragasztása nélkül kérjük a postaládába bedobni!

Ez a küldemény belföldre közönségesként bérmentesítés nélkül is feladható. Az esedékes díjakat bézbesítéskor címzett fizeti

T.

SZABAD NÉP

kiadóhivatala

BUDAPEST,

VIII., József-körút 5

Postafiók 741 1, 2 és 3

Körmendi Frimm Jenő

n. 2886

Esti Kurír

1933. okt. 18.

(Sobieski-emlék-tábla a szécsényi várda falán.)

	saját maga
zertár	" "
	M.kir.honv.közp.gk.tan. osztály
izó ség	M.kir. III.honv.tü. és fegyv.jm.
r	M.kir.I.honv.fog.von.osz t.
l int.	M.kir.I.honv.hörs.korh.
	saját maga
	" "
mühely	M.kir. szfvári rep.tér gondnokság
javitó	M.kir.szombathelyi,tapolcai,debreceni rep.tér gondnokság.
udapest	H.M.törzskülönizmény.

MDK

Körmendi Frim Jenö, szobrász

Pihenés. Mükö.

Bp.Mücs.-OMKT. Nemz.Képzömüv.kiáll./Rend.M.Kir.Vall.-és Közokt.Min./1933 ápr.19.-máj.25.- Kép.tm. 30.l.

Körmendi Frim Jenő MDK

Pihenő, mükő

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőmüvészeti Kiáll.

MDK

MDK

Körmendi Frimm Jenő, vobrán.
(a tőle megszokott jó kvalitás.)

Mucs. - Nemz. képzőmű-kiáll. - Magy. Szemle, 1933 XVIII. 2. -
166. l. Gerevich

~~Ujvári János~~

tovább Körmendi Frim Jenő

Pásztor János

Reményi József

U. 975

Elek Artur = A Műcsarnok téli tárlata. II. A szobrok. Az Ujság. 1913. dec. 2.

~~zeti Muzeumban helyezteteti el. (480 97)~~

Donatello III, Donato di Betti Bardi
tanítványatól:

Madonna a gyermek Jézussal:

Mária ~~[illegible]~~
kinek testéz ~~[illegible]~~ kendő vel-
látható ~~[illegible]~~, ~~[illegible]~~
nélküli ruhája vékony kelm
elhelyezést.
Terracotta domborm
~~Donatelli tanítvány~~

Lapa III

35

448.
15
2240
448
6720

D.

Körplasztr. – „Merengő" – Körmendi Frimm Jenő

Művészet, 1937. II. évf. 10. sz. 126. l.

Bálint Lajos: A Szétesőváros legnyitt

Szabai.

Körplasztika. Madonna-szobor
Hörmendi-Frimm

Pesti Hirlap. 1932. máj. 8. 10

Lelepeszték a magyar utak
kezdőpontjára állitott
Madonna-szobrot

Plasztika

Női szobor a Lánchid budai hidfönél.

Körmendy Fr. Jenö müve.

Katol. Szemle. 1932. II. 54-60. l.

Körmendi Frimm Jenő festő.

Népszava XXXVIII.évf.1910 jan.6.
4 sz. 6 lap.

Grafikusok tárlata.

Körmendy Frim Jenö szobrász.

Katol.Szemle.1932.II.54-60.l.

Körmendi-Frimm (Jenő ?)

Szabrász

Revue de Hongrie

1914. VII. a. XIII. f. 236-238. l.

Téli Zárlat a Műcsarnokban.

Körmendi-Frimm festö.
Jenö.

Mivészet.1907.268.1.

Körmendi/Frimm/ Jenö.

Művészet.1907.268.l.

Körmendi-Fimmu
Jenő nobrán
8 órai Ujság
1916 szl. 3. 31.

Körmendy Jenő szobrán

Tér és Forma, 1931

IV. évf. 175-179. o.
Az Országos Társadalom biztosító Intézet nékhána.

Körmendi Jenö festö.

Művészet.1907.341/43.l.

Körmendi Frimm Jenő festő

Népszava XXXVIII.1910 jan.6.
4 sz.6 lap
Grafikusok tárlata

Körmendi-Frimm Jenő, szobrai

Művészet, 1938. III. évf. 15. sz. 39. l.

Kemse Béla: Téli Tájak a Művészetben.

Körmendi-Frimm Jenő, szobrász

Művészet, 1937. II. évf. 10. sz. 126. l.

Bálint hajos: A Székesfőváros legnyájabb szobrai.

Körmendi Frimm Jenő festő

-

Népszava XXXVIII.1910 jan.6.
4 sz.6 lap
Grafikusok tárlata

Körmendi – Frimm Jenő, szobrász

Nouvelle Revue de Hongrie

1933. XXVI. a. XLVIII. I. 609–613. l.

Gerevich Tibor: Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Körmendi Frimm Jenő, szobrász

Művészet, 1936. I. évf. 3. sz. 421. l.

Kende Béla: Emlékszobrokról (pályázati kritika)

Körmendi Frimm Jenő szobrász
1886 -

Gondviselés

/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Szobrászat, 1900-1919 - Körplasztika - Kompozició

Körmendi Frimm Jenő:
Gondviselés
/ Megvásárolva a téli kiállitason, 1913-14 /

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

MDK

Körmendi Frimm Jenö, éremvésö

különösen kiemelendö.

Dr. Procopius Béla: A Magyar Emlékérem-és Plakett-
művészet. MI.1934 125-127.l.

MDK

Körmendi-Frimm

Pór Bertalan mint a direktorium művészeti szakosztályának vezetője több művészt / Andaházy Kád Kasnyák, Körmendi -Frimm/ a köztualjdonba vett műkincsek begyüjtő brigádjába osztatta be.

145-146.o.

M.T. Képz. Él. 1960.

Körmendi Frim Hugó

siremlékservek

Rosnersiremel

képekkel

MDK

Körmendi Frimm Jenö,szobrász

az Orsz.Társ.Bizt.Int. tornyának szobrai közül az egyiket ö alkotta./Haraszti fehér mészkö, 8 méter magas./

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1912. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 44.l.

Körmendi-Frimm

szobrász

Eötvös Loránd báró és

Jedlik Anyos reliefjei

az alábbi csarnokban

mod

Szegedicmlékcsarn.

A dongólégy

dolgozó.

A szúnyog.

Körmendi Frim Jenő

Márkus László mellszobra, repr.

Bevpestkávé

II 896. l.

Körmendi (Frim) Jenő

párisi szobrász a
jászberényi Petőfi-téri
artézi kút felépítmé-
nyének tervpályázatán
II. díjat nyert.

Magyar Építőművészet

1909. 5. sz. 32. l.

Körmendi Ferő

szobrász

Barcelonai világkiállitás - képzőmüvészeti kiállitása - kiállitási pavillonban - szoborral szerepel.

Plantiba

Nemzeti Ujság
1929.VII.21.

MDK

Körmendy Frim ....? szobrászm.

egyszerüsitett öltözetü, emberi, müveszi megoldást talált. Ugyancsak dijazták.

A biválóbizottság ezuttal ósdi izléssel nyilatkozott, mikor felszólitótta fentnevezettet, h. bemutatott tervét javitva, ismét jelentkezzék egy negyedik pályázatra.

Kende Béla: Az I. honvéd emlék pályázat.
Müvészet. 1936. 2. sz. 42,43.1.

MDK

Körmendi Frimm

Fa Madonnája a Műcsarnokban rend.Szt.István kiállitáson.

/d.m./:Szt.István kiáll. a Műcsarnokban.

Magyarország 1938.máj.24.8.o.

Körmendi Frim Jenő

MDK

Madonna, fa

Műcsarnok 1938 Szent István kiállitás

Körmendi Frimm Jenő MDK

Tanulmányfej, márvány

Műcsarnok 1937 IV.Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Körmendi Frimm Jenő

MDK

Mater dolorosa, gipsz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Körmendi Fórum Jenő

csoportkiállításon szerepelt a Tamás Galériában.

PH 1935. I. 20.

Körmendi Frim Jenő

6 noborum

Neuveti halon. Mundácsy
Cél. VIII. repr. kiáll. kat.
1935 márc. 30 – ápr. 14.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Tiranon, pyrogránit

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

MD K

Körmendi Frimm Jenö, szobrász

Tanulmányfej Márvány.

OMKT. -Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőművk.Kiáll.
Bp. 1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. lo.l.

MDK

Körmendi-Frimm

Két kiállitás. Mai kisplasztika és szoborportré.
Pesti Napló 1935. jan. 20. 13.1.

Körmendy-Frimm Jenő

Szerepelt a Munkácsy-céh kiáll.-án.

N.U.935.III.31.

Körmendi Frimm Jenő

festőművész

Karácsonyi kiállítás - Független Kritikának rendezésében - a Lipótvárosi Társaskörben - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.XII.22.

Körmendi Frimm Jenő

szerepelt az I. nemzeti bárlaton.

NM. 1933. IV. 20.

Kőrmendi Frimm Jenő

fülő akt c. szobormüve

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Körmendi Frim Jenő

Alkotása szerepel a Magy.Képzőművészek Egyesületének kiáll.-án.

Ujság,934.XII.8.

Körmendi Frimm Jenő

Petry Pál arcmása

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Körmendi Frim Jenő

l.

Ernst Múzeum kiáll.

146. sz.

1934. márc.

A magy. kir. központi statisztikai hivataltól

ad 1935 évi 400 szám.

Nyg. dr. Szentiványi Gyula

titkár úrnak,

H. VI.

u. p. Aréna-út 41.

Hivatalból.

Díj átalányozva

Körmendi Frimm Jenő

Akt, és Maria c. szobornuvei, repr.

Képzőmuvészet

1934. 94. l.

32

~~32~~

~~28~~

1

8–

Körmendi Frimm Jenő

koll. kiáll. az Ernst Muzeumban. 2 műve repr. Esetleg lásd.

Képzőművészet

1934. 92. l.

(Az Ernst-Muzeum csoportkiállítása.)

A cikk

Udvary Pál

csomagjában

Körmendi Frim Jenő

Bpest. 0-s bilométerkő,
Cork Ádám-tér.

Liber Bpest szobrai

400.

ban Domenico Gaginivel, vagy Rimniben Agostino di Duccióval dolgozott. Nápolyban nagy része van I. Alfonso diadalívének építésében és reliefjeinek faragásában. 1461—66-ig

Körmendi Frimm Jenő"

Byron. Erzsébet királynő, Margitsziget, Rózsakigyó.

Liber Byron szobrai

370.

LA TOUCHE (ejtsd: *-tuss*), *Gaston*, francia festő, * Saint-Cloud, 1854, † Párizs 1913. Kezdetben inkább szobrászattal és grafikával foglalkozott és csak később került a festés munkálkodásának középpontjába. Naturalista genreképeket, modernizált bibliai jeleneteket, majd könnyed, pikáns genreképeket festett. Élete végén művészete az aprólékos naturalizmusból szélesebb színfoltokkal dolgozó dekoratív stílusba fejlődött. Művei közül legismertebbek: Az aurini sztrájk, Az emmausi tanítványok és az Éjjeli ünnepély.

LA TOUR (ejtsd: — *túr*), *Maurice Quentin de*, francia festő, * St. Quentin 1704, † u. o. 1788. Kora társaságának kedvelt arcképfestője, csak pasztelleket festett, főleg fejeket. Egy pillantásba, a száj ideges mozgékonyságába rögzíti az ábrázolt jellemét. St. Quentinben külön múzeum pasztellarcképeiből (80 darab, köztük önarcképe, Mlle Fel). 12 képe a Louvreban (Mme Pompadour, d'Alembert), Drezdában (Graf Moritz von Sachsen, Maria Josepha dauphine, XVI. Lajos anyja). Különösen kiválóak kora nagy gondolkodóiról (enciklopédisták) készített portréi. — Irodalom: *Champfleury* (Párizs, 1886). *Tourneux* (u. o., 1904). *Lapauze* (u. o., 1905). H. *Erhard*, L., Der Pastellmaler Ludwigs XIV. (München, 1917). A. *Besnard* (Párizs, 1928).

LATTICINIO-nak nevezik azokat a Petinet-üvegeket, melyeknél a színtelen üvegben fehér szálak képezik a rácsozatot. Olaszországban így nevezik a tejüveg egy faját, mely fény ellenében is át nem tetsző.

LAUNE, *Étienne de*, l. *Delaune*.

LAURANA, l. *Francesco* (1423—1502), dalmáciai eredetű olasz szobrász és éremkészítő. Itália sok fejedelmi udvarában, így Pesaróban, Urbinóban, Nápolyban, majd Sziciliában és kétszer Franciaországban működött, különösen Marseilleban és Avignonban, hol életének utolsó 25 évét töltötte és oltárdomborműveket és síremlékeket faragott. Fiatalkorában talán Génuá-

Körmendi Frimm Jenő

nobrán

l.

Forum

1934. 146. l

Hentzi Henrik:

Térdig áll, kisse
érdemkereszt díszi
(Haja rövid, bajusza kics
nyakkendője fekete, kabá
szorítja
~~[illegible]~~, oldalán kard lo
az asztalon köpenyeg és to
két sorban:

„GENERAL-
Festungs-

ettől jobbra aláírásának
alól balra: „Relstad lith.
jobbra: „Gedr. b. J. Hö
s legalól balra: „WIEN, be
s jobbra: „Eigenth. d.

Könyomat, az

Ltsza

Körmendi Frimm Jenő

l.

A Heut Margitszigeti premontrei templom

Bp. 1932. 26 l.

36 l.

Körmendi Frim

Jenő

erőd

Aliquis

41. l.

Körmendi Frim (Jenő)

Szobrász

vrod

Kár Erzsébet

12. l.

Körmendi Frimm

Jenő

laid

Siklóssy FKT. tört

528. l. 531. l.

Feladó neve és lakása:

MAGYARORSZÁG

6 FILLÉR

BUDAPEST 931 MÁJ. 15 -9 FI 72 FI

LEVELEZŐ-LAP

a helyi forgalom számára.

Dr Rakovsky Ivan
merre néz?

Jobbig

hálás köszönet a
türelméért
Körmendi

Méltóságos
Dr Procopius Béla
ny. követ úrnak

Budapest
IV. Piarista u. 2.

Ára Fillér. M. kir. állami nyomdai Budapest, 1930.

Távolsági vagy külfölddel való forgalomban a feltüntetett értéket a mindenkori dijszabásnak megfelelően postabélyeggel ki kell egésziteni.

Báró Korányi Frigyes v. Jandor? Frigyes.
fej v. mellkép? — fej
mérre néz? — jobra
Feliráss pontos szövege? — Friderichus Korányi de Felsö

Dr Körmendi Frimm János
fej v. mellkép? — fej
mérre néz? — jobra

Prinz Ludwig Ferdinand
mérre néz? — jobra

M. T. K. versendy 2 hiczdógladiátor
feliráss? — M. T. K.
Méret? — 4 x 5. cm.

Körmendi-Frim Jenő

zobrázz ozul. 1886 okt. 21:
Budapesten. Budapesten és
Párisban tanult. Muvei:
das Jászberényer Türken-
denkmal, die Marmorbüste
Baron Friedrich Korányi's,
die Büste Hermann Vain-
bery's und deren Plakette,
sowie zahlreiche andere Pla-
kette.

Krück. II. 84. l.

Spanyol festészet, II. Fülöp korabeli

IV. 241

Körmendi Frim J.

Eremhalt Lat.
1924. 76.

Brancsik Károly dr. VIII. 53.

Kőrmendi-Frim Jenő,

szobrász, szül. 1886 X. 21.

Budapesten. 74 és Tárisban tanult, szülővárosában

~~[illegible]~~ képmás/ árutin szobrokat és plaketteket

készített. ~~A [illegible]~~. Ik

mutatás jászberényi török-magyar

habarukban elesett török

emlékét.

Körmendi Frimm Jenő

Munkarnok
1916. tav. kiáll. 343, 345
1916–17. téli kiáll. 356
1917–18. téli kiáll. 153

~~Szerbe Lajos, fő. tanító~~ III. 240.

Körmendi Frim J.

Csemszobrán

Lásd

Cs-ém 56 l. 57. l. 60. l. 61. l

Nincsi fels.

n. s. 76–77 l.

Körmendy Frimm Jenő

A Munkácsy-Céh megbízta a művésztagok sorába.

Pesti Hirlap 1931 junius 2.
(A Munkácsy-Céh közgyűlése.)
U. 3107.

Budapest, 1933 május 31.

zal

egyenlet grafikus megoldása.

lusan a következő egyenletet és egyen-

b. $5+3$

$5x + 3y = 27$

$4x + 9y = 48$

$-\frac{1}{3}x^2 + \frac{3}{4}$ másodfokú függvényt és

a $-\frac{1}{3}x^2 + \frac{3}{4} = 0$ másodfokú egyenletet.

és:

$x + 3y = 27 \quad /3$

$x + 9y = 48 \quad /1$

helyet

$x + 9y = 81$

$x + 9y = -48$

$x = 33$

$11x = 33$

kus megoldás

$x = \frac{33}{11} = 3$

$y = x + 3$

x	y
-1	$+2$
$-\frac{1}{2}$	$+2\frac{1}{2}$
0	$+3$
$1\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$
1	4

Körmendi Frimm Jenő

kiszítette a Beöthy László-
emlékérmet, mely 1932
máj 7 én, Beöthy halálá-
nak első évfordulóján
adnak át az idei
szinházi évad legsikeresebb
fiatal magyar szerzőjének.

Az Est. 1932
máj. 5. Keppel

U 3162

BBB
VI., ANDRÁSSY-UT 56

BUDAPEST 1933 ... 62 H.

2 fr MAGYARORSZÁG

NYOMTATVÁNY

Nagyságos
Tekintetes

Dr Szentiványi Gyula úrnőnek
úrnak

H

Arena út 41

I

Körmendi Frim Jenő

A Szinpadi szerök Egyesületének Beöthy-ermlékerme reprodukálva

Nemzeti Magazin

1933. ápr.

U. 2390

ósításánál irányadó elveket és alakisá-
óre megállapítsák. Ez történik az ü. n.

zövet. A növények testének az a szö-
ely az epidermisen belül és szállító
k között foglal helyet; a legkülönbö-
sszimiláló, szállító, raktározó stb.) mű-
et végezheti.

étel, l. *Axioma.*

óke. Általában vmely vállalatnak
ndeltetéssel bíró az a vagyona, amely-
glete a vállalatnak keletkezéséhez szük-
amelyet rendszerint a vállalat életmű-
ek egész folyama alatt sértetlenül meg
zni. L. *Beszbenylársaság.*

ökeemelés. A r.-t. vagyonának növe-
reszvények kibocsátásával. Mint ilyen
sete az alapszabálymódosításnak. Az
ik r.-t. *közgyűlése* határozhatja el.

örvények (fr. Charte, nem. Staats-
esetz). Az alkotmány sarkalatos alap-
tartalmazó törvények s így megvál-
suk gyakran meg van nehezítve. Ma-
z.-on formai értelemben nincsenek A.
vizsga. Egyes főiskolákon alapvető
t. Így nálunk A.-t tesznek pl. a jog-
ok v. a középiskolai tanárjelöltek.

Gáspár († 1584). Horvát nemes esa-
a, horvát bán. Hadnagya volt a sziget-
osnek. A horvát parasztlázadáskor
fogta Gubec Mátyást, a *parasztkirály*-t.

az egyesek a közhöz való viszonylatukban el-
sősorban a közzel szembeni alárendeltséget
érezzék és tanusítsák.

Alattvalói eskü. A hűbéri és a rendi álla-
mokban a közhatalmat, mint az embernek
t. i. az államfőnek a hatalmát fogták fel s az
egyeseket az államfő alattvalóinak tekintet-
tek. Az alattvalói kötelességek teljesítésének
kikényszerítését, az alattvalói hűséget akarta
biztosítani az A. A magyar rendi államban a
közhatalom nem az államfőt, hanem ezt és
a rendeket, vagyis a szent korona egész testét
illette. Nálunk tehát a rendek nem alattvalói
voltak a királynak, hanem tagjai a szent ko-
ronának. Ez az oka, hogy a mi jogunk külön
A.-t nem követelt s megelégedett azzal, hogy
a jogszabályok megtartására és megtartatá-
sára a szent korona testének feje, az uralkodó
tett esküt. A rendi magyar államban alatt-
valók tulajdonképen azok voltak, akik nem
tartoztak a kiváltságos rendekhez, de A.-t
ezek sem tettek. A modern államban a köz-
hatalom az állame s az államnak nem alatt-
valói, hanem állampolgárai vannak, akik
esküt szinten nem, ill. csak kivételes ese-
tekben tesznek. A.-i köteles pl. tenni az,
aki az állampolgárságot honosítás útján szerzi
meg.

Alattván. Nk. J.-N.-Sz. vm. L. 2500 M.

Alba (lat. = fehér). Hosszú, fehér miseing.

Alba *hereeg.* (1507—1582). Spanyol fove-

kéreg egyes részei az izommozgások köz-
pontjai. Ennek a tapintó érzés a balás és

gyobb lehet a nagyagynál is s ekkor
fennesztesen nem fedi alaktani viszon

delemségét, ő azonban a külfö
által fokozott ellentétek közt
csendőreinek vitézségével sem t
szilárditani uralmát. Szerbia lev
Albánia is hadszintér lett. 191
önálló állam. Görögország és
terjeszkedni igyekezett Albánia
mely már 1920-ban szerződést kö
országgal, 1926. a trianoni egy
barátsági szerződést kötött ugyan
országgal. Fa Noli püspök rövid
uralmát beszámítva, Albánia 191
társaság, elnöke Ahmed Zogu l
Albán nyelv. Az indogerman
egyik ága. Legközelebbi rokonai a
vek.

Albánok. Saját nyelvükön skipe
népek), törökül *arnaulák.* A régi ill
nyelvük és műveltségük erős ron
hatás alatt állott. E.-on r. kathol
zepen mohammedánok, D.-en gö
Légelmaradottabbak az E.-lak (
rok), akik közt a törzs és nemzetsé
(ma is több mint 70 törzs) s az ez
mitiv társadalmi szokások (verbos
lás) napjainkig fennmaradtak. A
kulturáltanabb népe, ami lökepen
lom hatásának az eredménye.

Albatrosz (Diomedea exulans).
darakhoz (Procellariidae) tartozó
madár. Szárnytávolsága 3—4 m.

Körmendi Frim Jenő

szobrász

rugózó ülésű műköpadot
talált fel.

Lvod

Népszerű Tudományos
és Technikai Napló. A Pesti
Napló melléklete. 1933
szept. 20.

U. 2377.

YMINISZTERTŐL.

BUDAPEST
933 OKT. 31 17
VIII
1

...zóttsaganak

Budapest

állatkerti ut

Körmendi Frim Jenő

Műcsarnok Hobrász Bpest

1906-7. téli kiáll. 302

llegoriája.

lta nézül ~~[illegible]~~, jobb kezét kinyujtotta,
an lantot tart. Fejét babér-koszorú ékesztet
viseli és bő ujú redős ruhájának alját
jobb lábára nehezedik, míg a ballal egy kőre
jobbról ~~egy~~ mezteleu ifjú helyezkedett el, ki
tranézva, hallgatja a beszelő (Kalliopet) ~~[illegible]~~ és jobb
nelykyel a térdéről lelógó papirosra irt.

5: 284 cm.
freskóinak eredeti rajza.
előterjesztésre 1898. XII. 31-én kelt 81978 sz.
84/98), a vételár elkiámoltatott 1899. XI.
st 1900. III. 4-én a 2095 szvsz. fogadta el

o xi. 5-én (550/900)

III

Körmendi Frimm
Jenő

Kutfigura, repr.

Rát Str. 257. l.

Megbízható, fiatal"

„Magyar Nemzet" kiadóhivatalába.

ÉRKEZETT
1941 NOV 13

Budapest VI.,
Vilmos császár-út 65.

Körmendi Frimm Jenő

Szefeltlex. 256. l.

Élektr. arck.

n. o. 778. l.

Körmendi Frim Jenő

A nullás kilométerkő
Madonnája a bjecti
Clark Ádám téren. A
Hungaria Autóclub állí-
totta a magyar országutak
kiinduló pontján.

Reprodukálva
Nemzeti Magazin
1932

L. 2391.

mülékű trikolórt a főhér zászló helyett. Ez maradt el 1873-ban a restauráció alatt, midőn a francia Bourbon-család ismét az Orleans-családra szállott.

Adam. r. (1781—1829). Francia

omos, német romantikus író és

(sámson). Gyönyörű fekvésű tói

Mont-Blanc lejánál. 3400 l.

e (sampuny). A párizsi tértáj

re levő kréta-rétegekből felépült

darabja a Cit. polineuse (száraz

kellen száraz állategető. A piaco

ros szólamvétes és pezsgógyár-

i darabja a termékenyebb Cit.

lyos Cit.).

ur (fr. sampány) *lat. cauta*, a vál-

. 6.) zsolott le Franciaországban

l—márc. 3.

on (sampinyon). Franciául általá-

; nálunk a *champerkel* (champiola

nevezik így. (L. 6.)

(fr. sampion). A középkorban

párviadalokban díjazásért küzdő

a sport bajnokai is (l. o.k.

on (sam-), *Jean-François* (1790—

francia archeologus, első a hie-

roszlaf ki a magyar megfejtője.

r. samuz), kevésző kiáltás, szó

ien (Csang Csien). Kínai tábor-

BÜNTETÉS 193 BÜNTETŐTÖRV

bár a büntetés enyhébb, mint a bűncselekmény, amelynek elkövetésére irányul.

Büntetés. A jogrend által készített B.-ek közül, amilyenek *rend B.*, *jegyelmi B.* stb. legnagyobb a jelentősége a *kriminális B.*-nek. Vannak: 1. halál-B.; 2. testi B.-ek és pedig testcsonkító B.-ek és testi fenyítések; 3. szabadság B.-ek és pedig *szabadságvesztés* B.-ek *relegatio* (l. o.), *confinatio* (l. o.) stb.; 4. becsület B.-ek és pedig dorgálás (l. o.), megkövetés, pellengér és ehhez hasonló megszégyenítő B.-ek; 5. vagyoni B.-ek és pedig pénzb. (l. o.) és elkobzás (l. o.); 6. jogvesztési B.-ek és pedig hivatalvesztés, politikai jogok stb. elvesztése. Kanon szerint kell tenni *fő B.* és *mellék B.* között. *Fő* B.-nek a halál B. tegyház B. (életfogytig tartó v. időleges), bortön B., államfogház B., büntetések B.-ei, (fogházb. és pénzb. (vétségek B.-ei), vegyes elzárás B. és pénzb. (kihágások B.-ei). *Mellék* B.-ek: pénzb. hivatalvesztés (együttjáró kiutasítások és ennek elvesztése), politikai jogok gyakorlásának elvesztése, viselt hivatal elvesztése, foglalkozástól (orvosi, bábai stb.) való eltiltás, a marasztaló ítélet hirlapi közzétételére való kötelezés, kitiltás. Katonai B.-ek *a)* csak büntetőtéreire: halál B., bortön B., tábori szigorú való megfosztás; *b)* csak vétségekre: fogságb., pénz B., elkobzás, jogok elvesztése, kitiltás; *c)* büntetőtéreire és vétségekre egyaránt: elbocsátás és lefokozás. (Az u. n. fiatalkorúi büntetőtéreire alkalmazható B.-ek jogfosztás ellen. Ezen utóbbi szempont nosen, t. i. hogy a B. állapítja meg, lehet vkit személyes szabadságától me lethozatal előtt is megtesztem, szaz tóztatni, mikor lehet vkinél házkut tartani, bizonyos tárgyait lefoglal testét megvizsgálni, megmotoztni, mi szabad a bűncselekvéssel gyanúsított terhelt egyeneket kihallgatni, ez a szem tesz a B.-t rendkívül jelentőssé, úgy h modern demokratikus szellemű állam azt mint egy alkotmánybiztosíték egyéni szabadság oltalomvelet tekintik a bűncselekmények különböző csoport pest, illetőleg aszerint, hogy az illető cselekmény melyik bírósághoz van uta mint első folyamodású fórumhoz, külö szakokon megy keresztül. A kir. törvén kek ele utalt esetekben a per szaka nyomozás; 2. a vizsgálat; 3. a vádalak zés; 4. a főtárgyalás; 5. a perorvos vagyis a felsőbb bíróságok előtti e Esküdtbíróság ele utalt ügyekben negyv a szakok vannak, azzal a különbséggel, a főtárgyalás nem egyszerűen a szakna pacs, hanem az esküdtszék és a bírá előtt tartatik. A járásbíróság előtti e szakai: 1. a nyomozás; 2. a tárgyalás perorvoslatok. Ugyanilyen a *közigazg* hatóságok, mint rendőri büntető bíró előtti eljárás tagozata is.

Büntetőtörv. Azoknak a törvényekn

Körmendi Frim Jenő

wód

Pesti Napló 1933 szept. 16. (A Sobieski-ciulák leleplezése Esztegom-ban.)

szept. 15 én -

U. 2381

AR KIRÁLYI PÉNZÜGY

lélpek Országos B

Körmendi Frim J.

Erzsébet királyné
nobra a Margit-
nigeten.
Repr.

Rexa Dersö:
Margitsziget.
Bp. 1940. Officina.
81. C.

Nagys.

ifj. Szentiványi Gyula

úrnak

Budapest

XI. Lágymányosi u. 1.

fél. ... 1

KESZPENZZEL BERMENTVE 940 MÁJ. 20 A BUDAPEST B.
KESZPENZZEL BERMENTVE 940 MÁJ. 21 BUDAPEST

Körmendi Frim J.

Dr Mohr Miház emlékérme 1912.

l.

Numizm. Közl.

1924-25. 26. l.

Menekülés Egyiptomba.

Magyarországi Szent Erzsébet
Vászon, olaj, 190×110 cm.
Jelezve lent jobbra: Franz Dobyaschofsky, 1866.
Simor prímás rendelte a művésznél.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár.

Körmendi Frim

1. Medicina Faludi

25, 177/a, 373, 374,

1244, 1245. 1438, 1439.

m

300 –			
334.40			
814.40	–	2 –	1628.80
368.–			
130.–			
30.60			
528.60		3 –	1585.80

ák összege: 7984.80

Főösszeg: 75,970.33

irányzatánl 10% 7597.03

Végösszeg: 83,567.36

6432.64

óber 15-én 90,000.00

Sztehlo Ottó

les ülésében. a műeml. o. bizottságának

Ebér Szinló másodépítésze

előadó

Körmendi Frimm Jenő

a Főváros megbízásából a Vár területén álló és megsemmisult „Ö" kilométerkő helyébe ujat készitett, melyet a Lánchid budai hidfőjénél leplezték le 1932. ben.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 43 l.

K ö r m e n d i F r i m Jenő

Pesti Napló. 1916. jun. 18. (Az Erzsébet emlékmü-pályázat.)

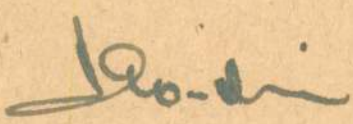

Körmendi Frim

Jenő

Ú. 2249

~~Aquila~~ IV. 204

Körmendi Frimm Jenő

Hobrát

Halmos Izor
archépe, mellhobor
Repr.

Új Művészet
1913. I. 3. 4.
22. l.

Körmendy Frim

Jenő

Thieme Becker

XXI. 177.1.

(Lyka)

Körmendi Frimm Jenő

XXVI. aukció
a „Gyűjtő" 1916. 28. l.
Interieur 100.—

Hajós, r. k.

75

Körmendi Frimm Jenő

A jászberényi Barátok-terén álló török-magyar emlékszobor terve fentitől a jászberényi múzeumban

Blénessy János:

Jászberény történelmi emlékei. Jászberény 1933. 41. l

NYOMTATVÁNY

Budapest

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Körmendi Frim Jenő

Készítette a jászberényi ferencesek parkjában P vitézek maradványai felett álló emléket 1909-ben.

Bleiny jászberény

14. l

P magyar és török

U. emek terve a jászmuzeumban.

u. o. 41. l.

06

IL

Körmendi Frimm Jenő M.D.K

szobrász

Turáni Kovács Imre 3 évig
tanult szobrászüzemében.

Haits Géza: Turáni Kovács Imre műtermében
Művészet, 1966. február - 28 lap.

Körmendi Frimm Jenő

K

téri templomban. 4. *Körmendi-Frimm* Jenő, a Margitszigeti Erzsébet-szobor alkotója és felesége, *Fejérváry* Erzsi festőművésznő és keramikus két hónapja Chicagóban dolgoznak. *Körmendi-Frimm Chicago uj hercegérsekét mintázza.* 5.

Kép-Rossel

1940 máj. 20

A Magyarországi Könyvnyomdászok és

székházá

1920 augusztus 18-án, délelőtt 10 órakor D

melyre t. Címet tisz

1. Gutenberg-induló. Előadja a Szegedi D

3. Alkalmi vers. Szavalja: Hajós Rózsa. –

KÖRMENDI-Frim Jenő

Fehérváry Erzsébet és férje Körmendi-Frim Jenő a chicagói Notre Dame egyetem tanárai lettek mindketten. Körmendi Frim Jenő 1959-ben halt meg New Yorkban, Fejérváry halálozási éve ismeretlen,

Forrás 1975/1o/8o

Dévényi: Matisse magyar kapcsolatai

Körmendi Frimm Jenő

szobrász

Műcs. kiáll, 1906 tól

Pipics 116. l.

Körmendi Frim Ilnó

Angyalos kút a Margitszigeten. A kút fentitól, a szobor Strobl Alajostól. 1929.

Az utas könyve.

Bp. 1935. 101-l

Körmendi Frim Jenő

Leány c. szobor-
munve repr.

Uj Idők

1912. XVIII.

14. sz

Körmendi Frim

Jenő

Női fej c. szobor-
műve repr.
Uj Idők 1912
XVIII. 28 sz.

M.D.K.

Körmendi Frimm Jenő

Tervezte a Renaissance Szinház szobrait.

- - -

Az 51. szám. /192o. dec. 19-25./ "Megnyilt a Renaissance" cimmel közli a Szinház halljának és páholysorának fényképét s egyben kiemeli a müvész szobormunkáit.

- - -

A Renaissance megnyitója c.
Szinházi Élet. Bp. 192o. dec. 12-18. IX. évf.
50. sz. 22. lap.

Körmendi Frimm Jenő MDK
szobrász

Körmendi Frimm Jenő kérvénye az Országos Magyar Iparmüvészeti Iskola igazgatóságához, hogy Kovács Zoltán vegyészmérnökkel, mint technikus emberrel együtt tanithasson az iskolában és dolgozhasson az iskola kerámiai mühelyében. / 1919 márc 12. jegyzőkönyv/

79.o.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960.

Körmendi Frimm Jenő

Mincsarnok

1918. sajtóhadiszállás kiáll.

Gróf Kirchbach vezérezredes

arckepe, gipsz

Harcos, gipsz

Sára András, el. isk. igazgató V. 305.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Gr. Kirchbach vezérezredes arcképe, gipsz

Műcsarnok 1918. Sajtóhadiszállás katalógusa

Körmendi Frimm Jenő
Gróf Kirchbach vezérezredes arcképe, gipsz

Cs. Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
7 1.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Harcos, gipsz

Műcsarnok 1918. Sajtóhadiszállás katalógusa

Körmendi Frimm Jenő
Harcosm gipsz

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
8 1.

KÖRMENDI FRIMM JENŐ, éremművész

Számos éremművészünk sodródott külföldre,igy ő is. az Egyesült Államokba,-Edvi Illés György Délamerikába, Mester Jenő Hollandiába,Kuzmik Livia Olaszországba.Ők- müveik nagyobb részét külföldön alkották,de Magyarországgal való kapcsolatuk nem szünt meg.Alkotásaikkal a magyar éremművészetnek dicsőséget szereztek világszerte. 53.old

GOLTZEONYI JÓZSEF: XX.szazadi magyar éremművészek külföldön 53.old.

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve, 1971. Bp. 197x.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Szül.1886-ban Budapesten. Iparművészeti főiskolát végzett. Washingtonban élt.

ÉRMEI:.- 1933.-SOBIESKI EMLÉKÜNNEPE ESZTERGOMBAN 1933.IX.15.babérkoszorús férfi arcképe balra.Kör,34 mm.egyold.vert,bronz. 279.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész érmei 278.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.XXI.évf. ééééé--- 1965. 33-34.szám. Bp.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

ÉRMEI:.-1933.-Férfi arckép balra,felirat nélkül.H/. 4 sor irás:A MAGYAR/SZINPADI SZERZŐK/EGYESÜLETÉNEK/ BEÖTHY EMLÉKÉRME,Kör,105 mm.öntött,bronz./Beöthy László 1873-1932,Beöthy Zsolt és Rákosi Szidi fia alapitotta 1903-ban a Király Szinházat,melynek vezetésétől 1929-ben vonult vissza./. 278-old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászmüvész érmei 278.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXI.évf. ééééé--- 1965. 33-34.szám. Bp.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Szül. 1886-ban Budapesten. Iparművészeti Főiskolát végzett. Párizsban is tanult. Az USA-ba költözött. Ismeretlen helyen vannak dr. Fischer Aladár sebész professzorról és dr. Székelyhidy Ferenc operaénekesről készitett portré-érmei. 279.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből. XXI. évf. ééééé--- 1965. 33-34.szám. Bp.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

1936-ban feleségével Hollandiába ment kiállitást rendezni. A chicagoi érsek meghivta képmás szobrának megmintázására. 1941-ben elnyerte az amerikai állampolgárságot. Kinevezték a Notre Dame University/South Bend, In Indiana, USA/képzőmüv. tanszékének szobrász tanárává. 1956-ban nyugdijazták. Washingtonban halt meg szivroham következtében 1959-ben. 278.old.

SZIHETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászmüvész érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
--------- XXI. 1965. 33-34.sz. Bp.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Prim Jenő szobraszművész
érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XXI. 1965. 33-34.sz. bp.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Szül. Budapesten 1886. okt. 12-én. Meghalt Washingtonban 1959. aug. 14-én. Apja Körmendy Frim Jakab, a Frim-féle elmegyógyintézet alapitója és igazgató-főorvosa volt. 278. old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászmüvész érmei 278. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből. XXI. 1965. 33-34. sz. Bp.

M.D.K.

Körmendi Frim Jenő

Fényképét közli a lap Bálint Lajosról készitett szobrával együtt.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 5-11. XXI. évf. 28. sz. 15. lap.

Körmendi Frim Jenő (1886–1959) szobrászművész

A Duna-parti Erzsébet parkban található Sibicski-emlékművet alkotta.
(említve)

Kaposi Endre: Az ezeréves Esztergom.
Dalgozók Lapja, 1972. okt. 27.

Körmendi Frim Jenő (1886-)

Guggoló nő.
Szobor.Diófa.Sign.1923.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

M.D.K.

Körmendi Frimm szobrászmüvész

Fényképét hozza a lap mütermében munkaközben, amint Harsányi Zsoltot mintázza.

Szinházi Élet. Bp. 193o. juli 27-aug. 2. XX. évf. 31. sz. 9. lap

Körmendi Frimm Jenő.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Körmendi Frim Jenő

"Pihenő" c. művével szerepel a Műcsarnok tárlatán, amelyről a lap a "béke-kiállitás" cimmel ir. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1933. ápr. 3o. - május 6. XXIII. évf. 19. sz. 42-43. lap.

Körmendi Frimm Jenő

MDK

Elisabeth Dungern bárónő, gipsz
Dr. Gömöry Laiml László, bronz

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

MDK

Körmendi Frim Jenö, szobrász

Leánykafej. Márvány.

Az Ernst-Muz. kiállításai. CXLVII. Munkácsy-Céh VI. Kat.
sors. egybekötött kiáll Kat. Bp. 1934 május. 14. l.
repr.

M.D.K.

Körmendi Frim Jenő /1886-

1061. Guggoló nő. Szobor. 36 cm. mag. diófa.
Elveszett. /Fővárosi Képtár/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
75. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

szobrász

Körmendi Frimm J.

Herendi szobra :

Mater Dolorosa 200 mm ferér és sines

É.M. Árjegyzék. Herendi porcelán szobrok és dombormüvek. Bp. 1959. 25. old.

M.D.K.

Körmendi Frimm F. szobrász

Madonna c. szobra
szerepelt a „Herend 100 éves"
kiállításon

35

"Herend 100 éves" kiállítás katalógusa.

Bp. 1939. 35.old.

M.D.K.

Körmendy Frimm Jenő.

Szobrászmüvész szobrocsoportját leleplezték okt. 16.-án. Balasagyarmaton.

Városok Lapja 1937. XXXII.évf. 17.szám. 582.oldal

Mi ujság a városokban. Balasagyarmat.

Körmendi Frimm Jenő szobrász

Kézdi Kovács László

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. Mecsarnok 1934.

Körmendi Frimm Jenő festőművész

Petry Pál

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Körmendi Frimm Jenő szobrász

Ülő akt

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Térdeplő nő tállal, bronz
Menő nő, bronz
Sulhof András, bronz

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

Körmendi-Frimm Jenő

Madonna, fa

Árverési Közlöny. 1938. 4.sz. 39 l.

MDK

Körmendi Frimm Jenö, szobrász

Orsz.Társ.Biz.Int. közp.épületének dombormüvei és szobrai között az ö müve is szerepel. 1913-31.

Margitszigeti Szt.Mihály-kápolna tympanon. 1928.

Bajó Gyula : Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 64.l.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Mater dolorosa.Gipsz.Magantulajdon.
Trianon. Pyrogránit.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 17.1.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Ülő akt, gipsz

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Körmendi Frimm Jenő MDK

Kézdi Kovács László, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Körmendy Frimm Jenő

a Céh müvésztagja, szobrász

Munkácsy Céh 8.repr.kiáll. N.Szal. 1935.márc.

4.l.

Körmendi Frim Jenő MDK

Velencei Biennale 1932. 304.o.

MDK

Körmendy Frim Jenő

Árverési Közlöny, 1934. ~~ok~~. 6.rksz. 16. l.

MDK

Körmendi-Frimm Jenő

Eldöntötték az 1-es honvéd emlékszobor pályázatot. Magyarország 1938. okt. 30.

MDK

Körmendi Frim Jenő

I. honvéd emlékmü, repr.

Művészet 1936. 36.l.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Pihenő, mükő

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

30 1.

Körmendi Frimm Jenő, szobrász MD4

Erzsébet Királynéról készült szobra, mely a Margitszigeten állt egykor, valószínűleg a múzeumba kerül.

(-ts): Szobor-múzeum nyílik 2-l

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. aug. 7.

MDK

Körmandi Frim Jenő

Madonna, fa

Menő nő, fa

Guggoló nő, fa

Munkácsy Céh 8. repr. Kiáll. N.Szal. 1935. márc.

MDK

Körmandi Frim Jenő

Svéd Sándor operaénekes, br.

Saly Dezső, br.

Női akt, fa

Munkácsy Céh 8.repr.kiáll. M.Szol. 1939. márc.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

szobrászművész

Erzsébet Királyné mellszobrát 1918.
a Margit sugeti vízsakertben
a Hitoták jól.

Derzény - Szivós : Margita.

241

Körmendi Frimm Jenő MDK

Petry Pál

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Körmendi Frim Jenö, szobrászm.

	Svéd Sándor operaénekes.	Bronz.
	Saly Dezsö.	"
	Nöi akt.	Fa.
	Madonna.	"
a/	Menö nö.	"
b/	Guggoló nö.	"

Nemz. Szal.- A Munkácsy Céh VIII.repr.kiáll.-a. 1935.márc.30.-ápr.14. Kat.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Trianon, pyrogránit

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Körmendi Frimm Jenő

Mater dolorosa, gipsz

Miccsernok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

Körmendi Frim Jenö

Byest. Angyalos-kut, allargit-
niget, kút.

Liber Byest kobrai
372.

MDK

Körmendi-Frimm Jenő

Halmos Izor arcképe. Körmendi-Frimm Jenő szobormüve. Repr.

Uj Művészet, 1913.I.3.sz. 22.lap

Körmendi Frim Jenő

Halmos Izor úr képmása. Szobormű. Magánt.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. 55.l.

Körmendi Frim Jenő

Szobormüvét bemutatja a lap, melyet báró Korányi Frigyes orvosprofesszorról készitett a müvész.
Repr.

A HÉT, Bp. 1913. május 23. XXIV. évf. 21. sz. 337. lap.

MDK

Körmendi-Frimm Jenő

Művészklub alakuló közgyülése. Uj Művészet,
1913. I. 3.sz. 2o l.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Az Iparművészeti Főiskolának 1902-1904-ig volt a növendéke. Itt szoros barátságot kötött évfolyamtársával, Kisfaludy Strobl Zsigmonddal. Strobl 3 éven keresztül vendégeskedett, mint családtag a Körmendy családnál. és barátjának Iby nevü húga volt első szerelme. és modellje. 278.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész
érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
--------- XXI. 1965. 33-34.sz. Bp.

KÖRMENDY RRIM JENŐ, szobrász

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Szül.1886-ban Budapesten, Iparművészeti Főiskolát végz
zet .Párizsban is tanult.Washingtonban halt meh 1969-be
Legismertebb magyarországi alkotásai:
1929.-Erzsébet királyné szobra a Margitszigeten.
1930.-Kődombormű a fasori ev.gimnázium falán.
279.old.

SZINETI ISTVAN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész
érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
--- XXI. 1965. 33-34.sz. Bp.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész
érmei 278.old.

AZ ÉRMEK,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XXI. 1965. 33-34.sz. Bp.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Szül.1886-ban Budapesten.Iparművészeti Főiskolát végzett.Párizsban is tanult.Washingtonban halt meg 1959-ben.
Legismertebb magyarországi alkotásai:
1932.-Nullás kilométerkő a Lánchídfőnél.
1933.-Esztergomi Szobieszky emlékmű.
279.old.

SZIHETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész érmei 278.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
XXI. 1965. 33-34.sz. Bp.

KÖRMENDY FRIM

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

Az Iparművészeti Főiskola után, Párizsban folytatta tanulmányait, ahol Josef Bernard szobrászművész tanitványa volt /1904-1908/. Először 1911-ben állitott ki a Műcsarnokban. 1922-ben házasságot kötött Fejérvári Erzsébettel, aki 1903-1906-ig a Képzőművv. Főiskola, majd Párizsban a Julien Akademian Matisse tanitványa volt. 278.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XXI. 1965. 33-34.sz. Bp.

SZIGETI ISTVÁN: Körmenet útja lenő szobrászművész
életét szolgálta.

AZ ÉRTEM. Közlemények az életmű-kutatás köréből.
------- XXI. 1969. 33-34. sz. Bp.

KÖRMENDY FRIM JENŐ, szobrász

ÉRMEI:.- 1932.-A GYŐZELEM EMLÉKÉRE MAGYAR BRIDGE SZÖVETSÉG/SZINHÁZI ÉLET, A Lánchid, háttérben a Halászbástyával. H/. ORSZÁGOS/BRIDGE VERSENY/ 1932. Kör, 55 mm. vert, bronz. 279.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmendy Frim Jenő szobrászművész érmei 278.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből. XXI. évf. ----- 1965. 33-34. szám. Bp.

KÖRMENDY R

Körmendi Frim Jenő MDK

Korányi Frigyes, szobor

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Körmendi Frimm Jenő

MDK

Plakettek 11 drb. Khuen-Héderváry,gr.Khuen [illegible]
Héderváry,Gondviselés Egylet,Gondviselés Egylet I

Sarbó Leo I-I[1],M.T.K.versenyplakett,M.T.K.jubiláris plakett Női akt, Vámbéry, Ribáry.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállítás

Körmendy Frimm Jenő MDK

Relief

Mücsarnok 1913-14 téli kiállítás

Körmendi Frim Jenő MDK

Női fej, szobor

Műcsarnok 1913-14 téli kiállítás

MDK

Körmendi-Frim Jenő

Relief. Szobormű.

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll.kat.
52.lap

MDK

Körmendi -Frim Jenő

Plakettek:
Női akt,
Vámbéry,
Ribáry,

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll.kat.
51.lap

MDK

Körmendi-Frim Jenő

Plakettek:
Gróf Khuen-Héderváry (nagy)
" " " (kicsiny)
Gondviselés Egylet, (nagy)
" " (kicsiny)

Képzőm.Műv. 1913/14. téli kiáll.kat. 51.lap

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Elek A.: A Mücs.téli tárl.II. A szobrok. Az Ujság 1913.dec.2.

MDK

Körmendi-Frim Jenő

Női fej. Szobormű. Mgt.
Férfifej. "
Vámbéry. "

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll.kat.
51.lap

Körmendi Frim Jenő
nobrász

irod

Elek Artur:
A Múcsarnok téli
tárlata. II. A no-
brászok. Az Ujság
1913. dec. 2.

67

anuár 29-én. Londonban 1703-ban.

ül és a patakban.

balról egy fiatal nő mossa jobb lábát, ki
fel. Kissé odább egy másik nő lovagol
n és három kecske áll. Jobbról a magas-
a ~~a mester~~ Jelzése ~~[illegible]~~ ez:

.en. amiers

2.4

cursiv

1773. —

96: XI. 27-én a 63490 sz. leirattal 886 fr. 50 kr.
n (77/97. ~~80/97~~). Kelt
1897: III. 25-én ~~a~~ 13050 min. leirat. ~~[illegible]~~. (123/97)

MDK

Körmendi Frim Jenő és Fejérváry Erzsi

Fayence, repr.

Uj Idők 1913. I. 292.l.

Körmendi Frimm Jenő szobrászművész

Majolika szobrok, 1913 (4 db.)

(repr.) Fehérvári Ezüst-Körmendi Frimm Jenő művei

Művészet, 1945. 11. 4. old.

Körmendi Frimm Jenő

A művész is foglalkozott kerámia készítéssel.

Gádor Béla: Pályám emlékeiből
Művészet, 1975. november – 6 oldal.

Fejérvary Erzsi cs

Kőrmendi Frim Jenő

Fayence.

Rep. r.

Uj Idők 1913. 292. l.

Körmendi Frim Jenő

nobrán

vód

2

Elek Artur:

A Műcsarnok jubileumi kiállitása.

III. A nobrászok.

Az Ujság

1912. jan. 25.

1231. Sodoma Giov. Antonio Bazzi
Sz. Vercelliben 1477
Krisztusnak cirenei Simon s

A jobbra haladó és roskadoz
sel és a keresztet bal válla
hajánál fogva ránczigálja, mig tá
alsó szárát cirenei Simon fogja,
zülök négy sisakot nord, kettő ped
ott kövek hevernek, (hátt
egy fa köti le figyelmünket. A he

Sándor és
Rufus atyja:

Fa, méretei 36.5:52 cm.
Vétetett E. Costantinitől 1
Elszámoltatott 1895: VIII.
Az elszámolásra nézve l. az

904. IV. 26.

Körmendi Frim Jenő

Vámbéry Ármin mellszobrát mintázta meg a müvész, melyet a lap bemutat.
Repr.

A HÉT, Bp. 1912. márc. 24. XXIII. évf.
12. sz. 184. lap.

Körmendi Frim Jenő MDK

Honvédplakett, vasöntvény

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Körmendi Frimm Jenő MDK

" "

A.M.urhölgy, márvány

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

Körmendi Frim Jenő MDK

Repülő, szobor

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

MDK

Kömendi E-rimm Jenö, szobrászm.

Képrás-szobrot állitott ki.

A téli kiállitás - Szépm.Muzeum.
1917-18 téli kiállitás.
Müvészet. 1917. 49.1.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Az Erzsébet királyné emlékszobor pályázaton a 3ooo koronával jutalmazott negyedik csoportban 15oo K-t nyert Kapitány Józseffel készitett pályamüvével.

Müvészet 1916, 81 1.

M.D.K.

Körmendy Frimm Jenő iparmüvész

A Duna-palota szállóban rendezett bábjátékhoz tervezett szinpadképet. A müsort neves irók müveiből állitották össze.

Halló miujság c. rovat "Báhszinház a Duna-palota-szállóban" c. közleménye.
Szinházi Élet. Bp. 1917. febr. 18-25. VI. évf. 8. sz. 33. l.

Körmendi Frimm Jenö MDK

37.sz. szobrászati rész: 1500 K.
Müvésztárs: Kapitány József.

A szobor müvészi, modern felfogásu munka, de a célt nem szolgálja.
Nyomott architektura, nem megoldás a feladatra.

Hermann-Ormann: A pályázat eldöntése. Erzsébet-emlékmü. - Magyar Iparmüvészet. 1916 258-262.l.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Éber L.: Erzsébet királyné emlékszobra. MI 1916.
218.1.

Körmendi Frim Jenő MDK

Elek Artur: Erzsébet királyné emlékének pályázata. Az Ujság 1916. jul. 5.

Körmendi Frimm Jenő, szobrász M.D.K.

műve egyik negyedik díjat nyert az Erzsébet emlékmű pályázaton.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916. évf.27.sz.
162. old.

Körmendi Frimm Jenő MDK

Artner Kálmán alezredes plakettje

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

MDK

Körmendi Frim Jenő

Plakettjei a Képzőmüv.Tars.tav.kiallitasan.

Cikk: A Képzőm.Tars.tav.kiall.

Művészet, 1916. 2.l.

Körmendi Frim Jenő

MDK

Pertik Ottó plakettje

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

MDK

Körmendi Frim Jenő

Halmos Izor úr képmása.Szobormű.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll. 55.l.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Pertik Ottó plakettje.
Artner Kalman alezredes plakettje. Mgt.

KMT 1916.tav.kiall. 55.1.

Körmendi Frimm Jenő
Tanulmányfej, kő

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállítás. 1914. 7 l.

s tipografiai beosztása

iraton alig szabad javitani szükséges,
eg már ugy legyen beosztva, hogy a
zerkezet világosan kitünjön.
en nagyobb helységre készült ebből
részek, de az egymásután, az uj be-
vábbá a vezérszavak alkalmazásában kö-
emmit sem kell aláhuzni.

/Verzál/
ölése /petit/
im petit ritka/szöveg peiti/ A község
só megnevezése eredeti helyesirással
l zárójelben azok forrására való hivat-
e kerülnek. Egységes rövidités jegyzék
t elkészitendő és azt következetesen
ti rész utolsó bekezdése a település

m /tituláris szent neve/ Egységes
kat.Ev.Ref. templomot irunk és csak
nevét /Szt.Mihály templom/ ha ez utóbbi
nelkedő objektumról van szó akkor azt
cim garmond, Itt lehet megemliteni a
lusokat/ vagy a korábbi rendeltetést
Egykor bencés, majd ferences /Szüz Mária

tit ritka cim és petit szöveg. Az első
lölése /Forrás:Historia Domus/ Egyéb-
kell eljárni mint a falu történet-
ás hivatkozások a szöveg

MDK

Körmendi Frimm Jenő

A Műcsarnok háborus kiállításan szerepelt.

Cikk: Háborus kiállítás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

Körmendi-Frimm Ervin

Perlrott Csaba Vilmos kiállitott Mikola András, Körmendi-Frimm Ervin, Czigány Dezső, Márffy Ödön, Egry József és Réth Alfréd képeinek társaságában a Párizsból hazatért "fiatal magyarok" tárlatán(Könyves Kálmán Rt. kiállitása-1907 junius).

Bodri Ferenc:Perlrott Csaba Vilmos

Látóhatár 1970/788 762.old.

MDK
KykaXXkXX

Körmendi Frimm Jenő szobr.

Lyka K: A téli mütárlat. /m.szobrászok/ UI. 1906.
XII. 48.sz. 527-28. l. képek

<u>Károly</u> oktogon alaprajzu. Kupolás
lakult épületkomplexum, a kápolnát
A német épitészet első fennmaradt

Körmendi Frim Jenő MDK

Gál Gyula, szobor

Mücsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Dr. H. Gy. ur.

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 34.l.

Körmendi Frim Jenő MDK

Dr. H.Gy.ur szobormü

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Körmendi Frimm Jenő szobrász

müve a párisi Grand Salonban szerepelt.

Lendvai K: Párisi levél. Müvészet, 19o7,
273-74.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Dr. H. Gy. ur, szobormü

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 34.l.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Tanulmány

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 45.l.

MDK

Körmendi Frim Jenö,
szobrászm.

Egy nöi kémás. Szintén kö. Elvet minden szubtilitást s helyette az egyszerüséget keresi, a formák együttes tömegét. Utalásokat kap unk a kézzelfoghatóság helyett, néhány kifejezö szót, mondatok helyett. -Ez is egyik utja a szobrászatnak.

Lyka Károly: Szobrászok a Mücsarnokban.
Uj Idök. 1909. XV. 47.sz. 478-479.l.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Tanulmány. Szobormü

Képzőm. Társ. 1909/10.téli kiáll.kat. 45.l.

Körmendi Frim Jenő MDK

Mss. Margarite Brown, szobor

Műcsarnok 1910/11. téli kiállítás

Kőrmendi (Frim) Jenő M.D.K.

Párisban élő szobrász

100 K-ás második díjat nyert a jászberényi Petőfi-szobor felállítására kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
máj. 19. sz. 13 old.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Mss.Margarite Brown. Szobormű.Mgt.

Képzőm.Társ.1910/11. téli kiáll.kat. 43.l.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Női fej, szobormű.
Férfi fej, "
Férfi fej, "

Műcsarnok, 1911/12. téli kiáll. 49.lap

MDK

Körmendi Frim Jenő

Leány. Szobormű.
Női akt. " Mgt.
Férfi fej, "

Műcsarnok, 1911/12. téli kiáll. 49.lap

MDK

Körmendi Frimm Jenő szobrász

Cikk: Akik a vészben kikeresztelkedtek.

Egyedül Vagyunk, 1943.dec.17. 12.lap

MDK

Körmendi Frimm Jenó

Körmendi Frimm Jenó és Kapitány József
műve. IV.dij 1500 K (a szobrászati részért
Repr.

Magyar Iparművészet, 1916. 251.lap

MDK

Körmendi-Frimm Jenő

Gál Gyula kisméretű mellszobra bronzból,
Körmendi-Frimm Jenőtől. 1906.

Höllr Nemz. Szinh. kiáll. 85.lap

MDK

Körmendi Frim Jenő

Fleissig Sándor portréja, c. műve. Repr.

Csókássy.

Körmendi Frim Jenő

Művészeti lexikon.

414 l.

A'. 329.

Körmendi Frim Jenő

MDK

Leány, repr.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Körmendi-Frimm Jenő

Pogány Kálmán: Séta a téli tárlaton. A Lakás, III. évf. 11.sz. 174 l.

Körmendi Frim Jenö, szobrászm. MDK

Leány. Fél-szoboralak. Repr.

Műcsarnok. 1911/12. téli kiáll. Kép.Kat.

.

Körmendi Frimm Jenő

Fiu fej c. szobormüve repr.

Rózsa Miklós dr.: Kalauz a Müvészház palotafelavató kiállitására. Bpest 1913.

ÉPEK JEGYZÉKE.

assy Attila: A bűn.
lárffy Ödön: Festmény (Három akt.)
áldy Zoltán: Krisztus és a királyok.
ehel Ferenc: Naturalisztikus tájkép.
zigeti Jenő: Julius.
ednár János: Egy hölgy.
Iedgyessy Ferenc: Táncolók.
Körmendi-Frimm Jenő: Fiu fej (szobormű).
Zichy István gróf: Marjay Ödön arcképe.
Pásztor János: Tanulmány (szobormű).

Kérjen belépési nyilatkoza
be tagul az egyesületbe.

UJ MŰ

A Művészház hivatalos lapja. Fő
tési ára évi 20 kor. A Művészház

MDK

Körmendi Frimm Jenö, szobrász.

Tanulmányfej. Kö.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 7.l.
Szépm.Muz.

Körmendi Frim Jenő MDK

Leány, szobormü

Női akt,

Férfifej I-III.

Női fej

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Körmendi Frim Jenő MDK

Női képmás, szobormü

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Körmendy Frim Jenő

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

Pórai lépsóg 1933. IV. 20.

Kármendi Frim Jenő

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

EK. 1933. IV. 20.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Guggoló nő, diófa

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Körmendy Primm Sem?
Istemünk

Nürnbergi magyar reprezentáti kiállítás-
képével szerepel.

Nemzeti újság
1929 II. 28

Körmendy Jenő
szobrász

Műrubegi magyar képzőművészeti kiállítás –
szobrával szerepel.

Magyarság
1929 III. 6

Körmendy Jenő
szobrán

Magyar két Nürnbergben – a Kopishallban –
szobrával szerepek –

Pesti Hirlap
1929 II.22

Körmendy Jenő
vasbrán

Magyar Hét nürnbergben - vasbroval szere-
pel.

Magyarság
1929 II. 22

Körmendy Frim Jenő

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. H. 1933. IV. 19.

MDK

Körmendi-Frimm Jenő

Ropalotafela 18-2o l.

Körmendi Frim Jenő

l. Libor Bystrobrai

370. l. - 372. l. 400. l.

401. l.

A Magánfelek terhére k

megtérítésének alakulása az 1935.év

Év	közcső	ös
1935.	63.7o7.21	1c
1936.	:87.477.87	1]
1937.	129.486.73	17
1938.	114.726.o4	18
1939.	124.725.33	1]

6.Rovat. Különfélék.

Több: 229.o18.o3 Pvel.

Körmendi Frimm Jenő, szobrászművész

1912-ben felépültek a kecskeméti művésztelepi épületek és ebben az évben a művészek beköltöztek a művésztelepre, Körmendi Frimm is.

Sümegi György: Az 1910-es kecskeméti Művésztelep Ellentmondásai.
Forrás, 1980. febr. 69. old.

Körmendi Frim Jenő

U. 1009

Körmendi Frim Jenő

U. 101

2	.	51	.
22	.	22	.
93	.	527.	

l a π: 99. 150. 158. és 160.
kéhez sem körhető teljes

kitüntetett képmennyi

47 2

37. 40 4
9. 80. 85.
46. 150.
161. 162
..... 21 = 25

..... 27 db.
történeti képcsarnoki pe-

a) a Pyrker képtárból 190;
az Atalános képtárból
niből festmény 495, grafi-
műtörténeti, 5 pedig tör-

—

A. Peregrinyi.

Körmendi

Trim Jenő

---

lásd

U 101

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..... , 191 ...

.....

tanu.

.....

tanu.

Körmendi - Frim Jenő, szobrász

A barátok templománál álló
emlékszobrot kénilette.

Komáromy József: Móricz Zsigmond Jászberény-
ben 126 - 135.

Jászkunság, kolnok. 1969. szept.

XV/3.

MDK

Körmendi Finnm Jenő MDK

nolrán

A Jászberényi török-magyar emlékmolor terve a Jász-Múzeum birtokában; ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

Blénessey János: A Jász-Múzeum ismertetése Jászberény 1933 40.0

MDK

Körmendi - Frimm Jenőné, Fejérváry Erzsi

Madonna c. műve. Repr.

Rát Str. 253.1.

Körmendi Frim Jenő

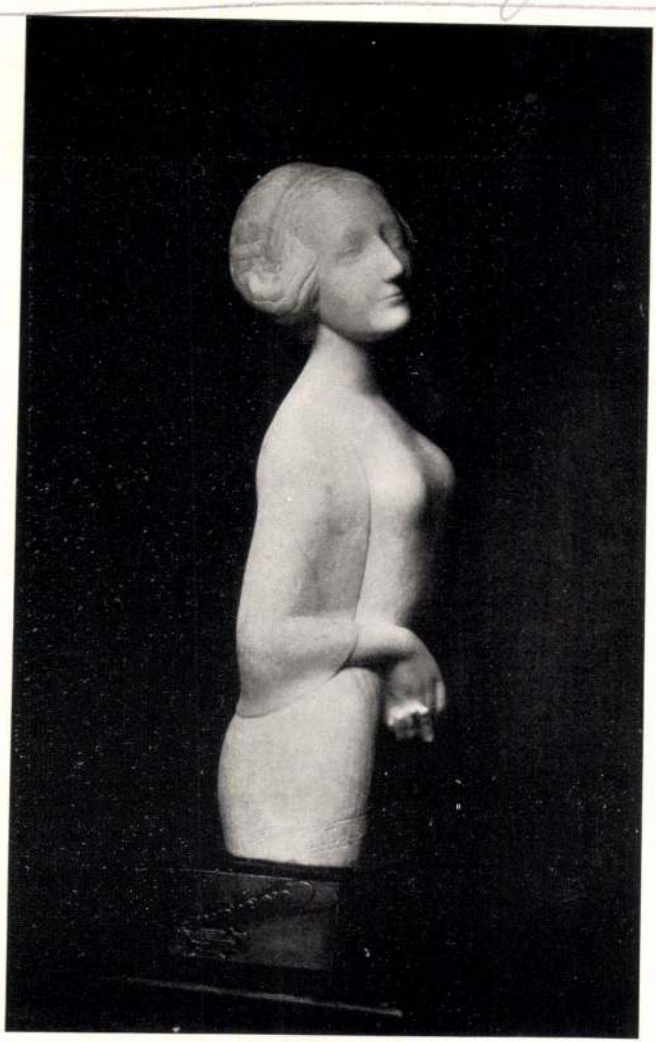

Körmendi Frim Jenő: Leány.

Képzőmüv. Társ. pub. Kiáll. 1911–12.

JENDRÁSSIK JENŐ: A vihar.

Körmendi Frim Jenő

U. 1671

Körmendy Frimm

Jenő

d.

Interieur

1913. I. r. 12. l.

[illegible] 50 filler. [illegible]
díjak mellett a [illegible]
biztosítva van [illegible]
lését a mai visz[illegible]
tom szükségesnek [illegible]
maga a bizottsá[illegible]

Pomáz, 1927 julius 4

Körmendi Frim Jenő: Fleissig Sándor portréja
Körmendi Frim Eugenio: Rittratto di Alessandro Fleissig

Horváth Béla: Dombormű
Horváth Adalberto: Altorilievo

Körmendi Frisz Jenő

szobr.

Vámbéry Ármin mell-
szobra, nehéz nyolc-
vanadik születése
napján nyugtottak
az neki tisztelős.

Vas. nyp 1912. 234. l.
(Leippel)

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

.....
agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Körmendy Frimm Jenőné

l. Fejérvary Erzsi

festő

~~lásd~~

~~Körmendyné~~

~~Fejérvary Erzsi~~

~~alatt is~~

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Körmendi Frim Ödön

Erzsébet királyné
szobra a Margit-
szigeten
festmény

Repr.-
Rexa Dezső

Margitsziget
Bp. 1940. 81. l.

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Körmendi Frim

Jenő

nebrán

jelenleg

Chicagóban

nebrán tanár

vele van

feleség

Körmendyné szül-

Fejérvári Erzsi

festő

MDK

Körmendi Frimm Jenőné Fejérváry Erzsi

Életr. arck.

Szefeltlex. 256, 778.lap

Körmendi Frimu

Jenő

nobrát

terveste a nullás
kilométer követ
a budai Lánc-
hidfőnél, amely
1945-ben pusztult
el.

lázd Liber.-Eserhalmi

Pacher. Bpest.

nobrát-

Körmendi Frim Jenő

szobrász

l.

Lex Magyar Társ

315. b. l.

Ujpest, Arpá

Gyár és k

Ujpest, Cseng

S GÁBOR K

KARDOS

Körmendi Frian Jenő

Révai XX 514. l.

BUDAPEST
935 JUN -5 M1

BUDAPEST

BUDAPEST
935 JUN -5

Körmendi Frimm

wod

z

Hu Prmagyerem

XXXII. tábla

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

Kedves Barátom!

Többször és nyiltan szálltam szemb
mely a mai veszedelmes külpolitikai hel
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a képv
pártjából.

Az ország sorsáért való mélységes
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább küz
érdekeit, a polgárság nyugalmát

Én tehát felveszem a
ki az országot a mai

kibonto

Körmendi-Frim Jenő

"Guggoló leány" c. aktja, "Madonna" és
Svéd Sándor operaénekes feje a Munkácsy-céh
kiáll.-án.

P.H.935.III.31.

Körmendi Frim Jenő

"Sodoma" c. szobormüve a Munkácsy-céh kiáll.-án.

Ujság, 935. III. 30.

Körmendi - Frimm Jenő

Független Kritika képzőművészeti kiállitása - a Lipótvárosi Társaskörben - munkájával vesz részt.

Nemzeti Ujság
1935.XII.20.

Körmendi - Frimm

Szobormüvével nemzet
a Műcsarnok 75 éves
jubiláris kiállításán.

N. U. 93 6. V. 3.

Körmendi-Frim Jenő

Klammer Mariska, Kim Frigyes, Katona Nándor, Karlovszky Bertalan, Kandó László, ifj. Kampis János, Jakab Zoltán, Hende Vince, Gulyás János, Gulácsy Lajos, Glatter Gyula, Germány Elemér, Ferenczy Károly, Dobrovic Péter, Burghardt Rezső, Bosznay István, Beszédes J. László, Berkes Antal, Benczur Gyula, Barta Ernő, Baróthy Major Jenő, Barkász Lajos, Bánsághy Vince, Zombory Lajos, Zádor István, Vidovszky Béla, Vesztróczy Manó, Vastagh Géza, Várady Gyula, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Szlányi Lajos, Reményi József, Stetka Gyula, Rottmann Mozart, Pentelei Molnár János, Páldy István, Nádler Róbert, Moldován Béla, Mednyánszky László, Marton Ferenc, Ligeti Miklós, Leidenfrost Sándor, Lechner Ödön, Körmendi-Frim Jenő, Kozma Lajos, Kléh János a Műcsarnok Tavaszi tárlatán szerepeltek müveikkel.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI.évf. 15. sz. 469, 474, 475. lap.

Körmendi Frimm Jenő, szobrász

[Körmendi - Frim Jenő]

L: Réti T.

Sümegi gy: A 2 1910-es kecskeméti ... 67-72

Fotós, Kecskemét, 1980. jan.

XII/2.

Frimm Jenő

nobrász

1902 – 1904

Éimisk 1930.83.l.

Mátyás-hár. Beszlerczebányán I.5.

Érkezett 1904 október 17.

782/1904 (Szegzárd 1904 október 5. – 117/1904 öz. a.)

Wosinszky Mór orsz. felügyelő javaslata régészeti szemléltető faliképek készittetése tárgyában. (Félhivatalos levélben megrendeltettek 1904 X/18)

Körmendi Frimm Jenő szobrász

Turán Kovács Imre szobrászt fedezte fel, magához vette, három évig tanította

András Ida: Élni akarnak a szobrok.

Pest Megyei Hírlap, 1976. febr. 21.

Körmendi Frimm Jenő

Tichárich Zdenka zongoraművészről mintázott szobrát bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1935. febr. 16. IX. évf. 8. sz. 16. lap.

Körmendy Frimm Jenő

Mohácsi Jenő: "Ábrahám Pál első szinpadi müve" cimmel arról ir, hogy Fejérváry Erzs festőművész és férje Körmendy Frimm Jenő szobrászmüvész az "Etelka szive" c. báboperához kifaragták a bábokat. Fejérváry Erzsi tervezte a diszleteket is, melyeket a bábokkal együtt bemutat a lap. Repr.

Délibáb, Bp. 1931. okt. 24. V. évf. 43. sz. 13-15. lap.

Körmendi Frim Jenő

Csod

Balassa Imre. Körmendi Frim Jenő és szobrai. Kultura 1912. 173. l

_____ *műhely.*

őnökség!

_____ hó____ n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

____ szamu _____

i _____ hó_____

_____

sajátkezű aláírás és munkásszám.

MDK

Körmendi Frimm Jenő szobrász

75 éves korában Amerikában meghalt /Washington/

Népszava, 1959. aug. 18. 4.l.

V. Üzletterv

...gi „Kossuth Lajos“ Felsőkereskedelmi Iskola

	P	f
	130,000	–
	139,621	04
	269,621	04

... Ló 31. én

Schreiber Jónes

Körmendi Frim Jenő

Művének, 1909. 225-259

-1914. 45

Körmendi-Frimm Jenő

Művészet 1907. 268
– 1909. 58
– 1912. 39, 79

KIS JÓZSEF.

359 Vámossy Mihály. Bronzplakett. Szobormű. Magánt.

PONGRÁCZ D. SZIGFRIED.

360 Tréfa. Bronzszobormű.

RUBLETZKY GÉZA.

361 Anyai csók. Szobormű.

KARA MIHÁLY

362 Tanulmányfej. Gipszszobormű. Eladó.

ORBÁN ANTAL

363 Tanulmány. Gipszszobormű.

GAJDÁTSY FERENC

364 Ebredés. Szobormű. Eladó.

LIIPOLA YRJÖ

365 Jairus leánya. Szobormű. Eladó.

CSER KÁROLY

366 Paolo és Franceszka (Dante). Szobormű. Eladó.

KÖRMENDI-FRIM JENŐ

367 Női fej. Szobormű. Magántulajdon.

BETLEN GYULA

368 Fájdalom. Szobormű. Eladó.

GLÄSER KÁROLY

369 Tanulmány. Szobormű.

KIS JÓZSEF

370 B. B. úrnő és gyermeke. Bronzplakett. Magánt.

KÖRMENDI-FRIM JENŐ

371 Férfifej. Szobormű. Eladó.

KÖRMENDI-FRIM JENŐ

372 Vámbéry. Szobormű. Eladó.

KÖRMENDI-FRIM JENŐ

373 Plakettek. 11 drb. *a)* gróf Khuen-Héderváry (nagy), *b)* gróf Khuen-Héderváry (kicsiny), *c)* Gondviselés Egylet (nagy), *d)* Gondviselés Egylet (kicsiny), *e)* Sarbó Leó (nagy), *f)* Sarbó Leó (kicsiny), *g)* M. T. K. versenyplakett, *h)* M. T. K. jubiláris plakett, *i)* Női akt., *j)* Vámbéry, *k)* Ribáry. Eladók.

KÖRMENDI-FRIM JENŐ
374 Relief. Szobormű. Eladó.

CSER KÁROLY
375 Díszkút. Szobormű. Eladó.

IX. TEREM.

SZABAD MŰVÉSZEK CSOPORTJA.

BRUCK HERMINA.
376 Mezei virágok. Olajf. Eladó.

KÖLBER DEZSŐ.
377 A pihenő modell. Olajf. Eladó.

PAPP LAJOS.
378 Mimi. Olajf. Eladó.

ROTTMANN MOZART.
379 Édes a nyugalom. Olajf. Eladó.
380 Jó hírek. Olajf. Eladó.

PAP EMIL.
381 Délutáni munka. Olajf. Eladó.

SZENES FÜLÖP.
382 Erdélyi vízhordóleány. Olajf. Eladó.

BRUCK HERMINA.
383 Őszi barackok. Olajf. Eladó.

SZENES FÜLÖP.
384 Dr. Binzné Rectorné arcképe. Olajf. Magánt.
385 Mrs Davisné arcképe. Olajf. Magánt.
386 Mrs Hatmakerné arcképe. Olajf. Magánt.
387 Leányom aranykalászok közt. Olajf. Eladó.

BRUCK HERMINA.
388 Gyümölcs. Olajf. Eladó.

CSÁNKI DÉNES.
389 Vallatás. Olajf. Eladó.

Körmendi Frim Jenő

Műcsarnok szobrász

1907. tav. kiáll. 215

1909–10. téli kiáll. 206, 208, 248

1910–11. téli kiáll. 230.

1911–12. jub. kiáll. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ 229, 272–277

1912–13. téli kiáll. 267

1913–14. téli kiáll. 367, 371–374

1806. Guido Grimani:

Szélcsönd a tengeren.

A velenczei lagunák szélé
des vizén, elől, egy halászbárka
chioggiai halász áll, a ki hátra
öltözete ing, piros öv, kék köté
gyölt vitorlája a holmik tetejé
uszik. A gondoláknak csak ferro
szalmakalappal fején és piros ka
ka bontakozik ki. Közülök háromm
Jelzése alól jobbra: Grimani 92.

Vászon, méretei 40:58.6
B. Wodianer Albert hagyo
(Az 1900: VI. 12. átv. la
érkezett a 2122 sz. átirattal 1

904:IV.30.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Női torsó c. műve. Repr.

Gyöngyössy, 94.lap

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Női fej, c. szobormüve. Repr.
Profil, c. szobormüve. Repr.

Gyöngyösy, 88.lap

Körmendi Frimm Jenő.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeum 1934-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat .

MDK

Körmendi-Frimm Jenó

Fiu-fej szobormüvének repr. (A Müvészhaz felavató kiallitasaból.)

Rózsa Miklós dr. Kalauz a Müvészház palota-felavató kiállitására.Bpest, 1913.

Körmendi Frim Jenő

nobrán

koll. kiáll.

Ernst Muz. 146. kiáll. Eal.

l. - Könyvtáramban.

Vásár Aleppoban.

Körmendi Frim Jenő

irod

Balassa Imre: Körmendi Frim Jenő és a szobrai.

Kultura 1912 febr. 10.

(Képekkel és arcképpel.)

U. 101–104.

KELEMEN D. ÉS TÁRSA

KÖNYVTERJESZTÉSI VÁLLALATA.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla
6781. sz.
Telefon Aut. 850-17.

Budapest, postabélyeg kelte

IV., Egyetem-utca 1. sz.

T. c.

Kívánságára megküldjük a kért befizetési lapokat és kérjük, hogy átutalásait ezek felhasz-

Körmendi Frimm Jenő

1910. jan. koll. kiáll. a
Müvészházban.

Katalogus.

~~Andriska Antal, miniszteri osztály~~

~~tanácsos~~ ~~V. 310.~~

Körmendi Frim Jenő

"Fiatalok szkulpturái" cimmel a lap négy müvész szobormüvét mutatja be. A müvészen kivül Csikász Imre, Kisfaludi Stróbl Zsigmond és Hüvös László alkotásait.
Körmendi Frim Jenő "Leány" c. szobra szerepel a lapban.
Repr.

A HÉT, Bp. 1912. jan. 14. XXIII. évf. 2.sz. 24-25. lap.

Körmendi Frim Jenő

Szentgyörgyi István, Csikász Imre azok a művészek, akiket a szobrászok között elsőnek emlit meg Jean Preux: "A jubiláris tárlat" c. kritikájában: a magyar szobrászat "egészen meglepő, szenzációsan magas értékekkel jelent meg a téli tárlaton, s ez a meglepetés annál frappánsabb, mert mindeddig mostoha gyermeke volt a Műcsarnok kiállításainak."

A HÉT, Bp. 1911. dec. 24. XXII. évf.
52. sz. 851-852. lap.

Körmendi Frim Jenő

A müvész nevét együtt emliti Csikász Imréével Jean Preux: "Fiatalok" c. beszámolójában: a két szobrászról igazán csak a legnagyobb lelkesedéssel lehet beszélni,-mondja, majd Körmendi Frim Jenő uj stilusát méltatja, mely nem csak életképes, de szükséges is. Ennek az egészen uj stilusnak önálló és eredeti harcosa a müvész, mint a téli tárlaton szereplő müvei is bizonyitják.

A HÉT, Bp. 1912. január 7. XXIII. évf.
1. sz. 15. lap.

Körmendi Frimm Jenő

Kollekcióját Párisból küldte haza a MÜVÉSZHÁZ kiállitására. A csoportos kiállitás keretében szereplő "szajnaparti vedutái a legegészségesebb naturalisztikus természetlátás revelációi"-mondja a kritika, a "Müvészház uj kiállitása" cimmel.

Müvészet c. rovat.

A HÉT. Bp. 1910. január 16.
XXI. évf. 3. sz. 48. lap.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Iván Ede: A Művészház uj palotája. Szabad Művészet 1912. nov. I. évf. 1. sz. 4.l.

MDK

Körmendi-Frim Jenő

Tábori K: Páris magyarjai. Bp.é.n. 83 l.

MDK

Körmendi-Frim Jenő

Plakettek:
Sarbó Leó, (nagy)
" " (kicsiny)
M.T.K. versenyplakett,
M.T.K. jubiláris plakett,
Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll.kat.
51.láp

MDK

Körmendi Frim Jenő

Leány, c. szobormüve. Repr.

Képzőm.Társ.jub.kiáll. 1911-12.

Körmendi Frim Jenő

Vedres Márk, Lányi Dezső, Medgyessy Ferenc művészek a szobrászok között igen előkelően szerepelnek, -irja Jean Preux: "Művészház" c. kritikájában, a megnyitó kiállitást ismertetve.

A HÉT, Bp. 1913. jan. 26. XXIV. évf.
4. sz. 62-63. lap.

MDK

Körmendi Frim Jenő

Női fej, c. műve. Repr.

Uj Idők, 1912. XVIII. 28.sz. 33.lap

MDK

Körmendi Frim Jenő

Leány c. szobormüvének repr.

Uj Idők, 1912.XVIII. 14.sz. 355.1.

MDK

Körmendi Frimm Jenő

Velencei nemzetközi kiáll. 1912. 142 l.

Körmendi Frim Jenő

Lvód

Vas. nyj 1912. 990. l.

(Neppel)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engec

.....

a műhelyfőn

8. sorsz. Műhelyi min

Körmendi Frimm Jenő

"A MŰVÉSZHÁZ második kiállitása" cimmel M. sign.-val /Margitay Ernő/ három művész munkáját emliti meg:
Honti Nándor /neve a kritikában kétféleképpen szerepel, egyszer Andor, másszor Nándor/

Pechán József és Körmendi Frimm Jenő.

Körmendi Frimm Jenő: Minden szobra erős, komoly alkotás, állitja a kritika és külön kiemeli portréit.

ÉLET, Bp. 191o. jan. 16. II. évf. 3. sz. 90-91 lapokon.

Körmendi Frim Jenő

"Eleven hatásu, antikizált leány-mellszobra kiváló alkotás"-mondja a kritika a Mücsarnokban rendezett jubiláris téli tárlaton szereplő müről.
A müvészen kivül még az itt felsorolt szobrászok vettek részt a kiállitáson: Beszédes János László, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kiss György, Lányi Dezső, Lux Elek, Markup Béla, Pásztor János, Pongrácz Sigfried, Schmigelschi Oktáv, Telcs Ede, Zs. Csiszér János. Festőművészek: Coulin Artur, Csók István, Edvi Illés Aladár, Fesztyné Jókai Róza, Gergely Imre, Kümmerle Pál, Martin Hadzsi Olga, Pap Emil, Székely Andor, Udvary Géza, Vastagh Géza. ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf. 53.sz. 1643-1645. lap.

Körmendi Frimm Jenő, Bp. VIII. Egressy-ut 6.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

MDK

Körmendi Frimm Jenő

A Margitszigeti Erzsébet-szobor alkotója, feleségével két hónapja Chicagóban dolgozik, hol Chigágó uj hercegérsekét mintázza.

Hétfő-Reggel, 1940.máj.20.

M.D.K.

Körmendy Frim Jenő

Beregi Oszkár és Gaál Gyula szinművészekről készitett szoborportréjának repr.-it bemutatja a lap "Szinészportrék Tavaszi Tárlata" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 17-23. XXI. évf. 21. sz. 13., 16. lap.

M.D.K.

Körmendy-Frim Jenő

Az Ernst-muzeum kiállitásáról mutat be a lap három szoborportré repr.-ót: Bálint Lajos, Márkus László és Székelyhidy Ferenc képmását.

Szinházi Élet. Bp. 1934. márc. 25-31. XXIV. évf. 14. sz. 25. lap.

M.D.K.

Körmendy-Frim Jenő

"Leányfej" c. szobrának repr.-ját bemutatja a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1934. juni 24-3o. XXIV. évf. 27. sz. 63. lap

MDK

Körmendi Frim Jenő

Merengő c. női aktját megvásárolta a főváros.
A szobor reprodukálva a 127.oldalon.

Bálint Lajos: A székesfőváros ujabb szobrai.

Művészet, 1937. II.évf. 11-12.sz. 127.lap

MDK

Körmendi Frim Jenő szobrász

Körmendi Frim Jenő szobrászművész és felesége Fejérváry Erzsi festőművésznő, külföldi tanulmányutjuk első állomásán Hollandiában a Kunstzaal Louis Meys termeiben kiállitást rendezett.

Cikk: Magyar szobrászsiker Hágában.

Esti Kurir, 1939.márc.12.

MDK

Körmendi Frim Jenő szobrász

Körmendi Frim Jenő szobrász és felesége Fejérváry Erzsi festő Hágában rend.kiállitásáról a Holland sajtó legnagyobb ujságjai, a De Telegraf, a Het Vaterland, az Algemeen Handelsblad és a De Rezidentiebode egészhasábos kritikát szentelnek a kiállitásnak, képekkel illusztrálják a cikkeket.

Cikk: Magyar szobrászsiker Hágában.
Esti Kurir, 1939.márc.12.

MDK

Körmendi Frim Jenő szobrász

Körtefából faragott Madonna szobra a Hágában rend.kiállitásán.A kiállitás hatása alatt bizták meg a művészt, hogy készitse el Slotemácher de Bruyne kultuszminiszter portréját.

Cikk: Magyar szobrászsiker Hágában.

Esti Kurir, 1939.márc.12.

MDK

Körmendi Frim Jenő szobrászművész

Gyüjteménnyel szerepelt az Ernst-Muzeum csoportkiállitásán. Portréi : Márkus László, Fleissig Sándor, gyermekfejek stb. Arcmás és Kettős portré művei reprodukálva.

Képzőművészet, 1934. 92.lap

MDK

Körmendi Frim Jenő

Szobormüvei a Munkácsy-Céh kiállitásan.

Cikk: A Munkácsy-Céh kiállitása a Nemzeti Szalonban.

Képzőművészet, 1935. 83-84.sz. 92.l.

MDK

Körmendy Frim Jenő

I.honvéd emlékmű, c. szobormüve. Dijazott terv. Repr.

Művészet, 1936.I. 36.1.

MDK

Körmendi - Frimm Jenő

Kutfigura c. művének repr.

Rát Str. 253.1.

Körmendi Frimm Jenő

Sobieski Jánosról készült ~~szobrát~~ domborművét (Kőbanya, Gajkovszkij park) emliti

Wellner István: Lengyelek szobrai és emléktáblái fővárosunkban.

Budapest, 1972. 7.sz.

47.1.

Kormendi Frim Jenő

életrajz

írod

Csókássy 22.l.

Jászberényi Török uralom alól való felszabadulás szobra.

Társadalom biztonsági felhő-karcolójára felállított 6 méter magas szobor.

11268.

fordult, szembenéz, talapzatra
an, a melynek keretét babér-
vél képezi. Mellén az arany-
k, a melyet szalagon visel. Öl-
és hajtókával, egyelejű kabát
ötője széles pánt. Felirata a

NORVM IMPERATORI
GVSTO
EMIAE REGI &c

ragae
isell Augspurg in der Kholer-gassen

a rézlapnak 27.8:20.6 cm.

62-909
-909-6.

Körmendi Frimm Jenő

Tervével résztvett a Lechner-szoborpályázaton

E.K.930.IV.11.

Körmendy Frim Jenő

"Sodoma"c. szobra a Munkácsy-céh VIII.kiáll.-án

Az Est,935.III.31.

Körmendy Frimm Jenő

Megmintázza a nyerőszám tulajdonosának a portré-
ját. A Munkácsy-céh sorsjegyhuzásán a IV. főnye-
remény.

Ujság, 935. IV. 25.

M.D.K.

Körmendy Frim Jenő

Rajza "Az optimista és pesszimista, ahogyan a festő és a rajzoló látja" c. felhivásra készitett "Az optimista" c. képe.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 31-juni. 6. XXI. évf. 23. sz. 23. lap.

M.D.K.

Körmendy Frimm Jenő

"Márkus Emilia szobra" cimmel a lap bemutatja a müvész tervét "Pesti szoborjelöltek" c. tréfás cikk illusztrációjaként.

- - -

Fenti c. cikk mellékleteként a müvész elkészitette rajzát "Kisfaludy Stróbl Zsigmond szobra" cimmel.

- - -

Szinházi Élet. Bp. 1931. dec. 6-12. XXI. évf. 50. sz. 17-2o. lap

.

M.D.K.

Körmendi Frimm Jenő szobrászmüvész

Fényképét közli a lap az evangelikus gimnázium előtt felállitott diszpad hátlapjával, amely a müvész dombormüve.

Szinházi Élet. Bp. 1932. juni 26.-juli 2. XXII. évf. 27. sz. 38. lap.

. . .

Kőrmendi Frimm Jenő M.D.K.

nobrás

királyné alakja az Erzsébet-emlékmű pályázaton „talán a legegyénibb módon stilizált finom nobor... az antikra emlékező modern művész megnyújtott női alakja sajnálatos ellentétben áll Kapitány József sulyos románstilű körtemplomával.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jul. 19. sz. 3-4. old. +
jul. 26. " 3. "

MDK

Körmendy Frimm Jenő, Csillag és Berán Lajos

3 bronzplakettje

Árv. Közl. 1939. 5.rk.sz. 92. aukc.

39 l.

Körmendi Frim Jenő

Szobrász Műcsarnok

1933. nemz. képzm. kiáll.

354

Körmendi Frimm Jenő

Árverési Csarnok aukció kat.

32. 7. 1926. apr.

33–41. nem szepel

322. Ismé

A XVII.

Johann Rueber von P

Egész alakban és állvá
parancsnoki pálczát tart,
és tollal diszített sisakon
vannak. Ingének gallérja
vállától bal csipője felé, k

Márványszobor, magass
Értéke 1000 K. — Átvétet
régiségtárától 1885 január 12
rgst. sz. III.: 5. és 56.), illet
rgst. sz. B : 30).

Kiállitására vonatkozó
len : Bornemissza (?). — Jele
zelik (39–96).

Jegyzet. Kalauz a régiség
N° A : 2.

Körmendi Judit, építész

L: Eltér István

– követségi kirch

Magyar Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

KÖRMENDY GYÖRGY, posztómetsző

A házasodás vagy más rokoni kapcsolatok Pápa vagy Győr nél nagyobb várás esetében játszottal szerepet.1538-ban Borbély Domokos győri Polgár vejét,Pápai lakatgyártó Janost,1536-ban Körmendy György posztómetsző feleségét,egy kor győri Posztómetsző János fele ségét,Rehérvári Hódosi Urbán felesége margit-pápai Szücs Lőrinc felesége emlitetik. 214.old

GECSÉNYI LAJOS: Győr városa 1526 után 195.old

ARRABONA, A Győri Xantus János Muz.Évkönyve, 18.
Győr, 1975

Körmendy Imre, építész

megemlítve.

Erdélyi Balázs: Az alsóörsi gótikus kolostor 1023-1026.
Élet és Tudomány, Bp. 1976. máj. 28. XXXI/22.

Körmendy Jenő

Eötvös Loránt és Jedlik Ányos emléke a Hegedüs nemzeti emlékcsarnokban.

Repr.:

MAGYAR·EPITOMUVESZET

1930. 12. f. 22. l.

Körmendi Frim Jenő, szobrász

Megemlítve. [Kritja]

Rózsa Gyula: Az Kötvös utcai mester M.5

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 12.

Körmendi Frimm

Jenőné

festő és keramikus

lásd

Fejérvary Erzsébet.

alatt megirva.

Körmendi Frim Jenő

műve a Clark Ádám téren felállított

(1932) „Nullás kilométerkő"

Bejza László, Bernát György, Erdei

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Buda-

pest 1973 1335

8681

Körmendi Frimm Jenőné

Fejérváry Erzsi

K

Szefeltlex. 256. l.

Életr. arck.
u. o. 778. l.

Körmendi-Frim Jenőné

"Dunai részlet" c. műve a Munkácsy-céh kiáll.-
án.

P.H.935.III.31.

Körmendi Frim Jenő: A merengő

Foto: Röckel

Antal Károly

túlságos alkalmazásával kissé elmaradt a színház, az ékes, magyar beszédben mindíg elől járt. Az Egressy Gáborokat nem is említve. Afelett lehetett vitatkozni, hogy Bakó László elmaradt színésze volt-e korának, de azt egy pillanatig sem lehet állítani, hogy ez az öblös hangú hős ne beszélt volna gyönyörűen magyarul. Az elmult tíz évtized alatt a Nemzeti Színház színpadán nyert polgárjogot a szép magyar beszéd és pusztán ennek az intézménynek az érdeme, hogy még a városligeti német színház is kénytelen volt német játszási nyelvét átmagyarosítani.

A Nemzeti Színház másik nagy érdeme a magyar irodalmi dráma életrehivása volt. Azelőtt átültetett, vagy csak fércműveket játszott az ide-oda vergődő magyar színészet, de a Nemzeti Színház

Körmendi Frim Jenő

Zsobrán

Reisai XXI. 526. l.

Körmendi András

festő

Bud. Budapest.

Expose au Salon d'Automne et aux Indépendants.

Ed Dict. II. 262.1.

<Körmendi András>

festő cikke

<> Pascin halálára, Uj Szin

1930. 1. sz. 60-61. l.

Budapest, 1928. április 4.

Nagyságos

Szentiványi Gyuláné urhölgy

Budapest.

veim átvizsgálásánál látom, hogy Nagysá-
o-iki vásárlásáról szóló

P 39.60

apig még nem nyert kiegyenlítést.
ntettel követelésem csekély összegére és
uton ismételten bátor vagyok Nagyságodat
méltóztassék fent kimutatott csekély ösz-

Körmendi András

Krétarajz

repr.

Uj Szín

1930. 1. 2. 49. l.

L A

Könyvkia

TÁRSVÁLLALATOK:
BUDAPEST:
GENIUS RT. IV, MUZEUM-KÖRUT 3.
ENCIKLOPÉDIA RT. IV,
MUZEUM-KÖRUT 3.
KUNOSSY GRAFIKAI MŰINTÉZET RT
VIII, STÁHLY UCCA 13.
NEW YORK:
LANTOS INC. PUBLISHERS AND
BOOKSELLERS 313 EAST 79TH
STREET, TEL. BUTTERFIELD 5625

Méltóságos
Nagyságos
. . . dr. Szent

Valószínüleg e
számláján [illegible]

. . . . 38. .B
tartozás mutatkozik.
Tisztelettel
felhasználásával a fenti összeg
b. pénzküldeményét és magunkat

1 bef.lap

— **Felavatták Visegrád uj emlékműveit és Országzászlóját.** Fényes ünnepség keretében avatta fel vasárnap *József* kir. herceg a Visegrád uj partrészén emelt Hősi emléket, valamint IV. Béla, Nagy Lajos és Mátyás király szobrait, *Urmánczy Nándor* pedig a Salamon tornya alatti vizibástyán emelt Országzászlót, amelyeket építészetileg *Schulek János* műépitész-tanár foglalt stilusos keretbe. *József* kir. herceg beszédében Visegrád fiainak világháborus **hősiességéről szólt**, majd *Urmánczy Nándor* beszélt:

— *Ebben az Országzászlóban* — ugymond —, *mint minden Országzászlóban, csodálatos varázserő van. Egy táborba hozza össze a magyarokat. Alatta érezzük, hogy testvérek vagyunk, hogy egy nemzet fiai vagyunk.*

Ezután felröppent a nagy magyar cimerés „Igy volt — igy lesz" feliratu lobogó a félárbócra.

A Salamon tornyánál *Kornis Gyula* tartott előadást a nagy királyok koráról.

— Három nagy uralkodónk — mondotta többek között — különböző korban élt, de valamennyiüket egységbe fogja össze a magyar faj érdekeinek hathatós közszolgálata, a nemzet hatalmi, anyagi és szellemi erőinek fokozása. Életművük sugallata besugárzik századokon keresztül lelkünkbe: a nemzet mai sulyos helyzetében is erőt meríthetünk példájukból.

— **Meghalt a chicagói biborosérsek.** Chicagóból jelentik: Mundelein biboros, Chicagó érseke 67 éves korában hirtelen meghalt.

— **Körmendi Frimm Ervin festőművész meghalt.** Vasárnap hajnalban a Szent István-kórházban meghalt *Körmendi Frimm Ervin* festőművész, a magyar képzőművészek társadalmának egyik népszerü, tehetséges tagja. Különösen városképek és tájak finomszemü, finomkezü mestere volt és nagy szerepet játszott évekkel ezelőtt a magyar-német művészeti kapcsolatok kiépitésében. Hosszu évekig Nürnbergben élt, ahol a tehetséges magyar festőt megbecsülték, kedvelték és ahol az ő kezdeményezésére jött létre a tiz év előtt megtartott nürnbergi magyar művészeti hét. Érdemei elismeréséül legfelsőbb helyről a magyar érdemrend tiszti keresztjével és a Signum Laudissal tüntették ki. Nemcsak külföldön, hanem itthon is állandó kiállitója volt a tárlatoknak, tagja a Képzőművészek Országos Szövetségének, a Munkácsy Céhnek és a Paál László Társaságnak. Temetése kedden délután 4 órakor lesz a rákoskereszturi keresztény temetőben.

— **Orvosi hirek.** Dr. *Temesváry Ernő* főorvos sebészeti rendelését ismét megkezdte. D. e. 9—10-ig, d. u. 3—4-ig VII. Madách Imre-tér 5. III. 2.

— **Suhay Imre előadása a Nők Nemzetvédelmi Tanfolyamán.** „A nők nemzetvédelmi feladatai" cimen a főváros népmüvelési bizottsága és a MANSz, a magyar nőegyesületek bevonásával nemzetvédelmi tanfolyamot rendez, amelyet hétfőn nyitottak meg ünnepélyesen. *Némethy Károly* tanácsnok a polgármester nevében üdvözölte az előkelőségeket. Gróf *Ráday Gedeonné*, a MANSz elnöke, üdvözölte ezután meleg szavakkal *Anna* kir. hercegasszonyt, a női mozgalmak agilis irányitóját. *Anna* hercegasszony hangoztatta, hogy „minden munkánk célja, mindig ugyanaz: magyar hazánk és népünk boldogulása". A tapssal és éljenzéssel fogadott beszéd után nemes *Suhay Imre* altábornagy tartotta meg nagy érdeklődéssel várt előadását. „A nő a világtörténelem tanusága szerint — mondotta — mindig szerepet játszott a háboruban, mindig ott láthattuk a haza védelmének szolgálatában. Nemcsak a sebesültek ápolása, gondozása terén, de igen sokszor a harcokból is kivette részét." Ezután a női kémszolgálatról beszélt. Az előadássorozat első részéről üdvözlő táviratot intéztek *Horthy Miklósnéhoz*, a kormányzó hitveséhez. Az ünnepség dr. *Csiky Jánosné*, a MANSz alelnöke zárószavaival ért véget.

— **Betiltott lap.** A belügyminiszter a Kassán megjelenő „Nasa Zastava" cimü időszaki lap további megjelenését és terjesztését a lapnak az ország külpolitikai érdekeit veszélyeztető magatartása miatt október 26-áig bezárólag megtiltotta.

— **Sörös Béla református püspök meghalt.** Losoncról jelentik: Sörös Béla losnci ref. lelkipásztor, a dunáninneni ref. egyházkerület püspöke, felsőházi tag, hétfőn délben rövid szenvedés után meghalt. Október 5-én délután három órakor temetik a losonci ref. gyülekezet templomából.

— **A Baross Szövetség** évadnyitó ülésén ismertették a miniszterelnökség leiratát, amelyben közli, hogy a Nemzeti Önállósitási Alap a kölcsönök nyujtását kiszélesiti. A jövőben nem ragaszkodik főiskolai végzettséghez, vagy érettségihez. A Baross Szövetség változatlanul sürgeti a kereskedelem képesitéshez kötését, a tisztességes keresztény kereskedelem érvényesülése érdekében. Végül *tiltakoztak a Bata-gyár tervezett magyarországi letelepedése ellen.*

— **Meghalt gróf Crouy-Chanel.** A főváros társadalmának széles köreiben ismerték gróf *Crouy-Chanel István*t. Azzal keltett érdeklődést, hogy okmányszerüen le tudta vezetni az Árpádházi királyoktól való származását. A nemzetségfa szerint a családalapitó II. Géza fia volt. Az 55 éves gróf vasárnap szivszélhüdés következtében hirtelen meghalt. Holttestét kedden délben a kerepesi temetőből beszentelés után Vácra, a családi sirboltba szállitják. Özvegye és két leánya gyászolja.

— **Két rendelet a zsidótörvény végrehajtásáról.** A hivatalos lap kedden két rendelet közöl a zsidótörvény végrehajtásával kapcsolatban. Az egyik felsorolja, hogy a szeszegyedárusággal kapcsolatban mely engedélyeket nem lehet zsidónak kiadni, illetve melyeket kell visszavonni. A másik rendelet a fogyasztási adókkal kapcsolatos engedélyekről intézkedik és megállapitja azokat az engedélyeket, amelyeket zsidóknak nem lehet kiadni. Mindkét rendelet szerint a vállalkozók, az üzletvezetők az engedélyessel egy elbirálás alá esnek. Ha az engedélyes (jogositott) nem zsidó, hanem csak a vállalkozó vagy üzletvezető az, az engedély visszavonására akkor kerülhet sor, ha az engedélyes az illetőket el nem bocsátja. Az engedélyesnek, vállalkozónak, üzletvezetőnek október 15-ig kell jelentést tenni okmányokkal, hogy zsidóknak tekintendők-e. Az engedélyek visszavonásának idejét, illetve az üzletvezetők, vállalkozók elbocsátásának idejét a pénzügyminiszter öt éven belül határozza meg.

— **A budapesti bolgár követség** hivatala kedden, Bulgária függetlenségének, valamint Borisz cár trónralépésének évfordulója alkalmából zárva van.

— **Felhivás.** Felhivjuk t. olvasóink figyelmét a vasárnapi lapunkhoz csatolt szines kartonmellékletre, amelyen a Török A. és Társa Bankház R. T. (Budapest, V., Szervita-tér 3.) az uj 43. m. kir. osztálysorsjátékra vonatkozó közelebbi részleteket közöl. Egyben értesitjük olvasóinkat, hogy a most befejezett 42. osztálysorsjátékon sok nagy nyeremányen felül a nagy jutalmat, 400.000 pengőt, valamint a legnagyobb főnyereményt, 300.000 pengőt ismét Török A. és Társa Bankház R. T. szerencsés vevői nyerték. Ajánljuk t. olvasóinknak, hogy a rendelést a Török Bankháznak mielőbb beküldjék, mert Török sorsjegyeit az elért eredmények folytán nagyon keresik. Az eredeti sorsjegyek postautalványon, levélben, vagy levelezőlapon is rendelhetők. Árak: egész 28.—, fél 14.—, negyed 7.—, nyolcad 3.50 pengő. Elérhető legnagyobb nyeremény hétszázezer pengő.

— **Halálozás.** Dr. *Kemény Gyula* kuriai biró, a budapesti büntetőtörvényszék ny. másodelnöke, október 1-én 81 éves korában Békásmegyeren meghalt. Temetése október 3-án délután 3 órakor lesz Békásmegyeren a gyászházból (Kereszt-utca.)

Toporci (Toperczer) János ny. MÁV tanácsos folyó hó 1-én 53 éves korában meghalt. Temetése 3-án délután fél 4 órakor lesz Gödöllőn.

Köblös Samu ny. gimn. igazgató, Hajdu megye törvényhatósági bizottságának tagja, 65 éves korában Debrecenben meghalt.

Tubelis volt miniszterelnök, a Litván Bank kormányzója szivszélhüdés következtében Kaunasban meghalt. Tubelis Woldemaras bukása után tiz éven át miniszterelnök és pénzügyminiszter volt.

Gyalakuti dr. Soos Zoltán kuriai biró 61 éves korában *Budapesten* meghalt. Kedden délután 4 órakor temetik az uj Köztemetőben.

Kállay József, egykor ismert telivér-idomár, majd lovászfelügyelő a Magyar Lovaregylet telepén, 66 éves korában meghalt. Kedden délután fél 4 órakor temetik az alagi temetőben.

Erődy Frigyesné, szül. *Kraemling Ilona*, vasuti főfelügyelő felesége október 2-án meghalt. Temetése 4-én délután félnégy órakor lesz a farkasréti temetőben.

Síremlékavatás. Brocskó Lajosnak, a Prot. Országos Árvaház v. igazgatójának síremlékét vasárnap d. e. fél 11 órakor avatják fel a Kerepesi temetőben (47. tábla, első sor.)

— **Az urológiai megbetegedések kezelésében** reggel éhgyomorra egy pohár természetes „Ferenc József" keserüviz gyakran fontos segédeszköz, mert a gyomorbélcsatornát könnyen és mégis alaposan kitisztitja s az anyagcserét és az emésztést lényegesen előmozditja. Kérdezze meg orvosát!

HEGEDÜ, viola, cselló és az összes alkatrészek beszerzése előtt kérjen dijtalan árjegyzéket. **Részletfizetésre is szállitok.** Javitás, csere, vétel, becslés **TÓTH** (Komáromy és Tóth) művészhegedüépitő. Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 8. 39 éves cég. **HEGEDÜT hegedükészitőnél vásároljunk.**

Csillárt vegyen béreljen cseréljen **VOGEL CSILLÁRÜZEM** üzleteiben, **IV., Károly-körut 28. VIII., Mária Terézia-tér 1.**

CSILLÁRT METEOR

Árjegyzék ingyen!

CSILLÁRGYÁRBAN vásároljon:

3+1 lángu ebédlőcsillár..... 14.80
Éjjeliszekrény-lámpa..... 5.20

Podmaniczky-u. 27. József-körut 44.

— **Székrekedésben szenvedőknél** reggel felkeléskor egy pohár természetes „Ferenc József" keserüviz a belek eldugulását gyorsan megszünteti, a gyomor működését előmozditja, az anyagcserét megélénkiti, a vért felfrissiti, az idegeket megnyugtatja, s igy kellemes közérzetet és fokozott munkakedvet teremt. Kérdezze meg orvosát!

Melegebb idő

Hazánkban vasárnap megindult a Földközi tenger felől a meleg szubtrópusi levegő beáramlása. Ezzel végetértek a hideg napok és korán ránkköszöntött fagyos éjszakák. Vasárnap hajnalra még minusz 1—2 fokig terjedt a lehülés, hétfőre azonban már csak 10—12 fok volt a legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet. A meleg levegő beáramlásával egyre fokozódott a felhősödés és vasárnap éjjel 12 órakor a déli megyékben megindult az esőzés, ami a reggeli órákig már átterjedt az egész országra. A legtöbb esőt Békés megye kapta. Hétfőn napközben folytatódott a meleg levegő beáramlása és Pécsett már 20 fokig szökött a hőmérő higanyszála. A fővárosban 17 fok volt.

A meleg levegő további beáramlása következtében igen kellemes időben lesz részünk. Kevesebb lesz már a felhő és az eső, a hőmérséklet pedig még fokozódik. Éjszakai fagyoktól egyelőre nem kell tartanunk.

Budapesten október 2-án reggel a legalacsonyabb hőmérséklet 11 fok (normális 10 fok), délben a legerősebb felmelegedés 15 fok (a normális 20 fok) volt. (Előző nap 6 és 16 fok volt). Z. A.

*

A Meteorológiai Intézet jelenti: Budapesten hétfőn este 9 órakor a hőmérséklet 12 Celsius fok, a tengerszintre átszámitott légnyomás 755 milliméter, gyengén emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő 24 órára: Mérsékelt szél. Kevesebb felhő, de több helyen köd. Helyenként, főleg keleten még kisebb eső, egy-két helyen esetleg zivatar. A hőmérséklet kissé emelkedik.

*

Vizállás. Duna: Regensburgnál árad, lejebb apad, alacsony vizállásu. Bécs —54, Pozsony 89, Komárom 246, Budapest 191, Mohács 215. Tisza: Faluszlatinánál és Szolnoknál árad, máshol apad, igen alacsony vizállásu. Balaton: Siófok 54. Velencei tó: Agárd 70.

SZINHÁZAK	OPERAHÁZ (1/28)	NEMZETI (1/24, 1/28)	VIG (1/24, 8)	KAMARA (4, 8)	BELVÁROSI (4, 8)	PESTI (4, 8)	FŐVÁROSI (1/24, 8)	ANDRÁSSY (1/24, 8)	ROYAL (4, 1/29)	VÁROSI (4, 8)
Kedd	Szöktetés A. 1.	Nők az III. 3.	A márkiné B.	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták
Szerda ...	A végzet E. 1.	Nők az IV. 3.	A márkiné S.	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták
Csütörtök .	Farsangi B. 1.	Nők az V. 3.	A márkiné D.	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták
Péntek ...	Hunyadi C. 1.	Énekes m. N. 2.	A márkiné E.	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták
Szombat ..	Aida D. 2.	Énekes m. VII. 2.	A márkiné	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták
Vas. d. u.	—	Énekes madár	A márkiné	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták
Vas. este	Faust	Nők az alk.	A márkiné T.	Alterego	Földindulás	Gyümölcs a fán	Pusztai szeren.	Klotild néni	Ki gyereke	Artisták

OLCSÓ JEGYAKCIÓNK

Szerdán: Földindulás kétszázadszor.

Kedvezményes jegyakcionk ma hat előadást nyujt. Valamennyi iránt nagy az érdeklődés. A Városi Szinház artistaolimpiászának szombat délutáni jegyeit is árusitják már pénztáraink, valamint a Komédia nagy kinai variété revüjének jegyeit péntek estig bezáróan délután és este.

Eseménye e hétnek a Földindulás szerdai kétszázadik előadása.

*

Jövőheti előadások: Kedd. Nemzeti: A nők az alkotmányban. — Kamara. Alterego.

*

Jegyakciós előadásainkat vastag betükkel emeljük ki.

*

Jegyárusitás: Vilmos császár-ut 78. (Telefon: 1—122—93—94—95). — Erzsébet-körut 1. (Telefon: 1—352—96). — Apponyi-tér 5. (Telefon: 1—833—99). — József-körut 30. (Tel.: 1—343—71). — Krisztina-körut 133. (Tel.: 1—509—24). — Horthy Miklós-ut 29. (Tel.: 2—695—95). — Margit-körut 8. (Tel.: 1—520—25).

SZINHÁZAK MÜSORA

Operaház. Szöktetés a szerályból. Mozart 3 fv. énekes játéka (Gyurkovics M., Orosz J., Rösler, Vitéz, Laurisin, Székely) (A. 1. bérl.) (1/28). — **Nemzeti.** A nők az alkotmányban. Tóth Kálmán, Galamb Sándor 3 fv. vigjátéka (Petheő, Berky L., Somogyi É., Abonyi, Pethes, Kürthy) (III. 3. bérl.) (1/28). — **Vig.** A márkiné. Noel Coward 3 fv. vigjátéka (Fedák S., Somlay, Tolnay K., Ajtay, Perényi) (B. bérl.) (8). — **Kamara.** Alterego. Asztalos Miklós 3 fv. vigjátéka (Vizvári M., Uray, Tőkés A., Előry K., Lehotay, Gózon) (8). — **Belvárosi.** Földindulás. Kodolányi János 3 fv. szinműve (Páger, Eszenyi O., Mihályfi, Simon M., Szende M., Sármássy) (8). — **Pesti.** Gyümölcs a fán. Zilahy Lajos 3 fv. szinműve (Dayka M., Somló, Mágory M., Sulyok, Vértess, Bihary) (8). — **Fővárosi.** Pusztai szerenád. Szilágyi László, Békeffi István, Fényes Szabolcs 3 fv. operettje (Honthy H., Kiss M., Latabár K., Solthy, Szondy B., Weszely, Pártos, D. Kovács) (8). — **Andrássy.** Klotild néni. Vaszary Gábor 3 fv. zenés bohózata (Törzs, Simor E., Hajmássy, Vaszary P., Szilassy, Szakáts, Fülöp K., Pataky, Gervay M.) (8). — **Royal.** Ki gyereke vagyok én? Énekes bohózat 3 fv. Walter László zenéjével (Komár J., Somogyi N., Csikós R., Feleki, id. Latabár Á., Kertész, Rátkay, ifj. Latabár Á., Sárossy, Pethes, Szemlér M.) (1/29). — **Városi.** Artista olimpász (8). — **Komédia.** Hallo, Sanghai. Kinai variétérevü (1/28 és 9).

MOZIK MÜSORA

Átrium Filmszinház, Margit-körut 55. T. 154—024, 153—034). **A miniszter barátja.** Fősz.: Páger, Komár. Hiradók. Előadások: 1/26, 1/28, 1/210; szom., v., ü. 1/24-kor is.

Casino Filmszinház, Esküt 1. Tel. 383—102. Walt Disney szines filmcsodája: **Hófehérke és a 7 törpe.** Magyar és Fox hiradó. Előadások: 4, 6, 8, szombat, vasár- és ünnepen 2, 4, 6, 8.

City, V., Vilmos császár-ut 36—38. T. 111—140. **A miniszter barátja** (Páger, Komár, Erdélyi M.). Hiradó. Előadások: 3/46, 3/48, 3/410; szom., vas. és ünnepen: 3/44-kor is.

Corso, Váci-u. 9. Tel. 182—818. A szerelem tolvaja (Elisabeth Bergner). — **A nyolcadik világcsoda.** Előadások: 1/46, 1/48, 1/410; szom., v., ü.: 1/44-kor is. — Vas. d. e. 11: Mozart és Beethoven zenei matinéje.

Décsi, VI., Teréz-krt. 28. T. 125—952, 121—343. Szivek muzsikája (Tyrone Power, Sonja Hennie). Hiradók. Előadások: 6, 8, 10. Sz., v., ü. 4-kor is.

Fórum, Kossuth Lajos-utca 18. T. 189—543; 189—707. 2. hétre prolongálva! **Egy párisi ház.** Fősz.: Gaby Morlay, Jules Berry. Előad.: 1/46, 1/28, 3/410; szomb., vas. és ünnepen 1/44, 1/46, 1/28, 3/410.

Kamara, Dohány-u. 42. Tel. 144—027. **5 óra 40** (A törvény nevében). Fősz.: Tasnády, Makay, Kiss, Uray. Előadások: 11, 2, 4, 6, 8, 10. — 11, 2, 4 órai mérsékelt helyárakkal.

Palace, Erzsébet-krt. 8. T. 136—523. 4-ik hétre prolongálva! **Suez** (Annabella, Loretta Young). Magyar hiradó. Előadások: 11, 2, 4, 6, 8, 10; első három mérsékelt.

Rádius Filmszinház, VI., Nagymező-u. 22—24. Tel. 122—098, 120—564. **Ember és gazember.** Fősz.: Willy Forst, Paul Hörbiger. — **Nyár az örök jég birodalmában.** Hiradó. Előadások 1/26, 3/48, 3/410; szomb., vasár- és ünnepnap 1/24, 1/26, 3/48, 3/410.

Royal Apolló (T. 14—19—02, 34—29—46). **Alexander Graham Bell.** Fősz.: Loretta Young, Don Ameche. Hiradók. Előadások: 1/46, 1/28, 3/410; szom., vas. 3-kor is.

Scala, Teréz-krt. 60. T. 114—411. **Szinészbejáró** (Jouvet, Darcey). Magyar és Fox hiradó keretében a **német-lengyel háboru** eseményei. Előadások: 1/46, 1/28, 3/410; szom., v., ü.: 3-kor is.

Uránia Filmszinház, VIII., Rákóczi-ut 21. Tel. 146—046. **A miniszter barátja** (Páger, Komár, Erdélyi). Előad.: 5, 1/48, 1/210; szom., vas. és ünnepen: 3/43-kor is.

MÁSODHETES MOZIK

Admiral. Vihar egy kalap körül (1/24, 1/26, 1/28, 1/210). **Alkotás.** Condor légió (1/24, 1/26, 1/28, 1/210). **Astra.** Mosolyhercegnő (1/24, 1/46, 1/48, 1/410). **Belvárosi.** Nem loptam én életemben (4, 6, 8, 10). **Budai Apolló.** Szerelmesek (1/25, 3/47, 9). **Capitol. Judit** (1/24, 1/46, 1/28, 3/410). **Elit.** Álomsárkány (4, 6, 8, 10). **Homeros.** Rasputin (3/45, 7, 1/410). **Józsefvárosi.** Nem loptam én életemben (1/24, 1/26, 1/28, 1/210). **Lloyd.** Riadó a Földközi tengeren (4, 6, 8, 10). **Nyugat.** A Condor légió (1/25, 7, 1/210). **Odeon.** Mosolyhercegnő (1/25, 3/47, 1/410). **Orient. Mosolyhercegnő** (1/25, 3/47, 1/410). **Otthon.** Vihar egy kalap körül (1/24, 1/26, 1/28, 1/410). **Rialtó.** Nem loptam én életemben (1/211, 1/21, 3/43, 5, 1/28, 1/210). **Simplon.** A Siegfried-vonal (1/24, 1/26, 1/28, 1/210). **Tiszti Kaszinó.** Okt. 3-án: A Siegfried-vonal. 5-én: Feleségem karrierje (1/25, 3/47, 9). **Tivoli.** Nem loptam én életemben (1/25, 7, 1/210). **Turán.** Külvárosi szálloda (4, 6, 8, 10).

RÁDIÓ MÜSORA

Budapest I. keddi müsora. 6.45 Torna, hirek, lemezek. 10 Hirek. 10.20 és 10.45 Felolv. 11.10 Vizjelzés. 12 Harangszó, Himnusz, időjárás. 12.10 Balalajkazenekar, közben 12.40 Hirek. 1.20 Időjelzés, időjárás, vizállás. 1.30 Honvédzenekar. 2.30 Hirek. 2.45 Müsorok. 3 Árak. 4.15 Tarka gyermekdélután. 4.45 Időjelzés, időjárás, hirek. 5 Hirek magyar-orosz és szlovák nyelven. 5.15 Cigányzene, közben 5.30 Felolv. 6 Légoltalmi előadás. 6.25 Szalonzene. 7.15 Hirek. 7.25 Előadás. 7.55 Sasskó Hilda énekel. 8.20 Don Quijote de la Mancha. Hangjáték. 9.40 Hirek, időjárás. 10 Zongoragordonkaszámok. 10.40 Hirek idegen nyelveken. 11 Cigányzene. 12.05 Hirek. — **Budapest II. müsora.** 6.25 Gazdáknak. 6.55 Francia lecke. 7.25 Szalonzene. 8 Hirek. 8.20 Lemezek. 9.45 Időjárás.

HUNYADI-SÓ GYORS ÉS ENYHE
EZT HASZNÁLD HA GYOMROD RENYHE
Hunyadi János természetes forrássó a 75 éve bevált keserüviz ujszerü párlata. Boritékja csak 16 fillér, ize sós — nem keserü!

SZINHÁZ ÉS ZENE

Herczeg Ferenc „Utolsó tánc"-a — a Voinich-díj nyertese

A magyar toll fejedelme megint egy levelet kapott irói dicsőségének aranykoszorujába. A *Magyar Tudományos Akadémia* hétfőn délután tartott összesülésén, egyhangu döntéssel, *Herczeg Ferenc* „Utolsó tánc" cimü vigjátékának itélte az idei *Voinich-dijat.* Ez a kitüntetés olyan darabnak jár, mely irodalmi érték és közönségsiker dolgában egyaránt kiemelkedik az évi termésből. Az 1938. évben szinre került magyar drámai alkotások fölött ezuttal *Rédey Tivadar,* az Akadémia levelezőtagja a Voinich-bizottság előadója tartott seregszemlét. Részletes és mélyreható jelentésében hangsulyozta, hogy Herczeg Ferenc drámairó művészetének gazdag változatosságát senki sem közelitette meg a mai szinpadi irodalomban. Elmésen csipkelődő társadalmi szatirái: a „Kék róka", a „Sirokkó" és ez a szinműve is nagyszerü valóságérzékkel és problémaérzékkel megrajzolt kortörténet, gazdagon változó fordulatokkal. A célzatos társadalomjavitás durva eszközei nélkül, könnyü, játékos hangon oldja meg a legsulyosabb problémát is Herczeg Ferenc a szinpadon. Nagy gazdagsága és mélysége mellett is mindig üde. Áttekintve az esztendő több nagysikerü és érdemes szindarabján, az *„Utolsó tánc"*-ot javasolta kitüntetésre, mint olyan müvet, amely ragyogó irodalmi értéke mellett közel kétszáz estére menő előadássorozattal az elmult szinházi év legvonzóbb darabjának bizonyult. Ez a döntés nemcsak a bizottság körében „egyhangu". Egyetért vele a müvelt magyar közönség egyeteme, amely szinpadról, vagy olvasmányként élvezhette a pompás vigjáték eredeti alapötletre épült tökéletes, elegáns szerkezetét, elmés, nagyvilági dialógusait, sziporkázó szellemességét. Érdekes felemliteni, hogy Herczegnek eddig négy darabja kapott Voinich-dijat: 1913-ban az *Éva boszorkány,* 1918-ban az *Árva László király,* 1923-ban a *Fekete lovas* és 1925-ben a *Hid.*

• **Kodolányi János uj darabja a Belvárosi Szinházban.** Kodolányi „Földindulás"-ának szerdán lesz a 200-ik előadása. Bucsuzóul még két héten át tartják müsoron ezt a megrenditő parasztdrámát. De a szinházban már lázasan készülődnek az uj bemutatóra. Az uj szerző *Kodolányi János. „Végrendelet"* cimü drámáját október 20-án fogják bemutatni.

• **Népballadából opera.** A székely népballada-kincs egyik legszebb gyöngye, a „Julia szép leány", legközelebb mint népi zenedráma fog megjelenni Operaházunk szinpadán. *Nyirő József,* a székelység nagy költője bontott ki belőle titokzatos, megrázó szinpadi történést. Az uj mü zenéjét *Ottó Ferenc,* a fiatal Kodály-tanitvány szerzette. Az uj müvet már javában próbálják, ebben a hónapban lesz a bemutatója. A cimszereplő *Rigó Magda* mellett *Halmos János* és *Basilides Mária* éneklik a főszerepeket.

• **Meg akarják oldani az erdélyi magyar színészek válságát.** A kisebbségi élet leromlása folytán Erdélyben a magyar színészet is válságba jutott. Évek óta foglalkoztatja az egyre sulyosodó helyzet a magyarság szellemi vezetőit. Most különféle tervek vetődtek fel, az erejüket és közönségüket szétforgácsoló szintársulatok működésének észszerü megszervezésére. „A magyar színészet olyan drága érték, amelynek védelmét ha feladtuk, akkor feladtuk kisebbségi életünknek egy igen értékes drága darabját" — irta legutóbb az erdélyi magyarság egyik vezető lapja. — Az Erdélyi Helikon augusztusi találkozóján *Kádár Imre* azt javasolta, hogy létesüljön Erdélyben három nagy szini kerület egészen nagy társulatokkal, amelyek mellett müködjön három vidéki kerület husz tagot meghaladó társulattal és végül egy 10—12 tagu, ugynevezett repülő társulat, mely a szórványvidéken s kisebb helyeken töltse be hivatását. A cél a müvészi szinvonal emelése, mert jó előadásokra a legkedvezőtlenebb viszonyok közt is van közönség. Emellett bőséges tér jut a mükedvelő, főként népszinműveket játszó mükedvelő-gárdák munkájának. Abban minden vélemény megegyezik, hogy a magyar színészet drága érték, a kisebbségi élet fontos szellemi tényezője, amelyet minden erővel meg kell védeni és fenn kell tartani.

Apróságok

A nem tulságosan éleseszü, de annál szökébb kis színésznő a Felvidéken nyaralt. Hazaérkezésekor a következő szavakkal üdvözölte vőlegényét:

— Milyen szerencse, drágám, hogy nem jöttél értem autón, ahogy tervezted! Isten tudja, hol vesztegelnénk még! Képzeld csak, végig az uton, amerre eljöttünk, azok az unalmas sorompók egytől-egyig mind le voltak eresztve! Láttam a vonat ablakából!

*

A kövér és fukar komikus testsulyát szeretné méretni a gyógyszertárban.

— A mérés ára husz fillér — figyelmezteti előre a patikus.

— Husz fillér? — szontyolodik el a komikus. Majd rövid gondolkodás után ismét földerül az ábrázata.

— Állapodjunk meg abban — javasolja —, hogy én csak tiz fillért fizetek, ön viszont csak a testsulyom felét mondja meg nekem!

*

A neves rendező hangversenyre vitte a kisfiát. A dobogón a nem tulságosan kellemes hangu, de annál ambiciózusabb énekesnő operaáriákat énekelt zenekari kisérettel.

— Papa — szólalt meg egyszer csak jó hangosan a fiucska — miért fenyegeti a botjával az a rossz bácsi azt a nénit?

— Dehogy is fenyegeti! Az a karmester és vezényel — felelte idegesen az apa.

Egy perc szünet. Majd ujra megszólalt a gyerek kétkedő hangon:

— De ha nem fenyegeti, akkor miért visit a néni olyan irtózatosan?

Ruhák a Fővárosi Operett Szinház szinpadán. (Pusztai szerenád)

Honthy Hanna ruhái: 2. Fehér selyem estélyiruha, ezüst vállpánttal és disszel, fehér szőrme kepp. 4. Zöldes árnyalatu virágos muszlin estélyiruha, zöld taft masnival a derékon. 6. Sötétkék angol kabát, kék kalappal, piroskék muszlinsállal. 7. Fehér organdi és csipkekombinációju magyar ruha. 8. Kék-fehércsikos angolos selyemruha, fehér betéttel a derekon. 10. Fekete szaténszoknya, ezüst gyönggyel, himzett derékrésszel, fekete tüllsál rózsaszin krizantémokkal.

Kiss Manyi magyar kosztümjei: 3. parasztlila selyemszoknya, fehér csipkeköténnyel, fehér selyemderék. 9. Fekete szoknya, sárga vállkendő, fehér bóbita és fehér kötény.

Szondy Biri ruhái: 1. Lilás rózsaszin selyemruha, fekete szatén masnival a nyaknál. 5. Fehér, tüllaplikációs estélyiruha kék taftmasnival és himzett virágkosárral a szoknyán.

Molnár Éva.

SPORT

Bécs kettős revánsot vett a német labdarugók egy hét előtti vereségéért

A magyar labdarugás sehogysem tud kievickélni a hullámvölgyből. Tavasszal hat mérkőzés közül háromban döntetlenül szerepelt, hármat pedig elvesztett, győzni egyszer sem tudott. Az őszi nyitány Varsóban ujabb vereséggel zárult. Az egy hét előtti budapesti német mérkőzés, az első idei győzelemmel, javulással kecsegtetett, de már egy héttel később, tegnap, *a bécsi mérkőzés kinos csalódást okozott.*

A két szegedi fiu kiválásával kiálló Budapest-csapat, *mihelyt némileg felkészült ellenfélről volt szó* — mert hiszen Bécsben szeptember közepén megindult a bajnoki küzdelem —, *már csődöt mondott.* A védelem bizonytalankodott, a fedezetsorban Sárosi III nem tartotta be az utasitásokat, végül a csatársor belső hármasa szinte tétlen szemlélője volt az eseményeknek.

Nem csoda, hogy a harmincezer néző előtt a bécsi stadionban megtartott mérkőzésen *Bécs csapata meg csonkulása ellenére is biztosan győzött, bár a bécsieknél a rendes válogatottjukból alig négyen vettek részt: Raftl, Schmaus, Binder* és *Pesser.* A magyar futball számára *vigasz sem maradt, mert a „B"-csapatok budapesti találkozója is vereséggel végződött.* A rendszertelen támadások rendre megakadtak Martinek szerencsés védésén.

Bécs—Budapest 3:1 (1:0). A budapesti csapat utjáról lemaradt Biró éjjel utazott Bécsbe. A magyar csapat változatlan. Bécs játékosai: Raftl—Thaler, Schmaus, — Hanreiter, Hofstätter, Skoumal — :Ostermann, Reitermayer, Binder, Safarik, Pesser. A 25-ik percben Pesser sarokrugásából Binder gólt fejel. Schmaus karzuzódással kiáll. Zsengellér, majd Dudás a kapufát találja el. Schmaus helyére Wagner áll be. Szünet előtt Szalay II. megsérül, lábszárán szenved zuzódást, helyére beáll az ujpesti Szalay. — A II. félidő 15. percében Kincses beadásából Dudás kiegyenlit. A 22. percben Gyetvai és Hanreiter összeütközésénél a bécsi játékos lábtörést szenvedett. Bécs csapata tiz főre csonkult. Egy perccel később Thaler szabadrugásából Binder gólt fejel, majd a 32-ik percben Pesser előreadásából a lesgyanusan álló Binder ujabb gólt szerez. Az utolsó percben Safarik kapufalövése kelt izgalmat.

Budapesten: Bécs „B"—Budapest „B" 2:0 (0:0). Az ötezer néző előtt megtartott mérkőzésen Bécs Epp két góljával győzött. Az egyesületeket korai kezdésre utasitó szövetség nem törődik saját utasitásaival és a késői kezdés következtében a II. félidő 25-ik percétől már félhomályban folyt a játék. Öt perccel a játékidő letelte előtt a játékvezető már a legnagyobb jóakarattal seem tudta tovább követni a játékot és igy a játékot be is fejezte.

Az október 8-án, vasárnap az FTC-pályán tartandó Ferencváros—Nemzeti bajnoki labdarugómérkőzésre jegyek elővételben kaphatók a Pesti Hirlap Vilmos császár-ut 78. és Erzsébet-körut 1. szám alatti főkiadóhivatalaiban.

A B-csapatok meccsén

A B-csapatok mérkőzésén
Már az első percekben látszott,
Hogy ugy fütyül a meccs-közönség,
Ahogy a magyar csapat — játszott.

(Hesz.)

A vasárnapi sportversenyek eredményei

Az atletikai csapatbajnoki verseny vasárnap megtartott második részében az eredmények: 4×200 m. BBTE 1:29.8 UTE és D. Mávag előtt, 4×800 m. MAC 8:01.8 BBTE és Testvériség előtt, 5000 m. ötös csapatfutásban MAC 23 ponttal UTE és Testvériség előtt, egyénileg Csaplár 14:47.2, Németh 14:48, Szabó 14:53, Kelen 14:54.6 és Esztergomi 14:55.6. Az ifjuságiaknál 4×400 m. UTE és 3000 m. ötös csapatfutásban Beszkárt. Nőknél a 4×100 m. távon a Testnevelési Főiskola az első, ideje 55.2 mp. Keretversenyen diszkoszban Kulitzy 48.78 és dr. Józsa 47.85.

A szabadfogásos birkózásban bajnokságot nyert légsulyban Bencze (UTE), pehelysulyban Szőke (B. Vasutas), könnysulyban Tóth (UTE), váltósulyban Sóvári (Husiparos), középsulyban Kovács (B. Vasutas), félnehézsulyban Tarányi (Debreceni VSC) és nehézsulyban Botons (Husiparos).

Az évzáró motorvezetéses versenyen a Millenárison 20 km.-en Hoffmann győzött Nagy előtt, de 30 km.-en az elsőség Nagyé volt, második Hoffmann.

A marathonfutó bajnokságon, amelyet a MASz Kassán rendezett meg, 39 résztvevő közül Kiss (MTK) győzött, ideje 2 ó. 47 p. 6 mp., második Liszka (Mávag), harmadik Mucsi (Postás). Az első 12 helyezett tiszteletdijat kapott.

Az országos lovasmérkőzés zárónapján a vitéz jákfai Gömbös Gyula-emlékverseny dijugratásban 1. Platthy József szds (Medve), 2. Szarka Lajos fhgy (Murza), 3. Géczy Béla szds (Ocsi).

A Szent Korona-kupa labdarugó kerületközi mérkőzések során Budapest, észak, nyugat és dél győzött. Az eredmények: Budapest—MOVE 5:1 és ifj. 4:1, együtt 9:2, Dél—Délnyugat 2:2 és ifj. 2:0, együtt 4:2, Nyugat—Közép 2:0 és ifj. 2:3, együtt 4:3, végül Észak—Kelet 0:1 és ifj. 6:2, együtt 6:3. Két mérkőzésen az ifjuságiak eredménye döntött.

Kézilabdabajnoki mérkőzésen az eredmények: MAFC—VAC 13:5, Elektromos—Besz kárt 12:6, BTC—UTE 11:6 és BLE.„VII"—MTE 8:8, női bajnokságban Kistext—AMC 2:1, Olympia—MPSC 4:3 és MPSE—GSE 6:2.

Három érdekes barátságos labdarugómérkőzés volt vidéken: Hungária—Érsekujvári SE 8:3, Ferencváros—Losonci AFC 8:2 és Szeged—Szolnok 9:4.

Komjádi-kupa vizipólómérkőzések is voltak vasárnap. Eredmények: BBTE—Postás 7:0, BEAC—NSC 5:0, FTC—Typographia 9:0, III. ker. TVE—VAC 5:2, MAC—MAFC 12:0, MTK—„WM" 5:0, MUE—NTC 10:0 és UTE—MTE 11:1.

Huszkilométeres gyaloglásban Hufnagel (Corvin SE) 1 ó. 39 p. 31.6 mp.-es idővel országos csucsteljesitményt ért el.

A gyephokibajnokság derbymérkőzésén a BBTE 4:1 arányban győzött az AHC ellen. A győztes csapat góljai közül Berkes kettőt, Háray és Bikár egyet-egyet ütött.

A urlovasnők bajnoki ugróversenyén bajnokságot nyert Keresztes Erzsébet (Románc), 2. Derka Clarisse (Ilka), 3. Keresztes Erzsébet (Csaba), 4. Szabó Edith (Novara).

LÓVERSENY

A keddi ügetőversenyek

Kuno, Dávid, Csalafinta, Danilo, Balla, Uzsorás, András, Törzsfőnök, Bakafántos küzdelme 2600 méteres távon mindig érdekes esemény az ügetőn. Kedden ismét küzdenek az elsőségért. A többi futam is jó mezőnyt. látványos küzdelmet igér. A jó esélyek: I. Filkó—Keve L., II. Vári idom.—Bakancsos MIR, III. Csókos-Ulica—Ébredő-Gin, IV. Varázs—Balbo, V. Csalafinta—Dávid, VI. Utóda—Utána, VII. Holandjanin—Zepperl, a VIII-ik futam elmarad, IX. Liselotte D.—Légyott I.

Az 1939 évi St. Leger eredménye

Szajkó az 1800 méteres Szent István-dijat megnyerte. Ujabb startjakor a 2000 méteres Erzsébet királyné-dijban momentum nélkül, helyezetlenül futott. Most pedig a 2800 méteres St. Legerben ismét győztesen haladt át a célon. *Szeszélyes versenyló.* De az is meglepő, hogy a két hires *Mendel*-ló közül, ha *Henricus* nyerőnek jelentett favorit, akkor *Puczur* van elől, ha a fogadók tömege *Puczurt* fogadja, akkor *Henricus* csak nyakhosszal veszti el a versenyt és *Puczurnak* a mezőnyben szinte nyoma sincs. *Szeszélyes versenylovak!* Nagy meglepetést jelentett *Hiú* futása is. Mindig szépen, hűen, egyenletesen van elől és mikor a harmincezer pengös nagydijban favorit — eltünik az élcsoportból. De hát — és ezt nem szabad élfelejteni egy pillanatra sem — *verseny, az verseny.* Egy bizonyos: *az 1939. évi St. Leger mezőnye gyenge tudásu lovakból állt, ha Henricus majdnem megnyerte a versenyt.* Egyébként a *Bársony—Parma—Rianás* (18, 10, 10, 10, 51), a *Földesur—Ary—Torino* (73, 14, 13, 12, 164—120), a *Szajkó—Henricus—Nemes* (39, 17, 20, 20, 260), az *Amadeo—Fertő—Virulj* (126, 35, 24, 19, 583—298), a *Fruska—Felvidék—Herodot* (39, 17, 26, 48, 169—371) és az *Aprilia—Rummy—Pitypalaty* (59, 29, 45, 44, 461—449) befutókkal végződtek az egyes futamok.

Angliában ujra megkezdődnek a lóversenyek. Egyelőre ugyan csak a nagy idomitótelepek közelében, igy *New Marketben* és *Newsburyban* lesznek futtatások. Lebonyolitják a *Cambridgeshiret* és *Cesarewitch*-et. *Blue Peter* azonban már nem szerepel a versenyekben. Ménesbe került. A legjobb kétéves: *Stardust,* Hyperion fia, *Ali Kahn* versenylova futni fog a newmarketi versenyeken.

szetmegfigyelésről tanuskodó életképmozaikokból tevődik össze. Festményét egy év választja el a témafelfogásban, kompozicióban, szinezésben vele annyira rokon „Gyermekjátékok"-tól (1560.). Bruegel leleményesen zsúfolja össze egy rélitásban adott színtérre a különböző gyermekjátékokat, melyeknél a játszók mozgásbeli természetessége előfutárja a biblikus témájú és parasztéletből merített tárgyú képeinek, életszerűségének. A legközelebbi években megjelenik Bruegel festményein a *táj*, mely nála nem staffázsként szerepel, hanem ugyanolyan szeretteljes átéléssel van interpretálva, mint igaz emberalakjai. „Saul öngyilkossága" (1563.), mely epizódszerűen, bal mellékszíntérre helyezi a főaktust, az ókori izraelita és filiszteus hadsereget pedig kora kosztümjeibe öltöztetve ábrázolja, már az alpesi studiumok felhasználásával készül. A miniatűrfestő részletező áhítatával ábrázolt táj a „Bábel tornya" című képen (1563.) már egy város madártávlati képének alakjában jelentkezik. Megjelenik Bruegel képein a levegőtónus, mely szordinót tesz a színekre és lehalkítja muzsikájukat. E kép fantasztikus architektúrája a közmondásokat és bibliai példabeszédeket megábrázoló grafikus múlt festői átütése gyanánt jelentkezik. A jobboldalt távolról látható hajózható folyó az első tengerképfestő későbbi munkásságának előhírnöke. „Krisztus keresztútja" (1564.) már az életképszerűen előadott biblikus tárgyú képeinek első példája. Bruegel elkerülve minden kompoziciót, hasít ki a világból annyit amennyi ráfér az átlag 115-160 cm. nagyságú képére. A keresztet vívő Krisztus elvész a háttér nagy nyüzsgésében. A kivégzés falusi látványosságának életképszerüen gazdag részletezéséből Mária és János szent asszonyoktól körülvett, fájdalombamerült alakja emelkedik ki a jobb előtérben. A főakció észrevétlen beolvasztása a részletekbe, amellyel Bruegel érzékeltetni akarja, hogy a tárgy sohasem önmagáért, hanem csak mint festői probléma fontos a számára, jellemzi a „Pálfordulás" című képét (1567.) is, mely ugyanúgy a tájat hangsúlyozza, mint a „Saul öngyilkossága". További bibliai képei is az öncélú festőiség nagyszerü példái, amikor pl. „A betlehemi gyermekmészárlás" című festményén téli németalföldi-falusi miliőbe helyezi a megrázó aktust. Bruegel nem *emel ki* semmit, az értékelő ész elvei alapján nem rendezi át valamiféle kompoziciós törvény szerint a valóság-részleteket, ő már azt festi, amit *lát* és nem azt, amiről *tud*. A biblikus témák hagyománya csökevényesen ha fel is bukkan képein, életvalósággá alakul ecsetje nyomán, míg rá nem jön, hogy el is hagyhatja a festői értékek megcsonkulása nélkül a kép epikus megindokolását. A középkori múlt és az új festői látás bizarr keveredése különös bájt kölcsönöz úgy a legutóljára emlitett, mint a „Betlehemi népszámlálás" című képének. Itt is egy havas németalföldi falu festői visszaadása a célja, a cím, mint képtárgy, mellékes. Bruegel nagyon szereti a havas tájhangulatot és senki nála szebben nem festi a téli ég alatt álombamerült, hallgató természetet...

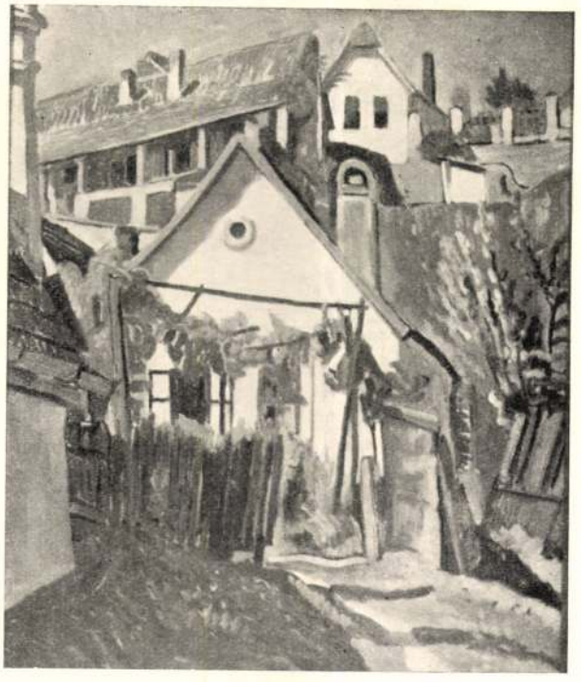

Körmendi Frim Ervin: Szentendrei fehér ház
A Paál László Társaság tárlatáról
Fotó Röckel

Képzőművészet
1934. 79. 24.

VIII.

Látjuk: fokozatosan egyszerüsödik és mind monumentálisabb lesz Bruegel művészete. Nemzete festői hagyományain elindulva, saját zsenijét követve, szembefordul a németalföldi művészi szellemtől idegen romanizmusnak és a valóságvilág fokozatos felfedezésével megmutatja azokat a feladatokat, amelyek a festészet számára idáig megoldatlanok voltak. A középkori misztériumszinpad szimultán jellegével analog, első tárgyilag zsúfolt képei részleteiben már realisztikusak, a legteljesebb valóságmegfigyelésen alapulnak. Később a hagyományos témák valóságvilága meggazdagszik a *természettel*, a tiszta festőiség legkövetkezetesebb megvalósitására alkalmas témakörrel, amelyet először Bruegel látott meg a maga beszédes szépségében, emberen túli kozmikus fenségességében. Az emberi létet Bruegel legmélyén esztelennek, értelmetlennek élte át, de sokkal mélyebben *festő* volt, semhogy *moralista* tudott volna lenni és megábrázolta olyannak, amilyen... Igy lesz legnagyobb mestere az életképnek, ahová a reális élet motivuma festői értékességének felfedezése vezeti el, de amelyen túl is lendíti zsenije. Bruegel emberei az állati lét örömeinek bűvös körében élnek. Esznek... isznak... táncolnak... verekednek... néha dolgoznak is. Az számukra a „Boldog ország", ahol nagyrahízott hassal, szúnyókálva a megrakott asztal árnyékában, zavartalanul lehet emészteni. A sült és megszelt malac, feltört tojás lábrakelve fut a földön, a sült szárnyas a szájba repül. Néha a játék izgalma sem rossz, itt a kártya és ha egy kis nézeteltérésre kerül a sor, azt is azonnal elintézik a „Verekedő parasztok". Négy paraszt és két asszony tülekedik az előtérben, háttérben a falu, uccáján a hétköznapot élő parasztok tereferélő kis csoportjával. A „Búcsú" napja csupa öröm, vigasság. Dudaszó mellett ropják a nehézkes paraszti táncot ünnep délutánján. Nyers darabosságukban a munka és paraszti élet emberformáló ereje mutatja meg hatalmát. Minden munka csak a továbbélésért van, semmi, ami túlmutatna a testen... A szeretkezés is hozzátartozik a parasztokhoz, de a gyomor az első. A „Parasztlakodalom" alkalmával is ez a legfontosabb. A ferdén hátrafutó asztal mellett ül a lakodalmas népség, a menyasszony merev méltósággal, a vendégek e ritka nap örömét nem leplező mohósággal, tereferélve... És a szolgák hordják az ételek végtelen sorát.

Ecce homo! A realista valóságlátásból folyó mélyebb élet és embermegismerés rezignációja teszi liraian tragikus páthosszúvá Bruegel legmegrázóbb emberalakos festményét, a „Vakok"-at. Hat vak paraszt egymásba fogózva halad előre, a vezető már belezuhant a kis folyóba, a második benne megbotolva, kétségbeesetten zuhan rá. Az utánuk jövő négy együgyü elkinzott, kifejezéstelen arccal, semmibenéző szemekkel, tétova mozdulatokkal botorkál előre. Az emberi vakság!... A földi örömök, állati jólét téli, alvó táj és végzetes vakság, mintha egyszerre rokonok lennének...

IX.

Csodálatos-e, ha Bruegel menekül az *ember* világából? Ki a természetbe... Ahol nem úr, de szolga az ember. Dolgozó és — aki tudja, mint Bruegel — *csodálkozó*... Megszületnek az évszakképek. Hivatkozhatnánk Berry herceg említett illuminált imakönyvének hónap-képeire, vagy a XVI. század elejéről való Grimani Breviáriumra, mint Bruegel tájképeinek előfutárjaira, azonban sokkal inkább megindokolttá teszi elhelyezkedésüket az oeuvreben Bruegel festői pályájában adott immanens törvényszerűség, zsenijének az az egyetemes jelentőségű tette, hogy a hétköznapi élet valóságait és az embert körülvevő, élő természetet esztétikailag egyenlően értékessé avatta. Találkoznia kellett a kiforrott és leegyszerüsödött nagy mesternek az optikai élmények legnagyobbjával, mint öncélú festői problémával. A „Viharos tenger"-t elsőnek csak Bruegel festhette meg úgy, amint azt élete utolsó évében tette. Ha van is előzője témaválasztásban — Herrimet de Bles személyében, ennek képét nem lehet Bruegel széles ecsetkezelésű, majdnem impressziónista, fenséges alkotásával összehasonlítani.

„A nyáj hazatérése", melyet novemberről is szoktak nevezni, az első históríkus staffázsnélküli tiszta táj. A hideg őszi szél beűzte házaikba az embereket, csak a legszükségesebb munkát végzők baktatnak át a rideg tájon, melyre holnap talán lehull az első hó, hogy újra elolvadjon néhány napra, csak a didergő hegyek vállán hagyva fehér palástot. Igy van ez „a sötét nap" című képen (Január)... A melankólikus téli ég alatt Bruegel alpesi útjának emlékei kisértenek. „A vadászok a hóban" című festménye (Február) Bruegel legtökéletesebb téli képe. A messzeségben havas hegyek, falu, sötétszürke jégen lenn a völgyben korcsolyáznak. Kopár fák sziluettje rajzolódik a komor égre és a havas úton a vadászok baktatnak, kutyákkal, lándzsákkal... Az őszi vetés ígérete még a föld alatt, ólmos felhők mögött bujkál a nap, mely kicsiráztatja, szárba érleli a gyümölcsöt. Végre is eljön a tavasz, kicsendül a rét és kilombosodnak a fák. „Június"... Mezei munkák, szénahordás... Azután az „Aratás" júliusban a forró napsütésben. A magasból majd a nehézkes mozgású, korán vénülő parasztasszonyok kenyeret sütnek, amiből vér lesz, nehézfolyású, sűrű vér...

És peregnek hónapok... a föld éli végtelen életét és az ember... Kinőve a gyerekjátékokból, megérve a munkára, dús evés-ivásban telnek napjai. Megnősül a fiu, férjhez megy a leány, új evés-ivásra, örömre-gondra új gyerekek jönnek. Módos munkával eljutnak az aratásig, van új kenyér, ősszel új bor, mintha örökké így mehetne mindez... De jön a halál-légió, koporsópajzsos-rémvitézek és kaszájuk ellen nincs jó fegyver, behajtanak mindenkit a sírba, a kártya ottmarad szétszórva a földön, az asztal elhagyottan a ma-

Kis szurtos

— Elbeszélés —

Irta: **Bertalan Cornélia**

A harmadik emeleten laktak tágas, ötszobás lakásban. Az özvegy méltóságos asszony, Irén, aki orvosnövendék volt, a nagy fiú, aki állás nélkül ténfergett, meg a Kis szurtos, vagyis a legidősebb lány.

Valóban úgy tetszhetett, mintha rászolgált volna erre a névre, amelyet pedig becézőnek kapott jó néhány évvel ezelőtt, annyi évvel, hogy szinte jobb volt már számon sem tartani a névviselés esztendőit.

Mindig fakó, szürkeszínű, ujjas munkakötényt hordott s a homlokához szorosan simuló selyemfejkötője, amelyet azért viselt, hogy a hajába ne vegye belé magát az ételszag, szintén ugyanezt a színt mutatta.

Ha valaki egyszer közelről, jól megnézi, azonnal kiderül, hogy kifogástalanul, ragyogóan takaros rajta mindig minden. Hanem igazán senkinek sem jutott eszébe, hogy közelről megnézze. De tán meg sem áll, ha valakinek az az ötlete támad, hogy egyszer szemügyre vegye, ha kérnék, erre bizton így felelne:

— Hagyjon, sietnem kell. Mosatlan az edény, aztán rendbe kell tennem Irénke báli ruháját; csak természetes, hogy kissé szórakoznia kell szegénykének, hogy bírná a szakadatlan tanulást különben. És elő kell készítenem az öcsém szmokingját és ki kell vasalnom a glancos ingét, mert ő kiséri el Irénkét. Mi jut eszébe, hogy én mennék? Az már igazán a legutolsó volna, ha itthagynám mamát betegen. Fekszik, természetesen. Hogy mi a baja? Már apu életében ideges volt s a váratlan csapás egész összetörte. Nem is csoda: elveszíteni ilyen drága embert, aki a tenyerén hordta egész életében.

Valószínű, hogy így felelt volna Kis szurtos, ha megállítják és ha lett volna ideje, hogy megálljon egy kis tereferére. De nem volt. Délelőtt elfoglalta minden percét a háztartás, délutánra meg kézimunkát vállalt, hogy legalább a maga ruháit megkeresse.

Egy kora tavaszi napon aztán még a szokottnál is több dolga lett. A konyhaelőtti terraszra kikerült a hosszú asztal. Arra rakta ki sorba a kerekfenekű porcellán csészéket, meg a fényes formákat. A csészékben tojásszelettel díszített, aszpikba fagyasztott, apró pástétomok aranylottak, a formákban halványsárga zselék remegtek és az asztal mellett a földön ott állt a fagylaltgép, meg a szélesszájú nagy medence, amibe a borokat hűtötték, amikor még apa élt és gyakran jártak vendégek a házhoz.

Pillanatra eléje vetítődött az utolsó nagy vacsora emléke. Apu karjára öltötte az ő karját, bevezette a vendégek közé.

— Itt hozom a kislányt, most vedlett át ilyen rózsaszínű királynővé, mert percekkel ezelőtt még, kis szurtos, pipőke volt. A vacsorát ő főzte, mert le akart vizsgázni előttem is, mert diplomája van ám a háztartási iskolából.

Körülsereglették, gratuláltak, mert akkor volt először nagyobb társaságban, néhány napja érkezett vissza Svájcból. És ez volt az utolsó szép, derült itthoni emléke. Napok múlva már talpig feketében, követték a koporsót.

Megnedvesedett a szeme, de nem volt ideje hosszan elmerengni. Sietnie kellett, hogy elkészüljön az ételekkel. Irénke doktorrá avatását ünnepelték ez estén.

A kisegítő kis cseléd ott csetlett-botlott a kezeügyében. Elmosogattatott vele, kézhez adatott egyetmást, de a dolgok nagyrésze mégis csak rá maradt. Igaz, nem is tudhatta a kislány, mit hogy szokott s a pincébe is hiába küldte le, nem tudott bánni a lakattal. Le kell menni vele, hiába. Már hozzá akart fogni, hogy leteszi a köténytt, meg a fejkötőt, de meggondolta: Kár az időért. Fogta a lakatkulcsot, indult.

Hanem egy kis baj lett a pincébejutás körül. Estefelé le szokta csukatni a pince főlejáratát a földszinti kávéház tulajdonosa. Ez mindig így volt, erről a nagy munkában Kis szurtos elfeledkezett. Beküldte a kiscselédet a kulcsért, de az mindjárt jött vissza, hogy nem adják. Kis szurtosnak rá kellett szánnia magát, hogy maga megy érte. Nagy, vállas férfival került szembe. Igen szigoruan mondta a férfi:

— Nem adhatom magának a kulcsot. Felelek a dolgokért. Miért nem ment le idejében? Ki áll jót érte, hogy amíg lenn járnak, nem oson le valaki.

A Sobieski-emlékmű, amelyet a török uralom alól való felszabadulás emlékére állítottak Esztergomban s nagy lengyel küldöttség részvételével lepleztek le
Az emlékmű Körmendi Frimm Ervin szobrászművész alkotása

— Mit gondol ez az ember? — Kis szurtos kiegyenesedett:

— Majd én jót állok.

— Maga? — Jól megnézte a szürkeruhás lányt. Ujra kérdezte:

— Maga?

— En, — ismételte, majd türelmetlenül mondta:

— Adja vagy nem adja?

A férfi arcába nézett: Nyilván nem tudja, kivel van dolga. Már úgy volt, hogy megmondja, de akkor a férfi hirtelen kerekedett jóindulattal szólt:

— Tudja mit, majd lekísérem most az egyszer.

Valami leereszkedő volt a modorában. Kis szurtos elpirult a tekintete alatt és most már semmiért sem árulta volna el, hogy ki. Még sokkal jobban elpirult volna, ha tudja, hogy a férfi ezt gondolja: Milyen finom arca van ennek a szakácsnőnek. Kényes hely lehet, ahol ezt az öltözéket megkívánják. Vajjon milyen a haja? Az orra körül van egy pár nagy szeplő. Nagyon érzékenybőrű nők arcát kiveri olykor ilyen pár barna folt. Hanem a szeme szép. Kék, mint a réti nefelejcs. Általában olyan, mintha valami jobbfajta lenne. Megkérdezte, míg a a kulcsot fordította a zárban.

— Bevásárolni ki jár maguknál? Még sohasem láttam, hogy ment volna.

— En járok, minden piacnapon. — Elmosolyodott: Ez most azt hiszi, hogy . . . Valami pajkos ördögöcske sarkalta, hogy végigjátssza a szakácsnő szerepét. Ismerte látásból a férfit. Tudta, hogy nemrégiben jött üzletvezetőnek, mert a kávéházas elöregedőben, asztmás lett és szüksége volt segítségre. Látta olykor állni a kávéház oldalsó bejárata előtt.

— Nemrégen van itt ezeknél? — vette fel a beszédet ismét a férfi.

Még mindig mosolygott:

— Inkább maga nincsen itt még hosszú idő óta, azt hiszem.

Várniok kellett, míg a kis cseléd visszatért a második kosárért.

*

— Csakugyan, — kicsit sóhajtott, — nincsen megfelelő állás ma. — Örültem, hogy itt elhelyezkedhettem végre, a közgazdasági egyetemi végzettségemmel... — akarta mondani, de nem mondta, elhallgatott. Álltak csendben. Kis zavar rebbent közéjük.

Kis szurtos felvette a kosarat a belészedett üvegekkel:

— Nem akarom fecsérelni az idejét, felviszem.

— Majd én. — Elvette kezéből a kosarat. Megállt.

— Mi a neve? — Kérdezte.

— Eszter — mondta kevés várakozás után a lány és a kosár után nyúlt.

— Hagyja csak, a lépcsőnél átadom a kislánynak.

— Köszönöm, — mosolygott Eszter.

— Szép a foga, csipkés és fehér — állapította meg a férfi. Utánanézett, míg el nem tűnt a lépcsőfordulónál.

Harmadnap találkoztak. Eszti kijött a kapun. Kis harangalakú kalapka volt rajta és könnyű, világos kabát. A férfi állt megszokott módján az ajtó előtt. Szórakozottan szemlélődött s csak mikor már egészen eléért, akkor ismerte fel. Pillanatra rábámult, aztán köszönt gyorsan, de Eszti már elhaladt s nem köszönt vissza. A férfinak úgy tünt, mintha elpirult volna a nyakáig. Csakugyan valami jobb nő lehet, gondolta. A mozgása könnyű és kedves. Hány éves vajjon? Tán harminc vagy több is? Állását veszített, leépített hivatalnoknő, ilyesmi talán? Kedves, a neve Eszti, Esztike, mint valami mezei virág. Eh! Szamárság! Délután megszólította a kis cselédet:

— Mondja, régen van maguknál a szakácsnőjük?

Az nagy szemeket meresztett.

— Kicsoda?

— Az Eszti.

A kis lány nevetett.

— Ezt jól kifogta! Szakácsné! A kisasszony az, tudja-é. A méltóságosék idősebb lánya.

Mi legyen már most? így aztán érthető, hogy nem köszön vissza. Kellemetlen, igazán. Rosszul aludt, forgolódott ágyán. Reggel felé elhatározta: Méltóságos kisasszonynak igen szakácsnés. Megnyugodott valamelyest. Délelőtt eszébe jutott, hogy küld néhány szál rózsát engesztelésül.

Mellékelte a névjegyét: Dr. Barta Ferenc dipl. agr. A névjegyre ráírta: Alázatosan bocsánatot kér és bocsánat jeléül visszaköszönést.

Négy nap után találkoztak ismét. Eszti megrakott piaci kosárral jött, már visszafelé. Ferenc messziről meglátta, elésietett. Mélyen meghajolt. Eszti újra elpirult, de megbiccentette fejét.

Pillanat teltével mellette állt s zavar nélkül kezdte.

— Kezét csókolom Esztike. Piacról jön?

— Piacról.

Megfordult, ment mellette. A kapuig nagyon összebarátkoztak. A lépcsőházban Eszti átengedte a kosarat s mosolyogva adta meg az engedélyt, hogy vigye mellette a lépcsőn.

Mikor először ment fel hozzájuk, Eszti a konyhában foglalatoskodott. Epret fosztogatott szárától s közben meg-megkavarta a gáztűzhelyen piros lábasban habosodó cukorszörpöt.

— Egy kicsit várni kell — mondta, hogy kinyitotta csengetésére az ajtót. — Lecsavarom a gázt. Mama fekszik. A többiek nincsenek itthon.

— Elkísérem inkább a konyhába, nézem, amint dolgozik. Kicsit szakmámba vág amúgy is a gyümölcsíz. — Nevettek, mintha régi barátok lettek volna.

Aztán ült az ülőkén. Kapott kis tányéron néhány szem ananászepret. Végül Eszti elkészült és mondta:

— Legyen formája mégis a vizitjének, — kinyitotta előtte a szobaajtót. Csöppet elfogult volt, de mosolygott. Hellyel kínálta. Likőrt töltött, cigarettát adott.

Tíz percet ült a nagy, sokablakos szobában, ahonnét kilátás nyílt a zöldlombos fákkal és virágágyásokkal ékített térre.

Ezután sűrűn fordult meg a harmadik emeleten. Nézte Eszti bibelődését a konyhában, vagy ült vele szemben, míg szorgalmasan öltögetett a vállalt kézimunkán. Ismerkedtek egymás életének állomásaival. Egyszer Feri mondta:

— Buta dolog így dolgozni a más keze alatt. Már megpendítettem a gazdámnak, hogy biztosítanék neki meghatározott jövedelemet, ha bérbe adná az üzletet, lehet, hogy rábírom, hogy belemenjen és elálljon a nagyöszegű kaució kívánásától.

Más alkalomkor Eszti mondta:

— Ezt a szobát igen szeretem. Nem sokat tartozkodnak a többiek benne, mióta apu meghalt és nem tartunk fogadó napot.

— Régen? — kérdezte.

— Nagyon, nekem, igen nagyon régen.

A gyönyörű tágas nappalit telehintette sugaraival a koranyári nap. Csendesen ültek kis ideig. A fiú nézett át Esztire. Megértette, mennyire magárahagyottan, egyedül él itt a többiek szolgálásában. Meghatódottan vette szemügyre barátkozásuk melegében kipirult arcát, amelyen elhalványodtak a szeplők, valahogy mintha kivirult volna az egész kis finomvonású arcocska.

Kis szurtos

— Elbeszélés —

Irta: **Bertalan Cornélia**

A harmadik emeleten laktak tágas, ötszobás lakásban. Az özvegy méltóságos asszony, Irén, aki orvosnövendék volt, a nagy fiú, aki állás nélkül ténfergett, meg a Kis szurtos, vagyis a legidősebb lány.

Valóban úgy tetszhetett, mintha rászolgált volna erre a névre, amelyet pedig becézőnek kapott jó néhány évvel ezelőtt, annyi évvel, hogy szinte jobb volt már számon sem tartani a névviselés esztendőit.

Mindig fakó, szürkeszínű, ujjas munkaköténynyel hordott s a homlokához szorosan simuló selyemfejkötője, amelyet azért viselt, hogy a hajába ne vegye belé magát az ételszag, szintén ugyanezt a színt mutatta.

Ha valaki egyszer közelről, jól megnézi, azonnal kiderül, hogy kifogástalanul, ragyogóan takaros rajta mindig minden. Hanem igazán senkinek sem jutott eszébe, hogy közelről megnézze. De tán meg sem áll, ha valakinek az az ötlete támad, hogy egyszer szemügyre vegye, ha kérnék, erre bizton így felelne:

— Hagyjon, sietnem kell. Mosatlan az edény, aztán rendbe kell tennem Irénke báli ruháját; csak természetes, hogy kissé szórakoznia kell szegénykének, hogy bírná a szakadatlan tanulást különben. És elő kell készítenem az öcsém szmokingját és ki kell vasalnom a glancos ingét, mert ő kiséri el Irénkét. Mi jut eszébe, hogy én mennék? Az már igazán a legutolsó volna, ha itthagynám mamát betegen. Fekszik, természetesen. Hogy mi a baja? Már apu életében ideges volt s a váratlan csapás egész összetörte. Nem is csoda: elveszíteni ilyen drága embert, aki a tenyerén hordta egész életében.

Valószínű, hogy így felelt volna Kis szurtos, ha megállítják és ha lett volna ideje, hogy megálljon egy kis tereferére. De nem volt. Délelőtt elfoglalta minden percét a háztartás, délutánra meg kézimunkát vállalt, hogy legalább a maga ruháit megkeresse.

Egy kora tavaszi napon aztán még a szokottnál is több dolga lett. A konyhaelőtti terraszra kikerült a hosszú asztal. Arra rakta ki sorba a kerekfenekű porcellán csészéket, meg a fényes formákat. A csészékben tojásszelettel díszített, aszpikba fagyasztott, apró pástétomok aranylottak, a formákban halványszínű zselék remegtek és az asztal mellett a földön ott állt a fagylaltgép, meg a szélesszájú nagy medence, amibe a borokat hűtötték, amikor még apa élt és gyakran jártak vendégek a házhoz.

Pillanatra eléje vetítődött az utolsó nagy vacsora emléke. Apu karjára öltötte az ő karját, bevezette a vendégek közé.

— Itt hozom a kislányt, most vedlett át ilyen rózsaszínű királynővé, mert percekkel ezelőtt még, kis szurtos, pipőke volt. A vacsorát ő főzte, mert le akart vizsgázni előttem is, mert diplomája van ám a háztartási iskolából.

Körülsereglették, gratuláltak, mert akkor volt először nagyobb társaságban, néhány napja érkezett vissza Svájcból. És ez volt az utolsó szép, derült itthoni emléke. Napok múlva már talpig feketében, követték a koporsót.

Megnedvesedett a szeme, de nem volt ideje hosszan elmerengni. Sietnie kellett, hogy elkészüljön az ételekkel. Irénke doktorrá avatását ünnepelték ez estén.

A kisegítő kis cseléd ott csetlett-botlott a kezeügyében. Elmosogattatott vele, kézhez adatott egyetmást, de a dolgok nagyrésze mégis csak rá maradt. Igaz, nem is tudhatta a kislány, mit hogy szokott s a pincébe is hiába küldte le, nem tudott bánni a lakattal. Le kell menni vele, hiába. Már hozzá akart fogni, hogy leteszi a köténynyt, meg a fejkötőt, de meggondolta: Kár az időért. Fogta a lakatkulcsot, indult.

Hanem egy kis baj lett a pincébejutás körül. Estefelé le szokta csukatni a pince fölejáratát a földszinti kávéház tulajdonosa. Ez mindig így volt, erről a nagy munkában Kis szurtos elfeledkezett. Beküldte a kiscselédet a kulcsért, de az mindjárt jött vissza, hogy nem adják. Kis szurtosnak rá kellett szánnia magát, hogy maga megy érte. Nagy, vállas férfival került szembe. Igen szigoruan mondta a férfi:

— Nem adhatom magának a kulcsot. Felelek a dolgokért. Miért nem ment le idejében? Ki áll jót érte, hogy amíg lenn járnak, nem oson le valaki.

A Sobieski-emlékmű, amelyet a török uralom alól való felszabadulás emlékére állítottak Esztergomban s nagy lengyel küldöttség részvételével lepleztek le
Az emlékmű Körmendi Frimm Ervin szobrászművész alkotása

Uj Idők 1933. XXXIX. 40 sz.

— Mit gondol ez az ember? — Kis szurtos kiegyenesedett:

— Majd én jót állok.

— Maga? — Jól megnézte a szürkeruhás lányt. Ujra kérdezte:

— Maga?

— En, — ismételte, majd türelmetlenül mondta:

— Adja vagy nem adja?

A férfi arcába nézett: Nyilván nem tudja, kivel van dolga. Már úgy volt, hogy megmondja, de akkor a férfi hirtelen kerekedett jóindulattal szólt:

— Tudja mit, majd lekísérem most az egyszer.

Valami leereszkedő volt a modorában. Kis szurtos elpirult a tekintete alatt és most már semmiért sem árulta volna el, hogy ki. Még sokkal jobban elpirult volna, ha tudja, hogy a férfi ezt gondolja: Milyen finom arca van ennek a szakácsnőnek. Kényes hely lehet, ahol ezt az öltözéket megkívánják. Vajjon milyen a haja? Az orra körül van egy pár nagy szeplő. Nagyon érzékenybőrű nők arcát kiveri olykor ilyen pár barna folt. Hanem a szeme szép. Kék, mint a réti nefelejcs. Általában olyan, mintha valami jobbfajta lenne. Megkérdezte, míg a a kulcsot fordította a zárban.

— Bevásárolni ki jár maguknál? Még sohasem láttam, hogy ment volna.

— Én járok, minden piacnapon. — Elmosolyodott: Ez most azt hiszi, hogy . . . Valami pajkos ördögöcske sarkalta, hogy végigjátssza a szakácsnő szerepét. Ismerte látásból a férfit. Tudta, hogy nemrégiben jött üzletvezetőnek, mert a kávéházas elöregedőben, asztmás lett és szüksége volt segítségre. Látta olykor állni a kávéház oldalsó bejárata előtt.

— Nemrégen van itt ezeknél? — vette fel a beszédet ismét a férfi.

Még mindig mosolygott:

— Inkább maga nincsen itt még hosszú idő óta, azt hiszem.

Várniok kellett, míg a kis cseléd visszatért a második kosárért.

*

— Csakugyan, — kicsit sóhajtott, — nincsen megfelelő állás ma. — Örültem, hogy itt elhelyezkedhettem végre, a közgazdasági egyetemi végzettségemmel... — akarta mondani, de nem mondta, elhallgatott. Álltak csendben. Kis zavar rebbent közéjük.

Kis szurtos felvette a kosarat a belészedett üvegekkel:

— Nem akarom fecsérelni az idejét, felviszem.

— Majd én. — Elvette kezéből a kosarat. Megállt. — Mi a neve? — Kérdezte.

— Eszter — mondta kevés várakozás után a lány és a kosár után nyúlt.

— Hagyja csak, a lépcsőnél átadom a kislánynak.

— Köszönöm, — mosolygott Eszter.

— Szép a foga, csipkés és fehér — állapította meg a férfi. Utánanézett, míg el nem tűnt a lépcsőfordulónál.

Harmadnap találkoztak. Eszti kijött a kapun. Kis harangalakú kalapka volt rajta és könnyű, világos kabát. A férfi állt megszokott módján az ajtó előtt. Szórakozottan szemlélődött s csak mikor már egészen eléért, akkor ismerte fel. Pillanatra rábámult, aztán köszönt gyorsan, de Eszti már elhaladt s nem köszönt vissza. A férfinak úgy tűnt, mintha elpirult volna a nyakáig. Csakugyan valami jobb nő lehet, gondolta. A mozgása könnyű és kedves. Hány éves vajjon? Tán harminc vagy több is? Állását veszített, leépített hivatalnoknő, ilyesmi talán? Kedves, a neve Eszti, Esztike, mint valami mezei virág. Eh! Szamárság! Délután megszólítottam a kis cselédet:

— Mondja, régen van maguknál a szakácsnőjük?

Az nagy szemeket meresztett.

— Kicsoda?

— Az Eszti.

A kis lány nevetett.

— Ezt jól kifogta! Szakácsné! A kisasszony az, tudja-é. A méltóságosék idősebb lánya.

Mi legyen már most? így aztán érthető, hogy nem köszön vissza. Kellemetlen, igazán. Rosszul aludt, forgolódott ágyán. Reggel felé elhatározta: Méltóságos kisasszonynak igen szakácsnés. Megnyugodott valamelyest. Délelőtt eszébe jutott, hogy küld néhány szál rózsát engesztelésül.

Mellékelte a névjegyét: Dr. Barta Ferenc dipl. agr. A névjegyre ráírta: Alázatosan bocsánatot kér és bocsánat jeléül visszaköszönést.

Négy nap után találkoztak ismét. Eszti megrakott piaci kosárral jött, már visszafelé. Ferenc messziről meglátta, elésietett. Mélyen meghajolt. Eszti újra elpirult, de megbiccentette fejét.

Pillanat teltével mellette állt s zavar nélkül kezdte.

— Kezét csókolom Esztike. Piacról jön?

— Piacról.

Megfordult, ment mellette. A kapuig nagyon összebarátkoztak. A lépcsőházban Eszti átengedte a kosarat s mosolyogva adta meg az engedélyt, hogy vigye mellette a lépcsőn.

Mikor először ment fel hozzájuk, Eszti a konyhában foglalatoskodott. Epret fosztogatott szárától s közben meg-megkavarta a gáztűzhelyen piros lábasban habosodó cukorszörpöt.

— Egy kicsit várni kell — mondta, hogy kinyitotta csengetésére az ajtót. — Lecsavarom a gázt. Mama fekszik. A többiek nincsenek itthon.

— Elkísérem inkább a konyhába, nézem, amint dolgozik. Kicsit szakmámba vág amúgy is a gyümölcsíz. — Nevettek, mintha régi barátok lettek volna.

Aztán ült az ülőkén. Kapott kis tányéron néhány szem ananászepret. Végül Eszti elkészült és mondta:

— Legyen formája mégis a vizitjének, — kinyitotta előtte a szobaajtót. Csöppet elfogult volt, de mosolygott. Hellyel kínálta. Likőrt töltött, cigarettát adott.

Tíz percet ült a nagy, sokablakos szobában, ahonnét kilátás nyílt a zöldlombos fákkal és virágágyásokkal ékített térre.

Ezután sűrűn fordult meg a harmadik emeleten. Nézte Eszti bibelődését a konyhában, vagy ült vele szemben, míg szorgalmasan öltögetett a vállalt kézimunkán. Ismerkedtek egymás életének állomásaival. Egyszer Feri mondta:

— Buta dolog így dolgozni a más keze alatt. Már megpendítettem a gazdámnak, hogy biztosítanék neki meghatározott jövedelemet, ha bérbe adná az üzletet, lehet, hogy rábírom, hogy belemenjen és elálljon a nagyöszegű kaució kívánásától.

Más alkalomkor Eszti mondta:

— Ezt a szobát igen szeretem. Nem sokat tartozkodnak a többiek benne, mióta apu meghalt és nem tartunk fogadó napot.

— Régen? — kérdezte.

— Nagyon, nekem, igen nagyon regen.

A gyönyörű tágas nappalit telehintette sugaraival a koranyári nap. Csendesen ültek kis ideig. A fiú nézett át Esztire. Megértette, mennyire magárahagyottan, egyedül él itt a többiek szolgálásában. Meghatódottan vette szemügyre barátkozásuk melegében kipirult arcát, amelyen elhalványodtak a szeplők, valahogy mintha kivirult volna az egész kis finomvonású arcocska.

KÖRMENDI FRIM ERVIN

szül. Bpesten, 1886. Itt, Bécsben és Párisban végezte tanulmányait. Párisban tünt fel és évekig ott élt. A háború után Nürnbergben telepedett le. Műveivel majd minden reprezentatív kiállításon résztvesz. Németországban lelkes propagálója a magyar képzőművészet ügyeinek.

KÖRMENDI FRIM ERVINO

nato a Budapest, nel 1886. Ha studiato a Budapest, a Vienna ed a Parigi. Ha avouto i primi successi a Parigi e da allora, eccettuato il periodo della guerra, ha vissuto in quella capitale. Dopo la guerra, si è stabilito a Norimberga. Partecipa a quasi tutte le esposizioni rappresentive all'estero. In Germania si adopera moltissimo nell'interesse della diffusione della conoscenza dell'arte ungherese.

OLDES IM
FESTŐMŰVÉS
PLAKÁT ÉS MIND
KÜLÖNLEGESSÉGEK TER
MŰTEREM·BUDAPE

„MŰTEREM"

Manapság nagy problémát okoz a művésznek az, hogy miképpen helyezze el műveit, hogyan érje el alkotó munkájának anyagi ellenszolgáltatását. Most alakult egy társaság művészek vezetése alatt, akik olyan műkereskedést nyitnak, melynek tárgyai előzőleg — szintén általuk rendezett — kiállítások anyagát képezik. A rendezők élükön *Körmendi Frim Ervinnel*, minden lehetőt megtesznek ezen kiállítások sikerének érdekében. Gazdag anyagot gyüjtöttek egybe, ahol az egyes művészek képességeit megmutatandó magántulajdonban lévő műveket is viszontlátunk itt, amelyben egyébként nem igen lehet remény. Eddig két kiállítás volt, mindkettő igen komoly művészi élményben részesítette a látogatókat, amennyiben a régi nagy mestereket épp úgy reprezentálta, mint a ma élő tehetségeket. Azt hiszem nevek említése bőven elegendő lesz a nívó bemutatására. Munkácsy Mihály, Lotz Károly, Feszty Árpád. Székely Bertalan, Szinyei-Merse, Mednyánszky László, Ferenczy Károly, Rippl-Rónai művészettörténetet jelentő neve mellé Derkovics nehéz fajsulyú személyisége jön. De folytatni kell a névsorolást. Csók István, Glatz Oszkár, Bornemissza

Körmendi Frim Ervin

Körmendi Frim Ervin: Tájkép
A „Műterem" tárlatáról Foto Guttmann és Rédner

Képzőművészek 1935. 12. 63. l.

Géza, Tornyai János, Iványi-Grünwald, Kernstok Károly, Szüle Péter, Márffy Ödön azok, akiket első kiállítás szobor anyagáról, amely gazdagságával felejthetetlen emléket nyujtott. Medgyessy Ferenc ismert stílusával megint sok erőteljes, földszagot lehelő művet hozott elénk. Kisfaludi Stróbl Zsigmond csillogtatta technikai fölényét. Egy dombormüvével nagy feltünést keltett Ligeti Miklós, Gárdos Aladár és Pátzay Pál mellett még a fiatal Mészáros Lászlót kell említenünk, aki újból komoly hódításra tett szert a közönség körében.

Örülünk, hogy hozzáértő kezekbe kerültek művészeink és kívánjuk a nemes törekvés sikerét.

Pogány Ödön.

tikai értékek piedesztáljára a gépet, amelynek győzelmét a mai élet felett — mint majd látni fogják: olyan apokaliptikus erejű szavakkal érzékíti meg Ostwald Spengler is... A konstruktívizmus a rend után sóvárgó ember vérszegény és lélektelen próbálkozása, megérzékíteni a nosztalgiát egy olyan világrend után, mely ugyanolyan szervesen felépített, mint a kép geometrikus megkomponáltsága. A konstruktívizmus apologetái hirdetik, hogy ez új jelszó zászlója mögé tömörülők a „természeti véletlenek és tragikus ösztönök idézte individuálista páthosz alól végleg felszabadult szellem diadalát látják a konstruktívizmusban". Hans Richter írja: Nem akarunk többé műalkotást személyi árnyalatokkal és finomságokkal, melyek feltartóztatnak és az élethez vivő úton erőpazarlást jelentenek, hanem megismerésen alapuló elementáris alakítást. Kizárólag fontosnak tartjuk, hogy a törvényszerűségeket kifejező eszközeink természetében megismerjük és ezekkel építsünk...
Így manifesztálják törekvéseiket a kontsruktívisták, azokat a törekvéseket, melyeknek mindnyájunk fölött uralkodó, általános *korszerűségét* már sokan meglátták. Nemrég olvastam a kubisták legtisztábban látó vezérének, a tiszta rekonstruk-

Az első pillanatra talán különös lehet ez a cím, mely olyasvalamivel kapcsolatban használja az *esztétika* fogalmát, amit mindenki a legtávolabb tud a művészetektől... Amikor a *gép* esztétikájáról szeretnénk néhány rapszódikusan odavetett ötlet formáján keresztül szólani, nem a gépnek a művészetekbe való bekapcsolódása a téma. Nem az a jelenség érdekel, hogy Marinetti, a futuristák klasszikusnevű vezére, a *versenyautomobilhoz* írta egyik legszebb, hatalmas erejű ódáját és nem Walt Whitman monumentális költeménye jár az eszünkben, mely a *mozdonyt* énekli meg:

Tűztorkú szépség,
Dübörögj végig az énekemen garanbonciás muzsikáddal, lobogó éji lángaiddal,
Őrülten vihorászó kacajoddal, visszhangzó és mindent megingató földrengésszerű robajoddal...

Nem a művészi kifejezés témakörébe való bevonulására gondolunk a gépnek, hanem arra a több mint érdekes lélektani jelenségre, amit Guyau

Körmendi Frim Ervin

— **Körmendi Frim Ervin kiállítása.** A nürnbergi művészeknek a Mücsarnokban rendezett kiállitásán láttuk utoljára Körmendi Frim Ervin munkáit. A művész akkoriban Nürnbergben élt, sőt ő volt a két város művészeti barátkozásának előkészitője. Ujabb művei leginkább talán abban különbőznek a régebbiektől, hogy szinben meghalkultak. Egyebekben Körmendi Frim Ervin megmaradt annak a temperamentumos előadásu, egészében inkább vaskos fogásu festőnek, amilyenné német környezetében alakult. Mindenesetre jól felkészült művész, aki jelentős mértékü tudással megy neki feladatainak. Igen sikerült csendéletei vannak ezen a kiállitásán, továbbá néhány szép arcképe. Aktos képei kevésbé örvendetesek, nemcsak bizonytalanabb rajzuk, hanem festői előadásuk arányalagos nyersesége miatt is. *(e. a.)* 1933. máj. 28.

Ujság

rs Flvvivs" jobb partjan emelkedő hegy
nek főépületére az azt körül röpködő
. A hegy tövében van a város megerősí-
körül vett házak felöl a jobbra fekvő
Felirata fölül középütt

zza"

lkeretnek 13.7 : 18.8 s a rézlapnak 14.5 :

o: Ribellione d'Ungheria. In Vienna 1676.

66/93 N° 19

Vierhundert öffentliche Bauten eingestellt. Die katastrophale Lage der staatlichen und autonomen Finanzen hat in der letzten Zeit die Einstellung von rund vierhundert öffentlichen Bauten zur Folge gehabt. Unter den in Angriff genommenen Gebäuden befinden sich zum Großteil Schulen, Krankenhäuser, Amtsgebäude u. a. m.

Der Atlantropa-Plan des Regierungsbaumeisters Sörgel ist derzeit im alten botanischen Garten in München ausgestellt. Der Grundgedanke des Planes ist: Von Sizilien soll ein großer Damm nach Afrika hinübergebaut werden, der eine Teilung des Mittelländischen Meeres in einen westlichen und östlichen Flügel erlaubt. Ähnliche Dämme sollen die Meerengen von Gibraltar und der Dardanellen schließen. Dadurch läßt sich der Zufluß und Abfluß des Mittelländischen Meeres beliebig vom Menschen kontrollieren. Man kann dann durch entsprechende Verwendung des Spiegels im östlichen oder westlichen Teil nicht nur Siedlungsräume neuen Landes erschließen, sondern auch an den Staudämmen Elektrizitätswerke von gigantischen Ausmaßen einrichten, die ganz Europa mit Elektrizität versorgen könnten. Allein der Landgewinn durch Senkung des Spiegels ist ungeheuerlich. 94.000 Quadratkilometer will Sörgel dem Meer im westlichen Teil und 49.000 Quadratkilometer im östlichen Teil des jetzigen Mittelmeergebietes abgewinnen. Durch Senkung des Nordafrikas soll 3 neue [illegible] entstehen lassen. Auch die Kosten [illegible] sammengestellt. Der Gibraltardamm soll 6 Milliarden Dollar kosten. 2 Milliarden Dollar sind für die übrigen Atlantropawerke einzusetzen.

Die längste gerade Autostraße Europas wurde zwischen Turin und Mailand gebaut. Sie heißt „Traumstraße" und ist von 125 Kilometer Länge [illegible] Kurve. Mussolini selbst fuhr als Erster über die glatte Chaussee, die den besten Boden von ganz Europa besitzen soll. Ihm folgte eine Kavalkade von 12.000 Autos aus der ganzen Welt. Mussolinis Limousine raste [illegible] Zug

Folge können drei erwachsene Personen auf einer 8 mm starken Sekuritplatte schaukeln, ohne daß diese zerbricht. Die Platte biegt sich wie hochelastischer Stahl durch und kehrt nach Befreiung von der Belastung wieder in ihre ursprüngliche Lage zurück. Eine schwere Stahlkugel, die aus einer Höhe von 3 m auf eine Sekuritplatte auffällt, wird von dieser zurückgeworfen, ohne eine Spur zu hinterlassen. Wenn es dennoch gelingt, eine Sekuritplatte zu zerschlagen, zerfällt sie nicht in scharfe Scherben, sondern in unzählige kleine Brocken, durch welche niemand verletzt werden kann. Die neue Glasart ist farblos und durchsichtig wie gewöhnliches Glas.

Vereinheitlichung des englischen und amerikanischen Längenmaßes auf metrischer Grundlage. Die schon längst geforderte Vereinheitlichung des englischen und amerikanischen „Zoll"-es wird jetzt offiziell in dem gesamten britischen und amerikanischen Handel und Industrie eingeführt. Der neue Umrechnungsfaktor ist 1 Zoll gleich 25.4 mm. — Dieses Übereinkommen stellt einen großen Erfolg der internationalen Normung, in Beziehung auf die Vereinheitlichung aller Maße, in der ganzen Welt dar.

Modellwettbewerb für silberne Zwanzigkronenstücke. Den ersten Preis, für die demnächst in Umlauf gelangenden silbernen Zwanzigkronenstücke, erhielt der Entwurf des akad. Bildhauers Jaroslav Horejc. Ein zweiter Preis wurde nicht erteilt. Dagegen wurden drei dritte Preise erteilt, und zwar für die Entwürfe des Bildhauers Josef Wagner, Josef Palouš und V. Bejtka.

Radiopolster im Spitalgebrauch. Die amerikanische Sucht immer irgend etwas Neues zu bringen, hat dazu geführt, daß in Hospitälern in Gummi gebettete Radiohörer — in die Schlafpölster eingebaut werden. Durch diese Art wird der Schall derart gedämpft, dass es dem Kranken möglich ist, die Übertragung in einer dem empfindlichsten Ohre angenehmen Stärke zu hören und — was besonders wichtig ist — die nebenan Liegenden werden in keiner Weise, auch nur in geringstem Maße gestört.

Az Körmendi Frim Ervin

KÖRMENDI FRIMM ERVIN / 1885 - 1939 / :

142. Falusi utcarészlet. - Olajf., v., 60 x 72,5 cm. Jelz.l.b."Körmendy F.E."

Kopp 1939/40. verzem. II

XVIII. évfolyam. Budapest, 1937 október hó 6. rendkívüli szám.

ÁRVERÉSI KÖZLÖNY

RENDKÍVÜLI SZÁM
KIADJA A M. KIRÁLYI POSTATAKARÉKPÉNZTÁR IGAZGATÓSÁGA

A rendkívüli szám ára 1.20 pengő.
Telefonszám: 1-879-65

MEGJELENIK MINDEN AUKCIÓ ELŐTT
Szerkesztőség és kiadóhiv.: IX., Lónyay-u. 30-32

Előfizetési díj a rendkívüli számokra egész évre 6 pengő

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁNAK (IX., LÓNYAY-UTCA 30.)

1937. évi októberi

KÖRMENDY FRIML ERVIN

65. Szentendrei táj, olajf.	400.—
66. Virágcsendélet, pasztell	300.—

KÖRMENDY FRIML ERVIN

177. Hűvösvölgy, pasztell	300.—

Nemzeti Szalon
Téli tárl. 1938. jan. febr.

Körmendi Friml Ervin
festő

Körmendi Frim Ervin

festö.

koll. kiáll. a

Fränkel mühereshedésben 1918 márc.

Könyvtáramban

Fränkelék csomagjában

6. TANYA

Körmendi Frim Ervin

1885–1939

In memoriam . . .

Körmendi Frim Ervin (1885—1939), aki a legújabb kor egyik kimagasló értéké és számos kiállítás útján tette ismertté nevét, október elején váratlanul elhunyt. Főképp finom előadású tájképeivel vonta magára a figyelmet. Bár nagyobbára Németországban élt, sőt a háború után Nürnbergben le is telepedett, a magyar közönség is nagyrabecsülte alkotásait. De a művészi teljesítményen kivül igen fontos művészpolitikai érdemekre is tett szert, hiszen az ő érdeme, hogy Nürnberg és Budapest között kölcsönös kulturcsere fejlődött, amelynek során Nürnberg művészei Budapesten, a mi művészeink pedig Nürnbergben rendeztek nagyobbszabású kiállításokat. Ezekért az érdemekért *Körmendi Frim* megkapta a Magyar Érdemrend tiszti keresztjét és számos más kitüntetést, de megszerezte pályatársai megbecsülését is. A Képzőművészek Egyesülete, a Paál László Társaság és még néhány más művészeti és irodalmi társaság tagjaik sorába választották. *Körmendi Frim* az igaz művészek hagyományait tartotta szem előtt. Segítségére volt fiatal pályatársainak és oktatásaiban is a legnagyobb művészek tanításait követte. A fiatalabb irodalommal való személyes kapcsolatai révén is emlékezetessé tette a *Körmendi Frim* név hírét.

e. á.

* * *

Művészet 1939. 29. sz.
109. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Körmendi Frim Ervin

IN MEMORIAM

Körmendi Frim Ervin festőművész Szövetségünk tagja váratlanul elhúnyt.

Nevezett festőművész tagtársunk munkásságának nagy részét külföldön töltötte, csak az utóbbi évek során került haza, aki a hazai és külföldi kapcsolatok kiépítésén tevékenykedett és ért el számottevő sikereket, aki mint művész főleg tájképeket, csendéleteket festett, amelyek közül számosat vásároltak meg úgy külföldi, mint hazai múzeumok.

Képzőm. Közlöny

1939. 3-4. sz.

Körmendi Frim Ervin

L 1939.

Körmendi Frim Ervin váratlanul, agyvérzés következtében hunyt el L október 2-án. Főleg külföldön voltak sikerei, ahol a magyar képzőművészet kapcsolatainak kiépítésén sokat és eredményesen fáradozott. Temetésén Haranglábi Nemes József festőművész búcsuztatta s helyezte el sírjára a Szövetség és a Munkácsy-Céh koszorúit.

Képzőm. Körlöny
1939. 2. sz.

FIRENZEI XVIII. SZÁZADI METSZETEK KIÁLI
TÁSA. A firenzei Palazzo Corsiniben a Leonardo da Vin
társaság érdekes kiállítást rendezett a XVIII. századi firen
vagy Firenzében működött rézmetszők műveiből. A kiálli
mintegy kiegészítése az elmult években a Palazzo Strozzit
rendezett firenzei manierista-kiállításnak és a XVII—XVI
századi barok festők műveiből rendezett nagyobbszab
kiállításoknak. A firenzei barokművészet Róma, Bologna
Velence mellett nem nagyjelentőségű ugyan, néhány érdel
egyéniséget, Firenzéből máshová származott kiválóbb teh
séget mégis felmut t. A firenzei Trecento és Qua rocer
tanulmányozása eddig erről a korról elterelte a figyelmet
feléje az érdeklődés csak újabban fordult (Giuseppe Delo
Mario Salmi, Roberto Longhi stb. munkái). A mostani kiállít
nak is van egy konkrét eredménye *Carlo Lasinio* személyéb
aki jó karikirozó készséggel metszetek és rajzok egész sorába
XVIII. századi udvari és társadalmi élet jellegzetes alakja
utcai árusait, kényeskedő dámáit, divat-arszlánjait örökíte
meg. *Francesco Bartolozzi* a nagy mesterek hű tolmácsol
metszeteiben, de egyes egyéni kompozíciói a kor legjobbjai
is versenyezhetnek. Inkább helyi, várostörténeti vonatkozású
Filippo Morghen és *Niccolò Mogalli* vedutái és a kor esemény
megörökítő metszetei.

KÖRMENDI-FRIM 1. *Ervin*, festő, Budapest 1885 márc. 27. Münchenben, Nagybányán és Párizsban végezte tanulmányait, 1904 óta állít ki Budapesten és külföldön (Párizs, London, Montecarlo stb.) és alakos interieurképeket, csendéleteket, tájakat (Olasz falu este, Kék edények, vörös almák, Olvasó nő, Kistapolcsányi parkrészlet) élénk színű, egyszerűsített impresszió-festéssel. Eleinte Pisarro hatása alatt dolgozott. A KUT tagja. Évekig Nürnbergben élt és restaurálással is foglalkozott. 1910. a bpesti Művészházban, 1918. Budapesten önállóan, 1928. az Ernst-múzeumban, 1933. a Fränkel-szolónban rendezett kollektív kiállítást. Hegyvidék és Csónakok c. Olajf.-i a főváros tulajdonában.

E. G. I. 5931

óf:

medaillonban, kissé balra fordultan lát-
gőndör fürtjei vállaira omlanak, baju-
lla leberetvált. Vértbe öltözött s nyak-
i lelógnak. Felirata a kép alatt hat sor-

GUILLIELMUS
is et Hochbergensis, etc
S. Rom. Imp. Contra Tur
ia Generalis Campi
Caesareae Custodiae
aneus, etc

a rézlapnak 17:12·4cm.

8

140/97. N= 191

Körmendi Frim Ervin

KÖRMENDY ERVIN

61	Női képmás	olajf.	300.—
62	Fekvő nő	olajf.	300.—

Céhkelich jub. Kiáll. Enf.
Nemzeti halon 1934. jan.

Körmendi-Frimm Erwin:

95.	Csendélet, olajf. --- ---	1000	kor.
96.	Ascona, olajf. --- --- ---	500	„
97.	Tájkép Olaszországból olajf. --- --- --- --- ---	500	„
98.	A Lago-Maggiore partján	1200	„

i 38

Ropalotafila . 28. l.

8 K.

Aṇonym a XVIII sz.

Hora és Kloska.

Mellig, arcélben, egmás
tett kerek medaillonban ábrá
tévé. Felirata:

balról a kereten: HORIA, Wa
a csillag közepén lévő szív m
jobbról a talapzaton: GLOSK
és a röpiven fölül:

Wahre Abbildung der zu
Horja und Glossca,
samt der umständlichen
mung; der Tag ihrer
Decemb. 1784.

és a leirásután: In Kommi
Buchhändler in der

Körmendi Frim Ervin

A Frenkel-féle aradi-utcai műkereskedésben Körmendi Frim Ervin újabb és régebbi festményeiből kiállítás nyilt meg márczius 17-én. Csendéleteket, arcképet, tájképeket mutatott be Körmendi Frim Ervin, aki a háború előtti években a legtöbbször a Művészház tárlatain szerepelt. Annak idején, vagy tíz éve, azzal a fiatal nemzedékkel indult, amely a maga lelkes törekvését Cézanne eredményeibe kapcsolta be, mint azonban a legtöbben ebből a nemzedékből, Körmendi Frim Ervin is, Cézanne-tól meglehetős messzire elkanyarodott, amit ma főleg épen a csendéleteiről lehet leolvasni. Kiállításán ugy láttuk, hogy tehetségének igazi terrenuma a tájkép, a természet

színes jelenségeinek friss, bár valami dekorativ ízt rejtő visszaadása.

Művészet 1918. 25. l.

TTEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK ELNÖK
ÉS A
MŰVELŐDÉS SZERKESZTŐSÉGE
TŐ ELNÖK és SZERKESZTŐ:
CSOS, **BUDAPEST,** II., APOSTOL-UTCA 6. TELEFÓN 57-

Bandi Bandi Bandi

i Zsuzsanna Bandi

Zsuzsanna | úr nő Bandi

Szondy

ndafaky ut 10/c

Budapest

~~VI. Szondy~~ ut

tér

Körmendi Frim Ervin

Gentlon István kiglése

KÖRMENDI-FRIMM ERVIN festő, született 1885-ben Budapesten. Tanulmányait Münchenben Hollósynál kezdte, azután Párisba ment, ahol J. P. Laurens tanítványa volt. Kiállított Párisban, Londonban és Monte Carlóban. Portrékat és tájképeket fest, utcarészletein Pissaro hatása volt érezhető, ~~plasztikával is foglalkozott.~~ díjat nyert a Művészház felavató kiál. litáran Nürnbergben él.

ári jegyet megküldeni és

isztelettel:

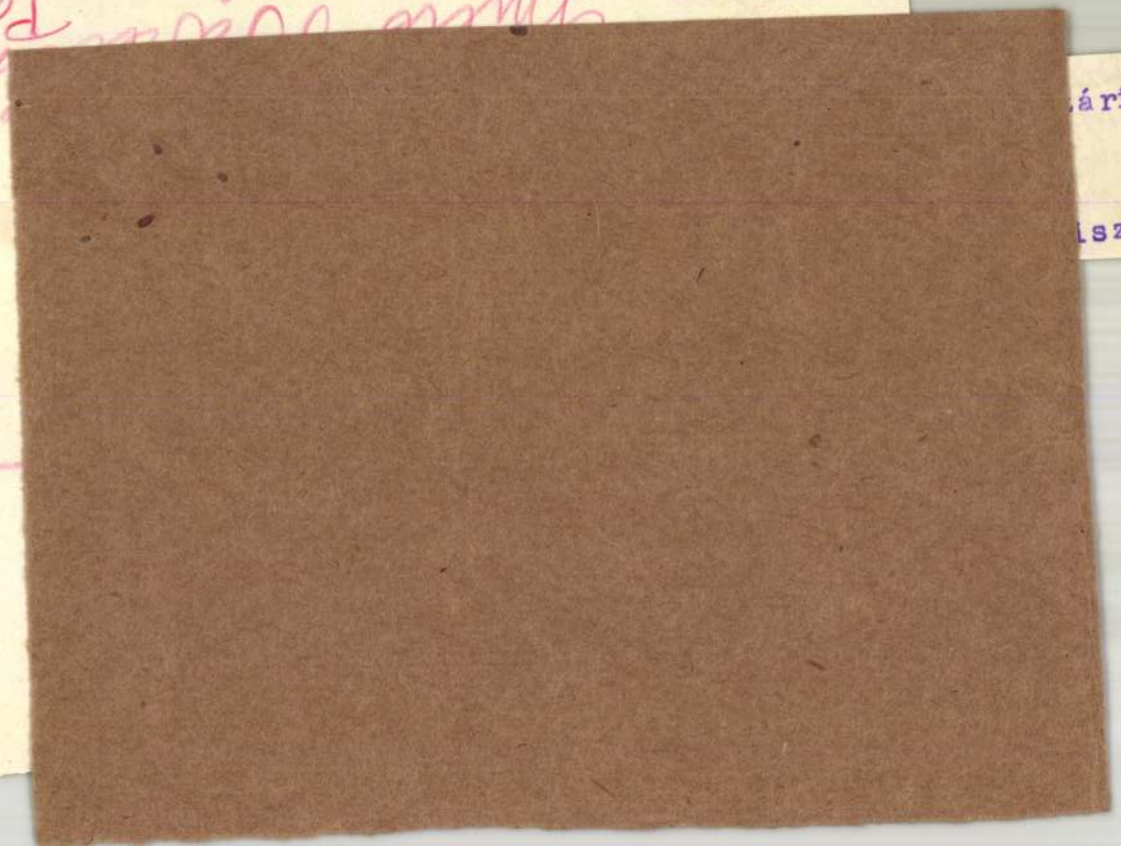

Körmendi Frim Ervin

festö

~~[illegible]~~ läsd

Ki-kicsoda?

459. l.

(10 sor)

Körmendi-Frimm 1. Ervin, festő, szül. 1885-ben Pesten. Hollósynál és a Julian-iskolában (J. P. Laurens) tanult. 1904 óta állít ki Budapesten és külföldön (Paris, London, Montecarlo, stb.) élénk színű impresszió-jellegű alkotott tájakat, alakos interieur-képeket, csendéleteket, utcarészleteket, melyeken eleinte Pissarro hatása érezhető. Díjat nyert a Művészház felvevő kiállításán.

K. 2. Jenő, szobrász, stb. l. 414. old. - Marad!

Körmendi-Frimm Ervin

MAGYAR MÜVESZET
1928. 280

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Körmendi Frim Ervin

gyűjt. kiáll. a Szépmű-
vészeti Kiállitások helyi-
ségében 1933 máj-
jus.

/Hals.
yanott 1656 május havában.

yolczszögletű faasztalnál, a
l telt rézedény, égő gyertya
ánytömő, kenyér és magas
helyéről felkelt úr és egy
iközben mindnyájan moso-
) lábát keresztbe vetette és
y az asztalra támaszkodott,
és meg nem határozható
jobb kezét a rózsakoszorút,
gyöngyfüzéren lógó nyak-
t viselő hölgynek bal karján
alap, réteges kerek gallér,
al, térdig érő nadrág, haris-
a kötött szalaggal. A jobbról
kre tette, a mely mögött, a

rudon, visszatekintő majom
s kard, egy pár keztyű, egy
zinkancsó van. Szemközt a
balról két furulya meg egy
őr meg mandolin lóg.

. — Lelt. sz. 3831. — Vétetett
sz. engedély alapján Goudsticker
. — Kifizettetett az 1909 január
1910 január 1-jei 150018–909
45800–910 (7–911) sz. leiratok
május 15-én (848–909), 1910
11 február 8-án (769–911). —
11 márczius 11-iki 11526–910
11-iki 22041–910 (913–911)

adatok a Szépművészeti Múzeum-
k *Hals:* La bonne compagnie.
Galerie G. Ritter Hoschek. Prag,

III
525(3831)
616(204)

III : 525

Körmendi Frim Ervin, festő, szül. 1885 március 27-ei Budapesten.

1912-ben A. Boltraffio Madonnáját másolta a Szépművészeti Múzeumban.

Körmendi Frim Ervin

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 8. TELEFON: 82-1-22.

A kiállitás nyitva május 28-tól junius 10-ig, 9—6 óra között. Ünnepnap 2 óráig.

KÖRMENDI FRIM ERVIN

festőművész

gyűjteményes kiállitása

a

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

HELYISÉGEIBEN

Nyitva: 1933. május 28-tól — junius 10-ig naponta 9—6 óra között.

Ünnepnap 2 óráig.

KÖRMENDI FRIM ERVIN festőművész született 1885-ben Budapesten. Párisban a Julien akadémián végezte tanulmányait. 1912-ig Párisban élt és minden nagyobb kiállitáson résztvett. Háboru utáni éveket Nürnbergben töltötte. Képei a magyar állam, a székesfőváros, a nürnbergi, a berlini, a hamburgi stb, képtárakban vannak.

1. Almák
2. Nő barna kabátban
3. Csendélet
4. Olajfák fehér házzal
5. Csendélet
6. Fekvő nő papagájjal
7. Csendélet nyitott albummal
8. St. Tropezi utca
9. Nő gitárral
10. Gyümölcs fehér széken
11. Virágok
12. Cagnes
13. Halak
14. Kriszta
15. St. Tropez
16. Házak St. Tropezből
17. Ujságot tartó nő
18. St. Tropezi kikötő

19. Alvó nő
20. Bárkák
21. Ülő nő
22. Önarckép
23. Füstölt halak
24. Női képmás
25. Fáczán
26. Márkus-tér
27. Önarckép
28. Csendélet nyitott albummal
29. Nő vörös karszékben
30. Tulipánok
31. Olajfák
32. Tájkép Velencéből
33. Könyvek
34. Bárkák szárazon
35. Fekvő nő
36. Atelier sarok

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 8. TELEFON: 82-1-22.

A kiállitás nyitva május 28-tól junius 8-ig, 9—6 óra között. Ünnepnap 2 óráig.

933 MÁJ 26

2 FILLÉR

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

Dr Leutiványi Kálmán *urnak*
urhölgynek

H.

Szépművészeti Museum Aréna

Körmendi Frim Ervin

MEGHIVÓ.

Tisztelettel van szerencsénk meghivni

KÖRMENDI FRIM ERVIN

festőművész

gyűjteményes kiállitására,

amely május 28-án nyilik meg.

FRÄNKEL JÓZSEF
igazgató

Teljes tisztelettel
A VEZETŐSÉG.

A kiállitás megtekintése dijtalan.

Körmendi Frim Ervin

Művészeti lexikon

4/4 l.

TK. 53.

II
563

53. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Bercsényi Miklós gróf.

Derékon alólig van ábrázolva, jobbrafordultan áll, de balra néz. Vállaira omló hosszú haja, szemöldöke és kis bajusza fekete, szeme barna és arcza leberetvált. Vértje aranyozott, jobb vállától bal csipője felé sárga selyemkendő vonul, derekát ékköves öv szorítja és oldalán kard lóg, melynek csak markolata látható. Felirata alól két sorban: »*Temetvényi Gróf Bertsényi Miklós Ung Vármegyének örökös Fő Ispánnya*«.

Vászon, méretei 112 : 82 cm. — Át. Képt. 329.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Tört. Képcsarnokban. 1884: III. 52. — 1894: VI. 217.

Körmendi András festőművész Tata-Tóváros, az Esterházy-szálló nagytermében olajfestményeiből, aquarelleiből és rajzaiból

KIÁLLÍTÁST

rendez, melynek védnökségét Fellner Pál úr, orszgy. képviselő, Gáspár Ferenc úr, jb. elnök, Kernstok Károly úr, festőművész, dr. Pogány Jenő úr, tb. főügyész, Pollak Hugó úr, cserfői Troykó Béla úr, ny. főszolgabiró, Vaszary János ur, festőművész, ny. képzőműv. főisk. tanár és dr. Virágh Zsigmond ur voltak szivesek elvállalni.

A kiállitás vernissage-a f. évi szeptember hó 24-én, vasárnap tartatik meg d. e. II órai kezdettel, melyre jelen értesités Ön és nb. családja számára

MEGHIVÓ-ul

szolgál.

A kiállitás zárul f. évi október hó I-én. Megtekinthető hétköznap d. u. 4 és 6 óra között, vasárnap d. e. II-től.

Sajtóbemutató 24-én d. e. 10 órakor.

Kelt Tatán, 1933. szeptember.

ENGLÄNDER, TATA

Körmendi András

festő

Körmendi András

Jestő

Koll. kiáll –

Tamás Galéria 74. sz.

1936. okt.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

124

kund. Gesellschaft, Vol. B. 90. l. Helsinki, 1938.) 4. *Über die Alkalibödenklassifikation.* (U. o. 57. l.) 5. *Grundgedanke u. Grundsätze meines allgemeinen (dynamischen) Bodensystems und tabellarische Zusammenfassung d. ganzen Systems.* (Neues Jahrbuch f. Mineralogie 81. köt. 477. l. 1939.) 6. *Utilisation de nouvelles sources de cellulose d'origine non forestières.* (VI. Cong. Int. Techn. et Chim. des Industries Agricoles, Budapest, 134. l. 1939.) 7. *'Sigmond-féle talajmeghatározó.* (A szerző kiadása, Németh J. nyomdája, Budapest, 1939.)

Zemplén Géza ny. r. tanár: *A hesperidinnek és a neohesperidinnek szerkezete.* (Math. és Term. Ért. 57, 672—696. 1938.) *A rutinóznak előállítása rutinból enzimhatás nélkül.* (Math. és Term. Ért. 57, 940—941. 1938.) *Géza Zemplén u. A. Károly Tettamanti:* Über die Biose des Hesperidins u. des Neohesperidins. Ber. d. Deutsch. chem. Ges. 71, 2511. 1938.) *Géza Zemplén u. Árpád Gerecs:* Darstellung der Rutinose aus Rutin ohne Fermentwirkung. (Ber. d. Deutsch. chem. Ges. 71, 2520. 1938.) *Géza Zemplén:* Neuere Richtungen der Glykosidsynthese. (Fortschritte der Chemie organischer Naturstoffe Bd. I. 1—23. 1938.) *Géza Zemplén u. Rezső Bognár:* Einwirkung von Quecksilbersalzen auf Acetohalogenzucker XII. Mitteil.: Eine neue, ausgiebige Synthese der Primverose-Derivate und der Primverose. (Ber. d. Deutsch. chem. Ges. 72, 47. 1939.) *Zemplén Géza: A scillabióz szerkezete.* (Math. és Term. Ért. 57, 999. 1938.) *Zemplén Géza: A primveróznak és származékainak új, kiadós szintézise.* (Math. és Term. Ért. 58, 58. 1939.) *Géza Zemplén u. Rezső Bognár:* Synthese der Ruberythrinsaure, des Hauptglykosids der Krappwurzel. (Ber. d. Deutsch. chem. Ges. 72, 913. 1939.) *Géza Zemplén u.*

Bethlen István gróf és az alkotmányhű magyar ifjúság az általános titkos választójogért

Írta: Bajcsy-Zsilinszky Endre

A *Nemzeti Radikális Párt* mult hétfői vacsoráján történt, hogy ott megjelentek körünkben az alkotmányhű ifjúság kötetlen szervezetének, a *Deák Ferenc Társaságnak* vezetőtagjai közül néhányan, jólismert, értékes fiatalok és *felolvasták választójogi kiáltványukat.* A kiáltvány stílusának emelkedettségével és kiforrottságával és tartalmának, a benne lerögzített alapelveknek helyességével mindnyájunkra fölvillanyozólag hatott. Rövid vita után *pártom ifjúsága is aláírta a deklarációt.*

A Deák Ferenc Társaságban *pártok fölött* összegyült alkotmányhű ifjúságnak ez a választójogi deklarációja a Társaság szombati ünnepi vacsoráján került szélesebb, valóban párt fölötti nyilvánosság elé. Szívből örülök annak, hogy a politikával foglalkozó művelt magyar ifjúság e bátor és mérsékelt kiállásának *nagy és általános sikere volt.* S mindenesetre a legnagyobb személyi sikere, hogy *azt magévá tette Bethlen István gróf is, valóban szép és nagyvonalú beszéd keretében.*

A komoly ifjúsági közvélemény állásfoglalása

Úgy érzem azonban, hogy a magyar politikai élet ennek megállapításával nem térhet napirendre az ifjúság e megnyilatkozása előtt. Vannak benne dolgok, amelyeket *élesen ki kell emelni,* mert jelentőségükben messze túlszárnyalnak egy még olyan szépen sikerült vacsora keretén is. A cselekvő politika sem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy a különböző nemzeti pártokból, vagy minden pártkerettől független értékekből összeverődött *komoly ifjúsági közvélemény,* íme olyan *érett* és *határozott* választójogi elgondolással lép a nyilvánosság elé, amelyben már nem szólamok vannak, hanem *politikai alapelvek* és *szilárd keretek.* Azzal mindenkinek tisztában kell lennie, ha a magyar ifjúságnak a magyar alkotmány fentartásnélküli tiszteletében fölnőtt és fölkészült komoly szellemi erői pártoktól függetlenül *legalább az alapvető elvekben és a legfőbb keretekben* meg tudnak egyezni az bizony nem jelentéktelen dolog. Olyan tény, amely kell, hogy éreztesse hatását s amit igenis bele kell majd kalkulálni az új választójogi törvényért most induló harc programjába és eshetőségeibe.

Titkos és általános!

Ebben az ifjúsági deklarációban a legfontosabb dolgot abban látom, hogy *szerzői és aláírói hitet tettek benne nemcsak a titkosság, hanem az általánosság mellett is.* Eddig többnyire csak *becsületes titkos* választójogról hallottunk, ebből azonban nem volt kellő világossággal kiolvasható, hogy *mi lesz az általánossággal.* Ha nem csalódom, *Eckhardt* Tibor faragta a »becsületes titkos választójog« formuláját, nyilván azzal a helyes taktikai szándékkal, hogy *el ne riasszuk a titkos választójogtól a konzervatívabb elemeket.* Mivel azonban *Eckhardt* Tibor legkevésbé sem gondol jogszűkítésre, ezt több ízben is kifejezésre juttatta, alig kétséges, hogy a Független Kisgazda Párt vezetői és hatalmas tömegei is csak örömmel és elégtétellel, egyben biztatásul tekintik majd az a tényt, hogy *a magyar ifjúság határozottan és félreérthetetlenül az általánosságot is kihangsúlyozza a titkosság mellett,* választójogi elgondolásában. S hogy e tekintetben minden kétséget eloszlasson, *deklarációjában tiltakozik minden jogszűkítés ellen a választói jog mai kereteihez képest.*

Bethlen István gróf: Aláírom...

Örvendetes és önmagában is jelentős dolog, hogy az évezredes magyar politikai kultúrába beleilleszkedő magyar ifjúság ilyen *határozottan megmondotta a maga véleményét* s megalkotandó választójog legfőbb keretéről s kimondotta, hogy nem támogat olyan titkos választójogi tervet, amely az általánosság megszűkítésén kívánja megnyerni azt, amit a titkosságon veszít.

De legalább ennyire nagyjelentőségű dolog, hogy *Bethlen* István gróf, Magyarország volt miniszterelnöke, kinek *tekintélye ma is nagy és csorbítatlan* az országban s kire még kétségtelenül feladatok várnak, *magáévá tette ezt az elvet,* mondván többek között: »... aláírom a deklarációnak azt a mondatát, hogy: *amit az egyik kézzel adunk, azt a másik kézzel visszavenni nem szabad«.*

Talán még hatásosabb és harmonikusabb lett volna beszéde, hacsak néhány szóban is, beismerte volna *Bethlen* István gróf, hogy bizony hibák és elcsuszamlások voltak az ő kormányzata alatt is a választójog körül, úgy a törvényben, mint annak kezelése körül. És hogy aggodalmaskodása az általános titkos választójoggal szemben annakidején sem volt mindenben jogosult. Hiszen a nyilt választási rendszer föntartása volt az a legfőbb eszköz, amely a közelmultban súlyos veszedelmeket zúdított nemcsak az alkotmányosság eszméjére, hanem magára az alkotmányra is.

Nem ártott volna az ő tekintélyének, ha elismerte volna az ifjúság nyilvánossága előtt, hogy a közelmultban az alkotmányosságra igen nagy részben éppen azok törtek vagy engedtek törni, akik a legfanatikusabb védelmezői máig a választás nyilvánosságának s akik minduntalan a magyar ember nyilt természetével érveltek és érvelnek ma is a titkosság ellen. Sőt bőségesen voltak olyanok, akiket maga Bethlen István emelt a rossz választójogi törvényen és annak kijátszható szakaszain keresztül a magyar közéletbe s íme, *vajmi kevéssé bizonyultak az elmult nehéz években a magyar alkotmány védőinek,* bástyáknak a destrukció ellen, ellenkezőleg, sokan közülük előljártak a vezéri gondolatnak s minden alkotmányellenes, egypárt-rendszeres, diktatúrás elgondolásnak való behódolásban.

Bethlen István és a magyar ifjúság szövetsége

Viszont jórészt éppen azok védték a tiszta alkotmányosságot a most lezáródó korszakban, akik régen és váltig hangoztatják, hogy nincs miért félni a választójognak akár titkosságától, akár általánosságától. Bizonyos, hogy *általános titkos választójog mellett nem jöhetett volna olyan kormányzati rendszer,* amelynek éppen a nemzeti géniusz, a nemzeti és történelmi folytonosság s a századokon keresztül mérhetetlen véráldozattal föntartott alkotmányosság ellen törő szándékai és módszerei ellen magának Bethlen Istvánnak is kardot kellett vala kötnie...

Ma azonban nem itt van a lényeg, nem is sok értelme volna rekriminációknak, ez a röpke visszapillantás is csak arra kíván szolgálni, hogy rámutassak: debuisset pridem. A lényeg azonban az, hogy Bethlen István ajkáról ilyen szavakat hallottunk: »...*amikor mi hangoztatjuk az általános titkos választójog elodázhatatlan szükségességét...*« S egyszerre tesz hitet az általánosság és a becsületes titkosság mellett a következő mondatában: »*Olyan titkos választójogot, amely további becstelenséget vinne a magyar közéletbe, azzal, hogy meghamisítja a titkosságot, oly választójogot, amely a demokráciára nem érett balkáni népeknél igenis divatban van és divatban fog maradni, azt Magyarországon alkalmazni nem lehet és nem szabad. Becsületes, tisztességes titkosságot kell csinálni.*« Vagyis nem jogszűkítésben és nem a titkosságot értelméből és jellegéből kiforgató csalafintaságokban kell keresni az úgynevezett nemzetvédelmi korrektívumokat...

Bethlen István gróf nyiltan beszélt különben az általános titkos választójogban rejlő veszedelmekről s azoknak kivédéséről is. De kétségtelen, hogy *nem a multtal szemben jogszűkítő és jogelvonó korrektivumokra gondol.*

S azoknak az ellenzéki pártoknak és politikusoknak, akik az általános titkos választójogért már régen harcolunk, csak *öröm és megnyugvás lehet,* hogy a *magyar ifjúság ezen az értékes választójogi deklaráción keresztül szövetséget kötött Bethlen István gróffal, Magyarország nagy államférfiával és diplomatájával, az általános titkos választójog kiharcolására.*

Férficipők

Ia boxcalf, fekete és barna, divatos formákban, varrott talppal, különleges minőségünk, fél fűzős..... csak P 16.50

Férficipők

Ia boxcalf, fekete és barna, divatos formákban, varrott talppal, különleges minőségünk, magas, kapcsos csak P 18.50

CORVIN

A JÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Vége az áramvonal divatjának

London, október 19.

(A Magyarország tudósítójától.) A nagy autókiállításnak, mely most nyílt meg az *Olympia-palotában,* nagy szenzációja, hogy *vége az áramvonalas divatnak. Az autótervezők visszatértek a régi formákhoz* és vonalakhoz. Mindössze annyiban különböznek a legújabb autók az áramvonal előtti autóktól, hogy *körvonalaik és sarkaik kissé gömbölyűbbek.* Különben az új kocsik főmotívuma: *a kényelem.*

A színek tekintetében *a pasztell-árnyalatok* domináltak, különösen a *tengerkék.* Nagyon népszerű szín a fekete is. Vannak olyan új kocsik, amelyeken *e két szín egyesül.*

Villalakás legjobb fekvésű 4-szobás hallos, komfortos, központi-fűtés-, melegvíz-, kerthasználattal kiadó. Nürnberg u. 43

Jó emésztés nagyon fontos ARTIN emyhe, olcsó, pontos

HIREK

TALAJMENTI FAGY

A Meteorológiai Intézet jelenti október 19-én délben 12 órakor:

Európaszerte tovább tart a szeles, változékonyjellegű időjárás.

Hazánkban a tegnapelőtti csendes és napos időjárás után újra felhősebb lett az égbolt és az esti órákban viharossá vált a szél. A legnagyobb szélsebesség Budapesten 26 méter volt másodpercenként, este 10 órakor. Megmérhető mennyiségű esőt nem jelentettek. A hőmérséklet tegnap több helyen elérte és meg is haladta a 20 fokot. Ilyen magas hőmérsékletet az idei október hónapban még egyáltalában nem észleltek. Legmelegebb volt Szegeden, 23 fok. Éjjel a talajmenti lehű és mégis sok helyen megközelítette a fagypontot.

Budapesten október 19-én

délben a hőmérséklet 13 Celsius fok.

a tengerszintre átszámított légnyomás pedig 763 milliméter, erősen süllyedő irányzatú.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára:

Ma csendesebb idő, változó felhőzet. Erős éjjeli lehülés. A mélyebb fekvésű helyeken talajmenti fagy. Holnap délelőtt ismét élénkebb szél. Az ország északi felében több helyen eső, a maival egyező hőmérséklet.

A hercegprimás felszentelte az új Haller téri templomot. Tegnap délelőtt szentelte fel ünnepélyes külsőségek között a középferencvárosi egyházközségnek a Haller téren felépített új templomát *Serédi* Jusztinián bíboros hercegprimás nagy papi segédlettel. A templomszentelés ősi szertartása szerint először kívülről szentelte fel a templomot, majd a papsággal bevonult az egyik diakonus által felnyitott templomajtón és megszentelte a templom falait és az oltárt. Ezután Serédi Jusztinián főpapi misét pontifikált a templom főoltáránál.

Sipőcz Jenő formai lemondása és új megerősítése. *Sipőcz* Jenő főpolgármester *az új kormány kinevezésekor a szokáshoz híven beadta lemondását főpolgármesteri állásáról.* Ez tisztára *formalitás*, hiszen az összes főispánok is beadták lemondásukat. *Darányi* Kálmán miniszterelnök és *Kozma* Miklós belügyminiszter *ma délben a főpolgármestert eddigi állásában megerősítették* és a belügyminiszter *feltűnő meleghangú leiratban kérte fel a főpolgármesteri teendők további ellátására.*

„Miért fűtsünk kokszal?"

címen kiírt kokszjelmondat pályázat a kokszfogyasztók legszélesebb rétegeinek érdeklődését keltette fel. A minden várakozást felülmúló hatalmas tömegben beérkezett pályamunkák feldolgozása hetekig tartó munkát igényel.

Beérkezett összesen 7907 pályamű.

A bíráló bizottság elnöke: Herczeg Ferenc, tagjai: Karinthy Frigyes, Lázár Jenő, Magyar Miklós, dr. Morvay Endre dr. Nagy László, Papp Jenő, dr. Techer Gyula, dr. Véssei Ede.

A hatalmas anyag elbírálása folyamatban van. A bírálat eredményét, a nyertes jelmondatok szövegét, jeligéjét és szerzőinek nevét és címét e lapban fogjuk közölni. A nyertesek posta útján külön értesítést is kapnak.

Az apa személyesen adta gyilkos fiát a rendőrségnek. Vasárnap este *Szekszárdon* a sétatér bokrai között szívenszúrva találták a 16 éves *Szegedi* Mihályt, aki kórházbaszállítás közben *a mentőkocsiban meghalt.* A gyilkossággal egy hasonló korú fiút gyanusítottak. A rendőrség azonnal általános nyomozást indított a gyilkos fiú után. Többen látták, hogy a szőlőhegyek felé egy 14—15 év körüli fiú szalad és a nála lévő boxert, bicskát a földre dobja. Később ezt összeszedték és a rendőrségnek szolgáltatták be. *Éjfél után körülbelül egy órakor jelentkezett a rendőrségen a fiú édesapja és átadta gyilkos fiát a szekszárdi rendőrségnek.*

Egy csillagjósnő szerint veszedelem fenyegeti a hollywoodi csillagokat. *Hollywoodból* jelentik: Mrs. Mabel *Smith*, a híres hollywoodi *csillagjósnő* szerint *a csillagokból megállapítható, hogy az idén veszedelem fenyegeti a hollywoodi csillagokat.* Ennek oka az, hogy a *Neptun, a filmkolónia védőcsillaga* szembekerül a *Saturnussal.* A csillagjósnő határozott intelmeket is intéz egyes filmsztárokhoz. Így például:

Clark Gable csak annyit utazzon repülőgépen, amennyi feltétlenül szükséges;

Constance Bennet fordítson különös gondot egészségi állapotára;

Mae West vigyázzon, mibe fekteti be a pénzét;

Ginger Rogers óvakodjon új kalandoktól;

Kay Francisnak új kalandban lesz része, amely azonban sok boldogtalanságot fog okozni neki;

James Cagney sohase üljön egyedül repülőgépbe.

Eltűnt Ruzicska Gyula pékmester. Néhány hónappal ezelőtt, amikor a kecskeméti zálogház kifosztása miatt rendőri nyomozás indult, sokat szerepelt *Ruzicska* Gyula 44 éves pékmester, aki állítólag *összeköttetésben állott a kecskeméti zálogház tolvajaival. Ruzicska* tagadott. A bíróság fel is mentette, az ügyész azonban megfellebbezte a felmentő ítéletet. Az ügy most a tábla előtt fekszik. *Ruzicska* Gyula, aki feleségével a II. kerület *Horváth* utca 23. számú házban lakott, állandóan arról beszélt, hogy *nem bírja a ránehezedő gyanút.* Október 14-én azzal búcsúzott el feleségétől, hogy az újpesti ötölben levő vikendházába megy. Azóta nem adott életjelt magáról. Felesége bejelentette eltűnését a főkapitányságon.

Körmendi András kiállítása. Tehetséges festő *Körmendi* András, akinek tegnap nyílt meg gyűjteményes kiállítása a *Tamás Galériában*, csak gyakran túlozva hangsúlyozza a franciákhoz való tartozását, modorban és színben egyaránt. Legteljesebb kompozíciója a *Vízparton* című vászon, érett, megfontolt munka. Akvarelljei puha, finom pasztell-tónusú munkák. A tárlat harmincnégy képe komoly és alapos fejlődés útját rajzolja.

Gyászrovat. *Élles* Mátyás nyug. állami gyógypedagógiai igazgató, a gyógypedagógiai tanárképző főiskola tanára, gyógypedagógiai író, a Magyar Tudományos Akadémia pedagógiai társaságának ellenőre e hó 17-én éjjel 11 órakor, életének 64-ik évében elhúnyt. Temetése e hó 20-án, kedden délután 4 órakor lesz a kerepesi temetőben.

Kérelem a novemberben költöző közönséghez. Budapest Székesfőváros Gázművei felkéri a közönséget, hogy költözés esetén ne feledkezzék meg gázmérője és gázberendezése felől idejében intézkedni, mert a munkák elintézése a bejelentések sorrendjében történik.

Gázkészülékek beszerzését, illetve felszerelését a Gázművek rendkívül előnyös feltételekkel teszi lehetővé, azok takarékos használatát pedig minden kedden és pénteken d. u. órakor tartott előadásokon ismerteti a VI., Vilmos császár út 3. sz. I. emeleti előadótermeiben.

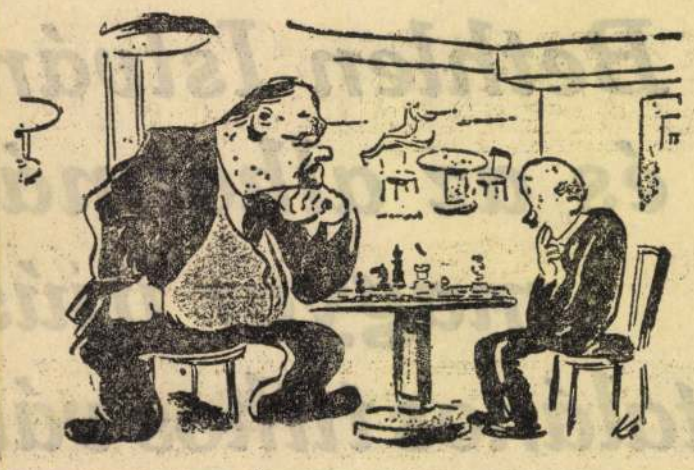

— *Bocsánatot kérek, de azt hiszem, megmattoltam...*

Magyar házaspár tragikus pusztulása San-Sebastian poklában. *Kolozsvárról* jelenti a *Magyarország tudósítója:* A *spanyolországi* polgárháborúnak *egy magyar házaspár* is áldoztul esett. 1932 tavaszán *Kolozsvárról Spanyolországba* vándorolt ki *Hidegh* Lajos fiatal kelmefestő a feleségével. A fiatal házaspár *San-Sebastianban* telepedett le, egyévi *spanyolországi* élet után *Hideghné* kisfiúval ajándékozta meg férjét. A kis magyar család boldogságáról áradozó levelek jöttek *Kolozsvárra. Hideghéket* a polgárháború *San-Sebastianban* érte. Nem gondoltak a hazatérésre, mert azt hitték, hogy a polgárháború hamarosan véget ér. *Hidegh San Sebastian* körülzárásakor is zavartalanul dolgozott. Az ostrom megkezdése napján, szeptember 14-én a munkahelyére igyekezett, amikor *az ostromló felkelők egyik gránátja érte. A felrobbanó gránát valósággal széttépte a szerencsétlen magyar embert. Hideghnéről* a *sansebastiani* hatóság gondoskodott. Élelmiszerjegyeket adtak az özveggyé lett magyar asszonynak. *De őt szintén utolérte a végzet.* Az egyik iskola udvarán állítottak fel a kerületi inségkonyhát. *Hideghné* ott kapott ebédet és vacsorát. Férje halála után néhány nap mulva ebédosztás közben *összeesett.* Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy *egy eltévedt puskagolyó érte a nyakszirtjét és nyomban megölte.* A *spanyolországi* polgárháborúban elpusztult házaspár kisfiát *Bencze* István sofőr hozta haza *Spanyolországból. Bencze* és *Hideghék* együtt vándoroltak ki 1932-ben a »spanyol paradicsomba«.

Elfogtak egy vidéki templomfosztogatót. *Zalaegerszegről* jelentik: Templomfosztogatót fogott el vasárnap a sümegi csendőrség. Az utóbbi időben a Dunántúl és más helyeken is számos templomrablás fordult elő. A sümegi csendőrségnek *Szücs* Ferenc 23 éves orosházi kereskedősegéd személyében sikerült elfognia a tettest. Bevallotta, hogy *több templomot fosztott ki*, legutóbb a *sümegi, váci, debreceni* és *sarkadi* templomokban törte fel a perselyeket és lopott el kegyszereket. A zalaegerszegi ügyészségre vitték.

Írónő találkozása a regényalakkal a törvényszék előtt. *Gergely* Márta írónő néhány évvel ezelőtt szövőgyári munkás volt. Nemrég regényt írt »*Én, Máté Erzsébet*« címmel. A regényben szerepel egy *Pintér* Bözsi nevű leány is, akiről az író úgy emlékezik meg, hogy bár alig 19 éves, igen tapasztalt, okos, de *rosszéletű teremtés. Pintér* Erzsébet szövőgyári munkás *feljelentést tett Gergely Márta ellen sajtó útján elkövetet becsületsértés címén*, mert a regényben szereplő *Pintér* Bözsiben *önmagára ismert.* Ma tartott ebben az ügyben főtárgyalást a budapesti büntető törvényszék *Várady-Brenner* tanácsa. *Gergely* Márta tagadta bűnösségét. A leányt *nem is ismeri.* Kihallgatták *Pintér* Erzsébetet, kijelentette, hogy *Gergely Mártát igenis jól ismeri, szövőnő korában együtt dolgoztak a gyárban.*

— A regény elolvasása után — mondotta a leány — többen jöttek hozzám, hogy *rámismertek, én szerepelek a regényében.* Nagyon sértő reám nézve, *hogy mint* [illegible] *leányt* állít be regényében.

A bíróság *tanukihallgatások céljából* a tárgyalást elnapolta.

A Magyarország világhírszolgálata jelenti:

A bombay-i zavargások halálos áldozatainak száma ötvenre emelkedett, a sebesülteké pedig 490-re.

#

Tűz tört ki a Vulcania olasz személygőzösön Nápolytól 50 kilométerre. A hajó tűzoltósága rövidesen elfojtotta a veszedelmet.

#

Nem csökkenti a pénz értékét Törökország — jelentette ki *Izmet* pasa miniszterelnök.

#

Mussolini ma fogadta *Milch* tábornok, német légügyi államtitkárt és a német repülőtiszteket.

#

Felavatták vasárnap a belgrádi szkupstina új épületét, amelynek építését 1906-ban kezdték meg.

#

Németországba utazott *Juliana* holland trónörökösnő, hogy meglátogassa leendő anyósát, *Lippe-Bisterfeld* hercegnőt.

#

Óriási tömeg fogadta a strassburgi pályaudvaron *Lebrun* köztársasági elnököt, aki a hősi emlékmű előtt beszédet mondott és nagy katonai díszszemlén vett részt.

#

Kitört és tegnap óta megint működik Japánban az Asama tűzhányó.

Németh István szir-jakobita püspök végleg otthagyta Szentest. *Szentesről* jelenti tudósítónk: Öt évvel ezelőtt került Szentesre *Németh* István volt római katolikus tábori lelkész, akit a szentesi görögkeleti magyar egyház lelkészévé hívtak meg. *Németh* István kezébe vette a görögkeleti magyar egyház megteremtését, amelynek püspöke akart lenni. *Németh* püspökké választatta magát s azután a sziriai Homszban szir-jakobita püspökké szenteltette magát. A kultuszminisztérium elismerte ugyan püspökségét, de kimondotta, hogy nem tekinthető többé görögkeletinek, így görögkeleti egyházi funkciókat nem végezhet. A szir-jakobita püspökség *Németh* számára üres cím maradt csupán, mert a szir-jakobita felekezetnek Magyarországon hívei nincsenek. A kultuszminiszter döntése alapján a szentesi egyház beszüntette *Németh* fizetését és nyilvánosságra hozta, hogy *nem tekinti többé papjának.* A szir-jakobita püspök közigazgatási és bírói fórumok előtt pereket indított fizetéséért, de *mindenütt pervesztes lett.* Kilakoltatási pert indítottak ellene, amelynek végét már nem várta meg Szentesen, mert az elmúlt napokban az egyik este Újpestről teherautó érkezett Szentesre amellyel elszállították a szir-jakobita püspök bútorait. *Németh* István szentesi szereplése ezzel befejeződött.

Magyar Divatkiállítás

Október 12—30 Iparművészeti Múzeum

legyek kedvezményes áron kaphatók

Az Est jegypénztáránál, VII., Erzsébet körút 18-20. szám

Lesz-e gyümölcs a fán?

Irta: gróf Hadik Mihály

Évek óta egyre nyilvánvalóbb, hogy a politikai hatalom birtokosai képtelenek ráeszmélni *az ellátatlan ifjúság* kérdésének jelentőségére. Ez a kérdés a megoldásra váró nemzetpolitikai feladatok sorában olyan kiemelkedő fontosságú, hogy *csak a pusztuló, egykéző magyarság megmentése* vetekedhet vele. Ennek ellenére a kormányhatalom jószándéka tehetetlenül riad vissza minden *gyökeresebb megoldástól*. Az időnként alkalmazott injekciók inkább arra jók, hogy a veszedelmes problémát *félretolják* és *elsüllyesszék*. Az igazság pedig az, hogy az évenként foglalkozáshoz juttatott néhányszáz szerencsefiával szemben az *ellátatlanok ezrei évről-évre szaporodnak: a helyzet szüntelenül rosszabbodik s a kérdés feszítőereje egyre aggasztóbban növekszik.*

Tegyük röviden tárgyilagos vizsgálat tárgyává az ellátatlan ifjúság elitjének, *az állásnélküli diplomásoknak* helyzetét. Megállapíthatjuk, hogy minden évben álláshoz jut *néhányszáz* fiatalember s állás nélkül marad *háromszorannyi*. Ami a foglalkoztatott kisebbséget illeti, azok is túlnyomóan csak *foglalkoztatottak*, de nem egyszersmind *ellátottak is*, mert díjazásuk valójában csak *jelképes*, méltó kifejezéséül az elmult kormányhatalom jelképes reformpolitikájának. Mi más *a hatvan-, vagy nyolcvanpengős fizetés*, amennyit az »ellátott« diplomás gyakornok élvez, mint az ellátottság jelképe, *a »boldogabb jövő«, a majdani száz vagy százhúsz pengő biztató ígérete?* Valóban irónia volna a kultúremberi létminimumnak ezt a keserű torzképét másnak tekinteni, mint aminek megteremtői szánták: idegcsillapító ábrándnak!

És ennek a tragikussorsú ifjúsági elitnek kellene készülnie arra *a magasabb szerepre*, amely minden idők ifjúságára vár: *a nemzeti közélet vezetőpozícióinak elfoglalására.* De hogy odáig milyen előzmények után, milyen felkészültséggel, milyen emlékekkel és milyen érzelmekkel fog eljutni, arra *ezidőszerint* csak *borzongva* gondolhatunk, ezidőszerint, *amikor az ifjúsági kérdés csak egy ütem néhány történő politikus klaviatúráján.* Ha ez az aszkézisre szorított fiatalság zokszó nélkül le is mond a technikai civilizáció és a higiénikus komfort korának anyagi igényeiről, *a szellemi igényekről nem mondhat le*, mert jövőbeli szerepe érdekében lépést kell tartania a tudományok, a művelődés, a szellem fejlődésével; de ugyan *miből* olvasson könyveket, folyóiratokat, miből figyelje a korszellem és közízlés alakulását, vagy a művészetek változásait? — *talán üszító, bárdolatlan politikai szólamokból?* Szükségképpen felmerül bennünk az az aggodalom, hogy ennek az ifjúságnak *túlságosan egyoldalú* nemzetpolitikai nevelést ad az élet: — *aszkézisben megfinomult figyelőszervei majd túlságosan érzékenyek lesznek az ellátatlan néptömegek elégedetlenségének fojtott morajlásával szemben...*

A hatalmon levőket ne tévessze meg az a néhánytucat bokázó és hajbókoló fiatalember, akiket a közismert kontraszelekció emelt ki az állásnélküliek tömegéből: ezek a szerencsések a jól megválasztott szülők támogatásából s a politikai protekció égboltja alatt valóban gondtalanul építhetik jövőjüket a napsütötte oldalon, — de vajjon igazán ők-e a választottak, valóban az ő fejükbe szorult-e minden tehetség és rátermettség? Azt kell hinnünk, hogy *ezeknek a kényeztetett kivételeknek símán épülő jövője nem azonos a nemzet jövőjével, ez utóbbi az árnyékban hagyottak kezében van letéve.*

Akik rossz néven veszik a pesszimista hangot, azoknak figyelmébe ajánljuk, hogy az emberi élet múlandó, hogy egyszer még a legnagyobb optimisták is elhagyják a miniszteri és államtitkári termeket, az igazgatói szobát, a bírói széket, a katedrát *s egyszer mégis csak a mai ifjúságból lesznek az ország köztisztviselői, bírái, tanárai, orvosai, vállalati vezetői.* Erre a szerepre pedig nem a legegészségesebb szellemi és anyagi légkörben nevelkednek!

Elismerjük: ez ma világszerte súlyos probléma, de a mienkhez hasonló gazdasági sorsban vergődő nemzetek legalább hősi kísérleteket tesznek a kérdés megoldására. Hogy kísérleteik beválnak-e majd, ma meg nem ítélhetjük, annyi azonban bizonyos, hogy a nagyszándékú, impozáns próbálkozásokból előbb-utóbb ki fog alakulni valami eredmény. Ez az eredmény azonban a nemzeti jellem, a fajszellem tengelye körül mindenütt más és más alakban kristályosodik s ezért *hibát követnénk el, ha a külföldi példák utánzását ajánlanók.* Annyi tanulságot azonban meríthetünk e példákból, hogy az ifjúság problémáját a magyar nemzeti adottságok szellemében *intézményesen* és *gyökeresen* kell megoldanunk, *ha zavartalan jövőt, zavartalan nemzedékváltást akarunk biztosítani.* Ha az ifjúságot, a nemzet termőfájának virágát továbbra is ábrándokkal és szónoklatokkal fogjuk csak ápolni, ha sorvadásában önámító vaksággal sorsára hagyjuk, akkor maholnap elsóhajthatjuk a költővel: *Lesz-e gyümölcs a fán, amelynek nincs virága?*

Palmán járj tovább ész-

ez a régi közmondás új változata. A PALMA kaucsuk-cipősarok rugalmassága megkímél a fáradtságtól, tartóssága lényegesen csökkenti a sarkalás kiadásait.

Csak a PALMA védjegy jelent PALMA minőséget.

GYARTJA A MAGYAR RUGGYANTAARUGYAR

Különös autóbaleset ért egy külügyminisztériumi titkárt

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnapra virradó éjszaka a Margithídon különös és súlyos autóbaleset érte *Gajzár* Béla külügyminisztériumi titkárt. Gajzár taxin hajtatott hazafelé, *ostromuccai lakására.* A kocsi a Margithídon, a szigeti bejáró közelében *nagyot zökkent.*

utasa valósággal felrepült az ülésről

és feje nagy erővel nekivágódott annak a vasfogantyúnak, amellyel a kocsi fedelét ki szokták nyitni. Az erős ütés felhasította Gajzár titkár fejét, aki

eszméletlenül, véres fejjel terült el a taxiban.

A sofőr a sebesülttel az Irgalmasok kórházába hajtatott, ahol első segítségben részesítették a szerencsétlenül járt külügyminisztérinmi titkárt és benn is tartották a kórházban.

— **Tamás-galéria: Körmendi András.** Rokonszenves kiállítás, világos, napsütéses. A vízfestmények végig kitűnőek: *Körmendi a legtehetségesebb fiatal akvarellistáink egyike*, ötletes, egészséges, jó szeme van. Olajfestményei közül nekünk inkább a régebbiek tetszenek: a franciás *Alvó nő* (1931), a *Falu széle, Dr V. L.-né arcképe.* Amennyire biztosak és magától értetődők ezek, annyira megoldatlannak, kényszeredettnek, elnehezültnek tűnnek a művész legújabb évjáratú dolgai. Nem került Szentendrén kissé túlközel Baresay Jenőhöz? *Körmendi Körmendit csináljon*, higyje el: érdemes. *(Ny.-K. J.)*

— **A vasárnap öngyilkosai.** — *Kispesten*, a Liget ucca 30. alatt *Csengődy* Sándorné 25 éves gyári munkásnő altatóporokat vett be. — *Pestszenterzsébeten* a Rothermere ucca 18-ban *Suszter* Teréz szerelmi bánatában lúgkőoldatot ivott.

— **Itt a 12-ik óra,** ne várjon a téli áruk beszerzésével az utolsó percig, vásároljon most, amíg teljes a választék. Az árak olyan olcsók, hogy mesébe illők! A Gólya Áruházakban az olcsóságok tárháza várja Önt, jó minőségekkel, szolid egyéni kiszolgálással, csak úgy, mint 42 évvel ezelőtt.

— **Verőfényes tavaszi vasárnap volt...** Vasárnap korareggel verőfény surrant be a leeresztett redőnyök résein, fölkeltette az alvó embereket, kicsalta őket az uccára és kifelé hívogatta, a budai hegyek lankásaira. Arcot színesítő, kedvet derítő, gyengéden cirógató napfény mosolygott rá Pest-Budára, az *Andrássy úton, a pesti Dunaparton, a Margitszigeten úgy sétáltak az emberek kiskabátban, hajadonfőtt, mintha Nizzában volnának, a teniszpályákon vakítóan szikráztak a fehér dresszek, vidáman repültek a labdák, az autobuszok és a villamosok nyögve verítékeztek a tömegektől, amelyek mind-mind a budai hegyvidék százszínű mesebeli erdeje felé özönlöttek.* Az autók százai pöfögve-szuszogva tolakodtak az utakon, a kacagó-nevető emberek pedig sokszor korukat meghazudtoló virgoncsággal hancuroztak a lankásokon, az erdők tisztásain föláradó tavaszi kedvükben. A budai hegyvidéken *legalább százezer ember* sütkérezett az ég bőkezűségéből ránkhulló második tavaszban...

— **Leütötte a sírrabló!** A pestszenterzsébeti temetőben hozzátartozója sírját akarta meglátogatni *Iványi* Béla pestszenterzsébeti fiatalember. Amikor a sírhoz közeledett, észrevette, hogy *a sírkő bronzdíszítéseit egy férfi feszegeti.* Az ismeretlen sírrabló, amikor meglátta, hogy *Iványi* egyenesen a sírhoz közeledik, *felkapott egy vasdarabot, amellyel úgy fejbesujtotta a fiatalembert, hogy eszméletlenül esett össze.* A rendőrség nyomozást indított az elvetemült ember kézrekerítésére.

— **A szem és a fül a két legfontosabb érzékszerve az embernek.** Jólátású és jóhallású emberek csak Standard rádiókészüléket vásárolnak. A Standard ezévi típusai a 2+1 csöves Prince, a 3+2 csöves Super 37 és a 6+1 csöves Imperator!

— **Elfogták a Lúdlábkirályné tolvaj háziszolgáját.** Hetek óta keresi a rendőrség *Emil* József háziszolgát, aki ellen *Csáky* Armand grófné, az Irányi uccai Lúdlábkirályné tulajdonosa tett feljelentést. *800 pengő értékű trafikáru és néhányszáz pengő ellopása miatt. Emil* egy *Reisner* Adolf nevű barátjával Ausztria felé menekült, de a határon *nem engedték keresztül.* Mar elbocsátotta a határőrség, mikor kézhez kapták az ellene kiadott körözőlevelet és azóta az egész ország csendőrsége kereste a tolvaj háziszolgát. Vasárnap délelőtt Budapesten az *ucán felismerte egy detektív* és előállította a főkapitányságra. Mint kiderült, *Emil Józsefet igazi nevén Simon Eleknek hívják.* Szökése óta Nagytétényben lakott, ahol *nagymennyiségű bőrt lopott el egy timártól, továbbá 5000 pengő értékű ékszert vitt el dr. Patay Tivadar orvos lakásáról. Simon Elek román katonaszökevény* és Magyarország területéről örökre ki volt tiltva. *Letartóztatták.*

— **Tiltott műtét következtében meghalt egy munkásasszony.** Vasárnap délelőtt a Szent István kórházban vérmérgezés következtében *meghalt Klapács Mátyásné* munkásnő. Az orvosok megállapították, hogy *Klapácsnén tiltott műtétet végeztek*, ettől kapta a vérmérgezést. A detektívek néhány óra alatt kiderítették, hogy a műtétet *Nagy* Lajosné, a szerencsétlenül járt asszony *egyik ismerőse* végezte. *Nagynét letartóztatták.*

— **Az angol »Austine-autók** Jókai uccai helyisége kicsinynek bizonyult a megnagyobbodott forgalom lebonyolítására és ezért a képviselet helyiségeit: VIII., Tavaszmező ucca 22. alá helyezte át, ahol remekül felszerelt servic-szel áll az Austin-autótulajdonosok rendelkezésére.

— **A Szabadság** új számában Bajcsy-Zsilinszky Endre vezércikkben méltatja Darányi politikai programját.

Hosszú téli estékre

Előnyomott konyhakészlet 6 darabból	4.58	Előfestett perzsaszőnyeg 100×150 nagyság 8.80, 80×120 nagyság	5.80
Előnyomott zsúrkészlet 4-személyes, szép színekben	1.98	Előfestett kelim párnalap modern mintákban 1.20,	—.90
Előnyomott milió azsúr- és csipkeszéllel, cca 80×80 nagyság 1.30,	1.10	Előfestett penelop párnalap szép mintákban, cca 40×50 nagyság	—.58
Előnyomott tálcakendő csipkedísszel, cca 20×30 nagyság 3 drb	1.—	Rojtos párnalap színes —.88, fehér	—.66
Előnyomott falvédő fzléses mintákban, cca 60×80 nagyság	—.58	Gyapjúkendő kézzel horgolt, divatszínekben 6.90,	5.90

Előfestett perzsaszőnyeg szép keleti mintákban, 60×100 nagyság, hozzávaló fonállal együtt 10.80

Kézimunka alapanyagok és gyapjúfonalak nagy választékban

15 pengőn felüli postai megrendeléseket portómentesen szállítunk

MAGYAR DIVATCSARNOK

Rákóczi út 72—74

Divat-könyv-művészet

A Reggel olvasta...

Katona Jenő: Magyar hitleristák

A címlap: barna alapon gót betük. Az egyik betű lábáról lelóg egy tábla ezzel a felirattal: *IMPORT*. Ennek a rövid és ironikus szónak bővebb értelme, mintha ez lenne: »*Vigyázat! Import!*« Ezzel a vigyázó, figyelmeztető és őrtálló magatartással áll elénk a szerző. Tizenegy »magyar hitlerista« arcképét rajzolja meg és kétségtelenül személyeskedik; leleplez és gúnyol. De elvek és kultúra vértezetében teszi ezt, szavakban, szellemben gazdagon. Harcban született mondatok ezek; kemények, élesek, kíméletlenek. Mint a fegyverek. Tulajdonképpen nem is más ez a könyv, mint a szellem fegyvereinek villódzása. Harcos publicisztika könyvben összegyüjtve. A harc módszere: az író szétszedi egy politikus arcvonásait és aztán újra összerakja őket. De ezekből az újra összeszedett vonásokból már torzkép lesz. Karikatúra, mely őszintébb, mint az eredeti. A pamflet tulajdonképpen alja műfaj, de *Katona* Jenő gúnyirata a szó legirodalmibb értelmében pamflet. Sok ilyen tisztázó, megvilágító és elgúnyoló írásra lenne szükségünk a dermedt magyar közélet hibái ellen vívott harcban. Ezt a harcot Katona Jenő kimüvelt retorikával és tiszteletreméltó bátorsággal vívja. Megszoktuk itthon, hogy a retorika a tudatlanság szónokiasságát jelenti, nem a tudás fölhevültségét, de Katona pátosza mindig művelt és ironiája mindig kulturált. Bátorsága csak azért érdem, mert *ritka tünet* nálunk, ahol harcát mindenki nagyonis körültekintően vívja. Idehaza sokaknál óvatosság lépett a tehetség helyébe és a legtöbben általánosságokat támadnak, mert azok nem szoktak visszaütni. »A magyar hitleristák« írója nevén nevezi modelljeit. Személyeket támad és nem fél tőle, hogy a személyek visszaütnek. A kevés becsületes harcos közé tartozik, akik nem úgy hadakoznak, hogy közben jóindulatukról biztosítják az ellenfelet. **(Szabó Zoltán)**

)(**Báró Wesselényi Miklós.** Annak a komoly, szelid arcú erdélyi fiatal tudósnak, aki e sorok közül az olvasóra néz, e héten jelent meg *az első könyve* a magyar könyvpiacon. Címe: *A harmadik birodalom keletkezése.* Az ifjú szerző professzora, dr. *Horváth* Jenő írt a tizennégyíves történelemből cseszeti tanulmányhoz előszót. Báró Wesselényi Miklós műve a mai idők legfélelmetesebb problémáival foglalkozik, olyan bátran, olyan meggyőző erővel, olyan tudományos felkészültséggel és elmélyedéssel, amely becsületére válik a nevének is, amely egy az *igazi* magyar reformkorszak történelmével. Erről a bizonyára a határokon túl is feltünést keltő magyar könyvről *Bajcsi-Zsilinszky* Endre ír bírálatot *A Reggel* legközelebbi számában.

)(**A »Rákóczianum« vasárnapi orgonafelavató ünnepsége.** Vasárnap délután a Rákóczi-kollégium templomában *orgonafelavató ünnepség volt.* Bemutatták *Kodály Zoltán 1898-ban, gimnazista korában nőikarra, zenekarra és orgonára irt Ave Maria-ját Pongrácz* Zoltán karnagy, a koronázótemplom és jáki kápolna énekesnőiadta elő nagy hatással *Kodály fiatalkori művét,* amely már a zseni bélyegét viseli. A »Parsifal« magasztosságába szárnyaló hegedűi, kristálytiszta énekbeszéde, szervesen fonódó szólamvezetése, csirájukban jelzik az eljövendő nagy alkotásokat. *Várhelyi* Antal orgonaművész, *Csernussi Ferenc* hegedűművész, *Zsámboky* Miklós gordonkaművész, a kollégium fiúénekkara. *Händel, Bach, Beethoven, Veracini* és *Liszt* műveit adták elő. *Gáspár* Pál dr., a Rákóczi-kollégium igazgatója pedig lendületes szavak kíséretében avatta fel a hangulatos kis templom új orgonáját. *V. M.*

DARVAS LILI — ANGLIAI ERZSÉBET

A kalap Roth Margittól. Zöld bársony strucctollas korabeli lovaglókalap, — teljesen megfelel a mai divat magas vonalainak

Piros köröm

Amikor hét évvel ezelőtt az első fecskék, értsd *amerikai nők* érkeztek ide a kék Duna partjára *kárminpiros körömmel,* mindenki felakadt szemmel nézett rájuk. Hogy-hogy?

Ez a példátlanul feltünő kézviselet lehetséges másutt, mint az éjszakai világban?

Voltak, akik homályos kultúrtörténeti emlékezéseikből menten előkotorták, hogy a nagy hellén világban egykoron csak a hetérák kasztja hordhatott efféle jelvényeket: például *lángszínű parókát, sárga peplumot és hennával, meg sáfránnyal vörösre pingált kéz- és lábkörmöt.* Dekoratív megkülönböztetésül a család nőjétől, de egyben *bélyegül* is, hogy ő *csak* a szerelem papnője. És íme, *az 1930-as évek piperészkedése*

rangra emelte a pirosra festett körmöt,

megengedte, hogy mindenki hordja, rábízta a nőre, hogy fiatalleány-éveitől matróna koráig tetszése szerint éljen ezzel a kendőzéssel, ha így látja jónak. És a nők, nagy általánosságban: *»ez a divat!«* felkiáltással így látják jónak. *Nem valamennyien!* Dehogy is! Vannak, akik az egyéni és rangbeli eleganciával, sőt jóízléssel *nem tartják összeegyeztethetőnek ezt a rovottmultú divatot.* Vannak, akik

ösztönösen irtóznak

tőle! Például: *kilencvenkilencszázalékban a férfiak!* Ha jól megfontolnák az asszonyok: talán ez a férfitiltakozás is jelenthetne valamit. Illenék, esetleg, tekintetbe venni. Vagy igaz volna, hogy a nők, senkivel és semmivel nem törődve: önmaguknak szépítik magukat?

*

Hogy mindezt mások véleményével is megvilágítsuk,

a magyar társasági élet néhány ismert tagjától nyilatkozatot kértünk, hogy a piros köröm világproblémájával szemben hogy állanak?

Íme:

Gróf Teleki Pálné: — Szép kézen jól hat a piros köröm, *nemszép kézen csúnya.* Annál is inkább, mert *a piros lakk erősen kiemeli a kezet. Magam sohasem lakkozom körmömet!* Meghagyom természetes színében...

Bajor Gizi: — Sok emberrel ellentétben, *szeretem a piros körmöt! Szépen színezi a kezet, szép sápadtá teszi.* A körmöt magát pedig szépen formálja. Egyáltalán, *mindent szeretek, ami divat!*

Gróf Zichy Géza Lipótné: — *Sokkal szebbnek és ápoltabbnak tartom a kezet, ha a köröm lakkozott!* De *nem vad vörös színnel,* hanem diszkrét rózsaszínű lakkal. Magam ezt használom...

Muráti Lili: — Nem hordok piros körmöt, mert a direkcióm nem szereti. Itt, általában, sokan látják előítélettel! *Pedig én szívesen hordanám, mert dekorativnek találom.* Persze, olyan lakk kell hozzá, amely nem töredezik és nem színeződik el. *És nagyon szép és ápolt kéz kell hozzá.* Különben...

Csathó Kálmán: — Vidéki dolognak találom! *Olyan nőknek való, akik csirkét, esetleg rucát pucolnak.* Egyébként nagyon szeretem a női körmöt, ha szép, rendes és tiszta.

Andaházy-Kasnya Béla: — Egyáltalán *nem artisztikus látvány a piros köröm* és a legszelídebb nőnek is *támadó jelleget* ad. Engem *hiúzra* emlékeztet!

Mészáros Ervin: — *Nem helyeslem a lakkozott körmöt, se pirosban, se fehérben.* A köröm legyen tiszta, rendes és természetes. *De a piros köröm mégse oly súlyos bűn, mint a kitépett szemöldök,* *amely a legcsúnyább szokás a világon.*

Kernstok Károly: — Az *ápoltság* bizonyos jelét látom benne. Mint minden nőt kendőzésnél: az illető testrésszel való foglalkozás kifejezése. Mindenesetre: *nője válogatja!* Van, ahol dekoratívnak hat, van ahol összenemillő. *Szent Ceciliát nem tudom piros körömmel elképzelni, Aphroditét pedig csak pirossal...*

*

A lelkiismeretes krónikásnak le kell szögeznie végezetül: *általában a magyar arisztokratavilág tartózkodik a piros körömtől!* Nem lát benne bon ton-t... *Nem úgy a latin és nyugati elegancia, ahol az igazi rang is viselheti.* (Aminek jellemző *kétlaki* példája, hogy *gróf Khuen-Héderváry Sándorné* Párizsban piros körmöt hord, Budapesten pedig természetes színűt.) Nem pirosat, például, *Hatvany Lili,* és nem piros *Darvas Lili* körme sem. *Viszont a mai londoni* világ *legérdekesebb nagynője: Mrs. Simpson, aki az angol királlyal, annak velszi herceg korában, Pesten járt s*

aki ma az angol udvar első dámája: igenis, piros körmöt hord!

Sőt, épp innét, Budapestről vitt magával Lesquendieux középpiros zománcából hat flakonnal. Pestre ugyanis még *liláspiros lakkal* érkezett. A manikür viszont itt *sárgáspirossal* zománcozta körmét, mire ez jobban tetszett... Így szól e divattörténeti kuriózum az erősen érdeklődő hölgyvilág számára. Sajnálom, hogy *Marina* kenti hercegné körméről semmit sem tudok. Az volna még csak a jó példa!

Dénes Zsófia

DARVAS LILI Erzsébet-ruhái

Öt ruha ez, de voltakép *csak négy,* mert az ötödik, Essex gróf, az ifjú szerelmes halála után puritán feketeségével már csak azt jelzi, hogy a nagy királynő gyászol és soha többet nem áll lábára. Tehát a négy, amellyel *Darvas Lili vörös parókában* kulturált nagy eleganciát jelez a színpadon:

1. *Havannabársony óaranybrokát*-csíkdíszítéssel, az aranycsíkokat habgyöngy, topáz és aranyhímzés díszíti; fejen gyöngyabroncs, amelyről aranycsipke hull alá; topánja aranybrokát saru. 2. *Palackzöld lovaglóruha* zöld-fekete bársonykabáttal, óaranybrokát-ujjal, habgyöngy kihímzéssel — csupa asszonyi csillogás és grandezza. Zöld lovaglókalapján szürke és zöld strucctoll. Piros sevró lovaglócsizma (stílusosan szép) és piros lovaglókesztyű emeli a hatást. 3. *Királynői díszruha:* feketebársony — aranybrokáttal, gyöngy- és zafirkőhímzéssel, aranycsipke nyakfodorral, lelógó nehéz gyöngyövvel, zafirköves aranyfejdísszel, amelyről aranycsipkés fekete tüllfátyol lóg. *(Ez a ruha minden este tapsot kap.)* 4. A következő déshabillé-ben öleti meg Essexet: *Halványlila romain hálóingre* kapott *sötétlila reggeli köntös,* egyenes szabással, hosszú uszállyal, halványlila hajkendővel... *hogy öregkora ne lássék.* — Mellette *Tolnay* Klári ifjú udvarhölgye rózsaszín brokátban és kék bársonyban, csupa diadalmas vidámság.

Darvas Lili Erzsébet-ruháit (Tolnay Kláriét is) *Berkovtis* Andor készítette.

A királynő aranytopánjait és piros csizmáját a *Brack-cipőszalón* (Váci u. 12.)

Korabeli
Mária Terézia kredenc tabernak és egyéb **antik bútorok, márkás képek**
stb. beraktározásból **eladók.**
Megtekinthetők: **Magyar Vacuum Cleaner,** V., Visegrádi ucca 62. Forgács

Villalakás legjobb fekvésű 4-szobás hallos, komfortos, központi-fűtés-, melegvíz-, kerthasználattal **kiadó.** Nürnberg u. 43

Svábhegyi Szanatórium
(Gyógyszálló)
Magaslati diétás gyógyintézet.
Mérsékelt utószezón árak.
Kúra, sport, szórakozás

Ingyenes
Bridge-tanfolyam
Kezdők és haladók részére az
Országos Magyar Bridge Clubban
Erzsébettéri Kioszk
Jelentkezés október **15**-ig 5 után személyesen, vagy telefonon 1-882-99

Két tárlat.

A Benczur-társaság kiállitása.

A Nemzeti Szalonban népes festőgárdával és gazdag anyaggal vonul fel a *Benczur-Társaság*, megemlékezve arról, hogy most ötven esztendeje hivta haza Trefort miniszter a külföldön élő Benczur Gyulát, aki személyének és egyéniségének sulyával annyira kihatott nálunk a következő évtizedek képzőművészeti fejlődésére. A tárlat középpontjában *Benczur* néhány, később nagyméretü kompozíciókban megvalósitott vázlata ragadja meg a figyelmet és az érdekes gyüjteményt egy-két fiatalkori alkotása, a többi közt a szép és „plein-air"-esen üde hatásu „Pirosruhás nő" — élénkitik. A mester körül a középső teremben csoportosulnak mesteri rangra jutott, már elhunyt tanitványok: *Katona Nándor* egy szép kárpáti tájjal, *Gyárfás Jenő* érdekes kollekcióval, *Sletka*, *Tornai*, *Pentelei-Molnár*, *Deák-Ébner*, *Déri Béla* egy-vagy több jellemző darabbal. A melléktermekben régibb és ujabb irányban dolgozó több mai művész ad találkozót, részben már más tárlatokról ismert képekkel és szobrokkal. A régebbi nemzedéket szerencsésen képviselik *Dudits Andor*, *Knopp Imre*, *Sárkány Gyula* képei, *Róna József*, *Margó Ede*, *Greff Lajos* plasztikái. A többé-kevésbbé beérkezett fiatalok közül *Basilides Barna* és *Sándor*, *Istókovics Kálmán*, *Gimes Lajos*, *Udvardy Pál* szerepel sikerült alkotásokkal, *Lux Elek* apró szobrai, *Berán Lajos* érmei mellett figyelmet keltenek *Ruzicska György* „szerelemkereső album"-ba gyüjtött érdekes grafikái.

A Tamás-galéria.

Körmendi András gyüjteményes kiállitásával széleskörü esztétikai látókörü, amellett nagyon egészséges művész-ösztönnel megáldott fiatal festőművészre hivja fel a figyelmet. Olajképei zárt kompozició, nyugodt felülethatása mögött a finom részletekben elmerülő képzelet jóleső izgalmát éreztetik. Körmendi őszinte kolorista és biztoskezü technikus. Tud mozgalmas és dinamikus lenni, anélkül, hogy a valóságos távlati és szerkezeti viszonylatokat erőszakosan megbontaná, vagy eltorzitaná. Merész tárgy- és formalátása ellenére harmonikus életérzést fejez ki ecsetjével. Befejezett sézpségü fekvő aktja, rózsaszinbluzos nője, „Arkadia"-ja, „Szentendrei ucca" és „Falu széle" cimü tájai mellett alvó nőket ábrázoló kitünő tanulmányai, franciásan könnyed akvarelljei (Piactér, Hetivásár) és rajzolt aktjai tünnek fel.

—*i.*

ÖRÖKLAKÁS

sürgősen **rendkivül olcsón eladó,** Budán, a Horthy Miklós-körtérnél

Négy szoba, összkomfort, két balkon a budai hegyekre.

Kettőbe is osztható, egy három- és egy egyszobásra. Azonnal beköltözhető. Bővebben tájékoztat: Budapest, VIII., József-körut 22. szám alatt **Uradalmi intézőség.** Telefonszám: 13—91—43. — Délután. 789

— Kieresztem őket — mondta a szomszéd emberségesen lágy hangon.

— Bizony jó lesz, mert szegények még nem legeltek ma — felelte Debrőy.

— Majd átküldöm a pásztorgyereket és áthajtatom őket.

— Tessék — nyelt egy keserüt Debrőy. — Hanem volna egy nagy kérésem. A gyerek az ablak alatt hajtsa el őket, hogy a feleségem hallhassa a hangjukat és a lábuk dobogását. Nagyon szereti szegény ezt a zajt, már megszokta, nagyon hiányzik majd neki. És félek is valamitől. Szomszéd is tudja, hogy milyen beteg a feleségem, azért azt hazudtam neki, hogy nem lesz meg az árverés, hogy kiegyeztem az ügyvéddel, s halasztást kaptam. Ha nem lesz csengő és bégetés, ha nem mennek a birkák reggel és nem jönnek alkonyatkor, akkor kiderül minden. És akkor nem tudom, hogy mi lesz a szegény asszonnyal.

— Mit is lehetne csinálni? — törte a fejét a szomszéd részvevő szivvel.

— Én tudnék egy megoldást — felelte bátortalanul Debrőy. — Emberéletről van szó, talán megteszi, szomszéd. És nem is hosszu időről van szó, csak annyiról, ameddig eldől a feleségem sorsa. Ha a szomszéd megtenné azt, hogy a birkákat egy kerülővel küldené legelni, s kerülővel hajtatná haza. Áthajtatná őket egy kis ideig naponta az én földemre, s reggel ott jönnének el a ház előtt, este pedig ott mennének haza megint. Hogy a feleségem hallja és lássa őket a megszokott időben. Jó nagy kerülő, igaz . . .

— Elég erős a lábuk — mondta rá a szomszéd és a birkák után nézett.

Estefelé Debrőy dobogó szivvel ült az ablakhoz és várta, hogy mi lesz. De nem kellett sokáig várnia, látta a tornyosodó port, s a porban ugrándozó nyájat. Jöttek a birkák tovább hazudni a beteg asszonynak.

Kimutatás a kormányzóné 1935—36. évi segélymozgalmáról.

A *Pesti Hirlap* mai számának első oldalán *Horthy Miklósné* felhivással fordul a magyar társadalomhoz, hogy támogassa most megkezdődő uj segélymozgalmát. A kormányzóné egyidejüleg közzétette mult téli segélymozgalmának adatait, amelyek a következők:

I. A székesfővárosban.

A) A gyüjtés eredménye:

1. Készpénzben — — — — — — — — —	396.239.55 P

Ebből kiadtam:

Közvetlenül kiosztott készpénzsegélyekre	261.276.— P
Ruhaanyagbeszerzés és feldolgozásra —	54.997.25 P
Gyermekotthonok fenntartására — — —	33.000.— P
Zárt jótékonysági intézeteknek — — —	37.880.— P
Karácsonyi gyermekfelruházás — — —	9.086.30 P
Összesen — —	*396.239.55 P*

2. *Természetbeni adományok: a)* Tüzelő 18.585 q szén, 2105 q fa *b)* Ruha és textiláru: 18.818.91 m. különböző textiláru 7515 drb különböző ruhanemü, 638 pár lábbeli *c)* Élelmiszer: 18 862 kg liszt, cukor, kávé és husnemü, 1 034.032 kg. kenyér, 7330 doboz kétszersült, téli főzelék tea, kávé, ovomaltin és sajt, 60.466 adag ebéd. 200 lite. tej *d)* Vegyes használati cikkek: 19.802 drb szappan, gyógyszer, gyermekjáték, könyv, evőedény és egyéb használati cikkek.

B) A segélyezettek száma:

1. Készpénzsegélyben részesült 13.356 egyén, 86 jótékony intézet, 34 gyermekotthon, mely utóbbiakban 3000 gyermek reszesült napközi gondozásban. 2. Természetbeni segélyben részesült: *a)* Tüzelősegélyben 9922 család és 87 szeretetotthon. *b)* Ruhasegélyben 12.182 egyén. *c)* Élelmiszersegélyben 34.155 család ismételten.

II. Vidéken.

A székesfőváros területén kivül a csonkaország egész területén, az egyes megyékben és városokban a segélyakcióra a gyüjtéseket és segélykiosztásokat a főispánok a vezetésük alatt álló területeken közvetlenül intézték.

*

A segélytkérők figyelmébe.

A Főméltóságu Asszony cimére küldött segélykérvények boritékára saját érdekükben feltünő helyen irják rá: „*Segély kérés.*" A kérvényeikhez semmiféle okmányt ne csatoljanak, mert azokért felelősséget senki nem vállal. *A kérvények legkésőbb november 20-ig beküldendők.*

Vidéken az akció vezetését a *főispánok* vállalták el Vidéki kérvényeket tehát közvetlenül a területileg illetékes főispánokhoz kell benyujtani, mert a Főméltóságu Asszonyhoz beküldött vidéki segélykérvények különben csak nagy késedelemmel jutnak el rendeltetési helyükre.

Esti levél.

— Kártyázó nők. —

Különvéleményt kell mondani a nők kártyázásáról is! Az a sablon, hogy a nőket mindenféle kártyázástól el akarnák tiltani, nem igazságos. Még a férfiak kártyázásának is többféle fajtája van, ugy hogy nem lehet mindenféle kártyázást egy kalap alá venni. Rögtön mondjuk ki első lélegzetre, hogy ártatlan időtöltésül, sőt éppen komolyan gondolkozó férfiak és gondokkal küzködő uriasszonyok számára, idegorvosi rendelésül kell koronként rendelni a kártyázást. A francia patiance-játék egyenesen »indikálva« van éltesebb urinők számára. Tisza Kálmán csak elég komoly államférfi volt s igazán nehéz országos gondjai voltak, de szakitott magának arra időt, hogy pihentesse az agyvelejét a nagy gondoktól s minden nap kártyázzék uri társaságban. Nem kelletett kitalálni a bridget és a römmit, hogy kártyázásra szoktassák a nőket. A régi uri társaságokban, előkelő politikai körökben nagyon sok helyen kártyáztak. Persze, sehol se ment nagy pénzbe a kártyázás és nem is töltötte ki a zsurok és estélyek egész programját . . . Nos, tehát ma is ugyanazon társadalmi szempontokból kell megitélni a nők kártyázását. A régi világban is divatos volt egész Európában a wist, a pikét és több efféle ártatlan társasjáték. Azt hisszük tehát, hogy nem kell száműzni a nők kezéből egészen a kártyát.

De aztán maguktól az urinőktől várjuk, hogy azok csinálják meg a nők kártyázásának józan korlátait. Hogy senkit meg ne sértsünk, ugyebár, méltóztatnak elfogadni azt a megállapitást, hogy ahol a kártyázás akár szenvedélylyé lett, akár pedig fő szellemi foglalkozássá növekedett, ott, amint mondani szokás: »Baj van Köpecen.« Komolyan ki mer megkritizálni egy nőt? Én nem! Ezt a feladatot rábizom a férjekre. Sőt van abban egy kis igazság, hogy ha a nőkben tulszárnyal a kártyaszenvedély, akkor ebben hibásak a férjek is. Minden házaséletben hosszu időszak van arra, hogy a férj vezetheti, irányithatja a feleségét. Az igaz, hogy a kenyérkereső komoly férfinak erre alig van elég ideje. De valahogyan a középuton kell megtalálni az igazságot, amely azt mondja, hogy ha akár a férj, akár a feleség tulságosan sok időt szán a kártyára, akkor mindegyik hibás benne. Arról azonban, hogy sok pénzt is szánjanak a kártyázásra, beszélni sem szabad. Mert azt ki lehet mondani, hogy a mai szegénység mellett kártyára pénzt költeni nem szabad.

Ismerjük a férfiak és nők mentegetődzését, hogy ők keresnek a kártyázáson. Nohát attól mentsen meg az Isten minden embert, hogy erre számitson.

A sokat utazó nők és férfiak külön erkölcsi szabályokat állitanak fel maguknak. Akik a játékbarlangokat végiglátogatják a világon, azok nem mentesülnek egy kis veszteség keresztségétől. Sok kulturállam megengedi magának a játékbarlangok divatját. Legyünk büszkék és boldogok, hogy még idáig nem civilizálódtunk.

Különben vegyük egy kicsit komolyan ezt a kártya-ügyet, mert a budapesti válóperek krónikája nagyon sok tarka esettel gazdagodott már. Nagyon sok urileány van a világvárosokban, akiknek komoly dolguk nincsen. Ezek egy része unalomból, szórakozásból, vagy sportból annyira megszokja a kártyázást, hogy ezt a szokását átviszi a házaséletbe is. A fiatal férj először szerelemből, aztán udvariasságból elkiséri az asszonyát a kártyacsatákra. De végre a férjeknek rendes szokás szerint szokott más foglalkozásuk is lenni, mint hogy a feleségük iránt udvariasak legyenek. Orvosnak, hitalnoknak, kereskedőnek, ügyvédnek és birónak kora reggel hivatalba, iskolába, üzletbe kell menni s nem képes dolgát jól elvégezni, ha becses felesége szórakozása miatt nem tudta magát kialudni. A vége mi lett? Állapitsuk meg, hogy minden világvárosban az összes biróságok válóoknak mondották ki az asszony kártyaszenvedélyét. A régi jó világban sokat beszéltek a bihari urakról, akik a nagyváradi vásárra bevittek eladni ezer disznót és 2000 birkát négyesfogaton. Ott elkártyázták előbb a disznókat, aztán a birkákat, végül a négyesfogatokat is és váradi fiakerrel hajtattak haza Belényesbe. A modern hölgyek legalább ne kártyázzák el a férjeiket, mint hajdanában a disznókat és birkákat, mert — nincs már fiaker a világon!

Zsolt.

Az osztálysorsjáték huzása

A XXXVII. osztálysorsjáték első osztályának huzásán, szombaton délelőtt, a következő számokat sorsolták ki:

25.000 pengőt nyert: 7416

10.000 pengőt nyertek: 3153 37465

2.000 pengőt nyert: 45073

1.000 pengőt nyertek: 16726 86315

500 pengőt nyertek: 22051 29310 37741 42828 44792 55739 66412

300 pengőt nyertek: 4690 28348 29018 34069 37521 37885 43867 48450 49521 53200 67747 68389 72530 75483

150 pengőt nyertek: 27 3071 7866 10514 14309 15746 16776 18130 18686 22423 25120 31647 32193 35434 37872 41122 41810 45706 48293 48461 49647 51497 53123 53379 56476 59393 60376 61572 62370 62821 62831 63565 70383 70948 71811 75270 77170 78759 78858 80197 81940 85608

70 pengőt nyertek:

106 102 133 148 167 189 303 340 409 457 499 521 525 641 661 700 755 763 767 825 850 930 947 999

1002 031 039 095 202 312 322 372 497 523 647 681 713 738 740 900 931 965 976 985 999 **2015** 035 091 184 304 317 385 457 471 517 543 557 710 711 734 831 836 853 901 904 906 910 918 929 937 989 994 **3037** 115 291 365 392 442 513 682 687 688 753 785 890 910 952 953 **4067** 116 723 441 490 571 681 690 721 737 783 785 815 845 856 900 924 **5002** 042 060 165 224 228 333 413 444 465 692 763 804 817 820 889 892 901 922 989 **6101** 141 142 202 248 277 327 374 434 461 534 540 565 570 602 614 659 670 675 678 744 777 815 823 829 854 856 911 954 996 **7108** 147 268 309 323 365 405 421 448 459 478 533 548 551 622 690 717 749 764 764 805 850 893 923 929 940 968 976 995 **8034** 040 165 252 396 414 449 470 505 508 545 565 661 678 684 703 901 811 920 906 932 962 965 976 **9006** 011 036 048 088 106 140 146 227 289 336 353 361 405 411 532 645 688 729 752 798 814 861 874 912 955 979 995

10011 029 066 189 221 244 272 283 408 445 497 536 539 551 686 806 836 852 917 **11036** 064 180 134 240 250 251 265 277 401 448 449 482 497 547 612 735 292 935 958 **12042** 069 077 151 154 166 223 224 246 251 296 334 343 381 392 439 488 619 675 719 741 795 865 920 935 975 **996 13077** 101 122 132 340 394 427 502 530 543 550 899 935 **938 14011** 075 143 177 191 194 325 356 412 420 428 458 461 464 474 534 553 564 626 645 653 765 792 894 900 994 996 **15087** 136 305 401 442 665 679 710 712 892 894 926 953 954 **982 16024** 043 145 191 220 257 436 515 572 584 647 718 851 862 869 948 **17089** 138 223 265 272 320 355 372 373 382 461 585 594 609 624 629 653 675 723 893 894 958 **18041** 081 205 243 375 428 473 503 537 538 681 687 750 782 814 **845 984 19108** 109 130 135 167 247 263 299 308 392 396 449 467 568 605 620 681 703 781 906 914 915 961

20019 105 159 224 242 256 261 304 376 384 430 454 516 573 585 594 662 681 702 713 **825 885 21023** 057 117 146 165 217 266 355 356 373 391 662 821 827 878 890 933 957 **22089** 255 313 342 386 408 442 559 653 721 961 967 **23033** 099 110 230 259 318 332 344 356 420 470 511 515 652 672 697 770 794 802 878 907 920 **24108** 136 217 403 406 482 490 506 524 594 606 608 633 655 658 685 728 763 832 839 870 938 989 **25049** 082 146 151 165 200 255 257 300 331 334 404 410 486 521 559 662 674 690 738 749 806 **26042** 092 095 168 219 273 311 314 372 414 436 457 514 548 564 566 669 678 683 710 820 824 953 **27005** 027 059 171 194 195 196 227 250 302 340 363 390 514 668 685 688 731 744 758 761 765 777 801 804 831 837 854 92 968 974 **28009** 066 106 134 137 140 197 224 227 271 275 286 317 436 448 523 551 615 720 847 903 926 974 984 **29059** 100 116 168 185 216 253 269 274 290 303 304 346 442 485 508 602 723 762 791 807 826 957 976 996

30105 017 204 264 288 383 407 413 424 545 566 579 608 632 665 701 852 871 899 911 918 930 **31004** 007 127 201 290 295 296 380 402 446 484 485 647 652 627 639 689 751 827 934 960 979 **32180** 135 167 218 257 305 340 365 535 680 581 736 787 815 966 967 970 **33039** 035 101 116 212 238 242 278 309 321 345 414 469 475 523 552 654 685 758 802 830 890 907 985 **34002** 008 009 021 046 061 087 098 133 206 282 293 295 315 347 373 501 530 586 597 601 618 641 716 726 338 397 913 916 970 977 **35002** 005 049 136 162 199 367 380 389 414 432 550 568 613 765 940 **36038** 106 137 159 302 376 471 579 581 611 679 865 869 902 911 946 958 968 985 **37039** 049 080 097 151 217 238 270 281 353 362 419 474 501 555 563 577 584 698 721 728 789 801 828 879 884 887 922 968 **38148** 197 229 302 398 481 493 509 560 628 650 696 713 720 777 829 882 974 **39102** 204 244 279 307 316 336 363 461 475 499 600 634 659 718 736 739 740 787 812 913 922

40014 164 180 207 324 334 455 459 516 552 589 644 692 720 787 848 877 890 936 **41128** 186 178 182 270 287 288 303 448 525 540 583 591 622 639 691 749 782 908 985 993 **42030** 074 111 240 319 324 339 470 560 566 627 697 698 781 810 856 905 942 **43091** 108 126 189 251 313 373 387 501 596 608 618 625 694 703 754 758 762 910 924 955 **44025** 072 077 117 139 160 181 191 201 205 257 313 317 357 363 449 468 642 646 670 692 722 733 762 780 807 809 812 884 951 954 995 **45078** 133 167 263 307 332 348 371 409 430 466 629 577 585 634 640 647 661 730 731 742 791 893 908 914 950 957 **46047** 104 126 128 246 271 342 469 523 544 570 575 632 645 677 706 707 708 726 866 872 874 928 931 **47037** 047 119 197 217 255 296 340 372 473 503 508 546 589 655 739 926 938 **48102** 160 219 231 266 378 387 398 493 500 510 544 557 604 732 741 778 936 **49078** 095 156 256 280 370 446 476 510 606 617 623 685 711 732 791 804 848 864 922 925

50019 031 044 156 193 216 231 311 324 341 481 493 584 605 615 617 638 685 693 752 808 917 997 **51037** 069 075 087 221 250 285 334 339 365 407 413 456 489 513 520 542 551 594 633 811 **52023** 064 077 129 285 289 325 381 385 434 448 475 491 520 524 566 576 632 671 695 710 876 982 **53039** 108 124 137 150 251 331 373 545 556 564 594 624 641 673 676 692 703 705 730 745 768 770 779 950 **54144** 173 206 215 308 320 382 389 403 416 431 523 552 618 651 656 680 737 755 931 937 942 950 966 **55083** 097 130 149 168 203 206 213 229 380 462 532 636 708 721 732 753 802 813 823 854 858 864 894 901 923 926 931 947 **56019** 050 104 107 193 263 331 338 361 446 524 625 644 652 653 738 769 776 913 950 997 **57012** 015 028 049 059 107 224 228 272 303 309 326 348 426 463 512 523 531 588 600 636 693 710 782 799 829 **58101** 102 165 195 273 332 369 442 490 507 618 839 844 953 972 977 **59121** 131 134 167 175 243 309 351 379 415 460 579 590 657 660 801 822 874 936

60083 263 280 374 496 669 705 779 988 **61065** 098 146 200 238 240 244 264 279 437 465 473 479 707 750 762 777 886 994 **62001** 098 132 170 245 266 281 303 329 568 597 616 638 647 652 701 790 799 929 **63077** 176 209 299 447 489 531 591 633 698 710 798 836 862 867 **64019** 151 153 212 319 373 488 650 658 817 891 913 930 941 952 **65014** 215 240 270 278 295 465 487 531 644 654 664 674 695 725 745 837 881 895 933 **66009** 050 138 157 162 251 257 409 490 507 509 547 629 654 656 729 767 787 804 810 886 993 **67029** 054 085 110 117 144 148 196 247 251 284 290 299 323 396 414 493 509 514 532 552 604 647 656 698 732 788 950 997 **68041** 090 148 160 171 190 200 300 350 374 383 400 484 537 582 591 651 687 760 764 780 811 830 889 902 930 984 999 **69039** 083 151 203 249 260 312 360 389 424 480 519 560 560 590 619 653 672 685 732 759 865 946 951 981

70033 107 155 184 200 201 243 261 299 331 381 394 410 423 452 473 502 659 669 676 683 738 741 776 781 790 792 875 895 906 930 984 990 **71043** 089 102 112 178 262 281 371 442 459 523 551 592 643 670 680 720 800 817 871 916 919 934 940 954 994 **72000** 098 111 210 225 232 249 280 356 390 392 409 494 521 574 585 619 638 732 746 773 797 802 835 877 895 897 908 933 972 987 995

73005 065 085 214 217 292 365 410 454 480 560 561 611 666 683 744 790 813 819 840 849 917 926 964 **74056** 115 129 192 194 198 234 238 260 361 394 531 676 688 750 795 827 906 925 968 979 980 991 **75023** 061 070 135 202 237 259 292 293 329 357 465 600 640 699 743 792 802 840 907 918 936 940 999 **76058** 114 143 161 273 284 370 482 486 512 523 555 572 573 589 591 660 704 753 759 870 909 975 982 **77030** 175 185 349 401 444 459 485 570 632 660 691 703 710 752 787 803 829 898 942 943 **78022** 104 126 200 220 257 289 370 417 429 605 618 645 662 677 680 711 735 794 859 897 902 **79042** 056 119 154 202 352 389 421 432 461 463 478 520 641 710 721 743 807 814 832 860 894 906 942 965 988

80012 022 077 092 101 108 186 382 386 393 440 490 502 566 648 658 692 700 733 734 742 770 798 939 **81030** 074 094 112 132 139 188 301 419 472 533 548 580 629 648 669 683 686 693 714 716 776 826 869 912 918 999 **82085** 083 119 136 178 211 212 221 228 273 290 427 436 449 481 495 517 556 562 674 717 771 788 839 918 **83146** 274 282 297 373 377 421 431 465 496 507 560 653 657 726 925 997 **84073** 140 181 202 250 284 309 318 362 374 427 588 622 626 661 664 674 689 695 702 738 750 765 768 771 808 836 871 903 909 **85001** 005 061 105 107 153 215 235 278 371 384 473 588 600 666 679 702 777 876 940 980

Az esetleges számhibákért felelősséget nem vállalunk.

„Miért fűtsünk koksszal?“

cimen kiirt kokszjelmondat-pályázat a kokszfogyasztók legszélesebb rétegeinek érdeklődését keltette fel. A minden várakozást felülmuló hatalmas tömegben beérkezett pályamunkák feldolgozása hetekig tartó munkát igényel.

Beérkezett összesen 7907 pályamű.

A biráló-bizottság elnöke: **Herczeg Ferenc,** tagjai: **Karinthy Frigyes, Lázár Jenő, Magyar Miklós, dr. Morvay Endre, dr. Nagy László, Papp Jenő, dr. Techert Gyula, dr. Véssei Ede.**

A hatalmas anyag elbirálása folyamatban van. A birálat eredményét, a nyertes jelmondatok szövegét, jeligéjét és szerzőinek nevét és cimét e lapban fogjuk közölni. A nyertesek posta utján külön értesitést is kapnak.

Enyhe, álmenetileg csendes idő.

A Németországon végigsziguldó viharok szelo szombaton reggelre már erősebben bejutott a magyar légtérbe is. *Több helyen megközelitette, néhány helyen elérte nálunk is a viharfokozatot. Csak a déli határszél maradt csendes.* Estefelé általánosan csillapodott a szél, részben már el is állt. Az élénk légmozgással járó örvénylés sokfelé hozott létre kiadósabb helyi felhőzetet, amely azonban lecsapódásig nem fejlődött tovább.

A szél az előző napi hőmérsékleti különbséget gyorsan kiegyenlitette. A nyugati részeken a hőcsucsérték kissé süllyedt, keleten jelentékenyen emelkedett. Végeredményben a higanyszál országszerte 16—18 fok között állott meg. Kaposvár kissé jobban felmelegedett az átlagosnál és elérte a 19 fokot. Békéscsaba viszont elmaradt és nem jutott 15 foknál feljebb. *Este a felhőzet ritkult, helyenkint teljesen feloszlott, az enyhe légréteg dacára, a talaj mentén a kisugárzás elég hatékonyan gyorsitotta a rendes hőcsökkenést.*

Európa északi felében folytatódik a légtömegek óriási méretü hullámzása, amely ilyen erővel és hasonló hosszu összefüggő sorozatban ritkábban lép fel. Irország partjaitól Moszkváig, mondhatni végig viharzik a légtér s csak átmeneti időre gyengül meg a levegő rohanása nyugatról keletre. Szombaton este aránylag nyugalom volt a balti államok területén, de folytonos esőzés közben tombolt a szél Skócia sziklái között, a holland partokon, végig a Vilmos császár-csatorna mentén, Stettin vonaláig. A két viharciklon magvában, a Farber-szigeteken és Archangelsknél a légnyomás 735 milliméterre süllyedt tengerszintben mérve. Ugyanakkor a Biskayai öbölben 770. *Itt atlanti léghalmaz terjeng, amely Svájcig beér, sőt lenyulik a Balkán felé, de a hatalmas légmozgással szemben csak részben tudta az egyébként nála megszokott derült időt biztositani.* Az idő a viharok dacára, mindenütt enyhe, sarki levegő csak Skandinávia északi részein van egésznapi faggyal.

Az időjárási helyzet tőlünk északra fenntartja az erős nyugati áramot. Vasárnap általában jó idő lesz, de azután a viharzóna megint közelebb kerül hozzánk, ugyhogy az ország északi felében ismét a szél élénkülését és a felhőzet szaporodását kell várni. Lényeges hőváltozás még nem lesz.

Hivatalos Időjelentés.

A Meteorológiai Intézet jelenti október 17-én este 9 órakor: észak- és északnyugat-Európában, valamint Közép-Európa északibb részein is tovább tart a szeles, változó jellegü idő. Közép-Európa délibb részei és Délnyugat-Európa továbbra is csendes, derült, száraz időjárást élvez. A levegő hőmérséklete Északnyugat- és Nyugat-Európában is eléggé magas.

Hazánkban ma az élénk északnyugati szél és időnként megerősödő felhőzet dacára a hőmérséklet országszerte 15—18 fokig emelkedett, sőt Kaposvárott 19 fokot is elért. Esőt nem jelentettek.

Budapesten ma este a hőmérséklet 11 fok Celsius, a tengerszintre átszámitott légnyomás 765 milliméter, gyengén emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő 24 órára: Nyugati szél. Változó felhőzet. Egy-két helyen — inkább csak északon — kisebb eső. A hőmérséklet nem változik lényegesen.

Vizállás: A Duna Hofkirchenig és Esztergom—Zimony közt apad, másutt árad. Alacsony vizállásu. Mai vizállások: Schärding 156, Paesau 235, Aschach 118, Struden 229, Stein —4, Bécs —16, Pozsony 128, Komárom 252, Budapest 185, Paks 84, Baja 180, Mohács 210, Gombos 322, Ujvidék 280, Zimony 372, Drenkova 290, Orsova 363. A Dráva Barcsnál —47, Drávaszabolcsnál 67, Eszéknél 110. A Száva Bródnál 467.

Gázlómélységek: Baka 1821. km. 17, Bős 1820. km. 20, Kispatkós 1807 km. 23.5, Bogyiszlói rév 1803. km. 21, Koppány 1484. km. 23 deciméter.

A Tisza Tiszaujlaknál árad, lejebb apad. Tokajig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Mai vizállások: Tiszaujlak 28, Vásárosnamény 54, Tokaj 245, Tiszafüred 308, Szolnok 390, Csongrád 341, Szeged 349 a Szamos Csengernél 44, a Körös Körösszakálnál 0, Békésnél 86, Gyománál 186, a Maros Makónál 75.

A Balaton Siófoknál 62.

A Velencei tó Agárdnál 31.

Körmendi András

2.

Körmendi András képei

A *Tamás Galéria* egy komoly felkészültségű, rendkívül tehetséges és kulturált, fiatal modern festő: *Körmendi* András képeit mutatja be ma megnyíló kiállításán.

Körmendi, akit eddig főkép mint élesszemű és jóítéletű művészeti írót ismertünk, most meggyőző tanuságot tesz arról, hogy az ecsetnek is hivatott művésze. Erősen rajzos felépítésű, tömören komponált figurális kompozícióí *(Arkádia, Vizparton)*, a talajjáték ritmikáját kihangsúlyozó, finom zöldes tónusokba hangolt tájképei *(Izbég felé)* mellett egész sor franciás könnyedségű akvarelljével és elegáns rajzával lep meg, amelyek közül kiváltkép a *Budai hegyek a Dunával* és a *Szentendrei hetivásár* prezentálja legérettebben elmélyedő művészetét. Aktjai, elnyujtott vonalaikkal és stilizáló előadásmódjukkal, kissé kiválnak az érdekes együttesből, amelynek java darabjai a természet tárgyias szemléletében fogantak és a tiszta festői előadás felé hajlanak, igen szerencsésen. Körmendi András egyéni stílus kialakítására törekvő, jelentős tehetség, akinek további fejlődése elé komoly figyelemmel tekintünk. Még sok meglepetést várhatunk tőle. K. A.

Pesti Napló 1936. Okt. 18.

YVKERESKEDÉSE

ZSÉBET KÖRUT 18-20
59-től 1-455-50-ig

ó ajánlatunk:

	Régi ár	Uj ár
s. Thermidor kilence- Mintegy 1000 oldal	7.50	3.80
lejátszott mintával)	2.40	1.20
szetének elmélete al elfogadott uj párbaj	4.--	1.--
250 oldal kötve Történelmi regény	3.90	1.50
	3.20	1.20
ény, sok képpel 143 oldal	2.40	-.90
agyarország szeneinek itásával)	10.--	3.--
adárfaunája (Nappali és Vadászati résszel	16.--	5.--
A fehérhangyák titok- 74 oldal	4.--	1.20

MAI MESTEREK

Matisse, Dufy, Picasso, Braques, Derain, Rousseau

Az a hallatlan vitalitás, amellyel a franciák immár több mint két század óta őrzik a hegemóniát a formai művészetek terén, ugyanazt a szerepet juttatja nekik ma is a művészetek kialakításában, mint amivel annakidején Firenze, Róma, vagy később Flandria és Hollandia bírtak. Pedig kétségtelen, hogy ami az érzés intenzitását, a gondolatok súlyát, a formaalkotó erőket illeti, — találunk versenyképes adottságokat másutt is, akár délre, akár keletre tekintünk. Több filozofikus elmélyedtségre, intenzívebb érzelmi kitörésekre találunk a germánoknál, nagyobb formakészségre az olaszoknál, tarkább, szélesebben folyó dekoratív képességekre a szlávoknál.

De van valami, ami majdhogy csupán a franciáknál van meg. Valamely titokzatos készség, ami, mint misztikus mécses, alig gyúl ki egy időben több helyen, mint egyetlen pontján a világnak. Az a bizonyos valami, ami útmutató az adagolásokban, ami vezető az utakon, ami egyedül képes biztosítani a helyes egyensúlyt.

Egyetlen francia szóval lehet csak pontosan megjelölni: a Mesure.

Tulajdonképpen ez a művészet lényege, — legalább is a nyugati kultúra művészetéé ez volt mind a mai napig és bizonyára az is marad mindaddig, amíg helyét egy más kultúrának át nem engedi.

Franciaországban dogmatikus jellegű művészetek sohasem virágoztak sokáig. Valami enyhe pesszimizmus megakaszt itt minden túlhangos eszmét és megállítja kellő távolságban a céltól, ép eléggé messze ahhoz, hogy a feszültségtől a Szép Mű feltámadhasson.

Az eszmei áramlatok nem támadtak mindig francia földön. Sem a nyugtalanság, sem a kutatásvágy, amely az új művészetnek jellemzője, nem itt keletkeztek. De a francia levegő az, amely lehetővé tette ezeknek az eszméknek formailag teljes, érzésben helytálló formábaömlését, — ahol az a parancsoló törvényszerűség, amit a kétely és a fölény itt mindenkire rákényszerít, nevelte tiszta, valódi művészi megnyilatkozásokká ennek a kornak a rögeszméit, amint a gyöngykagyló érzékeny teste növeli igazgyönggyé az oda belekerült és az őt felzaklató porszemet, vagy egyéb tisztátalanságokat.

A francia iskola néhány kíváló képviselőjéről kívánok szólani. Gyakran egymástól homlokegyenest különböző egyéniségek. Mégis parallel dolgoztak, egymást erősítve, igazolva, mintegy felosztva az érzékenység terrénumait egymás között. Különböző utakon indultak el különböző adottsággal, de egyforma elhivatottsággal, hogy átvegyék Cézanne, Van Gogh, Gauguin örökét és formát találjanak a mai generáció eszméi és érzései számára.

*

Mindannyiok között kétségtelenül Matisset illeti meg az első hely. Ő az, akinek a szereplése a legrégibb, aki legelőször találkozott a közönséggel s akinek a hatása leghamarabb volt érezhető.

A kifejlődése kissé lassú volt, — az *oeuvre*-je annál változatosabb, ha a problémáknak csak egy bizonyos, zárt körét ölelte fel. Törekvései mindig tisztán esztétikaiak. Egy fiatal, csak az imént felszabadult művészet ujjongó bizonyossága sugárzik műveiből. Mindent elsőr magától, ami teher, ami kötelesség és fut, rohan a vidámság útján, va-

lamerre felfelé, tisztultabb atmoszféra, kékebb ég, ragyogóbb élet felé, mohó habzsolással.

Azok az ingadozások és kilengések, amelyek korunk művészeire annyira jellemzőek, nála soha nem vezettek meghasonlásra. A temperamentuma mindig előre sodorta, az «*Art pure*», a tiszta művészet útján és akik időnként körülötte összeverődtek, mind lemaradtak mellőle. Ő nem bírt megállni egy és más elgondolás mellett, ment mindig előre arabeszkek, kurzív feljegyzések, heves realizációs kísérletek tömegeit hagyva maga mögött.

Talán egyik kortársa se szórta ki magából ötleteinek, gondolatainak még a morzsáit is és ürítette ki zsebeit ennyi gondtalansággal, mint Matisse. És ennek dacára valami egészen különös egyöntetűség sugárzik a képeiből.

A formái gyakran változtak. Mint az afrikai művészet egyik első *connaisseur*-je, ott volt a fauve-izmus elindítói között. A kubistákkal együtt keresett új formát a mondanivalóihoz és teoretizált szenvedélyesen ő is, mint mindannyian. De mindez nála csak újabb lehetőség kiélni játékos festői kedvteléseit.

Amit ő hozott, azt így is nevezhetnők: a festés gyönyörűsége. Beaudelaire-re, E. A. Poe-ra, Oscar Wilde-re kell utalnunk. Ők a szavak mámorosai voltak, Matisse a festés részege.

Mint amazok, ő is a zeneit keresi. És, amit csinál, tiszta muzsika is, Debussyvel, Ravellel rokon, áttetsző, finom, etherikus zene, meglepő, új harmóniákra építve.

Senki a kép orchestrálásához úgy, mint ő, nem ért, színeket azzal a tiszta, fölényes mérlegeléssel kijátszani, valőröket azzal a bravúros bizonyossággal kezelni nem tud. Mindegy, hogy mennyit merített a japánokból, a primitívekből és mennyit a saját érzékenységéből. Mindegy, hogy a keleti szőnyegek, kelmék, nem csupán témái, de tanítómesterei is voltak. Mindegy, hogy mindent a temperamentumának köszönhet és nem a logikájának, amelyben pedig bizonyára nagy bizodalma van.

Hogy realizációiban sohasem jutott tovább (legalább szerencsés képeinél nem), mint amennyi a szem megejtéséhez elegendő, hogy a képei tisztára vizuális élmények, hogy helyenként másirányú pretenciói dacára is azok maradnak csupán, — mit tesz az? A napfény árad be képeivel, az erős tengeri levegő, a buja életöröm, a vegetatív ember ezernyi boldog szenzációja.

Ha az ember Matisse képeiről beszél, tulajdonképpen színeket kellene emlegetni. Piros, sárga, kék, zöld, fehér, fekete, barna. Homárvörös, aranyhal-sárga. Csak nincsenek szavaink rá, a színek finom atomjait kifejezni, ahogyan ő mérlegeli azokat a leheletszerű árnyalatokig, mintegy vegytani műszerekkel.

A színeket és a valőröket.

Ahogy egy kék megcsillan itt a közvetlen közelben egy nő ruháján, vagy egy virág szirmán, hogy mégegyszer felcsillanjon, de most már a végtelen messzeségben az égen, vagy a tengeren, — azt csak ő tudja megoldani így, evvel a játszi könnyedséggel.

Egy régi mestert kell, hogy idézzek: Piero della Francesca-t, az ő finom tónusaival, szép, szelíd színeivel és hallatlanul tiszta levegőjével. Aki valaha látta az ő arezzói freskóit, vagy még inkább *Jézus megkeresztelését* a londoni National Gallery-ben, az nem tud szabadulni attól a nosztalgikus vágytól, amely megszállja valamely ismeretlen táj, is-

meretlen világ után, ahol a színek oly finoman, zöldesen csillognak, ahol a levegő oly simogatóan lágy és tiszta és minden súlynélküli, valami emelkedettebb, lelkesebb világ után, ahol kimondhatatlan könnyű és kimondhatatlan boldogság lehet élni és ahol a szomorúság is öröm lehet.

Nem mondom: Matisse eljutott ebbe a világba. De megsejtett valamit ő is és nekünk ajándékozta a sejtései nyomán életrevarázsolt illusióját a Szép Életnek.

*

Van egy festő, aki Matisse tanításait felhasználni, törekvéseit továbbfejleszteni tudta, ha leányágon is, de annál megvesztegetőbb és kétségtelenül értékes módon. Raoul Dufy-ra gondolok.

Dufy egy generációval fiatalabb Matissenál. Kevésbé bölcs, kevésbé komoly, amannál kisebb értékű, de izgalmasabb és legalább olyan közvetlen. Még ma sem teljesen kialakult egyéniség, bizonyára tartogat még számunkra újabb meglepetéseket. Rendkívül invenciózus és ha az átérzés intenzitásában nem is éri el Matisset, érdeklődése mindenesetre szélesebb skálájú.

Dufy Matisse szabadságát végtelen szabadossággal cserélte fel. Amott az előadás kötetlensége ellenére szín és forma szervesen összefüggenek, ha rajz és szín értékelésben függetlenek is egymástól. Dufy *diszlokája* a színeket. Mint egymástól független két instrumentumon, játszik egyszerre színnel és rajzzal — kissé nyers, heves, de kifejező színekkel és vaskos, de jól kezelt, rendkívül eleven rajzzal. Közelről sem annyira megfontolt, mint Matisse, eszközeiben kevésbé válogatós és hozzáképest mindvégig a felületen marad. De rendkívüli módon dekoratív és hangulatai rendkívül tiszták és magával ragadók.

Ne nyomozzuk azokat a forrásokat, ahonnan művészete elemeit meríti. Talán nem előkelő rokonságokra bukkanunk. Mindannak dacára épp elég marad, amit kétségtelenül érdeméül kell betudnunk, ahoz, hogy érdeklődésünket mindvégig ébren tudja tartani.

Impressziói megdöbbentőek frisseségükben és elevenségükben. Nem lassan engednek magukhoz, mint a múlt remekművei: egyszerre rontanak ránk, villanásszerűen, mint egy-egy hirtelen látomás. Belülről, a jelenség lényegéből indul ki, az ötletet rögzíti meg minden sallang nélkül, a szemlélőt leplezve le és nem a szemlélt tárgyat. Minden objektivitás hiányzik belőle, minden készség, magát az ábrázolt jelenségekkel azonosítani. Az az érzésünk, hogy az, amit ő csinál, csakis a mi számunkra érthető. Feljegyzés valamely mindnyájunk által jól ismert kézjegyek segítségével, melyeket ha elfelejtenénk, az egész kibetűzhetetlen hieroglifekké válna. Dufy nyelve a mi nyelvünk. Izgalommal olvassuk közölnivalóit, átéljük szenzációit, reagálunk minden intenciójára.

Mindegy, hogy miről beszél, utazásairól, színes tájakról, lóversenyekről, Braziliáról, valószínűtlen tropusi vidékekről ,paradicsommadarakkal és fantasztikus formájú hegyekkel, a tengerről, pálmafákról, vagy ragyogóan kék levegőjű műterméről, — teljesen rabul ejt elbeszélésének elevenségével és stílusának szellemes egyéni fordulataival. Tulajdonképpen riportokat csinál a szó legnemesebb értelmében véve, ahogy a görög és etruszk vázafestés is riport és riport a góth kőfaragók oszlopfőkön és vízokádókként alkalmazott groteszkjei.

Egy rohanó élet futtában feljegyzett benyomásai ezek. Mintha mindent száguldó autóból vagy vonatablakból látnánk, ahogy a pilla-

nat egy töredéke alatt eszünkbe véső dik a véletlen körülmények szerencsés összejátszódásai folytán. Hirtelen, megdöbbentő találkozások ismeretlen, újszerű szenzációkkal, amelyek mélyen és kitörölhetetlenül fognak élni emlékezetünkben.

*

Picasso személyével a modern művészet legizgalmasabb fejezetéhez érünk. Anélkül, hogy az ő egyéniségét ne vizsgálnók, hozzá sem foghatunk a kubizmus lényegének megismeréséhez. Lehet, hogy nem ő indította meg ezt a mozgalmat, — de hisz ez nem is lényeges, hiszen az első kísérleteknek, amelyek egyszerre több műteremben folytak, tulajdonképpen nincs sok közük a kubizmus végső konklúzióihoz és az elhajlást, ami a fejlődésében bekövetkezett, az alkotói maguk sem láthatták előre.

Lehet, hogy Braques volt a kezdeményező. — Mindenesetre ő az, aki következetesebb elgondolásaiban. Picasso kétkedő szellem, de a kubizmus lényege éppen a kétely, az önmagáért való keresés. Picasso egész működése, de maga a kubizmus sem más lényegileg, mint «*Voyage dans l'inconnu*» kirándulás az ismeretlenbe, hadjárat új területek meghódításáért a plasztikus művészetek számára.

Hogy Picasso hol kezdte, az köztudomású: tényleg ott, ahol már folytatni nem lehetett. Ő, akit szín- és atmoszféra-megérzések nem érdekeltek, aki sokkal nehezebb, földibb volt annál, semhogy zenei kísérletek kielégíthették volna, egy kötetlen, formanélküli, felületen mozgó művészetet kapott kezéhez, amely fajilag is idegen volt számára. Első kísérletei, — a kettőt összeegyeztetni (a temperamentumát és a kultúrát, amelyet kézhez kapott) — zseniális, de sikertelen kísérletek voltak. Bizonytalanabb, elavultabb ez a korszaka, mint akár mintaképe, Toulouse-Lautrec.

Az ő megújhodása a kubizmussal kezdődik. Itt kerül elemébe, a nyugtalan keresésnek, a forradalmi felelőtlenségnek és agresszivitásnak ebben a légkörében, ahol szabad útja van a fantáziának, ahol teljes kötetlenséggel nyúlhat mindenhez, ami intellektusa útjába kerül és ahol agyafúrt, maliciózus lelkét és önszeretetét szabadon kiélhette.

Maliciája kétélű fegyver. Gyakran sebzi meg saját magát is és kiirthatatlan pesszimizmusa kicsendül ott is, ahol a leghidegebb és legtárgyilagosabb akar maradni.

Kubizmusában épúgy nem lehet tiszta meggyőződést, mint misztifikációt látni. Túlságosan változó, túlságosan szeszélyes, túlságosan nyugtalan ahhoz, hogy egy kép, alkotása idején túl is meggyőződése maradhasson.

Felelősségérzete minimális. A becsvágya határtalan. Önmagának alkot, nem a publikumnak és még csak az utókornak se. Amit ő csinál: játék, prodigiózusan egykedvű és amellett nagyszerűen izgalmas játék, amely értelmét és célját csakis saját magában látja. Saját magának keresett új életformát a művészi ábrázolás helyébe, amellyel hosszú időre, ha nem is véglegesen, összekülönbözött.

Az a megmozdulás, amely később a kubizmus elnevezést nyerte, célkitűzéseiben eredetileg meglehetősen bizonytalan valami volt. Nem akarom túlságosan hangsúlyozni Cézanne jelentőségét. Nem valószínű, hogy az ő makacs rögeszméi — minden forma végeredményben gömb, kúp, vagy kockára vezethető vissza, — állanának közvetlenül a kiindulásnál. A négerplasztikának, vagy még inkább a Fauve-esztétikának bi-

zonyára sokkal elhatározóbb szerepe volt. De erősen reaktív törekvésekről van szó és főleg arról, hogy a dolgok leszegezendők minden áron. Az erkölcsi eredménye a kubizmusnak végeredményben ez: az elemek tiszta, pozitív módon való kezelése. Ami azontúl van, az sokkal közelebb áll valamely kozmikus lírához, valamely új, romantikus heroizmushoz vagy a metafizikához, mint tárgyilagos stíluskereséshez.

Érdekes nyomonkövetni azt a gondolatmenetet, amely Picassót vezette kiábrándulásától az ujjáépülésig.

Érdekes nyomonkövetni, mint bomlik szét a kép az ábrázolás alkotóelemeire, amely vonal és tónus, — eleinte régi kísértetekkel maguk mögött, szétbomlott Harlequinek és fiúk gitárral — mint kapnak erőre újabb tárgyi és gondolati elemek és hogy jut el új formához az, ami eddig csupán tónusával és dinamikájával hatott. És hogy épül fel lassankint a nyelvezetnek, a közlésmódnak az az új logikája, amely legalább annyira megejtő, mint amilyen erőszakos és érthető módon alkalmas az emberi nagyravágyás és önérzet felfokozására.

A kép megszünik szüzsé lenni, — de megszünik szín, tónus és vonal lenni: a kép tárgy lesz. A tárgyak különböző tulajdonságai: tapinthatósága, strukturája, ornamentikája, később formája is, — de nem a térhez való viszonya —: ezek azok az elemek, amelyekhez Picasso, Braques-al karöltve eljutott. Hosszas tapogatózások után jutott idáig, zavaros melléfogások, kapkodó kísérletek során, — de eljutott olyan érdekfeszítő és tiszta lehetőségek megszólaltatásáig, amelyek jelentőségét lekicsinyelni nem szabad, de nem is lehet.

Legszebb korszaka a huszas évek. Azok a finomveretű csendéletek, amelyeket ekkor festett, az a nemes egyszerűség, amelyhez ekkor eljutott, mindenképpen a tetején mozognak mindannak, amit valaha csinált. Eszközeiben, hatásában minden kétséget kizárnak, nincs érv, amely a színeiből, formáiból kiáradó mély poézist és tiszta, férfias egyszerűséget csekélyebb értékűvé degradálná. Az élet anyaga szólal meg, mint hangszer, az ősanyag, amelyből a föld felépült. A valóságot közli szuggesztívebb, közvetlenebb formában, mint bármikor tették, — mert optikamentesen. Lerántja a dolgokról azt a fátyolt, amellyel a távolság borítja őket, a közvetlen közelünkbe hozza azokat. A valóság lényegébe markol és kutat, nyomoz az anyag után, amelyből a minden felépül. A vízcseppet veszi górcső alá, hogy megfejtse a tenger titkát. Komoly, mély dolgokat mond a legegyszerűbb tárgyakról. Leszögezi azt, ami kérlelhetetlenül igaz, hogy tudjuk, hogy hol állunk és hogy állunk. Valahogy így: a fákban erezetek vannak. A gyufaskatulya szögletes. A gitárnak gitár-alakja van. Az ujságpapír, amely előttem van, fehér színű és fekete betűkkel van ráírva: LE JOURNAL.

Barna faasztal, fehér asztalkendő. Egy rózsaszín szoborfej profilja. egy kés, egy pipa. — Éppen tárgyiságuk abszolut volta engedi meg a legmerészebb költői átértékelést. Nincs optikai vagy valószerűségi törvény, amely szárnyát szegné a festői elgondolásnak, nem áll semmi a felhasználás mikéntjének az útjában. A szuggesztiónak ugyanaz, ha nem intezívebb forrása nyílik meg itt is, mint bármely más területén a művészetnek. Csak az útja más, amelyen át hozzánk ér és a nyelv, amelyen szól, más és meglehet az az öntudatos büszkesége is, hogy új.

A tévedés ott van, hogy mindez a legkevésbé sem alkalmas alap új formulárék felállításához (hisz mindez az átértékelés a legszubjektívebb és legegyénibb reakciók és asszonanciák folyományaként jött létre). Ellenben annál inkább egy nagy, egyetemes tanulság levonására és új

irányú ambiciók felkeltésére. Ez az ő munkásságának kétségtelen eredménye: a törekvés közvetlenebb, reálisabb, erőteljesebb közlésmód elérésére, amelytől annyira eltértek az újabb idők, utalások és félig kimondások iskoláinak művészei.

Sokszor beszélnek Picasso pálfordulásairól. Azért, mert nem elégszik meg egy melódiával, mert más tárgykörbe csap át, mert kulturájából meríti ösztönzéseit. Pedig szoros és szétválaszthatatlan az ő munkássága és a legvilágosabb magyarázatát nyújtja működése lényegének. Megmutatja, hogy tisztában van törekvéseivel, nem értékeli ferdén azokat és nem téved el. Mikor megtisztul eszközeiben, művész erkölcsiségével tisztába jön, visszanyúl elejtett és elfelejtett témák után és kissé eklektikus elgondolással, de nagyszerű realizációkban csinál figurális képeket, bravúros, merészen lezárt formákkal. Mindegy, hogy pompéii freskókat idéz, Raffaelt, vagy asszir ősöket, — hisz a ma emberében mindez él letagadhatatlan intenzitással, — de oly közvetlen erővel és autoritással idézi azokat, hogy létjogosultságuk felől nem hagyhat kétséget. És játszik a formákkal egy barokkművész merészségével és hajlítja őket különleges mondanivalóihoz, melyek nem kevésbé és époly fájdalmasan egyszerűek és szuverének, mint kubista csendéletei.

*

Aki figyelemmel kísérte az utolsó 16 esztendő alatt Braquesnak Párisban a piacon megjelenő képeit, az az idők folyamán egészen bizonyosan különös izgalommal nézett minden ilyen újabb találkozás elébe. Picasso sokszor nagyon szép, majd mindig zseniális, de nem egyszer hideg, sőt közömbös. Braques sohasem az. Talán a mesterségének különös, gyöngéd szeretete, talán temperamentumának egyenletessége miatt, vagy azon hallatlan türelem folytán, amivel műveit becézgeti, cizellálja, vagy pedig azért, mert művészi lelkiismerete végtelenül nagy, — de soha tőle féligkész, elnagyolt képet, vagy olyat, amelyen az erő és az érzés intenzitása kihagy, — nem látni. A ma élő művészek között egyedül Máillol fogható hozzá. Ezenkívül csak régi és igen előkelő rokonokra lehetne visszamutatni, — Van Eykre talán, — hogy a műnek ugyanezt a gyengéd szeretetét felleljük.

Hogy Picasso és Braques egyidőben, sőt együtt csinálták a kubizmust, hogy fejlődésük menete is mindvégig párhuzamos maradt, az annál csodálatosabb, mivel két teljesen különböző temperamentumról van szó. De talán éppen ez tette lehetővé azt, hogy egymás mellett haladhattak ugyanazon az úton, anélkül, hogy az egyik egyénisége a másiktól elnyomatást szenvedett volna.

Valami különös egyetértéssel csinálták annak idején «*collage*»-aikat, kutattak együtt tárgyaknak zárt, képszerű elemekké való átértékelése után, együtt jutottak konkluziókhoz, midőn mentesen a kutatás izgalmaitól, bőven és széles mederben tárják elénk és szögezik le mindazt, amit mondani és csinálni akarnak. Sőt Braquesnak is megvannak a maga figurális kísérletei, — furcsa rajzú, erősen dekoratív Pomonék, Flórák, amelyek azonban anyagjukban és az eszközökben, amikkel készültek, sokkal inkább tapadtak egyébb munkáihoz.

Együtt csinálják mindezt, anélkül azonban, hogy színük közeledne, hogy útjuk egybeolvadt volna. Vállvetve vágják a rendet egymás mellett, de külön ösvényt nyitva mindvégig egyéniségük, temperamentumuk biztos ismeretében. Picasso merészebb, határozottabb, Braques

zártabb, elegánsabb. Picasso tovább megy, Braques maradéktalanabbul lizál. Picasso robusztusabb, jobban megráz, Braques líraibb, inkább megfogja az embert.

Braques formalizmusa külsőségekben bármennyire hasonló Picassoéhoz, célja, értelme és tartalma is merőben más. A tárgyak ultrarealisztikája helyébe valamely szimbólikus ábrázolás lép. Költőibb, képes beszéd régibb, lágyabb dialektika mintájára. Braques francia, elegáns, könnyed, a Watteauk, Corotk nemzetségéből való. Levegője van képeinek, párás, könnyed levegője és finom, hűvös festőisége. Nála, és csakis nála a kubizmus majdnem mindjárt egy végtelenül artisztikus, tökéletesen megformált, sőt érettségében már-már túlfinomodott formájában jelentkezik, szinte magával hozza saját dekadenciájának magvait.

Elgondolásainak, szerkezetének újszerű volta mellett is valahogy messziről hatnak képei, klasszikus távolságokból. Formája új, de erényei ódonok, előkelő, konzervatív, ősi erények, amelyek valamely nemesen érett veretet adnak képeinek.

Bár átértékeléseiben sokkal kevésbé merész és szuverén, mint Picasso, ám sokkal következetesebb. Nem hatol úgy az anyagok mélyére, — inkább az artisztikumot, a dekoratív elemeket keresi. Picasso a legelvontabb képeiben is studiumot csinál, kínlódva, kutatva, turkál a dolgok mélyén: Braques képet fest.

Helye egy kissé Matisse mellett is van, akivel osztozkodnak bizonyos eszközök használatában és abban a franciásan könnyed modorban, ahogy használják azokat.

Jellemző az az árnyalati elhajlás is, amellyel Braques tárgyköre különválik Picassoétól. Gyengédebb, intimebb dolgok után nyúl, — falevél, gyümölcs, tányér, fanyelű kés . . . — bensőséges kapcsolatok a szabad természettel, ahogy egy városi ember felfedezi egy zöld levél, vagy egy friss gyümölcs színén és illatán ezeket az ősi, intim kapcsolatokat. Határozottan vannak benne ilyen alluziók, valamely férfias, mélyről jövő szentimentálizmus.

Pillanatra sem szabad felednünk, hogy az igazi kubizmus par excellence lírai művészet. Picassóé is az. Braques-é még inkább. Micsoda aberráció bennük egy mechanikus művészet apostolait látni.

Meg kell nézni Braques bizonyos középső periódusának tisztán érzelmi hangulatokra épitett képeit. Feketébe ágyazott, hűvös fehérek és zöldek, olajbarnák és mély szürkék, — tiszta kolorizmus az, amit csinál és formalizmusa csak segítségére van kolorisztikus törekvései maradéktalan kifejtésében.

Fényben oly konzervatív tökéllyel vannak megoldva ezek a képek, mintha Rembrandt iskoláját járta volna; — szintazon receptek szerint. Rajza sohasem sematikus. Egy ellenőrizhetetlenül érzékeny kiterjedésű feketeség fogja körül a tárgyak foltjait a végtelenségig leegyszerűsített és mégis idegesen változatos formákat és üti meg azt a néhány hangot, mint utalást a fantáziánkra, amire szüksége van a velünk való kapcsolat felvételére. Azontúl tiszta poézis az egész, melódiák színben és fényben, messziről jövő, halk zene, könnyed előkelő, soha semmiféle vulgaritástól meg nem zavartatva.

Ujabban egészen nagyméretű vásznakat láttunk tőle Rosenbergnél. Roskadozó asztalokat, gyümölcsök, tálak, edények halmazát dekoratív, dús felépítésben. — Valami barokkos, sőt rokokószerű bőség van ezeken a képeken, türelmes, széles skálájú igényteljes munkák. Színeiben

az aranybarna dominál. Matériájuk furcsán és újszerűen hat, bizonyára homokot kever színeihez, vagy ezzel alapozza vásznait, ami által úgy hatnak, mintha durván vakolt mészfalra volnának festve. Ámde kissé únottak, deziluzionáltak voltak ezek a képek és beléjük csúszott valami elkerülhetetlen merevség. Más, dekoratív célokat szolgáltak ugyan, de sajnáltuk korábbi képeinek finom, fojtott hangjait, előkelő ritmusát és azt a mélyről jövő melódiát, amely mindannyiunkat megremegtetett.

Úgy hírlik, megint a vonalak dinamikája, a mozgás jutnak hanghoz Picasso és Braques műtermeiben. Bizonyára kapunk még e két vérbeli művésztől új és megkapó dolgokat. Hogy nyugtalan, folyvást új lehetőségek után kutató vérük, érzésviláguk mindig más és más területeinek a felkutatására ösztönzi őket, — jól van ez így. Nyugtalanságuknak, — de finom ízlésüknek is, mely iránytűt adott mindig a kezükbe, bizonyára sok és állandó igazságot köszönhetünk, amelyek szépségükben és szuverénitásukban, csak úgy, mint minden művészet minden időben, — az örökkévalóságéi ugyanakkor, amikor elmúlnak a pillanattal, amelyben fogantak és amely a fogantatásukhoz a föltételeket nyujtotta.

*

Ha azt a kérdést vetné fel valaki, hogy melyik művész az, aki az utolsó két évtized művészi tevékenységét a legátfogóbban testesíti meg, kétségtelenül Derainra kellene mutatnunk.

Ő az, aki a leginkább képviseli a törekvések eklektizmusát, a kétségtelen fölényt az alakító erőben az impresszionistákkal, sőt posztimresszionistákkal szemben, a szellemi *raffinement*-t — és a fiatalos elragadtatásnak azt a keverékét, amely erre a korszakra annyira jellemző, a változó, de mindig jelenlevő stílustörekvéseket, amely nélkül művészi megmozdulás nem is volt az utóbbi időben.

Az ő zsenialitása tán a legnagyobb mindannyiok között, de a skepszise is a legerősebb. Kevés művész hagyott annyi töredéket maga mögött, mint Derain. Tulajdonképpen minden töredék, amit csak csinál: egy zseniális ember széljegyzetei a művészet margójára. Legjobb képei is úgy hatnak, mint részletek valamely nagyszerű korszak egy-egy nagyszabású művéből. Látszik, hogy képzeletében mindinkább kialakul egy különleges, teljes és zárt felfogás a művészetről. Kicsit a mába, kicsit a multba, kicsit a jövőbe ereszti gyökereit és teljes otthonossággal mozog ebben a formavilágban, de csak töredékekben képes átmenteni azt a fantáziájából a valóságba.

Abszolut újat sohasem hozott. De megérezte a legkisebb lehetőséget is, amely felmerült a levegőben, a legjobban elmélyítette, a legkövetkezetesebben kiépítette, a legtisztábban hozta, a legmegtisztultabb kvalitásokkal, — nagy igyekezettel vigyázva a töredékekre, amik a kezében maradtak, mint igazi connaisseur, akit egy hideg antik kópiánál jobban érdekel az a kis darab görög márvány, amely egyetlen forma tisztaságát őrzi.

Tulajdonképpen sohasem tartozott szervesen semilyen iskolához: éppen azért tartozik leginkább a XX. századhoz. Nyugtalanságával, kételyeivel, finom spiritualizmusával, amellyel igazi gourmandként, mindent végigkóstol, ami csak terítékre került, a néger plasztikától Chardinig, sőt Giorgioneig és Tiziánig, — és úgy nyúl, olyan bizonyossággal a felraktározott elementumai után a művészetnek, mint egy gyógyszerész az orvosságokat tartalmazó tégelyek után. Négermaszkokból gyúr trecento-cenacle-okat vagy Renoirt mélyíti el egy Gior-

gione orgonás hangjaiig — valami súlyos és mégis könnyed határozottsággal. Nagyon csöndes marad a képei mélyén, szinte komor és fenséges. Mélyen magábafordult ember ő, erős lelki és érzelmi terhességekkel.

Fejlődésének egész útja tulajdonképpen érzékeny összehúzódás. Époly lelkesen, ha több bizalmatlansággal, ölelte fel a korszerű problémákat és folytatott harcot új és mindent átfogó lehetőségek felkutatására. Hamarabb megállt, mint a többiek, de mindannyiszor a mélyére törekedett minden lehetőségének, kiforgatta, átkutatta, mielőtt tovább lépett volna és csak azt vitte magával, ami tisztának találtatott. Így fordult el lassan a fauveizmustól épúgy, mint a kubizmustól és szűkítette folyvást az akciórádiuszát, hagyott el színt, világosságot, absztrakt formát és vonult vissza műtermi magányába maradék kincseivel, amelyek egy puritán embernek féltve őrzött drágaságai.

Ma már csak a nővel maradt együtt és sötét, ódon, Szajna-parti műtermének megszokott holmijaival, a négy fallal, egy-két székkel, pódiummal és vak-keretekkel, valamely színtelen, dohos homályban, ahol makacs kitartással keres távoli kapcsolatokat.

A világból, a kultúrtörténelemből, a mindenségből visszament a dohos műtermi levegőbe, ahonnan ifjúságában elindult és ott keresi újra az elveszett fonalat, ezekben az intim együttlétekben, amelyet egy súlyos asszonytesttel folytat, egy női háttal, nyakkal, amelyet a haj körülölel, két fáradt nagy kebellel, amelyet egy megbántott asszonyarc koronáz, egy váll, egy izom, egy közlési mód mellett időz órákat, heteket bizonyára. Visszanyúl odáig, ameddig nyúlni csak képes, a saját fáradt fiatalságáig, hogy elindítson valami súlyos, őszinte művészetet és bevallja, hogy csak a töredékeit képes hozni annak.

De ezt aztán hozza is, az intenzív átélésnek avval a maradéktalanságával, amelyre egyetlen kortársa sem képes. — Olyan mélységesen, annyi erővel tudja felfokozni ezeket a pueril fantáziátlanságban fogant primitív élményeket, amelybe saját magát belekényszeríti. Tényleg túl tudta lendíteni magát koron és időn, ami bizonyára legfőbb ambiciója. Mint a cinquecento művészeinek, azt a kornélküliségét sikerül elérnie, amely a fejlett férfikor sajátja, amikor — ha ugyan néhány pillanatra csak, de az állandóság és az öröklét jellegét viseli magán az ember.

A művészetnek ezt a férfikorát sikerült elérni Derain-nak. Töredékekben, apró *Staffelei*-képekben. Inkább azt bizonyitotta be, hogy az érzékenység ma is virágzani tud teljes pompájában, hogy az *Empfindlichkeit*-nak ez a foka örök és állandó, hogy itt él ma is a lehetősége mindennek, ha idegeinket nem is tudjuk vagy akarjuk kellőképpen összefogni.

Derain művészete a stíltörekvések alkonyát jelenti. Jelenti ezt önmagára nézve, de jelenti az egész nemzedék számára is, amelynek képviselője. Derain levonta a konzekvenciákat és átmentette az utódok számára mindazt, ami kell, hogy megmaradjon: azt a meleg, lüktető közelséget, amely embert emberhez fűz, a férfit az asszonyhoz és az eszprit a testiség kultuszához.

*

Feladatomnak ahhoz a pontjához értem, amely, — bevallom — nekem egészen különös gyönyörűséget okoz. Arról a művészről fogok szólani, aki tulajdonképpen nem tartozik szorosan véve a ma élő művészeihez, — hisz hosszú évek óta nincs az élők között. — De bár időben a multé, jelentőségben mai és időszerű, — az, immár több mint húsz esztendeje és azóta semmit sem veszített aktualitásából.

Rousseau munkásságának jelentőségét nem lehet az egzotikum, a véletlen korlátai mögé szorítani. Végzetesen fontos szerep jutott neki osztályrészül a ma művészetének kialakításában, nem csupán közvetlen lénye által, hanem, mint amaz új erőforrások képviselőjének, amelyből ez az új művészet táplálkozni látszik. Olyan erő kitörésével állunk itt szemben, amelyet sokáig elhanyagoltak, figyelembe nem vettek, — de amely kellett, hogy előbb-utóbb felszínre törjön és végzetes befolyást gyakoroljon a formameglátás kifejlődésére a maga pozitív, közvetlen erőivel.

Kétségtelen, hogy az ember és a művész a távolabbi múltban sokkal inkább egy úton haladtak, mint az az utolsó évtizedekben történt. A divergenciájuk nem újkeletű. Tulajdonképpen a realizmussal kezdődött, impresszionizmussal fokozódott, az utána következő újabb törekvések oly távolságba taszították őket egymástól, hogy ez a nyilt kettősség immár nem kendőzhető. Végleg és tragikusan megszűnik a művészet a polgári emberiség ízlésének és esztétikai törekvésének kifejezője lenni. Egyre absztraktabb; egyre elvontabb formák után tör, egyre idegenszerűbb, messzebb fekvő eszközökkel él, idegen, új régiókba emelkedik, valahová a felhők felé — az elefántcsonttoronyba — mindenesetre az emberi intellektusnak olyan mélyenfekvő rétegeihez nyúl, amelyet a normális ember érintetlenül őriz a lelke mélyén.

Az ember, a polgár, a nép — nevezzük, ahogy akarjuk — érzi a forma papjainak ezt az erőszakos eltávolodását. Szenved miatta. Hiányérzetek támadnak, amiket az élet margóján dolgozó akadémikusok csak kismértékben tudnak kielégíteni. — És végső szorultságában maga nyúl az ecsethez, hogy a benne élő, elmosódott, halovány ideálokat, amelyeket a művészek úgylátszik örök időkre megtagadtak, napvilágra hozza. Tétova, ügyetlen, iromba próbálkozások ezek, de mégis valahogy ott él mögöttük, ha nem is bennük, az, ami az egyszerű szemlélődés folyamán az emberekben a világról és azok dolgairól él. És kitermeli magából az embereknek ezt a festőjét, a festők festőjét: a *douanier* Rousseaut, mint valami modern Messiását a művészeteknek.

Nincsen ebben semmi túlzás. Gondoljunk egyidőben a legnagyobbak közül bárkire: egy Bonnardra, egy Picassóra, egy Renoir-ra is, ha tetszik: melyik az, amelyik a vizió teljességében, annak maradéktalan lerögzítésében és megvalósításában akár csak meg is közelítené Rousseaut? Hogy az övé amazokénál kisebb intellektuális teljesítmény, mit tesz az? Formái értékben és tartalomban nem igen emelkednek túl egy kezdő, ha nem egy abszolut dilettáns kísérletein: igaz. Színei ódonságukban és érzéketlen kopottságukban szintén minden szárnyalás nélkül valók: kétségtelen. De ki az, aki elérné — a kortársakra gondolok — viziójának hallatlan tisztaságát, látásának abszolut élességét és azt a virtuózitást, amellyel eszközei felett uralkodik? Hogy ehhez meghatóan meleg, naivan bölcs, szinte tündéri fantázia járul, — ezért különös hálával tartozunk a gondviselésnek, mivel megajándékozott általa bennünket ezzel a rendkívül megkapó művészjelenséggel, amely az iránta érzékeny lelkek részére annyi tiszta, őszinte gyönyörűségnek a forrása.

Rousseau vasárnapi festő. Tolstoji értelemben vett működvelő művész és osztályművész is egyúttal, kétségtelenül a nagyszakállú fantaszta elképzelése szerint való. Ha nem is a proletariátus, de a francia *petite-bourgeoisie* művésze. Formakulturájának primitívsége, gyermekesen nehézkes alakjai, az esetlen, suta mozdulatok, amelyeket ábrázol, a szűk szemszög — az egész leegyszerűsített, megszűkített és éppen

HÍREK

— Magyary racionalizálási kormánybiztos tárgyalásai Miskolcon. *Miskolcról* jelenti tudósítónk: Dr. *Magyary* Zoltán racionalizálási kormánybiztos *Miskolcon* járt és meglátogatta *Lukács* Béla főispánt, *Halmai* Béla polgármestert és *Borbiró* Ferencet, a minisztertanács által teljhatalommal megbízott pénzügyi ellenőrt. Különösen Borbiróval folytatott hosszas megbeszélést.

Magyary Zoltán

— Ellopták a mikroszkópot, mert azt hitték, hogy gépfegyver. *Kiskunhalasról* jelenti tudósítónk: Másfél évvel ezelőtt a kiskunhalasi vágóhíd laboratóriumába betörtek és bár a betörő *készpénzt* is zsákmányolhatott volna, *csupán a vágóhíd mikroszkópját vitte el,* amelyről nyilván azt hitte, hogy az valamilyen *újfajta gépfegyver*. A rendőrségi nyomozás a vágóhídi betörő után eredménytelen volt. Most azután jelentkezett *Brecska* Lajos kiskunhalasi fiatalember a rendőrségen és egy mikroszkópot adott át azzal, hogy azt az öreg szőlőkben levő *tanyáján a tyúkól padlásán találta.* A rendőrség megindította a nyomozást, hogy a gépfegyverré előléptetett mikroszkóp hogyan került a tyúkok közé.

— Tragikus körülmények között meghalt a szombathelyi ügyvédi kamara alelnöke. *Szombathelyről* jelenti tudósítónk: *Dr. Németh* Gyula szombathelyi ügyvéd, Vas vármegye tb. tiszti főügyésze, Szombathely város tb. tiszti ügyésze, az ügyvédi kamara alelnöke, tragikus körülmények között hirtelen elhunyt. A 72 éves ügyvéd tegnap reggel a törvényszék folyosóján megtántorodott, összeesett, s mielőtt orvost hívhattak volna hozzá, meghalt. Az orvosrendőri vizsgálat megállapította, hogy *szívszélhüdés ölte meg.* Az elhunyt ügyvéd hosszú évtizedek során igen jelentős szerepet vitt a város és vármegye közéletében. Szombaton temetik.

— Az Országos Bethlen Gábor Szövetség rendezi a csurgói református napokat. *Az Est* tegnapi számában hírt közöltünk arról, hogy az Országos Bethlen Gábor Kör »*református napokat*« tart Csurgón. Az Országos Bethlen Gábor Szövetségtől ma levelet kaptunk, hogy a csurgói református napokat nem a *Bethlen Gábor Kör, hanem a Tasnádi Nagy András államtitkár elnöklete alatt álló Országos Bethlen Gábor Szövetség rendezi.* Az *Országos Bethlen Gábor Szövetség:* a magyar protestánsok országos szövetsége, a *Bethlen Gábor Kör* pedig: a protestáns főiskolai hallgatók ifjúsági egyesülete.

Európa egyetlen tökéletes éter-menetrendje:
a MAGYARORSZÁG
SÁRGA RÁDIÓJA
Orarendben közli hosszú-, közép- és rövidhullámon a legrészletesebb műsorokat
Ára a
MAGYARORSZÁG
vasárnapi számával együtt 12 fillér

— Egy ostoba tréfa — két halállal. *Berlinből jelentik: A hallei rendőrfőnök rendeletet bocsátott ki, amely példásan szigorú büntetésekkel akar végetvetni annak, hogy fürdőzők tréfából segítségért kiáltozzanak. Akiről megállapítják, hogy ok nélkül kiabál segítségért, azt nyomban letartóztatják és egy hónapig terjedhető fogházzal büntetik. A rendelet kiadására az adott okot, hogy jókedvű fürdőzők ostoba tréfája miatt két ember fulladt a vízbe, mert a többiek azt hitték, hogy megint csak tréfáról van szó.*

— Lehetetlen repülőteret építeni az Északi Sark jegére. *Londonból* jelentik: Az orosz északsarki expedíció rádióállomásának a jelentéséből Angliában megállapították, hogy az a hatalmas jégtábla, amelyre *Schmidt* tanár vezetésével az orosz repülők leszálltak és amely akkor pontosan az Északi Sarkon volt, *ma már messze jár a pólustól.* A sarkvidéki áramlatok három hónap alatt több mint *ötszáz kilométerre sodorták* a jégtáblát Grönland irányába. Olyan erős az áramlat a sarkvidéken, hogy *naponkint öt kilométer utat tesz meg a jég,* úgyhogy semmiesetre sem valósítható meg az oroszoknak az az ambíciója, hogy az Északi Sarkon repülőteret létesítsenek az Oroszország és Amerika közötti légiforgalom lebonyolítására.

— Épül a világ legnagyobb temploma. A liverpooli Krisztus Király-székesegyház építésére eddig 221.175 fontot költöttek. *Ez a dóm lesz a világ legnagyobb temploma.*

— Egy biciklista gyárimunkás súlyos szerencsétlensége. Pestszenterzsébeten ma reggel súlyos szerencsétlenség történt. *Jurina* József gyárimunkás a reggeli órákban kerékpáron igyekezett munkahelyére. A *Horthy Miklós* út és a *Posta* ucca sarkán akart befordulni, nem vette észre, hogy egy lovaskocsi halad vele szemben; *teljes sebességgel belerohant a kocsiba, amelynek rúdja leütötte. Az összeütközéstől a lovak megvadultak és keresztültaposták a földön fekvő embert,* aki súlyos csonttöréseket és egyéb zúzódásokat szenvedett. A mentők a *Szent István*-kórházba szállították.

— Első számú idegenforgalmi attrakció lett az Ostende kávéház rajkóiból. A fővárosba özönlő idegenek, még a legelőkelőbbek is, elmulaszthatatlan programjuknak tartják a valóban művészi és misztikus zenei élvezet meghallgatását. Maharadsák, hercegek, előkelő diplomaták, filmfejedelmek egyformán elragadtatással nyilatkoznak róluk. Budapesti tartózkodásuk alatt estéről-estére csődálkozással hallgatták: Zogu király hugai, Badoglio hercegnő, Bolivia miniszterelnöke, Fox és Mayer filmfejedelmek, Jamilla Novotni, Renault, az autógyáros és a többi előkelőségek. Fejlődő idegenforgalmunk legbájosabb képe bontakozik ki naponta, amikor a túlzsúfolt kávéházban az idegenek tomboló tapsorkánnal adnak elragadtatásuknak kifejezést.

x Kékes Szálló, 1000 m, magaslati gyógyhely

x A kedvező időre való tekintettel a közönség óhajának tesz eleget a Pavillon Kertkabaré igazgatósága, hogy az új művészgárda élén folytatja vidám kacagó tarka estéit, mérsékelt helyárak mellett.

x Hajatmosni és utána moziba? Természetesen három percen belül gyönyörű a haja, ha egyszerűen beporozza Feketefejű száraz shampoonnal. Zsírtalanítja és azonnal portalanítja a hajat, anélkül, hogy a legcsekélyebb szürke réteget hagyná vissza. Tartóssá teszi a frizurát és könnyen fésülhetővé a hajat. A hetenkénti nedves mosásra Feketefejű Neoshampoont ajánljuk, esetleg annak »Szőkéknek« feliratú változatát.

x Az agy és a gerincvelő megbetegedéseinek kezelésénél a régbevált természetes »*Ferenc József*« keserűvíz — korán reggel egy pohárral bevéve — a tápcsatornát alaposan kitisztítja, a további bélműködést elősegíti, a gyomoremésztést megjavítja és fokozott anyagcserét eredményez. Az orvosok ajánlják.

— A HONSz köszönete Az Est-nek. Mélyen tisztelt Főszerkesztő Úr! A Főszerkesztő Úr vezetése és irányítása alatt álló lap hírszolgálatának tudható be részben, hogy a közelmult napokban lefolyt középeurópai »*Hadirokkant-találkozó*« impozáns keretek között folyhatott le és hogy az célját a legteljesebb mértékben el is érte.

Hálás kötelességet teljesítünk, amidőn Főszerkesztő Úrnak, valamint a bölcs irányítása alatt álló lap szerkesztőségi tagjainak a hadirokkantak, özvegyek és árvák összessége nevében őszinte, igaz köszönetünket nyilvánítjuk. Kérjük, hogy a vezetésünk alatt álló szövetséget és azon keresztül a hadirokkantak, özvegyek és árvák összességét pártfogó jóindulatában, illetve támogatásában továbbra is részesíteni méltóztassék. Fogadja Főszerkesztő Úr őszinte tiszteletünk nyilvánítását. Budapest, 1937 augusztus 28. *vitéz Árvátfalvi Nagy István orsz. elnök, m. kir. kormányfőtan., orszgy., képv., vitéz Székely Ferenc orsz. ügyv. főtitkár.*

— Egy idegenvezető furcsa megjegyzései modern magyar képekről. *(Panaszos levél.)* Mélyen tisztelt Főszerkesztő Uram! A következő tanulságos történetet vagyok bátor tudomására hozni:

Hosszabb külföldi tartózkodás után hazaérkezve az utam ma délelőtt a Szépművészeti Múzeumba vitt. Éppen a magyar gyűjtemény azon termében időztem, amelyben »új szerzemények« címen művészetünk néhány gyöngye van csokorba szedve, kezdve *Ferenczy* Károly csodálatos »*Lovasok az erdő mélyén*« című képétől, Rippl-Rónain, Csók Istvánon és Fényes Adolfon át Berényi, Bernáth, Szőnyi és Medveczky képeiig, amidőn egy 50—60 főből álló idegen csoport jött be egy magyar idegenvezető kalauzolása mellett. A hivatalos idegenvezető a következő szavakkal fordult, először német nyelven, a körülötte lévőkhöz: »Ebben a teremben a modern művészek képei láthatók. És most pedig bocsássanak meg hölgyeim és uraim, de ezekről a képekről nem tudok semmit mondani önöknek, mert *ezeket én magam sem értem*«. Ugyanezt a mondatot megismételte franciául és angolul, amely utóbbi nyelven még a következő épületes magyarázatot is hozzáfűzte, Ferenczy képére mutatva: »mert hát hölgyeim és uraim *én még életemben nem láttam zöld lovat*«.

Azt hiszem, nem kell hangsúlyoznom, hogy az ilyen esetek mennyit árthatnak *nemcsak a magyar idegenforgalom, de a magyar kultúra ügyének is.* Megdöbbentő, hogy ilyen eset egyszer is előfordulhatott. *Körmendi András.* festőművész.

— Orvosi hír. Dr. *Kaufmann* Aladár rend. főorvos visszaérkezett, újból rendel V., Szent István körút 10, délután ½4—½6. Telefon: 128—396.

Dr. *Fried* Frigyes v. egyetemi tanársegéd, fogorvos, szabadságáról visszatért és rendelését megkezdte. V., Dorottya ucca 3. Telefon: 18—17—23.

Dr. *Mándoki* László kórházi főorvos szabadságáról visszaérkezett.

Dr. *Breuer* Erzsébet bőrgyógyász-kozmetikus szabadságáról megérkezett, rendelését megkezdte. IV., Károly körút 10. Telefon: 185—019.

— Meghalt vitéz Szakváry Emil nyugalmazott tábornok. Két nappal ezelőtt vitéz *Szakváry* Emil nyugalmazott tábornok kezelőorvosától való távozása közben agyvérzést kapott. A kilences számú helyőrségi kórházba szállították, ahol mára virradó éjszaka *meghalt.* 72 esztendős volt. Apja volt ifj. vitéz *Szakváry* Emil miniszteri tanácsosnak, aki néhai *Gömbös* Gyula miniszterelnök mellett mint személyi titkár teljesített szolgálatot.

A MAGYAR NEMZETI NYOMTATVÁNY-KIÁLLÍTÁSRA
lapunk előfizetői és olvasói 1.— pengő helyett 50 fillérért válthatják meg belépőjegyüket kiadóhivatali üzlethelyiségünkben

— Felemelték Szombathely pótadóját, csökkentették a tisztviselők mellékilletményeit. *Szombathelyről* jelenti tudósítónk: A városhoz a napokban érkezett meg a belügyminiszter rendelete, amely *a város pótadóját a képviselőtestület által megállapított 59%-ról 67%-ra emelte fel.* A belügyminiszteri rendelet súlyos megállapításokat tartalmaz: leszögezi, hogy a város pénzügyi helyzete rendkívül súlyos, ugyanakkor felhívja az alispánt, hogy utasítsa a város képviselőtestületét *Szombathely rengeteg kintlevőségének eredményesebb behajtására* és a város háztartásának egyensúlyban tartására. Ugyanakkor a belügyminiszteri leirat *30%-kal leszállítja a város tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak mellékilletményeit.* Ezenkívül a leirat a város költségvetésén még számos módosítást eszközölt. Szombathelyen a belügyminiszter rendelkezései, különösen a tisztviselői fizetésleszállítások, nagy konsternációt keltettek.

— Tragikus csókolózás. *Newyorkból* jelentik: Egy gazdag úr, William *Cusick* estélyt adott Newyork közelében lévő nyaralójában. Nagyszerű hangulat uralkodott, amikor a 33 éves bankár elkezdte a feleségét keresni. Amikor a házban sehol sem találta, kiment a kertbe. A fiatal asszonyt ott sem találta sehol, azonban egyszerre csak döbbenten látta, hogy a kerítésen túl *egy autóban a felesége az egyik vendéggel csókolózik.* Cusick fejét elöntötte a vér, előrántotta a revolverét és a kocsi irányába lőtt. *A golyó az asszonyt találta,* akit a mentők kórházba szállítottak. Férje a szomszédos fogházban kétségbeesetten értesült arról, hogy az asszony állapota nagyon súlyos és sürgős vérátömlesztésre van szükség. Nyomban jelentkezett, hogy *hajlandó a vérátömlesztéshez a saját vérét adni.* Ajánlatát elfogadták és így a merénylő vérével próbálják megmenteni az életnek az áldozatot.

— Az arcbőr nyitott pórusait, az orr fényességét tartósan korrigálja az orvosi utasítással ellátott Dr. med. László V.-féle: Rázókeverék. Egyedárusítás Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— Gyászrovat. Özv. *Goldstein* Mórné 88 éves korában Kisvárdán elhúnyt. Az elhúnytban *Gábor* Andor gyógyszerészigazgató édesanyját gyászolja.

— Negyednapja eltünt egy öregúr. *Forgács* Jenő kereskedő, aki a *Rózsa* ucca 80. számú házban lakik, bejelentette a főkapitányságon, hogy apósa, *Fürst* Mór 88 éves nyugdíjas tisztviselő, *augusztus 31-én eltávozott hazulról,* lement az uccára sétálni és azóta *nyoma veszett.* Az eltünt öregurat keresi a rendőrség.

Ma mutatkozik be:
Zarah Leander
Európa új filmcsillaga.
Premier!
Egy káprázatos színházi este 200 izgalmas perce. Rendezte
BOLVÁRY GÉZA
DÉCSI 10 óra
KAMARA 9 óra
ATRIUM ½10 óra

SPORT

A hátam mögött ne rosszalkodjék

A futballbírótestület figyelmeztette a játékvezetőket, hogy a jövőben fokozottabban figyeljék a nyugtalanul viselkedő játékosokat, *»nehogy az állandó botrányok újból megismétlődjenek«*. Utasították tehát a futballbírákat, hogy figyelmeztessék a futballistákat arra, *hogy nem szabad verekedni és fegyelmezetlenül viselkedni.* Akik pedig a jövőben a figyelmeztetés ellenére tovább *»rendetlenkednek«*, azok ellen szigorúan kell eljárni. *Helyes.* Csak nem értjük a kivitelt. Hogy lehet valakit előre figyelmeztetni, hogy ne verekedjen. Talán így: *Hallja kérem, ne hogy eszébe jusson a hátam mögött rosszalkodni!* Ha mégis verekszik, akkor baj lesz. Így, véleményünk szerint, nem lehet megfékezni a botrányokozókat.

Fabinyi pénzügyminiszternek a Balatoni Sporthéten adják át a füredi díszpolgári oklevelet

— *Az Est tudósítójától* —

Siófokon, Balatonfüreden, Balatonalmádiban és Balatonföldváron nagy előkészületek történtek a Balatoni Sporthét megnyitásával kapcsolatban. Balatonfüreden szeptember 8-án délelőtt 11 órakor *Darányi* Kálmán miniszterelnök, *Hóman* Bálint kultuszminiszter és *Fabinyi* pénzügyminiszter nyitja meg a sporthetet. Ugyanekkor lesz dr. *Fabinyi* Tihamér Balatonfüred községi díszpolgárrá való avatása. Balatonföldváron *Albrecht* királyi herceg nyitja meg a sporthetet, a megnyitó beszédet dr. *Tormay* Géza államtitkár tartja. Siófokon *Jékey* Ferenc veszprémi főispán nyitja meg a sporthetet.

Gróf Teleki Sándor után lemond a Tornász-szövetség tisztikara

— *Az Est tudósítójától* —

Hiába, nincs nyugalom a tornászoknál. Harcokról, szervezkedésekről, versenyző-elkedvetlenedésekről hallott a sportvilág. *Legutóbb gróf Teleki Sándor »Az Est«-ben jelentette be, hogy az egyéni érdekeket szolgáló hatalmi törekvések miatt elkedvetlenedett és lemond az elnökségről.* Amíg gróf *Teleki* nem törődött a békétlenkedőkkel, jöttek a szegény versenyzők és a *»kis tornakirályok«*, egyik puccsba akarta belevinni, a másik állástalan tanítólányát protezsálta. *A kitünő elnök mindent megigért, a puccsot azonban leszerelte.* A sok áltornavezértől azonban nem volt egy nyugodt perce és ezért búcsút mondott a Tornászszövetségnek.

Most arról értesülünk, hogy újabb fordulathoz érkezett a tornászháború. Holly Jenő ezredes, a napokban felkeresi a kultuszminisztériumban vitéz Tárczay-Felicides Román miniszteri tanácsost és bejelenti, hogy a Tornászszövetség tisztikara nem nyugszik bele gróf Teleki Sándor távozásába és ezért bejelenti lemondását.

Egyben rendkívüli közgyűlést hívnak össze, amely közgyülésen új választással akarják eldönteni, *hogy ki legyen az úr a Tornászszövetségben, azok, akik elkedvetlenítették gróf Teleki Sándort és társait vagy azok, akik a magyar tornasportot sok győzelemhez és diadalhoz segítették?*

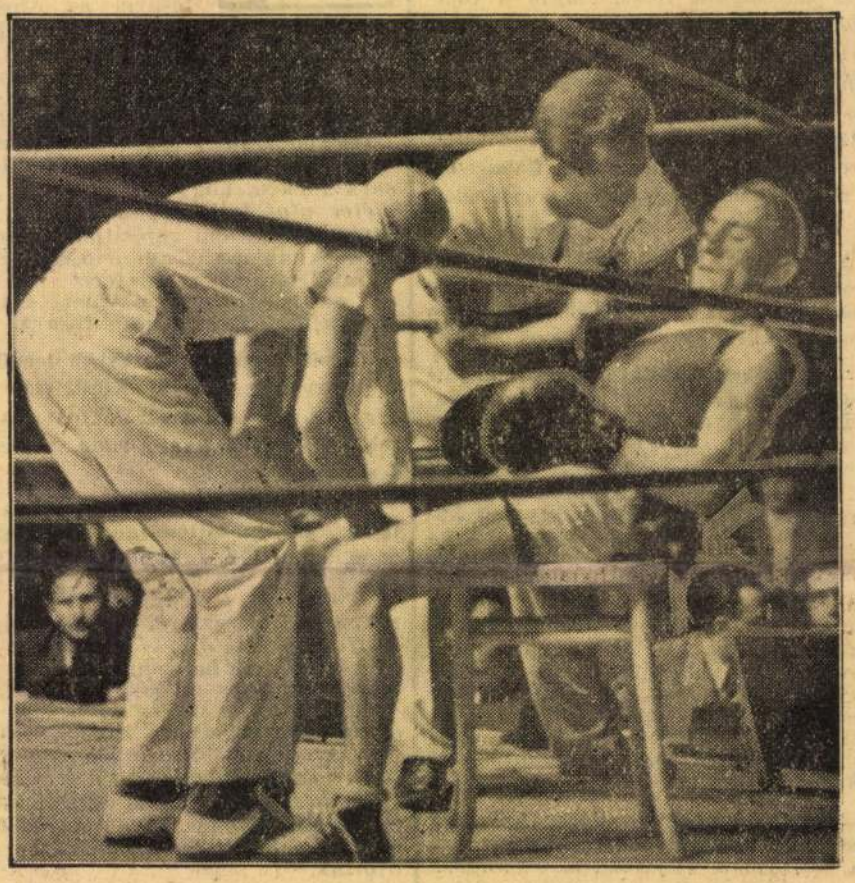

ÉRDEKES JELENET A SZERDAI NAGY BOKSZ-MÉRKŐZÉSRŐL: A KIMERÜLT ÉNEKES II-T, AKI VILÁGBAJNOK NÉMET ELLENFELÉT LEGYŐZTE, A SZÜNETBEN LEGYEZIK, DÖRZSÖLIK

A FERENCVÁROS nem száll „táborba" a KK-döntő előtt

Magda játszik vasárnap a Kispest ellen

— *Az Est tudósítójától* —

Másfél hónapja már annak, hogy a *Ferencváros* hősi küzdelemben kiverekedte az *Austria* ellen a *KK-döntőbe jutást.* Akkor a döntő elmaradt, ami pillanatnyi előnyt jelentett a római Laziónak, a *Ferencváros* olasz ellenfelének. Sokan féltek attól, hogy a halasztás folytán a sportközönség érdeklődése csökkenni fog, elfelejti az Austria elleni szép játékot.

Meg kell állapítani, hogy ez az aggodalom alaptalan volt, mert már most, másfél héttel a meccs napja, szeptember 12 előtt, sietnek sokan lefoglalni helyeiket a KK-döntőre. A *Ferencváros* vezetősége is korán megteszi az előkészületeket, szombaton már megkezdi a jegyek árusítását. Maga a pálya pihen egészen a nagy meccsig, úgyhogy bizonyosan kifogástalan állapotban lesz.

Jó kabala volt, hogy a *Ferencváros* eddig minden *KK* meccse előtt eltünt, »táborba szállt«. Értesülésünk szerint azonban most *a Ferencváros szakit ezzel a rendszerrel.*

— Nyáron, a nagy meleg miatt volt sok előnye a táborbaszállásnak, — mondotta nekünk vitéz *Kemenessy* igazgató — de most szeptemberben már nincs olyan meleg, hogy fel kellene adni azt az előnyt, hogy minden játékos otthonában, megszokott környezetében töltse a meccs előtti napokat és éjszakákat.

A *csapatösszeállítás* a *KK*-ra a vasárnapi *Kispest* meccsen dől el, ahol *kipróbálják Magdát a jobbfedezet helyén. Ha beválik, ő marad jobbfedezet a Lazio ellen is.*

Toldit a Kispest ellen semmiesetre sem játszatja a Ferencváros, neki frissen kell maradnia a jövő hétre. Pénteken azonban már *tréningbe kezd,* egyelőre nagyon óvatosan, kondicióját javító gyakorlatokkal.

Fényes Fővárosi Nagy Cirkusz

A nemzetközi szabadstílusú birkózóverseny szeptember 3-i, péntek esti párosítása:

1. Jan Navrocky—Pierlot Charles
2. Regis Siki—Orlando Stefano
3. Bob Gregory—Hirsch Lajos
4. Jose Almeida—Németh Sándor
5. Al Hamilton—Károlyi László

A mérkőzések 8.15 órakor kezdődnek.

Jegyek elővételben **Az Est** kiadóhivatalában kaphatók

A csalódott Coubertin báró meghalt

— *Az Est tudósítójától* —

A modern olimpiai játékok megteremtője, báró Coubertin Péter csütörtök délután Lagrengeben 75 esztendős korában meghalt.

Ez a haláleset gyászba borítja a sportvilágot. A nagy sportvezér 1892 november 25-én a párizsi Sorbonne dísztermében tartotta előadását az új olimpiászok megrendezéséről.

— *Életre kell hívni az 1600 év óta szünetelő olimpiai játékokat, mert a világ fiataljai itt tanulják majd meg, hogy kell békés sportversenyeken*

a nemzeteket az örök béke gondolatába állítani.

Ma már a tizenkettedik tokiói olimpiász felé tekint a világ sportoló társadalma és báró *Coubertin* eszméje még mindig nem győzedelmeskedett.

Coubertin báró megérte a modern olimpiászok feltámasztását, de csalódva mondotta egyszer, hogy *az alapgondolta — belátja — sohasem valósulhat meg.*

Cegléd sikere

A magyar-német bokszmérkőzésen Nagy legyőzte a nehézsúlyú világbajnokot, Rungét és ezzel 8:8 arányban döntetlenül végződött a mérkőzés. A meccs után tapsvihar és éljenzés köszöntötte Nagyot, akit öltözője ajtajában Zsengellér, az Ujpest középcsatára ölelgetett.

Kevesen tudják, hogy az Ujpest futballmérkőzésein viszont Nagy ül közel a pályához s ő az, aki elsőszámú tagja a nem kistaglétszámú »Zsengellér-klub«-nak, ahogyan az ujpesti center híveit nevezik.

Mi az, ami a két különböző klubhoz tartozó és egymástól távoleső sportot művelő fiút összehozza egymás mérkőzésein?

Az, hogy mind a két fiú ceglédi születésű. Mind a ketten az alföldi városban kezdték sportkarrierjüket és most a fővárosban is kötelességüknek tartják egymást támogatni.

Körmendi András : Női akt

MFI. Petrás felv.

MAGYAR MŰVÉSZET
1937

Perlrott-Csaba Vilmos : Fésülködők MFI. Petrás felv.

golt kisméretű akvarell-tájképek festésében élte ki magát. Innen — a kis méret, a részletező, de szubjektív érzésekkel telített előadási mód útjáról tért át a nagyméretű kompozíciókra. Ezekben tónusbeli finomságokra törekszik és ennek kiélésében kárpótolja magát a részletezés feladásáért. Az előző képek rajzbeli finomságát itt a színek egységbekomponálása helyettesíti, ugyanazzal a mély, de egyvonalú lírai látással. Megemlítjük még *Mikola* András *Erdei tisztását*, *Kövér* Gyula *Tájképét*, *Edvi Illés* Aladár *Delelő ökrök* és *Borulás*, *Nadler* Róbert *Nyomok a hóban*, *Szlányi* Lajos *Margithíd* és *Svájci házak*, *Kukán* Géza *Vájár*, *Komáromi Kacz* Endre *Dilemma*, *Mendlik* Oszkár *Esthangulat a Földközi-tengeren*, *Zádor* István *Fekete kesztyűs nő*, *Juszkó* Béla *Ősz*, *Burghardt* Rezső *Napos táj*, *Márton* Ferenc *Lauranai udvar*, *Krusnyák* Károly *Munkában* és *Borszéky* Frigyes *Vízimalom* című műveit, amelyek valamennyien a hagyományok tiszteletén alapuló felfogásban, de egyúttal eleven szellemben biztosítják művészi életünknek mérsékletét.

Művészetünk eleven ereje, fejlődésének főbiztosítéka a középen álló lehiggadt, sokszínű változáson átment, de törekvéseit ma már tisztán látó festők, szobrászok nagy csoportja. Ezek általában két főirányra oszlanak. Egyre világosabban bontakozik ki az egyik oldalnak lírainak mondható, az önmagáért való festői feladatokban tobzódó szárnya és a másik, epikus igazodású oldal, amelynél a tárgy által meghatározott kompozíció egyre fontosabb és fontosabb szerepet vállalva, a festői feladatokat annak szolgálatára kényszeríti. Természetesen,

Körmendi András

Körmendi András: Nosztalgia. 1937

Magyar Művészet

1938. 183. l.

Körmendi András
Ünnep 1936. III. 9. 07. 415. l.

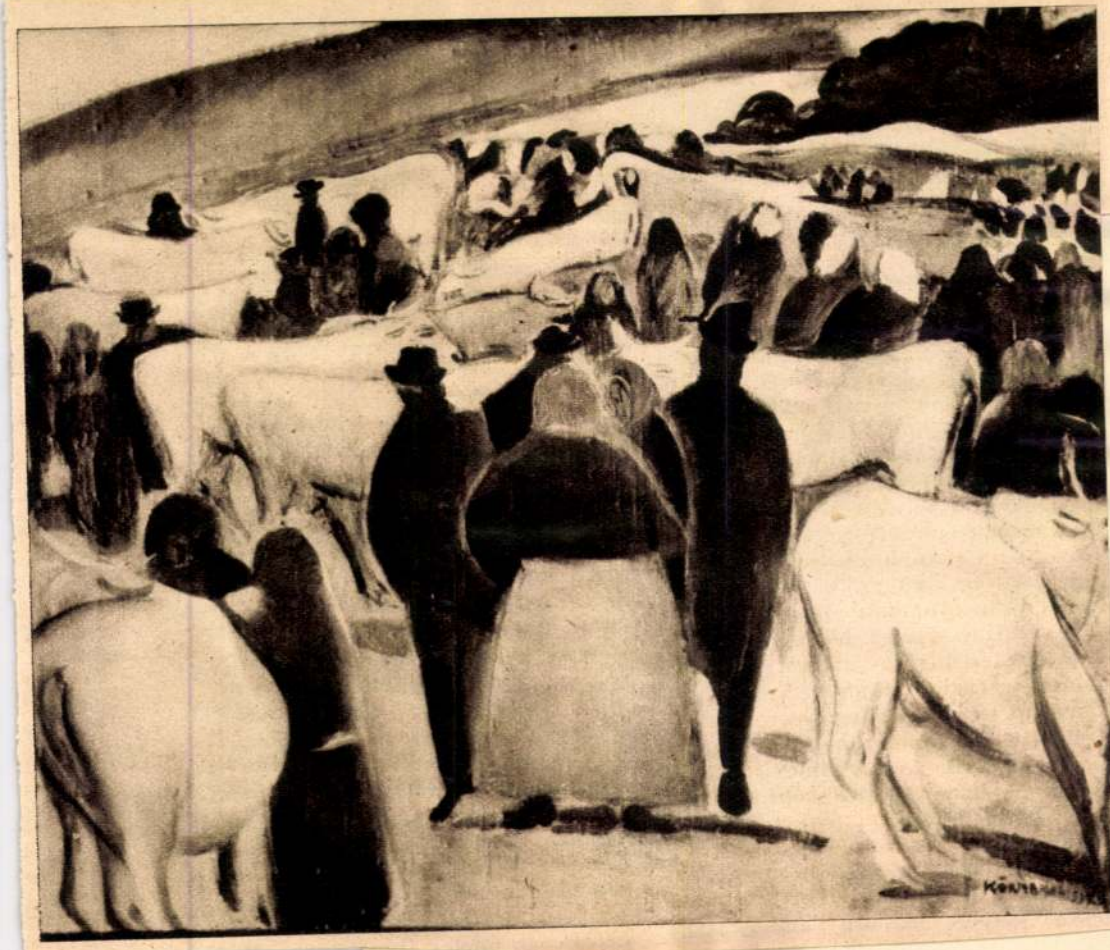

415
Körmendi András: Marhavásár

volt s ha vala-
égre valami fel-
e holtbizonyos-
y a darab kerül
ól, vagy a szín-
... Előfordult
epet kapott egy
lanult, napokon
án — egyszerre
szerepet, hogy
észnőnek, mert
laki tehetséges,
se kiskutya ...
ött az sem lett
p összeroppant
fiatal színész-
yebb fából fa-
lről kezdte ...
gal, türelmesen.
ujságokban az
: *Sulyok Máriát*
a Vigszinház...
főszerepet is
elsőt, amelyet
ost már boldo-
házban, a Víg-
ázában. Jean

Körmendi András

Fränkel vir. kiáll.
1936. szept.

KÖRMENDI ANDRÁS

38. Templom-tér ..... 150 „
39. Tájkép ..... 150 „

EGRY JÓZSEF FESTŐMŰVÉSZ GYÜJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

Körmendi András

festő

Párist járt, fiatal festő, első önálló magyarországi kiállítása a tatai Esterházy-szálló díszterme-ben. Kívalóbb, képei Sárgarnhás ná és Nő igazgyönggyel.

irod

(e. z.) Pesti kis notesz. A Reggel. 1933. szept. 25.

U. 2371

NEMZETI DIVAT

Irta: SZÁSZ ZOLTÁN

Minden rokoszenvre érdemes az a mozgalom, mely nemzeti jelleget igyekszik belevinni a női divatba s valószínűnek is tartom, hogy az a divatrevű, mely nemrég lepergett, sok ilyen természetű hasznos szuggesztióval szolgalt hölgyeinknek. Hogy azonban ebből holmi nemzeti divat vagy pláne szembeszökően magyaros öltözködés fejlődjék ki s váljék általánosan uralkodóvá, ezt alig hiszem. Más az útja-módja a nemzeti divat keletkezésének, már amennyiben ma ilyesmi keletkezik.

A női divat nagy vonalaiban nemzetközi s előreláthatólag az is marad. Azok az általános célszerűségi és egészségügyi elemek, melyek benne jelentkeznek, minden civilizált nemzetnél ugyanazok. Mikor a régi páncélszerű, merev fűzőt a nők levetették s áttértek arra a simulékonyabb és bonyolultabb pánt- és szalagrendszerre, melyet ma viselnek, sehol sem húzódoztak ellene nemzeti alapon; legfeljebb ha a műveltségben hátramaradottabb nemzetek női később fogadták el ezt az újítást. Ugyanígy volt ez a rövid haj elterjedésekor. A célszerűség nemzetközi. Vannak azután ruhatípusok, szabási formák, színek, díszek, piperék, amelyek már az öltözködésnek szorosan divatelemei; ezek nem célszerűségük folytán terjednek el, hanem az utánzás útján. Tisztesség nem esik szólván — a női divat a legnagyobbméretű majmolás, amit az emberiség produkál. A Párizsból, legújabban pedig már Hollywoodból is világgá áramló divatosságokat a földgömb minden úgynevezett civilizált táján a nők majdnem gondolkodás nélkül vállalják és magukra öltik. A kritikanélküli utánzásban csak a gyermekek tesznek túl a nőkön.

*

Majdnem gondolkodás nélkül... Ez a majdnem fontos. A nagy utánzási járványba ugyanis mégis beleszól a nők egyéni ízlése, már akinél ilyesmi van s ennek hatásaként keletkeznek a nemzetközi divat nemzeti változatai. Néhány évvel ezelőtt egy nyáron Skandináviából leutaztam Németországon és Svájcon át Olaszországba. Nemcsak az éghajlati viszonyok, de a nemzeti és rásszbeli változatosságok széles skáláján haladtam végig. Ezidőtájt a divatszín valami halványsárga volt; a nők mint óriási, függőleges tartású kanárik szálldostak és suhantak az uccákon és sétányokon tova. Természetesen ott, ahol! Mert például Svédországban és Dániában éppen csak észrevettem, hogy ez a divatszín. Németországban, különösen délen, már több volt az ilyen kanári, Olaszországban pedig nyüzsögtek. Amilyen mértékben szaporodtak a sötéthajú és barnás arcszínű nők, olyan mértékben szaporodtak a sárga toalettek. Olaszországban azt lehetett hinni, hogy ez az olaszok nemzeti színe. Szigorúan véve a nemzeti szó jelentőségét, nem volt ez, mert bizony azok a szintén kétségtelenül olasz nők, akik szőkék voltak, ritkán viselték, de mivel a barnák túlnyomó számban voltak s nagyon felkapták, az egész lakosságon elömlött ez a sárgaság. A barna nők azon az alapon viselték, hogy az ő barnaságukhoz jól illik. Általában, ahol sötét jellegű nők bőven voltak, ami azonban nem egy nemzetijelleg, hanem rásszjelleg, mindenütt kedvelt szín volt ez a sárga.

*

Az északi népek, főleg a körükben élő északi rásszu egyének, előszeretettel viseltetnek a hideg színek, a kék és zöld iránt, a déli népek a meleg színek, a vörös, a narancssárga és a sárga iránt. A cigányok pont ennek a három színnek halmozását kedvelik. Az angol fiatal nők rengeteg világoskék és világoszöld szövetet fogyasztanak még akkor is, ha ezek nem divatszínek. De a fehér színt is kedvelik az északi népek női. Öregedő angol nőknek mániája a hófehér ruha viselése. A déli nők viszont a fekete ruhát kedvelik.

De az ékszerek, a díszek kiválasztásában is megnyilatkozik az egyéni ízlés s ez alkotó elemévé válik az öltözködés nemzeti jellegének. Egy párizsi ékszerész egyszer elém rakott ékszereket s ezeken demonstrálta, hogy a különböző nemzetiségű nők melyiket s miért viselik előszeretettel. A kalapviselés kérdésében is érvényesül az egyéni ízlés, melynek különben a rásszjelleg a sugalmazója. A barnahajú nő — különben hasonló feltételek mellett! — gyakrabban jár kalap nélkül, mint a szőke. Ez összefügg azzal, hogy a barna haj rendesen erőteljesebb, összeállóbb, mint a szőke s hatásosabban is mintázza a fej körvonalait. Mivel pedig délen több a barna nő, mint északon, a kalapnélküli járás — mindig hasonló feltételek mellett — délen gyakoribb jelenség.

Temérdek ilyen mozzanatból rakódik össze aztán az, amit női divat nemzeti változatainak lehet nevezni. Ehhez járulhatnak olyan néprajzi vagy másféle lokális díszek, ékítmények, amelyek szintén nemzetinek nevezhető árnyalatokkal gazdagítják a nemzetközi sablónt. Az ilyenek viselését megkedveltetni a nőkkel nagyon jogos törekvés, túl sokat remélni persze ettől nem szabad. A nemzeti divat csupán azt jeleneti, hogy a nemzetközi divatnak kifejlődnek nemzeti változatai. Olyan mértékű eltérésekről, amilyen a nemzeti nyelvek közt fennáll, itt szó se lehet s nem is valószínű, hogy a jövőben ilyenfokú különbségek keletkezzenek.

Antal államtitkár Drózdy Győző kerületében

Antal István igazságügyi államtitkár *Drózdy* Győző országgyűlési képviselő társaságában meglátogatta a kiskomáromi kerület több községét.

Kimerültség

fokozott ingerlékenység lesz úrrá az ember felett, ha nem gondoskodik idegeinek megfelelő táplálásáról.

vitamin

és az idegsejteket tápláló életanyagok szükségesek ahhoz, hogy az idegek épek, nyugodtak legyenek. Munkaerőnket óvjuk, ha reggelire és uzsonnára 1—2 csésze

OVOMALTINE-t

fogyasztunk. Ez a vitaminok és táperő gazdag tárháza.

Idegrendszere megerősödik, vére szaporodik, közérzete javul az Ovomaltine rendszeres használatával.

Ara a doboz nagysága szerint: P 1.25, P 2.50, P 4.50.

Akkor kezdődött a baj, mikor tanulni kezdtem ...

Beszélgetés Krisztinkával, a budapesti népművelési bizottság új felfedezettjével

(Saját tudósítónktól.) Öt évvel ezelőtt háromszáz taggal alakult meg a Népművelési Bizottság. Ma 15.000 ember tartozik kötelékébe, számtalan utazást, kultúrakciót rendezett már, de legérdekesebb intézményeinek egyike kétségkívül *a háztartási alkalmazottak számára rendezett továbbképző tanfolyam*, amelynek az idén már 600 növendéke volt. Különös, meglehetősen megmunkálatlan talaj a pesti háztartási alkalmazottak lelkivilága, melyből gyakran egészen váratlan anyagokat, esetleg kincseket hoz felszínre a kutató kéz. Ilyen érdekes lelet a kis, tizenkilencéves Hegyi Krisztinka is, akit a tölgyfauccai művelődési telepen beszéd- és értelemgyakorlati órán fedezett fel a tanfolyamvezető tanító.

— A gyermekkoráról meséltettem mindenkit sorra — mondja a tanító úr — *Novágh* népművelési bizottsági igazgató irodájában, ahová elmentünk, hogy a kis őstehetséggel megismerkedjünk.

— Mindenki mesélt valamit, de senki sem olyan érdekesen és olyan irodalmi stílusban, mint ez a kisleány. Végül is azt mondtam neki: írja le mindazt, amit el akar mondani, így, ilyen egyszerűen, ahogy hozzáfogott. És megtörtént a csoda. A kisleány meséje nem szürkült el gyakorlatlan tolla alatt. Frissen, üdén és szinte irodalmi tökéletességgel ömlött a kedves, egyszerű történet egy kis parasztleányról, akivel mindig azért van baj otthon, mert túlságosan szeret fürdeni és e célból néha ruhástól ugrik a jéghideg patakba...

— És most tulajdonképpen mik a céljai Krisztinkának? — kérdezzük, miután figyelmesen végigolvastuk azt a három vastag iskolásfüzetet, amelyet a dolgozatai megtöltenek és melyekben határozottan akad az olvasókönyvízű mondatok közt néhány aranyos, finom és őszinte megfigyelés, amiben igazi faiusi levegő van, akácillat és fehérfalú templom.

— Tovább szeretnék tanulni, — mondja Krisztinka, aki idáig zavart-mereven ült a székén és nyilván nagyon rosszul érezte magát a kíváncsi szemek kereszttüzében. De a hangja határozott és öntudatos.

— Mindig éreztem, hogy bennem valami különös dolog van... valami, ami elhív a falumból, — mondja sajátságosan magas, ünnepi hangon, kicsit mint Jeanne d'Arc az első felvonásban.

— Eljöttem otthonról, szolgálni. Jó helyem volt Budán; csak akkor kezdődött a baj, amikor beiratkoztam a tanfolyamra, és elkezdtem tanulni, meg írni éjszakánként. Pedig azért elvégeztem a dolgom rendesen. Főztem, stoppoltam, mosogattam... Csak hát a nagyságának nem tetszett az, hogy írok.

— Mégis, mikor kezdte érezni ezt a különös vágyat, otthon?

— Nem tudom — von vállat Krisztinka. — Talán, mikor tavaly lennjártak a pesti gyárból filmezni, a szomszéd uraságéknál, *Pázmánd* mellett, ahová én való vagyok. És akkor egyszer bejött a Lázár Mária művésznő, meg két másik művész úr a faluba sétálni. Megláttak az udvaron, vizet kértek tőlem és hívtak, hogy jöjjek én is a többi lánnyal az aratási képbe filmezni. Azt mondták, szép vagyok — nevet Krisztinka kedvesen, de nem süti le a szemét.

— Csak nem akar filmezni? — kérdezzük ijedten Krisztinkától.

Krisztinka azt mondja, hogy nem akar. Dehogyis akar ő komédiázni. Valamit azért szeretne. Hogy mit, azt nem tudja pontosan. Egyelőre tanulni.

Ha volna valaki, aki odavenné őt; valami jószívű hölgy... dolgozna ő szívesen. Csak tanulhasson este. Olvashasson is, mert amióta belekóstolt életében először most »a« könyvbe, egy Gárdonyi regénybe, azóta nem tud az olvasánál szebbet elképzelni. És: írhasson is. Mert az is gyönyörű dolog!

Krisztinka egyelőre a Szociális Missziós Nővérek városmajori otthonában van.

Szőke, 19 éves, vasárnap otthonülő, dolgos kislány. Mindenhez ért. Tud varrni, főzni, mosogatni. Egy hibája van csak: szeret olvasni és írni.

Igazán nem olyan nagy hiba. F. Á.

— **Kenéz Béla** vasárnap a szolnoki gazdák 600 személyes vacsoráján ismertette a Darányi-kormány munkatervét és rámutatott a hadsereg fejlesztésének nagy fontosságára.

30 év óta

bírja a Darmol sok millió ember bizalmát. Ez a legjobban bizonyítja, hogy a Darmol milyen jól bevált és kitünő hashajtó. Székrekedés ellen a jó és kedvelt hashajtószer. DARMOL

Az okos nő

nem szenved, a nem muszáj! Algocratine-t vesz be gyengélkedéskor fájdalmai ellen. 1, 3 és 8 ostyás dobozok minden gyógytárban.

A. B. C. tag

Eredeti amerikai patentgumi

fogyasztófűző újdonság

Azonnal látható eredmény! Felvilágosítás és bemutatás díjtalan

+KELETI J. 60

IV., Petőfi Sándor ucca 17. (Főposta melletti) Telefon: 188-013.

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Hétfőn végre bemutatkozott az új francia kormány. Négy miniszterrel kevesebb van, mint eddig, ez azonban nem jelenti azt, hogy ne akadt volna Párizsban még négy miniszterjelölt.

Fehér könyv jelenik meg az olasz-angol tárgyalásokról. Mint már a könyv szine is jelenti, a béke jegyében.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Cseh és Korányi, a két híres válogatott játékos a meccs után összeverekedett.« »Bizonyára a futball után egy kis kecseszkecsken-tréninget is akartak tartani.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon hittük volna, hogy a tűzifakormánybiztosnak már április közepén is dolga lesz a hideg miatt?«

A nap hőse: a hó, amely ismét megjelent a hegyekben. Aki télen elfelejtett volna síelni, most pótolhatja.

Árterkép mutatja meg a közszükségleti cikkek árait. Remélhetőleg ezen a térképen rögziteni fogják az áremelkedés határait.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? Két év alatt emelkedett a megélhetési index.« »No ezt még kibirjuk! Elvégre a megélhetési index nem közszükségleti cikk.«

Mindenben első a Pesti Napló

— **Vas megye és Nagykőrös üdvözli a kormányzót.** Vas megye törvényhatósági bizottsága *Jánossy* Gábor indítványára elhatározta, hogy *rendületlen hűségéről biztosítja és alattvalói hűséggel üdvözli Horthy Miklós kormányzót* április 3-án elhangzott történelmi jelentőségű rádiószózatáért. — *Nagykőrös* közgyűlésén nagy lelkesedéssel ünnepelték a kormányzót, a város *hódoló táviratot* küldött a kabinetirodának.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a szegedi Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola igazgatótanácsának elnökéül az 1938—39. tanévtől kezdődő öt év tartamára dr. *Huszti* József egyetemi ny. r. tanárt nevezte ki.

— **Rátz Kálmán országgyűlési képviselő** meglátogatta Olaszliszka, Vámosújfalu és Tolcsva községeket, Komlóska községben beszámoló gyűlést tartott. Ez az erdős hegyvidéki, világtól elzárt falu rendkívül súlyos szociális helyzetben van. Népe bizalommal tárta fel helyzetét a képviselő előtt, aki megígérte, hogy statisztikai adatokkal és fényképekkel felszerelt helyszini leírásban *sürgős segítséget, munkaalkalmat, kereseti lehetőségeket kér illetékes helyen a községnek.* Másnap Erdőhorvátiban mondott *Rátz* Kálmán beszámoló beszédet. Mindenütt meleg ünneplésben részesítették, a kerület népe bizalmáról biztositotta.

— **Kormányzói elismerés.** A kormányzó megengedte, hogy *Haller* János győrszabadhegyi római katolikus plébánosnak a honvédség tagjainak lelki gondozása érdekében több mint egy évtizeden át teljesített önzetlen szolgálataiért elismerését tudtul adják.

— **Beiktatták Bruckner dékánt, a miskolci evangélikus egyház új felügyelőjét.** *Miskolcról* jelentik: Nagyszabású közgyűlésen iktatták be a miskolci evangélikus egyház új felügyelőjét, dr. *Bruckner* Győző jogakadémiai dékánt. A közgyűlésen, amelyen *Lichtenstein* László volt főispán, országgyűlési képviselő és *Duszik* Lajos espereslelkész elnököltek, megjelentek többek között *Farkas* István református püspök, *Ludwig* György titkos tanácsos, gyalogsági tábornok. Vitéz *Görgey* László egyházkerületi felügyelő üdvözölte az új egyházközségi felügyelőt, majd a hivatalos eskü letétele után *Duszik* Lajos köszöntötte. Bruckner Győző székfoglaló beszédében kijelentette, hogy *működésének alapja a felebaráti szeretet* és ezen az alapon kíván a többi keresztyén egyházzal és a hatóságokkal együttműködni.

HÚSVÉTKOR Parád
tartózkodjunk néhány napig a korszerűen ujjáépített gyógyfürdőben
és foglaljunk a nyári hónapokra szobát. A húsvéti szobákat ajánlatos előre lefoglalni

— **Romániában szigorúan ellenőrzik a nemzetközi vonatok utasait.** *Bukarestből* jelentik: A pénzügyminiszter rendeletet adott ki, amelyben utasította az illetékes közegeket, hogy a jövőben *szigorúbb formában hajtsák végre a nemzetközi vonatok utasainak ellenőrzését.* Különösen szigorú vámhatósági ellenőrzésnek vetik alá *a hálókocsitársaság alkalmazottait*, hogy ilymódon elkerüljék a csempészést.

— **A közigazgatási bíróság másodelnöke — Bothos Gyula.** A kormányzó a miniszterelnöknek a minisztérium nevében tett előterjesztésére dr. *Bothos* Gyula közigazgatási bírósági tanácselnököt *a közigazgatási bíróság másodelnökévé* kinevezte.

— **Magyarország ezévi gyorsíróbajnoka: Fodor Antal, Az Est-lapok munkatársa.** Szombaton és vasárnap tartotta meg a *Magyar Gyorsírók Országos Szövetsége* szokásos tavaszi országos versenyeit. A 400 é 350 szótagos verseny egyesített eredménye alapján *a legjobb magyar gyorsírók között Fodor Antal, Az Est-lapok belső munkatársa* szerezte meg a *»Magyarország 1938. évi gyorsíróbajnoka«* címet. *Fodor* Antal 1935-ben már egyszer országos gyorsíróbajnok volt, érettségi után lépett az ujságírói pályára már mint akkor is kiváló gyorsíró, aki gimnázista korában ifjúsági bajnokságot szerzett. A bajnokság második helyezettje *Majercsik Sándor országgyűlési gyorsirodai titkár*, harmadik helyezettje *Szmák* Zoltán joghallgató, aki egyben főiskolai bajnok is lett. Magyarország gyorsíró hölgybajnoka *Margulit* Livia *Ganz*-gyári tisztviselőnő, szakiskolai bajnok *Hirmann* József magántisztviselő, országos diákbajnok *Nagy* István (Fáy András gimnázium VIII. o.), második *Dévény* János (Zrinyi Miklós gimnázium VII. o.), harmadik *Csordás* Gábor (budapesti református gimnázium VIII. o.). Kereskedelmi iskolai bajnok *Lányi* Ferenc, a budapesti *Kereskedelmi Akadémia* fk. II. osztályú tanulója.

— **Főkonzulátussá szervezik át a bécsi magyar követséget.** A kormányzó a külügyminiszter előterjesztésére 1938 március 26-án kelt legfelsőbb elhatározásával megengedte, hogy *a bécsi magyar királyi követséget főkonzulátussá átszervezzék.*

— **A HONSz pestkörnyéki csoportjainak tisztújító közgyűlései.** A HONSz budapest-terézvárosi, kispesti és pestszentlőrinci csoportjai vasárnap tartották évi tisztújító közgyűléseiket, amelyeken a HONSz országos igazgatóságának több tagja is megjelent, *Arvátfalvy Nagy* István országos elnök vezetésével. A tisztújitások során a VI. kerületi csoport elnökévé újból *Sárkány* Ferencet, a kispesti csoport elnökévé *Már* Lajost, a pestszentlőrinci csoport elnökévé pedig *Turányi* Dezsőt választották meg. Ugyanesak közgyűlést tartottak vasárnap a HONSz füzesabonyi és nyiregyházi csoportjai, amely utóbbin Szabolcs vármegye csaknem minden községének hadigondozottjai is képviseltették magukat.

— **Hollywoodban is tudják,** hogy milyen hatásosan lehet az arcbőrt és a hajat ápolni a Dr. med. László-féle kozmetikai készítményekkel. Egyedárusítás: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **Kinevezések az Ösztöndíjtanácsba.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az Országos Ösztöndíjtanács intézőbizottságának tagjává dr. *Szily* Kálmán m. kir. titkos tanácsos, műegyetemi ny. r. tanár, államtitkárt, valamint dr. *Hankiss* János, dr. *Horváth* János, dr. *Mauritz* Béla, dr. *Szent-Györgyi* Albert egyetemi nyilvános rendes tanárt ösztöndíjtanácsi tagságuk tartamára kinevezte.

— **Vasárnap minden protestáns templomban felolvasták az István király jubileumra és az eucharisztikus kongresszusra vonatkozó üzenetet.** Mint már közöltük, a református és evangélikus egyház vezetői együttes deklarációval fordultak valamennyi gyülekezetükhöz és lelkipásztoraikhoz, az István király jubileum és az eucharisztikus világkongresszus ügyében. Az ünnepélyes nyilatkozatot a vasárnapi istentiszteleten valamennyi protestáns templomban felolvasták. A püspökök körirattal juttatták céljához a nagyfontosságú üzenetet. *Kapi* Béla dunántúli evangélikus püspök körlevele többek közt ezeket mondja: »A történet örök Ura adja mindnyájunknak az igazság és békesség lelkét, hogy a római katolikus egyház a keresztyén egység bántása nélkül tudjon ünnepelni, hogy továbbá protestáns híveink mások iránti szeretettel és egyházaink iránt való hűséggel tekintsenek a római katolikus egyház ünneplésére, magyar nemzetünk pedig a hálaadás, bűnbánat és fogadalom ugyanazon érzelmeivel lépjen Isten oltára elé, István király emlékének megújításakor.«

— **Ügyvédi hír.** Dr. *Zeke* Zoltán ügyvéd irodáját V., Nádor ucca 24 alá helyezte. Telefónszám a pótfüzetben: 110—233.

— **Tízévi fogházra ítélték a newyorki részvénytőzsde elnökét.** *Newyorkból* jelentik: *Whitneyt*, a részvénytőzsde elnökét, akit néhány héttel ezelőtt letartóztattak, hétfőn csalárd üzérkedések miatt *tízévi fogházra ítélték.*

— **Házasság.** Ifj. dr. *Kann* Sándor és *Somló* Edit házasságot kötöttek.

Popper Lilly és *Szántó* Viktor házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Herczeg Ibolya és dr. *Schwarcz* Gábor e hónap 11-én tartották eljegyzésüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Herczeg Magda és *Csángó* Ferenc e hónap 11-én tartották eljegyzésüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Leendő anyák, akiknek különös gonddal kell arra ügyelniök, hogy bélmüködésük rendben legyen, ezen célt úgy érhetik el. ha időközönként reggel éhgyomorra egy kis pohár természetes »Ferenc József« keserüvizet isznak. Kérdezze meg orvosát.

— **A nemzetközi fürdőszövetség főbizottságának tanácskozása Budapesten.** A mult év októberében Budapesten rendezett első nemzetközi fürdőügyi kongresszus egyik legfontosabb eredménye volt — mint ismeretes — a *Nemzetközi Fürdőszövetség* megalakulása. Elnök dr. József Ferenc főherceg, ügyvezető dr. Szviczsényi Zoltán miniszteri tanácsos, a Gyógyhelyi Bizottság igazgatója. A nemzetközi szövetség állandó székhelye Budapest. Dr. József Ferenc főherceg meghívására Budapestre érkeztek a nemzetközi szövetség tagjai, akik hétfőn délelőtt a Szent Gellért szálló dohányzótermében, a főherceg elnöklése mellett megkezdték tanácskozásaikat. Németországot *Hauptmann Gerhardt* Schmidt, a Német Idegenforgalmi Szövetség vezetője képviseli, aki egyben az osztrák fürdők kiküldöttje is. Franciaország részéről dr. R. *Moncorgé*, a francia gyógy- és üdülőhelyek elnöke vesz részt a tanácskozásokon, Svájcot dr. B. *Diethelm*, Csehszlovákiát dr. Jaroszláv *Solc* miniszteri tanácsos, az egészségügyi minisztérium kiküldöttje, Jugoszláviát *Miloutin Nechkovitch* miniszteri kiküldött professzor, Romániát Petre *Niculescu* professzor, Esztországot dr. R. *Joffert* kormánykiküldött képviselik. Olaszország és számos más állam írásban jelentette be, hogy mindenben magáévé teszik a tanácskozások határozatait és erre való tekintettel nem küldtek képviseletet. A fontos megbeszéléseken résztvesz Szviczsényi Zoltán ügyvezető, Bánlaki Géza, a székesfővárosi gyógyfürdők és gyógyforrások központi igazgatója is.

Délben *József Ferenc* főherceg a nagybizottság tagjai tiszteletére *dezsönét* adott, amelyen résztvett *Anna* főhercegasszony, *Hohenzollern* hercegnő, a kiküldött delegátusok, továbbá *Johan* Béla államtitkár és még más előkelőségek. Délután folytatták a megbeszéléseket a Palatinus-szálló egyik termében. József Ferenc főherceg elnöklésével. Gerhardt *Schmidt* előadó, a német birodalmi kormány hivatalos kiküldötte, rámutatott azokra a szempontokra, amelyek az alapszabályok keretében Németország részvételét biztositják. A felszólalások után sikerült olyan megoldást találni, amely *biztositja a kollektiv együttmunkálkodást.* B. *Deilhelm* (Svájc) munkaügyi bizottság felállítását javasolta. *Neskovics* jugoszláv kormánymegbizott az egyes fürdőszövetségek keretében országonként felmerülő nehézségekre utalt. R. *Moncorgé*, a francia fürdőügyi szövetség elnöke javaslatára elhatározták, hogy *Anglia, Németország, Olaszország és Franciaország* három, a középállamok *(Magyarország is)* taglétszámuk arányában két, a kisebb fürdőkkel rendelkező államok egy tagot küldenek a nagytanácsba. Ma délelőtt is ülés lesz, délben *Szendy* Károly polgármester a Gellért-szállóban ebéden látja vendégül a bizottságot, este pedig *Karafiáth* Jenő főpolgármester ad vacsorát tiszteletükre.

— **A világgazdaság körképe. (Dr. Káldor György előadása.)** A Hétfői Társaságban dr. *Káldor* György, a Pester Lloyd szerkesztője, tartott előadást »Világgazdasági körkép« címen. Bevezetőjében arra mutatott rá, hogy a régi értelemben vett világgazdasági egységről ma már nem lehet beszélni. A világgazdaság részben autarchia, részben pedig önellátás felé törekvő egységekre esett széjjel és ezeknek a rövidlejáratú különböző gazdasági alakulásoknak inkábbb hareából, mint együttmüködéséből alakult ki a világgazdaság körforgása. Ez a gazdaság nagyrészben problematikus, mert míg a régi világgazdaság alaptörekvései egyértelműen békecélokra voltak irányozva, addig a mai világgazdaság igen nagy egységeinek körforgása, más egységeinek pedig jelentős működése a háborús gazdaság szolgálatában áll. Ebből a bizonytalanságból — amely a gazdaság állapotát béke és háború között jellemzi — olyan mély bizalmi válság alakult ki, amely már a nemzeti gazdaságok összeműködését is fenyegeti. Ennek első jele *az amerikai nagy válság*, amely a mult év augusztusában kezdődött, de mindinkább átterjedt az angol gazdaságra is. Másik oldalon ez a bizalmi válság jelentkezik a francia pénzügyi és termelési krízisben is, sőt a különböző keleti és középeurópai államok megmegújuló hitelbénulásában is.

— **Magyar festőművész sikere Amerikában.** *Körmendi* András, a kiváló tehetségű, fiatal magyar festőművész — aki nemrégiben költözött ki Amerikába — olajfestményeiből és akvarelljeiből kiállítást rendezett *Newyorkban*, a Ch. *Morgan-Galériában.* Körmendi kiállításának nagy sikere volt s a newyorki lapok rendkívül meleghangú, elismerő kritikákban méltatták a magyar művész rokonszenves bemutatkozását. Különösen magyar tájképeit, *Arkádia* című kompozícióját és levegős, friss, színes akvarelljeit dícsérik az amerikai kritikusok. Többek közt Carlyle *Burrows* a *New York Herald Tribuneban* így ír Körmendiről: »Ez a fiatal magyar művész *Arkádia* című romantikus képén szorosan alkalmazkodik szülőföldje tradicióihoz, de igen komoly, egyéni kvalitásokat árulnak el dekoratív, leegyszerüsitett rajzú s gazdag színhatású vizfestményei is.« Howard *Devres*, a *Newyork Times* kritikusa hasonló szellemben emlékezik meg az érdekes kiállításról.

KÉRJEN VILÁGITÓ HÁZSZÁMTÁBLA
és vezetékének szerelésére előnyös ajánlatot
AGAI vill. váll. V., Kresz Géza ucca 16
Telefón: 119-575

Körmendy András

festő. Erzsébetkörút 16. Műcsarnok

1930. tav. Eráll. 38. Kut tagja.

Wilde Gegend. — 1844: IV. 15. *C. Ruthart:* Wilde Gegend. — 1865, 1866, 1867, 1869: VIII. 22. *C. Ruthart:* Tájkép.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VIII. 22. *C. Ruthart:* Tájkép. — 1873: VIII. 22. *C. Ruthart:* Wilde Gegend. — 1876, 1878, 1879: X. 343. *C. Ruthart:* Vad vidék. — 1881: 316. *C. Ruthart:* Vadkan-vadászat. — 1888: XVII. 568. *C. Ruthart:* Vadkan-vadászat. — 1896, 1897: XVII. 568. *C. Ruthart:* Vadkan-vadászat. — 1897: XVII. 568. *C. Ruthart:* Wildschweinjagd. — 1898: XVII. 568. *C. Ruthart:* Chasse au sanglier. — 1901, 1904: XVII. 568. *C. Ruthart:* A vadkan-vadászat.

KÖRMENDI ANDRÁS

127	Kis tót cseléd, pasztell	200.—
128	Vöröshaju lány, olajf.	400.—
129	Női fej, gipszszobor	350.—
130	Processzió, olajf.	800.—

Nemzeti Szalon 1930. jan.

Kut

1942

A

SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG

MŰVÉSZTAGJAINAK

NYOLCADIK KIÁLLITÁSA

Körmendi András

Nemzeti Szalon 1937
nov. dec
Kut

KÖRMENDI ANDRÁS

105 Önarckép, olajf. 400.

106 Női profil, olajf. 300.

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK

JEGYZÉKE

KÖRMENDI ANDRÁS

93	Tragédia	tempera	200.—
94	Sirató asszonyok	tempera	200.—

Nemzeti Szalon 1934
Kut ápr

KATALÓGUSA

NEMZETI SZALON
1934. ÁPRILIS HÓ

Körmendi András

73	Marhavásár	olajf.	300.–
74	Gond	„	500.–

Nemzeti Szalon 1936
Kut febr.-márc

Gerichtsgebäudes.

fil *AB*.

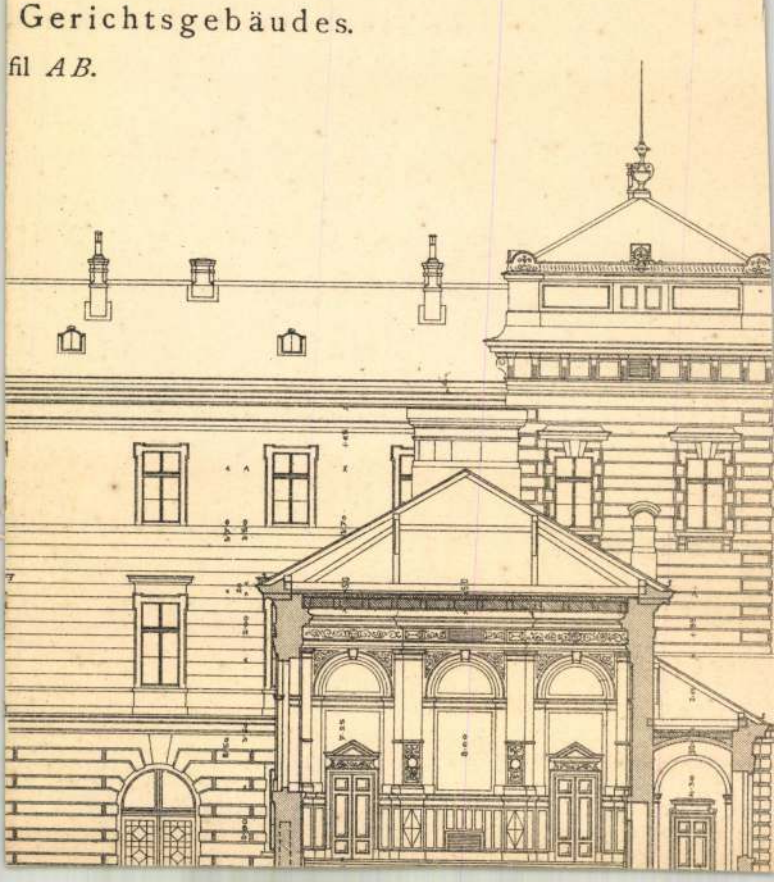

Körmendi András festő

— **Körmendi András festményei.** Körmendi András fiatal festő, ki művészetében Vaszary János tanitványa és Páris neveltje. Summázva fest s a jelenségek formáit gyors ecsettel inkább csak jelzi, mint kialakitja. A természet szineivel önkényesen bánik, de van szinérzéke s azzal szerencsésen helyettesiti a természetet, mint sugallót. Jó izlés irányitja táji motivumainak kikeresésében: tájkivágásai többnyire érdekesek és motivumoknak eredetiek. A tájábrázolásban van igazán otthon. Vizfestményein könnyü kézzel, laza foltokkal idéz fel szép tájrészleteket. A jó vizfestmény számos kelléke megvan akvarellképein: a szinek áttetszőek, üdék rajtok, a szinfoltok nem takarják egymást, hanem lazák és szellősen illeszkednek egymás mellé. Képei ettől könnyed hatásuak: érzik rajtok, hogy egy markolásra készültek és egy-egy impressziónak az emlékei. Nagyobb méretüek és nagyobb igényüek a fiatal müvész olajfestményei. Dicsérni rajtok inkább a nagyratörést lehet, mint az eredményt. Az emberi alak megnyugtató ábrázolásáig még sok és komoly tanulmányra lesz szüksége Körmendi Andrásnak. Olajképein a szinek is kevésbé önkéntelenek és meggyőzők, mint vizfestményein. Változatos és érdekes kiállitását szülővárosában, Tatán rendezte, az ottani Esterházy-szálló nagytermében s vasárnap volt a megnyitója a város előkelőségeinek jelenlétében. *(e. a.)*

1933 szept. 27. Ujság

Tisztelt Ünnepi közgyűlés!

Mérnökember számára nincsen nagyobb megtiszteltetés, mint amelyben én a mai ünnepi közgyűléssel kapcsolatban részesültem.

Nincsen nagyobb öröm és nincsen nagyobb boldogság, mint az a tudat, hogy egy arra hivatott fórum lemérlegelte egy életen át teljesített munkám eredményeit és ezeket érdemesnek találta arra, hogy a legnagyobb kitüntetésben részesítse, amelyet ez a magas fórum: a Műegyetem adhat.

De a lelkemet e pillanatban nemcsak az öröm érzése hatja át, hanem még ennél fokozottabban a hála érzete is azok iránt, akiknek e kitüntetést köszönhetem. Elsősorban a Műegyetem Gépészmérnöki és Vegyészmérnöki Kara iránt, akitől a kitüntetés gondolata kiindult és azután mindazok iránt, akik e kitüntetés adományozását előmozdították.

Legmélyebb hálával eltelve járulok Őfőméltósága a Kormányzó Úr magas színe elé, mert megengedni méltóztatott, hogy e kitüntetés nekem adassék.

Körmendi András festő

— **Körmendi András festményei.** A Tamás-Galériában rendezi első gyüjteményes kiállitását ez a fiatal festőművész. Körmendi a háboruutáni Párizs művészetének csodálatával eltelve tért néhány évvel ezelőtt haza és itthon bizony meglehetősen tájékozatlanul állt meg azzal, amit kivülről hozott. A mai Párizs művészete minden egyébre inkább alkalmas, mint arra, hogy a kezdő fiatal Dmüvészt kereső utján eligazitsa. Itthon egészségesebb környezet várta Körmendit, olyan kortárs-művészek, akiken Párizs példája vagy egyáltalán nem fogott, vagy rövid megigézettség után kiszabadultak hatása alól. Az uj környezetnek nevelő hatása nagyon megérzik Körmendi ujabb munkáin. Érdeklődése a pozitivum felé fordult. A természet nagyot nőtt megbecsülésében. Most már nem a felszines rögtönző könnyüvérüségével nézi, hanem elmélyed benne és áhitattal keresi titkait. Nagyot komolyodott művészete. Képei ugyan még nem eléggé kész képek, hanem inkább tanulmányok, de tanulmányaival helyes uton keresi a véglegest. Egy nagyon szépen megoldott kompoziciója — „Árkádia" a cime —, kimagaslik munkái közül. Ezen a képen szerencsés összhangzásba sikerült szerkesztenie a természetet az emberi alakkal. Szép, sőt felfogásra nemes tájképe az „Izbég felé" cimü. Arcképei is elmerülő tanulmányról tanuskodnak. Rajzát még biztosabbá kell fejlesztenie és főként meg kell nevelnie a szinérzékét, mert képei még nagyon kevéssé szinesek. Eddigi fejlődésének mértékéből következtetve, minden reménye megvan ahhoz, hogy ebben az irányban is jó eredményhez jusson. *(e. a.)*

Uj Ság 1936. okt. 18.

Dr. Marek József, nyug. egyetemi ny. r. tanár (1938).

† *Dr. Nádaskay Béla,* a m. kir. állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1918).

† *Dr. Darányi Ignác* v. b. t. t., volt m. kir. földmívelésügyi miniszter (1924).

† *Dr. Breuer Albert* volt m. kir. állatorvosi főiskolai c. ny. rk. tanár, a Székesfővárosi Közvágóhidak volt igazgatója (1924).

† *Dr. Cselkó István,* a magyaróvári gazdasági akadémia volt r. tanára (1924).

Dr. Fokányi László m. kir. állatorvosi főiskolai c. ny. rk. tanár, m. kir. állategészségügyi főtanácsos (1924).

Dr. Plósz Béla, m. kir. udvari tanácsos, földmívelésügyi minisztériumi h. államtitkár, a m. kir. állatorvosi főiskola nyug. ny. r. tanára (1924).

Dr. Uhlyarik Titusz, nyug. m. kir. állategészségügyi főtanácsos (1924).

† *Dr. Bang Bernát,* a kopenhágai mezőgazdasági és állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1924).

† *Dr. Bayer József,* császári és királyi udvari tanácsos, a bécsi állatorvosi főiskola volt ny. r. tanára (1924).

† *Dr. Drexler Hermann,* a prágai német egyetem volt ny. r. tanára (1924).

Sir John McFadyean, a londoni Veterinary College ny. igazgatója (1924).

Dr. Kitt Tivadar, a münchen[illegible]

apai major előtt. Ott van a hazám, mondom én is velük, de hogy haza-e igazában, nem tudom. Nekem idegen föld volt, keserves próbaidőre, s talán én voltam hibás, hogy nem lehetett kedves és kegyes. Most egyedül az érdekel, ami utána következik, s az utolsó heves és bolond föllobbanás utána, már elszállt. Két napra fiókba hajítottam ezeket a lapokat, mert úgy éreztem, hogy nem halálom történetét írom, hanem életem kábító, bénító utolsó napjait követem. Két napig sutban hevert ez a napló, mint a rossz lelkiismeret, és két napig megint „éltem". Nem vettem tudomást halálomról, nem érdekelt, hogy nincs keresnivalóm a világban... De ez a kaland meddő volt és nevetséges. Kár volt a gyűlöletért, kár volt a kísérlet ostobaságáért: elvette a biztató érzést, hogy szépen halok meg. Így csak elégedetlen öregember vagyok, nyughatatlan, és szégyenlem magam. Azt hittem, könnyen tudok szabadulni az élettől, ott hagyom egyszerűen mint valami hitvány kalapot. Most azonban látom, hogy érzelmesen búcsúzkodom, könnyek teszik reszelőssé a torkomat. Leültem napokkal ezelőtt a naplómhoz és titokban az hevített, hogy a könnyű halálról fogok írni, most néhány sor után azonban azzal kelhetek föl mellőle, hogy a halál nehéz. Nem volt közöm az élethez, féltem, hogy a halálhoz sem lesz. Menekültem az egyiktől, de nem tudok menekülni a másiktól. De tudok-e majd megnyugodni, tudok-e majd csöndben kimúlni, ahogy kutya a sarokban, nesztelenül? Mit érzek majd ott az örvényben, ahogy mindjobban sodródom a mélység felé, amikor a víz összecsap a fejem fölött, a nap kihuny, a perc eloszlik, a szoba összeroskad, s vele együtt az én szegény életem? Azt tudom-e majd fejfámra írni, amit egész életemben éreztem, s amit végeredményben most is érzek, ha kapálóztam is ellene néhány napig, szegény hal a porondon: — *a halál jobb?* Itt a sírok között lassan kezdem otthonérezni magam és érezni kezdem azt is homályosan, hogy ott túlnan jobb lesz. Napjaimat most már így fogom leélni. Kijárok tovább is a temetőbe, folytatom a tájékozódást, és nehéz, de kicsit vidámabb szívvel olvasom el újra és újra a naplómat és benne az első ostoba hevülés történetét, amit az életért elkövettem. Ismerkedek az örökkévalósággal, és azt hiszem, mostani sötét, riasztó folyosóm végén megtalálom a világosságot is. — A tinta fogy, az erő kevés, mondanivalóm nincs több. Csendesen pislákolnak megint a temető lámpái. Indulok vissza a sírdombok közé harcolni a halállal... De ehez már nem kell napló, nem kell rajtam kívül senki más. Könnyű lesz, vagy nehéz: az én dolgom. Mégegyszer bemártom most a tollam, mégegyszer elindul a papíron, mert kár lenne bevárnom, hogy hidegebb, könyörtelenebb kéz írja suta és önkényes soraim alá az elbocsájtó szót: — vége.

Thurzó Gábor

AZ ÚJ MŰVÉSZET PROBLEMATIKÁJA

A modern művészet jelenségeinek vizsgálata közben önként kínálkozik a kérdés: az állandó újrakezdések, a különböző zsákutcába tévedt, meddőnek látszó erőlködések, a sok látszólag ellentétes irányú erőkifejtés vajjon nem a kor tehetetlenségére, a művészetek meddőségére vallanak-e? Beszélhetünk-e új stílusról egyáltalában? Nem volna helyénvaló inkább stílusok alkonyáról beszélni?

Mihelyt azonban kissé belemélyedünk a dolgok lényegének vizsgálatába és kívülről, a művészet egyetemes ismeretével, az általános emberiesség törvényeinek figyelembevételével közeledünk a kérdésekhez, látni fogjuk, hogy egy határozottan kitapintható folyamatról van szó, amelynek megindulása elkerülhetetlenül következett el, iránya előre megszabott, célja tisztán látható, egyes fázisai az előzményekből logikusan következnek. Utjának egész lezajlásából a vérző élet illata árad, elkerülhetetlennek, végzetszerűnek tűnik fel és jelentőségének súlya felmérhetetlen. Épen ezért csupán forrásaiból, indítóokaiból kiindulva leszünk képesek eljutni a problémák lényegéhez, követve fejlődésének egész útját, figyelve, mint alakulnak, s mint csoportosulnak a kérdések és milyen új fordulatoknak lesznek előidézői.

Mit is értünk tulajdonképen stílus alatt?

Vulgáriasan megfogalmazva a válasz egyszerűen így hangoznék: a stílus elfogultság. Elfogulatlan művészeti stílus nincs, és még ott is, ahol a legelfogulatlanabbnak látszik, konvenciók és formulák halmaza, melyek lehetnek új megfigyelések és ötletek eredményei, leleplezései a természet eddig ismeretlen rúgóinak, ám mindig is csupán módozatok annak a közlésére, ami a valóság. Csak az élet elfogulatlan és épen ezért közömbös. A művészet nem közömbös, tehát nem elfogulatlan.

Talán nem szükséges ezt bizonyítgatnunk: a görögök formagazdagsága, Tizián végtelenül finom, szövevényes vizualitása, vagy akár az impresszionizmus közvetlenségre irányuló törekvése, (hogy ne szóljunk sokkal kézenfekvőbb példákról) — mind nyilvánvaló egyoldalúságokat mutatnak fel, határozott állásfoglalást a jelenségek bizonyos irányú értelmezése mellett. Épen meggyőződésük ereje és az az elvakultság, mellyel hitet tesznek rendszerük, optikájuk kizárólagossága mellett, forrása a stílusok szuggesztivitásának és a titka annak, hogy miért hatnak minden egyoldalúságuk mellett az élet teljes illuziójával.

A művészetekre épen ezért hiányaik talán jellemzőbbek, mint meglévő sajátosságaik. Az, amit egy művészi stílus elvet, — határozottabban körülírja jellegét és kiterjedését, mint pozitív sajátosságai. Árkokat von köréje, egységbe kényszeríti, területet jelöl ki számára, melyet a zseni betölt, a törpék pedig eltévednek rajta. De áthágni e körülírt határokat nem lehet.

A ma művészetét hasonlóképen az akadályoknak és tilalomfáknak ilyen szövevénye veszi körül. Nem az alkotó zseni hiányára vall

Válasz. 1936-7-8. sz.

tehát, ha tehetetlen bizonyos irányokban. A kérdés az, hogy régi erők helyét ténylegesen új értékek foglalták-e el és a régi festői módozatok helyett valóban új értelmű kifejezőkészséggel állunk-e szemben.

Kétségtelen, hogy abban a vonalban, amely a nyugati keresztény művészetek fejlődésének útja, törés állt elő.

Ez a törés nem mai keletű. Még csak nem is az impresszionizmussal következett el, — határozottan a romanticizmus után, azokkal a realisztikus-naturalista tendenciákkal jelentkezik, amelyek Corot, Courbet, Millet és Daumier nevéhez fűződnek.

A vonal mindeddig egyenes irányban haladt. A primitív dekoratív formáktól az ébredő klasszicizmuson keresztül az egyre fokozódó illuzionizmusig, eleinte merész ívben felfelé, majd mindinkább lassuló lendülettel, egyre akadozva, míg végül a fejlődés megállt azon a ponton, amelyet fentebb megjelöltünk.

A hasadás, ami az új törekvéseket a régiektől elválasztja, nem annyira a ritmika és egyensúly klasszikus elveinek feladásával, az általánostól az egyszeri felé fordulással, sőt még csak nem is avval következett be, hogy a művészet kétségtelenül új és ismeretlen forrásokból meríti ihletettségeit. Döntő fordulat akkor történt, amikor a művészet végleg szakított az anyag tradícióiban rejlő lehetőségekkel.

A művészet anyaga — tán még határozottabban, mint mindenkori eszmei törekvései — tisztán mutatja a művészi fejlődés folyamatát. A primitív formákkal az anyag pozitív kezelése jár karöltve, a vonal, a szín, a rajzolatok határozott, leplezetlen képalkotó jelentőségének kidomborítása. Az út az eszközök anyagszerű alkalmazásától határozottan azok spiritualizálása felé vitt. Az anyag hajlékonyságát növelni és megfosztani önálló, pozitív jellegétől, mert ez akadályozza az illuzió teljességét, — ez a fejlődés kétségtelen útja. Ha a művészet nem is halad ezen az úton végesvégig egyértelműen, ha bizonyos állandóan működő ellentétes tendenciák ideig-óráig át is ütnek és megzavarják a felszín folytonosságát, — a szakadás mégsem történt meg és a legmerészebb megmozdulások is innen maradtak a fejlődés általános képének határain.

Az illuzionizmus anyagának eddig sikerrel elszellemesített szövete most azonban egyszerre foszladozni kezd. Megszakadt az a varázs, amely a világot meghatározott, zárt optikai rendszer alapján, a plasztika és térszerűség törvényei, a távlat klasszikus tanai, a szinperspektíva évszázados gyakorlata szerint, a hideg és meleg színek tudós alkalmazásával, a formák tanult megmintázásának segítségével egyetlen nézőpontból, de példátlan illuziót keltve, állította elénk.

A realizmus e nemes tradíciókon üt rést elsősorban. Nem jut el egyenértékű új formákhoz — ami nem is lehetséges — csupán a varázs törik meg, új lehetőségek illuzióit lebegtetve meg a szemek előtt.

A művészet esztétikai hatása kétségtelenül formaalkotó elemeihez kötődik: a vonalhoz, a színhez, a folthoz, a tónusokhoz. — A művészet eddig illuzionisztikus egységbe olvasztotta ezeket az elemeket. Felszabadításuk az illuzionizmus törvényei alól egyúttal az esztétikai hatás fokozott erejét is jelenti. És jelenti egyáltalában az esztétikum felszabadulását, ami elkerülhetetlenül az első lépés a szépség új forrásainak megközelítése és egy új optikai rendszer kiépítése irányában.

A realizmus nem csupán azért fordult el az illuzionizmus érvény-

ben lévő optikai rendszerétől, mert tompultabb, durvább érzékenységével elvesztette a fogékonyságát az illuzió teljes átérzésével szemben, hanem azért is, mert új irányú kívánalmak támadtak. A közlés módozatainak közvetlenebb lehetőségei kívánkoznak elő, a vonal, a szín pozitivabb ereje.

Egyelőre nem absztrakt színről és vonalról van szó, csupán az odadobott festék és a kézjegy közvetlen lendületének dinamikájáról. Ez az, ami áttör az egyelőre még változatlan külszínen, a festői közlés bizonyos vérző meztelenségét idézve elő. Corot és a fontainbleauiaknál ez veti előre árnyékát, és ez a lényege Courbet, Daumier és Millet állásfoglalásának. Ám már ekkor, a modern művészi fejlődés első fordulóján, a negativumok mellett érvényre kapnak bizonyos pozitív erők: Courbet-nél a forma nyer masszivitásában, Milletnél és Daumiernél a világos és sötét felületek megoszlása dekorativ értékelésben, melyhez a vonalak expressziv lendülete járul. Hasonlítsuk csak össze Daumier „Mosónőjét" egy Rembrandt-i Nativitással, vagy Courbet valamelyik női fejét egy XVIII. századbeli asszonyportréval: mily nyilvánvaló lesz egyszerre, mint válik ott a fény és árnyék ritmikus megoszlása arabeszkké, itt pedig az atmoszférába burkolt, finoman cizellált formák hogy lesznek levegőtlenül pozitivek, robusztusak, sőt gyakran már brutálisak.

A realizmus azonban, ha állásfoglalása egészen új is, — mégsem szakított a művészetek általános esztétikájával. Tiltakozását csupán annak választékos, túlfinomult, talaját vesztett formája ellen emelte fel, a biedermeier kétértelműsége, üveggyöngyszerű csillogása ellen. Bizonyos irányban reakciót jelent, mivel Corot-ék közvetlen természetszemléletével ellentétben, visszanyúl régebbi optika-esztétikai elvekhez. Elsődleges erőket keres, festői értékeket, — épen ezért időtálló művészet ez, amelynek nyers, fanyar báját, férfias csengését az impresszionizmus halála óta újból különös kedvvel szemléljük.

A naturalizmussal végleg leomlott a művészetek gyakorlásának százados épülete. A művészet, amely eddig az esztétika elemeinek, logikájának, módszereinek mesteri csoportosításával, az eszközök és lehetőségek bonyolításával, latolgatásával megközelíteni igyekezett a természetet, a módozatok szétmálása közben hirtelen szembetalálja magát vele. Megáll előtte és álmélkodik, vagy naív fölényességgel veszi birtokába, kritikátlanul megragadja minden kínálkozó pontján, avagy habozva, óvatosan járja körül s becéző áhítattal veszi kezébe.

A művészet gyakorlásának ez az új módja kétségtelenül az a pont, ahol a problémák a tengely körül megfordulnak. Az impresszionizmus, amely a naturalizmust felváltja, annyiban jelent új állásfoglalást, hogy tudatosítja a bontó tendenciákat. Programot ad, rendszert nyújt: a rendszertelenség programját, A túlsó partról indul el, a ködök és párák világából, a konkrétumok irányában, a művészi alkotás elemei felé. A világgal szemben tudatos, határozott álláspontot foglal el, biztos kézzel nyul a jelenségek közé, ha a legmegfoghatatlanabb elemeket emeli is ki közülük. Továbbmegy a naturalizmusnál, mert erőszakosan megbontja a megbonthatatlannak látszó dolgokat is, de visszafordul és elindul az organizáció irányában.

Ezzel drámai fordulóponthoz érkezett el a képzőművészeti kultúra. A jelenség legalább oly megrázó, mint az élet nagy pillanatai, a születés, a fogamzás és a halál. Szinte látni véljük a folyamat képét, érezzük a perc izgalmát, a nagy események fokozott érverését. A

hosszú alagút, amelyet az élet anyagán keresztül a művészet vájt magának, tulajdonképen ebben a pillanatban került a felszínre. És, amint felbukkan a mélységből, hirtelen szembetalálja magát a levegőég vakító fényességével. A fényesség elviselhetetlen. Lehunyja a szemét és a kép színes foltok és fényes körök alakjában él tovább.

Meg kell értenünk, az impresszionizmus lényege ez. Teljes ragyogásában megpillantani a világosságot, néki adatott meg először. De nyomban hátat is fordít annak és nagy igyekezettel siet beásni magát újból a jelenségek anyagába, mivel ember számára ez a kozmikus egyedüllét alig elviselhető.

Az erők innen kezdve merész ívben törnek a forrás felé, egyre gyorsuló ütemben, szinte a zuhanás lendületével. Míg eddig a naturalizmussal csupán a felhám szakadozott meg, — határozottan az impresszionizmussal bomlik a művészet elemeire. Ekkor szabadul csak fel végleg a szín, a vonal, a folt, a tónus — az érzékelés mindezen elemei — a tárgyiság bilincsei alól és kelnek önálló életre. Eddig kizárólag a valóságra szegeződtek a tekintetek, most a valóság tulajdonságai kerülnek a figyelem középpontjába; a szín érzéki szépsége, a vonal lendülete, a folt arabeszkje, a tónusok belső finomságai. Az életet nem utánozni és ábrázolni, hanem erőivel versenyre kelni igyekeznek.

Mivel a művész számára csak a varázs a fontos, amit érzéki elemeivel az élet a szemlélőre gyakorol, meghatottságát nem takarja el, de tudatosan felfedi, mintegy magávalragadva a nézőt a felfedezés és a közlés utain. Nem a természet örök törvényeit keresi, — a titkait igyekszik ellesni. Fogásait, bravurjait, mondhatnók, — a színek ragyogásának, a mozdulatok lendületének a titkát, — azokat a ravasz, ellenőrizhetetlen fondorlatokat, amelyekkel az élet az emberi lelket tőrbecsalja, megejti és meggyőzi végtelenségéről és kifürkészhetetlenségéről. Röptében odavetett pillantásokkal, rebbenésszerűen felvetett tekintetekkel, mintegy meglepetésszerűen igyekszik ellesni a titkokat, mögéje lopakodni a fátylaknak, kitapintani az élet érverését.

A célok kétségtelenül elérhetetlenek. A határtalanul kiszélesített horizont súlytalan játékká változtatja a művészeteket, a ritka levegő szétfolyóvá, labilissá teszi. De kétségtelenül oly érzéki szépségekhez jutott el ismét a művészet, mint gyakorlásának legtisztább pillanataiban, a flamand vagy az olasz quattrocentoban, a velencei nagymestereknél, vagy a rokokó idején.

Ám egy bizonyos körülbelüli jelleget sohasem tud levetkőzni az impresszionizmus. Mindig innen marad azokon a határokon, ahol a megvalósítás kezdődik, inkább csak jelzi az útat, amerre vágyai vonzák. S ha azon a könnyű káprázaton, ami Claude-Monet vagy Sisley művészete, egy Manet, egy Renoir, egy Degas messze túl is jutottak, — a jelenségek képszerű megszervezését átengedik egy következő generációnak.

Ez a megszerveződés nem történik egyértelműen. Seurat és a pointillisták, Cézanne, Van Gogh, Gaugin és a Pont-Aven-i iskola, — az egész posztimpresszionizmus különféle állásfoglalásával, árnyalataival mégis mind párhuzamos irányban halad.

Majdnem azonos lendületű, ám egészen ellentétes irányú megmozdulással állunk szemben, mint annak idején az olasz quattrocento idejében. Míg amott a tekintetek a valóság megközelítésének módo-

zatait firtatták, az anatómia, a mozgás, a perspektiva törvényeit, a rajzbeli közlés, a színezés lehetőségeit, a forma, a levegő érzékeltetésének módját, addig a figyelem most az élet megjelenésének elemei felé irányul. Ugyanazzal a lendülettel, amellyel amott a művészet nyomába szegődött a valóság szerkezetének és azt megközelíteni igyekezett, — indul el most a művészet a látás elemeinek felismerése irányában.

Amíg a nyugati kultúra keletkezésének idején a bizantinizmus merev, zárt esztétikumából kiindulva teszi meg a művészet az első lépéseket a valószerűség felé, — az új művészet az ellenkező póluson, a beteljesedett illuzionizmusból kioldódott naturalizmusnál ered és megindul visszafelé: az esztetikum irányában. Azoknak az absztrakt erőknek irányában, amelyeket, mint a ritmust, az egyensúlyt, a vonalat, a színt, a formát, az ember szublimálja a valóságból.

A kultúrák forrásánál kétségtelenül ilyen absztrakt erők megszerveződései állanak. A mi kultúránk is, miután innen kiindulva befutotta az illuzionizmus egész ívét, ugyanoda tér vissza: az esztetikum elemi megszerveződéseihez.

Amiképen a korai quattrocento mesterei felosztották maguk között az érzékelhető világ törvényeit, az egyik a perspektiva szabályai, a másik az alakok megmintázásának és levegőbe helyezésének, a harmadik a test felépítésének módozatai után kutatva, — azonképen a posztimpresszionista festők mindegyike az elemek más és más csoportjának kifürkészésére veti magát. Van, aki a tónusnak formaalkotó erejét keresi (Cézanne), van aki a töretlen színek és a vonalak lendületének expresszív értékeit (Van Gogh) vagy az arabeszk dekoratív szépségét (Gaugin). Közös jellemzőjük azonban az a szerénység, az a mondhatnók tudóshoz illő módszer (s ebben is hasonlítanak a quattrocento mestereire), amellyel, szemben az impresszionisták kozmikus aspirációival, az élet egy-egy sarka, töredéke, szerény részlete felé fordulnak, nagy figyelemmel és áhítattal és megnemesíteni törekszenek a legszerényebb dolgokat is. Egy szék, egy napraforgó, néhány alma, egy asztalkendő, untig elég számukra a földi erők mérlegeléséhez.

Nem véletlen, hogy míg a realizmus robusztus páthosza egy Balzac-ban, vagy egy Stendhal-ban, a naturalizmus igényteljes zsúfoltsága egy Zolában lel írói kifejezőre, addig a posztimpresszionizmus költői a Baudelaire-ek és Mallarmé-k, a szavak szimbolikus erejének és zeneiségének poétái, akik époly bizarr módon fordították tekintetüket az élet legjelentéktelenebb, legrejtettebb, sőt legvisszataszítóbb zugai felé. Lehetetlen a rokonságot Baudelaire „A dög" című verse és Cézanne „Akasztott ember háza" című képe között észre nem venni: ugyanaz a fanyar ízlés és ugyanaz a különös attitűd, amellyel a dolgok nagyságrendje iránti érzéketlenségüket s a mindenütt jelenlévő esztetikumot hirdetik.

Az új művészet útjának kiépítése mindeddig magánügye maradt a franciáknak. Nem csupán azért, mert franciák voltak azok, akik ezt a munkát elvégezték, hanem mert az új művészet eszmei anyaga is francia földön termett. Ha nyertek is bizonyos inditékokat másfelől — például Manet Velasquez-nél — a kapcsolat nem volt mélyebb mint szellemek elvont társalgása. Cézanne tulajdonképen a francia zsenit érleli meg, betetőzi és megkoronázza. Gaugin és Van Gogh ré-

vén azonban, — most elsőízben, — részt kérnek az alkotómunkából idegen erők is.

Van Gogh nem francia. Hollandiából, ahonnan származik, magával hozta nem annyira a holland festői tradició maradványait, mint inkább bizonyos germán miszticizmust, nyugtalanságot és hajlandóságot a szellemi szummisszióra. Hiányzik belőle a franciák nyakas önbizalma, ami Cézanne-t annyira franciának tartja meg. Gaugin félvér. Anyja délamerikai. Azonkívül kóbor szellem, aki kiszakította magát a francia szellemi közösségből. A francia zseni varázsa csak részben tartja fogva őket, kielégítetlen szomjúságuk idegen kapcsolatokat keres és lel részben távolkeleten, a japánoknál, részben egy általános primitív-nosztalgikus ideológiában.

Egy másik lényeges pont: mindketten autodidakták, sőt dilettánsok.

Hogy a posztimpresszionizmus vezérlőszellemei a jövevények és dilettánsok közül kerültek ki, az semmiképp sem véletlen. Csupán azok, akiket a francia szellem fejlődésének folytonosságához sem vérségi sem beidegződött kapcsolatok nem fűznek, képesek a francia szellemet lényegétől oly idegen elemekkel párosítani. A franco-orientalizmus már régóta kisért. Ám a rokokó „chinoiserie"-jét is egy félig-meddig indigéna, a flamand származású Watteau honosította meg. És ugyancsak egy indigéna, Picasso fogja a francia szellembe a negrizmust beoltani.

Francia földön a művészet mindamellett továbbra is megőrzi folyamatosságát. Az idegen vérkeveredés, ami Gaugin és Van Gogh művészetében érte, sem képes letéríteni egyenes útjától, ami a problémák belső, festői szempontból való továbbfejlesztése. A francia művészet útja Toulouse-Lautrec-en, Bonnard-on és Matisse-on keresztül Derain-ig, Braque-ig és Dufy-ig folyamatos vonalban fejlődik tovább. Megteszi mindazokat a fordulatokat, melyek az új művészet fejlődésének az útjai, anélkül hogy alapvető attitűdjét egy pillanatra is feladná. Mindazonáltal a modern művészet megszünt kizárólag francia ügy lenni. Európai, emberi ügy lett és ezáltal nem zárhatta ki tényezői közül azokat az erőket, amelyek idegenek a gall szellemtől. És ezek: egyrészt a szláv-germán miszticizmus, másrészt az ibér-olasz nihilizmus.

A klasszikus szellem győzelme óta a germánság Európában kétségkívül idegenül érzi magát. Művészetük forrása majdnem végleg kiapadt. A forma és tartalom józan mértéke, általában az az egyensúly, amelybe szellem és anyag került, megbénítja a germán alkotókészséget.

Most azonban, hogy a forma fellazult, a színek feloldódtak, s felszabadult a vonal, a laza, porhanyós anyaggá vált művészet — befogadva azt a kaotikus, titkos félelmektől, formátlan vágyaktól fűtött valamit, ami a német lélek, — hirtelen szétfut, megnyúlik, kínos csavarulatokat és torz formákat ölt magára, — egyszóval azzá a bizarr, különleges, szekunder volta mellett is vonzó valamivé válik, ami az expresszionizmus.

A németség sohasem tudott mit kezdeni a latin kultúra szellemével. A nobilis arányok szépsége, a formai nyelvben rejlő belső, zenei adottságok a germánoknál nem találtak soha megértésre. Egy benső „Drang" állandó erőszakra ösztönzi őket, amelyet az arányokon el-

követnek, a formák, színek és vonalak érzéki szépsége iránti vakság pedig arra a tartalmi és gondolati zsúfoltságra, ami nélkül soha nem röppenhetnek a művészi extázis magasságaiba.

Szóhoz a német művészet, a Grünewaldok és a Dürerek gótikus páthosza óta csupán ott jutott, ahol a festői nyelv belső feszültsége alábbhagy és váratlanul mód kínálkozik bőven előtörő mondanivalóik számára. Azok a zsilipek, amelyeket a realizmus és naturalizmus megnyitott, itt eresztik meg a köznapiság legszélesebben ömlő áradatait. Az expresszionizmussal azonban tényleges stílushoz jutott el a német művészet, amely minden efemer és másodlagos jellege ellenére is korszakalkotó jelentőségű.

Az expresszionizmus végzetesen német ügy; neurotikus-pathologikus jellege letagadhatatlan, gyökere abban a százados elfojtottságban rejlik, amely alatt a német lélek nyögött a klasszicizmus bilincseiben. Bűvkörébe vonja azonban mindazokat, akik vérségi vagy szellemi rokonságban állanak a németekkel, vagy akiknek indulatai a tiszta festőiség korlátai között nem férnek el: Elsősorban Közép- és Kelet-Európa szlávjait. A százados kapcsolatok révén, amelyek bennünket a németséghez fűznek, mi is éreztük hatását és érezzük ma is, ha kizárólagosságra jutni nálunk nem is tudott.

A franciák ezalatt szorgos kezekkel bontogatják tovább az impresszionizmus szellemi hagyatékát. Az első posztimpresszionisták lázas tevékenysége kissé alább hagy, s inkább a jelenségek nagyobb körére igyekeznek kiterjeszteni a posztimpresszionizmus eredményeit. Felújítják az impresszionizmus már-már veszendőbe került értékeit, a festés közvetlen érzéki báját, (Bonnard), avagy szociális, tartalmi hajlékonysággal bővítik a posztimpresszionizmus optikáját (Toulouse-Lautrec). Tulajdonképen ebben a munkában vesznek részt indulásuk idején mindazok, akik közreműködnek az új művészet arculatának végső kialakításánál.

Az impresszionizmusnak és következményeinek a lényege a látás elemeinek esztetikája. A természet és az ábrázolt dolgok helyébe a megjelenés elvonatkoztatott szépségei kerülnek, az élet nyelvének zeneisége, a színek, vonalak, tónusok, arabeszkek érzéki hangja, az amivel az élet a fülünkbe muzsikál, szemünket megejti. Érdektelenségével a művészet mintegy kihelyezte magát a földi dolgok érdekszövevényéből, a világot, mint elvont erők látványos játékát szemlélve, függetlenítette szellemét a test ítélkezéseitől és végleg elmosta a szép és rút, méltó és méltatlan közt meglévő határokat. Innen, a világ érzéki elemeinek elvont vizsgálatától az elemeknek az érzéki világtól merőben független használatáig az út már csak egy lépés.

Nincs kevesebbről szó, mint megfordítani a művészet szekerének rúdját. Hogy a művészet, — amely az emberi esztetikumból kiindulva hatalmas ívben befutotta útját és visszatért ugyanoda, ahonnan elindult — elrendeződjék, felszedelőzködjék egy új út megtételére.

A művészetek eredeténél kétségtelenül az ornamens áll. Úgy látszik, hogy útját a magasba, — a minél teljesebb illuzió irányában, — csupán addig folytathatja, amíg nem szakad el gyökerétől, ahonnan kapja a tápláló nedveket. Mihelyt ez a kapcsolat megszűnik, menthetetlenül visszazuhan oda, ahonnan jött: az emberi lélek és látásmód alapvető elemei közé.

Nyilvánvalóan ez történt a Krisztus utáni századokban a görög—latin művészettel és e folyamat utolsó akkordjainak voltunk tanúi mi

is. Láttuk, amint meteorszerűen zuhan alá a művészet, egyre fényesebb ragyogással és sisteregve olvad bele a lélekbe, ami kibocsátotta. Láttuk: a felszabadult esztétikai elemek mint oldódnak fel egyre jobban tárgyiságuk kötelékei alól, mint válnak el hirtelen a tárgytól, mint lélek a testtől a halál pillanatában, mint lesznek független, önálló erőkké s indulnak meg valamely egyelőre ismeretlen irányban, ismeretlen célok felé. A jelenségek tulajdonságai, amelyek egyre önállóbb életre kaptak, mint alakulnak át egyszerre ornamensekké és az ujjmutatás, amely eddig visszafelé irányult (az eredet felé), mint fordul meg és mutat előre: a célok irányában.

A posztimpresszionizmus legtávolabbi alkotásaiban is megtartja kapcsolatait érzéki eredetével. Ott is, ahol a legközelebb áll ahhoz, hogy ornamenssé váljék, érzéki emlékeinek képét igyekszik azonosítani az elkövetkező ornamenssel. Az ölelkezés, az egybeolvadás nagy pillanata később következik el; a nász, amelyből új arccal emelkedik ki a művészet.

Ez a nász természetesen majdnem szimbolikus csupán. Mint a madár, amint röptében érinti mellével a vizet, úgy érinti egy pillanatra a művészet ívelése az emberi lélek legmélyebb vízeinek tükrét. A vonalak egy pilanatra elvont ábrákká fonódnak. A színek egy pillanatra mint tiszta festék jelennek meg. A formák egy pillanatra redukálódnak köbökké és négyzetekké. A következő pillanatban a művészet már fel is emelte fejét és megkezdi lassú útját az új megszerveződés irányában.

A kultúrák alakulásánál és fejlődésénél állandóan visszatérő jelenség, hogy valamely kultúra idegen kultúrák idegen formáiból meríti indítékait. Az élet minden végtelen változatossága ellenére végtelenül egyszerű. A legkülönbözőbb jelenségek forrásánál gyakran állanak azonos indítékok és a legnagyobb távolságok ellenére gyakran kerülnek a legkülönbözőbb útak ugyanazon hatóerő irányába.

Letagadhatatlan, hogy az új művészet végső és döntő fordulatának megtételéhez az indítékot az afrikai művészettel való találkozása révén nyerte. Ámde, hogy képes volt ezt a hatást felfogni, az egymaga bizonyíték a bizonyos szempontból analóg beállítottság mellett.

A természeti népek művészete a művészi fejlődés kezdeti stádiumának valamelyik fokán megrekedt művészet. A négerek művészete körülbelül ott áll, ahol az ornamens elsőízben érintkezik a természeti formákkal. A művészetek archaikus módját űzik, — amiképen az óegyiptomiak — csak természetesen elkorcsosult vad, torz, szenvedélyes formában, ám nyilvánvalóan a frontalitás és a primitív ritmus ugyanazon törvényei szerint. A formák — akárcsak Egyiptomban — roppant kifejezőek és életteljesek, mindazonáltal nyilvánvalóan őrzik ornamentális eredetüket. Kétségtelenül leolvasható róluk a születő kultúrák formai fejlődésének útja, az ornamens életrekeltése, ami minden esetben az első lépés a művészetek útján. Homlokegyenest ellentétes irányú művelet ez, mint a posztimpresszionizmus „stilizálás"-a, ami a formák erőszakos ornamenssé alakítását jelenti.

A szellemi fejlődésnek ebben a pillanatában, amidőn ily akuttá vált a lelkek szomjúsága a dekorativizmus, az ornamentika iránt, — ez a találkozás az élő ornamens benső kifejezőerejével kinyilatkoztatásként kellett, hogy hasson. Egyszerre nyilvánvalóvá vált, hogy az ornamens magában hordozza egy kezdődő élet minden lehetőségét.

Körmendi András

Az ember hirtelen önmagára eszmélt. Ősi, homályba merült emlékek sejtései támadtak fel, nyomában pedig vad hit és újjongó öröm, mintha meglelték volna a bölcsek kövét, amely mindent arannyá változtat. A futuristák, a kubisták, a dadaisták vad harci kedvvel, mint győztes fegyvereket szédülten csóválták fejük fölött a művészet szerkezetének kiásott alkatrészeit és bősz csatakiáltásokat küldtek az ég felé. Csak amikor az alkatrészek önmagukbanvéve hasznavehetetleneknek bizonyultak, fujnak takarodót és visszavonulva riadt magányukba, nagy igyekezettel próbálják összeilleszteni azokat és elindítani a művészetet valamely új úton.

A legújabb idők művészetének lényege ezekben a próbálkozásokban rejlik. Összefogni az elemeket és megindítani egy benső, önmagából folyó megszerveződés irányában. Az úgynevezett absztrakt művészetek, mint azok, amelyek megőrizték a hasonlóságot a természeti formákkal, mind magukon viselik egy ornamentális mag jeleit. Azt a konkrétumot, amit a formáknak ez az ujjászületése jelent, a művészet ma már képtelen lehányni magáról. Nemcsak Picasso művészetében, aki Braque-al karöltve vállalta a világ optikájának megszervezését, nemcsak Matisse-nál, aki annak dacára, hogy a legtöbbet őrizte meg a tiszta gall festőiségből, színeinek, arabeszkjeinek pozitív ornamentikájával tisztán képviseli a mát, avagy Derain-nél, aki a múlttal ölelkezve formáit hallatlan pozitívitással teliti, — de Dufy-nél, Rouault-nál, Modigliani-nál, a szürrealista Max Ernst-nél, Paul Klee-nél, Chagall-nál vagy az olasz Chirico-nál is, (nálunk Berénynél, Kmettynél például) és mindazoknál, akik az érzék és tehetség valamelyes jelével űzik művészetüket, mint közös jegyet nyilvánvalóan felfedezhetjük a formák ornamensszerű jellegét. Azokon a különbözőségeken túl, amelyek az ideológiák, temperamentumok és vágyak különbözőségei, olyan benső egység ez, amely éppoly döntően és elkerülhetetlenül írja körül a ma művészetének határait, amikép az bármely időben történt.

Forma ma máskép, mint primitív foglalóformákat enyhítve, megjelenni nem tud. Vonalak önkénytelenül a legegyszerűbb alakzatok lendülete szerint futnak. Színek a primitív polikromia harmóniáira ütnek. Akár tárgyi, akár metafizikai aspirációkkal indul egy mű, a leegyszerűsített, felbontott vagy kombinált alakzatok azonos lendület szerint alakulnak. Akik valamely misztérium mélyére menekülnek (Menkés, Soutine, Czóbel vagy Bernáth) azt csupán a legpozitivebb eszközökkel, mintegy jelbeszédre szorítkozva valósíthatják meg. Akik atmoszférikus problémákat boncolnak, azok megelégszenek valamely e célra alakított ékírás jegyeivel. (Dufy és Egry József). Pozitivumok, konkrétumok vannak a kezünkben, kitisztult, elrendeződött a művészet mibenlétének a kérdése, az adottságok nem vitásak, a lehetőségek nem kétségesek.

Az, hogy ebből a talajból, amely egy keletkező stílusnak minden alkotóelemét magában hordja, egy új művészet fog sarjadni, méltó az elődeihez, egészen bizonyos. De, hogy mikor következik ez be, emberöltők vajúdó forrongása kell-e még hozzá, avagy néhány szerencsés esztendő, erre a kérdésre választ halandó ember nemigen adhat.

Körmendi András

KÖRMENDI ANDRÁS
FESTŐMŰVÉSZ

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁNAK

KATALÓGUSA.

TATA-TÓVÁROS
ESTERHÁZY-SZÁLLÓ
1933.
SZEPT. 24.—OKT. 1.

ENGLÄNDER FERENCZ, TATA

OLAJFESTMÉNYEK:

1.	Női arckép	magántulajdon	
2.	Séta az erdőben	Pengő	600
3.	Fehérruhás nő	„	350
4.	Vízparton	„	1000
5.	Alvó nő vállán kendővel	„	300
6.	Fiatal leány sárga ruhában	„	500
7.	Tájkép	„	120
8.	Feketeszemü kislány	„	150
9.	Forrás	„	350
10.	Éva	magántulajdon	
11.	Hátakt	Pengő	250
12.	Nő igazgyönggyel	„	350
13.	Alvó nő vízparton	„	350
14.	Gyermekek a víz szélén	„	80
15.	T. L.-né úrhölgy arcképe	magántulajdon	
16.	Vásár	Pengő	80
17.	Vásár II.	„	80
18.	Sárga liliom	„	80
19.	Alvó nő	„	200
20.	Vásár III.	„	80
21.	Gyermekarckép	magántulajdon	
22.	Kékruhás leányka	Pengő	150
23.	Akt fák között	„	120
24.	Akt	„	800

AQUARELLEK:

25.	Fényes	Pengő	80
26.	Tájkép	„	80
27.	Vásár	„	80
28.	Tájkép	„	80
29.	Vásár	„	80
30.	„	„	80
31.	„	„	80
32.	„	„	80
33.	Táj madarakkal	„	80

34.	Tájkép nádassal . . .	Pengő	80
35.	Tata látképe . . .	„	80
36.	Tájkép	„	80
37.	„	„	80
38.	Tájkép úttal . . .	„	80
39.	Marhavásár	„	80
40.	Tájkép	„	80
41.	Vizi madarak . . .	„	80
42.	Piactér	„	80
43.	Fényes	„	80
44.	Marhavásár	„	80
45.	Hetivásár	„	80
46.	Tájkép	„	80
47.	Mocsaras táj . . .	„	80
48.	Fényesforrás . . .	„	80
49.	Vásár	„	80
50.	Marhavásár	„	80
51.	Lovak	„	80
52.	Tájkép tehenekkel . .	„	80
53.	Tájkép	„	80
54.	„	„	30

RAJZOK:

55.	Cigányleány. Ceruzarajz .	Pengő	50
56.	Leányka	„	50
57.	Lovak	„	50
58.	Fiatal leány . . .	„	50
59.	Ülő nő. Szénrajz . . .	„	50
60.	Fiatal nő háttal. Szénrajz .	„	80
61.	Fiatal nő arcképe. Ceruzarajz	„	50
62.	Fekvő akt. Szénrajz . .	„	80

AQUARELLEK ÉS RAJZOK MAPPÁBAN:

63—72	darabonkint . . .	Pengő	60
73—87	darabonkint . . .	„	40

Körmendi András

koll. kiáll.

Tatatóváros 1933.

Körmendi Béla

festő

A független művészek 23 k
kiállítás án szerepel.

Lendvai Károly. Párisi levél.
Művészet. 1907. 342. l

Tö

Legnagyobb osztálysorsjegyü

A mellékelt kis boriték **3 sz**

Húzzon vagy válas

és rendelje m
sorsjegyet

Magyar királyi **osztálysorsjáték**

A legujabb **XXXIII.** m. kir. osztálysorsjáték húzásain kisorsolásra kerülő készpénznyeremények jegyzéke.

LEGNAGYOBB NYEREMÉNY SZERENCSÉS ESETBEN:

500.000

Mélyen ti

A szerencse
pontban ragadjuk
XXXIII-ik m. kir. os
sorsjátékon való rész
Folyó évi a
értek el tisztelt felei
mény **200.000 (ke**

Rákóczifalva példát mutat a szolnokmegyei falvaknak

Egy tizennyolcéves parasztlány, földművesszövetkezeti ügyvezető irányítja a jó munkát

Rákóczifalva, július.
(A Kis Ujság kiküldött munkatársától)

Szolnok közelében van ez a falu, amelyben a földművesszövetkezet egyik boltjának kirakatából ragyogószemű gyermek képe mosolyog. Az ember szinte úgy érzi, mintha ez a nevető gyermek mondaná azokat a szavakat, amelyek a piros táblán ezüst betűkkel a képet körülveszik: *„Akik értünk a legtöbbet tettek!"* Aztán nevek sora a kép két oldalán, az alján. Néhányat lejegyeztünk közülük. A terménybeadásban *Szőke* Sándor 200 százalékkal, *Bartos* László 180 százalékkal, *Bárány* József 150 százalékkal jár elől. *Baczik* József kisparasztnak, aki 250 százalékkal teljesítette terménybeadását, búzája 83-as fajsúlyú. Tarlóhántásban *Csabai* József vezet, másodvetésben *Libor* Dezső.

A versenytábla s a boldogan mosolygó gyermekkép fölött vörös zászló. Aranyhímzésű betűi ezt hirdetik: *„A községi tanács vándorzászlója a legjobb cséplőbrigádnak."* Megtudjuk, hogy a mult héten, a békearatást követő cséplésnek első hetében a vándorzászlót *Tóth István brigádja* nyerte el.

— Most azonban *Lemkovics József* brigádja beéri! — mondja mellettünk egy tíz év körüli fiú.

Öreg néni torkolja le a gyereket:
— Ha ugyan hagyják magukat a Tóthék!

Pillanatok alatt kis vita kerekedik.
— De nemcsak ezek ketten vannak ám! Öt gép csépel a határban, szombatig még akármelyik brigád az első lehet.

A földművesszövetkezet irodájában egy 18 év körüli leány dolgozik. Őt szólítjuk meg.
— Az ügyvezetőt keressük...
Ránknéz és ezt mondja mosolyogva:
— *Én vagyok.*

Kocsis Rozáliának hívják. Augusztusban lesz 18 éves és már féléve ügyvezető elnöke a 4500 lakosú, 4800 katasztrális hold határú falu földművesszövetkezetének. Azelőtt egy féléven át helyettes ügyvezető volt. Szajoli kisparasztok gyereke, elvégezte az általános iskola nyolc osztályát, három és félhónapos szövetkezeti ügyvezetői tanfolyamot és most már

közel egy éve írások fölé hajolva, vagy a falut s a határt járva irányítja és irányítja egy ilyen nagy község dolgozó parasztságának, minden dolgozójának sok dolgát,

mindazt, ami a falu szocializmusának építésében földművesszövetezetekre hárul.

Megtudjuk, hogy az aratást június közepén kezdték meg és már meg is vannak vele az egész határban. Július 11-e óta csépelnek, de hiába írnánk most le a mai eredményt, mire ezek a sorok kinyomtatva eljutnak a falvakba, akkorra az már megsokszorozódik. Kivált olyan községekben, ahol olyan példát mutató dolgozó parasztok élnek, mint itt a nyolcholdas *Kerekes* Imre, aki már az elmult vasárnapig *850 százalékra teljesítette gabonabeadását.* Kerekes Imre minden munkában kiveszi a részét. Tagja a földművesszövetkezet felvásárlóbizottságának, szerződésesen termelt növényei gyönyörűek, tagja a dohánytermelőcsoportnak, lelkesen vesz részt a tsz-es szervezésében, a szövetkezeti tagtoborzásban. A földművesszövetkezet 50 forint jutalomban akarta részesíteni s amikor ezt közölték Kerekes Imrével, felállt és ezekkel a szavakkal hárította el a pénzjutalmat:

— Köszönöm szépen a megtiszteltetést. Nagyon örülök neki és meg is fogom hálálni.

Igérem, hogy a 850 százalékos gabonabeadásomat rövid időn belül 1500 százalékra emelem, ha nem többre.

A pénzjutalmat azonban nem fogadom el. Arra kérem a földművesszövetkezet vezetőségét, *küldje el azt a szolnoki kórházban fekvő Varga Péter dolgozó parasztiársamnak.* Az most rászorul, én meg megélek családommal a munkánkból és az idei jó termésből, amelyet a békearatás hozott nekünk.

Beszélni szeretnénk ezzel a 42 éves derék kunnal, de hiába keressük, kint van valahol a határban, ahogyan ott van most a falvak minden munkabíró embere. A háromholdas *Baczik* József is, aki búzából 372 kilót hozott be eddig és ezzel 250 százalékra teljesítette beadását. Árpáját még nem csépelte el, azt majd ezután hozza be. *Az ő búzája eddig a legjobb fajsúlyú a faluban, 83-as.* A Hangos Híradó nótát küldött neki érte és azt mondják, hogy amikor a dalt hallotta, így szólt boldogan feleségéhez:

— Hallod, anyjuk? Táncolni volna kedvem rá!...

Nagyon régen, talán sohase lehetett annyi mosolygó parasztarcot, annyi boldog parasztembert látni falvainkon, mint ezen a bőtermésű békearatáson. Talán csak 1945 tavaszán, amikor a felszabadult ország szabad parasztsága birtokába vette azt, ami ezeréves jusson megillette, a magyar földet. *Ez a felszabadult föld az idén onja először bőséges termését népe számára.*

— Tizenhárom mázsa a holdankénti búzaátlagunk

— mondja *Kocsis Rózsi.* — *Az árpa 15 mázsát ad.* Rozsot nem termelnek ezen a vidéken.

És sorra megtudjuk a többit is. Szénában 600 mázsa az előirányzatuk, ebből begyűlt 598 mázsa 37 kiló, már csak kilóik vannak hátra. Jól felszerelt a tejgyűjtőjük. *Itt is eredménytábla hirdeti a legjobb tejszállítókat, akik rendszeresen túlteljesítik a tejbeadást.* A „Béke" tszcs, Nagy Ferenc, Győre Imre, Deák Pál, Kovács József szerepelnek a névsor elején. *De rajta vannak a lemaradottak is: Novotni Miklós, B. Kis András.*

— Ezek semmit se akarnak beadni! — mondja eddig mosolygó szeme fölött most a homlokát haragosan összeráncolva a fiatal ügyvezető. — Tegnap is a nagy nógatásra savanyútejet hoztak be. Természetesen nem vettük át.

Három tszcs van a faluban. A legerősebb a III. típusú „Béke". A „Petőfi" II., a „Rákóczi" pedig I. típusú.

— *Ezeket fejlesztjük, erősítjük, majd mindjárt a cséplés után* — mondják Rákóczifalván, amikor elbúcsúzunk.

Az országutakon gabonával megrakott szekér szekér után. Olyan roskadásig teltek, hogy alig tudnak kitérni a szembejövő kocsiknak. Búgnak a cséplőgépek, amelyektől teli kocsik viszik az újgabonát, az új életet a magtárakba.

Simándi Béla

Mi történt a Júlia-utcai építkezéseknél

Csúnya házak, utólagos tűzfalátlőréssel szépítve — Késések és hiányzások — Indokolatlanul szégyentáblára tett diákok

Forgalmas és mégsem zajos része Budának a Pasaréti-út és a Szilágyi Erzsébet-fasor közé ékelt terület. Itt, a Nagyajtai-utca és Julia-utca között épül fel az *Országos Takarékpénztár II. kerületi tagjainak területi lakásszövetkezeti házcsoportja.* Délre néz az új házak homlokzata, de az északi ablakból is szemet-lelket andalítóan szép a panoráma a Jánoshegyre, a Hármashatár-hegyre. Saját ház erkélyén napozni, saját családi lakás ablakából szívni közelről a budavidéki parkok és liegyierdők illatát! Elképzelhetetlen vágy volt ez alig öt évvel ezelőtt egy dolgozó család számára. *Most mégis megvalósult.* Pénzügyi kormányzatunk gondoskodott arról, hogy hosszúlejáratú kölcsönökkel a főváros több helyén *valóságos városrészeket építsenek maguknak a dolgozó családok.* Saját családi lakásokkal az Országos Takarékpénztár Lakásépítő Szövetkezete keretében. Így indult meg ez év tavaszán a II. kerületi tagok területi szövetkezetének lakásépítkezése is.

Az első három darab háromemeletes ház — 1—2 és 3 szobás lakásokkal — határidőre, sőt határidő előtt felépült. Összesen *33 család költözött be e három házba július 1 előtt.*

Hanem a további építkezés már *akadozik.* Hét újabb házat kellene felépíteni itt október 13-ig. A Budai Magasépítő (46-os tröszt) azonban csak most, későn jött rá, hogy *nem tud megbirkózni eme feladattal.*

A hét újabb házból cak háromnak a felépítését biztosította. Ezt a hármat is október helyett *csupán karácsonyra kívánja átadni.*

Vajjon mi van e késedelem mélyén?

E kérdésre kívánunk feleletet kapni a helyszínen. A három felépült házra tapad elöljáróban a tekintetünk.

— Dicséretes, hogy idő előtt elkészültek az első házak — mondjuk *Körmendi* István építésvezetőnek —, de a *formájukkal* nem vagyunk megelégedve.

— A tetőre gondol? — kérdi az építésvezető.

— Na, nem a tetőre. Annak szögellése klasszikusan megfelel a magyar ház építési kívánalmainak, a csapadékviszonyoknak. Nem lenne magyar tájba való a lapostetejű ház, mert az elsősorban az esőszegény középtengeri tájba illik. A toronyszerűen magas padlásképzés ugyancsak nem idevaló, hanem a csapadékdús északi és alpesi tájba. Hanem másról van itt szó. *Rideg a kinézete a háznak.* A barátságos környezethez képest.

Csúnya jelenség, amikor ablaknélküli tűzfal háromemeletnyi magasságban épp a főútvanalra mered.

Ezzel az emberi apparátussal s ezzel az anyagi erővel bizony *jóval szebb házak is épülhetnének itt.*

— Hát éppen ez a tervezési hiba a fő késleltetőnk — magyarázza Körmendi István. — A tervezőiroda csak akkor látta be, mit vétett, mikor az első három ház felépült.

Kerek negyven napot kellett várnunk,

amíg a módosított tervet az iroda elkészíti s azt az építésügyi minisztérium jóváhagyja. Ez végre-valahára megtörtént. De a hosszú hetek alatt nem tudtuk biztos irányban folytatni az építkezést. Közben a dolgozóink is leapadtak több mint felével. *Most megcsappant számmal kell új lendületet adni az építkezésnek.* A módosított terv alapján

utólag ablaksort kell nyitni

a Szilágyi Erzsébet-fasorra néző puszta tűzfalon. Meg kell bontanunk azoknak a családoknak a nyugalmát, akik már beköltöztek. Nem kellemes dolog ez a mi szempontunkból sem. Dehát mit tegyünk?...

Amit Körmendi építésvezető elmondott, az valóban a tervezőiroda hibája. De nekünk kell észrevennünk lépésről-lépésre itt azt is, amiről már nem a tervezőirodában tehetnek? Többi közt azt, hogy renyhén hangolódnak össze az építkezésnél az illetékes tényezők s hogy ez a főoka a munkaszervezés és a munkafegyelem hiányosságainak.

Sok a hétvégi hiányzó.

Maga Körmendi vallja be:
— *Sajnos, dolgozóink harminc százaléka már pénteken eltávozik vidékre s olyanok is akadnak, akik hétfőn se jelentkeznek munkára.*

Legutóbb *Ádám* Margit, *Borbély* Károly és *Jáger* Mihály távoztak el úgy, hogy mindmáig igazolatlanul távol is maradtak. *Vágó* János kilenctagú kubikosbrigádjának *nyolc* tagja — jórészt jászsági falusi emberek — pár héttel ezelőtt váratlanul jelentették be, hogy ők bizony az építési vezetőség hátamögött elszerződtek aratóknak. *Egyik óráról a másikra hagyták itt ők is az építkezést.* Itt maradt árvamagában a brigádvezető, *Vágó* János s most nincs kipróbált kubikos segédmunkás mellette.

Aztán a késésekről se feledkezzünk meg. Általános és rendszeres volt itt naponta

az 5—10 perces késés.

Amióta az építkezésvezetőket építési kormányzatunk egyik legutóbbi szabályrendelete felhatalmazta, hogy *fegyelmi eljárást* indíthat a megrögzött késők ellen, azóta csökkentek a késések. *De vajjon milyen méretűek lehettek ezek a késések, ha még most is elérik a 85—90 százalékot! Schnepp* Éva például nemcsak hétvégén, de hét derekán is elég gyakran van távol igazolatlanul s kevés olyan reggel van, amikor nem későn érkezik a munkahelyére. Az ő esete annál kirívóbb, mert Schnepp Éva *átképzős tanfolyamra* kíván jelentkezni. Nem ugyan itt, hanem a vasasszakmában. Vajjon ott menynyire fog helytállni ezek után?

— Schnepp Évát már *kétszeri dorgálásban* részesítettem — mondja az építésvezető — s ha mégegyszer mulaszt vagy késik, nem marad el a fegyelmi eljárás.

Szigorúan mondja ezt, mégis az a látszat itt, mintha sem az építésvezető, sem munkavezető társai nem lennének a munkafegyelem tartásában erélyesek és magabiztosak. Az is hiba, hogy *Vidas* Lászlón, az egyetlen technikuson kívül *nincs más szakértelmiségi irányító e fontos építkezésen.* Ha helyenként fennakadások vannak emberben vagy anyagban, ez a hiány is nem csekély oka a fennakadásnak.

Pedig lennének itt jó követniváló példák is. *Petrovics* Ferenc sztahanovista kőműves 310 százalékos csúcseredményt ért el

a makszimenkói falazási módszerrel.

Kiszámították, hogy a három felépült háznál összesen egy emeletre való meglakarítást értek el Petrovics Ferenc kiváló módszerével. Hanem Petrovics Ferencet azóta behívta az építésvezetőség adminisztrációs szolgálattételre (talán könyvelni) s bizony nincs itt más kőműves, aki kövesse. Az ittmaradt segédmunkás brigádokkal pedig sokra lehetne menni jó szakmai szervezéssel és irányítással. Hiszen olyan kitűnő segédmunkás-brigádok dolgoznak itt, mint a *Beötly*-brigád, amely jónéhány hét óta tartja a 180 százalékot. Ilyen kiváló segédmunkásbrigád lenne a *Forgó-brigád* is, de az

megfelelő szakmai vezetés híján

180 százalékról 112 százalékra esett vissza. A fiatalok segédmunkásbrigádjai is kitűnően meg tudnák mutatni az eddigi jelek alapján, hogy milyen buzgalom van bennük. Hiszen a tanulók brigádja — jórészt falusi parasztfiúk és lányok — már gyakorlóidejük kezdetén jól belegyakorolták magukat a *Varga Szakáll-féle úgynevezett kalodafalazásba,* amely gyorsabb és takarékosabb módszer a réginél, s egyetlen törmelék tégladarab sem megy veszendőbe e módszer alkalmazásával. *Radics* Márta, *Bosznai* Anna, *Bársony* Ilona parasztszülők tanulóleányai, továbbá *Pál* Ferenc és fiatal tanulótársai szinte buzognak a vágytól, hogy folyamatosan dolgozhassanak. Aztán itt vannak azok

a középiskolás diák segédmunkások,

akik e munkahelyen dolgozva töltik vakációjukat. A betonelőgyártásban s egyéb munkában 132 százalékkal teljesítette meg a normát ifjú *Éles* Gyula gimnázista diák öttagu diákbrigádja.

Megérdemelte hát Éles Gyula, hogy éppen az ő brigádja vezessen a *dicsérettáblán.* Hanem

annál nagyobb hiba,

hogy az építésvezetőség nem a hiányzó és késő törzsdolgozók nevét iratta fel a szégyentáblára, de azoknak a középiskolás diákoknak a neveit, akik *testi gyöngeség miatt* azóta — *orvosi tanácsra* — kimaradtak. Vajjon miért kellett az önkéntes és buzgó diákjelentkezőket kipellengérezni? Talán azért, mert az építésvezetőségnek *nincs elég erélye, hogy a notorius későket, az igazolatlanul távolmaradókat tegye közszemlére?* Hát ezen az építésvezetőségi határozatlanságon is gyökeresen és gyorsan változtatni kell.

Aztán még egy. Az Egressy-úti lakásépítkezések dolgozói a multkoriban *párosversenyre hívták* ki a Julia-utcai építkezőket. A kihívást az itteniek *visszautasították.*

— Nem tudtuk elfogadni a versenykihívást, mert amikor az megérkezett hozzánk, nem voltunk biztosak a dolgunkban — jelenti ki Körmendi építésvezető —, de most már vállaljuk a versenyt.

Reméljük, ez az igéret nemcsak igéret marad s az Alkotmány Ünnepére megélénkül újra a Julia-utcában a békés lakásépítkezés.

Nagy Tibor

Utitanácsok „épeszű amerikaiak" számára

Az amerikai Life című folyóirat cikket közölt J. Michener tollából „A leplezetlen igazság Ázsiáról" címmel. A szerző hosszú ázsiai utazásáról számol be s szószerint az alábbi úti-jótanácsokkal is szolgál:

„Modern amerikai óvatosan utazzék Ázsiában. A Távol-Keleten ugyanis roppant nem szívesen látott vendégek vagyunk mostanában: Malajában és Indo-Kínában az amerikaiak kiteszik magukat annak a veszedelemnek, hogy megölik őket. Nagyvárosokban, mint pl. Szingapurban, Szaigonban és Dzsakartában épeszű amerikai éjszaka nem teszi ki a lábát a házból. Ahol az amerikaiakat nem támadják nyiltan, ott a hátuk mögött szidják őket. Történelmünk során soha így még nem utáltak s gyülöltek bennünket: mindenütt reakciósnak, imperialistának neveznek."

A harmadik találkozó

A második világháború utáni

történelem egyik legfontosabb tényezője az egész földkerekséget átfogó békemozgalom, amelynek jelentős részét az ifjúság viszi. A fiatalság megmozdulása roppant erőket állított a béke ügyének, a népek szabad és demokratikus fejlődésének szolgálatába, híven ahhoz a történelmi hagyományhoz, hogy az ifjúság legjobbjai minden időben és a világ különböző részein az első arcvonalban küzdöttek az igazságért.

Uj azonban a háború utáni fejlődésben az, hogy a földkerekség különböző országainak fiataljai megtalálták az egymáshoz vezető utakat és szoros összefogásban, soha nem látott egységben harcolnak az emberiség nagy, közös ügyéért: a békéért. Ennek az egységnek impozáns megnyilvánulásai az ifjúsági találkozók, amelyek sorában az elsőt Prágában, a másodikat Budapesten tartották, a harmadikat pedig augusztus 5. és 19. között rendezik Berlinben. A DIVSZ multévi bécsi tanácsülésén határoztak arról, hogy Berlinben tartják a III. Világifjúsági Találkozót, melynek jelszava: „Ifjúság, egyesülj a békeharcban, az új háború veszélye ellen."

Ez a jelszó olyan programm,

amelyet teljes mértékben igazol a mai feszült nemzetközi helyzet. Az imperialisták által kirobbantott véres koreai háború tetőpontján kezdődtek az előkészületek a berlini VIT-re, teljes erővel folyt az elmult hónapok során és folyik napjainkban Japán és Nyugat-Németország újrafelfegyverzése s a bonni bábállam vezetői éppen a VIT jelszavának elterjedésével egyidőben határozták el, hogy az év végéig nagylétszámú, páncélos és gépesített hadosztályokból álló zsoldos német hadsereget szerelnek fel, az amerikai imperializmus parancsára, az európai béke és biztonság veszélyeztetésére.

Németországot, a német nép igazi érdekeit azonban nem a bonni lakájok képviselik, nem is a felállítandó zsoldos-hadsereg, hanem a Német Demokratikus Köztársaság és Nyugat-Németország dolgozó tömegei. Nyugat-Németországból minden terror és tilalom ellenére sok tízezer ifjú és leány vesz részt a nagy berlini találkozón. Mert az Adenauer-kormány semilyen eszköztől sem riadt vissza, hogy akadályokat gördítsen a VIT-re készülő nyugatnémet fiatalok útjába. Betiltották a Szabad Német Ifjúsági Szövetség működését, elrendelték a zónahatárok megerősítését és a határ mentén 10 kilométeres távon bevezették az úgynevezett kivételes állapotot. Mindez azonban csak növeli a nyugatnémet ifjúság elszántságát, hogy hitet tegyen a VIT-en az egységes, szabad Németország és a világ békéje mellett.

A VIT nemcsak a bonni vezetők között keltett riadalmat, hanem gazdáik, a világimperializmus kardcsörtető bajnokai körében is. Morrison angol külügyminiszter, mint ismeretes, külön megbeszéléseket folytatott a világreakció vezetőivel arról, milyen szervezett terrorral, rendőri és egyéb intézkedésekkel tudnák megakadályozni a Világifjúsági Találkozó sikerét, sőt esetleg megtartását is. *„A rágalom és rendőrterror azoknak a fegyvere, akiknek nincs más érvük"* — adta meg a választ sokmillió fiatal nevében a DIVSZ Morrisonnak és cinkosainak. A békéért küzdő fiataloknak más, súlyosabb érvük van: *az igazság és a bátorság* s ez eleve biztosítja a berlini találkozó sikerét.

A világ ifjúsága az igazság és bátorság legyőzhetetlen erejével felvértezve meg fogja mutatni Berlinben a béke ellenségeinek, hogy a népek közötti testvéri szolidarítás lefoghatja a háborús gyujtogatók kezét, a fiatalok meg fogják mutatni, hogy egymást közelről megismerve, a találkozó után még lelkesebb harcosai lesznek a békének, tevékeny munkálói az emberiség nyugodt, biztonságos előrehaladásának.

Amint a békemozgalom legfőbb ereje a Szovjetunió, a világ ifjúsága is a szovjet fiatalokat tekinti példaképének, amikor felsorakozik a béke arcvonalán. A prágai és budapesti ifjúsági találkozókhoz hasonlóan Berlinben is megmutatkozik majd, hogy a világ fiatalsága hitet, erőt, lelkesedést merít a Szovjetunió győzelmes ifjúságának példájából és arra törekszik, hogy a saját országában, a maga munkaterületén hasonló elszántsággal és felkészültséggel állja meg helyét, teljesítse feladatait és legyen népének biztos támasza, egyik legfőbb összetartó ereje.

Már a VIT előkészületei megmutatták, hogy nincs olyan erő, amely útját tudná állni az ifjú békeharcosok összefogásának. A berlini VIT minden eddigi ifjúsági megmozdulásnál nagyobb mértékben tanuskodik majd erről és a béke, *az élet nevében mond határozott nemet a háborús gyujtogatók terveire.*

A DISZ kiadja „Az ifjúság dalait"

Már csak rövid idő választ el bennünket a VIT megnyitásától s ahogy közeledik a nagy nap, úgy idézzük vissza a két év előtti budapesti eseményeket. A Találkozó részvevőinek vidám és bizakodó énekhangját és a záróünnepély felejthetetlen pillanatait. Azokat a pillanatokat, amikor — ha jelképesen is — az egész világ békeszerető ifjúsága Novikov gyönyörű szerzeményét, a DIVSZ-himnuszt énekelve ott szorongott a Hősök-terén.

Azóta sok új tömegdal és induló született. Muzsikusaink színe-java meghallotta a Magyar Zeneművészek Szövetsége, a népművelési minisztérium és a DISZ közös felhívását s bekapcsolódott az előkészület munkáiba. Megírtuk, hogy a beküldött pályaművek közül a bírálóbizottság hat új szerzeményt fogadott el. A VIT-irodában tett látogatásunk alkalmával megmutatták nekünk e tömegdalok kottáit. Elsőnek *Lőrincz* Miklós „Béke kell nekünk" című tömegdalának kottáját vettük kézbe s elolvastuk a kotta címlapjára írt lelkeshangú, megindító kedvességű ajánlósorokat.

Ribári Antal „Békedal a VIT-re" című szerzeményének Bacsó Péter a szövegírója. Örömmel olvassuk a ma annyira időszerű sorokat:

„Egységbe hát! Zeng jelszavunk
szép holnapunkért együtt harcolunk.
Jöjj tűzön-vízen át, győz már a nép,
hős Koreában védi életét."

Deák György *Vavrinecz* Béla zenéjéhez írt szövege hamar népszerű lesz:

„Dalolj velünk vigan pajtás,
Bárhol élsz a földön,
Szálljon együtt csengő dalunk
Messzi hegyen-völgyön.
Add a kezed, gyere pajtás,
Járd velünk a láncot.
Nincsen ami szétfeszítheté
Ezt az erős láncot!"

Tettekben is megnyilvánuló békevágyunkat fejezik ki ezek a tömegdalok. Megtisztelő feladata elutazás előtt álló fiataljainknak, hogy a világ minden részéből Berlinbe sereglő békeharcosok között ismertté, népszerűvé tegyék népdalainkat, tömegdalainkat. E feladat jelentőségét ismerte fel a DISZ, amikor *megbízta a Zeneműkiadó Vállalatot „Az ifjúság dalai"-nak kiadásával.*

Tetszéssel forgatjuk a színes fedőlappal ellátott 80 oldalas kartonált füzetet. Ezt minden Berlinbe utazó magyar küldött megkapja. E dalokból megismerheti majd a külföld kóruskultúránk termékeit. Van azonban az új tömegdaloknak egyéb jelentősége is. A VIT-tel egyidejűleg ugyanis a DISZ országos viszonylatban ugyanolyan megnyilvánulásokat rendez. E rendezvényeken az új tömegdalok és tömegtáncok bemutatásra kerülnek. Mivel mai életünk kérdései öltenek bennük művészi formát, nem kétséges, hogy meghódítják a fiatal és felnőtt dolgozókat egyaránt. Az a törhetetlen békevágy fog megcsendülni dalainkban, amit néhány nap múlva odakünn ezer és ezer ifjú harsány éneke hirdet.

(r—e)

Pereg a film a Balaton partján...

Ötszáz üdülő iparostanuló vidám környezetében készül tovább a „Civil a pályán"

Filmesek dolgoznak a Balaton partján.

Reggeltől napestig kergetik egymást a felvételek, szakmányban pereg a filmszalag és mégis — *üdülés*, de milyen pompás üdülés ez a munka!

Képzeljük csak: kőhajításnyira a víz csillogó tükre, fölötte óriási kvarclámpa, a nap, a homok, meg... ó, a homok, mint a bársony.

Errefelé, a *Munkaerőtartalékok Hivatala siófok—balatonújhelyi üdülőtelepén*, nem is illik másként járni, csak úszónadrágban, vagy rövidnadrágosan. Van aztán ott egy jó négyholdnyi zöldelő terület is, csupa fiatal fiú és fiatal leány, vagy *500 üdülő iparostanuló* nyargalászik rajta naphosszat . . .

Történt közben valami a napokban, amitől még szebbé változott az üdülő környéke: *megérkeztek a filmesek.* A díszítőrészleg. És ahogy az már lenni szokott, *az ifjúság is kedvet kapott a munkához:* mutatós strandot építettek, új röplabdapályát, szerte a tájban parányi lugasok bújtak elő, színes virágágyak, csinosítottak, szépítettek, hangulatos parkot varázsoltak az üdülő körül. A munkát *Pán* József, a Kossuth-díjas díszlettervező irányította folytonégő pipája mellől.

A múlt hét végén újabb vendégek érkeztek. Megjött a *művészrészleg* is egy sereg kellékkel, meg a forgatógéppel. Azóta csak tovább mélyül a barátság az üdülő ifjúság és a *„Civil a pályán"* együttese között.

Más a munka íze a fiatalok között

A gondnok mondja, hogy a fiatalok közül többen mentek hozzá azzal, hogy eddig is remekül érezték magukat, de most *felejthetetlen élmény* lett számukra a nyár, a filmesekkel való találkozás. A filmesek meg azt mondják: *egészen más íze van a munkának ennyi fiatal között.* Friss kedvükkel nemcsak felvidítanak, hanem segédkeznek is. Sőt, *statisztálnak* az első magyar színes sportvígjátékban. Az üdülő meg — ahol három nagy lakópavillon, orvosi rendelő, korszerűen felszerelt konyha, tálaló, 550 személyes étterem, 6 játszóterem van s mindenütt folyóvíz, egyszóval minden, aminek lennie kell a demokrácia gondoskodásából — azzal gazdagodott, hogy a márólholnapra varázsolt kis paradicsom nem tűnik el a filmesek távozásával, hanem *megmarad* körötte.

De van itt még valami, amiről szintén írni kell s ez az üdülő fiatalság *pompás ellátása.* Ime, egy nap étrendje: *reggeli* — 3 deci tejeskávé, vajjal, mézzel; *ebéd* — leves (amenynyi csak kell), 14 dkg hús körítéssel, sa. vanyúsággal, sült, vagy főtt tészta vagy gyümölcs; *uzsonna* — 2 deci tej kenyérrel; *vacsorára* pedig szintén friss étel és gyümölcs. Mindez *ingyen!* Még a vasút- és villamosköltséget is megtéríti az üdülő. Telejébe, a levegőn, napon, Balatonon kívül: *társasi irándulás, színház, mozi.*

Latabár meg a hal...

A film úgy készül, hogy *teljes gőzzel* folyik a forgatás a vízparton. Nyüzsgő, tarka a kép, melyben sok tréfás szó is csik a komoly munka mellett, részint az élet derüje, részint a film szövege hozza magával. *Keleti* Márton rendező, például, széles jókedvvel állapítja meg, hogy *„megrendelésre" a felhők is megjelentek a ragyogó égbolton.* Ezalatt a forgatógép *Latabár* Kálmánt veszi célba, aki egy ormótlan ladikban, a parton tart evezőstréninget. Húz, hogy majd beleszakad . . . Úgy mutatja, remekül megy neki a dolog, de közben aggodalmas képpel vallja be *Sós* Imrének (társa a jelenetben), hogy a vizen még sohasem próbálta meg így csónakosan. Fél, hogy felborul, pedig ő nagy sportember. Imádja a sportot, főként azt, *amelyikben nem kell mozogni!* . . .

Egy másik kép: Latabár már *horgászik.* Ül a parton és mélán tartja a botot. Majd hirtelen kirántja a horgot és a meglepett Sós Imrével bőlcs hangon közli: azért tette, mert *különben az a „hülye hal" még bekapta volna...* A poen az, hogy próba közben Latabár horgára valóban ráakadt egy halacska. A komikus le volt törve. Hát hogyne, *hiszen mégiscsak kifogott rajta az a „hülye hal".*

A hét végén remek felvételre kerül sor. Látványos lesz, mint egy vitorlásverseny, mert tényleg az is lesz: *vitorlásverseny,* suhanó, karcsú hajókkal, dagadó fehér vitorlákkal, vízelborzoló enyhe brizzel és zászlóerdővel a feldíszített siófoki mólón. Ott lesz az *üdülő ifjú hada* is, az egész ifjúsereg, meg a lenhajú lányok, hisz *őt jenezni* is kell.

Csak azért?

Szó sincs róla. Semmi pénzért el nem maradnának.

A békeharcosok nagydíja a Filmfesztiválon

A *csehszlovák békeharcosok* azzal a kéréssel fordultak a Karlovy Vary-i Filmfesztivál Bíráló Bizottságához, hogy a verseny *nagydíjai* közé vegyék fel a *„Békeharcosok Csehszlovák Bizottságának díját"* is. A Bizottság a javaslatot elfogadta.

Megkezdték a „Banditák" felvételeit

A *„Banditák"* című, új magyar antiimperialista film felvételeit megkezdték a Hunniában. *Várkonyi* Zoltán rendező javaslatára *újítást* vezettek be ennél a filmnél és azt a jövőben *minden magyar filmnél* alkalmazni kívánják. Az újítás, melyet a szovjet filmművészet alkotó módszereinek tárházából merítettek, az, hogy *elmélyült próbák előzik meg a forgatást.* A „Banditák" számos jelenetét az *Úttörő Színház* színpadán próbálták. Ezzel elérték, hogy a színész teljes szövegtudással lép a forgatógép elé. Másrészt *jelentős nyersanyagot takaritanak meg,* mert a legtöbb jelenetet már csak akkor forgatják, amikor a próbák során teljesen kialakult a jelenet művészi megoldása. Ekként egy-egy jelenetet nem kell majd ötször-hatszor is a filmszalagra venni, miként az ezideig gyakran megtörtént.

A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG minisztertanácsa díjakat alapított a kiváló filmalkotások jutalmazására.

A természettudomány szolgálatában

A Föld élete

A. A. *Jakovlev* szovjet tudós könyve, amely a Művelt Nép Könyvkiadó „Ember és világ" című sorozatban jelent meg, tudományos rendszerben közli mindazt, amit minden művelt embernek tudnia kell a Földről: életünk színhelyéről. Az emberben ősi e vágy, hogy megismerje a Föld eredetét, megértse és megmagyarázza az élet megjelenését. De hogy a Föld hosszú fejlődési útját megérthessük és megmagyarázzuk, elsősorban megfelelő fizikai, kémiai és csillagászati ismeretekre van szükségünk, kell, hogy mindenekelőtt ismerjük a föld felületén és mélységében jelenleg végbemenő folyamatokat. A kitűnő szovjet tudós könyvében elsősorban az *anyagra* és az *energiára* vonatkozó legfontosabb ismereteket tisztázza, annál is inkább, mert hiszen az anyag nem választható el az energiától. A legutóbbi tudományos kutatások kimutatták, hogy *a tömeg átalakítható energiává.* Ez lehetővé teszi számunkra, hogy az anyag számos törvényét egybekapcsoljuk az energiák megmaradásának törvényével. Így tehát a világon semmisem keletkezhetik semmiből és semmi se változik semmivé, hanem csupán *az anyag és az energia bizonyos formáinak más formákká való átalakulása megy végbe.* Az ember állandóan kutatta az anyagok összetételét és a XX. század elejéig 85 kémiai elemet fedeztek fel. *Mengyeljev* orosz tudós periódusos táblája még nem olyan régen, 92-ik elemmel, az uránnal végződött. Manapság az ember már új, transzurán, vagyis az uránon túli elemeket hozott létre, így a 93-ik elemet, a neptuniumot, a 94-iket, a plutoniumot, a 95-iket, az amerciumot és a 96-ikat, a küriumot. A tudomány nemcsak megvalósította, de túl is szárnyalta az alkimisták évszázados álmát, hogy egyes elemeket más elemekké lehet változtatni. Az ember már nem rabja, hanem *ura a természetnek* és maga hoz létre új elemeket. *Jakovlev* könyvének első lapjain röviden megismerkedünk az atomkutatás eddigi eredményeivel, egyúttal megismerve az anyag szerkezetének kérdését is.

Az anyagra és energiára vonatkozó legfontosabb alapfogalmak tisztázása után a könyvben egymásután kapunk választ a Föld eredetére, a Föld szerkezetére és összetételére vonatkozó problémákra, megismerjük a könyv a kőzetek keletkezésével, az élet megjelenésével és az élőlények fejlődésével, majd ismerteti a Föld jelenlegi képének kialakulását, a szél, a víz, a jég, és az élőlények munkáját. S megismerjük a vulkánikus erők, valamint a földkéreg mozgásainak, a földrengéseknek okát is. A Föld külső és belső erői között állandó harc folyik, amelyben szüntelen a pusztítás és az építés, de az ember mindinkább arra törekszik, hogy a természetet uralma alá hajtsa. Ma már *mesterséges esőt teremt, megváltoztatja a folyók irányát, a sivatagokat virágzó termőföldekké varázsolja.* De mindez csak kezdete a nagy feladatnak, amely a kapitalizmus viszonyai között megoldhatatlan és *csak a győzelmes szocializmus vívmányai között beszélhetünk a természetnek tervszerű és messzemenő átalakításáról.* A könyv utolsó fejezete a Föld fejlődésének további útját és jövőjét vázolja fel. A tudósok hozzávetőleges számításai szerint a Föld pusztulása nem következik be hamarabb, mint *százmilliárd* év mulva, ezzel szemben a Föld eddig mindössze körülbelül *ötmilliárd* évet élt.

Rendkívül érdekes és tanulságos A. A. *Jakovlev* munkája, amelynek elolvasása után úgy érezzük, csakugyan minden művelt embernek legalább ennyit kellene tudnia a földről, mint amennyivel ez a kitűnő szovjet tudós könyvében megismertet bennünket. A Művelt Nép Könyvkiadó ismét jó szolgálatot tett e könyv megjelentetésével természettudományos műveltségünk fejlesztése érdekében.

K. E.

A szovjet rádió műsorából

Péntek, július 27:

Moszkva I. 16.30: Hangverseny Lvovból. 17.20: Szovjet zeneszerzők dalai. 18.00: Szovjet tánczene. 22.05: Nemzetközi díjat nyert művészek hangversenye. 23.00: Könnyű zenés est. — Moszkva II. 17.30: Dal, tánc, muzsika. 21.00: Csajkovszkij: Mozartiana, szvit. 22.05: Glinka: Búcsúdalok. 22.45: Udmurt népdalok.

A MAGYAR FILMGYÁRTÁSRÓL *ad hírt a Drapeau Rouge. Arról értesíti a belga dolgozókat, hogy filmeseink egyidejűleg forgatják a „Déryné" és a „Teljes gőzzel" című új filmjét.*

Uj szakkönyv

VENZSER: GÉP- ÉS TRAKTORÁLLOMÁSOK TERMELŐ TEVÉKENYSÉGE

Alapvető mű arról, hogy miképen vesznek részt a Szovjetunió gép- és traktorállomásai a mezőgazdasági termelésben, tehát felvilágosítást ad arról, miképen kell nálunk a gép- és traktorállomások munkáját megszervezni, hogy a gép- és traktorállomások a mezőgazdasági termelőmunka alapjává váljanak. (Ára fűzve 2.50 Ft.)

A „KÍNA LEÁNYA" című kínai játékfilmet bemutatták Berlinben. A magyar közönség elé ősszel kerül a szép sikert aratott film.

Izgalmas német történelmi film
a porcelán felfedezőjéről
A kék kardok
SZOMBATTÓL:
SZIKRA, URÁNIA, MÁJUS 1.
KORZÓ (Ujpest)

KARENINA ANNA

Karenina Anna! Mennyi nyugtalanító gondolatot, talányos érzelmet, heves ellentmondást, mennyi képmutató „erkölcsi felháborodást" és ugyanakkor takart, elfojtott vágyakozást a kevesek-ismerte nagy szenvedélyre kavart fel az elmékben és szívekben a végzetes szerelem tolsztoji hősnője több mint fél évszázadon át. Karenina Anna sűrű, sötétpillájú, kéknek látszó szürke szemével, hollófekete fürtjeivel, lenyűgöző szépségével és forró asszonyiságával, viaskodásával és szerelmével elindult a nyomtatott betűkből — azóta, hogy *Tolsztoj* regénye a mult század 70-es éveiben az Orosz Hírnökben megjelent — halhatatlan életét élni az olvasók millióinak képzeletében. A nagy szenvedély és a végzetes szerelem jelképe Karenina Anna — a felszínes olvasó számára csupán a hűtlen feleség története, holott mennyivel több, nagyobb az, amit a regény egy életen át ellentmondásokban vergődő szerzője *igazságkeresésében* örökéletűen kifejez.

Nem kétséges azonban, hogy Tolsztoj e nagy művében az emberi életnek a köznyelvben „igazi szerelem" néven emlegetett kérdése uralkodik. Ám az érzelmi és gondolati életet besugárzó és befolyásoló, rejtélyesen elhatalmasodó szenvedély tragikus küzdelmet vív az erkölcsi érzéssel, kötelességtudattal Karenina Annában, módot adva a nagy alkotónak, hogy köréje elevenítse társadalmi osztályának romlottságát, hazug életformáját.

A jasznája-poljánai remete azt írja regényének egyik szereplőjéről, hogy egész Moszkvával és Pétervárral rokoni és baráti kapcsolatban volt, értve rajtuk a „főurakat", vagyis saját társadalmi körét, amelyben Karenina Anna is élt. Tolsztoj ezt a társadalmi osztályt ismerte legjobban életének ebben a szakaszában és valóságszemlélete már első elbeszéléseiben is arra birta, hogy szembeforduljon saját osztályával, e széthullásra megérett rétegnek romlottságával és a kizsákmányolás árán tékozló életmódjával. Az önzés, pazarlás, felszínesség, a látszatokba és formaságokba takart erkölcstelenség következményét látta az olyan szerencsétlen házasságban és tragikus sorsban is, amilyenbe Karenina Annát osztályhelyzetének körülményei belesodorják. Holott ennek az éleseszű asszonynak alaptermészete komoly, gondolkodása lényegében erkölcsös és így más viszonyok közt emberibb élet juthatott volna osztályrészéül, szerelemre méltó férfi oldalán.

A *„Háború és béké"*-hez hasonlóan rendkívüli módon szétfeszítő bélyegzik meg. Karenina Anna pedig éppen ezzel akar fölemelkedni, megtisztulásban, igazi önmagához. Hiába száll szembe a „társadalom iratlan törvényeivel", a pellengér lesz a sorsa. Ezt még bírná erkölcsi erővel de a féltékenység beteges idegállapotában rá kell döbbennie arra, hogy akiért mindent feláldozott, elidegenedik tőle. Vonaton lett a férfi rabja — a vonat kerekei alatt végzi tragikus életét...

Van azonban a regény alakjai között, aki kiemelkedik Karenina Anna osztályából. Bátyjának ifjúkori pajtása, a falun parasztok közt birtokán élő Konstantin Levin. A világirodalom legnagyobb írói majdnem mind megírták életüket regényeikben, *hogy megoldják problémáit, megszabaduljanak kínzó emlékeitől, vagy újra átéljék nagy élményeiket, hogy — megleljék életük értelmét.* Tolsztoj nem egy műve önéletírás. Ha *Flaubert* azt írta Bovárynéról: *„Emma én vagyok"* — mennyivel inkább mondhatta volna *Tolsztoj: „Levin én vagyok"*... mert Levin, a Karenina Annáért elhagyott Kitty későbbi férje, az élet értelmét kereső, tépelődő, kétségeivel küszködő Tolsztoj, *Shakespeare* mindent megírt a *Romeo és Juliától* a szonettekig, ami lírában és tragédiában a szerelemről elmondható. Ilja *Erenburg* azonban úgy gondolkodik, hogy „a szerelemről gyönyörű regényeket írtak, de a témát még egyáltalán nem meríttették ki", pedig *Tolsztoj* is *Karenina Annában* szinte a szerelem lélektanát írta meg, akárcsak *Stendhal.* A világirodalom ez egyik legnagyobb szerelmi hősnője itt szeret szenvedélyesen, vergődik szemünk előtt. *emberi közelségben,* küszködik önmagával, majd féltékenyen a szerelméért. És viaskodik társadalmi osztályával, mely „vele érzett", míg a látszatokat fenntartotta, de amikor elhagyja férjét, hogy szerelméséhez költhesse sorsát, életét, képmutatóan bélyegzik meg. Karenina Anna pedig éppen ezzel akar fölemelkedni, megtisztulásban, igazi önmagához. Hiába száll szembe a „társadalom iratlan törvényeivel", a pellengér lesz a sorsa. Ezt még bírná erkölcsi erővel de a féltékenység beteges idegállapotában rá kell döbbennie arra, hogy akiért mindent feláldozott, elidegenedik tőle. Vonaton lett a férfi rabja — a vonat kerekei alatt végzi tragikus életét...

Van azonban a regény alakjai között, aki kiemelkedik Karenina Anna osztályából. Bátyjának ifjúkori pajtása, a falun parasztok közt birtokán élő Konstantin Levin. A világirodalom legnagyobb írói majdnem mind megírták életüket regényeikben, *hogy megoldják problémáit, megszabaduljanak kínzó emlékeitől, vagy újra átéljék nagy élményeiket, hogy — megleljék életük értelmét.* Tolsztoj nem egy műve önéletírás. Ha *Flaubert* azt írta Bovárynéról: *„Emma én vagyok"* — mennyivel inkább mondhatta volna *Tolsztoj: „Levin én vagyok"*... mert Levin, a Karenina Annáért elhagyott Kitty későbbi férje, az élet értelmét kereső, tépelődő, kétségeivel küszködő Tolsztoj, aki a néppel és az osztályellentétekkel már tüzértiszt korában megismerkedett. *Lenin,* amikor Tolsztoj helyét, értékét meghatározza az irodalomtörténetben és viszonyát a forradalommal, *Karenina Annából, Konstantin Levin szavait idézi e korról,* amelyben — úgymond — Oroszországban „minden megváltozott és alakulóban van" és egyetlen kérdés fontos csupán, miképen alakulnak ezek a viszonyok. Levin-Tolsztoj gondolataiban, tépelődéseiben szociális kísérletei közben felveti a szocializmus és a kommunizmus kérdését is, de nem látja még az átalakulás útját, mibenlétét, éppen ezért, mint maga az író, végül a művészet ellen fordul, és minden ellen, ami „földi" és emberi. A másik Levin, Nikoláj alakja is a korhangulatot érzékelteti, amely már érzi és várja a forradalom viharszelét.

Ez a szemlélet Tolsztoj realizmusát kritikaivá avatja, s valóságkifejezése egyben az írói alkotóművészet tökéje. Az élő valóság elevenségében Karenina Anna mintha féltett rokonunk volna, mert érezzük benne az embert, vele szeretünk és szenvedünk, amint feledhetetlen személyes ismerősünk a regénynek a megfigyelések gazdagságával jellemzett és rembrandti rajzművészetével ábrázolt minden szereplője. Ezek az emberek azonban — egy-kettő kivételével — nem ismerik a munka örömét és a közösségi érzést. Egy olyan kor uralkodó osztályának tagjai, amelynek palotakapuin már dörömböl az eljövendő forradalom.

Felzaklatva, de csendes, lassú mozdulattal csukjuk be a könyvet. Szerelmi regényt olvastunk, ám e regény nemcsak érzelmeket mozdított meg bennünk. Gondolkodásra indított, mert társadalombírálata egy nagy szellem művészetének fényével rávilágít arra, hogy miért kellett ennek a dologtalan, lóha társadalomnak széthullania.

Tamás Ernő

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged
1969 AUG 1

1021

Szeged szobrai

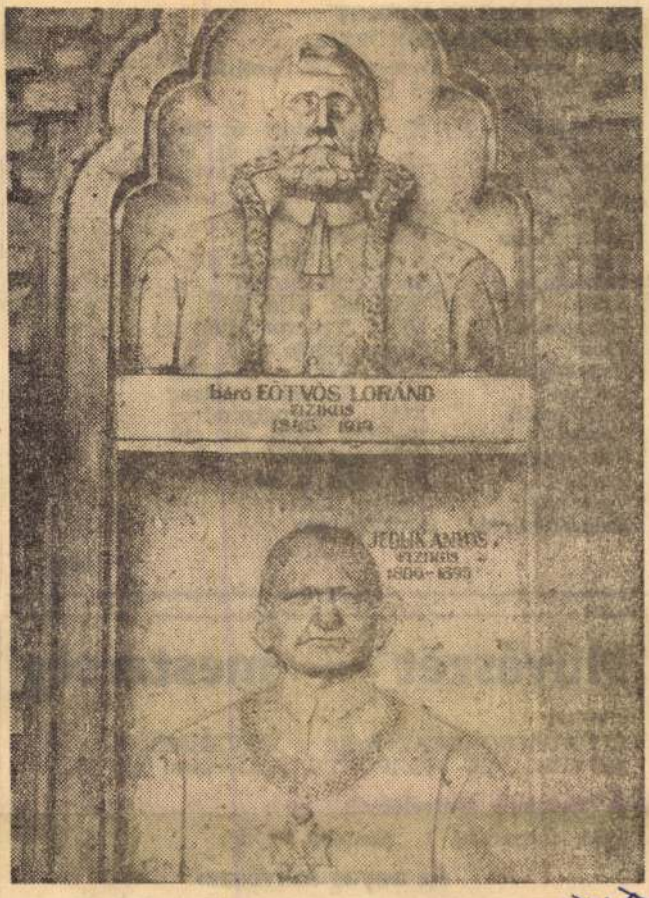

Eötvös Loránd
(1848—1919)

Jedlik Ányos
(1800—1895)

Körmendi Frim Jenő

(12—13.) A Dóm téri panteon mészkő dombormüve a fizikai tudományok két kiváló müvelőjét, Eötvös Lorándot és Jedlik Ányost mutatja. Kormendi Frim Jenő mélyített hátterű alkotásának felső traktusáról az a tudós néz ránk, aki különösen a gravitációs tér kutatásában szerzett magának világhirnevet. A róla elnevezett inga a gravitációs tér térbeli változásait méri. Jedlik Ányos több mint fél évszázadot szentelt a tudományos munkának. Ezalatt többek között kémiával, elektrokémiával foglalkozott. Nevét azonban dinamó-elektromos elv felfedezése tette ismertté. Ugyancsak nagy jelentőségű találmánya a nagy kapacitású elektromos sűrítő: a „csöves villamfeszítő", amely előfutára volt az atomtechnikai kutatások első szakaszában használt lökésgenerátoroknak.

80

a KOH
ha a V
SAJÁT
telephel
Vashull

Budapest	X., Keresztúri út 20/.
Budapest	X., Jászberényi út 18/22.
Budapest	XVIII., MÁV Kavicsbánya
Miskolc	Repülőtér
Debrecen	Hatvan út 62.
Nyíregyháza	Eletó dülő
Esztergom	Somogyi Béla út 10.
Tatabánya	Szénosztályozónál
Győr	Mártírok útja 4.
Szombathely	MÁV Teherpályaudvar
Pécs	Légszeszgyár utca 30.
Nagykanizsa	MÁV Teherpályaudvar
Hatvan	MÁV Teherpályaudvar
Salgótarján	MÁV Teherpályaudvar
Szeged	Kossuth Lajos út 119.
Békéscsaba	Csorvási út
Szolnok	Mártírok u. 16.
Veszprém	Ibolya u. 2.
Székesfehérvár	Homok sor

5642

Művészet — mesterség

címmel
ELŐADÁSSOROZAT indul a NOVEMBER 7.
MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN. Odesszai krt. 42.

A kisfilmek kedvelőinek.

1969. augusztus 1., péntek, 18 óra:

Az anyag művészei

Bevezetőt mond: dr. Dömötör János múzeumigazgató Mai magyar szobrászat címmel.
Filmek: Aranyozás, Régi meisseni porcelánok, Szobrászok a gyárban.

1969. augusztus 8., péntek, 18 óra:

Színek és mesterek

Bevezetőt mond: Szelesi Zoltán művészettörténész Napjaink magyar festészetéről.
Filmek: Üvölt az akarat, Szolnok művészei, Három könyv — három művész.

1969. augusztus 15., péntek, 18 óra:

A dalok világából

Bevezetőt mond: Szécsi József tanár.
Filmek: Sanzon, Dalok világa, Mikrokozmosz.
BELÉPŐDÍJ NINCS!
Az előadások 18 órakor kezdődnek. S 46 760

Kétszázötvenezer pengős költséggel restaurálják Pécs egyik legszebb műemlékét, a török eredetű belvárosi templomot

Pécs, április 22.

Pécs egyik legérdekesebb műemlékét, a város szívében őrtálló belvárosi templomot *kibővítik és restaurálják.* A gyönyörű kupolás templom, amelyet a török hódoltság alatt épített dzsámiból alakítottak át a keresztény hívők részére, az idők folyamán szűknek bizonyult és szükségessé vált, hogy

a férőhelyek számát a jelenlegi 1200-ról 2400-ra emeljék.

Ezenkívül a belvárosi egyházközség építészeti szempontból is vissza akarja adni a templomnak eredeti keleti stílusát és ki akarja küszöbölni a zavaró stílustalanságokat. Az egyházközség a török uralom alól való felszabadulás 250 éves évfordulójakor határozta el a nagyszabású restaurálást.

Kelemen Andor dr. apátplébános, kormányfőtanácsos, valamint Pécs városa 1936-ban kezdett hozzá a terv megvalósításához. Kiírták az országos tervpályázatot, megkapták az egyházi főhatóság, a Műemlékek Országos Bizottságának, valamint az Egyházművészeti Hivatalnak hozzájárulását és

a szükséges anyagiak biztosítása után a napokban megkezdték a munkálatokat, a templom tornyának lebontásával.

A megindult munkálatokkal kapcsolatban munkatársunk felkereste dr. *Kelemen* Andor apátplébánost, aki a templom történetével a legbehatóbban foglalkozott és az *ő nevéhez fűződik a most megindult nagy munka is.*

— Azzal kell kezdenem — válaszolta kérdéseinkre —, hogy a templom a jelenlegi formájában nem tud megfelelni a pasztorációs követelményeknek és elsősorban ezért vált szükségessé, hogy

a jelenlegi alapterületet 399 négyzetméterről 824 négyzetméterre bővítsük.

De művészi szempontból sem volt szerencsésnek mondható a templom mostani formája. A torony a kétoldalt hozzátoldott épületekkel nem vált a templom előnyére, nem is szólva arról, hogy az 1906. évi restaurálás alkalmával *a kupolát is kiforgatták eredeti alakjából.* Ezért a másik vezető szempontunk az volt, hogy visszaállítsuk a kupola eredeti alakját és eltüntessük mindazt, ami zavarja a művészi harmóniát.

A templom történetéről is érdekes adatokat elevenített fel *Kelemen* apátúr. Az első restauráció 1752-ben kezdődött és 1767-ig tartott. *Procopius* jezsuita házfőnök ekkor bontatta ki a főkupolát tartó északnyugati falat és

a török imaház előcsarnoka helyébe megépíttette a lapos kupolával borított szentélyt, a sekrestyét és a karzatos kápolnát. Ekkor épült meg a most bontás alatt álló torony is.

Ettől az időtől kezdve több kisebb jelentőségű építkezés történt a templommal kapcsolatban, de a legjelentősebb változás 1855—58 között következett be, amikor *a tornyot megmagasították és barokk formájából teljesen kivetkőztették.* 1906-ban azután újabb lényeges restaurálás történt, ami sem a kupola átalakítását tekintve, sem a belső berendezés szempontjából *nem sikerült.* Ezért vált szükségessé a mostani, harmadik restaurálás, amelynek gondolatát évekkel ezelőtt néhai *Szőnyi* Ottó dr. prelátus, a kiváló műtörténész is sürgette és helyeselte.

Az 1937 októberében meghirdetett országos tervpályázat nagy érdeklődést váltott ki a legkiválóbb műépítészek körében. A bíráló-bizottság, amelynek *Gerevich* Tibor egyetemi tanár volt az elnöke, az I. és II. díj összegét megosztotta *Körmendy* Károly, valamint *Lux* Géza és *Csáth* Géza közös pályaműve között.

A belvárosi egyházközség azután kisebb módosításokkal Körmendy Károly tervét terjesztette fel jóváhagyás végett az egyházmegyei főhatósághoz.

Virág Ferenc megyéspüspök a tervet viszont felküldötte az *Egyházművészeti Hivatalhoz* és a *Műemlékek Országos Bizottságához* véleményadás és jóváhagyás végett.

Az elfogadott tervek

Az Egyházművészeti Hivatal a terv ellen nem emelt semmi kifogást, *Gerevich* Tibor, a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke pedig az alábbi észrevétellel küldött vissza Pécsre a megyéspüspökhöz: *„A tervet a tornyok kivételével minden tekintetben megfelelőnek és kivitelre alkalmasnak tartom.* A tervező építész és a bizottság a két torony kivételével kitűnően egyeztette össze a műemlék jelleget a mai építészeti követelményekkel és — ami különösen dícsérendő — *a templomhasználat és liturgia követelményeivel."*

A kifogásolt két torony, *két karcsú minaret lett volna* a kupola két oldalán. A pécsieknek nagyon tetszett ez a megoldás, a Műemlékek Országos Bizottsága viszont így indokolta meg azok elejtését: *„A két torony (minaret) elhagyandó, mert egyrészt zavarja a műemlék jellegű török korabeli kupolának, tehát magának a műemléknek hatását és érvényesülését, másrészt ellenkezik a kupolás központi templomépítészettel, annak jellegével és követelményeivel. De egyébként is szegényesen hatnának a közeli székesegyház remekművű hatalmas tornyai mellett..."*

Altemplom is épül légoltalmi óvóhellyel

Arról, hogy az elfogadott tervek szerint milyen átalakuláson megy át a belvárosi templom, dr. *Kelemen* Andor ezeket mondotta:

— Az építkezés első fázisaként teljesen *lebontjuk a tornyot, a szentélyt, sekrestyét és kápolnát.* Amíg ezek a munkálatok folynak, addig a jelenlegi hajót, illetőleg kupolást elfalazzuk és mindaddig, amíg az új rész el nem készül,

az eredeti török épületrészben tartjuk meg az istentiszteleteket.

A megnagyobbított szentély, kápolna és sekrestye a tervek szerint *novemberre készül el.* A következő évre maradna a mostani kupolát körülvevő folyosó, valamint az új bejárat és kórus létesítése és mint befejező aktus, *a kupola átépítése.* A felső rész építésével párhuzamosan halad majd az *altemplom* építése is, amelyben *temetkezésre alkalmas kriptafülkék lesznek, valamint légvédelmi óvóhely.*

A megvalósításra váró tervek sorába tartozik még *a harangjáték létesítése,* amelyet majd egy különálló harangtoronyba szerelnek fel. A templom restaurálásával kapcsolatosan

a Széchenyi-tér arculata teljesen megváltozik, ide kerül a város Hősi Emlékműve is, amelyet bájos kis park fon majd körül.

A templom restaurálása többszázezer pengőt igényel és így *az egyházi és művészi vonatkozásai mellett gazdasági szempontból is igen jelentős a most megindult szép munka.*

K. B.

boldogan készül minden anya.

Az anyaság a legszentebb és legboldogabb érzés.

A magzat életképessége, egészsége, életereje az anya táplálkozásától függ. Ezeknek forrásai pedig elsősorban az anya táplálékában levő

vitaminok

és tápanyagok.

Minden gondos anyának már a terhesség alatt kell rendszeresen Ovomaltine-t fogyasztani, mert az Ovomaltine-ban tömény en van mindaz a tápérték és vitamin, amelyre az anyának és magzatának nélkülözhetetlen szüksége van. A terhesség alatt sok nő gyomra kényes, de az Ovomaltine-s tejet jól tűri.

Az anya és magzat egészségét, életerejét fokozza az

OVOMALTINE

Kormányzói kitüntetések

A *kormányzó* a miniszterelnök előterjesztésére dr. *Bárdosi Bárdossy* László rendkívüli követ és meghatalmazott miniszternek a külügyi szolgálatban szerzett kiváló *érdemei elismeréséül* az I. osztályú *Magyar Érdemrendet; Szentmiklósi Szabó* György II. osztályú főkonzuli címmel és jelleggel felruházott I. osztályú konzulnak, a münchení magyar királyi főkonzulátus vezetőjének, a külügyi szolgálat terén; *Lepold* Antal esztergomi prelátus kanonoknak az esztergomi ásatási munkálatok körül; valamint *Lux* Kálmán magyar királyi kormányfőtanácsos, a *Műemlékek Országos Bizottsága* műszaki tanácsosának az esztergomi és székesfehérvári ásatási munkálatok körül; *Sidló* Ferenc magyar királyi kormányfőtanácsos, szobrászművésznek, az *Országos Képzőművészeti Főiskola* rendes tanárának a magyar szobrászművészet terén szerzett érdemeik elismeréséül a *Magyar Érdemrend középkeresztjét* adományozta. — A magyarországi nyersanyagkutatás terén szerzett érdemeik elismeréséül dr. *Telegdi Róth* Károly miniszteri tanácsos, egyetemi nyilvános rendes tanár, állami kőszénbányászati igazgatónak a *Magyar Érdemrend középkeresztjét* és *Faller* Gusztáv bányatanácsosnak a *Magyar Érdemrend lovagkeresztjét;* és a külügyi szolgálatban szerzett *érdemeik elismeréséül* vitéz *Borbély* László külügyminiszteriumi irodafőtisztnek a *Magyar Arany Érdemkeresztet* és *Vladár* Pál külügyminiszteriumi II. osztályú altisztnek a *Magyar Ezüst Érdemérmet* adományozta; ezenkívül megengedte, hogy az idegen megszállás alatt kifejtett értékes munkájukért dr. *Pfeiffer* Miklósnak, a kassai székeskáptalan kanonokának, *Király* József csicsói esperesplébánosnak és *Wirth* Gyula kassai műépítésznek *elismerését* tudtul adják.

M. N. B. e. a.

Olcsó társasutazások Amerikába a newyorki világkiállításra

23 napos utazás, 6 nap New-Yorkban. — Július 13 és 20 . . . . . **P 1.084.-** -től

23 napos utazás, 6 nap Amerikában: New-York, Buffaló, Niagara, Washington. — Június 29 és július 20 . . . . . **P 1.270.-** -től

27 napos utazás, 8 nap Amerikában: New-York, Philadelphia, Washington, Buffalo, Niagara. Június 22, augusztus 17 és szeptember 14. . **P 1.529.-** -től

30 napos utazás, 13 nap Amerikában: 13 nap New-Yorkban . . . . . **P 1.475.-** -től

Részletes programm és felvilágosítás:

Utazási Iroda: Budapest, VIII, József-körút 5

Telefon: 14—44—00.

HÍREK

A miniszterelnök ebédje a távozó angol és portugál követ tiszteletére

Gróf *Teleki* Pál miniszterelnök és felesége a távozó angol és portugál követ tiszteletére április 22-én szombaton délután 2 órakor a miniszterelnökségi palotában ebédet adott, amelyre hivatalosak voltak: Sir Geoffrey George *Knox* budapesti angol követ, Joss da Costa *Carneiro* budapesti portugál követ és felesége, A. D. F. *Gascoigne*, az angol követség első titkára és felesége, Manuel Joaquim da Silva *Guedes*, portugál követségi titkár, dr. L. H. *Grondijs* professzor, továbbá *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter és felesége, gróf *Csáky* István külügyminiszter, bárcziházi *Bárczy* István m. kir. titkos tanácsos, miniszterelnökségi államtitkár és felesége, *Zsindely* Ferenc miniszterelnökségi államtitkár, országgyülési képviselő és felesége, *Vörnle* János rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese, *Ghyczy* Jenő követségi tanácsos és felesége és *Incze* Péter miniszteri osztálytanácsos.

— **Ötvenötéves a hercegprímás.** Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás, aki már 12-ik esztendeje áll a magyar katolikus egyház élén, vasárnap tölti be életének ötvenötödik esztendejét. A bíboros egyházfejedelem e napon ünnepélyes nagymisét pontifikál az esztergomi bazilikában főegyházmegyéje védőszentjének, Szent Adalbert vértanu-püspöknek ünnepe alkalmából.

— **Hódmezővásárhely megfesteti a kormányzó arcképét.** Hódmezővásárhely város elhatározta, hogy vitéz nagybányai *Horthy* Miklós kormányzó arcképét megfesteti és a képet a közgyülés dísztermében helyezi el. Az arckép megfestésével vitéz *Darvassy* Istvánt, a kiváló festőművészt bizta meg.

— **ELŐFIZETŐINKHEZ! Tekintettel a májusi költözködésekkel kapcsolatos címváltozásokra, tisztelettel kérjük kedves előfizetőinket, hogy az esetleges lakásváltoztatásaikat kiadóhivatalunkkal lehetőleg pár nappal előbb szíveskedjenek közölni, nehogy a torlódások miatt lapunk kézbesítése késedelmet szenvedjen. Kérjük továbbá, hogy a címváltozás bejelentésénél az eddigi címet is feltétlenül közölni szíveskedjenek. Tisztelettel: a kiadóhivatal.**

* **A motorsportot kedvelők hosszas nélkülözése után ismét kaphatók a világhírű DKW** motorkerékpár gyártmányok, melyek az utóbbi években behozatali korlátozások miatt csak egészen mérsékelt számban voltak a képviseleti cég által szállithatók. A DKW motorkerékpárok, hasonló a nagymértékben elterjedt kiváló teljesítményü DKW autókhoz, szintén általános bizalomnak örvendenek, ennek következménye, hogy a most úton lévő szállitmány nagyobb része már beérkezése előtt vevőre talált. Az új modellek boldog tulajdonosai DKW motorkerékpárjukban olyan igazán megbizható hü barátot fognak találni, amely nem fogja cserbenhagyni a legviszontagságosabb úttalan terepeken sem, úgyszintén gazdaságos fogyasztásánál fogva, költségekben is gondmentessé teszi a motorozást, barátnak pedig alacsony áránál fogva könnyen megszerezhető. Említésre érdemes, hogy a Zchoppaui DKW művek a világ legnagyobb motorgyára és éppen az elmúlt évben ünnepelte az 500.000-ik DKW motorkerékpár útrabocsátását, ami eléggé fényes bizonyítéka a gyártmány kiválóságának.

— **Jubileum.** A budapesti állami felső iparískola ebben az évben ünnepli fennállásának 60. esztendejét. Ebből az alkalomból május hó 7-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a Zeneművészeti Főiskola nagytermében jubiláris diszülés lesz. A díszülésen belépődij nincs, meghívókat az állami felső iparískola igazgatóságától lehet kapni. (VIII., Népszinház-u. 8.) A díszülés után társasebéd lesz a Britannia-nagyszálló kupolatermében.

A földmüvelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya jelenti:

A Duna végig apad, Pozsonyig alacsony, Oroszvár—Baja között közepes, lejjebb magas vízállású.

Dunai vízállások: Schärding 160, Passau 276, Aschach 136, Struden 273, Stein 25, Bécs 4, Pozsony 198, Komárom 344, Budapest 320, Paks 245, Baja 371, Mohács 412, Gombos 509, Ujvidék 424, Zimony 378.

A **Rába** Szentgotthárdnál —42.

A **Dráva** Barcsnál —71, Drávaszabolcsnál 48, Eszéknél 194.

A **Száva** Bródnál 252.

A **Tisza** végig apad, Csongrádig alacsony, lejjebb közepes vízállású.

Tiszai vízállások: Tiszaújlak —44, Vásárosnamény —24, Tokaj —109, Tiszafüred 136, Szolnok 176, Csongrád 176, Szeged 265.

A **Szamos** Csengernél 28.

A **Körös** Körösszakállnál 10, Békésnél 48, Gyománál 120.

A **Maros** Makónál 112.

A **Balaton** Siófoknál 80.

A **Velencei-tó** Agárdnál 44.

Velencében

(Megkezdődtek az olasz—jugoszláv tárgyalások.)

(Barta rajza.)

A békeangyal: Végre egy hely, ahol jól érzem magamat...

— **A krónikus székrekedések, az alhasi vérpangások és az aranyeres bántalmak kezelésében** az igen enyhe hatású természetes **„Ferenc József"** keserűvíz sok esetben mindennap reggel felkeléskor és este lefekvés előtt is fél-félpohárnyi mennyiségben alkalmaztatik. Kérdezze meg orvosát.

* **Minden betegnek saját érdeke,** ha asztmából, tüdőcsúcshurutból, köhögésből, rekedtségből, elnyálkásodásból vagy hasonló betegségből **meg akar gyógyulni,** hogy a hosszú évek óta fennálló és jólismert Phulmann & Co., Berlin 491. Müggelstrasse 25—25/a. ajánlatát igénybe vegye és teljesen ingyen bekérje a cég képekkel ellátott könyvét.

— **Megjelent a Magyar Katonaujság legújabb száma.** A Magyar Katonaujság legújabb száma folytatólagosan közli a „Kárpátalja hősei" cimü cikkrovatát, amelyet ezúttal is eredeti fényképfelvételek diszitenek. Nagy érdeklődésre tarthat számot a „Küzdelmek a magyar hadseregért" cimü cikk is, amely ismerteti azokat a törekvéseket, amelyek a világháború alatt az önálló magyar hadsereg megalakitására irányultak. A vezércikkben foglalkozik a lap a római úttal, megemlékezik az uzsoki hősökről, színes fényképekkel illusztrált riportban ismerteti Észtországot. Bőséges hirrovat, érdekes nemzetvédelmi jegyzetek és sok színes cikk teszi érdekessé a Magyar Katonaujság új számát, amely mindenütt kapható. Előfizetési ára negyedévre 90 fillér.

Esőkabát ballonkabát lodenkabát **raglán** **Márton és Szász** Bálvány-utca **3** A hirdetés felmutatója 5% engedményt kap

— **A magyar falu hódolata XII. Pius pápa előtt.** *Serédi* Jusztinián bibornok-hercegprímás vezetésével **június 27-én indul a magyarok** első hivatalos hódoló zarándoklása XII. Pius pápához. A magyar falu is méltóképpen akarja magát képviseltetni ebben a zarándoklásban. Az Actio Catholica elnöksége számit arra, hogy a zarándoklásban a magyarországi összes népviseletek színpompája képviselve lesz abban a diszes csoportban, amely a magyar falu hódolatát tolmácsolja a pápa előtt. A zarándoklásra az Actio Catholica központi irodájába, Budapest, IV. Ferenciektere 7. szám alatt lehet jelentkezni.

— **A hazatért Kárpátalja** gazdasági erőforrásairól *Rácz* Jenő nagyvonalú tanulmánya nyujt tudományosan megbizható képet a *Búvár* most megjelent áprilisi számában. A nagy érdeklődéssel várt új füzet érdekesebbnél érdekesebb cikkek változatos sorával örvendezteti meg az olvasót.

— **Szónoki tanfolyam vidékiek részére.** Bognár Elek színmüvész országoshirü szónoki akadémiáján teljes elméleti és gyakorlati részből álló gyorsitott előadássorozat lesz május 4, 5 és 6-án. Budapest, Mária Valéria-utca 19, I, emeleti diszteremben. Jelentkezés az irodában: XI. Verpeléti-u. 14. Tel.: 456-900.

Minden ember a gátra!

— hangzik a jelszó világszerte. Nagy idők, nagy események következnek, csak a tetterős, ép egyén állja meg a helyét, a gyenge, a beteg elbukik, letiporják. Ezért kell egészségünket fokozottan ápolni s ha szervezetünk beteg, sürgősen orvosolni. Minden epe-, gyomor- és májbajos forduljon orvosához és annak tanácsa szerint tartson 4—6 hetes, nagy gyógyeredményü kúrát a Mira glaubersós gyógyvizzel. E gyógyviz természetes, veszélytelen fogyasztószer is!

* **Mint egykori nemesi oklevelekben,** az ELIDA „Kék Vörös Cimer" szappan is a cimerébe festve viseli jelmondatát: *„Jóllápoltság — friss közérzet!"* Ebben a pár találó szóban benne van az elegáns csomagolású és kellemes illatú pipereszappan lényege. Kérjük mindenütt az ELIDA „Kék-Vörös Cimer"-szappant.

— **A Magyar Élet Keresztény Községi Pártjának értekezlete a Ferencvárosban.** A *Magyar Élet Keresztény Községi Pártjának* ferencvárosi szervezete pártértekezletet tartott. Ebből az alkalomból a párt helyiségeit zsufolásig megtöltötték a választók. Dr. *Kövesligethy* Miklós bizottsági tag nagy beszédben ismertette a politikai helyzetet és utalt egy közeli választás lehetőségére. Mi emelt fővel lépünk a választók elé — mondotta —, mert mindenkor a keresztény erkölcs alapján állitunk és dolgoztunk. A felsőház most, úgy látszik, százötven kartelvezért mentesiteni szeretne a zsidótörvény alól, *de mi résen leszünk, hogy ez meg ne történhessék.* A szónok beszédére dr. *Verebély* Jenő elnök válaszolt, aki megdöbbenésének adott kifejezést amiatt, ami most a zsidótörvény körül folyik. Törvénnyel akarnak a zsidóból magyart csinálni. Ez éppen olyan lehetetlen dolog, mintha kimennénk az állatkertbe és a zebu ketrece alá azt irnánk, hogy ez az állat oroszlán. A pártelnök meleg szavakkal emlékezett meg ezután az ötvenéves születésnapját ünneplő Hitler Adolfról, az új keresztény Európa megteremtőjéről.

Megfejtések

Keresztrejtvény: Önmagát kétszer rabolja meg, aki kárán mód nélkül kesereg.

Rulettrejtvény: Tata, Sch, Astor, Oct, Sera, Rat, Lé.

Egy kis számolnivaló: Barcarola
Betürejtvény: Német segédige.
Szórejtvény: Francia nevelőnő.

Jutalmak

Nyertesek névsora:

Festmény: Pecze Mihály, Hatvan. — *Rézkarc:* Antal Adrienna, Kispest; Majtányi Kálmán, Rozsnyó. — *¼ évi előfizetés:* Ormándlaki János, Pestújhely. — *Kölni:* Barabás Sándorné, Bpest; Kovách Károlyné, Bpest; Puller Géza, Bpest. — *Púder:* Ronyecz Rózsa, Pelsőc; Hernyák Erzsébet, Tótkomlós; Pólay István, Érsekujvár. — *Piperecsomag:* Széll Róza, Bpest; Riedel Ilona, Csallóközpsofa; Szönyi Jánosné, Bpest; Bérczi Árpádné, Komárom; Stiaszny Ferencné, Pestújhely; Szombati Béla, Gönc; Tóth József, Jászkisér; Ádám Gyula, Kispest; Egressy Mihály, Ungvár; Földessy Ernő, Bpest. — *Szappan:* Berkes Anna, Kaposvár; Révész Ilona, Miskolc; Bódy Mária, Kenderes; Sándor Bertus, Battonya; Krolopp Alfrédné, Magyaróvár; Walter István, Bpest; Bokor András, Losonc, Bogyó Sándor, Bpest; Baffia József, Makó; Pribelszky Károlyné, Bpest.

KÖRMENDY Klára épiten

Pro Régió-díj

A tervezőasztalnál a legjobb

A környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter a közelmúltban alapította a Pro Régió-díjat, amellyel a regionális fejlesztésben – rendezésben, kutatásban és tervezésben – kiemelkedő munkát végzőket jutalmazzák. A kitüntetést az elsők között nyújtotta át Körmendy Klára nyugalmazott miniszteri tanácsosnak, az indokolás szerint „...több évtizedes, fáradhatatlan és értékes munkájáért a térségi fejlesztési és rendezési tervezés, igazgatás és újabban a felsőoktatás területén".

Fertőszéplaki házsor

Régi „páciensem" *Körmendy Klára.* Mivel nagyon aktív, mindig mindenütt lehet vele találkozni a szakmában, s mindig nagy munka közben, úgy tűnt, talán két-három éve nyugdíjas. Rákérdezvén, ugyancsak meglepődtem mosolygós válaszán: 1982-ben ment nyugdíjba, s a napokban volt negyvennégy éve annak, amikor belépett első munkahelye, a hajdani Területrendezési Intézet kapuján...

Dolgozott és tanult, rákényszerülvén, hogy 1944-től 1957-ig többször is újra kezdjen, az akkori nehéz időkben eléggé bonyolultan alakultak az egyetemi tanulmányai. Az első évfolyamot kétszer, a harmadikat pedig háromszor kezdte el. 1944-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem gazdasági szaktanárképzőjében kezdett – itt képezték a kereskedelmi iskolai tanárokat is – gazdaságtan, földrajz, jog és történelem szakon tanult. Közben a háborús idők miatt bezárták az egyetemet, s ő katonatiszt édesapjával, családjával Ausztriába került, majd onnan visszatérve, '45-ben folytatta tanulmányait.

Negyedéves lett volna '48-ban, amikor jött az egyetemi reform, kivált és önállósult a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, ám ott csak harmadik évfolyamot indítottak. Akkor át akart menni az ELTE Természettudományi Karára, csakhogy akkor politikai ügyet kreáltak abból, ha valaki nem akart „marxos" lenni... Így egyik tanárának

Kunmadarasi utcakép

a javaslatára bekerült a Területrendezési Intézetbe, amely az akkori Építési és Közmunkaügyi Minisztérium területrendezési műhelye volt, foglalkoztak itt falvakkal, városokkal és regionális tervezéssel is. Közben tanult az ELTE TTK földrajz szakán (településföldrajzból szerezte a doktorátusát is).

Érdekességként megemlíti, hogy e bonyodalmaknak köszönhetően „kimaradt" nála a szocializmus politikai gazdaságtana, ezt soha nem tanulta, a kapitalizmusét azonban annál inkább, többször is. Tisztelettel emlékszik híres-neves tanáraira. Többek közt *Heller Farkasnál* hallgatott polgári közgazdaságtudományt, *Fülei Szánthó Endrénél* jogot, *Rónai András* pedig, aki a gazdaságföldrajzot adta elő, *Teleki Pál* tanítványa és munkatársa volt. Teleki Pál szellemiségét állandóan ott lehetett érezni a Földrajzi Intézetben – meséli –, s nagyon szomorú látvány volt később, hogy híres könyvtára ott hányódik szanaszét, méltatlan helyeken, a folyosókon...

A Területrendezési Intézetben foglalkoztak a szovjet mintát követő új városok telepítésével is. Sztálinváros ügye – mondja – szigorúan titkos volt, még maguk a tervezők sem tudhatták, mi lesz a térségben, úgy kellett telephelyet keresniük, hogy nem tudták, minek a helyét keresik... Vizsgálván a megadott térség adottságait, végül kimutatták: a vidék élelmiszeripar telepítésére alkalmas... Aztán a tervezők tanulmányai az akkori tervhivatalba kerültek s ott eldöntötték a térség sorsát.

A továbbiakban elsősorban azokról az esetekről beszélgetünk Körmendy Klára munkássága, pályája kapcsán, amikor a politika a szakemberek, a tervezők ellenére, a megállapításaikat figyelmen kívül hagyva, rossz döntéseket hozott, amelyeknek a következményeit máig (és még sokáig) nyögjük. Például a hatvanas években – ekkor már Körmendy Klára, mivel megszűnt a Területrendezési Intézet, a Városépítési Tudományos és Tervező Intézetben dolgozott – vizsgálták az új telepítésű városok népességének összetételét. Kiderült, hogy ezekben kiemelkedően nagy a fiatalok aránya, s csak hosszú évek után lehetett volna népességkiegyenlítődésre számítani. Azokban a településekben pedig, ahonnan elvándorolt a népesség, nagyarányú volt az elöregedés.

Ebből azt a következtetést vonták le, hogy nem célszerű a gyors ütemű városba áramlást szorgalmazni, amely egyébként elsősorban az erőszakos szövetkezetesítés, a házgyárlétesítés és a tömeges lakásépítés következménye volt. Így vélekedtek a szakemberek, s hogy mi történt, azt sajnos, tudjuk. Fölidézi Klára egyik kollégájának 1965-ben készült tanulmányát is, amelyben a falusi lakosság városba áramlásának hatásait vizsgálta. Ebben egyebek közt kimondta: e folyamat következtében a magyar falu sorsa egyszer s mindenkorra megpecsételődött...

A több szempontból is hírhedt 1971-es településhálózat-fejlesztési koncepcióval kapcsolatban is elmondta, hogy ott is sokszor ütközött a szakemberek és a politika véleménye. Mai szemmel nézve – mondja – az ott leírt településkategóriák merevek, ám az akkori népgazdasági tervek készítőit kívánták orientálni a szakemberek a fejlesztési eszközök objektívebb elosztása érdekében. Ez azonban visszaütött, a városok mellett háttérbe szorult a falu. Az nem felel meg a valóságnak, hogy kimondták volna egyes települések szerepkör-nélküliségét, hanem azt írták le, hogy központi, más településeket ellátó szerepkörük nincs, ám a saját ellátásukat biztosítani kell, például az iskolát. Ezt – a torzulás azt mutatja – a politika nem tartotta szerepkörnek, az emberi tényező nem számított...

A jó szándékot gyakran megvétózta a politika. Ugyanis a tervezők úgy gondolták, hogy nem néhány nagyvárosra, hanem a kisvárosokra és a városias településekre kellene koncentrálni a fejlesztést, a kiegyenlítettebb településfejlesztést szorgalmazták, illetőleg a nagyvárosok funkcionális, minőségi gazdagítását.

A VÁTI-ban Körmendy Klára először Borsod megyével, a bányásztelepülésekkel, Ózddal, az aggteleki karsztvidékkel, a miskolci agglomerációval, majd Szabolcs-Szatmár megyével és még sok más vidékkel és településsel is foglalkozott.

A Gagarin Hőerőmű telepítésének területrendezési tervére úgy emlékszik, miként egy lidércnyomára, noha érdekes volt a tervezés, mert itt készült talán először környezeti hatásvizsgálat. De éppen itt volt a baj. Ugyanis vizsgálták a várható súlyos környezetszennyezés hatásait, s emiatt vitatták a létesítmény létjogosultságát, s azt is, mit keres itt a Mátra alján, gyönyörű környezetben. Az élete leghosszabb, legnyomasztóbb, ötórás tervkonzultációja volt – meséli –, s úgy álltak föl a tervezők, hogy nem voltak egy véleményen az akkori Nehézipari Minisztériummal. Ám nekik lett igazuk a vas és acél országában...

1972-től '82-ig, a nyugdíjig az akkori Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumban dolgozott, területfejlesztési irányítói munkakörben. Az előbbiekhez kapcsolódva megjegyzi: kevesen tudják, hogy a minisztérium megbízásából több tanulmány is készült a tanyai-falusi fejlesztési elképzelésekről, ám csak belső használatra, soha senkit sem érdekelt, nem használták...

Nyugdíjasan is sok szép feladatot kapott. Visszahúzta a szíve a VÁTI-ba, a tervezőasztalhoz, itt érzi magát a legjobban. „Visszatért hozzá" az első nagy területe is, Észak-Magyarország, az elmaradott vidékek kapcsán. Búcsúzóul megint csak egy érdekességet – sajnos, szomorú tényt – említ. Elővéve a hatvanas években készített anyagait, azt tapasztalja: szinte ugyanazokat a javaslatokat kell fölvetnie, mint harminc évvel ezelőtt...

„Egyensúlyozó" törvény

Újra kell gondolni a megyék szerepét

Ahhoz, hogy a társadalom- és a gazdaságpolitikával egyenrangú területpolitika eséllyel vehessen részt a magyar átalakulás megfelelő mederben tartásában és további működésének szabályozásában, meg kell teremteni az intézményeit. Ennek sarkköve a területfejlesztési törvény kell hogy legyen, ugyanis jelenleg nincs olyan érvényben lévő jogszabály, amely garantálná az egységes állami területfejlesztési politika kialakítását.

Az első területfejlesztési törvény *a környezetügyi, az épített környezet alakításáról, fejlesztéséről és védelméről, valamint a természet védelméről szóló törvényekkel párhuzamosan és összehangolva,* területpolitikai koncepció alapján készül a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban.

A területfejlesztés fő célja, hogy elősegítse – a társadalmi, a környezeti és a gazdasági érdekek koordinálásával – az ország harmonikus területi fejlődését, s hogy *mérsékelje a területi egyenlőtlenségeket.* Úgy kell hozzájárulnia a régiók és a települések önerős fejlődéséhez, hogy mindeközben ne szenvedjen csorbát a helyi értékek védelme, s hosszabb távon is *fennmaradjon a térségekben az ökológiai egyensúly.*

A törvény szabályozási koncepciója kimondja: az új magas szintű jogszabálynak *át kell fognia a területpolitika állami akaratává formálódásának és megvalósítási mechanizmusának egészét.* Attól függetlenül kell ennek érvényesülnie, hogy a munkamegosztásban az adott feladatot – a kormányzaton belül, illetőleg a regionális és a helyi szinteken – milyen szervezetek látják el. Továbbá, az új jogszabálynak *megfelelő kereteket kell adnia a térségi fejlesztéseknél az önkormányzatok együttműködésének,* valamint rögzítenie kell a területi politika kapcsolatát az ágazati politikákkal is.

Meghatározza a törvény a területfejlesztés általános céljait, amelyek közül a legfontosabbak: a társadalom, a gazdaság és a környezet egyensúlyának fenntartása, a válságos helyzetű térségek gondjainak enyhítése, az egyenlőtlenségek mérséklése, a helyi identitás – azonosságtudat – erősítése, valamint a helyi természeti, kulturális, történelmi és más értékek megőrzése.

Ahhoz, hogy az ország ne szakadjon végleg kétfelé – fejlettebb, gazdagabb, illetőleg válsággal küzdő, szegény vidékekre –, jelentős szerepet kell magára vállalnia a kormányzatnak, *elsősorban a helyi gazdaságfejlődési feltételek megteremtésénél.* Fontos feladat hárul az új törvényre a regionális, középszintű koordináció megteremtésében, illetőleg a területfejlesztésben érdekelt kormányzati szervek, önkormányzatok s a társadalmi szervezetek együttműködésének szabályozásában.

A szabályozási koncepcióban kimunkált tervek szerint az országos és a regionális jelentőségű területfejlesztési elgondolások összehangolására, valamint a megvalósítás hatékonyságának fokozására célszerű lenne *Országos Területfejlesztési Tanácsot* alakítani, amelyben részt vennének a minisztériumok és az önkormányzati érdekképviseleti szervek képviselői, illetőleg az adott téma független szakértői is.

Az elképzelések szerint az egyes térségekben is *regionális tanácsokba* tömörülnének az érdekelt kormányzati, önkormányzati szervek és a társadalmi szervezetek képviselői. Ennek az lenne a célja, hogy erősödjék a helyi, a térségi és a kormányzati célok egységben történő megvalósítása, valamint, hogy megfelelő fórum teremtődjék az érdekek egyeztetésére. Az egyes régiókban *regionális fejlesztési ügynökségek* működnének, amelyek tanácsadó, tervező és érdekegyeztető feladatot látnának el, illetőleg menedzselnék a nagy léptékű fejlesztési programok valóra váltását.

A területfejlesztéssel kapcsolatos önkormányzati feladatokról és azok intézményeiről szólva a szabályozási koncepcióban kifejtik a szakemberek: *mindenképpen szükség van az önkormányzatok és a kormányzat közötti középszintű szervezetekre és intézményekre.* Igényli ezeket a térségi fejlesztési feladatok megfogalmazása, összehangolása és a megvalósítás irányítása, valamint az is, hogy a területpolitika központi eszközeit részben – a hatékony felhasználás érdekében – „decentralizálni" kell az egyes területekre.

Ezzel kapcsolatban *a megye szerepének az újragondolására* ösztönözhetnek hagyományaink és a nyugat-európai tapasztalatok egyaránt. Szükség lenne továbbá a megyék és a helyi önkormányzatok nagyobb, „makroregionális" társulásaira is, amelyeknek óriási szerepük lehet – megfelelő önállósággal – a fejlett Európához való csatlakozási folyamatban. Ugyanis – a tapasztalatok szerint – *csak a mai megyéknél nagyobb területi egységek lehetnek valós gazdasági és más partnerei a jövőben a nyugat-európai régióknak.* Ezeknek a létrejöttét az új törvénnyel is elő kellene segíteni.

Minta: az egykori paraszti gazdálkodás

Tájhasznosítási program az Alföldön

Évtizedek óta a szükségesnél jóval kevesebb figyelem irányul igen értékes, ám nagyon leromlott állapotú tájegységünkre, az Alföldre. Ezért az Országgyűlés 1991-ben határozatot hozott tudományos kutatásokra alapozott, komplex, rövid és hosszú távú tájvédelmi és tájhasznosítási koncepciójának kidolgozásáról.

A tudományos kutatások összehangolásával a *Magyar Tudományos Akadémiát,* a tájvédelmi és tájhasznosítási koncepció kidolgozásával pedig – együttműködve a földművelésügyi tárcával – a *Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumot* bízta meg a parlament.

A határozat útmutatása szerint a több évszázados Alföld-probléma, valamint napjaink természeti és gazdasági változásai tükrében *újra át kell gondolni a tájegység gazdasági, infrastrukturális, idegenforgalmi és természetvédelmi helyzetét.* Jelenleg a legfontosabb tennivaló a világértéket hordozó táj oltalma. Itt van például *Európa legnagyobb humuszkincse,* de védelemre szorulnak az *ősgyepek, rétegvizek, folyóholtágak, vízparti ligetek, mocsár- és lápmaradványok is.*

Érdemi beavatkozások szükségesek a termőföld további csökkenésének megakadályozására, valamint a talajvíz, a belvíz és a szikesedés okozta károk mérséklésére. Nem kevésbé fontos az Alföld vízbázisának, felszíni és felszín alatti vizeinek fokozott védelme. A korábbinál jóval nagyobb figyelmet kell fordítani *a különleges értékű, ám nem kellően hasznosított termálvízkincs ésszerű felhasználására és megóvására,* a környezetet nem károsító turizmus fejlesztésére is gondolva.

Külön szól a határozat *a jellegzetes alföldi mezővárosi és falusi településszerkezet hagyományőrző fejlesztéséről,* a tanyai gazdálkodás visszaállításáról ott, ahol erre lehetőség van, valamint ösztönöz a környezetkímélő gazdálkodás széles körű elterjesztésére is. Ehhez a térség egykori paraszti gazdálkodása szolgálhat mintául, amely kellő egyensúlyt tartott fenn a termelés és a környezet megóvása közt.

Az Alföld ügyének megoldása előrelátó, az önkormányzatokkal egyetértésben végzett, folyamatos munkát igényel. A KTM a közös munka reményében mintegy *hétszáz önkormányzattal* lépett kapcsolatba. Továbbá gondosan ügyelnek rá, hogy a különleges értékek védelmét visszafogott gazdálkodással és beruházásokkal is segítsék.

Folyamatban van – a Körös–Maros vidékén – az országgyűlési határozatban is előírt nemzeti park kialakítása, valamint intézkednek a szatmár-beregi sík kiemelt védelméről is. A természetvédelmünk „atyjaként" is számon tartott egyik legnagyobb erdész, egykori földművelésügyi államtitkár, *Kaán Károly* szellemében – aki annak idején meghirdette az Alföld fásításának máig időszerű programját – megkezdődött az erdősítés is. Ehhez hozzájárulva *Püspökladány* önkormányzata létrehozta *Az Alföld Fásításáért Alapítványt,* amelyhez már számos település csatlakozott.

A közelmúltban megalakult – a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja keretei között – az *Alföldi Tudományos Intézet.* Kecskeméti és békéscsabai kutatóhelyein több, kiemelt, az Országos Tudományos Kutatási Alap által is támogatott, elsősorban az Alföldet érintő témán dolgoznak a kutatók. Elkészült már a Tisza-tó fejlesztési programja, s a intézet kollektívája most az említett, az Alföldről szóló országgyűlési és kormányhatározat nyomán a régió területfejlesztési koncepciójának a megalapozásán dolgozik.

Az oldalt írta: **Juhász Erzsébet**

Végre munkásfelvételt terveznek a Ganz Hunsletnél

Él a magyar vasútijármű-gyártás

A minap számolt be róla az Új Magyarország is: a nagy múltú honi vasúti járműgyár, a jobb sorsra érdemes egykori Ganz-MÁVAG jogutódja a Ganz-Hunslet Jembacher cég átadta a Magyar Államvasutak részére a 2,8 milliárd forint értékű megrendelés első részét: harminc darab korszerű vasúti kocsit. A darabonként ötvenmillió forint értékű személyszállító vagonok és motorkocsik az elővárosi forgalomban teljesítenek majd szolgálatot. Amíg a motorosok elkészülnek, addig a Budapest–Szeged útvonalon futnak a hazai járműgyártás legújabb büszkeségei.

Kostyál István vezérigazgató nyomja a gombot. Indulhat a magyar vasútijármű-gyártás újabb fejezete
Cser István felvétele

Ez a harminc kocsi voltaképpen szimbólumként is felfogható: jelképe annak, hogy nem halt meg a magyar vasútijármű-gyártás, ez a múltban oly sok babért termő, nemzetközi sikereket arató ipari ágazat. Lényegében egy év alatt szerkesztették meg és készítették el ezt a harminc kocsit, ami becsületére váló teljesítmény minden gyártónak. Hát még annak, amelynek éppen ez az időszak az újraéledés, az ismételt bizonyítás periódusa, annak a szervezetnek, amelynek éppen az általános gazdasági visszaesés időszakában, a vásárlási kedv általános hanyatlása idején kell bebizonyítania, hogy versenyképes, nemzetközi összehasonlításban is próbaálló termékek előállítására képes. Ahogy *Kostyál István*, a Ganz-Hunslet Jembacher vezérigazgatója fogalmaz, a kihívásnak még akkor is meg kellett felelni, ha gyártmányaik nagy értéket képviselnek, a vevő alaposan megnézi, mire ad ki ennyi pénzt.

A belföld bizalma nagy érték

Ez a vevő pedig – ebben az esetben – az anyagi javakban szintén nem dúskáló *Magyar Államvasutak*, amelyet a legfontosabb vásárlóként tartanak számon a vállalatnál. Hiszen a belföldi piacon eladott járműveket referenciaként mutathatják be az érdeklődő külföldieknek. A hazai nagyfelhasználókkal való kiegyensúlyozott együttműködés általában a legbiztosabb eszköz a bizalom ébresztésére.

Sok utastól hallani: nem az a legfőbb baj, hogy drágul a menetjegy a MÁV vonalain – mint idén is húsz százalékkal. Ám az legalább annyira gond, hogy nem kerülnek kulturáltabb körülmények közé az utasok. Az új személykocsikról a szakmabeliek, illetve a cég itt-tartózkodó malajziai megrendelői egyaránt *elismeréssel szóltak*. Ezeken a kocsikon megtalálható a kulturált, kényelmes utazás minden kelléke.

– Óriási a jelentősége annak, hogy az új menedzsment által irányított cég megnyerte a MÁV bizalmát, s megkapta tőle az első megrendeléseket – hangsúlyozza Kostyál István. – A régi Ganznak persze megvolt a száz évre visszanyúló referenciája. Az új vezetés azonban csak most bizonyíthatott, s ezért őszinte köszönettel tartozunk a MÁV-nak. Bizalmukat nagyra becsüljük, s szeretnénk élni is vele. Számunkra nagyon értékes a jó kapcsolat a Magyar Államvasutakkal. Azt szoktam mondani, ha a MÁV tüsszent, a Ganz-Hunslet megfázik. Hiszen ha a vasút rendel tőlünk, akkor nincs baj, ha nem rendel, akkor sokkal nehezebb az életünk. Egyáltalán a belföldi piac minden megrendelője megkülönböztetett fontosságú, hiszen valójában *itthon lehet igazán jól kifejleszteni, kipróbálni, tökéletesíteni a gyártmányokat, közösen a megrendelővel.* Exportálni nagyon vonzó, de belföldi alapok nélkül a villamosok, a metrószerelvények vagy a vonatok kipróbálását, tökéletesítését csak több száz, rosszabb esetben sok ezer kilométer távolságban lehetne elvégezni, ami alaposan megdrágítaná a terméket. Ezért arra kell törekednünk, hogy jó munkával minél kedvezőbb helyzetbe hozzuk honi megrendelőinket. Elképzelésünk szerint az lenne az ideális, ha az éves bevételünk hatvanhetven százaléka belföldről származna, míg a többi az exportnak volna köszönhető.

Se szombat, se vasárnap

A Ganz-Hunslet régi létszáma – lengyel dolgozókkal együtt – 1300 volt. Jól emlékszünk még az elbocsátásokról szóló hírekre, vagy azokra, amelyek a csökkentett munkaidőben végzett munkáról, netán a kényszerszabadságolásokról szóltak. Keserves időszakot élt át a gyár, senki nem kívánja vissza azokat az időket. A bizakodásra az is alapot adhat, hogy ami rossz megtörténhetett egy vállalat életében, az a Ganz-Hunslettel már megtörtént. Most négyszázhatvanan keresik kenyerüket a budapesti Népliget szomszédságában, s a hangulat már nem olyan gyászos, mint másfél-két évvel ezelőtt. A teljesítménykényszer persze az emberek munkájában is megmutatkozik, hiszen igazi gépipari bravúrnak számít megtervezni, s leszállítani harminc személyszállító kocsit egy esztendő alatt. Mint a vezérigazgató fogalmaz, *rendkívül büszkék dolgozóik teljesítményére.* A harminc kocsi leszállítása előtt szinte éjjel-nappal dolgoztak, nem számított se szombat, se vasárnap, se karácsony, se újév. Ha van megrendelés, akkor természetesen munka is van. S mintha az idei év hozna némi biztatást ezen a téren. Meglévő szerződéseik ismeretében a Hunslet abban gondolkodik, hogy negyven-hatvan-nyolcvan emberrel többet alkalmaz. Egyelőre csak időszakos szerződést köt velük a cég, ám ahogy nő a szerződésállományuk, annak függvényében szegődhetnek véglegesen a vállalathoz. Az viszont az ott dolgozóknak is jóleső biztonságot ad, hogy a részvénytársaság menedzsmentjében *létszámbővítési tervek szerepelnek.* Tény, tavaly már senkit nem bocsátottak el a vállalattól, s ez a szándék 1993-ra is érvényes. Sőt! (Persze, akinek a munkája, magatartása nem megfelelő, annak nincs bérelt helye.)

Dicsérték a magyar munkát

– A magyar munka minősége nagyon jó – értékel Kostyál István. – Továbbképzésre elvittünk húsz munkást a cég osztrák tulajdonosához, a Jembacherhez, ahol – ottani vélemények szerint – ragyogóan megállták a helyüket. Sőt, a szakszervezet képviselői szóvá is tették, hogy kissé gyorsan dolgoznak. Hasonló tapasztalatokra tettünk szert az angliai továbbképzés alkalmával is. Ott is dicsérték embereinket, mondták, hogy szuperek.

Bár a fizetésével senki sem elégedett, mindig lehetne több a borítékban, de azért a műhelyben dolgozó fizikaiak évi 6-700 ezer forintos jövedelme nem tartozik a legrosszabbak közé. Tény, hogy bérviták miatt nem ment el senki a vállalattól. S ha az elképzelések valóra válnak, nem is megy. Márpedig a 2,8 milliárd forint értékű megrendelés további lehetőségekkel is kecsegtet. Amikor az új vezetés két éve átvette a Ganz-Hunslet irányítását, alig fél évre volt elegendő munka. A jelenlegi szerződésállomány már 1994 közepéig biztosítja a társaság leterhelését. Ennek ellenére nagyobb szériák, nagyobb biztonságot adó megrendelések kellenek, hogy évente leszállíthassanak legalább harminc-ötven személykocsit, vagy tíz mozdonyt. A fő tulajdonos Jembachernél például az a helyzet, hogy évente folyamatosan megkapják a vasúti megrendeléseket, továbbá opciót arra, hogy a későbbiekben további szerződést kötnek velük vasúti kocsik, mozdonyok szállítására. A MÁV igényei is kellően nagyok ahhoz, hogy a biztonságos magyar vasútijármű-gyártást tovább erősítsék. Ha a prototípusok elkészültek, utána – a tervek szerint – a várhatóan negyven városközi közlekedésre, illetve száz-százötven elővárosi vonalon használható szerelvényre lehet szükség. Összesen tehát hat-nyolcszáz kocsira szóló megrendelést lehetne elnyerni, ami már komoly biztonságot jelenthetne a cégnél.

Komoly reményeket táplálnak a debreceni villamosfejlesztési programban való részvétel miatt. Egyelőre egy prototípusra van megrendelésük, de szeretnék elnyerni a további húsz jármű legyártásának a jogát is. Most dolgoznak egy hitelcsomag kialakításán, amelyet kormánygaranciával ellátva ki lehetne terjeszteni a miskolci és a szegedi villamos rekonstrukciós program végrehajtására is. A pénzügyi technikák számbavétele jelenleg tart. A tőkebevonáshoz a kötvénykibocsátás formája sem elképzelhetetlen.

Több száz magyar beszállító

A metrófejlesztésben való részvétel nehezebb dió. Már csak azért is, mert a követelmények komplex megvalósításra irányulnak, tehát a vállalkozónak az alagútépítéstől kezdve a járműgyártásig rendelkezni kellene a feltételekkel. Ennek ellenére nem mondtak le eleve az esetleges siker lehetőségéről. Valószínűnek látszik, hogy a *Hídépítő Vállalattal* alkotnának közösen olyan konzorciumot, amely talán eséllyel indulhat el a versenyben. Ha más nyeri meg a pályázatot, akkor sem esnek kétségbe, s nyomban megpróbálkoznak azzal, hogy lehetőleg a Ganz-Hunslet Jembacher szállítsa a járműveket.

A cél mindenképpen az, hogy *a magyar ipar erősödjön, fejlődjön,* hogy az ilyen nagy nemzeti projektekben minél több magyar munka dolgozhasson be. Már a minap átadott harminc vasúti kocsi példája is figyelemre méltó, hiszen ezeknek közel kilencven százaléka hazai alaktrészekből készült. Egész pontosan 450 magyar vállalat működött közre abban, hogy európai minőségben át lehessen adni a vagonokat a MÁV-nak. Az anyagyár 460 dolgozóján kívül tehát még több ezer ember tudhatta biztonságban munkahelyét annak következtében, hogy a Magyar Államvasutak és a Ganz-Hunslet között létrejött a szállítási szerződés.

Luxusbusszal Szingapúrba?

Biztató kilátásai vannak a népligeti cégnek a külföldi értékesítésben is. *Malajzia* hagyományos megrendelője volt még a Ganz-MÁVAGnak. Örvendetes hír, hogy a cég – angol partnerével – elnyert egy tendert tizennyolc, egyenként három kocsiból álló motorvonat szállítására. Valószínűnek látszik továbbá, hogy az angolokkal együtt megnyerték a korábban szállított sínbuszok felújítására szóló pályázatot is. Kostyál István tagja lesz februárban annak a delegációnak, amely Göncz Árpád köztársasági elnök vezetésével látogat el ebbe a térségbe. Talán sikerül *Thaiföldön* vasúti személykocsikat értékesíteni. Szó van továbbá arról, hogy a maláj légitársaság Szigapúr és Senai között minden luxussal ellátott sínbuszt szeretne közlekedtetni. A két repülőtér közötti negyvenöt perces úton közlekedtetendő járművekre februárban nyújtják be a Ganz ajánlatát.

A fokozatosan növekvő rendelésállomány a cég pénzügyi stabilitását is kezdi erősíteni. Voltak ugyan nehéz pillanatok, főleg akkor, amikor a MÁV meg volt szorulva, de csődközelbe nem került a vállalat. A tavalyi esztendőt viszont már némi nyereséggel zárták, ami önmagában nem mond sokat. De ha hozzászámítjuk, hogy 1991-et több mint kétszázmillió forint veszteséggel zárták, akkor a fordulatot nagyon nagyra lehet értékelni. S ez a munkások szempontjából megint csak nem mellékes...

Horváth K. József

Tovább csökken az energiaigény

Tavaly a szénbányászat fokozatos visszafejlesztésére kidolgozott kormányprogram nehéz helyzetbe hozta a Magyar Villamos Művek (MVM) Rt.-t, mivel a kormány és a bányászok közötti megállapodás előírta, hogy a világpiaci árnál jóval magasabb rögzített áron vegyen át 117 petajoule hőértékű szenet a bányáktól. A hazai bányászat védelmét szolgáló rendelkezés, valamint a nyomott lakossági energiaárak miatt jelenleg nehézséget jelent a társaságnál a korszerűsítés és a hosszú távú fejlesztés finanszírozása. A helyzet értékelésére Kacsó András üzemviteli igazgatót kértük fel.

– Miért olyan fontos, hogy az erőművek átvegyék a bányáktól a szenet, miért nem lehet azt a lakosságnak értékesíteni?

– Azért, mert az erőművi szénfelhasználás nélkül működésképtelenek lennének a bányák. A kibányászott szén javát ugyanis eladják a lakosságnak, az alacsony fűtőértékű maradékot pedig elviszik az erőművek. Tavaly nagyon megugrott az energetikai szén ára, miközben összeomlott a lakossági szénpiac – ugyancsak a magas árak miatt. A hazai árak feléért-kétharmadáért lehetett hozzájutni az Oroszországból, Ukrajnából és Szlovákiából származó, azonos minőségű szénhez. Ezért a Tüzép-telepek nem vették a hazai bányáktól a szenet, az előző évihez képest hatvan százalékkal csökkent a lakossági felhasználás. Így a bányák igyekeztek minél többet eladni az erőműveknek, amelyeknek ugyancsak nem volt előnyös a magas ár.

– Közben mintha értelmezési gondok is akadtak volna a januárban kötött megállapodás körül. Az MVM szerint a szerződés plusz–mínusz ötszázalékos eltérésre adott lehetőséget negyedévenként, míg a bányászok úgy vélték, hogy a végösszegnek akkor is 117 petajoule-ra kell kijönnie.

– A szerződésben valóban voltak bizonyos tűréshatárok, de nem olyanok, amilyenekről a bányászok beszéltek. Azt viszont egyértelműen rögzítettük, hogy importból vagy más hazai bányákból származó szenet csak akkor lehet keverni az erőművi szénbe, ha azt előre bejelentik a fogadó erőműnek és engedélyt kapnak rá. Előbb csak a Nógrádi Szénbányákkal kapcsolatban merült fel a gyanú, hogy olcsó importot kevernek a hazai erőművi szénbe, amit aztán a rögzített drága áron adtak tovább az erőműnek. Később néhány más bánya is gyanúba keveredett. Tavaly decemberben a Gazdasági Versenyhivatal elmarasztalta a nógrádiakat és százezer forintos bírságot szabott ki rájuk ezért az „akcióért".

Szerződés szerint

– Végül mennyi erőművi szenet vettek át tavaly?

– A kormány és a Bányaipari Dolgozók Szakszervezeti Szövetsége közötti tárgyalások során a bányászok hozzájárultak, hogy az eredeti tervet csökkentsük azzal az 1,5 petajoule-lal, amelyet a nógrádiak kevertek az általuk értékesített szénbe. Vállaltuk, hogy az ötszázalékos engedélyezett eltérés egy részét átvesszük. Így aztán azt lehet mondani, hogy végső soron teljesítettük a szerződés szerinti mennyiséget. Ugyanakkor az erőművek két kiegészítő szerződést is kötöttek többletszén vásárlására. Az Ajkai Erőmű a balinkai bányától vett egy kisebb tételt, 0,2 petajoule hőértékű szenet, a Mátrai Erőmű viszont 2,5 petajoule-nyi lignitet vett a visontai bányától. Így összességében az eredetileg tervezett 117-ből 118,5 petajoule lett. Egyszóval teljesítettük a kormánynak azt a kérését, hogy a szénvásárlások révén támogassuk a bányászatot.

– Tudtommal már 1991 végére is óriási szénkészletek halmozódtak fel a Villamos Műveknél, ráadásul tavaly tovább csökkent a villamosenergia-fogyasztás. Önök mégis az eredeti mennyiségnél több szenet vettek át?

– Tény, hogy az 1991. évet olyan magas készletekkel zártuk, amilyenre nem volt még példa. Némi túlzással azt is mondhatnám, hogy még az irodákban is szenet tároltunk. Tavaly aztán a nyár közepére a készletek leapadtak, majd a kisebb energiafogyasztás és az év végi többletvásárlások miatt 1992 végére a készletek megint megugrottak. Tavaly az évet a tervezett 700-800 ezer tonna helyett 1,2 millió tonnás készlettel zártuk. Azt azonban nem szabad elfelejteni, hogy a két erőmű kedvezményes áron jutott hozzá a többletszénhez, s ez a vásárlás a készletezés ellenére is kifizetődő volt.

– Mennyivel fogyott kevesebb villamos energia tavaly és mire lehet számítani az idén?

– Tavaly majdnem hat százalékkal csökkentek az igények. Arra számítunk, hogy az idén is lesz csökkenés, de a tavalyi visszaesésnek legfeljebb csak a fele várható ebben az évben. Számításaink szerint 1994 a stagnálás éve lesz, majd 1995–96-tól a kereslet növekedése várható. Ez a prognosztizálás nem mond ellent annak, hogy a kormányzati előrejelzések korábbra teszik a hazai GDP növekedésének kezdetét, mivel a kettő között nincs ilyen szoros kapcsolat. Nem valószínű ugyanis, hogy a GDP a leginkább energiaigényes ágazatok révén indul majd növekedésnek.

Még az irodákban is szenet tároltak

Kedvező ajánlat

– A kormány és a bányászok decemberi egyeztetésén két szám hangzott el az 1993-as szénátvételekre vonatkozóan: a bányászok 113 petajoule-t szerettek volna eladni, míg az MVM 90-et látott jónak átvenni. Végül miben állapodtak meg?

– A kialkudott éves mennyiség végül 103–105 petajoule lett. Azért nem tudtunk pontosan megállapodni, mert a Borsodi-medencéről az első negyedévben kormányhatározat várható, s Borsoddal csak az első negyedévre kötöttünk szerződést. Egyébként az idén is azon az álláspontón leszünk, hogy ha valamelyik bánya kedvező ajánlatot tesz, akkor azt a tételt az éves megállapodáson felül is átveheti az erőmű. Ez ugyanis legalább egyfajta kvázi-piaci kapcsolatot feltételez, nem minősül közönséges diktátumnak.

Nincs pénz a fejlesztésre

– Az a képtelen helyzet alakult ki, hogy minél több szenet vesz át az MVM, annál rosszabbul jár. Egyrészt azért, mert külföldről sokkal olcsóbban tudná beszerezni, másrészt mert a hazai árakban nem érvényesítheti a növekvő alapanyagárakat. Hogyan hat ez a gazdálkodásra?

– Az MVM 1992-es konszolidált mérlege, amelyben a vállalattal szoros tulajdonosi viszonyban lévő cégek eredménye is megjelenik, nullszaldó körüli lesz. Megmarad a likviditás, továbbra is működőképes lesz a részvénytársaság. Amit különösen sajnálunk: a nehéz helyzetben nem képződtek olyan tartalékaink, amelyekre az elöregedett létesítmények felújításához és más fejlesztésekhez szükségünk lenne. Legfeljebb csak az amortizáció terhére tudunk némi pénzt fejlesztésre használni, de nincs például üzleti kockázati alapunk. Egy-két évig el lehet így lavírozni, de hosszabb távon már veszélyes.

– Milyen eredményre számítanak ebben az évben?

– Az idén tíz petajoule-lal kevesebb erőművi szenet kell átvennünk, s ez már önmagában is javít a helyzetünkön. Igyekszünk minél többet behajtani a kintlévőségeinkből, és az importnál is megpróbálunk kedvezőbb árakat elérni. Január elsejével nem emeltünk árakat, a második negyedévben viszont tervezzük az árrendszerünk korszerűsítését, amiből szintén többletbevételekhez juthatunk.

Péter József

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MÁR 26

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1021

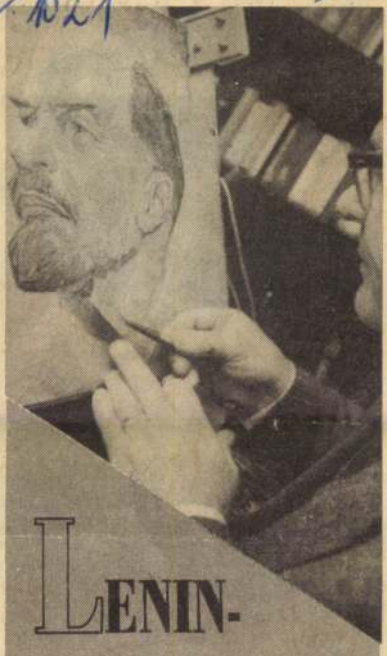

LENIN-PORTRÉ FALEVÉLBŐL

Körmendi Mátyás balatonszárszói erdésztechnikus különös szenvedélynek hódol. Falevelekből készít képeket — ahogy ő fogalmazza meg — növényplasztikát. A szárszói erdésztechnikus most júniusban Siófokon megrendezésre kerülő nemzetközi hobbykiállításra és a Somogy megyei Tanácsnak, valamint a Siófoki Járási Tanácsnak a Lenin-centenárium alkalmából meghirdetett pályázatára készül Lenin-portréjával.

(MTI-fotó — Bajkor J. felv.)

Körmendi Mátyás

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

TAJTHY JÁNOS
bútorgyári nyugdíjas

74 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt. Drága halottunkat f. hó 28-án, szombat délelőtt fél 12 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából, polgári szertartás után örök nyugalomra helyezni.

Minden külön értesítés helyett.

A gyászoló család

Lakás: Csáthy u. 12.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ — A Magyar Szoc
let: 14 193 — Kiadja a Hajdú-Bihar megyei
El

Körmendy Mátyás

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MAR 2 21

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
Pécs

1021

LENIN-PORTRÉ — FALEVÉLBOL

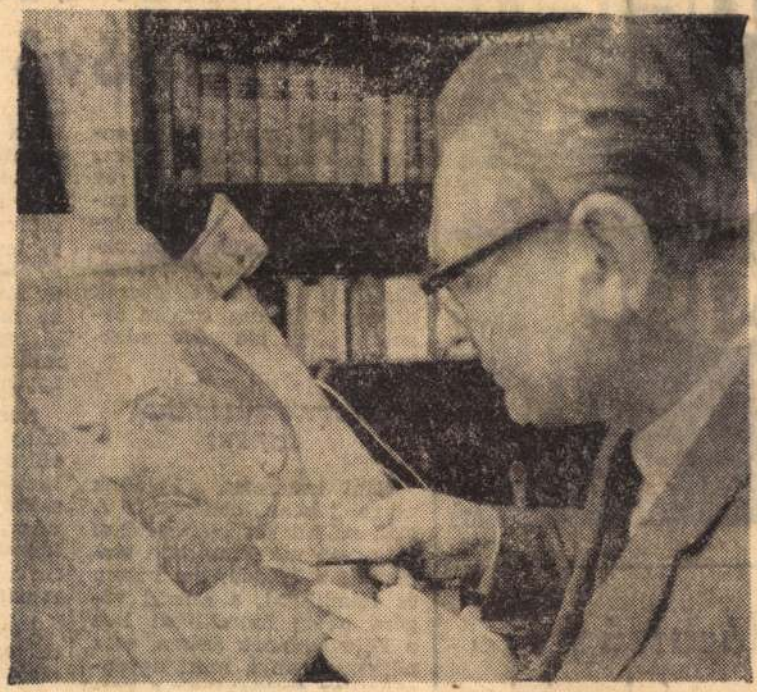

Körmendi Mátyás balatonszárszói erdésztechnikus különös szenvedélynek hódol. Falevelekből készít képeket — ahogy ő fogalmazza még — növényplasztikát. A lellei erdésztechnikus most júniusban Siófokon megrendezésre kerülő nemzetközi hobby kiállításra és a Somogy megyei Tanács, valamint a Siófoki Járási Tanács Lenin Centenárium alkalmából meghirdetett pályázatára készül Lenin portréjával. Képünkön: Körmendy Mátyás a Lenin-portrén dolgozik.

heted-hét ország-on át

Házasság — svéd módra

Svédországban hamarosan megszüntetik az eddig szokásos esketési formát. Azoknak, akik együtt akarnak élni, nem kell sem egyházi, sem polgári esküvőt tartaniuk. ... bejelentik együtt-

Hol és a jövő

Időnként mindenki elgondolkozik azon, milyen is lesz a világ tíz vagy tizenöt év múlva. A tudósok sem mentesek az effajta kíváncsiságtól, sőt képzeletük évtizedekkel előre kalandozik. Tekintsünk hát a jövőbe, de necsak néhány évtizedre, hanem évszázadokkal, sőt évezredekkel előre!

HETVENMILLIÁRD EMBER?

Mint ismeretes, Földünk egyre jobban benépesül. A XX. század kezdetén például még csak másfélmilliárd ember élt a Földön, ma három és félmilliárd, a század végére pedig hatmilliárd lesz a Föld lakóinak száma, azaz négyszer annyi, mint ugyanennek az évszázadnak a kezdetén! Ésszerű gazdálkodás és megfelelő társadalmi viszonyok mellett bolygónk természetesen képes lesz nemcsak ennyi embert, de ennek többszörösét is eltartani. De vajon képes lesz-e száz, vagy kétszázmilliárd embert élelemmel ellátni? Meglehet... És ötszáz milliárdot?

Ha a
évente
elégetés
giát fo
múlva
re lesz
év mú
év mú
év mú
giafogy
milliár
egyenlő

Nem
hány
rül a
készle
számít
vesszü
hozott
mok,
rogéne

Nagy
delkez
mas
az a
azonba
atomm
baduló
ná ásár
és ez
dünkön
nű azo
az aton
lyamat
hozzáju
dául a

Körmendy Nándor

Esti Magyarország

1942. dec. 29.

Körmendy Nándor építész nyerte a Greguss-érmet

A Kisfaludy Társaság *1942. évi Greguss-érmét*, mely az utolsó hat év legkiválóbb építészeti alkotásának volt esedékes, *Farkas* Zoltán előadó jelentése alapján a társaság *Körmendy Nándor budapesti építésznek ítélte* az elmúlt hat évben kifejtett templomépítő munkásságáért, különös tekintettel a *csornai* templomra.

18. Cséplés	(70×100)	1500 P
19. Buzsáki mulatság	(60× 80)	800 P
20. Nyári reggel	(70×100)	1500 P

PASZTELLEK

21. Kaszálás	400 P
22. Akácvirágzás	400 P
23. Aratás	400 P
24. Virágzó akácfa	400 P
25. Tavaszi hangulat	400 P
26. Balatoni naplemente	400 P
27. Szürke Balaton	400 P
28. Balatoni fény	400 P
29. Cséplés	400 P
30. Lellei házak	400 P
31. Aratás	400 P
32. Csendélet	400 P
33. Lucernás	400 P
34. Faluvége	400 P
35. Fürdőzők a Balatonban	400 P

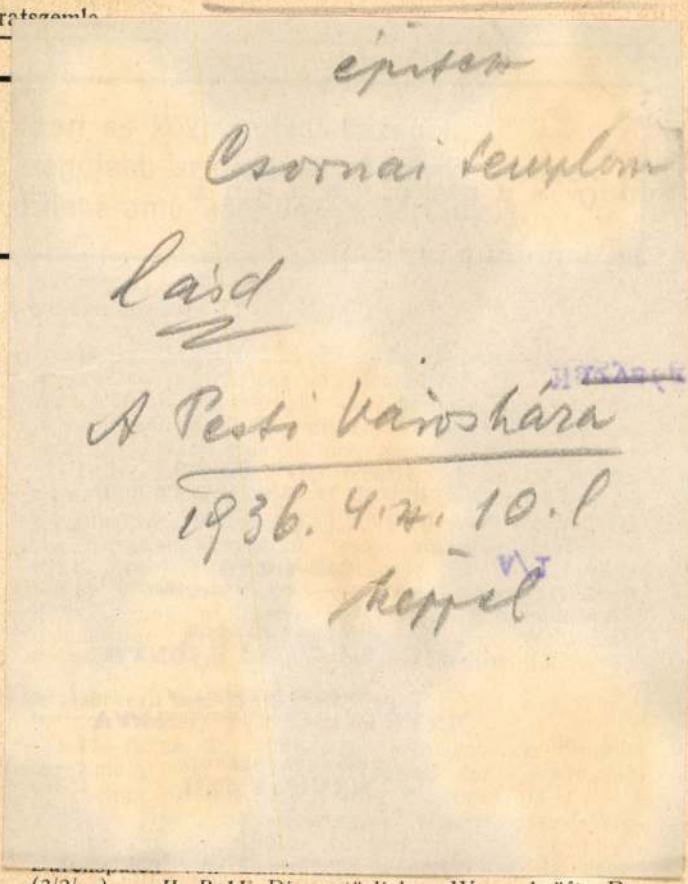

(3/2/—) — *H. Pohl:* Die natürlichen Wasserkräfte Polens und ihre Nutzbarmachung. (6/—/7) — *P. Sommer:* Bürgerlichrechtliche oder öffentlichrechtliche Beurteilung der Verhältnisse eines künstlichen Wasserlaufs. (4/—/—)

PRECIZIÓS VILLAMOSSÁGI KÉSZÜLÉKEK.
HELMICH DEZSŐ elektro
BUDAPEST, X., HALOM-UTCA 10/1

Fördertechnik.

17. sz. *G. Stein:* Standsicherheit von fahrbahren Turmdrehkranen bei Wind. (8/2/—) — *H. Zick:* Verdrehung im geknickten Fachwerkausleger. (10/11/1) — *K. Pieck:* Einheitliche Schaltung und Installation für Personenaufzüge. (7/3/—)

18. sz. *Spies:* Neuere Förderbandwaagen. (13/7/—) — *F. Köhler:* Mechanische Regelgetriebe ohne Freifallstellung für Hebezeugwinden. (2. b. k. 18/11/—) — *C. Michenfelder:* Fördern mittels Luft und Wasser. (21/11/—)

19. sz. *Niemann:* Die Erwärmung von Bremsscheiben. (4/3/1) — *Spies:* Zumesswagen. (13/6/—)

Gesundheits-Ingenieur.

36. sz. *F. Kaiser:* Erfahrungen mit der Gaseinzelheizung in einem grossen Schulneubau. (4/3/—) — *W. Liese:* Die heutigen Anschauungen über die Frage der Luftelektrizität im Raum. (9/1/2) — *P. Holl:* Porzellanrohre in der Haustechnik. (7/8/1)

37. sz. XV. Kongress für Heizung und Lüftung, Berlin. (22/—/—) — *H. Wenten:* Sicherheitslampen im Betriebe von öffentlichen Entwässerungsanlagen. (5/—/—) — *G. Hofbauer:* Der Wärmeschutz des Ziegels. (3/—/1)

38. sz. *J. Körting:* Wärmebedarfsbestimmung von Kirchen. (3/—/—) — *A. J. ter Linden:* Das Sommerklima in Gebäuden. (8/11/—) — *P. May:* Neuere Erkenntnisse in der Dichtung von Steinzeugrohrmuffen. (6/—/—)

Kormondy Sándor

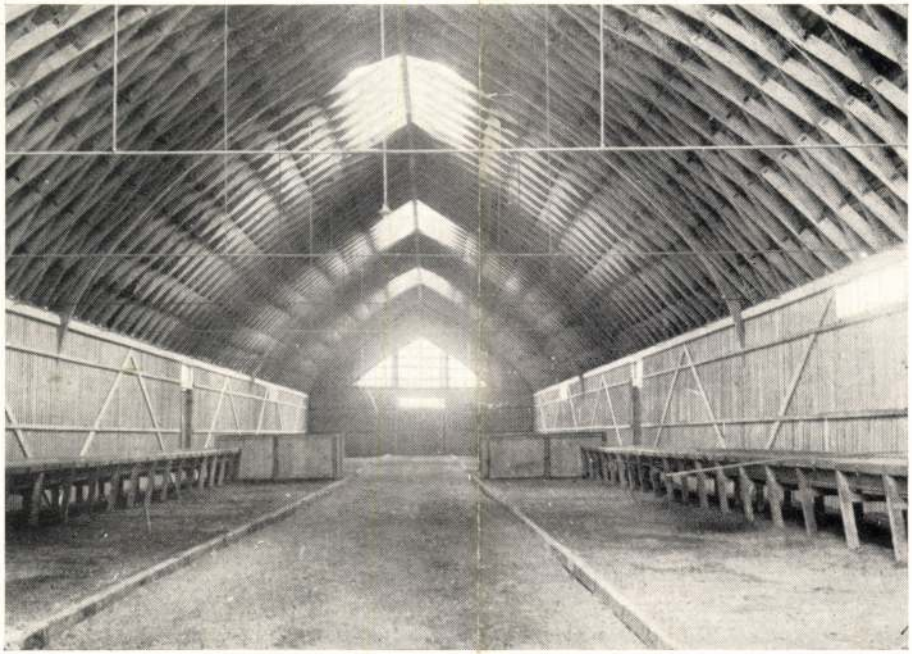

A pavillon belseje

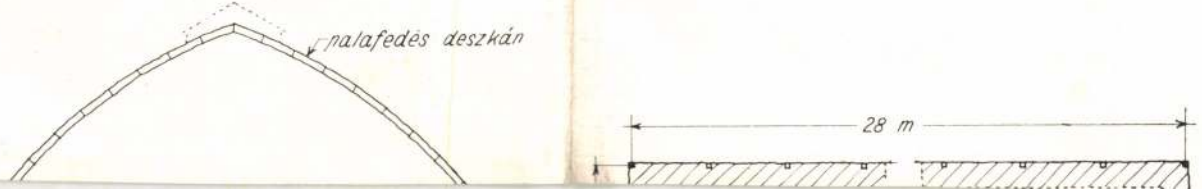

Tér és Forma

1930. 2. sz.

„BAROKK STÍLUSBAN ÉPÜL MEG AZ ÚJ SZÍNHÁZ" — GYŐRBEN 1930-BAN

Mint ismeretes, Győr város az elmult évben több pályázaton kívül kiírt egyet színháza terveire is. *A szakértő többségű bírálóbizottság* az első díjat a modern ízű Körmendy Nándor-féle tervnek ítélte, bizonyára azért, mert a terv technikailag a legjobb volt. A második díjat Sebestyén Artur *barokkstílusú* tervének juttatta.

A szakértők így ítélkeztek, de Győr város színházépítőbizottsága, amely a polgármesteren s a város műszaki tanácsosán kívül két ügyvédből, egy-egy gyógyszerészből, takarékpénztári igazgatóból és építőmesterből áll — tehát legjobb esetben két szakértő tagja van — más vélemményt formált. Úgy véli, hogy a tervezési megbízást csakis a harmadik díjjal jutalmazott terv készítőjének adhatja, mert annak technikai hibái nincsenek, s „különböző technikai módosításokkal megfelel". (Amint a *Győri Hirlap* I. 11. számából értesülünk.) Ezenkívül pedig ez a bizottság kijelenti azt is, hogy „színház barokk legyen".

Véleményem szerint arról igen is lehet vitatkozni, hogy egy modern színháznak legmegfelelőbb formája-e a barokk! Végre is Győr város nem egy fejedelem kastélyszínházát építi fel, hanem polgárai művelődésének házát! (S ha már barokk színház kell, tessék a rivaldába gyertyákat állítani és a mennyezetre gyertyacsillárt akasztani, — ha már kényelmetlen is a színház s a páholyokból nem látni, úgy legyen tűzveszélyes is — ez fokozza a korhűséget!) De ha Győr város színházépítőbizottsága ezt a nagyon is vitatható álláspontot mindenáron elfoglalta, mert ehez tagadhatatlanul joga volt, úgy véleményem szerint az lett volna a helyes, ha ezt előre kimondja, hogy a pályázók tudják mihez tartani magukat, megtanulják a kartusrajzolást, avagy pedig mondjanak le a pályázás kétes gyönyörűségéről, takarítsák meg feles és meggyőződésük elleni munkájukat!

Érthető álláspont az, hogy Győr városnak a harmadikdíjas terv kedvesebb, mert szülötténeknek műve. De itt megint azt kell mondani a kívülállónak: miért nem mondották ezt meg előre? Miért nem írták ki a pályázatot a győri származású építészmérnökök számára, ha mások számba sem jöhettek?

Kevésbé lehet elfogadni azt az érvelést, hogy egy bizottság, amelynek egyetlen szakértő — mérnök — tagja van, miként vizsgálhatja felül a *szakértő többségű bírálóbizottság műszaki ítéletét? Mire való volt a szakértők meghívása?*

Spectator

Körmendy Nándor

— **Körmendy Nándor építész a Greguss-jutalom nyertese.** A Kisfaludy-Társaság vasárnap felolvasóülést rendezett. A Greguss-jutalmat, amellyel az utolsó hat év legkiválóbb építészeti alkotását jutalmazták, Körmendy Nándor budapesti építésznek ítélték templomépítő munkásságának elismeréséül.

Pesti Hírlap
1945. jan. 5.

Pesti Napló
1938. március 13.

Körmendi Nándor

— **A pécsi belvárosi templom kibővítésére** hirdetett országos tervpályázat bíráló bizottsága dr. Kelemen Andor apátplébános elnökletével a következőképpen döntött: Az első és második díjat egyenlő arányban megosztva Körmendi Nándor, valamint Lux Géza és Csát Géza pályaművének, a következő díjat Weichinger Károly és ifj. Nendtvich Andor pályaművének ítélte oda. Megvásárolta Miskei Sándor, Möller Károly és Schall József építészmérnökök pályaművét. Dicséretben részesítette Kőszeghy Gyula, Radnay Lóránt, valamint báró Reichlin-Meldegg Tibor és Tattay György pályaművét.

Körmendi Nándor

Függetlenség 1941 febr. 2.

Va

ELKÉSZÜLT A TISZAUJFALUI ZÁRDATEMPLOM

Tiszaújfalon, ahol tizenhárom évvel ezelőtt telepedtek le a bencés növérek, elkészült az első magyar *tanyai zárdatemplom.* Az alapkövét 1937 júliusában *Kühár* Flóris budapesti bencés-házfőnök tette le. Magánosok, főleg *Steer* Ferenc tiszaúgi földbirtokos áldozatkészségéből, valamint a tanyai hívek adományából épült fel a kéttornyú templom, amelynek terveit *Körmendy* Nándor építőművész ingyen készítette el. A tiszaújfalui zárdatemplom korszerű, a templomépítés nemes hagyományait mai szel-

Kat. Szal. Sz. Fer.
Prot. Adél
Ó-g. 16. Sz. Péter

Izr. 1. Sebat R. Kh.

CSÜTÖRTÖK

30

Kat. Martina sz.
Prot. Mártonka
Ó-g. 17. Antal ap.

PÉNTEK

31

Kat. Bosco Sz. Ján.
Prot. Virgilia
Ó-g. 18. Atanáz

SZOMBAT

1

Kat. Ignác pk. vt.
Prot. Ignác
Ó-g. 19. Makár

II. HÓ FEBRUÁR

Izr. 4. S. Bo.

Körmendy Nándor, építészmérnök, szül.1894 febr.28. Celldömölkön. 1912. végezte a bpesti felsőépitőipariskolát. 1912-14. előbb Lajtha Bélánál, majd Bálint és Jámbor épitészeti irodában dolgozott. Az első világháboruban katona volt. 1919. önállósitotta magát, mint épitész-tervező és 8 éven belül 40 pályázaton nyert dijakat. Ennek alapján 1928. a Bpesti Mérnöki Kamara - a genie-paragrafus alapján - felvette tagjai közé. 1942. a M.Tud. Akadémia Greguss-diját nyerte. Összesen 135 pályázaton nyert dijakat. Fontosabb I.dijat nyert müvei: Fiumei-uti baleseti kórház /kivitelezéssel/, Kutvölgyi-uti OTBA-kórház, Pécsi kereskedelmi iskola /kivitelezéssel/, soproni állami nyugdijintézet üdülője, győri szinház, miskolci rendőrpalota, Hárshegyi Szanatorium /kivitelezéssel/, szolnoki vármegyei kórház uj sebészeti pavillonja /kivitelez./, székesfehérvári megyei kórház uj sebészeti pavillonja/kivitelez./, pécsi belvárosi plébániatemplom helyreállitása és bővi-

és éremművész,

FARAGÓ ÁRPÁD, szobrász, szül. 1880 márc.9.

Toldi Miklós /férfiakt/ plakett: Procopius-gyüjtemény ; Önarckép-plakett: Gáty-gyüjtemény ; Akt-szobrok, Pillefogó: magántulajdonban.

FARKAS BÉLA, pankotai, szobrász,éremművész, szül. 1885 márc.25.

Lechner Ödön: Liszt Ferenc-tér ; Hősi emlék: Őcsény ; Önarckép-plakett: Gáty-gyüjtemény ; Dr.Jelinek Sándor plakett: Faludi-gyüjtemény; Független Művészek Társaságának jutalom-érme, ugyanannak László Fülöp-érme; szobrok és plakettek magántulajdonban.

jul. 25.

FARKAS MIKLÓS, szobrász és éremművész, szül. 1875. Gáván.

Tisza Kálmán plakett: Back Henrik-gyüjtemény /Szeged/ ; Than Mór plakett: Procopius-gyüjtemény ; Önarckép-plakett: Gáty-gyüjtemény.

tése/kivitelez./, a debreceni Alföldi Takarékpénztár székháza és lakóháza /kivitelez./, a [illegible] csornai templom,/kivitelez./,komáromi templom [illegible] / az első klinkertégla-épület Magyarországon, kivitelezés is/, Győr-nádorvárosi templom és plébánia, gyöngyösi zsidótemplom, debreceni Nagyerdő temploma /II.dij/, mezőberényi evang.templom, stb.stb. - Tanulmányutakon járt Svédországban,Svájcban, Olasz-,Német-és Franciaországban, Hollandiában. [illegible] 1949 februárjában az Általános Épülettervező/ÁÉT/ irodában kezdett dolgozni, itt müködött 1953 végéig, 1954 januárja óta az Élelmiszeripari Tervező Intézetben dolgozik. Sztahanovista és a szakma kiváló munkása.

/Személyes közlés Rónay Máriának
1954 aug.13./

Múzeumban ;

gariae-érem, XXXXXXXXXXXX Virtute Hostem Supero-érem, Konyovics-érem: Procopius-gyüjteményben ; "1914-18" /gúnyérem a hadvezetőségre/: a M.Nemz.Muzeumban.

EXNER KÁROLY, éremművész, szül. 1850 jan.28., mh. 1919 aug.23. Önarckép-plakett, Fejérváry Géza plakett: M.Nemz.Muzeumban ; Polonyi Géza, Apponyi a váci Siketnéma Int.jub.érme: Albert, XIII.Leo pápa plakettjei, a Procopius-gyüjteményben. xxSixxxxxxx

FADRUSZ JÁNOS, szobrász, szül. 1838 szept.2. Pozsonyban, mh. 1903 okt.26. Bpesten. Lakatosinasból lett szobrászművész.

Mária Terézia: Pozsonyban /lerombolták 1921-ben, töredékei a M.Nemz.Muzeumban/;

Körmendy Nándor, építész
a legújabb kor építészeti emlékeinek védelme.

5

5. Győr, nádorvárosi római katolikus templom (Körmendy Nándor 1943)

Magyar Építőművészet, 1986, 5, 30-old.

Körmendy Nándor, építész

Szerző:

15

15. Körmendy Nándor: Római katolikus templom a Kuruc dombon, 1943

Magyar Építőművészet, 1984. 2. 57-old.

Az uj építészeti irány előretörése

Pőrére vetkezett házak, csupasz templomok...

A Greguss-érem az elmult év végén az utolsó hat esztendőben, tehát az 1936. és 1941. évek közé eső évkörben létrejött művészi értékü épitészeti alkotások dijazására vált esedékessé. Amint a *Nemzeti Ujság* már közölte, a dijat *Körmendy* Nándor budapesti építésznek itélte oda a *Kisfaludy Társaság*. Ezzel kapcsolatban hadd mondjak el egyetmást a Greguss-dij épitészeti dijairól.

Az első dijkiosztás 1918-ban történt. Ekkor zárult le az első hat esztendő. A dijat a *Kisfaludy Társaság* a Széchenyi-lánchidat átépitő tervező bizottságnak itélte oda. A második épitészeti Greguss-jutalmat Korb Flóris kapta a debreceni tudományegyetem klinikai épületeiért. A harmadikat *Árkay* Aladár, a győrvárosi r. kat. tepmlomért és *Medgyaszay* István a budapesti Baar-Madas intézet épületéért. A negyedik Greguss-jutalmat a K. T. néhai *Rerrich* Bélának itélte a szegedi templomteret körülölelő épületekért. Ebből a felsorolásból is megállapitható, hogy a dijkiosztás párhuzamosan haladt épitészetünk fejlődésével s ezért egyáltalában nem megy meglepetés számába, ha ezuttal a mai épitészet stilusában épült csornai templomot és épitőjét tüntette ki a Greguss-éremmel.

Ma már nem meglepetés, de huszonöt-harminc évvel ezelőtt ugyancsak meglepetés számába mentek azok a forradalmian egyszerü épitkezések, melyek Nyugaton a rideg célszerüségi elv merev és következetes megvalósitásával jelentkeztek. Egyszerre levetkeztek az épitmények magukról mindent, amit a közönség megszokott. Kezdjük felülről: nem volt háztetőjük, hanem laposan egyenes vonalban végződtek. Eltünt róluk az eresz, el az oszlopok, párkányok, eltünt mindennemü disz, a csupasz falak maradtak meg, a ház ott állott pőrén, mintha befejezésre várna. Külsejének ritmusával nem sokat törődött tervezője, akinek elsősorban is a belső kiképzés volt fontos és ehhez igazodott a külső is. Az épitésznek az volt a célja, hogy mentől jobban kiszolgálja az embert, mentől célszerübb épitményt készitsen. De nemcsak ez hatott ki igen nagy mértékben a formákra, hanem az uj épitési anyagnak a vasbetonnak különleges természete is, mely egész más épitkezést tett lehetővé, sőt kivánt, mint a régi épitőanyagok. Mindebből valami egészen uj és különös dolog született, valami nyugtalanitó szakitás a multtal, mely fölötte fájt azoknak, akik megszokták az eddigi formákat. A helyzet azonban enyhült, az uj épitészet legfanatikusabb hivei is észrevették, hogy az épület külső ritmusának is vannak követelményei és tetszetősebben kezdték kiformálni az épitmények külsejét is, belátták, hogy a célszerü önmagában még nem mindig szép is, nem bün tehát, ha ütemes tagolással szépséget is visznek bele. Igy aztán az uj épitészet lényeges átalakuláson esett át, a közönség is hozzá kezdett szokni és észrevette, hogy egyszerü és monumentális kialakitási módjaiban sok erő van, hogy őszinte tartózkodásában választékos és emelkedett érzések kifejezésére ugyancsak alkalmas.

Templomok kezdtek feltünedezni Budapesten és néha a vidéken is, melyek nagy falfelületeik sima egyszerüségében igen hatásosak voltak, egyszerü áttekinthetőségük és értelmességük nagyon jól illett a kereszténvi alázatossághoz és az ujonnan ébredt vallásosság bensőséges egyszerüségéhez. Aminthogy ebből hiányzott a barokklendület és szenvedélyesség, a templomok sem szinlelték többé ennek az elmult világnak vissza nem idézhető lelkiségét. Egyszerü alázatossággal hivták magukba a mai idők tömegemberét. Érdekes, hogy a katolikus egyház, mely különben művészeti szempontból annak idején is évszázadokon át a legteljesebb megértéssel támogatta a művészet átalakulásait és hullámzását, kezdettől fogva nem idegenkedett az uj épitőstilus sajátosságától, hanem egyre-másra járult hozzá az ilyen izlésben készült templomok terveihez, bizonyságául annak, hogy az emberi lélek művészi erőkifejtésének mindig pártfogója volt. Ez a lépéstartás az élettel tette lehetővé azt, hogy a magyar vidéken egymáshoz közel hat év alatt egymásután három római katolikus templo mépülhessen fel az uj épitészet stilusában: a komáromi, a győri, a csornai és a negyedik most van épülőben és közeledik befejezéshez a soproni. Mind a négy Körmendy Nándor műve.

A komáromi és a győri templom harangtornyos. Mindkettő paplakkal épült egybe. Nagy és sima falfelületeiket az ablakok és a falakhoz simuló ivelten árkádos folyosók teszik változatossá. Egyszerüségük vonzó és derüs, tagozódásuk értelmes és meggyőző. Körvonalaik összehangoltak. Sikerülten fejezik ki a mai ujraszületett vallásosságban megnyilvánuló közösségi érzést, de nem annyira szárnyaló erőkifejtésről, mint inkább bensőséges odaadásról beszélnek.

A csornai, méreteiben is sokkal hatalmasabb templom formailag is jóval monumentálisabb a komáromi, vagy győri templomnál. Kéttornyos, nagyméretü, öthajós istenháza, mely büszkén emelkedik ki a község alacsony házcsoportjából: valósággal uralkodik felette. Ma még egy rendezetlen térség szélén áll, homlokzata egy gazdasági házcsoporttal ütközik össze. Ha ezt lebontják, akkor a község szivéből nyilik majd a templomra rálátás, hatásossága csak akkor fog zavartalanul kibontakozni.

Két hatalmas négyszögletes toronnyal szökken az égnek. Ezeket saját sulyos arányaikon felül még tömörebbé és még hatalmasabbá teszi az, hogy egy a templom hajója fölé emelkedő, vizszintes vonalban befejeződő faltömeg köti össze őket, ami a homlokzat tömegét erősen fokozza. A tornyok falát ablaknyilás, vagy fülke nem szakitja meg, csupán a középső oromfal felső felületet élénkiti hat félkörivalakú ablaknyilás, mögöttük a harangterem foglal helyet.. A homlokzat súlyos és magas függőlegesei egy talapzatszerüen előreugró körives előépitményen nyugszanak s a templom körvonalát, megfelelő távlatból nézve, klugró, félhengeralaku kápolnák teszik szélesebbé és fokozatosan felfelé törővé. Mindezekből a formai elemekből monumentális, sőt kissé komor összhatás bontakozik ki. Annál nagyobb a meglepetése annak, aki a homlokzat hatását átérezve, elhalad a templombejáró árnyékos árkádjai alatt és belép a templom hajójába: szinte felszabadultan lélekzik fel abban a fényözönben, mely a hajó küszöbén szemébe zúdul.

Hatalmas kiterjedésü fényátjárta termet lát maga előtt, amelybe jobbról és balról magas és karcsu ablakokon át csuk ugy zuhog be a világosság. A vizszintes mennyezetet párhuzamos betongerendák tagolják, terhét pedig igen magas, keskeny négyszögletes oszlopok kerek ivekké zárulva viselik.

A főhajóhoz kétoldalt egy-egy keskeny, vele egyenlő magasságu oldalhajó járul, hozzájuk ugyancsak egy-egy jóval alacsonyabb mellékhajó simul, a templom tehát öthajós. Belső térhatása valóságos katedrálissá avatja. Levegősségét és tágasságát még két jókora félhengeralaku oldalkápolna is fokozza.

Jóllehet a templom vázát vizszintes és függőleges egyenesek szerkezete szabja meg, ennek egyhangusága kellemesen oldódik fel az oszlopok boltives kiszélesedésében, mely a főhajóval párhuzamosan halad, de a mellékhajókban merőlegesen áll reá. Ezek az ivek derüsen egyenlitik ki a szerkezeti vonalak merevségét és köralaku vonalak lágyságát viszik belé a templom belső terébe. Olyan finom tagozódást adnak, mely elfeledteti a még diszitésre váró falfelületek és ablakok mai szintelenségét. Nem a szerkezet követelményei, hanem Körmendy diszitő hajlandóságának és harmoniára való törekvéseinek kifejezői. Azt árulják el, hogy nem csupán vonalzóval és körzővel, hanem szivével is tervezte templomát.

Ennek különben számos egyéb bizonyságát is felismerhetjük a csornai templomon. A templombejáró három boltives falának archaikus izü reliefdiszitményei, melyek vallásos emblémákat használtak fel, a belső világitás változatos játékai. az ablakok arányai, nemkevésbbé a homlokzat áhitatosan komor égbeszökkenése mind erről beszélnek. Ezt a templomot nyilván nemcsak számitó mesterségbeli tudás, hanem egy vallásos művészlélek képzelete hozta létre.

Ebben a meggyőződésben a Kisfaludy Társaság az ötödik épitészeti körzetben esedékes Greguss-érmet *Körmendy* Nándor budapesti épitésznek itélte oda a csornai templomért.

FARKAS ZOLTÁN

Ma Nála voltam

Hiába laktak ott a többiek is, nem leplezem el: látogatásom egyedül Neki szólt. Hetekig, sőt ha jól összeveszem, kerek négy hónapja készülődtem erre a dologra. Ma végre a megvalósulás stádiumába került.

A lakásán szemmelláthatólag körülötte forgott minden.

— Fürdik! — közölték velem már ajtónyitáskor, a szolgálattevő szellem olyan hangján, amely semmi kétséget nem hagy fontosság és sejtelmesség szempontjából. — Aztán reggelizni fog!

— Hát még nem reggelizett? — kérdem.

— Egyszer már igen. De fürdés után szokott bővebben. Most készitem éppen! — tette hozzá érezhető izgalommal.

— Hát csak menjen, menjen! — nyugtatom meg. — Itt sem vagyok.

— Parancsoljon ide! — és betessékel a jól szellőztetett, bemelegitett, napsugaras szobába. Mondhatom: megoldott sarukkal léptem be. Mindent, ami a külvilágé, odakünn maradt: kalap, kesztyü, kabát táska... Hagytam, hogy a szoba hatni kezdjen rám: Istenem, az Ő atmoszférája. Itt vannak a tárgyak, amelyek az ő szolgálatára rendeltettek. Ezeken pihenteti szemeit, ezeket veszi kezeibe és különösen megihletett pillanataiban ezeket dugdossa szájába...

Nem volt időm elmerülni érzelmeimbe, mert valami hatodik érzék segitségével megéreztem, hogy közeleg. Egészen távolról halk basszus lágy zengését hallottam:

— Mululu? Mululu? Tyutyuri, mutyuri? Blöm, bölöm, bölöm!

Nagyon gyengéden hangzott. Aztán izgatott női suttogás:

— Ne izéljen most! Csukja be az ajtót és adja ide a fehér köpenyt. Szóljon odakünn és siessen vissza.

Sokat sejtető csend. Majd halkan kinyilt az ajtó és felragyogott Ő. Mögötte, illetve vele együtt az egész boldog, szép kis földi szent-család. A papa ragyogva, boldogan, öntudatosan, a megtestesült segitőkészség. Szinte megnőttek a karjai, annyira látszott rajtuk a vágy körülölelni és minden rossztól megvédeni ezt a két legdrágábbikat. A mama lányos fehér arca mostanában kissé megkerekedett és meg is pirosodott — tán a fürdés szertartásától. Szája körül boldog mosoly. Szemét le nem veszi egy pillanatra sem Ő róla.

Hát meg is értem. Ő gyönyörü volt: Csodagyerek — amint értesültem: tiz centivel nagyobbra növesztette önmagát, mint kortársai, harminc grammal sulyosabb, mint illem s szokás. Egészen szokatlanul intelligens: emelgetni próbálja a fejét, mosolyog, kapkod a fényes tárgyak után, szeret hasonfeküdni, ha kibontják, rugdalódzik, szóval: hát no!

Behozták a reggelit. Mi felnőttek csak asszisztálunk: segitettünk szájat kinyitni, kanálkát megnyalni, kortyocskát lenyelni stb. Ő mindezekben még kissé járatlan volt. T. i. eddig másfajta táplálkozási módban volt otthonos. Én éppen az átrendezési időben kerestem fel otthonában. Fölébe hajoltam: kattant valami. A boldog apa fényképezőgépe. Karomba vettem: kattant valami. A boldog apa fényképezőgépe. De őt a kattanások hidegen hagyták. Egyik kezével hajamba kapaszkodott a másikkal orromba. Ez a művelet minden más történésnél jobban érdekelte.

— Aktiv tipus — jegyezte meg az apa.

— És motorikus tipus — tette hozzá az anyja. Nincs ennek nyugta egy percig sem. Motorikus tipus!

Büszkén mondta, de mintha valami lágy bánatfelhő suhant volna át az arcán. És — most már emlékszem — mintha az apa is enyhén sóhajtott volna, amikor a gyermek aktivitását leszögezte. Éreztem, hogy tennem kell valamit:

— Gyermekeim — mondtam halkan vibráló hangon — gyermekeim üljünk le és mondjatok el nekem mindent!

A férfi elszántan nézett.

— Kezdd el te — szólt oda feleségének és igyekezett élni az alkalommal és a gyermeket kissé magához kaparintani. De az asszony nem adta. Enyhe dulakodás kezdődött. De én igazságot tettem: magamhoz ragadtam őt.

— Beszéljetek! Először Ő róla, aztán magatokról.

A fiatal asszony nagyon elszántan rákezd:

— Hát édes Néni, kérem — őróla sokat mondhatunk, de sajnos, semmi jót. Csak csuppa, csuppa rosszat.

— Bizony csuppa rosszat — dupláz rá a férfi. — Amióta ez a világ áll, még olyan rossz gyerek nem volt a világon, mint ez a mi gyerekünk!

Ezalatt a kis mama gyorsan egy szerelmes pilantást vetett Ő felé. De hirtelen összeszedte magát és ujra folytatta vádaskodó hangon:

— Ez egész áldott éjjel bőg!

— „Bőg", az kevés — folytatta a férj —, ordit, üvölt. Üvöltő dervis. Az is a hatványon!

— Talán valami baja van — mondom aggodalmasan.

— Dehogy van, dehogy van — panaszkodnak rosszul leplezett büszkeséggel a szülők —, tetszik látni, nő, hizik — és bőg. Nagyon rossz gyerek ez!

— Vittük már orvoshoz — szólóz a mama —, nincs semmi baja.

— Egyszerüen próbára teszi akartunkat. Ki akar fogni rajtunk. De abból ugyan nem lesz semmi. Ebben a házban mi parancsolunk, nem pedig Ő!! Elszántan néznek egymásra, mint akik készek felvenni a harcot minden külső ellenséggel.

— Biztosan mindig felvettétek, ha sirt, elkényeztettétek!

— Mi nem, mi ugyan nem! — bizonykodnak mind a ketten. Tőlünk sirhat, ahogy akar, mi fel nem vesszük a világ minden kincséért sem.

— Szerencse, hogy a feleségemnek nem kell valami hivatalba mennie, — folytatja a férj komoran — mert éppen csak reggel tudok számára egy-két csendes órát teremteni.

— Persze akkor aztán alszik ez a kis bölömbika!

— Dehogy alszik! Mesterségesen hallgattatom el!

— Szent Isten, mit csinál vele?

— A Divina Comediát szavalom neki. Tetszik tudni, hogy olaszul tanulok! — A házaspár diadalmasan egymásra néz.

— Maga addigra persze már kialudta magát a szomszéd szobában!

— Nem. Nem megyek ki a szobából. Tetszik tudni, azt mondja az édesanyám, hogy én is ilyen bömbölő, rossz kölyök voltam. Hát most ki akarom venni a részemet. Nem akarok megfutamodni.

— De nem is használna semmit — folytatja az asszonyka keserüen. — Ez ugy visit, hogy a harmadik szobába is áthallik... Még a szomszédok is átkopognak a falon.

— Hát, halljátok, akkor mégis csak beteg ez a gyerek!

— Dehogy beteg — morog a két vádló rosszakaratulag — ha felvesszük — röhög!

Ránéztem a két szenvedő felnőttre, amint egymás kezét fogták és komoly ráncokat erőltettek arcukra. Éreztem, birónak hivtak fel egy gonosz csecsemő csinytevései ellen.

Fedő tekintettel fordultam a vádlott felé.

Kalimpált kezével-lábával, barna-piros volt, kövér és mosolygó. És — akár elhiszi valaki, akár nem — láttam amint cinkosul összekacsintott a születtel.

Ezek hárman bolonddá tesznek engemet...

STADLER FRIEDA

Kérés a római ég alatt

irta: Mihály László

November, de a puha langyos
szél még zöld levélen harangoz,
s áradó, édes még a napsütés —
ősz van, de ez még nem a temetés,

s nem a vég már: bucsuzni, menni kell,
s beérni, amit kaptam: semmivel.
Még nem megyek el, még nem, maradok,
s megkapom, mit sorsom megtagadott —

itt, hol narancs piros termése ing
a fán, s nem ölte meg a tél a szint
mint otthon. Lábam előle szaladt
ide, s kérésem száll az ég alatt,

kék római mennyboltalatt, amig
a délutáni csöndben fény vakit:
megálij nap, ó, ne hunyj le, édes
sugaraddal ragyogj be, égess!

Fák, szépen zölden megmaradjatok,
üde galiyal megeirogassatok,
ne szálljatok el messze madarak,
s ne vigyétek az elröppent nyarat!

Maradjon innen távol, ami rossz!
Vad Boreas, jegei, havat ne hozz!
Álljatok meg évek, megálljatok,
harminczson tul ne szaladjatok;

mert még nem éltem, nem szerettem,
percem se volt méltó, veretlen,
fáztam, remegtem, félig ittam
a poharat. S most ime, itt van

az idő, mely számomra eljött.
Fussatok szét fekete felhők,
megálij nap, édes mai nap, meleg
sugaraddal tartsd itt a kék eget!

És tarts itt engem is, ne hagyj,
hogy elpusztitson a közöny, a fagy!
Még nincs egyetlen igazi dalom,
még hátra van az én diadalom,

s minden, amiért lennem érdemes!
Déli ég kéken mindig rám nevess
és álljatok meg évek, éveim,
s veletek a fiatalság, a rím,

s állj meg, állj meg szakadó ifjuság!
Most jönnek majd hozzád méltó tusák.
Homlokom ránctalanul, ugy maradj:
arannyal folynak be a sugarak.

El ne sorvasszon sötét hatalom!
S igy menjek el frissen, fiatalon:
ne tudjak róla, csak ugy sebtiben
egy dal közepén álljon meg szivem!

Róma, 1941 november 12.

HÓEMBER

IRTA:
ORMOS GERŐ

Hajnalban, mielőtt elment az asszony, utat lapátolt a hóban. Kemény, fodros pupokat hordott össze a szél az apró ház körül, éjszaka még a konyhába is befutta a porszemü fehérséget. S összeállott, megfagyott a huszfokos hidegben.

Sötét volt még, mikor tüzet gyujtott az asszony. Három gyereke meleg dunyhák alatt aludt, táncolt a petróleumlámpa nyelve s nagyon rossz volt most elmennie, itthagyni ezeket az ártatlan apróságokat. De dolgoznia kellett. Ember nélkül, özvegyen sulyos az élet.

Tejet forralt, megtöltötte a kis csuprokat. Rászoktatta már gyerekeit, hogy meddig igyák reggel s mennyit hagyjanak belőle délre. A kenyeret is kimérte.

Mikor indulni készült, megsimogatta Misi arcát.

Fölrezzent a gyerek.

Azt mondta az asszony:

— Megyek, kicsi fiam. Tejetek, kenyeretek ott van, aztán vigyázzatok.

Fájt ez a bucsuzkodás gyereknek, anyának egyaránt. Délelőtt csak az ablakból nézhetik a fehér udvart. Ha elalszik a tűz, vissza kell bujniuk az ágyba... szomoru gyerekélet ez igy...

Fel is kapaszkodott, átfogta az asszony nyakát, szerette volna ott-tartani, hogy ne legyenek egyedül.

Nem szólt, csak a keze remegésével, forró szájával üzent igy az asszonynak.

S akkor anya megfogta a kezeit, lefejtette magáról s azt mondta:

— Kell a kenyér, csöppöm... kell a pénz...

És ment, nagykendősen, görnyedten, huzta a harminc megkinzott esztendőjét, mint valami sulyos szekeret.

*

A gyerekek boldogult öreganya nagykendőjét teritették az ablakdeszkára, ugy nézték a fehér udvart. Borzas tyukok mászkáltak a hóhegyek tetején s valami szikrázó csodákat mutogatott a havas diófa.

Aztán megszeppentek egy kicsit.

Kopott ember állott meg az ablak előtt s nézte őket. Deres volt a bajsza s fehérszálkás a kabátja.

Kicsit visszahökkentek, amikor odatoppant. Le is akartak ereszkedni a földre. Féltek tőle.

S az ember elmosolyodott. Dermedt volt a képe, nagy, fekete a szeme s azt mondta:

— Ne féljetek, no...

Odakönyökölt az ablak lécére s nézte őket.

Akkor eszükbe jutott, hogy anya nagyon a lelkükre kötötte, senkit se engedjenek be. Gonosz emberek járnak ilyenkor, még utóbb meglopják az ilyen szegényeket is.

Az ember megkérdezte:

— Hát anyátok?

Misi felelt:

— Dolgozik.

— Hol dolgozik?

— A majorban.

— Magatok vagytok?

Erre már nem felelt a fiu. Nézte a testvéreit s leereszkedett az agyagpadlóra.

De azért ott maradt az ablak közelében. Leste az embert. S rászólt az apróbbakra:

— Gyertek onnan!

Az ember topogott, táncolt s lehelte a markait. Ezek a gyerekek maguk vannak most. Sirt a szemük, ahogy rámeredtek.

Megkoccantotta az üveget. Mosolygott: S azt mondta hangosan:

— Gyertek no, nézzétek csak!... Hóembert csinál tinektek a bácsi!

S kiugrott az udvar közepére.

Markolászta a porzó havat, otromba pupot formált belőle. S fölmelegedett. Lehellete sürün pöffent a fekete bajusza alól.

Akkor már megint fent kuporgott a három gyerek. Gyulladt volt a képük, csillogott a szemük. Ő de szépet csinál most az a bácsi az udvaron!

*

Mikor megjött az asszony, lobogó örömmel mesélték, milyen csoda történt itt délelőtt. Kihült a lakás, de most nem érezték ugy a hideget, mint máskor.

Az asszony látta a hóembert, mikor érkezett.

Csóválta a fejét, tetszett neki a gyerekek boldogsága. Még mosolygott is:

— Ejnye, ejnye, huncut emberje! Hát ki lehetett az, no!?

Erre nem tudtak okosan megfelelni, csak azt hajtogatták, hogy olyan nagy, erős, feketebajszu ember volt.

Tüz dohogott már a vascsikóban. Odakint sötétkék ruhában közeledett az este.

Vajjon ki lehetett a hóember csinálója?

Pirosra gyulladtak az arcok. Disznótoros kóstolót sütött az asszony, megtelt a szoba csiklandós zsirszaggal.

S lángot gyujtott az asszony. Tiszta cilinderrel, ünneplő lánggal. Ez igen, most szent a béke, nagy a boldogság!

De vajjon ki rakott hóembert ezeknek az ártatlan porontyoknak? Nagyon fölmelegszik ezen a harminc esztendő. Még fényeket is lát a sötétségben. Tavaszt a tomboló télben. Álmokat a hideg virrasztásban.

Mikor zsiros a gyermekek képe s ő maga is fölmelegszik a forró ételtől, még dudolni is kedvekerekedik.

Aztán rendbehozza az ágyakat, s énekel az apróknak, csipogó édesen, hogy elaludjanak.

Fél nyolcat mutat az óra, mikor megkoccan az ablak.

A gyerekek száján előbuggyant már a mély álom csillogó gyöngye.

Éppen feküdni készül az asszony is.

Odaáll az ablakhoz, elhuzza a kenderfüggönyt, de csak a szürke éjtszaka néz vele szembe.

Vajjon ki lehet odakint?

Kendőt terit magára, mert most meg a konyhaajtó kilincse nyekkent egyet.

Odaáll s kiszól ijedten:

— Ki az?

Szeliden felel a férfi:

— Én vagyok, Sugár Mihály...

Az asszony szive fent ugrál már a torkában. Sugár Mihály? Majorbéli özvegyember... Talán kétszer, ha beszélt vele...

Megkérdi:

— Mit akar?

Nehezen felel az ember:

— Csak kérdeném... örültek-é a gyerekek a hóembernek?

Ügyetlenül felel:

— Örültek... Mondták...

— Hát csak ezt... Mert itt jártam... sajnáltam őket... szegényeket...

— Örültek...

Harminc esztendő az ajtó egyik felén, harmincöt a másikon. S keserves, magányos esztendők mind a kettő lelkében.

Csend. Az ember lába alatt csikorog a hó. Várja az asszony. mit kiván még. Hallgatnak. Lehelletük nekicsapódik a gyantaszagu fának.

Aztán megszólal az ember:

— Csak ezt akartam... Mert az enyimek is szeretik... Mind a kettő... Holnap is eljövök... Isten vele...

Lehül az asszony homlokat. Ez szép volt. Ez nagyon belemarkolt. Holnap is eljön, mert az övéi is szeretik.

Csend az udvaron. Az ember odakint lépked már az uton. Mintha szebben ragyogna előtte a fehérség s a magas mennybolt millió csillagja.

Az asszony visszamegy a szobába.

De még akkor is az ablakot lesi, mikor dunyha alá bujik a két apró gyereke mellé.

*

Tésztát metél s énekel. Mákoscsikot főz ebédre a gyerekeinek. Ma nem megy idegenbe dolgozni. Kell idehaza.

Odabent a szobában hangosan vigadnak az aprók.

Aztán felsikit a legkisebb:

— A hóember!

Nekirohantak az ablaknak s felmászoknak bámészkodni. Most meg pipát hozott a bácsi a fehér ember szájába! Most nem félnek tőle. Csapkodják az üveget, hivják az anyjukat.

Tésztás a keze, de azért kiáll az ajtóba Mosolyog, uj élet ragyog a képén:

— Eljött?

Az ember is örül.

— Hát hogy ezt egészen rendbehozzam. Azt hittem, megint maguk vannak az aprók.

— Nem. Idehaza maradtam.

Nagyot nevetnek a gyerekek a szobaablakon, mert kiesett a pipa hóemberük szájából.

Az asszony félreáll kicsit az ajtóban. ügyetlenül lógatja tésztás ökleit.

Azt mondja melegen:

— Megdermed a keze... hagyja már... Igy is örülnek ezek a kis maszatosak..

S mutatja félkézzel, hogy meleg a kályha odabent. Nem szól, csak mutatja. És pirul. Szépen, tisztán, tán a gyerekei előtt szégyelli.

Az ember leveszi a kalapját s belép. Formás konyha. Bólint. Ez igen. És örül, mosolyog. Tisztán, férfiasan.

A gyerekek rámerednek, szaglásszák, tetszik nekik. Jó bácsi, még mosolyog is. S megsimogatja a kócos fejüket. Nagyon szép ez.

Akkor széket kerit az asszony, letörli kötényével s azt mondja:

— Üljön le...

Aztán megint gyurja a tésztát. Nézi lopva az embert, amint játszik a gyerekeivel s felkacag pirosan, mikor legapróbb porontva pödri Mihály fekete bajszát a csöpp kezeivel.

Filléres HIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket felvesz a központi kiadóhivatalon kivül a KSV tókkiadóhivatala: „Christophoros" Utazási és Menetjegy Iroda, IV., Kossuth Lajos-utca 5. szám alatt, hiretőirodák és dohánytőzsdék.

Minden szó hétköznap 20 fillér. — Vasárnap 25 fillér. — Első és vastagabban szedett szavak duplán számitanak. Legkisebb hirdetés 10 szó. — Állást keresők 50 százalékos engedményben részesülnek. Keretes hirdetések milliméter sora hétköznap 30 fillér, vasárnap 40 fillér.

Házasság

MAGÁNHIRDETÉS. Szentestén ha volt a tisztviselő, tanító urak között oly független, ötvenes, kivágyódott megértő, szerető, gondos Élettárs után, irjon középkoru, magas, kellemesmegjelenésü, finomielkü, házias urinőnek. „JÉZUSKA KÜLDTE" jeligére főkiadóba.

TÁRSASÁGBELI legdiszkrétebb házasságközvetítés Telefon: négyszázhuszonegy—kilenceszázharminc Doktorné Király utca 67., I. 3.

Háziorlás

HÁZVEZETŐNŐI állást keres urinő, hosszu bizonyitvánnyal, paróthára, nagybirtokra, esetleg felügyelőnőnek. Cime: Dr. Székely Istvánné, Dunabogdány.

PAPIHÁZAKHOZ, intézetekbe ajánlkozik házvezetésre nagy gyakorlattal özv. uriasszony. Kitünően főz. Választ „Gyakorlattal" jeligére a kiadóhivatalba, Kossuth Lajos-utca 5. 3925

Szőnyeg

PERZSASZŐNYEGET veszek legmagasabb árban. Sternberg. Dobutca 2 Telefon: 224—246 1488

MAGYAR perzsát készitőnél vásároljon! Más helyen lerakatunk nincs. Ügynököt nem tartunk, eladás kizárólag Ferenciek-tere 3., udvarban. Békésszentandrási Háziipari Szövetkezet. Tel.: 183—602.

Perzsaszőnyegek eladók!

Különböző méretekben, 10—1-ig, 4—6-ig. TÖZSDEPALOTA, Nádor-utca 25., IV. UDVAR 2.b. Gardin RAKTÁR.

Ingatlan

Kisvelencei

villatelep parcellázás. Balatoni müut, vasutállomás és tó mellett, téli-nyári sportlehetőség.

TELKEK

már 4—13 pengőig □ ölenként. Fizetési feltételek nagyon

kedvezők

IRODA: Budapest, Baross-tér 17. Telefon: 421—373.
Dijtalan kiszállitás.

Társ

IPARISKOLÁT végzett, fehérnemü mestervizsgát tett, őskeresztény hölgy társulna vagy szabászni üzemvezetői állást vállal. „Fehérhemü" jeligére Blocknerhez, Városház-utca 10. 3932

FEHÉRNEMŰ- vagy kézimunkaműhely nyitásához iparigazolványos társat keresek. Körut legforgalmasabb részén megfelelő lakásom van. Választ „Existenciát keresek" jeligére, Patak hirdetőbe, Vilmos császár-ut 29. 3935

Irógépek

TRIUMPH irógépek magyarországi vezérképviselete Édes és Decsy Budapest, Akácfa-u. 13. Telefon 222—624.

Vas- és rézbutor

GYERMEKKOCSI, gyermekágy, babakocsi, gyermekszék legolcsóbban Prohászka gyárból, Gróf Zichy Jenő-utca 46 Fiók: Üllői-ut 7.

Ékszer

BRILLIANST, ARANYAT, legdrágábban veszek, zálogból kiváltom: BAROSS ékszerház, Grosz, VII., Baross-utca 33.

Lakástakarítás

LAKÁSAT tükörfényessé és fényregmentessé teszi Grebenár Károly ablak- és lakástakarító vállalata. Budapest XI., Tengernagy-utca 8. Ugyanitt tiszta méhviaszból készült beeresztő krém kapható. Telefon: 259—180

Expressz fotó

Váci-utca 19. 3 kép 2.40 pengő

Kertiés szobai növények

származását, történetét és ápolását ismertetik

NATTER-NÁD MIKSA

számos rajzzal illusztrált könyvei

Virágos Könyv

és folytatása az

Uj Virágos Könyv

Az első könyv ára 5·50, a második 10 pengő.
Megrendelhető:
Nemzeti Ujság kiadójában.

Jó Butort Bertalanné

keresztény butoráruházában

Rákóczi-út 82. I. 3

Vidékre árajánlatot küldünk

Öröklakás

Egyszobás öröklakás 9.000 P.

konyha, alkov, éléskamra. XI., Bánk bán-u. 7. sz. (volt Parádi-ut), 13-as és 49-es villamosmegállónál. Megtekinthető vasárnap is.

Ruházat

HONVÉDEINKNEK
HÁLÓZSÁK, MELEG HOLMI
Molnár Gyula
VII., Károly-körut 3/c
T: 427—575. Saroküzlet.

Kalapja piszkos, formátlan?
Szakszerűen tisztittja, formázza Lampert kalapcsmester, Jókai-tér 6. (Udv.) Női kalapalakitás is. T.: 31—60—43.

KEVESET használt és uj férfi ruhát veszünk és eladunk. Frakk szmoking kölcsönzés. Forgácz szabóüzlete. Budapest. Dohány utca 68

KERESEK 29-es és 37-es számu használt sicipőt. Ár megjelöléssel kérek értesitést, Rupp Kálmán, szőv. tisztviselő, Szeretetotthonok Igazgatósága, Budapest VII., Alsóerdősor 7. 2942

DIVATOS
női turbánok és női kalapok olcsó árakon
Polgárnál,
Teréz-körut 18. és Wesselényi-u. 55.

KABÁTRA való nutriagallér olcsón eladó. V., Rudolf-tér 6., V. em. 25.

HASZNÁLT ruhát, zálogban levő tárgyat, egész háztartást, hagyatékot és mindent veszek. Vidéken is. Nutovits, Népszinház-utca huszonhat. Tel.: 340—967. 2413

Hangszer

TANGOHARMONIKA, ZONGORA, HEGEDŰ
REMÉNYI Király-utca 58 legolcsóbb ingyen ár egyzék Részlet.

Zongora

Olcsón jó hangszer
Sternberg
Rákóczi-ut 60.

Vásároljon a forrásnál!
Az ország egyetlen zongoragyára
MUSICA
VII., Erzsébet-körut 43. (Royal)
Telefon: 222—282.
Zongorák, kis pianinók garanciával. — Kedvező fizetési feltételek
BÉRLET, CSERE, VÉTEL, JAVITÁS, HANGOLÁS.
Kérjen díjmentes ajánlatot.

Rövidebb ZONGORÁT
VAGY PIANINOT sürgősen vennék VIDÉKRŐL IS, ár, gyártmány közlésével. Strokl, Aréna-ut 9., földsz. 2. Telefon: 223—370.

TIPOLD
RÁKÓCZI ÚT 61
Divatcsarnokka szemben. Nagy választék, olcsó árak részletre is Keresztény cég Baross-tér

Zongorák, pianinók, harmoniumok
ujak és használtak, alkalmi vételek Grimm mesternél József-körut 65. szám

HA zongorát, harmoniumot vesz, elad ajánljuk Mendölné zongoratermét. Bezerédi-utca 10. Tel.: 140—352. Őskeresztény cég. 351

FIGYELMÉBE ajánlom RÁKÓCZI-UTI ÖTVEN, ZONGORATEREMEMET. Rengeteg zongora, pianino vásárolható feltünő olcsón, csekély részletre is.

EHALL Andrássy-ut 15. sz.
Legnagyobb keresztény vállalat. Zongorák, harmoniumok. Eladás, vétel, kölcsönzés.

Legjobb zongorát, pianinót legolcsóbban vásárol részletre is
SZÁVITS NÁL.
Vétel, becslés. Javitás, hangolás precíz kivitelben. Budapest, BAROS-TÉR 1. (Rákóczi-ut sarok)

KERESZTÉLY
HIRNEVES ZONGORATERME
VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 66
Családás sohasem árhelt!

FIZETÉSI kedvezménnyel is. kombinált szobák, konyhák, rekamiék, szalonok, használt butorcsere Podmaniczky-utca 6 3917

KIRÁLY U. 112

JÖJJÖN hozzánk. Meglátja, éra demes! Használt és uj különleges márkás műbutorok, hálók, ebédlők, uriszobák, szalonok, kombináltak, antiquitások, irodabutorok, egyes darabok utolérhetetlenül olcsón Butorüzlet, Király-utca száztizenkettő (Lövöldetérnél.)

10 RAKTÁRBAN
100 KÉSZITŐ
1000 BUTORA
Universal
MŰBUTOR-, IRODABUTORGYÁR
VII., WESSELENYI-U. 8
Telefon: 226—692, 226—693.

EGYEVES részletre, kamatmentesen gyönyörü hálószobák, szenzációs kombinált berendezések. Arban, feltételekben, minőségben vezetünk. Eichler, Nagymező-utca huszonöt. 1653

BIEDERMEIER nagyméretü szekrény, dupla-rekamier, kommod, fotelágy eladó. Kisipari műhelyben gróf Zichy Jenő-utca 33. 1592

NAGY SÁNDOR 26.
Károly-körut
GYÖNYÖRŰ műbutorok, márkás hálók, ebedlők, uriszobák bőrgarnitúrák, velurgarnitúrák, stylszalonok, irodabutorok. CSODÁS kombinált berendezések legujabb tervek szerint NAGY SÁNDORNÁL, KÁROLY-KÖRUT HUSZONHAT.

jó befektetés:
ÉBNER BUTOR
VIII. PARPFENSTEIN-U. 2/A

Epedás fotelágy 88 P-ért
Rekamiék... 188 P-ért
A KÉSZITŐNÉL. Nagymező-u. 27 Kérjen prospektust!

Fotelágyak, recamierek
kaphatók: VII., Wesselényi-u. 11. BUTORÜZLET.

ÉVA ÁGY
Fotelágy és kétszemélyes kanapéágy Egy mozdulattal nyithatócsukható. VII., Alpár-utca 16. Telefon: 668—669. 452

SZÉKELY BUTOR
Csodaszép Mária Terézia-, Renaissance-el édlő, Hálók, kombináltak, garniturák. Vilmos császár-ut 68. Nyugatinál.

LÁSZLÓ BUTOR
MEGBIZHATÓ ÉS OLCSÓ
JÓKAI-U. 6
BEJÁRAT AZ Ő UCCÁBÓL

Felkérjük

igen tisztelt felseinket, hogy hirdetéseiket a megjelenést megelőző napon legkésőbb három óráig küldjék be, mert későbben érkezőket technikai okokból nem fogadhatunk el. Apróhirdetéseket vasárnapi számaink részére pénteken csak három óráig veszünk fel.

Biztos siker, gyors eredmény, ha hirdet a Nemzeti Ujságban

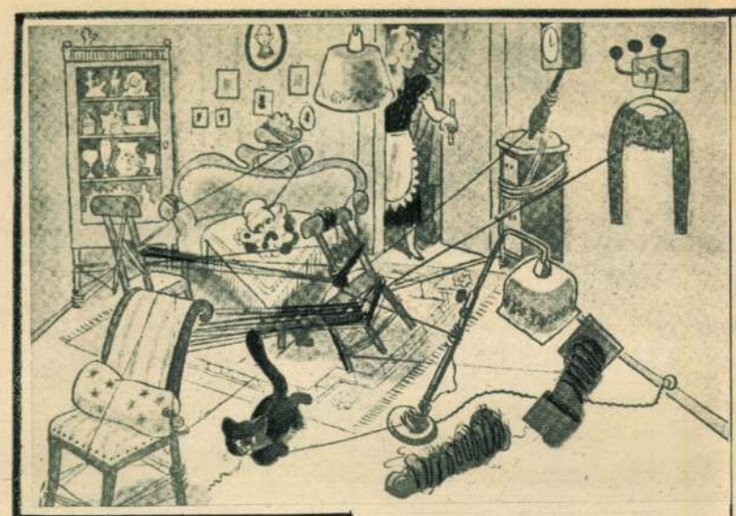

KÉSZÜL AZ UJ PULLOVER

— Gyere arám, megmutatom, hogy a horgolásban mennyire haladtam.

VISSZAEMLÉKEZÉS

TURISTÁK

— Hé, kolléga ur, hogy van megelégedve a szállodájával

— Sehogy, holnap kiköltözöm, mert nincs lift . . .

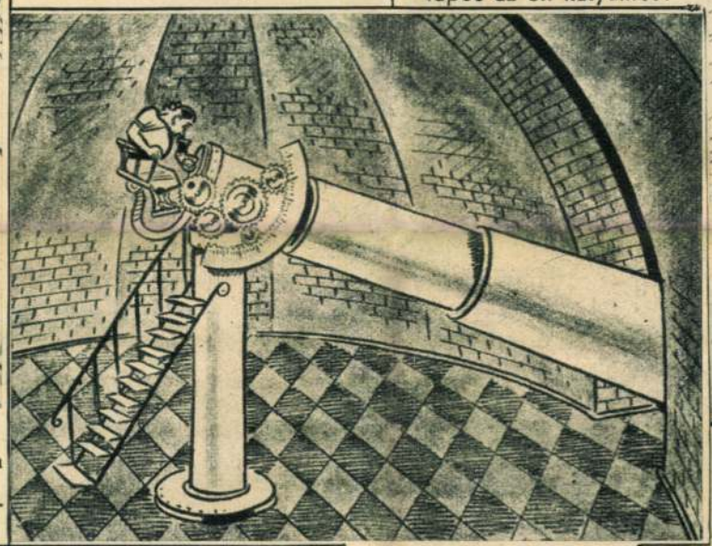

FÉLREÉRTÉS

— Nyugodtan lejöhetnek uraim, nem harapós az én kutyám . . .

JELMEZESTÉLYEN

— Nemelényi ur, a néprajzi muzeum igazgatója . . .

AZ ASZTROLOGUS NEJE BÁLBA MEGY

— Nézd csak, a Horizontné az uj csipkeruháját veszi fel, akkor én csak nem megyek a tavalyi ócska tülruhámba . . .

HAJÓKERESZTELÉS

— Uraim, az elnöknek fogalma sincs, hogy mit kell ilyenkor csinálni

Nemzeti Újság Egész reggel
1938 febr 20.

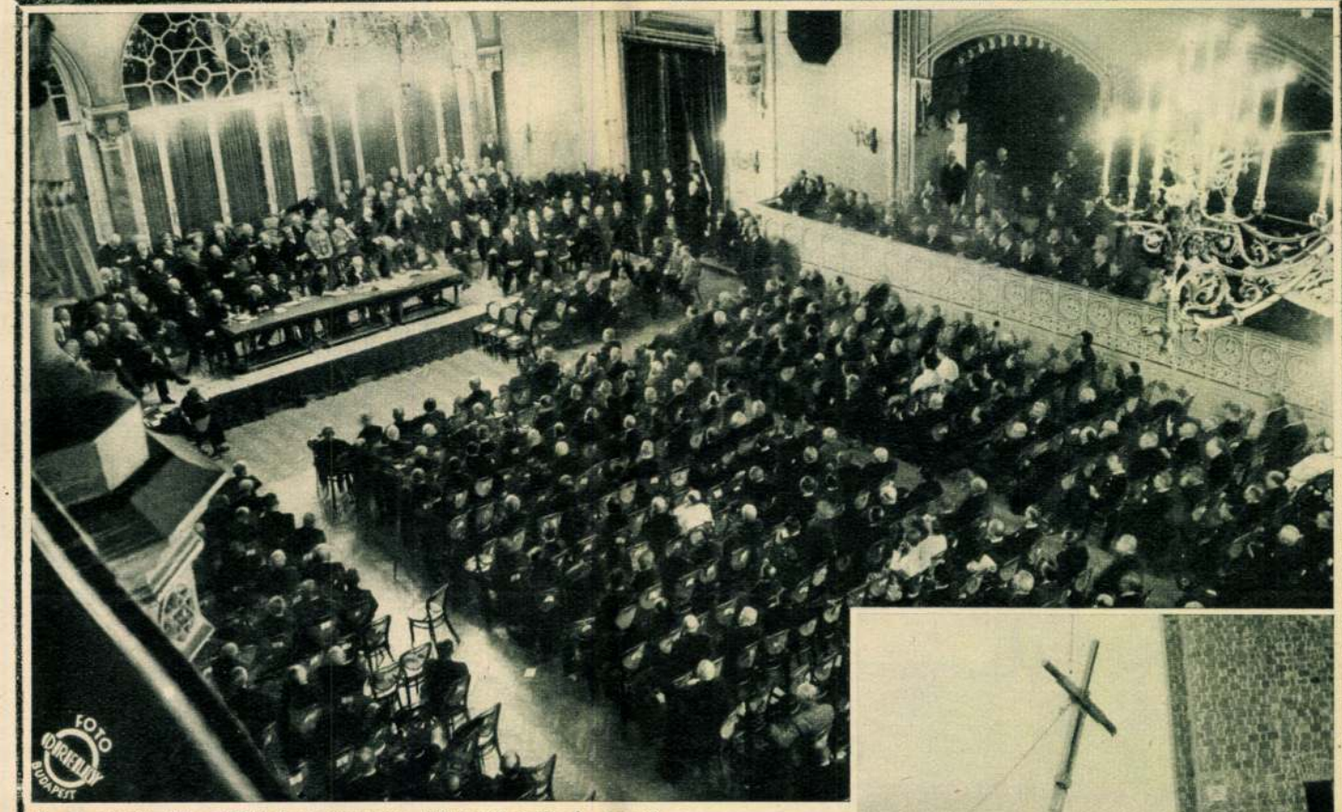

Az Eucharisztikus Világkongresszus főbizottságának beszámoló és előkészítő gyülése a Vigadóban

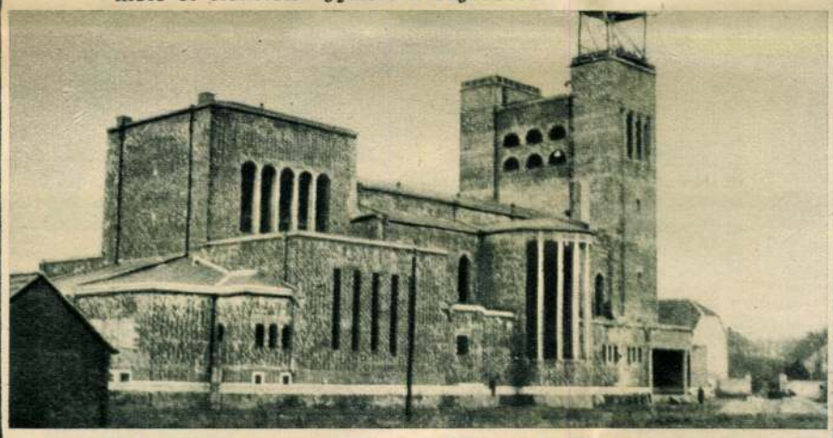

A csornai uj plébániatemplom. Tervezte Körmendy Nándor müépitész

A keresztet felhuzzák a toronyra

A hivek maguk viszik a felvonó alá a keresztet

Steiner Miklós premontrei prépost megáldja a magasba emelkedő keresztet

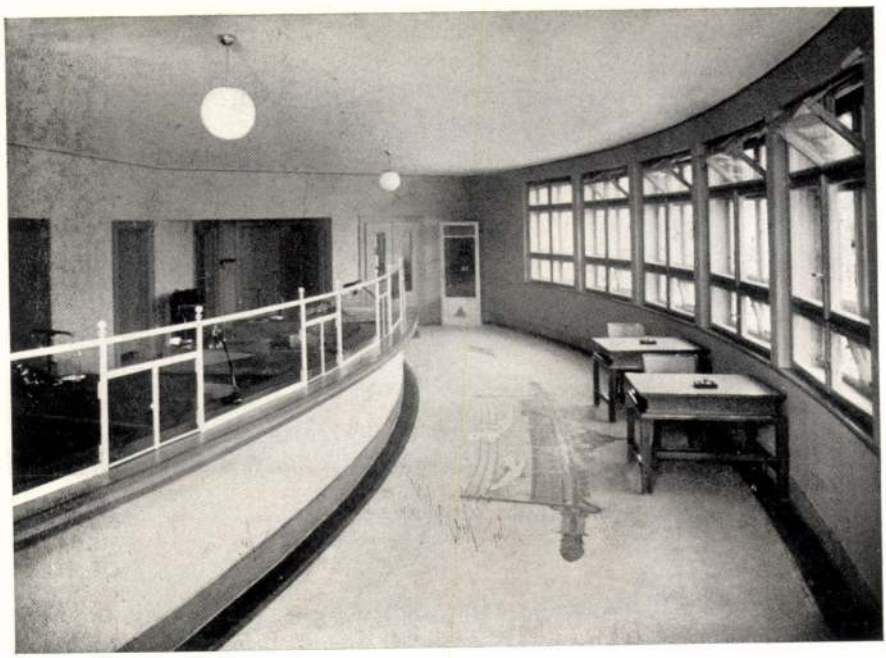

Tsa. A padló teraz o berakása: Cristofoli Vince-cég. Fotó: Seidner.

nos, mind különleges építés-
nponáltságában.
, ezt visszatükrözi, sőt nem-
még a nagy vonalak egye-
érzéseknek mindenféle szel-
zokat a finomabb kiegyenlí-
geit is, amelyek egy-egy ház
z és az ember (építtető, lakó
apcsolatánál fogva, alig meg-
nódon determinálják.
zhat ez, persze, pl. spekulá-
láló építkezésekre, ahol az
l emberi tényezők egyáltalán
özre a tervezésnél.
zonban, ha az építtető és az
az alapérzések összhangja
a külsőleg legnagyobb is az
lkotó folyamat finom hajszál-
yensúlyzavar szívódhat fel a
mű lelkébe és hoz létre egy furcsa idegen-
szerűséget különben értékes alkotásokban is.

S ha ilyen finom indítások és feszültségek
lehetnek nagy befolyással egy-egy ház
érzéstartalmára, amelyből a szemlélő átlag-
ember benyomása öntudatlanul kialakul, s
ami a házat használók egész életére reávési
hatását — mennyivel bonyolultabbak és ké-
nyesebbek ezek az összefüggések különböző
épületek, sőt nagyobb egységek között!

Csak a belső irányvonal rokonsága képes
ezeket az összetett relációkat kiegyensú-
lyozni. Ha ez nincs meg, még jó, ha a tuda-
tos rendezőszándék legalább külsőleg tud
valami összhangot biztosítani.

A konkrétumok szinte mindennaposak.
Minden építész összeakad ezekkel a proble-
mákkal gyakorlati építészeti megfogalma-
zásban. Feltétlenül megkönnyíti számára a

(Folytatás a 69. oldalon.)

Postgebäude in Karcag. Arch.: **F. Körmendy.** Asztalosmunka: Dören Henrik és

sok más országnál, épen mert tömegeink építészeti ízlésének megszakítatlan tradiciója, sajnos, hiányzik.

A történeti adottságok folytán ez az ellentét különösen városainkban érződik meg fokozott mértékben.

Az építészeti felfogásnak e nagy különbözőségei nemcsak az alkotások egymástól idegen voltában öltenek alakot, hanem mélyen belenyúlnak az egyes alkotás létrejöttének feltételeibe is. Itt az épületet létrehozó egyes tényezők között ugyanaz a diszharmónia nyilvánulhat meg, mint az egyes alkotások között.

A külső okok és érdekek által egymásrautalt építtető (sokszor maga is összetett csoport, közösség, egységes célkitűzés nélkül) és tervező között meg nem egyeztethető felfogásbeli ellentétek csírája van adva a kor-

nak mind általá
kulturális dekor

A mű, persze
csak ezt, hanem
zése esetén az
lemi erőknek a
tetlen feszültség
hangulatát a há
stb.) rejtélyes k
magyarázható n

Nem vonatko
ciós célt szolg
építtető részéről
nem játszanak k

Egyébként az
építész között
hiányzik, még h
egyetértés, az a
erein valami eg

XXII.

Körmendy Wándor

a szolnoki kórház-
terop. I. dj.

MMÉEKözl

1939. 304. P

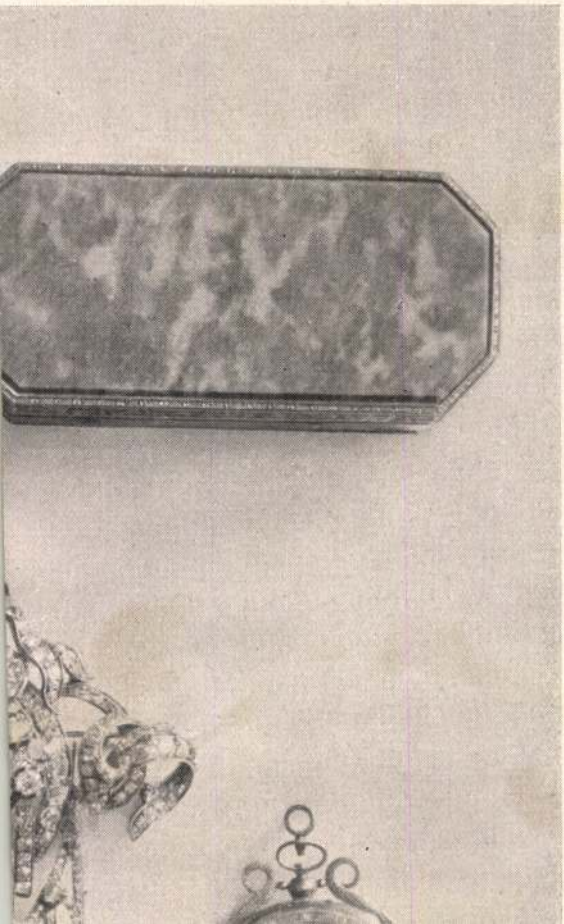

PESTI RIGMUSOK

A PESTI FÓRUM

Pesti Fórum építését
Vette tervbe a főváros,
Melyen díszes középület
Emelkedik majdan számos.

A lakások e vidéken
Biztosan kapósak lesznek,
Közéleti aspiránsok
Lakást mindnyájan itt vesznek.

Politikai vágyaik
Esetleg nem sikerülnek,
De ha itt bérelnek lakást,
Mégis Fórumra kerülnek.

A VILLAMOSPADOK

A kisszakasz-utasoknak
Sérelmei igen nagyok,
Mikor kerülnek már vissza
Oda a villamospadok?

Megígérték, de mint látjuk,
Nem sürgős nekik a dolog,
Miközben a fáradt utas
Egymás lábán állva dohog.

Beszkárt-nak! — szól az utas,
Kérdem önöket az égre,
Melyik Beszkárt-ülés fogja
Az „ülést" rendezni végre?

KOLDUS-KÉRDÉS

A koldus-ügy megoldásra
Ötmillió pengő kéne,
Hogy fogják ezt összeszedni?
Kérdi koldusbácsi, néne.
A koldusok társadalma
A városhoz fog fordulni,
Felajánlja, hogy majd segít
Ezt a pénzt — összekoldulni.

(háef)

Jól bevált a XIV. kerületi előljáróság

Egy esztendeje annak, hogy a XIV. kerületi előljáróság megkezdte működését. A jubileumot háziünnepség keretében ülte meg az előljáróság. Az ünnepségen résztvettek a különböző hivatalok vezetői, az egyházak képviselői és a kerület ismert személyiségei. *Petrovácz* Gyula hangsulyozta, hogy *az uj közigazgatási szerv mindenben megfelel a hozzáfüzött várakozásoknak.* Páratlan szociális érzékkel, nagy igyekezettel intézte a kerület lakosságának ügyes-bajos dolgát.

Schmaderer Oszkár kerületi előljáró helyett *Rimanóczy* Olivér dr. h. előljáró azt hangoztatta, hogy az előljáróság valamennyi alkalmazottja csak kötelességét teljesitette. Ezután *érdekes statisztikai adatokat* sorolt fel, amelyekből kiderül, hogy *Rákosváros a pesti oldal második legnagyobb kerülete és a hatodik helyet* foglalja el Budapest kerületei között. 1936 közepén 78.776 lakosa volt a XIV. kerületnek. Az első esztendőben 720 házasságot kötöttek. Egy év alatt a kerületben 119 uj lakóház épült. Az előljáróság ügyforgalma is igen nagyarányu volt, ami az uj előljáróság megszervezésének indokolt voltát bizonyitja.

Az OTI baleseti kórháza

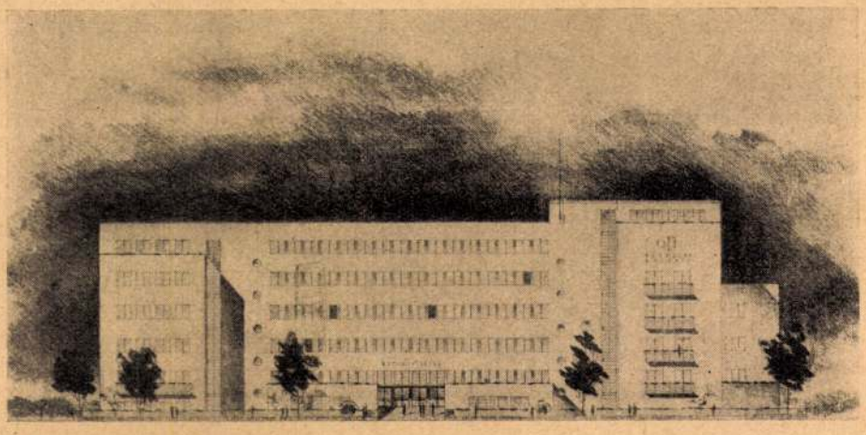

A Társadalombiztositó Intézet baleseti kórházat, betegségmegállapitó állomást, fizikotherápiás intézetet és rendelőt épit. A rendelő épülete egyemeletes, a kórház ötemeletes lesz. A tervpályázat során Körmendy Nándor épitészmérnök terve vitte el a pálmát.

A MÉSZÁROS-UTCAI UJ LEÁNYISKOLÁT

október első napjaiban szép ünnepség keretében nyitotta meg Szendy Károly.

Épül a XIII. kerületi előljáróság

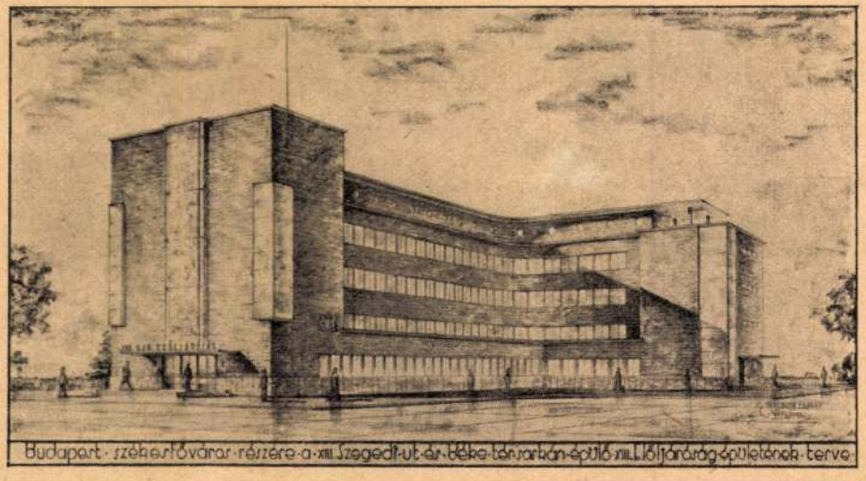

Ifj. Paulheim Ferenc és Szabó Lajos müépitész kivitelre elfogadott terve.

BÁRCZY ISTVÁN

Mikor 1914-ben *Bárczy* István városi szolgálatának huszonötéves jubileumát ünnepelték, megjelent róla, illetve hivatali működéséről egy rövid méltatás. Ez megállapitotta, hogy *Bárczy* pályafutásának kiinduló állomása a főváros tanügyi osztálya, amelynek akkor volt szerény munkása, amikor az amerikai méretekben növekvő Budapest kultuigényeket kezdett támasztani. E mozgalmas korszakban dolgozott ott *Bárczy* és ez volt az igazi szellemi háttér a jövő embere számára. Hiszen *Bárczy* még negyvenéves sem volt, mikor a székesfőváros élére került. Nemcsak Pesten, de az egész országban beszéltek tüneményes karrierjéről. Erre céloz is életirója, aki megállapitja, hogy nálunk az ugynevezett karriereknek számolniok kell azzal, hogy a tartalom tekintetében minden oldalról alapos vizsgálat alá kerülnek. Bárczyt győzedelmes pályafutásának a vizsgálatánál a közvélemény ettől a kritikai felülbirálattól megkimélte. Ezért nem lehet Bárczy emelkedését a szó köznapi értelmében vett karriernek venni. A róla szóló méltatás említést tesz nagyszerü cselekedeteiről, amelyekkel elnémitotta a mindenáron kifogásolókat és ellenzőket. Hát bizony Bárczynak igen gyakran voltak ugynevezett nehéz napjai, amikor legszebb elgondolásait csak nagy küzdelem árán és egyéni szeretetreméltóságának varázsával tudta megszavaztatni. A legnagyobb támadások pergőtüzében állott különösen a községesitési program előterjesztése idejében. Elképzelhető, hogy a nagyhatalmu vállalatok nem szivesen mondtak le busás jövedelmükről és céltudatosan előkészitett haditervekkel igyekeztek Bárczy községesitési politikáját megnehezitení és ilyen irányu előterjesztéseit megbuktatni. Nagy erőt jelentettek akkor ezek a vállalatok, de *Bárczy* erkölcsi ereje nagyobbnak bizonyult. A győztes az egész vonalon ő maradt. Kétségtelen, hogy előtte soha polgármester ennyi idő alatt nem alkotott annyit, mint *Bárczy* István, akinek gyönyörü álmait tovább szőheti és megvalósithatja kitünő utóda a polgármesteri székben. A most hetvenévessé lett *Bárczy* István büszke öntudattal tekinthet vissza az ugynevezett Bárczy-korszakra és boldogan állapithatja meg, hogy nem csalódott szülővárosa nagyságába vetett tántorithatatlan hitében. **(r.)**

Mit tett Berlin városa az olimpiász érdekében?

Heteken keresztül az egész világsajtóban oldalas riportok és szakszerü tudósitások foglalkoztak a berlini olimpiai játékokkal. Alig volt még eseménynek olyan „jó sajtója", mint a tizenegyedik olimpiásznak. Egymást követték a nagy cikkek, szines beszámolók, ezek azonban természetesen mind az olimpiai játékok napi eseményeivel foglalkoztak, majd pedig, amikor véget értek az olimpiász küzdelmei, igyekeztek leszürni a Berlinben látottak, történtek tanulságait.

Nézzük meg most az olimpiai játékokat más szempontból. Nézzük meg, *mit jelentett Berlinnek az olimpiász és mit tett Berlin városa az olimpiász sikere érdekében?*

Érdemes foglalkozni ezzel a kérdéssel, s talán még tanulságot is lehet levonni belőle arra az időre, ha — egyszer Budapesten lesz az olimpiász.

(Mikor?)

Huszonnégyévi készülődés

Annak, hogy a berlini olimpiász olyan kitünően sikerült — szakértők szerint a berlini arányokat egyhamar aligha lehet felülmulni, — talán legfontosabb magyarázata az, hogy Berlinnek bőségesen volt ideje felkészülni az olimpiai játékok megrendezésére. Nem tréfa az a kijelentés, hogy — Berlin huszonnégy esztendeig készülődött az olimpiász rendezésére.

Ugyanis... 1912-ben, amikor Stockholmban volt az olimpiász, a világverseny résztvevői azzal a köszöntéssel váltak el egymástól a svédek fővárosában:

— *Viszontlátásra Berlinben!*

Ekkor még az volt a helyzet, hogy a következő, 1916-ra kitüzött olimpiai játékok rendezését — Berlinre bizták. És a német olimpiai körök lelkesedéssel láttak a nagy munkához. Már 1912-ben megkezdték a stadion épitését, s a legendás német alapossággal már ekkor megkezdték a különböző tervek kidolgozását, hogyan bonyolitják le a nagy versenyt, hogyan fogadják, hogyan szállásolják el az idegeneket, milyen eszközökkel avatják rendkivüli arányuvá és felejthetetlen eseménnyé a nagy sporttalálkozót.

Grunewaldban felépült a stadion, egymásra sokasodtak a tervek, — közben azután *kitört a világháboru* és 1916-ban a nemzetek nem a grunewaldi stadionban találkoztak egymással, s nem vértelen küzdelmet vivtak, hanem a lövészárkokban és véres, halálos harcokban.

A második berlini olimpiász

Ez az 1916-ra kitüzött olimpiász az olimpiai játékok hivatalos kimutatásában azzal a megjegyzéssel szerepel, hogy — *„nem tartották meg"*. Sorrendben azonban hivatalosan ezt a meg nem tartottat tekintik a hatodik olimpiásznak.

Berlin azonban mégis kiharcolta, hogy olimpiai játékok szinhelye legyen: 1916 helyett 1936-ban — husz évvel később — *mégis csak a német fővárosban gyültek össze a világ legjobb sportolói.* Husz év alatt persze sokat változott a világ, az 1912-ben felépitett grunewaldi stadion nem volt alkalmas az 1936-os világverseny szinhelyéül, lerombolták tehát, hogy helyébe felépitsék a világ legmodernebb sporttelepét, nem is sporttelepét, hanem — *valóságos sportvárost*, amelynek területén órákhosszat mászkálhatott az ember. És a világ sportolói számára hatalmas olimpiai falut is épitettek, amelyet nyugodtan olimpiai városnak is lehetett volna keresztelni, hiszen — *ötezer ember lakott benne*, területe pedig jóval nagyobb volt, mint sok kisvárosé.

Lippert nyilatkozata

A berlini olimpiai játékok utolsó napjaiban *Lippert* dr. főpolgármester, — vagy ahogy a németek nevezik: Stadtkomissar — nyilatkozott a külföldi ujságirók előtt, s ebben a nyilatkozatában többi között a következőket mondotta:

— *Berlin városának minden igyekezete az volt, hogy az idegenek százezrei számára a berlini tartózkodás felejthetetlen élménnyé váljon. Remélem, hogy azok, akik a világnak ennél a legnagyobb sporteseményénél Berlinben időztek, azzal az érzéssel térnek vissza hazájukba, hogy vendégszerető, szivélyes országban voltak.*

Berlin városa valóban mindent elkövetett, hogy az idegenek jól érezzék magukat, s hogy méltó keretet adjon a falai között lezajló világeseménynek. Jóval az olimpiai játékok megkezdése előtt hozzáláttak a városszépitészeti munkálatoknak, s azok, akik régebben jártak Berlinben, s most ujra megjelentek, néhány ponton meglepetten néztek körül: *nem ismertek rá Berlinre.* Teljesen átalakitották például a kancellári palota környékét, kivágatták a fákat, s helyettük teljesen *olaszos, piazzaszerü teret létesitettek.* De csodálkozva állt meg az, aki egy év előtt járt Berlinben, a német főváros hires utján, az Unter den Lindenen is, amelynek hires, *legendás hársfáit egytől-egyig kivágták.* Az elterebélyesedett nagy fák eltüntetése után valósággal kivirult a *„berlini Andrássy-ut"*, megszélesedett, megvilágosodott és a fák kiirtása után megnyilt a lehetőség az Unter den Linden pazar feldiszitésére. A hosszu ut mindkét oldalán hatalmas zászlóárbocok sorakoztak egymás mellé, *ötvenhárom nemzet szines zászlói lobogtak, s a zászlórudakat még külön háromszázhetven német város diszes cimere ékesitette.*

Berlin lobogódiszben

Az olimpiai játékok időtartamára minden berlini házat *fel kellett lobogózni.* A horogkeresztes piros lobogó lengett mindenütt, de nagyon sok házon kitüzték melléje az ötkarikás olimpiai zászlót is. Impozáns volt ez a diszités, amelynek hatását még megsokszorozta az Unter den Linden és a forgalmasabb terek, s pályaudvarok zászlóboritása. A berlini pályaudvarok előtt, a városház előtt, a Grosser Sternnél, a Knie-n, a Pariser Platzon, s az Adolf Hitler-Platzon *50—120 zászlóárboc emelkedett a magasba*, az Unter den Lindenen pedig 336. Berlin városa *összesen 1100 drb* 30-40 m. magasságu zászlórudat emelt, amelyek elhelyezése egészen különleges feladat volt. A szél, akárcsak a vitorlákba, a zászlókba is belekapaszkodik és erejével hajlitja, lóbálja a hatalmas zászlórudakat. Nehogy valami szerencsétlenség történjék, az árbocok lábát *lebetonozták*, s fenn a

Részletek a Budapesti Nemzetközi Vásárról. Fent: Füszter Ferenc, lent: Kende Ferenc tervei. — Von der Budapester Internationalen Messe. Oben: Entwürfe von Franz Füszter, unten: von Franz Kende. — From the International Fair in Budapest. Above : Design of Francis Füszter, below : of Francis Kende.

Részletek a Budapesti Nemzetközi Vásárról. ~~Fent balra Zrinszky József, jobbra: Szentgyörgyi József~~, lent Körmendy Nándor tervei. — Von der Budapester Internationalen Messe. Oben links: Entwurf von Josef Zrinszky, rechts: von Josef Szentgyörgyi, unten: von Ferdinand Körmendy. — From the International Fair in Budapest. Above to the left: Design of Josef Zrinszky, to the right: of Joseph Szentgyörgyi, below: Ferdinand Körmendy.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937.

A Páduai Szent Antal plébánia templom tervpályázata. Dr. Lechner Jenő és ifj. Lechner Jenő II. díjas pályamüvének távlati képe.

A Páduai Szent Antal plébániatemplom tervpályázata. Dr. Lechner Jenő és ifj. Lechner Jenő II. díjas pályamüvének alaprajza.

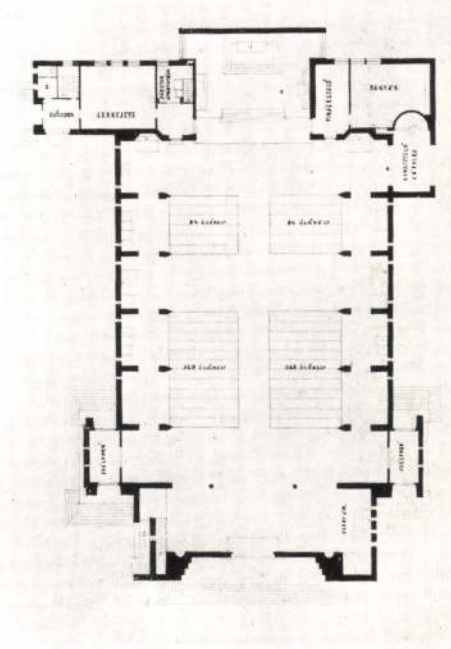

A Páduai Szent Antal plébániatemplom tervpályázata. Körmendy Nándor III. díjat nyert pályaművének távlati képe.

A Páduai Szent Antal plébániatemplom tervpályázata. Körmendy Nándor III. díjas pályaművének alaprajza.

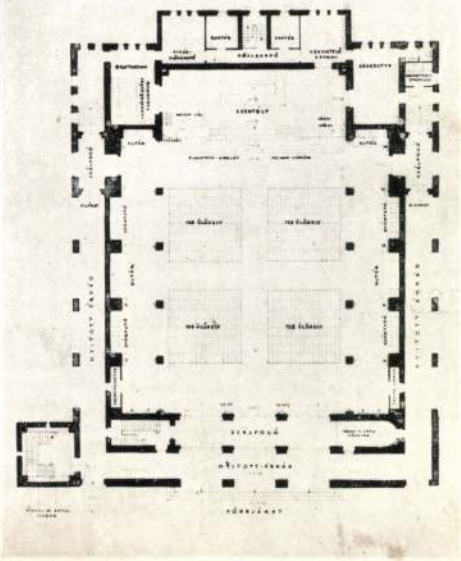

„Ah, hol vagy magyarok..."

Szent István kultusza Sopron és Sopron vármegye múltjában

Az esztergomi várhegy Magyarország szent hegye, államiságunk és kereszténnyé válásunk bölcsője. Árpád utódai közül Géza fejedelem állandó szálláshelyet épített ezen a helyen. Felesége, Sarolta itt szülte meg fiát, Vazult 972-ben vagy 973-ban, aki a keresztségben az István nevet kapta. 1000 karácsonyán itt koronázták királlyá a későbbi *Szent Istvánt* a Szilveszter pápától kapott koronával. Ez az esemény Róma befolyását juttatta érvényre Magyarországon. Innen – Esztergomból – szerezte meg a magyar egyházat. István választása alapján tartozunk máig is Európához, az éltető forráshoz, a nyugati kereszténységhez. Esztergom, melynek vára 200 évig királyi szálláshely is volt, történelmünk folyamán a török és a német megszállást kivéve egyházi központja a magyar katolikusoknak napjainkig.

A győri egyházmegye, amelyhez mi is tartozunk, Szent István királyunk alapítása. Első ismert püspöke Modesztusz, 1037-ben halt meg, azaz egy évvel előzte meg halálával a szent alapítót. Győri püspök volt Hartvik is, aki *Könyves Kálmán* királyunk idején élt. Ő volt az, aki az első szent magyar király legendáját papírra vetette. Csak néhány emberöltő választotta el őt hősének korától.

A soproni Szent István-kultusz első írásbeli emléke a stájerországi Reim kolostorban került elő. Az itt talált kézirat tartalmazza latin nyelven Szent István és *Szent Imre* legendáját. A kézirat felirata szerint a soproni Szentlélek-templomé volt, egy Márton nevű pap használta, és magyar nyelvű javításokat toldott bele a XV. században. Ez a kézirat egy évszázad múlva már a fent említett kolostor könyvtárában volt. Az írásmű azt bizonyítja, hogy első királyunk kultusza a középkor vége felé egészen biztosan nagyon fokú volt Sopron falai között.

A reformáció ideje alatt is a fentebb említett soproni templom őrizte az állam- és egyházalapító király nemes hagyományait. Három oltárának egyikét Szent Imre hercegnek ajánlották, egyiknek pedig az egyik harangot szentelték. A templomot díszítő sok kép között ott volt a szent király képmása is.

1759-ben a soproni jezsuiták növendékei színlarabok adtak elő, amely Szent Istvánról szólt, arról a cselekedetéről, amikor országát *Szűz Mária* számára felajánlotta. A híres soproni templomfestőnek, Dorfmeisternek is kedvelt témája volt a nagy király élete. Így a róla szóló képei megtalálhatók a szombathelyi székesegyház egyik mellékoltárán, a rumi, a kiskomáromi és a kemenesmihályfai freskókon, valamint a csehimindszenti főoltárképen.

A XIX. század második felétől a Szent István-téma foglalkoztatta a soproni Stornó családot is. Az őt ábrázoló képeik megtalálhatók a fertőrákosi püspöki palota kápolnájában, a szalonyi, az ebergőci templomban, és soproni műtermükben is több kép és vázlat látható.

A XX. századi Sopron is épített emléket első királyunk tiszteletére. Az 1940-es években készült el a Kurucdomb alatt, a Fraknói és a Mikes Kelemen utcák közötti parkban *Körmendy Vándor* tervei alapján a város legfiatalabb főtér alaprajzú temploma – Szent István tiszteletére szentelték fel –, amelynek falait *Sterbenz Károly* freskói ékesítik.

A XVIII. században *Schaller István* a nagygeresdi oltárképen festette meg Szent Istvánt. Ebben a templomban látható volt még „egy igen gyenge, de nagy buzgalommal megfestett templomi zászló" is, amelyet 1764-ben festettek szintén az ő képmásával.

A XIX. században megszaporodott megyénk területén a Szent Istvánnak szentelt egyházak száma. Így az *Ybl Miklós* által épített nagycenki templom – benne a bécsi *Blaas Károly* főoltárképével –, a rábatamási, a szakonyi és a korábban már említett vadosfai, nagygeresdi és fertőendrédi templomok.

A millennium idején több község főterén szobrot is emeltek Szent Istvánnak. Így látható szobra Simaságon, Sopronhorpácson és Pusztacsaládon. Ez utóbbiról azt tartja a hagyomány, hogy Széchenyi István arcvonásait örökíti meg.

Mária Terézia alapította meg hazánkban a Szent István-rendet. Ő hozatta haza Dalmáciából a szent jobbot, amellyel István kultuszát új alapokra fektette. A szent jobb 1938-ban Szent István halálának 900 éves évfordulóján, a nagy országjárása idején megyénkben is megfordult. A korabeli újságok tudósításaiból tudjuk, hogy az akkori megyében a Szombathelyről jövő Aranyvonatot Bük község vasútállomásán fogadta a megye vezetősége és a környék lakossága. Amerre a vonat elhaladt Sopronig, minden állomáson lassított, mert mindenhol népes tömeg várta a szent király ereklyéjét. Az ereklye ekkor Sopronban töltött egy éjszakát. A Sopronból Győr felé visszainduló vonat Fertőszentmiklóson is megállt 2 percre. „*Hadarits Kálmán* esperesplébános vezetése mellett itt is rengetegen hódoltak a szent királynak, miközben áhítatban összeforrva imádkoztak és énekeltek." Innen elindulva a vonat csak Kapuváron és Csornán állt meg a megyében. Csornán a 11 perces tartózkodása alatt búcsúztatták el a megyétől. Itt, a vonat elindulásakor hatalmas tömeg ajkáról csendült fel a Himnusz.

Újból itt van Szent István ünnepe. Hogy ma mi, magyarok itt élhetünk a Kárpát-medencében, azt az ő okos, előrelátó és céltudatos állam- és egyházépítő politikájának köszönhetjük.

Befejezésül hadd idézzem a cikk címét adó régi ének zárósorait.

„Reménységünk vagyon benned, s Máriában,
mint magyar hazánkban hű királynéjában,
még éltedben minket néki ajánlottál,
és szent koronáddal együtt föláldoztál."

Rozsonits Géza

Történelmi döntés v

Helyesír Európá

Élete folyamán mindenki kapcsolatba kerül a helyesírással. Azt is tudjuk, hogy a helyesírási szabályzatainkat az Akadémia bocsátja ki. *Fábián Pál* egyetemi tanárt, a most érvényben lévő helyesírási szabályzatunk egyik szerkesztőjét helyesírásunk múltjáról és jelenéről faggatom.

– Tanár úr, kérem, röviden foglalja össze a magyar helyesírás történetét!

– A magyar helyesírás a latin betűs rendszerek egyike, hogy az lett, az *Szent István* idejében dőlt el azáltal, hogy a római kereszténységet vettük fel, nem pedig a bizáncit. A latin betűs rendszerekhez való csatlakozásunk legalább olyan nagy történelmi döntés volt, mint a honfoglalás. Ha ugyanis mi akkor a cirill írást vesszük át, akkor a magyarság most vallásilag és kulturálisan is a bizánci örökségen alapuló kelet-európai kultúrakörhöz tartozna, nem pedig a nyugat-európaihoz. Egyébként a mai helyesírás alapvető sajátosságai a XVI. század közepére már szilárdan kialakultak.

– Helyesírásunk milyen alapelvekre épül?

– A magyar helyesírás kezdetben az „úgy írjuk, ahogy mondjuk" elven alapult. A kiejtés szerinti írásnak ezt az elvét bizonyos esetekben keresztezi a szóelemzés elve, tehát: adok, te adsz (nem pedig „acc"). Helyesírásunknak ezért kikerülhetetlen nehézsége, hogy tudásához nem elég a fül, hanem a magyar nyelvtannak legalább általános iskolai fokú ismeretére is szükség van. Ha valaki nem tudja a szavakat szóelemekre bontani, akkor nem tud helyesen írni. A harmadik fontos elv a hagyomány. Ez minden helyesírásban rendkívül fontos. Maga az az egyszerű tény, hogy latin betűkkel írunk, 900 éves hagyomány, s pl. az ly-t is tartjuk. Az oroszok az 1917-es forradalom után megpróbálták a cirill betűket felváltani latin betűkkel, mert érezték, hogy a cirill írás elszigeteli őket Európától. De le kellett róla mondani, mert az orosz kultúrának akkorra már olyan mennyisége halmozódott fel cirill betűkön írva, hogy nem lehetett ezzel a

szakítani.

– Elmondana az „ly" körüli
ról?

– A XVI. szá
helyén még á
„lj"-szerű ha
ámely a palóc
is él. Ez a han
változott a ke
sokban és a k
Dunántúlon p
lőle, például a
szóban. Ám a
gaszkodik az e
lőléshez. Az „l
lehetett „j"-re v
az sok érdeke
Reform esetén
aki már tudott
volna rendezn
kezét, hogy a
az „olyan" sz
„ly"-t, hanem
nagyon nehéz
toztatás esetén
dezni a könyvt
adni a tankön
rélni a cégtáb
tenetes anyag
her szakadna
egyetlen betű

– Nyelvésze
denki részéről
telmű az eluta

– Nem. Van
légák, akik nél
ják, hogy n
„ly"-t, tehát í
„j"-vel.

– Nemzetkö
litásban menn
héznék a mag

– A magyar
szonylag a kön

Sze

Úgy ötven é
kor befejeződ
tet-lelket őrlő r
tás, a gazda r
reit a portáján
tóbálba. A mó
mellé birkát, b
Az aratók ma
díszes búzaka
köszöntötték
va, hogy jövőr
más legyen.

Lassan mo
let. A dombo

Körmendy Nándor epitén

Körmendi Nándor
építész

— A pécsi belvárosi templom kibővítési terveinek beszerzésére hirdetett országos tervpályázat bírálóbizottsága Kelemen Andor apátplébános elnöklésével a mérnök- és építészegylet tanácstermében lefolytatott bírálat során a következőképpen döntött: Az első és második díjat egyenlő arányban megosztva, Körmendi Nándor, valamint Lux Géza és Csát Géza pályaművének, a következő díjat Weichinger Károly és ifj. Nendtvich Andor pályaművének ítélte oda. Megvásárolta Mislei Sándor, Möller Károly és Schall József építészmérnökök pályaművét. Dicsérettben részesítette Kőszeghy Gyula, Radnay Lóránt, valamint Reichlin-Meldegg Tibor báró és Tattay György pályaművét.

Uj Magyarság 1938 márc. 13

az akantusz levéllel díszített s vállkővel magasított oszlopfőket, erős profilú bordázott, megtört ívvel összekötő árkádsort alkalmazza. De befolyásolhatta elgondolásában a Friedrich von Schmidt által épített bécsi Városháza árkádos udvar-kiképzése is, mert eltekintve Steindl oszlopfődíszítésének lazább kezelésétől, a két megoldásban

Körmendy Nándor

a miskolci rendőrségi
vérhaz terv. I. díj

MMÉEKözl

1939-266.1

örvonallal, hátlapján vésett és némi kék zománcos diszités.

pja kék zománccal boritott, kis gyémántokkal. Jelezve „De
ijc, XIX. sz. k.

élében négyszögü miniatür, férfi arckép. XVIII. sz.

ezüst foglalatban. Német, XVIII. sz. m. f.

t foglalatban. Német, XVIII. sz.

, ezüst és gyöngyház berakással. Német, XVIII. sz.

rézverettel. Négyszögü lapjain szent szerzetes életéből vett
(Kissé javitott.)

égyszögü rézverettel. Födelén páros jelenet. Német, XVIII.

zines egyházi jelenetekkel, aranyozott rézfoglalatban. Szász,

ozott rézfoglalatban, virágos rokoko diszitéssel. (Javitott.)

alak, ezüst verettel. XIX. sz.

lalatban. XVIII—XIX. sz.

foglalatban, ovális kosáralak. XIX. sz. e. f.

Körmendy Nándor

épitész

l.

A Pesti Városháza

1936. 2-3-sz

29-l

MACSKÁSY ÁRPÁD
okl. gépészmérnök
MŰSZAKI VÁLLALATA
Bpest, VI., Dessewffy-u. 16.
T: 127—670

Tervez, szerel és szállít:

kazántelep
központi fütő
szellőztető
szárító
légüdítő
ködtelenitő
vizvezetéki
csatornázási
derítő
szivattyú
lég és gázvédelmi
gázvezetéki

berendezéseket

Körmendy Nándor

TECHNIKA 1938 november

l.

A Pesti Városháza

1936. 11. 27

13. l.

RÖCK ISTVÁN
GÉPGYÁR R. T.

BUDAPEST, XI., BUDAFOKI-ÚT 70
(Autóbuszközlekedés)

Távbeszélő:
*268—860
Sürgönycím:
RÖCKÁR

Barford—Perkins-rendszerű motoros

útihengerek

benzin-, benzol- és nyersolajüzemre.

Útfelszaktók.

Betonút döngölőgépek

(Finisher).

Gazdaságos üzem.
Nagy teljesítmény.
Kitűnő referenciák.

Körmendy Nándor

l.

A Pesti Városháza

1936. 12. 4. 8. l.

i, i + 1 csomópontok között (l. 26. ábra) és jelöljük

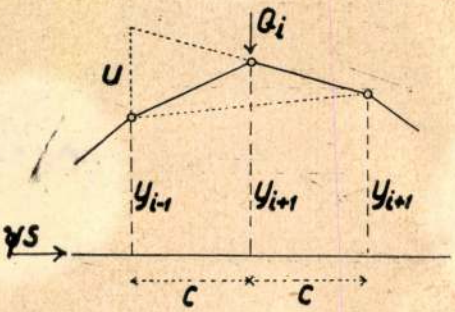

26. ábra.

röviden $\frac{\pi m}{n} = k$, úgy lesz

$$\left.\begin{aligned} y_{i-1} &= f\sin[k(i-1)] = f[\sin(ki)\cos k - \cos(ki)\sin k] \\ y_i &= f\sin(k\,i) \\ y_{i+1} &= f\sin[k(i+1)] = f[\sin(ki)\cos k + \cos(ki)\sin k] \end{aligned}\right\}$$

Képezzük az i csomópontban metsződő két poligonoldal által levágott u metszéket,

$$u = 2\left[y_i - \frac{y_{i-1} + y_{i+1}}{2}\right] = 2y_i - y_{i-1} - y_{i+1}$$

és ebbe az y-ok értékeit helyettesítve

$$u = 2f\sin ki(1 - \cos k) = 2y_i(1 - \cos k)$$

másrészt u a nyomatéki metszéke a Q_i erőnek a ψS-re mint nyomatéki alapra

$$u = \frac{Q_i c}{\psi S} = \frac{A y_i c}{\psi S}, \text{ tehát}$$

Körmendy Sándor

d.

Építész

1943. 53.

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban vagy Postán *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet		Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Rejtv. Uiság	Sztár			
köznap	vasárnap								
		5	5	—	—	2			

Kelt Hajdúdorog 1942 II. 11

özv Szegedy Miklósné

aláírás.

Körmendy Nándor

ÜZEMI KÖZÉPÜLETEK.

MAJLÁTH AUTÓ-SERVICE ÉPÜLET.

Budapest, Lehel-u. Tervezte *Körmendy Nándor.* Az épület földszintjét a bemutatótermek foglalják el, emeletét pedig az irodák. Az udvaron hatalmas vasszerkezetű tető alatt nyert elhelyezést a javítóműhely és az auto-service. Az épület külseje a reklámcélnak megfelelően hatalmas kirakatsort mutat, mely fölött már csak az irodaablakok tagozzák a falfelületet.

Magyar Kulturszemle

1939. 1. sz. 52. l.

Tízezrek a Horthy Miklós-híd vasárnapi premierjén

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap délelőtt *tizezrek jelenlétében* nyitotta meg a kormányzó Budapest új ékességét, a Horthy Miklós Duna-hidat, amelynek építését *külön törvényben* határozta el az országgyűlés. A fellobogózott híd budai feljárójánál *hatalmas tribünöket* emeltek s itt foglalták el helyeiket a díszegyenruhás katonai és cilinderes, zsakettes polgári előkelőségek, míg a feljáró két oldalán cserkész- és rendőrkordon mögött

beláthatatlan sokaság

sorakozott. *Horthy* Miklós kormányzót, *Vértesy* Sándor kabinetirodai főnök, *Keresztes-Fischer* Lajos tábornok és *Koós Miklós ezredes, szárnysegéd* kíséretében érkezett, *Röder Vilmos honvédelmi miniszter* fogadta. Az »*Acélhang*« *dalárda* elénekelte a Himnuszt, majd

Bornemisza Géza kereskedelmi és iparügyi miniszter

a díszpáholyal szemben felállított pódiumra lépett, hogy ismertesse a híd keletkezésének történetét.

— A hídnak, mint az emberi kultúra vívmányának nagy jelentősége az, — mondotta — hogy *fejleszti a kereskedelmet, elősegíti a mezőgazdasági és ipari termékek kedvezőbb értékesítését, egyszóval emeli a lakosság jólétét.* A kultúra hozza létre a hidat, a híd pedig szolgálja és terjeszti a kultúrát.

Utána

Szendy Károly polgármester

beszélt. Elmondotta, hogy az új híd *Budapest egész déli részének további fejlődését biztosítja és sietteti.* Az új Duna-híd építésével megkezdődött *a nagyarányú városfejlesztési program*, amely Budapest világvárosi fejlődésének nyit új perspektivákat.

Ezután

Darányi Kálmán miniszterelnök mondott ünnepi beszédet.

— *Jelképes a hídépítés munkája,* — mondotta a miniszterelnök — mert szimboluma a *történelmi szerepnek*, amelyet a nemzet ezer esztendője töltött be és amelyet *vállalnia kell a jövőben is.* A magyarság Kelet és Nyugat között a híd... Ez a nemzet sohasem volt anyagiakban gazdag. Minden sikert, minden eredményt *drágábban kellett megvásárolnia a sorstól, mint szerencsésebb nemzetek-nek.* Ezért örülünk, hogy értékeinket ily hatalmas alkotással gyarapítottuk a mai súlyos helyzetben. Az országgyűlés mély hálájának akart kifejezést adni a kormányzó országépítő munkája iránt, amikor elrendelte a híd megépítését *Horthy Miklós országlásának tizedik évfordulóján.*

A miniszterelnök beszéde után a kormányzó kíséretével elhagyta a díszpáholyt, hogy sorba bemutassák mindazokat, akik részesek a nagy mű létrehozásában. *Algyay-Hubert* Pál tervező-mérnök, a Közmunkatanács alelnöke és *Tantó* Pál miniszteri tanácsos vezetésével sorakoztak a kormányzó előtt az építést végző vállalatok és a minisztérium hídépítési osztályának vezetői. A kormányzó mindenkivel sorban kezet fogott. Amikor idősebbik fiához, ifjabb *Horthy* Istvánhoz, az Állami Gépgyár helyettes vezérigazgatójához ért, pillanatra *elmosolyodott és kedvesen*

megveregette a »mérnök úr« arcát.

Ott állt a sorban *Fülöp* Lajos ácsmester is, aki negyven év óta végzi minden magyarországi hídépítésnél az ácsmunkát és *Gyeváth* Gyula kesszonosmester, a hídépítés legveszedelmesebb munkájának vezetője. A munkásságot *két kubikosgazda* képviselte: *Garam* Mihály és *Kiss* Mihály. A kormányzó, miután velük is kezet fogott, *a hídfeljáróhoz lépett és* **kibontotta a vékony nemzetiszínű szalagot,**

amely eddig a forgalom elől elzárta a híd úttestét. Ezután *első útjára indult a kormányzó a nevéről elnevezett hídon át, a pesti oldalra.* A Boráros tér közepén búcsúzott el az előkelőségektől, majd autójába ült és elhajtatott.

A tömeg megrohanja a hidat!

Ahogy az előkelőségek kocsijai eltávoztak, a rendőrség, amely *Hetényi* Imre főkapitány és *Bosnyákovits* Károly rendőrfőfelügyelő vezetésével *példát adó munkát* végzett, felszabadította a kordonokat. A mellékuccákból ekkor,

mintegy varázsütésre óriási tömeg tódult elő, amely futva igyekezett fel a hídra. Mindenki elsőnek akart részesülni abban a felejthetetlen látványban, amelyet Budapest képe erről a pontról, a Horthy Miklós híd közepéről nyujt.

A Reggel a hídon beszélt

Ros Mirko mérnökprofesszorral,

a zürichi műegyetem világhírű tanárával, akit a világ minden nagyszabású hídépítéséhez meghívnak és aki a magyar kormány meghívására most Budapesten is megjelent.

— *A világ legszebb hídjai Budapesten vannak,* — mondotta — *sehol ilyen szépeket együtt nem látni.*

Szerényen, meghatottan áll a sorban *Algyay-Hubert* Pál, a tervezőmérnök. Sokat támadták a munka évei alatt, különösen azért, hogy *túlmagasra építette a Boráros téri feljárót.* Elfogódottan, kissé sápadtan nézi a betonból és acélból megvalósított gondolatot. Halkan mondja *A Reggel*-nek:

— Életem főműve ez a híd és végtelen öröm, hogy végre itt állhatunk az avatásán. Rengeteg munka és töprengés után értünk el ide. *A legjobbat akartuk.*

A 66-os villamos és a 30-as autóbusz híd-premierje

Az *eső* sűrűn és erősen zuhog vasárnap délben. Mindenki *futólépésben* menekül a kapuk alá, csak

az új híd előtti járdaszigeten tart ki rendületlenül egy nagy csoport.

Az új villamosra, a

66-osra

várnak. Ugylátszik

a közönséget legalább annyira érdekli az új villamos premierje, mint maga a híd.

Nem törődnek azzal, hogy bőrig áznak, *mindenki első utas akar lenni.*

Egy óra tíz perckor

sárga Beszkárt-autó áll meg a 66-os mellett, civil úr ugrik ki belőle és harsány *indulást* vezényel. A premierközönség vadul megrohanja a kocsit, de

legeslegelső utas már senki sem lehet, mert ez a A Reggel munkatársa volt.

Egy óra tizenegy perckor

a 391-es vezető, *Szabó V.* Gyula nagyot üt a csengőre, a légfék mélyet lelekzik és az első 66-os villamos elindul a híd felé. Az *első kisszakaszt Nemery* Béla pénzügyi főtanácsos dobta be *Győry* Ferencnek, a 3250-es kalauznak perselyébe. *Az első kocsi csak kisszakasz volt.* Az *első átszállót* — a nagyobb történelmi hűség kedvéért jegyezzük fel ennek számát is: 40.975! — a pótkocsi kalauza, *Matulyák* András adta el. Ő a 3424-es számot viselte sapkáján. A 66-os tehát végre elindult és a lenn várakozók, meg az utasok önfeledt *éljenkiáltásban* törtek ki. A tárgyilagos krónikás megállapíthatja, hogy

az éljenzés kissé korai volt.

Alig haladt ugyanis az ünnepelt 66-os húsz métert, alig ért a híd feljárójához, — *megállt.* A »megállt« szó nem egészen helyes,

kerekei ugyanis teljes sebességgel forogtak tovább a sínen, csak a villamos maradt egyhelyben.

Ekkor érkeztünk ugyanis a híd kocsifeljárójához, amelyet a ferenckörúti lakók idáig is

»Boráros téri hegynek«

becéztek. Sokan kifogásolták, hogy a *feljárat túlságosan meredek.* Szakértők bebizonyították, hogy *nem az.* A villamos viszont már az első úton

elakadt!

Négy teljes pereig állt egy-helyben a kocsi sebesen pörgő kerékkel. Az utasok felugráltak helyeikről, az ablakhoz tódultak és nagyot nevettek. Közben leszállt a villamosról a vezető, a kalauz, ellenőrök siettek elő és

két kézzel szórták a homokot a meredek sínre.

Négy és fél perc mulva és egy félmázsa homok szétszórása után végre elindult a villamos. Óvatosságból azonban egész útján mellette haladt egy sárga BSzKRt autó, *szórásra kész homokkal.*

Fenn a hídon

elébünk tárult a város.

Szinte azt lehetne mondani: *új Budapestet* ismerünk meg innen! A hegyeknek, épületeknek egész más a perspektívája,

különösen a Gellérthegy tűnik fel hatalmasnak és vadregényesnek.

Mögötte az eső páráján át *olyan a Várhegy és a Vár, mint egy karácsonyi angyalhajba csomagolt kis mesevár.* Amint az első negyedóra premierizgalma elmult,

az utasok hangosan méltatlankodtak a kisszakaszok bosszantó rövidsége miatt.

A 66-os a Nyugatitól indul. — *minden harmadik 6-os 66-os* — a Nagykörúton természetesen azonos a kisszakaszbeosztása a 6-oséval.

A Boráros tértől a Horthy Miklós úti körtérig — a végállomásig — azonban két kisszakaszt kér a Beszkárt.

A 300 méteres híd egymaga *egy* kisszakasz, ugyanakkor, amikor például a Nyugatitól a Margithíd budai hídfőjéig szintén csak egy kisszakasz!...

Az első új autobusz, a 30-as,

12 órakor indult budai végállomásá-

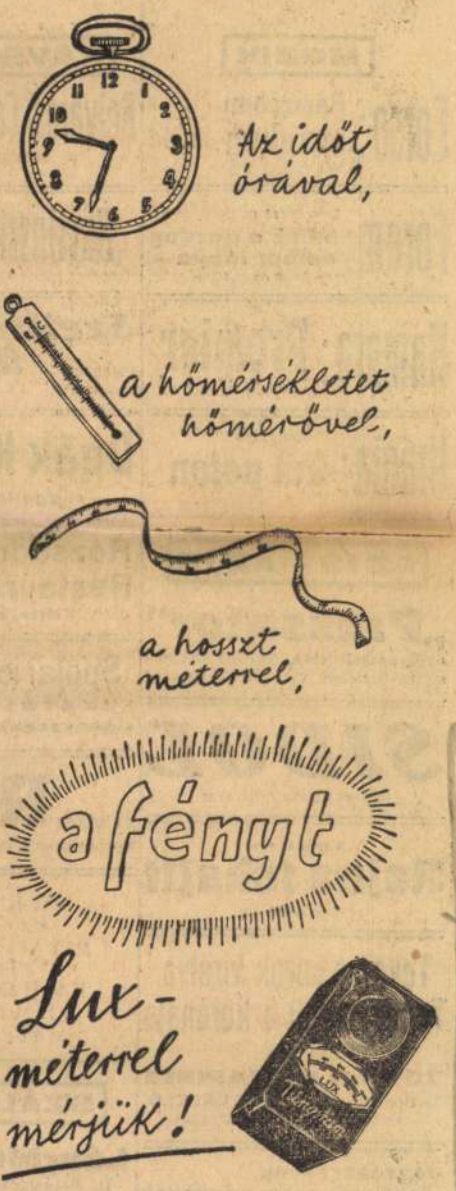

SENATOR
CIGARETTAHÜVELY ÉS PAPÍR
MINDIG DIVATOS, FINOM ÉS EGÉSZSÉGES!

SENATOR CELOFILTER kettős füstszűrővel, rövid és hosszú méretben ..... 46 fill.
SENATOR CELOFILTER parafa véggel ..... 50 fill.
SENATOR EXTRA a legfinomabb vattás hüvely, rövid és hosszú méretben ..... 40 fill.
SENATOR papír leheletfinom, különleges minőség..... 12 fill.
SENATOR RAPID a legdrágább papír, hosszában hajtogatott és gumizott ..... 14 fill.
SENATOR BLOK papír egyenként kitéphető és gumizott szélű ..... 12 fill.

Kérdezze meg jó barátját, aki szívja, miként vélekedik a Senator-gyártmányokról.
Ha eddig még nem használta, ez alkalommal meggyőződhet a Senator-gyártmányok kiválóságáról

MOZIK

Corso: Párizsban szerettem beléd
½6, ½8, ½10

Forum: 3-ik hétre prolongálva! Mimi, a gazdag ember lánya
½6 ½8 és ¾10

Kamara: Premier
½6, ½8, ½10

Uránia: Prolongálva! Hét pofon
5, ½8, ½10

EZ IS — AZ IS

„Pressator"
az új asztali tréfa, 50 fillér az Ezermester-bazárban, VIII., József körút 17

SIDOL
tém- és ablaktisztitószer

igyunk
Rajna tokajit
Teréz körút 1/c.

Tokaji a borok királya, Fuchs-tokaji a koronája
Lerakat:
TOKAJI MINTAPINCE
Telefon: 181-274. FUCHS LÁSZLÓ, Budapest, V., Nádor ucca 5.

Jégszekrények, fürdőszobaberendezések
BÁLINT Károly körút 16 Magyar ucca 11

Tenyésztett tgazgyöngy divatékszerboltjában
Jolie *Kigyó u. 4.*

Korabeli bútorok,
márkás képek és porcellánok Magyar Vacuum Cleaner helyiségeiben, Forgács, V., Visegrádi u. 62.

Calderoni és Társa
látszerészek
V. kerület, Vörösmarty tér 1. szám

IZÉ Európa legjobb rejtvényújsága. Minden pénteken

KÁVÉHÁZAK

Belvárosi Café Restaurant
Klotild-palota

Bucsinszky Kávéház
Erzsébet körút 30 Tel. 1-360-99

Szeiffert kávéház
Esténként cigányzene II., Margit körút 5/a

Deák Kávéház
reggelig hangulat

Rózsadomb Kafé-Restaurant (Keleti Károly ucca 9.)
Tánc, zene, vacsora!

Spolarich Kávéház
LAKATOS TÖNI és MISI cigányzenekara muzsikál.

ÉTTERMEK

Gundel
GELLÉRT LIGET

TARJÁN (LUKÁCS-FÜRDŐ)
TELEFON 1-574-06

Holub Söröző
Kossuth Lajos ucca 12

Schrettner étterem
XIV. Gyarmat ucca 42 Tel.: 2-966-05
Kitűnő jazz-zenekar

ŐREG DIÓFA
újjáalakított kerthelyiségében, I., Pálya ucca 3. sz. Telefon: 1-524-94
Esténként cigányzene!

Parlament pince-étterme
Márkus Imre igazgató.
Képviselőház. Telefon: 1-104-05.

és utána **Raposánál** VII, Akácfa ucca 12. sz.
A nyári szórakozóhelyekről hazatérő úri közönség részére egész éjjel nyitva. Este zene

»CSÍZIÓ«
megjelent.
Minden jogásznak ingyen küldi
FEHÉRVÁRY-SZEMINÁRIUM
Múzeum u. 15.

SZÁLLODÁK

Lánchíd-penzió
II., Pala ucca 11/a, a Lánchíd budai oldalán. Csendes úri magánház. Központi fűtés. Állandó melegvíz.

EZ IS — AZ IS

DKW és BMW AUTOMOBILOK
Majláth M. Lehel ucca 2.

Új és használt ezüst evőeszközök és dísztárgyak
Tillemann Sebestyén V., Vilmos császár út 12.

Góbé buffet konyhája italai elismerten jók, olcsók
Rákóczi út 41

Buda új látványossága!
MATYÓ-SZOBA
Kovács-trió! Reggelig nyitva!
Asztalrendelés telefon: 166-536.

Grinzing Károly király út 3a Telefon: 1-372-57
Romantikus vacsorázóhely. Bécsi hangulat. Pelikán Schrammi-zenekar

MULATÓK

Zanzibar
Reggelig táno Jókai ucca 31

EZ IS — AZ IS

Nászutasok utimarsallja:
A REGGEL Utazási Irodája,
Budapest, VI., Andrássy út 48.
Telefon: 1-295-54 és 1-295-55.

Vasárnap nagy pompával szentelte fel Breyer István győri megyéspüspök az új komáromi templomot

Komárom, szeptember 12.

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap ünneplőbe öltözött, hatalmas tömeg állta körül *a komáromi katolikusok új templomának égfelé fohászkodó karcsú harangtornyát.* Az ókeresztény bazilikákra emlékeztet ez az egyszerűségében oly megkapó templom, amely *Körmendy* építőművész igen szép alkotása... A vörösesszürke falakon, a szigorúan bezárt kapukon belül

titokzatos igék, halk zsolozsmák

hangzottak: odabenn már reggel nyolc óra óta végezte *Breyer* István győri megyéspüspök, a káptalan számos kanonokjának és a messze tájakról egybesereglett espereseknek, plébánosoknak segédletével *a templomszentelést.* A szitáló esőben némán, ünnepi hangulatban várakozott odakinn a tömeg. Ott volt *Frey* Vilmos alispán, *Zsindely* Ferenc komáromi képviselő, *Vida* Jenő felsőházi tag, a helyőrség tisztikara, minden hatóság feje. A vendégeket *Alapy* Gáspár polgármester fogadta. Közel tíz óra volt, mikor a püspök ünnepélyes menetben vonult a kápolnába, ahol

a szent ereklyéket őrizték,

az ereklyékkel megkerülte a templom falát, majd a főkapun át, a papság kíséretében bevonult ismét a templomba. A felhős ég alatt titokzatos fénnyel világítottak *a prelátusok, kanonokok, apátok, violaszín selymei. Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát halovány aszkétaarca, nyúlánk termete úgy jelent meg e pillanatban a templom kapujában,*

mintha egy szentkép lépett volna ki rámájából.

A főapát, rendjének hagyománya szerint, nem violaszín, hanem *fekete mantellettát* viselt, amelyből a karing úgy fehérlett ki, mint két galambszárny... Nyakában a főpapi kereszt, ékkövei szikráztak, fején violaszínű püspöki kapucium lángolt. Mellette

Surányi Ferenc vérteskeresztúri apát,

esperes, a komáromiak nagynevű plébánosa haladt. Háromnegyed tizenegykor kitárultak a kapuk, hogy *először engedjék be a hívek tömegét.* Zsúfolásig megtelt egy perc alatt a templom, amelyben a püspök tovább folytatta az ősi szertartást. A hívek gyönyörűséggel nézték a szentély árkádokkal körülölelt, monumentálisan kiképzett, misztikus felső világítással besugárzott öblét, amelyben *Kontuly* Béla festőművész freskói virultak:

a magyar szentek valóságos képeskönyve!

A szertartás befejeződött, néhány percig fojtott csönd ülte meg a templomot. Mintha *fehér galambsereg* szállt volna be egy láthatatlan ajtón, *szelíd apácák surrantak az imént megszentelt oltár elé és felöltöztették azt.* Gyönyörű csipketerítőkbe, virágfüzérekbe, pompázó rózsacsokrok illatos rámájába. A következő pillanatban *föllobbantak*

az oltáron az első gyertyalángok:

az első tüzek, Istennek dicsőségére! Győr szentéletű püspöke az első szentmisét pontifikálta. A kóruson Beliczay F-dur nagymiséjét adta elő a Boldog Margit vegyeskar, a Szent Imre Dalkör és a Budapesti Vasutas Ének- és Zenetársaság zenekara. *Pór* István egyházi karnagy vezényletével. Az első Evangélium után *Papp* Kálmán prelátus, prépost, soproni városplébános mondott megrázó szentbeszédet. Délben *díszebéd* volt, amelyen számos felköszöntő hangzott el.

— Egy szerencsi gyógyszerészné súlyos veronálmérgezése. *Szerencsről* jelenti *A Reggel* tudósítója: Vasárnap délelőtt özvegy *Botha* Bélánét, egy szerencsi gyógyszertár tulajdonosát, *súlyos veronálmérgezéssel* vitték kórházba. Bothéné hosszú idő óta használ altatószert, és így lehet, hogy *véletlenül* vett be a szokásos adagnál többet. Állapota *életveszélyes, kihallgatni még nem lehetett.*

---

róI, a Sashegy uccától. *Lakner* Béla vezette, kalauza *Bolváry* Péter volt. A Szent Imre városban sokan kiálltak a kiskertes házuk ajtajába és

zsebkendőiket lengették a 30-as felé.

Az első autó, amely a hídon átfutott *A Reggel* egy másik munkatársát vitte. A Horthy Miklós körtérről indulva *éles fordulóval* kanyarodik a híd felé az úttest, amelyen

ajánlatos a lassítás.

A híd széles útja bármilyen tempót elbír, van rajta hely bőven. A végén azonban ismét *erősen lassítani* kell, mert a hídról *rendkívül éles forduló* visz le a Boráros térre...

Agyonszúrta feleségét féltékenységi rohamában a kiskőrösi faárugyár üzletvezetője

Kiskőrös, szeptember 12.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) Vasárnap délelőtt *Lesták* György, a kiskőrösi faárugyár üzletvezetője, *féltékenységi jelenetet rögtönzött feleségével.* A veszekedés során Lesták annyira *indulatba jött,* hogy *nekitámadt feleségének, ütniverni kezdte,* azután

kést rántott és többször egymásután az asszony mellébe szúrt.

A szomszédok rohantak be Lestákné rémült segélykiáltásaira és *ők fegyverezték le a dühöngő férfit.* Lestáknét a kalocsai érseki kórházba vitték a mentők, ott azonnal *megoperálták, de segíteni már nem lehetett rajta,*

a 28 éves fiatalasszony vasárnap délben meghalt.

A szerencsétlen asszony után *négy kis gyermek maradt.* Lestákot *letartóztatták.*

— Az Etoile Dancing bár-ban hangulat, tánc 3-ig. Kalmár-jazz. Remek műsor!

Özv. Győri Rezsőné szül. Fenyves Olga fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy forrón szeretett férje

Győri Rezső

építőmester, emléklapos százados, több háborús kitüntetés tulajdonosa,

e hó 11-én rövid szenvedés után elhúnyt.

Temetése e hó 13-án, hétfőn d. u. ½4 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Gyászolják: **özv. Bodor Zoltánné, Zubek Zoltánné, Bodor Sándorné** testvérei; apósa, anyósa, sógorai és sógornői.

Csikszentkirályi és krasznahorkai gróf Andrássy Géza v. b. t. t., cs. és kir. kamarás, szolgálatonkívüli m. kir. honvéd huszárezredes, az országgyűlés felsőházának tagja, a maga és az egész rokonság nevében mély fájdalommal tudatja, hogy szeretett nővére

özv. gróf Karátsonyi Jenőné

szül. csikszentkirályi és krasznahorkai gróf Andrássy Karolin

csillagkeresztes hölgy, boldogult Erzsébet királyné palotahölgye, a Szuv. Máltai lovagrend tagja, a hadidíszítményes Vöröskereszt érdemérem tulajdonosa stb.

e hó 10-én hosszú szenvedés után, a szent kenet szentségével megerősítve, életének 71. évében az Urban csendesen elhúnyt.

Drága halottunkat — a **kerepesiúti temető halottasházában** e hó 13-án délelőtt 11 órakor történt beszentelés után — ugyanott az Andrássy sírboltba temetjük.

Az engesztelő szentmiseáldozat a pesti Ferencrendiek templomában 14-én délelőtt 11 órakor lesz.

Budapest, 1937 szeptember 10-én.

Körmendy Nándor

Árkayék nyomdokain indul, de egyéni eredményekhez ér el Rimanóczy Gyula a pasaréti ferencrendi templommal. Gyönyörűen illeszkedik bele ez a templom környezetébe. Karcsú fehér tornya könnyedén szökkenti magasba az épülettest életét s messze ellátszik a vidéken. Pompás ötlet a templom oldalán végigfutó árkádos nyílt folyosó, általában az egész templom külsejének lendületében van valami, ami a magyar temperamentumnak rokonszenvessé teszi. Belsejében a szentély árkádkoszorúja mögött felülvilágítón keresztül beáradó fény emeli ki hatásosan az oltár terét. Kifogástalan a mellékkápolnák megoldása, ahol a szerzetesi templomban szükséges mellékoltárok és a pompás gyóntatószékek kaptak alkalmas helyet.

A győri és a pasaréti templomok elgondolását veszi fel s alkot mégis egészen eredetit Körmendy Nándor nagyszabású komáromi templomában, amely a tulajdonképeni templomból, egy kis kápolnából s a kettőt összekötő sekrestye, iroda és szertárhelyiségekből áll s T alakban kifejlesztve egyúttal architektónikus meghatározását is adja annak a térnek, melyre épült. Alaprajzi megoldása mintaszerűen világos. Legnagyobb esztétikai értéke az a hatalmas, ünnepi lendületű belső csarnoktér, amelyben a hajóválasztó karcsú árkádos pillérek sora töretlen vonalban megy fel a szentélybe, grandiózus egységbe foglalva a hajót a szentéllyel s az árkádok koszorújának keretébe foglalva az oltárt.

Szinte önmagát múlta fölül Körmendy Nándor a csornai templommal, melynek megépítéséhez a kegyúr Eszterházy Pál herceg bőkezűsége segítette ezt a rábaközi nagyközséget. A templom befogadóképessége meghaladja a legtöbb székesegyházunkét. Belső terének felülete körülbelül másfélezer négyzetméter. Alaprajzi megoldása mesteri, tökéletesen szolgálja egy nagy plébánia igényeit s az összes istentiszteleti cselekmények lebonyolításához mintaszerű keretet ad. Belső tere, bár a templom még messze van a tervben elgondolt befejezettségtől, önmagában, minden dísz nélkül is felemelő hatású. Hatalmas főhajója a felemelt terű és felfokozott világítású szentélyben valóságos Sursum corda-vá magasztosul. A térhatás azonban nemcsak a hosszanti főtengely irányában érvényesül, hanem a két oldalból kiszögellő üvegfalú félköríves keresztelő és szentsírkápolnában a tér szélessége is ünnepi hangsúlyt kap. A templom térgazdagságának egy másik tényezője az a két nagyméretű oratórium, mely üvegfalakkal csatlakozik a szentélyhez s azzal együtt hatalmas, ünnepi hatású teret alkot. Mindezek a kitűnő tulajdonságok a csornai templomot nemcsak hazai, hanem európai viszonylatban is a legjobb modern templomok első sorába emelik.

A csornai templom befejezésével egyidőben indult a győrnádorvárosi Szent Imre-templom építkezése. Itt ismét új feladatot, a plébánia és templom kapcsola-

tát oldotta meg Körmendy. Maga a templom egy téglalap alapú hasáb, melyhez a félköríves záródású szentély, a déli oldalon pedig egy mellékhajó csatlakozik, fölötte árkádos nyílású emporium. A templom világítását a mennyezet alatt töretlen szalagban végigvonuló ablaksor adja, mely fölött a síma mennyezet szinte lebeg. Aránylag kis méretek mellett, a részletek elhagyásával s a legegyszerűbb eszközök tiszta és logikus alkalmazásával így ér el az építész szinte monumentális térhatást. Az alaprajzi megoldás itt is klasszikusan világos. Egyelőre a templom külseje van készen. Főbejárata magyarosan színes s egyben előkelő. Ha a templom további kiképzésében és felszerelésében is tartja a színvonalat, amire van kilátás, ez a templom egyik legszebb ékszere lesz új templomépítészetünknek.

Ideális egyházközségi központnak indul a soproni kurucdombi egyházközség építkezése, amely a templomot, plébániát és kultúrházat öleli fel Körmendy tervei szerint. Nemcsak az egyházközség életének középpontjára ad itt az építész mintaszerű megoldást, hanem a már épülőben levő templom megtervezésében is új utakon jár. A templom ugyanis nem nagy, mindössze 800—1000 hívő befogadására készül. Szükség volt viszont impozáns homlokzatra. Az építész szellemesen úgy oldotta meg a feladatot, hogy erre a homlokzatra építette a szentélyt, amely az énekesek karzatával és a sekrestyével együtt tekintélyes tömböt ad, s a széles szentély elé félkörív alaprajzú hajót tervezett.

A falusi templom korszerű megoldására mutatott példát dr. Kotsis Iván, a műegyetem kiváló építészprofesszora balatonboglári templomával. A domboldalba épült fehér templom messziről látszik a Balaton kék tükre fölött. Egyszerű, minden hivalkodó dísztől tartózkodó, de elsőrendű kivitelben készült épület. Minden dísze a kitűnő munka és a tiszta arányok. Belső tere derűs s egyben ünnepi. Hajója gerendás mennyezetű, szentélyét dongaboltozat zárja le. Durvára vakolt falai fehérségében mintha a magyar falusi szoba magasztosult volna itt Isten hajlékává.

Különleges célokat szolgál a temetőkápolna. Ennek ideális példájaként említjük meg Weichinger Károly pécsi temetőkápolnáját, mely úgy külső tömegében, mint belső téralakításában ősi hagyományokra támaszkodó, de a régi építészeti elemeket újrafogalmazó eleven alkotás. Alacsonyan induló kupolás terébe hiánytalan harmóniával csatlakozik úgy az apszis, mint a kórus. Kriptája vakolatlan falaival, Szentírásból vett felírásaival és mécseseivel lelket megfogó élmény.

Ez a vázlatos szemle[1] a különböző templomtípusokat képviselő alkotások rövid ismertetésével arra szeretné nyomatékosan felhívni a közönség figyelmét, hogy vannak kiváló építészeink, akik a mostoha magyar

Imrédy Béla elsőosztályu érdemkeresztet kapott

Félhivatalosan jelentik:

Horthy Miklós kormányzó Gömbös Gyula miniszterelnök előterjesztésére dr. Imrédy Béla pénzügyminiszternek kiváló odaadással és fáradhatatlan ügybuzgalommal a hazának tett értékes és eredményes szolgálatai elismeréseül az I. osztályu érdemkeresztet adományozta.

•

Alig másféléves pénzügyminiszteri mult után éri *Imrédy* Bélát ez a rendkivül magas kitüntetés. Mielőtt a pénzügyminiszteri széket elfoglalta volna, a Nemzeti Bank igazgatója volt nagy hatáskörrel, amelyen azonban tudása, képzettsége és rátermettsége már akkor tulnőtt. Tanácsát meghallgatták és sokszor megfogadták országos jelentőségü, sorsdöntő gazdasági kérdésekben s nem volt számára idegen a magyar pénzügyi politika irányitása, amikor azt nevével, felelősséggel, mint a kormány tagja vállalhatta. Itthon jogos várakozás fogadta, külföldön pedig kitünő összeköttetések, amelyeket határozott egyénisége, gazdasági tudásának és felkészültségének az ereje biztositottak neki. A pénzügyminiszteri székben céltudatos politikát követ, amelynek helyességét lehet birálat alá venni, abból a szempontból, vajjon mennyiben felel meg a megváltozott idők szellemének, követelményeinek s alkalmazkodik-e a speciális magyar helyzethez. Erről sok vita volt politikai és gazdasági körökben egyaránt, de nincs a magyar közéletnek olyan tényezője, amely készséggel el nem ismerné, hogy Imrédy Béla kivételes egyéniség, talpig férfi, önzetlen, odaadó szolgája a közérdeknek, akinek a kitüntetése pártkülönbség nélkül osztatlan örömöt keltett.

DOLLFUSS ÉS SUVICH LÁTOGATÁSÁVAL

amellyel a bécsi sajtó behatóan foglalkozik

BUDAPEST A NEMZETKÖZI POLITIKA ELŐTERÉBE KERÜL

Bécs, február 1.

Dollfuss szövetségi kancellár budapesti látogatása, mint a bécsi lapok irják, *nem csupán nemzetközi udvariassági cselekmény,* hanem ujabb megerősitése a két szomszédos dunai állam őszinte barátságának. *Dollfuss* és *Gömbös* találkozásának az a célja, hogy ezt a kapcsolatot *nem csupán a két állam gazdasági viszonylatában* tegyék gyümölcsözővé, hanem *közmüvelődési téren* is kimélyitse és azokban a *nemzetközi kérdésekben* is érvényesitse, amelyek *Bécset* és *Budapestet* egyformán érintik.

A *Reichspost* a következőket irja: Bécsi látogatása alkalmával Gömbös miniszterelnök — Dollfuss kancellárral teljes egyetértésben — megjelölte *a magyar—osztrák együttmüködés feltételeit és céljait.* A legutóbbi idők eseményei kivánatossá tették, hogy a két kormányfő *ujból személyes megbeszélést folytasson,* annál is inkább, *mert Budapest ujabban Suvich olasz államtitkár és más külföldi vezető személyiségek látogatása következtében a nemzetközi politika előterébe kerül.*

A *Neue Freie Presse* vezércikkben foglalkozik a szövetségi kancellár küszöbön álló utjával. A budapesti látogatás — irja *továbbépiti és kimélyiti* a két állam között máris fennálló barátságot. Kormányralépése óta *Gömbös* magyar miniszterelnök nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy *a két ország viszonya mind szivélyesebbre és bensőségesebbre fordult.* Minden bizonnyal feltehető, hogy a budapesti látogatás alkalmával számos olyan kérdést tisztázzanak, *amelyek Középeurópában megoldásra várnak.*

A *Neues Wiener Tagblatt* szintén ugy véli, hogy a budapesti találkozás alkalmat ad közös gazdasági kérdések megvitatására, *nem hiszi azonban, hogy e megbeszélések politikai meglepetéseket hoznának.*

Gömbös telefoni nyilatkozata Dollfuss látogatásáról egy bécsi lapban

Bécs, február 1.

A *Wiener Allgemeine Zeitung* érdekes telefon-interjut közöl *Gömbös* miniszterelnökkel. A miniszterelnök a következőket mondotta:

— *Dollfuss* őexcellenciája jövő heti — előreláthatóan február 7-iki és 8-iki — budapesti látogatásának bejelentése *a legnagyobb örömmel töltött el nemcsak engem személyesen és az egész magyar kormányt, hanem a magyar közvélemény legszélesebb rétegeit is.* Ennek a látogatásnak a Duna-medencében végbemenő nagy átalakulásokra való tekintettel különös jelentősége van. Mindenképen *érthető és rendkivül fontos,* hogy a kormányelnököknek, akiknek országait a legnagyobb mértékben érdeklik ezek a problémák, alkalmuk lesz közvetlenül tárgyalni a jövőről.

— *Magyarországon főleg az keltett nagy örömet, hogy a két állam felelős politikusai állandóan keresik a személyes kontaktust,* hogy közvetlen beszélgetések során vitassák meg a számos aktuális kérdés megoldását. Az osztrák szövetségi kancellár ur látogatása *betetőzése lesz a szivélyes jóviszonynak* és ujabb megerősitése a két állam között fennálló benső kapcsolatoknak. *Magyarországon igen nagyra becsülik* ennek a barátságnak a gazdasági és erkölcsi értékét. *Dollfuss* őexcellenciája látogatásának programját a részletekben még nem állapitották meg véglegesen, bizton remélik azonban, hogy *a kancellár ur kellemesen fog majd visszaemlékezni budapesti tartózkodására,* amelynek tartamát egyelőre másfél napra tervezik. *Mi már ma szivélyes Istenhozottal üdvözöljük őt.*

AZ UJ LENGYEL ALKOTMÁNY

megszoritja a parlament jogait s az államélet

PILLÉRE AZ ELNÖKI HATALOM

Varsó, február 1.

Az uj lengyel alkotmány — amint azt már jelentettük — *nem diktatura* —, de igen nagy hatáskört biztosit az elnöknek. Az államélet egész vezetése az elnök legfőbb fennhatóságának elvén alapszik. Az elnök a *miniszterelnök ellenjegyzése nélkül is végezhet bizonyos cselekményeket.* Az elnököt *népszavazás utján két jelölt közül választják;* az egyik jelöltet *a távozó elnök,* a másikat pedig a *miniszterelnökből,* a *képviselőház* és a *szenátus* elnökéből, további a *legfelső bíróság* elnökéből, a *hadsereg főfelügyelőjéből, a képviselőház* **által megválasztott 50 és a** *szenátus* által megválasztott 25 főből álló *bizottság jelöli ki. Az elnök megbizatása hat évre szól. Az elnök legfőbb feje a szárazföldi és a tengeri haderőknek; ő dönt a háboru és a béke kérdésében;* ő nevezi ki a miniszterelnököt, aki *felelős neki.* A kamara azonban követelheti a kormány vagy valamely miniszter lemondását, *de határozata csak akkor vehető figyelembe, ha ahhoz a rendes ülésszak folyamán mindkét ház hozzájárult.*

A képviselőket általános, egyenlő, titkos, közvetlen szavazással aránylagos rendszer szerint öt évre választják. Az elnöknek jogában áll, hogy *feloszlassa a képviselőházat,* vagy pedig rendkivüli ülésszakot hivjon egybe. A 120 főből álló *szenátus* tagjainak megbizatása *hat évre szól;* közülök negyvenet az elnök jelöl ki, nyolcvanat pedig érdemes polgárokból alakitott testület választ.

A képviselőház feloszlatása esetén *az elnök törvényerejü rendeletet bocsáthat ki,* de ezekben nem módosithatja az alaptörvényeket. Az alkotmány biztositja a *birságok függetlenségét.* A miniszterek, szenátorok és képviselők felett *külön felsőbiróság* itélkezik, amelynek tagjai a legfelső biróság elnöke, továbbá a képviselőház és a szenátus javaslatára az elnök által kinevezett hat biró.

A német kormány válaszolt Ausztriának

a nemzeti szocialista propaganda hivatalos támogatása ellen átadott jegyzékre, de Bécsben

a választ nem tartják kielégitőnek

Berlin, február 1.

Németország külügyminisztere csütörtökön átadta *válaszát* a pontosan két héttel előbb átnyujtott osztrák jegyzékre, amelyben az osztrák kormány — mint ismeretes — *panaszt tett amiatt, hogy bizonyos német illetékes tényezők támogatják Ausztriában a nemzeti szocialista propagandát.* Báró *Neurath* birodalmi külügyminiszter csütörtökön délután *magához kérette Tauschitz osztrák követet* és neki adta át a választ, amely hangsulyozza a birodalmi kormány elvi magatartását az osztrák problémával szemben és *a lefolytatott vizsgalatok alapján pontról-pontra megcáfolja az osztrák kifogásokat.* A válasz egyuttal kifejezésre juttatja, hogy a birodalmi kormány nézete szerint *a probléma nemzetközi tárgyalásra nem alkalmas és ezuton nem oldható meg.* Ez tehát azt is jelenti, hogy a német kormány nem hajlandó a kérdés népszövetségi tárgyalásán részt venni.

Ausztria a Népszövetséghez fordul

A német jegyzéket Bécsben még csak főbb vonásokban ismerik, de már is az a nézet alakult ki, hogy a válasz nem kielégitő s igy aktuális lesz a kérdés egész komplexumának a Népszövetség elé terjesztése. Tekintettel *Hitler beszédére* is, amely agressziv hangon *természetes folyamatnak* mondotta a nemzeti szocialista propaganda áthatolását az osztrák határon, *Ausztria kénytelen lesz a Népszövetséghez fordulni védelemért.*

Rómából szerzett értesülések szerint *az olasz kormány Hitler nyilatkozatait az osztrák kérdésről, nem tartja örvendetesnek,* ugy látszik azonban, hogy olasz körökben *még mindig remélik,* hogy Németországot sikerül rábirni arra, hogy változtassa meg Ausztriával szemben követett politikáját.

Az alsóausztriai parasztszövetség hódoló felvonulása Dollfuss előtt

Bécs, február 1.

Pénteken, *Gyertyaszentelő Boldogasszony* napján, az osztrák főváros *páratlan arányu parasztfelvonulás színhelye lesz.* Az alsóausztriai parasztszövetség felszólitására *hódoló felvonulást rendeznek Dollfuss kancellár tiszteletére.* A *Reichspost* értesülése szerint eddig *negyvenezer* résztvevő jelentkezett és az *ezer alsóausztriai községből még hétszáz község jelentkezése van hátra,* ugy hogy nem tulzott a becslés, hogy a pénteki parasztfelvonuláson *százezren vesznek majd részt.* A felvonulásban számos *zenekar* is résztvesz. A mezőgazdasági iskolák növendékei szintén jelentkeztek a felvonulásban való részvételre. Az alsóausztriai *iparos szövetség* felhivta tagjait, hogy *szolidaritásuk és kormányhüségük* kifejezésének jeléül szintén vegyenek részt a hódoló felvonulásban. A házakat ebből az alkalomból fellobogózzák.

Nagyszámu *különvonat és rengeteg autóbusz* hozza az egyes csoportokat Bécsbe. A felvonulás délelőtt fél 10-kor kezdődik és a *körúton* át a *hadügyminisztérium felé tart.* Itt a *Radetzky-szobor* előtt tribün lesz, amelyen *Dollfuss* szövetségi kancellár végignézi a menetet. A célpont az északnyugati pályaudvar óriási csarnoka, amely több év óta nincs használatban. Szentmise után *Dollfuss* szövetségi kancellár és *Reiter* alsóausztriai tartományi főnök mondanak beszédeket.

A tiroli Heimwehr követelései

Bécs, február 1.

A tiroli *Heimwehr*-szervezetek elrendelték tagjaik általános mozgósitását. A *Heimwehr*-vezetőség hivatalos kommünikéje megállapitja, hogy a Heimwehr-szervezetek mozgósitása nemcsak azt a célt szolgálja, hogy meg akarják védelmezni az osztrák államot és a tiroli tartományt a barnaingesek hatalmi törekvéseivel szemben, hanem egyuttal *alátámasztása akar lenni annak a követeléseknek, hogy az osztrák közéletet teljesen át kell szervezni.* Tirol hazafias érzelmü lakossága azt követeli — mondja a kommüniké —, hogy az összes közhivatalokat gyökeresen meg kell tisztitani az államellenes elemektől, egyanakkor azonban ki kell irtani a korrupciós tüneteket és a háboru utáni évek demokráciájának egyéb kinövéseit is. Különös nyomatékkal követeli végül a Heimwehr, hogy hajtsák végre a Dollfuss kancellár által ismételten bejelentett rendszabályokat, amelyek alkalmasak arra, hogy megsemmisitsék az állam minden nyilt é stitkos ellenségét és lehetővé tegyék az állami rend ujjáépitését.

A tiroli Heimwehr követelései között szerepel az is, hogy *oszlassák fel a szociáldemokrata és a keresztényszocialista pártot.*

MAGASRANGU KÖZHIVATALNOKOKAT ÉS KÉPVISELŐKET VESZTEGETETT MEG EGY SULYOS BORTÖNRE ITÉLT SIKKASZTÓ CSEH GYÁRIGAZGATÓ

Prága, február 1.

A Larisch—Mönich-müvek volt központi igazgatója, *Zajicsek négy és félévi sulyos börtönbüntetést kapott hétmillió koronás sikkasztásáért.* A sikkasztás annakidején nagy port vert fel. *Zajicsek,* aki *Larisch—Mönich* gróf teljes bizalmát élvezte, a hétmillió korona elsikkasztása után Amerikába szökött, a Panama-csatornában azonban elfogták s az amerikai hatóságok kiszolgáltatták őt Csehországnak. Ügye a morva—ostravai büntető biróság elé került, amely most négy és félévi sulyos börtönnel sujtotta. *Zajicsek* a három napig tartó főtárgyalás során azzal védekezett, hogy a hétmillió koronát nem saját céljaira forditotta, hanem *magasrangu közhivatalnokokat, sőt képviselőket vesztegetett* meg a Larisch—Mönich-müvek érdekében. Állitólag nyugtákat is kapott az összes megvesztegetett személyektől s ezek a nyugták egy fekete aktatáskában voltak, amelyet a cseh hatóságok állitólag elvettek tőle, nehogy kompromittálja a magasrangu személyiségeket. A lefolytatott bizonyitási eljárás megcáfolta ezt az állitást, mert kiderült, hogy *Zajicseknek* nagy vagyona van, amelynek eredetére vonatkozóan nem tudott felvilágositásokat adni.

Lakást keresek Budán,

2 vagy 3 szobásat, a Gellért-tértől a Horthy-körtér utáni vasuti töltésig terjedő területen. Ajánlatot kérek „Pontos fizető" jeligére a főkiadóba. Cim telefonon is leadható.

Hirek

Tuniszi jelentés szerint három hónappal ezelőtt egy Ferdinánd Paquier nevü koldus jelentkezett a helybeli francia kórházban felvételre. Az inspekciós orvos megvizsgálta a lerongyolt ruházatu és kétségbeesett egészségi állapotu nyolcvan év körüli kéregetőt, felvette a kórház kötelékébe, ahol azonban a beteg állapota nem mutatott jelentős javulást, ugy hogy az öreg néhány nap előtt meg is halt. Jobblétre szenderülése után azonban azzal lepte meg ugy a tuniszi kórházat, mint az egész ottani közvéleményt, hogy a párnája alá rejtve végrendeletet hagyott hátra, amelyben egész vagyonát — másfél millió jól elrejtett és bankszámlán kezelt frankot — a kórházra hagyta. Ebben a tuniszi hirben az a legérdekesebb, hogy egyáltalán nem ismeretlen jelenség. Ugyszólván hetenkint értesülünk egy-egy ujabb esetről, amidőn elköltözik erről az árnyékvilágról egy koldus, akiről kiderül, hogy rengeteg pénze volt. Ami meglehetősen vigasztaló tünet volna, ha viszont ugyancsak minden héten ki nem derülne legalább egy milliomosról, hogy egy fillérje sincs.

— **Lapunk legközelebbi száma Gyertyaszentelő Boldogasszony közbeeső munkaszünete után, vasárnap reggel jelenik meg a rendes időben.**

Időjárás, vizállás:

A Meteorológiai Intézet jelenti február 1-én este 10 órakor: Az idő Középeurópában északi-északkeleti légáramlás mellett ismét hidegre fordult. Kisebb havazások mindenfelé voltak. Jelenleg a Balkánon havazik, a Földközi-tenger nyugati medencéjében pedig esik az eső. Az Adrián bóra dühöng. *Hazánkban* is élénk északkeleti szelek mellett hidegebb lett. A hőmérséklet a déli órákban még megközelitette a fagypontot, de este 7 órára már minusz 3 minusz 4 fokra süllyedt.. Kevés hó mindenütt hullott, de alig volt mérhető. Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet minusz 4 fok C., a tengerszintre átszámitott légnyomás 767 milliméter, erősen emelkedő.

A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti: A *Duna* Dunapentelénél árad, másutt apad, alacsony vizállásu. Mai dunai vizállások: Passau 149, Struden 51, Stein minusz 109, Bécs 129, Pozsony 1, Komárom 144, Budapest 80, Paks 202, Baja 221, Mohács 241. A Dráva Barcsnál minusz 68. A Duna jege Dunapentelénél zajlik, Dunaföldvártól lefelé áll, 16—18 cm. vastag. — A *Tisza* Tokajig árad, lejebb apad, igen alacsony vizállásu. Mai tiszai vizállások: Tiszabecs minusz 36, Vásárosnamény minusz 79, Tokaj 4, Tiszafüred 50, Szolnok minusz 8, Csongrád minusz 73, Szeged minusz 7. A Szamos Csengernél 10, a Körös Békésnél 40, Gyománál 40. A Balaton Siófoknál 94. A Tisza jege Vásárosnaménytól lefelé áll. 16—18 cm. vastag.

Pénteken a Rádióban
„Maskarák"
(Vidám est.)

Eljegyzés:

Kutrovácz Erzsébet (Pápa) és *Császár* Ferenc okl. gépészmérnök m. kir. s.-mérnök (Kispest) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

Házasság:

Ivankievits Jenő, a m. kir. külkereskedelmi hivatal tisztviselője és *Petrecz* Rózsi február 3-án tartják esküvőjüket a pestszentlőrinci róm. kat. plebániatemplomban.

Dr. *Jéger* Károly Máv. felügyelő január hó 27-én vezette oltárhoz *Zakariás* Olgát a Szent István Bazilika kápolnájában. A tanuk dr. *Haller* Károly legfőbb számvevőszék alelnöke és *Somogyi* Lajos altábornagy voltak.

Walaschek Pál és neje, szül. *Bogner* Aurélia február 2-án, pénteken fél 12 órakor tartják czüstlakodalmukat a fehérvári-uti Szent Adalbertről nevezett kápolnában.

Bodnár Borbála és *Kemény* Lajos okl. erdőmérnök január hó 31-én tartották esküvőjüket a Margit-köruti plebániatemplomban.

Halálozás:

Dr. *Haber* Frigyes, az ismert német egyetemi tanár az 1918. évi fizikai Nobel-dij nyertese Bázelben váratlanul elhunyt. *Haber* professzor átutazóban volt Bázelben és csak egy éjszakát akart tölteni az egyik itteni szállodában. Reggel holtan találták szobájában s mint az orvosi vizsgálat megállapitotta, szivszélhüdés ölte meg. A professzor halálhirét csak a temetés után hozták nyilvánosságra. Háber professzor nevét az egész világon ismerték. Ő találta fel *Bosch* professzorral együtt a nitrogénnek levegőből való előállitását.

Benesik Imre ny. MÁV segédtiszt január 30-án Székesfehérvárott meghalt.

Id. *Málik* István magánzó 89 éves korában Pécsett elhunyt. Temetése pénteken lesz három órakor a központi temetőben.

Zalka Ármin m. kir. számvevőségi főmester január 31-én Székesfehérvárott elhunyt. Temetése pénteken lesz a Feltámadási temetőben.

Thold Józsefné MÁV főintéző özvegye Pécsett meghalt. Temetése február 2-án lesz a központi temetőben.

— **(A Máltai Lovagrend a világ minden részéből zarándoklatot rendez Rómába.)** *Rómából* jelentik: *Chigi Albani* herceg, a szuverén katonai Máltai Lovagrend nagymesterének kezdeményezésére március 14-től 20-ig a lovagrend tagjai a világ minden részéből zarándoklatot rendeznek Rómába. Római tartózkodásuk alatt ünnepélyes kihallgatáson jelennek meg a pápánál, majd az olasz király és Mussolini is fogadja őket. Mussoloni tudvalevőleg 1923 óta lovagja a rendnek.

— **(Miniszteri elismerés.)** A belügyminiszter *Csomasz* Gyulánénak a szentkirályszabadjai állami gyermektelepen telepfelügyelőnői minőségben husz éven át kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért elismerését és köszönetét fejezte ki.

— **(Glattfelder püspököt a szegedi egyetem tiszteletbeli doktorává avatják.)** A szegedi egyetemi tanács csütörtökön bocsátotta ki a meghivókat az egyetemnek arra az ünnepségére, amelyen *Glattfelder Gyula csanádi megyéspüspököt a Ferenc József Tudomány Egyetemen a jogtudományok tiszteletbeli doktorává fogják avatni.* Az avatás, amely február 8-án délelőtt 12 órakor lesz, nemcsak az egyetemnek, hanem egész Szeged városának nagy ünnepe és azon a városi és az állami intézmények vezetői, ugyszintén a katolikus társadalom minden számottevő tényezője kivétel nélkül meg fognak jelenni.

Pogány Kázmér
irja:
MUSSOLINI ÉPIT . . .

Plinius és több más római iró szerint a Vezuv lejtőin valamikor a leggyönyörübb vegetáció virult. Amikor Herculanum és Pompeji fényüző villáit épiteni kezdték, ez a vegetáció felhuzódott egész a kráterig. Olajfa hintette édes illatát a hegy tövében, narancsligetek piroslottak, feljebb dus szőlők következtek azután, egészen a hegy fele magasságáig, ahol lomberdők adtak árnyas fészket a madárnak. Még feljebb az erdők megritkultak s a mai kráter magasságában már csak bozót nőtt. A római császári kor kezdetén aztán a kihültnek vélt kráter felnyitotta sötét kapuit, kitört a tüz és elhamvasztott bozótot, erdőt, narancsligetet és házakat, eltemetve az akkori képzőmüvészeti pompa minden szépségében tündöklő herculanumi és pompeji villákat is, a falaik közt dőzsölő alkibiadesi ifjakkal, gazdag, cinikus bölcsekkel és az akkori kozmetika titkaiban jelesjártasságu fiatal nőkkel együtt.

De az élet erősebb a halálnál s a hegy lejtői is ujra benépesültek viraggal, fákkal, szőlőtőkékkel. A XII. század táján olyan hosszu ideig csendes volt a tüzhányó földalatti mühelye, hogy kráterjét is belepte a fü s vaddisznók tanyáztak a kráter ösvényei között. De a Vezuv haragos nagyur. Ismét piros tüzben lobbant fel, elkergetve lejtőiről virágot, fát, állatot és embert, hogy egyeduralkodói gőggel hirdesse hatalmát. És az irott világtörténelem két legutóbbi évezrede alatt ezt megismételte sokszor.

Ma a Vezuv felső fele egészen kopár. Boldog falvak élnek a hegy tövében. Itt szüretelik a Lacrima Christi-t, itt terem a leghusosabb olajbogyó és a legszebb narancs. A hegy közepéig tart az élet. Azon tul azonban sivár terméketlenség honol. Amit a természet el nem pusztitott, elpusztitotta az ember. Mussolininak jutott eszébe, hogy ezt a terméketlenséget is meghóditja. Nem régiben Toscanát és Calabriát fásitotta be az olasz kormányelnök, most a Vezuv kerül sorra. Természettudósok szerint a probléma nem egészen egyszerü, mert a talajon nem minden fa él meg. Legalkalmasabb a fásitásra a törpe tölgy egy neme, amely ellenáll a kráterből szétömlő gázok hatásának és még a kráter közelségében is szépen tenyészik. Valószinü, hogy Mussolini, akinek erélye tavaly a Campagna mocsaras vidékére varázsolt egészséges levegőjü várost, ezt a kérdést is rövidesen dülőre viszi s pár év mulva a fiatal nászutasok a felső Vezuv erdőit is besorozhatják olaszországi emlékeik közé.

—

— **(Névmagyarositás.)** *R. Reissmann* Gizella festőművész belügyminiszteri engedéllyel 1933 november 12-én családi nevét *Barabás*-ra változtatta és dr. *Tempel* Ferenc szombathelyi tisztifőorvos családi nevét belügyminiszteri engedéllyel *Templomos-Tempel*-re változtatta.

— **(Gróf Khuen-Héderváry átnyujtotta Lebrun elnöknek megbizólevelét.)** *Párisból* jelentik: Gróf *Khuen-Héderváry* Sándor, Magyarország uj párisi követe, a köztársasági elnöknél ma délelőtt történt hivatalos kihallgatásán bemutatta az elnöknek megbizó levelét.

Ó, demokrácia!...

Amerikából jelentik,

Hogy a báli meghivók
Uj táncnévvel ékesek ott:
Kutyatánc, vagy „Macky-walk".
Hölgyek, urak mint kiskutyák
Kapkodják a lábukat,
A miszter a missz fülébe
Édes bókokat sugat
S igy védik ki a nyomorgók
Irigységének nyilát:
„Lám, nemcsak a szegényeknél,
Itt is van — kutya világ!" . . .

— **(Gróf Károlyi Gyuláné meglátogatta az Almássy-téri ebédakciót.)** Gróf *Károlyi* Gyuláné csütörtökön délben meglátogatta az Almássy-téren lévő ebédakciót és örömének adott kifejezést. hogy az a sok száz szegény ember jó, meleg ebédhez juthat. A grófnő megkóstolta az ebédet, amely ma gulyásleves volt, s kijelentette, hogy a legjobb polgári konyhán se főzhetnek jobbat. Az akció nagy előnye, hogy itt nem kérdezik, kicsoda, honnan jött és miért veszi igénybe a segitséget. *Magyar* Miklós bizottsági tag kalauzolta a grófnőt, aki kijelentette. hogy ha mindenki. aki teheti. kivenné a részét a segités munkájából. akkor nem szabadna éhező embernek lenni Budapesten.

Megjelent a régen várt uj, teljes

SZENTEK ÉLETE

NÉGY KÖTETBEN.

Schütz Antal dr. szerkesztésében, Balanyi György, Sebes Ferenc, Szamek József és Tomek Vince közreműködésével.

Érdekes, izgalmas, regényes élettörténetek.

A Szentek Élete minden napra egy érdekes, sokszor izgalmas, néha regényes mozgalmasságu emberi élet történetét adja. Ma Egyiptomban, holnap Galliában vagy Alexandriában, majd Cezareában vagy a Dunántul, Ugod várában találja magát az olvasó s mindennap más világ és más kor élete elevenedik meg előtte érdekesebbnél-érdekesebb események szintereként s ott az események középpontjában mindennap más és más, de mindig élő emberi alak áll; van ott férfi és nő, ifju és agg, gyönge és Herkules, rabszolga és fejedelem, remete és hadvezér. És ezek mind élnek, mozognak, alkotnak, böjtölnek, imádkoznak, harcolnak, küzdenek, szenvednek s bármily módon élnek is, a végén mindig győznek, mert örök céljukat elérik. Ők a szentek, az igazi hősök, az igazi nagyok s nem emberek mértéke és becslése alapján, hanem abszolut értelemben, a csalhatatlan Isten mértéke szerint azok.

A kb. 1400 lapra terjedő, négykötetes munka bolti ára a következő:

a) szép papiron, füzve, kötetenkint P 3.—, együtt . . . P 12.—
félvászonkötésben, kötetenkint P 4.—, együtt . . . . P 16.—
lilaszinü egészvászonkötésben, aranynyomással, kötetenkint P 4.50, együtt . . . P 18.—
b) kiváló finom, vastag papiron, barna selyemfényü vászonkötésben, dus aranynyomással, kötetenkint P 6.—, együtt . . . . . P 24.—
barna luxusbőrkötésben, dus aranynyomással, kötetenkint P 8.50, együtt . . . P 34.—

A Szent István Társulat kiadása e mü, megrendelhető 2—3 pengős havi részletfizetés mellett is a Nemzeti Ujság kiadóhivatalában (Budapest, V., Honvéd-u. 10.)

MEGRENDELŐ-LAP

Alulirott ezennel megrendelem a Szent István-Társulat kiadásában megjelenő négykötetes „Szentek életét" ..... pengős kötésben.
A megrendelés értéke fejében ..... pengőt egyidejüleg postára adtam. Kérem a megrendelést utánvéttel, folyószámlahitelre ..... P havi részletre szállitani. (Megfelelő aláhuzandó.)
Részletfizetési megrendelésem elfogadása esetén az első részletet és a portót kérem utánvételezni. Egyben tudomásul veszem, hogy az érték kifizetéséig a mű tulajdonjogát a Nemzeti Ujság kiadóhivatala fenntartja magának.

Kelt . . . . . 193 . . . . . hó . .n.
Név: . . . . . .
Foglalkozás: . . . . . .
Pontos cim: . . . . . .

— **(Az OTI visszavonta pályázati felhivását.)** Az Országos Társadalombiztositó Intézet a Tisza Kálmán-téri bérházépitkezésének előkészitő munkálatai során a gépészeti berendezések tervezésére a közelmultban felhivást tett közzé. Ezt a felhivását az Intézet az időközben felmerült akadályok következtében sajnálattal visszavonja. Az Intézet ugyanis arra a megállapitásra jutott, hogy az épitkezés megkezdésére kitüzött igen rövid határidő nem elegendő arra, hogy a gépészeti berendezések tervezését a nyilvános pályázaton résztvevők között ossza meg. A nyilvános pályázatnak hosszadalmas lebonyolitása a záros határidőkhöz kötött épitkezés sikerét veszélyeztette volna. Ezért volt kénytelen az Intézet a tervezési megbizásokat a nyilvános pályázat mellőzésével kiadni.

— **(A Keresztény Községi Párt)** belsőjózsefvárosi ifjusági szervezete csütörtökön este nagyszabásu müvészi dalos estélyt rendezett, amelyen kiváló müvészek léptek fel. A vacsorát a Beszkárt Beniczky-utcai székházában tartották meg. Az estélyen a Keresztény Községi Párt összes szervezeteinek vezetői és kiküldöttei is megjelentek.

— **(Megjelent a hadirokkanttörvény végrehajtási utasitása.)** A hadirokkanttörvény végrehajtási utasitását most adta ki a honvédelmi minisztérium 9300/1933. szám alatt. A 180 oldalra terjedő utasitás a törvény szövegét is közli és a hadirokkantak, valamint egyéb hadigondozottak járadékaira és ellátására vonatkozó részletes szabályokon kivül a hadigondozottak által igénybe vehető különböző kedvezményeket is behatóan ismerteti.

— **(Meghalt bárciházi Bárczy István államtitkár fia.)** Bárciházi *Bárczy* Károly, bárciházi *Bárczy* István miniszterelnökségi államtitkár egyetlen fia február 1-én reggel kilenc órakor, életének 21. évében elhunyt. A nagymüveltségü és szeretetreméltó modoru fiatalember halála mindenütt mély részvétet keltett. A gyászbaborut családot a társadalmi és közéletből igen sokan keresték fel részvétük kifejezésével. A sokat igérő, tehetséges ifju elmulása különösen nagy fájdalommal tölti el a bánatos családot, nemcsak azért, mert egyetlen fiát vesztette el, hanem azért is, mert az ifju rövid élete alatt is nagy hajlammal mutatkozott minden iránt, ami az emberi életben szép és jó, igaz és érték. Földi maradványait — az elhunytnak a Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett helyőrségi templom középkori müemlékeinek feltárása és restaurálása körül szerzett érdemeire való tekintettel — *Hász* István püspök február 3-án, szombaton délután 3 óra 30 perckor a helyőrségi templomban szenteli be. A beszentelés után az elhunytat a bárciházi Bárczy-családnak a Kerepesi-uti temetőben levő családi sirboltjában helyezik örök nyugalomra. Az elhunyt lelki üdvéért az engesztelő szentmiseáldozatot február 5-én, hétfőn délelőtt tiz órakor ugyancsak a Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett helyőrségi templomban mutatják be az Egek Urának.

— **(Imrédy pénzügyminiszter a Közgazdasági Társaságban.)** A *Magyar Közgazdasági Társaság* csütörtökön este a Kereskedelmi és Iparkamara zsufolásig megtelt disztermében ülést tartott, amelyen megjelent *Imrédy* Béla pénzügyminiszter is, *Vargha* Imre államtitkár kiséretében. Az ülésen *Éber* Antal elnökölt, aki megnyitó beszédében meleg szavakkal üdvözölte a pénzügyminisztert s a magyar közgazdasági élet nevében gratulált kitüntetéséhez. A megjelent előkelő közönség lelkesen ünnepelte a pénzügyminisztert, majd *Csizig* Béla pénzügyminiszteri osztálytanácsos lépett az előadói emelvényre és tartott bő statisztikával alátámasztott értékes szakelőadást „Házadómentesség és lakásgazdálkodás" cimmel. A mélyenjáró előadásért *Éber* Antal elnök mondott a megjelent előkelő hallgatóság és a társaság nevében köszönetet.

— **(A román cenzor leiterjakabja.)** *Kolozsvárról* irják: A román sajtócenzura tudvalévőleg betiltotta az erdélyi magyar lapoknak a magyar helységnevek és utcanevek használatát, sőt még *Mihály* trónörökös nevét sem szabad magyaros alakban irniok, hanem „*Mihai*" alakban kell használniok. Szerfölött jellemző azonban a következő eset: A *Brassói Lapok* az egyik különben ártatlan cikkében felhasználta a magyar közmondást: „*Nincsen rózsa tövis nélkül*". Erdélyben van egy *Tövis* nevü helység, illetve vasuti állomás is, melynek román neve most *Teius*. A cenzor tehát kijavitotta a magyar közmondást, melynek ilyen alakban kellett megjelennie: Nincsen rózsa *teius* nélkül.

— **(Sajtónap az Angyalföldön.)** A *budapest—angyalföldi Szent László egyházközség* február 4-én este fél 7 órakor a VI., Üteg-utca 15. sz. a. polgáriiskola tornatermében müsoros *sajtó-estet* rendez. Az ünnepi beszédet *Baranyay* Lajos, a *Központi Sajtóvállalat* vezérigazgatója mondja. Az estély müvészi részében szerepelni fognak: *Pethes* Margit, a Nemzeti Szinház müvésze, *Kéthelyiné Wakots* Margit operaénekesnő, ifj. *Kertész* Árpád zongoramüvész és a *Vasutas Ének- és Zenetársaság* férfikara *Seres* László karnagy vezetése mellett.

— **(Budapesti müépitész nyerte a veszprémi Petőfi-szinház és Korona-szálló átépitésének tervpályázatán az első dijat.)** Veszprémből jelentik, hogy a veszprémi Petőfi Szinház és a Korona-szálló átépitésének eszmei tervpályázatán az első dijat *Körmendy* Nándor budapesti müépitész pályamunkája nyerte. A második dijat *Horváth* és *Bayer* müépitészek kapták. Megvették *Lingmayer* György váci, *Hübsch* Kálmán, *Janáky* István és *Takács* János éptiészek terveit.

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1928/29-ben a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

II. közlemény. (CIII.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Cotel Ernő m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolai r. tanár, volt vasgyári igazgató: *A hengerlés alapelvei.* Sopron, 1928. 8°, V + 144 + 8 l. 51 szövegábrával, 10 táblázattal és 12 nagyobb rajzmelléklettel. Kiadja a M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola könyvkiadó alapja. Székely és Társa nyomása Sopron. Ára fűzve 14 P, vászonkötésben 16 P.

Évkönyve a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének. 1926—1927. Budapest, 1928. Nagy Lex. 8°, 329 l. számos szövegábrával és táblázattal, valamint több képmelléklettel. A Fővárosi Nyomda r.-t. nyomása.

Dr. Márkus György: Az elektromos energiakérdés törvényes szabályozása hazánkban és a külföldön. Budapest, 1928. 8°, 188 l. A Vállalkozók Lapja könyvosztályának kiadása. Athenaeum r.-t. nyomása.

Sándy Gyula építész, műegyetemi tanár: *Tetőszerkezetek, ácsmunkák.* Budapest, é. n. Lex. Nagy 8°, 16 l., szövegrész különálló kartonlapokon és XXIV rajzmelléklet szintén különálló, füzetlen kartonlapokon. Kiadja a Magyar Építőművészet könyvkiadóvállalata. Pátria irod. váll. és nyomdai r.-t. nyomása. Ára 16 P.

Dr. Vuk Mihály és *Gömöry Sándor: A klór szerepe a golozott bőrcsalódásban.* A Kir. József-Műegyetem élelmiszerkémiai intézetében a Széchenyi Tudományos Társaság támogatásával készült. (Különleny. a Magy. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1928. évi folyamából.) Budapest, 1928. Kis 8°, 20 l. 10 szövegtáblázattal. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda nyomása.

Oltay Károly műegyetemi nyilv. rendes tanár, a Magyar Tudományos Akadémia tagja: *Az Eötvös-ingával végezhető relativ nehézséggyorsulásmérések pontossága.* (Báró Eötvös Loránd geofizikai kutatásainak felsőgeodéziai munkálatai III.) Budapest, 1928. 8°, (8) + 109 + (2) l. számos táblázattal a szövegben és két ábrával. Kiadja az Országos Magyar Természettudományi Alap. Élet irodalmi és nyomda r.-t. nyomása. Ára fűzve 10 P.

Oltay, Karl o. ö. Professor der Technischen Hochschule zu Budapest: *Die Genauigkeit der mit der Eötvös'schen Drehwage durchgeführten relativen Schwerkraftmessungen.* (Geodätische Arbeiten der Baron R. v. Eötvös'schen geophysischen Forschungen, III.) Budapest, 1928. 8°, (6) + 114 + (3) l. számos táblázattal és két ábrával. Verlag des Ungarischen Landesfonds für Naturwissenschaften. Druck von Élet irod. és nyomda r.-t. Ára fűzve 10 P.

A magyarországi vas- és fémmunkások központi szövetségének székháza — Verbandsheim der Eisen- und Metallarbeiter — Maison syndicale des ouvriers de fer et de metaux de Hongrie — Home of iron and metalworkers federation of Hungary (VIII., Magdolna-utca) Tervezték: *Tauszig Béla* és *Róth Zsigmond* okl. építészmérnökök. Hely és év nincs megjelölve. Budapest, 1928. Kis 8°, 54 l. (ebből 8 l. szöveg, a többi kép és rajz). Világosság r.-t. nyomása.

A kerék. I. évf. Budapest, 1928. 8°. Felelős szerkesztője: *Miklós Pál.* Kiadótulajdonos: Magyar ruggyantaárúgyár r.-t. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI., Mozsár-utca 9. Előfizetési ára egy évre 6 P.

Dr. Orel Géza címz. tankerületi kir. főigazgató, az Écoles de Langue Francaise de Budapest igazgatója: *Az arasitás technikája és lélektana.* Páris—Boston—Bécs. Budapest, 1929. 8°, 151 l. 14 képmelléklettel. Az Athenaeum r.-t. nyomása.

Egyleti közlemények.

Külföldi képviseletek. A német-magyar kereskedelmi kamara közli, hogy németországi gyárak gyakran keresnek gépészmérnök, elektrotechnikai mérnök, vegyészmérnök, textilmérnök stb. képviselőt. Felhívjuk tagtársainkat, hogy akik ily képviseletekre vállalkoznak, közvetlenül lépjenek érintkezésbe a *német-magyar kereskedelmi kamarával* (Budapest, V, Mérleg-utca 3).

Az Osztrák Mérnök- és Építész-Egylet 80 éves fennállásának ünnepségei. A mult hó 15., 16. és 17. napján ülte meg a bécsi testvéregyesület több ünnepi összejövetel keretében tagjainak, az osztrák politikai, tudományos és társadalmi előkelőségek, valamint számos külföldi testület képviselőinek jelenlétében megalakulása nyolcvanadik évfordulóját. Az ünnepségeket 15-én este az egyesület helyiségeiben megtartott ismerkedési estély vezette be. Másnap, vasárnap délelőtt 11 órai kezdettel tartották meg az ünnepi közgyűlést a *Hofburg* nagy szertartástermében. Az elnök megnyitó szavai után *Seipel dr.* szövetségi kancellár lépett az emelvényre és hosszabb beszédben méltatva a mérnöki tudomány és munka jelentőségét, üdvözölte az ünneplő egyesületet. Utána *Schurff dr.* kereskedelemügyi miniszter, *Hussarek* és *Seidler* volt miniszterelnökök, *Wittek dr.* volt miniszter, *Seitz dr.* Bécs városa polgármestere, a külföldi testvéregyesületek képviselői, a tudományos testületek, valamint nagy ipari és kereskedelmi érdekeltségek kiküldöttei mondották el üdvözlő beszédeiket. A mi egyesületünket Láczay Fritz Oszkár műszaki főigazgató képviselte. A közgyűlés befejezése Brock vezérigazgató *Kérdések és kiátások az energia terén* című előadása volt.

Megjegyzésre méltó, örvendetes jelensége az ünnepségnek, hogy amidőn az elnök a magyar képviselőt szólította a szónoki emelvényre, az egész terem közönsége őt élénk tapssal fogadva, a magyar nemzet iránt érzett meleg szimpátiájának adott kifejezést.

A díszközgyűlésen a kereskedelmi miniszter az egyesület több tagjának a szövetségi elnök részéről adományozott több kitüntetést adott át. Így *Kunzó* osztályvezető a legmagasabb elismerést, *Pollak* műszaki igazgató a mérnöki tanácsosi címet, *Dr. Kopaun* és *Dr. Kann* az ezüst, valamint *Keller* műszaki főigazgató az arany érdemjelvényt; *Wilfort* egyesületi főtitkár a mérnöki tanácsosi címet kapta.

A díszközgyűlést aznap este az egyesület előadótermében tartott ünnepi vacsora követte, melyen az osztrák kormány több tagja, élén az államfővel, Miklas dr. szövetségi elnökkel is résztvett. Rákövetkező napon a kereskedelemügyi miniszter az ünnepségek résztvevőit bécsi uzsonnán a schönbrunni kastély díszes termeiben látta vendégül.

*

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kiküldöttjének az Oesterreichischer Ingenieur- u. Architekten-Verein 1928 dec. hó 16-án Bécsben tartott 80 éves jubileumi ünnepélyén elmondott üdvözlő beszéde.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Engem ért az a nagy megtiszteltetés, hogy Egyletem képviseletében eme felemelő ünnepségen résztvehessek. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet bízott meg azzal, hogy az általunk nagyrabecsült Osztrák Mérnök- és Építész-Egyletnek 80 éves fennállása alkalmából a budapesti testvéregyesület szívből jövő jókívánságait tolmácsoljam.

Mélyen gyökeredző rokonérzés és testvéri ragaszkodás teszi azokat az üdvözleteket, melyeket a szomszéd házából hoztam, rokonian meleggé.

Alig egy esztendeje telt el 60 esztendő azóta, hogy a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet megalapították és mi a magunk részéről fennállásunk eme hosszú éveit egy tisztán hazánk határain belül tartott ünnepséggel ültük meg. És íme immár 80 éve annak, hogy az itteni Mérnök- és Építész-Egylet megalakult, mely Egyletet példaképnek tekintettük akkor, midőn mi a magunkét megalakítottuk. Épp azért úgy nézünk erre az egyesületre, mint egy idősebb testvérre, amelynek élete folyása mindenkor példaképp lebegett szemeink előtt.

Ama fáradhatatlan tevékenység, melyet az Osztrák Mérnök- és Építész-Egylet eme 8 évtized alatt egyrészt a technika vívmányainak előbbrevitele, másrészt maguknak a technikusok javára kifejtett, messze országok mérnökei előtt ismeretes. A technikai tudományok és technikai irodalom ápolása és fejlesztése, az elméleti tudás gyakorlati alkalmazása és a technikai tudásnak az alkotó munkában való résztvétele, az elmélet és a gyakorlat egyesítése, a mérnökök továbbképzése, valamint a technikusoknak s a technikai tudásnak elismerése és megbecsülése a hatóságok előtt és a társaságban, voltak az Egyesület legkimagaslóbb cselekedetei és egyúttal elért eredménye is, amiért néki mindenki, laikus és szakember egyaránt mély hálával tartozik.

Egyletem nevében ama szívből jövő kívánságot fejezem ki, hogy ez az Egyesület még sok-sok évtizeden át fejthesse ki áldásos működését az egész technikai kar és technikai tudományok érdekében, ugyanoly értelemben és ugyanannyi sikerrel, mint azt eddig is tette.

Az összes szakosztályok együttes ülése november hó 23-án. — Az ülés megnyitása után *Forster* Gyula elnök üdvözli a nagy számban megjelenteket, külön köszönetét fejezve ki *Rakovszky Iván* ny. belügyminiszternek, a Közmunkák Tanácsa elnökének, *Czabalay Kálmánnak*, a Közmunkák Tanácsa alelnökének, továbbá *Wolff Károlynak*, a Keresztény Községi Párt elnökének az érdeklődéséért.

Megnyitó szavaiban általában tájékoztatja a nagy számmal egybegyülteket a közérdeklődés előterében álló útügyi kérdésről, hangsúlyozva, hogy e téren az anyagi eszközök és különösen a műszaki erők kis létszáma miatt mutatkozó hiányok pótlása elsőrangú fontossággal bir.

Majd felkéri *Király Kálmán* alapító tagot a fővárosi úthálózat modernizálására vonatkozó előadásának megtartására.

Előadó áttekintést nyujt a budapesti útburkolatok fejlődéséről, kiemelve a burkolatok reformálásának szükségét. Statisztikai adatokkal ismerteti a gépjárműközlekedés növekedését; jelenleg az országban 5000 személyautó, 3500 tehergépkocsi van, de a nagyszámú motorkerékpáron kívül tért hódít az autóbuszközlekedés is. A fejlődés rohamos, tehát megfelelő városi utak építése sürgős feladat.

Fővárosunkban még aránylag sok makadám út van, csupán Bécs város készített még igen sok zúzottkőburkolatot: az összterület 49 százalékát. Ezzel szemben ily burkolat Párisban csak 3·5 százalék, a német birodalom fővárosában pedig csak 1 százalék van. Valamennyi városban igen nagymértékben nyert alkalmazást a kövezet: Budapesten 46 százalék, Bécsben 43, Párisban 59, Berlinben 68 százalék. Az aszfalt a kontinensen Berlinben vált be a legjobban, miért is ott 7,500.000 m² kocsiútfelületet láttak el ezzel a modern burkolattal. A fakockaburkolat Páris utcáin és utain terjedt el legjobban: 2,131.000 m². A keramit hazánkban, Bécsben, vala-

mint a balkáni városokban alkalmaztatott útburkoló célokra.

Budapest székesfőváros vezetősége mindig tudatában volt annak, hogy az útburkolatok ügye közlekedési, közgazdasági, szépészeti és idegenforgalmi szempontokból egyaránt fontos, ezért tekintélyes összegeket szánt az utak karbantartására és új utak építésére, bár ez utóbbi tétel rendesen függvénye volt az általános pénzügyi helyzetnek, mert ha a költségvetésben deficit mutatkozott, úgy ezen rendesen akként segítettek, hogy az új utak építésére szánt összeget erősen megnyirbálták. Míg az 1874. évben a szóbanforgó útépítési és karbantartási költségekre 1,800.000 korona engedélyeztetett, addig 1879-ben csupán kereken 1,000.000 korona állott rendelkezésre. 1900. évben a költség eléri a 4 milliót, azután csökken: az 1904. évben 2,100.000, az 1910. évben azonban már a 3 milliót meghaladja.

Természetesen a főváros folyton fejlődött, s az elmaradt útépítéseket előbb-utóbb végre kellett hajtani. A főváros vezetősége a legcélravezetőbbnek nagyobb útburkoló kölcsön felvételét találta.

Az 1904. évi 20 millió koronás burkolókölcsön törlesztési tervezetének kidolgozásakor alapul szolgált: 4·5%-os kamatláb mellett a tőkét 20 év alatt kell törleszteni. Fedezetül három tétel jelöltetett ki: az útburkolási járulékok, a tartósabb burkolatok létesítése révén mutatkozó karbantartási megtakarítások és a költségvetésbe az új utak építése fejezetén évenkint beilleszendő összegek, amelyek 1905-től 1910-ig 90.000 koronától 673.000 koronáig, 1911-től 1924-ig 900.000 koronától 1,344.000 koronáig emelkedtek. Az ugrást az okozta, hogy 1911-től kezdve elmaradtak a burkolási járulékok, másrészt mind nagyobb mértékben jelentkeztek az új burkolatok karbantartási terhei.

A 20 millió koronás kölcsönt a főváros 9 év alatt használta fel: 1905. évben kereken 4 milliót, azután egyre kevesebbet, 1913-ban már csak 902.500 koronát. A vonatkozó programm szerint összesen 180 utca és út nyert új burkolatot. Az összes költségnek háromnegyed része a főbb közlekedési útvonalak burkolására fordíttatott. A legnagyobb munka volt a Váci-út rendezése: 3,211.000 korona költséggel.

A világháború és forradalmak alatt a főváros úthálózata a szó szoros értelmében lezüllött, 1919. évben pl. az 1913. évi összegnek csak egyszázad része utaltatott ki útépítési célokra.

A főváros pénzügyi helyzetének javulásával elsősorban az útburkolatok rekonstrukciójára kellett minden igyekezetünket fordítani. A 10 év alatt elmaradt útépítések pótlásával csupán az 1926. évben kezdtünk komolyan foglalkozni, amennyiben csak ez évben bocsáttatott rendelkezésünkre ily célra nagyobb költségvetési összeg.

Azóta számos utca és út kap új burkolatot. A régi, ismert burkolóanyagokon kívül újabb útépítőanyagokkal is folytat a főváros kísérleteket, de azokat nagyobb mértékben csak akkor kezdi alkalmazni, ha az úgynevezett próbaút kedvező eredményt mutat.

Az eddigi tapasztalatok alapján általában a következő irányelv vált be:

a) A rendkívül nagy teherforgalmú utak legmegfelelőbb burkolata: bitumenes hézagkiöntéssel ellátott bazaltkövezet.

b) A többi nagyforgalmú utakon, valamint közepes igénybevételnél alkalmazzuk az aszfaltot vagy a jól bevált keramitot, nagy emelkedés esetén a bazalt kiskövet, vagy a bitumenes makadámot.

c) Kisforgalmú úton megfelel a kátránnyal stb. preparált makadám (zúzottkő) burkolat.

A burkolatok felbontása amellett, hogy bénítólag hat a forgalomra és költséges munka, káros hatással van a burkolatra, ezért a főváros útügyi osztálya földalatti közművek lefektetését és az utak burkolását összhangba igyekszik hozni. A közművek vezetőségével közli az útburkolási programmot, másrészt bekéri a fektetendő kábelek és csővezetékek programmját. Megbeszélések alapján azután közös munkaprogramm jön létre.

A villamosvasúti vágányok mentén, a rázkódtatások következtében fellépő rongálódások megakadályozására a kereskedelemügyi miniszter idevonatkozó rendelete értelmében háromnegyedes bazaltkockakő-burkolat (bitumenes kiöntéssel) készítendő, a vágányokat pedig zúzottkő-ágyazatra kell helyezni.

A gépkocsiforgalom nagyarányú terjeszkedése által okozott közlekedési balesetek számának apasztása végett már nálunk is különböző célravezető intézkedéseket tettek: a gyalogos forgalmat a fontosabb utcakereszteződéseken csakis az útengelyre merőleges irányban kijelölt átjárókon engedélyezik. Nagyforgalmú tereken nagy járdaszigetek létesítésével aránylag keskeny úttesteket jelöltek ki a kocsiforgalom részére. Keskeny utcákban bevezették az egyirányú forgalmat. Németországban első- és másodrendű utakat is jelölnek meg, amelyekre azután különböző megszorításokat léptettek életbe. Sikerrel alkalmaztak több helyen forgalomszabályozó fényjelző-készülékeket.

A szépészeti szempont érvényesítése is fölötte kívánatos az utakon és utcákon, a kivilágított hirdetőoszlopok és megállójelzők, csinos fedett váróhelyek utcáink tetszetősségét lényegesen fokozzák. A piaci bódékat is mielőbb meg kell reformálni.

Az utak fásítása. Az újabb útrendezések alkalmával a fásításra fokozott figyelmet fordítunk. Főelv: kevés, de szép fa, fát tehát csak oda ültetünk, ahol a szükséges gyalogútszélesség (5 méter, előkertnél 3·5 *m*) rendelkezésre áll. A leghelyesebb, ahogy azt Németországban teszik: az utat, ha elég széles, tagozni és közbeeső útsávra tenni a fasorokat.

A dísztereken a szabad kilátást megengedő alacsony ültetvények és kerítések váltak szokásossá, így azután az épületek homlokzatai teljes mértékben érvényesülnek.

A székesfőváros útügyi szükségleteinek fedezése legcélszerűbben nagyobb kölcsön felhasználása által volna biztosítható. Hozzávetőleges számítás szerint e célra a földalatti közművek áthelyezésével és javításával együtt kb. 40 millió pengő volna szükséges.

A munkálatokat tervszerűen, a sürgősség, forgalom igényeinek megfelelően, a városrendezés és fejlesztés kívánalmaira való figyelemmel kellene végrehajtani. Fontos volna a tagozott útprofilok, továbbá a középelrendezésű és külön pályatesten (parkírozott) fekvő villamosvasúti vágányfektetés alkalmazása.

Elnök elismeréssel adózva előadónak, köszönetét fejezi ki az értékes előadásért, melyből meggyőződést szerzett a hallgatóság a főváros útügyeinek színvonaláról, megemlítve a továbbképzés és tanulmányutak szükségességét.

Hozzászólás nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

W. L. titkár.

A mű- és középítési szakosztály 1928. évi december hó 3-án tartott ülésének jegyzőkönyve. Elnök: *Láczay-Fritz* Oszkár; jegyző: *Králik* László; jegyzőkönyvhitelesítők: *Almási-Balogh* Lóránd és *Wellisch* Andor.

Elnök az ülést megnyitja és a napirend előtt megadja a szót Körmendy Nándornak.

Körmendy ismerteti a székesfővárosi autóbusz-garage két tervpályázatának történetét és szóvá teszi, hogy a székesfőváros tanácsa elállott a harmadik pályázat kiírásától és váratlanul megbízta Mihailich Győző, Bánó László és dr. Hültl Dezső kartársakat a végleges kiviteli tervek elkészítésével. Sérelmesnek tartja, hogy Mihailich professzor, ki a programm előkészítésében és azon a bizottsági ülésen, melyen ezt a döntést meghozták, mint tanácsadó résztvett, s ezzel a tervpályázati szabályzattal összeütközésbe került. Különben is maga részéről a döntés okát abban látja, hogy az Egylet bíráló bizottsági kiküldötte annak idején oly kijelentést tett, mellyel a város előtt a pályázók hitelét indokolatlanul lerontotta. Végül arra kéri a szakosztályokat, hogy a jövőben olyan kartársakat küldjenek ily nagyfontosságú tervpályázatok zsűrijébe, akiknek személye a hasonló esetek megismétlődését már eleve kizárja.

Egy másik tervpályázati szabálytalanságot is ismertet. Csongrádon ugyanis nem adták ki a díjakat, hanem csak 500—500 pengőt osztottak szét a pályázók között és olyan két kartársat bíztak meg a kiviteli tervek elkészítésével, kik mint hivatalos személyek, a tervek elbírálásában is résztvettek.

Miután az ilyen esetek megismétlődését csakis az új tervpályázati szabályrendelet tudná megakadályozni, javasolja, hogy a szakosztályok vegyék újból napirendre ennek a tárgyalását.

Elnök a székesfőváros döntését nem tartja sérelmesnek, mivel jogában állott bárkit megbízni. Az új tervpályázati szabályzatot a szakosztályok és az egyleti választmány már letárgyalták, jelenleg a Kamara foglalkozik vele, s reméli, hogy hamarosan a miniszter elé lesz terjeszthető. A csongrádi esetet egyébként a Kamarához kell bejelenteni, kérve a fegyelmi eljárás megindítását.

Schulek János hibáztatja, hogy Körmendy a Kamaránál feljelentést tett az autóbusz-garage bírálóbizottságában résztvett egyleti kiküldött ellen, mert szerinte, ha a pályázók minduntalan feljelentéseket fognak tenni a meggyőződésük szerint ítélkező zsűritagok ellen, úgy ez a rendszer oda fog vezetni, hogy senkisem lesz hajlandó a jövőben bírálásra vállalkozni.

Hoepfner Guidó, ki mint az Egylet kiküldötte maga is részt vett azokon a bizottsági üléseken, melyeken a III. pályázat kiírását tárgyalták, meglepetéssel vette a tanács döntését, mert bár ő is a közvetlen megbízás mellett szavazott, de mindig abban a reményben tette ezt, hogy a város a pályázók közül fog valakit a tervek elkészítésével megbízni. A II. pályázat egyébként nem a pályázók hibájából volt

meddő, hanem a helytelenül összeállított programmnak tudható be.

Elnök ezután rátér a napirend letárgyalására, melynek első pontjaként dr. Mueller Félixnek a prágai építési katasztrófáról tartott előadásához való hozzászólások szerepeltek.

Bloch Leó ismertette azt az előterjesztést, melyet az Építőmesterek Ipartestületének ülésén tett, részletesen felsorolva azokat a tennivalókat a szakoktatás, kötelességtudás fejlesztése és a felelősség kérdésének pontos körvonalazása terén, melyek a hasonló szerencsétlenségek elkerülése szempontjából mulhatatlanul szükségesnek látszanak.

Jakab Dezső a felelősség kérdéséhez szólt és hangsúlyozta, hogy az építőmesternek, ha hivatásának mindenben meg akar felelni, oly súlyos szellemi és fizikai munkát kell végeznie, amely mellett művészi nivón álló tervezői tevékenység kifejtése szinte lehetetlen, ezért tehát jobban tennék, ha a tervezéstől elállanának és nem szaporítanák a sok művészietlen épület számát további építőművészeti szempontból sablónos objektummal. Különösen a nagyvállalatok tervezői tevékenységét hibáztatja.

Schulek János helyesli az építőmesteri nevelés fokozottabb kimélyítését, de mindenekelőtt azok távoltartását véli szükségesnek az építészettől, akik elsősorban üzletemberek s csak azután építőmesterek.

Szinte László hibáztatja, hogy a legcsekélyebb balesetnél is mindig a kerületi mérnököt okolják, holott a kivitelező szakember a hibás. Helyesli, hogy Bloch e kérdésben a felelősséget teljesen a kivitelezőre kívánja áthárítani.

Wellisch Andor szerint az építtetőket kellene felvilágosítani, hogy ne mindig a legolcsóbb ajánlattevőt bízzák meg a kivitellel, mert erre legtöbbször ráfizetnek. A túlrövid építési idő követelését hatóságilag kellene megtiltani és elő kellene írni a minimumot.

Maróthy Kálmán szerint a közszállítási szabályzat lenne hivatva az irreális ajánlatok kizárását előírni. A költségvetés szövege is sok belemagyarázásra ad okot, s ezért a racionalizálási bizottságnak ki kellene adni az egységes körülírásokat.

Hoepfner Guidó Bloch és Jakab érveihez csatlakozik és hangsúlyozza a tervezés és kivitelezés szétválasztásának közérdekből való szükségességét.

Ury Károly a téglafalazatok szilárdsági adatait is — mint a botonnal — bizonyos kötési határidőhöz óhajtja viszonyítani.

Bloch Leó Ury megjegyzésére reflektál és jelenti, hogy erre vonatkozólag a kísérletek már folyamatban vannak.

Katona, *Körmendy* és *Schoditsch* a tervezéssel, illetve a vállalatok építésével kapcsolatban tett felszólalásai után elnök a szót zárszó jogán átadja előadó dr. *Mueller* Félixnek, ki röviden reflektál az elhangzott hozzászólásokra, és kéri, hogy a miniszter részére megszerkesztendő felirat szerkesztőbizottságát a szakosztályok úgy állítsák össze, hogy abban a kivitelezők is képviselve legyenek.

E kérdésről hosszabb vita keletkezik, melyben *Hoepfner* Guidó, dr. *Székely* Hugó, *Schoditsch* és *Pásztor* kartársak vesznek részt.

Elnök a vitát lezárja és elrendeli Hoepfner Guidó kérelmére a névszerinti szavazást.

Beérkezett 16 szavazat, melyek azonban ügyrendünk értelmében — miután érvényes határozathoz legalább 20 tag jelenléte szükséges — érvényteleníttettek.

Elnök a szavazás megismétlését a következő ülés napirendjére tüzi és az ülést berekeszti.

Müller Pál s. k., sz. o. jegyző. — *Králik László* s. k., sz. o. jegyző.

A geodéziai szakosztály ülése 1928 december 12-én. Elnök: Szilágyi Béla, jegyző: Trájber István. Az ülés megnyitása után *Kruttschnitt Aurél*, az állami térképészeti intézet vezetője tartotta meg előadását *A fotogrammetria Magyarországon* címen. Az előadó a térképészeti intézet által eddig végzett fotogrammetriai munkálatokat ismertette. Az intézet csupán repülőgépről készített fényképfelvételekkel dolgozott, a földi fotogrammetriai eljárást nem alkalmazta. A légi felvételekből a térképek elkészítése kétféle eljárással történt:

1. sík vidéken a fényképek optikai átvetítésével az *Aschenbrenner*-féle *félig automatikus képtranszformátoron*. Ez esetben csak helyszínrajzot kapunk s a domborzati viszonyok felvétele utólag történik tahimetriával;

2. sztereoszkópikus fénykép-pároknak a *Bauersfeld-Zeiss*-féle *sztereophanigráffal* való kidolgozása útján, amikor a helyszínrajz mellett a terep domborzati viszonyait is megkapjuk rétegvonalakkal kirajzolva. Eme eljárásnál mintegy 2300 *m* magasságból történő felvételek esetén a pontmeghatározás pontossága magasságilag $\pm$ 1·0 *m*, vízszintes értelemben 0·15—0·20 *mm*, ami 1 : 10.000 méretarányban 1·5—2·0 *m*-t jelent. A felvételek kidolgozása mindkét eljárásnál 1 : 10.000 méret-

1929 október 25-étől november 22-ig tartják. A kongresszus programmja két részből áll:

1. Felolvasások és viták a mérnöki tudományok és ipar köréből. 2. A japán mérnöki alkotások megszemlélése.

A megnyitó és záró, továbbá a felolvasó- és vitaülésekre nyolc napot szántak, míg a kirándulásokra három hetet.

A résztvétel költségei I. osztályon való utazással mintegy 7720 P-t, II. osztályon való utazással 5140 P-t tesznek ki, az oda- és visszautazás költségeit is beleértve.

Bővebb felvilágosítások a budapesti mérnöki kamara segédhivatali igazgatójánál megtekinthető nyomtatványból szerezhetők. *Budapesti Mérnöki Kamara.*

Budapesti Mérnöki Kamara. 480/1929.

Hirdetmény.

Az amerikai konzulátus megkeresésére értesítjük az érdekelteket, hogy egy e célra Amerikában szervezett bizottság az amerikai műszaki létesítmények és ipartelepek megtekintésére magyar gépészmérnököket is meg akar hívni. A magyar csoportot az ezévi február hó 28-án induló francia, vagy a márciusban induló német küldöttségbe szándékoznak beilleszteni. A költségeket valószínűleg a kiutazóknak saját jukból kell fedezniök. Az érdeklődők mielőbb jelentkezzenek a konzulátusnál: Budapest, V., Deák Ferenc-u. 18.

Budapesti Mérnöki Kamara.

Budapesti Mérnöki Kamara. F. 46/1928/2. sz.

Fegyelmi eljárást elrendelő választmányi határozat.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya N. N. gépészmérnök, kamarai tag ellen emelt fegyelmi ügyet panaszlott meghallgatása után, 1929. évi január hó 11-én tartott ülésén tárgyalta és alulírott napon meghozta a következő

határozatot:

A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya a fegyelmi eljárást panaszlott N. N. gépészmérnök ellen a Mérnöki Rendtartás 37. §. 1. pontjába ütköző fegyelmi vétség gyanuja miatt elrendeli és a fegyelmi eljárás lefolytatása végett az iratokat a Fegyelmi Bírósághoz átteszi.

Ezen határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokok:

A Kamarának törvény által rendelt kötelessége a mérnöki nyilvántartások felfektetése. Panaszlottat ezen törvényes kötelességéből folyólag a Kamara titkára felhívta, hogy a nyilvántartási adatok törzskönyvezéséhez szükséges adatok igazolására szolgáló okiratokat mutassa be. Ezen felhívásra panaszlott 1928. július hó 14-én kelt, meg nem engedett formában beadott kihívó hangú levélben felelt és „de nem is vagyok hajlandó" kitétellel megtagadta a Kamara által kért okiratoknak eredeti vagy megfelelő hitelesített alakban való benyújtását.

A választmány megállapítja, hogy a Kamara titkársága az ügyben helyesen járt el, mert a m. kir. posta és távirda műszaki felügyelőségének más hatóságok által kiállított okmányok hitelesítésére egyáltalán nincs joga és ettől eltekintve, a titkárság számtalan okmányhamisítás és egyéb visszaélésekre tekintettel, a legnagyobb körültekintéssel köteles eljárni s így eljárása minden tekintetben helyes volt.

Viszont panaszlott a Mérnöki Rendtartás 37. §-a 1. pontjába ütköző fegyelmi vétséget követett el, mert a jogszabállyal reá rótt kötelességét nem teljesítette, illetve annak teljesítését kereken megtagadta. Ez okból a fegyelmi eljárást panaszlott ellen el kellett rendelni és az iratokat a fegyelmi eljárás lefolytatása végett a Fegyelmi Bírósághoz át kellett tenni.

A választmány felhívja a Fegyelmi Bíróság figyelmét egyfelől arra a körülményre, hogy a Kamara 1928 február 17-én hivatalos hirdetményben külön is felhívta tagjait, hogy a tagok beadványaikat a Kamarához milyen megfelelő formában adják be, másfelől pedig arra a körülményre, hogy a nyilvántartási adatok szolgáltatásával késedelmes és a Kamara hivatalos felszólításával szemben renitenskedő mérnökök a Kamarának súlyos anyagi kárt okoznak azáltal, hogy a nyilvántartási törzskönyvek felfektetése végett működő — a Kamarát nagy anyagi terhekkel sujtó, eddig immár 40.000 P-t felemésztő — iroda munkáját befejezni nem tudja.

Kelt Budapesten, 1929. évi január hó 11-én.

Thoma s. k., titkár. P. H. *Zorkóczy* s. k., alelnök.

Helyreigazítás. Az 1926. évi 17—18. közlönyszám 106. oldalának jobb hasábján a Kamara új tagjai között szereplő és kérelme folytán a tagok sorából 1928. évi október hó 26-i hatállyal törölt *Deák-Rencsikovszky* József bányamérnök neve helyesen *Deák-Rencsisovszky* József. — A közlöny 1928. évi 47—48. számában, a 316. oldal jobb hasábján *Weber* Adolf Sámuel mérnök helyett *Weber* Adolf gépészmérnök olvasandó.

UTÉPITÉS

Szerkeszti: Dr. VIRÁG IMRE.

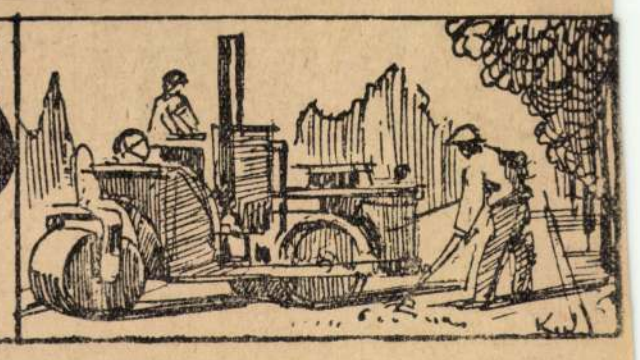

Németország munkában

A német napisajtó büszkén számol be az ujonnan épitendő Berlin—Stettin autóut első kapavágásáról és ezt a szimbolumot mint az 1933. juniusi uj uttörvény („Reichsautobahngesetz") végrehajtásának első fázisát üdvözli

Ebből az alkalomból érdekes lesz — és talán a magyar viszonyokkal összehasonlitva kissé fájdalmas is — a nagy német autóprogramm jelentősebb pontjait és számadatait röviden ismertetni.

A fentemlitett autótörvény csakis a birodalom szempontjából feltétlenül elsőrangu fontosságunak tartott utak épitését határozza el. Az egyes országok határaikon belül és az országok keretén belül a kisebb autonómiák utjairól, továbbá a birodalom által nem elsőrangu fontosságunak tartott utakról most

külön törvény készül: a Reichswegegesetz.

Az uj utak, teljesen ellentétben az eddigi utépitési politika módszereivel, nem fognak minden utbaeső várost érinteni, csakis egész nagy városokon mennek keresztül; épitésüknél u. i. kizárólag az uttechnikai szempont dominál.

Ezeken az utakon kizárólag autóközlekedés lesz.

Az anyagok kiválasztásánál és az épitésnél 120, sőt 180 km. sebességü közlekedésre számitanak, tehát ennek megfelelő utépitő anyagok és módszerek kerülnek csak szóba. 2000 méternél kisebb sugaru kanyarokat nem fognak épiteni, igy az utak vonala gyakorlatilag teljesen egyenes lesz.

Ugyanigy ügyelnek a nagyobb nivókülönbségek kiküszöbölésére is

Az átlagos szélesség 30 méter,

középütt egy kb. 2 méter széles zöldszinü elválasztó sávval.

Az „Autóbahn" épitési programm kb. 25.000 km. ilyen elsórangu, eddig egyáltalában nem létezett ut épitését öleli fel, amiből ez évben kb. 5000 km-t épitenek meg. Ez az 5000 km. a következő, a birodalmat teljesen átszelő, vagy annak két elsőrendü fontosságu pontját összekötő vonalakból áll:

Berlin—Stettin, Salzburg—Nürnberg, Lübeck—Basel, Königsberg—München, Küstrin—Aachen, Breslau—Saarbrücken, Salzburg—Saarbrücken, Hamburg—Beuthen.

A most megkezdett Berlin—Stettin ut után a Salzburg—München közti utat akarják megépiteni, amely kb. 2 évre 10.000 embernek ad foglalkoztatást és cca 45 millió márkába kerül. (A folyó évi magyar költségvetési év utügyi kiadásainak több mint harmincszorosába.)

A további 20.000 km, amit meg akarnak épiteni, tervszerüen köti össze az ország nyersanyagtermelő gócpontjait az ipari territoriumokkal.

A fenti elvek szemelőtt tartásával természetesen nem lehet az utakat a régi utvonalak felhasználásával épiteni, hanem

majdnem mindenütt érintetlen, szüz területen, erdőkön, hegyeken keresztül vezetik az épitkezést.

Hogy azonban a vizszintesség elvét az épitkezésnél ne kelljen elejteni, hatalmas alagutak és hidak közbeiktatásával küszöbölik ki a meredek emelkedéseket. A Berlin—Stettin uton egy közbeeső völgyet egy 500 m. hosszu hiddal ivelnek át, továbbá két hatalmas hegyi alagutat épitenek. Általában igen fontosnak tartják azt a szempontot is, hogy az utak vadregényes szépségü tájakon vigyenek keresztül és a kirándulóknak, idegeneknek az utazás ebben a vonatkozásban is élvezetes legyen.

Többek között érdekes megemliteni, hogy Németországnak egy nemrég védett „nemzeti parkká" nyilvánitott gyönyörü, hatalmas erdőségén is keresztül fog vezetni egy ilyen „Autobahn."

Ez a monumentális programm, amely tényleg irigylésreméltó, vezeti be a német utépitőipar ujesztendejét.

Hogy milyen hatást váltott ez ki a szomszéd államok illetékes hatóságainál, arra vonatkozólag csak arra utalok, hogy a francia kamarában már szóba is került, hogy az aacheni uthoz csatlakozást épitsenek ugyanolyan elvek szerint, ugyanolyan anyagok felhasználásával és technikával.

Csehország állitólag felszólitotta a német kormányt a Dresda—Prága utnak ilyen módszerrel való megépitésére és felajánlotta a költségek 75%-át.

A szakma uj esztendejét Németországban lázas mozgás, sürgő munka jellemzi, de különben is, eddig nem látott méretü tevékenység folyik mindenütt.

A magyar miniszterelnök sátoraljaujhelyi igérete remélni engedi, hogy nálunk sem fog a stagnálás tovább tartani.

Dr. Vámos Béla.

Beton, makadám, aszfalt **felvágásához vegyen**

bérkompressort

Liska Jenő okl. gépészmérnök, kompressor-bérbeadó, **VIII., Baross-u. 77.** Tel. 33-5-42

Utadó helyett benzinadó

Az uj közuti törvénnyel kapcsolatban aktuálissá vált annak az állami jövedelemnek fokozása, melyből utépitési célokra ujabb fedezetet lehet nyerni.

Ezzel kapcsolatban az automobilizmus köréből az a kivánság hangzott el, hogy szüntessék meg a mai formájában az autóadót s helyette, mint külföldön, a benzinadót hozzák be, aminek az volna a lényege, hogy literenként pár fillér adóval váltaná meg közuti adóját az autótulajdonos s ezt az adót a benzinvásárláskor róná le. Az érdekeltek nagyrésze szivesen fogadta ezt az elgondolást s ezzel az illetékes pénzügyi hatóságok is rokonszenveznek.

Nemrég a kereskedelemügyi minisztérium és pénzügyminisztérium illetékes osztályai a honvédelmi minisztérium bevonásával tárgyalás alá vették a benzinadó kérdését és számitásokat végeztek az uj adónem jövedelmezőségére vonatkozólag. E számitások alapján literenként 10—12 filléres adóra volna szükség ahhoz, hogy a kincstár által elérni kivánt 4—5 millió pengő befolyjon.

Az érdekeltségek azonban a benzinadónak ezt a mérvét kifogásolják, mert szerintük ez az adókulcs évi 8—9000 kilométer lefutása után nemhogy mérséklését jelentené az eddigi tehernek, hanem ujabb sulyos megterhelése lenne az autóforgalomnak. Azzal érvelnek, hogy az autóadó a kocsik mai kis létszáma mellett 2.5 millió pengőnél is kevesebbet hoz a kincstárnak, ellenben a benzinadó 6 vagy 7 filléres megállapitása esetén a ma leállitott autók ujból forgalomba kerülnek s ez esetben ilyen kulcs mellett is el lehet érni a 4—5 millió pengőt.

Egyes hirek szerint ebben az ügyben rövidesen döntenek és talán már április 1-én életbelép a benzinadó.

MAGYAR ASPHALT R. T.

BUDAPEST, V., NÁDOR-UCCA 4. SZÁM. TELEFON: AUT. 83-8-41, 42, 43.

Vállal: Öntött, hengerelt és tömöritett aszfaltkocsiut és gyalogutépitéseket, fedéllemez préseltkavics, facement tetőfedést és mindennemü szigetelést.

Különleges utburkolatai: „Dernolit" öntöttaszfalt, synthetikus tömöritett aszfalt, bitumenes sétányjárdák. Utak olajjal való portalanitása „Pixor" anyaggal.

Gyárt és szállit: Mindenféle fedéllemezt, „Elastit" bőrlemezt, aszfalt szigetelőlemezt, különleges kiöntőanyagot, kocsikenőcsöt, gépzsirt (tovotte-ot) és mindennemü zsiradékot.

A pécsi utügyi költségvetés kereteit felemelték

Pécs város ezévi közuti költségvetésének felülvizsgálását a napokban ejtette meg a kereskedelemügyi minisztérium utosztálya részéről Péterffy Andor miniszteri tanácsos.

A felülvizsgálás során a közuti költségvetésen több változtatás történt. A tervezett 118.701 pengő bevétel végösszegét 141.968 pengőre emelték fel. A kiadás eredeti végösszegét pedig 130.209 pengő helyett 147.994 pengőben állapitották meg. Uj beruházás is került a költségvetésbe: a Postavölgyi ut egy szakaszának kiépitése, melyre 10.000 pengőt állitottak ge.

Transzferkölcsönt kap Esztergom megye

Komárom és Esztergom közigazgatásilag egyelőre egyesitett vármegyék törvényhatósági bizottsága a napokban rendkivüli közgyülést tartott Esztergomban, ahol a kereskedelemügyi miniszternek azt a leiratát tárgyalták, melyben utépitési célokra a transzferalapból 10 évi törlesztésre évi 5 és fél százalék kamat mellett 80.000 pengő kölcsönt bocsátott a törvényhatóság rendelkezésére.

A gyülés örömmel és köszönettel vette tudomásul a leiratot és az összeg felhasználását illetőleg akként határozott, hogy abból a Tata—Naszály, Tardos—Vértestolna és Bajna—Epöl közötti utszakaszokat épitsék ki vizes makadám rendszerrel.

Uti kátrány Porolaj

SZOMBATHELYI KÁTRÁNYGYÁR

Szombathely.

Iparhatósági biztos vezeti a kövezők ipartestületét

A Budapesti Kövezők Ipartestülete mult év végén tartotta tisztujitó közgyülését. A választás ellen egyesek felebbezést nyujtottak be, mely szerint a hivatalos jelölő lista, valamint az ellenzéki listák is az elnöki tisztségre több nevet tartalmaztak, amint amennyit az alapszabály előir. Ezenkivül a választás elnöke nem jelentette ki, hogy a szavazás mikor kezdődik és hogy meddig tart: végül nem ipartestületi tagok is kaptak szavazólapot és ezek szavazata elfogadtatott.

A felebbezés folytán a polgármester ugy rendelkezett, hogy mielőtt a felebbezés érdemi részében döntene, felhivta az ipartestület jelenlegi vezetőjét, miszerint az ipartestület vezetését a fentemlitett közgyülésen megválasztott uj vezetőségnek adja át.

Ily előzmények után az Ipartestület a napokban rendkivüli közgyülést tartott, melyen ugy határoztak, hogy a választás jogerőre emelkedéséig az ipartestület vezetésével az iparhatósági biztost bizzák meg.

Utépitési igéret 1935-re. A napokban Mucsi község küldöttsége kereste fel Tolnamegye főispánját, aki a küldötteket az alispán és az államépitészeti hivatal főnökének jelenlétében fogadta. A küldöttség azt kérte, hogy a rendkivül kedvezőtlen utügyi viszonyok miatt a világtól sokszor teljesen elzárt Mucsi község lakossága érdekében a kurd—mucsi köves ut kiépitessék. A főispán és az alispán és az államépitészeti hivatal főnöke megigérték, hogy mindent elkövetnek, hogy az épitésnek legalább az első szakasza az 1335. évi utépitési programba felvétessék.

GRÓSZ FRIGYES

okl. mérnök épitési és kövezési vállalkozó

BUDAPEST,

I., Bercsényi-u. 7 II. 3. Tel.: 68-0-64.

CSATÓ PÁL szigetelő, aszfalt, bitumen-utépitő és épitési vállalat

CSATFALTMÜVEK BUDAPEST—ÉRD

Műszaki iroda és laboratorium:

I., Budaörsi-ut 18. Telefon: 56-6-31.

„CSATFALT" szigetelések,
„CSATFALT" rugalmas padlóburkolatok,
„CSATFALTXYLOTHERMA" hő, hang és tüzálló-szigetelések, törv. védve.

Baja nem veszi fel a transferkölcsönt

Baja városának a kereskedelemügyi miniszter a transzfer-alapból 60 ezer pengős kölcsönt ajánlott fel arra az esetre, ha a város a baja—bátaszéki utat megépiti.

Mivel az ut épitése közel félmillió pengőbe kerülne és mivel a város ennek az utnak épitését nem városi, hanem állami feladatnak tekinti, — a város ugy határozott, hogy a felkinált kölcsönt nem veszi fel.

Már Babylónia is épitett aszfaltos utakat . . .

Thomas E. Stanton Jr. angol tudós egyik népszerü tudományos lapban érdekes közlést tett közzé arról, hogy az aszfaltos utépitést már a babylónok is ismerték.

Az utóbbi évek ásatásai napvilágrahoztak olyan aszfaltos utburkolatokat, melyeket 5000 évvel ezelőtt épitettek. Ez az 5000 év előtti „aszfaltburkolat" kb. 95% mennyiségben kőanyagból és homokból állott és kb. 5% bitument tartalmazott.

Megállapitja még Stanton azt is, hogy Nabopolassar babylóni király uralkodása alatt égetett téglából készitettek burkolatot, melynek hézagait bitumennel öntötték ki.

Érdekes és szinte meglepő a tudósnak az megállapitása, hogy az inkák is ismerték az aszfaltos utépitést és szerinte ezeknek az utaknak épitési eljárása nagyon hasonlit a mai időbeli bitumenes makadámjának épitési eljárásához.

Transzferkölcsön Somogynak. Somogymegye januári kisgyülésén bejelentette az alispán, hogy a kereskedelemügyi miniszter a transzfer-alapból 50 ezer pengő kölcsönt ad évi 5 százalékos kamatra, amit 10 év alatt kell visszafizetni a vármegyének. A kisgyülés hozzájárult a kölcsön felvételéhez.

Márványbányát fedeztek fel Borsodmegyében. A nagyvisnyói mészkőbányában a bányászok nagy keménységü és egészen különös szinü kőzetet találtak, amelyről a szakértők most megállapitották, hogy tulajonképen igen értékes *feketemárvány*, amely vetekszik a világhirü belga feketemárvánnyal. Ilyen márványnak alig lelőhelye Európában. A bánya bérlője most bejelentette Borsodmegye főispánjának, hogy megállapitottak meg a szakértők. Amennyiben a bánya kiaknázására a kedvező feltételek kialkulnak, ugy rövidesen megkezdik ott a fekete márvány bányászását.

Minden szakembert érdekel

— hogy Hász Sándor miniszteri főmérnök, aki Magyarországnak egyik legalaposabb és legjobban képzett betonut épitő szakembere a Die Betonstrasse e havi számában alapos, kilencoldalas tanulmányt tett közzé a magyarországi betonutakról,

— hogy Franciaország az 1933. évben 20 milliárd franc értékü, öt év alatt végrehajtandó közmunkaprogramot készitett, melynek keretében kb 6000 km. hosszu autóutat akarnak épiteni,

— hogy Németországban az elmult év szeptember havában kb. 10 ezer uj autót állitottak üzembe, tehát cca annyit, mint amennyi a magyar automobilizmus fénykorában, 1929-ben egész Magyarországon futott,

— hogy Magyarországon az autóadó hozadéka az elmult évben 2,200.000 pengő volt, amannál szomorubb, mert eredetileg 3 milliót irányoztak elő ennek az adónak jövedelmére és volt idő, amikor az évi 5 millió pengőt is megközelitette,

— hogy Hollandiában 100 kilométer vasutvonalra 1077 darab teherautó esik és ezzel Hollandia rekordot tart, mert az utána következő államokban igy alakul a 100 kilométer vasutvonalhoz viszonyitott teherautók száma: Anglia 902, U. S. A. 856, Franciaország 776, Belgium 502, Olaszország 301, Németország 270, Magyarország 10.

— hogy Afganisztánban, melynek területe másfélszer akkora, mint a mai Német Birodalom, egyáltalán nincsen vasut, a forgalmat autóbuszokon bonyolitják le és legujabban hatalmas modern utépitésbe kezdtek,

TERVPÁLYÁZAT

A Parádon épitendő fürdő tervpályázat döntése

A Nemzeti Közmüvelődési Alapitvány tervpályázat zsürije az első dijat *Mattyók* Aladár és *Lehotzky* György épitészek terveinek itélte.

II. dijat *Brestyánszky Tibor és Halászi J.*

III. dijat *Thomas* Antalnak.

Megvételre ajánlott 5 tervet, egyenként 100 P dijjal: *Dávid és Wanner, Tobl* Géza, *Körmendy* Nándor, *Tscheuke* Hermann, *Vaszári* és *Müller;*

Ezenkivül megvételre ajánltatott még három terv: *Misley* Sándor, ifj. *Lechner* Jenő és *Szonntag* Pál, *Frank* Ágoston és *Goszleth* Lajos tervei.

Dicséretben részesültek a következők tervei: *Fillinger* Kázmér, *Hegedüs és Winkler, Hidasy és Barátosy-Szabó, Körner* József, v. *Márkus és Hevesi, Pázmándy és Kardos, Tabéry* Iván és *Weichinger* Károly tervei.

A tervpályázat eredménye alapján rövidesen kiirják a *kivitelezési munkálatokra a versenytárgyalást*, amelynek lezajlása után haladéktalanul megkezdik az épitkezési munkákat.

A veszprémi Korona szálloda és szinház átalakitására

hirdetett tervpályázatra 14 terv érkezett be. A biráló bizottság dr. *Berki* Miklós polgármester elnöklete alatt *Bokrossy* műszaki tanácsos előadásában tárgyalta a beérkezett terveket. A birálóbizottságban a kereskedelemügyi minisztérium képviseletében *Majorossy* műszaki tanácsos vett részt. Az első dijat a zsüri „egységes" jeligéjü pályadijnak itélte oda, amelynek tervezője *Körmendy* Nándor budapesti épitész. A II. dijat *Horváth* Tibor és *Bayer* Lajos „idegenforgalom" jelige alatt beadott közös terve nyerte el. A bizottság *Lyncsmajer* György veszprémi épitész, valamint *Janáky* István budapesti és *Takács* Jenő veszprémi épitészek közös tervét és *Vácy-Hübschl* Kálmán váci müszaki tanácsos terveit pedig megvételre ajánlotta. Dicséretet kaptak „Sol", „Bakonyerdő", „Mielőbb"" és „19" jeligéjü tervek.

Az átalakitás munkái mintegy 180.000 pengő költséget igényelnének, amely összeg ma nem áll a város rendelkezésére. Egyelőre csak a legszükségesebb munkákat fogják végrehajtani a rendelkezésre álló szerényebb költségek keretében.

ÉRDEKELTSÉGEK— EGYESÜLETEK

A Közszállitási Szabályrendelet reformtervezete a Keresztény Iparosok Szövetségében

A Keresztény Iparosok Országos Szövetsége legutóbbi naggyülésén foglalkozott többek között a Közszállitási Szabályzat reformjával is. *Müller* Antal országgyülési képviselő megnyitó beszédében nagyobb részt követelt a közmunkákból az iparosoknak. Termelő hitelt és a közterhek mérséklését sürgette. *Fekete* József a közszállitási szabályrendelet reformtervezetét ismertette. Követelte, hogy a kézművesipari jellegü cipő- és ruhakonfekciós közmunkákat teljes egészükben a kisiparosoknak adják, sürgette az el nem fogadott ajánlatok illetékmentességét, a pótajánlati rendszer kiküszöbölését, a legolcsóbb ajánlati rendszer helyett a reális árak érvényesitését. Az iparosok teljes nyilvánosságot kivánnak a közszállitási ügyekben. Dr. *Miklós* Ferenc fővárosi bizottsági tag számszerüen ismertette azokat az elviselhetetlen adóterheket, amelyek a főváros iparosait és kereskedőit sujtja. — *Végh* J. Gusztáv tiltakozott a köztisztviselők további fizetéscsökkentése ellen, mert igy az iparosság egy nagy fogyasztóréteget veszit el. — *Téglássy* Géza a közszállitásoknál előforduló visszaélések megszüntetését követelte, majd a naggyülés határozati javaslatot fogadott el, melyet a kormányhoz juttat-

Nagy Antal jubileuma az asztalosipartestületben. Az asztalosiparosok ipartestülete és az Asztalosmesterek Országos Szövetsége vasárnap bensőséges diszközgyülést tartott Nagy Antal elnök tiszteletére abból az alkalomból, hogy tiz éve áll az ipartestület élén. Az érdemes jubilánst és közhasznu munkásságát számos felszólalásban méltatták.

Az uj kamarai törvény. Dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter a közelmultban törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé a kereskedelmi és iparkamarákról szóló 1868:VI. tc. némely rendelkezésének módositásáról. A törvényjavaslat kimondja, hogy a jövőben a kereskedelmi és iparkamarák két osztályra, az ipari és kereskedelmi osztályra tagozódnak. A törvényjavaslat indokolása rámutat arra, hogy a kamari intézmény csak abban az esetben tud feladatainak kellőképpen megfelelni, csak akkor lehet az ipar és kereskedelem egyetemes érdekének szószólója, ha a tagok sorában az iparosok és kereskedők különböző kategóriái intézményesen az őket megillető képviselethez jutnak.

HIREK

Milyen szabályokhoz akarja kötni a Mérnök- és Épitész-Egylet Budapest területén a lakóházépitkezést?

A főváros városfejlesztési bizottsága egyik fontos programjául a lakóházépitkezés feltételeinek szabályozását tüzte ki és már meg is kezdte a nagy horderejü kérdés vitáját. Ezzel kapcsolatban a Magyar Mérnök- és Épitészegylet memorandumot intézett a bizottsághoz és kifejtette abban a kérdésre vonatkozó álláspontját.

A Mérnök- és Épitészegylet szerint a *legkisebb lakás területe legalább harminc négyzetméter legyen, a legkisebb szoba tiz négyzetméter.* A lakóhelyiségek ürmagassága tekintetében az a kivánság, hogy zártsoros épitkezésnél legalább 2.8, szabadon álló épitkezésnél legalább 2.6 méter legyen a helyiség magassága. A házmagasság tekintetében az egylet álláspontja a következő: földszintes ház 4.25, emeletes 7.60, kétemeletes 10.95, háromemeletes 13.30, négyemeletes 16.65, ötemeletes 20 méternél magasabb vagy alacsonyabb nem lehet. Egy-egy emeletmagasság tehát 3.35 méter lenne. Zártsoros épitkezésnél a ház magassága nem lehet nagyobb, mint az ucca teljes szélessége. Szélesebb forgalmi utvonalon, a környező övezettől függetlenül, magasabb épületek is létesithetők, de mindenesetre az övezet jellegének és a telek alakulatának figyelembevételével. Lakás esetén a földszinti padló zártsoros épitkezésnél legalább 90 centiméterrel az uccaszint felett feküdjék, előkertes épitkezésnél 30 centiméterrel, bolthelyiségnél 15 centiméterrel magasabban. Az egylet nem tartja megengedhetőnek pincelakás épitését. *Alagsorban raktár vagy mühely létesithető ugyan, de ez esetben a helyiség alapterülete egyhatodának megfelelő ablakokról kell gondoskodni.* A jövőben nem engedhető meg a telkek körülépitése. A sávos beépitési módra kell törekedni, amelynél a telektömb északi és déli vége nem épithető be. Azon területekre, melyekre tüzfalak néznének, átmeneti intézkedés szükséges és pedig abban az értelemben, hogy ezen telkeknek csak hatvan százaléka épithető be.

Tömbszegély-épitkezésnél a közös légtér biztositására és az udvar egységes kialakitására kell törekedni. Ezért lakóépületeknél az uccával párhuzamos szárny mélysége 15 méternél nagyobb nem lehet. A szabadon álló épitkezéses övezetekben a sorházcsoportok legnagyobb hossza 30 méter lehet, mely legfeljebb négy egységet tartalmazhat. Az ikerházak egységes kiképzéssel és egyszerre épitendők. *A főutvonalakon és a Dunaparton csak szigoruan egységes magasságu épületek épithetők,* a tüzfalak takarásának kötelezettségével. Városrendezési szempontból nem mellőzhető az előkertek alkalmazása sem, mely az uccaszélesités tartalékául tekintendő.

A szabadonálló épitkezésnél a legnagyobb magasság 13.5 méter lehet. A ház az uccától legalább öt méterre épitendő. Szabadonálló övezetben a teleknek legfeljebb 33 százaléka épithető be. Ilyen épületekben emeletenként legfeljebb négy lakás létesitendő, olyan területeken, ahol a telek árát kivánjuk szabályozni, csak két lakás. A szabadonálló ház legkisebb telke 200 négyzetöl, a sorháztelkeké 100 négyzetöl, az ikerházaké 150 négyzetöl. A *mai övezeti rendszert át kell dolgozni egy egységes elgondolásu területhasználási terv alapján. A lebontásra érett lakóvidék kiépitését minden eszközzel szorgalmazni kell.* Az épitési tilalmak csak akkor vihetők keresztül, ha arra megfelelő törvényes intézkedések állanak rendelkezésre. Ezért mindenképen arra kell törekedni, hogy a készülő törvényben olyan rendelkezések foglaltassanak, amelyek a *fővárosnak modot nyujtanak arra, hogy az egyes területeken kimondhassa az épitési tilalmat.* Legnagyobb fontosságu a parcellázási engedélyeknek a főváros tervszerü fejlődésének programja alapján való kiadása.

ÖNTÖTTVASRADIÁTOROK

GYÁRTJÁK: BUDINSZKYNÉ BODENLOSZ VASÖNTÖDE ÉS RADIÁTORGYÁR, VÁC, MAGYAR RADIÁTORGYÁR RT., BUDAPEST, — STREBELMŰVEK kft., BUDAPEST—MOSON, — WEISS MANFRÉD RT., CSEPEL.

KÖZPONTI ELADÁS: ELLENŐRZŐBANK RADIÁTOR OSZTÁLYA BUDAPEST, V., TÜKÖR-UCCA 4. SZ. — TELEFON: 14-6-75.

A balatoni kikötők megépitése és más balatoni beruházások

A minap tartották Keszthelyen a Balatoni Szövetség igazgató-választmányi gyülését, amelyen ismertették a földmivelésügyi miniszternek több leiratát. A miniszter K. Nagy Dezső miniszteri tanácsost bizta meg továbbra is a balatoni kikötő-felügyelőség vezetésével és egyben intézkedik a balatoni kikötők gyors megépitése ügyében is.

A gyülésen megtárgyalták azt a felterjesztést, amelyet a pénzügyminiszterhez intéznek, hogy biztositson adókedvezést a balatoni fürdők terhes vizvezeték és csatornázási beruházásaira. Tatarozási hitelt is kérnek a tizezer lakosnál kisebb fürdőtelepek részére.

Nyugdijazták Till Antalt, az Autobuszüzem ügyvezető igazgatóját. A most történt nyugdijazás alkalmával negyven évi szolgálati időt vettek alapul.

Házasság. Apor József okl. mérnök, épitőmester leánya Apor Magda és Weiner Zoltán ur házasságot kötöttek.

A szegedi Klebelsberg-telep lakossága mozgalmat inditott a telepre vezető utak kikövezése, uj kutak furása és a villanyvezeték megépitése érdekében.

Hetvenezer pengő értékü munka marad el a székesfehérvári vágóhid épitésénél

A Vállalkozók Lapja részletesen megemlékezett arról a nagy versenytárgyalásról, amelyet december 6-án tartott Székesfehérvár város mérnöki hivatala az épitendő uj vágóhid munkálataira. A város mérnöki hivatala a négy budapesti tervezőhöz juttatta az ajánlatokat, hogy legyenek javaslatot arra vonatkozóan, hogy mik azok a munkák, amik elmaradhatnak. Az épitészek redukciója cca 40.000 pengőt tesz ki, mig a gépészeti berendezésnél 20.000 pengő megtakaritást kivánnak egyes, nem feltétlenül szükséges gépi berendezéseknél elérni. A beérkezett javaslatot most tanulmányozza át Schmidl István müszaki tanácsos, aki majd javaslatot tesz az épitési bizottságnak és akkor döntenek afelől, hogy a budapesti tervezők javaslatatait az elmaradt munkákra elfogadják-e vagy módositásokat eszközölnek rajta. A döntés után a tervezők a terveket átdolgozzák és a munkálatok március elejével fognak megkezdődni.

A győri kulturház megépitése érdekében inditott akció egyre szélesebb kereteket ölt és a város legtekintélyesebb egyesületei, igy legutóbb a Kisfaludy Kör intézett beadványt a polgármesterhez a kulturház megépitése érdekében.

CEMENTIPARI GÉPEK és FORMÁK

teljes berendezések cementárugyárak és műkőgyárak részére, betoncsőformák, cementlapprések, **épitkezési gépek,** épitési felvonók, keverőgépek, **utépitési gépek,** betonutak, aszfaltutak és felületi kezeléssel készült utak részére.

SZÁNTÓ és BECK mérnök gépgyára,

Budapest, X., Gyömrői-ut 76—78. Telefon: *48—4—72

„PATIN"

ROZSDAVÉDŐ FESTÉK

igen tartós, kiadós

Gyártja:

50 éve KRAYER E. ÉS TSA.

LAKK- ÉS FESTÉKGYÁR

BUDAPEST, V., VÁCI-UT 34. SZ.

Amikor az OTI munkát ad avagy: amit egyik kezével ad, a másikkal visszaveszi

Az OTI nemrégiben fehivást tett közzé a Tisza Kálmán téren épülő bérpalotájának gépészeti berendezésére. A mai nagy munkátlanságban érthető örömmel fogadta az OTI felhivását a magyar gépész mérnöki kar, amely komolyan készült erre a jelentős munkára. Annál nagyobb megrökönyödést keltett a — lapunk más helyén közölt — az a hir, hogy az OTI visszavonta a tervezésre való felhivást arra hivatkozva, hogy *az idő rövidsége miatt* nem tudná már szétosztani a gépezeti berendezések tervezését a nyilvános résztvevők között. A nyilvános pályázat hosszadalmas lebonyolitása — igy hangzik a hivatalos indokolás — a záros határidőhöz kötött épitkezés sikerét veszélyeztette volna.

A magyar gépészmérnöki kar érthető elkeseredéssel tárgyalja az OTI-nak eme szokatlan lépését annál is inkább, mert hangoztatják, hogy lett volna idő a megtervezésre, (sőt, állitjuk, még most is van!), amelyre már régebben is kiirhatták volna a nyilvános pályázatot. Mindenesetre kiváncsian várja a magyar gépészmérnöki kar, hogy *kinek az érdekében* vette vissza az OTI a vállalkozók összeségétől azt a munkaajándékot, amit egyik kezével adott, a másikkal ... a jó összeköttetéssel rendelkezőnek juttatott.

Mohamedán iskola épül a Tabánban. A Budapesten lakó mohamedánok széleskörü mozgalmat inditottak, hogy a főváros adjon a Tabánban ingyen telket egy mohamedán mecset-iskola céljaira, melynek épitési költségeit az izlám-népek gyüjtenék össze. Tervbevették azt is, hogy a megépitendő tabáni mecset-iskolában bennlakó mohamedán diákok lennének, akik megtanulnák a magyar nyelvet, de hangoztatják, hogy idegenforgalmi szempontból is fontos feladatot töltene be a mohamedán iskola.

Vargha Elemér — kormányfőtanácsos. A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. Vargha Elemérnek, Debrecen szabad királyi város helyettes polgármesterének a közszolgálatban sok év alatt szerzett érdemei elismeréseül a magyar királyi kormányfőtanácsosi cimet adományozta. A kiváló és népszerü főtisztviselő kitüntetése széles körben keltett osztatlan örömet.

Tizezer pengős munka lesz a csongrádi Magyar Király szálló ujraépitésénél. Pár héttel ezelőtt leégett a csongrádi Magyar Király szálló tetőzete. A tető és a tetőszerkezet tartozékainak ujraépitésére rövidesen versenytárgyalást ir ki az épület-tulajdonos Csongrádi Városi Takarékpénztár.

A mecseki Horthy Miklós tüdőszanatórium épitésének megvalósitására szükséges összeget Pécs városa az OTI-tól igyekszik megszerezni kölcsön formájában épen ugy, mint Kecskemét, amely kórházának épitésére a napokban 5.5 százalékos kölcsönt kapott az OTI-tól.

Két uj gyümölcshütőházat épitenek Kecskeméten. A munkálatokat már meg is kezdték, a két hütőház épitési költsége körülbelül 300.000 pengőt reprezentál.

A kaposvár vármegyei közkórház kibővitési munkálatait tovább folytatják. Stephaich Pál alispán kijelentette, hogy a legközelebbi napokban 100—120 ezer pengőt fordítanak a központi főző- és mosókonyha üzembehelyezésére, illetve az épületen mutatkozó hibák kijavitására.

Szakmai fizetésképtelenségek. *Kényszeregyesség: Mathézer* József asztalos- és butorkereskedő kérelmére az egri királyi tösvényszék az eljárást meginditotta. Vagyonfelügyelő dr. Kőrösy Pál ügyvéd, követelések bejelentése 20 nap alatt az OHE-hez. — *Jogerős egyesség: Dávid és Kertész Kazán és Gépgyár Rt.* (Máglya u. 75—77. sz.) ügyében a budapesti kir. törvényszék az egyességet jogerősen jóváhagyta. — *Befejezett eljárás: Wihart* Ferenc épitőmester (VII., Kolumbus u. 33. sz.) ügyében a budapesti kir. törvényszék az eljárást befejezte.

Hogyan kell az adóbevallást elkésziteni. Dr. Vargha László tvszki. könyvszakértő, az Adó és Könyvvitel szerkesztőjének tollából fenti cim alatt egy mindenki számára nélkülözhetetlen értékes szakmunka jelent meg az adóbevallás megszerkesztéséről. A könyv ára 1.50 P. Kapható az Adó és Könyvvitel kiadóhivatalában (Budapest, IX., Ferenc körut 37.)

Bővitse ismereteit, figyelje a munkalehetőségeket: olvassa a szaklapot!

A mű- és középítési szakosztályok üléseinek jegyzőkönyve 1929 október 14-i ülése. Elnök vitéz *Láczay Oszkár*, jegyző *Králik László*, jegyzőkönyvhitelesítők: *Komor Marcel* és *Irsik László*.

Elnök az ülést megnyitva bejelenti, hogy a győri színház-tervpályázaton I. díjat Körmendy Nándor, II. díjat Sebestyén Arthur, III. díjat Stolczer Jenő tervei nyerték. Megvétetett Árkay Aladár terve.

Jelenti továbbá, hogy Győr város szabályozási tervei megérkeztek, s f. hó 28-án ki lesznek állítva, s ugyanakkor tartja beszámolóját Jakabffy Zoltán, ki az egyletet a juryben képviselte.

Jelenti még, hogy Finály Lajos főmérnök a házi szennyvíztisztító berendezésekről, Enyedi Béla dr. mérnök pedig vas- és vasbetonvázas szerkezetekről óhajtanak szakosztályok előtt a közeljövőben előadásokat tartani.

Szakosztályok a bejelentéseket tudomásul veszik.

Elnök felkéri Lechner Jenő dr.-t, hogy eszközölje ki a m. kir. belügyminiszter úrnál, hogy szakosztályok a belügyminisztérium épületében levő József nádor-korabeli díszter-met, melyet Lechner dr. restaurált, megtekinthessék.

Lechner Jenő a felkérésnek örömmel tesz eleget és megígéri, hogy ugyanakkor egy történeti ismertetéssel is szolgálni kíván.

Elnök ezután ismerteti a működőbizottság javaslatát az ezévi kispályázat tárgyában; szakosztályok úgy határoznak, hogy a feladat egy kálváriával kapcsolatos kápolna megtervezése legyen, 100 hívő befogadására.

Miután a napirenden még többféle választás megejtése esedékes, elnök elrendeli a szavazást és felkéri a szavazatok összeszámlálására Wellisch Alfréd, Hoepfner Pál és vitéz Hájas István tagtársakat.

Ezután szakosztályok áttérnek a tervpályázati szabályzat rendelettervezetének folytatólagos tárgyalására. Az előadói tisztet ezúttal is Szabolcs Ferenc látja el.

A III. fejezet 1. §-át szakosztályok egyhangúan jóváhagyják.

A III. fejezet 2. §-ánál hosszabb vita keletkezik, melynek folyamán Sándy, Jablonszky és Jakab tagtársak tesznek részletesen indokolt indítványokat, melyekhez Körmendy Nándor, Lechner Jenő, Deli Lajos, Hoepfner Guidó, Schmitterer Jenő, Schoditsch Lajos és Foerk Ernő tagtársak szólottak hozzá. Végül is elnök szavazásra bocsájtja a vita eldöntését, melynek eredményeként szakosztályok az összes indítványokat elvetve, 33 szavazattal 10 ellenében a szakaszt az előadói eredeti szövegezésben fogadják el.

A 3. és 4. §-t, valamint a IV. fejezet 1—6. §-ait szakosztályok csekély stiláris módosításokkal elfogadják.

Ezután elnök kihirdeti a megejtett választások eredményét:

1. A tervpályázatokat nyilvántartó bizottságba megválasztattak: Majorossy Gyula, dr. Kotsis Endre és Körmendy Nándor.

2. A Czigler-érmet odaítélő bizottságba: dr. Kotsis Iván, Orbán Ferenc, Jablonszky Ferenc és Szabolcs Ferenc; póttagul Rados Jenő dr., Irsik László és Klucsik Vilmos.

3. A Fittler-érmet odaítélő bizottságba: dr. Lux Kálmán, dr. Bierbauer Virgil, Rerrich Béla, dr. Mueller Félix és Müller Pál; póttagul Antal Dezső.

4. Az építészeti kispályázat bírálóbizottságába: Árvé Károly, Weichinger Károly és Árkay Bertalan; póttagul ifj. Ziegler Géza.

A mű- és középítési szakosztályok együttes üléseinek jegyzőkönyve. *1929. év október hó 21-én tartott ülés.* Elnök: K. Császár Ferenc, jegyző: Müller Pál. Jegyzőkönyvet hitelesítik: Dávid Károly és Fedor-Csák. Elnök megnyitja az ülést, üdvözli a megjelenteket és bejelenti, hogy napirend előtt felszólalásra Kommer József kért és kapott engedélyt. Kommer József a vidéki és fővárosi iskolák tantermenként való költségeinek összehasonlítását említi egy a fővárosnál elhangzott és a napisajtóban is megjelent felszólalás alapján. Pontos statisztikát akar összeállítani iskolanagyság és kivitel szerint ezekről a költségekről és ezért kéri azokat a kartársakat, akik utóbbi időben *emeletes* iskolákat építettek akár az állam, akár a főváros részére, az említett adatokat szíveskedjenek rendelkezésére bocsátani, hogy az elaborátumot minél több adat alátámasztásával, a legnagyobb pontossággal elkészíthesse. Elnöknek a felszólalást kiegészítő szavai után szakosztályok úgy határoznak, hogy felszólalót törekvéseiben a legmesszebbmenőleg támogatni fogják.

Ezután szakosztályi elnök tette meg bejelentését. Az új fővárosi törvény bennünket csupán műszaki vonatkozásban érdekel. Örvendetes a harmadik polgármesteri állásra vonatkozó rendelkezés, amely azt mondja, hogy ezt az állást műszaki végzettségű egyén is *betöltheti*. Ez az előbbiekhez képest kétségkívül haladást jelent, azonban itt nem szabad megállnunk, hanem arra kell törekednünk, hogy tényleg műszaki emberrel töltessék be ez a hely. Az adminisztráció új formájában, három nagy csoportban, *egyéni felelősséggel* fog folyni. A tanácsnoki állások betöltésére minden főiskolai oklevél, tehát a Műegyetem adta mérnöki vagy építészi oklevél is jogosít. — A magánépítési bizottság elfogadta a válaszfalterheknek effektív terhelésként számításba vételét, valamint az esetleg alkalmazandó német vastartószelvényeknek a valóságos adatoknak megfelelően való számításba vételének kötelezettségét. Megindult a városnál a mozgalom az iránt is, hogy statikai és tűzrendészeti kérdések elbírálása ezentúl egységesen a központból irányíttassék. — Ezután elnök bejelenti, hogy jövő héten, ha a bírálati jegyzőkönyv megérkezik, Jakabffy Zoltán fogja ismertetni Győr sz. kir. város városrendezési pályázatát. A tervek az Egylet helyiségében máris kifüggeszttettek. — Jelenti továbbá, hogy Pozsony város rendezése tárgyában a prágai mérnök-egylet kollaborálás végett még a mult ülésszakban átírt. Küldött válaszunkra, melyben az érdemleges válasz megadhatása miatt a részletek közlése iránt intéztünk kérést, csupán azt felelték, hogy a pályázat határideje jövő év április haváig tolódott ki. — A Frankfurtban az „Internationale Kongresse für neues Bauen" által folyó hó 24—26-án tartandó II. kongresszusára az Egylet szakosztályai meghívót kaptak, ez érdeklődőknek rendelkezésére áll. Sajnálatos mindenesetre, hogy a meghívó csupán 21-én érkezett az Egylethez. Masirevich György szakosztályi tag résztvesz a kongresszuson, szakosztályok hozzájárulnak ahhoz, hogy kartársunk a kongresszust az Egylet nevében köszönthesse.

Szakosztályok ezután a Wellisch-pályázat programmjául javasolt feladatok közül, szótöbbséggel egy kisebb tennisz-klubház programmját fogadták el. — Utolsó bejelentésként szerepelt Lavotta Gyula Budapest szfőv. műsz. főtanácsosának a szakosztályokba való felvétele iránti kérelme. Megválasztását jövő hétre tűzték ki.

A Wellisch-pályázat zsűritagjaira megejtett szavazás eredményeképen bíráló tagok: Pázmády István 34, Lehotzky György 33 és póttag dr. Kotsis Endre 31 szavazattal.

Szakosztályok ezután a tervpályázati szabályzatnak utolsó olvasásának tárgyalására tértek át. Az anyag a XI. bekezdésig tárgyaltatott le, míg a többi pontok letárgyalása a legközelebbi ülésre halasztatott. Értékes észrevételekkel és módosításokkal járultak hozzá a javaslat végleges megszövegezéséhez: Sándy Gyula, Jablonszky Ferenc, Jakab Dezső, Foerk Ernő, dr. Bierbauer Virgil és Schmitterer Jenő. Az előadó tisztjét a javaslat előadója, Szabolcs Ferenc töltötte be. Az előrehaladt időre való tekintettel szakosztályok a tárgyalást fentemlített pontnál megszakították, mire elnök a szíves megjelenést megköszönve, az ülést berekesztette.

Müller Pál s. k., *Králik László* s. k.,
sz. o. jegyzők.

Magyar Technikai Múzeum.

Technika- és építészettörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása az 1929. évben.

Gyüjti 1921 óta: *Dr. Lósy-Schmidt Ede*, a gyüjteménytár őre.

II. (XLVII.) közlemény.

Kubik Endre mérnöki oklevele. Kiszolgáltatta a kir. József-Műegyetem Budapesten, 1892 október 20.-án. (Néhai Kubik Gyula mérnök hagyatékából.) 1 db.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye Szolnokon építendő új házának tervvázlata 1877-ből. Alaprajzok, nézetek és metszetek (Schulek János ajándéka) 4 db.

Die Eisenbahnbrücke über die Theiss bei Szegedin. Erbaut von dem franz. Ingenieur Cézamu. (A bécsi Műegyetemen 1864-ben készült színes, rekonstrukciós tervrajzok. Készítette: Liedemann Hugó. Láttamozta: Johann Schoen Supplent.) (Schulek János ajándéka.) 4 db.

Építészeti tervrajzok Liedemann Hugótól. Készültek a budapesti Műegyetemen az 1862—63. tanévben. (Schulek János ajándéka.) 12 db.

Entwurf einer steineren Brücke von Liedemann Hugo. Wien, 1864, valamint a bécsi Műegyetemen 1864-ben készült s a híd- és vízépítés körébe tartozó tervrajzok, színes kivitelben. (Schulek János ajándéka.) 7 db.

A budapesti Műegyetemen az 1862. tanévben készült rajzok. Készítette: Liedemann Hugó, láttamozta: Porszász József tanársegéd. (Schulek János ajándéka.) 4 db.

Dr. Petzval Ottó bölcsészeti és szépművészeti tudor, hites mérnök, a pesti Magyar Kir. Egyetemnél a fensőbb mértan rendes tanára s a bölcsészeti kar volt érdemdús dékánjának arcképe Barabás Miklóstól. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

Pucher József építőmester arcképe. Egykori kőnyomat. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

Dr. Nendtvich Károly, a m. kir. Műegyetemnél a vegytan tanárának és a M. Tud. Akadémia rendes tagjának Barabás Miklóstól készített, sokszorosított arcképe. Dr. Nendtvich Károly sajátkezű aláírásával. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

Greiner Lajos erdészeti igazgató arcképe Barabás Miklóstól 1847-ből. (Felirat a kép alján: „Fenséges Szász-Coburg-Gothai fejedelmi Herczeg Ferdinánd Úr Ő Magossága erdeinek igazgatója és a magyar gazdasági egyesület választmányának tagja. A magyar erdőszet lelkes előmozditójának ajánlják baráti és tisztelői.") Egykorú nyomat. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara választmányának 128. és 129. üléséből. A választmány 1929. évi november hó 8-án rendes ülést tartott, melyben elhatározta, hogy bizottságot küld ki a Mérnöki Rendtartásról szóló törvény 3. §. utolsó bekezdése alapján a bírósági szakértői működésre jogosultság megállapítása céljából kiadandó igazságügyminiszteri rendelet újabb előkészítésére, miután a mérnöki munkafenntartási rendelet megjelenése folytán e jogszabály kiadásának szorgalmazását időszerűnek látja és mivel az 1925. évben készült rendelettervezet az időközi változások folytán ma már esetleg nem állhat helyt.

Kamarai tag részéről érkezett indítványra elhatározta a választmány, miszerint az illetékes minisztériumhoz fog fordulni aziránt, hogy mérnöki természetű építőmunkákra vonatkozó megbízások csak oly vállalatoknak adassanak ki, amelyek vezetésében a mérnöki szaktudás biztosítva van.

Kamarai tag indítványai folytán a választmány elhatározta, hogy kérni fogja a telekkönyvi hivatalok szervezetében mérnökök hivatalos közreműködésének intézményes biztosítását, továbbá a telekkönyvi térképmásolásra vonatkozólag hatályban lévő 31.200/1925., illetve 56.700/1925. számú igazságügyminiszteri rendeletnek olyan módosítását, amely a Kamara tagjai részére a térképek használatát a legmesszebbmenően megkönnyítse és az ezzel kapcsolatos anyagi biztosíték terheit enyhítse.

Foglalkozott a választmány azzal a gyakori panasszal, hogy a Kamara tagjait a pénzügyi hatóságok kereskedelmi és iparkamarai illetékkel róják meg abban az esetben is, ha ipart nem űznek; a választmány úgy határozott, hogy a jogosulatlan illetékkivetések megszűnése érdekében felterjesztéssel él a m. kir. pénzügyminiszter úrhoz.

Ugyancsak felterjesztéssel kíván élni a választmány a Kamara tagjainak abban az általánosan panaszolt sérelme tárgyában is, hogy törvényszéki szakértői működésükért a bíróságok oly minimális díjakat állapítanak meg, melyek sok esetben kész kiadásaikat sem fedezik.

Az ülés során a választmány egy oly kérelmet is tárgyalt, melynek benyujtóját a Kamara a mérnöki cím jogosulatlan használata miatt — mint ez még ma is számtalan esetben történik — a Mérnöki Rendtartásról szóló törvény 67. §-a alapján feljelentett és aki a feljelentés visszavonását kérte. Mivel azonban a mérnöki cím védelmére alkotott fenti jogszabályt még ma is igen gyakran a legflagránsabban megsértik, a választmány arra az álláspontra helyezkedett, hogy a feljelentés visszavonásával sem a köz, sem a mérnökség érdekeit nem szolgálná.

Az 1929. évi november hó 15-én tartott rendkívüli ülésében a választmány tudomásul vette, hogy a budapesti iparfelügyelőség a Kamara konkrét panasz folytán történt felszólalása nyomán felhívta az egyik budapesti textilipari vállalat figyelmét arra, hogy számos textilipari gyakorlattal bíró magyar mérnök áll a vállalatok rendelkezésére. Az új székesfővárosi törvény tervezetét tárgyalva, elhatározta a választmány, miszerint kérni fogja a tervezet oly irányú kiegészítését, melynek értelmében a mérnökségnek a székesfőváros törvényhatósági bizottságában nagyobbszámú képviselet biztosíttatik és a mérnökség a főváros műszaki vezetésében is intéző szerephez jut.

A választmány fenti ülésekben egyebekben önkormányzati ügyeket intézett.

A Kamara új tagjai. *a)* A Mérnöki Tanács által hozott jogerős határozattal felvett új tagok 1929. évi október hó 18-tól: *Csemegi* József építészmérnök, Budapest, V, Wahrmann-u. 13. — *Neuwald* Ármin építészmérnök, Budapest, VII, Alpár-u. 7. — 1929. évi október hó 25-től: *Csapó* Zsigmond mérnök, Csabrendek. — *Harmos* Sándor mérnök, Nógrádverőce. — *b)* A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által hozott, jogerőre emelkedett határozattal felvett új tagok 1929. évi november hó 11-től: *Ambró* János mérnök, Badacsonytomaj. — *Baumann* József gépészmérnök, Sopron, Jókai-u. 25. — *Bálint* Károly építészmérnök, Budapest, VI, Dessewffy-u. 3. — Dr. techn. *Czakó* Miklós vegyészmérnök, Budapest, VII, Ilka-u. 18. — *Doktor* Lipót mérnök, Szeged, Fodor-u. 5/b. — *Erdély* István építészmérnök, Budapest, V, Csanády-u. 18. — *Frisch* Vilmos építészmérnök, Budapest, Ujpesti-rakpart 6/a. — vitéz *Gáti* György gépészmérnök, Budapest, VIII, József-u. 4. — *Henrich* Jenő építészmérnök, Budapest, VIII, Vas-u. 15/a. — *Hergloz* István vegyészmérnök, Budapest, I, Böszörményi-út 6. — *Neményi* Izidor gépészmérnök, Budapest, IX, Bokréta-u. 23. — *Rosenberg* Gábor mérnök, Budapest, IV, Károly király-út 26. — *Seyler* Lajos bányamérnök, Zalavár. — *Simonyi* Antal gépészmérnök, Budapest, III, Miklós-u. 29. — *Szász* Sámuel bányamérnök, Kőrösladány, Kossuth Lajos-u. 25. — *Török* Sándor gépészmérnök, Budapest, III, Zarándok-u. 31. — *Wolf* Dezső mérnök, Budapest, V, Csáky-u. 15.

Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi november hó 15-én tartott ülésében *Mészáros* Lajos, sz. 1884, gyárigazgatót (70. §.) Miskolc, Széchenyi-u. 26. a Mérnökök Nyilvántartásába felvette.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi november hó 16-án kifüggesztetett. *Nevezett felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi december hó 16-án déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi november hó 8-án tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette: *Berényi* Árpád, sz. 1896, okl. mérnök, Szeged, Mérey-u. 15/b. — *Gál* István, sz. 1901, okl. gépészmérnök, Győr, Veszprémi-út 1. — *Koncz* István, sz. 1899, okl. gépészmérnök, Budapest, X, Pongrác-út 17.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi november hó 9-én kifüggesztetett: *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi december hó 9-én déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi november hó 15-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Barabás Artur, sz. 1888, okl. gépészmérnök, Budapest, I, Márvány-u. 42. — *Rosenthal* Kornél, sz. 1901, okl. mérnök, Budapest, VI, Szív-u. 63. — *Róna* Tibor, sz. 1893, okl. építészmérnök, Budapest, VII, Damjanich-u. 54. — *Tóth* Zoltán, sz. 1899, okl. építészmérnök, Debrecen, II, Kotmalom-u. 5.

A felvételről szóló értesítés 1929. évi november hó 16-án kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1929. évi december hó 16-án déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés a földmérők nyilvántartó jegyzékébe felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1929. évi november hó 8-án tartott ülésében

Földes Gyula okl. mérnök és közgazdasági mérnök, jogosított földmérőt (Budapest, I, Lágymányosi-u. 6.) a földmérők nyilvántartó jegyzékébe felvette.

Elhalálozott tagok. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelő *hivatalos* jelentés alapján a Kamara tagjai sorából töröltettek: *Alpár* Ignác építészmérnök, budapesti lakos 1928. évi április 27-i; *Rotschild* Lajos mérnök, budapesti lakos 1929. évi október 13-i hatállyal.

A Kamarából kilépő tagok. A Kamara választmánya 1929. évi november hó 8-án tartott ülésében, önkéntes lemondásuk folytán elrendelte az alábbi kamarai tagok törlését: *Botos* Géza erdőmérnök, Debrecen, *Gombos* János gépészmérnök, Budapest; *Mattyók* Géza gépészmérnök, Budapest; *Mauthner* Dezső gépészmérnök, Budapest; *Mészáros* László mérnök, Szeged; földeáki *Návay* Ernő mérnök, Budapest; *Skrainka* Frigyes mérnök, Békéscsaba; *Steidl* Tivadar mérnök, Budapest; *Wietorisz* Róbert bányamérnök, Mecsekszabolcs.

Gondnokok kirendelése. A Mérnöki Rendtartás 65. §-a értelmében néhai *Hübner* Jenő építészmérnök, kamarai tag irodája részére *Hübner* Tibor építészmérnök, kamarai tag, — néhai *Rotschild* Lajos mérnök, kamarai tag irodája részére dr. *Guóth* Béla mérnök, kamarai tag rendeltetett ki.

A Kamara új helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.

A Kamara új telefonszáma: József 388—18.

A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának száma: 28.844.

A véletlen feltárta a földalatti Pécs 1600 éves titkait!

Pécs december 9
(A Pest kiküldött munkatársától)

A Mecsek tetején fázósan nyúlik fel a ködbe a »francia szobor«, köidomain az évszak nyúlós, nedves leple s alatta roppant lejtő gördül a város felé, amely innen felülről egy síkban látszik, a köd és a távolság elnyeli a kanyargós utcák lejtőit és regényes ugrásait. A »Hotel Kikelet« ablakai úgy fénylenek az árnyékba borult oldalon, mintha valaki ablakot vágott volna a Mecsek oldalára s belülről világítana rejtélyes fénynyel.

A »pécsi Tabán« egymásra dobált utcái fölött párisi hangulattal világítanak a tetők, távolabb a szénmosó fekete kazánjai állanak. A látkép fölött mégis a zöld kupolák uralkodnak, a város fölé szökkenő platinazöld templomtetők, a dóm, a román stílus ünnepi egyszerűségével, a belvárosi templom, amelynek levert vakolata alól éppen előbujt szamárhátíves, török ablakai s mögötte az új építkezés téglavörös vonalai is idelátszanak. Ez a két templom áll most őrt Pécs fölött, körülöttük felbontva tárul a föld, rétegeiben korok és évezredek izgató titkaival.

A dóm és a plébániatemplom körül nyugodt ütemű munka folyik, tudósok és mérnökök őrködnek minden csákányütés fölött, mert nem lehet tudni, mi van az egymásrahalmozott rétegek alatt s mikor koppan a csákány évezredes emlékek kövén.

Hat évszázad a vakolat alatt!

Délelőtt lenn jártunk a belvárosi plébánián, egy ódon utca ódon házában, ahol dr. *Kelemen* Andor apátplébános fogadott és tájékoztatott a fontos eseményekről, amelyek a belvárosi templom átépítése körül történtek. Az apátplébános zsúfolt íróasztalán a feljegyzéseknek akkora tömege fekszik, hogy könnyű belőle kibogozni annak az izgalmas véletlen sorozatnak történetét, amely egy átépítéssel kapcsolatban a kor egyik legérdekesebb felfedezéséhez vezetett.

— A templom átépítésének gondolata 1922 óta húzódik, — mondja dr. *Kelemen* Andor — de csak 1936-ban, a templom fennállásának 250. évfordulóján érett meg, amikor kiírtuk a pályázatot, amelyet a megbizatással együtt *Körmendy* Nándor templomszakértő mérnök nyert el.

Ez év tavaszán kezdődött meg a bontás, amely meglepő felfedezéshez vezetett. A bontás során kétségtelen építészeti bizonyítékok merültek fel arra nézve, hogy a mai templom magja török imaház, dzsámi volt, amelyet *Gázi Kászim* basa épített a XVI. században. Előkerültek a majdnem sértetlen szamárhátas ablakok, amelyek a dzsámi világítását szolgálták.

A további feltárás során azután napvilágra került teljes szépségében az a keresztény templom, amely még a dzsámi előtt épült, a Szent Bertalan-templom, amely 600 éves multra tekinthet vissza. A Műemlékek Országos Bizottságának felügyelete alatt történt feltárás során megállapították, hogy a Szent Bertalan-templom is egyszerű román stílusban épült és a későbbi átépítések során kapott újabb építészeti elemeket. Az előkerült faragott kövek száma meghaladja a 300-at s szépségükkel az ország egyik legváltozatosabb gyüjteményét jelentik. A hatalmas kőtár, ahol a nagyértékű gyüjteményeket összesíteni fogják, már épül.

A feltárás óriási jelentőségű magára Pécs multjára nézve is, mert a felbukkant alapok meghatározzák, hogy a város építése és fejlődési iránya az utóbbi évszázadok során kelet-nyugati irányból észak-déli irányba tolódott el. Ebből indul ki azután annak a régen kutatott rejtélynek megfejtése, hogy a sűrű, zsufolt, középkori Pécs miként nyomta szét a várfalak bilincsét a természetes fejlődés során és rombolások árán is, hogyan nyujtózott levegő után a középkori zártságba vetett délvidéki végvár.

Felbukkan az 1600 éves földalatti kápolna

A plébánia csendes utcájából lejövet meglátogattuk az épülő templomot, amely karácsonyra talán már készen lesz. Meglátogattuk a föld alól felmeredő roppant falakat, amelyek erejükkel, szívós tömbjeikkel bizonyítanak amellett, hogy ezen a helyen micsoda ősi erővel tapadt meg viharos történelmi korokon keresztül a kereszténység.

A munkánál bukkantunk rá *Gosztonyi* Gyulára, a székesegyház fiatal mérnökére, a földalatti Pécs lelkes kutatójára, aki bevezetőben elmondotta, hogy éppen a napokban járt itt *Gerevich* Tibor müegyetemi tanár, a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke, aki kijelentette, hogy az ókeresztény temetőterületen feltárt épületek grandiózus felfedezést jelentenek s olyan emlékek is bukkantak fel, amelyek egyedülállók a világon.

Eltávolodunk a plébániatemplomtól, amelynek keresztje alatt még ma is ott van a török félhold s amely félig színtörök stílusával, félig modern alakjával az ország legérdekesebb temploma lesz. *Gosztonyi* Gyula kalauzolásával érkezünk el később a dómhoz, ahonnan a felfedezések kiindultak s elkápráztatták a tudóst, laikust egyaránt.

— Mindebből — mondja a mérnök úr — semi sem lenne és reményünk sem lenne a folytatásra, ha nem lett volna annyi őszinte támogatója a tervnek. *Nikolics* Mihály főispán, *Honuy* Ferenc általános püspöki helynök, *Makay* István polgármester nagyfokú érdeklődéssel és támogatással kisérték a munkát. Rendkívül sokat köszönhetett az egész vállalkozás dr. *Paulovits* István egyetemi régésztanárnak és dr. *Török* Gyulának, a pécsi múzeum fiatal igazgatójának s nem utolsó sorban dr. *Sik* Lajos főjegyzőnek, aki az idegenforgalom szemüvegén keresztül kísérte figyelemmel a munkát.

Beszélgetés közben érünk el a dómhoz, amely négy tornya között, mint a hit ősi fellegvára áll.

— 150 évvel ezelőtt, — mondja *Gosztonyi* Gyula — egy palota lebontásakor véletlenül került elő az az 1600 éves sírkamra, amely az egész feltárást elindította. Ennek a sírkamrának a festett, függönyszerű díszei ókeresztény bazilika hajdani jelenlétét bizonyítják a mai dóm helyén, vagy helye körül, amelyet közvetlenül a mai dóm elődének tekinthetünk s bizonyíthatjuk a feltevést, hogy a mai dóm jóval öregebb, sokkal nagyobb korra tekinthet vissza, mint hinnénk. És bizonyítják azt is, hogy az ókeresztény hitélet centruma Pécs volt Pannóniában.

A népvándorlás — két freskó között!

Körülményes úton férünk hozzá a három karéjból álló földalatti kápolnához, amelynek csodálatos módon épen maradt falait freskók diszítik. A földalatti Pécs feltárásának egyik legnagyobb eseménye ez a ketttős falfestmény, amelynek alsó rétege még a népvándorlás előtt készült egy ismeretlen pannón festő kezétől, átvészelte Európának azt a forró és pusztító korszakát a föld mélyén s békésebb időben bukkant fel újra, amikor újabb képet festettek rá, épen a népvándorlást követő években. A legnagyobb gonddal óvott kép két mezeje közé tehát valósággal egy kor van bezárva, amelyről csak adatok vannak, de tanuja talán csak ez a kettős freskó.

A dómkörüli ókeresztény temetőterületen fekszik a kutatás legnagyobb szenzációja, a hétkaréjos, földalatti temetőépület, ez a bizarr, föld alá süllyesztett és kőből kirakott hétlevelű óriási lóherelevél, amelynek teljes feltárása még folyik. Az 1600 éves földalatti sírkamra minden vonatkozásban egyedülálló a világon az ókeresztény emlékek között és a tudomány is mindössze távoli rokonait ismeri csak.

Az óriási mennyiségű anyag és törmelék ezernyi tömege már római méreteket közelít meg. A hosszú, izgalmas és ezer aggodalommal fütött munka még korántsem kész, körül a baranyai földben még évezredes titkok nyugszanak, az örök Róma emlékei, a kereszténység hőskorának tanui és útmutatók azon az ösvényen, amelyen a fiatal kereszténység megkezdte terjeszkedését a pogány Európában.

Elbámulva állunk *Gosztonyi* mérnökkel a gazdag talaj fölött és beszélgetünk a földalatti Pécs kiépítésének terveiről, amelyek végkép befolyásolják az egész földfeletti város jövő alakulását és sorsát. A terveket *Gosztonyi* Gyula már elkészítette és nyomtatásban ajánlotta az illetékesek figyelmébe. A másfélezeréves művészet nemes szépségeit rejtekhelyükön, a föld alatt szeretné föltárni és hozzáférhetővé tenni egy alagútrendszerrel.

Páratlan látványosság lenne.

Baróti Géza

Anglia titokzatos új fegyvert dobott harcba a német repülőgépek ellen

London, december
(A Pest londoni szerkesztőségének távirata)

A német felderítő repülések sorozata Anglia partjain és a parti vizeken tovább tart. A tegnapi nap folyamán is

nagyobb számú német repülőgép járt az angol partvidéken anélkül, hogy bombákat dobtak volna le.

A legnagyobb légi tevékenység ismét a jól ismert Firth of Forth környékén zajlott le. Edinburghban és több más skót városban hosszantartó légi riadót rendeltek el, annak ellenére, hogy az angol szárazföldet egyik támadó gép sem érte el.

A nyilt tenger fölött elkeseredett harc folyt le német és angol repülőgépek között

anélkül, hogy a küzdelemnek jelentősebb eredménye lett volna.

Az új angol fegyver

Abból a körülményből, hogy az aknák lerakásával gyanusított német repülőgépek nem érték el a partokat, messzemenő következtetéseket vonnak le. A Star cimü lap feltünő cikkben jelenti be, hogy a partokhoz közeledo német repülőgépek lefegyverzésére most alkalmazták első izben

az angol légihadero új, titokzatos fegyverét.

A cikk azt állitja, hogy ez a fegyver teljes sikerrel tudja megakadályozni a hasonló jellegü támadásokat és ennek a fegyvernek tulajdonitja azt is, hogy

a norfolki parton egy német repülőgép, minden látható külső ok nélkül a tengerbe zuhant.

Illetékes angol körökben meg vannak elégedve az aknaháború kivédése körül elért eredményekkel, annak ellenére, hogy

az utóbbi napokban ismét több angol és semleges hajó süllyedt el.

Londonban úgy tudják, hogy Németország a szigetitott blokád ellenszerképpen azzal fenyegetődzik, hogy egész Angliát aknaövvel zárja körül.

Anglia kivitele és a német aknaharc

Oliver Stanley kereskedelmi miniszter tegnap vitába szállt azokkal a német állitásokkal, melyek szerint a németeknek sikerült volna Anglia külkereskedelmét megbénitani. Éppen ellenkezőleg áll a helyzet — jelentette ki az angol miniszter.

Anglia kivitele már elérte az utolsó békehónap mértékét és szeptember óta mintegy 60 százalékkal emelkedett.

Egyedül november hónapban, tehát a német aknaharc hónapjában, több mint 50 százalékkal nőtt meg az angol kivitel.

Az angol törvényhozás két házát a jövő hét szerdájára

együttes titkos ülésre

hivták össze. Ezen a bizalmas tanácskozáson az összes háborús problémákat meg fogják vitatni.

Ráskay László

Agyonlőtte magát egy fiatal textilmérnök

Az *Andrássy*-út 139. szám alatt levő *Ada-penzióban* pénteken a délutáni órákban forgópisztollyal főbelőtte magát *Vámos* György 23 éves textilmérnök, aki néhány nappal ezelőtt költözött oda édesapjával. A fiatal mérnök azonnal *meghalt*. Környezete az utóbbi időben megfigyelte, hogy feltünően *idegesen viselkedik*, valószinüleg *megint idegrohom vett rajta erőt* és ezért követte el tettét.

Lapunk könyvkereskedése változatlanul VII., Erzsébet-körút 18–20 Telefon 222-630

Tátra-Matlárháza Esplanade
szálló igazgatósága, Forberger Árpádné dec. 7-től 13-ig d. e. 10—1 óra között, Hucskó Mihály Tátrafürdők irodájában, Rákóczi-út 17, tel. 138-174 és d. u. 3—5 óra között Tátrai fürdők vezérképviseleténél, Dorottya-utca 5, tel. 188-322, szivesen ad felvilágositást

SZINHÁZ

UTOLSÓ PILLANAT

Heltai Jenő négy egyfelvonásosa

Heltai Jenő négy egyfelvonásosában — amelyet a fenti összefoglaló címmel ma este mutat be a *Pesti Színház* — a játékos ötlet, a költői elágyulás, a mosolygó bölcseség és a pajkos humor ad egymásnak találkozót, újabb tanuságot téve írójuk kivételes tehetségének gazdag rétegezettségéről és töretlen frisseségéről.

Az első kis komédia, a *Fekete golyó*, könnyű, szinte túlkönnyű tréfa s a maga burleszk igénytelenségében úgy hat, mint egy színpadi kroki. Vidám rögtönzés, amely a műsoros esték szokásos nyitány-szerepét tölti be. Hőse a tettenért házibarát, akit a férj kissé egyoldalú amerikai párbajra kényszerít két fekete golyóval s azzal az előzetes, kegyetlen kikötéssel, hogy a házasságtörésért házasságkötéssel kell lakolnia, mégpedig záros határidőn belül. Máskép főbelőheti magát. A megszorult udvarló erre kínjában elveszi a — házasságközvetítőnőt. Semmiség az egész, mindössze pár hálás szerep, amely különösen jó alkalmat ad *Gombaszögi* Ellának, *Bihary* Józsefnek és *Tompa* Sándornak komikai tehetsége csillogtatására.

A második: *A fehérrózsás úr*, finoman érzelmes lírai hangulatkép. A hajdani fiatal gavallér megöregedve tér vissza külföldről és ellátogat a régi, híres mulatóba, ahol valamikor boldog volt s ahol most egy éjszakára randevút ad elillant ifjúságának. A mult azonban úgy jelenik meg a találkozón, hogy az öregúr nem ismer rá, amikor szemtől-szembe kerül vele. S a vén gavallér végül is egy szál fehér rózsával és egy kis görl ártatlan csókjával vesz melancholikus búcsút szép emlékei színhelyétől. A költő halk, de mélyzengésű húron játszik itt, amelynek gordonka-szólamát valami gyengéd, tompított irónia játékos futamai kísérik. A megöregedett gavallér, a vén pincér, a naiv-buta kis görl és az önmaga régi énjét eltitkoló virágárus-asszony rajza egyformán mesteri. Eleven, plasztikus csoportkép, amelynek levegős távlata sejtelmesen érezteti meg az idő félelmes múlását és a továbbfolytatódó élet örök ismétlődését. *Somlay* a fehérrózsás úr *Gombaszögi* Ella a virágárus-asszony, *Kömives* Sándor a vén pincér szerepében kitűnő, *Dán* Etelka éhes-hálás, meghatódott kis táncosnője pedig csupa magávalragadó báj és kedvesség.

A kvartett harmadik tétele — *Az orvos és a halál* — régi ismerősünk. Az idő értékelő próbáját immár diadalmasan kiállott kis remekmű, amely a vígszínházi bemutató és a nemzetiszínházi felújítás után is olyan hamvas-frisser hat, mint a most szakasztott virág. A tiszta költészet illatát leheli felénk groteszk története, amely abból a szellemes magból csírázik ki, hogy a Halálnak fia van, aki apja gyilkos mesterségét tovább folytatja. Hiába öli meg hát a titokzatos »kegyelmes urat« a betegágyához hivott professzor: hőstette eredménytelen marad, nem ajándékozhatja meg az emberiséget a halhatatlansággal. Bölcs, szép, művészien tömör és szikrázóan elmés egyfelvonásos ez, a színpadi »Kleinkunst« olyan tökéletes mintája, amilyen a külföld drámairodalmában is csak kevés akad. Az előadás méltó a darabhoz. *Somlay* enyhe cinizmussal s mélységes bonhomiával átitatott professzora egyik legmegkapóbb alakítása ennek a nagy művésznek. *Somló* István remekel a »titkár« passzív szerepében, *Dénes* György egy cseppet talán túlkarikirozott asszisztense is kitűnő, épúgy, mint *Kömives* Sándor bruegeli halálfigurája. A kísértetiesen kifejező kísérőzene *Lányi* Viktor sikerült munkája.

A negyedik darab, az *Interjú*, franciás pezsgésű, csípős kis *farce*. Igazi Heltai-vígjáték, a nyugalomba vonult, »nagymultú« színésznőről, aki nagymama létére is meghódítja a memoár-titkai után szimatoló, szemfüles riportert s miután a könnyen hevülő fiatalembernek odaadja legkedvesebb relikviáját: a »király gyűrűjét«, hű ékszerészénél egy féltucat új gyűrűt rendel — minden további eshetőségre. Lélekből sugárzó, pajzán humor aranyderűje lebeg a mulatságos apróság fölött, inkselkedő bájjal s a kényes ízlés biztos mértéktartásával. *Honthy* Hanna játssza benne a főszerepet, kedvesen és finoman, *Perényi* László pedig a kicsit bumfordi, szemtelensége mellett is rokonszenves riportert. De jók a többiek is: *Szepes* Lia, *Sitkey* Irén és *Dán* Etelka.

A stílusos rendezés *Horváth* Árpád érdeme.

K. A.

Pest beszéli:

Márkus Alfréd, a népszerű zeneszerző vasárnap délelőtt matiné keretében megismétli hangversenyét a Fővárosi Operettszínházban. Harminckéttagú zenekar játssza majd az előadáson a szerző számait.

⊙

Fedák Sári tegnap este megnézte a Városi Színházban a »Tisztességes Anna« előadását. Felvonás közben meglátogatta az operett fiatal primadonnáját, Kollár Liviát. Kedves jelenet játszódott le az öltözőben, ugyanis Kollár Livia öltöztetőnője, Stollné, öltöztette valamikor esztendőkön keresztül Fedák Sárit.

— Kislányom, — mondotta Fedák Sári Kollár Liviának — nagyon jó vagy, de a sikerednek nem ez a titka, hanem az, hogy Stollné öltöztet. Én is azért lettem nagy színésznő, — mondják — mondta nevetve.

— Nagyon örülök, hogy ilyen jók vagytok és főleg annak örülök, hogy Ujvári Lojzit megint színpadon látom.

Mégegyszer melegen gratulált az előadás szereplőinek és visszament a nézőtérre.

⊙

Vidám matinékat tervez a karácsonyi ünnepekre gyermekek számára a Kamara Varieté. Ezeknek a matinéknak mesedélután jellege lesz, amelyen Gerard, a kitűnő bohóc is fellép.

⊙

December 10-én este negyedkilenc órakor énekkari díszhangversenyt rendez a Zeneművészeti Főiskola nagytermében a Magyar Dalos Egyesületek Országos Szövetsége állandó legfelsőbb fővédője, vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó tiszteletére. A hangversenyen kilenc budapesti és vidéki kórus szerepel.

⊙

A különleges ízlés barátaihoz szólnak ARKANZAS ajándék kirakatai... Váci-utca 20.

⊙

Bevonult Kassára a Kardos-féle drámai stagione, az első előadás a »Vidéki történet« című színdarab volt, amely zsúfolt nézőtér előtt került színre. A főszerepeket Könyves-Tóth Erzsébet, a Nemzeti Színház tagja, mint vendég, továbbá Szilágyi-Szabó Eszter és Mestan Tibor játszotta nagy sikerrel.

Riadó autón érkezett rendőrök védték meg a Híradó mozit az ostromló közönségtől

Tizennégy táblás ház volt pénteken

Csütörtökön délután 5 órakor nyitották meg a Magyar Filmiroda Híradó moziját az Erzsébet-körút és a Dohány-utca sarkán. A ragyogóan kivilágított előcsarnokban Kozma Miklós, a Magyar Távirati Iroda elnöke fogadta Kánya Kálmán nyugalmazott külügyminisztert, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminisztert, Varga József iparügyi és kereskedelmi minisztert, Keresztes-Fischer Lajos altábornagyot, a kormányzó főhadsegédét és Karafiáth Jenő főpolgármestert.

Az előadás előtt dr. Törey Zoltán, a Magyar Filmiroda igazgatója üdvözölte a közönséget, majd megkezdődött a műsor vetítése, amelynek megérdemelten óriási sikere volt. Pénteken reggel nyitották meg a nagyközönség előtt a Híradó mozi kapuit. Hatalmas tömeg tolongott már a reggeli órákban a pénztárak előtt és estig tizennégy táblás ház volt. Délután 5 órakor ezrek és ezrek akartak bemenni a moziba, úgyhogy dr. Káló Vilmos, a filmszínház igazgatója rendőri segítséget kért, hogy az épületet össze ne törjék a türelmetlenkedők.

Pár perc alatt megérkezett a rendőri riadóautó és a rendőrök tapintatosan rendet teremtettek. A premier tapasztalatai alapján a színház vezetősége elhatározta, hogy a folytatólagos előadásokat beszünteti és számozott helyeket bocsát az érdeklődő közönség rendelkezésére. A műsort mától kezdve egyórás turnusokban bonyolítják le, hogy a tumultuózus jeleneteket elkerüljék.

MAI FILMKRITIKA

Tizenhatévesek

A Décsi új filmje

Osztályzatunk 1/2

Mickey Rooney új filmje ismét csupa derű, mulatságos jelenet. A képen *Mickey Rooney*, ez az utólérhetetlen zseniális fiatal úr egy híres zsokét játszik. Az amerikai kupát kell megnyernie egy angol vendéglóval, de erre már nem kerül sor, mivel az előző versenyen szabálytalanságot követ el és kizárják a turfról. Helyette a filmen bemutatkozó új gyerekcsillag, *Ronald Sinclair* nyeri meg a versenyt, amelyet *Rooney* barátunk egy fa tetejéről néz végig. Kitűnő gyerekek a tizenhatévesek, akik akár csak *Mickey Rooney*, szertelenek és mulatságosak. *Mickey* mester nagy természetességgel és fölénnyel mozog a felvevőgép előtt, hogy az ember szinte ámulatba esik, honnan szerezhetett ilyen fiatal korára ilyen rövid idő alatt ekkora rutint. A film »hölgyszereplője« *Judy Garlan*, Hollywood új gyerekszínésznője, aki az életben is pontosan tizenhat esztendős, de máris kitűnő színésznő. Énekel, táncol, nagy sztárokat utánoz, harsogó nevetés fogadja minden mozdulatát. *Ezt a filmet meg kell nézni.* Elsőrangú produkció, ami pedig a lóversenyfelvételeket illeti, az utolsó futam például annyira izgalmas, hogy a bemutató közönsége tapsolva buzdította a gyepen robanó lovakat. *Izgalmasabb volt ez a verseny, mint egy alagi vagy egy megyeri futam.*

„Ilyenek a férfiak"

Az UFA új filmje

Osztályzatunk 2

»Ilyenek a férfiak« mondja a cirkuszfilm címe és ezen az alapon leszedi a keresztvizet az egész férfivilágról és megállapítja, hogy minden férfi könnyelmű, feledékeny és cinikus. (No szegény férfiak!) A mese keretei között a »balettpatkány családása«, vadállatok üvöltése, emberi sorsok kavargása, bűn, szerelem és életveszély húzódik meg. A női főszerepet Hertha Feiler, egy tehetséges új színésznő játssza. Hans Schönker alakítja az állatszelidítőt, aki nemcsak a rejtélyes módon megbolondult tigriseket félemlíti meg, de ránéba szedi a cirkusz simaképű fenegyerekét is, egy sötétmultú céllövőt — természetesen a balettpatkány kedvéért. Külön érdekessége a filmnek Paul Hörbiger, aki ezúttal egy bohóc maszkjában énekli kedves »weanerisch« dalait. A semmitmondó cím mögött jó filmet mutatott be az UFA.

Turay Ida Balatonfüreden vendégszerepel Karácsonykor

Turay Ida

Turay Ida pillanatnyilag a legelfoglaltabb magyar színésznő. Szerdán este fejezte be legújabb filmjét, a *Garçonlakás kiadó* t, csütörtökön reggel elutazott Pécsre, ahol négy nap alatt hatszor játssza el a *Makrancos hölgy* főszerepét, majd hétfőn visszaérve Budapestre, azonnal megkezdi a filmgyárban legújabb filmjének forgatását, amelynek címe *Férjet keresek* lesz.

— Hogy fáraszt-e a tempó? — *válaszolta kérdésünkre* — Nem. Szeretek most dolgozni és szívesen dolgozom minél többet. Minden elvállalok, ami az egyéniségemnek megfelel. Annyira benne vagyok a munkában, hogy még a karácsonyomat is fellépésekkel fogom eltölteni. Balatonfüreden szerepelek a karácsonyi ünnepek alatt.

— *És minek ez a nagy tempó?*

— Muszáj most dolgozni. Jól megy és szívesen dolgozom. Nagyon örülök ennek a négy pécsi napnak is. Nagyon szeretem ezt a társulatot, vitéz *Bánky* Róbert stagioneját, már játszottam velük az idén, amikor Szegeden voltak.

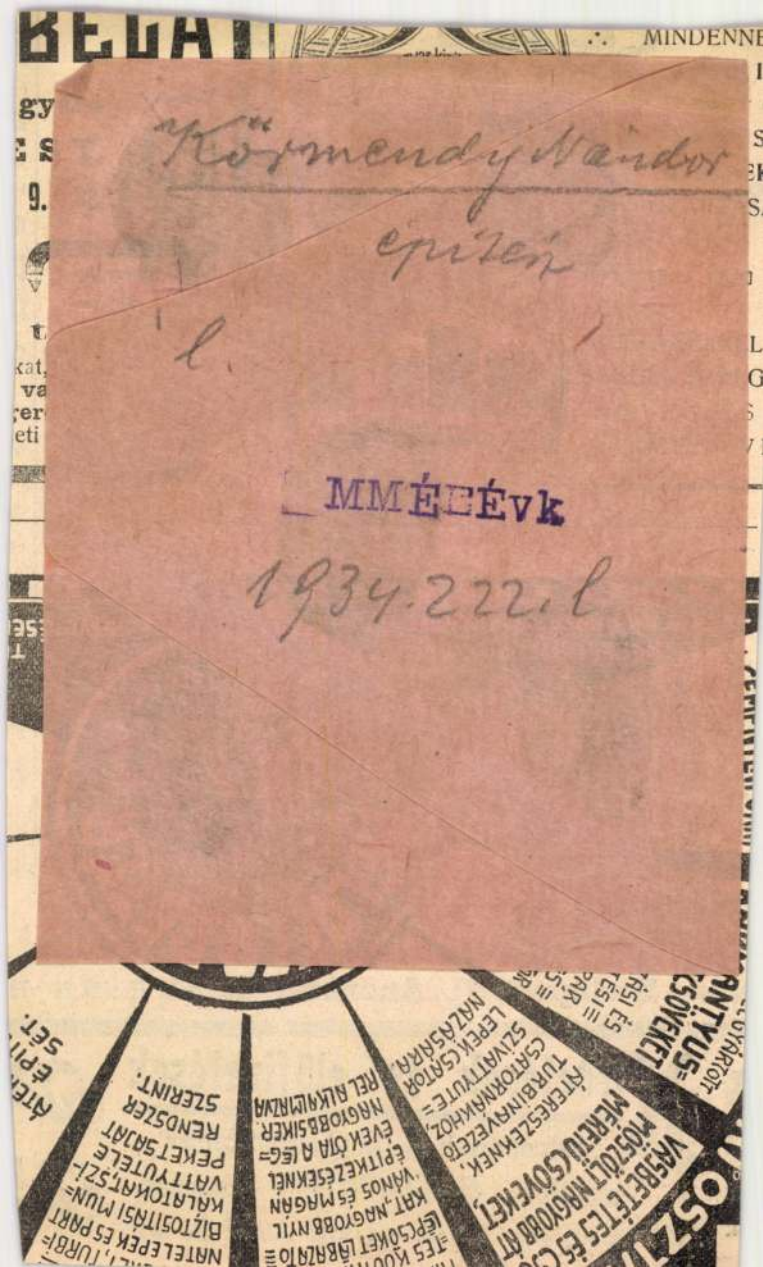

Körmendy Nándor

épitész

l.

MMÉBÉvk

1934.222.l

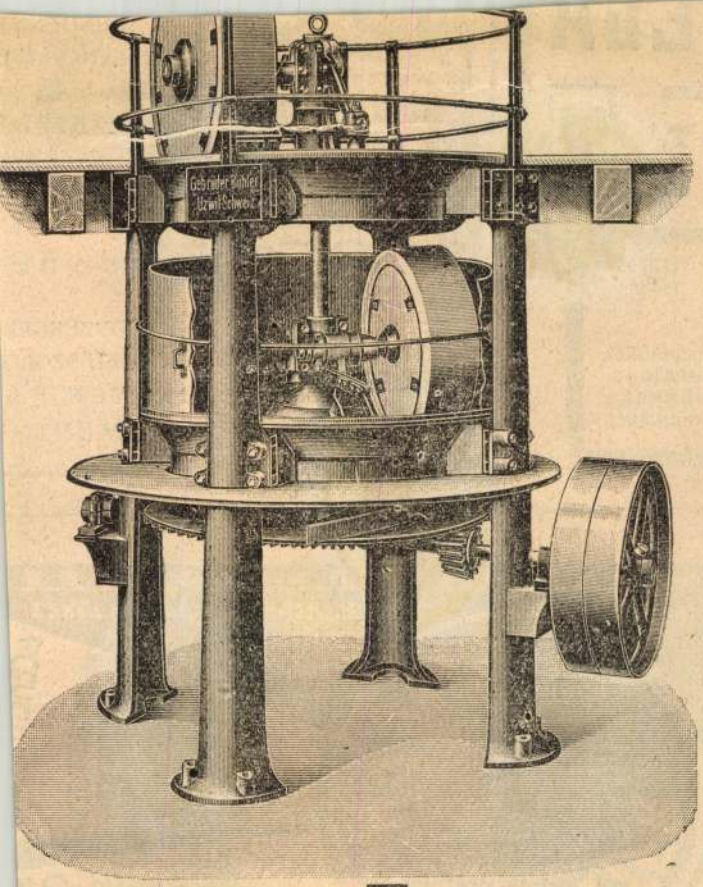

ÜHLER ÉS DRÖSSLER

26—79. **Budapest, VI., Andrássy-ut 51.** TELEFON 26—79

Hirdetések és előfizetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

IV. kerület, Régi posta-utca 3. sz.

Körmendy Nándor

építész

K

Nem egészen tíz évre a győrgyárvárosi templom felszentelése után indult meg a győrnádorvárosi Szent Imre-templom építkezése. A két templom építését elválasztó időköz elegendő volt ahhoz, hogy a feladat korszerű megoldása magától értetődővé váljék. Igaz, hogy a győri egyházmegyének erre már két újabb temploma, a komáromi és a csornai igazolta az új irányt. Szent Imre-templom is Körmendy Nándor műve, akinek a megbízást zártkörű pályázat eredményeként adta ki az építtető egyházközség.

A városnak ezen a részén kertes házak adják meg a település újabb jellegét. A templom nem illeszkedik se házsorok közé, se valamely térre, hanem a vele összeépített plébániával ⊥ alakú épülettömböt alkotva, az Erzsébet-liget egyik sarkát vágja le és foglalja el oly módon, hogy a liget sarkát, mely építészeti keretbe foglalt parkszerű kiképzést kapott, a plébánia és a templom fogja közre és különíti el a liget többi részétől. Az egész épülettömbnek belekapcsolódása a környező parkba a mai városi ember természetérzésének kifejezője.

A templom összeépítése a plébániával az a vonás, ami ennek az építkezésnek egészen mai jellegét meghatározza, mint az intenzívebb lelkipásztorkodás építészeti kifejezése.

Az építészeti megoldás is teljesen mai formákat mutat, bár a tetőzetnek az eredeti tervtől eltérő felemelése mérsékli a modernség benyomását.

A telek kissé mélyebb fekvéséből szinte önként adódott a templom alatt egy kriptatemplom létesítése. Az évekig elhúzódó építkezés ideje alatt ez szolgált az istentisztelet helyéül.

A plébánia és a templom találkozásában szökken magasba a karcsú torony, mely négyzetes alapon épült egyenes hasáb. Összes dísze az óralap, a keskeny ablaknyílásokkal áttört harangház és a nyulánk, hosszúszárú aranyozott kereszt. A park hatalmas fáinak sötét lombkoronája nagyszerű háttere a majdnem fehér épülettömbnek, melyből mint valami hatalmas karcsú virág fúródik a kék égbe ez a torony tetején a ragyogó aranyozott kereszttel. Ez az a kép, ami egyszerre szemünkbe ötlik s megkapja figyelmünket s üdeségével egyik legértékesebb művészi ékessége Győr városának.

A templom kissé visszahúzódik a forgalmas úttesttől, de csak annyira, hogy közte és a profán világ között meglegyen a szent helynek kijáró távolság. Enyhén lejtő út vezet le az altemplomhoz és a plébániához. Külön kis lépcső vezet fel a templom oldalán végighúzódó árkádos nyitott folyosóhoz, melynek vasrácsos ajtaját a város címere ékesíti. A hármas nyílású főbejárathoz pedig hatalmas lépcsőzet vezet fel. Ennek előterét alacsony kőfal választja el a parktól s köti össze a lépcsőzetet a gyalogjáróval. A kőfal végén, a gyalogjáró mellett négyzetes hasábtalpazaton emelkedik Szent Imre 4 méter magas kőszobra.

Az árkádos folyosó a plébánia és templom között belül is tovább folytatódik. Belőle balra a torony aljába jutunk, ahol a keresztelőkápolna lesz majd, jobbra a templom hajójába. Innét pár lépcsővel érjük el a szentély szintjét. A folyosó e részéből ismét két ajtó nyílik, balra a sekrestyébe, vele szemben, jobbra, a szentélybe. Ez az elrendezés igen célszerű úgy a forgalom lebonyolítása, mint a keresztség kiszolgáltatásának szempontjából.

Maga a templom körülbelül ezerkétszáz hívő befogadására készült, nagynak tehát nem mondható. Belsejében mégis impozáns térhatás fogad bennünket. Ezt a felfokozott térhatást Körmendy egyszerű eszközökkel éri el: nem osztja meg a teret, hanem az egész templomot meghagyja téglalapalapú hasábnak, mely az az apszis félhengerében végződik. A hajó és szentély között mindössze a szentély lépcsőzete adja a választóvonalat, majd az oldalfal minden törés nélkül halad át a hajóból a szentélybe. A déli falat magas félköríves árkádok hasítják fel érdekes kontrasztot alkotva az északi fal töretlen felületével szemben. Az oldalfalak és a szentély fala egyébként teljesen simák, s egyetlen hatalmas sík felület a mennyezet is. Közvetlen a mennyezet alatt vonul végig az ablakok megszakítatlan sora, mely a kórustól az egyik oldalon elindulva, a másik oldalon a kórusig tér vissza s valóságos fénykoszorúval fejezi be a falakat, amelyek fölött ilyformán szinte lebeg a hatalmas méretű mennyezet.

Ennek az átlagos méretei ellenére is szinte monumentálisan ható térnek ellentéte a déli oldal árkádjain keresztül látható empórium s az alatta húzódó mellékhajó, melynek középrészén félköríves kápolnafülke öblösödik ki. Ide kerül a mellékoltár, mely egyúttal a szentsír elhelyezésére is szolgál. A mellékhajóban kapnak helyet a gyóntatószékek is. A szószék az északi oldalon a szentély és hajó találkozásában illeszkedik a falba.

A sekrestyéből jutni a plébánia irodájába s onnét a lakásba, amely alatt kultúrterem van. Egy helyre összpontosítva találunk tehát mindent, ami a plébánia vallásos és kulturális életének lebonyolítására szükséges. És mindent oly szerves, könnyen áttekinthető elrendezésben, a forgalom lebonyolítását logikusan szabályozó alaprajzi megoldásban, ami csak azért nem feltűnő, mert magától értetődőnek hat.

Mint már említettük, a templom előterét a parktól elválasztó kőfal végén áll Szt. Imre négy méter magas szobra. Szerzője a fiatal szobrásznemzedék tehetséges tagja, Varga Ferenc, aki meglepő rutinnal uralkodik a monumentális szobrászat formanyelvén.

Somogyi Antal dr. Modern egyházművészet Győrött. Képzőművészet 1943. 154. l.

Az amsterdami nemzetközi anyagvizsgáló-kongresszus. A hollandi és svájci anyagvizsgáló-egyletek által 1926 szeptemberben Zürichben tartott nemzetközi konferencia, amelyen a Magyar Anyagvizsgáló Egylet részéről *Czakó Adolf* műegyetemi tanár vett részt, elhatározta, hogy

1927 szeptember 12—17 között Amsterdamban nemzetközi anyagvizsgáló-kongresszus fog tartatni.

A kongresszus, melynek rendezését a hollandi anyagvizsgáló-egylet vállalta el, három szakosztályra fog tagozódni:

A) fémek,
B) cement-, kő- és beton-,
C) egyéb anyagok.

A kongresszus tárgyalási anyagát képezendik:

1. A szakelőadók jelentései azokban a főkérdésekben történt haladásról, amelyek az 1915-ben Szentpétervárra tervezett kongresszus programmjában is szerepeltek, úgymint:

A) *fémek:* a) speciális acélok, b) metallografia, c) kopás vizsgálata, d) keménység, e) ütőpróbák, f) salakzáródmányok, g) ismételt igénybevételek hatása, h) öntöttvas vizsgálata, i) a fémek vizsgálata magas hőmérsékletnél, j) elektromos és mágneses tulajdonságok, k) hegesztés és hegeszthetőség; B) *cementek, kövek és beton:* l) vasbeton, m) cementek szilárdsági vizsgálata, n) térfogatállandóság vizsgálata, o) a kötési idő vizsgálata, p) rugalmasság vizsgálata, q) zsugorodás vizsgálata, r) tengervíz hatása cementre, s) kövek ellenállása légköri behatásokkal szemben, t) falazatok ellenállása légköri behatásokkal szemben, u) útépítési anyagok; C) *egyéb anyagok:* v) olajok, w) kaucsuk, x) fa, y) rozsda ellen védő anyagok.

2. Egyes nemzetközileg ismert nevű szaktudósok előadásai az egyetemes üléseken.

3. Az anyagvizsgálatra vonatkozó egyes általános érdekű kérdések.

*

A magyar anyagvizsgálók egyesülete fölkéri azokat a szaktársakat, akik a kongresszus munkálataiban közreműködni óhajtanak, hogy e szándékukat a vonatkozó főkérdésnek, s a benyujtani kívánt jelentés vagy értekezés címének, továbbá a lakcímnek megjelölése mellett az elnökségnél (II, Hunyadi János-út 1. sz.) a lehető legrövidebb időn belül bejelenteni szíveskedjenek. *Dr. Gállik István* alelnök.

Felhívás

a szakosztályi Elnökségekhez.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet jubileuma előkészítő-bizottságának határozata értelmében az Elnökség felhívja a szakosztályokat, hogy az Egylet 60 éves történetét és ezzel kapcsolatban a magyar technika fejlődése által az ország közgazdaságára gyakorolt hatását tárgyaló emlékmű szerkesztő-bizottságába jelöljenek ki tagtársakat és azok neveit oly időben közöljék az elnökséggel, hogy a március 16-án tartandó szerkesztő-bizottsági ülésre meghívhatók legyenek.

Új tagjaink. Fölvette a nagyválasztmány 1927. évi február hó 11-én tartott 666. (rendes) ülésén. Rendes tagok: *Bálint* István, *Fónay* Valér, *Gianone* Jenő, *Hantos* István, *Jost* Ferenc, fostrádi *Lázár* Jenő.

A korszerű haladás egy korszerű eszközének ismertetése. Alig van téma, mely a mai kor rohamos haladásának emberét közelebbről érdekelhetné, mint az, amely a tudományos és gyakorlati élet kérdéseivel, a kitűzött és keresett célok elérésének lehetőségeivel és a lehetőségek tényleges megvalósításával foglalkozik.

A tudományos és gyakorlati kutatások eredményeiről a szakirodalom, szakkönyvek és szaklapok tájékoztatják a szakembereket és épp ezért a szakirodalom állandó figyelemmel-kísérése nélkülözhetetlen minden szakembernek. Ma már azonban minden szakmának kiterjedt, némelyiknek meg éppen annyira kiterjedt irodalma van, hogy azt egészen megismerni, belőle az individuálisan szükségeset és hasznosat kiválogatni és fölhasználni — fizikai lehetetlenség. A technikai tudomány ma annyira elágazó speciális ágakra tagozódik s mindenik ágazatának annyira különálló szakirodalma van, hogy ezek összeségének megismerése nem lehet minden technikusnak föladata, sőt még ha lehető volna, sem érne el vele semmi komoly eredményt. Már az magában véve is jelentős eredménynek mondható, ha a technikai tudományoknak a gyakorlati szakmák szerint elkülönülő, vagy elkülöníthető szakirodalma van, amelyből mindenki kiválaszthatja az őt érdeklő részt, mert a nem érdeklő részek olvasásával idejét és figyelmét céltalanul nem kell pazarolnia. De még így sem marad elég ideje és alkalma az őt individuálisan érdeklő teljes szakirodalom megismerésére, mert annak fizikailag és gazdaságilag leküzdhetetlen akadályai vannak. Így elsősorban leküzdhetetlen akadálya az, hogy az érdeklő szakkérdésekkel nem csupán egy nemzet vagy állam szakemberei foglalkoznak, hanem valamennyié — és ahány állam vagy nemzet, annyiféle nyelven jelennek meg a szakkönyvek és szaklapok, melyeknek nyelvét alig van a világon ember, aki mind ismerhetné; de a művelt világ idevágó szakirodalmában jelentkező valamennyi szakkönyv és szaklap megszerzése is óriási nehézségekbe ütközik és megfizethetetlen áldozatokba kerül. Már pedig — különösen a technikai szakirodalomban — csak úgy lehet komoly tanulmányozásról és a további fejlődésre irányuló eredményes kutatásról szó, ha az illető az őt érdeklő szakirodalmat *teljesen* ismeri.

Ezt a lehetetlennek látszó problémát a *művelt*nek nevezett államok és nemzetek úgy oldották meg, hogy (magánvállalkozásban) olyan intézményt létesítettek, amely az egész világ mindenirányú szakirodalmát alkatrészeire bontva, szakmák szerint csoportosítva, témák szerint földolgozva és altémák vagy részletkérdések szerint tagolva, a mindenirányú szakmákból jelentkező érdeklődőknek, *mint előfizetőknek*, saját nyelvére lefordítva, az eredeti terjedelemben vagy kivonatolva rendelkezésére bocsátja. Ilyen módon mindenki csak azt olvassa, ami érdekli, de azt aztán a megjelenését követő 8—10 napon belül biztosan meg is kapja, akár Európa, akár Amerika bármely művelt államának területén és bármilyen nyelven jelent is meg. Így aztán lehetővé válik, hogy idő- és pénzpazarlás nélkül megismerjen az ember minden kísérletet, minden vizsgálódást, minden haladó lépést, amely az ő szakmájában történik s hozzáadhatja, ráépítheti a maga kísérleteinek, vizsgálódásainak, haladásának eredményét s ezzel a legegyszerűbb módon s egyúttal a legbiztosabban tökéletesedhetik szaktudásban és viheti előbbre az ő speciális szakmájának fejlődését is. Az ilyen *világsajtó-irodák*, amelyek a német, francia, angol, olasz, holland, spanyol stb. nyelveken megjelenő összes napi-, heti- és szaklapokat földolgozva, a kiválasztott szaktémabeli cikkeket, híreket és közleményeket gondos kiállításban időszakonkint közlik az előfizetőkkel: már huzamosabb idő óta működnek Berlinben, Londonban, New-Yorkban, Bécsben, Genfben, Hágában, Brüsselben, Madridban, Milánóban, Konstantinápolyban, Athénben, Stockholmban stb. s azokban az országokban, amelynek területén ilyen iroda működik, valósággal olcsó áldásként látja el előfizetőit a világsajtó jelentősebb érdekű cikkeivel. Az ily országokban élő és működő szakemberek abban a kényelmes helyzetben vannak, hogy fáradság-, idő- és energiapazarlás nélkül, mintegy figyelmeztetésképen kapják kézhez mindazt az anyagot, melyet idő, nyelvtudás, a szükséges költség és külön figyelmeztetés hiányában megszerezni s a világsajtó óriási anyaghalmazából kihalászni nem tudnak. Eljárása egyszerű: bejelenti azt a szaktémakört, amely őt érdekli, a vele kapcsolatos altémákkal együtt, az illető világsajtóirodának s aránylag olcsó előfizetés fejében megkap mindent, amit így kijelölt.

És ma már ez a világsajtóiroda itt is működik Budapesten, amennyiben mint az *Universal Press*[1] világsajtóügynökség magyarországi irodája a világsajtóban megjelenő összes jelentősebb cikkek, hírek, ismertetések tartalmát közli gondos gépírással sokszorosítva, gondos és szakszerű magyar fordításban (kivéve a német nyelven megjelenteket, amelyeket eredeti nyelven közöl) előfizetőivel. Ma még erről az igazán jelentős hiányt pótló vállalkozásról kevesen tudnak, kevesebben veszik azt igénybe, mint a hogy az szükséges és méltányos volna. Éppen ezért tartjuk szükségesnek szaktársaink figyelmét erre az ismeretforrásra fölhívni, közölvén, hogy ma már a világsajtó értékes közleményeit magyar vállalat útján, magyar nyelven is, a saját ízlésük és szükségletüknek megfelelő szakcsoportosításban megkaphatják s nem szorulunk többé rá a szomszédállamok hasonló irodáira, melyek a kívánt cikkeket csak a saját nyelvükön közölvén, a magyar igényeket teljesen kielégíteni nem tudhatják. Az Universal Press magyar irodája minden szakmát fölkarol, éppen úgy, mint a külföldiek; de természetszerűen azt a szakmát tudja a legjobban kielégíteni, amely őt legjobban támogatja — előfizetésekkel. Eddig különösen az orvosi és a mérnöki kar vetélkedik abban, hogy ebben a támogatásban első helyre kerüljön s a vállalat eddigi működése azt mutatja, hogy ebben a két nagyobb szakmakörben vannak legtöbben olyanok, akik a modern haladásnak ezt a szükségteremtette modern eszközét a szakfejlődés érdekében legnagyobb céltudatossággal veszik igénybe. A technikai tudás és haladás érdekében kívánatosnak látszik, hogy az Universal Press szolgálatait a magyar mérnöki karból minél többen vegyék igénybe, ami nemcsak a nevezett világsajtó-vállalatnak, hanem bizonyára a magyar technikai tudásnak és érvényesülésnek is számottevő föllendülését, fölvirágozását fogja maga után vonni. *A szerkesztőség.*

[1] V. ö. a jelen szám ilyen tárgyú hirdetésével.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A m. kir. belügyminiszternek 64.399/1926. B. M. számú körrendelete.

A községi (városi) mérnökök magángyakorlata.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének, Budapest székesfőváros polgármesterének is).

A Mérnöki Rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. a régebbi állapottal szemben mérnököket és mérnökhelyetteseket különböztet meg.

Önálló magángyakorlat folytatására és mérnöki kamarai tagságra csak azok a mérnökök (mérnök, építészmérnök, gépészmérnök, vegyészmérnök, bányamérnök, kohómérnök, erdőmérnök, közgazdasági mérnök) jogosultak, akik a mérnöki oklevél megszerzése után három évi gyakorlatot folytattak. A mérnöki kamara tagjai közé is — eltekintve az átmeneti intézkedésektől — csak ezek vehetők fel. Mindaddig, amíg az okl. mérnök a 3 évi gyakorlatot meg nem szerezte, csak mérnök-helyettes, aki önálló munka végzésére, helyesebben önálló magángyakorlat folytatására nem jogosult.

Tudomásomra jutott, hogy a törvény intézkedéseivel szemben némelyik község olyan mérnököt is alkalmazott, aki magánmérnöki önálló gyakorlat folytatására nem volna jogosult, mert az előírt hároméves gyakorlatot nem szerezte meg. Sőt jóváhagyott szabályrendeleteik alapján községek nemcsak megengedik, hanem a magángyakorlat folytatására, illetve bizonyos minimális díj lefizetése mellett magánmunkálatok elvégzésére kötelezik is mérnökeiket. Ennek következtében egészen kezdő, gyakorlat nélküli mérnökök kamarai tagsággal rendelkező és sokkal nagyobb gyakorlati tudással bíró mérnökök felett gyakorolnak felügyeleti jogkört, végeznek a község (város) részére fontos mérnöki munkákat, amelyek gyakorlati szaktudást igényelnek és végül törvénybe ütköző módon folytatnak magángyakorlatot, mert a hivatkozott t.-c. 3. §-a szerint magángyakorlatot csak az a mérnök folytathat, akit a mérnöki kamara tagjai sorába felvett.

Hogy a törvény rendelkezéseinek érvényt szerezzek, a kereskedelemügyi miniszter úrral egyetértőleg felhívom Alispán (Polgármester) Urat, intézkedjék, hogy a községi (városi) mérnöki állások betöltésénél csak olyan pályázó jelöltessék, aki a mérnöki kamara tagja, vagy amennyiben az illető községi (városi) mérnöknek magángyakorlatot folytatni nem szükséges és kamarai tag lenni nem kíván, az illető mérnök minden körülmények között olyan legyen, aki a kamarai tagságra érett, tehát mielőtt községi (városi) mérnökké megválasztatott. legalább 3 évi előzetes, tényleges, a kamarai szempontoknak is megfelelő mérnöki gyakorlatot igazol.

A községi mérnökök ügyével kapcsolatban az 1923:XVII. t.-c. 29. §-ának a közalkalmazásban lévő mérnökök összeférhetetlenségi esetére vonatkozó rendelkezésére is fel kell hívnom Alispán (Polgármester) Úr figyelmét.

Állandó panaszok tárgya ugyanis, hogy a városi és községi mérnökök figyelmen kívül hagyják a törvény azon rendelkezését (1923:XVII. t.-c. 29. §), hogy közalkalmazásban álló mérnök nem vállalhat megbízást olyan magánmunkára, amelynek megbírálására vagy tárgyalására az a hivatal illetékes, amelyhez ő tartozik. A törvény ezen tilalma ellenére eljáró mérnök a törvény 67. §. 3. pontjába ütköző kihágást követ el.

Felhívom ennélfogva Alispán (Polgármester) Urat, hogy a községi, illetőleg városi mérnöktisztviselőket a törvény tiltó rendelkezéseire és a tilalom megszegésének következményeire figyelmeztesse.

Budapesten, 1927. évi január hó 12-én.

A miniszter helyett
Dr. Ladik Gusztáv s. k., államtitkár.

Mérnöki Kamara választmányának 66. üléséből. A választmány február hó 18-án tartott ülésében tárgyalta a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr felhívása alapján az Országos Középítési Tanácsban a folyó évi január hótól 1932. évi december hó végéig terjedő 6 éves működési időszakra a Kamara képviselőivel betöltendő 3 tagsági helyre *dr. Kossalka* János mérnök, *Schulek* János építészmérnök és *Verebély* László gépészmérnök kamarai tagokat nevezte meg. Elhatározta a választmány, hogy újból kérelemmel fordul a kormányhoz a törvényhatóságok, a városok és a községek beruházásaival és hasonló jellegű más munkálataival kapcsolatos mérnöki műveleteknek magánmérnökök által végeztetése érdekében. A választmány ezenkívül tagfelvételi, fegyelmi és folyó ügyeket tárgyalt.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1927. évi február hó 18-án tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette: *Bukovszky* János, sz. 1894, okl. bányamérnök, Szászvár-bányatelep. — *Clement* Károly, sz. 1876, okl. erdőmérnök, Budapest, I., Lenke-út 65. — *Folgens* Arisztid, sz. 1898, okl. gépészmérnök, Pesterzsébet, Török Flóris-u. 116. — *Gellért* Lajos, sz. 1888, okl. gépészmérnök, Budapest, II., Maros-u. 29. — *Hollós* József, sz. 1862, okl. gépészmérnök, Budapest, Ág-u. 5. — *Horváth* Tibor, sz. 1898, okl. építészmérnök, Budapest, Erzsébet-körút 2. — *Kállay* Géza, sz. 1896, okl. mérnök, Budapest, VII., Baross-tér 13. — *Kerekes* György, sz. 1899. okl. mérnök, Budapest, VIII., Kálvária-tér 18. — *Ruzitska* Lajos, sz. 1879, okl. mérnök és okl. közgazd. mérn., Budapest, II., Bimbó-u. 15. — *Schmidl* Simon, sz. 1879, okl. gépészmérnök, Budapest, V., Ügynök-u. 24. — *Szedélyi* Elek, sz. 1898, okl. bányamérnök, Szigetvár, Vasút-u. 10. — *Thier-Szabó* Emmánuel, sz. 1873. hon. okl. építészmérnök, Budapest, VII., Kolumbus-u. 36/a és b. — *Vida* Sándor, sz. 1883, okl. gépészmérnök, Miskolc, Kazinczy-u. 12. — *Walser* János, sz. 1865, gépgyáros, 70. §. Budapest, VIII., Kőris-u. 13. — *Wollmann* René, sz. 1884, hon. okl. gépészmérnök, Budapest, Szép-u. 5. A felvételről szóló hirdetés 1927 január hó 19-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1927. évi március hó 21-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet felebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés kellően felbélyegezve a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagokra a törvényes határidő alatt fellebbezés nem adatván be, ezek felvétele jogerőre emelkedett. Új tagok tehát 1927. évi február hó 14-től: *Barta* József mérnök, Budapest, I., Győri-út 1. — *Bujaló* Lajos bányamérnök, Diósgyőr, Diósgyőri szénbánya r. t. — *Csapó* Sándor mérnök, Budapest, VIII., Örömvölgy-u. 14. — *Flesch* Miksa építészmérnök, Budapest, IX., Üllői-út 107. — *Grósz* József építészmérnök, Ózd. — *Körmendi* Nándor építészmérnök, Budapest, VIII., Üllői-út 16/a. — *Lamping* József építészmérnök, Kaposvár, Szentimre-u. 6. — *Lénárd* Sándor gépészmérnök, Budapest, VI., Vörösmarty-u. 67. — *Mazalán* Pál bányamérnök, IX., Boráros-tér 3. — *Ribáry* (alsóloczi) Alajos építészmérnök, Budapest, VI., Andrássy-út 25. — *Schwertner* Antal mérnök, Budapest, IX., Üllői-út 95. — *Zöhls* Ernő gépészmérnök, Magyaróvár, Lőporgyár. — *Zsiros* Károly gépészmérnök, Budapest, I., Horthy Miklós-út 52.

Elhalálozott tagok. A Mérnöki rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelően hivatalos jelentések alapján a Kamara tagjai sorából töröltettek: *Hőnig* Dezső építészmérnök, budapesti lakos, 1927. évi január hó 9-i, *Kugler* Mihály mérnök, budapesti lakos, 1925. évi augusztus hó 23-i, *Papp* János építészmérnök, budapesti lakos, 1927. évi január hó 18-i, *Rodovicz* Tivadar vaskohómérnök, budapesti lakos, 1926. évi november hó 6-i, *Vermes* Mihály mérnök, szombathelyi lakos, 1927. évi január hó 21-i hatállyal.

A Kamarából kilépő tagok. A Kamara választmánya saját kérelmeik, illetőleg önkéntes kilépésük folytán *Kiss* Ferenc erdőmérnök, szegedi, *Kralovánszky* Imre bányamérnök, baglyasaljai lakos, Kamarai tagok törlését 1927. évi február hó 18-i hatállyal elrendelte.

Gondnok kirendelése. A néhai Hőnig Dezső építészmérnök, kamarai tag irodája számára a M. R. 65. §-a értelmében gondnokul *Hegedüs Ármin* építészmérnök kamarai tag rendeltetett ki.

Hirdetmény. A budapesti Mérnöki Kamara választmányának 1927. évi február hó 18-án tartott ülésében hozott határozata alapján „Rédei István" mérnök neve *Rédey István*-ra kiigazíttatik.

Pályázat. Győr szab. kir. város a mérnöki hivatal vezető műszaki tanácsosi állására pályázatot hirdet. A pályázati hirdetmény ugyanezen füzet hirdetési rovatában olvasható.

Mit és hogy kell jelenteni a munkásbiztosítóhoz? Dr. Alapy Viktor, a Magyar Munkaadók Központjának igazgatója e cím alatt feldolgozta a legfrissebb állapotnak megfelelően, a munkásbiztosítóhoz való bejelentésekre vonatkozó tudnivalókat. A füzetet, mely kérdés-felelet alakjában, áttekinthető módon tartalmazza a szóban levő anyagot, melegen ajánljuk a Kamara tagjainak figyelmébe. Beszerezhető 1 pengő 60 f.-ért a Magyar Munkaadók Központjánál (Budapest, V., Zrinyi-u. 1.)

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.

A Kamara telefonszáma: József 82—85.

tagtárs részesült, kit a kormányzó úr ő főméltósága a Ciszter-cita-rend tanintézetének építése körül szerzett érdemei el-ismeréséül a II. osztályú polgári érdemrenddel tüntettett ki, javasolja, hogy ez a jegyzőkönyvben örökíttessék meg és erről Wälder tagtárs értesíttessék. Szakosztályok elnök indítványát egyhangúan elfogadják.

Elnök bejelenti még a győri női iparosiskola és iparostanonc-iskola tervpályázatának eredményét, mely szerint I. díjat nyerte Körmendy Nándor, II. díjat Weichinger Károly, III. díjat Arvé és Gerstenberger, megvételett Makk István terve. Több terv megvételre ajánltatott és dícséretben részesült. Elnök a pályanyerteseket melegen üdvözli.

Ezután felkéri Jakabffy Zoltánt, mint az egylet kiküldöttét, hogy a győri városszabályozási terveket ismertesse.

Jakabffy ismerteti Győr város rövid történetét, majd a bírálóbizottsági jegyzőkönyv alapján újból részletesen el-bírálja a kiállított pályaterveket, rámutatva ama értékekre és hibákra, melyek a bíráló bizottságot a döntés meghozásában irányították.

Majorossy Gyula Pirovits Aladárnak a mérnökegyleti Közlönyben megjelent és a városszabályozási kérdésekkel kapcsolatban az építészi kart tendenciózusan bántó cikkére reflektál, visszautasítva Pirovits következtetéseit és megállapításait.

Padányi Gulyás Jenő hasonló értelemben szólal fel és javasolja, hogy Budapest város rendezését és az ezzel összefüggő nagyhorderejű kérdések megtárgyalását szakosztályok tűzzék napirendre.

Pirovits Aladár válaszol Majorossynak és hangsúlyozza, hogy félreértett cikkéért hajlandó a bírálóbizottságnak elégtételt adni, ugyancsak Gulyás Jenőnek szavaira reflektál és kifejti, hogy cikkeiben ő is azért küzd, mit előtte szólók már kifejtettek.

Bierbauer Virgil dr. hozzászólása után elnök felkéri P. Gulyás Jenőt, hogy dolgozza ki javaslatát, hogy az részletes tárgyalás alá vehető legyen, majd köszönetet mond Jakabffy-nak a kimerítő és minden részletre kiterjedő ismertetésért.

Bierbauer Virgil dr. bejelenti, hogy a napilapok szerint a székesfőváros a Kamara-erdőben egy új temetőt óhajt létesíteni, kéri az elnökséget, hogy tegye meg a megfelelő lépéseket tervpályázat hirdetése céljából.

Elnök felkéri K. Császár Ferencet, hogy előbb ő szerezzen be információkat a székesfővárosnál az ügy állásáról.

Ezután szakosztályok áttérnek a tervpályázati szabályzat rendelettervezetének folytatólagos tárgyalására. Előadó Szabolcs Ferenc.

A XI. fejezet 1. §-át szakosztályok elfogadják. A 2. §-hoz Jakab, Körmendy, Sándy és Hoepfner Guidó tesznek javaslatokat. Szakosztályok a szakaszt Hoepfner és Körmendy módosító szövegezésével fogadják el.

A 3. §-hoz előadó pótpontot, Hoepfner Guidó stiláris egyszerűsítést javasol, szakosztályok mindkettőt elfogadják.

A 4. §-hoz Hoepfner Guidó, az 5. §-hoz Hoepfner Guidó és Bierbauer Virgil tesznek módosító indítványt, mindkettő elfogadtatik.

A 6. §-t Hoepfner Guidó és Antal Dezső stiláris módosításaival fogadják el szakosztályok.

A 7. § és 8. § változatlanul megy keresztül.

A 9. §-hoz Hoepfner tesz indítványt, de elnök az előrehaladott időre való tekintettel e szakasz letárgyalását a jövő ülésre halasztja, s az ülést berekeszti.

Müller Pál s. k., *Králik László* s. k., sz. o. jegyzők.

Magyar Technikai Múzeum.

Technika- és építészettörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása az 1929. évben.

Gyüjti 1921 óta: *Dr. Lósy-Schmidt Ede*, a gyüjteménytár őre.

III. (XLVIII.) közlemény.

Ney Ferenc arcképe 1848-ból Barabás Miklóstól. Felirat a kép alján: „Istené a világ, emberé a föld; rabszolga vagy barom nem lehet föld ura; — nevelés tesz szabaddá, nevelés tesz *emberré!* Ney Ferencz. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

Clark Tierney Vilmosnak, a budapesti Lánchíd főépítészének arcképe 1849-ből Barabás Miklóstól. Clark sajátkezű aláírásával (Orth Ambrus ajándéka.) 3 db.

Clark Ádámnak, a budapesti Lánchíd végrehajtó építészének arcképe 1849-ből Barabás Miklóstól. Clark Ádám sajátkezű aláírásával. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

Császár Ferenc arcképe az „Életképek"-ből. (Orth Ambrus ajándéka.) 1 db.

Abhandlung über die vorzüglichste Art an Flüssen und Strömen zu bauen Verfasst von Joseph *Schemerl* Kaiserl. Königl. Ingenieur an dem Sau-Strom und Laubachfluss. Wien, 1782. Kis 8°, 134 l., a mű végén rézmetszetekkel. (Ruzitska Lajos ajándéka.) 1 db.

Plan de Bude. Évszám nélkül. (Vásárolva) 1 db.

Abriss der Küniglichen Stadt Offen, die von Mittag von den Christlichen Kriegsherr belägerth und beschossen gewesen. A. D. 1598. Egykorú acélmetszet, aláírva: Aswerus Rosnberger paumaster. (Vásárlás.) 1 db.

Buda és Pest látképei és helyszínrajzai a XVII. századból. (Vásárlás.) 5 db.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Mérnöki Kamara választmányának 130. üléséből. A választmány 1929. évi november hó 28-án rendes ülést tartott, melyben tudomást vett a mérnöki kamarai törvényhatósági bizottsági tagválasztások eredményéről. Sajnálkozással állapította meg a választmány, hogy bár a szavazásban a mérnökök általában a várakozásnak megfelelő számban vettek részt, mégis két törvényhatóság területén oly csekély érdeklődés mutatkozott a Kamara e fontos közjogi ténykedése iránt, hogy a választás meghiusult, ami annál sajnálatosabb, mivel a Kamara ugyanakkor a legerősebb akciót folytatja azirányban, hogy a közigazgatásban a mérnökök abban a magasabb számarányban nyerjenek elhelyezkedést és képviseletet, amely a mai — műszaki vonatkozású közgazdasági problémákkal telített — közélet követelményeinek megfelel.

A választmány beható előkészítés után ismét foglalkozott a magántisztviselők és kereskedősegédek szolgálati viszonyáról szóló törvény tervezetével, megállapította a törvénytervezet mérnöki érdekeket érintő rendelkezéseire teendő észrevételeket és a kereskedelemügyi miniszter úrhoz e tárgyban intézendő felterjesztés szövegét.

Egy kamarai tag indítványa folytán elhatározta a választmány, hogy a Fővárosi Közmunkák Tanácsát megkeresi az építési szabályzat oly irányú módosítása iránt, melynek értelmében a munkafenntartási rendelet hatálya alá eső építmények-re vonatkozó tervek közül azokét, akik a tervezésre ezen rendelet értelmében nem jogosultak, az építési engedélyek kiadásánál figyelmen kívül hagyják.

Egyebekben a választmány önkormányzati ügyeket intézett.

Mérnöki kamarai törvényhatósági bizottsági tagok. A közigazgatás rendezéséről szóló 1929 : XXX. t.-c. 4. §-a alapján kiadott 3217/1929. B. M. eln. sz. rendelet és a Budapesti Mérnöki Kamara választmányának határozatai alapján a mérnöki kamarai törvényhatósági bizottsági tagválasztás az ország valamennyi vármegyéjében és thj. városában 1929. évi november hó 9-én megejtetett.

A választás eredményeképen a Kamara a törvényhatósági bizottságokba alábbi tagokat küldi:

Abaúj-Torna vm.: Gösswein Lajos em. Pálháza, póttag: *Buchalla* Jenő em. Füzérkomlós.

Baranya vm.: vitéz *Gedeon* Sándor m. Pécs és *Fehérváry* István gm. Mohács, póttag: sikabonyi *Angyal* László épm. Vasas.

Békés vm.: *Ádám Gusztáv* m. Békéscsaba, *Fáry* István gm. Gyula és *Trauttwein* Gyula m. Gyula, póttagok: *Horémusz* István m. Gyula és *Ponyiczky* Kálmán m. Szarvas.

Bihar vm.: *Oláh* Béla m. Berettyóujfalu, póttag: *Homola Viktor* m. Nagyléta.

Borsod-, Gömör- és Kishont vm.: Honkó Pál vkm. Diósgyőr-vasgyár és *Roób* József vkm. Ózd, póttag: *Lippóczy* Béla em. Diósgyőr.

Csanád-, Arad- és Torontál vm.: Reicher László m. Makó, póttag: *Terstyánszky* Gábor gm. Kiszombor.

Csongrád vm.: Cseuz Béla m. Szentes, póttag: vitéz *Hajdu* Mihály m. Csongrád.

Győr-, Moson- és Pozsony vm.: dr. Solt Lajos vm. Magyaróvár, póttag: *Neustädter Viktor dr.* vm. Magyaróvár.

Hajdu vm.: Kónya László m. Püspökladány, póttag: *Hetey* Isván m. Hajduszoboszló.

Heves vm.: Gombos László m. Eger és *Tamáskovics* Zoltán m. Eger, póttag: *Ollé* László gm. Hatvan.

Jász-Nagykun-Szolnok vm.: Csermák Vilmos m. Tiszaroff, *Körtvélyessy* Dezső gm. Szolnok és *Szitkey* Béla m. Szolnok, póttagok: *Farkas* István gm. Szolnok, *Küry* Géza m. Jászkisér.

Komárom- és Esztergom vm.: Körmendy Károly em. Esztergom, póttag: *Fiedler* Jenő em. Tatatóváros.

Nógrád- és Hont vm.: Wagner Rezső bm. Salgótarján, póttag: karatnai *Köntzey* Ferenc m. Salgótarján.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.: Emszt Antal m. Kalocsa, *Furgyik* György m. Rákospalota, *Dósa* Kálmán épm. Budafok, póttagok: *Goll* Jenő gm. Ujpest, falkusfalvi *Lacsny* Árpád gm. Mátyásföld.

Somogy vm.: Bogsch Árpád em. Kaposvár, *Schmid* László em. Somogytaszár, Czanyó László gm. Kaposvár, póttagok: *Wéber* István m. Kaposvár, *Kappéter* István m. Kaposvár.

Szabolcs- és Ung vm.: Bekény Aladár em. Nyiregyháza, *Nagy* Elek m. Nyiregyháza, *Pintér* László m. Nyiregyháza, póttagok: *Kálmán* Károly m. Nyiregyháza, *Baruch* Jenő m. Nyiregyháza:

Szatmár-, Ugocsa- és Bereg vm.: Schick Jenő m.-Fehérgyarmat, póttag: berenczei *Kovács* László m. Vásárosnamény.

Tolna vm.: Tóth Henrik m. Szekszárd, *Molnár* Sándor gm. Szekszárd, póttag: *Fittler* Béla m. Paks.

amit az Egylet az egyes szakosztályainak kioszt. Pl. mikor az építési anyagok kérdéséről van szó, a mű- és középítési szakosztály a feladatot kiosztja egy az építési anyagokkal foglalkozókból összeállított szűkebbkörű bizottságnak, mely a kérdést megtárgyalja és javaslatát a szakosztály plénuma elé terjeszti, ahol a javaslat végleges formát nyer.

Dr. Szabó Gusztáv elnök konstatálja, hogy az ülés nagy látogatottsága is bizonyítja a téma fontosságát. A felvetődő kérdések komplexuma oly nagy, hogy annak a plénum előtt való megvitatása nem lehet, ezek tárgyalását az egyes szakosztályokra és a szakosztályokon belül kisebb bizottságokra kell bízni. Az egyes szakosztályok közti kapcsolatot azután összetartja a nagy plénum, mely az elvi jelentőségű kérdésekben határoz.

K. Császár Ferenc a legnagyobb örömmel hallja, hogy a Biztosítástudományi Társulat a biztosítás kérdésében tudományos alapokra igyekszik helyezkedni. A becslésekben az egyöntetűség, a becslési mennyiségeknek egy alapra való hozása olyan feladatokat nyujt, amelyeknek helyes megoldása a teljes nyugalmat fogja biztosítani az összes érdekeltekkel. A feladatok azonban annyira speciálisak, hogy szükség volna rá, hogy a Társulat az Egylet egyes szakosztályaiban külön-külön ismertetné a szakosztályok körébe vágó feladatokat, azok általános megvitatásában résztvenne, a részletek kidolgozását pedig kisebb bizottságok végeznék, melyek azután a szakosztály elé terjesztik munkájukat.

Weltzl János azt javasolja, hogy az elsőáramú biztonsági szabályzatok kidolgozásához hasonlóan alakítson a Társulat és a Mérnök-Egylet a rokonegyesületekkel együtt egy nagy bizottságot, amely az egész témakörrel foglalkozik és a munkát irányítja. A nagy bizottság keretein belül lenne egy egyeztető bizottság, mely az egyes kidolgozott feladatok pontos fogalmazását és egységességét biztosítaná. Az egyes feladatok kidolgozása kisebb albizottságban történne, melyeknek munkáját az egyeztető bizottság felülbirálja. Az első feladat a bizottság szervezetének megállapítása volna, mely bizottságnak függetlennek kell lenni úgy a Mérnök-Egylet szakosztályaitól, mint a Társulattól.

Dr. Szabó Gusztáv elnök helyesebbnek tartja, ha az egyes szakosztályok a nyilvánosság előtt megvitatják a témát és az itt leszűrt vélemények kerülnek kidolgozás végett az albizottságokba.

Martos Viktor helyesli a Weltzl János által ajánlott bizottság felállítását, melynek a munkája hosszú ideig tartó és eredményt későn mutató munka lesz, miért is szükséges, hogy elsősorban a mindennapi élet égetően sürgős problémái kerüljenek megvitatásra. Ezért felkérjük a biztosítás szakértőit, hogy ezeket a problémákat hozzák ide a plénum elé.

Fenyő Kornél a bizottságoknak oly értelemben való kibővítését tartja szükségesnek, hogy az általuk végzett munka eredménye ne csak a biztosítástudományt, hanem az általános ipari érdekeket is szolgálja.

Dr. Altenburger Gyula igazgató hálás köszönetét fejezi ki a megnyilatkozott érdeklődésért, amit a megjelentek nagy száma és a felszólalások mutatnak. A munkaprogrammot illetőleg a feladatokat három főcsoportba lehet osztani. Az első csoport mindazoknak a kérdéseknek a tanulmányozása, melyek a kár megelőzésére alkalmasak. A második csoport az életben felmerülő konkrét kérdésekkel foglalkozik. A Társulat összegyüjti és a Mérnök-Egylet elé hozza azokat a kérdéseket, amelyeknek tisztázására a biztosítási üzemnek a legelsősorban szüksége van. A harmadik csoportban a kezdeményezés egészen a Mérnök-Egyletet illeti és arra vonatkozik, hogy a mérnöki tudományok óriási fejlődése mellett egyúttal mindenkor előzetes tanulmány folytassék az illető tudománynak a biztosítással kapcsolatos vonatkozásaira nézve. Végül arra kéri a mérnökséget, hogy akik az ipari élet megnyilvánulásait ismerik, a biztosítással kapcsolatban szerzett szubjektív tapasztalataikat hozzák ide, mert azok alkalmasak lehetnek értékes általános következtetések levonására.

Dr. Szabó Gusztáv elnök köszönettel veszi az elhangzott propozíciókat és bejelenti, hogy a Mérnök-Egylethez érkező konkrét javaslatokat az egyes szakosztályok fogják letárgyalni.

Marusák Dezső.

A Liége-ben 1930-ban tartandó Nemzetközi Beton-, Vasbeton- és Vasszerkezeti Kongresszust előkészítő magyar nemzeti bizottság megalakulása.

1930-ban a Liége-ben tartandó világkiállítás alkalmával a belga műegyetemek, különböző hatóságok s a belga ipar kezdeményezésére két egymástól különálló, de egymást időben követő és egymást kiegészítő kongresszust fognak tartani. Az első kongresszus a beton- és a vasbetonszerkezetekre, a másik pedig a vasszerkezetekre vonatkozik.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületének kezdeményezésére e kongresszus magyarországi részvételének előkészítésére az említett Egyesület helyiségében október hó 18-án és november hó 14-én az egyes minisztériumok, a műegyetem, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet, a Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete és a magyar gépipar kiküldöttei számos más szakember jelenlétében ülés tartatott, amelyen *Mihailich* Győző dr. műegyetemi tanár beszámolt arról, hogy résztvett Zürichben október hó végén az utolsó hasonló tárgyú és a Bécsben tartott nemzetközi kongresszus által kiküldött állandó bizottság ülésén és előadta azt, hogy Zürichben a különböző nemzetek képviselői elhatározták azt, hogy a beton-, vasbeton- és vasszerkezet tudományágában való állandó nemzetközi érintkezés fenntartásának biztosítása végett nemzetközi egyesületet alakítanak, amelynek feladata elsősorban az időnként megtartandó nemzetközi kongresszusok előkészítése. A különböző országok kiküldötteiből megalakult az egyesület állandó bizottsága, amely megválasztotta az elnökséget. Elnökké megválasztatott *Rohn* zürichi műegyetemi tanár, alelnökökké pedig Prof. Pigeaud, dr. Klönne és Moncrieff. A főtitkári állást ezidőszerint üresen hagyták, titkárok lettek: dr. Bleich és Prof. Campus, helyettes titkárok; Godard és dr. Petry.

A nemzetközi egyesületnek állandó székhelyéül Svájcot választották, éppen azért, hogy az e tekintetben vetélkedő két nemzet, a francia és német között a megfelelő középutat találják meg.

Az állandó bizottság zürichi ülésén a francia kormány képviselője bejelentette azt, hogy a francia kormány a beton-, vasbeton- és vasszerkezeti nemzetközi kongresszust 1932-ben szeptember 10. és 15-e között Párisban szeretné rendeztetni és ezt a meghívást az egyesület el is fogadta.

A nemzetközi egyesület állandó bizottsága, amelyben Magyarországot *Mihailich* Győző dr. műegyetemi tanár képviseli, legközelebb a jövő év áprilisában Luganóban fog ülést tartani.

Az állandó bizottság ülésén Belgium kiküldötte ismertette a liége-i kiállítással kapcsolatos kongresszus ügyét és felkérte az egyesület tagjait, hogy e kongresszuson, amely nem kíván a tervezett párisi kongresszussal versenyre lépni, az egyes államok minél nagyobb számban jelenjenek meg.

A liége-i kongresszusra október hó végéig jelentkezett államok a következők: Svájc, Franciaország, Egyptom, Norvégia, Bulgária, Dánia, Ausztria, Lettország, Anglia, Hollandia, Litvánia és Magyarország.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületében ülésező bizottság ennélfogva elhatározta azt, hogy a liége-i kongresszus előkészítése szempontjából megalakítja Magyarországon a magyar nemzeti bizottságot, amelynek elnökévé egyhangulag *Mihailich* Győző dr. műegyetemi tanárt azonnal meg is választották.

A bizottság elhatározta azt, hogy működését a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet és a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének képviselőinek bevonásával kívánja végezni annál inkább, mert emez egyesületek képviselői az ülésen résztvettek.

A bizottság adminisztrativ teendőinek ellátására a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületét kérték fel, amely azt készséggel el is vállalta. A liége-i kongresszust illetőleg tehát az összes kérdezősködések és levelezések a Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületéhez (Budapest, V., Akadémia-u. 1. Telefon: Aut. 272—16.) intézendők.

A gépészeti, gyáripari és elektrotechnikai, valamint a vegyészeti szakosztályok 1929. évi október hó 5-iki együttes ülésének jegyzőkönyve. Elnök: Dr. Vargha József, jegyző: Dr. vitéz Guóthfalvy Dorner Zoltán. Elnök az ülés megnyitása után üdvözli a szakosztályok vendégeként megjelent Brandt Tódor (Berlin) kartársat és felkéri előadásának megtartására. Előadó röviden rámutat azoknak a találmányoknak fontosságára, melyet Mietes Adolf tanár állított a színes fotografálásnak szolgálatában. Vetített képekkel igyekszik kidomborítani a találmány gyakorlati alkalmazásainak jelentőségét. A kutató munka, az oktatás és a reklám egyáltalán szolgálatába tudja állítani ezt a nagyszerű találmányt. Előadó különösen hangsulyozza, hogy a színes fotografálás segitségével műszaki tárgyak mennyivel plasztikusabban állnak szemünk előtt, mintha ugyanazokat a tárgyakat egyszerű fotografia segítségével igyekeznők rögziteni. Miután előadó a hallgatóság részéről feltett néhány kérdésre megadta a kért felvilágosításokat, elnök köszönetet mond az előadásért és az ülést berekeszti.

A mű- és középítési szakosztályok együttes ülésének jegyzőkönyve. *1929 október 28-i ülés.* Elnök: vitéz Láczay Oszkár, jegyző: Králik László, jegyzőkönyvet hitelesítik: Györgyi Dénes és Román Ernő.

Elnök az ülést megnyitja, üdvözli Győr város képviseletében az ülésen megjelent Steiner László és Szauter Tamás tagtársakat, kik a városrendezési tervpályázat ismertetésének alkalmából tisztelik meg szakosztályokat jelenlétükkel, majd megemlékezik arról a kitüntetésről, melyben Wälder Gyula

Heinrich Jenő
Gerstenberger Ágost
Hussy Antal
Körmendi Nándor

sék halálának okát.

— **Döntés az OTI Attila uccai bérházépítkezésének tervpályázatáról.** Az OTI elnöksége döntött az Attila uccai bérházépítési tervpályázat ügyében. A négy egyenlő első díjat, 850 pengőjével, ~~Gerstenberger Ágost~~, ~~Hegedüs Károly~~, Henrich Jenő és Lakatos Kálmán műépítészek terveinek juttatta. Egyenként 500 pengővel megvételre javasolja ~~Dávid Károly~~, Hussy Antal, Miákits Károly, Schmitterer Jenő és ~~Hammer János~~ terveit. Dícséretben részesült ~~Dávidházy Kálmán~~, ~~Gregersen Hugó és Bós Aladár~~, Körmendi Nándor, Rottmann Elemér és Virág Pál terve.

— **Egyházmegyei árvaházat létesítenek a felsőpesti evangélikusok.** *Aszódról* jelentik: A felsőpesti evan-

Pesti Napló
1938. okt. 8.

Nga. Dr. Szentiványi Gyula

urnak

Lágymányosi u. 16. H.

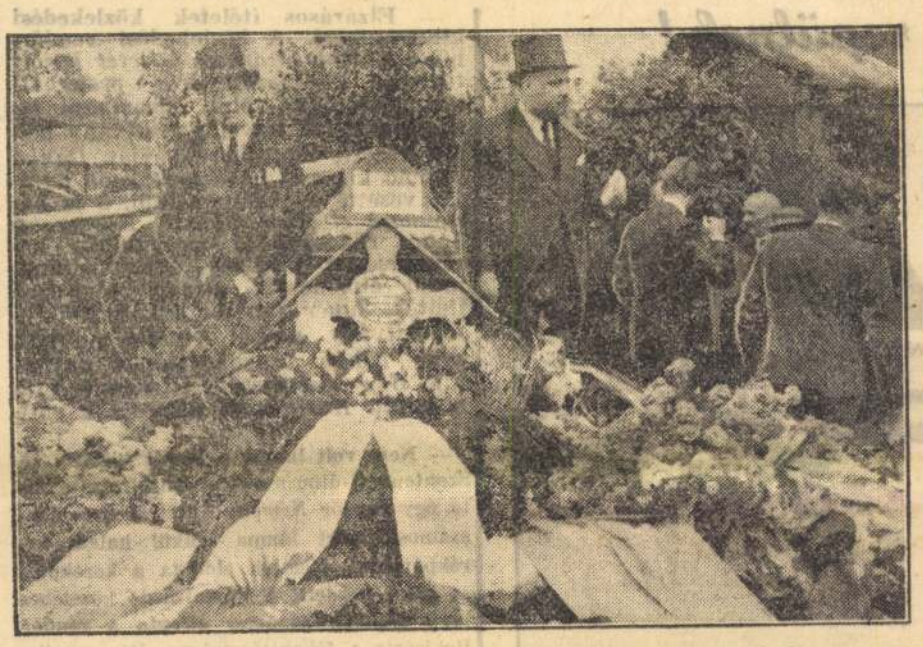

RUSZNYÁK IVÁN KOPORSÓJA A TEMETÉSEN

Gyászünnepély a debreceni repülőkatasztrófa ujságíró áldozatainak sírjánál

— Az Est tudósitójától —

Ma egy esztendeje súlyos gyász érte a magyar ujságírótársadalmat és a magyar életet: Debrecen határában lezuhant egy nagy repülőgép és tizenkét fiatal magyar fiú szörnyethalt. A tizenkét áldozat között volt *hét fiatal tehetséges ujságíró*, köztük *Rusznyák* Iván, *Az Est* szerkesztőségének szeretetreméltó és népszerű munkatársa.

RUSZNYÁK IVÁN

A kötelességteljesítés harcmezején pusztult el virágzó életük. *Az ujságíró harcmezeje a föld, a viz, a levegő:* minden, ahová az emberi ész, bátorság, vagy akár vakmerőség valaha eljutott. De a bátorsággal, vagy vakmerőséggel meghódított új szellemi vagy fizikai vidékeken is nyomban a bátor vagy vakmerő felfedező után az első pionir az ujságíró. Ami a tudósnak, a felfedezőnek, a rekordernek örökre szóló dicsőség, az a kötelességét teljesitő ujságírónak hétköznapi munka.

Halálbanémult fiatal barátaink is a kötelességteljesítés derüjével és nyugalmával ültek be ma egy esztendeje hajnalban a repülőgépbe, *hogy Debrecenbe szállva, az ottani pilóta-ünnepségekről lapjaikat tudósitsák.* A jólvégzett munka megelégedettségével indultak azután alkonyattját hazafelé és a debreceni felszállás után öt perccel, künn a határban, megtörtént a halálos zuhanás.

A tizenkét magyar fiút *a nemzet a maga halottaivá emelte.* A dicsőséges halottak a mi halottaink is: emlékükre *ma, csütörtökön délután 4 órakor gyászünnepély lesz a kerepesiúti temetőben,* ahol az Országos Magyar Sajtókamara nevében *Gáspár* Jenő főtitkár beszédet mond és koszorút helyez el a hősi halott ujságírók sírján.

A Sajtókamara ülései

Az Országos Magyar Sajtókamara kiadói főosztálya választmányát a sajtókamara helyiségébe (VI., Andrássy-út 43, II. emelet) augusztus 22-én déli 12 órára folytatólagos választmányi ülésre hivom össze. Tárgy: 1. Folyó ügyek. 2. Tagfelvétel.

Az Országos Magyar Sajtókamara ujságírói főosztálya választmányát a sajtókamara helyiségébe (VI., Andrássy-út 43, II. emelet) augusztus 22-én délután félnégy órára folytatólagos választmányi ülésre hivom össze. Tárgy: 1. Folyó ügyek. 2. Tagfelvétel.

Az Országos Magyar Sajtókamara igazgatóválasztmányát a sajtókamara helyiségébe augusztus 23-án délután félnégy órára igazgató-választmányi ülésre hivom össze Tárgy: Folyó ügyek.

Budapest, 1939 augusztus 9.

vitéz Kolosváry-Borcsa Mihály,
az Országos Magyar Sajtókamara elnöke.

Ujabb körözőlevél gróf Károlyi Mihály ellen

— Az Est tudósitójától —

Érdekes körözőlevél érkezett ma délelőtt a törvényszékről a főkapitányság bűnügyi osztályára. A törvényszék körözőlevelet adott le *gróf Károlyi* Mihály földbirtokos, a rosszemlékű magyar népköztársaság volt elnöke ellen, a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség címen. Ez már a tizenegyedik körözés Károlyi ellen.

Emelkednek a sertésárak

A ferencvárosi sertésvásárra csütörtökön 2800 darab sertést hajtottak fel. Az irányzat változatlan. Az elsőrendű minőségek jegyzése *1—2 fillérrel emelkedett. Árak* (szerdai zárlat): uradalmi zsírsertés 104—107, kivételesen 108, szedett 84—103, kivételesen 104, öreg 82—96, angol tőke 100—103 fillér kilogramonként élősúlyban.

A cseh légió szibériai magyar foglyai

memorandumban kérik, hogy mentesítsék őket a zsidótörvény alól

— Az Est tudósitójától —

Különös társaság gyűlt össze az egyik körúti kávéház különtermében. Fáradttekintetű, a középkoron valamivel tul lévő, gondbarázdás arcú emberek, akik halkan beszélgetnek.

Volt szibériai hadifoglyok, akik annakidején alig hogy kiszabadultak az orosz rabságból és *újabb rabságba kerülve,*

a Szibériában garázdálkodó cseh légiók foglyai lettek.

A többieknek nagy része különböző, életveszedelmekkel telt utakon, hároméves rabság után, nagynehezen hazavergődött Magyarországra, *ők még két gyötrelmekkel, szenvedésekkel, megpróbáltatásokkal teli esztendőt töltöttek a végtelen szibériai hómezőkön.* Szótlan, csendes, megtört ember legtöbbje, aki már nem szivesen emlékszik vissza életének erre a szörnyű szakára, ezért nehéz is szórábirni őket, de azért egy-két mondatfoszlányukból, egy-egy közbevetett megjegyzésükből kibontakozik ötéves hadifogolyéletük.

A világháború még be sem fejeződött, amikor Masaryk és Benes irányításával az Oroszországban grasszáló cseh hadifogolycsoportok megalakították *a hírhedt cseh légiót.* Magukhoz kaparintották a szétzüllött orosz hadsereg fegyvereit, munícióját, egész vasuti szerelvényeket rekviráltak, élelemért, aranyért végigrabolták az elgyötört orosz falvak hosszú sorát és jól megrakodva, alaposan felszerelve,

valósággal megszállták Szibériát, Samarától Vladivosztokig.

Az összerabolt kincsből alakitották meg később az ugyancsak hírhedtté vált *Légió Bankot.*

Amikor a légionisták felfedezték, hogy a megtépázott, erőtlenül lézengő orosz csapatok semmi ellenállást nem tanusítanak, vérszemet kaptak és a még meg sem lévő Csehszlovák államhoz akartak alattvalókat szerezni. Megszállották a hatalmas hadifogolytáborokat és félelmetes terror alatt tartották azoknak a szerencsétlen hadifoglyoknak ezreit, akik a légió megalakulása előtt nem tudták elhagyni Oroszországot.

Máról holnapra kijelentették, hogy azok a cseh, tót és szlovák hadifoglyok, akik a tervezett Csehszlovákia határain belül éltek, *az ő állampolgáraik.* Röviddel ezután még jobban megjött az étvágyuk és

a magyar és német hadifoglyokat akarták beszervezni,

azon a címen, hogy ők is cseh állam »olpcán«-jai lesznek. Itt azonban elszámították magukat, mert a németek, de különösen a magyarok olyan kemény ellenállást tanusítottak, amelyen minden erőszakosságuk, minden terrorjuk megtört. A magyar hadifoglyok *nem voltak hajlandók beállni a cseh légiókba és inkább elszenvedték a kegyetlen bánásmódot.*

A csehek ekkor más eszközökhöz folyamodtak. Százszámra börtönözték be a szibériai kazamatákba a magyar hadifoglyokat, válogatott kínzásokkal akarták megtörni ellenállásukat, a legszigorúbb őrizet alatt tartották a táborokat: a szökési kísérletért puskagolyó járt. Mikor ez sem segített és tucatszámra szökdöstek ki a kétségbeesett emberek a fogságból, megtiltották az élelmiszer szállítását a fogolytáborba. Ez sem használt. Erre

kényszermunkára

vitték a foglyokat. Életveszélyes robbantásokhoz csakis magyar hadifoglyokat használtak. Az emberek ezrei pusztultak el kimerültségtől, éhségtől, fagytól, skorbuttól, de mégsem voltak hajlandók beállni a légióba. Hogy az ellenállás megszervezőit mégis megtörjék, a csehek

a tisztekre vetették rá magukat.

A hadifogoly magyar katonatisztekkel utcát sepertettek, egyik-másikukat arra akarták kényszeríteni, hogy *cseh tisztek szolgái legyenek.*

Csak 1921-ben sikerült a cseh légiók sokat szenvedett foglyainak hazakerülni. Vladivosztokban 12 hajót biztosítottak részükre és 1921 júliusában *Japánon, a Vörös- és Földközitengeren keresztül érhettek csak vissza Magyarországra.*

Az összegyűlt mintegy 130 főnyi csoport, amelynek tagjait a második zsidótörvény egzisztenciájukban érinti, most

memorandumot szerkesztenek,

amit az igazságügyminiszterhez és a miniszterelnökhöz akarnak eljuttatni. A memorandumban részletesen megírják szenvedéseik történetét és azt kérik, hogy *hadifogolyérdemeikre való tekintettel őket is mentesitsék a II. zsidótörvény hatálya alól.*

MA az
ANGOL PARK-ban
MAKAY MARGIT.
VASZARY PIROSKA.
Fellegi Tery, Szondy Biri.
CSORTOS GYULA.
TIMÁR JÓZSEF.
Gárdonyi Lajos, Z. Molnár László
Szilassy László,
Szűcs László, Fekete Pál,
Lázár Tihamér, Horváth Jenő.
Kezdete 8 órakor

Versenyfutás a halálgázzal!
RIADÓ A FÖLDKÖZI TENGEREN
Európa legnagyobb tengerészdrámája!
PIERRE FRESNAY * ROLF WANKA
lenyügöző alakítása! (Matador-film)
Az 1939 évi francia állami nagydij nyertese!
MA PREMIER! FORUM
Matador-film

HIREK

Augusztus 11.

1916. *Példás elszántsággal és dicséretes életrevalósággal zökkentette helyre a válságosra fordult helyzet egyensúlyát Erdős Vilmos volt 307. honvédgyalogezredbeli népfelkelő főhadnagy, aki az ezred bukovinai védelmi harcai közben a százada hátába jutott erős orosz osztagokat olyképpen űzte el, hogy a legnagyobb hidegvérrel egyszerűen hátrafelé fordította géppuskáit és azok gyorsan és ügyesen összpontosított, igen hatásos tüzével pillanatok alatt szétverte az ellenséget. Utána a századtartalékban volt szakasz élére állt és immár lendületes ellentámadással űzte el az oroszok még visszamaradt részeit. Eközben azonban súlyosan megsebesült. Minthogy pedig Erdős főhadnagy eme kiválóan vitéz és eredményes beavatkozásának tudták be, hogy nagyobb bajok nem történtek, sőt végül a zászlóalj aránylag igen csekély veszteségek árán megtarthatta állásait, Erdős főhadnagyot méltóan kiérdemelt elismerésképpen a vaskoronarenddel tüntették ki.*

— **Expedíció a »Zöld Pokol«-ba.** *Callauból* jelentik: A csikágói Field-múzeum kutató bizottsága ideérkezett, hogy innen a *Titicata-tó*, majd a Matto Grosso vidékére menjen. Az expedíció további útján le fog hatolni a Tűzföldre is, *azon az úton, amelyet valaha Magellán és Darwin is bejárt.*

Az expedíciót teljes egészében a csikágói *Field természettörténelmi* múzeum finanszírozza. Tagjai: Colin C. *Sanborn*, a világhírű állattantudós, Karl P. *Schmidt*, a kétéltűek szaktudósa, John *Schmidt* múzeumi felügyelő, valamint dr. Willifred H. *Osgood* állattan professzor. Az expedíció egyik legfontosabb szakasza lesz felkutatni a *Rio Madeira* forrásvidéke és a *Rio Xingu* forrásvidéke között lévő területet a Matto Grosson, amelyet *»Zöld Pokol«*-nak hívnak.

— **Hatévi ismeretség után házasság.** *Londonból* írja tudósítónk: Érdekes szerelmi regény jutott el a jól megérdemelt »happy end«-ig. Cecile *Bowes-Lyon, Erzsébet* királyné unokahuga férjhez ment Kenneth *Harrington*-hoz, egy fiatal angol nagyiparoshoz.

A jegyesek már hat éve ismerik egymást. Házasságuk elé nem romantikus akadályok tolultak. Nem lehettek egymásé egyszerűen azért, mert *nem volt meg a kellő anyagi megalapozottság.* Kenneth *Harrington* hét évvel ezelőtt még kezdő diplomata volt, aki pályája elején állt, *vagyon és a biztos jövő nélkül:* Cecile *Bowes-Lyon* ugyan lord *Glamis*nak, *Strathmore* lord örökösének a leánya volt, de *nem számíthatott nagy hozományra.*

Harrington természetesen mindent elkövetett, hogy *szíve választottját mielőbb az oltár elé vezethesse.* Mindamellett 1936-ban jobbnak látta felbontani jegyességüket, mert *még mindig kilátástalannak ítélte meg helyzetét, hogy valaha is biztos megélhetési alapot tud teremteni magának és jövendőbelijének.*

Ez egyszer azonban úgylátszik megint beigazolódik az a mondás, hogy *a szerelem mindent legyőz.*

A mult évben *Harrington*-nak végre sikerült vezetőálláshoz jutnia egy nagy angol iparvállalatnál. Első dolga volt, hogy *újra felvette a kapcsolatokat volt jegyesével,* akivel szemben érzelmei nem változtak a szakítás után sem. Cecile, aki *időközben egy angol textilkülkereskedelmi társaság elnöknője lett,* szintén hű maradt régi ideáljához. Most már anyagi szempontok nem állták útját házasságuknak. *Hatévi ismeretség után végre egymásé lehettek.*

Még mindig repülnek!

ÍGY ÉLELMEZIK A MOODY FIVÉREKET, AKIK KIS GÉPÜKKEL NEGYEDIK HETE VANNAK A LEVEGŐBEN

— **Közlekedési balesetek.** Ma reggel *három súlyosabb közlekedési baleset történt.* Az AL 697 rendszámú autó a *Pozsonyi*-út 52. számú ház előtt összeütközött a BE 282 rendszámú motorkerékpárral. *Paulikovits* Imre 25 éves mérnök az úttestre zuhant a motorkerékpárról. A mentők elsősegélyben részesítették, majd *Szilágyi Dezső* tér 6. számú házban levő lakására vitték. Ott sebészfőorvos fivére vette kezelésbe.

Az *Aréna*-út és az *Andrássy*-út sarkán a CB 310 rendszámú autó elgázolta *Pataki* Sándor 39 éves tűzoltót. A mentők a Rókusba vitték.

A *Magdolna*-utca és a *Lujza*-utca sarkán összeütközött a CN 204 rendszámú autó a BV 549 rendszámú motorkerékpárral. *Fülöp* Joachim 31 éves bútorkereskedő az úttestre zuhant a motorkerékpárról és *súlyosan megsebesült.* A Rókusba vitték.

— **A törökországi volt K. u. K. Instruktions Kraftwagen Kolonnék** Mossulban szolgált tisztjei és legénysége 1939 augusztus hó 20-án délután 6 órakor tartja összejövetelét az Alkotmány-étteremben (Alkotmány-u. 31. sz.). Este közös vacsora. Kérem a vidéki bajtársakat, hogy használják ki a kedvezményes utazási lehetőséget és jelenjenek meg a találkozón. Értesítést az étterem címére kér: *Juhász* János.

— **Postautalvány az augusztus 15-én lejáró előfizetések megújítására.** Vidéki előfizetőink lappéldányaihoz, amennyiben előfizetésük augusztus 15-én lejár, ma postautalványt mellékeltünk. Kérjük előfizetőinket, hogy a megújításra szánt összeget mielőbb adják fel, nehogy a lap küldésében fennakadás legyen.

x **Az urológiai megbetegedések kezelésében** reggel éhgyomorra egy pohár természetes *»Ferenc József«* keserűvíz gyakran fontos segédeszköz, mert a gyomorbélcsatornát könnyen és mégis alaposan kitisztítja s az anyagcserét és az emésztést lényegesen előmozdítja. Kérdezze meg orvosát!

— **Per a »Megvédtem egy asszonyt« vígjáték jogdíja körül.** A Belvárosi Színház — mint ismeretes — nagy siker mellett sorozatos előadásban hozta színre dr. *Bókay* János *»Megvédtem egy asszonyt«* című vígjátékát. Bókay utóbb e színdarabnak magyarnyelvű filmjogát eladta az *Elit* filmkölcsönző és filmforgalmi kft.-nek. A megállapodás értelmében az Elit köteles lett volna szerzői jog fejében *5500 pengőt* legkésőbb tavaly szeptember 1-ig megfizetni. Mivel az Elit a fizetési kötelezettségének nem tett eleget, Bókay pert indított az Elit ellen 5500 pengő tőke és járulékai iránt. Dr. *Cserényi Tergovits* Károly törvényszéki bíró elé kitűzött tárgyaláson az alperes azzal védekezett, hogy az 5500 pengő megfizetésére a felperes neki *halasztást adott.* A bíróság lefolytatta ezirányban a bizonyítási eljárást, de mert az *alperesi védekezés nem nyert beigazolást,* a törvényszék ítélettel *kötelezte az alperest, hogy 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett fizessen a felperesnek 5500 pengő tőkét, ennek kamatait, továbbá 380 pengő perköltséget.*

— **Josephine Baker állatsereglettel jött haza Amerikából.** A francia lapok megírják, hogy Josephine Baker tegnap megérkezett Dél-Amerikából; sok állatot hozott magával, kis majmokat, ritka madarakat, amelyeket legközelebbi revűjében szerepeltetni akar.

— **Magyar célú Rockefeller-ösztöndíjat kapott egy amerikai magyar diák.** *Szentkirályi* József, a newyorki Columbia-egyetem hallgatója a Rockefeller-alapítványú nemzetközi diákház egy éves ösztödíját kapta, hogy *a newyorki magyar könyvtárban a magyar-amerikai vonatkozások történelmét tanulmányozza.* A nemzetközi diákház most adott először ösztöndíjat idegen alapítású intézetben való szellemtörténeti **kutatásra és az** első ösztöndíjas ily módon **magyar volt.**

— **Elzárásos ítéletek közlekedési kihágásokért.** A közlekedési rendőrbíróság *több elzárásos ítéletet hozott* tegnap. *Zoránszky* Pál pestszentlőrinci betoncsiszolót *háromnapi elzárásra* ítélte, mivel jogosítvány nélkül vezette motorkerékpárját. *Dankó* Ferenc kispesti festékkereskedő autóját vezette engedély nélkül, ő is *háromnapi elzárást* kapott. *Karácsony* János rákospalotai mechanikus kerékpárjával elgázolt egy kislányt, majd elmenekült. *Ötnapi elzárásra* ítélték. *Sauer* János magántisztviselő jogosítvány nélkül vezette autóját. Szaz pengő pénzbüntetéssel sujtották. *Bán* József sofőr ittasan vezette kocsiját. *Háromnapi elzárást* kapott.

— **Nem volt lámpa a lopott biciklin.** A Szentendrei-úton ma éjjel igazoltatni akarta egy rendőr *Németh* Antal 31 éves napszámost, mert lámpa nélkül haladt kerékpárjával. Németh eldobta a kerékpárt és futni kezdett, a Rómaifürdő közelében lévő erdőben azonban elfogta a rendőr. Bekísérte a főkapitányságra. Itt megállapították, hogy rovottmultú, a kerékpárt pedig Pomázon lopta kedden. Őrizetbe vették.

— **A miskolci rendőrpalota tervpályázatának nyertesei.** *Miskolcról* jelentik: A rendőrségi székház tervpályázatának bíráló bizottsága a díjak odaítélése tárgyában augusztus elsején tartott ülésén *Fekete* Bertalan polgármester elnöklésével a következő határozatot hozta: A beérkezett 37 pályamű közül első díjat nyert *Körmendy* Nándor budapesti építészmérnök pályamunkája, a második díjat *Pogány* Móric műépítész, a harmadik díjat *Schuszter* Ferenc és *Táby* Ervin budapesti építészmérnökök kapták.

Értékes és kivitelre érdemes elgondolásaikért a bizottság megvenni javasolta *Bereczky* László, *Németh* Pál és *Paulovits* László, valamint *vitéz Kamarássy* Jenő építészmérnökök pályaterveit, úgyszintén a »B. 1.« jeligéjű pályatervet.

— **Meg akart halni, hogy találkozzék elhunyt szüleivel.** *Debrecenből* jelentik: *Csontos* Julianna 15 éves debreceni cselédlány tragédiájáról hivatalos iratok beszélnek. Bagaméri születésű a leány, négyéves korában árva maradt. Mások nevelték. Amikor már dolgozni tudott, elállott. Debrecenben, *Halász* András lelkésznél szolgált. Igen jól bántak vele. *Ő azonban egyre szomorúbb lett, nagyon egyedül érezte magát, vágyódott szülei után.* Búcsúlevelet írt: *bejelentette, hogy öngyilkos lesz, jól bántak vele, nincs panasza senkire, de találkozni akar szüleivel. Azután marólúgot ivott.* Kórházba szállították.

— **4076 álláskereső, 706 állás.** A Budapesti Hatósági Munkaközvetítő legújabb kimutatása szerint, az elmúlt hét folyamán 761 egyént helyezett el állásba. Jelenleg 706 egyén kaphat foglalkozást, az álláskeresőknek pedig 4076 a száma. A foglalkozást keresők közül 2063 az ipari szakmunkás, 1083 a gyári segédmunkás, 258 a napszámos, 188 a szolga, kifutó, kocsis, 130 a bejáró takarítónő, 20 a könyvelő-levelező, 2 a kereskedelmi ügynök, 134 az üzleti alkalmazott, 91 az irodai gyakornok, 107 az állandó és 27 a kisegítő háztartási alkalmazott.

— **Gázzal végeznek ki egy gyilkost.** Az arizonai *Phoenix* megyei esküdtbírósága halálra ítélte Robert *Burgunder* 21 éves másodéves egyetemi tanulót, aki két autóügynököt meggyilkolt és kirabolt. A halálos ítéletet gázzal fogják végrehajtani. A fiatal gonosztevőt gázkamrába ültetik, ráeresztik a gyorsan ölő lethalgázt.

— **Meg akart halni, mert nem akart pék lenni.** Rákospalotán, a *Dugonics*-utca 51. számú házban levő pékműhely félreeső helyiségében eszméletlenül találták *Petrás* Béla 19 éves péktanoncot. Értesítették a mentőket, ezek megállapították, hogy zsilettpengével *felvágta az ereit.* Az újpesti Gróf Károlyi-kórházba vitték. Ott magához tért. Elmondotta, hogy hiába mentik meg, *nem kell neki az élet, mert nem akar pék lenni.* Őrizetbe vették, mivel öngyilkossági szándékáról **nem akart** lemondani.

KÉT ERDÉLYI REMETE

Dénes János koporsóban alszik, dr. Radványi Antal görög filozófusokat olvas a csiki hegyek közt

A Csiksomlyót koszorúzó Kis-Somlyó borsikával és fenyőkkel sűrűn borított csúcsán helyezkedik el a Szent István korabeli *kettős kis kápolna*, ahol csak húsvét és pünkösd között tartanak misét, hét pénteken egymás után. Éles kövekkel pettyezett, guruló szikladarabokkal fedett meredek út vezet ide, *a csiksomlyói zarándokok »kálváriás útja«*. A csúcskörüli tisztáson a híres Kálvária stációs-szobrai figyelnek némán a völgyben elterülő falura. Amint lassan végigjárjuk a kálváriát, a kápolna mellett guggoló emberalak tűnik fel hirtelen. *Dénes János, a híres csiki remete.*

Román börtöntől a remetelakig

Fel sem néz, egykedvüen pergeti a derekán lógó olvasó szemeit. Barátcsuhája fényesre kopott, színehagyott, megviselte az a tizenegy esztendő, amióta gazdája hordja. Megvárjuk, amíg *Dénes* János lemorzsolja olvasóját, akkor talán szóba ereszkedik velünk. Igy is történik. Mikor leperren az utolsó nagyszemű fagyöngy is, a remete felénkfordítja tiszta kék szemét. És lassan, habozva felel, mint aki már elszokott a beszédtől. *Székely földműves családból származik*, az udvarhelymegyei Oroszhegyről. Néhány mondatba belesűríti egész életét.

— Kicsi koromban árván maradtam, — mondja vontatottan — cselédsorban. El el kerültem erre a hegyre és apám helyett *Jakab Imre, az előttemvaló remete lett az apám.* Itt van a kápolna mögött eltemetve. Amikor meghalt, helyébe álltam és átvettem tőle a keresztet. Jó itt a csendben, nem bánt senki és nyugodtan beszélgethetek a Jóistennel. —, Morzsolja a szót, miközben kinyitja a nagyobbik kápolna ajtaját.

Meghökkentő látvány fogadja azt, aki belép. A kápolna közepén *nyitott koporsó* áll. Egy cserge van belevetve takarónak, alatta kőpárna. *Ez Dénes János fekvőhelye.* A koporsófedélben egy félig leégett gyertya, gyufa és egy szöges szőröv mindennél beszédesebben festi le a remete éjszakáit. *Ez a koporsó a fekvőhelye Dénes Jánosnak már tizenegy esztendeje és ebben fogják eltemetni.*

Szakállát simogatva, csendesen magyarázkodik:

— Ne tessék ezen csodálkozni. Jobb, ha előre tudjuk, hová kerülünk — és merev arcán *egyetlen vonás sem rebben meg, mikor a halálról beszél.* Az élettől már oly messze került, hogy az csak nyomokban jut el hozzá. *Valósággal a semmiből él.* Néha napszámra nem eszik. A csiksomlyói ferences barátok gondoskodnak róla, hogy ne koplalja magát halálra. *Tejen, túrón, krumplin él*, télen egyetlen társasága van, a Nagysomlyó vadonából leólálkodó farkasok.

Csak akkor gyúl ki tűz a szemében, amikor *Magyarországról beszél.* Magyarsága késztette voltaképpen a remeteségre is. A román megszállás első idejében *összeesküvés gyanujával börtönbe hurcolták*, megkinozták és mikor kiszabadult, adta magát a remeteéletre, *fogadalmat téve az örök magánosságra Erdély felszabadulásáért.*

Zarándoklás a székely hegyekből Budapestre

Mikor pedig elkövetkezett a megváltás napja, Dénes János 1940 szeptember 17-én elővette a sarokból *a remeték keresztes fejű vándorbotját* és megindult Pest felé, gyalog, mezitlábasan, hogy *huszonnégy budapesti templomot sorra járva lerójja háláját a Magasságok Ura iránt.* Hat hétig tartott az útja s mikor megjárta a templomokat, visszafordult *s azóta nem ment többé emberek közé.* Él csendesen, imádság között, a Szalvátor-kápolna közel ezeresztendős árnyékában, hiszen a kicsiny Isten-hajlékot *az 1002. évben építették* annak emlékére, hogy Szent István legyőzte a pártütő pogány *Gyula vezért.*

Dénes János a leszakadó alkonyban egy másik remetetársáról is mesél, aki nagy úr volt. Tudós nagy úr, aki a Mezőhavas kráterében és a hegyek csúcsain tanulmányozta a havasok életét, aztán egy szép napon otthagyta a világot és *végleg elvonult kedves hegyei közé*, hogy a szovátai Cseresznyéshegy fenyvesei között fejezze be életét. Székelyföldön mindenütt ismerik, hiszen dr. *Radványi* Antal egykor *egyetemi első tanársegéd volt, geográfus, ókori történész és filozófiai doktor.*

A tudós remete

Most, amikor itt beszélgetünk vele, messzenéző mosollyal húzza elő a megdohosodott tokból diplomáit, az egyetem nagy, kerek pecsétjével. Olyan furcsán hat ez itt, az ősöreg fenyvesek lombsátra alatt felépített csúcsos fakunyhóban. De a remete arca bizonyságot ad. Nincs övig érő szakálla, borotvált, aszkéta életet élő, gondolkodó ember arca. A foga között szorongatott kis angol pipából már régen kifogyott a dohány, *csak úgy szokásból forgatja a szájában.*

A kunyhóban nagy összevisszaságban főzőedények, könyvek halommal, kifeszített térképek, lombik fekszik rajtuk és a sarokban egy hatalmas kandalló ásít.

— *Saját találmányom,* — mondja felcsillanó derűvel. — Összeépítetem *a bubos és a székely kemencét.*

Arról már nem mesél, hogy kandallóinak úgy híre futott, hogy még Mária román anyakirályné is ilyet építtetett villájában. A földrajztudós, festőművész, zeneszerző és több nyelven beszélő poétaremete azonban *szakácsművészetére a legbüszkébb.* A kunyhó körül asztalok, lócák és éppen ez a szakácsművészet magyarázza meg a szokatlan környezetet. A 21 éve remetéskedő dr. *Radványi saját találmányú sajttal* lepte meg az erdélyi világot. A pisztrángot anyiféleképpen, oly remekül tudja elkészíteni, hogy néha valóságos *áradatban özönlenek hozzá a látogatók.*

Szovátán kötelességgel egyenlő divat, hogy a fürdővendégek *legalább egyszer megizleljék a remete főztjét*, mert már királyok, grófok és nábobok is ültek ott a gyalulatlan fenyőfa asztaloknál.

Dr. Radványi nevet az élet hiábavalóságain, mikor ezekről a vendéglátásokról kerül szó. Felette megállt az idő; *hatvan éves, de sűrű barna hajában nincs még egyetlen ősz szál sem.*

— A filozófia fiatalon tartja az embert, — említi élete titkát.

Hogy miért vonult el a világtól, arról nem hajlandó beszélni. Szovátán valaki, aki igen régen ismeri, leplezi le előbbi életét. Dr. *Radványi* magasra vezető tudományos karrierjét *a világháború metszette félbe. A fronton elvesztette hallását.* És ekkor egyik napról a másikra elvonult az örökké suttogó fenyőfák közé, önként vállalva az örökös számüzetést a füstös, néha lyukastetejü konyhóban. Telente farkasok, medvék és vaddisznók ólálkodnak a gerendahajlék körül, amelyet a sötét éjszakákon szarvasfaggyúmécses világít meg és az asztalon görögnyelvü Sophokles, Demokritos örök bölcsességü művei fölé hajolva ott virraszt az egykor világfi remete »amíg a mécses ki nem alszik«...

Sz. Solymos Bea

Élete kockáztatásával mentett meg egy kerékpárost

Székesfehérvár, július 25
(A Pest tudósítójától)

Székesfehérvárott, az *Aranybulla-úton*, a szőlőhegyi iskola előtt *két hét alatt szinte ugyanazon a helyen három súlyos gépkocsibaleset történt.* Az első áldozat, egyben a jobbrahajtás első székesfehérvári áldozata egy tizenhárom éves kislány volt, akit egy bérkocsi gázolt halálra. A második gázolás vasárnap a késő délutáni órákban történt, amikor dr. *Perczel* Géza budapesti lakos száguldó gépkocsijával egy tizenkilenc éves leányt és egy napszámost gázolt el. *A leány még ma is igen súlyos állapotban fekszik a kórházi ágyon.*

Tegnap délután a lejtős úton *egy harmadik tragédia történt. Hogy a szerencsétlenségből nem lett halálos katasztrófa, az kizáróan a gépkocsiját vezető Algya-Papp Zoltán vezérkari ezredes érdeme, aki nagy lélekjelenléttel, saját élete kockáztatásával mentette meg egy szabálytalanul kerékpározó Molnár Dezső rézművessegéd életét*, aki szabálytalanul akart áthajtani a forgalmas úton. A gépkocsijával az úttest jobboldalán, szabályszerűen haladó ezredes már nem kerülhette ki a megdermedt kerékpárost, ezért a kormányt balra rántotta, *egy villanydúc és a támasztéka közötti alig három méteres résen az árokba vezette a gépkocsiját.*

A felborult gépkocsi alól súlyos arcsérüléssel a mentők szállították Algya-Papp Zoltánt a székesfehérvári Szent György kórházba. Ugyanott vették ápolás alá a súlyosan megsebesült kerékpárost is. *Algya-Papp Zoltán sérüléseinek bekötözése után elhagyta a kórházat.*

Az országúti szerencsétlenség ügyében a rendőrség bűnügyi osztálya megindította a nyomozást.

Kényszer-amazonok a szovjet hadseregben

Berlin, július 25
(Német Távirati Iroda)

Azoknak az elmult héten foglyul ejtett szovjet nőknek kihallgatása során, akiket a bolsevisták kényszerítettek a női zászlóaljakban való szolgálatra, kiderült, hogy *a női lakosság nagy részére rendes katonai szolgálati kötelezettség állott fenn.* Súlyos büntetésekkel sujtották azokat a nőket, akik ki akarták vonni magukat a szolgálati kötelezettség alól. A diáklányoknak, alkalmasságukra való tekintet nélkül, *legalább 580 órás katonai tanfolyamot kellett elvégezniök.* Ezekben a tanfolyamokban pisztolyok, puskák és géppuskák kezelésében képezték ki a nőket és *előkészítették őket a légierőben való szolgálatra is.* 1934 óta a Szovjetunió hadügyi népbiztosságánál volt egy osztály, amely *kizárólag a szovjet nők katonai kiképzésével* foglalkozott. *(MTI)*

MIT FŐZZEK?

Szombaton

Ebéd: *Tejfeles zöldbableves hidegen, egybensült borjúmell, paradicsomsaláta, káposztásbukta.*

Vacsora: *Parajpudding petrezselymes burgonyával, barackkompót.*

Tanácsok: Szombaton reggel annyi borjúmellet veszünk, hogy a vasárnapi kirándulásra készen legyen az egybensült hús, amelyet hidegen felszeletelünk.

A buktából is készítünk annyit, hogy vasárnapra kész legyen a tésztánk, éppen ezért a bukta felét káposztával, a felét gyümölcsízzel töltjük.

Barackkompóthoz vehetünk egészen olcsó barackot is, megfőzzük és ha egészen kész, előre vízben oldott szacharinnal ízlés szerint édesíthetjük. A szacharint nem szabad főzni.

Recept: *Káposztásbukta.* ¼ kg. liszt, 3 dg cukor, diónagyságú zsír vagy vaj, kis só, 1 dg élesztő és annyi tej kell hozzá, hogy lágy tésztát kapjunk (kb 1—1½ dl). Egy kevés tejből, az élesztőből, 1 kockacukorból és kis lisztből kovászt készítünk és ezzel dolgozzuk össze a tésztát, amelyet fakanállal addig kell verni, amíg buborékos nem lesz és el nem válik a kanáltól. 4 személy részére két alkalomra elég, a felét párolt káposztával, a felét gyümölcsízzel tölthetjük. A tetejét cukros vízzel megkenjük.

Parajpudding. 5 dg vajból és 5 dg zsírból világos rántást készítünk és annyi tejjel eresztjük fel, hogy sűrű pép legyen. (A tejet fele vízzel szaporíthatjuk) 1 kg áttört parajt, 4 tojássárgáját, 4 tojáshabot, sót, borsot keverünk bele és jól kikent és kilisztezett formában 1 óra hosszat gőzöljük.

Vasárnap, 1941 július 27

Kirándulás: *Hideg hús, lekváros bukta, nyers paradicsom, zöldpaprikába töltött körözött liptói, uborka, retek.*

Tanácsok: A zöldpaprikába töltött körözött liptói friss marad és felszeletelve nagyon szép.

Kirándulásra vigyünk citromot, hűsítőbb és üdítőbb minden folyadéknál

Új sebészeti pavillonnal bővül a székesfehérvári közkórház

Székesfehérvár, július 25
(A Pest tudósítójától)

Fejér vármegye még az őszi közgyülésén elhatározta, hogy *egymillió pengős költséggel kibővitteti a székesfehérvári Szent György-kórházat egy új sebészeti pavilonnal.* A tervpályázatra beérkezett hat terv közül az építőbizottság *dr. Thaisz Andor* alispán elnöklete alatt és *Kemény F. Zoltán* miniszteri tanácsos, a pénzügyminiszter kiküldöttjének részvételével *Körmendi Nándor* budapesti építészmérnök tervét találta a legelőnyösebbnek. *Rövidesen megkezdik az egymillió pengő értékű épület építési munkálatait.*

A bizottság az elfogadott tervrajzon kívül egyenként 2500—2500 pengő pénzjutalomban részesítette *Goszleth* Lajos, *Paulovits* László, dr. *Lux* Géza, *Pelikán* József és *Kay* Péter Géza budapesti tervező építészmérnökök tervrajzait is.

FERENC JÓZSEF
KESERŰVIZ

SPORT

Csak 49 kiló és — nem vegetáriánus Selmeczi József, az új gyalogló világrekorder

Az olimpiászokon *sok kiváló gyaloglót* láttam, akik olimpiai bajnokságot nyertek, többek között az angol *Larnert*, a kanadai *Gouldingot* és az olasz *Frigeriot*. De jól emlékszem a régi idők nagy magyar gyaloglóira, még *Sztanticsra* és a jó öreg *Manglitzra* is, majd utódaikra egészen *Drubináig*. Annyi bizonyos, hogy a gyalogló ideálja rajtuk keresztül úgy élt emlékezetemben, mint *egy zömök, hatalmas vállakkal és mellkassal rendelkező, izmoktól duzzadó atléta.*

Ezek után nagyon meglepődtem, amikor találkoztam

Selmeczi Józseffel, az FTC újdonsült gyalogló világrekorderével,

aki vasárnap *20 p 46.8 mp-es idejével megjavította a norvég Brunn 1937 óta fennálló 21 p 2.4 mp-es 5 kilométeres gyalogló világrekordját.*

Az új magyar világrekorder *nagyon cingár legény*, 168 cm magas, de csak — összesen 49 kiló a súlya. Körülbelül az a típus, akire azt szokták mondani: *csak hálni jár belé a lélek*... Ha valaki felöltözve, polgári ruhában látja, *igazán nem nézi ki belőle a világrekordert.* Levetkőzve atléta dresszben már látni lehet *hosszúkás, vékony izmait is.*

— *Hogyan lett gyalogló?* — tettük fel ezekután Selmeczinek a nagyon is érthető kérdést.

— Eleinte *csak virtusból* gyalogoltam, miként a gyerekek egymás között versengeni szoktak, melyik hagyja el a másikat. Már ekkor felfedeztem, hogy *nagyon könnyen hagyom el a barátaimat.* Egyszer azután az történt, hogy későn indultam el a hivatalomba: pénzbeszedő voltam az egyik hetilapnál. Pénzem nem volt, gyalog tettem meg az utat a Boráros-tértől a nyugati pályaudvarig. Egy kissé lihegtem és amikor megkérdezték, hogy miért fujtatok, elmondtam, hogy

félórán belül gyalogoltam be a Körutat a Boráros-tértől.

Erre kinevettek s az egyik kartársam fogadott, hogy nem teszem meg az utat félórán belül. Én ráduplázta m:

huszonkét perc alatt is megteszem.

Másnap reggel hajnalban indultam, a kollegám biciklin követett. Hát — *a fogadást elveszítettem.* A huszonkét perc már a Podmaniczky-utcánál letelt. De *ekkor határoztam el, hogy gyalogló leszek.*

— Hogyan került az *FTC*-be?

— A körút! fogadás után egy héttel *az FTC toborzóversenyt* hirdetett kezdő gyaloglók számára. Ebbe én is beneveztem. Eleinte jól mentem, de az iramot nem bírtam és *a végén lemaradtam.* De én már eljegyeztem magam a gyaloglással. Beiratkoztam az FTC-be.

Párheti tréning után indultam a MASz kezdőversenyén. Ezt 800 méterrel nyertem, de megnyertem az ugyanakkor rendezett II. osztályú versenyt is,

míg az I. osztályú versenyben harmadik helyezett lettem. Az első siker azután kedvet csinált.

— Mikor javította meg *az első rekordot?*

— Hat évvel ezelőtt kezdtem gyalogolni és

1937-ben 12.059 méterre javítottam az egyórás gyaloglás országos rekordját.

Tavaly 10 kilométeren már aranyjelvényt nyertem, bajnokságot azonban nem sikerült nyernem, mert az 50 kilométeres táv egy kissé hosszú volt nekem. De közben

2 óra 38 p 52.2 mp-re javítottam a 30 kilométeres gyaloglás országos rekordját,

ami már csak 1 p 15 mp-cel maradt el a lett Dahlins világrekordjától.

— Ekkor kezdett foglalkozni a *világrekordjavítás* gondolatával?

— Igen, úgy láttam, hogy ez sem lehetetlen. Közben *visszatértem az én régi, Patak Jánostól tanult stílusomhoz*, mert láttam, hogy minden más stílussal kevesebbre megyek. Fokoztam a gyorsaságomat, 200—400 méteres sprinteket gyalogoltam és sikerült is olyan formát elérnem, hogy

világrekordjavításomat már az előző héten bemondottam Bucsinszky Viktornak, a MASz igazgatójának.

Ekkor ugyanis kedden *2000 métert mentem időre.* Kiszámítottam, hogy

a világrekordhoz 1 p 40 mp-es átlagköröket kell mennem és én jóval ezen belül tettem meg a köröket.

Ezekután már csak jó időre volt szükség és ezt vasárnap megkaptam. Igy a részemre és a beavatottak részére sem volt meglepetés *az új világrekord* javításom.

Selmeczi szakmabeli, *ma is annál a hetilapnál dolgozik, amelynél mint pénzbeszedő kezdte, de ma már az expedíció tisztviselője.* Kora reggeltől délután félnégy óráig dolgozik s azután megy ki tréningre. A nagy hosszútávfutók és gyaloglók többsége *vegetáriánus* volt, felteszem a kérdést Selmeczinek is. A világrekorder nagyot nevet:

— Dehogyis vagyok én vegetáriánus.

Mindent megeszem, ami jó, a húst is.

De a legjobban szeretem a főtt tésztát, a diós és mákos metéltet. Kedvenc ételem azonban a *szilvás gombóc.* Ebből a rekordom egy szuszra 28 darab.

— Milyen az étrendje?

— Mielőtt hivatalba indulok, *alaposan bereggelizem.* Természetesen gyalog megyek, mert villamosra nincs is pénzem, de meg ez is a tréningemhez tartozik. *Nem tízóraizom, délben is keveset eszem, de hivatal után úgynevezett könnyű vacsorát eszem*, azután mintegy két óra mulva kezdem napi tréningemet, utána eszem meg az erős vacsorát.

— Nős?

— Nem, nőtlen vagyok, a keresetem eddig nem volt olyan nagy, hogy megnősülhettem volna. De tudom, hogy

a nősülés nem árt a sportolásnak és már kiválasztottam is van.

Talán most már rám mosolyog a szerencse és akkor nyugodt családi körben készülhetek a további feladatokra.

— Tehát nem igaz az a feltevés, amit régen hangoztattak, hogy *a magyar fajta nem alkalmas a hosszútávú futásokra* és a gyaloglásra sem?

— A magyar fajta mindenre alkalmas, — mondja büszkén a nagyon rokonszenves, szerény viselkedésű fiú — csak akarat és kitartás legyen benne és kedvelje azt, amit csinál. Én is azért lettem világrekorder, mert nagyon szeretem a sportot.

Az újdonsült világrekorder, *Selmeczi József* egyszerű, de igaz filozófiája *például szolgálhat nemcsak minden magyar sportifjúnak*, de — nyugodtan hozzátehetjük — *minden magyar ifjúnak is.*

Dr. Földessy János

ATLÉTÁINK KOPENHÁGÁBAN kilenc győzelmet arattak, győzött a 4×100 méteres staféta, Harsányi, Szilágyi, Polgár, Kiss, Vermes, Horváth és a két Németh.

—•—

GYETVAI A FERENCVÁROSBAN MARAD, tegnap három évre megújította szerződését.

—•—

A VIZIPÓLÓBAJNOKSÁGBAN a BEAC nyerte a kiesési derbit a szegedi vasutasok ellen 3:1 arányban Szegeden.

Ötszáz kocsifuvar áru a vásártelepen

Zöldpaprikát kinál a vidék

A környék ma nagy szállítmányokkal vonult fel a vásártelepre, a kocsitáborban közel 500 fuvar áru várt hajnalban értékesítésre. A tömegcikk a zöldpaprika, főzőtök és az uborka volt. Zöldpaprika *Kecskemétről, Békéscsabáról, Hódmezővásárhelyről, Baja* vidékéről jön. A paradicsom ma 44—60 fillérig drágult. Emelkedett az ára még a kelkáposztának és az eltennivaló zöldbabnak is. A vörös- és a fokhagyma és a csemegetengeri olcsóbbodott. A gyümölcspiacon élénk forgalom volt, *az almát és a szilvát olcsóbban kínálták*, minden egyéb gyümölcs erősen tartott áron került forgalomba.

A konyhakerti termékek piacán az árak nagyban így alakultak: gyökérzöldség 5—20, sárgarépa 4—18, zeller 6—20, vöröshagyma 18—22, zöldhagyma 4—12, fokhagyma 20—60, burgonya: Gülbaba 17.35, nyári rózsa 17.35, Ella 15.30, fejeskáposzta 12—20, kelkáposzta 18—28, vöröskáposzta 16—30, kalarábé 4—9, saláta 6—12, karfiol 30—70, főzőtök 4—8, sóska 20—25, paraj 25—40, zöldborsó 40—80, hegyespaprika súlyra 85—100, töltenivaló súlyra 60—80, csemege húsospaprika drb 8—16, vajbab 34—50, uborka 16—34, retek 10—28, közönséges paradicsom 44—50, almaparadicsom 50—60, csemegetengeri 7—10, torma 100—240 fillér.

A gyümölcspiacon a nyári alma 40—140, körte 90—200, közönséges szilva 60—70, közönséges ringló 80—100, nemes ringló 140—170, kajszibarack 70—150, őszibarack 90—240, meggy 110—200, ribizke 75—85, egres 50—100, málna 110—160, sárgadinnye 90—150 fillér.

A baromfipiacon az árak nagyban így alakultak: *Élőpiac:* tyúk 230—260, csirke 290—320, hízott ruca 280—300, hízott lúd 300—3200, pulyka 200—250 fillér. *Vágottpiac:* tyúk 260—280, csirke 350—400, hízott ruca 260—300, hízott lúd 310—350 fillér kg-ként.

A tojáspiacon a friss ládaáru 240—245, kiolvasva 250—255, az egyéb minőségű tojás 230—245 fillér kg-ként nagyban.

LÓSPORT

A vendég úrlovasnők végeztek az élen a Hölgyversenyben

Sanbloc 78 kilóval is győzött

A megyeri versenyek sikere vasárnap délután is folytatódott. Ez alkalommal, talán még az előző napokét is túlhaladta a közönség érdeklődése, igaz, hogy a »*hölgyverseny*« képében nem mindennapi esemény tarkította az egyébként is jól sikerült műsort. Mindettől függetlenül nyugodtan állapíthatjuk meg, hogy a lósport-élet (galopp és ügető egyaránt) határozottan egyre jobban *fejlődik*, a versenypályán napról-napra *több lesz* az induló, a tribünökön és a totalizatőrkasszáknál egyre kevesebb a szabad hely, egyszóval a versenyüzem minden tekintetben »*jól fut*«.

Budapest székesfőváros díjáért *nyolc* hölgylovas szállt nyeregbe. A magyar lovasamazon gárdát *Mravikné* és *Keresztes* Erzsébet képviselték, míg a többi négylábú hátára német úrlovas-hölgyek ültek.

A közönség bizalma elsősorban a kitűnő magyar úrlovasnő. *Mravikné* által lovagolt *Desperado* felé irányult, de sok híve volt a babaarcú *Pomsel* úrhölgy által lovagolt *Corsó*nak is, míg a többi résztvevő közül a *Blume* úrnő alatt indult *Fecsegő* iránt mutatkozott némi érdeklődés.

A fogadók szimatja ez alkalommal csak *ötvenszázalékos* arányban járt a helyes nyomon, amennyiben *Desperado* helyezetlenül szaladt, ezzel szemben *Corso* első, a szürke *Fecsegő* pedig *Hindu* mögött (lovagolta *Crouy* grófnő) harmadik lett. A nyertes úrlovasnő *zsokéhoz hasonló stílusban* vezetett be *Corso* hátán elsőnek (a délután folyamán egyébként sikerült kinyomozni, hogy egyáltalán nem »ujonc« a nyeregben, tekintve, hogy Németország különböző versenypályáin már sorozatos sikereket aratott), de méltán rászolgáltak a közönség elismerő tapsaira *Crouy* grófnő és *Blume* kisasszony is, akik nehezen lovagolható paripáikat nemcsak a starttól hozták el kitűnően, de futam közben is jól támogattak. *Desperado*-nak, amelynek nyergében *Mravikné* mindent elkövetett a győzelemért, a jobb klasszishoz tartozó helyezetekkel szemben nem igen volt esélye.

Sanbloc 78 kg-mal a hátán is győz — holtversenyben

Az akadályversenyben ritkán látott élvezetes küzdelem hevítette a sportsmann-szíveket. A hat induló váltakozva vezetett, a célegyenesben pedig *hárman* is küzdöttek *fej-fej* mellett a győzelemért. A nagy viaskodásból végül is *Sanbloc* (Kovács I. II.) és *Hali-Gani* (Stecák) holtversenyben kerültek ki elsőnek. A kettő közül különösen *Sanbloc* futása értékes, tekintve, hogy a *Kozuch-ló 78 kg-os*, határozottan tekintélyes súllyal a hátán vívta ki a sikert.

A *Horthy* István gátversenyben *Pommery* könnyen győzött *Dicséret* ellen. Az erősen fogadott *Hiu* az utolsó gát után lovasával együtt egészen közeli ismeretségbe került az édes anyaföldde l. Szerény véleményünk szerint a síkon határozottan jó klasszisú telivér nem fog túlságosan sok babért aratni a sövényeken.

Könnyen győzött a *Kétéves nyeretlenek* versenyében a *Lesvári*-ménes *Amante*-je, hátán az ügyes *Szentgyörgyivel*. Az egykori derby-nyerőnek, *Try Well*-nek az ivadéka hamarosan a pesti versenypályán is megállja helyét. A síkversenyekben egyébként általában nem igen akadt nagy küzdelem. A *Júliusi-hendikenben Fiumára* (Horváth K. II.) vezetett be *hosszakkal* elsőnek, a *Lossonczy Gyula-emlékversenyben Jó napot* (Erbeling) cselekedte meg ugyanezt, a *Gróf Bawarovski József-emlékversenyben* pedig a *Hujber* által lovagolt *Dőre* előzte meg ugyancsak könnyen favorit istállótársát, *Bakát*.

Az elsötétítés Budapesten és a kijelölt területeken ma este 23 órakor kezdődik. A járműveket nem kell elsötétíteni. A Balassagyarmat — Gödöllő — Zombor vonaltól keletre az elsötétítést 20 óra 20 perckor kell végrehajtani és hajnali 4 óra 10 percig tart

— **Előtérben az utánbiztosítások.** Nem elég a biztosítást megkötni, hanem időközönként ajánlatos a kötvényt átvizsgálni, vajjon a biztosítás megkötése óta egyrészt nem szaporodtak-e a javak, másrészt *értékük* nem növekedett-e? Meg kell állapítani, vajjon a biztosított tételek biztosítási összegei megfelelnek-e a javak tényleges értékének, ellenkező esetben igen fontos a biztosítási összegek helyes megváltoztatása, hogy a kötvények kár esetén *a jelenlegi értéknek megfelelő kárpótlást nyujtsák.* Az utánbiztosítás különös jelentőséget kapott a mai viszonyokkal összefüggő általános áremelkedések következtében.

— **Az új európai világrend a soproni Nyári Egyetemen.** Az augusztus 1—18-ig rendezendő soproni műszaki és gazdasági tanfolyamokon neves tanárok és a gazdasági élet vezetői tárják fel a hallgatók előtt az új európai világrendet, amelybe Magyarországnak szervesen kell beleilleszkednie, ha meg akarja tartani vezetőszerepét a dunai államok között. Egy geopolitikai előadássorozat pedig Magyarország dunamedencei kulcshelyzetével foglalkozik. Sopron ózondús erdői, napsugaras subalpin strandjai és egy kétezeréves kulturájú város magyaros vendégszeretete, az angol-amerikai college-rendszerű Nyáriegyetemet eszményi keretbe foglalják.

A hegedű kiváló szakemberei és óriási választék **Sternberg** hangszergyárban, Rákóczi-út 60.

PJAINK

LMI ÉS MŰVELŐDÉSI LAP

KÖRMENDI TAMÁS

AZ UTAZÁS DICSÉRETE.
SZEKÉR ENDRE ESSZÉJE

PÁRIZSI MOZAIK.
TÜSKÉS TIBOR ÚTINAPLÓJA

A SZÁNKÓÚT.
RÉSZLET SÁNDOR IVÁN KÉSZÜLŐ REGÉNYÉBŐL

A SÁRARANY VALÓSÁGA ÉS MESÉI.
N. LÁSZLÓ ENDRE ÍRÁSA

A DIENES-HÁZTÓL
A PANDORÁIG.
SZABÓ LŐRINC ÉS JUHÁSZ GÉZA LEVELEZÉSE

ANYAJEGYES MARADANDÓSÁG.
VEKERDI LÁSZLÓ PORTRÉJA SÜTŐ ANDRÁSRÓL

KÁRPÁTI TAMÁS RAJZAI

XXIII/1984

8

AUGUSZTUS

Tartalom

Lapszélre (Papp Lajos) 2

Szekér Endre:
Az utazás dicsérete 3

Hegyi Gyula versei:
És az utcaseprők: Alkohol 4

Tüskés Tibor:
Párizsi mozaik 5

Székely Dezső versei:
Kenyértörés; Gyufaláng 8

Deák Mór verse:
Szél se fújta 8

Tönköl József verse:
Mit látok, mi ringat odáig? 8

Sándor Iván:
A szánkóút (regényrészlet) 9

Villányi László versei:
Közeli I.; Közeli II. 11

N. László Endre:
A sárarany valósága és meséi 12

Kiss Irén:
Olyan mezeiegér-formájú felhő (elbeszélés) 16

Vaderna József verse:
Keresztalakú zuhanás (részlet egy elbeszélő költeményből) 18

Vasadi Péter verse:
Bennem visszára 18

Dobozy Eszter versei:
Törvény; Látásom polifóniája 18

VITA AZ ÉRTELMISÉGRŐL

Eszik Zoltán:
Az értelmiségi létről 19

Ladányi Mihály versei:
Két portré; Kisipar; Zsörtölődő 20

Zentai László verse:
Napi penzum 20

Pátkai Tivadar:
Töredezik az ének 20

Lévay Botond:
A Dienes-háztól a Pandoráig
Szabó Lőrinc Juhász Gézának írt kiadatlan levelei 21

Csák Géza:
Szabó Lőrinc ózdi napjai 23

Költészet és valóság
Kabdebó Lóránt interjúja G. Szabó Lőrinccel 24

Vekerdi László:
Anyajegyes maradandóság (Sütő Andrásról) 27

Rónay László:
A „sűrű vers" természetrajza (Vasadi Péterről) 29

Bakonyi István:
A sorsvallatás korszaka (Csanády Jánosról) 30

Takács József:
Egy nemzedék megméretése (Vasy Gézáról) 31

Szigeti Lajos Sándor:
Ígéretes első kötet (Körmendi Lajosról) 31

Balázsi Tibor:
A politika mint „helyettes" (Bogár Lászlóról) 32

Kiss Gyula:
Az IGE és az irodalom 32

Mészáros György:
Mindennapjaink költészete (Szepesi Józsefről) 33

Varga Csaba:
Vágy és szerelem 34

D. Szabó Ede:
Létező és hiányzó termek 38

Hírek 39

Kárpáti Tamás (3, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 25, 27, 34, 35) rajzai

Első oldalon:
Krisztusfej
Kárpáti Tamás rajza

Hátsó oldalon:
Egy mai dunai aranymosó
N. László Endre felvétele

✶

A szerkesztésben közreműködnek: Cs. Varga István (főszerkesztő-helyettes), Feledy Gyula (szerkesztő-főmunkatárs), Serfőző Simon (szerkesztő), Kalász László (líra), Brackó István (széppróza), Ruszoly József (tanulmány).

Lapszélre

Lesz 13. tokaji írótábor! Indokolja a kijelentés felkiáltójeles, emelt hangját az a körülmény, hogy idén meglehetősen nehézkesen, akadozva haladt az előkészítés, a szervezés munkája. Hozzá is tehetnénk tán a fenti mondathoz a „mégis" szócskát; de hát a lényeg végül is az, hogy — lesz. Július 5-én a Hazafias Népfront Országos Tanácsának székházában egy szűkebb körű egyeztető-előkészítő megbeszélés eredményeként kialakult a végleges program.

A 13. tokaji írótábor székhelye Tokaj nagyközség, időpontja pedig október 14—18.

A tavalyi, 12. tokaji írótáborban született a javaslat, hogy az idei tanácskozás témája az értelmiség, a mai magyar értelmiségi helyzete, sorsa legyen. Része volt a témaválasztásban annak az országos figyelmet, érdeklődést kiváltott kerekasztal-beszélgetésnek, amely Grósz Károly, a Borsod megyei Pártbizottság első titkára részvételével a megye értelmiségének körülményeit, sajátos társadalmi, közéleti szerepét és felelősségét, az értelmiségi hivatás és a társadalom igényei összekapcsolódását, illetve az együtthatás disszonáns kísérőjelenségeit, az ebből fakadó gondokat vitatta meg, s amelynek anyagát a Napjaink 1983. szeptemberi száma közölte. Lapunk ennek megfelelően — a tokaji tanácskozás megalapozása, előkészítése érdekében — 1984. januári számában vitát indított az értelmiségről, Tóth János Van-e esélyünk? című, vitaindító tanulmányának közlésével.

A 13. tokaji írótábort idén is — a több mint négyévtizedes hagyomány, a ladányi író-paraszt találkozók tisztelete jegyében — Tiszaladányban nyitjuk meg. Tiszaladány község elsőnek csatlakozott a Hazafias Népfront Országos Tanácsa felhívásához, amely hazánk felszabadulása 40. évfordulójának méltó megünneplésére mozgósít. Október 15-én, hétfőn a Tokaj nagyközségi Pártbizottság székházában kezdődik a háromnapos tanácskozás, amelynek felkért előadói — társadalomtudós-szociológus, filozófus, irodalomtörténész-politikus, író-esszéista, közművelődési szakember — biztosíthatják a választott téma magas színvonalú tárgyalását, elemzését. A tanácskozás címe egyébként: Értelmiség a szocialista társadalomban.

A vita zárónapja október 17., szerda. A nap délutánján az írótábor résztvevői találkoznak Tokaj nagyközség vezetőivel s mód nyílik a középiskolás fiatalokkal való beszélgetésre, eszmecserére is. Október 18-án Sátoraljaújhely fogadja az írótábort; megemlékezünk Kazinczy Ferenc születésének 225. évfordulójáról, majd az írótábort fogadják a város vezetői, s egy korábbi találkozás folytatásaként meglátogatjuk a Tokaji Borkombinátot is. Sátoraljaújhely lesz a táborzárás színhelye egyben; innen Miskolcra indulva, útközben megállunk Sárospatakon, ahol megnézzük a város új művelődési központját és a Makovecz Imre tervezte, bontakozó városképet, majd Miskolcra érkezve, a következő évi, a 14. tokaji írótáborban való találkozás és viszontlátás reményében köszönünk el egymástól: a 13. tokaji írótábor szervezői és résztvevői. Vendégek és vendéglátó házigazdák.

PAPP LAJOS

NAPJAINK

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tanács irodalmi és művelődési lapja. Főszerkesztő: Papp Lajos. Szerkesztőség: Miskolc, Korvin Ottó u. 1. 3530 Telefon: 15-881. Kiadóhivatal: Kiadja a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat, Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15. sz. 3527 Felelős kiadó: Veres Mihály. Postacím: Miskolc, Pf.: 178. 3051. Telefon: 36-131. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivatalokná, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál. (KHI, Budapest V., József nádor tér 1. 1909) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215—96162 pénzforgalmi jelölőszámra. Postacím: Posta Központi Hírlap Iroda, Budapest 1900. Előfizetési díj egy évre: 102 forint. Megjelenik minden hónap elsején. Kéziratokat és rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Készült a Borsod megyei Nyomdaipari Vállalatnál, Miskolcon. Felelős vezető: Kilián Béla. Index: 25 913 — ISSN 0547 — 174

SZEKÉR ENDRE

Az utazás dicsérete

A legszerényebb utazóban is van valami a hódítóból. Igaz, hogy nem fegyverrel indul el, nem akar „gyarmatot" szerezni hazájának, de valamit mindig haza akar hozni Moszkvától Londonig. A másik ember számára esetleg nevetséges, jelentéktelen pillanatokat hódított meg a távoli országokban: egy párizsi barát kézfogását, egy moszkvai ház múlt-illatát Csehov névtáblájával, egy londoni félőrült szónoklatát a Hyde Parkban, Picasso szobrát a vallauris-i piacon. Mindez — hódítás, jó vagy rossz értelemben vett hódítás. Szerény, fegyvertelen, kisemberi.

Gyerekkoromban már szüleimmel bejártam a Bükköt, eljutottam hátizsákkal a bánkúti turistaházba. Máskor a tihanyi altemplomban tűnődtem a messzi századokon vagy a házsongárdi temetőben Dsida Jenő sírfeliratán. Aztán a távolabbi országok vonzottak: Párizsban a Hotel de Balconon Ady emléktáblája vagy a baseli székesegyház előtti kis tér hangulata. Utóbb kétszer Itáliában jártam. Közismertek Kosztolányi szavai az utazásról, az élményszerzésről. Szerinte nem lehet úgy utazni, hogy „élményeket gyűjtünk, mint a bélyegeket". Hisz azok esetleg bennünk lappanganak, s valamilyen kiváltó ok megrezzenti őket, mozgásba hozza. Otthon is érhet annyi élmény, mint egy távoli országban. S külföldön éppen nem a leghíresebb székesegyház ragad meg, hanem valamilyen jelentéktelen dolog. Ez részben így van.

Szeretem a vonatokat. Minden zsúfoltság, átszállás, apróbb kényelmetlenség ellenére. Jó dolog az ablakból nyugodtan látni az északolaszországi termékeny völgyeket, az olykor hirtelen felmagasodó sziklafalakat. Lehet, hogy különösnek tűnik, én sokszor álmomban utazom. Magas, sziklás hegyeket látok, meredek hegyoldalakat, ahonnan nagy ívben rohan lefelé a víz. Szétfreccsen a vízesés a köveken, fehér tajték látszik messziről. És álmaimban visszatér egy svájci völgy képe, üde zölddel, hátul fehérlő, havas hegycsúcsokkal, melyeket felhők zárnak el néhányszor az érdeklődők szeme elől. Interlakenben egyszer a kempingben szakadt az eső, s rettegve figyeltem, hogy beázik-e a sátor. De nem az eső kellemetlen percei maradtak meg bennem, hanem az oszladozó felhők közül olykor kivillanó fehér hegyóriások csúcsai. És leggyakrabban a hosszú utazások vonatemlékeit élem át újra és újra, ébren vagy álomban. Egyszer fél éjszaka figyeltem a sötétet, ismeretlen városok fényeit Párizs felé, mert nem tudtam aludni. Máskor a Velencébe érkezés keskeny földsávját figyeltem, a korhadozó cölöpökre telepedő madarakat, a kirajzolódó jellegzetes „árnyképet", a város távlati képét.

Többször kellene eljutni egy idegen városba, jó lenne alaposabban ismerni. Ez természetesen a magyar utasok számára lehetetlen. Mindig csak pár napja vagy esetleg pár órája van. Tovább kell menni, drága itt maradni, még a vaporettók is inkább a nyugati turistáknak valók. Szeretném egyszer bejárni Velence keskeny utcáit! A közelmúltban amikor Velencében voltam, az jutott eszembe, hogy hány költő járt itt, kereste egymás lába nyomát. Babits Mihály Zrínyi Miklósét: „Szent Márk dicső terén, melyet mélán tapostam, / valaha régesrég egy másik bús magyar, / méltóbb költő mint én, és hős mint senki mostan, / tiport hatalmasan, ki tudta mit akar." A forró napfényben is teli a tér, rengeteg külföldi és kevés olasz kavarog az árusok és kirakatok csábításainak kitéve. Kalauzok, útikönyvek kerülnek elő, az aranymozaikot emlegetik, a Doge-palotában Tintorettót és sok más látnivalót. Természetes az, hogy minden turista elmegy a leghíresebb helyekre, legnevezetesebb műemlékekhez. A San Giorgio Maggiore tornyába ma már lifttel juthatunk fel. A kilátás igazán megéri. Az operettvilágot is idéző velencei körkép az elmaradhatatlan galambokkal — most távolabb van, az emberi szem nagyobb távlatot fog be. A közeli vastag toronyfalak közül kitekintve halványabbak és szebbek a színek. És különös lepillantani a közvetlenül a torony és a templom mellett levő zárt kolostorépületre, a belső udvarra. Lent a templomban pedig magyar emléktáblát találhatunk, Szent Gellért emlékére. De hagyjuk most a műemlékeket! Még érdekesebb ezeknél egy-egy elhagyott kis tér, sokszor kopott házakkal, pár fával, paddal. Ezeknek igazi emberarca van, s néhány ház igazi lakóház. Míg a főútvonalak aranytól csillogó üzletei és gondosan tisztított ablaküvegei — csak a vendégek számára készült díszleteknek tűnnek. Mert ezen díszletek mögött — mint az újságok írták, évek óta — pusztul, omladozik a Canale Grande sok palotája. S a San Marco- és a San Moisé-templom mellett egy parányi zárt térre érve — félig omladozó, bevakolásra váró házakat találhatunk. Nem messze a turisták által látogatott központtól. A napfényözönben jólesik megbújni a keskeny utcák, árkádok, templomok hűvösében. Velence — Kosztolányi rímeivel — szelence, századok lelence. S ezt a „lelencet" megtalálni mindig izgalmas, hisz bennünk ezernyi „szelencét" nyit fel, Thomas Mann Halál Velencében című elbeszélésétől Canaletto régi városkép-festményeiig.

Csalódás is egy-egy utazás. A gyönyörű képek, hívogató könyvek olykor a valóságban halványabbak, vagy csak nekünk azok. Szörnyű hőségben, az állomástól haladva és eltévedve — a padovai híres Szent Antal-bazilikához már fáradtan értünk. Előtte a híres Donatello-szobor. A kolostorudvar kútja és hideg vize több örömet szerzett — mint a híres műemlék. Kicsit irigykedve nézi az ember a gazdag turistákat, akik ott hűsölnek az árkádok alatt levő eszpresszók teraszán, jeges italokat kortyolgatva. Elhanyagolt mellékutcák és épületek, félbehagyott útépítések itt is elénk tűnnek. S az irodalmi tanulmányainkból ismert Janus Pannonius padovai egyetemi tanulmányaira gondolhatunk, aki Ferrarából jött ide, a híresebb egyetemre. Padovai epigrammáiban Ágnes ragyogó szemeiről, a szomszédasszony-Piroska iránti vonzódásáról, szörnyű pénzzavaráról, Rimini zsarnokáról és Hunyadi János síremlékéről ír. Padovától nem messze található Vicenza, Palladio városa. Andrea Palladio, a világhírű építész alkotásai részben itt találhatók, így a Teatro Olimpico, részben Vicenza környékén néhány csodaszép villa. A vicenzai és a velencei Palladio-alkotásokat láttam csupán. A környékbelieket nem, csak képről. Megértettem azt, hogy miért nevezik korszakalkotó építőművésznek. Nemesen egyszerű, klasszikusan harmonikus épületei — igazi szépséget sugároznak. De nem túldíszítetten, harsogón, hangosan, hanem — talán lehet ezt mondani róluk — észrevétlenkedvességgel, a klasszikus ókori alkotások benső harmóniájával. Diákkori emlék, egy Kazinczy-epigramma, A nyelvrontók idézi Palladiót nekünk, magyaroknak. A nyelvújítás költődiktátora az építés és a rombolás kölcsönös összefüggését Palladio példájával szeretné megértetni: „Rontott, mert építeni akart, Palladio, benne / Csak rontót látál, vad kora, jó ideig. / A művész érzette magát, s neked én fogok, úgy mond, / Törvényt és példát adni, de nem te nekem. / S ím áll a roppant csarnok, s bizonyítja: ki több itt, / A művész-e, vagy a szolgai tompa szokás."

Évekkel ezelőtt egyszer Riminiben jártunk. A Janus Pannonius-epigramma is őrzi a város hajdani urainak nevét: Malatesta. A római emlékeket is látva, mégis egy különösen egyszerű, dísztelen templom tetszett legjobban, L. B. Alberti alkotása. Az utcán, a többi épület közt olyan természetesen állt ott, hogy valamiféleképpen baráti közelbe került a mindennapok emberével. Itthon, könyvből olvastam azt, hogy Alberti az épület szépségét nem a külső díszíté-

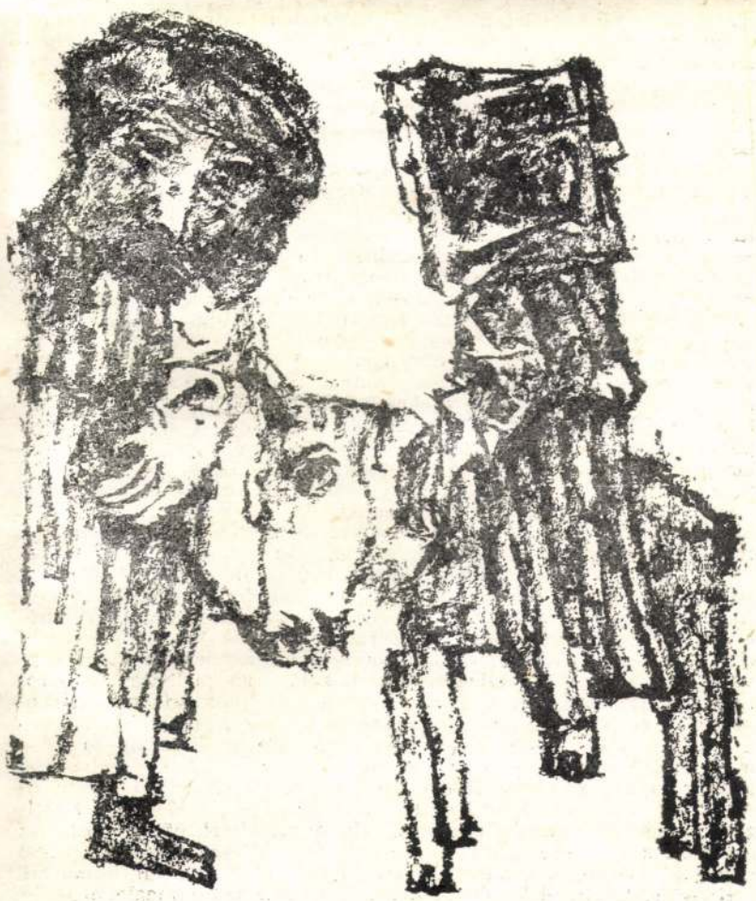

AZ UTAZÁS — KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

sekben látta, hanem a részek összhangjában, a belső harmóniában. Harmóniatana — zeneelméleti ismeretein nyugodott. De az olasz reneszánsz igazi központja — Firenze. Rettenetesen kanyargós országúton, merész kanyarokkal küszködve — nem az autóbusz sofőrje, hanem az utas — jutottunk el Firenzébe. Az olasz sofőr csak dudált a kanyarban, nem fékezett, s nem is látta a szembejövőket. Egy szörnyű fékezés igazolta titkolt félelmünket. Firenze azonban mindenért kárpótolt. Ha Velence operettes díszei olykor az édeskésséggel kényszerítik a nézőt, a látogatót bírálatra, akkor Firenze a nagy és tiszta alkotások, remekművek láttán főleg a csodálatot ébreszti az arra járóban. Be kell vallani azt, hogy a szobája négy fala között ülő ember is nagyszerű utakat tehet meg — könyvek révén. Pogány Frigyes Szobrászat és festészet az építőművészetben című könyvében gyönyörködtem otthon a firenzei Battistero bronzkapuin, Andrea Pisano és Lorenzo Ghiberti alkotásain. A Dómtól nem messze levő, különösen nyolcszögletűre épített Battistero kapuja kisebbnek tűnik, mint a képeken kinagyítva, közel hozva. A négyzetes alakú kompozíciók, mint Pogány Frigyes írja „bronztájképek", „melyeken keresztül az áhított világ, a pompás természet minden szépsége feltárul a szemlélő előtt." A Dóm csodás kupolája nem mindenünnen látható jól. A környezet bezárja. De bizonyos helyekről felvillan előttünk, egy-egy részletét mutatja, vagy teljes pompájában áll. Aztán megállunk a Piazza Signorán. Ezerfelé kell néznünk. Paloták, szobrok felséges együttese. Az Uffiziban több soros nézősereg Botticelli csodás tavaszi festménye előtt. S a kilátás az oldali ablakokból az Arno és a Ponte Vecchio felé! De ne felejtsük el Dante házát, illetőleg házának helyét, ahova minden látogatót elvezetnek. Pedig indokoltabb lenne Ravennában hosszabban időznünk az ottani Dante-síremléknél, elgondolkodva a nagy költő száműzött voltán, szerencsétlen sorsán. Az emberélet útjának felén... eljutva Dante városába Babits Mihály Dante-tanulmányát vittem magammal útikalauznak. „Dante ma is Ravennában pihen: a kegyetlen Firenze hiába kérte vissza a holttestet. A virágváros pantheonjában csak egy üres sarkophag hirdeti legnagyobb fiának emlékét. A száműzött csontjait idegen part őrzi. S a költő sírfelirata a nagy theológust ünnepli hűvösen: Theologus Dantes nullius dogmatis expers..." Itt jegyzem meg, hogy Veronában láttam egy markáns Dante-szobrot a Piazza dei Signorin.

Az utazás „melléktermékei" különböző tárgyak, emlékek. Természetesen az átlag magyar utazó csak a legolcsóbb dolgokat vagy az ingyen megszerezhetőket képes hazahozni. Egy szép színes nagy prospektus a világ legszebb mozaikjáról — Ravennából; egy lepréselt virág a Garda-tó mellől; néhány velencei vaporettojegy; egy muranói üvegdísz; kövek a Dolomitokból; egy csiga a tengerpartról; egy múzeumi katalógus Malcesinéből stb. Természetesen utóbbi olasz emlékeim mellett sok érdekes és érdektelen apróság halmozódik a fiókokban, polcokon a moszkvai festett fakanáltól párizsi múzeumi katalógusokig. Furcsának tűnik az, ha bevallom, hogy a tárgyakat, prospektusokat, levelezőlapokat, fényképalbumokat elég gyakran előveszem, s újra átélem a korábbi utazások ezernyi pillanatát. Képeslap vagy fénykép nélkül sok minden elhomályosulna emlékezetünkben.

És újra felbukkan a tenger. Ahogy Velencébe érünk, vagy korábban Trieszt előtt, valamilyen megmagyarázhatatlan varázzsal, „bűbájjal" fogad a tenger. A végtelen víz varázsa, az időtlenség és az idő múlásának állandó jelzése, a hullámok és a part örök feleselése — versbe való. Itt a velencei sétányon, a San Giorgio Maggiorével szemben alkonyatkor, halvány napsugárban üldögélni, elmerengeni — ismét csak emelkedettebb formát követelne. Cs. Szabó László írja egyik esszéjében, hogy a svájci Luzern fölött a Rigi rózsaszínű csúcsa vagy a San Giorgio Maggiore harangtornya, szemben a Dogepalotával, felejthetetlen nap-élményei közé tartozik. Rimininél hosszú fövenyes part látható, végtelennek tűnő kabinsorral. A lassan mélyülő homokos part a gyerekek paradicsoma. A hajnal és az alkony páráiban más és más arcot ölt. Régebben a francia tengerparton járva — a nizzai kavicsos, a cannes-i homokos, az eze-i sziklás part más és más módon dédelgeti a vízbe lépőt. De a nagyobb tavak is tengerhez hasonló élményt adnak. A végtelenül tiszta vizű Garda-tó, a rengeteg szörfölő pillangóként röpködő képével — feledhetetlen. S Riva del Gardánál a víz melletti magas sziklák — a mélység és magasság ellentétével lepnek meg.

Az utazás ismeretlen emberekkel ismertet meg minket. Kedves, szélhámos velencei gondolások a gazdag külföldiekből élnek. Dalolnak, isznak, hangoskodnak. Ez a munkájuk. Karmesterszerű autóbuszkalauz a Garda-tó mellett, derűs piaci árus Veronában, szíves dinnyeárus Bolzanóban, rendőrszerű múzeumőr Velencében, kedves szobaszomszédok Malcesinében, előkelő arab mellettem a veronai állomáson stb. Egy kedves jelenet a Dolomitokban: keskeny hegyi úton elzárja az utat az autóbusz előtt egy nagy teherautó, s a dudálások ellenére sem megy le a jobb oldalra. Percekig folyik a csata. A teherautó elzárja az utat, az autóbusz nem tud előzni. Újabb kanyar, újabb kínlódás. Hiába. Aztán végül előre tud menni az autóbusz. A sofőr félreérthetetlen szavakkal és jelzésekkel „beszélget" a minősíthetetlenül viselkedő teherautósofőrrel. Majd most az autóbusz került élre, ő áll a teherautó elé, teljesen lelassít, s végül elszáguld. Lényegében mindennapos jelenet, teli indulattal, humorral.

Könyvek között élek, így utazás közben sem tudok meglenni könyvek nélkül. A csomagba természetesen nem sok könyv fér, így előre el kell dönteni, melyik az az egy-két kötet, melyet magammal viszek. Csoóri Sándor figyelte meg, hogy a legtöbbször versekkel utazunk, Illyéssel, Szabó Lőrinccel, az Évszakok című versantológiával stb. Nincs szebb nyári, gondtalan pillanat, mint tengerparton vagy hegyoldalban verseket olvasni. És az is természetes, hogy az irodalom vonzásában élő ember szívesen áll meg egy Shakespeare-idézet előtt Veronában vagy egy Goethe-emléktáblánál a Garda-tó mellett. Bolzano főterén ott áll a nagy német költő, Walter von der Vogelweide szobra. A hárságak... kezdetű híres szerelmes verse nagyon népszerű nálunk is. Kíváncsi lennék, hogy szülőföldjén is? Malcesinében, a Garda-tó mellett járt Goethe is, a várban különtermet rendeztek be emlékére. Távolabb Catullus emlékét őrzik, de sajnos ott nem jártam. Veronában pedig nemcsak a közismert Shakespeare-tragédia, a Rómeó és Júlia történetének háttere rajzolódik ki előttünk. A legendás erkélyre mindenki felpillant a kis belső udvaron. De már a mai Júliákat idézi elénk az erkély alatt Constantini törékeny lányszobra, mely bronzból készült. Igazán sikerült művészi alkotás. Mellesleg az is érdekes, hogy Rómeó házát elfelejtették, omladozik, a külső fal is gyengén áll. S oda nem zarándokolnak el. Az igazi — Júlia erkélye, a nagy Shakespeare-jelenet színhelye.

Nemcsak elutazni jó, hanem hazaérkezni is. Pár hét után már hazavágyik az ember még a legszebb olasz városból is. A hódító utas zsákmányával, élményeivel vonatra száll. Otthon megmelegszik az anyanyelv fészkében, a megszokott hazai táj környezetében. Igaza van Veres Péternek, aki hihetetlen erős szálakkal kötődött e tájhoz, a hazához. „Én nem mehetek el innen sehova." Bár én láttam Párizst és Rómát, s nekem nemcsak térkép a nagyvilág... De bolondos XX. századi fegyvertelen hódítóként — hozzuk haza a nagyvilágot, ahogy Veres Péter írta: „Ide kell hoznunk mindent, ami szép, ami jó, ami nemes és amit érdemes."

HEGYI GYULA VERSEI

És az utcaseprők

Az utcaseprők, kiknek sorsával
annyit fenyegettek, hogy megváltoztak
az időben. Elkoptak mind a régi bácsik,
kik szalonnát szeltek utcaszegélyen ülve,
pálinkát nyelve a frontról meséltek,
s olykor egy kapualjba húzva egy gyereket
Jehova hitére téritettek. Tanulj, fiam,
biztattak ők is, tudták, hogyan illik itt
gyereket nevelni. Én tanultam szorgosan,
s elvégeztem minden iskolát. Az utcát
mások seprik, ha seprik egyáltalán.
Többnyire ormótlan gépekkel, s a fülkéből
zajos zene száll. Mennyi életet őriz
egyetlen utca, mennyi sors koptatta a házak
koszos, hótól lucskos, benzinfoltos közeit.
S a kézikocsik, ahogy gurultak esténként
az utcaköveken hazafelé. De hova hazafelé?

Alkohol

Volt egy szülői ház, közelben egy tér is,
ahonnan az autókat lesték: volt egy barát,
vele lázasan vitatkozott, s egy másik,
akivel tejet lopott és lányokat hajszolt.
Aztán volt feleség, gyerek, később saját lakás is,
egyre gyorsuló ütemben. Voltak gépek és íróasztalok,
halványan még emlékszem rájuk. Bár mindez régen
tovacsúszott már egy sörhabos kocsmaasztalon.
S az arca, az arc puffadt lett és csontos mégis,
ha még érdekelné. Talán nem is kérdezték sohasem.
Tette, ahogy tudta. Most már nem tud mást,
csak hogy szomjas. Az utcán tegnap is megállt
mellette egy sportkocsi, nevetős húszévesekkel.
De csak a szállodát kérdezték. S nem értett németül.

SÁNDOR IVÁN

A szánkóút*

Az Államtanácsos bécsi palotájának fogadószobájában Hercegném látszólag odavetett, valójában kiszámított szavakkal tehát figyelmeztetni akart, legalábbis jelzi, hogy kössük össze a két alakot, az egykor lobogó fehér ingben, a lejtős utca végén a szembeszegülés látomásaként eltűnő Graeven-huszárkapitányt, és a feketebársony szalonkabátjában most a karosszékben hátradőlő arcomat fürkésző látogatót, kinek a koponyacsontra feszülő fehér bőre alatt mintha apró felfúvódások jelennének meg, párnássá gyűrődik a bőr, főleg szemei és sötétlila, keskenyre száradt ajkai körül. Klára ezzel a két kacagás között odavetett felhívásával arra ösztönözte, hogy magamról beszéljek, s ezzel azután Losonczyból is igyekezzünk valamit kihúzni, számomra próbálta áttekinthetővé tenni jelenlétünket. Tudta, hogy szívesen járok régi utakon, mintha napi sétámat végezném, amit viszont ugyanilyen szívesen tekintek a régi utak folytatásának. De a múlt felidézése ezúttal semmit sem magyarázott meg a jelenből, legfeljebb azzal, hogy rákényszerített a hajdani események értelmezésére, a hármasunk kapcsolódásának kiismerhetetlensége nyomán támadt hiányt éreztette meg. Beszélni kezdtem arról, hogy miután tiszti rangomról lemondtam, megyémbe utaztam, ahol bár elhúzódtam a zűrzavaros érdekharcoktól, végül is nem tudtam kitérni egynémely megbízás alól, s ezek ugyan különösebben nem érdekelnek, sőt kimondottan untatnak, azért mégis itt vagyok Bécsben, hogy képviseljem megbízottaim érdekeit. Ennyit mondtam, s nem tettem hozzá: látszatra legalábbis ezért vagyok itt, valójában ennek ürügyén kizárólag azért, hogy Klárával találkozhassak.

Losonczy szürke tekintettel, amit azonban váratlanul derűssé tett hangjának könnyedsége, azt válaszolta, ő nagyon sokáig, hónapokig várt sértődötten, hogy Lipót császár hívatja és kárpótolja, azután arra várt, hogy a nemesi mozgalom vezetői, akik a Graeven-ezred föliratainak megfogalmazására ösztönözték, melléállnak és követelik a hadbíróság ítéletének megsemmisítését. De hát sem ez, sem az. Így nem maradt más hátra, mint az, hogy mikor a császár meghalt és az új császár trónra lépett, nála keressen elégtételt. Nem sikertelenül. Ennyi történt, kedveseim, gyűlölködés és új kapcsolatok, ha velük nem, akkor hát ellenük, legalábbis egy ideig, a többit pedig majd meglátjuk, széttárta karját, mindhárman felnevettünk.

Azt hiszem, nem lepte meg, hogy az Államtanácsost nem találta, mégis úgy tett, mint akit erősen érint a váratlan utazás. Talán mert nagyon fontos a számára az udvari tanácsosi beosztás, amihez a Herceg segítheti hozzá? És bár azt hajtogatta, hogy most már tulajdonképpen céltalanná lett a látogatása, és a társaságunk marasztalja csak néhány percig, olyan érzésem támadt, mintha egyenesen miattam érkezett volna. De akkor mindent ki kellett számítania, a jövetelem időpontját, sőt akkor feltételezhető, hogy az Államtanácsos éjfél utáni kilovagolásáról korábban értesült már. Klára, miközben mindkettőnkkel beszélgetett, karját bizalmasan a karfán nyugvó karomra helyezte, s bár éreztük, hogy a csak látszatra véletlen mozdulat nem maradt észrevétlen Losonczy előtt, mégsem húzta vissza a kezét, mint aki éppen, hogy jelezni kívánja, egyáltalán nem törődik azzal, hogy ki mit gondol az efféléről. Miközben ujjainak enyhe nyomását éreztem karomon, képtelen érzéseim támadtak, olyanok, mintha mindez valamiféle beavatás lett volna, ám olyan, ami közben a másikhoz, aki előtt nyilvánosságra hozunk, több fűz, mint ahhoz, aki részese annak, amit felfedünk. Azután, miközben visszahúzta kezét, lassan csúsztatva alsó karomon, Losonczyhoz fordult, különböző programok megbeszélésébe mélyedtek, a vadászaton való részvételt, sőt férje mielőbbi visszaérkezésének reményében még a Kancellár bálján való megjelenést is említette. Ők csevegtek, én meg értettem, hogy mindezzel információkat küld nekem. Csakhogy akkor már távol jártam. Adták-vették a szót, én meg az órákat mérlegeltem, a perceket számoltam, ha az Államtanácsos nincs Bécsben, akkor, bármennyire nem reméltem már semmit, mégiscsak érdemes volt utaznom, akkor éjszaka, vagy este, vagy talán egyetlen óra múlva, csak az kell valóban, hogy ez a harmadik továbbálljon, Klára ott lesz, ott lehet a lakásomban, fekete köpenyben érkezik, a bérelt hintóból egy sarokkal előbb száll ki, a sűrű hóesés elfedi, amint kucsmája alól óvatosan hátranéz, nem látta-e meg valaki, a lakásban, ahol először jár, úgy pillant körül, mintha évtizedek óta lakna benne, Klára kapcsolata a tárgyakkal olyan, mint az emberekkel, a társaságában egymáshoz rendeződnek, bizonyos, hogy a függönyök, az ágytakaró, a szőnyeg színei is megváltoznak, a vázák és a gyertyatartók története pusztán jelenlététől kialakul, így néhány mozdulattal és szóval, melyek látszólag egészen másra irányulnak, mint amit a helyzet előrevetít, eléri, hogy akármi lesz a következő mozdulat, legyen bár kéznyújtás, legyen ruhája egy csatjának fölnyitása, hajának hátrasimítása, laza kontyba emelése, legyen elfordulás és nyújtózás, vagy éppen egy karosszék mélyén lábainak kislányos föl-le mozgató váltogatása, hosszú várakozás a kitárt ablak közelében, vagy gyertyaoltás, még az ágyban is lassú, hosszú mondatokba fűzött mesélés, netán a máris a szőnyegre hulló ruhái fölött, még bőrének érintése előtt testének vágyakozó mozgása, legyen tehát bármilyen a következő mozdulat, azzal, ahogy jelenlétével megteremti tárgyaknak és lehetőségeknek múltjukra és jövőjükre egyszerre utaló kapcsolatait, az így létrehozott dús összefüggések között minden, ami következik, számomra tovább mutat annál, ami éppen történik, holott közben sem szabadulok a kilátástalanság érzésétől. Üresség ez, megóv az aktusba való teljes belefelejtkezéstől, amitől, bár igazán nem visszafogottak, ám mégis racionalizálódnak az érzések, miközben az önfegyelem a korlátlanság ördögével fecseg. És Klára elfogadja ezt a párbeszédet, hangokkal, mozdulatokkal felel, kegyetlenül pontos időzítéssel a kellő pillanatban találkozunk. Azután percek is eltelnek némán, egymás kezét fogva fekszünk, tudja, hogy közben arra gondolok, így hever-e szótlanul az Államtanácsos mellett is, sohasem kérdeztem tőle, de ő megérzi, hogy kitágítom kettősünk jelenlétét, ettől át is változik arca, pirosabb lesz, mellének elterülő halma hanyatt fekve is fölcsúcsosodik, bőre illatot kap, a veríték semleges szaga megsemmisül. A természet belső törvényeinek átfordulásaihoz hasonlítanak ezek a rejtett indítékú változások, amikkel, tudom, bizonyságát akarja adni, hogy aki itt mellettem fekszik, más valaki, mint aki éjszakánként az Államtanácsos hálószobájában látszólag ugyanígy hever. Ez már hősiesség, ez már az ő előkészülete az újabb találkozásra, amelyben az előbbihez hasonló pontos időzítéssel támadása csúcsán betetőzi a diadalát.

Ültünk hárman, éreztem, hogy nem tudunk másról csevegve sem kiszökni egymás történeteiből, ahogy rám nézett, mintha ott érezte volna magát, abban a jelenetben, aminek csak képzeletem tette részesévé, s ettől felajzva válaszolt Losonczy nagyon is szokványos kérdéseire azokról a bizonyos estélyekről, bálokról és más találkozási alkalmakról. Én viszont mintha átéreztem volna szerveinek működészavarát, most élénkebben vettem részt ezeknek a várható eseményeknek a taglalásában, hadd nyerjen időt. Aminek az lett a vége, hogy mindhárman kint álltunk a kapu előtt a hóesésben. A harangok, mintha ott folytatódott volna minden, ahol elkezdődött, most is zúgtak. A tőlünk alig háromszáz méterre levő Stephans-dóm mélyen kongó harangja vitte az első szólamot, és bár a felhők és a hóesés teljesen elfedték az eget, és így arra, hogy a nap kivillanjon,

IKON I. KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

* Részlet a **Feljegyzések 1794-ből** című, készülő regényből

semmi esély nem maradt, a sarokról, ahova néhány lépéssel elértünk, feltárult a Gráben nyüzsgése. Prémekbe bújt hölgyek, ernyőjüket cilinderük fölé emelő urak siettek, piros sapkás gyerekek szaladgáltak a hóban döcögő konflisok mögött, a tömött fehérségből kivillant a Dóm tetőzetének piros-fehér-kék-zöld csempézete, ez a méltatlan tarkaság, ami tizenhat esztendeje, mióta először a városba érkeztem, minden útnak, látványnak középpontjába került, most is mintha ajánlatot tett volna az utca színeire, átvette volna a dinamikát is, ami a járdát és az úttestet elevenné tette.

Mikor első alkalommal lovagoltam negyedmagammal, a szabályzat szerint tíz lépésre az udvari hintó mögött, a Dóm tetejére pillantva úgy éreztem, hogy testőri díszruhánkat tükrözi vissza, a skarlátvörös nadrág, a párducprémes kacagány, a kócsagforgós kalap, ezüstcsengős fehér lovaink színeit, ugyanolyan elevenen, miként most a havas utca forgatagát. Az emlékáramlásokban lopakodó múlt, a visszaintések elbűvöltek. Telített képek úsztak mindenfelé, ellenpontjául az ürességnek, amit az imént éreztem, benyomultak a jelen öbleinek szárazon maradt járataiba, gyengéd hullámzásuk mozgásba hozta a sivár partok fáradt vegetációját, újra láttam magam tizennyolc évesen, lovamat erős szártartással, combjaimnak szakadatlan munkájával fogom vissza, ki ne ugorjon négyes sorunkból, előttünk folyamatosan halad, a kanyarokat is változatlan sebességgel hagyja maga mögött a császári hintó. De mégis, az előtolakodó jeleneteknél, a lovak előtt szétrebbenő utcai árusok, a megnyíló ablakokon kihajoló főkötős fejek, a bízvást tudjuk négyünknek inkább, mint a hintó elfüggönyözött ablaka mögött, puffadt arccal maga elé bámuló asszonynak szóló kíváncsi pillantások képeinél erősebben él ma már bennem, a szétguruló gyöngyök után pillantva a feladatvégzés úgy látszik annyi év után is megmaradt öntudatának emléke. Az a négy lovas, az ifjúság falanxa. Az ő kócsagforgós kalapjuk ismertebb a városban mindenkiénél. Megelevenedett fehér lovas mellékalakjai, az önmaga jelképé növekedett fő figurának, egy tartományok távoli zugaiban is jól ismert szoborcsoportozaton. Igen, miközben ma is érzem magam alatt pontos ütemben tartott lovamat, minden, maguk a mozgások is a párducprémes kacagány alatt kimerevedő mozdulatlanságban találkoznak össze, ez az emblématikus látvány, aminek része vagyok, zárt alakzatával megközelíthetetlen és erőt sugárzó. Milyen szép volt. Milyen nevetséges a belefelejtkezésem *abba* a szolgálatba. Bár, a szétgurult gyöngyök után nyúlva mint egy, eleinte halk, de máris orgonazúgással, sőt néhány fagottal is ellenpontozott kísérőmuzsika előtolakodnak a hintó és a négylovas látványának hátteréből az akkor még alig ismert város dús körülményei, elsőül az oromzatok, kapualjak és cégérek gazdag választéka, mindenekfelett az ismeretlen bőség nem hivalkodó jelei, amelyek éppen a különbség hangsúlyozásától, amelyekkel a sáros utak, roskadozó kunyhókból álló falvak, kőromos városok, szűkebb pátriám helyszínei után, minden sarkon tarka újdonságokkal ismertetnek meg, annyira felajzóak és fájdalmasak is, igen, éppen a maszszív természetességük miatt olyan kínzóan érdekesek, mintha mindenhol, ahol emberek élnek, járnak-kelnek az utcán, így lenne illő, ezekkel a nyírott parkokkal, méltóságteljes oszlopfőkkel, gazdagon díszített kapualjakkal, mindig friss árut kínáló árusokkal, a bármelyik fordulóban megtalálható figyelmes vendéglátást kínáló szállásokkal.

Akkoriban úgy reméltem, hogy ilyen lesz egykor szülővárosom is. Nem mintha a városi élet hasonlósága lett volna számomra a legfontosabb. De mégis erre gondoltam. És a szolgálattal együtt, talán ezért siettem Bécsbe érkezésem után olyan gyorsan megismerkedni mindennel, ami már az első napokban ámulatom tárgya lett. Most mégis van bennem valami indulat, ahogy az Államtanácsos szánkójára várakozva szótlanul állunk hárman a hóesésben és végigpillantunk a Dómig kavargó látványon. Magam, csak magam ellen fordítandó ez az indulat. A balekságom ellen, hogy bármikor is olyan természetesnek tartottam a jelenetek gazdag áramlását, és lehetségesnek mindennek átplántálását hazám sáros utakkal, zsíros, barna rögökkel, komor falakkal körülvett világba. Klára tudta, hogy mi foglalkoztat, mert amikor már egymás mellett ültünk a szánkóban, karomra tette prémkesztyűs kezét és azt mondta, barátom, itt az ideje, hogy visszaérkezzen. Ilyen könnyen tett meg velem évtizedes, száz mérföldes utakat, az időben vissza, a térben kelet felé. Nem hiszem, hogy megismerkedésünkkel alakult ki benne ez a hajlam. Számára is mindennapos volt az ilyen utazás, igen, visszafelé és keletre. Mintha ebbe a két irányba való elindulás külön-külön is nem hátrálás lett volna, a kettő együtt pedig idő és tér találkozópontjainak összekapcsolásával egy olyan új dimenzióban való mozgás, amibe, ma már tudom, Európának ezen a vidékén bele kell születni. Nos, ő Krakkóban, én Temesvárott beleszülettünk, s ennek tulajdonítom, hogy bár megismerkedésünk óta még járatosabb lett a múltnak és a visszatartottságnak egymással érintkező sivár emlék- és helyszínterein, de már korábban is belélegezte ezeknek a zónáknak szétfújhatatlan homályát. Így hát, miközben kezét karomon felejtve visszahívott emlékeimből, már pusztán tekintetemből, hallgatásomból megérezhette, hogy merre barangolok, közben pedig, ezt meg néhány korábban elejtett szavából én tudtam jól, maga is talán Krakkó ködös belső utcáit járta, megtorpant a várkapuhoz vezető szelíd emelkedőn.

És mit szól hozzá, hogy Maria Vigano tegnap paróka és krinolin nélkül énekelt koncertet? Alighanem ő az első, nevettem el magam, karomat megszorítva visszanevetett, tetszett neki, hogy végre ki tudott zökkenteni kalandozásaimból, folyamatosan beszélt tovább, elmondta, mi történt az énekesnő fellépésén, milyen bálra készülnek a kancellárián, mindez Losonczynak szólt, mintha az ő figyelmét akarta volna valamiért lekötni, hogy miért, arról fogalmam sem volt, nem is törődtem vele, különben is Losonczy, még miközben a szánkóra vártunk, kijelentette, hogy az első ülésen kíván elhelyezkedni, nem láttunk a suhanás közben mást belőle, mint fényes cilinderét és fekete köpenyét. Kiértünk a Kärtner-strasséra, a sokadalom még nagyobb volt, lassítani kellett, a Stock im Eisen téren a lovak toporzékolva megálltak, patáikkal szórták a havat, a fergetegtől megrémültek, ki kellett szállnom, és igazítottam a zablaszíjakon, újra nekivágtunk, de a hóesés már olyan sűrű volt, hogy lépésnyire se lehetett látni. Klára a térdét csapkodta örömében, gyerekkorában voltak ilyenek a telek, kiáltotta, miközben a szán minden lökésére félrecsúszott kucsmáját igazgatta, suhantunk, vakon és jókedvűen, előttünk, fölöttünk a fekete köpeny lebegett, azt hiszem a Grabent érintettük, a Kohlmarkton felállított díszkaput szerencsésen elkerültük, néhány fordulat, kiáltás, ostorpattogtatás és zök-

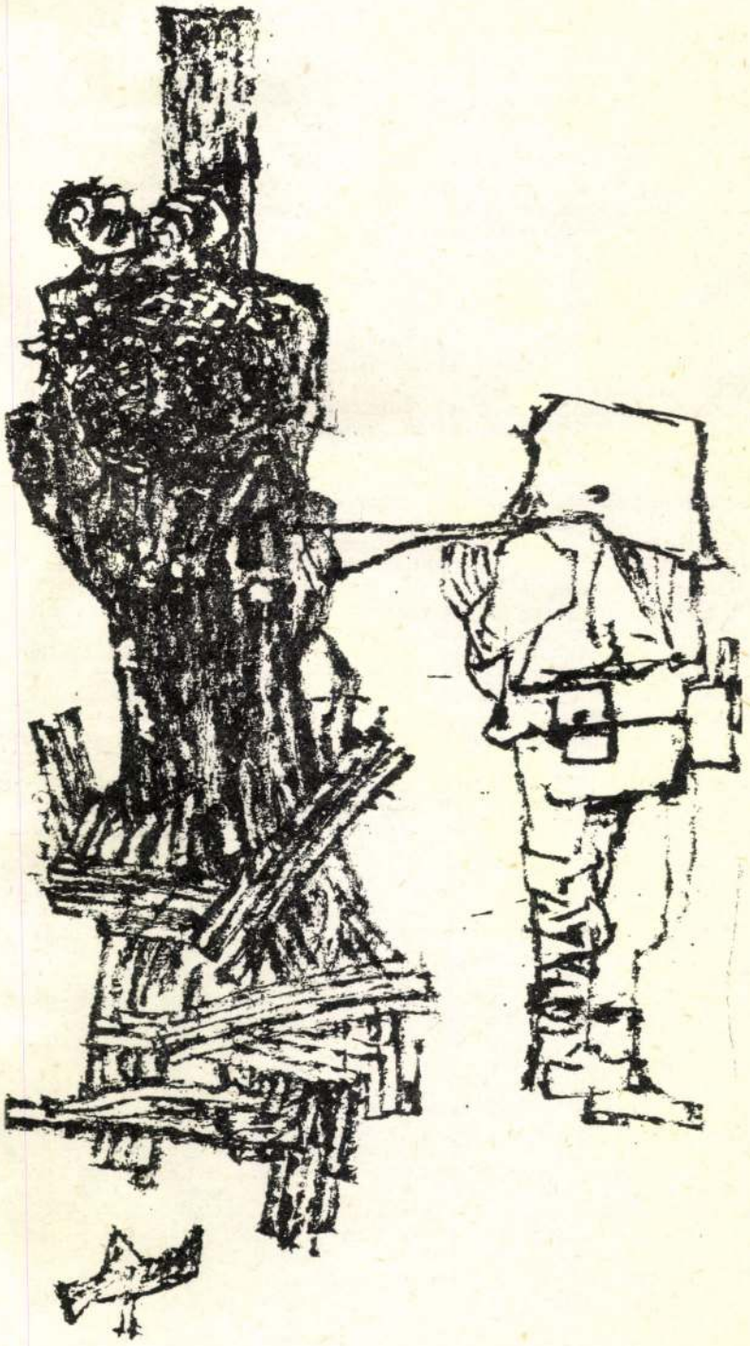

AZ ÁLDOZAT KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

kenés, máris a Népkert közelében jártunk, a lovak szerszámán a kis harangok szakadatlanul csilingeltek, Klára prémjének friss és vad illatát, miközben a hólével keveredve szivacsként érintette arcomat, kapkodva szívtam be, most úgy éreztem, mintha nem a szánban dülöngélnék, hanem valamelyik ló nyergében ülnék, s így nem szereplője volnék ennek az egyre hevesebb suhanásnak, amelyben már csak láthatatlan házak, utak, emberek, feltételezhető tömbök, mozgások és hangok kísértek, kétségessé téve helyszínt és időt, mert a köd, a hófüggöny, mintha a függőleges és vízszintes áramlások mögött kimerevedett koordinátára feszült volna rá, amelynek erővonalai, miközben időben és térben ugyan pontosíthatónak tetszettek, mégis befejezhetetlenül törtek az ismeretlenbe, igen, nyeregben éreztem magam, mint hajdan a császári hintó mögött, ahol csak kísérő voltam, s nem szereplő, mint most, habár a szán olyannyira hullámzott alattam, hogy meg sem kísérelhettem, mint ahogy valaha testőrlovamat begyakorolt szártartással kordában tarthattam, ezen az imbolygáson úrrá lenni, hiszen a kantárt az ostort tartó kéz, sőt még az eddig a szemünk előtt lebegő fekete köpeny is a hófüggönyön túl volt már. Mondhatnám, hogy tehát minduntalan magamat láttam, húszévesen, buzgón tartva lovam ütemét a szolgálat szerinti rövid vágtában, de azért mégsem volt így, mert valójában semmit nem láttam határozottan, semmi nem jelent meg előttem valamilyen végleges képben, ami emlékeztető lehetett volna a múlt bármilyen régi jelenetére. Inkább egy érzés kapcsolt hozzá mindahhoz, ami felidéződött bennem, s ez a, jobb szót nem tudok rá találni, az otthontalanság hajdani érzése volt. Ami korántsem abból született, hogy szállásom, körülményeim, beszélgetőtársaim, netán bármi más, jobban mondva bárminek a hiánya váltotta volna hajdan ki belőlem. Egyszerű és voltaképpen nevetséges oka volt akkor. A testőrkalap kócsagforgója. Ez az impozáns, és egész létünk-szolgálatunk jellegét, jelenlétünket, sőt hírünket a külvilág előtt olyannyira becsben tartott gárdaöntudatunkat meghatározó jelkép. Ami viszont idegen, nyugatabbra levő egyenruhákra, udvarokra, fegyvertényekre emlékeztetett, szemben testőrruhánk további darabjaival. a vörös nadrággal, párducbőrös kacagánnyal, veretes huszársujtásokkal. Bár talán éppen ez a pompázatosság, amit, tudom, már korábban, száz, meg kétszáz évvel előbb is szívesen viselt valamelyik nagyurunk, igen, valójában éppen ez a francia, porosz, német udvarokban oly jól ismert kócsagforgó kapcsolt hozzá valami irigyelt távoli élethez, miközben a testőrruházat ősi feszességét őrző más darabok szoritásában, a lazább, tágasabb, távoli és ettől annyira vágyott, ám mégis elérhetetlen világhoz kapcsolt hozzá. Ez a kettőség volt mindig annak az otthontalanságnak a kiindulópontja, ami minden szolgálatba léptemkor elfogott, miközben a tornyos ékítménnyel feldíszített kalpagot a fejemre tettem, s lehet talán, hogy ettől éreztem magam mindig helyét kereső kísérőnek, nem valóságos szereplőnek a napsütésben, hóesésben, ringó császári hintók mögött lovagolva.

De most miért volnék járulékos tagja ennek a társaságnak itt a röpülő szánban? Igyekeztem Klára karjába fogódzni, miközben a kanyarokban hangos nevetéssel ő kapaszkodott belém, és ettől, mintha pezsgőt ittunk volna, nem is egy üveggel, jókedvűen dülöngéltünk a szán egyik oldaláról a másikra csúszkálva. Nem éreztem zökkenést, amikor megtorpantunk. Nem láttam, hogy bárki elénk futna, vagy a szántalpak nyomása alá kerülne, kiugrottam, mintha közben beesteledett volna, a hó még fehérebben világított. Néhány lépést tettem előre, megcsapott az állatok testének gőzölgése, éreztem, nemigen láttam, hogy mereven állnak, valamilyen bénultságban, szóra, mozdulatra, parancsra várva. Megkerestem a bal oldali ló szügyének, azután fejének kitapogatásával a zablaszíjat, lehajoltam, bármihez, amit látni akartam, centiméternyi közelségbe kellett jutnom, az egyik hátsó pata alá, mintha szöggel volna odafeszítve, egy kutya szorult, de ezt már csak akkor tudtam megállapítani, amikor arcom majdnem a véres tetemhez ért. Tetem, mondom, pedig talán még élt, ám fényes szemmel is tetemnek látszott, fején kívül testének minden részét felőrölték a mellső lábak, amelyek között bizonyára már hosszú darabon vonszolódott, a hátsó patának, amely most a belső részek, a bőr, a csontok zúzalékán, mint holmi iratcsomón a lenyomó, hevert, már nem volt más szerepe, mint a tényrögzítés, de a véres cafatok felett mégis, a szép fejen a szempár mintha még látott volna, visszanézett, olyan közelről, hogy ha csak öt centiméterrel lejjebb hajolok, arcom beleütközik a dögbe, mert valójában mégis, mindannak ellenére, amiről a szemek beszéltek, már az volt. A lovak reszkettek. Tudtam, hogy akár két lábra ágaskodva nyihoghattak volna, vannak olyan lovak, amelyeknél az ilyen lemerevedettség felér a legvadabb kitöréssel. Hallottam közben Klára pezsgős nevetését. Mi történt? kiáltotta. Szélfúvás jött, valahogy elkékített mindent, kivillant az alkony, a havon látható lett a terjeszkedő vérfolt. A hajtót kerestem. Hát nem látta, hogy már az indulásnál elküldtem, mondta Losonczy, megigazította köpenyét, visszaült a bakra, hát nem látta? A hó közben magába szívta a kutya vérét. És ahogy álltam, még mindig alig távolodva a lovaktól, most láthattam, hogy magát a tetemet is szívja be a puha fehérség, éreztem, hogy jó időre lesz szükség, amíg teljesen elnyeli, mégis vártam, nem tudom, meddig mindenesetre mindvégig, s akkor a bal oldali ló, amelyik leszegett fejjel, borzongva várakozott, gyengéden fölemelte hátsó lábát, amely alatt már nem volt más, mint az újra puha és vakító fehérség.

SZÜLŐK **KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA**

VILLÁNYI LÁSZLÓ VERSEI

Közeli I.

Végezzünk kivonást a végtelenség előttig. Marad egy szög: arányos hosszúsággal és fejjel.
Közelítsük meg — felülről, oldalról, alulról, hátulról —, különböző görbéket leírva a lehetőséget, ami a fej és az anyag között merevedik, majd várjunk, s ha van elég türelmünk, teljesen lényegtelenné válik a szög; hiába van róla tudomásunk, csak a parányi, hivalkodó, telt, vékonyuló, ovális, lapos árnyék élesedik és homályosul, világosodik már-már a fehérségig, vagy elsötétül.
Folytatható lenne változó napszakkal, évszakkal, anyaggal, földrajzi helyzettel, fényforrással, sőt a szöget cserelberélhetnénk, de végül is számunkra a mi árnyékviszonyaink a fontosak.

Közeli II.

Ahogy reggelente felvonulnak, a hídon csak sötét tömbjüket látni. Közelről már a mögéjük kötött utódok kötele is felmérhető.
Pontosan akkora, hogy az egyetlen választási lehetőség az emelt fő. Az ide-oda tekintgetés már a nyak kidörzsölését eredményezi. Legfeljebb megvillanó háztető, toronyóra marad látványnak.
Csak ez a lényegre törekvés adhatja a lábak pontos összehangolódását. Csak a kusza benyomások kizárásával lehet elérni azt, hogy az utódok tökéletesen átvegyék a tempót.
A túloldalon majd eszükbe sem jut a vihánc vágta. Trappolnak felszabadultan.

N. LÁSZLÓ ENDRE

A sárarany valósága és meséi

„... a folyók legtöbbjének homokja aranyat hord. Ezért aztán Magyarországon az urak állandóan mosatják, termeltetik és gyűjtik az aranyat..."

Egy domonkos barát 1308-ban.

A nagyon-nagyon távoli múltban, amikor az ember még kőből készítette fegyvereit, szerszámait, az ékszereit, csecsebecséit már aranyból is csinálta. Az arany volt az első fém, amit az ember megismert és megmunkált. De nem a föld mélyén, a hegyek méhében rejtőzködő, hanem a folyami hordalék csillogva hivalkodó aranya.

Azt viszont igencsak kevesen tudják, hogy a Duna, s a Kárpát-medence sok más folyóvizének fövenyéből már évezredekkel a honfoglalás előtt is aranyat, csillogó, tündöklő — és az emberi kapzsiság által még be nem szennyezett — sáraranyat mostak!

Rákóczy Sámuel írja: „... az aranymosás az emberi nem fejlődésének legelső állapotában keletkezett, már az ősember tulajdonságai közé tartozott..." (Magyarország aranyos iszapú vizei, Bányászati és Kohászati Lapok, Budapest, 1907. jan. 1.) Egészen biztos, hogy az ókor és a középkor legtöbb aranya a mosott arany volt, tehát a folyók fövenyéből került ki, s csak később, amikor az ember már megismerkedett ennek a nemesfémnek értékével, ébredt tudatára annak, hogy nem csupán testének, ruházatának díszítésére használhatja, hanem cseretárgyként is. Ekkor indult el, hogy az aranyat megkeresse a torlatokban, s jóval ezután azzal a céllal, hogy eredeti „fekhelyén", a kőzetekben is megkeresse, s — nehéz munka árán — azokból is kinyerje.

Egy időben a Kárpát-medence árasztotta el arannyal egész Európát. „... A svédországi aranyleletek jó részének származási helyét Mantelius O. is a Kárpátok vidékén keresi... Déli irányban a magyar arany vándorútja a kutatás szempontjából még eléggé ismeretlen Balkánon vezetett keresztül. Feltételezhetjük azonban, hogy a kereskedelmi kapcsolatok ebben az irányban is élénkek voltak, mert eltekintve attól, hogy a Maros mentén lakó agathyrsek aranygazdagságáról már Herodotos is említést tesz, az Aegeicum őslakóinak az erdélyi folyók aranyáról már ezt megelőzően is tudniok kellett..." — írja Tompa Ferenc Adatok az őskori aranykereskedelemhez című munkájában (Budapest, 1937.).

Hegyeink gyomra, de a Kárpát-medence minden jelentősebb folyóvizének fövenye is aranyat rejtett. Nem csoda tehát, hogy mosatták és bányásztatták itt az aranyat a kelták, a dákok, a kvádok, a rómaiak, a hunok és az avarok egyaránt.

Dácia meghódításakor roppant mennyiségű nemesfémet vittek hadizsákmányként Rómába, s azután pedig a rómaiak évről évre — az akkori lehetőségekhez képest — rengeteg aranyat (több mint százhúsz mázsát) mosattak és bányásztattak ki az Erdélyi Érchegységben. De nem csupán Erdély aranyát termeltették ki. A híres krasznai aranyrudakról megállapították, hogy anyaguk alpesi eredetű arany, melyet a Dunából vagy a Drávából (Murából, Lajtából, Rábából) mostak ki időszámításunk előtt a negyedik században. Az aranyrudak a sirmiumi pénzverőben készültek (Sirmium = Szerém, később Mitrovica).

Az eddigi kutatások alapján a Kárpát-medencében (betűrendben), a következő nagyobb vizek hordoznak fövenyükben aranyat: Cserna, Dráva, Duna, Garam, Ipoly, Karas vagy Krassó, Mura, Néra, Rába, Tisza, Vág, s a Királyhágón túli részeken pedig az Aranyos, a Fehér-Körös, Maros, Olt, Szamos és Zsil. Sokkal hosszabb lenne a sor, ha az említett folyók aranyat hordozó mellékvizeit is felsoroltam volna.

Honfoglaló őseinknek tudomásuk volt erről az aranyról. Anonymus nem véletlenül írja: „... Praedictus vero Tuhutum, vir prudentissimus, misit quendam virum astutum, patrem Opaforcos Ogmand, ut praevideret qualitatem et fertilitatem terrae ultra Sylvaniae... qui cum venisset, dixit: quod terra illa irrigaretur optimis fluviis, quorum nomina et utilitates seriatim dixit, et quod in arenis eorum aurum colligaretur, et aurum terrae illius optimus esset..." (Historia de septem ducibus, XXV.) Ennek a latin szövegnek a magyar fordítása a következő:

„... Az előbb említett Tuhutum igen bölcs férfiú, küldött egy ügyes embert Opaforcos Ogmánd szerzetes atya személyében, hogy szemlélje meg az erdők mögötti föld (Erdély) minőségét és termékenységét... aki midőn visszatért, mondá, hogy ezen föld a legjobb vizek által öntöztetik, melyek nevét és előnyeit egyenkint elősorolja, és hogy azok fövenyében aranyat gyűjtenek egybe, s ezen tartomány aranya a legjobb minőségű..."

Árpád-házi királyaink csaknem mindegyike rendelkezett az aranymosással kapcsolatosan, de sokat foglalkozott a mosott arannyal Károly Róbert, Nagy Lajos, Zsigmond, Mátyás, s a Habsburg-uralkodók egész sora. Míg azonban az egykor művelt aranybányák száma aránylag könnyen meghatározható, lényegesen nagyobb munkát ad a kutatónak, hogy meghatározza, megnevezze mindazon helyeket — hiszen számuk százakra tehető —, ahol a történelem folyamán aranyat mostak a Kárpát-medence egész területén.

Az írásos dokumentumokból — minden kétséget kizáróan — megállapítható, hogy a Kárpát-medence területén négy nagyobb — és számos kisebb — jelentőségű helyen mosták az aranyat. A jelentősebbek:

1. Az Erdélyi Érchegység folyóiból;
2. a Felső-Tisza vidékén;
3. a Duna Pozsonytól Esztergomig terjedő szakaszán;
4. a Muraközben.

Az itt felsorolt főbb aranymosó centrumok közül az első kettő fövenyében hazai eredetű arany található, a másik kettőében — többségében „idegenből jött" — alpesi eredetű arany. Más a környezet, mások a természeti viszonyok, más a mosási eljárás is, de ezen a négy vidéken egész falvak lakossága élt szinte csak az aranymosásból. S most néhány írásos dokumentumból vett idézet:

1. Fridvaldszky szerint Erdélyben az Aranyos völgyében egyedül több arany lenne mosható, mint amennyi Erdély összes aranybányájából kikerül. Egyetemes Magyar Encyclopaedia, Bp. 1861.: „... Erdélyország aranybányái több aranyat adnak, mint azonkívül összes Európa (a bányászathoz értendő az aranymosás is)..." Faller Károly bányatanácsos és akadémiai tanár írja: „... E folyók (erdélyi) arany gazdagsága már a honfoglalás idején nagy hírű volt: a följegyzések több fontnyi súlyú arany darabokról tesznek említést..." Bonfíni: „... Nemcsak a hegyek méhében rejtezik arany, hanem nem egy folyónak vize aranyszemcséket hord magával, s néha másfél font súlyú aranyrögöket görget tova..."

2. A Felső-Tisza vidékéről: „... Hosszúmezővel átellenben, a Tisza jobbpartján fekszik Körtvélyes község (Máramaros megye), a megye egyik legszebb völgyében... A múlt század első felében és a későbbi évtizedekben is e községben, úgyszintén Lonkán, Farkasréven, Felső-Visón, Técsőn, Visken, Huszton kincstári telepítvényesek a Tisza partjain aranymosásra alkalmaztattak..." (Az Osztrák—Magyar Monarchia Írásban és Képben, XVIII. kötet, 454. oldal.)

3. A dunai aranymosásról. „... Az aranyászok népe a dunamenti (Öreg-Duna) falvak lakosaiból került ki. Aranyos, melynek az eredetét is az aranyászathoz fűzi a rege (Aranyos igen régi helység, már 1094-ben említtetik Aureus locus név alatt. Nevét a Duna aranyat hordó fövenyéről vette, melyet lakói kimostak. Nagyközség Komárom vm. csallóközi járásában. Révai Nagy Lexikona), Leél (a Lél-törzs egyik ősi faluja), Kolozsnéma, Füss, Cicsó, Medve, Szap, Bős, Baka, Bodak, Sül, Vajka, Doborgaz; Kis-Csallóközben (a mai Szigetköz): Ásvány, Lipót, Remete az igazi aranyásztelepülések..." — írja Khín Antal, az első Csallóközi Múzeum igazgatója 1934-ben.

4. Aranymosás a Dráva mentén és Muraközben. Golub János írja 1903-ban: „... Zalavármegye perlaki járásában néhány község, főleg Alsó-Domború, Kotor, Szt-Mária és Mura-Vid horvát népe ősi hagyományok alapján még ma is foglalkozik a fárasztó aranymosással... Ez idő szerint Mura-Vid község még középpontnak mondható, a mennyiben 125 családfő, körülbelül ugyanannyi segédmunkással, Szt-Máriában 25, Alsó-Domborún 20 és Kotoron körülbelül ugyanannyi ember állandó mellékkeresetképpen űzi az aranymosást... az ár ellenében menve a Murán egész Radkersburgig, korábban még mintegy 60 évvel ezelőtt, Marburgig és Gráczig haladtak. A Dráva kutatói ma átlag csak Pettauig járnak..." Csaplovics adatai szerint oly jövedelmező volt itt az aranymosás, hogy az olasz csempészek titokban űzték ezt a foglalkozást a félreeső zátonyokon, míg a kincstár véget nem vetett üzelmeiknek.

Mivel az első két nagy aranymosó centrumhoz most nem férhetünk hozzá (legfeljebb Tiszaújlak alatt, a Tiszán és a Szamoson próbálkozhatnánk), inkább a két utóbbiról írok részletesebben. A Duna és a Dráva, ha határfolyó is, egyik partja Magyarországhoz tartozik, tehát az aranymosás ezeken a helyeken ma is lehetséges.

Amit itt — az általam leginkább ismert — Csallóközről, régi és jelenlegi természeti adottságairól, viszonyairól, lakosairól írok, az vonatkozik a Szigetközre, s a Duna meg a Dráva egy-egy szakaszára is.

A belvizek levezetése, a védőtöltések kiépítése előtt Csalló- és Szigetköz egészen más volt, mint amilyennek ma ismerjük. Még a nagysága is állandóan változott. Ortvay Tivadar így ír róla a múlt század kilencvenes éveiben:

„... Geológiai és vízrajzi szempontból a régi és a mai Csallóköz közt a különbség óriási. Ma ugyanis e hatalmas szigetség egy összefüggő geológiai egészet képez, mely a Kis-Dunának évről-évre való elapadása folytán maholnap szigeti jellegét is el fogja veszíteni. Hajdan a Csallóköz nem volt geológiai egész. Ha a XIII. század okirataiból e sziget vízhálózatát reconstruáljuk, akkor azt látjuk, hogy száz meg száz vízág ugyanannyi külön szigetre darabolja fel, úgy hogy elképzelhetetlen, miszerint e területen át egy nagy hadsereg előhatolhatott volna..." (Pozsony város története, I. kötet, 203. oldal, Pozsony, 1892.)

Mivel ennek a (és néhány hasonló magyarországi) tájegységnek egészen mások voltak a természeti adottságai, mint a Kárpát-medence egyéb területeinek, lakosainak életmódja is más irányba fejlődött, alakult az évszázadok folyamán. Itt nem a föld nyújtott biztos megélhetést a lakosságnak (hiszen a folyóágakkal feldarabolt, mocsarakkal és a hatalmas őserdőket alkotó mocsári tölgyesekkel borított területet évente legalább kétszer elárasztotta a Duna), hanem a víz. Igen, a Duna biztosította itt a lakosság megélhetését.

Hosszú-hosszú évszázadokig szerető, gondos édesanyánk volt a folyam. Így tudja ezt minden szigetközi és csallóközi ember. Elhalmozott bennünket ajándékaival, biztosította mindennapi kenyerünket, mert munkát és életet adott, s ha ellenség támadt országunkra, menekültek tízezreinek nyújtott menedéket a vizek által oltalmazott ezernyi sziget. Ezernyi karjával magához ölelte népét, ugyanakkor vízi útvesztőivel, nádasaival, lápjaival elriasztotta ellenségeinket. S ezt talán mi tudjuk legjobban, akiknek ősei a Csalló- vagy a Szigetközben látták meg a napvilágot.

A honfoglaló magyarság itt évszázadokig szabadon hódolhatott három nagy ősfoglalkozásának, a halászatnak, a pásztorkodásnak és az — előzőeknél nem sokkal kisebb jelentőségű — aranymosásnak. A Duna rendkívüli halgazdagsága, a kora tavasztól késő őszig zöldellő rétségek aránylagos jólétet biztosítottak a szigetség lakosságának a legnagyobb aszályok és hosszas háborúskodások idején is. A két első ősfoglalkozásról nagy tudósunk, Herman Ottó szinte mindent megírt, a harmadikat — az őseink által itt ezer esztendeig űzött aranymosást — azonban mindmáig a titkok fátyla borítja. Pedig hiteles kútfők, királyi rendeletek és oklevelek egész sora igazolja, hogy a Pozsony és Komárom közti Duna-szakaszon egész falvak népe élt — szinte kizárólag aranymosásból, a folyami hordalékból mosott sárgaranyból. Nem véletlen, hogy a Csallóközt Aranykertnek nevezték.

Vajon mi az oka, mi a magyarázata, hogy mindmáig oly kevesen és oly keveset tudnak erről az évezredes múltra visszatekintő — és csodálatosképpen mindmáig élő — ősfoglalkozásról? — kérdezheti valaki.

A titok nyitja magában az aranyban, az arany igazi vagy mondvacsinált lényegében keresendő!

Mint ahogyan minden mesterség módszerei, fogásai, „titkai" egykor apáról fiúra öröklődtek, úgy az aranyászmesterségé is. Csakhogy az aranyászok még féltékenyebben őrizték ősi szabadságuk és megélhetésük zálogát, a mesterségbeli fogások ismeretének dús tárházát. A fiúgyermekeken kívül csak azok ismerhették meg a mesterségbeli titkokat, akiknek sikerült beházasodniuk egy-egy aranyász családjába, hogy azután ők maguk is avatott folytatóivá és féltékeny őrzőivé váljanak a „titkok hét pecsétje" alatt rájuk bízott ismereteknek. Az aranyászokon kívül senki — egyetlen bányász szakember — sem tudta (és tudja) igazán, hol érdemes a parti fövenyből kitermelni az aranyat és hol nem. Mint ahogyan az aranybeváltóhelyek királyi biztosai sem tudták soha, hogy az illető aranyász mennyi aranyat mosott ki a hordalékból, s a kimosott arany hány százalékát értékesítette a — hivatalosnál csaknem mindig lényegesen jobb árat fizető — feketepiacon.

Egyebütt először voltak a sárkányok, s csak azután születtek meg róluk a mesék, amikor már kipusztultak. Amikor a nép képzeletét már nem kötötte gúzsba a valóság...

Nálunk ez másként volt.

Először volt a dunai arany Csallóköz és Szigetköz áldott fövenyében, azután született meg a dunai arany csodálatos mesevilága... De a dunai arany nem veszett el, nem jutott a sárkányok sorsára, s azóta is együtt él ennek a vízre épült földnek, a vízre épült Aranykertnek népe lelkében az arany regéje, s fövenyében az arany valósága. A csallóközi nép alkotó képzeletét nem kötötte gúzsba az arany csillogó valósága, varázsa, hanem inkább szárnyakat adott neki! S ez főként az aranyászok titkolódzásának köszönhető.

Csallóköz lelkét átszövi a dunai arany regéje és valósága. Sok helyütt a mesét és a valóságot csak egy-egy kurta lépés választja el egymástól, nálunk egy tündérhajszál: Tündér Ilonának és társnőinek színarany hajszála. Mert itt élt és él Tündér Ilona és Gönczöl táltos, s — szarvai közt az arany nappal — itt legel a táltosbika, s minden éjszaka itt jár újra Mátyás király, s győzhetetlen tündérhada.

Itt volt és itt maradt legtovább a mese valóság és a valóság mese. Nappalunkat a nap, éjszakánkat a hold arannyal, ezüsttel dúsan meghintette. Arany és ezüst hullott a tündérek hajából, köntöséből, sarujából, Gönczöl táltos égi szekeréből, arany és ezüst szitájából, az arany és ezüst hálóból. Itt őrölt egy fiatal molnár arany és ezüst malomköve színarany búzákat, színezüst búzákat, itt jutalmazta a zöld emberke a jókat arannyal és ezüsttel. A tatárok elől ide menekült Dunántúl népe a tündérek alkotta aranyhídon nappal, s a Gönczöl táltos készítette ezüsthídon éjszaka...

A csallóközi arany regéje egyszerre mese és valóság, tapintható mese és sokak számára megfoghatatlan valóság. S a csodálatos ikerpár szülőanyja a Duna!

A dunai arany valósága a múlt, a jelen és a jövő valósága. Az aranyászok a folyami hordalékban található arany eredetével nagyon is tisztában voltak. A Duna, a Mura és a Dráva fövenyéből kimosható aranyról tudták, hogy azt a folyó hozza és rakja le — egyéb hordalékanyagokkal együtt — bizonyos partszakaszokon. Ha az arany „jelenlétét" ők is természetfölötti lények (Tündér Ilona, Gönczöl táltos stb.) jótéteményének tulajdonították volna Csalló-, Sziget- és Muraközben, aligha jártak volna fel aranyat mosni Ausztriába is, ahol sem Tündér Ilona, sem Gönczöl táltos mesealakját nem ismerik. Hogy a hordalékban található aranyat mégis sok-sok — és csak részben lejegyzett — legenda, rege és mese övezi, az nem a nép tudatlanságának, hanem a valóságot megszépítő, megnemesítő alkotó képzeletének kiáltó bizonyítéka, tanúbizonysága.

Az aranyásztelepülések lakosságának felkopott volna az álla, ha az aranyászok nem rendelkeztek volna a kellő szakismeretekkel, és nem dolgozták volna ki olyan alaposan az aranymosás — mindmáig tökéletesnek mondható — módszerét évszázadokkal ezelőtt, területenként igazodva a helyi adottságokhoz.

Mivel szigorú rendeletek, törvények, előírások akarták kizsigerelni, a víz népe is folyton panaszkodott, hogy ezzel kifosztásának elejét vegye, s fáradságos munkájának gyümölcse ne a királyi vagy fejedelmi kincstárat gazdagítsa csupán, hanem családja megélhetését is biztosítsa. A paraszt rossz termésre, jégverésre, aszályra panaszkodott, hogy családja mindennapi kenyerét biztosíthassa, az aranyász még inkább élhetett ezzel a lehetőséggel, hiszen nem az aranyátvevőhely tisztviselője volt titkainak, szakmai ismereteinek letéteményese, hanem csupán ő maga!... Az aranyász panaszának épp ezért adtak helyt évszázadokig, épp ezért ivódott be a köztudatba, vált közmondásossá a szegénysége. Ő maga terjesztette — félrevezető és önvédelmi célzattal —, hogy „mindig rongyos", tehát szegény az aranyász, mert a fövenyben található, és egyre kevesebb aranyból száraz kenyérre is aligalig futja... Így vált lehetővé, hogy a kitermelt aranyát, s annak legnagyobb részét a feketepiacon (a két háború között a Teleky tér is ilyen hely volt) értékesíthesse.

„... Mivel az arany beváltásánál a kincstár sokat levont, (az aranyász) érintkezésbe lépett az aranycsempészekkel, s így folyvást jókora aranyérték vándorolt túl az ország határain..." — olvashatjuk Lukács Béla Az arany rabjai című, 1872-ben megjelent könyvében.

Legrégibb, aranymosásra vonatkozó — vagy azt említő — okleveleink az Árpád-korból valók. Ezek szerint minden mosott aranyat (sáraranyat) a királyi aranybeváltóhelyeken kell az aranymosóknak értékesíteniük. Aranyosmarótot 1075-ben Mauród néven említik Géza király oklevelében. Az oklevél szerint akkoriban kunok laktak azon a vidéken és aranyat mostak a Zsitva homokjából.

Károly Róbert 1327-ben kelt oklevelével szabaddá teszi az aranymosást. Tehát az aranyászok ott értékesítik aranyukat, annak adják el, akinek, ahol akarják. Nagy Lajos király 1347-ben nem változtat ezen a rendeleten. Ekkor engedélyezi, hogy Kistapolcsány határában aranyat moshassanak és „a kistapolcsányi vizek az aranyosmaróti réteket öntözik". Bars megye székhelye, Aranyosmarót tehát az előnevét valószínűleg „az aranymosástól vette". Zsigmond király megszigorítja az arany eladását. Megtiltja, hogy Magyarországon aranyat adjanak el külföldieknek.

Mátyás király 1486-ban ad ki az aranymosásra vonatkozó rendeletet, mely szerint a földtulajdonosok a saját birtokukon is csak akkor moshatnak aranyat, ha erre a király külön írásos engedélyt ad nekik. Mátyás korában tehát az arany monopóliummá lett.

I. Lipót 1696-ban intézkedik, hogy az aranyászok „az aranymosóhelyekről el ne távoz-

zanak s a földesurak szolgaságába ne vettessenek". 1699-ben részletes tájékoztatást akar az erdélyi aranybányászati és aranymosási állapotokról, ezért báró Thavonath Albert „felsőmagyarországi bánya-prefektust küldi Erdélybe, hogy ott magát a parancsnokló tábornoknak és Apornak bemutatván, biztos tudomást szerezzen a bányászatról és az aranymosásról is, melyet Loturae, Lampiones auri-nak neveznek. 1702-ben még részletesebb intézkedéseket tesz I. Lipót. Kiküldi Köleséri Sámuelt, akit erdélyi bányafelügyelővé nevezett ki a magyargyűlölő Thavonath báró helyett, hogy az abrudbányai városbíróval az Abrudbányán és vidékén levő bányákat vizsgálja meg, a rendetlenséget szüntesse meg, s hogy célszerű intézkedéseket tegyen úgy a bányászat, mint az aranymosás tekintetében..."

Mivel I. Lipót tudomást szerzett arról, hogy nagyon sok aranyat adnak el feketén és csempésznek ki az országból, szigorú rendeletet adott ki: „... Ha pedig a sikkasztás mégis lábra kapna, — úgymond — az azt tiltó nyíltparancsnak, Abrudbányán kihirdettetvén, semmi fáradság ne kíméltessék azok megfogására és megbüntetésére — iuxta patentes et leges patriae in exemplum et terrorem aliorum..."

Már az erdélyi fejedelemség idején is — bár törvény védte az aranyászokat —, szigorú törvény szabta meg, hol válthatják be aranyukat: „... Aranyat mosni a folyóvizekből, patakokból és a havasokban levő fövény és porond között aranyport keresni szabad volt akárki határán, s »az ilyen móddal élő residentiátlan emberek« a fejedelem jobbágyainak tekintettettek; kötelesek voltak azonban keresményüket a fejedelem aranybeváltóinál beváltani, különben halállal, vagy egyéb „érdemük szerint való büntetéssel« lakoltak. Mások is kereshettek jobbágyuk vagy szolgáik által poraranyat a saját területükön, de kötelesek voltak a fejedelem pénztárába a tizedet beszolgáltatni, s a beváltásnál a fejedelmi váltóházaknak, illetőleg a cusoria- vagy separatoria-háznak (aranyolvasztó és pénzverőház) elsőséget adni."

Bizonyíték és érdekes kultúrtörténeti adalékként közlöm itt Mária Terézia 1776-ban kiadott latin nyelvű pátenslevele magyar fordításának néhány részletét, mivel fényt vet az aranymosás múltjára, s a mosott arany jelentőségére.

„... Miután köztudomású dolog, hogy nem csupán a Duna, továbbá a Dráva és Száva, hanem más Magyar-, Horvát- és Szlavonországunkban levő folyók és patakok iszapjukban aranyat hordanak, már ezelőtt is (például 1747-ben, majd még többször) kegyelmesen intézkedtünk az ilyen, víz és iszap alá rejtett kincsek felkeresése iránt, amelyek rájuk fordított munka hiányában — saját természetük szerint — haszon nélkül elvesznek; elrendeltük ennélfogva, hogy nemcsak a fent elősorolt országok közvetlen uralma alá tartozó kincstári birtokainkban, hanem a magán uradalmak területén is, ahol erre kedvező alkalom kínálkozik, aranymosás kezdődjék..."

„... kitűnt, hogy az aranymosás benefíciumát élvező földesurak az összegyűjtött aranyat, noha az fejedelmi regálét képez, a kincstárnak — beváltás végett — átszolgáltatni elmulasztják, különben is e téren még többféle visszaélés követtetik el az iparosok, főleg pedig sok csalás a zsidók részéről..."

„... egyebekben tilalmazni óhajtjuk, hogy a földesurak, vagy bárki más, az aranymosóktól aranyat beváltson, vagy saját szükségletének ürügye alatt azt megtartani merészkedjék..."

„... nem szabad bárkinek is a pátenslevéllel ellátott és megbízott aranymosókat bármi adóval is terhelni, még kevésbé szabad őket a mosott aranynak kamarai hivatalokba való beszolgáltatásában gátolni, vagy bármi módon, bármi címen zavarni, vagy zavartatni, sőt inkább nekik e tekintetben minden szükséges segítség nyújtassék, és akik őket ebben gátolnák, azok ellen, mint királyi jövedelmek csonkítói ellen, eljárás indíttassék... ... ezen jog tehát a jelen levél felmutatása mellett a földesurakkal, vagy azok tiszttartóival szemben gyakorolható legyen..."

A királyi oklevelek, rendeletek, de leginkább Mária Terézia pátenslevelének tényeiből, hangvételéből még a leghitetlenebb olvasó is láthatja, hogy királyaink milyen nagy fontosságot tulajdonítottak annak a — bizonyára nagyon is jelentős mennyiségű — mosott aranynak, amit azóta is szállít a Duna, a Mura és a Dráva, ami most ott hever a partok fövenyében — érintetlenül, az emberi tudatlanság és a bűnös közöny kiáltó példájaként.

De lássuk csak milyen ez az arany, mit mond róla a dunai arany mindmáig legavatottabb szakembere, Pantó Dezső bányafőtanácsos, aki a harmincas évek derekán — a magyar állam megbízásából — évekig foglalkozott a dunai hordalék aranytartalmának vizsgálatával és felmérésével.

„... A legnagyobb aranyszem súlya, amit kétéves kutatómunkánk alatt találtunk, 0,36 mgr. volt, a legapróbbé, amit még szabad szabad szemmel összeolvastunk, 0,0014, az átlagé 0,01 milligramm, ami azt jelenti, hogy a legnagyobb szemekből 3000, a legapróbból 700 000, nagyátlagban pedig 100 000 dunai aranyszem nyom egy grammot... De azután ez az apró arany igen tiszta. Finomsága 950 (23 karát), ami azt jelenti, hogy 1000 súlyrészből 950 a színarany, s 50 súlyrész az idegen anyag, túlnyomórészt ezüst..." (Dunamenti aranymosás, Budapest, 1936.)

„... A Duna völgyében minden kavics aranyos. A Duna mai szintje alá húzódó öreg kavics éppúgy, mint amit a dombok tetején találunk. A kavics aranya kétféle. Egy része mint szabad arany van apró pikkelykékben a kavicsszemek között, másrésze bent a kavics anyagában... Aranymosás szempontjából bennünket természetesen csak az előbbi érdekel, de a vegyelemzés az utóbbit is kimutatja... egyes partrészeken a kavics mosható szabadarany-tartalma felszökik 0,5—0,8 gr/m^3-re is. Az aranydúsulás mindig parti képződmény. Megtalálható ez épúgy a mai Duna partjain, mint az Ósduna szántóföldekkel borított régi kavicshordalékaiban is" — írja Szántó Dezső, s azóta már több szakember megállapította, hogy csupán a Kisalföld hordaléktalajában körülbelül egymillió kilogramm arany van!

De hogyan kerül az arany — elsődleges helyéről, természetes úton — a Duna és más folyóink hordalékába?

Ha az arany elsődleges helyéről elkerül és máshol rakódik le, akkor másodlagos előfordulásról beszélünk. Egyes aranytartalmú kőzetek ugyanis az idők folyamán elmállnak, s így a csapadék, a víz az aranyport a kőzetekből kimossa és magával ragadja. Ahol a víz folyása meglassul, ott a mederbe, a partra vagy a zátonyokra lerakja — egyéb hordalékanyagokkal együtt — az aranyat. A folyók és patakok medrében, partjain, zátonyain így alakulnak ki a másodlagos lelőhelyek, vagy árvízi aranytelepek, ahonnét azután az aranymosók évezredek óta kimossák az aranyat.

Az arany bányászata, az érc előkészítése és olvasztása sokkal költségesebb, mint a mosása. Ha ehhez hozzávesszük még a hajdani bányákban uralkodó — valóban embertelen — körülményeket, akkor ez egészen nyilvánvaló.

Az aranymosó helyett a természet végzi el a munka dandárját, legnehezebb részét: elporlasztja az anyakőzetet, felszínre hozza az elporlasztott anyagokat, fajsúlyuk szerint különválogatja (nagyjából!) és bizonyos a szakavatott szemmel könnyen felismerhető helyekre lerakja az aranyat.

Ha nehéz is az aranyász munkája, sokkal könnyebb a bányászénál, mert nem kínlódik

INTELEM KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

vakond módjára a föld mélyén, egészséges, tiszta levegőn, csendes és szép környezetben dolgozik, s nem hajszolja őt senki.

Ez a magyarázata annak, hogy még az aranyban igen szegény fövenyt mosása is inkább kifizetődik, mint az aranyban lényegesen gazdagabb kőzetekből való bányászata. Az általában csak kevés aranyat tartalmazó kőzetekből csak akkor fizetődik ki az aranybányászat, ha azokban az aranyon kívül van ezüst vagy más hasznosítható fém is, például ólom vagy réz.

Az aranymosás évezredekkel megelőzte az aranybányászat kezdeteit. S a természeti erők nem válogattak, nem az aranyban — vagy más nemesfémekben — leggazdagabb kőzetet porlasztották el csupán. Olyan kőzetekből is „kiszemezgették" az aranyat, melyekből az ember soha! A víz tehát — a szó legszorosabb értelmében — a Hamupipőke munkáját végzi el akkor, amikor még az aranyban legszegényebb kőzetekből is kiválogatja és másodszor is — sokkal kedvezőbb feltételekkel — felkínálja kincsét az embernek!

Ennyit az aranyról, s most az aranyászról. Köztük legalább akkora a különbség, mint cipész és cipész között. Míg az egyikből (Battából) multimilliomos, a másikból csak jómódú polgár lett, a harmadik elfelejtette, hogyan is kell tisztességes lábbelit csinálni, mert csak „flekkelt" vagy talpalt, a negyedik meg felhagyott a foglalkozásával, mert az még a száraz kenyeret sem biztosította családjának.

Az olyan aranyász, aki csak hébe-hóba nézett ki a Dunára, hogy kissé megpiszkálja a fövenyt, egy pakli dohányra valót keresett

csak meg. Aki nem ismerte a mesterségbeli fogásokat, egész nap nem mosott ki semmit, mert rosszul választotta meg a mosás helyét. Az igazi, a szorgalmas aranyász — ha a vízállás rákényszerítette — naponta tizenhat, vagy még több órát dolgozott és a korabeli viszonyokhoz képest fényesen megélt a föveny kincséből. Az ácsi aranyászok a harmincas és a negyvenes években — napi nyolcórás munkaidőben — a napszám hattizszeresét keresték meg... Több régebbi forrásból tudjuk, hogy nem egy aranyásznak harminc-negyven hold földje volt, hogy a tősgyökeres aranyászok ezüstpitykés ruhában parádéztak az ünnepnapokon, a templomban külön padjuk volt. Az igazi aranyász — nem beszélve a feketepiacon eladott aranyáról — hivatalosan háromszor-négyszer annyit keresett, mint a megye alispánja (Fényes Elek adatai szerint!). Egy szó, mint száz: az aranyászok között is embere válogatta. A szakképzetlen és lusta, csallóközi esen „az ördög párnáján heverő" aranyász ünnepnap is rongyokban járt, az úrhatnám elmulatta keresményét és nem vitte sokra, ahogyan mindmáig beszélnek Ham Lőrinc esetéről, aki egyetlen éjszaka elmulatta Komáromban egész havi keresményét, három hasas tehén árát...

Amilyen büszke, rátarti és az ősi (sokszor még pogány) hagyományokhoz körömszakadtáig ragaszkodó ember volt életében az aranyász, olyan maradt halálában is, bár erről a kis falusi temetők horpadt sírhalmai már vajmi keveset árulnak el. Az aranyász megkövetelte hozzátartozóitól — még a szegényebbje is —, hogy ünneplőjében, ujján — a csak ünnepi alkalmakkor viselt — aranyászgyűrűjével helyezzék bele a koporsóba, s összekulcsolt kezére hintsenek egy kis aranyport. Ezt a kívánságát a hozzátartozói rendszerint tiszteletben tartották még a múlt században is.

Amikor otthonától távol érte utol a halál, és hazaszállítása lehetetlen volt, akkor társai feleleventették az ősi szépségű aranyásztemetés hagyományát.

Ladikjának alját „megterítették" aranyfövennyel (aranyat tartalmazó kavicsos homok), az ünneplőbe öltöztetett aranyászt — ujján sokszor valóban sok pénzt érő gyűrűjével, ami 40—50 grammos is volt — takaróján a csónakba lapátolt fövenyre fektették, összekulcsolt kezére — saját aranyukból — „kinyesővel" (higannyal) „be nem árnyékolt" aranyport hintettek, majd a társai fedetlen fővel elbúcsúztatták, magukra vállalva a pap és a hozzátartozók szerepét. Ezután két oldalról ráhajtották a takaróját és aranyfövennyel „beterítették", „betakargatták", majd a súlyosan megterhelt ladikot a holttesttel a folyó egy elhagyatott helyén elsüllyesztették és fölötte még egy imát mondtak a lelke üdvösségéért. Egyik szapi aranyászom szerint énekeltek is, de sem a dal szövegére, sem a dallamára nem emlékezett már. Mintha csak Attila temetése ismétlődne meg náluk szelídebb, vértelen változatban... Lassan teljesen befedte holttestüket az aranyföveny, mely életükben kenyeret adott nekik.

A vízbe temetett aranyász hozzátartozói régebben — a halál évfordulóján, később már a halottak napján — a közeli folyóvíz partján rakott tűzzel tisztelték meg a halott emlékét. A múlt század végén tűz helyett már csak gyertyát gyújtottak...

Igazán nagy kár, súlyos mulasztás úgy néprajzi, mint nemzetgazdasági szempontból is, hogy az illetékes szervek semmit nem tesznek a hagyományok felélesztése, az ősi aranymosó eljárások korszerűsítése és az ajándékba — folyamatosan szállított — kapott kincs kitermelése érdekében!

A folyami arany kitermelésének egyéb és bizonyára sokkal gazdaságosabb módszerei talán örök időkre elvesztek csak azért, mert az akkori tudós kutatók legfeljebb említésre méltatták — ugyancsak terjedelmes műveikben — ahelyett, hogy részletes leírásokat hagytak volna ránk. Sajnos, ezen mulasztáson már nem segíthetünk. Két érdekes feljegyzést idézek csupán.

Egy 1669 és 1671 között hazánkban utazgató angol tudós, Brown(e) Eduard írja Account of several travels in Hungaria, Servia... (London, 1673.) című könyvében, hogy a magyarországi aranymosók „gyakran az aranyat hordozó folyóvizek fenekére birkabőröket fektetnek, úgy hogy a nehéz aranypor a gyapjú szálai közt megakad..." Íme, az a bizonyos „aranygyapjú", az argonauták aranygyapja. Az aranyfogásnak ez a módja valamikor az egész világon közismert volt, ma viszont már szinte semmit sem tudunk róla. Alkalmazását főként az észak-magyarországi kisebb folyóvizeken próbálhatnánk ki, melyek hordalékhozama csekély!

Bél Mátyás írja Notitia Hungariae Novae Historicogeographica című terjedelmes művében (1735.): „... Valaha a lakosok az aranyat a fövenyből mosták ki vidékünk egy részében, amely foglalkozás után, mely most el van hanyagolva, más keresményen kívül ebből is gazdagodtak. Főképp Csallóközben a vajkaiak minden megerőltetés nélkül, s nem is huzamosan dolgozva, vagy a munkára nagyobb gondot fordítva, gyarapodtak. Az aranyművesek pozsonyiak unokái, akiknek ősei a Dunán földfogókat helyeztek el, gondosan megépítve azokat, annyi aranyat termeltek ki a fövenyből, amennyi a gyár számára szükséges volt, sőt még többet is..."

Amint már említettem, királyaink és fejedelmeink mindig is nagy fontosságot tulajdonítottak az aranymosásnak, pedig akkor még voltak aranybányáink, Európa leggazdagabb aranybányáit mondhattuk magunkénak.

Az arany nagyüzemi kitermelésére már 1910-ben tettek kísérletet, s ennek a próbálkozásnak a határok megváltoztatása vetett véget. A csehszlovákok huszonöt évvel később kísérleteztek az arany nagyüzemi kitermelésével — ugyanazon a helyen, ahol a magyarok korábban! Ennek a második és sikerrel kecsegtető próbálkozásnak ismét a határok megváltoztatása vetett véget.

Bár ezek a próbálkozások, kísérletek szakemberek irányítása alatt zajlottak le — amennyiben aranymosó szakemberekről lehetett beszélni abban az időben Magyarországon és Csehszlovákiában —, ezek szeme előtt a kaliforniai, alaszkai példa lebegett, s az arany utáni sóvárgás, a gyors meggazdagodás reménye elhomályosította tisztánlátásukat, józanságukat.

Ők csak az aranyat akarták, nekik a kavics nem kellett!

S pontosan ezen bukott el mindkét kísérletsorozat. Ha nem az arany kitermelését tartották volna egyetlen célnak, azóta is folyna mindkét államban a nagyüzemi aranymosás.

Ma — és a jövőben is — akár akarjuk, akár nem, a Dunát kotorni kell, hogy hajózható maradjon. Ráadásul a hatalmas állami építkezésekhez egyre nagyobb mennyiségű folyami kavicsra lesz szükség! Ha a folyami aranyat a kitermelendő kavics értékes — s szinte külön anyagi ráfordítás nélkül kitermelhető — melléktermékének tekintjük, mindjárt megváltozik a kép. Az óriási kavicsmenyiségből kivonható arany, még ha aránylag kevés is — plusz jövedelmet jelent az államnak, s évente talán — könnyen és olcsón szerzett — milliárdokat.

*

Itt volt is itt maradt mindmáig a mese valóság és a valóság mese: tapintható mese és a be nem avatottak számára tapinthatatlan valóság a Duna kincse, a sárarany, melyet éppen úgy hoz ma is a nagy folyó, mint tízezer évekkel ezelőtt:

„...aranyat rejtő mesés éjben
alszik a Csallóköz
a nagy folyam ében ölében..."

A dunai aranyászok, a vízi emberek nem keverték össze a mesét a valósággal viszont megérezték azt, amit ma sem mindenki érez és tud, hogy e kettő csodálatosképpen kiegészíti egymást és kiteljesíti életüket. A vizekből, ingoványokból gazdagon termő földet teremtő emberben jól megfért egymás mellett az élet minden vaskos realitása és a valóságot megszépítő mese. A kemény — és sokszor irgalmatlanul nehéz — élet rákényszerítette őt a józan, előrelátó, apró jelekből is következtetni tudó gondolkodásmódra és cselekvésre. Tudta jól, mikor és miért épít gátakat, töltéseket szinte emberfeletti munkával, de ha kellett, ha a szükség erre rákényszerítette, családja és a köz érdekében maga rombolta szét ezeket, hogy a víz járhatatlanná tegye faluja, tanyája környékét, megvédje a rabló ellenségtől, az ellenségnél kegyetlenebb nyugati szövetségestől, vagy a honi adószedőktől... Viszont — hogy életét szebbé, tartalmasabbá tegye — szájról szájra adta tovább a meséket, regéket népdalokat az aranyász-, halász- és pásztortüzek mellett, az arany tisztítása, az öregháló javítgatása vagy éppen kukorica- és tollfosztás közben... Bennük, s az új, mesterséget tanulgató fiatalok körében tovább él az ősi mesterség, tovább él az arany és Tündér Ilona regéje:

„...királynőnk fátyla a csillagos ég,
léptei alatt selyem a rét,
illattá lényegül minden virág,
szellő csókolja lába nyomát,
s a folyam suttog száz tündérmesét..."

PRÓFÉTA KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

KISS IRÉN

Olyan mezeiegér-formájú felhők

Hajnaltájban surranhatott be a szobába, amikor elbóbiskoltam. Mikor felébredtem, már ott ült egy széken az ágy előtt, az ablakról éppen rátűző sugárnyalábban, mintha az vetítette volna oda a székre. Pipafüstje liláskéken kígyózott a fényfolyosóban, mögüle figyelte az arcomat.

Nem lepett meg a látványa, már régóta vártam a látogatását. Pontosabban: nem biztos, hogy az övét, de már régóta vártam egy ilyen látogatást. Amint a szemem hozzászokott az éles fényhez, tüzetesen szemügyre vettem, mielőtt megszólaltam volna, hogy üdvözöljem. Csizmája poros volt, mint mindig, parasztnadrágja is porszínű és foltozott térdű. A szokásos halszálkás mellényét viselte, vagy a „lajbliját", ahogy ő szokta hívni; barna inggel, fölötte pedig kifényesedett bekecsét. Sapka most sem volt a fején, a fejfedő viselését ha csak tehette, elkerülte. Ritkaszálú, őszessárga haját ellenben most is gondosan elválasztotta, s pipafüst pácolta tömött bajsza is hiánytalanul ott ékeskedett a szája fölött. Minden kétséget kizáróan a nagyapám volt.

Valószínűleg ő is azon töprenghetett, hogy mit mondjon először nekem, erre vallott okosan figyelő szeme a füstszerpentin mögött. Én mindig azt hittem, hogy kékesszürke szeme volt, és most kiderült, hogy tévedtem. Kifejezetten szürke, tárgyilagos szemek tekintettek rám. Miután megszólalni még mindig nem tudtam, azon törtem a fejem, milyen gesztussal fejezhetném ki leginkább látása felett érzett örömömet, hogyan éleszthetném fel a régi bizalmasságot.

Mintha csak kitalálta volna a gondolatomat, a mellénye zsebébe nyúlt, és előhúzta belőle a kis sárga csontfésűt, amelyre még emlékeztem. Szája sarkában komoly, megfontolt mosoly jelent meg, felém nyújtotta a fésűt. Biccentettem, hogy értem, kiugrottam az ágyból, elvettem tőle. Amúgy hálóruhásan fésülni kezdtem. Ritka, magasan felnyírt szöghajának most is jellegzetes nagyapa-szaga volt, s ahogy fölé hajoltam, nemcsak ezt a hajszagot éreztem, de bekecsének a szagát is: utóbbiban az eső áztatta föld szaga volt az uralkodó, de volt még benne zsírszag, füstszag, szalonnaszag, fokhagymaszag, petróleumszag, és még ki tudja, hány más, az otthoni életre utaló szagmaradvány. Miután már sokszor végigjárattam a fésűt csontos tarkóján, és a kezem tanácstalanul megállt a levegőben, ismét kisegített:

— Azelőtt a vállamat is mindig meg szoktad gyömködni fésülés után, hát nem emlékszel?

Emlékeztem. Visszaadtam neki a fésűjét, és gyömöszölni kezdtem a vállát a bekecsen keresztül. Most még erősebben megcsapott az otthoni aromákból összeállt bekecsszag, sőt mintha egérszag is társult volna hozzá. Ettől egészen felvidultam, és úgy éreztem, hogy meg tudok szólalni:

— Nagyapám, hány egeret rejteget a bekecse alatt? — kérdeztem tőle felszabadultan.

— Hát csak amennyi összesen a padláson, meg a kamrában volt — felelte jókedvűen —, hacsak nagyanyád azóta ki nem találta irtani őket. Bár ha még mindig azzal a régi egérfogóval próbálkozik, akkor még akad irtanivalója. Majd ennek is utána fogok járni — tette hozzá gondterhelten.

— Nincsenek ám már libáink! — újságoltam neki, miközben a gerincoszlopát gyötörtem. A bekecsből ugyanis most a baromfiudvar levegője áradt töményen: ázott tollszag, a disznóólt körüllengő áporodott trágyaszag. Örültem, hogy eszembe jutottak a libák, mert tudtam, hogy ezek a szárnyasok annyira szerették nagyapámat, hogy csapatostól jártak a nyomában, még a boltba is elkísérték. Míg a gazdájuk bevásárolt, kinn ültek a bolt bejárata előtt, és addig nem mozdultak onnan, míg nagyapámat kijönni nem látták. Akkor aztán szépen sorban megindultak utána hazafelé. A betanított lúdakról annak idején mindenki tudott a faluban, és a szomszédok gyakran ugratták velük nagyapámat.

Vendégem nem örült különösebben a libákkal kapcsolatos megjegyzésemnek, pedig szerettem volna vele ezekről a mókás jószágokról beszélni. Közben még az is eszembe jutott, hogy a gúnárt Ferkónak hívták.

— Bújj vissza az ágyba, mert megfázol, elég volt a dögönyözésből! — szólt rám szigorúan nagyapám, én pedig engedelmesen visszabújtam. Nem is vettem észre, hogy felkeltemkor elfelejtettem papucsba bújni. Most ismét szembekerültem nagyapám tekintetével, ami, eltekintve attól, hogy én hívtam látogatóba, valamiért elég zavaróan hatott rám. Láttam, hogy fontos közlendője van. Komolyan vizsgálgatta az arcomat. A pipája időközben kialudt, de nem gyújtotta meg újra.

— Karikás a szemed — mondta bevezetőül, majd így folytatta: — A dédnagyanyád is el akart jönni, az én anyám, de lebeszéltem, féltem, hogy túlságosan meg találsz lepődni. Te persze nem emlékszel az anyámra? — kérdezte szemrehányóan. Nemet intettem a fejemmel.

— Persze, nem is emlékezhetsz — nyugtatott meg —, hiszen akkor te még meg sem születtél... Mindegy, a dédanyád így is nagyon kedvel téged. Mondhatni, az egész családban téged kedvel a legjobban, nagyon a szívén viseli a sorsodat. Ő sürgette, hogy minél előbb látogassalak meg... persze, ha velem jön, te még megijedtél volna tőle...

— Dehogy ijedtem volna meg! — kértem ki magamnak önérzetesen. — Igazán nagyon szeretném megismerni a dédanyámat.

Nagyapámat mintha ingerültté tette volna ez a közlés, a zsebébe nyúlt, megint előhúzta a pipáját. Figyeltem a gyufát, amit a rágyújtáshoz használt: ilyen címkéket nem látni mostanában. El is akartam kérni tőle, hogy közelebbről megnézzem, de ekkor megszólalt:

— Azt hiszem, nem a dédanyád az egyetlen téma, amelyben még nem mélyítetted el kellőképpen az ismereteidet.

Ez a fogalmazás meghökkentett. Bármennyi gyerekkori emlék esett is ki a tudatomból, abban bizonyos voltam, hogy nagyapám azelőtt nem szokott ilyen választékos modorban társalogni. Igaz, hogy még súlyos betegen is állandóan ott tartotta a fején a rádió fülhallgatóját, s az így szerzett, főleg politikai műveltséggel mindig elkápráztatta a beteglátogatókat. Ennek ellenére nem bírtam megállni, hogy a változást ne tegyem szóvá:

— Milyen szépen beszél, nagyapám — jegyeztem meg tisztelettudóan —, milyen szépen, választékosan fogalmaz!

A szürke szemek olyan élesen villantak rám, mint kasza a fűre.

— Művelődik az ember, gyerekem, művelődik — válaszolta. — Az önművelésnek egészen új távlatai nyíltak meg számomra... Valami bizonytalan, fátyolos szomorúság rezgett a hangjában.

KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

BICIKLI

Fiamat néztem, már majdnem aludt,
— Mi lesz belőle? — töprengtem szorongva,
Egyszer csak felült: — Nekem ne követ,
hanem biciklit tétess a siromra. —
— Majd, hogy ellopják! — ütöttem el a
rémképet. — Vagy, hogy megegye a
rozsda!
Lóci ásított: — Igaz... — s visszadőlt,
a paplant némán a fülére húzta,

S csak nagysokára szólt (s úgy, mint
akinek
a szája már végső alkura nyílik):
— Legalább írasd rá a kőre, hogy
nagyon szeretett volna egy biciklit!

Hát, ennyi a vers. Igen, az igazság az, én akkor kilencéves voltam. S már megtanultam biciklizni, de mindig kölcsön kapott bicikliken. Rettenetesen sóvárogtam, hogy nekem is legyen, persze, nem egy olyan nagy biciklim, felnőtt biciklim, mert hát kilencéves koromban azon még nem tudtam volna ülni, hanem egy — akkor úgy nevezték, lehet, hogy most is — háromnegyedes méretű biciklim. De hát ez otthon lehetetlen volt, nem állt anyagilag úgy a család, hogy kaphassak egy biciklit, úgyhogy ez csak nagy álom maradt mindig számomra. Magára az esetre, hogy a versben idézett, drámai hangvételű mondatot én hogy és mint is mondtam el, ott este az ágyban, erre konkrétan nem emlékszem. Elhiszem, mert a versből tudom, hogy ez így történt, nyilván valami ilyet mondhattam. Nos, megjelent a vers a Pesti Naplóban, nem tudom hol, valószínűleg egy vasárnapi számban.

K. L.: — *Álom* címen jelent meg a Pesti Napló 1938. október 9-i számában.

G. Sz. L.: — Eltelt néhány nap és a véletlen úgy hozta, hogy én éppen bent voltam apu szobájában. Az íróasztala az ablak mellett volt, úgyhogy. apu háttal ült az ablaknak. Én az ablakon néztem kifelé éppen, amikor is itt, ugyanebben az utcában, tehát a Volkmann utcában, ugyanennek a háznak az ablakán, ugyanezen az ablakon, itt néztem lefelé az utcára, amikor is jobbkéz felől — teljesen fixen emlékszem az esetre —, jobb kéz felől, tehát a villamosok felől közeledett egy taxi. Azok a régi kocka alakú taxik voltak még, emlékszem, volt szürke taxi, meg kék taxi, szóval egy taxi jött, és hát mint ilyen régi típusú autóknál lehetséges volt, a bal első kerekének a sárhányójához és a motorháztetőhöz valahogy úgy oda volt erősítve egy bicikli. Odakötözve. Jött a taxi, és én sóvárogva néztem ezt a gyönyörű biciklit, mert ez pontosan olyan volt, mint amit én mindig elképzeltem. Pontosan olyan volt, mint amire vágytam. És apunak még oda is szóltam: „Nézd apu, ott lenn az utcán megy egy taxi, és egy pontosan olyan biciklit visz, mint amilyet én szeretnék." Jött a taxi, elhaladt a ház előtt, és hát ment tovább... És ekkor, ekkor történt a csoda. Túlment a taxi körülbelül egy házzal a Volkmann utca nyolcon, megállt, állt egy darabig, majd lassan elkezdett visszafelé tolatni. Ekkor, mintha valamit megéreztem volna, elzsibbadtam, a bőröm mindenhol libabőrös lett, valami, valami úgy megpendült bennem, valamit megéreztem, hogy, hogy, mi lehet, hogy itten... mi történik... És jött a taxi, és tolatott, és a mi házunk kapuja előtt állt meg. Ekkor már apu is mellettem állt, mert hiszen biztos, hogy szóltam neki, hogy nézd, nézd, mi történik, hát itten jön egy taxi és egy bicikli, és a mi házunk előtt szedik le, és már kötözték is le, és betolták a mi kertkapunkon keresztül a házba ezt a biciklit. De hát kinek hozhatnak ide biciklit? A házban rajtam kívül nem volt hasonló korú gyerek, és ez egy éppen olyan: háromnegyedes bicikli volt... És mire ezt végiggondoltam, addigra

ROKKANT KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

már csöngettek is a lakás ajtaján, és ott állt egy nem tudom ki, egy altiszt, vagy sofőr, vagy valaki, és azt mondta, hogy ezt a biciklit ezt nekem hozta. Ezt nekem küldte valaki... Később tudtam meg, hogy Gombaszögi Frida olvasta az újságban a verset és úgy meghatódott, hogy ajándékba küldött a Lócinak, aki annyira szeretett volna egy biciklit, hogy a sírkövére is rávésette volna nagy vágyát, — hát hadd kapja meg... Hát így ajándékot kapni, azt hiszem, hogy nagyon ritkán adatik meg valakinek. Olyan gyönyörű volt a váratlansága, és a sors úgy dramatizálta, még azzal is, hogy a taxi túlment a házon és aztán visszatolatott, szóval még feszítette is az örömöt, a vágyat, — hogy szóval ez gyerekkorom egyik legszebb élménye. Nem is tudom, hogy mikor örültem ajándéknak ennyire még egyszer.

K. L.: — Jegyezzük meg, hogy a kedves ajándékozó, Gombaszögi Frida, a kiváló színésznő, aki ekkor Az Est-lapok tulajdonosa is volt, tehát Szabó Lőrincnek, a Magyarország szerkesztőjének a munkaadója is. Ő többször is megsegítette a költőt élete során. Váratlan örömről beszéltél, esetleg tudsz valami csalódásról is az ifjúságodból?

G. Sz. L.: — Erről nem született vers, és amit most elmesélek, tulajdonképpen ennek a történetnek kellene helyettesítenie azt, amit apu nem írt meg. Ha ez most eljut a hallgatókhoz, az, amit most elmondok, biztosan sokan meg fogják találni benne a saját életükben a hasonló csalódásokat. Az előbb nagy örömről beszéltem. Azt nem tudom, hogy amit most mondok el, az a biciklitörténet előtt, vagy után történt-e, de azt tudom, hogy nagyon nagy vágyam volt, hogy legyen egy vonatom. Egy játékvonatom. Olyan igazi, amit föl lehet húzni és síneken fut. Persze, arról, hogy villanyvonat, arról nem is mertem álmodni, de legalább fölhúzós vonat és sínek... Szóval a vonat, mint vágy, megközelítette szinte a biciklivágyat. Mint már korábban is mondtam, általában itthon az anyagi nehézségek szinte állandóak voltak. Mégis, az egyik karácsony környékén, valahogy apu és anyu éreztették velem, hogy mintha most, talán szó lehetne arról, hogy lehet, hogy a Jézuska majd hoz egy vonatot. Szóval a levegőben volt a lehetősége. Én ezek után úgy készültem a karácsony estére, hogy fellelkesedve, álmodozva vártam a vonatot. Majdnem teljes bizonyossággal léptem be az ajtón, amikor apu, — hiszen ő szokott a karácsonyfánál a kis rézcsengettyűvel csengetni, és akkor volt szabad bemenni a szobába, — szóval a csengettyűszóra úgy léptem be a karácsonyfához, hogy szinte biztosra vettem, hogy most megszületett, most ott lesz!... És odanéztem a karácsonyfa alá, és a karácsonyfa alatt nem volt vonat. Nem volt, csupán egy olyan spárgán húzható, fából készült, fakerekű mozdony, két kocsival. Ennyi volt összesen. Számomra egy világ omlott össze. Jobb lett volna, ha nincs a favonat sem. Azt hiszem, hogy az a fájdalmas ütés, ami akkor a szívemet érte, azon a karácsonyestén, az még ma is hat. Azt hiszem, hogy akkor vesztettem el örökre valamit, ami a gyerekkor, ami az álom, a tiszta öröm, mindaz, amit a karácsonyesték az embereknek jelentenek. Valahogy azóta, úgy igazi karácsonyom, azt hiszem, nem volt.

K. L.: — És ezt a csalódást édesapád észrevette?

G. Sz. L.: — Nem tudom. Egyébként a helyzet nyilván az lehetett, hogy apu várt valamilyen pénzt, aminek be kellett volna jönnie karácsony előtt, és biztos, hogy tervezte, hogy megkapom a vonatot, és aztán ez valamiért elmaradt. Azt hiszem, valószínűnek tartom, hogy ő legalább annyira, vagy talán jobban szenvedett, mint én. Én csupán a szívemből fájtam, ő a szívéből és az agyából egyszerre. Ő biztosan tudta, hogy ez mit jelent nekem. Én akkor még nem tudtam, én akkor még csak a pillanat fájdalmát éreztem, a csalódás pillanatnyi fájdalmát. Könnyen lehet, hogy ő már akkor tudta, hogy majd később, hogy ma, amikor az ötvenet átléptem, és még ma is kicsit könnybelábbadt szemmel beszélek erről az esetről. Nem, nem írta meg. Erre neki kellene választ adnia, hogy miért nem. Nem tudom.

K. L.: — De menjünk vissza az ablakhoz, ahonnan az öröm ért, ahol a biciklit vártad és láttad meg, vagy ahol a biciklit láttad meg, és vártad, remélted, hogy mégis hozzád jön. Ez az ablak másik versnek is a főszereplője, vagy legalábbis színhelye.

G. Sz. L.: — Igen, tényleg. Nos, az előbb egy kicsit szomorkás hangulatról számoltam be, ez ellenkező ismét. Úgy látszik, ez az ablak mindig főszereplő. Ugyanaz a helyzet tulajdonképpen, mint a bicikli esetében: apu háttal ül az ablaknak, az íróasztalánál, és dolgozik. Én, ott mögötte teszek-veszek az ablaknál. *A légy* című vers ebben a szituációban született. Annyit tudok tenni, hogy felolvasom a verset, és aztán elmesélem a légyölés technológiáját, ami ebben a versben szerepel. Furcsa nekem egy kicsit, hogy önmagamról harmadik személyben beszélek, mint Lóciról, de hát most mégis így lesz. Tehát akkor:

A LÉGY

Az ablaknál volt Lóci, nézte,
hogy mászkál egy légy föl s alá;
szerette volna agyonütni,
de a lelke nem vitte rá.

Én olvastam, Lóci feszengett,
a légy dúdolta énekét.
— Mondd, apu — szólt a gyerek végre —
nem zavar téged ez a légy?

Nem engem — mondtam. Lóci elment
s egy ceruzával visszajött
és sóváran nézett a légyre,
mely az üvegen zümmögött.

Sóváran és dühösen nézte,
mint vesztett zsákmányt a vadász:
szörnyen bántotta, hogy felébredt
szívében a sajnálkozás.

És szólt: — Itt nem lehet olvasni!
— Megdögölesszem? — szólt megint.
— Dögöleszd meg! — mondtam keményen,
s néztem, a gyerek hogy legyint

egyet-kettőt a ceruzával...
És már nem zümmögött a légy
és Lóci élvezte a hőstett
s a bűntelenség örömét.

Hát eddig a vers. Az előbb azt mondtam, hogy elárulom a technológiát. Nagyon egyszerű. Ablaküvegen mászkáló legyet a legtökéletesebben úgy tudunk megölni, hogyha kézbe veszünk egy közönséges grafitceruzát, és nem a hegyes felével, hanem a lapos felével a légy fölé helyezzük. Valamiért a légy nem észleli ezt a ceruzát, és egyszerűen oda kell nyomni az üveghez a ceruza végével, és a légy már nem is zümmög tovább. Pontosan emlékszem a technológiára, nálam mindig bevált. Akinél nem válik be, az vessen magára.

K. L.: — Most térjünk nyugovóra, illetőleg azt a kis szöveget idézzük fel, amelyet Szabó Lőrinc tanított gyermekeinek, hogy estelente elmondják. Ma már unokája, Réka is tudja, ezt. Lócitól, az apjától tanulta meg, ő is ezzel a szöveggel alszik el.

G. Sz. L.: — Igen, ez, hogy úgy mondjam, Szabó Lőrinc ismeretlen és kiadatlan verse. Hát, ha versnek lehet nevezni. Esti imának nevezte a család, noha semmi köze nincs valláshoz, vagy bármi ilyesmihez, de hát valahogy az esti elnyugváshoz ez hozzátartozott. Igen, én is továbbadtam kislányomnak, Rékának, aki most tizenegy éves, és ma is, tizenegy éves korában ezzel alszik el minden este. Oda kell mennem hozzá, oda kell hajtanom a fejemet a vállára, belecsimpaszkodik, és ő is elmondja a nagypapa esti imáját. Annyira hozzászokott már Réka ehhez az esti imához, hogy szinte pontosan tudom, hogy hanyadik mondatnál már ásítani is fog, mert rögződött benne, hogy ha az esti imát mondja, akkor utána már alvás következik. Én is mondtam, most Réka mondja, és remélem, hogy majd az ő kisgyereke, az én unokám, az is majd a dédnagypapa esti imáját tovább fogja mondani. Hát hogy is hangzik ez az esti ima?

Este van már, kicsi ágyam
elringat az éjszakában.
Mindenkinek jót kívánok,
szemeimnek arany álmot.
Kérem aput, hogy szeressen,
anyut, hogy mindig nevessen,
és mindnyájan friss, jókedvvel
ébredjünk fel holnap reggel.

És utána már elalszik Réka. Igen, ez is hozzátartozott a családi estékhez, ugyanúgy, mint az apuféle mesék esténként.

K. L.: — Emlékszel-e ezek közül a mesék közül valamire? Úgy tudom, a Szun Vu Kung történetét is eredetileg nektek mesélte, később pedig egyik leghíresebb versévé alakult át a történet.

G. Sz. L.: — Rendkívüli módon emlékszem arra, hogy a családban apu ilyen meseestéket rendezett. Sűrűn. Jellemző volt a családi hangulatra. Könyvtárában az egyik polc tele volt, — helyesebben tele van ma is, hiszen máig minden érintetlenül, ugyanúgy áll a szobájában, mint ahogy ő 57 október 3-án hagyta —, tehát tele van egy egész polc meséskönyvekkel. Gyűjtemény meséskönyvekből. Eszkimómesék, az egy külön kötet. Afrikai mesék, és különböző népeknek a meséi, mind külön-külön kötetekben. Részben ezekből választott ki egy-egy alkalomra mesét és olvasta fel nekünk, persze, német nyelvből egyenesen fordítva. Voltak azonban tradicionális visszatérő mesék, amelyeket többször is kértünk. Ilyen volt például a *Hideg szív*, Hauf meséje. Ma is még sokszor elolvasom

újból és újból a Fekete-erdőben hideg szívet, kőszívet cserélt szénégető legény történetét. A mesében az üvegemberke, és egy gonosz, nagy óriás: Hollandus Miska is főszereplő, — hát ezt hagyjuk is. Szóval az esti mesélések, azok nagyon jellemzőek voltak. Általában apu beült két szoba közé az ajtóba, egyik oldalon anyu szobája, másik oldalon a gyerekszoba, és akkor így anyu is és a gyerekek is, tehát kis Klára és én, egyszerre hallgattuk a felolvasást. Biztos, hogy közben el-elaludtunk. Arra is emlékszem, hogy apu rendszeresen ránk kérdezett, hogy ébren vagytok még? Akkor erre persze azonnal felébredtem és mondtam, hogy igen, de kiderült, hogy az utolsó három oldalt már rég átaludtam, és akkor muszáj volt neki újból kezdenie. De ezek a mesével álomba ringatások, ezek nagyon szép emlékek az életemben.

K. L.: — Visszatérve a versekhez, milyen emléked van még társszerzőséged idejéből?

G. Sz. L.: — Hát, ami valami konkrétum, az a *Bagoly* című vershez fűződik. Most ráhagyatkozom a hallgatóra, mert olyan hosszú a vers, hogy inkább nem olvasnám fel. A Bagoly, az valami furcsa, saját magam teremtette házi istenem, főparancsnokom volt, amit a család nem ismert, csak én egyedül. Nekem volt csak vele kapcsolatom, és a dolog valami titokzatos burokba volt csomagolva, nem beszéltem róla a családnak, csak tudták, hogy nekem van valakim, akit úgy hívnak, hogy Bagoly, és hogyha a Bagoly valamit mondott, akkor azt én rögtön megcsináltam; és különben is, a Bagoly az, aki még aput is és mindenkit irányít, szóval ez valami furcsa, titokzatos, magam teremtette isten volt, vagy nem tudom minek nevezzem. Erről szól lényegében a *Bagoly* című vers. Szóval, arra pontosan emlékszem, hogy volt már telefon ebben a lakásban, anyu szobájában volt a telefon, abban a szobában, amelynek van egy kis erkélye, és a Volkmann utca felé néz. Na most, az én beszélgetésem és kapcsolattartásom a Bagollyal, — ennek is emlékszem pontosan a technikájára. Nekem valamiféle *forródrótom*, K-vonalam volt a Bagollyal. Ez úgy jött létre, hogyha a telefonkészülék zsinórját a fali konnektorból kihúztam, akkor nekem abba kellett beleszélnem, a kézben tartott kihúzott telefonvillásdugóba. Ekkor én ott mindenféle titkokat közöltem a Bagollyal, majd a fülemhez tartottam, és ott a Bagoly különböző parancsokat, instrukciókat, tanácsokat adott nekem. Ezt a család döbbenten nézte, de kétségtelen, hogy mikor én megkaptam a K-vonalon az utasításokat, akkor én mindenfélét megcsináltam, amit különben anyai vagy atyai parancsra nem. A *Bagoly* című versben aztán megtudja az olvasó, hogy a Bagoly egyszer meg is jelent ebben a lakásban. Mindenesetre emlékszem rá pontosan, hogy erre a bizonyos kiserkélyre, ami az anyu szobájában volt, erre mentem én ki, mint nem tudom, hány éves — hat, nyolc, kilenc, valami ilyesmi —, és ott raktam fel valami fiók mélyéről előkapart, öreg, óriási szemüveget magamra, és az üvegen keresztül, kintről befelé néztem, kopogtattam az üvegen, és így mutattam meg apunak a Baglyot, akit én magam személyesítettem akkor meg, Hogy aztán mi történt, ismét csak azt mondhatom, a verset tessék elolvasni.

K. L.: — És most lépjünk át a jelenbe. A leghíresebb Lóci-vers címe: *Lóci óriás lesz.* Akik ismernek téged, ezt szokták idézni, termeted is igazolja e verscímet, valaha külföldi világversenyeken részt vevő országos válogatott is voltál röplabdában. Akik ismerték édesapádat, vagy akik képről tanulták ismerni alakját, téged azonnal felismernek, rá hasonlítasz. Iskolák hívnak, beszélj a mai lócikorú gyerekeknek, Lóciról és apjáról, a költőről. Többször elkísértelek ilyen beszélgetésekre, láttam a fiatalokat, akik túl az óra végén is, várták az újabb és újabb történeteket. Ez adta mostani beszélgetésünk ötletét is.

G. Sz. L.: — Igen. Beszélgetésünk elején már használtam azt a képet, azt a mondatformát, hogy Szabó Lőrinc sokak számára csupán egy kötet a polcon, jobbról mondjuk a harmadik. Nekem, mint ahogy mondtam, természetesen egész más. Éppen ezért mindig örülök és szívesen eleget teszek olyanfajta meghívásnak, amikor apuról beszélhetek, hiszen én nem irodalomtörténeti, nem valamifajta szakemberi megközelítéssel beszélek Szabó Lőrincről, hanem a hús-vér emberről, *Apu*-ról mesélek. Nem szakmám az irodalomtörténet, ennek megvannak a megfelelő szakemberei. De az, hogy Szabó Lőrinc több legyen másoknak, mint jobbról a harmadik a polcon, hogy közelebb kerüljenek hozzá, ennek az érdekében mindig szívesen teszek, ha tehetek valamit. Különösen teszem ezt akkor, hogyha fiatalokkal találkozhatok. A most felnövő generációt szeretném minél jobban megismertetni, közelhozni, beoltani apuval. Biztosra veszem, hogy élmény lehet, amikor Lóci megjelenik és egy rendhagyó irodalomórát tart nekik. Miskolcon azt hiszem egészen különleges lehetett tavaly március végén, amikor az eddig csak versekből ismert Lóci megjelent a rendhagyó irodalomórán, amit nem is csak egy osztálynak tartottunk, hanem az egész iskolának. Különleges lehetett, mert nemcsak Lóci volt ott, hanem ott volt Réka is, Szabó Lőrinc unokája is, és valami nagyon furcsa kör záródott akkor, amikor a kilenc-tíz-tizenhárom éveseknek Szabó Lőrincről beszélt Lóci, majd később Szabó Lőrinc unokája, aki ekkor szintén kilencéves volt, elszavalt a mostani, többi kilencévesnek, a hallgatóknak, a kilencéves Lóciról, a nagypapa által Lóciról írt verseket. Jó bonyolult, ahogy ezt most elmondtam, de éppen ez az összetettsége, azt hiszem, hogy különleges hatással lehetett. Biztosra veszem, hogy akik akkor, ott jelen voltak, tudatosan, vagy tudat alatt, de elköteleződtek egy kicsit a költészet iránt, hiszen azért nemcsak Szabó Lőrinc felé hajlanak, ha megszeretik Szabó Lőrincet, hanem, azt hiszem, ennél több a hatás: nem tananyagukon, hanem érzelmeiken keresztül, közelebb kerülnek általában a költészethez. No, ezeken a találkozókon én sok mindent elmesélek.

K. L.: — Hadd mondjam el, hogy a költő szülővárosában egy alapítványt is tettél, kétévente, a költő születésnapján szavalóversenyt rendezünk. Nemcsak Szabó Lőrinc-versekből. Mindenki egy Szabó Lőrinc-vers mellett egy szabadon választottat mond el, nagyrészt ma élő költők műveiből. És így tényleg gya-

korlátilag is a verskedvelésre, a vers, a költészet szeretetére segítetted nevelni a fiatalokat.

G. Sz. L.: — Igen, remélem így lesz, hiszen a miskolci Herman Ottó Gimnáziumban idén is lezajlott a Szabó Lőrinc-szavalóverseny. Remélem, hogy lassan ez tágulni fog, és talán egyszer túllépi Miskolc határait is, és több iskola csatlakozhat hozzá. Hát, majd meglátjuk, hogy ez hogy alakul.

K. L.: Most pedig visszatérve a Lóci-versekhez, és a bennük felidézett anekdotákra, ezekből, mintha az idill sugárzana. De amikor te beszélsz emlékeidről, ezeket más felhangok is összefogják, átfogják és hitelesítik. A felnőtt ember személyes vallomása a múltjáról, az apjáról, — valamiről, ami elmúlt, ami elveszett, mert az idő múlik.

G. Sz. L.: — Nagyon örülök, hogy erre is kitérünk. Igen, az, hogy én keresem a kapcsolatot a mai fiatalsággal, az nem véletlen, hiszen magamat belül, lélekben — de hát lehet, hogy mindenki így van ezzel —, fiatalnak, húszévesnek érzem. A hajam a kevesebb csak, de hát én belül nem változtam semmit sem, és én tulajdonképpen közéjük valónak érzem magam. A Pink Floyd-ot szeretem hallgatni én is, mint ahogy a mai fiatalok. No, szóval, miközben én apuról beszélek nekik és anekdotákat, vagy családi intimitásokat, van még valami, amit nagyon fontosnak érzek, hogy elmondjak minden alkalommal. Ez pedig a veszteség érzése, a visszahozhatatlan, a megváltoztathatatlan veszteség, a késői felismerés tragédiája. Szeretném elmagyarázni a fiataloknak a saját példámon keresztül és talán azzal adva hitelt, hogy éppen Lóci, akit ismernek versből, Szabó Lőrinc, akinek a nevét ismerik, most itt hús-vér valóságában vall nekik, önmagáról: vallok én önmagamról, hogy nekem milyen fájdalmat okozott a késői fölismerés. Miről is akarok beszélni? Arról akarok beszélni, amit apu a *Tücsökzene* egyik versében megírt.

A MISKOLCI DESZKATEMPLOMBAN

Sír kint az ég... Sír s anyját temeti
a költő... „Hogy sír! Óh, hogy szereti!"...
Férfi fáj benne s zokog a gyerek.
Mert lelhetsz asszonyt, jót is, eleget;
de ha anyádtól búcsúzik a szív,
úgy érzed, metszik a gyökereid...
S eszedbe jut tíz év. Húsz. Negyven év.
A föltétlen szeretet! S a tiéd;
az nem az volt! S eszedbe sok teher:
ő hordta! s te mit vettél róla el?
S öregedő sóvárgása feléd;
s hogy (hányszor) úntad!... Legszentebb
Cseléd,
te, Egyetlen, sírhat a kisfiad
a „deszkatemplom" dúc-ege alatt —
veszítve szeretünk csak igazán,
döbbenten, mint most én, édesanyám,
hogy üres a vég s mind hiú a gyász:
Jaj, nincs holnap! Jaj, nincs föltámadás.

Fiatal korában az ember azt a mondatot, hogy „veszítve szeretünk csak igazán", a szerelemből ismeri. Amikor szerelmes az ember, és valamiért, egyszer csak váratlanul vége lesz. És akkor érezzük csak általában, hogy milyen borzalmas a veszteség. De egy fiatalkori szerelemben mindig van holnap, mert jön, jöhet és valószínűleg jön is az új szerelem. De a szüleinkkel ez máshogy van. A szüleink ugyanúgy elmúlnak, ez az élet rendje, ugyanúgy elmúlnak, ahogy egy fiatalkori szerelem is elmúlik, — elmennek. De a szüleinknél nincs holnap, nincs folytatás, nincs újrakezdés, nincs lehetőség újrakezdeni. Ez az az adu, ez a mindent ütő adu, ami a szülők kezében van, és amit nekünk idejében fel kell ismernünk. Biztos, hogy még akkor is szeretjük apánkat és anyánkat, amikor az valamiért megbüntet. Lehet, hogy pillanatnyilag éppen rossz az a büntetés, de alapvetően, ami a lényeget illeti, apu és anyu mindenkinek ők az egyetlen kötődés, hiszen szeretjük őket. Ne mulasszuk el a szeretetünket kimutatni. Ne szégyelljünk adni a szeretetünkből a szüleinknek, nehogy késő legyen. Én azt hiszem, hogy apuval is, anyuval is igyekeztem úgynevezett jó gyerek lenni, tehát megtenni mindazt, amit egy gyereknek, amikor már felnőtt lesz, meg kell tennie a szüleiért. Mégis, amikor bekövetkezett a vég, először apunál, jóval később anyunál, mérhetetlen mennyiségű lelkiismeret-furdalás maradt bennem, hogy ekkor és akkor, és amakkor miért nem adtam meg nekik azt a még egy simogatást, azt a még egy negyedórát, ami boldoggá tehette volna őket. Erről hosszan és szívesen beszélek mindig a fiataloknak. Most erre kevesebb az idő, éppen csak jelezni szeretném mindazzal, amit elmondtam, hogy sok fájdalom van bennem, hogy nem voltam eléggé érett akkor, amikor apu még élt, ahhoz, hogy őt igazán megértsem. Körülbelül akkor kezdtem közelíteni hozzá, akkor kezdtem felmérni, hogy ki is az apám, amikor meghalt. Anyu jóval tovább élt, hirtelen ment el aztán és nagyon fájdalmas körülmények között. Tele vagyok ma is lelkiismeret-furdalással. Kevés volt, még, és még, és sokkal többet kellett volna adnom nekik, egyszerűen azért, mert nincs holnap és nem lehet pótolni soha többet, amit tegnap elmulasztottunk.

Anyajegyes maradandóság

Sütő András: Az idő markában

Bámulatos az, hogy milyen magától érthető természetességgel emelkedett Sütő András... Álljunk meg, nem lesz az így jó! Hagyjuk az illő méltatást a hivatalos írástudókra; az ő dolguk. A recezens egyébként is a most megjelent kötetről kell írjon, ha tud. S ha nem tud, akkor is: ez a dolga. Csakhogy Sütő-könyvet nem könnyű recenzeálni, mert az *Anyám könnyű álmot ígér* meg a *Rigó és apostol* óta egy-egy Sütő-kötet többnyire több mint könyv, szinte abban a jelképteremtő értelemben, ahogyan Székely János írta Petőfiről: „Több, mint költő". Nem ok nélkül hasonlították annyiszor (még az ilyesmire kevésbé érzékeny kritikusok is) az *Anyám könnyű álmot ígér*t a *Puszták népé*hez. Egyik könyv se mérhető és érthető önmagában, csakis „funkciójában", pontosabban abban az értelemben, ahogyan Székely János érti a szót „a funkció az egyetlen rendelkezésünkre álló értékmérő, enélkül az »érték« szó értelmét veszti. De ez viszont objektív és sziklaszilárd." Csakugyan: funkcióján mérhető leginkább Illyés értékének sziklaszilárdsága; halála óta tán még pontosabban, mint bármikor. A funkciószentesítette érték, úgy látszik, csak edződik az Idő markában. Az efféle értékmérő funkciót azonban csak látni könnyű — mint például Sütő ismét csak Illyéshez fogható szülőföld-bemutatójában a képernyőn —, leírni nagyon nehéz.

Könnyű persze kiragadni Sütő tanulmányaiból aforizmatömör gyöngyszemeket és meghatározásokat: „Úgy cselekedjünk, hogy megmaradjunk...", „A szülőföldnek sírhantjelöltjei vagyunk." „Cuius regio, eius lingua." „A múltjából kiforgatott írástudatlan hályogos szemmel viaskodik az ismeretlen jövőnek küszöbén." „A nemzetközihez a nemzetin át vezet csak út;" „Mi lehet szigorúbb államtitok egy adott társadalom valóságos közállapotainál?" „Minden korszaknak megvannak a babonái; a babonaellenes korszakoknak is." „A megalkuvásra hajlamosaknak annyi szólásszabadságuk van, amennyi a hatalmasságos urak szemében a hallgatás aranyának értéke." „Az ember nem lehet boldog, ha nem tudja, hogy mit kell tennie, hogy boldog legyen." „Az ember nem lehet boldog, ha nem tudja, hogy mit kell tennie, hogy boldog legyen." „Az ember nem lehet boldog, ha nem tudja, hogy mit kell tennie, hogy boldog legyen." Ez utóbbi mondat ismétlődik, mert ez a legfontosabb, ez a legmélyebb, ez a legmaradandóbb. Ez a mondat a kulcsa Sütő András egész életművének.

IKON II. KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

badságot engedélyeztek, amennyi épp szükséges volt ahhoz, hogy önmaguk előtt is eltitkolják rabságukat." „Ha alapos munkát akar végezni, bármely hódító hatalom a leigázottnak először a hadseregét, utána rögtön a történelmi múltját fegyverezi le, közösségi szimbólumait tünteti el." „A hatalom a feltétlen imádat köré szerveződik." „Aki tehette, sohasem mulasztotta el az alkalmat, hogy a múlt arcát saját képére át ne fesse." „Akinek a kudarc a fejébe szállt: a jelenkort fumigálja," „De ha mozdul a talaj, azt is viszi, aki elrugaszkodott tőle." „Egy népnek önmagáról szerteglóriázott vélekedésénél minden jel szerint csak az lehet hamisabb, amit érthető viszonzásképpen más népek terjesztenek róla." „A türelmes istenek hatalma a türelmetlenség fegyverein nyugszik." „Gondolkozzatok, ahogy *akartok*, de beszéljetek úgy, ahogy *kell!*" „Nincs az az elnyomás, amely a jólét folytonosságára vágyó helytartói alázattal versenyre kelhetne." — Oldalakon át folytathatnók; Sütő frappáns megfogalmazásai, eszszéiben csakúgy mint drámáiban, kínálkoznak a szállóigévé-válásra. De ezekből a Sütő-szállóigékből éppen úgy nem lehet megismerni a gondolkozót, mint Veres Péteréiből vagy Illyéséiből. Sőt: gyakori idézés inkább lejáratja az igét; gondoljunk csak a „népben, nemzetben gondolkodni" — nem mondható másképp — kálváriájára a tömegkommunikáció szűk csatornáiban. És hányszor olvasták fejünkre szemforgatóan az illyési „hova *mész*!" kritériumát a „honnan *jössz*?" megrögzött bajnokai! Ne hagyatkozzunk hát túlságosan aforizmákra és szállóigékre, ha mégoly találóak is. Vagy tán épp ekkor legkevésbé. Minél frappánsabb ugyanis egy megfogalmazás, annál inkább csak a teljes szövegből derül ki a jelentése; gondoljunk csak a „Lenni, vagy nem lenni" rengeteg kiforgatására, egész a bárgyú viccekig. Holott csakugyan „ez itt a kérdés". De a kérdés csak úgy kap értelmet, ha föléborul az egész kizökkent Idő. És ugyan melyik nem az valamiképpen? Így aztán mindahányan az Idő markában vergődünk, de csak nagyritkán akad valaki, aki ezt fel tudja fogni és le tudja fordítani értelmes kérdésekre. Tán épp az ilyeneket kéne gondolkozóknak nevezni, s akkor kiderülne, hogy cseppet sem olyan szegény a magyarság nagy gondolkozókban, mint filozófusaink és történészeink tanítják. De hát úgysem az elnevezés a lényeg. Az a lényeg, hogy a kérdések valódiak legyenek; kerüljék a meghunyászkodást divat s hatalom előtt egyaránt.

Sütő Andrásnak eredendően fényes érzéke lehetett a valódi kérdések iránt, a kérdések valódisága iránt. Másképpen hogyan is tudna annyiszor s annyira hihetően hivatkozni gyermekkora meghatározó élményeire? Sosem a híres író sandít Sütő írásaiban vissza negédesen és magakelletően gyerekkorára, inkább mintha a gyermek vigyázná fényes szemével a mai Sütő András, hogy ne feledje a szörnyű szegénységet és az idült nyelvkárosodást, de ne a fölöttük lengő pallókat se, melyeken mégis jártak, járhattak, s ne a szivárványt, ami anyja vakációs kacagásától Veres Péter messziről jött dicséretéig ível. Sütő hatalmas erőforrássá tudta transzformálni magában pusztakamarási és nagyenyedi éveit; szórványban és szellemi szigeten növekedvén megtanult „sokat szenvedett népének sziklevéleként tűnődni a fennmaradás módozatain", ahogyan barátjáról, Titus Popoviciről írta a *Nagyenyedi fügevirág*ban, egy „ugyancsak"-kal kötve össze magukat s a román—magyar történelem szimmetriáit, a közelmúlt kölcsönös keserveitől a kézfogás — Bethlen Gábor korában már megvalósult — lehetőségéhez fellebbezve.

A *Nagyenyedi fügevirág* tűnődése tehát a sziklevélállapotról szól, amely levelekké, növénnyé transzformálja a magban szunnyadó erőket. Ez az erő hajtja a kisdiákot a kollégiumba: „Fehér lobogós igyekezetem szelíd volt és fegyvertelen, akár az őskeresztényeké; magunk megőrzése a nyilvánosság jogának közösségi égtájai alatt, odahagyván mezőségi katakombáinkat, ahol eladdig a királyi diktatúra pillantásait kerülve, titkon ünnepeltük a titkot: egymás nevén-szólítását". Emlék, vallomás, líra, dikció ötvöződik a tűnődésben magával ragadó szöveggé; szavakból faragott szárnyas oltár zárja magába a tűnődés képeit. S az oltár közepén önnön szerény pompájába burkoltan ragyog a meghurcolt és megőrzött anyanyelv: „Ne feledje Kegyelmed, hogy a cuius regio, eius religio törvénye az idők folyamán csak részben módosult, valahogy ilyenformán: cuius regio, eius lingua. Ez utóbbit, amidőn a német percente pökött a gallérunk alá, vándorkomédiások szájába rejtettük, mostan pedig a Hohenzollernek fattyainak ütésközelében az álmainkba bugyoláljuk." Szakolczay Lajos figyelt fel rá, hogy pár sorral fenntebb valóságos „Sütő-vers" szól az álmaikba bugyolált nyelvhez, szegénységük ételeiből szerkesztve: „Mert ettünk labodalevest, erdei salátát, gombát és puliszkát hígra eresztett szilvaízzel, mezei sóskát..."

A nyelv — hisz ezt mutatja ez a szegénységből font keserű líra — a megmaradás eszköze és letéteményese, a közként megmaradásé, a nemzet- és nemzetiségként megmaradásé, s így a társadalomé. Éltető különbségek megteremtője és fenntartója a nyelv; Bábel tornyán nem úgy indult a zűrzavar, hogy mindenki másként kezdett el beszélni, hanem éppen megfordítva: egy valaki próbálta meg ráerőltetni saját nyelvét a többiekre: ezzel borult fel a szabad nyelvek s a munka addigi szép harmóniája. Sütő András szereti az efféle meghökkentő és megvilágosító fordulatokat: egyebek közt ennek a fordulatos észiárásnak is köszönhető írásai frissesége: megtanít másfelől nézni a dolgokat. De a szempont szokatlan, s az úgy fontos; hívjuk hát tanúságul a tudományt, a nyelvész Szilágyi N. Sándort: „A nyelv társadalmisága lehetővé tette a szempontok szabadabb megválasztását, azt, hogy a kifejezendő világ szerkezetében eleve megadott cél felé az egyes nyelvi közösségek ne szükségszerűen ugyanazon az úton haladjanak, hanem ugyanazt a célt más-más utakon is elérhessék." Azaz a nyelvek sokfélesége nélkül, az anyanyelv szabadsága nélkül emberhez méltó élet elképzelhetetlen. Eme szabadság híján előbb-utóbb mindent elönt a bábeli egyöntetűség zűrzavara. A különbségek eltörlését aztán könnyen követheti az iszonyatos *megkülönböztetés* elve. Ez a lényeg. „Persze — írta találóan Gálfalvi Zsolt —, lehetne elmélkedni arról, hogy Sütő milyen »szépen« ír — a szépen írásnak ezen a szintjén azonban már csak az a lényeges, hogy ez a »szépen írás« mennyire igaz." Sütő igazsága a nyelv igazsága. A nyelv igazsága pedig a különböző nyelveket beszélők szabadsága; a különbözőség szabadságában élhet csak nemzet és nemzetiség. Ahol az anyanyelv bármilyen formában tiltatik vagy veszélyeztetik, ott szükségképpen meg kell jelenjenek az elnyomás egyéb formái is. Nem ünnepi liget a nyelv, ahová zord időkben visszavonulhatnak felkent papjai. A nyelv a mindennapi gyakorlatban és gyakorlatból él, s ha ez sorvad, a liget előbb elpusztulhat, mint a papok. Minden irodalom — hangsúlyozza Sütő Asztalos István szavával — „anyajegyes irodalom", s még nemzetközivé is csak a maga anyajegyei által válhat. „A nemzetközihez a nemzetin át vezet csak út". „Égzengésben harisnyát, sálat kötögető irodalmárok, akik egy nemzetiségi kollektivitás gondjain kívül esetten bámulják saját köldöküket, mindig voltak és lesznek is. Szerencsétlenségükre: nincs, aki számukra külön valóságot teremtene. A Nagy Szakadékban mindennek helye van." Meg nem ment tőle semmiféle „irodalmi cukrászművészet". Ellenben „ha minden szavunkat a Sorsunk szerint értelmezzük, és mindent az épp adott közösségi állapotunkra vonatkoztatunk, a közönséges mondatokból is magasabb értelmet olvashatunk ki." Végső soron ez a nyelv igazsága, s a nyelvvel különféle szinteken és formában foglalkozóké nemkülönben. Ez az igazság hitelesíti a Kolozsvári Magyar Színház százhetvenötödik évfordulóját ünneplő *„Mondd!"* józan pátoszát, s feszíti a „Lenni, vagy nem lenni" kérdése fölé a hozzá tartozó Időt. „A színpadon beszélni annyit jelent, mint cselekedni." A drámáira vonatkozó reflexiókban végső soron ezt a mondatot fejti ki bővebben Sütő. Ez az alap ja teremtő színpadi együttműködésüknek Harag Györggyel. De ez az alapja tanulmányainak is, ez egész irodalomeszményének, egész filozófiájának: szó, amely fölér a tettel. Joggal hivatkozhat hát József Attilára: „»Költő vagyok — mit érdekelne engem a költészet maga!« József Attila dobja felénk ma is a mentőövet. A másfelé nyúlánkozó természet, a sorsunk, létünk, múltunk s jövőnk előtt szemet hunyó játék csak addig jut maga is lélegzethez, míg pihen a föld, amely a közönyt is a hátán hordja. De ha mozdul a talaj, azt is viszi, aki elrugaszkodott tőle."

„Ha ugyan volna még szándék az ilyen elrugaszkodásra."

„A magam részéről úgy észlelem: az Idő keze dolgozik rajtunk. Hol szelídebben, hol szigorúbban — néha fájó fogással is — oda fordítja a fejünk, ahol a szívünket hagytuk volt, a közösség felé, amelyből vétettünk; amelynek létét »irodalmon kívüli« erők határozzák meg. Annál inkább ragaszkodik tehát ennek a közösségnek az irodalmához is; a hajdani meghívotthoz, aki ezen az ünnepen: küzdőtárs."

A kötet majdnem fele valamilyen formában ezekről a küzdőtársakról szól; Kemény Zsigmondtól és Orbán Balázstól Tamási Áronon és Szabó Pálon keresztül Nagy Lászlóig, Kormosig, Kányádiig, Bajor Andorig. Nem számít sokat, hogy műfaj tekintetében afféle feltáró-rehabilitáló esszé az írás, mint Kemény János esetében, vagy végbúcsú, mint Illyés temetésén. A küzdőtárs-mivolt számít, a részvétel egy nagy, közös vállalkozásban. Egynéhány persze kiemelkedik az írások közül; felejthetetlenül szép például ahogyan — mindkettőjükre mélységesen jellemzően — Veres Pétert idézi fel találkozásaikból, vagy ahogyan Nagy Imre színeit vetíti elibénk *Csikszögödi tükörcserepein*. Vagy ahogyan Asztalos Istvánt emeli egyéni szenvedésein és közösen megélt nyomorúságaikon át az anyajegyes irodalom öröklétébe. És hogyan, milyen olvasásra-buzdítóan tudja érzékeltetni a — mifelénk legalábbis — kevéssé ismert „Tomcsa úr" otthoni-otthonos ízeit és értékeit! De nem elég az, hogy néhány vonással vagy hangulattal láthatóan elibénk varázsol valakit. Sütő portréin az a különös, hogy valahogyan megelevenedik körülöttünk a világ; mintha egy dráma szereplőit figyelnénk, akik között ott „nyüstöl" többnyire maga a szerző is, hogy az alkalomhoz illően komolyan vagy tréfásan figyelmeztessen a színes játékban a lényegre. S ha éppenséggel tévedésekkel és tévelygésekkel terhes idők kerülnek szóba — külön nagy értéke ez ezeknek az írásoknak és nyilatkozatoknak — nem kíméli se hősét, se magát, se a körülményeket. De itt is jellemez inkább, mintsem bírál. Olykor tréfásan, s mindig találóan. „Voltak persze konok babok is — írja például az ötvenes évek mindent egybefőző irodalompolitikájáról. — A kritikai rotyogás nem főzte meg egyebek közt Kós Károlyt, Bözödi Györgyöt... Javukra írandó tehát az is, amit ez idő tájt nem írtak meg." De Sütő portréit elégszer és elég jól elemezte már

irodalomtörténeti fehér folt eltüntetésére egy megyénkből származott, jó nevű irodalomtörténész vállalkozott. M. Pásztor Józsefnek fő kutatási területe a magyar proletárirodalom volt eleddig s most tágasabb mezőnyre lépett. De szívünk óhatatlanul azért is vonz e témához, mert az 1932 és 1936 között megrendezett négy íróhétből egyet Lillafüreden, egyet pedig Miskolcon rendeztek meg. Cáfolatául ama régóta koptatott, de el nem koptatott „vádnak", hogy az ország ma második legnagyobb városa mindig is az ipar és kereskedelem központja volt s kevésbé a humanista előjelű szellemiségé.

A magyar irodalomtörténet kedvelőinek csemege. M. Pásztor könyve; a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése kiadásában s a Művészeti Alap Irodalmi Szakosztályának támogatásával a közelmúltban látott napvilágot. Műfajilag legtalálóbban monográfiának nevezhetnénk: négy egymás mellé kapcsolt tanulmány arról, miként folyt le az IGE-rendezte balatoni, lillafüredi, margitszigeti és miskolci íróhét 1932 és 1936 között. A könyv két darabja hasábjainkon is megjelent. Függelékként a könyv végéhez csatolt irodalomjegyzék 30 munkát nevez meg forráshelyként. Kellemesen szemlegeltető a számos kordokumentum, ha jól számoltam, 55 fotó s 33 kéz-, gépirat és sajtótermékszöveg hasonmása. A 130 oldalas kötet méreteihez viszonyítva talán sok is, s amolyan képeskönyvszerűvé teszi azt, de milyen „kárpótlás", jutalom ez épp *így* az olvasónak. (Szóvá kell tenni egy vaskos tévedést. A könyv 24. oldalán a Vajda János Társaság egyik összejöveteléről készült fotó szövegmagyarázata szerint: Supka Géza [ül], Kárpáti Aurél [mögötte áll]. Valójában pontosan fordítva: Supka áll és Kárpáti ül.)

A könyv, mint mondottuk, négy „fejezetben" ismerteti a négy íróhét történetét, az elsőhöz ragasztva az IGE megalakulásának rövid történetét, a negyedikhez pedig az agonizálás és megszűnés szakaszát. Talán helyesebb lett volna bármily rövid bevezetőként és befejezésként, tehát elkülönítetten tárgyalni az IGE genealógiáját.

Az IGE 1932. május 23-án tartotta alakuló ülését és elnökké Pakots Józsefet, főtitkárrá (kettőt is!) Lambrecht Kálmánt és Supka Gézát választotta. A tagnévsor mintegy 500 nevet tartalmaz (!). Az intézménynek megszámlálhatatlanul sok tisztségviselője, bizottsága volt, legalábbis választottak meg ilyeneket. Némi éllel talán azt mondhatnók, a legmegbecsültebbek egyike bizonyára a gazdasági tanácsadó testület volt, ebben foglaltak ugyanis helyet a pénzvilág hatalmasságai, akiktől remélhető volt az anyagi támogatás. Supka folyóirata, a Literatura amolyan félhivatalos orgánuma volt az egyesületnek.

Az IGE célkitűzése? Az írók erkölcsi és anyagi támogatása, közöttük a személyes kapcsolatok megteremtése s íróhetek rendezése.

Az íróhetek programja csaknem azonos volt, — mi egyéb lehetett volna? Előadások, viták, irodalmi estek, kirándulások, séták, kiadós étkezések. A Balatoni Íróhét tó menti körút volt, Veszprém, Siófok, Keszthely s Balatonfüred voltak főbb állomásai.

1933. világpolitikai fordulópont. Júniusban kerül sor a Lillafüredi Íróhét megrendezésére. A kezdeti politikai bizonytalanságot kitűnően érzékelteti a szerző az elhangzott előadásokból kiragadott idézetekkel. Az íróhét megpezsdítette Lillafüred s Miskolc szellemi életét. A két napilapon kívül a Lillafüredi Fürdőújság minden mozzanatról tájékoztatott. Az írókat a főispán, Borbély-Maczky Emil üdvözölte. Bálint György tudósítása szerint nyolcvan író jött el Lillafüredre. Az íróhétnek sajnálatos, tragikus esemény vetett véget. Pakotsnak harmadnap Pestre kellett utaznia s érkezése után hirtelen elhunyt. Az íróhét félbeszakadt, az írók a fővárosba utaztak, hogy részt vegyenek elnökük temetésén.

A csonka íróhét emlékét őrzi József Attila Óda című verse, itt keletkezett, költőhöz illő romantikus körülmények között...

Pakots utóda — helyét átmenetileg Móricz Zsigmond vette át — Ugron Gábor lett, az egyik társelnök Bajcsy-Zsilinszky Endre s a főtitkár Kodolányi János. 1934 júniusában ismét sor kerülhetett az íróhét megrendezésére, ezúttal a Margitszigeten. M. Pásztor példás pontossággal mutatja ki az íróhét programjának színváltozásait. Világnézeti, sőt felekezeti viták kialakulásának veszélye fenyegetett. A történelem sürgető és figyelmeztető szava pedig ekkorra már fölerősült s nemcsak a vájt fülűek számára. Ekkor hangzik el megnyitó előadásként Zilahy Lajos Írók fegyverbe! című mozgósítása. A bomlás jelei abban is megmutatkoztak, hogy az „urbánusok" tüntetően távol maradtak.

1935-ben az IGE nem rendezett íróhetet. Az egyesületnek „ekkor már 540 tagja van... s tíz-tizenötezer pengőt tud csak egy esztendőben szétosztani... Ugron Gábor szerint nyolcvanezer pengő kellene" — olvassuk a beszámolóról írottakban.

Pár nappal a spanyol polgárháború megindulását követően kerül sor a negyedik, egyben az utolsó íróhét megrendezésére. Ezúttal ismét tájainkon, Miskolcon. Egy füst alatt az épp ekkorra tempírozott Miskolci Héttel. M. Pásztor közlése szerint az íróhéten részt vevő írókról — jelenleg — teljes képet kialakítani nem lehet. Korántsem tudták nyújtani azok megjelenését, akiket ígértek programban, sajtóban. Az előadások a Zenepalotában folytak. Az írók üdvözlése is már csak a város helyettes polgármesterére devalválódott... Honor et honestas: egy napot a miskolci írók is kaptak!

Az irodalmi estre a „zsúfolásig megtelt" Nemzeti Színházban került sor. Miskolciak is szerepeltek az előadói és irodalmi esten is: Serédi Jenő, Meskó Barna s Réz Gyula „helyi költő".

Mi történt a Miskolci Íróhetet követően? Nem sok. M. Pásztor közlése nyomán amolyan táviratí stílusban: az 1938-as közgyűlés új vezetőséget választ; Ugron Gábor elnök marad. 1940-ben Kodolányi helyett Leleszy Béla lesz a főtitkár. A negyvennégyes német megszállást követően betiltják a IGE működését. 1945-ben ugyan ismét életre kel, de, s ez a könyv zárómondata: „1948-ban — több más irodalmi szervezettel együtt — a belügyminisztérium feloszlatta az IGE-t is."

M. Pásztor József e könyvével szerény célt tűzött maga elé, ezt viszont tökéletesen elérte. A megkaparintható kutatási anyagot maradéktalanul s jó ökonómiával kiaknázta. Tőle tudjuk, könyvéből, hogy az „IGE történetének feldolgozása nem kezdődött meg s a szervezet leglátványosabb fórumai az Íróhetek voltak." Ez utóbbi — jóvoltából — most rendbe tétetett.

S — ismételten is — mondjuk ki, szerzőnk szép szolgálatot téve e könyv megírásával irodalomtörténetnek s -értőknek, jó előfutam volt egyben ahhoz is, hogy az IGE politikai és irodalmi szempontból egyaránt jelentős szerepét, működését azok „kuliszszatitkaival" részleteiben is ő kutassa ki, idézze meg s tárja az olvasók elé.

KISS GYULA

Mindennapjaink költészete

Szepesi József: Elszórtan, mint a gyom

Szepesi Józsefet nekem a hetvenes évek elején Balázs János cigány festő mutatta be. Elszórtan jelentek meg versei a helyi Nógrád című napilapban. Már akkor feltűnt markáns egyénisége, rendkívüli érzékenysége. Folyóiratban első jelentkezése 1973-ban történt, a Forrás közölte néhány versét. Versei előtt ez állt: „Szepesi József cigány költő. Született Salgótarjánban 1948-ban, nyolc általános iskolát járt, jelenleg segédmunkás a salgótarjáni Víz- és Csatornaművállalatnál." Azóta folyamatosan figyelemmel kísértem költői fejlődését, életútját. Versei főleg a Palócföldben és a Napjainkban jelentek meg. Tizenegy év alatt Szepesi József költői világa óriásit fejlődött. Költészete a kortárs cigány költőkétől alapjaiban tér el. Szepesi költészetének anyaga, ihletője, öntudatos, maga vállalta munkássorsa. Így vall erről: „Kemény kézszorításokhoz szokott, / Nagyszerű nép, közéjük tartozom, / Velük élek, érzek, alkotok / a periférián szerényen, / parányi részként egy egészben." (Külvárosi ének.) Versei életének pontos lenyomatai. Az aprópénz csörgéshez szokott füle az eseményekből csak a fontosat hallja, kialvatlanságtól bevérzett szeme pedig csak a lényeget látja meg. Lírájának tartalma sokszínű. Mesterien írja le a műszakkezdés pillanatait, a városi piacot, a szabadnapot, ahogyan a költő szemével látja. Az Órabér c. verse pedig a mába nemében páratlan bravúr: „Terített asztal a robot, / rajta — mint ínyenc sznob — kövér / tokával rozsdás lim-lomot / zabál az éhes órabér. / Őröl, mint őrült szélmalom; / minden rágása száz lapát / erő a tűző, vad napon. / S még többre feni a fogát".

Aki korábban írott és kötetében nem szereplő verseit ismeri, nyomon követheti azt a folyamatot, ahogyan a költő a nem tudatos befogadás kínzó és gyötrő élményétől a megélt világ lírai megfogalmazásáig eljutott. Szepesi formakultúrája Adyhoz áll közel. Kötetében mindössze három cigánysorsról szóló vers van. Nem emlékeztet folyton a keservesen megélt cigány mivoltra, de sorsa alakulásában mégis meghatározó volt. Ez az élmény vitte szövetségre a kisvárosi, a város perifériáján élő kétkezi munkásokkal. Szepesi az elgondolkozásra kényszerítő költő. Nem színekkel, metaforákkal és oppozíciókkal formázó, olyan, mint a cigány nyelvű népköltészet, ahol mindezeket hiába keressük. Ha ritkán mégis fel-felbukkan, nem magyarázó elem, hanem az észelv pengéjét feni élesebbre.

Verseiben természetes kíváncsisággal és bátorsággal néz szembe a mindennapjainkban benne rejlő problémákkal. Uram ön... című versében az újgazdagok természetrajzába ad bepillantást: „Uram, ön lötyögő / zakót sosem viselhetett, / jól szabott öltönyben jár, / a szűk zsebek refrénje nem kíséri: / honnan tudhatná tehát / mennyi a sokszor-

sok kevés?" Hasonlóan a Korrupció meg én c. versében: Állunk mustrálva egymást / a korrupció meg én, / alattunk vérszínű palást / a düh perzsaszőnyege, / körben bősz paraziták." Vagy a Záróra című verse: „Megtorpan a tangó / s az ezer csalódás városát uralják / elurasodott demokráciánk szemétjén / kövérre hízott hálapénzesek".

Leírásai gyönyörűek: „Ajtó csapódik valahol, / kisbaba sír a szomszédék / megint hajbakaptak". (Virrad.) Vagy ahogy az Állapot című versében a lapátjára támaszkodó, ebédelő öreg kubikos alakját leírja: ...„csámcsog, mint sárban rossz talicska, / s egykedvű, mint egy földrakás, / de jól megrág minden falatot, / mint kinek vére, gyomra jó, / s a lelkét nem gyötrik bánatok".

Szepesi egyetlen pillanatra sem zárkózik a költészet elefántcsonttornyába még akkor sem, amikor legbensőbb, személyes érzelmeiről szól, vagy magáról a költészetről elmélkedik. A Versírás c. versében megmutatja, hogyan hordja ki lelkében, kínlódva, versgyermekeit: „Amikor mármár belepusztul / az ember a hallgatásba: / agyára tantuszbomba hull — / és beszélni kezd magába'."

Túlérzékenységét, a mában élő ember felelősségét bizonyítja az, ahogyan reagál a napi politika által is folyton ostorozott közösségi konsternációkra: „Korunk morálja / folyvást arra int, / tanuljunk élni érdemek szerint, / Szívünk e tézisen derül. / Jól élük érdemtelenül..." (Korunk morálja.) Szepesi tehetséges költő. Első verseskönyve érdemtelenül késve jelent meg, de mégis azt hisszük, ez csak javára vált kötetének. Szűkszavú és mégis sokat kimondó költő. Pár soros versei drámák. (Künn fúj a szél, Hétköznapi vers, Anyám valahol alszik, Kárhozat.)

Az árvaságát önmaga elsirató költőt kemény fából faragták, mégis gyakran kiszalad izmaiból az erő, önbizalma meg-megbicsaklik (Korán öregszem, Ambíció II). Aki oly közel él önmagához és a világhoz, csak az tudja így önzetlenül elmondani mindazt, amit nekünk első kötetében elmondott. Ehhez pedig továbbra is hitre, önbecsülésre és bátorságra van szüksége. S ha a jövőben nagyobb türelme lesz a finomabb formákhoz, közel kerülhet a maradandósághoz.

MÉSZÁROS GYÖRGY

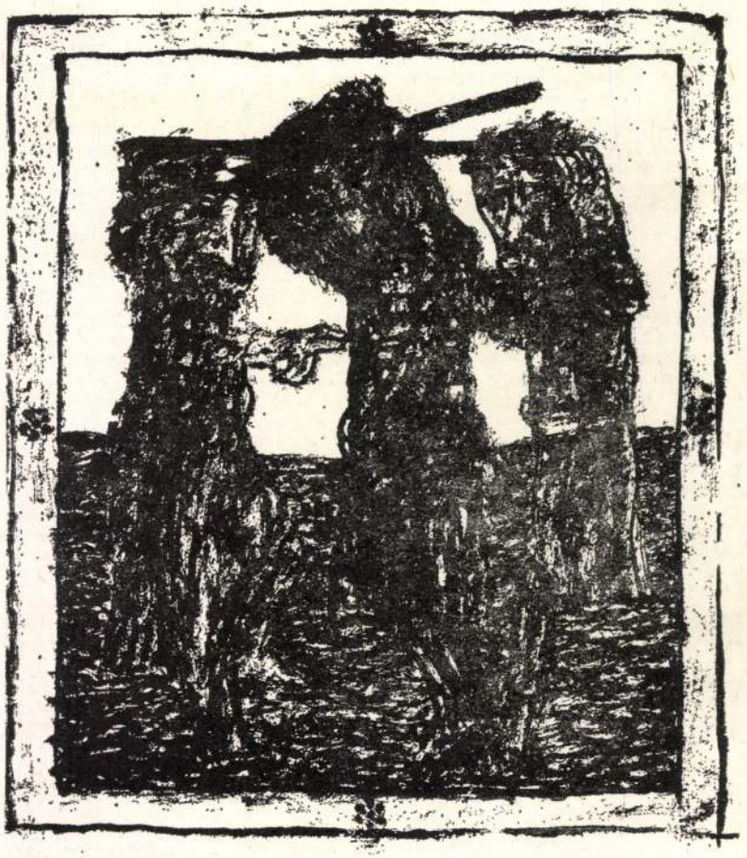

KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

VARGA CSABA

Vágy és szerelem

EGY SZENVEDŐ SZERELMESNEK

Az állatoknak nem boldogság a nemi egyesülés. Rettegve készülnek rá, szenvednek tőle, utána pedig — nézd a kutyákat, mit kell utána elviselniök. S az ájtatos kabócák!

Az ember az egyetlen igazán speciálisnak mondható faj, amely úgy-ahogy már állati korszakában orvoslást keresett. Meglehet, hogy az egész emberi útját — észlényi fejlődését — ennek köszönheti. Szemben az ítélettel, hogy fájdalommal szaporodjék s verejtéket törölve táplálkozzék.

Illyés Gyula

Tézis helyett először a kételyről. Hogy mi a szerelem, legfeljebb szeretnénk tudni. De igyekszem megfogalmazni, hogy minek *képzelem*. Mit jelent ma a szerelem? Talán közösen sikerül leírni valamennyire. Látszatra ez a feladat nem haladhatja meg erőnket, ám erőn felüli szellemi teljesítményt követel. Ezért nem lehet illúziónk. Nehezen tisztázható összefüggésekbe ütközünk. Emberkép nélkül ugyanis nincs *szerelemkép* és emberkép sincs társadalomkép nélkül. Homályos képekkel magyarázkodó korunk beismerhetné, közel sem tudja megfejteni, hogy ki az emberi egyén, vagy milyen az a társadalom, amelyben szinte fogolyként élünk. Tudatlanság és kétségbeesés jellemez minket? Mindenesetre széttört üvegcserepek vagy jobb esetben megrepedezett tükrök között üldögélve kockázatos dolog a szerelemről értekezni; nem tisztességtelen azonban, ha válaszainkat *kétellyel* fogadjuk.

Vágy nélkül az élet rémületesen üres, mondhatnám első kijelentésként. Mondom is. Csak egy ilyen állítás mindjárt sok egyéb, nem mellékes tartalmat is jelez.

Például olyasmit, hogy a vágy és a szerelem nem azonos, noha testvéri közöttük a viszony. A kijelentés szinte kiabálja, hogy az egyén és a társadalom kapcsolata ma sem harmonikus, hiszen vágy nélkül az élet rémületesen *üres*. Ez a mondat azt is sugallja, hogy egy ideális ember-világ viszonylatban sem elhanyagolható a vágy állandó jelenléte. Az előbbi állítás hátterében az is kitapogatható, hogy az egyes ember mint ember olyan, hogy teljesen kiszolgáltatottja a társadalomnak, mert a mindennapi életet hiányok sorozataként viseli el, ha a konkrét társadalom kívülről, tőle függetlenül nem tölti fel, akár a belső vágyakat is pótló tartalommal. De ennek az ellenkezője is lehet igaz. Az embert sajátos vágyteremtő képessége, a valóságossá váló valóság nélküli lét megélése tartósan *megvédi* a drasztikusan szorongató társadalmi függéstől. Az olvasó arra is gondolhat, hogy az ember s a szerelem így nem teljesen korhoz kötött, és vágy nélkül az egyén elviselhetetlennek érezheti a létezést; függetlenül attól, hogy melyik történelmi korban élt vagy él.

Vizsgáljuk meg jobban az eddigi, s különböző értékeléseket. Hogy pontosan mit értek vágyon, mindjárt hosszasan fejtegetni fogom, mert a szerelem egyik meghatározó mozzanatának tartom. Mert a vágy bizonyos tekintetben tágabb fogalom, mint a szerelem; az ember egyik lényeges sajátossága, hogy a képzelet segítségével a vágyképben pozitív vagy negatív *utópiát* teremt önmaga és közössége számára. Az ember és a társadalom, ezen belül a szubjektum és szubjektum viszonya persze egyáltalán nem harmonikus, ám ez a sokszor feloldhatatlan és pokoli idegenség csak azzal nem magyarázható, hogy az egyén tehetetlen fogolynak érzi magát a mozdíthatatlan mikroviszonyokban. Ezért azt kétely nélkül állítom, az ember *nem* pusztán olyan, amilyennek a konkrét társadalom kiszabja. Noha gyakran igyekszik ezt önmagával elhitetni. Így csak az lehet egy emberközpontú létfilozófia kiindulópontja, hogy a jó forrása — amint azt egy lengyel szociológus megfogalmazta — az ember egyéni, újat teremtő, tiszta individualitása, a rosszé pedig inkább az, ami kollektív, ami közös, egyszóval a társadalmi. Ebből a korszakonként más álarcot viselő, ám lényegileg mindig ugyanolyan individualitásból következik, hogy a különböző korok szerelme nem vezethető le csak az adott társadalmi formációból. Legalábbis a görög társadalomban kifejlett individum óta.

Sarkítva fogalmazok. Lehet, hogy ez utópia, de az egyén az úr, s a társadalom a *szolga*; függetlenül attól, hogy a történelemben mindeddig ez fordítva volt. Az egyén—társadalom viszonyban a vágyott demokrácia szintén azonos a két fél egyenjogúságával, ami azonban eleve kizárja, hogy az egyes embert érzéketlen szerszámként, tárgyszerű eszközként használja akár a látszólag egyenrangú társadalom is. Egy kívánt, új létfilozófia csak ebből indulhat ki: „Bármi új és nagy, csak nagy egyéniségtől származhat. Ezzel persze nem akarom

tagadni a nagy és a kevésbé nagy egyéniségek társulásainak elemi erejét; az egyéniségek nagyságát sokszor éppen ezek a közösségek stabilizálhatják. A szerelem tehát akkor értelmezhető *szerelemként*, ha az emberi egyén nem vörös indigóval gyártott puszta kormásolat — és nem is tekintjük annak. Ha nincs szuverén egyén, aligha lehetséges kifejlett szerelem. Ezért az embert ugyanúgy, mint a szerelmet, meg kell erősíteni *saját jogaiban*.

Most a vágyról — részletesebben. A vágy: elválaszthatatlanul érzelmi, gondolati, cselekvési utópiaegyüttes. Egyéni megfogalmazása — méghozzá érzelmi erővel — a *vágyott létnek*. Ezért a vágy, s persze a szerelem nagysága és milyensége mindig kifejezi a személyiség erejét. A vágy így jóval többet jelent konkrét dolgokra vagy személyekre irányuló vágyképnél. Nem egyszerűen futó érzelem, nem lelki édesség fogyasztása, nem presztízstárgyak együgyű élvezete. A vágykép bizonyos mértékig mindig megfoghatatlan, elérhetetlen, s gyönyörűen utópikus —, ez kielégíti az embernek azt az igényét is, hogy az abszolútummal kapcsolatba kerüljön.

A vágy funkciója az, hogy lehetővé teszi: erősen legyek, s eljussak magamhoz, prognosztizált életemhez. Ahhoz, ami nekem kell. A vágyban-lét lenne az a *természetes* állapot, amelyben nyugodtan lélegezni, folyamatosan dolgozni és szuverén emberekkel együttműködni lehetne. Ehhez el kellene szakadni a földhöz tapadt életszemlélettől, mert ez a vágy nem azonos azzal a szerelmi kívánsággal, hogy kedvesünket elfulva magunkhoz szorítjuk. Noha a gyengéd szorítás is lehet a totális vágy áttételes kifejeződése. De a vágy *nem* elsősorban *empirikus* szeretet, nem a megfogható tárgyak megszerzésének álma, vagy nem pusztán erotikus képzelgés a „beteljesülés" előtti éjszakán. Ámbár lehet felfokozottan vágyakozni úgy egy mozdulat, hangulat vagy egy másik lény után, hogy ez az utópikus vágy részleges önmegvalósítása legyen. A vágy tehát: *akaratlagos* vágy, konceptualizált vágy, képzeletben betetőzött vágy — önmagam és a vágyott lét után. A szerelemben: *a másik ember* iránt is. Ezek a kifejezések önmagukban is manifesztálják, hogy a megélt lét következetesen és maradandóan mindig kevesebb, mint a lényeget jelképként is kifejező vágytörténet, vágyálom. A látszólag legtökéletesebb szerelemben is. Ha a kívánt lét, szükségképpen több mint a napi létezés: léthiány van. Ezzel párhuzamosan gyakran *vágyhiány* is.

A vágyépítés és a kialakult vágyteljesség szerves alkotóeleme a szuverén személyiségnek. Vágy nélkül lehetetlen az individualitás. A szerelem így az egyik, s talán legintenzívebb *megjelenési formája* a vágyszükségletnek. Ezért könnyen lehetséges, hogy az eddigi szerelemfelfogások nemcsak egy lételméleti„ vagy-vagy"-ot fejeztek ki. Nem biztos, hogy a szerelem vagy a valóság-nélküli lét vagy a valóságos lét oldaláról fogható fel. A *vagy* helyett lehetséges *és* is. Ez a „vagy-vagy"-os értelmezés elszakítja egymástól a szerelem két oldalát? Hiszen minden szerelemnek — amennyiben szerelem — organikus része a fantázia-szerelem, a szerelem-álom, a lehetőség-lét érzéki megtervezése. Ha a zenét vagy a költészetet már a valóság elemének tekintjük, miért tagadhatjuk meg a valósághoz tartozást a vágytól vagy például a képzelettől? Az csupán történeti és ezért valahol csak másodlagos formáció, hogy bizonyos korszakokban — méghozzá sajátos módon — *nagyobb hangsúlyt* kapott a szerelem elvont tartalma, ami természetesen nem ugyanúgy valóságos, mint egy viharos szeretkezés vagy egy szerelmi házasság. A helyzet lényegileg máig nem változott meg. A modern társadalmakban — a jelenlegi megélt létszituációkban — a szerelem *továbbra* is elsősorban „csak" utópikus vágyként élhető meg; ez egyszerre tragikus és felemelő. Azért felemelő, mert az emberi teljesség absztrakt, ám érzéki vágyteljességként átélhető — nyilván konkrét egyénenként más-más fokon. A halandó ember érzelmi szuverenitása ebben ugyanúgy segíthet, mint a szellemi szuverenitás.

Kissé primitív fogalompár ez: megélt lét — vágyott lét. Azonban még így is szükséges némi magyarázat. A megélt lét kategóriája nem különbözik a valóságos lét fogalmától. *Megélt léten* azt a — „szépen" — ostoba, csacsogó, kevés érzelmű, nyíltan vagy rejtetten kiszolgáltatott, a gazdasági és hatalmi törvényeknek alávetett, bensőséges emberi viszonyoktól mértéktelenül hiányos empirikus létet értem. A mindennapi történeti létezést. Azt gondolom, az elvileg értünk való társadalom régóta — csak a kapitalizmus előestéjén? — elszakadt a mindennapi embertől, látszólag visszafordíthatatlanul kicsúszott fennhatósága és irányítása alól; „elvadult" valóság ez, amely a gazdasági-társadalmi kényszerpályái miatt *minimum alá* csökkenti az egyes ember lét- és vágykiterjesztő törekvéseinek az esélyeit. Nem egyenlő felek kötnek kompromisszumot. A megélt lét így a vágyott létet szinte mindig az abszurd utópiák sokak által nevetségesre festett, végtelen távolságra levő világába löki. Ha azonban az elfogadható jövőt ilyen távolinak tartjuk, akkor szükségképpen a jelent is reménytelen siralomvölgynek kell értékelnünk. Ezt pedig nem tehetjük. Ezért a *vágyott létet* végképpen nem hamis ábrándnak, nem tökéletesen elérhetetlennek gondolom, hanem a „koszos" empíria talaján megálmodott, egyelőre a részlegest sem sokkal meghaladó és a képzelt teljességet sem elérő lehetőségnek is. Egy normális jelen elképzelhetetlen egy távoli és ugyanakkor egy *közeli* jövőkép nélkül. A saját vágott lét kategóriám mind a két jövőképet tartalmazza, s egyesíti.

Azért az elvont lehetőség konkréttá válása még odébb van. Tagadhatatlan: a megélt lét régóta elvált a vágyott léttől, sőt ma a vágyott lét képzete is csonka. Avagy olykor pokoli távolság van a jelenség- s az ideavilág, akárcsak a mindennapi egzisztálás és az etikus-harmonikus életkifejtés között. A történelmi *vagy-vagy* változatlanul újratermelődik. Kiknek van saját tudatuk saját létezésükről, azok közül, az illúziómentesek szinte kivétel nélkül azt gondolják, hogy az empirikus — azaz megélt — létben a vágyott létet *nem* vagy csak nagyon töredékesen valósíthatják meg. Az egyén felől nézve a vágyott lét egy emberi szenthároméság lenne: a belső egyéniség, a „külső" magatartás és legalább a közvetlenül elérhető mikrovalóság jövőképe. A töredékes megvalósítás általában azt jelenti, hogy az egyes ember a létezés *egy-egy* — például érzelmi, esztétikai, szellemi stb. — szférájában kísérli meg a vágyott létet megközelíteni, úgy, hogy a kiemelt szféra, parcellalehetőség az egész létezés hiányait is ellensúlyozza lehetőleg. A szerelem és „ezen belül" a szexualitás így válik gyakran minden hiányt enyhíteni próbáló *örömutópiává*, s örömszerzési akcióvá. Egyszerre akar lenni elvont és közvetlenül elérhető valóság; a vagy-vagy vágyott feloldása.

A szerelem tehát továbbra is csak — ám nem kizárólag — a megélt lét viszonyai között értelmezhető. Aligha lehet valaki teljes személyiség, ha egyszer a megélt lét egyéniségkorlátozó, sőt kíméletesen vagy kímélet nélkül egyéniségdaráló. Ám ezért sem tehetünk mást, mint nem mondunk le a vágyott létről, az egyéni vágyról — sőt képzeletben igyekszünk *utópizálni* a vágyat, mert az így kétségtelenül a megélt valóság — látszatra: elenyésző — része is lesz. Kitapintható, konkrét vágyakat is erősítő, diadalmas érzelmi utópia ez, amely szembeszáll a mindennapi jelenségvilág kiüresítő tendenciáival is. A jelen egyéniségkísérleteinél és -kudarcainál nem véletlenül organikus része a belső valóságnak a vágyott lét; ez a romantikusnak hitt, az abszolút vonzásában levő, legalább a benső szabadságot megtestesítő létforma. Az, hogy az utópikus létálom ne hűljön ki, ne korcsosodjon el, a napi realitás ne falja fel, az egyik legjobb megtartó erő: a *vágy*. Ami — mint jeleztem — érzelmi, szellemi utópiaegyüttes. Ez a vágyvezéreltség indokolja, hogy sokan személyes viszonyaikban miért válnak — feltétel nélkül — sokat adónak, sőt könnyelműnek, s ugyanakkor miért látszik vakmerőnek és olykor eleve vesztesnek a szeretetet és szerelmet kínáló érzelmi roham. Magam helyesnek tartom, ha valaki a vágyat konkrét formáiban sem korlátozza, s megpróbál következetesen úgy élni, ahogy a vágy kormányozza. Ne legyen az aggasztó, hogy ez az emberi törekvés be-bepiszkolódik a másik fagyos világában, vacogó létmentésében. A vágy tehát egyúttal *összeköti* a megélt létet a vágyott léttel, ezzel közelebb hozza az utópiát a realitáshoz — bár egyelőre a szintézis, mint reálison túli jövőálom elmarad. A vágy mindenesetre eredendően teljes öröm, léthedonizmus, szakadatlan belső tombolás a szelídség jegyében. Nemcsak önmagunkért, hanem a másik emberért is — például a barátságban és a szerelemben.

A szerelem elképzelhetetlen hát a *vágy* megléte nélkül. A vágy az, amely nélkül — mint írtam — az élet rémületesen üres. Hiszen elviselhetetlen, ha üresség van önmagunkban és üresség emberi kapcsolataikban. A vágyszerelmet bizonyos értelemben tekinthetjük úgy,

AZ ÁLDÁS KÁRPÁTI TAMÁS RAJZA

mint valóság nélküli létet, ám ez a fantáziaszerelem *elengedhetetlen* része a valóságos, gyakorlati szerelemnek is. Olyan praktikus ok miatt is, hogy a szerelem érzését mindig és mindenütt a képzelet gyújtja fel: véleményem szerint az az egyén, aki nem képes vágyként megélni egy szerelmet, akár egy konkrét szerelmi kapcsolatot is, az valószínűleg képtelen magas hőfokú érzésre, azonosulásra, elfogadásra. Képtelen „izzó" testi örömre is, mert aligha szétválasztható a testi és a lelki szerelem, de erről részletesen majd dolgozatom második felében szólok.

Ha a szerelem-álom fontosságát elfogadjuk, akkor a „vagy-vagy" felváltható az „*és*"-sel: a szerelem konkrét, mindennapi gyakorlatától elválaszthatatlan a vágyszerelem, mint a szerelem látszólag nem valóságos oldala. Ezért könnyen elképzelhető, hogy a szerelem különböző történelmi formái nem más-más szerelmet jelentenek, hanem ugyanannak a szerelemnek egymást kiegészítő oldalait, amelyek egyes korokban előtérbe kerültek, más korokban feledésbe merültek. Hiszen egy teljes *szerelemképből* — akárcsak egy-egy konkrét szerelmi viszonyból — aligha hiányozhat például a kezdeti korszakok tiszta érzékisége és a lovagi szerelem lelki-szellemi meghatározottsága. Vagy a görögöknél abszolúttá vált lelki szerelem és Don Juan erotikájában abszolutizálódott érzéki szerelem. Nem a sajátos, s ezért mindig „torz" történeti formára gondolok, hanem a forma által is kifejezett általános tartalomra. Ugyanakkor a szerelem történelmi *fejlődése* sem mellőzhető. Az eddigi szerelemformációkban a másik ember szinte mindig, s egyre rafináltabb módon tárgyként kezelődött; a fejlődés azért remélhetőleg arra vezet, hogy a szeretett társat, önmagunkhoz hasonlóan, szuverén szubjektumként tekintjük. Erich Fromm — „The art of Loving" című híres könyvében — sem írt egyebet mint azt, hogy az érett szerelmet olyan egység jellemzi, amelyben a felek megőrzik integritásukat és egyéniségüket. A szerelemben így egyik személy sem veszítheti el *szabadságát*, holott ma is azt tapasztaljuk inkább, hogy a szerelemben egyik fél sem nyeri és nem is veszti el a szabadságát. Mert egyszerűen nincs neki ilyen. De ezért nem a szerelem hibáztatható.

A mindennapok fogolylétében sokan úgy érzik, hogy a világ élvezhetetlen és ugyancsak sokan az eredeti felhalmozás élvezetében merülnek ki. Gyakori a belső hontalanság, a biztonságot adó hovatartozás hiánya, a szellemi fogódzók nem találása. Az általános — örömközpontú — élvezethiány miatt aztán a *másik ember* élvezete válik pótlékká, meneküléssé. Az extázisszükséglet is ezért növekszik. Mindez talán magyarázza, hogy a jelenben miért „csak" *negatív* gazdagságot találunk: mintha ma egymás mellett támadtak volna fel és egyszerre élnének a különböző korok szerelempéldaképei: a Don Juanok, a Faustok, a Sade márkik és sokan mások. A fejlődés odáig jutott, hogy korunk egyéne nálunk is egyre mélyebben fedezi fel hiányait, de a hiányok csökkentésére semmilyen átvehető, legális példát nem lel közvetlen és tágabb környezetében.

Nem véletlen ezért, hogy a *vágy* itt — Európa középső mezőjében — most követeli jussát. Legalábbis kezdi követelni. Eddig erre sem volt alkalma, történelmi lehetősége. Ne gondolja senki azt, hogy a vágy általam jelzett felfogása, s főleg belső létként való értelmezése kizárja a szerelem külső realitások közötti megélését, a túlszervezett, s túlpolitizált társadalmi létbe ágyazott emberi kapcsolatokban. Ugyanakkor persze a vágy olyan mérhetetlenül nagy, hogy közvetlenül szinte örökre *kielégíthetetlen*, illetve a mindennapi valóra válástól olyan sokat várunk, hogy az megközelítőleg is teljesíthetetlen. Kicsit a fogyasztói szemlélet továbbgyűrűzése ez: nem a *szobaszámban* mérhető a vágyotthon nagysága. Az individuális lét kiterjesztésének igénye ma már nemcsak egyes, kivételes egyének vágya. Találkoztam olyan emberekkel, akik a vágyat magasrendűen — és nem a másik ember vagy a másik vágy leigázásaként — élték át a gyakorta csonka és pozíció nélküli hétköznapok ellenére is. Az egyéni vagy kollektív zsákutca-életlehetőségekben is megkísérelték a vágyott lét pillanatnyi vagy jelképes kipróbálását legalább. Egyébként nincs mit veszteni. Ha nem rugaszkodunk el valamennyire a konkrét valóság lefegyverező kisszerűségétől, előfordulhat, hogy végképpen csak *tartalékélet* jut nekünk, lefokozott érzelmek, örömszűkösség, szellemtelenség. Legfeljebb a vágyott értékek legalsó, elfogadhatatlanul alacsony szintje. Utópikus vonásainkkal viszont anakronisztikusnak tűnhetünk, nem ide valónak, álomvilágban bolyongónak, akár félnótás vágy-Don Quijoténak is. Mindenesetre: az adott jelen ma is sokszor többet kínál, mint amennyit a vágyott létből megvalósítunk. Persze az sem lenne jó, ha a realizálhatatlan inspirációk elfednék az *itt* és a *most* lényegét, a vágyak nélküli vagy kevés vágyú lét kopárságát avagy a megélt lét szociálpszichológiai — nem éppen szívderítő — természetrajzát.

A vágy: a saját individuális lét kiterjesztésének vágya. Egyik legcsodálatosabb formája a szerelem. Értelme nemcsak annyi, hogy időnként szünetelteti a belső vagy emberközti ürességet. Egyúttal szelíden arra is tör, hogy a vágyott lét korlátozott megvalósulási lehetőségeit bővítse. Az egyén szuverén *személyiség* akar lenni a szerelemben és a szerelem által. A szerelem így: a legemberibb forradalom. Ezért egy létező szerelem társadalmi értéke az egyik legfontosabb érték lehetne. Ez sokakat inspirálhatna a vágyott lét részletes „megálmodására" és szükségképpen vereségektől terhes megközelítésére. Ennek érdekében szappanhab buborékként szétfújhatnánk a minket szorosan körbeölelő korlátokat. Legalábbis képzeletben bizonyosan. Ezért is hangsúlyozom állandóan, hogy általában az ember, de a konkrét egyén is mindig *több* és *más* lehet, mint amit számára a társadalmi meghatározottságok — parancsszerűen — előírnak.

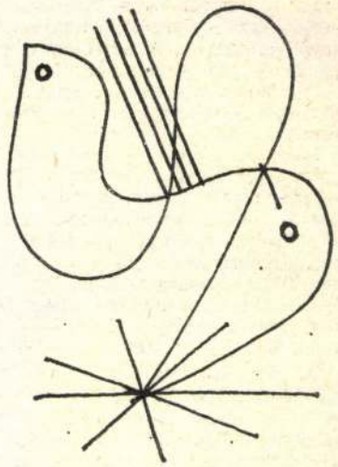

A magyar kultúrában az utóbbi két-három évtizedben sem ilyen megközelítéssel foglalkoztak a vággyal, a szerelemmel. A neves fővárosi irodalmi folyóiratban például több, mint húsz éve ugyan, kipattant egy *szexuáletikai* vita. Az egyik álláspont — ma már kissé nevetségesen — amellett kardoskodott, hogy a házasságon kívüli szexuális kapcsolat állati szintre redukált nemi aktus, ezért ember- és társadalomellenes, s így csak kivételes esetben válhat jogossá. Persze az olvasók már akkor is megkérdezhették volna: A szexualitás csak a házasságban lehet emberhez méltó? Avagy házasságon kívül elképzelhetetlen a *szerelem*? Egyáltalán a nemi aktus állati aktus-e? A másik álláspont a vitában azt fejtegette, hogy a házasság *előtti* nemi kapcsolat mindenképpen pozitív jelenség, mint a félfeudális kispolgári normák korlátjai közül kiszabadult ember felelősségteljes viszonya. De még nem mondatott ki egyértelműen, hogy a házasságon kívül is lehet szerelem és emberhez méltó nemi kapcsolat. A hozzászólók ebben az eszme- és előítélet-cserében sem tudtak mit kezdeni a szerelem fogalmával. Azóta — különösen a hetvenes évek vége óta — megjelent néhány érdekes szerelemdefiníció és több folyóirat kiadott szerelem- vagy erotika-összeállításokat. Persze még a régi kérdések is megválaszolatlanok: Mi köze a szerelemnek a *szexualitáshoz*? A szerelemnek lényege — vagy nem lényege — a nemi egyesülés? Vagy: a vágyszerelem mennyire határozza meg a testi örömök minőségét?

Az alapfelvetés így hangzik: az emberi szexualitás *humanizált-e* már, tehát önmagában is fontos érték, vagy a nemi viszony nem humanizált, lényegét tekintve nemi ösztön, s ezért *állati* megnyilvánulás? Találni olyan szakértőt, aki azt gondolja, hogy a szerelem monocentrikus, a szexualitás köré koncentráló felfogását felválthatnánk a bifokális, a két fókuszba rendeződő elképzeléssel. A kiindulópont az a közismert marxi tétel, amely szerint a két fókusz két viszony: a *természethez* és a *másik emberhez* való viszony, az utóbbi mint a másik emberre való lényegi szükséglet. Ám ebben a kiindulópontban s magyarázatban jórészt elsikkad az embernek önmagához és világához — tehát a megélt és vágyott léthez — való viszonya, pedig nem véletlen, hogy a modern szerelemfelfogások szerint, a szerelem *válasz* a mindennapi létezés kihívásaira, mert az egyén változatlanul hiánylény; fokozottan magára ítélt, mert önmagától, s közösségeitől elszakadt, vagy legalábbis erősen meglazult ez a kötelék. Ezért a szerelmi szükséglet nagysága valahol összefügg a személyes magány nagyságával.

A bifokális szemlélet szerint a szerelem nem egyszerűen az, hogy a természeti, azaz szexuális tartalom magára vesz, magához *nemesít* emberi szükségleteket, hanem a természeti és társadalmi tartalom — ez az újabb „vagy-vagy" — összekapcsolódik, s a nemi ösztön úgy humanizálódik, hogy a másik ember szükséglete *emberiesíti* a testi vágyakat. Ebből az is következik, hogy a két szükséglet egymáshoz való viszonyában a másik ember szükséglete a meghatározó, s így a természeti, szexuális szükséglet tulajdonképpen nem emberi, legfeljebb humanizálható. Ráadásul a másik ember iránti vágy — általában és egyénenként is — társadalmilag determinált, sőt a nemi ösztönök lassú nemesítésének is elsősorban külső feltételei vannak. Ha ezt a logikát elfogadjuk, nem tehetünk mást, mint feltételezzük: a szerelem konkrétan és közvetlenül a kortól, a *társadalmi esélyektől* függ. Tehát: amíg a modern elidegenedés nem számolódik fel, addig *nem lehetséges* szerelem?! Avagy itt és most kizárt a szerelem, mert a másik ember még nem válhatott lényegi szükséglettá? Visszajutottunk ahhoz az állításhoz, hogy amíg a jelen egyéne nem lesz szuverén személyiség, addig a szerelem legfeljebb utópiaként értelmezhető? Vagy: állati ösztönként.

A körmöcbányai eozin

KATONA IMRE
Iparművészeti Múzeum, Budapest

1968-ban Pécsen a Zsolnay-évforduló alkalmából rendezett tudományos ülésen *dr. Grofcsik János* professzor előadásához kapcsolódó hozzászólásomban — mely az Építőanyag 1969. áprilisi számában nyomtatásban is megjelent — részletesen beszéltem a Zsolnay-eozin sajátosságairól és kialakításának körülményeiről. Noha számos külföldi gyár és kerámikus próbálkozott hosszabb-rövidebb ideig fémmázak előállításával, a pécsi Zsolnaynak sikerült a legszebb, legváltozatosabb fémmázat előállítania. Ahogy az egyszerű átlátszó és fedőmázaknak is sajátos karakterük van, a fémmázak is mindig jellemzőek alkotójukra. A Zsolnay-eozin elnevezésében is kifejeződnek e sajátosságok. Az eozin karakterét több tényező befolyásolja, így pl. a máz, melyre az eozin-pép kerül, illetve a pép összetétele, vagy a redukciós láng milyensége, hőfoka, a redukálás ideje, stb.

A Zsolnayak mellett többen is próbálkoztak Magyarországon fémmázak előállításával. A Drasche-gyáron kívül 1910-ben — tehát elég későn — Fischer Emil is kísérletezett fémmázas készítményekkel. Rouge flambé-szerű, pirosas-fémes színű készítményei könnyen felismerhetők, ugyanúgy, mint a Drasche-gyár pirosas reflexet mutató aranyszínű edényei. Az ún. Zsolnay-eozin karaktere sem egységes, különösen a korai eozinok között találhatunk egymástól eltérőket. Ma már tudjuk, e különbségek annak tulajdoníthatók, hogy a Zsolnay-eozin előállítása nem egy, hanem több személy érdeme. Ezzel végleg megdőlt az az álláspont, hogy az eozin feltalálása kizárólag Wartha érdeme és Zsolnay pusztán az eljárás finomítása, tökéletesítése körül szerzett érdemeket. Az Iparművészeti Múzeum [1] szám szerint ugyan nem, de művészileg és didaktikailag igen jelentős Zsolnay-gyűjteményében számos olyan korai edény van, mely eltér a gyár későbbi készítményeitől. Ma már tudjuk, hogy 1889 előtt is állítottak elő fémmázas edényeket a Zsolnay-féle pécsi gyárban. Az első kísérletek, próbálkozások ideje és körülményei ugyan még tisztázandók, a gyár második eozin periódusa — mely 1889-el kezdődik — azonban már apró mozzanataiban ismert, bár értékelése nem egyértelmű. Így az Iparművészeti Múzeumban még ma is élő tradíció, hogy Wartha a múzeum egyik gubbioi táljáról pattintott darabka elemzésével jutott az eozin-titok birtokába [2]. Ma már azonban tudjuk, hogy az 1893-ban szerzett tál alig szolgálhatott vegyelemzésül egy olyan eljárás konstatálásához, melyet Wartha 1891-

ben már ismert, különben vegyelemzéssel egy ilyen eljárás lényegét nem is lehet felderíteni. Egyébként a „legendát" inkább követői terjesztették. Wartha csak olyan összefüggésben említi a tálat 1899-ben, hogy ez inspirálta szakadatlanul az eozinnal való foglalkozásra [3]. Saját bevallása szerint Massier 1889-es párizsi világkiállításon bemutatott fémmázas készítményeit tanulmányozva jutott arra az elhatározásra, hogy nálunk is kellene ehhez hasonlókat készíteni [4]. Hogy elhatározása tetté érlelődött, bizonyítja az Iparművészeti Társulat 1891-es karácsonyi kiállítása, ahol már szerepeltek fémmázas készítményei. Erről nemcsak a Művészi Ipar, hanem a korabeli napilapok cikkei is tanúskodnak. Az 1891. dec. 12-én megnyílt kiállításról ezt olvashatjuk a Fővárosi Lapokban: „Gróf Csáky miniszter, kinek Fittler Kamill szolgált magyarázattal, tüzetesen megnézett minden tárgyat s különösen a Wartha tanár „lustre" fémfényű zománc készítményei nyerték meg tetszését." Valami ismeretlen oknál fogva azonban a tényekkel és az 1899-ben írtakkal ellentétben 1905-ben már határozottan azt vallja [5], hogy próbaképpen 1893-tól foglalkozik fémmázas készítményekkel, a Zsolnay-gyárban pedig 1896-tól foglalkoznak kísérletei alapján „Gubbio-lüszter-színek előállításával". Fordítva még elképzelhetnénk, az azonban végleg érthetetlen, miért állítja, hogy csak 1893-tól foglalkozik azzal, amit már 1891-ben kiállított. Wartha írásban is rögzítette „eljárását". Az 1892. december 13-án kelt leírást [6] egy nappal később, december 14-én helyeztette el zárt borítékban az Akadémia irattárában „elsőbbsége megőrzése végett". Mi lehet az oka annak, hogy 1905-ben már későbbre datálja azt, amiért 1892-ben még versenyzett?

Azt már tudjuk, hogy Zsolnayn és Warthán kívül Petrik Lajos foglalkozott — Warthát megelőzve — eozin készítésével. Petriket is Massier kísérletei ragadták meg, ugyanúgy, mint Warthát. Petriknek mégis előbb sikerült rájönnie az eozin titkára, mint Warthának, aki úgy próbálta kísérleteit feltüntetni, mintha azok merőben eltérnének Deck eljárásától. Ezzel szemben — mint az Akadémia irattárában megőrzésre elhelyezett, s jelenleg az Iparművészeti Múzeum Adattárában található leírásból kitűnik — eljárása egyetlen lényeges kérdésben sem különbözik Deck leírásától.

Tévedés lenne az eozinnal foglalkozó szakemberek körét az említett három személyre redukálni s azt hinni, hogy csak Pécsett készítettek az 1890-es években eozint. Pap János 1896-os milleniumi kiállítás agyagipari részét ismertető könyvéből világosan kiderül, hogy Pécsen kívül Körmöcbányán is készítettek eozint az 1890-es években. A Kossuch-féle körmöcbányai kőedénygyárról és készítményeiről ezeket olvashatjuk: „Kiállított használati kőedény és magyaros alakú fényűzési czikkeket, máz alatti magyaros díszítéssel. A máz alatt alkalmazott színezés és festés valódi remekeit mutatta be azon a néhány fali tálon, melyeket a czég 2 női beltagja: Horváthné, Eleőd Judit és Vámossyné, Eleőd Karola úrhölgyek valóságos művészi tervvel festettek meg. Láttunk továbbá kiállításában sok apró dísztárgyat remek „lustre" színekkel, melyek a gyár jelen vezetőjének: Őrley Jánosnak szakképzettségét dicsérik [7]." Pap János leírásából tehát nemcsak az tűnik ki, hogy a körmöcbányai Kossuch-féle kőedénygyárban is készítettek az 1890-es évek közepén eozint, hanem az is, hogy az eozin készítőjében Őrley Jánost tisztelhetjük. Ezzel az eozin-szakértők száma a korábbi három helyett négyre emelkedett. Ki volt Őrley János, hol és mikor kezdett foglalkozni a fémmázak előállításával? Volt-e kapcsolata a Zsolnayakat támogató Petrikkel vagy Warthával s ha igen, mi volt e kapcsolat lényege? Miközben a feleletet kerestük e kérdésre, érdekes összefüggéseket sikerült felismernünk Őrley és Wartha között.

Szinnyei: Magyar írók élete c. munkájában [8] olvashatjuk Őrley mindmáig legteljesebb életrajzát. E szerint Ő. János és Grossinger Sarolta gyermekeként született Pesten 1864-ben. Nemcsak középiskoláit végezte Pesten, hanem a Műegyetemet is, ahol — többek között — Wartha Vince is tanította. Tanulmányait 1887-ben fejezte be. Előbb ösztöndíjasként külföldön járt, majd a herendi porcelángyár művezetője lett, de rövid idő múlva ezt az állását otthagyta és a feketeerdei (Bihar m) üveggyárhoz szegődött vegyésznek. 1889-ben elvállalta a herendi gyár igazgatói állását. E tisztet 1893-ig viselte, mikor is állásáról lemondott s a részvénytársaság eladta a gyárat. „Az új tulajdonosok idején még fél évig maradt Herenden. 1895 elején a pesti Fischer-féle majolikagyárnak műszaki vezetője lett, honnét a részvénytársaság válsága következtében még abban az évben a körmöczbányai kőedénygyár igazgatását vállalta el. Itt a magyar egyesület titkárának választotta; az egyesület számára Angyal Béla tanárral színpadot épített és azon színi előadásokat rendezett... 1897-ben a budapesti állami felső ipariskola vegytani tanszékéhez nevezték ki, s 1901 óta a kereskedelmi minisztériumban teljesít szolgálatot."

A rövid életrajzból megtudjuk, hogy a Fischer-féle gyár is érdeklődött eozin-szakértő iránt, a részvénytársaság válsága miatt azonban a kérdés le-

került napirendről. Az egyébként precíz, helyenként túlságosan is részletező életrajzból csak az nem tűnik ki, mit csinált Őrley 1893 és 1895 között, kinél és hol állt alkalmazásban. Erre a kérdésre hiába keressük a kortárs-irodalomban a választ, a források némák. A halála alkalmából írott megemlékezésből végre erre is választ kapunk: „Őrley János kir. ipari főfelügyelő 1864-ben született Budapesten. Középiskolai és műegyetemi tanulmányait ugyanitt végezte. Műegyetemi tanulmányai végeztével állami segítséggel hosszabb időt töltött Németországban és Belgiumban, hol szakismereteit bővítette. Külföldi tanulmányútjáról hazajőve, a herendi porcelángyárban működött, hol összesen több mint négy esztendőt töltött. *Ezután ismét a műegyetemen dolgozott Wartha tanár mellett és főként a lüszterekkel foglalkozott.* 1895-ben körmöcbányai kőedénygyárnak lett műszaki igazgatója s ebben a minőségben két esztendeig vezette a gyárat. Az állam szolgálatába végleg 1897-ben lépett s egy ideig tanár volt a budapesti állami felső ipariskolában..." [9].

Mintha előzetesen megállapodtak volna egymással, Őrley a Fischer Ignác-féle gyárban, Wartha pedig a pécsi Zsolnay-gyárban próbálja ki eljárását. E két gyár volt a legnagyobb, legtekintélyesebb és az új eljárások iránt legfogékonyabb Magyarországon a múlt század 90-es éveiben. Az elképzelés azonban csak részben sikerült. A Fischer-féle majolikagyár válsága miatt ugyanis Őrley a Kossuch-féle körmöcbányai kőedénygyárhoz szerződött át és itt próbálta megteremteni az eozinkészítés feltételeit. Noha a fémfényű kerámiákkal már 1891 óta találkozunk kiállításokon Magyarországon, e kerámiák első igazi seregszemléje az 1896-os milleniumi kiállítás volt. Itt ugyan a körmöcbányain kívül a Zsolnay-gyár is szerepelt eozinos kerámiáival, de ezeket csak részben Wartha, inkább Zsolnay és Petrik Lajos utasításai szerint készítették. Warthának csak az 1900-as párizsi világkiállításra sikerült elkészülnie az „általa kikísérletezett", de Zsolnay által kivitelezett kerámiáival.

A körmöcbányai kőedénygyár fémlüszteres kerámiáiról Petriken kívül Pap János is megemlékezett. Ez azért is figyelemre méltó, mert Pap János, miként Őrley is, Wartha tanítványai köréhez tartozott és bizonyára közvetlenül szerezte be információit Őrleytől, míg Petrik és Wartha között egyre rosszabbodott, mérgesedett a viszony. Pap János sem említi azonban, hogy Őrley Warthától tanulta volna az eozinkészítést, hanem úgy beszél róla, mint a technika önálló ismerőjéről és alkalmazójáról. Már pusztán ez is amellett szól, hogy Őrley nem segítőtársként működött Wartha mellett, hanem mint az eozin-technika ismerője és egyik kiváló hazai alkalmazója. Egyébként Wartha furcsamód soha és sehol sem említi, hogy az eozin terén elért eredményeiben munkatársai közül bárkinek is része volt. Ugyanakor tudjuk, hogy a különböző mázak vegyelemzésében tanársegédje, Bernauer Zsigmond is résztvett. Az agyagipar technológiája című, 1892-ben megjelent könyvének 67—68. lapján az Iparművészeti Múzeum egyik török (Warthánál perzsa) csempéjének vegyelemzőjeként ugyanis Bernauert említi. Ugyanez az összeállítás a Zsolnayak receptkönyvében 1891 augusztusi dátummal Wartha készítményeként szerepel. Az is meglepő, hogy Wartha 1893-ra — Őrley alkalmaztatásának idejére — teszi eozinkísérleteinek megkezdését, noha már 1891-ben az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán szerepel lüszteres edényeivel. E szerint már 1890-ben, de 1891-ben mindenképpen meg kellett kezdenie a kísérletezést ahhoz, hogy decemberre kísérleti példányaival elkészüljön. Kérdés, mi késztette erre a magatartásra, korábbi fémmázas kísérleteinek megtagadására és a kérdések furcsa, meglepetésszerű beállítására?

Az Iparművészeti Múzeumban van két fémlüszteres eozin-tál. A tálak az ismert iparművészet-történész, Höllrigl József hagyatékából kerültek a múzeumba 1953-ban. A leltárkönyv szerint 1900 körüli francia munkák. Egyik egy mellét tépő, kiterjesztett szárnyú pelikánt ábrázol, lápos, ingoványos környezetben, felhős háttérrel [10], a másikon pedig rozetta-szerűen elhelyezkedő stilizált növényi díszek láthatók [11]. Mielőtt azonban ezeket összevetnénk a Wartha által készített darabokkal, elemeznünk kell a körülményeket, melyek Őrley foglalkoztatását és szerepét megvilágítják.

Mint már említettük, az 1889-es párizsi világkiállítás keltette fel Magyarországon az eozin iránti érdeklődését. Köztudott, hogy az iparművésznek alaposan ismernie kell anyagát, annak megmunkálásának lehetőségeit. A viszonylag hosszúra nyúlt európai historizmus régi, sokszor feledésbe merült eljárások felélesztésével eddig nem látott módon és mértékben fellendítette az iparművészetet. A régi korok produktumainak utánzása a régi technikák, eljárások ismeretét sem nélkülözhette. A régi eljárások közé tartozott a fémmázak alkalmazása is, melyet Közel-Kelet, majd a spanyol mórok és Deruta, valamint Gubbio kerámikusai nagy sikerrel alkalmaztak évszázadokkal ezelőtt. Az 1889-es párizsi világkiállítás technikai újdonságainak tanulmányozására Petrik Lajost küldte ki a kereskedelmi kormányzat, aki az Ipartechnológiai Múzeum 1890. január 21-i összejövetelén számolt be franciaországi tapasztalatairól. Előadása a Művészi

Ipar 1890-es évfolyamában (15—29. l.) megjelent, így pontosan ismerjük a párizsi világkiállításról alkotott véleményét. Petrik szerint a kerámia terén négy újdonsággal lepte meg a világot az 1889. évi párizsi világkiállítás. Az első, a mázalatti aranyozás, majd a három redukciós technikán alapuló eljárás: az avanturin-máz, a fémmáz és a rouge flambe (kínai rézvörös). Ekkor még, 1889 végén — tanulmánya írásakor — Petrik sem tudta, hogy a fémmáz és a kínai rézvörös között szoros összefüggés van és tulajdonképpen nem is két, hanem egy mázféleség különböző megjelenésével állunk szemben. E felismerésének ugyancsak 1892-ben adott hangot a Művészi Iparban (115—116. l.) a Warthával folytatott polémia alkalmával, de a cikkből kétségtelen bizonyossággal megállapítható, valamikor 1890 elején ismerte fel első ízben, hogy az a rézlüszter, mely „ónzománcon (amelyen a legújabb ideig előállították) fémfényt mutat, az ólomboraxos faiencemázban pedig inkább oldódik és átlátszó rubinszínűvé lesz", sőt — írja néhány sorral lejjebb — „ólomtól mentes mázakban magasabb hőmérsékleten a rouge flambéhez hasonlóvá is lesz". E felismerés szolgált alapul a továbbiakban a fémmázakkal folyó kísérleteknél. Bár Wartha 1892-ben még kereken tagadta „hogy a vörös lüszter előállítása a Deck-féle eljárás szerint sikerül" [12], 1908-ban Picolpasso leírására hivatkozva, lényegében Deck eljárását követve azt állítja, hogy „ha... vasrozsdát kénezüsttel vagy kénrézzel keverünk és vastag pép alakjában rárakunk az ólomtartalmú fayence felületére, tűzbe rakjuk és füstöljük,... akkor a kihűlés és a réteg lekefélése után az edények a legszebb lüszterrel vannak borítva" [13]. Véleményét érdekes összevetni azzal, amit Az agyagipar technológiája c. könyvében 1892-ben írt [14] a rézlüszter előállításáról: „Már Salvetat kimutatta, hogy azon esetben, ha salétromsavas rézoxiddal áztatott papirost égetünk el valamely ónoxidos agyagedény mellett, amikor a tokos kemenczében gyönge vörös izzásig fel van hevítve, akkor az elillanó rézoxid vékony fátyol alakjában rászáll a zománczos felületre és — ha az égetés redukáló lánggal történt — a vörös színű rézoxiddal gyönyörű bíbor és vérvörös fémfényt mutató lüszterréteget alkot. Kísérleteimben meggyőződtem, hogy ezen szép lüszter akkor is keletkezik, mikor a kísérletre rézchloridot használunk, sőt híg oldatával közvetlenül az ónoxidos zománcfelületre festhetünk is. Ha már most az így előkészített tárgyakat a fennemlített módon redukáló lánggal égetjük, akkor előáll a vérvörös rézlüszter. Az ónnak közvetlenül jelen kell lennie, mert a nélkül nem fejlődik ki a szép rézoxidulréteg". Tudjuk, hogy az ekkor már Petrik útmutatásai szerint a Zsolnay-gyárban folyó kísérleteket Wartha is támogatta, főleg különböző receptekkel. Petrik Warthának írott válaszában részint erre, részint a könyvében olvasható, föntebb idézett részletre válaszolva kifejti, „teljesen lényegtelen az, hogy milyen rézvegyületből indulunk ki, mert a lüszter sikere csakis az égetés módjától és a máz minőségétől függ. Mivel rézoxydot, rézoxidult vagy rézszulfitot a rézlüszter előállításakor tetszés szerint keverhetünk ónoxiddal, vasoxiddal, okrával, korommal, agyaggal és más meddő anyagokkal, mert kellő égetésnél mindig célt érhetünk, tehát akárki állíthat magának össze új reczeptet, de a végeredmény mindig csak rézlüszteres edény lesz" [15].

A Zsolnay-gyárban készült első fémszínű eozinok a francia Deck kísérleteihez kapcsolódnak ugyanúgy, mint a máz alatti aranyozás, melyet Zsolnay már az 1870-es években ismert és használt edényein. — Petrik Lajos Seger alapján a rubinszínben oldódó rézlüszterrel, majd a rouge flambé-val kísérletezett. Wartha tevékenysége nem választható el Petrik kísérleteitől, hiszen Wartha 1891-ben valóban rubinszínű, rouge flambé-hoz hasonló edényeket állított ki az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán. Tehát akár Petrik, akár valaki más hívta fel erre a figyelmét, tény, hogy a 90-es évek elején rubinszínben oldódó rézlüszterrel kísérleteztek Pécsen a Zsolnay-gyárban Petrik és Wartha instrukciói alapján. Az is megállapítható a korabeli közlésekből, hogy a két szakértő merőben ellentétes álláspontot képviselt. Míg Wartha — legalábbis a korai időben — a réz és ezüstvegyület milyensége irányában tapogatózott, Petrik világosan látta, hogy a szín milyenségét a máz és a redukció minősége határozza meg. Wartha első fémreflexes kísérleti darabjai 1893-ban keletkeztek. Ez az az év, melytől 1905-ben kísérleteit számítja.

Az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy Wartha kísérleti darabjai között számos érdekes, figyelemreméltó található. Életrajza ugyan a közelmúltban látott napvilágot, mégsem tartalmazza évekig folyó kísérleteinek tendenciáit, eredményeit. Igaz, hogy ezeket leginkább kísérleti darabjai segítségével, a rajtuk levő feljegyzésekből, évszámokból konstatálhatjuk. 1890—91-ben pl. különböző keleti — török és perzsa — mázakat vegyelemeztet Bernauerrel. Ezt azonban úgy látszik, 1892-ben Petrik hatására abbahagyta és minden erejét a lüszterekre koncentrálta. Egyetlen, 1893-ban készült fémreflexes készítménye [22, 128] tanúskodik tevékenységének tendenciájáról. Nem állítjuk, hogy ez a tálka idegen korábbi készítményeitől, melyeken a ru-

binszínű fémmáz dominál, de úgy hisszük, alig vitatható, hogy e tálka és korábbi készítményei közt hiányzik a szerves átmenet.

Ha a figyelem nem terelődött volna váratlanul Őrleyre, akkor sem lehetne kétséges, hogy az 1893. év nem azért kritikus Wartha életében, mert ekkor sikerült rájönnie a fénymáz előállítására, hanem, mert ekkortól foglalkozik Őrley segítségével ezüst-lüszterek készítésével. Eddig úgy tűnt, hogy kísérletei során fokról-fokra jutott újabb és újabb eljárások birtokába, idézett adataink alapján azonban teljesen nyilvánvaló, hogy Őrley nélkül alig sikerült volna megfelelő eozint előállítania. Érdemes lenne Wartha fennmaradt kísérleti darabjait feldolgozni és ezek — s nemcsak irodalmi adatok — segítségével hiteles képet festeni Wartha kerámiában elért eredményeiről. E vizsgálat minden bizonnyal technológiailag is megerősítené, hogy a Warthához kapcsolódó kísérletek ugyanolyan eozint eredményeztek, melyet Őrley készített 1895—97 között Körmöcbányán a Kossuch-féle gyárban. A körmöcbányai készítmények azért is jelentősek, mert segítségükkel fény derül arra a kapcsolatra, mely Wartha és Őrley között — legalábbis ami a fémmázakkal folytatott kísérleteit illeti — ezekben az években fennállt. Egyébként a körmöcbányai tálakat egy ideig franciának attribuálták, ugyanis mindeddig úgy tudjuk, hogy Pécsen kívül fémmázas készítményt nem állítottak elő Magyarországon. Ezzel szemben ma már tárgyi anyaggal konstatálható, hogy Pécs mellett Körmöcbányán is állítottak elő Őrley idejében, 1895—97-között fémmázas kerámiákat, sőt előfordulásuk a pesti Fischer Ignác-féle gyár egykori készítményei között sem lenne meglepő, hiszen Őrley 1895-ben még körmöcbányai kinevezése előtt — átmenetileg a pesti Fischer Ignác-féle gyárban is dolgozott. Ezeken túlmenően érdekes lenne kikutatni Őrley flambé-kísérleteit, melyeket még 1893 előtt, Herenden végzett. Az említett, s korábban franciának attribuált tálak *(1., 2. ábra)* körmöcbányai volta vitán felüli. A tál fonákján ugyanis világosan kivehető Körmöcbánya címere, a fél kerék és a C-betűt (Cremnitz) mutató Kossuch-féle gyári jegy *(3. ábra)*. A tál s rajta a fémmáz csak azért tűnik franciának, mert a francia eozin-király, Clement Massier is gyakran alkalmazott készítményein a körmöcbányaihoz hasonló ezüst-lüsztert. Egyébként a körmöcbányai kőedénygyár — az ország többi kőedénygyáraihoz hasonlóan — magyaros mintákkal látta el készítményeit. Ez nemcsak az 1897-es katalógusból tűnik ki, hanem abból a cikkből is, mely a gyárban tett kirándulásról ad számot.

1. ábra. Körmöcbányai eozinos tál (1895—97)

2. ábra. Körmöcbányai eozinos tál (1895—97)

3. ábra. A tálak fenékjegye

A két körmöcbányai tál felbukkanása érdekes fényt vet a mindmáig nem ismert egykori eozin-kísérletek jellegére, irányára. Segítségükkel új meg-

világításba kerül az a kapcsolat, mely Wartha és Őrley között az 1890-es években — az eozin-kísérletek idején — fennállt.

IRODALOM

[1] Iparművészeti Múzeum, ltsz. 57.84.1.

[2] Az Iparművészeti Múzeum 4402 ltsz. táljának leírókartonján olvashatjuk: „Radisics Elemér közlése és Csányi Károly állítása szerint Wartha Vince egy ilyen máz pattintása alapján kísérletezte lüszteres mázait. „Tudomásom szerint Lyka Károly röppentette a világba, hogy Wartha Vincének az Iparművészeti Múzeum ún. gubbioi táljának vegyelemzése útján sikerült a fémmázakra rájönnie. „Az agyagkészítmények fémfényű lüszterét már a spanyolok is ismerték a mór művészet révén. De titkát nem adták tovább, azt úgy kellett újra felfedezni. Az olaszországi Gubbióban főképp Georgio Andreoli remekelt piros, gyöngyházas fémfényű majolikáival a XVI. század első felében. Miképpen készítette, titok maradt. Sokfelé próbálták utánozni, de kevés sikerrel. Többnyire úgy utánozzák, hogy valamely fémoxidot zsíros kötőanyaggal kennek az edényre, melyről az égetéskor a zsír-anyag elillan, vagy letörölhető korom alakjában marad meg, mely alatt előcsillan a fémfény. De ez a lüszter nem tartós. Wartha Vince, az Országos Iparművészeti Múzeumban őrzött egyik gubbiói gyártmányon vegyelemzést végzett s közelebb jutott a rejtély nyitjához". Magyar Iparművészet, 1900. 100—101. 1.

[3] „. . . megvallom, hogy e ritka darab szorgalmas tanulmányozása volt elsősorban oka annak, hogy ezen technika utánzásával gyakorlatilag is foglalkozzam." — Wartha Vincze: Az olasz keramika remekművei a reneszánsz korában. Akadémiai Értesítő, 1899. 297—303. 1.

[4] Uo. 303. 1.

[5] *Ráth:* Az iparművészet könyve, Bp. 1905. II. 617. 1.

[6] Iparművészeti Múzeum Adattára. Klt. 370 — Akadémiai Értesítő Bp. 1893. (IV. Köt.) 47. 1.

[7] *Pap János:* Az anyagipar az 1896-os millénniumi kiállításon. Ungvár, 1897. 18. 1.

[8] X. köt. (Bp. 1905.) 50—51. 1.

[9] *Egry István:* Őrley János (Nekrológ) Magyar Üveg- és Agyagújság, 1914. okt. 15.

[10] Iparművészeti Múzeum ltsz. 53.3824.1.

[11] 53.3823.1.

[12] Művészi Ipar, 1892.67.1.

[13] Magyar Iparművészet, 1908.60—62.1.

[14] 204—205.1.

[15] Műv. Ipar, 1892. 115—116. 1.

Katona Imre: **A körmöcbányai eozin.**

И. Катона: **Эозин карьера „кёрмёц".**

Katona, Imre: **Eosin von Körmöcbánya (Kremnitz).**

Katona, Imre: **"Eosine" Pottery from Kremnica.**

Egyesületi élet

A *Szilikátkémiai Bizottság* 1969. okt. 2—3-án Szilikátkémiai ankétot rendezett Miskolcon, a MTESZ miskolci székházában. Ez az ankét már hatodízben ült össze abból a célból, hogy az üzemi laboratóriumok vegyészeinek továbbképzését szolgálja. A vidéki szervezés és az ezzel együttjáró kötetlen kétnapos együttlét lehetővé tette azt, hogy szinte kivétel nélkül valamennyi hazai szilikátipari vállalat képviseltesse magát.

Az ankét első napján délelőtt előadások hangzottak el, melyek részben a szilikátipari anyagokkal kapcsolatos kémiai elemzés új és gyors módszereivel foglalkoztak, másrészt ismertették a műszeres elemzés fejlődésének új lépéseit. Alábbiak adtak elő:

Dr. Sajó István: Termometriás szilikátelemzések továbbfejlesztése.

Bernolák Béla: Adatok a szilikátipari anyagok mikroszondás vizsgálatához.

Träger Tamás: Gyors módszerek, egyes különleges kerámiai anyagok elemzésére.

Del Medico Imréné: Alkáliföldfémtitanátok alkáliföldfémtartalmának termogravimetrikus meghatározása.

Nagy László: A dilatometria alkalmazása kerámiai nyersanyagok vizsgálatánál.

Nyeste Júlia: Az elektrospinrezonancia szilikátkémiai alkalmazásának lehetőségei.

Szitányi Mária: Kalciumoxid meghatározása nagymennyiségű magnéziumoxid mellett.

Az első nap délutánján került sor a kötetlen vitára. A vita során nemcsak a délelőtt elhangzott előadások egyes kérdései kerültek megtárgyalásra, hanem módot találtunk arra is, hogy az üzemek által előzetesen beküldött szilikát-analitikai jellegű problémákat az összegyűlt szakértők a helyszínen megvitassák. Ez a teljesen szabad légkörű „brain storming" jellegű vita a résztvevők nagyfokú aktivitása miatt igen nagy sikerrel zárult. Az előre beküldött kérdések mindegyikére a vita résztvevői választ kaptak és ezenkívül számos, a helyszínen felmerült egyéb kérédést is tisztázni lehetett. A résztvevőkben az a meggyőződés alakult ki, hogy ez a szervezési forma biztosítja az információk leghatékonyabb hasznosítását.

Az ankét második napjának műsorán a Hejőcsabai Cementgyár meglátogatása és szabad program szerepelt.

A legközelebbi szilikátipari ankét megrendezésére — az 1970-ben esedékes nemzetközi Szilikátipari Konferencia miatt — 1971-ben kerül sor.

T. F.

KŌRMŌCBÁNYA

Körmöcbánya

Vas. Ujs. az Új Magyarság
képes melléklete. 1938. okt. 23.

Körmöcbánya
ev. templom
ötvös-
munkái

Divald Kornél: Régi ötvösmüvek Beszterczebánya, Körmöczbánya és Selmeczbánya ág. ev. templomaiban. 8 o. 32 k. 38 l. Budapest, 1911.

Kny. Magyar Mérnök-és Építész-E

2 o. 37 k. 27 l. Budapest, 1913

Divald Kornél: A Magyar Tudomán

lotája és gyüjteménye. Kis 8 o.

Budapest, 1917.

Divald Kornél: Felvidéki séták.

Budapest, év nélkül. / 1925./

Divald Kornél: Magyar Müvészett

18 k. 186 l. Budapest, év nélkü

Divald Kornél: Magyarország müv

4 o. 267 k. 255l. Budapest, 192

Körmöci várkemplom

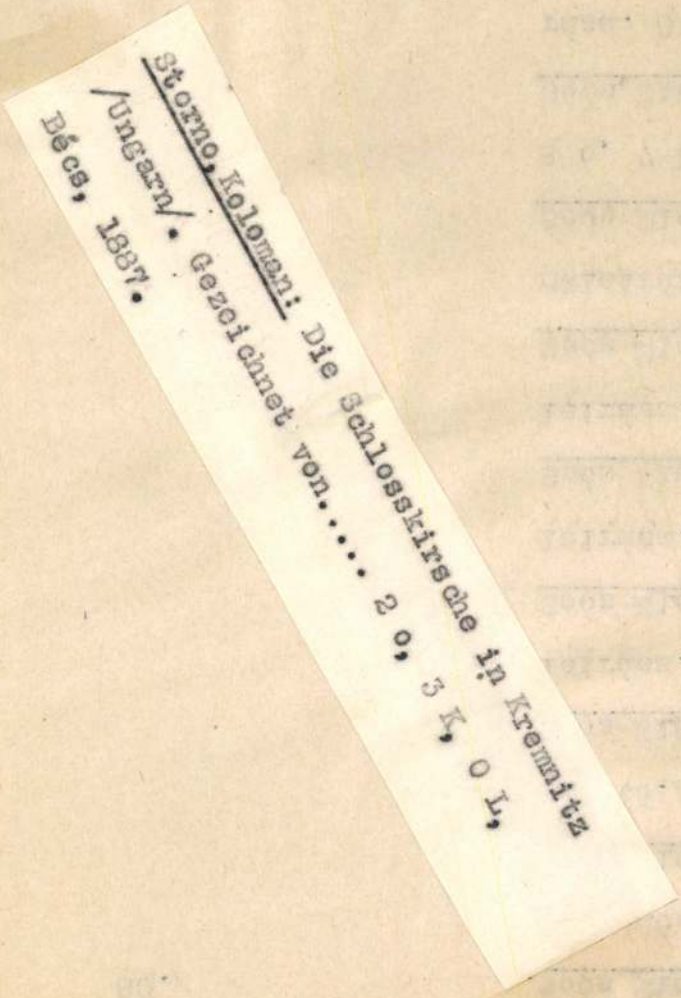

80./

Soós Elemé
fejlődése.
Soós Elemé
tesitő./ S
Soós Elemé
leirása. S
Soós Elemé
leirása. S
Soós Elemé
leirása. S
Soós Elemé
müleirása.
Soós Elemé
8 o, 7 K,
Soós Elemé
rása. 8 o,
Soós Elemé
müleirása.
Sőtér Istv

Körmöcbányai vártemplom

Kriszko Pál: A Körmöcbánya vártemplom helyreáll. Tárnak köz. Bpest 1877.

Bernstein B.

A szombathelyi izr. népiskola története.

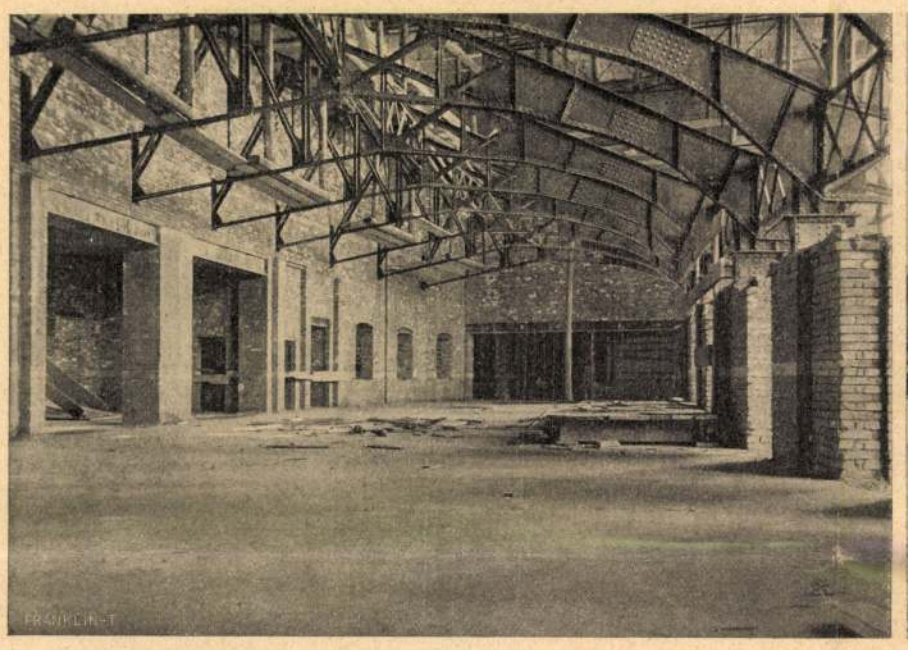

RÉSZLET AZ ELŐCSARNOKBÓL.

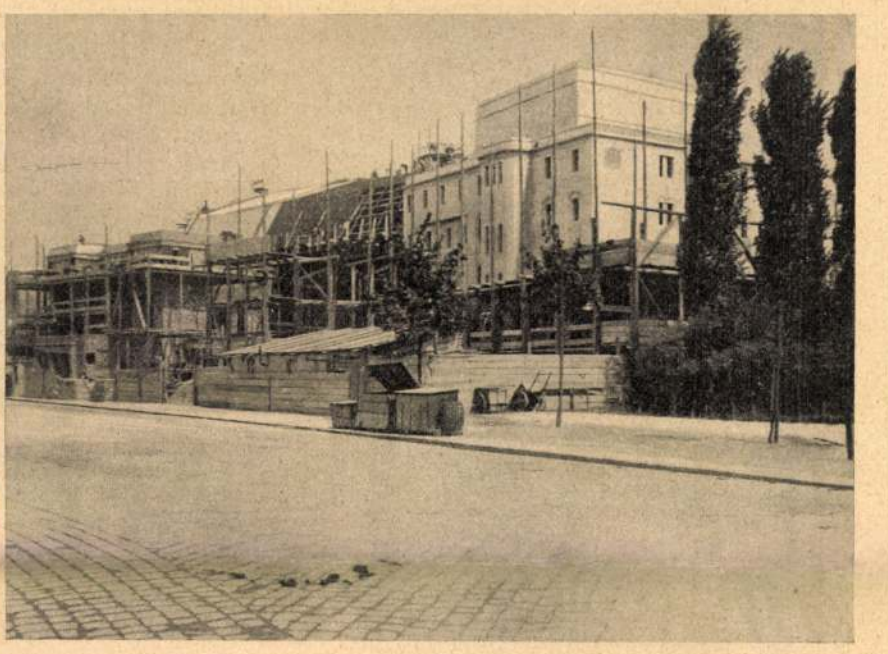

KÜLSŐ RÉSZLET.

telt el az ifjabbik Bulwer Lytton kora ifjúsága. Az apa alig foglalkozhatott gyermekével. Nevelését majdnem kizárólag meghitt barátjának, John Forsternek vezetésére bizta, míg ő maga szakadatlanul munkájának élt, s évente alig néhány hetet tölthetett gond nélkül fia közelében. A fiú a diplomácziai pályára ment s kivételesen fényes sikerek jelölik meg útját Párison, Bécsen, Lisszabonon, Hágán, Athénen, Kopenhágán, Belgrádon, Madridon, s újra Bécsen, Lisszabonon át az ázsiai alkirályságig. Mint párisi nagykövet halt meg 1891-ben. Atyjával folytatott levélváltása talán legérdekesebb és legvonzóbb része a fönt említett levélgyűjteménynek. Az apa kitartóan birálja fiának költői munkásságát, mely tiszteletreméltó helyet biztosit az ifjabb Bulwer-Lyttonnak is az újabb angol irodalom történetében. Kezdetben nagyobb tömörségre inti. Utóbb nem fukarkodik már a meleg dicséret szavaival sem és «mély csodálattal» említi a Dalok és történetek «költői szépségekben gazdag» strófáit. A hetvenes évek elején lassanlassan kimaradoznak az idősebb Bulwer levelei. Aztán elnémul előbb az apa, tizennyolcz évvel utóbb a fiú, s a Bulwer-Lyttonok irodalmi dicsőségét, szinte hetven éven át tartó virágzás után, lezárja a halál.

ISRAELS.

1824—1911.

Az e napokban elhúnyt Israels Józsefnek pályafutása érdekesen tükrözi vissza a mult század művészeti törekvéseinek történetét. A kiváló holland festő ugyanis nem tartozott a gyorsan elzárkózó és tovább nem fejlődő egyéniségek közé, együtt haladt mindig a korral s mint Tizian is, késő öregségében, hetvennyolczvan éves korában jutott el művészetének tetőpontjára.

1824-ben született, első tanulmányait Am-

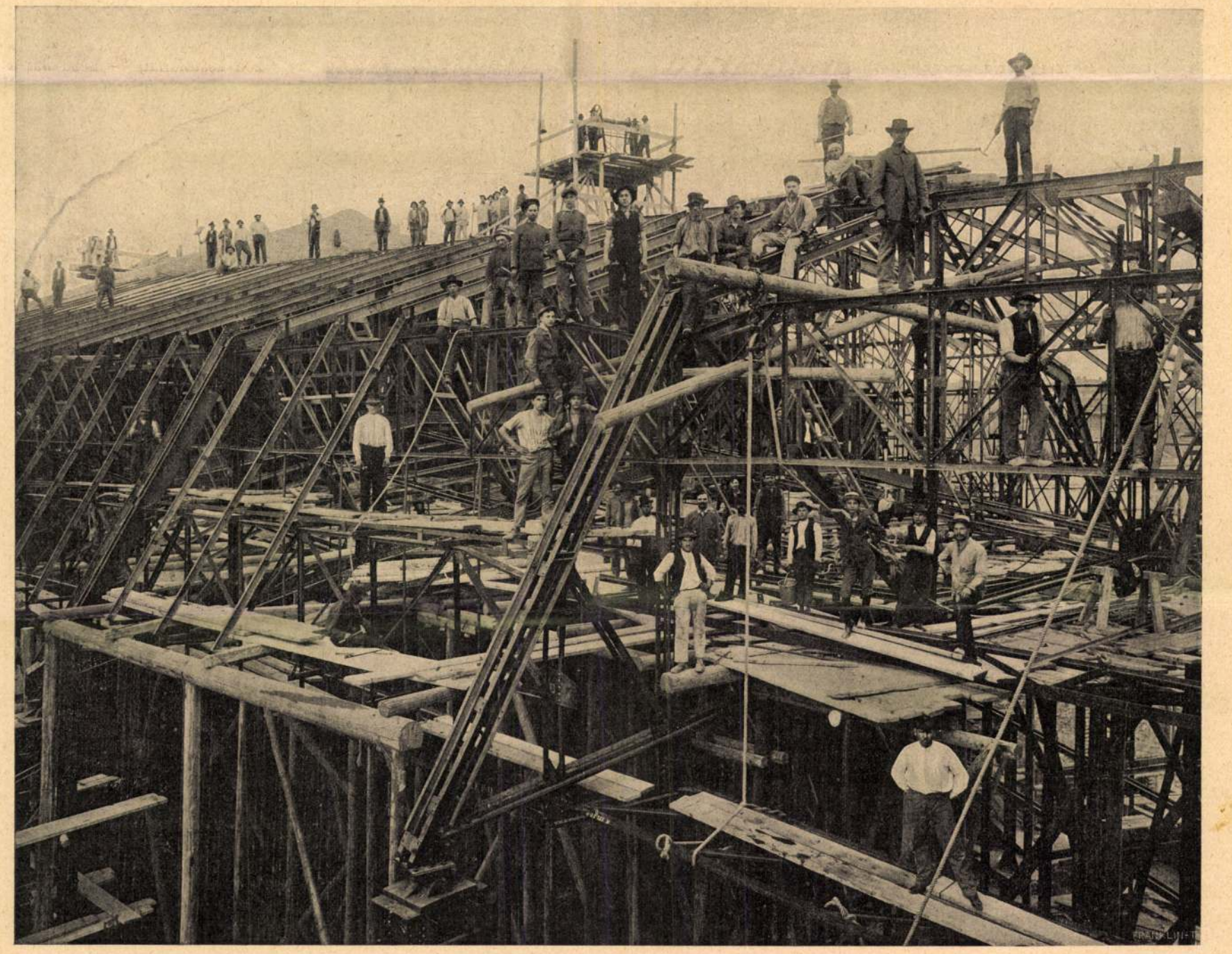

A FEDÉLSZERKEZET.

A BUDAPESTI ÚJ NÉPOPERA ÉPÍTKEZÉSE.

SZENT FLÓRIÁN SZOBRA A KÖRMÖCZBÁNYAI TEMPLOMBÓL.

sterdamban végezte, majd Párisba ment. Ez az idő ott a történelmi jelenetfestés delelőjét jelentette: nagy, pompásan csillogó, szinházíasan elrendezett tömegek, óriási nagy képek, melyeket történelmi címük, de nem festői előadásmódjuk tett nevezetessé. De Israels sokkal eredetibb egyéniség volt, hogy a Delaroche-iskola nyügét ne tudta volna lerázni, egy pár unalmas és sima konvencziókkal festett históriai kép után megtalálta a maga hivatását.

Szeretetteljes megfigyeléssel merült el hazája egyszerű, mindennapi életének megfigyelésébe. Hiressé vált képei, az «Asszonyi sors», «A hajótörött», «A falu szegényei», «A hazatérés,» «A varróiskola», «A homokzátonyokon», «Egyedül a világon» stb., legnagyobbrészt a hollandi népélet jeleneteit ábrázolják.

De nemcsak festményeinek tárgyi köre változott meg teljesen, a mi önmagában még nem jelentett volna sokat, hanem megváltozott alkotásmódja is. A történelmi képek hideg konvenczionálizmusát mély és meleg emberi érzés váltotta fel, minden alkotásán átvonul az emberi sors szenvedései és tragikuma iránt érzett mély részvét, mely őt témáihoz vonzotta. Tárgyainak ez a lelki átélése sok Rembrandtszerű vonást mutat, de viszont anekdotaszerű elemeket ád alkotásainak, a mi miatt nem egyszer igazságtalan támadások is érték művészetét. Igazságtalanok voltak, mert ezek a tárgyi tulajdonságok nála nem váltak művészietlen tendenciává és kiválóan nagy stilű művészeti kifejezésmóddal párosultak.

A franczia történelmi iskola sima, csupán lokális szinekkel ábrázoló tarka-barka festésmódját hamar elhagyta, mindinkább egy szinhangulatba foglalt tonusos képeket festett, s nagy szeretettel merült el a fény és homály ellentéteinek és egybeszűrődésének megfigyelésébe. E téren ritka tökéletességig vitte,

SZENT FERENCZ SZOBRA A KÖRMÖCZBÁNYAI TEMPLOMBÓL.

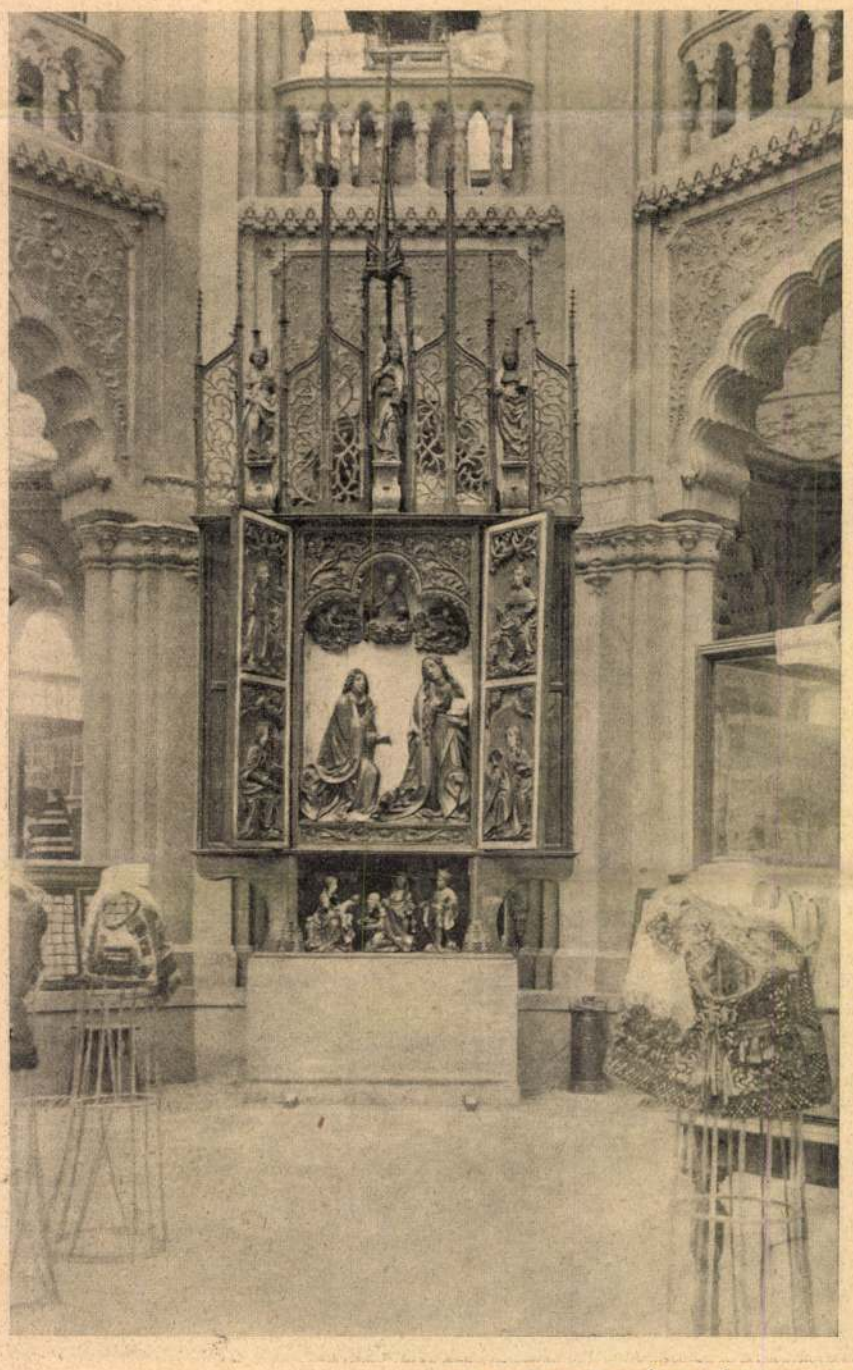

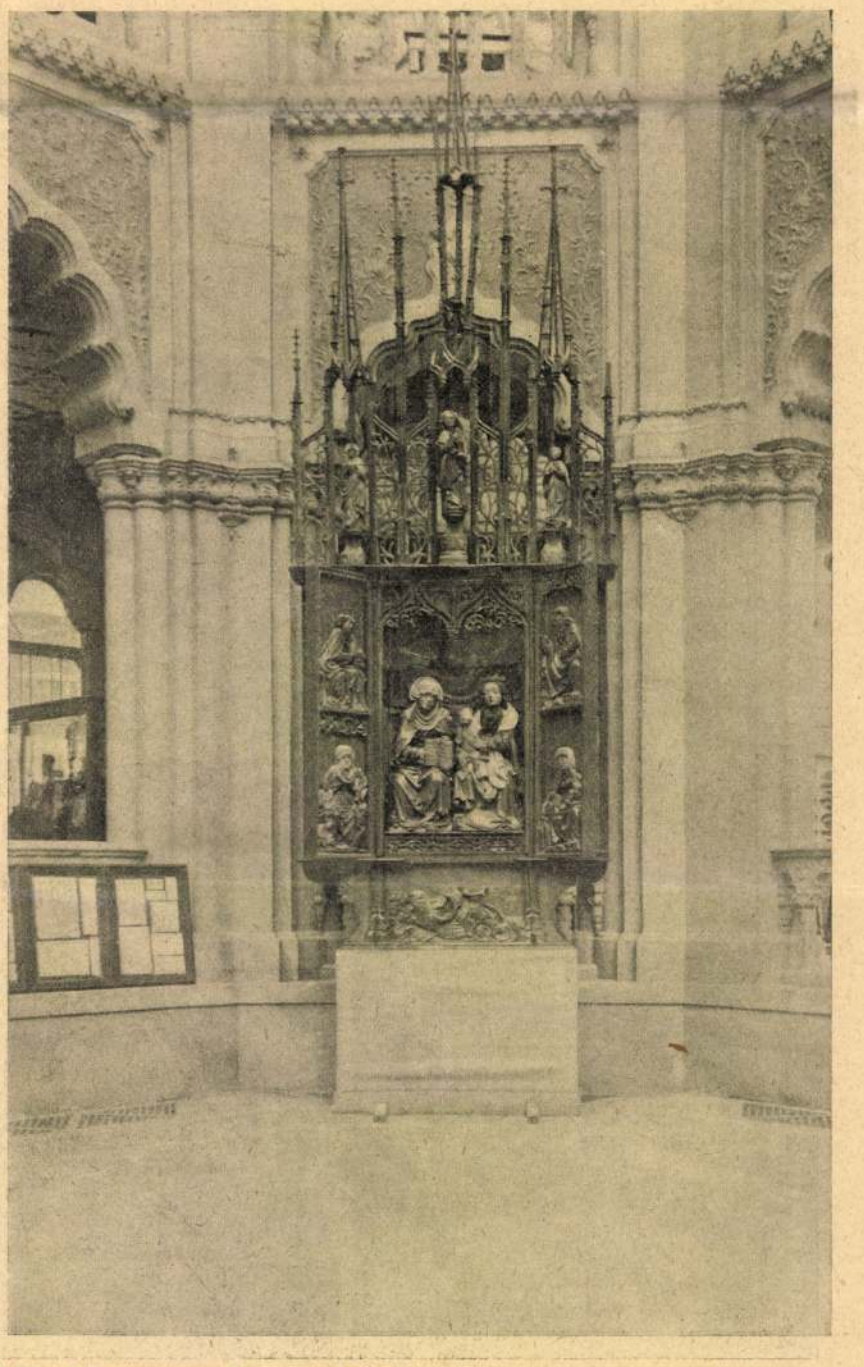

XVI–XVII. SZÁZADBÓL VALÓ FARAGOTT FAOLTÁROK A NAGYBÁNYAI TEMPLOMBÓL.

UJONNAN KIÁLLÍTOTT RÉGI MAGYAR FARAGVÁNYOK AZ IPARMŰVÉSZETI MUZEUMBAN.

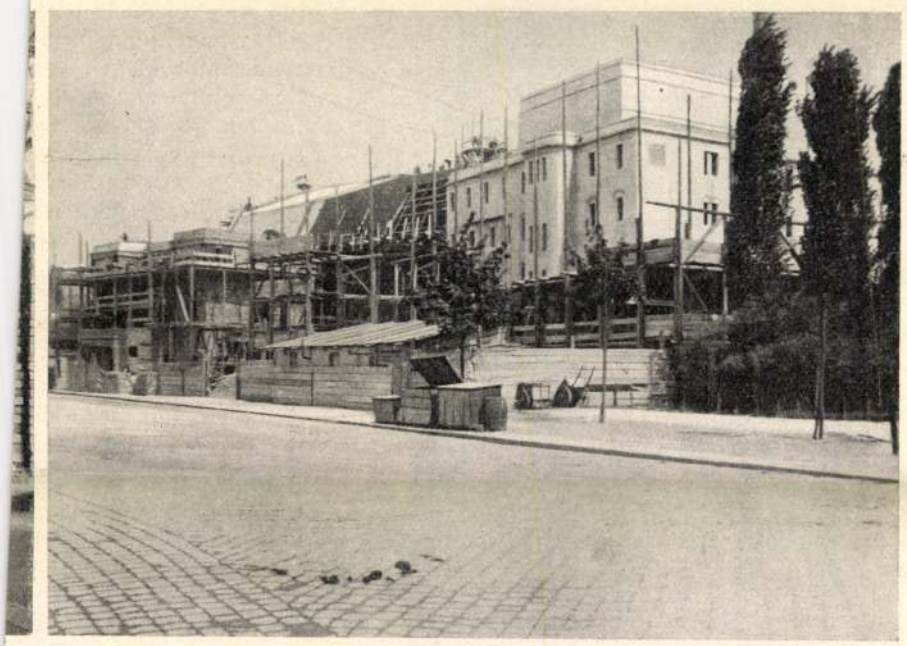

KÜLSŐ RÉSZLET.

ynek. Az apa kitartóan munkásságát, mely tiszbiztosít az ifjabb Bulwerb angol irodalom történagyobb tömörségre inti. lik már a meleg dicséret hély csodálattal» említi a «költői szépségekben gazvenes évek elején lassanx az idősebb Bulwer leelőbb az apa, tizennyolcz a Bulwer-Lyttonok irointe hetven éven át tartó a a halál.

ISRAELS.

1824—1911.

Az e napokban elhúnyt Israels Józsefnek pályafutása érdekesen tükrözi vissza a mult század művészeti törekvéseinek történetét. A kiváló holland festő ugyanis nem tartozott a gyorsan elzárkózó és tovább nem fejlődő egyéniségek közé, együtt haladt mindig a korral s mint Tizian is, késő öregségében, hetvennyolczvan éves korában jutott el művészetének tetőpontjára.

1824-ben született, első tanulmányait Am-

SZENT FLÓRIÁN SZOBRA A KÖRMÖCZBÁNYAI TEMPLOMBÓL.

sterdamban végezte, ma
idő ott a történelmi jele
tette : nagy, pompásan
rendezett tömegek, óriá
történelmi címük, de
juk tett nevezetessé. De
egyéniség volt, hogy a
ne tudta volna lerázn
sima konvenciókkal fe
megtalálta a maga hiv

Szeretetteljes megfigy
egyszerű, mindennapi é
Hiressé vált képei, az «A
törött», «A falu szegé
«A varróiskola», «A hom
dül a világon» stb., legn
népélet jeleneteit ábráz

De nemcsak festmény
tozott meg teljesen, a
nem jelentett volna soka
alkotásmódja is. A tör
konvenczionálizmusát n
érzés váltotta fel, minde
emberi sors szenvedései
zett mély részvét, mely
Tárgyainak ez a lelki átélé
vonást mutat, de viszon
meket ád alkotásainak,
szer igazságtalan támad
szetét. Igazságtalanok
tárgyi tulajdonságok ná
szietlen tendenciává és
művészeti kifejezésmódda

A franczia történelmi
lokális szinekkel ábrázol
módját hamar elhagyta,
hangulatba foglalt tonu
s nagy szeretettel merült
ellentéteinek és egybeszű
lésébe. E téren ritka

ajd Párisba ment. Ez az
netfestés delelőjét jelen-
csillogó, szinháziasan el-
isi nagy képek, melyeket
nem festői előadásmód-
Israels sokkal eredetibb
Delaroche-iskola nyügét
ni, egy pár unalmas és
stett históriai kép után
atását.

eléssel merült el hazája
életének megfigyelésébe.
asszonyi sors», «A hajó-
nyei», «A hazatérés,»
okzátonyokon», «Egye-
agyobbrészt a hollandi
olják.

einek tárgyi köre vál-
mi önmagában még
t, hanem megváltozott
rténelmi képek hideg
ély és meleg emberi
alkotásán átvonul az
és tragikuma iránt ér-
őt témáihoz vonzotta.
se sok Rembrandtszerű
t anekdotaszerű ele-
mi miatt nem egy-
ások is érték művé-
voltak, mert ezek a
la nem váltak művé-
kiválóan nagy stilű
l párosultak.
iskola sima, csupán
tarka-barka festés-
mindinkább egy szín-
sos képeket festett,
el a fény és homály
rődésének megfigye-
tökéletességig vitte,

SZENT FERENCZ SZOBRA A KÖRMÖCZBÁNYAI TEMPLOMBÓL.

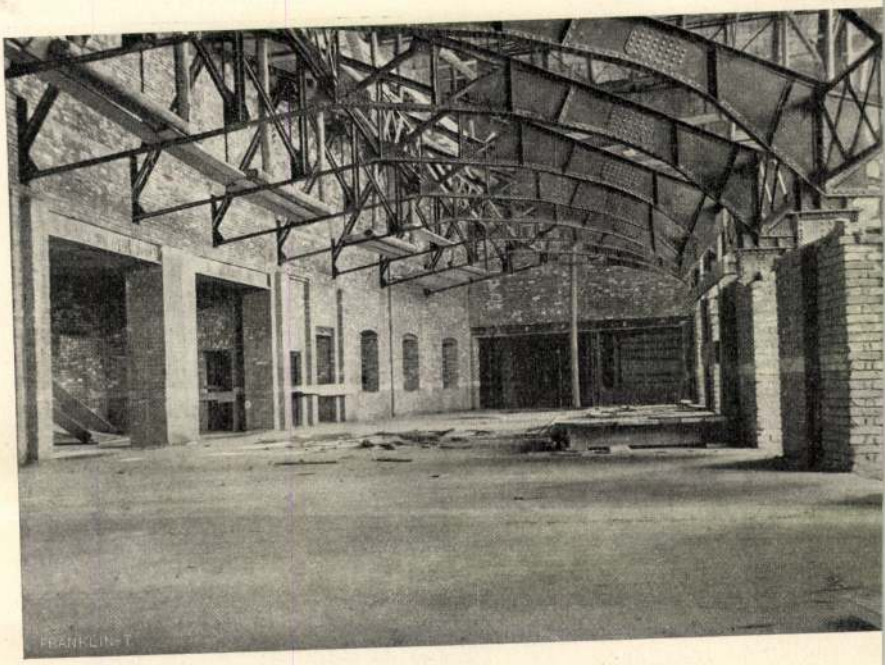

RÉSZLET AZ ELŐCSARNOKBÓL.

telt el az ifjabbik Bulwer Lytton kora ifjúsága. Az apa alig foglalkozhatott gyermekével. Nevelését majdnem kizárólag meghitt barátjának, John Forsternek vezetésére bizta, míg ő maga szakadatlanul munkájának élt, s évente alig néhány hetet tölthetett gond nélkül fia közelében. A fiú a diplomácziai pályára ment s kivételesen fényes sikerek jelölik meg útját Párison, Bécsen, Lisszabonon, Hágán, Athénen, Kopenhágán, Belgrádon, Madridon, s újra Bécsen, Lisszabonon át az ázsiai alkirályságig. Mint párisi nagykövet halt meg 1891-ben. Atyjával folytatott levélváltása talán legérdekesebb és legvonzóbb része a fönt említett levélgyűjtemény
birálja fiának költői
teletreméltó helyet
Lyttonnak is az újab
netében. Kezdetben
Utóbb nem fukarkod
szavaival sem és «n
Dalok és történetek
dag» strófáit. A het
lassan kimaradoznal
velei. Aztán elnémul
évvel utóbb a fiú, s
dalmi dicsőségét, sz
virágzás után, lezárj

Vas. Ujs. 1857.

Körmöczbányai vár.

Körmöcz a bányavárosok főhelye, Barsmegyének egyik szűk völgyében fekszik, s hét nagy hegy, annyira körülsánczolja, hogy az ide jövő vándor nem kis boszuságára csak akkor láthatja meg midőn észreveszi, hogy már Körmöczön, illetőleg Körmöczben van.

Körmöcz épitői a szászok valának s némellyek szerint a szász Érczhegyekben a Pleisse mellett fekvő Krimnicz és Shimnicz nevű helységektől vette nevét mind ez, mind Selmecz, honnét a lakosok ide költözvén, a nevet is elhozták magukkal. Noha sokan vannak, kik még a rómaiak alatti góthoknak köszönik Körmöcz alapitását. — Már Kalmán király alatt 1100-ban szabadalmakkal láttatván el, királyi városok sorába iktattatott, a mint ez kitünik I. Károly 1342 Visegrádon kiadott oklevéléből. Mostani szabadságát pedig I. Károlynak köszönheti, ki 1328-ban a várost körülbelől kétmérföldnyi kiterjedésü földdel ajándékozá meg. Régisége miatt hirneves levéltárában, melly különben sok viszontagságon ment keresztül, két igen régi oklevelet találni; az egyikben Likava várából segéd seregek kéretnek 1129-ben, a másik II. Andrástól kiadott constitutiót, az „Arany bullát“ foglalja magában. Rajzunk Körmöcz várát ábrázolja, melly északfelé egy dombon épült kettös bástyával s csak Zsigmond alatt épitett köfallal van körülvéve, bekeritvén egyszersmind az alig 40 házból álló belvárost is, melly bármilly kicsiny, polgárai mégis igen szép szabadalmakkal diszeskednek. Legjelesebb épületei, a várban levő, sz. Katalin tiszteletére épitett régi goth izlésü templom, melly minden évben nov. 25-én szokott megnyittatni; a város pompás kath. paroch. szentegyháza két rézzel fedett s gazdagon aranyozott tornyával, melly 1557-ben épült s 1642-ben megujittatott; továbbá a Lippay György esztergomi főpap által 1634 alapitott szent Ferencz rendiek temploma s kolostora. A városi tisztviselőkön kivül helyt ad még a bányász-törvényszéknek, pénzverő, bányászi, erdészeti k. hivataloknak, kegyes rendü, elemi s leánynevelő iskoláknak, primás kastélyának s több más jeles épületnek.

A külvárosok nagygyá és elevenné teszik Körmöczöt, s ezekben vannak a különféle kir. épületek, törömalmok s olvasztó-kemenczék. Mind ezen érczczel dolgozó épületek erőmüveit s gépeit egy viz csatorna hozza mozgásba, mellyet már több század előtt a szomszéd vármegyék Turóczból vezettek ide a bányászat javára s előmozditására s Körmöczviz név alatt sok hasznot tevén savószinü hullámaival a Garanba ömlik. Megjegyzésre méltó még a keleti erdőkből jövő csatorna, melly föld alatt a tulajdonképi városba és várba vezettetvén, a lakosokat mindennap hüs forrás-vizzel üditi.

Az arany és ezüst bányák részint királyiak, részint városiak, s minden bánya torkolatának külön neve van, s némelyik 170 ölnyi mélységre is lemegy. Mióta veretik pénz Körmöczön, nem lehet bizonyosan tudni, ugy látszik azon idő ota, midőn várossá lett emeltetve. A K. B. (Körmöcz Bánya) jegyek 1766-ban kezdettek veretni a körmöczi pénzre, de most már csak az aranyra veretik.

A többi bányavárosokból ide hordatott az arany s ezüst s itt veretett pénzzé, a körmöczi arany, kivált a régi, szép szinéről hiresedett el.

A várban, mellyet képünk mutat, pávák tartatnak, mindenkor annak emlékére, hogy a szerencsétlen, IV. Béla alatt bejött tatárok egy éjjeli megrohanását a városnak e madarak árulák el.

K . . . ly J . . . s.

Körmöczbányai vár.

A sörivásról. *)

Hol a természet nem viselteték annyi emberszerető kegyességgel, hogy bort termeszszen : ott az ember telhetetlen élvszomjában iparkodott azt, valami sajátszerü lé által pótolni, mellynek neve *sör*, s melly a nélkül, hogy a bornak szivviditó szeszét csak távolról is megközelitené, mégis böségesen bir abból, hogy kártékony hatása legyen; nem nyujtja tehát a boradta gyönyört, de szintugy mint ez, röviditi az életet.

Hein József hivatalos adatok nyomán kimutatja, hogy az összes birodalomban 40,093,000 mérő buza s 44,655,000 mérő árpa terem. A buzáról tudjuk, hogy legszükségesebb eledelét szolgáltatja az embernek, az árpáról pedig bizonyos, hogy legnagyobb részt sörré főzik fel; nem csuda tehát, hogy a kenyér és liszt ára olly aggasz-

*) *Véber Otto* ur a „P.-O. Z.“ hivatalos lapnak már tavali számaiban közlött sok figyelmet gerjesztő czikket illy czim alatt : „*Humanisticus tanulmányok*“ mellyek ez évi folytatását a „sörről“ kezdi annyi életből meritett, életbevágó józan okoskodással, s ollyan egyszerü, mégis mélyen ható pillanattal az államgazdászati és egészségi viszonyokba; miszerint nagyon szükségesnek kelle vélnünk, ezen elfogulatlan nézeteket legalább kivonatosan megismertetni magyar közönségünkkel is, melly között évről évre nagyobban lábra kap az árpaléhörpölgetés. Szerk.

Körmöcbánya vár

tóan növekszik, mikor a nélkülözhetlen kenyértermesztésre annyi földet foglalunk csak, a mennyit a gége locsolgató, elmekábitó ital kedvéért árpával vetünk be. Igy nem lehet tagadni, hogy az ember legfőkép maga az oka, ha éhhalál fenyegeti.

Vannak ugyan szerencsétlen tudósok, a kik tücsköt bogarat össze vissza tanitnak a *sör táplálékonyságáról*, s számtalan ujoncz megbirkózott ezen keserü ital émelygős ízével, csupán olly meggyőződésből, hogy ezen gyógyhatásu tápszer nyeldesése által, agártermetét köröskörül béllelgeti domboru husos tagokká. Mások ezzel se gondolnak, csak iszszák a sört, mert más is iszsza, s azt mondják felőle, hogy jó, s addig gyakorolják magukat a jó példa követésében, mignem a szokás nálok is ollyan meggyőződéssé válik, hogy a sört csak ugy kell inni, mint a — vizet.

Hein szerint az ausztriai birodalomban 1850-ben 9,305,850 akó sört főztek, s 18,673 mázsát hoztak be idegen országokból; ki pedig 8245 mázsa ment, melly sörtengernek kiállitási árát 33 millió pftra lehet tenni, és ha csak módjával gondolunk is a csaplárosok szaporitási hajlamára, bizvást kimondhatjuk, hogy az összes birodalombeli sörtócsákban, legalább 40 millió pengő ftja elázik az ivó és koplaló közönségnek.

És mire megy ez a negyven millió pft. évenkint? Ollyan italra, a melly sem a szomjat nem csillapitja mint a fris viz, sem a szivet nem viditja mint a tiszta bor, s nem egyéb, mint ollyan állott vizből főzött lé, melly, ha a komló keserüsége nem óvná, nagyhamar rothadásba menne át; melly nem nyujt valódi élvezetet, mint a mértékletesen ivott bor, mellynek böséges alkohol tartalma, kellemes érzést, feszült erőt, vidám kedélyt ébreszt, bút, bánatot csökkent, elüzi a gondot : hanem csak néhány századrésznyi borszesztartalmával csupán hevit kedvderités nélkül, a kedélyt mélázóvá, komorrá teszi, a nedveket elnyálkásitja, a gondolkozást neheziti, akadályozza, álmosit. Nem osztozik tehát a sörivó, a borkedvelők mulékony boldogságában, jó kedvében, csak a maradandó méregnek és bünnek részese.

Vagyis röviden és magyar tapasztalás szerint szóllva : a borivónak egy pár *quaterka* után ollyan széles kedve szokott kerekedni, hogy az egész világot adósának tartja : ellenben a sörivónak, ha le hörpentett egy pár *stiblit*, minden adóssága eszébe jut . . .

A mit tehát a német tudós tanárok, *a kik sörön növekedtek*, diákkori sörfürdőik boldog emlékezetében ezen ital táplálékonyságáról hirdetnek, ha elfogulatlanul számbaveszszük, annyi mint — *semmi*. A miben ha valaki kételkednék, olvassa el valamennyi német tudós „*élelemtant*“ s vegye jól számba, az azokban összehalmozott számtalan ellentétes állitást.

Dr. Döbereiner annyira megy a sör táperejének magasztalásában, hogy azt *hig* (folyó) kenyérnek nevezi, s mivel tápereje mellett hevitő tehetsége is van, lehető legszerencsésebb középszernek nevezi a nagyon táplálékony, de épen nem hevitő *tej* s a hevitő, de táperőtlen *bor* között, s főképen a dolgozó népnek ajánlja annak élvezését, már csak *emésztő erejénél fogva is.*

Moleschott tanár nem káromolja ugyan a tejet és bort azzal, hogy a sört közéjök állitsa mindakettő képviselő pótlékául, hanem csak a gyümölcsöt rágalmazza, azt mondván a sörről, hogy annyi táperővel bir, mint a gyümölcs. Azt tanitja továbbá másutt : hogy a szeszes italok mind akadályozzák az étkek megemésztését, s épen abban találja legfőbb dicsőségét, a sör és pálinka pártoló tudós, ennek a két butitó italnak; hogy a szegény munkás nép, ha sovány ételére sört vagy pálinkát iszik, *emésztést akadályozó hatásuknál fogva, tovább megmarad gyomrukban az étel.*

Megadja pedig mind a kettőnek dr. *Klenke* számtalan tudós társaság tagja, a ki egyik tudományos müvében kimutatja, hogy a sör épen semmit sem ér mint *vérképző* vagy *tápszer*, mert az árpa táprészei malátaernyedés és sörfőzés közben nagy részt elillannak. Kimutatja azt is, hogy a lehető legbövebb táptartalmu sörből, a ki mindennap öt és fél pintet meginnék, egész év folytán nem venne be azzal több tápot, mint a mennyit *öt font* kenyér tartalmaz; már pedig öt font kenyértől egy egész évi részletekre felosztva, csakugyan nem nagy gömbölyüségre vergődhetnék még a legsoványabb agár sem.

A sörivók között látható elhizás tehát a mértékfeletti viz- és széneny részeknek tulajdonitható, mellyeket a légző szervek nem képesek kellőleg föllélekzeni, mellyeknek fölöslege tehát zsirképen rakodik le a testben, s innen a testesség, melly azonban nem is egészséges, a szép emberi alakot is kivetkezteti kellemes formájából, s végre idő előtt tönkre juttatja a testerőt s tehetségeket, és okvetetlenül megcsökkenti tetemes mértékben a lélek nemes feladatu szép tulajdonait, elannyira, hogy a mértékletlen sörivók se Istenhez, se emberhez nem hasonlitanak, a Teremtő által kiszabott mértékben.

Maradjunk tehát a friss viznél, vagy pedig, ha ezt keveseljük, a bornál, melylyel olly nagy mértékben s olly jeles minőségben áldotta meg Isten édes hazánkat, a minővel széles e föld kerekségén igen-igen kevés ország dicsekhetik.

Csakhogy módjával; mert nem okos magyar embernek való ám mai világban az a nóta, melly igy kezdődik „Addig iszom, mig a fogam ki nem ázik“ s többnyire az asztal alatt végződik, és hangjegyei a zsidó ajtajára vannak felkrétázva. *Ds.*

TÁRHÁZ.

Jeruzsálemi levél.

Vider Jakab ur, körülbelöl 70 éves izraelita Ungból, vajnatinai közbirtokos, miután gyermekeit boldogokká tette volna, elhatározta magában, mikép hátra lévő napjait izraelföldön töltendi, hogy tetemei majdan Josaphat völgyében nyugodhassanak. Ez volt V. J. ur kivánsága s ohajtása egész életében, — szilárd akaratát teljesitette is. — S most hagyjuk őt magát szólani: Egy érdekes levelének jutottunk birtokába, melly igy hangzik : „Isten segedelmével! Jeruzsálem Mazecheswon 1-ő napján a világteremtésétől 5617. évben (october 30-án 1856).

Kedves nőm s gyermekeim! Miután a Mindenható segedelmével az ohajtott helyre meg érkeztem és letelepedtem volna, igért szavaimat ezennel beváltom s leirom utazásomnak s eddigi tapasztalásaimnak egy részét. Pestről a gőzösön jöttem Zimonyig, hol reményemen fölül izrael közönségre akadtam, rabbink egy tudós és tiszteletreméltó ember, Zimonyban pihentünk 3 napig, onnét a hires Konstantinápoly városába érkeztünk, az valóban nagyszerű kereskedelmi város. Konstantinápolyból elindultunk a tengeren, s voltunk a hajón 58 izraeliták, kik mindnyájan a szent földre vándoroltunk. 9 napi hajózás után Beyruthba érkeztünk. Itt hallottam : hogy Beyruthot szinten izrael földének tartják, (Mózes első könyvben 16. F. 14. vers. emlitve van Kades s Barad). A tengeren semmi bajunk sem volt, kivévén hogy Arenberg utitársamnak kisebbik fia megbetegedett; ki Beyruthban meg is halt. Azt tapasztaltam, hogy e vidéken az orvosok igen hanyagok, mert daczára annak, hogy Arenberg minden egyes látogatásért 5 e. f. fizetett az orvosnak, még se mutatott legkisebb résztvétet sem, a gyógyszertárak itt szintén hiányosak, még herbatheát sem kaphattunk. Beyruthban 11 napig vártunk gőzös után, melly uj év 1-ső napján (sept. 30.) jelent meg csak, mi pedig az uj évet minden áron Jeruzsálemben tölteni ohajtván, sept. 24. közönséges vitorláshajón indultunk el, de minő irtózatos volt ez utazás, az leirhatlan. Mindnyájan megbetegedtünk, én nem birtam még le is ülni, három napig sem nem ettem, sem nem ittam, nem is imádkozhattam, Japha helységben, hol szombaton estve-felé kiszállottunk, semmit sem pihentünk, hanem korán reggel utnak indultunk annyival inkább, miután Japhától Jeruzsálem csak 12 óra járás, és fogadtunk tevéket, csak számomra egy lovat, ló itt kevés van. Az iszonyu forróság miatt egész délutáni 4 óráig várnunk kellett, csak akkor indulhattunk utnak. Ezen ut gyönyörrel telve volt, kertek, paradicsomok közt ezer meg ezer narancs, czitrom és mindenféle szép gyümölcsfák, illatos virágok köztt jártunk 5 óráig. Estve 9 órakor egy kisded faluba érkeztünk, innét másnap tovább indultunk, hanem inkább mennék hét napig jó uton, mint itt egy óráig, képzelhetlen minő iszonyu nagy kövek feküsznek itt, majdnem mind ollyan nagy, mint egy ház, ez nem természetes, ez isteni átok, a hegyek olly magasak, hogy az ember elborzad, ha rájok néz; másnap déltájban az ohajtott ősi szent városba érkeztünk. A mint a sz. várost megpillantottam, szivem olly érzékeny lett, hogy nagy sirásra fakadtam; itt tisztelettel fogadtak minket, estve mindjárt elmentem egy imaházba, itt — ugy végzik — az imádkozást, mint én régen ohajtottam, csendesen minden ének és lárma nélkül. Az imádkozást itt reggel kezdik, mikor a hajnali csillag jön ki; — másnap, ujév délután (sept. 30.) elmentem a sz. hajlék romjaihoz, mellyekből egy magos kőfal áll még, a fal faragott kövekből van, itt találtam több ezer izraelitát, kiki képessége szerint imádkozott, tovább menvén, láttam három kaput, de azoknál izmael (török) őrök álltak és be nem bocsátottak. Azon a helyen, hol hajdan a sz. hajlék előtereme volt, most a törökök mecsetje (temploma) áll; mutatták pedig nekem a Sion-hegyét is, hol Dávid király palotája állott, a romjai látszanak még. Láttam továbbá egy igen nagy épületet, Ilona királynő palotáját, t. i. a város nagy dombon fekszik, és hegyekkel van körülvéve, igen sok lakossal bir. *)

Egész világból népeket találni itt, az épületek magasak, az utczák kes-

*) Salzbacher szerint bir Jeruzsálem 25,000 lakossal, kik vallásuk szerint különkülön elhelyezve élnek. u. m. törökök, latinok, görögök, örmények, izraeliták és moór-arabok; a törökök és izraeliták számra legtöbben vannak, latinok körülbelöl 1500 s a szent sírhoz közel laknak, többnyire szegények, csekély földmivelésből, olvasók, szentképek csinálásból élnek stb.

N.

Vas. Ujs. 1872

akadályokkal vala összekötve, a soroksári Duna-ág elrekesztése volt. E munka még eddig — ugy szólva — legtöbb fáradságot és költséget vett igénybe. A roppant kőhányást, mely a Kis-Duna elrekesztésére a Concordia-malomtól nagyszerü ivezetben egészen a Csepel-sziget csucsáig kanyarodik, rég megkezdették, s mielőtt a folyó teljes elzárása sikerült volna, már több mint 2000 köböl esztergom-vidéki terméskő volt a folyóba süllyesztve s a töltés imittamott látható is volt a viz felületén. Egy helyen, közel a sziget végéhez, szabad közt hagytak ama zsilip (tápzsilip) számára, mely az uj kikötő bejáratát fogja képezni. Egy másik üres köz ama hajók részére van fenntartva, melyek a kikötő-épitmények befejeztéig a soroksári Duna-ágban még közlekedni fognak. A folyó ez ágának elrekesztése főleg azért volt szerfölött nehéz, mert minél jobban összeszoritották a szárazföld és a sziget felől egymáshoz közeledő szilárd kőtöltések a vizet, annál sebesebb folyásuvá és annál erőszakosabbá vált az, és igy az összeszorult szük téren igen meg volt nehezitve a működés. De az erős akarat és kitartó munka mindent legyőz. A mult hó végén egy 120 láb hosszu bárkát, mely a legkeményebb kőnemekkel volt megterhelve, a még szabadon levő nyilásban elsülyesztettek, s igy a teljes elzárás végre sikerült. Azóta szorgalmasan foly a munka mind a partokon, mind a töltéseken.

Az uj kikötő, mely 1400 öl hosszu és az egész Duna-ág szélességét elfoglalja, oly óriási lesz, minővel egy tengeri kikötő város sem bir. Erzsébetfalván alól, mintegy 200 ölnyire a határkőtől Gubacs felé, a Duna-ág, miként mondottuk, teljesen el van zárva, s már nagy része tökéletesen száraz. De azért ezt az ágat ismét meg fogják tölteni, mivégre a Csepel-sziget területéből kiszakitott kikötő-részből zsilipet fognak épiteni, melyhez már hozzá is fogtak. E zsilip 12 öl széles csatornából állland, melynek feneke a Duna nullpontjánál 6 lábbal fog alább feküdni, ugy hogy e csatorna még csekély vizálláskor is perczenként 1000, magasabb vizálláskor pedig 3000 köböl vizet juttat a soroksári holt Dunába, és igy abban minden körülmények között jóval több viz lesz, mint eddig volt. Végül tervben van egy hajózható zsilip épitése is, mely 400,000 forintba fogna kerülni, de a melyre nézve még az országgyülés engedélyét kell bevárni. Ezáltal eleje lesz véve mindazon aggodalmaknak, melyek a Kis-Duna elzáratása folytán a főváros egészségi viszonyait illetőleg fölmerültek, attól tartva, hogy az igy állóvá lett viz megromlik és posványokat fog képezni, valamint a kis-duna-melléki helységek lakóinak abbeli s nem épen ok nélküli félelme is el fog enyészni, hogy ők ezentul a fővárossal való biztosabb közlekedési módtól meg lesznek fosztva.

A szabályozási munkálatok mellékelt tervrajzán „Déli kikötő“ szavakkal megjelölt részt egyelőre még nem fogják kiépiteni, a meddig t. i. a Duna ujonnan kijelölendő irányába végleg bele nem találja magát, nehogy valami véletlen áradás vagy a folyam viz-sodrának változása folytán a rá forditott fáradság és költség kárba veszszen. Az uj-pesti sziget alatt elzárandó mederrész s a már elzárt soroksári Duna-ág egy része, ugy szintén a Gellért-hegy alatt nyert és nyerendő tért igen czélszerüen *vizes dockkokkal* *) fogják ellátni, melyek az ott átvonuló vasut-kapcsolattal összeköttetésbe hozható kikötőkké lesznek átalakithatók. Ezen felül a budai kikötőt, ha szintén ki fog építtetni, vasut által a Gellért-hegybe épitendő közpincze-helyiségekkel is össze lehet kapcsolni. A tervrajzon röviditve „V. torony“-nyal jelelt pontok alatt mindenütt világitó tornyok értendők. Kisebbik rajzunk a soroksári Duna-ág Pest alatti részében épitendő kikötő keresztszelvényének két végét tünteti föl. Lehet, hogy a kikötő kiépitésekor e terv még több változáson fog keresztülmenni, mert a vizes dockok és gabna- s egyéb raktárak (szilók) *hova* épitése iránt még nem állapodtak meg véglegesen. A kép balfelőli végén az elzárási gát keresztmetszete a kőhányás és feltöltés módját is előtünteti. Jobb felől a vizes dockok és raktárak terve látható.

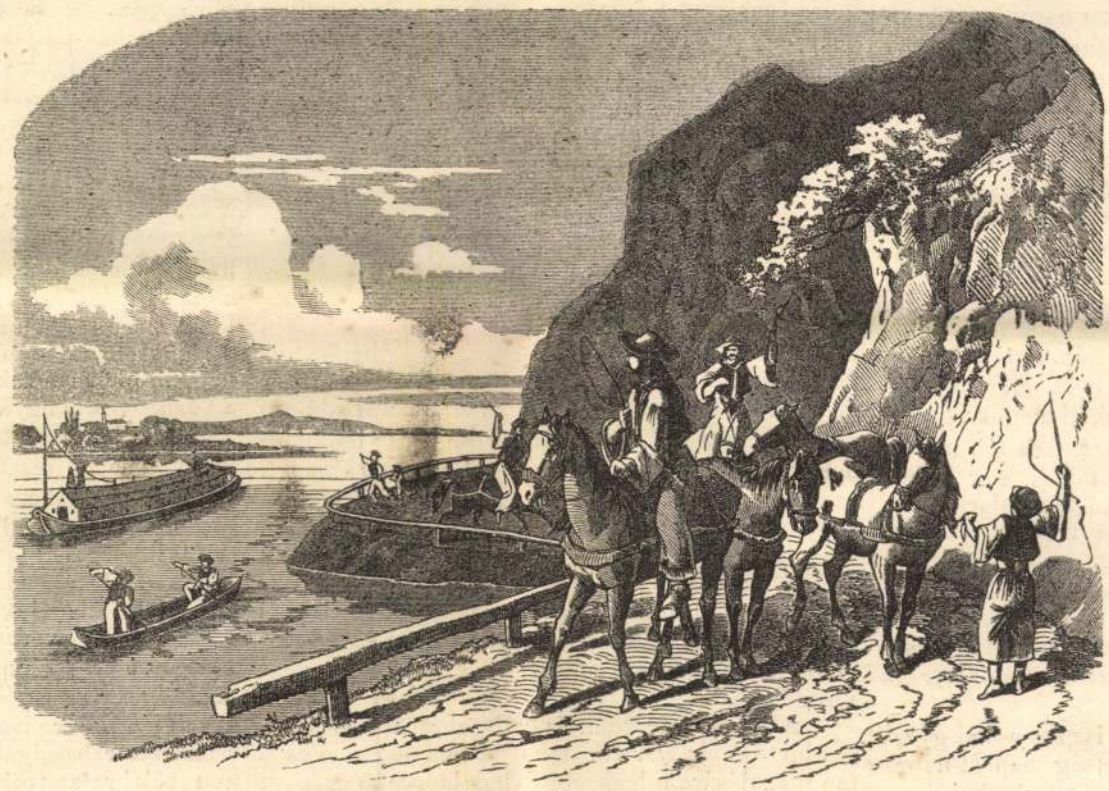

Hajóvontatók a Dunán.

Végül még megjegyezzük, hogy a közlekedési miniszterium a fővárosi Duna-szabályozás munkálatai számára „Buda-pesti Duna-szabályozási felügyelőség“ czim alatt egy egész külön hivatalt rendezett be, melynek vezetése, mint főfelügyelőre Klasz Márton szakavatott mérnökre és vizépitészre van bizva. Tisza Lajos miniszter már több mérnököt küldött ki a külföldre az ottani jelesebb vizépitészeti művek tanulmányozása végett, hogy aztán szerzett tapasztalataikat a buda-pesti Duna-szabályozásnál érvényesitsék. *Sámi Lajos.*

Hajóvontatók a Dunán.

A dunaparti gyermekek fő-fő örömét és mulatságát képezi a vontatós hajók és hajósok látványossága. A nagy zaj, ostorpattogtatás, kiabálás, a kormányos nyujtott, zúgó hangja, a lovak oldalának puffogása már messziről meghallatszik s mire a hajó megérkezik: akkora közönség várja egy-egy falu vagy város végen a sok mezitlábos, ingesgatyás, pörge kalapos, pipikendős gyermekek tömegéből, hogy a csődületen majdnem a karikás ostor használatával kell a fővontatónak utat törni.

Körmöczbánya főtere — (Fénykép után.)

A falusi élet egyhangu napjaiban nagy mulatság is az, mikor jőnek a hajósok, a lovas, vontatós hajósok, kik nem haladnak olyan gőgös kevélységgel, mint a gőzös, mely a Duna közepét büszkén hasitja végig, s csak a nagy városokban méltóztatik annyira leereszkedni, hogy kiáll a partra s felveszi az utasokat, a szegény falusiakat pedig soha sem szerencsélteti. Az a lubiczkoló, zuhogó gőzös, a mint okádja a füstöt és fölháboritja a vizet annyira, hogy csaknem kiszoritja a medréből: az sokkal *bámulatosabb*, hanem van benne valami *megfoghatatlan*, mig a vontatós hajó az olyan világos, értelmes dolog és mindenek felett olyan kedves.

Az a sok ember és gyermek, kik a hajón járnak-kelnek, s azok a furcsa idegen emberek és

*) A *dockok* mesterségesen kifalazott nagy vizmedenczék, melyek zsilipek által valamely hajózható vizzel összeköttetésben állván, hajók befogadására szolgálnak. *A vizes dockok* rendesen kikötőkül használtatnak és apály (vagy csekély vizállás) idején is elég vizök van arra, hogy a hajók uszhassanak rajta. *A száraz dockok*, melyekből a viz gőzszivattyuk segélyével el van távolitva, főleg a megrongált hajók helyre állitására használtatnak. A *szilók* közraktárak épitésére szánt partrészek. *S. L.*

gyermekek, kik a lovak hátán ülnek, kiabálják hogy „gyihi, gyihi“, aztán ütik a ló oldalát, hogy „csihi, puhé“ csak ugy ziheg-zuhog, aztán az ostoruk csak ugy csitteg-csattog, mert ugy tudnak durrogatni és pattogatni, hogy ahhoz képest a falu csikója, a gulyás, a tehén- vagy borjupásztor, a kanászbojtár meg a szőlőcsősz pattogtatása csak semmi: azok az emberek igen kedves látványt nyujtanak.

Legnagyobbszerü azonban az, mikor a kormányos rémitő nagyot fordit a kormány lapátdeszkáján s aztán egészen a másik part felé irányozza a hajót, a lovakat meg az innenső parton nem a folyam hosszában hajtják a parton felfelé, hanem kifelé fordítják, nagy zajjal, lármával, ütéssel, veréssel hajtják ugy, hogy a hajó jobbra van irányozva, a lovak meg balra huznak, s mikor már a lovak majd megszakadtak az erőködésben, a kötél is egészen a szakadásig megfeszül: akkor a leghátulsó ló faránál egy éles karddal elvágják a kötelet s a szegény lovak térdre és orrukra esnek, a hajó pedig nagyot lódul a másik part felé —: ez olyan jelenet, olyan csodás és bámulatos, hogy a gyermeknek szeme-szája eláll bele. El ám a tapasztalatlan, együgyü gyermeké, ki még ilyet soha se látott, hanem az életre való ügyes fiu, mire a többi összeszedi magát ámulatából, már akkor vagy felkapta azt a kis vontató-kötél darabot és elszaladt vele, vagy megvette nehány almáért, vagy más gyümölcsért, vagy egy kulacs borért, s akkor senkitől sem fél, mert a kötéldarab jogos tulajdona, s édes apja eke-talyiga gúzst köt belőle, vagy pedig szétfoszlatják fonalakra s szőlőkötözéskor egy-egy állás, vagy pászta bekötözésére is elegendő.

Istenem! milyen szánandó is ezek a mai gyermekek, kiknek az ilyen mulatság napról napra fogy orruk elől. Már Budapesten tilos a hajóvontatók állatkínzása, mert itt egyik oldalon jó részben kész is, a másik oldalon is ugyancsak készül a szép rakpart, mely a Duna szélét olyan széppé teszi, mint egy márványkő vályu, s benne a hajókat gőzösök vontatják végig, s csak messze Budapest felett bizzák ismét a szegény lovak erejére. Hanem a vidéken is fogynak a hajóvontatások, legfeljebb a zöldséges dereglyék szaporodnak, hanem azokat nem igen lehet megtiltani, mert annak vontatásával az ember már nem a szegény lovat, hanem csak maga magát kinozza! —*r.*—*s.*

Körmöczbánya.

Az ujabb időben épitett s épitendő vasutak által hazánknak több oly városa lett ismeretesebbé, melyek a nagyobb közlekedési vonaloktól távol eső fekvésük miatt csaknem egészen el voltak zárva a nagyvilági forgalomtól; ezek közé tartozott Körmöczbánya is, mely, noha egyike legrégibb városainknak, miután a kir. városok szabadalmaival még Kálmán király által ruháztatott fel, utóbbi időkben már csaknem hanyatlásnak indult, — most azonban a Pestet Oderberggel csaknem egyenes irányban összekötő vasut egyik állomásának lévén kiszemelve, máris igen élénkült a vasutak épitésével járó forgalom által.

Körmöcz Beszterczebányától nyugotra 3, Selmecztől északra 5 mértföldnyire, Barsmegyének északi szélén fekszik, vidéke szépnek nem mondható, mert a város magas kopár hegyektől képezett szük völgyben van épitve.

A kőfallal keritett belvárosba ódonszerü kapuk vezetnek, melyek elevenen tüntetik fel a harczias századok épitésmodorát; különösen a város déli részén levő s még jó karban álló kaputorony érdekes épitészeti régiség. A város észak-keleti részén levő hegyoldalon áll a régi vár, épületei többnyire romban vannak, csak a XII. és XIII-ik században épitett góth egyház, s a később mellé épitett harangtorony áll még épségben. Ezen egyházban némi maradványai látszanak még egy a XIV-ik századból eredő falfestvénynek. — Körmöcznek legcsinosabb része a képünkön látható tér, mely ha nem is nagyvárosias, de mindenesetre festői látványt nyujt, hátterében a magasan fekvő vártemplommal. Az e képen balról látható szögletház pinczéjében van a pénzverde, melynek megtekinthetésére az illető kir. hivatal engedélye szükségeltetik; érdemes megnézni az ezüst pénzek s a forgalomban oly ritkán látható körmöczi aranyok gyártását. — Uganezen téren áll a két toronynyal ellátott szép kath. egyház, gazdag, de izléstelen belső berendezéssel; a templom előtt egy szép szobor, s ehhez közel egy magasan ugró-kut, mely a várost friss, tiszta ivóvizzel látja el; e téren van még a városház s több nyilvános épület is.

Körmöcz lakossága a legujabb népszámlálás szerint 8442 kik tótok, németek, s csak kis részben magyarok. Foglalkozásukat leginkább a hajdan oly hires arany s ezüst bányákban s olvasztó házakban találták, legujabb időben azonban a körmöczi bányák jelentősége igen csökkent. Van még itt továbbá sok varga, takács és timár is.

A megnyitandó vasut uj lendületet fog adni Körmöczbánya fölvirágozásának is s kétségkivül nem egy utas keresendi föl ezen régi modoru, épitkezésénél fogva mindenesetre igen érdekes várost, annál is inkább, mivel a város közelében a vasuti épitkezéseknél oly változatos technikai nehézségeket kellett legyőzni, melyeknek eredménye a nem szakértőket is igen érdekelheti.

A rovarok Darwin tanában.

A bölcsészet és természettudományok mezején hiába rakunk emeletet emeletre, hypothesist hypothesisre, ha annak észszerüségét, valódiságát magában a kültermészetben, az érzékeink alá eső világban nem tudjuk szembeszökőleg és eltagadhatlanul kimutatni. S ellenkezőleg az oly elmélet, az oly tan, melyet maga a természet igazol léptennyomon, mely minden fűszálban, minden féregben valódiságának csiráját rejti, mely minden létező tan között legjobban, legészszerübben képes kimutatni a létezők lánczolatában az egyes nemekből alakult szerves egészet: méltán megérdemli a mélyebb buvárlást, e komolyabb, előitélettől ment vizsgálódást.

A fajok változnak és változhatási képességgel birnak, ez Darwin tanának alapeszméje és e tan igazolására a legszebb és legalaposabb érveket a házi állatok nagy mérvü különfélesége szolgáltatja, melyek noha egy ősanyától sarjadztak oly lényeges eltéréseket mutatnak, mikép az azok által létrehozott szakgatottságot alig vagyunk képesek áthidalni. Az angol postagalambot, a begyes, a fésűs és páva galambokat oly lényeges és jellemző vonások különitik el egymástól, mikép lehetetlen, hogy azok az első pillanatra szemet ne szurjanak, és mégis Darwin a többi természettudósokkal egyetemben kimondhatni véli, mikép mindezen különféleségek a sziklagalamb ős és eredeti alakjára vezethetők vissza. Az ember és az életkörülmények elég éles válaszfalat vontak a lovak különféle fajtái közé, és mégis kinek jutna eszébe azt a vakmerő állitást koczkáztatni, mikép e válaszfalak már a teremtés kezdete óta megvoltak és attól fogva változatlanul fenállanak. Kinek jutna eszébe azt állitani, mikép már kezdettől fogva arabs, angol s német lovak léteztek, nem pedig a külső körülmények, az életviszonyok tették őket olyanokká, mint minőknek jelenleg ismerjük. Az ember maga felhasználja az állatok és növények ezen tulajdonát, hogy a meglevőt nemesitse, a vadat szeliditse, a haszontalant hasznossá tegye. A mezei gazda élete meg lenne fosztva minden gyönyörtől, ha nem látná kezemunkájának üdvös hatását a folyton nemesbedő és öregbülő állat- és növényvilágon. A fajok merev megállapodása és elzárkózása megakasztana minden haladást, minden tökélyesbedést és a természet örökös statusquoban tengetné életét.

S mig Darwin a XIX. század kutatásainak és buvárlatainak leginkább megfelelő tana a házi állatok és növények változási képességéből indul ki és ugyszólván azon alapszik, addig a nagy természetben is számtalan tény nyilatkozik e tannak igazsága és valódisága mellett, különösen a *rovarvilág* az, mely e tekintetben a legszebb és legmeglepőbb példákat szolgáltatja.

A vörhenyes hangya (Formica rufescens) azon különös és megfoghatlan tulajdonnal bir, hogy a fekete hangyák (F. fusca) közül magának rabszolgákat rabol, s aztán ezektől függ minden tekintetben. A vörhenyes hangyáknál a himek és anyák épen semmit sem dolgoznak, mig a többi nőstények vagy munkások, ámbár elég erősek és bátrak, nem tesznek egyebet, mint más hangyák után leskelődnek, hogy azokat rabszolgáikká tegyék, ezek viszik aztán az épitkezést és az egész háztartást; sőt a hangyaboly más helyre való áthurczolása fölött is ők határoznak és ily esetekben uraikat állkapczáik között czipelik az uj lakásra. Hogy mily tehetetlenek az ily uri hangyák, kitünik onnét, hogy miután 30-at közülök lárváikkal és bábjaikkal együtt a legjobb eledellel ellátva elzártak — a legtöbben éhen vesztek el, és hogy egy egyetlen rabszolga, melyet később a még meglevőkhöz bebocsátottak, az életben maradottakat egymaga táplálta, s miután nehány sejtet épitett, a lárvákat ápolás alá vette és minden házi teendőt maga végzett. Ezen ép oly csodálatos, mint rendkivüli ösztön megfejtéséhez a kulcsot más ily rabszolgatartó hangyák szolgáltatják. Ezek nélkül lehetetlen volna e különös ösztön keletkeztéről még csak homályos fogalmat is szereznünk. A vérvörös hangya is (F. sanguinea) Angliában és Svájczban rabszolgául használja a feketéket. Azonban kevésbbé függ tőlük, mint a vörhenyes. A rabszolgákat csak házi teendőik körében használják, mig az épitési anyagot és a táplálékot maguk szerzik be maguknak. Igy észlelték ezt Surrey-ben és Hampshire-ben. Svájczban a szolgák együtt dolgoznak uraikkal, ezek viszik az egészre a felügyeletet és azokat a házon kivül csak a levelészek fölkeresésére használják. Vándorlás alkalmával az urak czipelik szolgáikat. Igy tehát a rabszolgaság három különböző mozzanatát észlelhetjük. A vérvörös hangya Angliában annak legszelidebb fokát képezi és azonfelül még legkevesebb számu rabszolgát is tart. Svájczban ugyanazon faj több rabszolgával bir és azokat nagyobb körü tevékenységre használja, mig végre a vörhenyes hangya egészen rabszolgáinak rabja.

A rabszolgákkal nem biró hangyák többször portyázásokat tesznek a vidéken, hogy más hangyák fészkeiből az ott talált bábokat elrabolva, eledelül fölhasználják. Ha fölveszszük, hogy a vörös és vörhenyes hangyák kezdetben csak bábokat vittek fészkeikbe táplálékul, melyek ott ki fejlődtek és hajlamaikat követve munkához láttak, akkor könnyen kimagyarázhatjuk az egész rabszolgatartást az önfentartási ösztönből, az eledel szükségességének érzetéből. Ha ez ily portyázások évről évre ismétlődtek, a kezdetben czélzott haszon a rabszolgák utáni vágyat idővel tetemesen fölébresztette és mindinkább fokozta, úgy, hogy a kezdetben csak eledelül szolgáló bábokat utóbb rabszolgáik szaporitásaért öntudatosan rabolták, mig végre egyenesen a kifejlődött hangyákat fogták el. Csak igy lehetséges, hogy az élelemgyüjtés ösztöne idővel rabszolgatartássá fajult. Ha ez már kis mértékben megvolt, semmi sem áll ellen, hogy az folyton ne növekedhetett volna azon pontig, melyen azt a vörhenyes hangyánál jelenleg föltaláljuk, és a hol a tyrannok tökéletesen függnek alattvalóik szorgalmától és jóindulatától.

Ki nem szemlélte bámulattal a méhek művészi épitkezését és jól rendezett államát, s ki gyanitotta volna, hogy e meglepő ügyesség egyedül csak az eledel fentartásának egyszerü ösztönében leli magyarázatát. Itt is a fejlődési fokozat legalsó lépcsőin levő fajokat kell először tekintetbe vennünk és ugy haladnunk felebb, mielőtt méheink ügyes és mértanilag is leghelyesebb épitésmódját megértenők. A földi pöször áll e fokozatban a legalsó helyen, mig az átmenetet méheinkhez a mexikói méh (Melipona domestica) alkotja. A pöször (Hummel, nagy méh, mely a föld alatt épiti lakását), a méz eltartására szövedékkel kipárnázott üregeket használ, a melyek végére néha viasz-csöveket alkalmaz és kivételképen egyes elszigetelt viaszsejteket is rak, a melyek azonban igen alaktalanok és csak kis gömbölyödéssel birnak. A pöször épitésmódja a kezdetlegesség bélyeget hordja magán. Sokkal nagyobb tökélyre lelünk a mexikói méhnél. Majdnem rendes alaku sonkolyt készit viaszból, mely kisebb hengeralaku lyukakkal van áttörve a méz, nagyobbakkal a pondrók, a fiatalok eltartására, ez utóbbiak majdnem golyó alakuak, jó formán egyenlő nagyságuak, azonban rendetlen tömeggé vannak összetákolva. Egész eddig az épitésmód tökélye kevésben tér el a pöszörétől. De a golyó alaku sejtek oly közel vannak egymáshoz, hogy teljes kiépités által egyik a másikat metszené. Ezen érintési helyeken a golyók sik lapokká alakulnak át, ugy hogy egyik részök gömbfelületből, a másik pedig 2—3 sik lapból áll, a szomszéd sejtek különféle számaránya szerint. Ha némi pillantást vetünk a sejt előállitásához szükséges anyagokra, ugy azt találjuk, hogy egy font viasz készitéséhez 12—15 font száraz czukor szükséges, és igy könnyen fölfoghatjuk, hogy mennyi munkát és fáradtságot kimélnek meg méheink hatszögü s vékony falu sejtjeik által. De másrészt tudjuk, hogy éltök fenntartására mennyire szükségök van a méheknek minél több mézet gyüjteni, és igy a viasz megtakaritás a méhállam fenállhatásának fő feltétele. Azon méhrajoknak, melyek már kezdetben czélszerübben tudták sejtjeiket berendezni, több kilátásuk volt a megmaradáshoz és ezen előnyeik utódaikra is átháromoltak, mig a többiek egy helyben megállapodva lassanként kivesztek. Igy

Körmöcbánya

Milosztható

72.l.

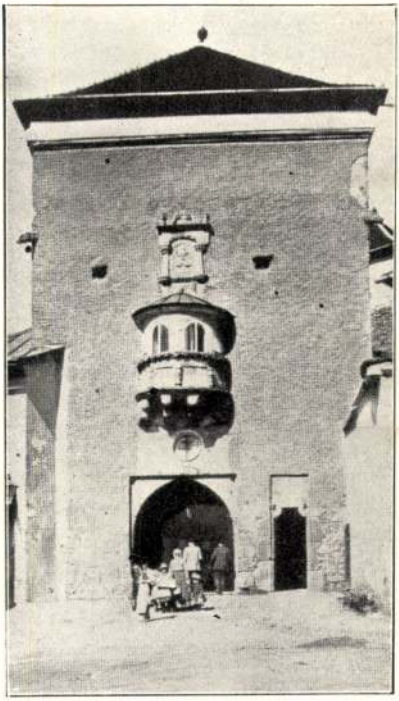

Gate of the town of Körmöcbánya, from the XVIth century. At present belonging to Czechoslovakia. — Porta di Körmöcbánya (XVI. sec.) (Territorio czeco). — Körmöcbánya városkapu (XVI. század). (Cseh megszállás).

SCHULEK JÁNOS
MŰÉPITÉSZ
I., HORTHY MIKLÓS ÚT 86.

A Műemléki
Bizottsá

Körmöcbányai

Benthiáromság-szobor

és fötér

Képe repr.

Magyverecke

III. 298. l.

Városkapu.

repr. u.o. 299. l.

Körmendi Frim Ervin

Ujvidék L.

504. l.

(Körmendi Frimm Erwin)

Lood

Képrömüvészet

(933.149.l.(<>

kiállítása.)

-

észitett közcső és összekötőcső

től:

szekötőcső	összesen
8.126.63	171.833.84
4.736.18	2o2.214.o5
1.918.78	3o1.4o5.51
8.292.84	3o3.o18.88
9.599.31	264.324.64

Előirányzat	Zárószámadás szerint
8o.ooo.- P	3o9.o18.o3 P

Körmendi Frimm

Ervin

festő

koll. kiáll. az

Aurora mun-

kereszdeiben-

Katalogusában Bölöni

György dörzsava

Az Ujság

1918. marc. 17.

Buda-Pest:

Buda 1686-ban:

Jobbra az égő
tak. A várkörül a szöve
a várat keresen ágyuz
tyájáról szintén tüze
„Offen die König
23 Aug (2 Sept.) A
deß Gros Vezier
Reichs Völcker mit St

Rézmetszet, mer
nak 18.4: 29.9 c/m

Lth

Körmendi Frim

Erwin

l.

Müterem I. Wop.
Skidl. 1935 febr.

Körmendy Frim

Ervin

Thieme Becker

XXI. 177. l.

(Lyka)

SORSJEGYÁRUSÍTÓ — KÖLCSÖNKÖNYVTÁR

MAKÓ

VÁROSI BÉRPALOTA — TELEFONSZÁM: 272

Postatakarékpénztári csekkszámla száma: 43171

Europa rt.

Lapterjesztő Váll.

Budapest

V. Visegrádi u. 36.

IV. 1

Körmendy Frimm
Ervin

Lago Maggiore
(a Nemzeti halon
kiállításából)
c. kepe repr

Uj Művészet
1913. I. 3 sz.
10 l.

Körmendi Frimm

Ervin

lásd

Nürnberg regi és

uj minvéneti kiälli-

tásának képes tárgyan.

Satoja 1929. nov.

Mucsarnok.

13, 14. l.

Lehajz

F I L A T É L I A I T Á J É K O Z T A T Ó

óbot körut 41. 1945.szept. 5.

ői kószpénz gyorscsoro aukcióján észrevehető
a vasárnapi klubközi csorenapon meglehetős
napokhoz képes hatalmas volt a kinálat.Ennek
ságban ilyenkor minden érdeklődés az ujdon-
megjelenő szakszervezeti kongresszusi sor
ában áll.T.i.oly csekély a szétosztásra kerü-
ábbé a kereskedők ellátását nem biztositja.A
edelkeskedett akkor,midőn a gyüjtők /a Szer-
nyszámu kérelmével szemben az ötvenezer pél-
vannak illetőleg voltak annak,hogy magasab-
ásnak találták az ötvenezrot.A szakszervezet
látszólag nem igy van,mégis letöri a főkel-
ereskedők közötti kötése,nemkülönben a kor-
tlenül magas vonalon mozognak,melyre még m-
napok megmutatják,hogy a jelenlegi szétoszt
öljük a hétfői gyorscsoro listát.

-x-x-x

(Körmendi Frimm Erwin)

gyüt. kiáll. Fran-
helmel

Forum - 1933. 198. 1.

(<) gyüteménges
kiállítása.)

földi festő.

Ms. Tepl. 233.

[illegible] [illegible] [illegible] [

Körmendi Frim Ervin

Árverési Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.

40. sz. 1927 dec.

Méltóságos

Medgyaszay István

műépítész, korm. főtanácsos urnak

Budapest

XI. Nagyboldogasszony útja

Körmendi Ervin

foto

Kol. kiáll. a Ferenc-
ben 1934. febr.

Forum

1934. 110. l.

(Budapesti ki-
állítások 1934)

p az „Equilibri di Parma e Modena"-t
fel, hogy ~~a kifeszített kötelén~~, mint kö-
lábán áll T. Ferencz József. Mögötte kisérő-
~~lábára állt~~. Kezökben ~~vely egyenlitő~~ ru-
végein sas-fejekkel. Ferencz József fejét kissé
sérője mereven szemébe néz. A háttérben lévő
perián, mely a bakul szolgáló rudak végeire

IV
EQUILIBR..
DI
RMA E MODE.."
ata a kép alatt:
contrapesi"
T. CCLVII".
tszet, méretei a lapnak 14.8 : 21.6 c/m.

Ltsza 8710 (chin. pap.).

107/95 N° 105.

1894: XII. 18-án Szalay D., Zala K. a vételhez hozzájárulnak c

Megvétetett 1895: VII. 4-én rán (2691 frt). – Elszámoltatt

– A elszámolásra nézve l. a

1897: VII. 29-én az Iparmüvészet

Körmendi Trim Ervin

festő

lvad

3

Az Ujság

1912 febr. 2.

(e.a.: Nyolc pistal

Miállítása a Mühén-

harban.)

-ben, meghalt Spoletoban 1469-ben)

ztus, ~~[illegible]~~ jobbját áldásra emeli) és baljában ~~[illegible]~~
látjuk Mátét az angyallal, Márkust az oroz-
el és Jánost a sassal. Körülök Márkus Toll-
nál
~~[illegible]~~ pedig mondatszalag van. Jánosén ezek ~~[illegible]~~
M E." ~~[illegible]~~ Fejőket dicsfény veszi körül.

miéből
2691 frt.
223
a – e.

228.

4 db.

Körmendi Frigyes Erwin

Részlet a kistapolcsányi főhercegi parkból, olaj.
Férfi arckép, olaj.
Női arckép, olaj.

Nemzeti Szalon
1917. május
tav. tárl.

Körmendi Frimm Ervin

cród
s

Gonda Béla tj

A szolnoki művész-telep.
Budapesti Hirlap
1913. máj. 22.

Körmendi Frimm Ervin

117	Olvasó nő	olajf.	1500.—
118	Tiroli temető	„	1200.—

Nemzeti Szalon

1918. május

Lav. Kiáll

605.

vágtató lovon. Jobb kerében görbe kard-
csapni készül. Öltözete tollas sisak, mell
a vetett prémes mente, brokát atilla, szűk
ú csizma. Jobb térde alatt hosszú egyenes
~~a [illegible]~~ pisztolyát látjuk. A hátter dom-
fölül:
RINYI"

ra, méretei 20.5 : 15.4 cm.
i gyűjteményből. 140/95.

140/95.

Körmendi Frim Ervin

gyűjt. kiáll.
Szépművészeti kiállítások helyiségeiben.
1933. máj 28 –
jún. 10

Katalógusa könyvtárunkban

Griechischweissenburg (Belgrad) h. n.

IV. 106.

Körmendi Frimm Ervin

prod

Rózsa Miklós dr. - Kalauz a Művészház palotafelavató kiállítására. Bpest 1913. Ebben reprodukálva fenti A Lago Maggiore partján c. festmenye.

Cenan József: Arckép.
Gara Arnold: Női akt.
Mednyánszky László báró: Hegyi táj.
Kernstok Károly: Vázlat.
Csont Ferenc: Tanulmány.
Feiks Alfréd: Pálmák alatt.

RIEUR.

képes folyóirat. Szerkeszti: Kovács

0 korona. — Megjelenik havonként.

Körmendi Frim Ervin

Felesegém c.
festmeje
repr.

Vas. Ujs

1911. 105 i. l.

Körmendi Frim Ervin

Nagybányai kiáll. kat. 1912

82

Csongrádmegyei Tört. és Reg. Társulat

III. 177.

Kőrmendi Frim Ervin

életrajz

irod

Csókássy 103. l.

Komárom.

A középtérben lévő vár
rősitett őrháztól hajóhid veze
hegyek látszanak. Felirata föl

COMOR

a jobbsarokban: 54.
magyarázó szövegének kezdete:
fejezése: 9. Insel Schütt

Szines rm., mér. a vk. 6.

Körmendi Frimm Ervin

1918. máj. kiáll. N. Szelon
Olvasónő, olaff. 1500.—
Tiroli temető, olaff. 1200.—

1918. dec. kiáll. u. o.
Fregatte kapitány Ubing,
olaff. 2500.—
Jekaterinoszlav város, olaff.
2500.—

csontjai

Vadlovak X. 46.

Körmendi Frimm Erwin

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 316, 318, 408

1915. tav. kiáll. 81, 85

1917. tav. kiáll. 264

1917-18. téli kiáll. 160, 202

1918-19. téli kiáll.

1919. hadviselt nuv. kiáll.
51, 53, 54, 189.
nem volt harctéren

1920-21. téli kiáll. 382, 385

1921. tav. kiáll. 202

1928. tav. kiáll. 161

Nürnberg Marxstrasse 68

Kut tagja.

Szarvasagyar, lynkas, öskori VI.19

Körmendi Frimm Erwin

1920. szept.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Csendélet, olaff. 10.000.–

Keveset de állandóan kiállít

1920. dec. u. o

Esti hangulat olaff. 12000.–

Erdőszéle olaff. 12000.–

Szénakarlak, olaff. 12000.–

Mihalik József: Kassa város ötv. tört.

VI. 27.

Körmendi Frimm
Ervin

Magyar Művészek
1928. 280

Kinevezés VI. 309

Körmendi Tóth Ervin

U. 1734

Körmendi Frim

Ervin

Müvenet 1918. 25

Könyves Tóth Mihály dr. közművelődési tanácsnok IX. 49.

Körmendi Frimm Ervin

Hegyi táj. olaff

Tm. Bp. 1932

von ülő főhadnagygyal egy tiszt beszélget
dragonyos csapat mén. A jobbra látható há-
l őrség van zászlóval, hol őrszem áll ke-
ztek öltözete: tarajos sisak kétfejű sassal
fehér kabát kék gallérral, hajtókával és passe
sötétzöld kabát piros hajtókával, gallérral és
fehér passepoillal vagy sötétzöld pantalló
sarkantyuval. A legénységé: ugyanolyan,
pantallón börborítás is van. Feliratai

4.
agoner"
gschwandtner 852";
k, Verlag und Eigenthum der Kunst-
ykum in Wien" ~~Gezeichnet und lithographirt~~
~~A. Strassgschwandtner.~~
méretei 33.6 : 25.5 ptr.
Armée nach der neuesten Adjustirung. Ge-
von A. Pettenkoffer und A. Strassgschwandtner.
nyomás, chinai papiroson)
nyomat, hátterrel.)

55/93 N° 1235

Körmendi Finum Ervin

Csónakok staff.

T. m. Bp. 1932.

k:

n erőd van, melyen innen palánk áll s az
ltiszt két bakát oktat, középütt egy német
en teljes felszerelésben s jobbra a beszélge-
hárman pihennek. Öltözetök: csákó, kettős
tét hajtókával, melyen esetleg a magyar ezredjelvény is van,
ér szegélyhel vagy magyar nadrág fekete sár-
czipő vagy bakancs. A felszerelés szíja fehér.

30.
rnisons-Bataillon"

Ant. Straßgschwandtner 853."
k, Verlag und Eigenthum der Kunsthand-
in Wien."
ben, méretei 33.1 : 25.3 cm.
ch'sche Armée nach der neuesten Adjustirung.
raphirt von A. Pettenkoffer und A. Straß-

bete nyomás, chinai papiroson.
inezett, alányomással.

55/93 № 1235.

Körmendi Frimm Ervin festő

kis koll. kiállítása Nürnberg régi és új művészeti kiállításán a Műcsarnokban 1929. nov.

Szül. 1885 márc. 3. Bpest. 1903–1913. Párizsban, 1914–22. Budapesten, 1923 óta Nürnbergben emkódott.

Igal h. n. I. 2286

Érkezett 1904 február 22.

133/1904 (Szegzárd 1904 február 19 — 35 sz. a.)

Wosinszky Mór orsz. felügyelő jelentése a temesvári múzeum által megvásárolt Pongrácz-féle régiség-gyűjtemény megbecsléséről s a múzeumi építkezési ügy állásáról (Felterjesztés 1904 június 10.)

Körmendy Frim Ervin

festi

Koll. kiáll. az Ernstben

1928. márc.

Romántkori mester

1457. *Medaillon.*

Alakja kerek és két eg
ábrázol.

Dombormű, méretei 40 : 4(
tett 1895 október 23-án G. Massa
(216–896). — Elszámoltatott
— Az elszámolást jóváhagyta
eln. sz. határozat (464–901).

III 3–

Pl.
Vét. 1895.

Körmendi Frimm Ervin

Kübvarós c. képére a bpesti Uj Szalonban arany-márkás ezüst kitüntetés.

Magyarság 1934 aug. 26.

rendkivüli lendületet adott. Az elmult
tunk ki erre reászoruló diákok között.

De a hivő református ifjuság szá
és dolgozik a Soli Deo Gloria Szövetség
bor aggodó és biztató tekintetét. Édesa
hatalmas serege ez, akik saját gyermekei
szolgálatának dicsőséges munkája a gyak
lunk. Legyenek ők a mi munkánk megszerve
dozatos szeretetükkel még nagyobb lendül
nak.

Arra kérjük tehát minden testvér
ilyen Istentől megáldott munkának ismer

PÁRTFOGÓ

sorába. Pártfogó tag lehet minden olyan
Szövetségnek célját és munkáját ismerve,
za és a magyar református ifjuságnak err
tendőre megujitva, havi 1.- pengő, / évi

Bizó reménységgel, hogy kedves Re
résünk, kérjük, hordozza Szövetségünket
ben.

Budapest, 1933. január havában.

dr. Sebestyén Jenő s.k.
theol. igazgató,
a Szénior-Osztályunk elnöke.

dr. K
főorv

Körmendi Frimm
Ervin

Hegyvidék, olaszt

Budapest székesfőváros
tulajd.

Brouzkovi edény IX. 51

Körmendi Frim Ervin

festő

l.

Lex Magy Társ

315. b. l.

KÉPKERET ÉS
BUD
VIII., Rökkszilár
VII., Wesselényi
V., Báthory-
V., Légrády Ká
II., Margit-I
Ujpest, Ár
Gyár és
Ujpest, Cse

Körmendi Frim Ervin

1918. Coll. Exakt.

Müverjet 1918. 25. l

Brassó vármegye VI. 224.

Körmendi Frimm Emil

1910. jan. Koll. Kiállítás a Művészházban

Katalogus

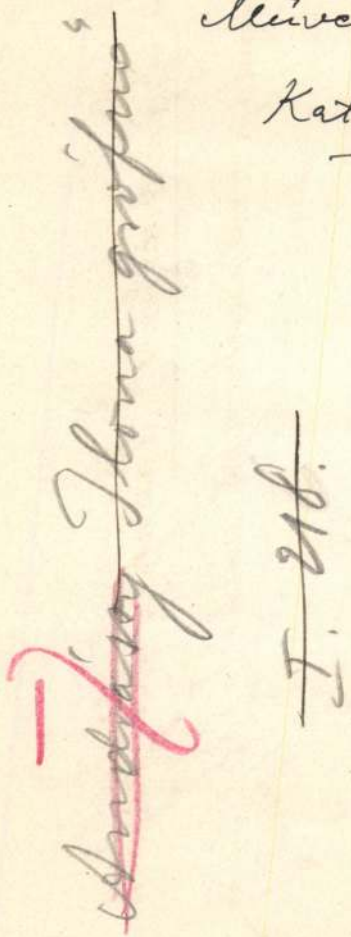

42.

1904 II. 4. Számvevőségnek Wasinszky Mór veszprémi ut.számlája érvényesítés végett átküldetik. (85/1904)

Körmendy Frim Ervin

1928. márc. koll. kiáll.
az Ernst Mürzenban.

XCVII. Csoport kiáll. kat.

Mars bronzszobrocskája III. 197

Körmendi Frim Ervin

Műcsarnok festő Bjelt

1911-12. jub. kiáll. 107, 826, 842
848, 899

1912. tav. kiáll. 33, 290, 315

1912-13. téli kiáll. 517, 532, 657

1913. tav. kiáll. 349

1913-14. téli kiáll. 216, 537, 540,
550

Anjouk III. 182.

Körmendi Frim Erwin

festő szül. 1885 márc. 27
Budapest
Hollósynál München tanult azután a párisi Julien academián J. P. Laurens tanítványa. 1904 óta állít ki.

Krück II. 84. l.

Springer IV. 240

Körmendi Frimm Ervin

Mucsarnok
1918. sajtóhadi szállás kiák.
Repülő vonattábor, olajf.
Repülőtér, olajf.

Schariczer György, pozsonyi városi tanácsos és czékbiztos V. 151.

Körmendi,

festő Párisban
1929.

erőd
is
Literatura
1929. 162. l.

~~traduce tutto un capitolo, parte~~

~~una biogr. sia romanzata di cino~~

6.

sokszorositására semmi sem alkal
sabb,mint épen a szines kőnyomás

A kőnyomásnak,illetve
fotolitográfiának a modern soksz
rositó eljárásokban gazdag szöve
nyének kifejlődésébe nagy hatása
volt.Mi azonban elsősorban müvés
illetve müvészettörténeti szempo
vizsgáljuk fejlődését,s igy a jo
technikai,vegyi és fizikai jelen
gek ismértetésére e helyen nem t
ki.

Körmendi András

Forrás: Képe repr.

Képzőművészet

1933. 117. l.

PÁLLIK BÉLA. RAMBOUILLOT KOS.

Körmendi András

festő

Műcs. kiáll. 1930-tól
Pipics 116. l.

Körmendi András

Növerek, Lapf.

Nemzeti Szalon. Munkácsy Cék VIII. repr. Kiáll. kat. 1935. márc. 30–ápr. 14.

Körmendy András

1922/23 – 1924/25 I.

Ferképzőmfoiskèvk

105.0.

A Kr. u. I. sz.-ban, a Claudiusok és Flaviusok korában, épült Tiberius új palotája a Palatinuson s 64-ben, Nero idején, égett le a köztársasági Róma túlnyomó része, hogy egy új, pompásabb fővárosnak adjon helyet. Nero művét a Flaviusok folytatták. Vespasianus megépítteti a Colosseumot (l. o.) s a Forum Pacis-t a béke templomával. Titus befejezi az apja által megkezdett thermákat az Esquilinus lejtőjén; ez utóbbiakon a keresztboltozatot már minden nehézség nélkül alkalmazzák. Domitianus negyedszer építteti fel a leégett capitóliumi templomot; az ő nevéhez fűződik a Flaviuscsászárok palatinusi palotájának felépítése, a Titus-diadalív, egy nagyszabás császári villa Castel Gandolfo mellett, a hatalmas marsmezei Porticus Divorum (a mai Piazza Navona helyén), egy nagy stádium és több nagyszabású templom, így a Vespasianusé, amelynek fölöttébb gazdag koszorúpárkánya jellemző példája a kor pompaszerető s erősen dekoratív kedvű építészetének. Konstruktív szempontból is nagy a haladás: a donga- és keresztboltozat használata lassanként általánossá lesz, de a kupolát még csak szórványosan alkalmazzák.

Trajanus, a nagy hódító (98—117), különösen a katonai építészet terén alkotott maradandót. Nagy hadi útjai és hídjai a provinciákban, így az Al-dunán is, a maguk korában a technika csodái voltak s maradványaik még ma is imponálóak. Ő emeltette a Mars Ultornak szentelt adamklissi-i tropaeumot a Dobrudzsában s megbízásából Apollodoros (l. o.) megépíti Rómában a nagyszerű Trajanus-fórumot, a Basilica Ulpiával, a Trajanus-oszloppal s a császár óriásméretű bronz lovasszobrával. Ezt a fórumot újabban kiszabadították a későbbi korok ráépítéseiből.

Hadrianus korában (117—138) épül újra Agrippa híres Pantheonja, amelyet villámcsapás pusztított el. Ez az új Pantheon (l. o.) legnagyszerűbb példája a római kupolaépítészet ek, mely-

Körmendy András

Cs. Szabó László

archépe

Repr.-

Színházi Élet

1936. 52. sz.

Kőrösmendi András

Női akt

Repr.

Kopp

MAGYAR MUVESZET

1937. 30. l.

32. l.

Budapest, 1938. január.

a m!

lők a maguk mélyreható változásaival
ét keltették fel a mindennapi életben
:llemi, gazdasági, politikai és technikai

a állottunk, amikor elhatároztuk olyan
ely ismerteti a *társadalom*, a *szellemi*
odern államrendszerek*, a *világpolitika*
világítja a *technika* és a *természettudo-*
állott új társadalmi és gazdasági be-

ven érthető formában, tömören és főleg
n képet, melyről joggal elmondható:

Körmendi András

festő

Tatatóvároson rendezett kollektív kiállítása alkalmából.

ír. od

Pesti Napló 1933.

szept. 26. (Vidéki vasárnap.)

U 2361

Europa

Könyvés lap terjesztő

Budapest

V (Fiszgrádi-u. 3

< Körmendy András >

festő ??

könyvel

< > Kernstok Károly

Ism.

B. J. Erdélyi

Museum

1937. 292-293. l.

Körmendi András

kol. kiáll. Tatatóvárosban
1933. okt.

l.

Forum
1933. 32. l.

~~Csontmarkolat, római VI. 282~~

Körmendi András

festő Mücsarnok

1933. nemz. képzm. kiáll.

353

KÖRMENDI ANDRÁS

91 Gyermekek a viz szélén 934 olajf. 200.— pengő

Nemzeti Szalon 1934. dec
Kut

dupl.

97. CSOPORT

KIÁLLITÁS

RÉSZTVEVŐK:

BÉNYI LÁSZLÓ
IFJ. CZENE BÉLA
CZ. HIKÁDY ERZSÉBET
DABÓCZI MIHÁLY
GÁBOR MARIANNE
KAZÁR LÁSZLÓ

MDK

Körmendy András

Női akt, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa.1937.jan.Nemzeti Szalon.

MDK

Körmendy András

Marhavásár a domboldalon, akv.

KUT és UME kiáll. N. Szal. 1932. nov.

12 l.

Körmendy András
Női akt, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 12 1.

MDK

Körmendy E.

az anyag modern részében szerepel

Nemzetk. velencei kiáll. Képzőművészet, 1930.
31.sz. 145.l.

Körmendy Ervin MDK

Gyümölcsöskosár, olf.

A Szent Márk tér Velencében, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Körmendy Frim Sérafeb".

Művészet.

VI. évf., 1907.

199.

Kőrmendi Erzsébet

(Mrs. Kőrmendi Jenő:) Született Budapesten 1914-ben; tanulmányai: a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán és Grafikai művész.

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 167 l

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Körmendi Erzsébet

1939-ben az U.S.A-ban telepedett le.
Tartatai: Budapest - Paris - Bécs
és az USA-ban stb. Címe: 1009 Wash-
ington Blvd., South Bend, Indiana.
Tehete Márton: Prominent Hunga-
rians Home and Abroad, München, 1966.
334 l 167 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Körmendy Frim Antal nabrán.

Művészet.

VI. évf., 1907.

199.

Körmendy Gabriella

~~Brezniczky Alice~~
~~Danki Margit~~
Lauer Mária
Olty Emmi
Szalay Márta
~~Freidl Mária~~
~~Enessey Anna~~
Pichler Irén
Varga Ilona
Mihalik Emma,
Papp Hedvig
Körmendy Gabriella
Palcsó Irén
~~Engel Piroska~~
Kőszegi Margit
Rühl Jolán
Scholz Dorottya

Vigyázz! Nincs ABC rendben

Gróh István tanítványai az ynám iskolában

Az 14 felsoroltak tanulmányai a kultuszminisztérium és a sóváros tanulmányai val pl. ... nincs ...

Gróh István: Uj magyar diszítések. Bp. 1929.

Ignatius Körmöndi, órás

Szakolcán dolgozott a XVIII.sz.második felében. Óráján nak számlapján megtaláljuk a rejtélyes"LK"ötvös jegyét Vésett számlapos tölgyfa szekrényóra. 371.old

Dr.Bartal Ernő: Philipp Zöch egy elfelejtett esztergomi órás a XVIII.században 663.old

Komárom Megei Múzeumok Közleményei.1.Tata.1968

Körmendy Imre
festő

1947-48-ban a Nagy Balogh János kollégiumban Nagy Maroson Pap Gyula vezetése alatt tanult. Szeinrajzaival szerepelt a kolleigumnak a Képzőművészek Szabadszervezetének budapesti helyiségében rendezett bemutatkozó kiállításán.

Láttam 1948. okt. 3

mdk.

Körmendy Imre

Dékán Budán e. felvétele
díjat nyert.

Kép a 44. lapon

Tomori Ede: Fotókör kialakítás a csepeli autógyárban.
Népművelés, 1957. 1sz. Szeptember 44. l.

Körmendy István

1886-ban a tatai fazekas-céh tagja.

(Körmendi Géza: A tatai fazekasság története. Komárom, 1964. 11.o.

Körmendi István

Tatai fazekasmester
Idegbiidést kapott. Önggilkos lett.

Körmendi Géza: A tatai fazekaság története
Komárom, 1964.
16.o.

~~Tatai Ishiretlen in~~

Körmendy István

III. é. ép. hallg. 1942-43.
Kotsis-tanszék
Kőszegháza és főjegy-
zői lakás terve.
Tavl. kép és alapraj.
Technika
1943. 605. l.

vegyes

XV

1 köt. folio

Desjardins
Ernő

A Magyar Nemzeti Muzeum
római feliratos emlékei.

~~De~~ francia szöveget a vallás- és közoktatás-
ügyi magy. kir. minisztér megbeszéséből
magyarította, bővítette és külön pótlékkel kiegészítette
Dr. Rómer Flóris

[illegible] sárképpel.

M.D.K.

Körmendi János

A Madách Szinház müvésze készitette a Köpeczi Bócz István által tervezett a "Scapin furfangjai" szinpadképének makettjét, amelyet fényképfelvételen bemutat a lap.
A Szinházmüvészeti Szövetség kiállitásán, a MEMOSZ székházában szerepelnek az elmult husz év szinpadképei,-közöttük a fent emlitett szinpadkép is-plakát és jelmeztervei mellett.

N.J.:Egy kiállitás képei c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. juni. 11. IX. évf. 24. sz. 13. lap

Körmendy János

1886-ban a tatai fazekas-céh tagja.

Körmendi Géza: A tatai fazekasság története. Komárom, 1964.
11-o.

Körmendy János

Tatai faeres volt. A Faeres utcában
laott.

Körmendi Géza: A tatai faeresség története. Komárom, 1964.
13.o.

Körmendi János faszekas

Díszkorsó. Fehér festés, mór alatt kék és zöld
irókás díszítés. M: 77 cm.
1896.
Fekete-fehér nagy

Körmendi Géza: A tatai faszkasság festé nete. Komárom,
1964.
44.o.

M.D.K.

KÖRMENDI János építész

Dánszentmiklós. bíztorony

Rev.

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 344.

M.M.

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961.

Kőrmendi József

Tatai fazekas volt. A Temető utcában lakott. Veszprémből jött

Kőrmendi Géza: A tatai fazekasság története. Komárom, 1964.
130.

MDK

Körmendi Judit

Kiállitási kritika

Népszabadság 1968 jan.6.

[Körmendi Judit, karikaturista]

MDK

Fiatal kiállító.

! { Kőnegi Judit oparikus helyett tévedésből írt körmendi Juditot – aki újságíró – a cikk szerzője. [V.ö: a Lap 1968. jan 10.-száma.]

Rózsa Gyula: A karikatúrakiállításról,
Komolyan 9

Népszabadság Bp. 1968. jan. 6.

Körmendy Jenő

Szül. 1886 okt. 16. Bpest
Akadémia Budapest, 1906–8
Académie Julien Paris
1909 ota Bpest.

Elmélkedő, márvány, 1918
Fleissig igazgató arcmása,
tanulmány, fehete
gránit, 1925
Ifju 1920, homokkő
mellszobor

Kat Nürnb 1929

26. l.

...os

...ntiványi Gyula úrnak

H.

...y fájdalomhoz vigaszta-
...ért, fogadják hálás
...temet.

Tisztelettel
Szűtiloji

Körmendy Jenő M.D.K.

A budapesti születésü müvész 1939-ben került Amerikába. Budapesten, Bécsben és Párizsban tanult, ahol először állitott ki tizennyolc éves korában. Amerikában a Notre Dame Egyetemnek lesz a tanára. Az itt közölt bronz Krisztus szobra huszonkét láb magas, Washington, D.C. részére készitette. Felesége, sz. Fehérváry Erzsébet, főleg vallásos tárgyu festményeket fest.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 66.p.

Körmendi Jenő

Született 1889 október 12-én Budapesten.
Szobrász. Tanulmányai: Ipesti Képzőmű-
vészeti Főiskolán (1906–1909) és a párizsi
Academie Julian-on. 1939-ban az U.S.A.-
ban telepedett le

Fehete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966. 334 l
168 l

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Körmendi Jenő

1940-: a szobrászat tanára a Notre Dame-i Egyetemen. Művei: Erzsébet királyné szobra, Budapest; Truman S. Harry és Dr. Habsburg Ottó portréi stb. Címe: 1009 Washington Blvd., South Bend, Indian.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 p

168 p.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kömmendy Jenő
nekrász

M.D.K.

Washingtonban 72-éves korában elhunyt

Magyar Nemzet, 1959. aug. 18
Napló

7l.

MDK

Körmendy Károly

Pécs egyik műemlékét a belvárosi templomot kibővitik és restaurálják. A meghirdetett tervpályázaton a birálóbizottság, az I. és II. dij összegét megosztotta Körmendy Károly, valamint Lux Géza és Csáth Géza közös pályaműve között. Kisebb módositásokkal Körmendy Károly tervét terjesztették fel jóváhagyás végett.
K.B.: Kétszázötvenezer pengős költséggel...
Függetlenség, 1939.ápr.23. 13.lap

Körmendy L. MDK

mérnök

A közuti hidosztályon dolgozott a II. világhá
boruban lerombolt hidak ujjáépitésén.

78.c.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli
magyar hidépités története. Bp. 1960.

Körmendy Lajos

MDK

javaslatára sikerült
a II. világháboruban lerombolt Erzsébet-hid
láncainak egy részét eredeti módon leszerelni.

87.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli
magyar hidépités története. Bp. 1960.

Körmendi Miklós

1886-ban a tatai fazekas-céh tagja.

Körmendi Géza: A tatai fazekasság története. Komárom, 1964. 11.o.

K ~~Horváth Szabolcs~~

tovább épitett

Körmendi Nándor

rod Takács Miklós

Benjámin Károly:

Kulturház a Magdolnavárosban. Tervezését kezdte Horváth Szabolcs, befejezte Csánk Elemér, Körmendi Nándor, Takács Miklós. Tér és Forma. 1948. 1. k

P Abrahám

zján járó illetők le-
fok az irányadók:
haladó illetőket szám-
kell lenni, hogy a
az iratra felragasztá-
r bételével vagy ke-
keletet is feltüntető
legezni kötelés.

KÖRMENDI NÁNDOR építész

Debrecen, Alföldi Bank épülete
1939

RÁCZ Zoltán: Borsos József és Debrecen korai modern építészete. Debrecen : Hajdu-Bihar m.Tcs., 1990
141.p.

Körmendy Nándor

vrsd

Tér és Forma

1942. 151 – 166. l.

(A 2 Alföldi Takarék-
pénztár székháza
Debrecenben; ké-
pekkel.)

Tervezte fenti.

432

544

kal.

) ~~[illegible]~~ vidékéről ~~[illegible]~~ egy erdő-részletet
tás elején három szarvas a földön hever s egy
n. Az előtért patak szeli, melyből egy hím
balra fordulva iszik. A fekvő szarvasok kö-
záradt faágak hevernek. Ezek egyikén
lvassuk: Wilh. Pollák 1847." Az ég-

~~[illegible]~~ 42·5 : 50·5 cm. —
Hagyatéka (1884. ápr. 3. —
— Dep. vj 49.

Lasza 544

24

i'ste 289 Kj.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

800 P-ös második díjat nyert a csornai róm. kath. plébánia templom terv-pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1936. LVII. évf.
febr. 12 sz. 8. old.

MDK

Körmendy Nándor építész

a csornai templom

Vigilia 1954. XIX.évf febr.2.sz. 109.l.-Lőrincz Imre: Tizenötéves a csornai templom.-108-110.l.

KÖRMENDY Nándor építész

1933-ban a Gellérthegy tabáni lejtőjére tervezett stadiont

TBM 26. 1997 44. o.

monostor alapfalai.
A 13. század közepén épült n
harmincas éveiben kihalt, 17(
templom falai álltak. 1732-4.
helyreállították. 1934-ben , m
között restaurálták.

Boconád

R.k. plébániatemplom
Szabadság tér
hrsz: 613
barokk
1770

Egyhajós, poligonális szentél
templom. A nyugati homlokz
torony homorú falakkal kapc
A szentély déli oldalán sekres
szentéllyel azonos párkányma
oratórium, a szentély É-i oldá
magábafoglaló nyeregtetős b
Feltehetően a középkori temp
felhasználásával építtette Sze
1770-ben.

Nepomuki Szt. János szobor
Szabadság tér

Römendy Nándor

A csornai katolikus templom homlokzata (repro)

Gábor Eszter: A Római iskola építészete, Művészet, 1977. december – 11 lap.

KÖRMENDY NÁNDOR.

ÉPITÉSZ (1894-1969). 1954-IG AZ ÉTIBEN DOLGOZOTT. 1954-TŐL AZ ÉLITI-BEN. 135 ORSZÁGOS TERVPÁLYÁZATON NYERT I. ÉS II. DIJAT. 1942-BEN GREGUSS ÁKOS-DIJ.

ÉPÜLETEI: BALATONZAMÁRDI: TEMPLOM ÉS GYERMEKNYARALÓ KARCAG: POSTAÉPÜLET, SIKONDA: GYÓGYFÜRDŐ, ZSÁMBÉK: ELEMI ISKOLA. HÁRSHEGY: ÁLL. FÉRFI ÉS NŐI IDEGGYÓGY-INTÉZET, LIPÓTMEZŐ: ÚJ PAVILON, MISKOLC: RENDŐRSÉ-GI SZÉKHÁZ, SOPRON: ÁLL. NYUGDIJ-OTTHON, BUDAPEST: NÉMETVÖLGYI ÚTI FIÚS ÉS LEÁNYISKOLA, OROSHÁZA: REND-ŐRSÉGI SZÉKHÁZ, DEBRECEN: ALFÖLDI TAKARÉKPÉNTÁR, SZÉKESFEHÉRVÁR: KÓRHÁZ, SZOLNOK: KÓRHÁZ, BUDAPESTI BALESETI KÓRHÁZ (GERLÓCZY GEDEONNAL KÖZÖSEN) PÉCSI KERESK. ISK. (KÖSZEGHY GYULÁVAL EGYÜTT) SOPRON: KURUCDOMBI TEMPLOM (FOLYT.)

(KÖRMENDY NÁNDOR FOLYT.)

ÉPÜLETEI: KOMÁROMI TEMPLOM, CSORNAI TEMPLOM, GYŐRI TEMPLOM, PÉCSI BELVÁROSI TEMPLOM RESTAURÁLÁSA ÉS TOLDALÉKÉPÜLETE AZ ALTEMPLOMMAL (IDE TEMETÉK EL).
BUDAPEST: DUNAI RÉVKAPITÁNYSÁG ÉPÜLETE, ANGYALFÖLDI KULTÚRHÁZ (CSÁNK ELEMÉRREL EGYÜTT.

GEBHARDT BÉLA: KÖRMENDY NÁNDOR.

MAGYAR ÉPITŐ MÜVÉSZET, 1969/4 61. LAP.

KÖRMENDY Nándor épilet

1936–1939. Csorna, új rk. tpl.

Tárgy és jelentés. Csorna, 1998. 222

eischgebiet. I. Die Entwicklung
g, 1996. 32.: 16., 33. valamint
yek kevésbbé voltak kommentálva,
i. m.) 114.
nfi, Florio: Le fortezze di
nia. Roma, 1933.
i. m.) 6.
mişoara, 34, 1983. No. 30. 14.
liche Schloss von Temesvár und
gebauten oder renovierten
0/2. Várak a későközépkorban.
268-275.
ţia structurilor urbane medieval.
-54. és 34, 1986, 3. 33-52.
ben i. m.)
n.) 334.
dermaier 1996. (95. jegyzetben i.

segítségével: *Sebestyén* 1984.

ercetări arheologice în Banatul
/4. Timişoara, 1930. 12-14.
minare asupra săpăturilor

Körmendy
építész

v-Gerlóczy-Brestyánszky: Mező Imre úti
faleseti kórház és rendelő

Radics: Magyar építészettört. 336.
Műszaki kiadó 1971.

A szóbanforgó épületek további sorsa, a török részek beépülése.

J a n k o v i c h J u l i a

MDK

Körmendi Nándor II. dij

a Kisipari Hitelintézet székházának tervpályázatán - Vas- és Stáhly-utca sarkára tervezték

Halász közép 194o. 122, 123 l.

MDK

Körmendiépitész

Kiosztották az uj főv. bérházak pályadijait.
Épitő Ipar-Épitő Miv. 1927. szept. 1. 132 l.

MDK

Körmendi Nándor

tervezte a győri nádorvárosi új templomot. (rép.)

Borbíró - Valló: Győr, Bp. 1956. 272. l. 279. l.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építés

Első díjat nyert az OTI debreceni székháza-naz terepályázatán Ugyanakkor a vesztőnek székházra benyújtott terve megvételben részesült

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

okt. 22. sz. 5. old.

N. D. K

KÖRMENDY N. építész

Bp. VIII. Fiumei úti Balesetkórház

Tarslérvező: Gerlóczy G.

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 136. l.

M.D.K.

Körmendy Nándor

31. rajz. Körmendy kivitelezett terve. A földszint és az emelet alaprajza.

32. rajz Altemplom a jezsuita kriptával. Körmendy kiviteležett terve.

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 48.-49. l.

M.D.K.

Körmendy Nándor

33. rajz. Körmendy kivitelezett terve. Délkeleti homlokzat vázlata.

34. rajz. Körmenydi kivitelezett terve. Északkeleti homlokzat vázlata.

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 50.-51. l.

M.D.K.

Körmendy Nándor

29. rajz. Körmendy Nándor dijazott pályaterve oldalkápolnákkal.

30. rajz. Körmendy első módositott terve félkörü, körüljárós szentéllyel.

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 46. 47. l.

Körmendy István, épitészmérnök, szül. 1922 máj.20. Bpesten. Ugyanitt végezte 1944. a müegyetemet. A második világháboru végén francia fogságba esett és kiszabadulása után Párisban telepedett le, mint önálló tervező épitészmérnök.

Idb.K.N.épitészmérnök fia.

ENGEL JÓZSEF, szobrász, szül. 1
1901 má
két évt
tözött
Széche
József-
zobcsa
Ártatl
zeumba

ESSEŐ ERZSÉBET, szobrász és éremművész, sz
Két b

MDK

Körmendi Vándor, építész

Meghalt, 74 éves korában,
1969. febr. 24-én.

– : Halálozás 15.

Népszabadság. Bp. 1969. márc. 1.

Körmendy Vándor – Kovács Margit

A győri Szent Imre herceg úti templom homlokzata (vegyes)

P. Szűcs Julianna: Az időjel vándora,
Művészet, 1977. december – 3 kép

Hermendy Nándor

Hermendy Nándor építette
a Romániai templomot.

Jakobi Eszter: A „Romai iskola" építészete.
Művészet, 1977. december – 11 lap.

Körmendy Nándor

Körmendy Nándor épitette a Győr-nádorvárosi, Sopron-kurucdombi és a csornai templomokat.

Gábor Eszter: A „Római iskola" épitészete.

Művészet, 1977. december - 11 lap.

Körmendy Vándor

Körmendy a 30-as évek végének, a 40-es évek elejének egy foglalkoztatottabb egyházi építésze. A többi között az ő tervei szerint készült a pécsi belvárosi templom a Dzsámi bővítése.

Jáloszászi: A „Kamai iskola" építészete
Művészet, 1977. december - 11 lap.

Körmendy Nándor

Körmendy az OTI baleseti kor-
háznak tervezésében vett részt,
Gerlóczy Gedeon munkatársaként.

Gábor Eszter: A „Római iskola" építészete.
Művészet, 1977. december – 11 lap.

Kömmendy Sándor

Méltatás

P. Szűcs Julianna: Az időjel csapdája.
Művészet, 1977. december - 2 lap.

Römendy Nándor

A sopron-kurucdombi Szent
István kápolna (repro)

Gábor Eszter: A Római iskola építészete.
Művészet, 1977. december – 11 lap.

Rónmerody Vándor

Méltatás.

Rózsa Gyula: Hivatásos nők az Magyarországon
Művészet, 1974. október - 6 lap.

Körmendy Nándor

és Gerlóczy Gedeon tervei alapján épült

a VIII. Mező Imre u. 17 sz. a. Magdolna u. kórház

(1940)

Beiza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

3851

Kömendi Nándor építész

Baleseti kórház Bp 1940

Kórház

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983.

361-37

83/2

Körmendy Nándor, építész

d. Pilch mester

29-32

Mendöl Zs.: Pécs építészete a két világháború között.

Magyar
Építőművészet 1983 83/2

KÖRMENDI Nándor építen

Karcag, postaépület, 1935

Postaép 65. e ll

KŐRMENDY Nándor építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956. Bp. OMHv. Ép. Muz. 1992

57, 82.

várvédelmen dolgozik. (Détshy, Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR Gál tihaméri ács, az 1552-es ostrom alatt az egri vár védelmén dolgozik. (Détshy, Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR Gergely ácsmester, az 1552-es egri várostrom alatt szerzett érdemeiért jutalomra terjesztik fel. 1555-ben még mindig őt nevezik a számadások az ácsok vezetőjének. (Détshy, Munkások I., 192—94. old.)

MOLNÁR György és Máté faragómolnárokat 1552 után szerződtetik az egri püspöki malom újjáépítésére. György még 1558-ban is a várban dolgozik. (Détshy, Munkások I. 193—94. old.)

MOLNÁR György gyöngyösi ács. A gyöngyöspüspöki püspöki sörház becslésénél szerepel → Berra Jakab gyöngyösi kőművesmesterrel együtt 1750-ben. (EÁL ÉrsGazd L cl. I. fasc. E. no. 183/b.)

MOLNÁR György fazekas. Egerben 1761—66 között említik a városi adóösszeírások.

MOLNÁR István gyöngyösi ács. A gyöngyöspüspöki sörház becslésénél szerepel Giacomo → Berra gyöngyösi kőművesmesterrel együtt 1750-ben. (EÁL ÉrsGazd L cl. I. fasc. E. no. 183/b.)

MOLNÁR Jakab ácsmester. A pétervásári r. k. templom munkáit 1817-ben vállalja. (OL Keglevich cs. egreskátai L. I. szakasz. II. fiók, IV. cso.)

MOLNÁR János egri kőműves. 1845-ben találkozunk vele az egri adóösszeírásokban.

MOLNÁR József váci orgonás. A szihalmi r. k. templomban 1847-ben állítja fel az orgonát.

MOLNÁR Máté faragómolnárt 1552 után szerződtetik az egri püspöki malom újjáépítésére. (Détshy, Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR Mátyás felnémeti ács, az 1552-es ostrom alatt az egri vár védelmén dolgozik. (Détshy, Munkások I. 193. old.)

MOLNÁR Mátyás kőműves. 1845-ben az egri városi adókönyv említi nevét.

MOLNÁR Mihály (nemes Molnár Mihály, András

~~Gerlóczy és~~ Körmendy

Lepesi OTI Kórház

Repr.

Tér és Forma

1943. 1. sz.

(Visszapillantás.)

utca. Notable extensions have been added to the St
Bath). Great Strand-Swimming-Baths and People's-B
Széchenyi Mineral-Bath, in the Városliget (City-Park
Consumptives and the Hospital for Babes and Child
completed. The Metropolis has established several ir
and has erected the new building of the Bacteriologi

c) Public-Economical and Public Food-Suppl

are: the Francis-Town local port; the new market
tensions to the cattle- and swine-slaughter-houses and
with the building of the new, great market-hall for foo
estimates, will cost 15½ million Pengő.

d) Buildings of Public-Service Enterprises

settlements of the workmen and officials of the Gas
the workmen and officials of the Electricity-Works
the Electricity-Works, a six-storied tenement-house, i
refuse-burning depôt; the so-called "Budapest" cup

e) Monuments and Memorials: the Louis K
of Jókai, "Prince of Poets"; Monuments of Louisa
Fadrusz, the Sculptor and of Andreas Ady, Poet; the
was executed Count Louis Batthyány, President of I
Government; in VIII District, Baross-utca, in the sm
mansion (now the Metropolitan Library), the Fount
City by Lord Rothermere, the Great Friend of Hungar
monumental structure. The 17 August was unveiled

Körmendy Nándor épitészmérnök

MMÉEK, 1929. XI.24. 303 1.

Győri színház tervpályázaton I. díj

319. kép. *9. Graduale (Erdődy-Bakócz-kódex). 1557. 142a lap.*

207. sz. — Esztergom vármegye (Magyarország vármegyéi és városai. Szerk. Borovszky Samu.) 43., 133. l. — Hevesy, André de: La Bibliothèque du Roi Matthias Corvin. 1923. 36. l. — Hoffmann E.: Középkori könyvkultúránk néhány fontos emlékéről. MKSz. 1925. 47—51. l. — Hoffmann E.: A Széchényi Könyvtár illuminált kéziratai. 1928. 101. l. — Hoffmann E.: Régi magyar bibliofilek. 180—181. l. — Péter András: A magyar művészet története 1930. 1. 196. l. — Berkovits Elena: Miniatori Ungheresi nel „Dictionnaire des Miniaturistes". 1941. 16, 17, 24 l. — Radó Esztergom 6. sz. 105—110. l. Klny. 21—26. l. — Radó Index 142. sz. 30. l. — Berkovits Ilona: A Kassai-Graduale és a XVI. századi kassai festészet. Gerevich-Emlékkönyv. Budapest, 1942. 77. l. Klny. is.

10. (Mss. I. 212.) COMMENTARIUS IN LIBRUM PSALMORUM.

Latin. Folio. XVI. század.

Papír. 300×220 mm. 228 levél. Vízjegye: körbeillesztett mérleg, csillaggal. Nagyjából hasonló Briquet: 2516 és 2607. Hiányos, szakadozott. Egykorú lapszámozás. Vörös kezdőbetűk. Bastarda

MDK

Körmendy Nándor

a kiskunhalasi kórházépület tervpályázatán
II. dijat nyert

Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1927. máj. 15. 77.l.

Körmendi Nándor építén

tervezte a debreceni Alföldi Takarékpénztár bankjának épületét (1940)

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

47 oldal

Körmendi Nándor

Vörös Hadsekap u. 16. n. bérlő
(-repró)

A képzőművészetet Debrecenben
1961

54 kép

MDK

Körmendy Nándor épitész

Az egyházmüvészeti tanács müvészértekezlete. Szép-
müvészet 1942. 267.l.

MDK

Körmendy Nándor építészmérnök

A miskolci rendőrpalota tervpályázatán, pályamunkája I.díjat nyert.

Cikk: A miskolci rendőrpalota tervpályázatának nyertesei.

Az Est, 1939.aug.11. 10.lap

MDK

Körmendy Nándor

Részletek a Budapesti Nemzetközi Vásárról. Körmendy Nándor tervei. Repr.

Magy. Iparművészet, 1937. 98. lap

MDK

Körmendi Nándor épitészmérnök

A székesfehérvári Szent György-korház kibővitésére kiirt tervpályázatra beérkezett 6 terv közül, az épitőbizottság Körmendi Nándor bpesti épitészmérnök tervét találta a legelőnyösebbnek.

Cikk: Uj sebészeti pavillonnal bővül...

Pest, 1941.jul.25. 7.lap

MDK

Körmendy Nándor épitészmérnök

Az OTI baleseti korházat, betegségmegállapitó állomást, fizikotherápiás intézetet és rendelőt épit. A rendelő épülete egyemeletes, a korház ötemeletes lesz. A tervpályázaton az első Körmendy Nándor épitészmérnök terve lett. Repr.

A Pesti Városháza, 1936. 9-10. 25.lap

MDK

Körmendy Nándor

OTI pécsi tüdőbetegszanatorium tervp.
Megvétel.

MMÉEKözl, 1940. 8.1.

MDK

Körmendy Nándor

A pécsi kereskedelmi fiú és leányiskola tervp. megvétel.

MMÉEKözl, 1938. 251.l.

Körmendy Nándor épitész M.D.K.

B p. OTI baleseti kórház 1938. repr.

Társtervező: Gerlóczy Gedeon

Dr. Kubinszky Mihály: A modern magyar épitészet kibontakozása /1890-1944/

Magyar Épitőművészet 1963 /3. 16.,17.,18.l.

MDK

Körmendy Nándor

Debreceni nagyerdei gyógyszálló és gyógyfürdő tervp. "dijazás"

MMÉEKözl, 1938. 121.lap

MDK

Körmendy Nándor

A győrnádorvárosi Szt.Imre-templom Körmendy Nándor műve, akinek a megb. zártkörű pályázat eredményeként adta ki az épitető egyházközség.

Somogyi Antal dr.: Modern egyházművészet Győrött.

Szépművészet, 1943. 154.lap

MDK

Körmendy Nándor

Részletek a bpesti nemzetk.vásárról. Körmendy Nándor tervei.Repr.

Magyar Iparművészet, 1937. 98.l.

MDK

Körmendy Nándor

Dr.B.V.: A Liége-i nemzetk. épitészeti terv-
kiáll. Tér és Forma 1930. 7. sz. 302.l.

MDK

Körmendy Nándor

looo pengős III. dij

A Bosnyák-téri templom tervezésére a főváros által kiirt pályázat...Pesti Hirlap 1941. ápr.lo.

MDK

Körmendy Nándor

Gerevich T.: Új magyar templomépitészet.
Magyar Épitőművészet 1941. 12.sz. 378.1.

MDK

Körmendy Nándor

Tervét 3oo pengőért megvásárolták

Döntöttek a nyugdijas postások otthonának terv-pályázatáról. Pesti Napló 1935.jun.16.

MDK

Körmendi Nándor

a XIII. ker. Hajdú és Fáy utca elemi isk. tervpályázatán pályamüvek megvételre javasolva

Halászközép 1941. 131. l.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

második díjat nyert a Soproni gőzfürdőre kiírt tervpályázaton

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1329. 63. köt. - 103. old.

Körmendy Nándor MDK
épitész

Tervezte a Nehézipari Epülettervező Iroda
uj épületét a Belgrád rkpton.

Epitészetünkről (Perényi Imre cikke)

Szabad Nép 1950 szept.13 7 l.

MDK

Körmendy Nándor

Az 1927-évi Czigler-érem birálóbizottság rendes tagja.

Cikk: Egyleti közlemények .

A Magy.Mérnök- és Epitész-egylet Közlönye
LXI.k. 47-48.sz. 302.o.

MDK

Körmendy Nándor

A tervpályázatokat ellenörző bizottság tagja.

Cikk: Egyleti közlm.A mü- és középit.szako.
müködése 1927-évi okt.1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye
LXI.k.47-48.sz. 302.o.

Körmendy Nándor, épitész M.D.K.

, a pécsi belvárosi templom átalakitására kiirt pályázaton egyik I-II. megosztott dijat nyerte el.

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp.
1938. 72. köt. 86. old

Körmendi Nándor, Lux Géza és Csát Géza MDK
építészek.

Az első és második dijat egyenlö arányban megosztva
a biráló pizottság nekik osztotta.
A pécsi belvárosi templom kibövitésére vonatkozik.

A pécsi templompályázat eredménye.
Magyarság. 1938. III.16.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

a miskolci rendőrségi szék-
házra kiírt pályázaton első
díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1939. 73. köt. 266. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

a soproni felsőkereskedelmi
fiúiskola pályázatán első díjat
nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1941. 75. köt. 15. old.

MDK

Körmendi Nándor építész

kulturház a Magdolnavárosban.

Tér és Forma. 1948. 1.sz. Ábrákkal.

MDK

Körmendy Nándor, Bp. épitész

I. díj

A veszprémi Korona szálloda és szinház átalakitására ... Vállalk. Lapja, 1934. febr. 7. 5. l.

MDK

építész

A Parádon épitendő fürdő tervpályázat döntése.
Vállalk. Lapja, 1934. febr. 7. 5.l.

MDK

Körmendy Nándor építész

A Parádon épitendő fürdő tervpályázat döntése.
Vállalkozók Lapja, 1934.febr.7. 5.l.

Körmendy Nándor, építész H.D.K.

Zombori Jóseffel közösen készített terve harmadik díjat nyert a gyöngyösi zsinagóga pályázatán.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1919. évf. 16. sz.

127. old.

MDK

Körmendi Nándor műépitész

terve dicséretben részesült

Döntés az OTI Attila utcai bérházépitkezésének tervpályázatáról. Pesti Napló 1938. okt. 8.

MDK

Körmendy Nándor

épitész

birálóbiz. póttag

Müépitési szakoszt.müködése 1927... MMÉBKözl 1927. X.23. 267 l.

MDK

Körmendi Nándor, Bp. építészmérnök

A Kamara uj tagjai. MMÉEKözl. 7-8.sz.1927.febr. 27. 52 l.

MDK

Körmendy Nándor

Gerevich T.: Uj magyar templomépitészet. Magyar Epitőművészet 1941. 12. sz. 378.l.

MDK

Körmendy Nándor

építész

soproni gőzfürdő, 2.dij

Egyleti közlemények. MMÉEKözl. 1929. IV.14. lo5 1.

MDK

Körmendy Nándor

1.díj

A soproni Nyugdíjas Otthon tervpályázata.
Vállalkozók Lapja, 1933. nov. 16. 4.l.

MDK

Körmendy Nándor építész

Döntöttek a Pénzint. Közp. szabadságtéri székházának tervpályázatáról. Pesti Napló, 1937, jun.26.

MDK

Körmendy Nándor építész

Halászközép 1941. Tervrajzok

MDK

Körmendy Nándor építész

MM és ÉE, 1929. jun 23. 158. 1.

M.D.K.

KÖRMENDY Nándor építész

Mező Imre úti Baleseti kórház

és rendelő (Rear.)

Társtervező: Gerlóczy,

Brestyánszky

Pécs, Gázi Kaszim pasa dzsámijának

modern térbővítése 1939-42

Lem Gécával

Rados Jenő: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 165, 325.

K. E.

MDK

Körmendy Nándor építész

Művészet 1941. 39. sz. 47. l.

Körmendy Nándor építész MDK

a győri szinház tervpályázaton I. dijat kapta

MM és ÉE Közl. 1929. nov. 24. 3o3 l.

Körmendy Nándor

MDK

épitész

Az OTI bérházak tervpályázatának döntése.
Vállalkozók Lapja 1933. szept. 7.

MIK

Körmendy, Nándor

magyar építész

a, komáromi és csornai templomok

építője

Bierbauer, Virgil: Modern Architecture in Hungary

Hungarian Quarterly 1941. I. 88.o.

Körmendy Nándor épitész MDK

Rákosi Mátyás kulturház repr.

Preisich Gábor:Budapest tiz éve Magyar Épitőművészet
1955.IV.évf.3-5.sz. 79.l.á

MDK

Körmendy Nándor

építész pályamivét 300 pengőért vásárolta meg a főváros.

A Munkaadó, 1932. szept. 14. 5 l.

Körmendy, Nándor MDK

magyar építőn

a budapesti baleseti kórház tervezője Gerlóczy Gedeonnal és Brestyánszky Tiborral együtt.

Bierbauer, Virgil: Modern Architecture in Hungary
Hungarian Quarterly, 1941. I. 39.o

Körmendy Nándor, építész

M.D.K.

a miskolci iparostanonc-iskola tervpályázatán első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1942. 76. köt. 96. old.

MDK

Körmendy N.építész

Belgrád-rakparti irodaépület

Majár Máté:Építészetünk helyzetéről Csillag, X.évf.1956.október. 780.l.

Körmendy N. épitész

Kiss Tivadar dr.: A budapesti városháza 194o. évi tervpályázata. Technika, 1941. 24 l.

Körmendi Nándor, építész M.D.K.

terve az összevont első és második megosztott díjat egyizőt nyerte el a pécsi belvárosi templom átépítésének pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938, LXIX. évf.

márc. 17. sz. 8. old. +

" 24. " 4. "

Körmendy Nándor
épitesz

A győr-nádorvárosi templom
homlokrata.
Szépművészet 1943. 8. sz.

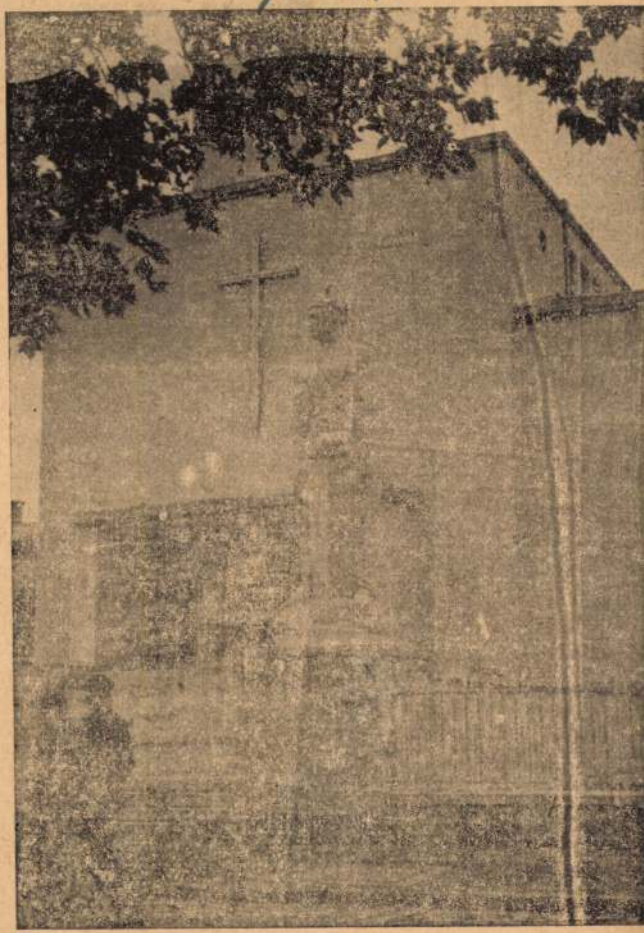

ifj.Körmendy Nándor, épitészmérnök, szül. Idb.K.N.épitész fia. 1918 nov.11. Bpesten. 1940.nyert épitészmérnöki oklevelet a bpesti müegyetemen. A második világháborubán katona volt. Felszabadulás óta mint tervező épitészmérnök dolgozik a BUVÁTI-ban. Mintegy 200 tervét fogadták el. Sztahanovista és a xxkxx szakma legjobb dolgozója.

/ Apjának közlése/

okt.26. Sátoraljaujhelyen, mh.
30. Pesten. Előbb Londonban, aztán
edig Rómában dolgozott. 1869. köl-
estre.
István: Roosevelt-tér/volt Ferenc
r/ ; Achilles és Penthesilea, Ama-
Éva, Fiatal lány Ámorral, Párka,
ág, Fekvő Ámor: a Szépművészeti Mu-

1890. Jánosházán.
z szobra a bruxellesi muzeumban.

Körmendy Nándor

a Szatmárnémeti városháza terve.

III. díj.

MMÉE Közl
1943. 46. l.

PÁSZTOR SÁNDOR
kereskedő
ŐRSZÁLLÁS

Nyomtatvány!

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Körmendy Nándor, építész M.D.K.
(1894 –)

tervezte, Gerlóczy Gedeonnal közösen, a Mező Imre-úti Baleseti Kórházat.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 359. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

terve megvételben
részesült a fedett uszo-
da pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1929. 5. évf.
szept. 4. sz. 6. old.
" 11. " 5.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építés

a kitűzött hat egyenlőt 2.000 p-ös díjat egyikét nyerte el az OTI Fiumei-uti baleseti kórházának terepályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

szept. 10. sz. 3. old.

Kőrmendy Nándor, M.D.K. épitész

az öt egyenként 3000 p.-ös
díjak egyikét nyerte el
a Külvölgyi-uti gyógyintézet
terv pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

okt. 15. sz. 4. old.

Körmendy Nándor M.D.K.

épitész

terve 400 p-ös megvételben részesült a MATSI balatonlelki üdülőjére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

márc. 26. sz. 4. old.

Körmendi Nándor, építész M.D.K.

2000 p-ös második díjat nyert a Kisipari Hitelintézet székháránar eszmei tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
okt. 3. sz. 3. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

terve 5000 p-ös meg-
vételben részesült a Köz-
ponti Városháza pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

jun. 27. sz. 4 old.

Körmendy Nándor: építész

M.D.K.

1500 pengős első díjat nyert a komáromi róm. kath. templom tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.
máj. 15. sz. 16. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

terve 500 pengős megvételben részesült a pósta-tor Szent Domonkos-utcai „Nyugdíjas Otthona" terv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.

jun. 19. sz. 8. cld.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

terve 400 pengős megvételben részesült a Szilágyi Erzsébet leánylíceum pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVII. évf.

máj. 8. sz. 10. old.

M.D.K.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.

sz. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

második díjat nyert a kiskunhalasi városi kórház tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf. máj. 25. sz. 11. old.

MDK

Körmendy Nándor

Az uj épitészet. Vállalkozók Lapja 1933. jan.5.
4.l.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

Sennyei Józseffel kö-
zös terve 500 pengős har-
madik díjat nyert a győri
negényház pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.
jan. 25. sz. 8, old.

Körmendy Nándor, építész

M.D.K.

tervei szerint felépült új karcagi postapalota ünnepélyes keretek között felavatták.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1935. LVI. évf.
ord. 23. sz. 4. old. + 1 fk.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

terve 300 pengős meg-
vételben részesült a vasosszeli
telepítés- és a munkáslakások
típusterv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1932. LIII.évf.

szept. 5. sz. 3. old.

MDK

Körmendy Nándor

A budapesti Szabadság tér déli oldalának terve, repr.

Tér és Forma 1930. 9. sz.

Körmendy Nándor

Építész, a felszabadult független művészet követője.

Sims Alan: Jajczay János: Mai Magyar Egyházművészet

THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 4. 1938-39. 766 l.

MDK

Körmendy Nándor

Negyvennyolc pályázó...a Közp.Városháza ujjáépitésére.
Magyarország 1940. márc. 13. 10.1.

MDK

Körmendy Nándor építészmérnök

Az Uj Magyarság szerkesztőségéhez irott levélben tiltakozott a Névtelen Hős emlékművének átalakitása ellen.

Cikk: Ötvennyolc építészmérnök tiltakozik a Névtelen Hős emlékművének atalakitasa ellen.

Uj Magyarság, 1936.jan.5. 18.l.

MDK

Körmendy Nándor

A XIII.ker.elöljáróság tervp. Tervét dicséretben részesitették és 100 pengővel jutalmazták.

(-ek.) : A XIII.ker.elöljáróság székháza.

A Pesti Városháza, 1936. 5.sz. 25.lap

MDK

Körmendi Nándor

Tervét megvásárolta a főváros a tabáni gyógyszálló pályázaton.

Cikk: Botrány a Tabán...

Magyarország, 1938.márc.5. 5.lap

Kérnendi nenov

Körmendy Nándor

Komáromban és Csornán épitett templomot.

A Munkás Biztósitó Intézet Baleset Kórházának egyik tervezője..

The Hungarian Quarterly, Vol. VII. No. 1. 1941
(Bierbauer Virgil)

MDK

Körmendy Nándor

Valló I.dr.: Győr város a magyar kulturáért.
Szépmüvészet 1943. 146.l.

M.D.K.

Körmendy Sándor, építész

Gerlóczy Gedeonnal a Koltói Anna Balestekórházat építette. 552.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. 1960. Bpest

Körmendy Nándor

a Kisfaludy Tarsa-
ság templomépítő
munkássága elismeréséül a Greguss-ju-
talommal díjazta

MMÉFKözl

1943. 16. l.

SEIBZBIEN JAKAB
DOHÁNYKISÁRUS
OROSZVÁR FŐ-UT 49.

Körmendy Nándor

a miskolci szakirányú
iparostanonciskola
terve, I. díj

MMÉE Közl.
1942. 96. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Körmendi Nándor

OTI csepeli rendelője
tervpályázatra
javaslat

MMÉE Közl
1943. 104. p

Körmendy Nándor

az OTI veszprémi
székházának terop.
megvételre
javasolva.

MMELKözl
1942.176.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Körmendy Nándor

az OTI kecskeméti
székházának terepályá-
zatán megvétel

MMEEKözl

1941. 87. l.

MMIK ÖZI

Kőrmendy Vándor

A XIII. ker. Hajdu és Fáy-utca sarkán épí-tendő székesfővárosi elemi iskola pá-lyázatán megvétel.

MMÉEKözl
1941. 55. l.

Körmendy Nándor

a szolnoki felsőkeres-
kedelmi fiúiskola
tervpályázatán
I. díj.

MMÉEKözl

1941. 15. l.

Körmendy Vándor

d.

A Pesti Városháza

1938. 3. u. 4. l.

japán kiállítás (képekkel) ... 741
... 789
berfajta ... 953
ndit ... 968
át. Opera *K. I.* ... 971
... 972
művészek kiállításai ... 1059
(képekkel) ... 1078

*

A tanárok mozgalma ... 955
Az argentinai világkiállítás (képekkel) ... 977
Az örmény küldöttség (képpel) ... 1014

9. Állandó rovatok.

A hétről. — Női munka és divat. — Irodalom és művészet. — Szerkesztői mondanivalók. Egyveleg. — Sakkjáték. — Képtalány.

Körmendy Nándor

építész

vród

Kertész 1940

221. l.

Krisztus születését ábrázoló Kép
Giuseppe Maria Crespitől

VII. 199

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

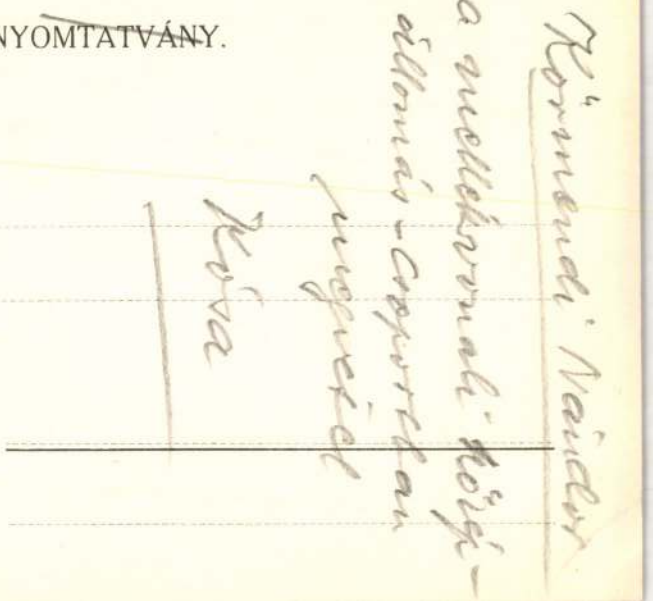

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .. évi .. hó .. n .. napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Körmendi Vándor

a forgalmi kiadó-
ország-csoportban
díjat nyert

Kósa

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután .... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Körmendy Nándor
épitész

lásd oku

Gosztpécsbelot

46 és kv ll.

rajzolhat

Körmendy Nándor

A komáromi templom repr.

Jajmaiegyhm

18 – 19 tábla

KONYV
STÁHLY-UTCA 1.

vula dr.
Muzeum tit-
ak

~~.4. BUDAPEST~~

noli u98

Körmendy Vándor

a kiskunhalasi városi kórház terv.

II. díj.

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927 · 5-6. n. 21. l.

(Kiskunhalas.)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Körmendy [Nándor?]

épitész

vod

Germagy minszellenne

469. l –

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Körmendi Nándor

terveste a zamárd-
fürdőtelepi rk. tem-
plomot

l

Mihályfalnegyhm
19. l.

A M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL

ACAD. CAROLIN.
PRAGENS. ET MED.
RECTE FACIENDO NEMINEM TIMEAS
OBSTANTIA NVBILA SOLVET
IESSENSKY
DE MAGNA IESSE
STEPHAN. IESSENSKY
DE MAGNA IESSEN

Körmendy Nándor

a Szombathelyi női
felső keresk. iskola
terv. megvétel

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1927. 5-6. n. 20. l.
(Szombathely.)

Körmendy Vándor

a győri városi színház
terve. I. díj.

MAGYAR EPITOMUVESZET

1929. 11–12. sz.
(A győri városi színház
tervpályázata.)
műszaki raj-
zokkal.

VERSENY EGY RÓMAI CIRKUSZBAN.

Körmendy Vándor

A győri iparosta-
nonciskola terop
I. dij

MAGYAR EPITŐMUVESZET

1929. 9-10. n. 13. l.

BUDAPESTI
BIBLAP
NYOMDÁJA

Körmendy Nándor

az OTI Attila
utcai bérház terop.
dicsérés

MMÉE közl
1938. 323. l.

Kat. Róbert hv.
Prot. Róbert

25. K. János f.

CSÜTÖRTÖKI

8

Kat. Urnapja
Prot. Medárd

26. Kárpusz

PÉNTEK

9

Kat. Prim. és Fel.
Prot. Félix

27. Hellád

SZOMBAT

10

Kat. Margit kir.
Prot. Margit

24. hét

1944 JUNIUS 30 nap

28. Nicét

Körmendy Nándor

a debreceni rk. Svetits
leányneveldintézet
városi beház terv.
megvétel

Magy. Építőművészet

1929. 2. 4. 27 l.

1907.

rinájú, de egoldalú érmen van ábrázolva.

~~éd~~, Kissé jobbrafordult, de ~~vissza~~ remke
kal diszitett pajzsot, baljában pe-
id, bajusza hosszu, arcza leberet-
log. Öltözete: kucsma tollakkal,
okátköntös gombokkal és kendőöv.
:)

CZEGE~~D~~.

~~a karima és a hátlap sima.~~

ű, méretei 6.9:6.9 cm.-- Becsértéke
a 1907. április 30-án (787-907-6).

107

1431

Körmendy Vándor

Sopron város gőzfürdő terep. II. díj

Magy Epitőművészet

1929. 2. 4.

27. l.

Körmendy Nándor

a Máv B.B.I. szere-
kor
tetház terv.
díjat nyert.

MMÉE közl

1938. 313. l.

5800

Körmendy Vándor

a kiskunfélegyházai
postaépület tervp.
megvétel

MMÉE közl
1938. 251. l

5821

40.214. — K. M. E. Ny.

Körmendy Nándor

a Szegeden épitendő
központi vendőrségi
épület tervp.
dicséret

MMÉE Közl
1940. 190. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Körmendy Nándor

a bpesti új központi
városháza tervp.
megvétel

MMÉE Közl

1940. 148. l

Kat. N. Vazul
Prot. Vazul

1. Jun. Juszt

CSÜTÖRTÖK

15

Kat. Jolán
Prot. Vid

2. Nicefor

PÉNTEK

16

Kat. Jézus Sz.
Prot. Jusztin

3. Paula sz.

SZOMBAT

17

Kat. Rainer hv,
Prot. Töhötöm

25. hét

1944 JUNIUS 30 nap

4. Metrofán

Körmendy Nándor

építészmérnök

Évf. 1928

Körmendy Nándor

Magyar Építőművészet

1943. 296. l.

(Győr – nádorvárosi rom. kat. templom, kepjel és alaprajzzal)

Terverte fenti

Körmendy Nándor

az alábbi tervpályá-
zaton I. díjat nyert.

Építő Ipar - Építőművész

1929. 165. l. (A győri
iparostanonciskola
tervpályázata.)

kezdve gyakran építik át a bazi-

ótika jegyében folynak és a ránk-
k. Bár a bordák, pillérkötegek, stb.
gyakorlatra enged következtetni, a
lasztika teljesen hiányzik a ránk-
sonlítva a románstílusú emlékek
tikus épületplasztika, oly értelem-
várott nem volt.

architektonikus részletét a kő-
nban az északi zárófalon állított-
darabok között a XV. századiak
hatszögletü fiálé, melynek oldalát
lépcsőmellvéd, mely eltérően a
készült, a 82. sz. pálcataggal díszí-
stés nyomai láthatók, mind ebből

Pécs, 123. l.; GERECZE PÉTER: *Építészeti* Ért., 1896. 236. l.; DERCSÉNYI: *Kőfarag-*

Körmendy Nándor
budapesti műépítész
az idei tervpályázaton a II. díjat
nyerte

Építő "Ipar — Építő"
Művészet. 1929. 80. l.
(Sopron város gőzfürdő
tervére hirdetett
tervpályázat.)

4

T ée

d ra

⊥ ò

⊢—⊣ phonarium

⊢—⊣ phonarium

⊢—⊣ phonarium (-gal állíthatjuk,

~~⊢—⊣~~ alapján szinte teljes bizonyosság.

|⊖—⊖| phonarium~~[illegible]~~

Körmendy Nándor

az alábbi tervpályázaton

I. díjat nyert.

Építő Ipar – Építő Művészet. 1929. 159. l.

(A győri piihár terv-
pályázata.)

A kiállított vörösmárvány-töredé
hívja fel magára a figyelmet, mely
illetve az Anjou-család sírkápolnájáv

Említettük, hogy az írott ada
Nagy Lajos uralkodása alatt feltörte
maga, apja és családja részére a bazi
nát. A kápolnában álló síremlékek
Kis Károly koronázását leírva elmo
és leányai a sírkápolnába mennek é
bor király márványszobrát... a szon
záporával a pirosló követ áztatják».[1]
hogy Nagy Lajos síremléke vörösmár
alakja volt kifaragva.

A bazilika történetének ismerteté
kat 1601-ben a várost visszafoglaló k
a XIX. század elején pusztult el, m
püspöki kert várfalába falazták be. It
tásig, mikor is helyükről kiemelve a f
kiegészítve állítottuk ki.[2] Henszlmar
Lajos sírkápolnájának rekonstruálásá
művészi fantáziáját követve, vázolta
síremlékét.

Nagy Lajos sírkápolnájának rek
lehetne vállalkozni, hiszen a rendelke

< Körmendy Nándor >

építész

< > A balatonmelléki építkezések tervezési és vállalkozási munkakörének rögzítése.

Antal Balaton

75,76 l.

liteni (lehetőleg a századot is,
melyben készült).

Rábaszentmiklós, te

Kehely, 1615.

A É 1915 14. 1.

Annak feltüntetésére, ho
ról, nincs szükség, igy a munka n

3./ Ki kell irni mi
valamennyit külön lapocskán, -- a
Nem kell feldolgozni : az általán
lényegeset nem mond az illető tár

Körmendy Nándor

cél és Gerlóczy Gedeon

Bierbauer Virgil dr:

Az Orsz. Társadalombiztosító Intézet baleset-kosháza. Tér és Forma

1940. 7. sz. Képekkel.

Tervezték fentiek.

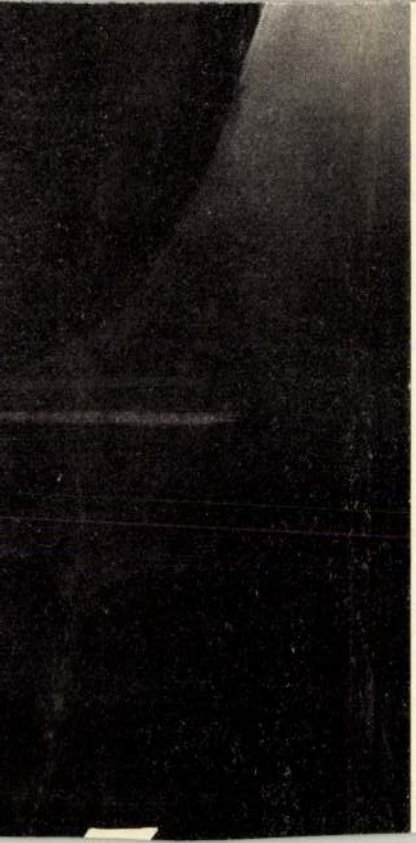

Städten, Dörfern und Flächen bestimmt

kennen lernen wollen.

Wer einmal dort war, wird eine wunderbare Erinnerung an diese von der Neuzeit fast unberührte Kulturlandschaft mit sich nehmen . . .

Das Zipser Siedlungsgebiet liegt am Fuße der hohen Tatra, eingebettet in den Südosthang dieses Karpaten-Hochgebirges. Wenige Autostunden von den Großstädten des europäischen Südostens entfernt.

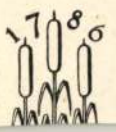

Körmendy Nándor

vród
2

Tér és Forma. 1938. 81. l.
(Majláth Auto-Service
épület Budapesten [Le-
nel u. 2. a], képekkel.)

Serverte fenti

Körmendy Nándor

terve repr.

Györgyi Dénes: A Szabadságtéri építészeti tervpályázat.

Tér és Forma

1930. 349. l.

(2486-tól 2501/a-ig.)

Körmendy Nándor

építész

l.

Szépmüvészet

1942. 267 l.

LEGUJABB LEXIKON

Körmendy és Gerlóczy

budapesti OTI
kórház

Repr.

Tér és Forma

1943. 1. sz.

(Vinzapillantás.)

. Gellért Hotel and Mineral-Baths (the Surf-
aths have been built in connection with the
). The New St. John Hospital-buildings for
en in VI District, Madarász-utca have been
stitutes for the treatment of consumptives
cal Institute.

y Institutions. Buildings of this character
places, provided with covered booths; ex-
markets. A commencement has been made
od-stuffs — a building which, according to the

and other Metropolitan Buildings: House-
-Works, in III District; house-settlement of
I District, Hengermalom-út, and also for
n V District, Markó-utca; the experimental
ola-house of the Svábhegy Observatory.
ossuth Monument; Statue and Monument
Blaha, "the Nation's Nightingale", of John
Everlasting-Lamp erected on the spot where
Hungary's first independent and responsible
all square in front of the Count Wenckheim
ain of Hungarian Justice, presented to the
y, of whom there is a portrait in relief on the
in the Horthy Miklós Circus, in I District,

Körmendi Nándor

építész

l.

Szépművészet

1941. 274. l.

suoi acquarelli ben curati
ma nello stesso tempo
sciolti e di una fattura
molto spirituosa e
originale. Il Csók e il
Vaszary, i maggiori fanto
assieme al defunto Sterenczy de
liberazione dell'accade
mismo tipo. Monaco, pro
seguono ancor oggi, non
più giovani nella loro
evoluzione stilistica
e, lucente colorista
il primo, brioso mago
il secondo, ~~[illegible]~~
~~dei freschi~~ mai stancab
creano ~~[illegible]~~ dei fresc
e sempre attuali capola
vori. La nuova genera
zione, in massimo si divid
in due gruppi. L'uno
si appassionato qualche

Körmendy Nándor
építész
az alábbi pályázaton
III. díj

Becz Jenő: Tervpályázatok. Páduai Szent Antal rk. plébániatemplom a Bosnyák-téren. Művészet, 1941. 39. sz. 47. l.

ágaskodó lovon ül~~ve~~, ~~[illegible]~~ szembe néz és (kezeiben
n
á ~~szembe néz~~. Öltözete: kalpag kócsagos forgó-
ányra vetve, prémes mente s nadrág paszomán-
tos csizma sarkantyuval. Oldalán görbe kard
en épen úgy, mint lova díszes takarójának
kétfejűs sas ~~[illegible]~~ a díszes ~~karmaiban pallossal~~.
igris bőr van és szerszámja sallangos. A dombos hát-
tanak gyakorlatot. Felirata a kép alatt két-

C: Ungarische Adeliche
rde in Galla Uniform és
DU CORPS DE SA M. I.
ND UNIFORME
ar Carle Vernet
, chez Rolland, Place des Victoires N° 6
ar Le Fevre Marchand
é à la Bibliothéque Nationale en l'An XI.

99
éretei a vonalkeretnek 57:47·3 cm.

428/97. N° 7

Körmendy Nándor

épületei

l

Szépmüvészet

1943.146.l

Körmendy Nándor
épitész

Irod

Mihályi Ernő dr:

Az egyházművészet megújhodása a liturgia szellemében.

Pannonhalmi Szemle

1940. 129 — 131. l.

Ról fentmér tiszaújfalni modern bazilika stilusban épült templomáról.

106

MAGYAR SZOBRÁSZ, XVIII. század
Menekülés Egyiptomba
Aranyozott fadombormű, 34·5×55 cm.

MAGYAR SZOBRÁSZ, XVIII. század
Szent nő

Körmendy Nándor.

építész.

cród

Gosztonyi Gyula:

A várostemplom épi-
téstörténete. Pécs (1942)

Ism. Mihályi Ernő: Pan-
nonhalmi Szemle 1942. 393. l.

A pécsi belvárosi
templom helyreállítása
és bővítési terve
fentitől.

Körmendy Nándor

„Körmendy Nándor modern temploma, a komáromi és csornai templom édes testvére, a modern magyar templom épitészet értékes alkotása elkészült." A lenti templom!

Pannonhalmi Szemle 1941. 80. l. (Elkészült a tiszaújfalusi bencés apácák temploma.)

mind a hármat fenti terverte?

NUZI, ALLEGRETTO (umbriai festő, † 1374)

Kálvária (98. kép)

Fa, tempera, 47×24 cm.

OLASZ FESTŐ, XIII. század

Kálvária (99. kép)

Fa, tempera, 48×29·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 368. l. (Jacopo da Torrita.) — Gerevich PA, 222. l. (Románstílű.) — Benesch Belved. 70. l. (Ducento.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 8. szám. — Gerevich IPGY, 95. l.

OLASZ FESTŐ, XIV. század

Trónoló Madonna három angyallal

Csúcsos felső záródással.
Fa, tempera, 76×40 cm.
A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből.
Igen rongált állapotban.

OLASZ FESTŐ 1500 körülről

Trónoló Madonna Jézussal és négy férfiszenttel

Fa, tempera, 220×160 cm.
Restaurálta Nikássy Lajos, 1933.
Rényi 12—13. l. — Maszlaghy II., 332. szám.

OLASZ FESTŐ, XVI. század

Önarckép családdal

Vászon, olaj, 92×133 cm.

OLASZ FESTŐ 1570 körülről

Körmendy Sándor

Irod

Méhes Emil dr. és
Misley Sándor:
A Magyar Nemzeti
Stadion elhelyezésének kérdése.
Budapest, 1936.

Wenn verzogen, erbitte mit neuer Adr

En cas de changement d'adresse prière

If moved please return giving new addı

Körmendi Vándor

A Komárom vk templom
terepályázatán I-dij.

M M É E Közl

1935. 245. l.

Körmendy Nándor

erod

=

Dunántul. (Pécs)

1939. aug. 11.

(A. eredeti szövegtől
eltérő, lényeg módo-
sítással bővítik ki
a belvárosi templomot)

[illegible]

Körmendy Nándor

épitén

Mit hallottunk a Mérnö-
ki Kamara közgyűlésén.
Nejszerű Tudományos és
Technikai Napló. Pesti
Napló mellékletei. 1932
máj. 11. U. 3166

Kifejtette programját,
hogy az lehet kényszer
juttatni a magánmér-
nökseginek. Foglalkozott
az állástalan diplomások
kérdésével is

00.000 pengős főnyereményt is nálunk vásárolt vevőinknek ismételten kifizettük.

ékon az elérhető legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

0.000 pengő

. kir. osztálysorsjáték, mely egyedül nyujt lehetőséget nagy tőkét nyerhessünk.

csekocka kizárólag a **TÖRÖK BANKHÁZ** *sorsjegyei- s* **TÖRÖK** *sorsjegyeinek népszerűsége indokolja, hogy not a mellékelt levelezőlapon* ***sürgősen,*** *de legkésőbb*

ó év október hó 12-ig

eti sorsjegyet b. címére mielőbb megküldhessük.

úzás már október 14-én és 17-én.

osan megállapitott I. oszt. vételárak:

Fél sorsjegy ár. P 12.—	Negyed sorsjegy ár. P 6.—

n, hogy a sorsjátékon résztvesz s ezáltal lehetővé teszi, egyikét Önnek kifizethessük, vagyunk

kiváló tisztelettel

jegy nyer!

sélyek!

TÖRÖK A. és TÁRSA

BANKHÁZ RT.

BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

Körmendy Nándor

Operti építész

1930 a győri színház terv-
pályázatán első díjat,
nyert, de a kivitellel
nem őt bízták meg. Drob-
ni Lajos dr. megfelelhette
a kiskörgyűlés határozatát,
mennek a belügyminisz-
ter helyt adva, utasította
Győr városát, hogy a szín-
házterveket az első díjat
nyert építésszel készittesse
el. Az ügy befejezése-
ről e cikkben nincs szó.

U. 3003

Magyarság 1930. aug.
10. sz. 20. l. (Árkay Aladár
esete a győri színházzal.)
T. i. Árkayt bízták meg a ki-

Körmendy Nándor

épitén

a Pesti szent Margit – szigeti fedett uszoda terv-pályázatán a kultuszkormány K. tervét megvásárolta –

Pesti Hírlap. 1929. szept. 3.

(A fedett uszoda terv-pályázata.)

U. 3014

Körmendy Nándor

vrod

Magyar Filmos

Városrenderési problémák

MMÉE Közl. 1931. 2 l.

Körmendy Nándor

irod.

Körmendy Nándor nyerte a soproni állami nyudíjas-otthon tervpályázatát.
Nemzeti Ujság, 1933. nov. 3.

U 3640

Körmendi

Nándor

céd

Két kisebb, jól sikerült épület is feltűnt, Körmendi Nándor Eternit-pavillonja és Turi-Polgár István Cement-pavillonja.

Vándai Pál:

Az idei Nemzetközi Vásár -

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 94. l.

Körmendi Nándor

l.

Szépművészet

1942. 60. l.

TIPOGRAFIA MUNICIPALE BUDAPEST

Kőrmendy Sándor

A pécsi belvárosi
plébánia templomnak
(Gázi Kászim pasa
dzsámijának) átalakí-
tási terveit ismerteti

Gosztonyi Gyula dr

Pécs, a templomok városa.
Magyar Építőművészet
1941. 385. l.

Hermann Hesse

Peter Camenzind

Roman

1941. 355 S.

Körmendy Vándor

A budapesti - bosnyák-téri templom tervpályázatán III. díj.

Pesti Hírlap
1941. ápr. 10.
(A Bosnyák-téri templom.)

Körmendy Vándor

A budapesti Szabadságtéri déli oldalának terve

Repr.

Tér és Forma

1930. 386. l.

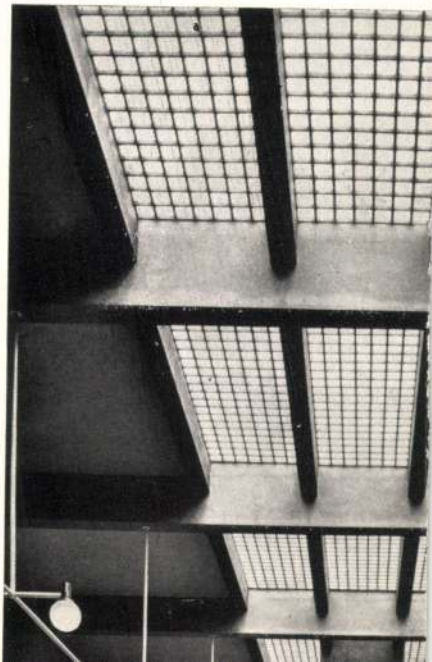

Körmendy Nándor(?)

~~Dudás és Körmendy~~

mis ced 2 a földmüvelésügyi minisztérium gazdasági iskola második típusának terv. megvétel

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927. 3-4. sz. 35. l.

u. a. harmadik iskola típusa terv. megvétel

u. o.

l

Körmendy Nándor építész

Budapesti Szemle CCLXIV.1943.
99-103. Farkas Zoltán: Hat év
magyar építészete

Wagner

Jestö

291

Körmendy Nándor építész

Póstaház, Karcag

Tér és Forma, 1936 IX. 65

Körmendy Nándor építész

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-420.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Körmendy Nándor épitén

Tér és Forma, 1930

III. évf. 343-349.
Csörgyi Dénes: A nabadlájtéri épiti-
weti tervpályázat.

Körmendy Nándor építész

Tér és Forma, 1929

II. évf. 379-388.
Epilógus a fedett uszoda pályá-
zatához.

Körmendy Nándor építész

Tér és Forma 1940. 109-117.

OTI baleseti kórház

Körmendy Nándor épitén

Tér és Forma, 1930

III. évf. 88.

Spectator: Barokk stilusban épül meg az uj szinház Győrben.

M.D.K.

Kőrmendy Nándor, építés

terve megvételben
részesült a főváros XIII. ker.
Hajdu-Fáy utcai iskolájára
hirt csemei pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.
ápr. 3. sz. 5. old.

M.É.K.

Körmendy Nándor, építész

1000 p-ös harmadik
díjat nyert a Boszniák-
téren építendő róm. kath.
templom pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.
máj. 21. sz. 4 old.

M.D.K.

Hörmendy Nándor, építész

terve a hét egyenként 700 p-ös díjak egyikét nyerte el az OTI kecskeméti szék-háznak pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

máj. 29. sz. 5. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építész

terve 550 p.-ös megvé-
telben részesült az OTI XI. ker
rendelőintézetének pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.
nov. 6. sz. 4. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építés

2000 p-ös második
díjat nyert a Kisipári Hitel-
intézet rt. székházára ki-
írt terapályázatot.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

okt. 3. sz. 5. old.

M.D.K.

Kőrmendy Nándor, épitész

terve 5000 p-ös megvétel
ben részesült az uj Központi Városhara pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

jun. 27. sz. 4. old.
+ jul. 4. " 3. "

Körmendy Nándor, építés

M.D.K.

~~és~~ Kőszegi Gyula közös terve a 15 egyenként 1200 p-ös díjak egyikét nyerte el az OTI pécsi tüdőbetegszanatoriumának pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

jan. 11. sz. 6. old.

Körmendy Nándor M.D.K. építész

Első díjat nyert a miskolci rendőrségi székház tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

aug. 3. sz. 4. old.

Körmendy Nándor

X. Keresztúri úti isk. építőm.

6 n. foto.

Budapesti Városépítési Tervező Vállalat 1949-59 (tervek és lényképek) Szerk. Gyöngyösi István. Rajkó Ervin

Körmendy N.

A Belgrád rakparti irodaépületet építette.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 90. l.

~~David Kaiser ifj~~

~~Gerlóczy Gedeon~~

~~Hönsch László~~

Körmendy Nándor

Lauber László

Müller László

Rimanóczy Gyula

Simkovits Lajos

építész

l.

A Pesti Városháza

1935. 5. n 17. l

(A hiláci Erzsébet lámpa lyceum.)

Nemis vid

rejzé.

Apst 1929 okt. 6.

Wohl Bernatz

Härfelügjelo

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

6000 p-ös első dijat nyert a miskolci iparostanonciskola tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

máj. 28. sz. 5. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épülő

2500 P-ös első díjat nyert a szolnoki fiú felső kereskedelmi iskola terv. pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1941. LXII. évf.
jan. 23. sz. 5. old.

KÖRMENDY Nándor épitész

tervei alapján épül a soproni (Kurucdomn) Szt.István templom

Németh Alajos: Emléktábla a kurucdombi templom falán.
= Soproni Szemle, 1990.1.sz. 52-53.p.

ároly, Karola

Adelgunda

cella, Vulfia †

28 V Nagyböjt 2. vasárnapja †
Ákos

29 H Elemér, Oszvald, Román

30 Sz Lestár
Nagyszer
Amadea

31 Cs Nagycsüt
Benő, Gu

AUGUSZTUS

SZE

ria, Áron □

ony, Ottó

ap †
l, Anatol

Ulrik, Berta
mese, Sarolta
ba, Tilda ☾
d
n
Marina, Vera
ap †
ma

véd., Nóra, Lili
us János, Fedor
Milda, Sára ●
s, Zalán
rik, Roland

gasszony,

ap †
s Benedek, Elek
órád

ikó
ella
iána
ániel, Daniella
Manda, Veréna ◑
pollinár, Polla
ap †
cső, Krisztina

bina, Kristóf
nikó, Anina
icska, Pentele
ő, Viktor
rix, Virág, Olaf ☺
Judit, Indira
ap †
kár, Germán

1 H *Liguori Alfonz*, Boglárka, Mahália
2 K *Vercelli Özséb.* Lehel, Alfréda
3 Sz Hermina, Kamélia, Lídia
4 Cs *Vianney János*, Domonkos ☾
5 P *Havas Boldogasszony*, Krisztina □
6 Szo *Urunk színeváltozása*, Berta
7 V Évközi 19. vasárnap †
II. Szixtusz, Kajetán, Ibolya

8 H *Domonkos*, László, Eszmeralda
9 K Emőd, Román
10 Sz *Lőrinc diakonus*, Amadea, Blanka, Csilla
11 Cs *Assisi Klára*, Zsuzsanna, Tiborc
12 P Klára, Diana, Hilária ●
13 Szo *XI. Ince pápa*, Ipoly, Vitália
14 V Évközi 20. vasárnap †
Kolbe Maximilián, Marcell, Menta

15 H Nagyboldogasszony ünnepe †
Mária Asszunta
16 K Ábrahám, Rókus, Szeréna
17 Sz Jácint, Arika, Hetény, Réka
18 Cs Ilona, Agenor, Rajnald
19 P *Bernát*, Huba, Marián, Eudes János
20 Szo ALKOTMÁNY ÜNNEPE ◑
Szent István király, Stefánia
21 V Évközi 21. vasárnap †
X. Piusz pápa, Sámuel, Baldvin

22 H *Szűz Mária királynő*, Menyhért
23 K *Limai Róza*, Bence, Szidónia
24 Sz *Bertalan ap.*, Aliz, Detre
25 Cs *Lajos kir., Kalaz. József*, Patrícia
26 P Izsó, Tália, Zamfira
27 Szo *Mónika*, Gáspár, Cézár ☺
28 V Évközi 22. vasárnap †
Ágoston, Hermina, Morgan

29 H *Ker. János halála*, Beátrix, Erna
30 K Rózsa, Letícia, Pázmán
31 Sz Erika. Arisztid, Bella

1 Cs Egyed, Eg
2 P István, In
3 Szo *Nagy Sz.*
4 V Évközi 23
Rozália, I

5 H Viktor, L
6 K Zakariás,
7 Sz *Kassai vér*
8 Cs Kisboldog
9 P Ádám, K
10 Szo Nikolett,
11 V Évközi 24
Teodóra,

12 H *Szűz Mári*
13 K *Aranyszáj*
14 Sz *Szent Ker*
Szeréna
15 Cs *Fájdalmas*
16 P *Kornél és*
17 Szo *Bellarmin*
Lambert
18 V Évközi 25
Diána, Ku

19 H *Január*, Vi
20 K *Koreai vér*
Filippa
21 Sz *Máté ap.*,
22 Cs Móric, Vil
23 P Tekla, Ila,
24 Szo *Gellért*, G
25 V Évközi 26
Eufrozina

26 H *Kozma és*
Kozima
27 K *De Paul V*
28 Sz *Vencel*, Pe
29 Cs *Sz. Mihály*
30 P *Jeromos*,

Ára

KÖRMENDY Nándor építész

Győri Szent Imre templom tervezője, 1943

WINKLER Gábor - FEKETE György: Győr. Bp. : Interpress, 1990 12.p. és ill.

104. p. színes lapja

Kőrmendy Nándor
építék

~ ifi. Dávid Károly és Grundböck Béla terpe az OTI Balesetkórhoz (1940).

A magyar műpénet története I. 494.
Corvina 1971.

Kajmendy Nándor

és Gerlóczy Gedeon, valamint Brestyánszky Tibor tervei alapján épült fel a Traumatológiai Intézet, illetve a Kollai Éva kórház.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1341

KÖRMENDY NÁNDOR

ÉPITÉSZ.

JELEN VOLT WALTER GROPIUS ELŐADÁSÁN A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ EGYLET BUDAPESTI SZÉKHÁZÁBAN, 1934. FEBR.5.-ÉN.

BOBRI FERENC: GROPIUS PESTI FÉNYKÉPE.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1990/1. 54. LAP

Körmendy Nándor

aláírása is szerepe
annak a fényképnek a hátlapján, mely W. Gropius buda-
pesti látogatása alkalmából, 1934.febr.5-én készült.

Bodri Ferenc: Gropius pesti fényképe. - Magyar Építő-
művészet, 1970.1.sz. 54. l.

Körmendy Mándor

épitész

tervezte a soproni

Szent István-templomot

Elkészült 1941-ben

Endrédy. 15. l.

Körmendy N. építész

A Zsolnay gyár épületkeramiai munkái Nikelszky Géza kivitelezésében: Pécsi Vegyi kisérleti állomás homlokzati diszei 1930/ Kőszeghy G./. A pécsi egyetem uj szárnyának homlokzata és lépcsőházi lapburkolata/Kőszeghy/ 1933/. Debreceni egyet. ref. T. nyolcz belső lapburkolata 1940/Borsos J./ R á c s György bp-i és karcagi épitkezései; D i o s g y ő r-h e g y i Ernő hévizi és fonyódi épitkezései. A Bp-i Balcsot Korhás homlokzati burkolata 1938/Körmendy N./

51.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Kőrmendy Nándor

tervezte a győri nádorvárosi róm. kat. templomot. 1942. 227. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

921

Körmendy Nándor

Komáromi templomépületé jelzi a modern egyházi építészet csucspontját.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

891

Kőrmendy Nándor, építész M.D.K.

és Kőszeghy Gyula terve legjobban felelt meg a hitűzött célnak, azonban egy előírás benem tartása miatt első díjat nem nyerhetett. A bizottság 1000 p-ös megvételre javasolja a pécsi kereskedelmi iskola pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jun. 15. sz. 7. old. +
jul. 28. " 4. "

Körmendy Nándor, építész M.D.K.

és Gerlóczy Gedeon ikrős terve szerint épült fel az OTI finnei-uti baleseti intezete. Ismertetés és egy fénykép a falegyen-ünnepről!

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jun. 15. sz. 7. old.

M.D.K.

Körmendi Nándor, építész

és Sajó István körös terve cejiz első díjat nyerte a debreceni gógpiálló pályázatán [2800 p.]

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

ápr. 28. sz. 4. old.

M.D.K.

Körmendi Nándor építész

és dr. Dolhay Imre közös terve 2000 P-ös második díjat nyert a debreceni egyetemi ref. templom pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.
ápr. 28. sz. 4. old.

MDK

Körmendy Nándor

Magyar Épitőművészet. 1929. 11-12. sz.

MDK

—

Körmendy Nándor

Tér és Forma. 1930. 90.l.

MDK

Körmendy Nándor

Magyar Épitőművészet 1941. 12. sz. 385.l.

Körmendy Nándor, épitész

M.D.K.

A pécsi belvárosi templom 1838-évi bővitésének kivitelezett terve. Melegelvárlat.
35. rajz.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom épitéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/, 52.old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

A pécsi belvárosi templom 1938-évi bővitésének kivitelezett terve. Északkeleti homlokzat vázlata.

3t. rajz

Gosztonyi Gyula: A várostemplom épitéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 51.old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

A pécsi belvárosi templom 1938. évi bővitésének kivitelezett terve. Délkeleti homlokzat vázlata. 33. rajz.

Gosztonyi Gyula: A városstemplom épitéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 50.old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

A pécsi belvárosi templom 1938-évi bővitésének kivitelezett terve. Altemplom a jezsuita kriptával.

32. rajz.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom épitéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 49.old.

M.D.K.

Körmendy Nándor. épitész

A pécsi belvárosi templom 1938-
évi bővitésének kivitelezési terve.
Földszinti és emeleti alaprajz.
31. rajz.

Gosztonyi Gyula: A városstemplom épitéstörténete.
Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 48.old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

pécsi belvárosi templom bővité-
sére 1938-ban kiirt pályázaton az
első dijat nyert tervének módosi-
tása, félkörivü, körüljárós szentély-
lyel. Alaprajz.
30. rajz.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom épitéstörténete.
Pécs müemlékei. Pécs, /1942/, 47.old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

pécsi belvárosi templom bővitésének 1938-as pályázatán első díjat nyert pályatervének alaprajza, oldalkapolnáival.

29. rajz.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom épitéstörténete. Pécs műemlékei. Pécs, [1942]. 46.old.

1.sz. folytatását lásd 2. sz. cédulán

M.D.K .

Körmendy Nándor

1937 junius havában az egyházközség elnöke hivatalos pályázatot hirdetett a Városstemplom kibővitésére és restaurálására. A pályamüveket 1938. március 10.-én bontották fel. A bizottság névszerint szavazás eredményeként az első és második dijat egyforma arányban elosztva egyenlő rangsorral Körmendy Nándor, Lux Géza és Csát Géza pályamüveinek itélte.

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 47. l.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

első dijat nyert a pécsi Városstemplom bővitésére 1938-ban kiirt pályázaton. Többszöri módositással az ő terve került kivitelre.

Gosztonyi Gyula: A városstemplom épitéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, /1942/. 46-52.old.

MDK

Körmendy Nándor építész

Munkáinak kerámiai kivitelezésével /ill. kikisérletezésével kapcsolatban dolgozott a Zsolnay-gyárban.

48.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay gyár művészete.

Pécs. 1959.

MDK

Körmendy Nándor, építész
részt vett a vitán, amely érintette
a modern építiszeti problémákat.

MMEE. Közb. - 63. kötet, 9-10 sz. - 1929 III. 3. - 67-68. l.
A mű- és középitk. szakoszt. ülés.- nek jegyzőkönyve.

MDK

Körmendy Nándor, építész.

Gázi Kászim pasa dzsámijának kibővítését végzi nagy félkörű toldalékkal. (III. rajz. 6. ábra)

Dr. Gerstonyi Gyula: Pécs, a templomok vásza. Magyar Építő művészet. 1941. 12a.

Gerlóczy Gedeon

céd. Kőrmendy Vándor

Bierbauer Virgil dr:

Az Orsz. Társadalombiztosító Intézet balesetkorhára. Tér és Forma 1940. 7. sz. Képekkel

Tervezők fentiek.

ter atmet aus diesen Werken ein deutlich deutsch betonter Geist, von hier ergeben sich ohneweiters Brücken zur großen Kunst der deutschen Gotik und Renaissance. Bohemia.

Was nun an deutscher Kunst vom Ausklang der Gotik bis hin zum Klassizismus in der Zips gefunden worden ist, bedeutet für die Teilnehmer der Expedition schlechthin eine Offenbarung. In den kleinsten Dorfkirchen wie den größeren Stadtkirchen, in Rathäusern und in Privatbesitz fand sich ein Reichtum an hochbedeutenden Denkmälern in geradezu unvorstellbarer Fülle: 12 von den 17 Altären beispielsweise der Leutschauer St. Jacobskirche können sich in jeder Weise mit dem Wertvollsten messen, was wir in Deutschlands Museen sorgsam zusammengetragen haben. Saale-Zeitung.

Weizsäcker, Heinz
u. Plänen. Preis

Jede

Denn diese Schri
Dem Fernstehende
lungen der sudeten
Zeit der Selbstbe

Verlag Rud

~~Danzinger György és Sándor~~

~~építések~~

I. díj.

Körmendy Nándor

II. díj

Wágner László

III. díj

az alábbi tervpályázaton (kétháló-fülkés típus)

Gebhardt Béla =

A Magyar Állami Szénbányák Rt. bányászlakásokra hirdetett tervpályázata, Tér és Forma 1947. 10. n. ábrákkal.

tovább

94

zágos Bizottsága

vány { száma: 194
kelte: 194
beérkezése: 194

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

Körmendi Nándor

épitész

MÁV megállóhely terv.
díjnyertes

" mellékvonali kőrép-
állomás terv.
(Payr Egonnal)
megvétel

" fővonali kőrép-
állomás terv.
félmegvétel

Benkhárd MÁV

Körmendy Nándor

1941-ben a rákos-
varosi Páduai Szent
Antal plébániatem-
plom tervpályázatán
III. díj.

Halászközép 1941.
121, 124. l.
Távlati Zép
alapraj

Prk.: 67 116 R

Körmendy Nándor

5000 pengős meg-
l. vételi javaslat

Halászvárosházakibov

20. l. 46-47. l.

Szatmár vármegye alispánja.
Válaszadásnál cim:Szatmárnémeti I.
Postafiók 12.

gyesi vár helyreállitása.

izottsága

B u d a p e s t.

43. számu átiratára tisztelettel érte-
főtanácsos ur által a 24074/1942 és
eggyesi vár helyreállitási költségeire
felhasználásáról beterjesztett elszá-
ővel helyesnek találva, elfogadtam s a
tt a felmentvényt megadom.-
vi november 17.

Alispán helyett:
dr.Gyurkóczy s.k.
vm.fI.főjegyző.

Kőszmendy Kálmán

és Gerlóczy Gedeon tervezték a bp-i
Magdolna utcai OTI kórházat 1940.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

9

Körmendy Nándor

l.

ÉIÉM 1930. 108.

Budapest, 1907. julius 16.-án

8305/1907. Rigler József Ed

Körmendy Nándor

Gerlóczy Gedeon és Brestyánszky Tibor. által tervezett Mező úti kórház az europai építészet szinvonalán állt.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

93 f

Körmendy Nándor
épitész
uj épülete a
budapesti Belgrád-
rakparton
Épült az ostrom
után
Perényi Imre
Épitészetünkről.
Szabad Nép
1950. szept. 13

Körmendy Nándor

építésmérnök

IX. Zsill-utca

1-3.4

Részt vett az

ujjáépítésben

Borb-Fabr. 56.l

Körmendy Nándor

Az ujkomáromi templom kívül és belül, fenti tervezte repr.

Képes Szív

1947. ~~ét~~. január.

Fejérvármegyei és Székesfehérvári

Múzeum működése 1914-ben

IX. 116 – 118.

A Szerv 1945 évf

Cj Ember 1947

1946.

Körmendi Nándor épitész
1894 -

Vörös Hadsereg u. 16. /repr./ bérház

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen Képjegyzék 54.

Körmendy Nándor

Köszeghy Gyula

ünnes
ced

OTI pécsi tüdőbeteg-
szanatorium terup.
megvétel

MMÉEKözl

1940.8.1.

Körmendy Nándor és

Kőszeghy Gyula

mics
réd

a pécsi kereskedelmi
fiú és leányiskola
terv. megvétel

MMÉE közl

1938. 257. l

5828

40.214. — K. M. E. Ny.

Körmendy Nándor

Sajó István

K

nincs cód

debreceni nagyerdei
gyógyszállóci gyógy-
fürdő terv.
„díjazás."

1938. 121. l

MMÉFKözl

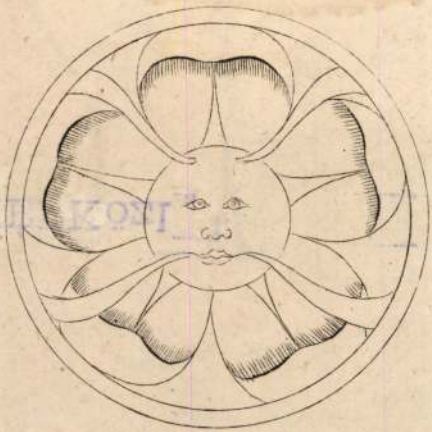

9.

5.

M.D.K.

Körmendy Nándor, építés

a nég egyenként 2650 p-ös díjat egyikét nyerte el a MÁV Podmaniczky x) utcai kórháza terepályázatán

x) ma Rudas László-u.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

szept. 7. sz. 8. old.

Építészet - világi

a Szabadság-Tér déli oldala —

Körmendy Nándor és Waelder Gyula Tervei

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-120. o.

A XII Nemzetközi Epitész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

M.D.K.

Kőrmendy Nándor, építés

tervét fogadtár el
a soproni Kuruc-dom-
bon építendő r. k. temp-
lom szürebbkörű pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
jul. 21. sz. 8. old.

M.D.K.

Körmendy Nándor, épitész

és dr. Dollhay Imre
kőrös terve 2000 p-ös
második dijat nyert a
debreceni egyetemi refor-
mátus templom pályázatan

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
ápr. 14. sz. 8. old.

Kőrmendy Nándor, epitész M.D.K.

terve a megosztott első és második díjak egyi-
két nyerte el (1000 p-öt) a
pécsi belvárosi r.k. templom
pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

márc. 17. sz. 8. old.

М.Д.К.

Издавачко Јавља. Бр. 1938. LIX. бут.

стр. стд.

M.D.K.

Körmendy Nándor. építés

és Sajó István hőrös
terve 2800 p-ös első díjat
nyert a debreceni gőgy
szállo tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

ápr. 14. sz. 8. old,

Körmesser Tamás

ötvös

Kassa. 1522.

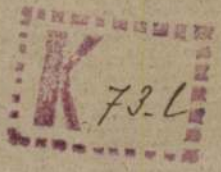

Körmöczbányai ~~[illegible]~~
Smelcser Pestalozzi

Közvonnásoli

~~[illegible]~~ szerind

lásd

M. Könyvszemle

1881. 214 l.

Körmöci éremvérő

1500 – 1525 Köml –

ivód

Hu Pr magyérem.

55. l.

Pompeji vörös festett vázolatdarabok

V. 175.

Körmendy Sándor épitész M.D.K.

Balaseti Kórház

Társtervező: Gerlóczy Gedeon.

Kampis Antal: A képzőmüvészetek története 770.1.

A Kultura Világa Lp. 1963.

Körmendi Sándor és Gerlóczy Gedeon épitének

M.D.K

A Koltói Anna kórhái épitői

Kampis. Mag. mův. Bp. 1960 552

MDK

Körmendi Simon festőművész

Cikk: Akik a vészben kikeresztelkedtek.

Egyedül Vagyunk, 1943.dec.17. 12.lap

Körmöci állami csipke-
verő műhely

l.

Ráth Györgyi 1896

236. l

238. l

239. l.

afordultan van ábrázolva.
négy érdemkereszt és két
öldöke, bajusza és szakálla
álla kiberetvált. Nyakra-
kabátja, a melynek sze-

m. — Lelt. sz. 681. — Értéke
th-féle ereklyemúzeumból. —
tokat l. a 62. lapon az 593
ilis 23-án (107–95). — Átvételi
domásul vette az 1896 április

Körmöcbányai Szt Erzsébet templom

gótikus. Leírása.

Dr. Fekete

10. l.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉSZVÉNYTÁRSULAT
MAGYAR TÖRVÉNYKÖNYV TÁRSULAT

Körmöczbánya

714 **Hlatky József:** A körmöczbányai Szent Háromság Oszlop. Körmöczbánya, 1898. fve. 20 oldal. 1képpel. **1.20**

352.

, áll s balra fordulva arcélben van
arókája fodritott, a fürtjeit szorító szalag
ke
) fehete, szeme kék, bajusza s szakálla
kés sötétkék kabátjának gallérja lehaj-
körül van csavarva, ~~m~~ mellfodra
fehér.

gamenre, méretei 13·2 : 11·8 cm.
127.

Körmöcbánya

Hlatky J. és Schröder K

A körmöcbányai Közép-
iskola története a XVI.
századtól a jelenkorig.

Petrik 1886–1900

Körmöczbánya
műemlékei

Wagner G. Ede: Körmöczbánya szabad királyi rendezett tanáczú főbánya város képes kalauza.

16°, 15 K, 34 L, Kassa, 1913.

Hlatky József: A körmöczbányai szt. Háromságoszlop

8°, 1k, 20L, Körmöcbánya, 1898.

Körmöcbányi szent-háromság oszlop

Körmöcbányai Szent-
háromság nobor
Hlatky J.

A Körmöcbányai Szent-
háromság nobor.

Petrik 1886 - 1900

Körmöcbanyái kent-
háromság-szobor

Dörre Tivadar rajza

Repr

Om VI. 57. 1.

Susnok, v. h.

61

Körmöcbányai várkapu

Rauscher Lajos rajza

Repr.

Om VI. 55. l.

Dańy, r. k.

52

340

Körmöcbányai vár-templom

Križko: A körmöcbányai vártemplom

8°, 1 L., 19 L., Budapest, 1887.

Körmöcbányai várkemplom

Križko P.

A Körmöcbányai vár-
templom helyreállításá-
nak története.

Petrik 1886 - 1900

Körmöcbánya

vártemplom

MMÉE Kötl
1911. 536 l.
537 l.

Országos Bizottsága

Körmöci ötvösek

pecsétje 1601-ből

Mur. és Kot. Ért

1911. 289. l.

1870

255

Körmöcbánya

Divald Kornél: Régi ötvösmüvek Besztercebánya, Körmöcbánya és Selmecbánya ág. hitv. ev. templomaiban. Bpest, 1911.

Tengerszem a Tátrában. A Kárpátok hegyláncát, mely természetes határként fogta körül Magyarországot, Trianon igazságtalan döntése a csehek és a románok kezébe adta.

Árva vára, a nagyhirű magyar Thurzó-család ősi fészke. A XVII. században a Thökölyek birtokába jut. Árva vára a trianoni békediktátum folytán Csehország zsákmánya lett. (Foto: Erdélyi.)

Körmöcbánya, régi Magyarország főbányavárosa, a Felvidék egyik legrégibb és legérdekesebb városa. Csak négy és félezer lakosa volt, de volt mindenfajta kulturális intézménye, muzeuma, rengeteg kézműipari és ipari vállalata. Itt működött az állami pénzverde. A magyarság évszázadok alatt a virágzó és boldog bányaváros mintaképévé emelte Körmöcbányát, amely most Csehország zsákmánya.

Légrády Ottó dr.
Igazságot Magyarországnak!
(Bpest é. n.)

Kőrösbanyá

Var. Ujó

1862. 424. 1.

t Szerkesztőség !

szágos Bizottsága által rendezett
anusitott jóindulatára támaszkodva,
ven tisztelt Szerkesztőséget, hogy
átkozó és idemellékelt rövid hirde-
ámában a közművelődési célravaló te-
ltóztassék.
csém van megküldeni az előadásról
anosak azzal a kéréssel, hogy an-
bbi számban helyet adni méltóztas-

ttel

Dr Schmelly
titkár.

Körmöcbányai Kö-
cserép

A Gyűjtő 1916. 3-4. sz
(Kilenyi Pál gyűjte-
ményének katalogusa)
30. l 31. l. XII. tábla

Memoirs, 1921

Körmöcbányai

Mária-kár

Vas. Ujs. 1913.

452. l. Kapjel.

kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől

1940. szám.

Műemlékek Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,

IX. Hőgyes Endre-u. 10.

alból.
ati ügyben

Körmöcbányai vár

Vas. Ujs. 1857
73. l.

Köppel.

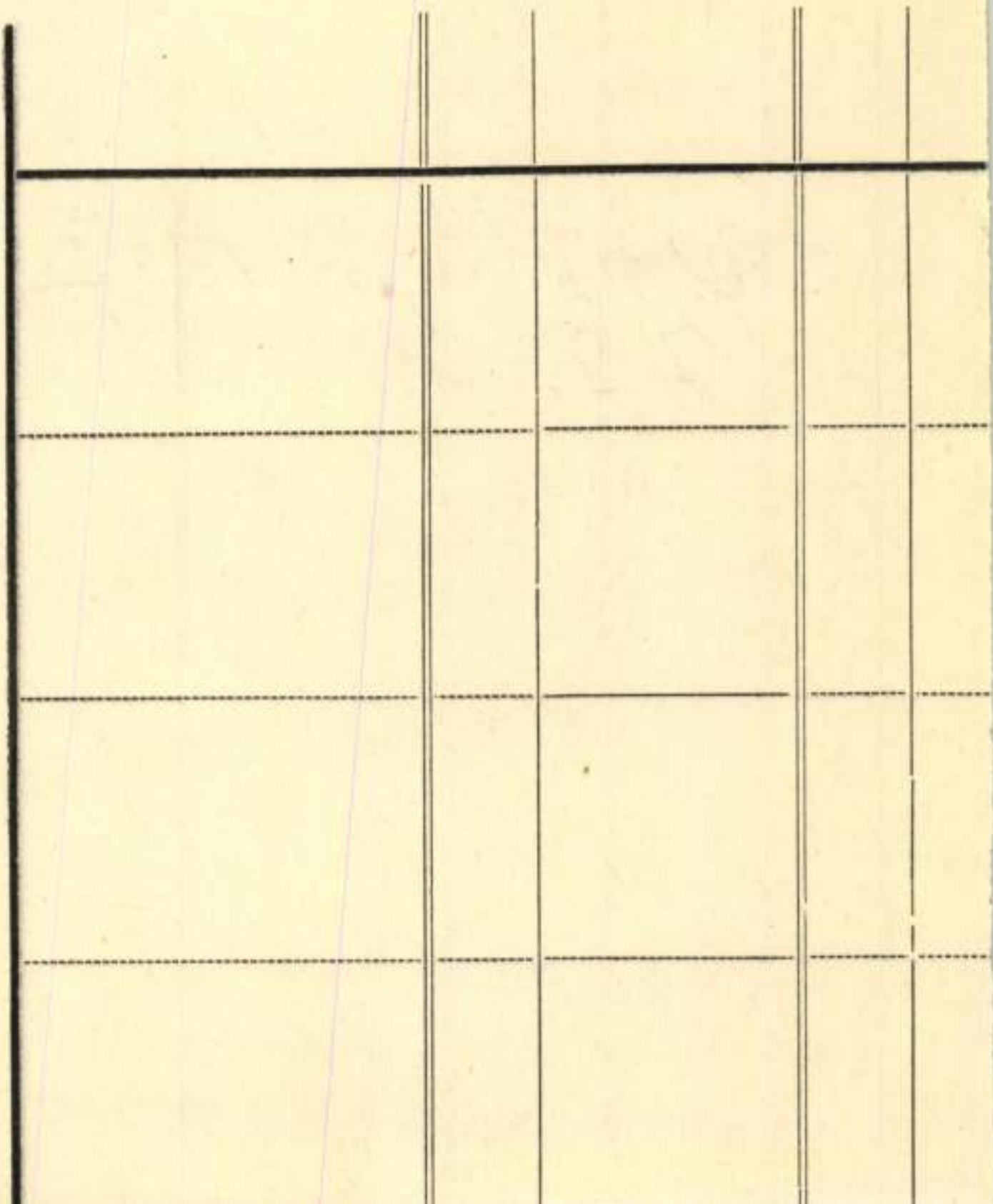

Körmöcbánya

486 **d'Isoz Kálmán**: Körmöcbánya 16–16. századi zenészeiről. Bp., 1908. fve. n. 8°. Hasonmásokkal. (23 oldal) 3.–

Ranschburg Kat.
1944.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kőrmöcbánya

(Baross)

Ev. templom

186, 190-l.

Zádor – Rados

Körmöcbányai

ezüst kupa

Hankiss 206. l

KUPA

Aranyozott ezüstből, trébelt díszítéssel, Körmöcbányáról (1595)

zavarta volna a román építészet fejlődését, hiszen p
maradt három nagy románstílű templom közül a lébényi apátsági templom a tatárvész előtti korból származik, a másik kettő — a jáki és a zsámbéki — legalábbis az után *fejeződött be* (1256, 1258). A csúcsíves stílus kifejlődését pedig épen az a fölismerés siettette, hogy a kőfallal védett város és vár könnyebben ellenáll a keleti lovasnépek támadásainak s a gótika tudvalevően elsősorban városi építkezési mód volt, a polgári közösség áhitatos alkotása. De a magyar gótika mindvégig szem előtt tartotta a románkori magyar építészet emlékét és tanulságait, — talán azért is, mert a nyugodtabb szépségű, kevésbbé extatikus román építészet és szobrászat jobban megfelelt vérmérsékletének. Mátyás renaissance-a, amelyet az Anjouk és Zsigmond korában jól megkülönböztethető korai renaissance (protorenaissance) vezetett be, a mohácsi csatával nem szűnt meg, hanem eláradt a felvidéki városokban és Erdélyben, — de a falvakban is, — évszázadokon át megtartva vonzóerejét.

Ami pedig a művészek életének hányatott voltát illeti, az igazán nem speciális magyar jelenség. Nem azért küzdelmes a

Körmöczbánya - (Lucska) Barsm

1) a vár helyszínrajza. Steindl. $4^{III}=1^{0}$ 1875
2) a vár templom alaprajza " $1^{II}=1^{0}$ "
3) déli oldal $1^{II}=1^{0}$ "
4) hosszmetnet - " "
5. Keresztmetnet - szentély felé - " "
6. szószék nézet $1^{II}=1^{1}$
7. Hangvező r. Kodelzle $1^{0}=1^{1/2}$
8, négy szögű boldachin 3/4 $9^{III}=1^{II}$ 1877
9. 5 szögű boldachin - " " 1876
10. Stallum nézet $14^{III}=1^{1}$ Herbászr. 1876.
most a nemzeti Muzeumban
11. Alap rajz metnet és oldal nézet $14^{III}=1^{I}$
12) ferdinand kapu alaprajza $1^{II}=1^{0}$ 1875
13) " " külső nézet $1^{0}=1^{0}$
14 " " hosszmetnet - $1^{II}=1^{0}$.
15. Jeszenszky ház boltozatai alaprajz és metnetek $1\frac{1}{2}^{II}=1^{0}$
16. Lehotzky ház alaprajza $1^{II}=1^{0}$ Sántó J. 1877
17. " " metnete - $2^{II}=1^{0}$ - " - r. 1876.
18. Ugyanott vasajtó $1\frac{1}{2}^{II}=1^{1}$
mári a ház Könyöki 1) famenyezet 1:20.
és folyosó alaprajz és metnetek 1:100. 2) vasajtó (lehotzky ház) 1:10 és
3) vasrács 1:10. és (1:20)

7.

8.

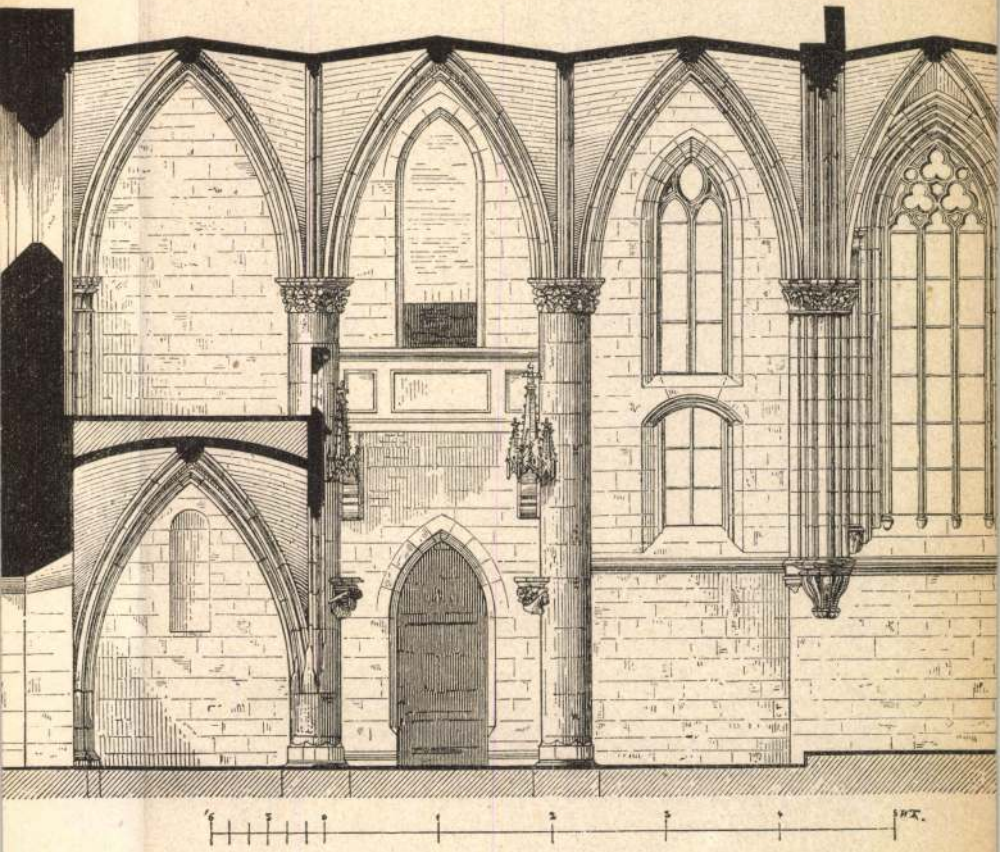

10.

Körmöcbányai kőedénygyár

l.

Emléklapok vajai báró
Vay Miklós életéből
Bp. 1899. 57–63 l.

MOB könyvtár

Körmöcbánya vára

Takfelvvárak

Jl. l.

Méltoságos Polgármester Ur!

Szita Oszkárné Molnár Mária
bevonulás emlékét megörökitő keh
magyar szentek, köztük Szent Erz
máncképe diszitené.

Tekintettel a bevonulás köz
müvészi szempontbol örvendetes
szülhetne s a kassai székesegyhá
emlékét méltó modon megörökithet

Méltoságod és Kassa város f
fel Molnár Mária tervére, hogy k
ura, megrendelése által azt megv

Fogadja Méltoságod kiváló ti

Körmöcbányai

nemlékek

Körmöcbánya főbánya-
város multja és jelene,
bányászata és a magyar
pénzverés története.

Az 1909. évi szeptember
hóban Körmöcbányán
tartott közgyűlése alkal-
mából kiadta az
Orsz. Magyar Bányá-
szati és Kohászati Egye-
sület. Bp. 1909.

Szed.

:o da Majano.

2-ben. † 1497-ben.

Jézussal.

kissé előrehajlottan van ábrá-
térdén álló gyermek Jézust
lásra emelte és balját anyjá-
lástját, melynek alja térdeit is
a össze, ruhája magas és dere-

ga 123 cm. — Lelt. sz. 1227. —
Constantinitől 9000 lirán, vagyis
895 augusztus 31-én (246–895).
: 54347–895 és az 1895 novem-
nányi ivet. — Az elszámolást jó-
ki 4561 (635–900) és az 1901
eirat (464–901).
str. 14. l. — Verzeichniss N° 201.

5

Körmöcbányai m. kir. állami csipke-verő iskola és tanmühely

Körmöcb 22. l.

Körmöci vert csipke!

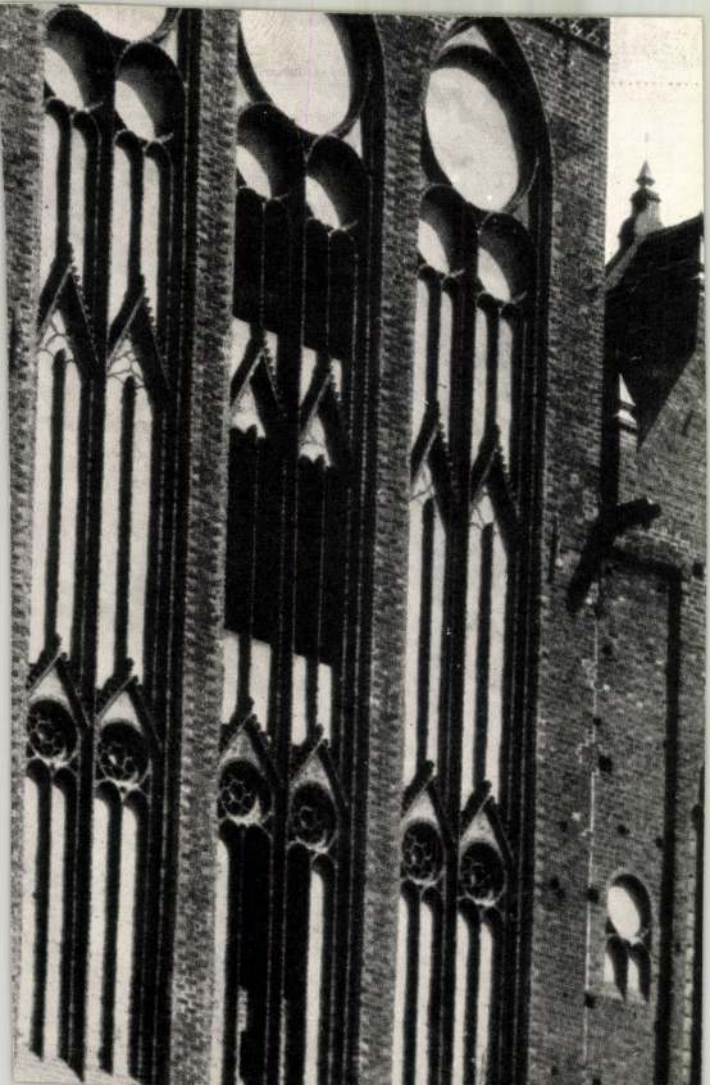

Körmöcbányai Szent-
Háromságoszlop

Lásd

Hlatky József: A
Körmöcbányai Szent-
Háromság-oszlop.
Hol Ki??

Körmöczbanyai

vártemplom

Kriškó Pál: A

vártemplom.

lásd Körmöcb

8.l.9.l.

<Körmöcbányai kent-
háromság-emlék>

Hlatky József:

A < > Körmöc-
bánya. 1898.

Körmöczbányai Fajánszgyár III. 217

Muz és Kot-Ert

Körmöczbányai Fajánszgyár

Körmöcbánya vára

Bars vm.

Kejekkel.

Janota II

65 — 79. l.

HELYSÉG

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZ

EGYÉB ADAT

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

(Körmöcbányai

vártemplom)

Križko Pál 1 ( )

helyreállítása

1887

Férfi képe:

Térdig, állva, kissé balra
talapzatára könyökül iratteker
díszkardot fogja. Haja öszbevegy
szakála leberetvált. Körülcsava
fehér melleénye hímezett, kabá
átkarolt czimer alatt a pajz

Olajfestés, vászon
Lanfranconi E.

Körmöcbányai Szt-Háromság-oszlop

I – II.

A I. sz. 1710-tól kezdve épült. 1761-ig állott, a mikor az uj plébániatemplomnak utjabban ezen, lebontották. 1776-ban Felfalun állitották fel ujra

A II ik. 1765–1772-ig épült. Fegerle Márton a Laithá melléki Bruckból való szobrász és Stanetti Dénes körmöcbányai szobrász müve. Részletesen lásd.

Hlatky József. A körmöcbányai Szt.-Háromság-oszlop Körmöcbánya 1898.

HELYSÉG

KASSA I.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Dombor

KOR

14

ŐRZÉSI HELYISÉG

Székesegyház.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Keresztrefeszités.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

Kálváriasorozat középmotivu
keresztfán és a két lator, hátter

FÉNYKÉP, RAJZ

Körmöcbánya ev.
templom

Divald Kornél:
Régi ötvösmüvek
a körmöczi evangelikus templomban.
(Nyolc ábrával)
Arch. Ért. 1910.
236-242. l.

~~Barbár peiz IX. 83.~~

Körmöcbányai

Sz. Katalinról czímzett

vártemplom

XIII—XIV. sz.

Restaurálta

Storno Ferenc id.

1880—1890-es években

Velics 1894

81. l.

Križko Pál: A körmöcbányai vártemplom helyreállításának története. Bp. 1877.

2907

20. Th. Verstraete.

(Sz. Gentben 1851-ben.)

Áprilisi alkonyat.

A sik vidéken ~~elől~~ hárman ~~szántanak. A vas-eke~~ elé egy tarka tehén és egy fehér ló van ~~járomba~~ fogva. Az ~~földmívesek~~ egyike, a ki pipázik is, az ekeszarvát tartja; a másik az ekét ösztökéli s a harmadik a fogatot vezeti. Az első kettőnek öltözete: fekete sapka, szürke hátu mellény, kék ujjas és fekete vagy szürke nadrág; a féket tartóé pedig: fekete sapka, sötétkék kabát és szürke nadrág. A szántó-földek közt út vezet a háttérben jobbról látszó házak felé, a melyek egyikének kéménye füstölög. Az út mentén, a közép tájon, három-három csupasz fa van. A háttérben ~~fiatal~~ erdő [illegible] s a magasban madarak röpködnek. Az égbolt borus. Jelzése alól jobbra: »THEOD. VERSTRAETE ANTWERPEN. *Brasschaet 81.*«

263

Vászon, méretei 106 : 186 cm.

1884: V. 205. — 1885: V. 205. — 1886: V. 205. — 1887: V. 205. — 1888: V. 205. — 1889: V. 228. — 1890: [illegible]

Körmöczbányán Mária

királynő háza

Dörre Tivadar rajza

Repr.

Kilágyi: A magy-

nemzet tört.

III. k. 400. l.

NYOMTATVÁNY

.....úrnak

Budapest

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Körmöcbánya rk.

plébániatemplom

a talaj süllyedése miatt

1884-ben bontották le.

Divald Károly műveként.

87. l.

Körmöcbányai Szent

Katalin-templom

restaurálása

1883 – 1887

Križko, Paul =

Geschichte der Restaurirung der Schlosskirche in Kremnitz.

Bp. 1887.

Körmöczbánya Bart n.

1) aknatérképek - 1:500 másoló papíron
és metszetek - 8 db. - helyszín vagyfals -
cartonok külön mappa.

2) a körmöczi vár helyszín nyomat acélmetnes
nehány sárlettel

38.

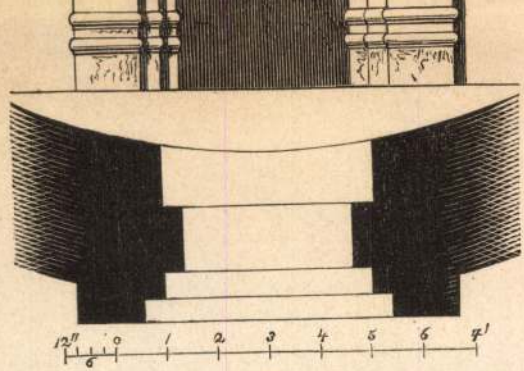

30.

40.

41.

42.

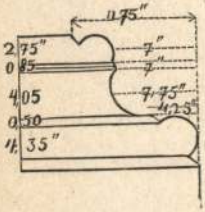

45.

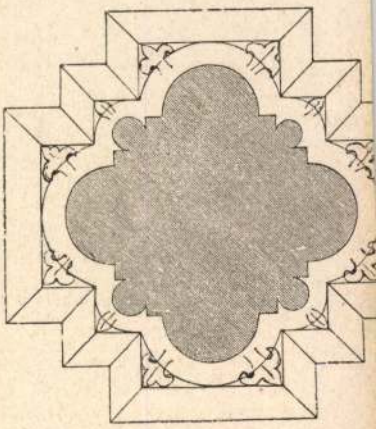

46.

Körmöcbánya vára

Luk Podm

III K. 664. l.

Körmöcbányai sk.

plébánia templom

szárnyas főoltára

repr.

Kiss Hikl Kath. Magy

381. l.

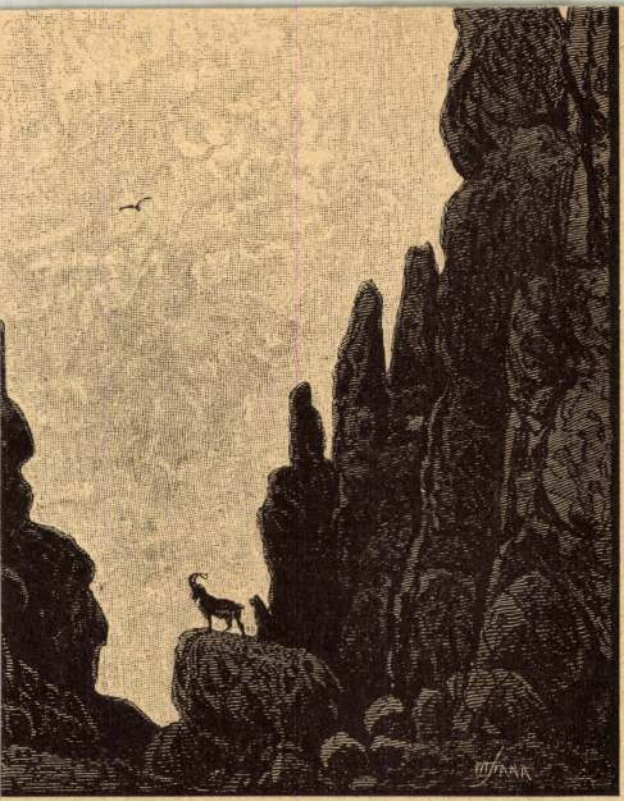

EGYSÉG (*Régi metszet után*).

LA MONTAGNE DE SINAÏ.

Körmöcbányai kőfaragok és kőmivesek céhszabályai.

1737. 2-r. M. Nemzeti Muzeum. Levélt. ost. Nagyobb céhiratok.

Romhányi

131. l.

Körmöczbánya vár-
templom

Die Schlosskirche
in Kremnitz (Ungarn)
Gezeichnet von
Koloman Storno.
Restaurirt von
Franz Storno Archi-
tekten in Ödenburg
Wien 1887.
3 acélmetszettel

tóf (I).

ordultan áll és a jobb lábával
ekát szorító övet és baljával
rkolatát fogja. Félrecsapott
t forgó diszíti; rövid haja,
, szeme és körszakálla sötét-
s mentéje és atillája piros;
szárú topánja sárga. A háttér
al, balról pedig, a városon
égbolt felhős.

cm. — Lelt. sz. 570. — Véte-
5389 és az 1895 márczius 26-iki
a Lanfranconi gyüjteményéből
Átvétetett 1895 május 5. és 6.
yta az 1895 május 30-iki 28402
vételi jegyzék 594. tétele.
adatok. 1907: III. 11. *Isme-*
atthyányi (I) Kristóf, kir. fő-

Körmöcbanyai hegyi
templom renaissance
stallumai

kámos felvétel és
részletrajz

Steindl Imre:
Magyarországi mű-
emlékek Bp.
1878.

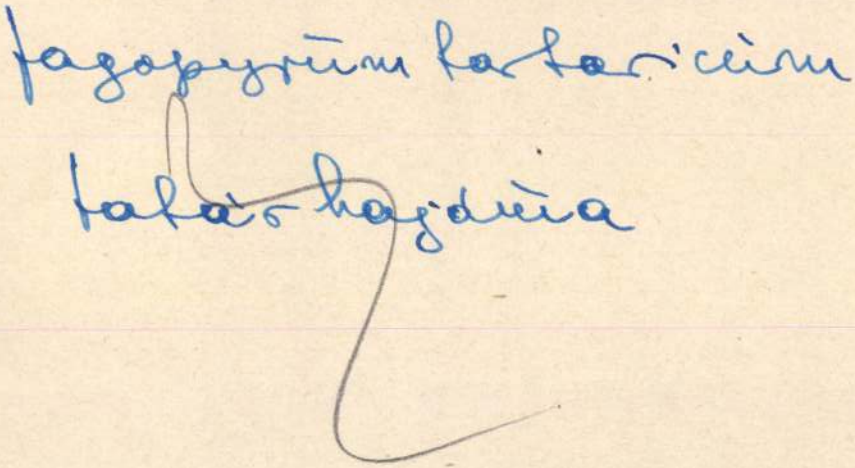

(Körmöcbanyai vár-
templom)

Križko P. Al)

Körmöcbányai vár

Könyöki

366, 367 l -

3135-94

1405. Alonso Cano tanítványa.
A mester Sz. Granadaban 1601 márcz
Hármas szárnyu oltárkép.
E festmény Középső részén
~~Középütt~~ Mária menybe menet
tolok közül az egyik a féhér leplet
és a többi vagy az ég felé, vagy pe
Máriára mutat, ki kezeit összetéve
rona lebeg. Az angyalok közül kettő
bait fogja, kettő zenél, és egy a lá
lok serege röpköd. Fejét éppen úgy,
A háttér hegyes tengerparti vidék v
vében ~~remete van~~. A tengeren két ha
egy férfi megy a vizeken a feléje u
Antal liliommal és csatos könyvvel,
tett kézzel és könyvvel van ábrázol
guralis ornamentü pilasterein ASV T
FRANCISCVS és S. ANTONIVS és a CATA
M.M. életéből vett jelenetekkel éke
F. DNVS IOANNES. FRANCISCVS IACOBBI

Egy agg fent halad balra.

Π, továbbá

Fa, méretei a fő résznek
~~Vétetett 1893-ban~~
16-ki
Vétetett 1893: I. ~~25-én~~ Lu
Elszámoltatott 1894: VI. 2
Az elszámolást elfogadta

(121-94)

Eredeti elnevezése, Alum

904: IV. 28

Együtt véve 10
10
10

3135-94

Körmöcbányai faience-

ovák

l. Wartha 135, 137. l.

1729-909-10
Igazgato-szobája.

252. Szék.

Egy drb

Fényezett keményfa-szék támlával és karfával, nádfonatu betéttel, az ~~volt~~ Esterházy képtárból. Méretei ~~a támlával~~: 95 cm. magas, 62.5 cm. széles, 50 cm. mély. Becsértéke..... 14 K

Régi leltári száma

Körmöcbanyai Szentháromság-szobor

képe repr.

Kiss Sziklkath Magy

382. l.

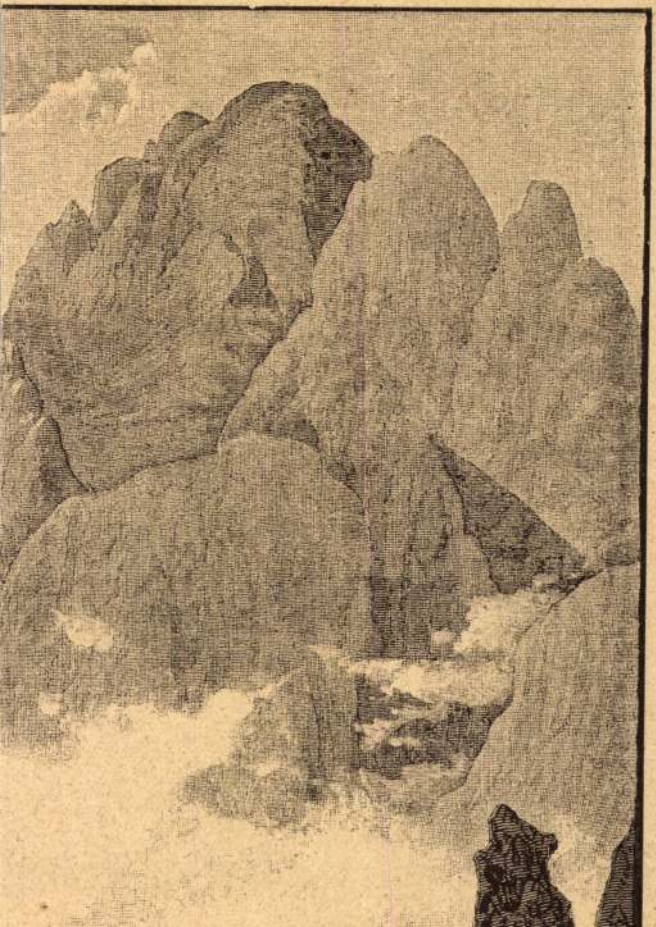

Körmöcbányai

vártemplom

Rekonstrukció

Kepe repr.

Kisztikl kath. Magy

522. l.

Körmöcbányai vár-
templom

A közgikori eredetű
templom leírása.

Sirkörek. 1618, 1625.
Keresztelőkút 1561.
Szószék, csucsiveskori
Madonna szobr. XV. 7.
(a lebontott plébánia
templomból való)

Div Felsőm
g. l.

COPYRIGHT © 2020 BY ANNE GRAHAM
ALL RIGHTS RESERVED

Körmöcbányai ferencrendiek temploma

XVII. szbeli barok. épület.

Felszerelése lecsöa

Div Felsöm.

12. 1

Körmöcbányai Pénz-
verőintézet

Belhazy-féle pénz-
és érem-gyűjtemény.

Div Felsőm

19. I.

Körmöcbányai fayence
gyár
(Kossuch János cég
tulajdona)
végi Eramiai gyűjt-
temény magyar- és kül-
föld-i fayenceokból és
porcellánokból és a
körmöci gyár ujabb
termékei.

Div Felsőri

19. I.

Körmöcbányai ág. hitv.
ev. templom és paplak

Új épület.

Régi Kegyszerei részle-
tesen leírva.

Div Felsőm.

14 – 18. l.

Körmöcbanyai rk.
plébániatemplom,
(régi – lebontott)

Középkori eredetű,
XVIII. szban átalakítva
Beomló félben tévén
1880-ben lebontották
Oltárainak anüvészi
faragványait Ambrózy
Jehrán báró (Malonya)
vette meg.

Div Felsőm
7. l.

0954809 MAGYAR MŰVÉSZETI EGYETEM KÖNYVTÁRA

Körmöci András

(Bécsi Szent István dóm építés ennél)

Wenczla mester műhelyében kezdte pályafutását *Körmöci András*[45] (Andre von der Chremnitz, Andre Kremnitzer) is, aki azonban jóval tovább maradt az építkezéseknél, mint mestere. 1404 január 12-én szerepel először a feljegyzésekben, amelyek azután igen sokszor említik nevét, egészen 1427 november 27-ig. Durvább munkán kezdette, ölre mért követ, quadereket faragott, de már ugyanabban az időben megbízták pillérnyalábok és ívrészletek faragásával. Kézügyessége egyre fejlődhetett, mert az utolsó évben kővirágok, liliomok és csigák, szóval kényesebb munkák készítését bízták rá. 1421 novemberében felesége, Katalin asszony eladta Bécs határában fekvő szőlőjüket, ugyanez év decemberében Michael von Egenburg említi végrendeletében András mestert, akit szobrásznak (pildhauer) mond. Kitűnik, hogy a kőfaragó 12 arannyal tartozott neki, amiért övét és bőrtáskáját adta zálogba. Körmöci András bizonyára résztvett a templom plasztikai díszítésében, erre mutat hosszú ideig tartó nagy tevékenysége s az is, hogy szobrásznak nevezik.

Gentmagyművacsztr 13-l-

Ausztriába került magyar mesterei között már munkahelyük miatt is a legnevezetesebbek.

A Szent István-dóm története összeforr a városéval, amelynek közepén áll, alapkövének letétele alig pár évtizeddel későbbről való, mint a város megalapítása. A Szent István vértanuról nevezett templomot, amely első, szerény formáját Jasomirgott Henrik herceg idején kapta, 1147-ben szentelte fel Regimbert passaui püspök.[38] Ez a templom, amely akkoriban a még kicsiny városka szélén állott, 1258-ban leégett. Ottokár cseh király, aki a Babenbergek után zűrzavaros korszakban Ausztriát birodalmához csatolta, későromán stílben újat építtetett helyére, amelyből a bejárati homlokzat, az úgynevezett óriási kapuval (Riesentor) még ma is áll. Bécs városa fejlődött és izmosodott, a templom körül új utcák és házak nőttek ki a földből s a város széle messze eltolódott. A XIV. század elején a dóm már csaknem mértani pontossággal Bécs közepén emelkedik. A gót stíl első hullámveréseinek idején megkezdődik a régimódi s amúgy is kicsiny templom gyökeres átalakítása. A munkálatokat a kórus átépítése vezeti be, amely II. Albert herceg uralkodása alatt, 1340-ben befejeződik. IV. Rudolf herceg (1359) kezdi az új hosszhajót építeni, de a zsúfolt pompájú, gazdagon dekorált részlet csak 1446-ban kerül tető alá. A hangsúly azonban a tornyokra esett; mint az északi gótikus katedrálisoknál általában, ezek készülnek legdíszesebben s a legnagyobb szeretettel. A későromán ízlésű bejárati homlokzatot nem lehetett velük díszíteni, ezért a kórus két oldalára kerül-

Körmöczi András

ötvös

Körmöci András (Andre Krembnitzer) mester nevét egy 1468-ban kelt oklevél őrizte meg.[340] András mester ekkor már meghalt. Megtudjuk róla, hogy Bécsben dolgozott s hogy háza a régi Kohlmarkton állott. Halála után feleségét, Dorottyát Zeisslmaurer Tamás brucki lakos vette el, aki felesége beleegyezésével a házat az említett évben eladta.

Gentmagyarnyvanszt.

6 E. l.

ÁSOK

né

RGIT

olyosógaléria: felemás évadnyitó, kitűnő sorozat

Az emlékezés melankóliája

Kicsit nehézkesen indul az lei évad a Folyosógalérián: az vadnyitó kiállítás képei néány nap csúszással kerültek ki érkeztek meg), és a végeredhény — azaz maga a tárlat — inkább felemásnak mondhaó, mint nagyszerűnek. Közös iállítás kerekedett, két alkotó, gy cím alatt, talán nem csupán zámomra talány, miért ketten annak, mindenesetre sokat norfondíroztam azon, mi is köi, kötheti össze *Száraz Attila* otósorozatát és *Körmöczi György* grafikáit. Mint hírlik, a arátság — hát, eddig nem nayon tudtam, hogy az emberi apcsolat eme terepe *önmagában* kiállításszervező elv.

Mert — és ezt jóelőre tisztándonak vélem — nincs kapsolat: Körmöczi képei nem érnek bele a képbe, nem lelni összefüggést a különben tartalnas és — nem nehéz kitalálni — Száraz képeihez illő cím és Körmöczi négy motívumot vaiáló, bonyolultnak csak nagyagy jóindulattal nevezhető munkái között.

Nem hiszem, hogy csak az igen erős kontraszt okán érdemesebb a figyelemre a Szárazsorozat: sokkal inkább gondolatgazdagsága, jó értelemben vett profizmusa, tudatos szerkesztettsége miatt. Egyetlen merész ív, átgondolt és roppant szikáran, fegyelmezetten megalkotott tematikus rend: a pusztuló vasúti szerelvények — örökre „kiállt" gőzmozdonyok és feldúlt, valahai luxuspullmannok, a vasúti kocsik hajdani, igen, polgári békéje és a remízbe száműzött, valóban „lelkes", többi csudamasina — sorsát ábrázolja (és, ezt csak nagyon halkan, nagyon óvatosan teszem hozzá, egy másik világ örökre elveszett képét — amelyik világban még létezett a helyváltoztatás romantikája és a vasút lendülete elképzelhetetlenül gigászi volt, azt a világállapotot, amit Whitmann ábrázolt, vagy a futuristák később). „Elfelejtett lelkek" — Száraz sorozatához bizony illő a cím...

A sorozat gondolati töltését erősíti, hogy Száraz „evilága" majdem teljesen élettelen: néhány hóval borított gazcsomó, egyetlen madár — semmi több.

A pusztulás monumentalitása és visszafogott drámaiság jellemzi a művet, és még valami: az emlékezés olykor patetikusnak tűnő, de mindenképpen érthető melankóliája. A fotótechnikai eljárások — high key, barnítás, kékítés — óvatos határozottsággal „szegődnek" a mondandó szolgálatába: semmi hatásvadász trükközés, csak a szikár tények: valami elmúlt megint, elveszett, menthetetlenül, örökre... és ez fájhat.

— nyulasi —

Bakos-kiállítás a Goethe Intézetben

Árnyéktestek

A budapesti Goethe Intézetben nyílik szeptember 12-én, kedden *Bakos Gábor* képzőművész kiállítása: az alkotó a képzőművészet egyik alapproblémájának sajátos „megoldását" kutatja — a „test" és annak „képe"; a tárgy vetületének rögzítése és három dimenzióssá visszalakítása és ezen folyamatok megfigyelése foglalkoztatja. Az „Árnyéktest" című, szeptember 30-ig megtekinthető kiállítást *Mauer Dóra* nyitja meg kedden délután hat órakor a Goethe Intézetben.

„... ne a nulláról kelljen indulniuk..."

Valahonnan valahová

Színes plakát csalogat, koncert lesz. Múlt a jelenben: a hatvanas évek dübörgő, lázas muzsikája. A Cream szelleme éled újra néhány órára, nagyszerű zenészek előadásában. Egyikük *Póka Egon*: honnan indult, hová tart, mit jelent számára az a szó, zene. Erről vall az alábbiakban.

— Négy éves korom óta muzsikálok, nekem ez az életem, semmi más nem létezik. A hajdanvolt Cream hangjától a fiatalkorom éled újjá, mert az jó zene. Van jó és rossz muzsika műfajtól, stílustól függetlenül. Mindegy, hogy az Beethoven vagy Aerosmith. Az emberek meghallgatják a jó zenét, megőrjíti őket. A zenészek is elhiszik, amit játszanak, mert a közönség reakcióira vannak hangolva...

A muzsika olyan kapocs, ami a leírhatatlanul különböző embereket is összefogja, mert tetszik nekik és ettől jól érzik magukat, boldogok lesznek és szeretni fogják egymást. Ez változtatta meg a világot. Nem a politika, nem a terrorizmus, vagy az éhezés, hanem az igazi muzsika, például a rock and roll, a Beatles. Nem ezzel kellene foglalkoznia a zenészeknek, de ha a Föld összes muzsikusa, technikusa és menedzsere, rádió- és tévéadója egyszerre elhallgatna, megsüketülne a világ. Beleőrülnének az emberek a némaságba, de talán észre térnének. Persze, ez csak fikció...

Ezért dolgozunk, ezért állunk ki a színpadra, ezért vagyunk „magamutogatók". Figyelnek ránk, a muzsikánkra, a mozdulatainkra — mindenre. Fontos az, hogy mit és hogyan teszünk...

Ezt a felnövekvő zenészek általában ismerik, de nem tudják kezelni a dolgot. Ezért gondoltuk a barátaimmal, hogy egy muzsikus-iskolát kell létrehozni, ahol a zenélés szakmai fogásain túl mindent megismerhetnek, ami ahhoz kell, hogy a legjobbak lehessenek, hogy a színpadról boldogan tudjanak lejönni. Megtanulják a színpadi technikát, a mozgást, az angol nyelvet, satöbbi. Harminchat éves zenészmúltam tapasztalata, a nevem és a barátaim tudása mind segíteni fogja őket, hogy ne kelljen a nulláról indulniuk.

Ők is eljutnak valahova, lesznek valakik — akik egy kicsit mindig mi is leszünk...

Lejegyezte: —vitéz—

Hímzők az MMK-ban

Évadnyitó találka

Évadnyitó összejövetelre várják a Városi Hímzőkör tagait — és a most belépni szándékozókat — szeptember 14-én, csütörtökön délután a Munkásművelődési Központban: a kör délután két órától várja a tagokat az évadnyitó találkozásra. A csütörtöki összejövetel helyszíne az MMK 106-os terme lesz.

Dunaújvárosi kitüntetettek

Ismeretterjesztés

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat minden évben kitüntetéssel köszöni meg a szervezetben kimagaslóan tevékenykedők — gyakran több éves, évtizedes — munkáját: az idei kitüntetési ünnepséget a TIT Szövetség tanácstermében rendezték.

Ebben az évben két dunaújvárosi „ismeretterjesztőt" is kitüntettek.

Dobler Istvánnénak tizenhat éves — közgazdasági, nyelvi, országjárási területen végzett — munkáját köszönték meg a „TIT Aranykoszorús Jelvény" kitüntetéssel, *Klein András Miklós*, a TIT dunaújvárosi csoportjának elnöke — húsz éve TIT-es elnökségi tag — a „Kiváló Ismeretterjesztésért" kitüntetést vehette át a budapesti ünnepségen.

Fúvósok bemutatója

Hangszertár

Két hangszerkiállítást szervez Budapesten a fúvóshangszerek készítésével, javításával és forgalmazásával foglalkozó Fon-Trade Kft. Szeptember 12-én és 13-án fuvolabemutatót tartanak, a másik hangszerkiállításon — szeptember 15. és 17. között — trombitákat és harsonákat, valamint vadászkürtöket tekinthetnek meg az érdeklődők a Régi Zeneakadémia épületében.

Egy nápolyi tanító összegyűjtötte kisdiákjainak a szerelemről, az emberi kapcsolatokról, az életről írt fogalmazásait. A gyerekek előtt nincsenek tabuk... Ez derül ki ebből a kötetből is, amelyből részleteket közlünk.
A könyvet — Magyarósi Gizella fordításában — az Európa Könyvkiadó publikálja.

Marcello D´Orta

Rómeó alulról jegyezte el Júliát

A férfi szőrösebb, mint a nő, most itt nem számít, hogy ismerek egy nőt, aki szőrösebb, mint a férfiak, Annának hívják és szabó Materdeiben. A férfi hangja kétszer olyan vastag, főleg amikor bedühödik, igaz, hogy az egyik együttesnek vékonyabb a hangjuk, mint a lányoké. Van egy-két színész és énekes, például a Renato Zero, Mastelloni és Amanda Lir, akiről nem tudni, férfi-e vagy nő-e vagy minek nevezzük. De a legtöbb különbség a férfi és a nő között az, hogy a férfi csinálja a gyereket, a nő meg kiállja.

Tudod, mi a homoszexualitás?

A homoxeualitás olyan ember, aki este nem a feleségével fekszik le, hanem a férjével.

Ez egy olyan betegség, ami a gyerekkorban fölszedett rossz szokásoknak köszönhető.

Például ha báttyok meg öccsök egy ágyban alszanak, könnyen megcsúszhat egy kis homoszexualitás.

Nápolyban a homoszexuálisokat buziknak hívják. Én egy csomó buzit ismerek, az egyiknek, aki túlzásba vitte a buzerálást, az összes haja kihullott a földre.

A buzimacák olyan homoszexuálisok, akik beöltöznek nőnek, mintha férjek volnának, akik feleségnek adják ki magukat. Jobban eszik, veszik magukat, mind az Egyiptomiak. A mi kerületünkben annyi van, mint a nyű, de sőt több a buzimaca mind a nem. Van három leghíresebb: az egyik a Vanessa, azt a csávók mindig froccsák, mert mikor megy az utcán, állandó jelleggel nem bír magával, a másikat Évának hívják és úgy csücsörít, mint a Dellera, a harmadik a Cinzia, de csak metélkének hívják, mert az operáció előtt a metéltet visel nudli helyett.

Este ezek a buzimacák elmennek hazulról, de szorosan a fal mellett, nehogy fölismerjék őket, aztán mikor kiérnek az állomásra, összepuszilkodnak a többi buzimacával, és mindjárt nem érzik magukat olyan magányosnak.

Én a buzikat utálom, mert csak a pénzért csinálják, de a buzimacákat nem, azokat sajnálom.

Én ha az orvosok minisztere volnék, minden nápolyi buzimacát gyűjtenék, és visszaoperáltatnám őket férfinak. Úgy legalább legyen nekik is lenne egy kis természetes nyugtuk.

Hogyan szaporodnak az állatok?

Az állatok úgy szaporodnak, ahogy mi, csak szabadtéren csinálják, és nem izgatják, hogy rajta lesznek kapva. Az állatok, attól függ milyenek, aszerint szaporodnak. Ha tojásos alapon szaporodnak, „tojásrakónak", ha az anyjuk rovarására szaporodnak, „emlősnek" nevezzük őket.

Az állatok közül rögtön látszik, hogy a tehén nőnemű, a lógó cicijeiről, de az állatok legtöbbjéről nem derül ki ránézésre, hogy hím-e vagy nőstény, mint például az aranyhal vagy a sárga törpepapagáj. De az az igazság, hogy csak az emberek nem tudják megkülönböztetni őket. Ők, az állatok fölismerik egymást, heló, ides! A szaglásról, a szimatról és az orrlyukukról ismernek egymásra. Amikor az elefánt a nőstényelefánttal szaporodik, az orrmánya felizgul. A gólya a saját szakállára költ, mégpedig gólyát és nem embert az emberek nyakába, micsoda átverés! A nápolyi akváriumban nincs idő a szaporodásra, akkora sebességgel közlekednek a medencékben a halak. A tengeri csík hímje nem szaporodik egy tengeri csík nősténnyel sem, ő van szaporítva, ugyanis gay. A hímfecske szaporodás után azzal a szesszel, hogy vándorolnia kell, megpattanik melegebb éghajlatra. Ha egy vipera tévedésből siklóval szaporodik, a sikló a terhesség első hónapjában meghal. A víziló miután meg van szaporítva, még nehezebbnek érzi magát.

Melyek a főbb különbségek férfi és nő között?

Férfi és nő között az a különbség, hogy a férfi mindig is számított, a nő meg soha.

Itt van mindjárt Éva, akit másodjára teremtettek, ráadásul Ádám tartalékbordájából, és nevet is rövidebbet kapott, mint a férfi.

A nő a történelem ideje alatt végig háziasszonykodott, kivéve az őskort, ahol még azt se csinálhatta, mert nem voltak házak, legföljebb botokat dörzsölt, hátha szikrázik. Róma Hét Királya mind nős volt, de röstellték bevallani, máskülönben Róma Hét Királynőjét ismernénk. A francia forradalom alatt az első fejvesztett egy királyné volt, mert mint nőként túlzásba vitte a szerencséjét, ergó bűnhődnie kellett. A nőket a férfiak sose vették semmibe: például pápát sem csináltak belőlük még a buli kedvéért sem. Azt hiszem, hogy a nők, főleg azok a fátylas Arabnők szidják a férfiakat, amiért úgy lenyomják őket.

És most a férfiakról beszélek.

A férfi az emlősök vállfajába tartozik, még ha a nő szüli is a gyereket, és őt inkább emlőtlenek közé kellene sorolni. A férfi szőrösebb, mint a nő, most itt nem számít, hogy ismerek egy nőt, aki szőrösebb, mint a férfiak, Annának hívják és szabó Materdeiben. A férfi hangja kétszer olyan vastag, főleg amikor bedühödik, igaz, hogy az egyik együttesnek vékonyabb a hangjuk, mint a lányoké. Van egy-két színész és énekes, például a Renato Zero, Mastelloni és Amanda Lir, akiről nem tudni, férfi-e vagy nő-e vagy minek nevezzük. De a legtöbb különbség a férfi és a nő között az, hogy a férfi csinálja a gyereket, a nő meg kiállja.

Mi a véleményed a válásról?

Én túl kicsi vagyok hozzá, hogy a válásról beszéljek, egyelőre legföljebb a házassághoz tudok hozzászólni. Viszont mivel a tévében rengeteg sorozatot és folyton váló színészt láttam, elmondhatom, mit gondolok róla.

Azt hiszem, a válás legfőbb oka a férfi, és ezt nem azért mondom, mert lány vagyok, henem mert tényleg így van. A nő otthon marad háziasszonynak: mos, vasal, söpör, tésztát gyúr, ágyat vet, a főzéssel törődik. Csak a postás vagy a házmester csönget be hozzá, esetleg az asszisztensnő, aki a nagymamákat injekciózza. A férfi viszont korán reggel elmegy hazulról, elviszi a kocsit, megveszi az újságot és bemegy a hivatalba, ahol a titkárnő már húsz perce várja: logikus, hogy előbb-utóbb fel is csípi. Az én apámat nem csípték fel, mert ő itthon dolgozik, bőrt készít ki a kesztyűsnek. Ha egy háziasszony rájön, hogy csalja a férje, taxit hív és elmegy az ügyvédhez. Az ügyvédnek is van titkárnője, de abban a pillanatban úgy kell csinálni, mintha ellenszenvezne vele. Meglátja, mit tehet, hátha kölcsönösen kibékítheti őket. Ha sikerül, a pár hív egy másik taxit és hazamennek, ha nem sikerül, jön a per. Miközben zajlik a per, ha mindent megbocsátanak egymásnak, vissza az egész, ha meg nem, meg kell várni, ki győz... *(Vége)*

Következő számunktól egy kínai vörösgárdistalány visszaemlékezéseiből közlünk részleteket: *Jung Chang* Vadhattyúk című kötetét az Európa Könyvkiadó jelentette meg.

Megyei I. osztály

AZ ETYEK UGROTT AZ ÉLRE

Baracskán nagy érdeklődés mellett a vendég adonyiak biztosan nyertek
Fotó: Szabó János

Baracska — Adony 1-3 (0-2)

Megérdemelt vendégsiker

Baracska, 300 néző, vezette: Papp.

Baracska: Paulusz — Kovács M., Kovács P., Hajdú (Tepszics), Vagyóczki, Fekete, Kiss, Bodoki, Pál, Földi, Csányi. Edző: Tepszics Ignác.

Adony: Katona — Balassa, Barócsai, Klér, Simon, Karsai, Nebucz, Ecsődi (Bogó), Kollár, Tóth, Killer. Edző: Pölöskei Tamás.

Nagy lendülettel kezdtek a csapatok, látszott, hogy mindkét együttes a múlt heti fiaskót szeretné feledtetni. Többször forgott mindkét kapu veszélyben, a kapusok azonban helyükön voltak. A 31. percben egy hazai védelmi megingást Tóth kíméletlenül használt ki, 0-1. A gól felhozta a vendégcsapatot, a hazai gárda gyermeteg hibákat követett el, aminek következtében a 40. percben Klér tovább növelte előnyüket, 0-2.

A második félidőben elszántabban kezdett a baracskai csapat, ennek eredményeként Fekete lövésével szépítettek is a hazaiak, 1-2. Ekkor többet támadott, és jobban is játszott a hazai csapat, de a csatárok elügyetlenkedték a helyzeteket. Az adonyi védelem is biztosan állt a lábán. A 88. percben eldőlt a mérkőzés, amikor egy gyors ellentámadás végén Bogó helyezett a hálóba, 1-3.

A hazai csapat már az első félidőben tekintélyes hátrányba került, amelyet szünet után sem tudott ledolgozni. A vendéggárda jobban játszott, jól használta ki helyzeteit és megérdemelten vitte el a három pontot Baracskáról. Az adonyiak ezzel a győzelmükkel javítottak helyzésükön a Baracska viszont vereségével hátrányos helyzetbe került.

Jók: Paulusz, Vagyóczki, Csányi, illetve Tóth, Karsai, Klér.

Ifjúsági mérkőzés: 0-1.

Kiss

Nagyvenyim — Lajoskomárom 3-1 (0-1)

Az újonc szép sikere

Nagyvenyim, 250 néző, vezette: Termő.

Nagyvenyim: Kósa — Demlyén, Kovács, Szávuly, Garbacz, Pulai, Pintér, Labáth (Nagy), Balogh, Éliás, Tóth (Kéri). Edző: Furják László.

Lajoskomárom: Orbán — Bencze, Barsi, Hegyi, László (Horváth Cs.), Szulimán, Kervarits (Horváth L.), Horváth A., Gulyás, Dörögdi, Halász. Edző: Mosberger Pál.

Az első félidőben tapogatódzó játék folyt a pályán és nagyobb részben a vendégcsapat támadgatott. A vendégek vezető gólját a 10. percben lesgyanús helyzetből László szerezte, 0-1. Az első félidőben már említésre méltó esemény szinte nem is volt.

A szünet után teljesen megváltozott a játék képe. A hazai csapat lépett fel támadólag, egymást követték a gólveszélyes helyzetek. Az 57. percben Kovács szabadrúgásból hatalmas kapufát lőtt. A vendégek egyetlen helyzete a 62. percben esett, amikor Gulyás a kapufát találta el. A 72. percben érett góllá a hazaiak támadása: Demjén beadását Éliás a hálóba lőtte, 1-1. A 76. percben Pintér beadását Tóth fejelte a jobb sarokba, 2-1. Továbbra is a hazaiak támadtak és a 84. percben Balogh beadásából ismét Tóth volt eredményes.

A hazaiak a második félidőben ragyogóan játszottak és megérdemelten győztek.

Móré

Gázszer FC — Etyek 1-2 (1-2)

Vendégsiker a rangadón

Agárd, 400 néző, vezette: Bocsi.

Gázszer FC: Mári — Molnár, Szalai, Müller, Májer, Fekete, Magyar Zs. (Bajkai), Kovács, Vajda, Takács (Tóth T.), Szente. Edző: Hartyáni Gábor.

Etyek: Simon — Tajti, Kiss Z. (Albrecht), Pauli, Bíró, Homo, Ifjú, Lajtavári, Bálega, Szunyogh, Rácz. Edző: Nagy Győző.

Hazai támadásokkal indult a mérkőzés, ami gyakorlatilag az egész találkozóra jellemző volt. A szórványos agárdi támadások a 11. percben értek góllá. Egy szép egyéni akcióból Szalai szerezte meg a vezetést, 1-0. Továbbra is a Gázszer támadott, mégis a vendégek egyenlítettek. A 26. percben a szemfüles Ifjú közelről egyenlített, 1-1. A találkozó 34. percében egy ártalmatlan helyzetnél a játékvezető 11-est ítélt a vendégek javára, a büntetőt Bálega biztosan értékesítette, 1-2.

A szünet után ott folytatódott a játék, ahol az első félidőben abbamaradt. A hazaiak játszottak fölényben. Az 58. percben egy szögletrúgást követően a játékvezető az etyeki Lajtavárit, a hazaiaktól pedig Bajkait kiállította. Kissé felborzolódtak ezzel a kedélyek, különösen a közönség soraiban keltett megütközést a kettős kiállítás. A hazaiak mindent megpróbáltak a pontszerzés érdekében, de ez nem sikerült nekik.

Ifjúsági mérkőzés: 2-0.

Májer

Aba — Pusztavám 1-2 (1-0)

Nehéz helyzetben az Aba

Aba, 100 néző, vezette: Csörgi.

Aba: Hollósi — Juhász, Menyhei, Kuczi, Farkas, Megyges, Góhér, Fodor, Sziksz (Ormándi), Tóth (Bajai), Major. Edző: Bor Dezső.

Pusztavám: Várkövi — Géringer, Udvari, Járóka, Pál, Csordás, Gángó, Inczédi (Kollár), Kocsis (Juszkó), Selymes, Polacsek (Kondorosi). Edző: Schábel Imre.

Szép időben, jól előkészített pályán kezdődött a mérkőzés. A nagy tét rányomta bélyegét a játékra. Mindkét csapat nagyon idegesen kezdett. A játék főleg a két 16-os között folyt. A hazaiak a mezőnyben próbálkoztak, a vendégek ellentámadásokra törekedtek. A 28. percben Góhér indításával Major lépett ki, de olyan ügyetlenül rálépett a labdára és odalett a kínálkozó lehetőség. A 37. percben Fodor tört be a 16-oson belülre és keresztbeküldött labdáját Major továbbította a hálóba, 1-0.

A második félidőben a vendégek nagy lendülettel kezdtek. Az 59. percben egy jobb oldali beadást követően Inczédi fejelt az abai kapuba, 1-1. Fokozódott a küzdelem és az izgalom. A 70. percben Meggyest a játékvezető kezezésért kiállította. A 75. percben egy pusztavámi támadásnál a hazai védelem hibázott és Kocsis a hálóba lőtt, 1-2.

Nagy küzdelemben a szerencsésebb csapat vitte el a pontokat.

Ifjúsági mérkőzés: 8-0. **Bor**

Mór — Pusztaszabolcs 1-1 (0-1)

A hazaiak végig támadtak

Mór, 300 néző, vezette: Major.

Mór: Kóber — Elek, Sáfár, Spánitz, Szarka A., Sebestyén, Wittner, Lakatos (Peidl), Manner, Szarka Z., Balogh. Edző: Szarka Gyula.

Pusztaszabolcs: Petrás — Becséri (Fogas), Gölöncsér, Varga, Csanádi, Koncsár, Antoni (Hamar), Baranyai, Pécseli (Szabó), Vágó, Vejmola. Edző: Fülöp János.

Már a 10. percben vezetést szerzett a vendégcsapat. Büntetőből Koncsár talált a móriak hálójába, 0-1. A 12. percben Szarka Z. óriási helyzetben hibázott. A 29. percben a vendégkapus két alkalommal is bravúrral hárított. A félidő hátralévő részében a hazaiak távoli lövésekkel próbálkoztak, de ekkor még nem sikerült egyenlíteni a hazaiaknak.

A második félidő a vendégek kapusának nagy napját hozta. Az 50., az 58. majd a 66. percben csak rajta múlott, hogy megóvja kapuját a góltól. Az elkeseredetten rohamozó móriak csak a 86. percben egyenlítettek, amikor Manner talált a hálóba, 1-1. A móriak a legjobb helyzeteket is elpuskázták, emellett a ragyogó napot kifogó vendégek kapusának köszönhető az egyik pont megszerzése. A pusztaszabolcsiak jószerivel egyetlen helyzetükből gólt szereztek s így döntetlennel távoztak.

Jók: Sáfár, Spánitz, Lakatos, illetve Petrás (a mezőny legjobbja), Gölöncsér, Vágó.

Ifjúsági mérkőzés: 5-1.

Négele

Móron a Pusztaszabolcs vendégszerepelt, és egyetlen helyzetét kihasználva elvitte az egyik pontot
Fotó: Fási László

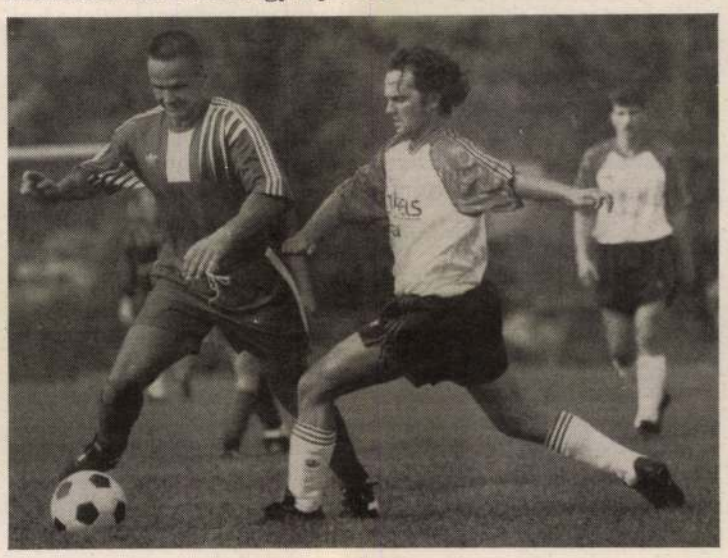

Szár — Martonvásár 2-3 (2-1)

A vendégek fordítottak

Szár, 200 néző, vezette: Beke.

Szár: Lacza — Ormándi, Iváncsik, Kin, Benhardt (Bíró), Mátrai, Orbán F., Orbán Zs., Stock, Jung (May), Mazalin. Edző: Grátzer József.

Martonvásár: Herczeg — Pardi, Kapu, Süle, Pintye, Szűcs Z., Szűcs O., Cziklin, Kovács, Kozma, Csáp (Dömök). Edző: Magasházi László.

Szép számú közönség előtt kezdődött a mérkőzés. A lelkes szári szurkolótábor győzelmet várt csapatától, de a vendégek is a három pontért jöttek. A találkozó elején meddő fölényt harcoltak ki a hazaiak. A 18. percben a hazaiak vezetést szereztek, amikor egy előrevágott labdával Stock bújt ki a védők közül és a hosszú sarokba helyezett, 1-0. A 25. percben egy védelmi hiba után Szűcs Z. egyenlített, 1-1. A 45. percben Orbán Zs. szabadrúgásgóljával 2-1-re módosult az eredmény.

A második félidő elején a vendégek lendültek támadásba és egy hazaadás utáni szabadrúgásból Kapu talált a hálóba, 2-2. A vendégek támadtak és a 68. percben Pintye révén a győztes gólt is megszerezték és ezzel három pontot gyűjtöttek.

A közepes színvonalú és iramú mérkőzésen a martonvásáriak szünet utáni eredményes játékukkal rászoltáltak a bajnoki pontokra.

A hazai csapatból csupán Orbán Zs., játékát dicsérhetjük, míg a vendégek közül Kapu és Kozma teljesítménye volt érdemleges.

A Szár — Martonvásár ifjúsági mérkőzés elmaradt, később játsszák le.

Lacza

Sukoró — Polgárdi 2-1 (1-0)

Sok hazai helyzet

Sukoró, 100 néző, vezette: Fánczi.

Sukoró: Polgár — Kiss (Csontos), Németh, Pál (Mario), Szabó, Takács (Kovács), Büki, Németh T., Tihanyi, Csrepka, Lengyel. Edző: Röszler Károly.

Polgárdi: Csizmadia — Ladi, Borsos, Fodor, Algács, Balogh, Szilágyi, Riba, Heincz, Végh, Király. Edző: Burka Imre.

A találkozó gyenge színvonalon kezdődött, mindkét csapat sok átadási hibát vétett. A kapuk egyáltalán nem forogtak veszélyben, kivételt ez alól a 40. perc hozta, amikor Lengyel ment el a bal oldalon és beadását Németh T. fejelte a kapuba, 1-0.

A második félidő elején a sukoróiak rengeteg helyzetet alakítottak ki, ezek azonban kimaradtak. A polgárdiak a mezőnyben ügyesen adogattak, a kapura azonban semmi veszélyt nem jelentettek. A 60. percben Kovács kitűnő keresztlabdáját Németh T. a hosszú sarokba vágta, 2-0. A hazaiak még a gólnak örültek, amikor kezdés után Szilágyi kapott jó labdát és a hosszú sarokba továbbított, 2-1. A hátralévő időben meddő mezőnyjáték alakult ki, a hazai csapat már nem tudott veszélyes lenni, a vendégek pedig nem tudtak újítani, képtelenek voltak még egy gólt szerezni.

Tovább tart a Polgárdi vesszőfutása, messze elmaradnak a tavalyi teljesítményüktől. A sukorói gárda feljövőben van, ezen a mérkőzésen is rászolgált a bajnoki pontokra.

A sukorói csapatból Németh T. és Tihanyi, míg a vendégegyüttesből Riba valamint Heincz játszott jól.

Ifjúsági mérkőzés: 3-2.

Solymos

Sárbogárd — Magyaralmás 2-0 (0-0)

Biztos győzelem

Sárbogárd, 700 néző, vezette: Márku.

Sárbogárd: Deák — Szoboszlai, Ruppert, Purger, Vajda, Verboczki, Roszkopf (Tomán), Safranyik, Salga, Nagy, Bóka. Edző: Nagy Lajos.

Magyaralmás: Szmilek — Kasztner, Fehér, Végh, Pánczél, Kolarovszki, Balla, Hajnal, Király, Titli (Udvardi). Edző: Neubauer István.

A kilencven percet végigtámadta a hazai csapat. Az első félidőben nem bírt a jól záró vendég védelemmel. A 61. percben Szoboszlai, a 83. percben pedig Vajda lőtt gólt. Így alakult ki a 2-0-ás hazai siker. A helyzetek alapján nagyobb különbséggel is nyerhettek volna a sárbogárdiak. Szmilek kapus nagyszerű formát árult el, neki köszönhető, hogy nem kapott több gólt a magyaralmási gárda.

Ifjúsági mérkőzés: 2-1.

Olá

A Sport TÉVÉ Fejér mai műsora

Székesfehérváron a Kábelkom csatornán ma, 17.30 órától az Albacomp— Novy Icin Szuper Liga férfi kosárlabda-mérkőzést közvetítik felvételről, majd kb. 18.45—19 óráig a Bakony Füszért teniszversenyről lesz tudósítás.

TOTÓ

1. Cagliari - Milan
2. Cremonese - Napoli
3. Foggia - Brescia
4. Genoa - Fiorentina
5. Juventus - Bari
6. Lazio - Torino
7. Padova - Parma
8. Reggiana - Sampdoria
9. Ancona - Lecce
10. Atalanta - Ascoli
11. Andria - Cesena
12. Venezia - Como
13. Verona - Palermo

+1

14. Piacenza - Cosenza

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Körner András
ÚJITÓK LAPJA
1964 OKT 25.
1021

Újítók lapja

XVI. ÉVF., 20. SZÁM
1964. OKTÓBER 25.

Tartalom

Több forradalmi kezdeményezést! 3—4; A szovjet emberek, a szovjet tudomány és technika új, világraszóló győzelme 5; A vállalatok anyagi érdekeltsége és a vezetés érdekeltsége a technika és az újítómozgalom fejlesztésében 6—7; Soronlevő feladat: a bányász újítómozgalom fellendítése, az iparági újítások gyorsabb megvalósítása 8—9; A találmányok realizálásának kérdéséről 10—11; Ösztönző hatású-e a közreműködői díj 12; Találmány a közétkeztetés szolgálatában 13; Ismét a tervező-újítók gondjairól 14; Újítómozgalmi napló 15; Bel- és külföldi műszaki tájékoztató 16—29; Újítók fóruma 30—31.

☆

Содержание

Больше революционной инициативы! 3—4; Новая, имеющая всемирное значение победа советских людей, советской науки и техники 5; Материальная заинтересованность предприятий и заинтересованность руководства в развитии техники и новаторского движения 6—7; Очередная задача: поднятие шахтерского новаторского движения, более быстрая реализация рационализаций в отдельных отраслях промышленности 8—9; О вопросе реализации открытий 10—11; Является ли стимулирующей оплата за сотрудничество 12; Открытие на службе общественного питания 13; Опять о заботах плановых работников — новаторов 14; Дневник новаторского движения 15; Иностранный и венгерский технический справочник 16—29; Форум новаторов 30—31.

☆

Inhalt

Mehr revolutionäre Initiative! 3—4; Ein neuer, weltumspannender Sieg der Sowjetmenschen, der sowjetischen Wissenschaft und Technik 5; Die materielle Interessiertheit der Betriebe und die Interessiertheit der Leitung an der Entwicklung der Technik und der Neuererbewegung 6—7; Die nächstfolgende Aufgabe: Förderung der Kumpelneuererbewegung und schnellere Verwirklichung der Neuerungen in den einzelnen Industriezweigen 8—9; Zur Frage der Verwirklichung der Erfindungen 10—11; Hat die Vergütung für Mitwirkenden eine Anspornkraft? 12; Eine Erfindung im Dienste der öffentlichen Speisung 13; Wieder einmal über die Sorgen der Projektantenneuerer 14; Tagebuch der Neuererfewegung 15; In- und ausländischer technischer Informationsdienst 16—29; Forum der Neuerer 30—31.

☆

Contents

More revolutionary initiative! 3—4; A new worldwide victory of the Soviet people, Soviet science and technics 5; The monetary interests of the enterprises and the interests of the leadership in the development of technics and of the Innovation Movement 6—7; The next task: the boosting of the miner's innovation movement and the hastening of the realization of innovations in various branches of industry 8—9; To the question of the realization of inventions 10—11; Has the co-operator's remuneration a stimulating effect? 12: An invention in the service of communal feeding 13: Once again about cares of designing innovators 14; Diary of Innovation Movement 15; Pooling of home and foreign technical experiences 16—29; Forum of Innovators 30—31.

Címlapképünk: Körner András grafikája

Feltal

C

NEGYEDSZÁZ[illegible] nyolcvanhét éves korában húnyt el a magyar motorépítés és automobilizmus világhírűvé vált úttörője: Csonka János, gépészmérnök, feltaláló.

Szegeden született 1852-ben. Tanulmányait is ott végezte. Fiatalon belekerült a gyakorlatba és miután több magyar gépgyárban dolgozott, külföldön próbált szerencsét.

Hazatérése után nemsokára találkozott a másik nagy magyar zsenivel, Bánki Donáttal. Közös munkájuk eredménye 1888-ban született meg: megalkották a Bánki—Csonka motort, melyet aztán újabb és újabb újításokkal tökéletesítettek.

Ilyen „újításnak" minősítették ők szerényen korszakalkotó találmányukat, a karburátort is. Ezt 1891-ben készítették el, de csak 1893. február 11-én jelentették be és szabadalmaztatták. Fél évvel később, 1893. augusztus 17-én a német Maybach is benyújtotta hasonló szabadalmát, de Csonka János és Bánki Donát megkapta az elsőbbséget.

A Ganz gyár még 1893-ban elkezdte a Bánki—Csonka motorok sorozatgyártását.

A porlasztó — latin nevén karburátor — szerény, de fontos része minden benzinmotornak. Nem más mint egy, a tüzelőanyagot a motor részére megfelelő arányban levegővel keverő gépszerelvény. A szűk karburátorokba, ahol a motor szívóhatása következtében létrejött légáramban a légsebesség a legnagyobb, ugyanakkor a légnyomás a legkisebb, fúvókán át benzint fúvatnak. A nagy sebességű légáram a benzint szétporlasztja és részben el is párologtatja. Ez teszi lehetővé a motor folyamatos működését. Még ugyanazon év október 18-án Csonkáék Lázár Pál műegyetemi tanár bevonásával egy nagyobb, 20 fordulatszámmal működő motorok számára is alkalmas, több szívócsővel és automatikus sebességszabályozóval ellátott karburátorukat jelentették be. A bejelentés után nagy vita támadt a németekkel, akik Maybach elsőbbségét vitatták, de a per során bizonyítást nyert a februári szabadalmaztatási kérvény, s így Csonkáék jogai nem szenvedtek csorbát. Sajnos azonban, a találmány munkaadójuknak, a Ganz gyárnak tulajdonát képezte s így nemcsak anyagi előnyt nem jelentett számukra, de még az erkölcsi sikert sem hozta meg, mert a gyár vezetői nem tartották fontosnak a találmányt, nem szerezték meg rá a védelmet s így vált lehetővé Maybach számára, hogy Franciaországban szabadalmaztassa és értékesítse saját találmányát.

Csonkáék motorján az automatikus csőgyújtás is jelentős újítás volt. Felcserélték ugyanis a szabadlángos gyújtószerkezetet a zárt gyújtócsővel, ami lehetővé tette a benzinnek üzemanyagként való használatát, a kompresszió fokozását, az üzemanyagfogyasztás csökkenését és a motor teljesítőképességének fokozását.

Nagyszerű újítással tökéletesítették a Robson-féle gázkalapácsot, melybe a robbanókeveréket lábbal mozgatott szivattyú segítségével kellett beszívatni. Ők automatikussá tették a kalapács működését azáltal, hogy a kalapácsot egy gáz-, illetve petróleum motor hengerében képződő nagynyomású égéstermékkel működtették.

Az 1904-ben elkészült első magyar benzinmotoros autó negyedszázadig volt használatban. 1924-ben Csonka János elsőként elnyerte a magyar Autóklub plakettjét.

A magyar mérnöknevelés terén mint a Műegyetem műhelyoktatója szerzett halhatatlan érdemeket.

Ő alapította a „Csonka János Rt"-t (a mai Kismotor és Gépgyárat).

Dr. Árva György

Újítók Lapja. Az Országos Találmányi Hivatal lapja. Főszerkesztő: Tasnádi Emil, az OTH elnöke. Felelős szerkesztő: Tokár Péter. Szerkesztőség: Bp. V., Garibaldi u. 2. Telefon: 115—012. Kiadja: Lapkiadó Vállalat, Budapest, VII., Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Felelős kiadó: Sala Sándor. Terjeszti a Magyar Posta. 64.4517/2 — Zrínyi Nyomda, Bp. F. v.: Bolgár I.

1021

Körner Éva művészettörténész

1981. február 5. Kossuth 18,3o Vgné

Esti Magazin

- A Nyolcak és az Aktivisták kiállitása ma délután nyilt meg a Nemzeti Galériában. Szatmári Ilona interjuja!

- Számos európai nagy városban, világvárosban, többi között Londonban, Rómában, Genovában, Párizsban, nagyon nagy sikert aratott a századelejei magyar képzőművészeti törekvések, nagy kezdeményezések, teljes keresztmetszetét bemutató kiállitás. A Nyolcak művészetét, és az ő nyomdokukon induló Aktivisták művészetét mától a Magyar Nemzeti Galériában láthatjuk, a Nemzeti Galéria és a Pécsi Jannus Pannónius Muzeum közös rendezésében. A kiállitástKörner Éva művészet történész mutatta meg.

- A Nyolcak vezéregyénisége Kernstoph Károly volt, aki a művészek elé kitüzte a programot, a szétszórt impressziók helyett, a rációt megvalósitani a művészetben, az ésszerüséget, ami egybecsett azzal a szellemi koncentrációs törekvéssel , amelyet akkriban a legjobbak képviseltek Magyarországon. Ő fogalmazta meg lapjában a programot, és maga köré tudta gyüjteni azokat a társait, akikx partnerei lehettek. Em értékrendben, csak felsorolás szerint, Berónyi Róbert, Czigány Dezső, Czóbel Béla, Márffy Ödön, Orbán Dezsó Poor Bertalan, Tihanyi Lajos. A Nyolcak, az első nagy közös kiállitásukat , amely botrányba fulladt, 1909 végén rendezték Budapesten, magukra zuditva a hivatalos körök rendkivüli ellenzését.

- Miért vajon? Tul modernek voltak?

- Sajnos a magyar szellemi közéletre jellemző a türelmetlenség, az uj, állandó elutasitása, a csak elfogadott értékek értékelése. Ennek nemcsak ők estek áldozatul, hanem sok más nagyon értékes törekvés a magyar művészetben.

- Avangard képzőművészetünk kezdeteit jelentő , Nyolcak művészcsopertja, és az ő nyomdokukon induló Aktivisták

művészete. Most kerül először igazán , szinte teljességében a budapesti közönség elé.

- Valóban hangsulyozni kell a kiállitás jelentőségét, az Aktivisták fellépése, akik ugyan nem követték a Nyolcakat, hanem a háboru által elcsendesitett művészeti életben, életrekeltették mindazt a gondolatot, sőt felfokozták. A közös első nagy csúcspontja ennek a mozgalomnak, amely művészetileg, szellemileg fertőzödött, 1919-re, pontosan a Tanácsköztársaság idejére tehető. Majd megint a történelmi töréssel egy vákum keletkezett, hogy azután az Aktivizmus 1920-ban uj életre kelljék, az emigrációban.

- Ez része volt a nagy európai művészeti vonulatnak is.

- Valóban igy van, de a különös az, hogy most, ahogy igy együttlátjuk ezt a kiállitást, értékelhetjük, hogy a magyar művészet mennyire önnálló és egyéni, és körülhatárolt és összehasonlithatatlan értékeket terentett. Hogy történelem-nép-társadalom és művész, ilyen egységes, egyetlen vonulatban tudta magát megvalósitani képben. Ez egyedülálló volt, és ezt mostitt, igy, manufesztálja ez a kiállitás.

A Művelődési Minisztérium és a Műcsarnok meghívja Önt

a 20-as évek szovjet filmplakátjai

című kiállítás megnyitójára

Megnyitja:

Dr. Körner Éva

Kandidátus az MTA tudományos főmunkatársa

1985. május 24-én, pénteken déli 12 órakor

Műcsarnok

Budapest, Hősök tere

GENERALART Dorogi Ny

A 20-as évek szovjet filmplakátjai

Jönnek a szovjet utcaseprők?

Vagy húsz évvel ezelőtt a szabad európás Halász Péter remekbe szabott tárcát közölt a párizsi Irodalmi Újság hasábjain. Arról szólt a tanulságos történet, hogy minden reggel hatkor hangos trécseléssel ébreszti fel őt a legszebb álmából két utcaseprő, aki munkakezdés előtt megbeszéli előző esti kalandjait. Pont az ő első emeleti ablakai alatt folyik a borízű purparlé — méghozzá törökül. Ugyanis itt, Münchenben már csak vendégmunkások hajlandók utcát seperni. A felriasztott író először bosszankodik, aztán elmerseng a történelmi igazságszolgáltatáson: lám, akik hazánkat százötven évig szállták meg s rabláncra fűztek oly sok magyart, ma tízezerszám jönnek Nyugatra, segédmunkásnak, utcatisztogatónak. S Halász e régi tárcájában megpendíti a bizarrnak tetsző gondolatot: eljön-e a nap, amikor müncheni ablaka alatt két szovjet utcaseprő fog eszmét cserélni reggelente?

Változnak az idők. A tárca slusszpoénja realitássá válhat január elseje után, amikor enyhítenek a szovjet kiutazási korlátozásokon. Azért mégis azt lenne legjobb megérni, hogy — az összeurópai szabad munkavállalási jog létrehozása mellett — egyetlen nemzet fiait se kényszerítse idegenbe a megélhetési szükség.

(sárközi)

Művészeti Alap-díjak

Felvételünkön Horling Róbert (balról), ausztráliai fotóanyagáért kapott díjat, Lussa Vince fotóművésszel Fotó: Sárközy György

Tegnap kiosztották a Művészeti Alap szokásos évi díjait. Az irodalmi szakosztály nagydíját Rákos Sándor, a Bölöni György-díjat Kárpáti Kamill; a zenei szakosztály nagydíját dr. Szőke Péter , Péterfi-díját a rock-szakértő Sebők János, a képzőművészeti szakosztály nagydíját Schrammel Imre kerámikus, az életműdíjat Körner Éva művészettörténész, a nívódíjakat Anketz Éva, Nagy Géza, Pataki Gábor, a kiállítási díjakat Ágotha Margit, Horling Róbert és Ősz János kapta.

Claire Kenneth balesete

Claire Kenneth, a világszerte ismert amerikai írónő, az egykori szépségkirálynő hosszú idő után először a hét végén Budapestre látogatott, ám vasárnap este baleset érte. Az utcán elesett, és combnyaktörést szenvedett. A kitűnő kondícióban lévő írónő állapota megfelelő, de természetesen a baleset miatt a 10—14 napra tervezett magyarországi programja felborult, így a december 15-re, a *Mikroszkóp Színpadra* meghirdetett szereplése is elmarad.

Csak pénzkérdés...

Ibéria elviszi

Budapesten, a Károlyi Mihály utca 19-ben közös irodát nyitott a *REP-Tours* Utazási és Idegenforgalmi Kft., valamint a spanyol Ibéria Légitársaság. Nyolcvannégy gépből álló repülőgépparkjával az Ibéria ma Európa egyik legnagyobb légitársasága, 19 célállomásával és heti 59 járatával pedig az első számú légitársaság, amely *Latin-Amerikába* viszi utasait. Utaztat továbbá *Afrikába*, a *Közel-Keletre* és *Japánba* is. Az Ibéria a Malévvel közös járatot üzemeltet Budapestről Madridba és Barcelonába. A rugalmas piaci viszonyokhoz alkalmazkodva, lépett üzleti kapcsolatra a bécsi spanyol idegenforgalmi hivatallal együttműködő REP-Tours Kft.-vel.

Az új utazási iroda megnyitása alkalmából különleges, kedvezményes ajánlatot tesz. Ha van osztrák schillingünk, Bécsből indulva Palma De Mallorcán vagy Szicíliában tölthetjük a szilvesztert, a borongós, zimankós januárban és februárban pedig Floridába, Thaiföldre, vagy Kubába tervezhetünk programot.

S. M.

A Pesti Vigadóban tegnap nyílt meg

Hanglemezkiállítás és -vásár

MH-információ

Hanglemez-kiállítással egybekötött vásár nyílt hétfőn reggel a Pesti Vigadóban. A Hungaroton reprezentatív bemutatkozásáról *Csermák Zoltán*, a marketingosztály vezetője tájékoztatta lapunkat.

— Vállalatunk az évek során minden ősszel megrendezte a *Hungaroton hanglemezheteket*. Ez évben sajnos nincs mód arra, hogy ezt az ország kulturális életszervezünk az ország nagyobb városaiban, majd Budapesten is.

— *Milyen lemezekkel jelentkeznek a „Hungaroton karácsony" nevű vásáron?*

— A válllat vezetősége tudja, hogy a rendelkezésére álló sok ezer különféle műfajú, technikájú és árú választékát az ország legjobban fölkészült szakboltjai sem képesek raktáron tartani. Ezért határoztunk úgy, hogy a teljes árukínálatot bemutatjuk, és lehetőséget kínálunk minden kor-

Eltemették Deák Sándort

Deák Sándortól, Komárom-Esztergom megye volt országgyűlési képviselőjétől hétfőn vettek végső búcsút Oroszlányban családtagjai, rokonai, barátai, pályatársai és ismerősei. A *Szabad Demokraták Szövetsége* parlamenti frakciójának tagja a közelmúltban közúti baleset következtében hunyt el, 42 éves korában. A temetésen részt vett *Vörös Vince*, a parlament alelnöke, valamint az SZDSZ szinte teljes vezetősége. Nevükben *Szalay Gábor* és *Töl-*

Kosárlabda-közgyűlés márciusban

Istvánfi Csaba a megbízott elnök

A Magyar Kosárlabda Szövetség hétfői elnökségi ülésén *Prieszol József* tartott beszámolót az önállóság első esztendejében végzett munkáról. Az elnök véleménye szerint a tavalyi átállás folyamatosan, zökkenőmentesen zajlott és — hála a szponzoroknak — pénzügyileg sem voltak nagyobb gondjai a szövetségnek. A szakmai-tartalmi munkában csekély volt a haladás, ez továbbra is hátráltatja a fejlődést. A beszámoló végén Prieszol József bejelentette, hogy — tavalyi ígéretéhez híven — a hétfői nappal lemond. Az elnökség több tagja megköszönte eddigi munkáját, ezt a testület jegyzőkönyvileg is megerősítette. Az alapszabály szerint az elnök lemondása után három hónapon belül össze kell hívni a közgyűlést. Egyébként az alapszabályról is lesújtó vélemény alakult ki: több szakember szerint úgy ahogy van, rossz. A szövetség elnöksége végül egyetlen szavazással három javaslatot emelt jogerőre: elismerésének kifejezése mellett elfogadta Prieszol József lemondását; ideiglenesen, a közgyűlésig megbízta *dr. Istvánfi Csabát*, a Testnevelési Egyetem rektorát az elnöki teendők ellátásával; végül márciusra összehívta a Magyar Kosárlabda Szövetség közgyűlését.

Néha Schwarzenegger is lesiklik

Schladming fehér aranya

KÖRNER Éva

Elég egy óvatlan mozdulat, egy rossz lépés, és az ember máris térdig áll a hóban. No, persze most ne tessék a mi Mátránkra, vagy a Normafánkra gondolni — a magyar hegyekben tán a húszas években volt utoljára térdig érő hó —, hanem inkább képzeljék maguk elé az osztrák Alpok lejtőit. S képzeljenek maguk elé néhány magyar újságírót, aki kapja. Hogy ez mit takar? Erre Thaler csak egyetlen példát említ: ha valaki elutazik Schladmingba síelni, ám nem talál havat a lejtőkön, annak visszafizetik a költségeit. Igen ám, csakhogy ilyesfajta malőr itt nem fordulhat elő. Dachstein hegyein ugyanis mindig van hó, ha máshol nem, hát a dachsteini glecscseren, ahol még *nyáron is* fehér

UEFA Kupa

A visszavágók következnek

Európa nyolc városában kedden és szerdán rendezik az UEFA Kupa visszavágó mérkőzéseit a legjobb nyolc közé jutásért. Az első mérkőzéseken szinte behozhatatlan előnyt szerzett otthonában az AS Roma, a francia Bordeaux ellen, de tetemes előnye van a dán Bröndbynek, az osztrák Admiral Wackernak és az olasz Internazionalénak is. Az osztrákok éppen *Détári Lajos* csapata, a Bologna ellen győztek 3—0-ra. Biztos továbbjutónak tekinthető a Sporting Lisboa együttese is, amely az egyetlen csapat volt, amelyik idegenben is győzni tudott az első mérkőzésen.

A forduló műsora. Kedd — Bayer Leverkusen (német)—Bröndby (dán), az első találkozón 0—3, AS Monaco (francia)—Torpedo Moszkva (szovjet), 1—2.

Szerda: FC Bologna (olasz)—Admira Wacker (osztrák), 0—3, Partizan Beograd (jugoszláv)—Internazionale (olasz), 0—3, Borussia Dortmund (német)—Anderlecht (belga), 0—1, Atalanta (olasz)—FC Köln (német), 1—1, Girondins Bordeaux (francia)—AS Roma (olasz), 0—5, Sporting Lisboa (portugál)—Vitesse Arnheim (holland), 2—0.

Simont a sörpincében keressék

Ha megnyerik, nagy buli lesz

Simon Tibor, a Ferencváros labdarúgócsapatának jobbhátvédje igazán nem panaszkodhat az 1990-es esztendőre. Bajnoki bronzérem tavasszal, válogatottság ősszel, s ugyanezen időszak bajnoki szereplése sem rossz, mert az FTC a második helyen várja a tavaszi folytatást, két ponttal a Bp. Honvéd mögött. A játékos úgy véli, ez a ponthátrány behozható tavasszal, megnyerhetik a bajnokságot.

— *Ezek szerint jót tett a csapatnak a két szponzori szerződés, valamint az edzőcsere?*

— A játékunknak feltétlenül jót tett. Látványosabb lett, mi lőttük a legtöbb gólt az NB I-ben. A szerződések is remekül sikerültek. A Hargita Kft.-t egy kicsit közelebb érezzük magunkhoz, *dr. Magyar Ernő*, a kft. elnöke minden mérkőzésünkön kint van, még a magánéleti problémáinkban is segít. *Bras* urat viszont a nyári szerződés aláírása óta nem is láttuk, s a helyi megbízottját, *Krémer* urat is ritkán találjuk meg.

— *A Fradi számára remekül indult az ősz, a bajnokságban és a nemzetközi kupában is.*

— Igen, tulajdonképpen csak két kisiklásunk volt. Az egyik a bajnokságban a Tatabánya ellen, a másik a koppenhágai UEFA Kupa-meccs. Ha ott nem kapjuk azt a jogtalan tizenegyest, akkor talán megadatott, s egy életre szóló élményt jelentett. Anglia ellen játszani, ráadásul a világ egyik legjobb szélsőjét, *Barnest* fogni, egyszerűen varázslatos volt.

— *Az Európa-bajnoki selejtezőkön viszont Mészöly Kálmán szövetségi kapitány inkább Mónos Tamást helyezte előtérbe, ő volt a jobbhátvéd. Ez nem vette el a kedvét?*

— Nem, mert én is ott voltam a keretben, általában a kispadon. Megpróbálok mindent elkövetni, hogy tavasszal megint enyém legyen a 2-es számú mez.

— *Hangulatosan zárták az évet is, hiszen az FTC—Erdély mérkőzés után kétszer is összejött a csapat.*

— Igen, először a mérkőzés után dr. Magyar Ernő hívta meg a két csapatot, aztán én láttam vendégül a játékosokat és a vezetőket a söröző mben.

— *Ezek szerint most, a bajnoki szünetben inkább a sörpincéjében keressék?*

— Igen. Nagyon sok a tennivaló az üzletben, hiszen csak alig egy-két hete készült el, és még sok minden nincs a helyén, tulajdonképpen a Fradi-ünnep volt a nyitóbuli. Engem itt mindig megtalálnak, hiszen ez családi vállalkozás, nekem is ki kell vennem a részem a munkából.

— *Igaz, hogy még a személyze-*

MAI MŰSOROK

RÁDIÓ

Kossuth: 4.30: Reggeli krónika. 8.05: Hangszemle. 8.20: Válogatott perceink. 8.50: Külpolitikai figyelő. 9.05: Napközben. 9.53: Telelottó-sorsolás. 10.00: Országgyűlés (URH). 11.10: Népdalcsokor. 11.40: Börtönről álmodtam. 12.00: Déli krónika. 12.45: Intermikrofon. 13.05: Klasszikusok délidőben. 14.05: Minden versek titkai. 14.35: Dzsesszmelódiák. 15.05: Rádiójátékszín: Vadászat. 15.50: Gyermekkórusok. 16.00: Délutáni krónika. 16.15: A mi utcánk. 16.35: Ország, város, híres ember. 17.05: A tudomány határán. 17.25: A Szabó család. 18.00: Esti krónika. 18.30: Ráadás. 19.05: Sportvilág. 19.15: Láttuk, hallottuk. 19.41: Végvári Rezső: Inatelki muzsika. 19.50: Hajszálgyökerek. 20.05: A magyar zene estje. 22.00: Késő esti krónika. 0.15: Éjfél után.

Petőfi: 4.30: Reggeli zenés műsor. 6.03: Reggeli csúcs. 7.37: Sportreggel. 8.05: Rivaldafényben. 9.05: Társalgó. 10.00: Operettkedvelőknek. 10.50: Népi ajándékok. 11.03: Helykereső. 11.20: Aprócseprő. 11.40: Valamikor réges-régen. 12.00: Asztali muzsika. 13.03: Popzene. 13.45: Időjárás. 14.00: Tea hármasban. 15.05: Csúcsforgalom. 17.00: Rádióma. 18.20: Helykereső. 17.50: A—B/CD. 19.03: Táncházi muzsika. 19.30: Popregiszter. 20.00: Összjáték. 21.03: A nemzet napszámosai. 21.30:

anyu szép legyen? — gondolkozott, próbálta érthetőbben mondani. — Vagy hogy szép maradjon . . . Mindegy, nem?

Kelenföldre érkeztek. Tíz perc, és befutnak a Délibe. Ott tolongás lesz, metróra kell szállniuk, át a Keletibe.

Idejük bőven maradt a pályaudvaron. A mosdó előtt a tanár úr megállt; lehorgonyzott hát a fiú is.

— Várj meg itt — fordult szembe a rábízott kamasszal, akit annyira meglepett a szó, hogy a szeme kerekre tágult, mintha csoda készülődne vagy tüzet látna váratlanul.

— Itthagy? — futott ki a száján rémületében.

— Fogod addig a táskámat.

— Megszökhetek — tétovázott fennhangon, s nem nyúlt érte.

— Ezzel?

— Csak úgy.

A tanár úr mosolyogni kezdett:

— Hiszen még mondani akartál valamit, nem?

— I-igen . . . de . . .

— Hát akkor! . . . Lesz időnk a vonaton: ez már személy.

A gyerek ekkor megragadta a felnőtt ember karját, s kétségbeesetten nyögött valamit. Aztán odazuhant a mellére.

— Ne tessék elmenni!!!

— Várj. Egy perc.

— Nem most, hanem *ott!* — rázta dühösen a fejét.

Ő megértette, s nyugtatni próbálta:

— Hiszen még nem búcsúzunk!

— De ott se! — rázkódott egész testében.

— Nem értelek.

— Mert én még nem mondtam . . . Mert senki se akarta, hogy megmondjam . . . — egyenesedett ki, mintha ezentúl már uralkodni tudna magán: — Ne tessék hát otthagyni!

Az ő szemében ez ült: — végzés van rá; nem tehetek semmit.

— Ne menjen el! Nem akarok egyedül lenni! . . .

Talán még lehetett volna valamit mondani neki, legalább annyit, hogy — majd megkereslek, és folytatjuk, majd beszélsz megint; kíváncsi vagyok . . . Tudta azonban, hogy a hátralévő aszódi úton már nem fog kérdezni a fiútól semmit: nem tereli a szót arra a bizonyos következő lopásra mégse (visszaesőként ítélték el, s a második se különbözhet sokkal az elsőtől) — legföljebb ennyit enged meg magának:

— Többé nem látogatott meg?

— Anya? . . . Egyszer. Vagyis egyszer még. Mégis . . .

Persze. Egybehangzóan az iratokban foglaltakkal.

— Ne! — kiáltja majd a fiú, és fölvágja a fejét megint az ég felé. — Többé ne!!!

— Az úgy nem megy, tudod.

— Intézzék el!

— Ha ő akarja a fiát látni, akkor . . .

— Nem! Én nem akarom!

— Te???

— Én! — dörömböl is talán a mellén vagy a falat veri dühében. — Én nem akarom . . . Lopni nem . . .

Tovább nem lehet majd érteni, mert a vonat belefütyül, vagy lehuppan valakinek a csomagja és káromkodni kezd, vagy fölsivít a fülke másik zugában egy pelenkáiból kifordult csecsemő, vagy egyszerűen csak a kalauz rántja föl az ajtót, vagy . . .

Vagy neki nem lesz mondanivalója soha többé.

Sem szépségről, sem világhírről.

Új Fórum I. évf. 9. sz. 1990

Körner Éva Lukács György-díjas

A Lukács György Alapítvány kuratóriuma úgy döntött, hogy az 1990. évi Lukács György-díjat — Németh Lajos professzor javaslata alapján — Körner Éva művészettörténésznek ítéli oda. A javaslat szövegét az alábbiakban közöljük.

Javaslat Körner Éva művészettörténész Lukács György-díjjal való jutalmazására

Javaslom, hogy az 1990. évi Lukács György-díjat a kuratórium Körner Éva művészettörténésznek ítélje oda több évtizedes haladó szellemű szakmai tevékenységéért.

Körner Éva az ötvenes évek elejétől foglalkozik a két világháború közti és a kortárs egyetemes és magyar festészet problémáival. Vizsgálódásai fókuszában mindig e korszakok progresszív törekvései álltak. Azok közé a művészettörténészek közé tartozik, akik szakítottak a stílustörténet formalizmusával, a művészeti jelenségeket a társadalmi összefüggésrendszer viszonyrendjében értelmezték. Munkásságának egyik csúcsa az 1968-ban publikált Derkovits-monográfia, amelyben az életmű és a művész világképe közti kapcsolat elemzésében, illetve Derkovits művei interpretálásában mesterien alkalmazta a stílusanalízis és az ikonológia módszerét. Körner tanulmányainak köszönhetően tisztázódott Derkovits művészettörténeti helye, egyetemes jelentősége.

Körner úttörő szerepet vállalt a magyar avantgarde festészet felfedezésében és tudományos értelmezésében. Az elsők között ismerte fel a szentendrei iskola jelentőségét, s határozta meg Vajda Lajos és Korniss Dezső korszakos szerepét a modern magyar művészetben. A Vajda-kutatás máig is lényegében a Körner tanulmányai és előadásai által megszabott úton halad. Műkritikusként pedig istápolója volt a hatvanas évek végén kibomló avantgarde törekvéseknek.

A modern magyar progresszív művészet mellett kutatásának másik fő ága a szovjet avantgarde tanulmányozása. A Tatlin-évforduló alkalmából írt tanulmánya kiemelkedő helyet foglal el a nemzetközi Tatlin-irodalomban. Mint a Corvina főszerkesztője elévülhetetlen érdemeket szerzett a szovjet avantgarde művészet magyarországi, sőt nemzetközi elismertetésében, áldozatos szervezői, szerkesztői, úgyszólván társszerzői munkája nélkül ugyanis nem születhetett volna meg az először a Corvina kiadásában megjelent, nagy nemzetközi sikert arató Tatlin- és Rodcsenko-monográfia. Kiadói tevékenységének évei alatt a Corvina képzőművészeti kiadványai a nemzetközi élvonalba kerültek.

Körner Éva szakmai, tudományos és kiadói tevékenységét mindvégig a minőség tisztelete, s egy progresszív világkép és értékrendszer következetes érvényesítése jellemezte — az értékes publikációk mellett munkásságának e jellemvonásai késztetnek és jogosítanak arra, hogy javasoljam Körner Évát a Lukács György-díj elnyerésére.

Bp. 1990. ápr. 7.

Németh Lajos

KÖRNER Éva

KÖRNER Éva

Tiszatáj 1965/12.

MŰVÉSZET

A X. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSRÓL

A kiállítást felcsigázott kíváncsiság várta. Ezt fokozta az a hosszú szünet is, mely megelőzte és elválasztotta a IX. országos terepszemlétől. Az évenkénti nagy reprezentatív műcsarnoki kiállítások rendszere, amely 1950-ben indult, valóban csődöt mondott; a tárlatok hivatalos ízükkel, zsúfoltságukkal alkalmatlanok voltak arra, hogy a művek és a nézők között természetes kontaktust létesítsenek. De arra is, hogy az egyes műveknek a nyilvánosság elegendő közegét biztosítsák, és e két feltétel megteremtésével egy ország normális képzőművészeti életének értékmérői és ösztönzői legyenek. Nem mintha ezeknek a kiállításoknak nem lett volna közönsége, és egyes művek — egy-egy csatakép, füttyös kalauznő — a látogatási könyvek bejegyzéseinek tanúsága szerint ne vívott volna ki elismerést. De ez a tetszés nem a művészi értéknek, hanem a helyeselt témának szólt, és korántsem a művészet megértését, hanem sokszor éppen a nagyközönség művészeti analfabetizmusát tanúsította. Csakhamar nyilvánvalóvá lett, hogy más módszert kell találni mind a művészi munka ösztönzésére, mind a közönség ízlésének nevelésére. Ez a módszer a nemzeti kiállítások hosszú szüneteltetése lett. Meglehetősen kockázatos módszer, különösen ha meggondoljuk, milyen kevés alkalma nyílik a művésznek egyénileg bemutatkozni a nagyközönség előtt. Az időközben megszületett vidéki tárlatok rendszere, a Fiatalok Stúdiójának kiállításai alig lendítettek valamit a helyzeten, bár kétségtelenül élénkítik az ország művészeti vérkeringését. Az egyéni tárlatokkal együttvéve sem oszlatják el azonban a hiányérzetet, nem oszlatják el azt a gyanút, hogy az ország igazi képzőművészeti eseményei sokszor a nyilvánosság kizárásával mennek végbe.

A X. kiállítás első pillantásra szenzáció az előző nemzeti kiállításokhoz és gyűjteményes tárlatokhoz képest. Azzá teszi a kellemes összhatás, a rendezés bravúrja, mely a művészet jelenlétének légkörét tudja megteremteni. Az eddigi műcsarnoki kiállítások merev hivatalossága helyett a rendezése sokféle, termenként variálódó forma- és térhatásával vonzza és kíváncsivá teszi a látogatót. (Csak később, maguknak a műveknek a szemrevételével derül ki, hogy ez a rendezés sokszor mennyire formális, a művek minőségét milyen sokszor alárendelte a rendezés-műalkotás formai igényeinek.)

De szenzáció a kiállítás az irányzatok, stílusok eddig alig tapasztalt bőséges felvonulása következtében is. Ez nagy lépés a valódi képzőművészet és a „hivatalos képzőművészet" bántó kettősségének megszüntetése felé. Csak üdvözölni lehet azt a végre megszületett belátást, hogy a tények elől nem jó a fejet a homokba fúrni, hogy egy egészséges képzőművészeti kultúra fölpezsdítéséhez az első lépés: számba venni azt, ami van. Hogy a még soha nem realizált, művészi anyagban meg nem fogalmazott kívánalmak ismételgetése helyett oda kell figyelni arra, amit a művészek alkotnak, ami műalkotásokban realizálódott. — A kép, mely így a néző szeme elé tárul, izgató: nem kielégítő, egy nagy eredményt azonban mindenképpen fel tud mutatni. Érezteti, hogy a magyar képzőművészet élő, pezsgő valami, új várakozásokat kelt, kíváncsivá tesz.

A kiállítás határai tehát tágak — és ez egészséges jelenség. Felvonul egy sereg irányzat, köztük újak, új nevek is tűntek fel a fiatalabb művészek között, és látható egy sereg jó mű. Csak néhány példát említsünk ezek közül. A termekben — ez egyébként a kiállítás fő témája — felvonul egy széles impresszionista front, kezdve egy régiesebb, a valóban csak természeti jelenségeket lejegyző irányzaton egészen a természet lírai átköltőiig. Szép képeket láttunk *Szentiványi* Lajostól, *Bernáth* Auréltól, *Jakuba* Jánostól. Felvonult a hagyományos alföldi festészethez kapcsolódó művészek gárdája, *Kurucz* D. Istvánnal, *Kohán* Györggyel, *Csizmadia* Zoltánnal az élen. Eltérően az előző csoporttól, melynek művészete megállapodottnak tűnik, itt olyan folyamat figyelhető meg, mely az eredeti expresszivitástól egy lehűlő, a forrongó, ellentétes színektől és formáktól egy dekoratívabb festészet felé halad. Eredeti, népi gyökerétől már nagyon messzire ágazott ez a festészet, mégis érdekes törekvés pl. *Németh* Józsefé, aki a népművészet formáit és színeit alakítja monumentálisakká. A dekorativitás, a jóleső szín- és formahatások előidézése mint központi cél a kiállítás egyik eléggé általános festői irányzata. Ér-

dekes, hogy legszívesebben a középső generáció műveli: éppen azok a művészek, akik régebben tematikus képeikkel szereztek elismerést. *Domanovszky* Endre, *Kádár* György említhető itt, de erre tendál a régebben franciás ízlésű *Bartha* László is.

A tiszta dekorativitás és a tematikus zsánerfestészet közötti sajátos átmenetből születtek *Ridovits* László, *Vati* József, *Sarkantyú* Simon, *Szurcsik* János képei — ez utóbbinak 1945 című képe érdekes kísérlet egy naiv-expresszív formanyelv kialakítására. A groteszk vonások iránti érzék és szellemes formai ötletek elevenítik *Tamás* Ervin és *Béres* Jenő zsánerképeit. Feltűnő a festészeti anyagban egy új tárgyilagosság. Skálája széles: a hagyományos formaépítkező csendéletfestészettől a tárgyakat mikroszkóppal boncolgató, már-már szürrealista naturalizmusig terjed.

A csendéletfestésnek még a Nyolc csoportjához kapcsolódó nemes hagyományát alakítják egyénileg *Demény* Miklós, *Gáspár* Péter, *Timár* István, *Szabó* Péter. *Csizma* Gyula kis Hal-csendélete a naiv festészet szó szerinti tárgyilagosságának egyik megnyilvánulása. *Bazsonyi* Arany, *Orosz* János expresszív, *Gábor* Móricz lírai-bensőséges irányba tágítja a sort.

A dekoratív formai hatást a tárgynak szentelt fokozott figyelemmel egyesítik és a dekorativitás és naturalizmus brutális és rafinált-érdekes vegyületét állítják elő *Szinte* Gábor, *Scholz* Erik, *Koch* Vilmos, *Eigel* István, *Óvári* László, *Orosz* János, *Kokas* Ignác, *Somogyi* János. *Berki* Violát is a tárgyak alapzata, rajzolata inspirálja, de őt merőben más jellegű: a gyermek szemével látott egyszerű és megszépített képekre. *Szántó* Piroska képein a virágok keltek varázsos életre.

A tárgyiasság quattrocentós hangsúlyozása minden egyéb — érzelmi és artisztikus — asszociáció kiküszöbölésével és aprólékos természethűségében is lekerekítő, megszépítő megfestése teszi izgatóvá *Mácsai* István női portréját.

Csernus Tibor, *Patay* László, *Gyémánt* László, *Szabó* Ákos és egyik képén *Fejér* Csaba már-már viviszekciós módszerrel boncolják azt, ami a felület, a látszat mögött van; új igazság után kutatva lehántolnak mindent, ami konvencióvá vált, fizikai és szellemi értelemben egyaránt. A dolgokat megszokott látszatukban megkérdőjelezve, bizarr kétértelműségben ábrázolják. *Kondor* Béla viszont éppen ellenkezőleg, a tárgyakat új szellemi univerzumának részeivé tette, amely univerzumnak már saját törvényei vannak. A fiatal festők e népes csoportja a kiállítás festészeti részének „borsa". Telve vannak az érdeklődés, a további alakulás izgalmaival.

Más a vonzereje — éppen az érettség, a kiteljesedés miatt — néhány idősebb művész munkájának. Különösen, hogy ezek a képek a fiatalok harsány méreteivel szemben mind kisalakúak. *Modok* Mária, *Vaszkó* Erzsébet tájból, illetőleg csendéletből költött művei tiszta forma- és színlírát alkotnak. *Kmetty* János képei — egy egész kis gyűjtemény — sajátos kubizmusának és a szentendrei festészetnek új állomásai. A pasztellszínű geometrikus formák egy leszűrt-szelektált, végsőkre egyszerűsített törvényű univerzumnak az építőkövei.

Barcsay Jenő kis képei is újabb fázisai a szentendrei konstruktivizmusnak. A természeti formákat a geometrikusságig sűríti, de ezt a racionális geometrikusságot az érzelmi élet meg nem fejtett, rejtett ismeretlenei fűtik.

Czóbel Ernő a harmadik szentendrei „öreg": csendéletében ismét megragad az az elementáris élvezet, mellyel a dolgok érzéki valójának szépségeit kibontja.

A grafikai termek a kiállítás legegyöntetűbb „modern" részét alkotják. Sok jó mű sűrűsödik itt. Jó ötlet volt a néhány kis „gyűjteményes kiállítás" megrendezése. Itt *Hincz* Gyula színben és kalligráfiában nagyon szép, szellemes, könnyed művei mellett főként a fiataloké a szó. *Kondor* Béla, *Gacs* Gábor, *Stettner* Béla, *Kass* János, *Feledy* Gyula, *Gross* Arnold — legtöbbjük nemrégen egyéni kiállításon is bemutatkozott — az új magyar grafikus (főleg rézkarc-) művészet klasszikusai. Azokat a határokat, melyeket az ő irányzataik húztak meg — a realitás és képzelet tájainak mikroszkopikus feltárásától a szellemi és érzelmi tények expresszív kivetítéséig — most *Pásztor* Gábor, *Gy. Molnár* István, *Rozanits* Tibor, *Fajó* János továbbtágítják azzal, hogy a vonalat a közvetlen tárgyi jelentéstől még szabadabb eszközként használják, sokszor elszakadva a „figuratív" tematikától is. Ők képviselik ennek a kiállításnak egyik szélsőségét, a legelső csoportban említett tájfestészetnek az ellenpólusát. Ők kapcsolódnak leglazábban a tárgyi világhoz.

A szobrászati anyag meglehetősen élesen két részre oszlik. Egy hagyományosra, és egy kísérletezőre. Az elsőben *Czinder* Antal Könyöklője, *Kampfl* József Pihenője, *Kerényi* Jenő Anya gyermekével-je, *Kiss* Sándor, Lenkéje, *Kiss* István Lovai, *Ligeti* Erika K. J. portréja, *Meszes Tóth* Gyula Női portréja, *ifj. Pál* Mihály Bandija, *Puskás* Éva Leányfeje, *Rajki* László Május 1-je, *Schaár* Erzsébet kitűnő portréi, *Váradi* Sándor Női feje, *Veszely* Jelena Gyermekfeje, *Vilt* Tibor szép Madách-portréja emelkedik ki leginkább. Műveik többsége azt bizonyítja, hogy szobrásza-

inkban a klasszikus forma-aranyérzék az uralkodó művészi sajátosság. Még akkor is, ha a téma groteszk vonásai vagy az anyag által lehetővé tett játékok csábítanak. Néhány kísérletező szobrász azonban szakít a klasszikus, tömbszerű mintázásnak e módszerével. A fémötvözet és a forrasztó eljárás anyagi-technikai lehetőségét használják ki a téma értelmének erőteljes megfogalmazására. A szobrok tanúsága szerint ez az eljárás sokrétű kifejezési lehetőségeket rejt magában; a már-már brutálissá fokozott erő kifejezésétől (*Kalló* Viktor: Bányász) a küzdő-szenvedő indulatosságén keresztül (*Varga* Imre: Prométheüsz, *Segesdy* György: Apa és gyermeke) az oldottabb groteszk tartalmakéig (*Szebényi* Imre: 1848.) E néhány szobor jelentősége nemcsak önmaga művészi értékében van, hanem abban is, hogy a magyar szobrászművészetnek egy egész gárdája indult új kifejezési lehetőségek felkutatására.

A kiállítás leglabilisabb része a megrendelésre készült műveké. Már az is jellemző, hogy ezekről a monumentális alkotásokról külön csoportban lehet megemlékezni, mintha megbízásaikban a művészek kedvezőtlenebb feltételeknek engedelmeskednének. A művek megmerevednek, vesztenek egyéni ízükből. Az egyetlen igazi kivétel *Barcsay* Jenő mozaikja, mely minden bizonnyal a magyar művészet történetének maradandó alkotása, s kiemelhető még *Somogyi* József Szántó-Kovács- és *Kerényi* Jenő Csontváry-szobra is. De a Lovak lendületes expresszív *Kiss* Istvánja a hatalmas márvány Végvári katonákban a harmincas éveknek kellemetlenül archaizáló, bombasztikus nyelvezetét használja. A rézkarcokban minden vonalnak sokszoros értelmet adó *Hincz* Gyula gobelinjén modorossá lesz.

A tervek közül szívesen látnánk kivitelezve *Hajnal* Gabriella gobelinterveit, akinek kis temperakompozíciói gazdag szín-, forma- és témafantáziáról és a gobelin műfaj teljes megértéséről tanúskodnak.

A kiállítást járva sok új név, új irányok, jó klasszikus művek és jó kísérletek láttán is egyre több kérdőjel bukkan föl a látogatóban. Először a kiállítás rajzolta összkép hitelességét illetően. Bár a megelőző egyéni kiállítások alig teszik lehetővé a kontrollt, mégis, azok alapján is kétséges, hogy ez az archaisztikus-dekoratív tónus, mely nagyobbrészt uralkodik a tárlaton, igaz lenne. Ha például a rendezés másképpen hangsúlyozott volna, az összbenyomás is más lehetne. Kitűnő képek és szobrok rejtőznek hátsó falak mentén, míg formális szobrok és dekorációk kiemelkedőket foglalnak el. S vajon mennyire volt meggondolt a zsüri munkája? Kiállításról vagy műteremből ismerve egy-egy művész oeuvre-jét, azonnal megállapítható, hogy ezen a tárlaton nem *legkarakterisztikusabb*, hanem *a tárlat összképébe leginkább beleillő* művekkel szerepelt. Nem tudni, szándékosan törekedett-e a zsüri az élek tompítására, az azonban már tény, hogy sajnos, így történt. Egy-egy művész szereplésének aránya láttán lehetetlen elnyomni azt a gyanút is, hogy talán személyes elfogultság is irányította a bizottságot. És az utolsó és legkérdésesebb kérdés — de összefügg az előzővel —: ha a zsüri a mai magyar művészet teljes látképét akarta a közönség elé tárni, akkor miért nem teljes a kép? Lehetetlen kitalálni, hogy amikor sűrűn felbukkannak a teremben a legkülönbözőbb irányzatoknak a jelenségei (sokszor csak divatos, gyenge formában), miért maradtak ki ezeknek kiváló művelői, idősek és fiatalok egyaránt? Pl.: *Kassák* Lajos, *Korniss* Dezső, *Bálint* Endre, *Anna* Margit, *Barta* Lajos, *Jakovits* József vagy *Lakner* László.

A kiállításnak ezek a hibái súlyosak, de nem nyomják el az előzőkben méltatott érdemeit. Elfogultságai, egyoldalúságai a jövőben elsősorban a művészeti élet további demokratizálásával, inkább kisebb méretű, de sűrűbb egyéni kiállításokkal és gyakoribb országos tárlatokkal küszöbölhetők ki.

KÖRNER ÉVA

MIÉRT SZÉP?

NAGY BALOGH JÁNOS ÉLETMŰVE

A Magyar Nemzeti Galéria XX. századi állandó kiállításán hat festmény képviseli Nagy Balogh Jánost. Új monográfiája (Németh Lajos műve) közli minden lényeges alkotásának reprodukcióját. Korábban is számosan írtak róla — költők, írók, művészek — és mindnyájan fokozott melegséggel, tisztelettel. Ennek ellenére megbecsülése csak szűkebb szakmai körökben él, s ha nem itt, hanem olyan helyen hallunk századunk magyar művészetéről, ahol az általános és jóindulatú érdeklődés kiterjed az irodalom, zene, képzőművészet, ezenkívül a szellemi élet más, de az előzőekkel rokon megnyilvánulásaira — Nagy Balogh Jánosról nem vagy alig esik érdemes szó. Pedig sok nálánál kisebb jelentőségű és inkább külsőségekre építő képzőművész kap nagy figyelmet.

(Tavaly volt születésének kilencven, halálának negyvenöt éves évfordulója. A televízió tartalmas emlékműsort sugárzott, ennek nyomán néhány újság rövid megemlékezést hozott róla. Azután nem történt semmi, illetve egy vidéki folyóirat részére érkezett kézirat azzal a kéréssel, hogy az évfordulóhoz valamennyire közel eső időben közöljék azt. Kerek hét (7) hónap múlva érkezett válasz, hogy milyen módosítások után hajlandók foglalkozni a közléssel. Közben az évforduló rég elmúlt.)

Ha mindez lehetséges olyan magyar képzőművésszel, aki fokozott megbecsülésre érdemesült, akkor megkülönböztetett hangsúllyal kell felhívnunk rá a figyelmet ott, ahol megfelelő megbecsülést remélhetünk. És mivel neki nem csupán egyes műveiben, hanem a velük teljes egységet alkotó életében, egész életművében van valami szép, talán megengedtetik itt az *egy* mű elemzésétől való eltérés.

Nézzük először életét, azután munkásságát. Talán még a tágabb értelemben vett szakma is mostoha vele szemben.

Debreceni származású, Budapestre került szülők gyermeke volt. Az elemi iskola elvégzése után a szobafestő- és mázolómesterséget tanulta. Ezzel párhuzamosan az Iparrajziskola és az Iparművészeti Iskola esti tanfolyamait látogatta. 1900-ban a müncheni akadémiára is eljutott, de a nélkülözések pár hónap múlva haza kényszerítették. Mostantól kezdve rendszeres fizikai munkája mellett képezte magát önerejéből, legjobb belátásai és megérzései szerint. A tízes évek elejére eljutott az általa elérhető legmagasabb kifejezési szintre — igazi múzeumi rangú műveket festett —, de életkörülményeiben megmaradt kispesti proletárfestőnek, majdnem ismeretlenül s ugyanolyan nélkülözések között, mint pályája elején. Szépen ívelő művészi útjának az első világháború vetett véget: a fronton jobb karja lövést kapott, s míg a kórházakban gyógyították, bal karjával kezdett rajzolni. — 1919 őszén váratlanul meghalt. Ekkor már a múzeumok falán tudhatta képeit, ugyanis a Tanácsköztársaság művészeti vezetői 1919 nyarán megkeresték, több művét megvásárolták a Szépművészeti Múzeum részére, őt magát hivatalosan is mesterré deklarálták.

Ha tehát csak életét nézzük, abban is volt valami mélyebb értelemben vett szép; valami, ami meggondolkoztatja az embert. Önerejéből küzdötte fel magát a legjobbak közé. Óriási utat tett meg, de közben megőrzött minden kapcsolatot eredeti környezetével (a proletársorssal), s amit ott látott, illetve átélt, azt festette meg tökéletesen. Gondoljunk csak arra, hogy századunk piktúrájában mily sokan akarták ugyanezt, s rajta, valamint Derkovits Gyulán kívül milyen kevésnek sikerült. Nélkülözések árán érte ezt el, olyan környezetben, ahonnan nemcsak egy érzékeny művészalkat, de bárki más is inkább menekülni szeretett volna. Lehet, hogy az ilyen élet az egyénnek nem szép, de a művészet vagy tágabb értelemben a közösség szempontjából feltétlenül hasznos, illetve etikus, tehát ebben az értelemben szép.

Élete után nézzük műveit. Ezeken megörökítette otthonát, műteremnek használt szobáját, katonaládáját, falra szegezett képeit, festőállványát, anyja konyhaedényeit, bevásárlókosarát, vizesvedrét, az asztalra kerülő pár szem gyümölcsöt, vagy a megszegett kenyeret. — Míg rajzolta és festette ezeket, elért arra a szintre, amelyen az ábrázolt tárgyak jelentése már nem azonos köznapi szerepükkel; anélkül, hogy elvesztenék tárgyszerűségüket, átlényegülnek, lírával, tisztult festőiséggel telítődnek. Tehát nem csupán azért szépek, mert a szegénység otthonaiból valók, hanem mert jó értelemben vett valóságot őriznek, emberi és művészi szempontból egyaránt ethoszt, életérzést, életformát sugároznak.

Interieur-jei, csendéletei mellett talán önmagát, öntudatos, darabos proletárarcát örökítette meg legtöbbször. Kicsi, élénken figyelő szemek, erősen fejlett orr, kövéres arc, rajta több forradás himlőbetegség nyomaként — s ezzel ki is merítettük a külsőséges érdekességeket. De ezek csak a külsőségek voltak. A himlőnyelves arc csúnyaságát megnemesíti a szellem, és a robusztus formákból egy súlyos karakterű művész gazdag lelkivilága bontakozik elő. Saját küzdelmei árán másokét megérteni tudó embersége, a kilátástalan körülmények között is megtalált rendje, életének értelme. Talán még a lelki tartalmaknál is erősebbek azok a vonások, melyek a festőiséget és a formailag jellegzetes részleteket hangsúlyozzák. Pl. színeinek tavasziasan fanyar és szemérmes harmóniáit, a fény-árnyék váltakozásainak gazdag játékát, a síkok, illetve domború helyzetek közti átmenetek finomságát. Ezenkívül önarcképein mérhetjük le legjobban a múlt gazdag hagyományaihoz való kapcsolódását. Rembrandt önarcképeinek szelleme szinte egész ciklusát érintette. A művészettörténetben legtöbbet emlegetett Feketekalapos önarckép-én pedig a világosszürkéknek, halványokkereknek, feketéknek mesteri összecsengése, a kiérlelt mesterségbeli tudáson alakuló bátor vázlatossága Frans Hals-ra, a tizenhetedik századi nagy holland mesterre emlékeztet, mit sem vonva le a kép sajátosan Nagy Balogh-i értékeiből.

KÖRNER Éva

Kritika 1968/7.

Körner Éva: Kassák festészete

Művészettörténetírásunk nem nagyon bővelkedik koncepciózus tanulmányokban. Körner Évának a *Kassák irodalma és festészete* kötetben (Magvető, 1967) megjelent tanulmánya a kevés magvas írások közé tartozik. A szerzőnek más írásaiból is kiviláglott már, hogy történeti és esztétikai diszciplínákból leszűrt határozott és egyéni véleménye van a modern magyar festészetről, és az is világossá vált, hogy szívéhez legközelebb a konstruktivista irányok állanak, sőt talán némileg egyoldalúan a konstruktivizmus vetületében, annak mérceként állításával ítéli meg a század első felének festészeti mozzanatait. Kassák-tanulmánya több is, mint amit a címe ígér – *Kassák Lajos a magyar és a nemzetközi művészetben* – lényegében a nemzetközi konstruktivizmus kibomlásának történeti indokait, fő irányainak elméleti tartalmát és sajátosságait is felvázolja, s e nemzetközi áramlatokban keresi a Kassák-féle magyar konstruktivizmus helyét, jellemvonásait. A képzőművész Kassákban nagyon helyesen elsősorban a szervezőt és a teoretikust látja, és nem a szuverén festőt, műveinek is elsősorban eszmei indítékait, etikai és quasi filozófiai tartalmát elemzi, és nem par excellence művészi értéküket. Ez ugyan megóvja a szubjektív együttérzésből fakadó esztétikai túlértékeléstől, ugyanakkor azonban néha elmossa a szándék és a művek valódi jelentése közti distanciát.

Körner szerint Kassák fellépésekor a haladó magyar művészet válságban volt. A nagybányaiak kora lezárult, a Nyolcak lendülete is megtört: „A harcos nyolcak akadémikusokká vagy a naturalizmusnak is sok tért engedő romantikusokká csöndesedtek. Ezeket a romokat találta Kassák, amikor fellépett, egyelőre nem mint festő, hanem mint teoretikus, kritikus és szervező. S míg a magyar művészeti irodalom szakemberei képtelenek voltak a jelenségek nyitját megtalálni, de különben sem akartak túltekinteni a naturalizmus által szentesített »festői« értékeken, Kassák megteremtette a tekintélyekre vagy baráti kapcsolatra nem tekintő európai mércéjű művészeti kritikát. Tág látóköre, európai érdeklődése lehetségessé tette a különböző formanyelvek megértését és megítélését, valamint a társadalmi és világnézeti tényezők hatásának felméréseit." Kétségkívül Kassák kitűnő szemmel vette észre, hogy a magyar avantgarde hulláma megtorpant, legalábbis ami az erők tömörítését illette. Persze romokról beszélni túlzás, hiszen a tízes évek közepén válik igazán naggyá Nemes Lampérth, Nagy Balogh, Nagy István, találja meg útját Uitz. Kassák érdeme nem is az, hogy a „MA"-ban vagy „A Tett"-ben új művészetet teremtett vagy új káderekét nevelt, hanem hogy tömörítette a Nyolcak utáni modern nemzedéket és segítette a célok tisztázását. Ezzel a magyar avantgarde második hulláma kibontakozásában csakugyan történelmi érdemeket szerzett. Körner ismerteti a MA körül csoportosuló művészeket, és megállapítja: „a MA a monumentális klasszicizmustól a kubizmuson át az absztrakt expresszionizmusig minden modern törekvést támogatott, ha az az »erők énekének« kórusába illett; a Kassák-csoport világnézetében az »állandóság«-ot csak a törvényszerűségbe vetett hit, a konstruktív formában való gondolkodás képviseli, mert különben »semmi sem befejezett«, s minden »örök mozgásban van«."

Érdekes belső ellentmondása Kassák életművének, hogy művészetszervezőként a különféle modern irányokra egyaránt fogékony, a bennük revelálódó esztétikum iránt „nyitott" volt. Saját festészetében, illetve az annak mélyén meghúzódó esztétikai elvekben azonban dogmatikusan egyoldalú. Körner nem elemzi ezt a problémát,

A könyv módszeréhez és a részletelemzésekbe foglalt ítéletekhez szervesen hozzátartozik néhány, a gondolatmenetet végig színező tétel. Bori tanulmánya – már jeleztük – vitairat is. Nagyvonalú elfogulatlanságra törekvő vitairat mindaddig, amíg a magyar avantgarde és Kassák lírájának az elismertetéséért, a kellően föl nem tárt értékekért emel szót. Elfogulatlan, midőn Kassáknak a forradalomhoz, munkásmozgalomhoz, politikai pártokhoz fűződő írói és emberi kapcsolatát elemzi végig. Bori – nagyon helyesen – igyekszik megmutatni, hogy Kassák nemcsak közvetítője az európai izmusok forrongásának, nemcsak áthonosítója a különböző irányok eredményeinek, hanem maga is eredeti alkotó, az avantgarde teremtő egyénisége, és tudatos önállósággal vette át a tízes–húszas évek állandóan változó áramlatainak ritmusát, új művészi világkép és formanyelv megteremtésén kísérletezett. A magyar avantgarde és vele Kassák életműve Bori könyvében nyerte el első nagyobb igényű áttekintését és megalapozott elismertetését. Elfogulttá és igazságtalanná válik viszont, ahogyan Kassákot és mozgalmát a Nyugat-mozgalom felől ítéli meg, egy merőben új, ám egyáltalán nem bizonyított irodalomtörténeti felfogás jegyében. Bori igyekszik újjá rajzolni a huszadik századi magyar irodalom térképének erővonalait, s ezt úgy éri el, hogy Adyt az egész Nyugattal Kassák mögé utalja, mert a Nyugat egyetemlegesen 19. századi műveltségűnek bizonyul a szemében. Ezért a „modern magyar líra története tulajdonképpen Kassák Lajos felléptével kezdődik, s A Tettnek és a Mának a szerepe van akkora, mint a Nyugaté volt indulása idején." Kassák nagy szerepe elvitathatatlan a magyar versízlés átformálásában, egy jellegzetes szabadvers és hanghordozás önálló kiképzésében, a lírai világkép megújításában, s a magyar avantgarde mozgalma is több annál, mint eddig gondoltuk. Az avantgarde-ban látni azonban a huszadik századiság egyedül hiteles és legfőbb megtestesülését – oly avult legenda, hogy komolyan leírni ma már aligha szabadna. Bori itt ismét Kassák nagyon egyoldalú önértelmezését veszi át – a Helikon című folyóiratban megjelent visszaemlékezéséből –, és újra megteremti az avantgarde és vele a modernség mítoszát. Bizonyos, van átgondolni való a magyar irodalom történeti rajzának akár legújabb változatában is, – ám azt állítani, hogy *A Halottak élén* Adyja csupán a részt szólaltatta meg, míg A Tett írói a teljességet tudták megfogalmazni, s mindezt azokra a ma már nagyon is elavultan harsány, szónokiasan üresen csengő programokra alapozni, melyek a „végtelenbe derülő Ember" és a „kozmosz teljessége" szólamosságát hirdették – nem egyéb megalapozatlan kihívásnál. A Tett és a Ma valóban sokat vállalt az irodalmi kultúra előmozdításáért, de művei alig vannak; igazi alkotója pedig, az egyetlen Kassákon kívül, egy sem akad. Bori elmulasztotta tanulmányának alapgondolatát esztétikai érvekkel bizonyítani, s ezért a nemzeti jelleg hagyományos szemléletéhez kötődő elfogultságot egy tetszetősebb, ám ugyanúgy elfogult véleménnyel cserélte fel. Bori a hagyományosság felől ítélkező irodalomtörténeti felfogásokkal szállt hadba, midőn Kassákot és mozgalmát állította a huszadik századi magyar irodalom fejlődésének középpontjába. De megfeledkezett arról, hogy a huszadik századi magyar irodalom története is a kor által föladott feladatvállalások története. Nem egy mozgalom és generáció, hanem mozgalmak és nemzedékek egymásra épülő és egymást esetleg megtagadó munkájának eredményeiből születő folyamatosság.

Tanulmányának kitűnő elemzései ellenére igaz, amit befejezésül ír: „Kassák Lajos irodalomtörténeti helye nincs még megnyugtatóan kijelölve." BÉLÁDI MIKLÓS

bár érinti, mikor a bécsi emigrációról ír, Uitz és Kassák útjának szétválását említi. Körner szerint Kassák absztrakt képarchitektúrája a forradalom bukása utáni szituáció szükségszerű terméke, a „mindent újrakezdés, a mindent tisztázás művészete. Társadalmilag a jelennel nem egyezkedő, a jövő viszonylatában gondolkodó, absztrakt művészet". Pszichikai alapja, hogy Kassák „a tökéletes vereségben sem volt hajlandó elismerni a vereséget. Töretlenül hitt a forradalomban és a tiszta társadalom lehetőségében, nem elégszik meg közvetlen eredményekkel, egy végső, abszolút cél jegyében gondolkozik és cselekszik. Csakhogy jelen és jövő között a szerves szál megszakadt, s a korábbi gyakorlati harc szerepét átveszi a művészet . . ." Kassák tehát „a megtorpanás, megalkuvás, visszafordulás vagy elzárkózás helyett, ami a társadalmi katasztrófát követhette volna, egy ellenkező irányú, óriási személyes tartalékot követelő utat választott: a reális adottságoktól függetlenül újra tételezte a forradalmat . . ." Kétségkívül a kassáki tett etikai értéke félreérthetetlen volt, és Körner helyesen látja társadalmi és pszichikai tartalmát: „Kassák számára az absztrakció szükségszerű volt: ezekben az években, amikor a forradalmi akció útja teljesen el volt vágva Magyarországon, az absztrakt művészet a forradalmár magatartás, a rombolás és építés cselekedetének jelképe volt. Szükségszerűen emelkedett felül a konkrét ábrázolásán: »a jelentől, a jelenlevőtől el kellett tekintenie, a jelenhez is a jövő, az ‚abszolút' nevében szólt.«" Körner azonban nem világítja meg az érem másik oldalát: a káosszal a neoplatonista idealizmus szellemében az „abszolutumot" szembehelyező attitűd egyúttal menekülés is. Etikai gesztus, de félreállás, lemondás a vereség utáni szituáció emberi-művészi tartalmainak a megfogalmazásáról. A történelem mégis inkább Derkovits és Egry útját, tehát az árkádiából az expresszionizmus pokolköreit is megjárni merő művészeket igazolta. Ez egyébként megmutatkozott abban is, hogy Kassák a manifesztáció jellegű képarchitektúra korszaka után évtizedekig abbahagyta a festést. Az „abszolút" nevében csak manifesztálni lehet, de a mindennapokkal szembenézni nem. Nem véletlen, hogy a nemzetközi konstruktivizmus manifesztációs kora után le is szállt a pusztán jövőnek élés idealista piedesztáljáról, és a modern építészet, ipari esztétika, tipográfia stb. révén gyakorlati tevékenységet vállalt. Persze ezt Kassák már csak azért sem tehette meg, mert ő elsősorban mégis író volt, s ezen nem változtat az sem, hogy az elmúlt évtizedben ismét termékeny volt a festészetben is.

Körner tanulmánya, némi elfogultság ellenére is számos kérdést tisztáz. Rendkívül érdekesen bizonyítja, hogy miért előzte meg Kassák képarchitektúra-korszakát rövid dadaista epilógus, de rámutat arra is, hogy miben tért el az ő dadaizmusa a nyugat-európaitól. Kitűnően kezeli Kassák írásait, mesterien válogat, mindig a lényegre tud az idézetek segítségével rámutatni. Amit pedig az orosz, holland és a magyar konstruktivizmus társadalmi tartalmának eltéréseiről, sajátosságairól ír, az jelentőségében túlmegy már egy Kassák-esszé hatáskörén, a modern európai művészet megértése szempontjából is fontos.

NÉMETH LAJOS

Szemle

Pók Lajos: Babits Mihály

Az „*Arcok és vallomások*" sorozat francia mintákat, elsősorban a Seuil-kiadó ún. „par lui-même" kiadványait követve, egy-egy magyar író pályaképét vallomásaival, alkotásainak személyes és elvi vonatkozású szemelvényeivel, magyarázó szöveggel és változatos szemléltető képanyaggal mutatja be. A sorozatnak kettős feladata van: egyszerre tölti be a téma tudományos mérlegének és a népszerűsítésnek szerepét.

Pók Lajos Babits-portréja nem törekszik látványosan új megállapításokra, de az író sokoldalú és bonyolultan összetett emberi-írói egyéniségét a maga gazdagságában és megközelítő teljességében állítja elénk. Megeleveníti a fiatal tanárnak a századeleji magyar vidék méretére szabott viszontagságait és ellentétes pólusok vonzásában álló, bontakozó alkatát, széles skálát tükröző korai költészetét; híven festi a pacifista Babits bátorságát és meghurcoltatását, majd szerepét a forradalmakban és bukásuk után, s már itt sikerrel valósítja meg az első regények elemzésének s az elemzés fejlődésrajzba állításának nehéz feladatát; jogosan időzik el Babitsnak a Nyugat szerkesztőjeként betöltött ízlésformáló és irodalompolitikai szerepénél, és megértéssel, tárgyi pontossággal, egyszersmind elvi alapon ítéli meg e szerep jelentőségét és negatívumait; végül hangsúllyal szól a *Jónás könyve* költőjének humanizmusáról, sőt olykor nyilvánvaló antifasizmusáról, bár, legalábbis a bevezetőben, e humanizmusról olyan szavakat is ejt, amelyek már ellenkezést válthatnak ki: ha valakinek a humanizmusában „túlteng az elavult, objektíve ártó elem" (7.), akkor nem humanista, mert e jelzők a nevezett magatartással ellentétben állnak, — más szóval, vagy megadjuk Babitsnak, ami az övé, vagy megtagadjuk tőle... Máskülönben a szerző a pályarajzzal párhuzamosan mindig követi és történeti súlyuk szerint értékeli az érzékeny alkatú költő alapvető vonásait: az egyetemes igényű moralistát, a liberális politikai gondolkodót, a vívódó irodalmi vezért stb.

Pók Lajos munkája a sorozat általános jellege ellenére sem pusztán a Babits-kutatás állásának jelenlegi mérlege. A szerző, mint folyóiratirodalmunk s kivált a századelő folyóiratainak kitűnő ismerője, több feledésbe merült cikk főbb mozzanataival kelti életre hősét, s mindezt a hivalkodó felfedezés látszata nélkül teszi. Egyébként is szerencsés kézzel, hozzáértéssel válogat ki el nem csépelt, frissen ható idézeteket — nemegyszer a korabeli kötetekbe föl nem vett versekből —, hasonló hatást ér el folyóiratban lappangó, vallomásértékű írások (pl. *Az én könyvtáram*, *Homme de lettres vallomása)* fölelevenítésével, sőt jobbára olyan találó kritikákat idéz, melyeket a szakirodalom eddig nem méltányolt kellőképpen: így Schöpflin bírálatát a korai versekről, Bálint Györgyét a *Jónás könyvéről* stb. (Csak azt sajnáljuk, hogy prózai idézetek után gyakran nem közli a címet.) A pálya vagy életmű jobb megértetése kedvéért bátran változtatja meg a Babits-művek nagyságrendjét, ezért szemléltet a Kosztolányi-nekrológ egy megvilágító erejű szemelvényével ott, ahol, mondjuk, ismét valamelyik ars poetica jellegű vers idézését várhattuk volna. Gondos anyaggyűjtéssel iktatja krónikájába az író egyes nyilatkozatait, pl. az *Elza pilótá*ról adott magyarázatát, s ez hitelesíti a portrét, élénkíti az egyébként is jól követhető előadás ritmusát. A könyv periodizációja sem alkalmazkodik gépiesen korábbi korszakolásokhoz: pl. Babits pacifista korszakának kialakulását nem a világháborús vereségkorszak kezdetétől, hanem 1914-től számítja, bár az újabb kutatások (Kardos Pál) a korai datálásnak mindenképpen ellentmondanak. De ha a tanulmány eddig felsorolt erényeihez világos, érzékletes stílusát, áttekinthető arányait, következetes gondolatmenetét is hozzászámítjuk, Pók Lajos Babits-portréja, népszerűsítő feladatát is figyelembe véve, a szakirodalom egyértelmű nyeresége.

A tanulmány nem szembesít elvtelenül különböző nézeteket, hanem állást foglal: így — e sorok írójának felfogásával ellentétben — azt a nézetet képviseli, amely szerint a Nyugat-mozgalom nem egységes, hanem két szárnyra oszlik. A szerző ezért állítja ellentétbe ismételten Ady egyik vagy másik forradalmi megnyilatkozását Babits magatartásával. Móricznak és Babitsnak a Nyugat szer-

RNER Éva

Vigilia 1963. XXVIII. évf. 5.

KÉPZŐMŰVÉSZET. *„Magyar művészet a két világháború között."* A koratavaszon elhúnyt, kiváló *Csemegi* József által szerkesztett *Művészettörténet*-sorozatban — jó papíron, több mint 50 (jó klisékről nyomott) reprodukcióval illusztrálva — látott napvilágot Körner Éva *‚Magyar művészet a két világháború között'* című munkája. A szerzőt — *Picassó*ról, az 1919-es tanácsköztársaság művészetéről, napjaink nyugati művészeti jelenségeiről, Gadányi Jenőről s más kérdésekről és alkotókról írott tanulmányai alapján — eddig is a modern művészet legszakavatottabb kutatói és értői között tartottuk számon; új műve is megerősíti ezt a véleményünket.

A két háború közötti kor magyar képzőművészetének arculatát Körner előtt négy mű rajzolta meg: *Kállai* Ernőé *(Új magyar piktúra)* még a 20-as évek derekán jelent meg, *Genthon* Istváné *(Az új magyar festőművészet története)* tíz esztendővel később, *Kassák* Lajosé *(Képzőművészetünk Nagybányától napjainkig)* és *Pogány Ö.* Gáboré *(A magyar festészet forradalmárai)* pedig közvetlenül a felszabadulás után. De — mint a címek is mutatják — (Kassáké kivételével) e művek szobrászatunkat nem tárgyalják, építészetünket pedig még Kassák sem. Körner Éva tehát — legalább is részben — úttörő, s tegyük még hozzá: kényes feladatra vállalkozott, hiszen a tárgyalt művészek többsége él és közöttünk alkot, tele nagyfokú szenzibilitással, amely még a legnagyobb tapintat mellett is akaratlan sérülést szenvedhet. A maga elé tűzött célt azonban a kis könyv végül is elérte: új szempontokat, egyéni meglátásokat nem nélkülöző összképet adott a bemutatott korról, amely útkereséseiben s kezdeményezéseiben oly változatos és izgalmas, és nagyszabású életművek kiteljesedésében oly bőtermésű volt...

Medgyessy, Egry, Derkovits, Ferenczy Noémi, Barcsay Jenő, Borsos Miklós s még sok más kiemelkedő mester jellemzése kiválóan sikerült oldalai a könyvecskének. Érdeme az is, hogy kellő hangsúllyal szól az európai konstruktivizmus olyan vezéregyéniségeiről, mint *Moholy-Nagy* és *Kassák*. (Az elmúlt években, évtizedekben az a különös helyzet alakult ki, hogy a külföldi művészeti irodalom a legnagyobb elismerést adta meg Moholy-Nagynak, ugyanakkor pedig magyar műtörténészek teljesen „megfeledkeztek" róla. Kassákot is sokan úgy tekintik nálunk, mint kiváló költőt, aki olykor „kirándul" a képzőművészet területére, — ugyanakkor viszont Michael *Seuphor Abstrakte Malerei* című, Münchenben 1962-ben kiadott gyönyörű kiállítású könyve két reprodukciót is szükségesnek tart közölni Kassák munkáiból.) Örülünk annak is, hogy a könyv foglalkozik oly jelentős és művészetünkbe új hangot, új szemléletet hozó művészekkel, mint *Korniss, Anna* Margit, *Szántó* Piroska, *Martyn* Ferenc. Az előbbi kettőről csak egészen szűk kör tud, — *Szántó* Piroskát és *Martynt* pedig a közönség inkább csak mint könyvillusztrátorokat ismeri, pedig mint festők is a kor legjobbjai között érdemelnek helyet. A fiatalabb nemzedék számára valószínűleg meglepetésként fog hatni a tiszteletnek és megbecsülésnek az a foka, amellyel Körner Éva *Vajda* Lajos művészetének adózik. Az újabb generáció ugyanis nem, vagy csak alig ismerheti a 30-as évek e fiatalon elhalt mesterét, akinek Magyarországon régóta nem volt kiállítása. (M. di *Micheli* olasz baloldali művészeti író a közelmúltban Budapesten járva, megismerkedett Vajda alkotásaival, amelyek mély benyomást gyakoroltak reá, s ennek eredményeként tanulmányt szentelt az olasz „L'Europa Letteraria" című folyóiratban a festőnek.) Vajda a magyar népművészetből, a Franciaországban tanulmányozott szürrealizmusból, szentendrei motivumokból és a görögkeleti temlom ikonjaiból nyert ösztönzésekből olyan művészetet teremtett, amely a második világháború felé sodródó idők rettenetét, apokaliptikus döbbenetét szívet szorító erővel tudta megszólaltatni, s amely ilymódon „a korkérdések éles és tiszta megfogalmazásával az össz-európai művészet élvonalába emelkedett".

A kis könyv mindössze 70 oldalas, s a terjedelmi kötöttség magyarázza, hogy csak a leglényegesebb művészekről eshetett benne szó. Mégis sajnáljuk, hogy *Vass* Elemér, *Farkas* István, *Perlrott* Csaba Vilmos, *Szalay* Lajos (a remek grafikus), *Földes* Lenke szobrász s még egy-két más művész — bármily röviden említve is — nem kapott helyet a tanulmányban.

szembe. Ezért kell megérezni ott a móló végén, a világot fenntartó egyetemes szeretetet, amely ott őrködik legnyomasztóbb vívódásaink fölött is.

Tomiéktól azzal búcsúzik az ablakmosó, hogy egy év múlva ugyanezen a napon ismét visszajön, s ők rettegve biztatják egymást, hogy erre nem fog sor kerülni. A darabnak ez a vitathatóan optimista kicsengése művészileg indokolt lehet, még sem megnyugtató. Valahogy jobb szeretnénk, ha Tomiék és a hozzájuk hasonlóan szorongó emberek kilépnének féltékenyen őrzött kis világegyetemükből és őszintén megtalálva a többi ember kezét, maguk teremtenének olyan világot, amelyben nincs már mit tennie az ablakmosónak.

A miskolci Déryné Színház együttese: Pákozdy János az ablakmosó, Csiszér András — Tomi, Kun Magda — Anni, Somló Ferenc a házmester, Árvai Ágnes a házmesterné szerepében, kitűnően fogta a stílusában könnyed, de mondanivalójában annál nehezebb szöveget. Láthatóan élvezték és szerették a feladat újszerűségét. Ruttkay Ottó igazgató, akinek nagy érdeme, hogy a darabot színre hozta, mint rendező is az író konzseniális munkatársának bizonyult. Az egyetlen nem szerencsés megoldás csak az volt talán, hogy a házmester nagy monológját hangszóró mondta és a színész csak „alájátszott" a szövegnek. Ez azt akarta kifejezni, hogy belső monológról, töprengésről van szó. Tetszetősnek látszó ötlet, de az volt a következménye, hogy a fontos szöveg jórészt elsikkadt. A közönség mindenesetre szép és igaz irodalmi élmény emlékével távozott a színházból és tegyük még hozzá: a Déryné Színháznak méltó fővárosi vendégszereplése lenne, ha Mészöly Miklós darabját a budapesti közönségnek is bemutatná.

A Vígszínház újdonsága Marie Chase: „Barátom Harvey" című kitűnő komédiája. Ha eltekintünk a műfaji és formanyelvi, valamint az irodalmi színvonal tekintetében is kétségkívül fennálló különbségektől, ez a darab az előbb elemzett „Ablakmosó" ellenlábasának is tekinthető. Kiderül belőle, hogy egy szélsőségesen individualizálódott társadalomban éppen ellenkező előjelű aggodalmak és szorongások foglalkoztatják az írót. Az ember iszonyú elmagánosodásának tragikomédiája Marie Chase darabja és a főszereplő Harvey, ez a senki által nem látható, két méter magas fehér nyúl, amely (helyesebben, aki) csak Elwood bácsi fantáziájában él, a sok kacagtató bohózati jelenet során, fokozatosan a nélkülözött emberi szeretet és megértés megrendítő szimbólumává magasodik.

Ártalmatlan, kedves, kocsmajáró bohém ez az Elwood nagybácsi, aki szörnyű egyedüllétre kárhoztatva élt együtt özvegy hugával és annak felserdült lányával, míg egy szép napon az utcán meg nem szólította őt Harvey, a nyúl. Ettől kezdve elválhatatlan barátok lettek, Elwood bácsi mindenhova magával viszi ezt a képzeletbeli állat-tündért, elbeszélget vele, elmondja neki minden örömét és bánatát, és természetesen mindenkinek bemutatja. A két nőt halálosan idegesíti a nagybácsi bolondériája, amely miatt már vendéget sem mernek hívni a házba. Elhatározzák, hogy kigyógyíttatják és elviszik a híres pszichiáter szanatóriumába. Sok bonyodalom után (amelyek során átmenetileg a bácsi hisztériás hugát is bezárják és hidegvizes kúrával kezelik, mert őt nézik a bolondnak) odáig fejlődnek az események, hogy Elwood bácsit már-már alávetik a kigyógyító sokknak, de az asszony az utolsó pillanatban megakadályozza. Egy értelmes taxi-sofőr szavaiból döbben rá, hogy nem érne el mást, mint hogy boldogtalanná tennék Elwood bácsit. És különben is, most már nemcsak ő, de még a pszichiáter professzor is „látja" már Harveyt.

A groteszk történet kitűnő lehetőségekkel szolgál az írónőnek, hogy az Amerikában divó pszichoanalízis-őrületet kifigurázza, és hogy bebizonyítsa, hogy a sok szereplő: társaságbeli hölgyek, jogtanácsosok, pszichiáterek között, még mindig Elwood bácsi a legemberibb a legnormálisabb az ő nyúlával. Amikor pedig érzelmes-komolyra fordítja a szót, az emberi megértés és szeretet utáni vágy megindítóan őszinte hangjait szólaltatja meg.

A Vígszínház együttese, Páger Antallal, Bulla Elmával és Latinovics Zoltánnal az élén ragyogó előadást produkált. A jó tempóért és a sok szellemes rendezői megoldásért Várkonyi Zoltánt illeti dicséret. A darabot Örkény István fordította hibátlanul. (Doromby Károly)

Körner Éva rokonszenve — ez a szövegből félreérthetetlenül kitűnik — azoké, akiknek művészete a konstruktív törekvésekhez kötődik. A szerző a posztimpresszionista, „poszt-nagybányai" irányzattól és annak képviselőitől idegenkedik. S itt érkeztünk el a könyvecske egyetlen lényeges sebezhető pontjához, hogy ti. egyes részei az objektivitást és a történeti szemléletet mellőzik. *Berény* Róbert „stílusát gyakran változtató művész, — hiányzik belőle a következetesség", — írja Körner. Ebben sok igazság van, mégis van Berénynek jópár olyan műve, amely a legszebb magyar festmények közé tartozik, így a „Csellózó nő", a „Kapirgáló tyúk", az „Ülő nő zöld szobában." De nem ezek szerepelnek az illusztrációk között, hanem egy kevéssé jelentős kis akvarell. A késői Szőnyi „mesterséges idillt" teremtett, ugyanezekben az időkben Bernáth „az intellektuális problémákat kiküszöbölte". Pedig Bernáth ezekben az években festette mesterműveit: a „Vénusz"-t, a „Coeliá"-t (vagy „Hegedűművésznő"), a „Reggel" című kompozíciót, a függöny mögött vetkőző női alakkal, a „Hegedű, felnyitott tokkal" című vásznat. Hogy ezekben ne lenne intellektuális tartalom, probléma? Nem hinnénk. Nagy művek ezek, sokkal szegényebbek lennénk nélkülük. — *Pátzay* székesfehérvári lovasszobra — Körner meghatározása szerint — „nem mentes a heroikus póztól". Szerintünk csupán annyi heroizmus van benne, amennyi — egy huszáremlékműben — jó ha van. Pátzay különben nem heroizáló alkat, ő az egyik legmértéktartóbb szobrászunk, — hiszen éppen ez a túlzott mértéktartása vezetett később művészete megdermedéséhez, elszürküléséhez.

Bernáthnál tényleg van hanyaltás, de nem a Körner által tárgyalt korszakban, hanem utána. Milyen folyamat zajlott le e művészeknél, — Bernáthnál, Pátzaynál? Ezt teljes őszinteséggel megírta *Kállai* Ernő — Vajda Lajosról szóló — „Egy festő halálára" című cikkében, „Az Ország Útja" című folyóirat 1941. évi októberi számában. Érdemes Kállai szavait idézni: „Az is jellemző művészeti életünk fáradt légkörére, hogy Vajda és általában az »absztrakt« művészet munkái elől modern művészeink közül is sokan elzárkóznak. Némelyek ezt az elzárkózást látszólag fölényes gesztussal indokolják, mondván, hogy hiszen »az ilyesmin már régen túl vagyunk«. Kivált olyanok tetszelegnek ebben az álfölényben, akik valamikor, ifjabb éveikben maguk is megközelítették a tiszta formai szerkezet és a látomásokat idéző szellemi feszültség ama fokát, melyet jobb szó hiányában »absztraktnak« szokás nevezni. Ezek a művészek idővel szellemileg engedékenyebbé, simulékonyabbá válván, a természethez többékevésbé közel álló ábrázolásra tértek át, és most már tüntetően lebecsülik az olyan képeket, szobrokat, amelyek a forma tiszta ütemezésén, plaszticitásán és kifejező erején alapulnak. De hiszen senki sem találkozik szívesen olyan értékekkel, amikhez hasonlókat valaha maga is szorgalmazott, amiket azonban egy gyönge percében cserbenhagyott, hogy jártabb utakon közkeletűbb célok felé igazodjék." Kállainak e kegyetlenül igazmondó szavai azonban nem szabad hogy elfedjék e művészek hanyatló korszaka *előtti* kétségtelen érdemeit...

Mint a fentiekből látható, Körner munkája nem annyira művészet*történeti* tanulmány, mint inkább művészeti *esszé*, — annak azonban — egyoldalúságaival együtt is — magas színvonalú és élvezetes. Az esszé-jelleg engedteti meg azután a szerzőnek az 1945-ös korszakhatár átlépését, s már a felszabadulás után készült művek *(Gadányi, Korniss, Szabó* Vladimir, *Kerényi* Jenő 1948-ban készült szép női akt-szobra) felvételét a reprodukciók közé. Azonban ez esetekben talán ajánlatos lett volna — a kevésbé tájékozott olvasó kedvéért, hiszen ismeretterjesztő műről van szó — a képek keletkezési időpontjának feltüntetése. *(Dévényi Iván)*

ZENEI JEGYZETEK. (Egyházzene.) A nagyhétben két izben is hallottuk egymás után Bach János-passióját. Előbb az Alkantarai Szent Péterről elnevezett templom ének- és zenekara adta elő Bucsy László vezényletével, majd a Kapisztrán kórus és zenekar Tamás Alajos irányításával. Mindkét előadás mélyen hatolt a mű belső szövetébe s drámai erővel keltette életre Krisztus szenvedéstörténetét. A vezénylő karnagyok érdeme, hogy mindkét előadás megajándékozott a keresztény katharzis örök élményével is: a zárókórus fenségében, összegzésében és vigaszában.

Liszt Ferenc, egyik római levelében (Carl Gilléhez) említi a János passiót és élete egyik nagy mulasztásának véli, hogy a művet még sosem szólaltatta meg Weimarban. „Ó, miért nem juttatnak nekünk többször is ily nagy javakat" — írja s szívből fakadt, lelkes soraiból mindvégig érződik, hogy a János-passiót a zeneirodalom egyik kiemelkedő csúcsaként tartja számon. — Ugyan mivel magyarázhatjuk, hogy a velejéig romantikus lelkületű és ihletésű Liszt ilyen forrón tudott lelkesedni a barokk, köztudatban mindig kissé elvonatkoztatott, fenséges alkotásaiért? A válaszadásban mindenesetre segítségünkre van Bach egész életműve — gondoljunk csak a kantáták változatos, néhol csaknem romantikus érzés-effektusaira; de maga a János-passió is túllépi a barokkról alkotott kissé talán objektivizáló ítéletünket, hiszen szubjektív érzéstartalma szerint az ember istenkeresésének és istenélményének állít emléket.

Bach Istenhez vezető útja telve volt egyéni életének számtalan apró keservével, a mindennapok kínlódásaival. Igaz, a XVII. század végének embere még statikus képet — középkori örökség ez! — formált magának a világ felett álló Istenről, Bach művészete azonban már előre mutat a XVIII. század végére, amikor napról napra formálódott az egyén istenképe, amikor a megújuló világképben napról-napra kellett megharcolni az isteni kegyelemért és szeretetért. (Mennyire érdekes lenne ebből az aspektusból elemezni Mozart istenélményét, kivált ha a Requiem drámai kitöréseit idézzük. S éppen a Requiemen érződik a Bach-tanulmányok hatása!) — Albert Schweitzer külön katalógust állított össze Bach hangulat-festő zenei megoldásairól. Ám ezek csak a műalkotás formai elemei; a mélyben ott kavarog Bach istenélményének drámaian izzó tartalma. Éppen ezt a drámaiságot kellett Bachnak adequat eszközökkel kifejeznie. S ez legötkéletesebben talán éppen a János-passióban sikerült." Nincs Bachnak még egy munkája — mondja Bartha Dénes —, ahol ennyire sikerült volna valósággal a vörös izzás állapotában zenébe öntenie a bibliai passió-történet drámaiságát. „Néha-néha szinte feleslegesnek érezzük a szemlélődő, csodálatosan szép áriákat s a néphez viszonyuló korálokat. Maga Bach is a drámai képszerűséget állítja előtérbe, hiszen éppen a cselekmény színezésére két helyütt is kiegészítette a passió-szöveget Máté evangéliumából vett részletekkel. (Például a Jézus halála után következő részben: „És íme, a templom kárpitja kettészakadt és a föld megremegett, a sziklák széthasadtak, a sírok megnyíltak és sok szentnek a teste feltámadott".)

A szemlélődő áriák, népi korálok és drámai kórusok teljes összefogása a mindenkori karmester legnehezebb feladata. Bucsy László és Tamás Alajos itt remekeltek és kórusaikkal szerezték a legemlékezetesebb perceket. A szólisták teljesítményén gyakran lehetett érezni, hogy nálunk nincs a Bach-stílusnak megbízható, élő hagyománya. A legkiérleltebb teljesítményt László Margit, illetőleg Réti József nyújtotta. Barlay Zsuzsa is sok szép percet szerzett, de az a passió-fordítás, amelyet ő énekel, bizony megjárhatott már egy-két világháborút... A zenekarok kiegyenlítetten, szépen szóltak, bár a nagycsütörtöki előadáson néhány „elúszás" is akadt.

(Ütőhangszerekre írt művek bemutatója.) A Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola ütő tanszakának házi hangversenyén három újdonság szerepelt. Ottó Ferenc (Ária és scherzo; Koncert ütőhangszerekre) művei és Carles Chávoz, mexikói szerző Toccataja. A kitűnően felkészült előadók talán féltek is ennyi újdonságtól s ezért Ottó Koncertjéből a II. (Pastoral) és IV. tételt elhagyták. A rendkívüli, ismétlést kiváltó siker nem őket igazolta. — Ottó Ferenc művei kiváló hangszerkultúráról és komoly folklorisztikus érdeklődésről tanúskodnak. A szerző nyilván sokat tanulmányozta az extra-ritmusú bolgár ütőiskolákat és ezek elemeit mesterien elegyítette magyar motívumokkal. Reméljük, hogy az ütőhangszerek összes, még lírai lehetőségeit is kihasználó művek hamarosan koncerttermeinkben is megszólalnak. A karmester-tanár Schwarcz Oszkár és tehetséges tanítványai minden elismerést megérdemelnek a mostani előadásért.

(Németh Gyula hangversenye.) Sok, talán túl sok temperamentumot juttatott a sors Németh Gyulának, ő maga pedig éppen ezért néha túlzott intenzitással fordul a művek felé. A hallgatót gyakran zavarják végletes

KÖRNER Éva

Tiszatáj, XIX. évf. 12. sz. 1965

MŰVÉSZET

A X. MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSRÓL

A kiállítást felcsigázott kíváncsiság várta. Ezt fokozta az a hosszú szünet is, mely megelőzte és elválasztotta a IX. országos terepszemlétől. Az évenkénti nagy reprezentatív műcsarnoki kiállítások rendszere, amely 1950-ben indult, valóban csődöt mondott; a tárlatok hivatalos ízükkel, zsúfoltságukkal alkalmatlanok voltak arra, hogy a művek és a nézők között természetes kontaktust létesítsenek. De arra is, hogy az egyes műveknek a nyilvánosság elegendő közegét biztosítsák, és e két feltétel megteremtésével egy ország normális képzőművészeti életének értékmérői és ösztönzői legyenek. Nem mintha ezeknek a kiállításoknak nem lett volna közönsége, és egyes művek — egy-egy csatakép, füttyös kalauznő — a látogatási könyvek bejegyzéseinek tanúsága szerint ne vívott volna ki elismerést. De ez a tetszés nem a művészi értéknek, hanem a helyeselt témának szólt, és korántsem a művészet megértését, hanem sokszor éppen a nagyközönség művészeti analfabetizmusát tanúsította. Csakhamar nyilvánvalóvá lett, hogy más módszert kell találni mind a művészi munka ösztönzésére, mind a közönség ízlésének nevelésére. Ez a módszer a nemzeti kiállítások hosszú szüneteltetése lett. Meglehetősen kockázatos módszer, különösen ha meggondoljuk, milyen kevés alkalma nyílik a művésznek egyénileg bemutatkozni a nagyközönség előtt. Az időközben megszületett vidéki tárlatok rendszere, a Fiatalok Stúdiójának kiállításai alig lendítettek valamit a helyzeten, bár kétségtelenül élénkítik az ország művészeti vérkeringését. Az egyéni tárlatokkal együttvéve sem oszlatják el azonban a hiányérzetet, nem oszlatják el azt a gyanút, hogy az ország igazi képzőművészeti eseményei sokszor a nyilvánosság kizárásával mennek végbe.

A X. kiállítás első pillantásra szenzáció az előző nemzeti kiállításokhoz és gyűjteményes tárlatokhoz képest. Azzá teszi a kellemes összhatás, a rendezés bravúrja, mely a művészet jelenlétének légkörét tudja megteremteni. Az eddigi műcsarnoki kiállítások merev hivatalossága helyett a rendezése sokféle, termenként variálódó forma- és térhatásával vonzza és kíváncsivá teszi a látogatót. (Csak később, maguknak a műveknek a szemrevételével derül ki, hogy ez a rendezés sokszor mennyire formális, a művek minőségét milyen sokszor alárendelte a rendezés-műalkotás formai igényeinek.)

De szenzáció a kiállítás az irányzatok, stílusok eddig alig tapasztalt bőséges felvonulása következtében is. Ez nagy lépés a valódi képzőművészet és a „hivatalos képzőművészet" bántó kettősségének megszüntetése felé. Csak üdvözölni lehet azt a végre megszületett belátást, hogy a tények elől nem jó a fejet a homokba fúrni, hogy egy egészséges képzőművészeti kultúra fölpezsdítéséhez az első lépés: számba venni azt, ami van. Hogy a még soha nem realizált, művészi anyagban meg nem fogalmazott kívánalmak ismételgetése helyett oda kell figyelni arra, amit a művészek alkotnak, ami műalkotásokban realizálódott. — A kép, mely így a néző szeme elé tárul, izgató: nem kielégítő, egy nagy eredményt azonban mindenképpen fel tud mutatni. Érezteti, hogy a magyar képzőművészet élő, pezsgő valami, új várakozásokat kelt, kíváncsivá tesz.

A kiállítás határai tehát tágak — és ez egészséges jelenség. Felvonul egy sereg irányzat, köztük újak, új nevek is tűntek fel a fiatalabb művészek között, és látható egy sereg jó mű. Csak néhány példát említsünk ezek közül. A termekben — ez egyébként a kiállítás fő témája — felvonul egy széles impresszionista front, kezdve egy régiesebb, a valóban csak természeti jelenségeket lejegyző irányzaton egészen a természet lírai átköltőiig. Szép képeket láttunk *Szentiványi* Lajostól, *Bernáth* Auréltól, *Jakuba* Jánostól. Felvonult a hagyományos alföldi festészethez kapcsolódó művészek gárdája, *Kurucz* D. Istvánnal, *Kohán* Györggyel, *Csizmadia* Zoltánnal az élen. Eltérően az előző csoporttól, melynek művészete megállapodottnak tűnik, itt olyan folyamat figyelhető meg, mely az eredeti expresszivitástól egy lehűlő, a forrongó, ellentétes színektől és formáktól egy dekoratívabb festészet felé halad. Eredeti, népi gyökerétől már nagyon messzire ágazott ez a festészet, mégis érdekes törekvés pl. *Németh* Józsefé, aki a népművészet formáit és színeit alakítja monumentálisakká. A dekorativitás, a jóleső szín- és formahatások előidézése mint központi cél a kiállítás egyik eléggé általános festői irányzata. Ér-

dekes, hogy legszívesebben a középső generáció műveli: éppen azok a művészek, akik régebben tematikus képeikkel szereztek elismerést. *Domanovszky* Endre, *Kádár* György említhető itt, de erre tendál a régebben franciás ízlésű *Bartha* László is.

A tiszta dekorativitás és a tematikus zsánerfestészet közötti sajátos átmenetből születtek *Ridovits* László, *Vati* József, *Sarkantyú* Simon, *Szurcsik* János képei — ez utóbbinak 1945 című képe érdekes kísérlet egy naiv-expresszív formanyelv kialakítására. A groteszk vonások iránti érzék és szellemes formai ötletek elevenítik *Tamás* Ervin és *Béres* Jenő zsánerképeit. Feltűnő a festészeti anyagban egy új tárgyilagosság. Skálája széles: a hagyományos formaépítkező csendéletfestészettől a tárgyakat mikroszkóppal boncolgató, már-már szürrealista naturalizmusig terjed.

A csendéletfestésnek még a Nyolc csoportjához kapcsolódó nemes hagyományát alakítják egyénileg *Demény* Miklós, *Gáspár* Péter, *Timár* István, *Szabó* Péter. *Csizma* Gyula kis Hal-csendélete a naiv festészet szó szerinti tárgyilagosságának egyik megnyilvánulása. *Bazsonyi* Arany, *Orosz* János expresszív, *Gábor* Móricz lírai-bensőséges irányba tágítja a sort.

A dekoratív formai hatást a tárgynak szentelt fokozott figyelemmel egyesítik és a dekorativitás és naturalizmus brutális és rafinált-érdekes vegyületét állítják elő *Szinte* Gábor, *Scholz* Erik, *Koch* Vilmos, *Eigel* István, *Óvári* László, *Orosz* János, *Kokas* Ignác, *Somogyi* János. *Berki* Violát is a tárgyak alapzata, rajzolata inspirálja, de őt merőben más jellegű: a gyermek szemével látott egyszerű és megszépített képekre. *Szántó* Piroska képein a virágok keltek varázsos életre.

A tárgyiasság quattrocentós hangsúlyozása minden egyéb — érzelmi és artisztikus — asszociáció kiküszöbölésével és aprólékos természethűségében is lekerekítő, megszépítő megfestése teszi izgatóvá *Mácsai* István női portréját.

Csernus Tibor, *Patay* László, *Gyémánt* László, *Szabó* Ákos és egyik képén *Fejér* Csaba már-már viviszekciós módszerrel boncolják azt, ami a felület, a látszat mögött van; új igazság után kutatva lehántolnak mindent, ami konvencióvá vált, fizikai és szellemi értelemben egyaránt. A dolgokat megszokott látszatukban megkérdőjelezve, bizarr kétértelműségben ábrázolják. *Kondor* Béla viszont éppen ellenkezőleg, a tárgyakat új szellemi univerzumának részeivé tette, amely univerzumnak már saját törvényei vannak. A fiatal festők e népes csoportja a kiállítás festészeti részének „borsa". Telve vannak az érdeklődés, a további alakulás izgalmaival.

Más a vonzereje — éppen az érettség, a kiteljesedés miatt — néhány idősebb művész munkájának. Különösen, hogy ezek a képek a fiatalok harsány méreteivel szemben mind kisalakúak. *Modok* Mária, *Vaszkó* Erzsébet tájból, illetőleg csendéletből költött művei tiszta forma- és színlírát alkotnak. *Kmetty* János képei — egy egész kis gyűjtemény — sajátos kubizmusának és a szentendrei festészetnek új állomásai. A pasztellszínű geometrikus formák egy leszűrt-szelektált, végsőkre egyszerűsített törvényű univerzumnak az építőkövei.

Barcsay Jenő kis képei is újabb fázisai a szentendrei konstruktivizmusnak. A természeti formákat a geometrikusságig sűríti, de ezt a racionális geometrikusságot az érzelmi élet meg nem fejtett, rejtett ismeretlenei fűtik.

Czóbel Ernő a harmadik szentendrei „öreg": csendéletében ismét megragad az az elementáris élvezet, mellyel a dolgok érzéki valójának szépségeit kibontja.

A grafikai termek a kiállítás legegyöntetűbb „modern" részét alkotják. Sok jó mű sűrűsödik itt. Jó ötlet volt a néhány kis „gyűjteményes kiállítás" megrendezése. Itt *Hincz* Gyula színben és kalligráfiában nagyon szép, szellemes, könnyed művei mellett főként a fiataloké a szó. *Kondor* Béla, *Gacs* Gábor, *Stettner* Béla, *Kass* János, *Feledy* Gyula, *Gross* Arnold — legtöbbjük nemrégen egyéni kiállításon is bemutatkozott — az új magyar grafikus (főleg rézkarc-) művészet klasszikusai. Azokat a határokat, melyeket az ő irányzataik húztak meg — a realitás és képzelet tájainak mikroszkopikus feltárásától a szellemi és érzelmi tények expresszív kivetítéséig — most *Pásztor* Gábor, *Gy. Molnár* István, *Rozanits* Tibor, *Fajó* János továbbtágítják azzal, hogy a vonalat a közvetlen tárgyi jelentéstől még szabadabb eszközként használják, sokszor elszakadva a „figuratív" tematikától is. Ők képviselik ennek a kiállításnak egyik szélsőségét, a legelső csoportban említett tájfestészetnek az ellenpólusát. Ők kapcsolódnak leglazábban a tárgyi világhoz.

A szobrászati anyag meglehetősen élesen két részre oszlik. Egy hagyományosra, és egy kísérletezőre. Az elsőben *Czinder* Antal Könyöklője, *Kampfl* József Pihenője, *Kerényi* Jenő Anya gyermekével-je, *Kiss* Sándor, Lenkéje, *Kiss* István Lovai, *Ligeti* Erika K. J. portréja, *Meszes Tóth* Gyula Női portréja, *ifj. Pál* Mihály Bandija, *Puskás* Éva Leányfeje, *Rajki* László Május 1-je, *Schaár* Erzsébet kitűnő portréi, *Váradi* Sándor Női feje, *Veszely* Jelena Gyermekfeje, *Vilt* Tibor szép Madách-portréja emelkedik ki leginkább. Műveik többsége azt bizonyítja, hogy szobrásza-

inkban a klasszikus forma-arányérzék az uralkodó művészi sajátosság. Még akkor is, ha a téma groteszk vonásai vagy az anyag által lehetővé tett játékok csábítanak. Néhány kísérletező szobrász azonban szakít a klasszikus, tömbszerű mintázásnak e módszerével. A fémötvözet és a forrasztó eljárás anyagi-technikai lehetőségét használják ki a téma értelmének erőteljes megfogalmazására. A szobrok tanúsága szerint ez az eljárás sokrétű kifejezési lehetőségeket rejt magában; a már-már brutálissá fokozott erő kifejezésétől (*Kalló* Viktor: Bányász) a küzdő-szenvedő indulatosságén keresztül (*Varga* Imre: Prométheüsz, *Segesdy* György: Apa és gyermeke) az oldottabb groteszk tartalmakéig (*Szebényi* Imre: 1848.) E néhány szobor jelentősége nemcsak önmaga művészi értékében van, hanem abban is, hogy a magyar szobrászművészetnek egy egész gárdája indult új kifejezési lehetőségek felkutatására.

A kiállítás leglabilisabb része a megrendelésre készült műveké. Már az is jellemző, hogy ezekről a monumentális alkotásokról külön csoportban lehet megemlékezni, mintha megbízásaikban a művészek kedvezőtlenebb feltételeknek engedelmeskednének. A művek megmerevednek, vesztenek egyéni ízükből. Az egyetlen igazi kivétel *Barcsay* Jenő mozaikja, mely minden bizonnyal a magyar művészet történetének maradandó alkotása, s kiemelhető még *Somogyi* József Szántó-Kovács- és *Kerényi* Jenő Csontváry-szobra is. De a Lovak lendületes expresszív *Kiss* Istvánja a hatalmas márvány Végvári katonákban a harmincas éveknek kellemetlenül archaizáló, bombasztikus nyelvezetét használja. A rézkarcokban minden vonalnak sokszoros értelmet adó *Hincz* Gyula gobelinjén modorossá lesz.

A tervek közül szívesen látnánk kivitelezve *Hajnal* Gabriella gobelinterveit, akinek kis temperakompozíciói gazdag szín-, forma- és témafantáziáról és a gobelin műfaj teljes megértéséről tanúskodnak.

A kiállítást járva sok új név, új irányok, jó klasszikus művek és jó kísérletek láttán is egyre több kérdőjel bukkan föl a látogatóban. Először a kiállítás rajzolta összkép hitelességét illetően. Bár a megelőző egyéni kiállítások alig teszik lehetővé a kontrollt, mégis, azok alapján is kétséges, hogy ez az archaisztikus-dekoratív tónus, mely nagyobbrészt uralkodik a tárlaton, igaz lenne. Ha például a rendezés másképpen hangsúlyozott volna, az összbenyomás is más lehetne. Kitűnő képek és szobrok rejtőznek hátsó falak mentén, míg formális szobrok és dekorációk kiemelkedőket foglalnak el. S vajon mennyire volt meggondolt a zsüri munkája? Kiállításról vagy műteremből ismerve egy-egy művész oeuvre-jét, azonnal megállapítható, hogy ezen a tárlaton nem *legkarakterisztikusabb*, hanem *a tárlat összképébe leginkább beleillő* művekkel szerepelt. Nem tudni, szándékosan törekedett-e a zsüri az élek tompítására, az azonban már tény, hogy sajnos, így történt. Egy-egy művész szereplésének aránya láttán lehetetlen elnyomni azt a gyanút is, hogy talán személyes elfogultság is irányította a bizottságot. És az utolsó és legkérdésesebb kérdés — de összefügg az előzővel —: ha a zsüri a mai magyar művészet teljes látképét akarta a közönség elé tárni, akkor miért nem teljes a kép? Lehetetlen kitalálni, hogy amikor sűrűn felbukkannak a teremben a legkülönbözőbb irányzatoknak a jelenségei (sokszor csak divatos, gyenge formában), miért maradtak ki ezeknek kiváló művelői, idősek és fiatalok egyaránt? Pl.: *Kassák* Lajos, *Korniss* Dezső, *Bálint* Endre, *Anna* Margit, *Barta* Lajos, *Jakovits* József vagy *Lakner* László.

A kiállításnak ezek a hibái súlyosak, de nem nyomják el az előzőkben méltatott érdemeit. Elfogultságai, egyoldalúságai a jövőben elsősorban a művészeti élet további demokratizálásával, inkább kisebb méretű, de sűrűbb egyéni kiállításokkal és gyakoribb országos tárlatokkal küszöbölhetők ki.

KÖRNER ÉVA

MIÉRT SZÉP?

NAGY BALOGH JÁNOS ÉLETMŰVE

A Magyar Nemzeti Galéria XX. századi állandó kiállításán hat festmény képviseli Nagy Balogh Jánost. Új monográfiája (Németh Lajos műve) közli minden lényeges alkotásának reprodukcióját. Korábban is számosan írtak róla — költők, írók, művészek — és mindnyájan fokozott melegséggel, tisztelettel. Ennek ellenére megbecsülése csak szűkebb szakmai körökben él, s ha nem itt, hanem olyan helyen hallunk századunk magyar művészetéről, ahol az általános és jóindulatú érdeklődés kiterjed az irodalom, zene, képzőművészet, ezenkívül a szellemi élet más, de az előzőekkel rokon megnyilvánulásaira — Nagy Balogh Jánosról nem vagy alig esik érdemes szó. Pedig sok nálánál kisebb jelentőségű és inkább külsőségekre építő képzőművész kap nagy figyelmet.

(Tavaly volt születésének kilencven, halálának negyvenöt éves évfordulója. A televízió tartalmas emlékműsort sugárzott, ennek nyomán néhány újság rövid megemlékezést hozott róla. Azután nem történt semmi, illetve egy vidéki folyóirat részére érkezett kézirat azzal a kéréssel, hogy az évfordulóhoz valamennyire közel eső időben közöljék azt. Kerek hét (7) hónap múlva érkezett válasz, hogy milyen módosítások után hajlandók foglalkozni a közléssel. Közben az évforduló rég elmúlt.)

Ha mindez lehetséges olyan magyar képzőművésszel, aki fokozott megbecsülésre érdemesült, akkor megkülönböztetett hangsúllyal kell felhívnunk rá a figyelmet ott, ahol megfelelő megbecsülést remélhetünk. És mivel neki nem csupán egyes műveiben, hanem a velük teljes egységet alkotó életében, egész életművében van valami szép, talán megengedtetik itt az *egy* mű elemzésétől való eltérés.

Nézzük először életét, azután munkásságát. Talán még a tágabb értelemben vett szakma is mostoha vele szemben.

Debreceni származású, Budapestre került szülők gyermeke volt. Az elemi iskola elvégzése után a szobafestő- és mázolómesterséget tanulta. Ezzel párhuzamosan az Iparrajziskola és az Iparművészeti Iskola esti tanfolyamait látogatta. 1900-ban a müncheni akadémiára is eljutott, de a nélkülözések pár hónap múlva haza kényszerítették. Mostantól kezdve rendszeres fizikai munkája mellett képezte magát önerejéből, legjobb belátásai és megérzései szerint. A tízes évek elejére eljutott az általa elérhető legmagasabb kifejezési szintre — igazi múzeumi rangú műveket festett —, de életkörülményeiben megmaradt kispesti proletárfestőnek, majdnem ismeretlenül s ugyanolyan nélkülözések között, mint pályája elején. Szépen ívelő művészi útjának az első világháború vetett véget: a fronton jobb karja lövést kapott, s míg a kórházakban gyógyították, bal karjával kezdett rajzolni. — 1919 őszén váratlanul meghalt. Ekkor már a múzeumok falán tudhatta képeit, ugyanis a Tanácsköztársaság művészeti vezetői 1919 nyarán megkeresték, több művét megvásárolták a Szépművészeti Múzeum részére, őt magát hivatalosan is mesterré deklarálták.

Ha tehát csak életét nézzük, abban is volt valami mélyebb értelemben vett szép; valami, ami meggondolkoztatja az embert. Önerejéből küzdötte fel magát a legjobbak közé. Óriási utat tett meg, de közben megőrzött minden kapcsolatot eredeti környezetével (a proletársorssal), s amit ott látott, illetve átélt, azt festette meg tökéletesen. Gondoljunk csak arra, hogy századunk piktúrájában mily sokan akarták ugyanezt, s rajta, valamint Derkovits Gyulán kívül milyen kevésnek sikerült. Nélkülözések árán érte ezt el, olyan környezetben, ahonnan nemcsak egy érzékeny művészalkat, de bárki más is inkább menekülni szeretett volna. Lehet, hogy az ilyen élet az egyénnek nem szép, de a művészet vagy tágabb értelemben a közösség szempontjából feltétlenül hasznos, illetve etikus, tehát ebben az értelemben szép.

Élete után nézzük műveit. Ezeken megörökítette otthonát, műteremnek használt szobáját, katonaládáját, falra szegezett képeit, festőállványát, anyja konyhaedényeit, bevásárlókosarát, vizesvedrét, az asztalra kerülő pár szem gyümölcsöt, vagy a megszegett kenyeret. — Míg rajzolta és festette ezeket, elért arra a szintre, amelyen az ábrázolt tárgyak jelentése már nem azonos köznapi szerepükkel; anélkül, hogy elvesztenék tárgyszerűségüket, átlényegülnek, lírával, tisztult festőiséggel telítődnek. Tehát nem csupán azért szépek, mert a szegénység otthonaiból valók, hanem mert jó értelemben vett valóságot őriznek, emberi és művészi szempontból egyaránt ethoszt, életérzést, életformát sugároznak.

Interieur-jei, csendéletei mellett talán önmagát, öntudatos, darabos proletárarcát örökítette meg legtöbbször. Kicsi, élénken figyelő szemek, erősen fejlett orr, kövéres arc, rajta több forradás himlőbetegség nyomaként — s ezzel ki is merítettük a külsőséges érdekességeket. De ezek csak a külsőségek voltak. A himlőhelyes arc csúnyaságát megnemesíti a szellem, és a robusztus formákból egy súlyos karakterű művész gazdag lelkivilága bontakozik elő. Saját küzdelmei árán másokét megérteni tudó embersége, a kilátástalan körülmények között is megtalált rendje, életének értelme. Talán még a lelki tartalmaknál is erősebbek azok a vonások, melyek a festőiséget és a formailag jellegzetes részleteket hangsúlyozzák. Pl. színeinek tavasziasan fanyar és szemérmes harmóniáit, a fény-árnyék váltakozásainak gazdag játékát, a síkok, illetve domború helyzetek közti átmenetek finomságát. Ezenkívül önarcképein mérhetjük le legjobban a múlt gazdag hagyományaihoz való kapcsolódását. Rembrandt önarcképeinek szelleme szinte egész ciklusát érintette. A művészettörténetben legtöbbet emlegetett Feketekalapos önarckép-én pedig a világosszürkéknek, halványokkereknek, feketéknek mesteri összecsengése, a kiérlelt mesterségbeli tudáson alakuló bátor vázlatossága Frans Hals-ra, a tizenhetedik századi nagy holland mesterre emlékeztet, mit sem vonva le a kép sajátosan Nagy Balogh-i értékeiből.

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Dr. Körner Éva

Széchenyi díjas művészettörténész, a művészettörténeti tudomány kandidátusa,
a Szépművészeti Múzeum, a Corvina Kiadó, a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti
Kutatóintézetének munkatársa, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem
Művészettörténeti Tanszékének tanára

75 éves korában elhunyt.

Máig példaértékűek a huszadik századi avantgárdról
és a modern magyar művészetről írt tanulmányai,
valamint Derkovits Gyuláról írt monográfiája.

Búcsúztatása 2004. szeptember 1-jén, 9 órakor lesz a Farkasréti temetőben

Emlékét megőrizzük !

Gyászolják: Gyurján Zsuzsanna, nevelt lánya
Orsolya és Zsuzsanna, unokái,
valamint a magyar művészettörténészek és barátok

A Szépművészeti Múzeum meghívja Önt a

XX. századi grafikák magyar gyűjteményekben

című kiállításának megnyitására
1985. március 29-én 14.30 órára

A kiállítást megnyitja
Körner Éva művészettörténész

A kiállítást rendezte Geskó Judit

A kiállítás megtekinthető
1985. március 29–augusztus 31-ig

A kiállításhoz kapcsolódva 1985. március 30-án 16 órakor a KISZ Központi Művészegyüttese Új Zenei Stúdiójának előadását láthatják

Program:

Alvin Lucier: Still and Moving Lines of Silence in Families of Hyperbolas (1973–74)

Felelős kiadó: Dr. Szabó Miklós főigazgatóh.
MAHIR – Zalai Nyomda Zalaegerszeg 85 1378 o

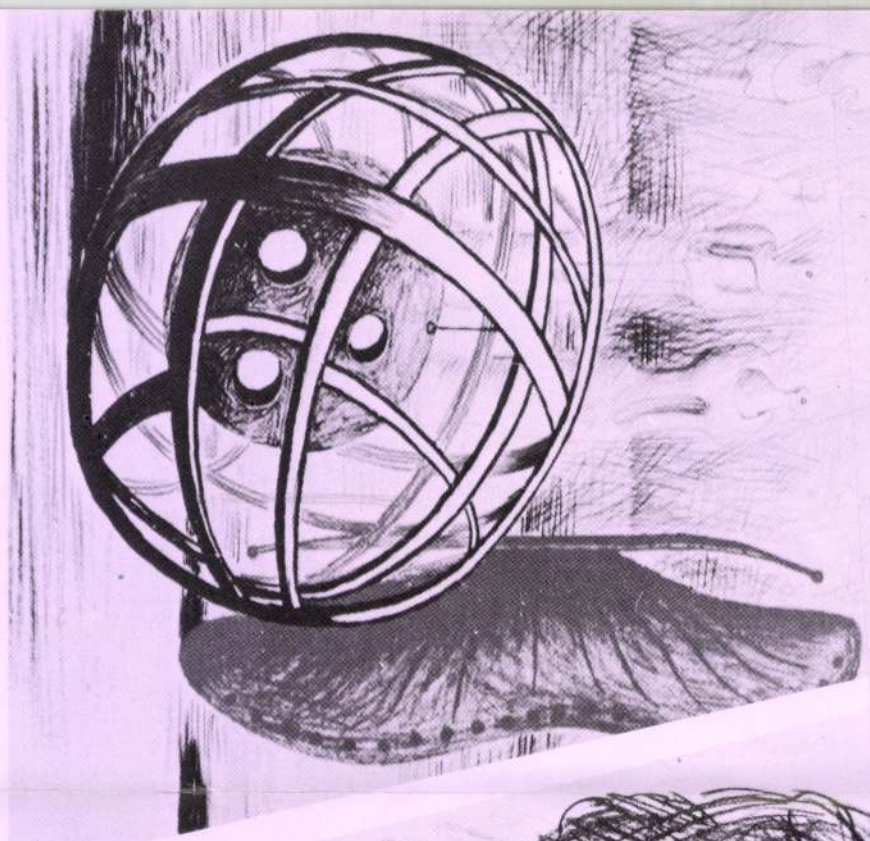

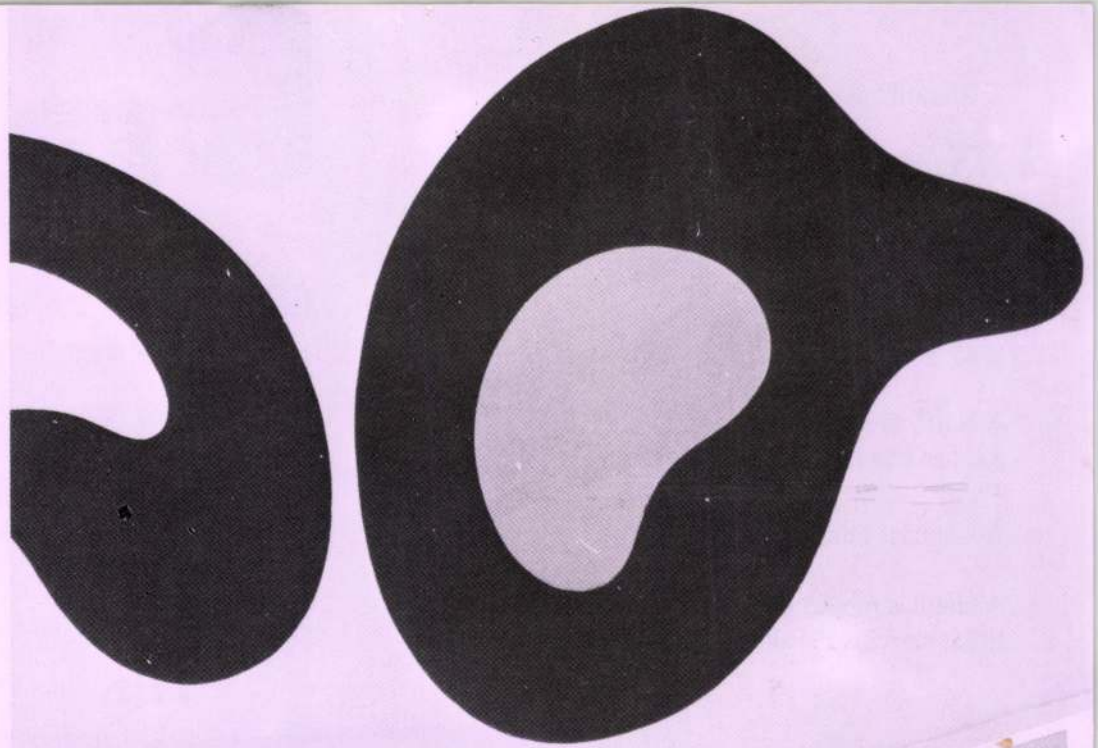

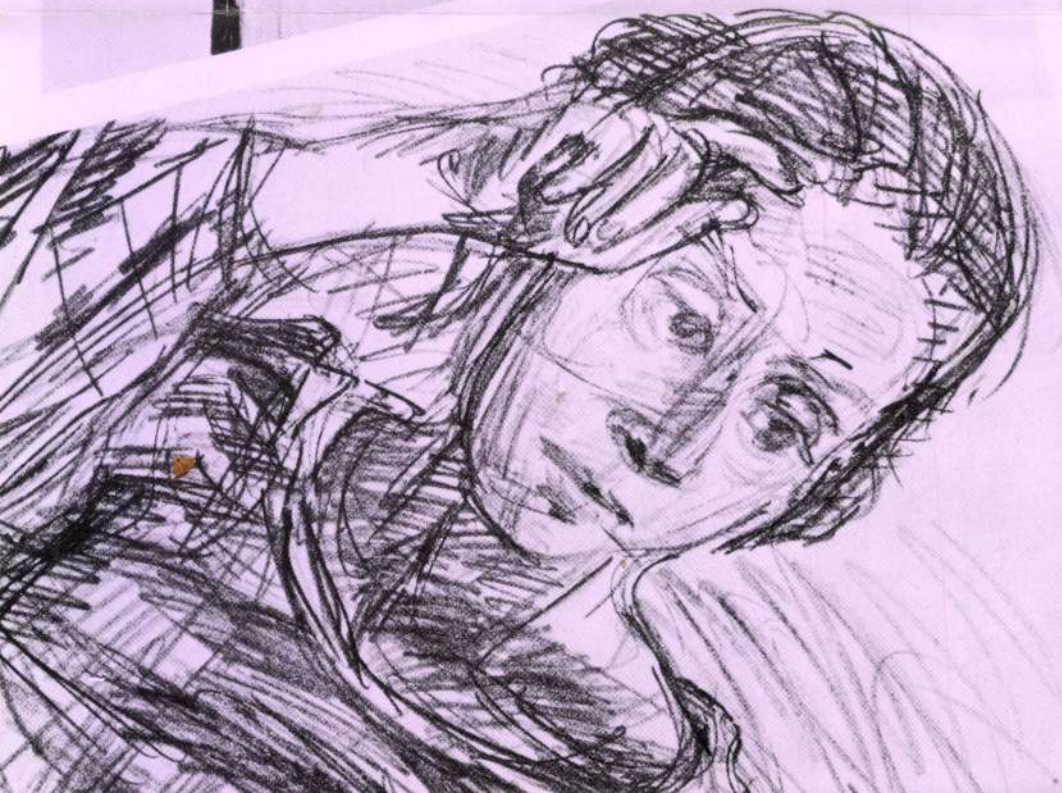

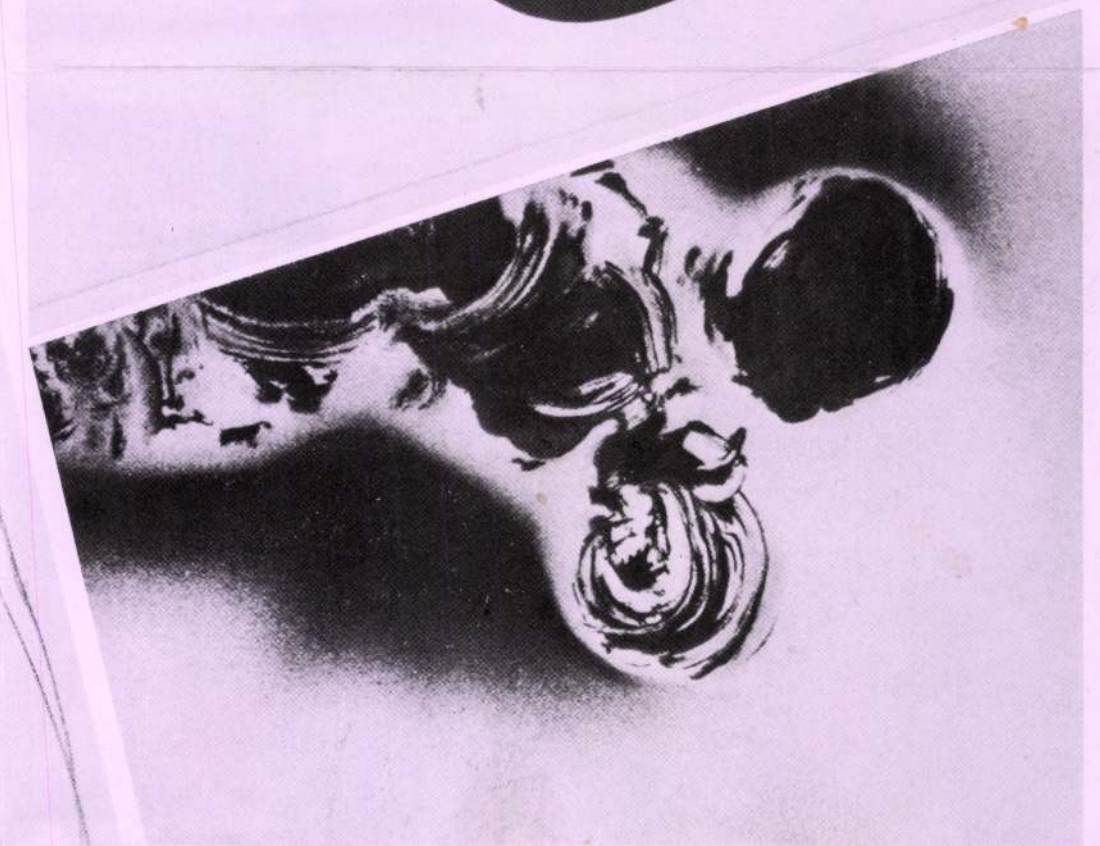

Meddig teszünk ugy ?

A kulturális élet minden területén folyik a tisztálkodás. Szinte nincs ujság, folyóirat, amelyben ne olvashatnánk valakinek nyilt vagy rejtett uj önéletrajzát, önvallomását, "meditációját". Ezekben - többnyire - éles megvilágitásba kerülnek a multbeli szembeszegülésekről, mellőztetésekről, "üldöztetésekről" - mint jelenbeli érdemekről - szóló mozzanatok, s elfelejtődik minden, ami többé-kevésbé velejárt az elmult évtizedekkel, de ami most - sokan ugy válik - nagyon elcsufitaná a frissen festett önarcképeket.

A módszer nem ujkeletü. Nálunk /lásd 1919, 1945/ hagyománya van; itt ez régóta permanensen müködik, és voltaképpen be is válik. A kisebb-nagyobb hamisitások, elhallgatások ritkán lepleződnek le nyiltan. Aki jól emlékszik, aki még fölfedezi a lyukakat az életrajzokon, az is okosabbnak véli, ha nem szól; "nagyvonaluságból", "diszkrécióból", cinizmusból, netán érdekből, gyávaságból, esetleg tehetetlenségből, hiszen nincs is módjában megszólalni, éppen a bevált, jól müködő rendszer miatt. Az ujabb generációk emlékezete pedig igencsak véges, és meglehetősen manipulált.

Az önportrék átfestését bizonyos mértékig persze, noha a nyilvánosság előtt történnek, magánügynek is tekinthetjük, s szó nélkül napirendre térhetünk fölöttük. Magánügy és közügy, önéletirás és tudománytörténet azonban - éppen a kiemelkedőbb személyiségeknél - meglehetősen összefonódik. Itt már egyáltalán nem mellékes, mi az igazság.

Éppen ezért kell megállni és elgondolkodni kicsit müvészettörténetirásunk két elismert, megbecsült, vezető személyiségének a közelmult-

ban interju formájában tett nyilatkozatánál, amelyben önmagukról, pályájukról, aktuális kérdésekről, de leghangsulyosabban a szaktudomány egészének alakulásáról és az abban játszott szerepükről beszéltek. Természetesen, az adott keretek között, igen-igen sommásan. Noha mondanivalójuk szinte minden sora részletes, alapos elemzést, kommentárt kivánna, ezuttal csupán a szakma egészére vonatkozó téziseiket emeljük ki.

Az egyikiknél ez igy hangzik: "Számomra, mint jónéhány kortársam számára, az volt a cél, hogy föllazitsuk az ötvenes évek /évtized/ merev, retrográd szemléletét. A müvészettörténet egyfajta szellemi ellenállást jelentett. Ebből persze voltak konfliktusaim..." /Uj Müvészet, 1991. 7. sz. 5.o./

A másikuk azt mondja, hogy Fülep professzor /akinek - mint maga idézi - a legjobb tanitványa volt/ 1958 után "nékem azt a feladatot adta, hogy próbáljuk megmenteni a szakmát... 'Örök, vigyázzatok a strázsán!': átmenteni az értékeket, amelyeket a nagy nemzedék... teremtett, ne sikkadjanak el a vulgarizálásban, az ideológizálásban, őrizni a szakmai tisztességet." /Élet és Tudomány, 1991. 24.sz./

Fölöttébb szép, nemes, nagy és nehéz feladatot vállaltak hát mindketten. De van-e fogalma a mai olvasónak, s főképpen az ujabb generációknak, mit is jelentett, hogyan is nyilvánult meg ezen a területen az ötvenes évek merev, retrográd szemlélete, miképpen vulgarizáltak, ideológizáltak irásaikban az akkori prominensek? Ki lapozgat ma már a régi folyóiratokban? Nyilván kevesen. Pedig a vállalt feladat valódi nagysága néhány konkrét példa ismeretében

ben domborodhat ki igazán. Idézzünk hát egy-két, szempontunkból bizvást klasszikusnak mondható irásból.

Ék Sándor gyüjteményes kiállitásának és az ötven éves müvész életutjának kimeritő ismertetésében minden bizonnyal nem a kvalitásérzék hiánya, hanem a joggal kárhoztatott merev, retrográd szemlélet iratta le a szerzővel, hogy a kiállitott müvek "magasszinvonalu müvészi alkotások"; és az sem az ő müvészettörténeti ismereteinek hiányosságaira vezethető vissza, mikor igy ir: /Ék/ "Szembefordul a weimari Németországban tobozódó, a szociáldemokrata ideológiának megfelelő absztrakcióval. Harcol az egyedül haladó müvészi irányért, mellyel a tömegekhez szólhat, mellyel hatásosan közvetitheti a Párt szavát a néptömegek felé - a realizmusért... És bár a realizmusért folytatott szivós harcának eredményeképpen ... remekmüvek születnek, időközben a környezet hatására nem egy müvében jelentkeznek még formalista elemek... /Ék aztán a Szovjetunióba emigrál, ahol/ "uj problémákat és uj müvészi feladatokat tüz elé a felszabadult szovjet nép szocializmust épitő munkájának ábrázolása. Ez a feladat nagymértékben fejleszti müvészi látását és megjelenitési eszközeit... Ennek eredményeképpen tudja levetni a régebbi munkáiban itt-ott jelentkező formalista elemeket, sematizmust..."

Csakis az uralkodó retrográd szemlélet rovására irhatók az alábbi sorok is: "Rákosi elvtárs portréja egyike azoknak a Rákosi ábrázolásoknak, melyek a legméltóbbak népünk szeretett vezéréhez... Rákosi elvtársat egyik beszéde közben ábrázolja Ék Sándor, népe tani-

tóját, az iránytmutató, bölcs vezért állitja elénk: ebben az alakban él leginkább Rákosi elvtárs képzeletünkben, összefonódva azokkal a történelmi fordulatokkal, amelyeket egy-egy Rákosi-beszéd jelentett. Az arc megmintázásában, a kezek kifejezésében Ék meg tudja ragadni a népe iránti szeretetet, mély bölcsességet és derüs nyugalmat, mely Pártunk nagy vezetőjének legfőbb jellemvonása".

Az emelkedett hangnemü irás a végére sem veszit lendületéből: "Ezen komoly müvészi eredmények mellett Ék Sándor mulhatatlan érdeme, hogy elsőként inditott harcot a festészet terén hazánkban az izmusok és az absztrakció ellen, a szocialista realizmusért.

Ék Sándor müvészete nagy érték számunkra. Életmüve... harcos eszmei tartalmával és a megjelenités magas müvészi szinvonalával hozzájárul népünk szocialista öntudatra neveléséhez, lenditőerő a szocializmus épitésében és a békeharcban. Büszkék vagyunk Ék Sándorra a népi, realista müvészetért folytatott tiszta és következetes harcáért, pártos állásfoglalásáért, a nép ellenségei iránti kérlelhetetlen gyülöletéért, szilárd elvhüségéért,..." stb. stb. /Szabad Művészet, 1952. 12. sz. 589-590.o./

A direkt politikummal átitatott korabeli mükritika mintapéldánya utánn izleljük meg a müvészeknek, mükritikusoknak irányt és utat mutató, elméleti jellegü irások valamelyikét is. "A pozitiv hős ábrázolásának néhány problémája" cimü előadás e tekintetben ugyancsak minta értékü:

"A pozitiv hős ábrázolása... a születő uj, hősi életünk alkotó tipu-

sainak a mü középpontjába való helyezése, népünk legjobb tulajdonságainak egy-egy konkrét, egyénitett alakbani megjelenitése, példaként állitása. Életünk, a szocializmus épitésének mindennapos harca, ahogyan Zsdánov elvtárs mondta: 'a legszigorubb, a legjózanapbb gyakorlati munkának a legnagyobb hősiességgel és a leghatalmasabb távlatokkal való összehangolása' - ontja a témákat, melyekben müvészeink megalkothatják ezeket a tipusokat. De nemcsak a ma életét ábrázoló müvész feladata a pozitiv hős keresése - a mult történelmi eseményeit bemutató kép vagy szobor is csak akkor segiti igazán népünk harcát, ha a hazafiuság, a haladás, a nép ügyéért vállalt áldozatvállalás hőseit jeleniti. Különös jelentősége van ezért a magyar munkásmozgalom eseményei ábrázolásának, mert hisz az önfeláldozóan küzdő, a nép feszabaditásáért még mártirhalálra is kész kommunista hősökben szabadságszerető népünk legjobb tulajdonságai sürüsödtek össze, küzdelmük példakép mai harcainkban is. Végül népünk vezetőinek, a munkásmozgalom, a történelem nagy alakjai és az épitás hősei portéinak "nyers, rembrandti szinekkel, teljes élő mivoltukban" való ábrázolása is - mint ahogy Marx és Engels kivánták - lényegében a példaképállitás feladatát teljesiti."

A Zsdánov, Lenin, Sztálin, Malenkov, Révai stb. idézetektől hemzsegő cikk magvas konkluzióit /"Egy mü csak akkor tud hatni, ha az alakok konkrétságukban, érzékletességükben eltörülhetetlen nyomot hagynak a néző emlékezetében, elfelejthetetlenekké válnak"/ az iratlan szabályok szerint konkrét müvekre, ill. alkotókra való

utalások, pozitiv és negativ példák követik, ezuttal a III. Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás anyagából, imigyen: "Az igazi müalkotásban a tartalom és forma szétszakithatatlan egységéről beszélhetünk, a meghatározott tartalom meghatározza a neki megfelelő formát, más formával nem fejezhető ki az ábrázolt esemény igazi lényege. /Zárójelben jegyzem meg: a kiállitás néhány képe, igy pl. Csernus Tibor alkotása éppen ebben a hibában szenved, a forma nem a meghatározott tartalom lényegéből nő ki - sőt, akadályozza annak szabad kifejlődését, ezért nem érezhető a téma megkövetelte forradalmi erő./" /Szabad Müvészet, 1953. 69-72.o./

Elég ennyi, sőt sok is. Azoknak is, akik kénytelen-kelletlen hasonlókon nevelődtek - mint e sorok irója -, s azoknak is, akik most találkoznak e sötét, Orwell-i világ ilyennemü termékeivel, amiket joggal boritott be már a feledés jótékony homálya. Ámde ha nem idézzük fel olykor, lehet-e tényleges ismeretünk erről a szellemről, s el tudjuk-e konkrétan képzelni, mi ellen vette fel a küzdelmet e vis[illegible]ylag szük, de korántsem elhanyagolható szaktudomány két kiválósága? Ás elhinné-e bárki, ha nem olvasná saját szemével, hogy a v[illegible]riz[illegible]lás és ideológizálás milyen mélységeibe merültek, milyen magasságaiban szárnyaltak hajdani ifjuságukban ők maguk is? Mert hiszen, az olvasó rájöhetett már, tőlük, az ő cikkeikből valók az utóbbi idézetek is.

Csakhogy erre, egykori tényleges önmagukra, nyilatkozataikban, sem a mostaniakban, sem a korábbiakban a legcsekélyebb utalás sincs. Ellenpélda pedig akadna /ha nem is sok, és nem is ezen a terüle-

ten/; van olyan, aki a multjával, egykori nézeteivel, tetteivel való nyilt és kritikus leszámolásával nem csupán szakmai, de - mi több - emberi becsületét, mások általi megbecsülését is joggal vivta ki magának. Az önmitosz teremtés, a hamis legendák gyártása semmi jóra nem vezet. Akik vezető szerepet visznek, s egyebek között mások munkájának, teljesitményének megitélésére hivatottak, vajon milyen mértével, milyen erkölcsi alapon teszik, tehetik ezt, ha önmaguk még adósak valamivel?

Ha egy tudományterületen tabuk vannak, ha léteznek dolgok, amikre rákérdezni, amikről beszélni sem szabad, akkor ott megáll a tudomány; ott még egy tisztességes bibliográfia sem készülhet.

És végül: Orwell. Mert ez, még mindig, nagyon aktuális.

"A jövőnek vagy a multnak, egy olyan kornak, amelyben szabad gondolkozni, amelyben az emberek nem egyformák, és nem kell magányosan élni - egy olyan kornak, amelyben van igazság s ami történt, nem lehet meg nem történt [illegible]

Üdvözlet az [illegible]formáság korából, a magányosság korából, Nagy [illegible]r korából, a duplagondol korából!"

Kontha Sándor

KŐRNER Éva

PERNECZKY GÉZA:

A ringlispílre nehéz felszállni

Gondolatok a keleti és nyugati művészet kapcsolatairól

Az idén júliusban az aacheni Ludwig Alapítvány nemzetközi konferenciát rendezett „Westkunst – Ostkunst", azaz „Nyugati művészet – keleti művészet" címen. Ezen a meghívott vendégek, akik Közép- és Kelet-Európa művészeti szakértőinek számíthattak, arra a kérdésre igyekeztek választ találni, hogy – különösen most, a vasfüggöny lehullása után – van-e még létjogosultsága annak, hogy Kelet-Európa művészetét a modern kor normáitól eltérő és sajátságos jegyeket viselő jelenségnek tekintsük. Továbbá, hogy mi az oka annak, hogy ez az övezet még mindig olyan nehezen tud bekapcsolódni a modern képzőművészet nemzetközi vérkeringésébe.

A konferencia anyaga változatlan címmel most a müncheni Scaneg kiadó gondozásában könyv alakban is megjelent németül. A kötet alcíme – (szabadon fordítva:) Visszamaradás vagy integráció? – mindenkit, akinek köze van a művészeti közélethez, kíváncsisággal tölthet el. Nem is titok, hogy a kelet-európai kultúra vélt vagy igaz elszigeteltségének (provincializmusának?) a kényelmetlen kérdéséről van szó.

Először is néhány megjegyzést a címről, mert az maga is egy külön történet. A *„Westkunst"*, azaz a „Nyugat művészete" ebben az élesen kihangsúlyozott formában csak 1981 óta szerepel a művészettörténészek szótárában. Akkor ugyanis Kölnben ezzel a címmel egy szuperméretű kiállításon mutatták be a harmincas évek óta eltelt fél évszázad modern művészetének a történetét és a csúcsteljesítményeit.

A nemes szándék azonban nem aratott osztatlan sikert. A német kritika egy része akkor a Nyugat – úgymond – „kultúrimperializmusát", illetve arroganciáját vélte fölismerni abban, hogy a kiállítás rendezői a modern képzőművészetet mindenestül a földgömb nyugati részének ajándékozták, mintha Kelet-Európa (vagy a latinamerikai és ázsiai országok) semmivel sem járultak volna hozzá a huszadik századi kultúrához. Azt csak kevesen tudták, hogy a tárlat eredeti címe *Weltkunst*, azaz „Világművészet" lett volna, és csak az a körülmény, hogy az akkori viszonyok között teljesen reménytelennek látszott, hogy a Szovjetunióban illegálisan dolgozó újabb moderneket, vagy a népi demokratikus országokban hasonló helyzetben lévő ottani nem hivatalos művészek munkáit is kiállíthassák, késztette a rendezőket arra, hogy az egyetemes „világművészet" bemutatásától visszalépjenek, és megelégedjenek a Nyugat termésével. A *„Westkunst"* tehát nem egy mindent bezsebelő, hanem éppen fordítva, egy önkorlátozó cím volt.

A tiltakozás így hát félreértésen alapult, de hozzá kell tennem, egy olyanon, ami semmiképp sem volt egészen jóhiszemű. Aki egy kicsit közelebbről ismerte a művészeti életet, az ugyanis tudhatta, hogy egyrészt tényleg igaz az, hogy (legalábbis a harmincas évektől kezdve) a modern művészet történetét sajnos be lehetne mutatni úgy, hogy a kiállítók csak a nyugati félteke produktumaira szorítkoznak, illetve azoknak a kelet-európai művészeknek a munkáira támaszkodnak, akik Nyugatra emigráltak. Volt persze kivétel is, de nagyon kevés.

Másrészt pedig az is világos volt, hogy a kérdésnek, különösen a hatvanas-hetvenes évek óta – egy gazdaságpolitikai és intézményszervezeti aspektusa is kialakult. Megszületett ugyanis a múzeumoknak és a galériáknak az a nemzetközi forgószínpada, amelyik egyre gyorsabban pörögve (és persze egyre magasabb árakat produkálva) úgy alakította át a képzőművészetet, hogy az ettől kezdve nemcsak a modern kor *„szellemiségét"*, hanem egyre erőteljesebben a nyugati társadalmak *anyagi kultúrájának* a struktúráját is tükrözte.

Mindenesetre azok, akik a Westkunst-ot támadták, úgy tettek, mintha nem tudták volna, hogy a „Nyugat" ez időben gazdaságilag és az intézményeinek a komplexitását tekintve is tényleg egy olyan ringlispilhez kezdett hasonlítani, amelyre nem lehetett a baleset veszélye nélkül kívülről, pl. „keletről" fölugrani. Más lapra tartozik, hogy a ringlispíl forgását a messziről érkező emigránsok is elviselhetetlenül szédítőnek, gyakran pedig egyenesen agresszívnek vagy arrogánsnak érezték (de nem egy Vasarely! – vagyis még ebben a kérdésben is óvatosan kell fogalmaznunk).

Lábjegyzetből a címsorokba

Tovább bonyolította a keleti–nyugati kultúra és a kapcsolatos szóhasználat körül kialakult idegességet, hogy Peter Ludwig, az ismert aacheni csokoládégyáros és műgyűjtő-múzeumalapító, akire, úgy látszik, maradandó hatást gyakorolt a művészeti közélet rossz lelkiismeretén rágó féreg, a Westkunst–Ostkunst probléma, a nyolcvanas években nekilátott annak, hogy gyűjteményeit a Szovjetunió és a népi demokratikus országok hivatalos (illetve nem hivatalos) művészeinek a munkáival egészítse ki. A Ludwig-gyűjteményeknek ez az új, mintegy a lábjegyzetekből a címsorokba felkerült egzotikus fejezete azonban túl vegyesre sikerült, s nem hozta meg a várt elismerést. Lehet, hogy a neves gyűjtő azt hitte, hogy elég, ha nagy mennyiségben veszi a kelet-európai művészetet, és azokat vásárolja, akik „híresek". Hogy ez nem egészen ugyanazzal az eredménnyel jár, mintha, mondjuk, a kubizmus vagy amerikai Pop Art hírességeit gyűjtené be, hiszen a kelet-európai művészet bizonyos fejezetei mögött az erkölcsi és a művészi kvalitás életveszélyes szakadékai nyílnak meg, ennek a kényes kérdésnek a vételéhez valahogy nem rendelkezett a megfelelő antennával. De a hideg szelet, ami a vásárlásokat követően a sajtóból fújt, lehetetlen volt nem éreznie.

Csak dicséretes lehet tehát, hogy ezek után Ludwig úr is arra az elhatározásra jutott, hogy úgy látszik, több sikert ígér, ha a német szakértők és az érintett országok művészettörténészeinek a bevonásával egy *konferencián tisztázzák*, hogy ők miként látják a helyzetet, és mi az, ami a kelet-európai művészetből tényleg jó, és esetleg a ringlispíl iramát is bírja. Így került sor az aacheni találkozóra. A messziről jött professzorok és kritikusok többségének nyilván sejtelme sem volt arról, hogy miféle kongresszusra érkeztek, és hogy hányan véreztek el már előttük a Westkunst–Ostkunst problémán. Megjöttek hát, és egész egyszerűen elmondták, hogy mit is gondolnak.

A konferencia nem kapott akkora sajtónyilvánosságot, mint egy-egy újonnan megnyílt múzeum, de az ott elhangzottak, most, hogy kötetbe foglalva is megjelentek, mégis nyomot fognak hagyni.

Malevics szakálla

Mert először is: az olvasó tekintélyes szerzőkkel találkozhat a könyv lapjain, akiknek a véleményére érdemes odafigyelni. Például a Frankfurter Allgemeine Zeitung kultúrrovatának a szerkesztőjével, *Eduard Beaucamppal*, vagy *Dieter Rontéval*, aki hosszú időn át a bécsi modern múzeum igazgatója volt. Aztán *Peter Wittlichhel*, a prágai művészettörténeti intézet igazgatójával, vagy *Sarabjanovval*, a Lomonoszov Egyetem professzorával, és egy sor más orosz, lengyel, cseh stb. szakértővel. A találkozó moderátora, és így a kötet előszavának az írója a pozsonyi származású, s jelenleg Kölnben élő *Thomas Strauss* volt. A magyarokat a közelmúltban elhunyt *Németh Lajos* professzor, valamint *Körner Éva* és *Beke László* képviselték.

Érdekes módon az előadóknak több mint a fele a századforduló és az 1925-ig tartó időszak modernista fejlődésével foglalkozott – ami már maga is arról árulkodik, hogy a kelet-európai művészet egyetemes fontosságú korszaka a *század első negyedére* esik – és ami utána jön, az inkább csak a diktatúrák ideje és a túlélés, illetve a passzív ellenállás, a külső-belső emigráció periódusa volt. Még ekkor is születtek nagy teljesítmények, de ezek szükségszerűen csak közjátékok maradhattak a most felvetett kérdés nagyságrendjéhez viszonyítva.

A századelő vonatkozásában aztán különösen egy téma kapott újra és újra visszatérő fontosságot – a *szecesszió*. Úgy tűnik, hogy ez a sokáig megvetett, aztán a múzeumi gyűjtés és a műkereskedelem kedvencévé vált korszak kulcsszerepet játszott a közép- és kelet-európai országok *kulturális identitásában*. Azzal, hogy a folklorizmus is belőle eredt – gondoljunk a *Djagilev-balett*, *Sztravinszkij*, *Bartók* stb. jelentőségére, de arra is, hogy *Malevics* is az ikonfestészetre épitette a szuprematizmusát és az egész konstruktivizmus az eredeti formájában egyfajta, mint ... a „néptől átvett", és e formában tudatosan is vállalt „ácsmunka", azaz primitivizmus volt ... egyszóval ... kelet-európai szecesszió legalább olyan fontos előkészítője lehetett a nem sokkal később lezajló forradalmi változásoknak (és bukásoknak), mint a német filozófia bizonyos iskoláinak a hatása, vagy az – éppen Keleten nem túl jelentős erőkre támaszkodó – munkásmozgalom.

Ezeket az összefüggéseket, amelyek a *reformista értelmiség* és a modernizmus felé kaput nyitó művészek szerepének a fontosságát mutatják (és amik ma, utólag, egyenesen úgy hatnak ránk – hiszen később az események is ezt igazolták – mint a tűzzel való játék), több mint fél évszázadra egyszerűen maguk alá temették a durvább és inkább csak a felszínen munkálkodó események: a két világháború, a totalitarizmusok megszületése, a hidegháborús megosztottság, és a hozzájuk hasonlók. Az egész huszadik század alatt „nem értünk rá odafigyelni" – ez a benyomás alakul ki az emberben. Csak az újságok vastag betűs politikai napihireit vettük irányadónak, de azt, hogy Lenin narodnyikként indult, és hogy sok szempontból később is a szecesszió-avantgárd fejlődésvonallal párhuzamosan haladt, vagy hogy az „absztrakt" Malevics is Krisztus-szakállal, s Tolsztoj gondolatainak a közelében halt meg 1936-ban, illetve, hogy még az ötvenes években is az volt az avantgárd egyik leginspirálóbb motorja, hogy az amerikai (!) művészek utólag fölfedezték a málevicsi „fehér szuprematizmus" (a fehéren fehér formák) mélyén rejlő, alkut nem ismerő (a nyugati esztéták szemében bizonyára „művészien tökéletesnek" látszó) miszticizmust, ezeket a kliséket felborító fura tényeket, amik pedig rendszert alkotnak, eddig nem nagyon méltányoltuk.

Különösen érdekes olvasmány e szempontból a Prágából Kölnbe áttelepült *Noemi Smolik* tanulmánya az orosz kultúra századfordulós konfliktusairól. Számunkra úgy hathat, mint egy fejtetőre állított világ, de igaz lehet: a múlt század végén Ilja Rjepint, az „orosz Munkácsyt" ugyancsak idegenkedéssel fogadta az orosz vidék lakossága, holott Rjepin és néhány társa a népélet jelenségeiből és az orosz történelemből vett kompozícióival éppen ezt a vidéket akarta „fölvilágositani" és saját múltjával, illetve a jelen lehetőségeivel szembesíteni. Az emberek ugyanis az f... nyelvéhez voltak s... dmikus festészet „külföldi" formanyelvéhez. A Rjepin-féle importált realizmussal Dosztojevszkij szállt először szembe, majd a századforduló orosz szimbolistáinak a nemzedéke is. Ezek mind osztották „a közérthetőségre amúgy sem számítható" realizmussal kapcsolatos mély népi ellenszenvet, és olyan művészetért álltak ki, amely az „orosz történelem lelkéből", tehát egy stilizált és archaikus hangütésű stílusból táplálkozik. Hogy az orosz absztraktok tulajdonképpen csak ennek a várakozásnak tettek aztán a maguk módján eleget (és így kevés közük volt a kortárs nyugat-európai művészet, például a kubizmus indítékaihoz), azt sok jel bizonyítja. Malevics az absztrakt művészet huszadik századi diadalmenetét beharangozó „Fekete négyzet" című képét 1915-ben úgy mutatta be egy kiállításon, ahogy Oroszországban csak az ikonokat volt szabad a falra akasztani – a terem keleti sarkába függesztve!

Noemi Smolik fejtegetéseit csak egy

Kazimir Malevics: Dinamikus kompozíció

pontban érzem hiányosnak. Nem hangsúlyozza eléggé, hogy az orosz tradíciókhoz való ilyen magasrendű s ennyire átlényegített ragaszkodás igen komoly *intellektuális felkészültséget* igényel – vajon lehetett volna az akkori Oroszországban ilyesmivel számolni? Olvasta a nép például Dosztojevszkijt? Ez a nép a „fekete négyzetben" nyílván még a „külföldi" hatást sem érezte volna meg, hanem csak azt, hogy ugratják. Különben igaza van a szerzőnek abban, hogy a bolseviki párt minden vonalon – a kultúra kérdéseiben is – egy erőszakos, a tényekkel, a „Nyugat" tényeivel sem sokat törődő „nyugatosításra" törekedett.

A történelem keresztben álló rugói

Ha nem lenne eddig elég nyugtalanító a kép, akkor olvassuk még el *Waldemar Baraniewski* elemzését a szocialista realizmus normáinak a kialakulásáról. Baraniewski ugyan a lengyel példákból indul ki, de aztán érdekes *párhuzamokat* von a kezdeti idők avantgardizmusának és a későbbi idők „szocreáljának" a hasonlóságai között is. Meggyőző az az állítása, hogy először az avantgárd találta ki a „haladó művészet" fogalmát, azt az elgondolást, hogy a művész roppant nagy hatással lehet a világra, és hogy a művészet harc, maga a művész pedig katona. Először a modernek támasztották tényleg *totális* igényeket a művészettel szemben, s innen már – a dolgok némi leegyszerűsítésével – csak egy lépés a totalitarizmus. Ennek megállapítása persze nem jelenti a modernek elítélését – később éppen ők lettek a zsarnokság legelső áldozatai, a túlélők pedig a totalitarizmus legszenvedélyesebb ostorozói – de elég ahhoz, hogy a történelem keresztben álló rugóinak a működésébe nyerjünk bepillantást és szédülni kezdjünk.

A referátumok egy kisebb csoportja arról a neo-avantgárd újjászületéséről adott képet, ami a hruscsovi korszakot, a prágai tavaszt, illetve a hetvenes évek lengyel művészetét jellemezte. Már akkor megfigyelhető volt az a tendencia, amely az utóbbi években aztán teljesen nyílvánvalóvá vált, hogy a jelenlegi közép-kelet-európai művészek nem a saját országaik egykori avantgárdjához kapcsolódva keresnek maguknak utat, hanem árnyaltabb vagy ellentmondásosabb módon.

Szemben a régi konstruktivizmus gyémántkemény világával az újabb művek inkább *meditatívak* vagy *blaszfémikusak*. Tartalmilag a metafizika és a nosztalgia közötti régiókban lebegnek, formanyelvük pedig eklektikus. Ez – mióta a posztmodernizmus a divat a nagyvilágban – bizonyos mértékig elfogadhatónak tűnik Nyugaton is. De tartós üzleti vagy esztétikai kapcsolatokhoz csak az orosz disszidens művészek legjobbjainak (mint például Kobakov, Bulatov, Csujkov, Komar, Melamid stb.) az esetében volt elég. Ők ugyanis akkor is fontosak, ha valaki, például a Nyugat, bár talán nem érti, de – egyszerűen az orosz művészet dimenzióinak a fontossága miatt – kénytelen elfogadni őket. Másképpen pedig ezek a művészek tényleg jók is.

Általában véve az az elgondolkodtató összkép rajzolódik ki az előadásokból, hogy a szóban forgó övezet – legalábbis kulturálisan – *két régióra osztható*. A hagyományos Közép-Európa, vagyis az egykori Osztrák–Magyar Monarchia területe, részben már a századforduló körül integrálódott, és egy-két évtizedig gyakorlatilag a „Nyugathoz" tartozott. Ezzel szemben az igen jelentős orosz művészet – ne feledjük, az avantgárd 75 százalékban orosz eredetű! – és annak bizonyos kisugárzási övezete is, ami hol kisebb volt, hol nagyobb, mindig is magán viselte azt a jellegzetességet, hogy egy visszamaradt civilizáció ellentmondásaiból született, mégpedig azzal a szándékkal, hogy fejlődésben *megelőzze és megváltsa* a neki rendelt világot. Heroikus tervekkel, tehetséges művészekkel, és bukásokkal teli, másokat is tragédiába rántó történelemmel – ahogy azt már tudjuk. Erre a pesszimista összképre éppen a konferencia orosz részt vevői mutattak rá.

Modernizmus és avantgárd

Mindenképpen esedékesnek látszik tehát, hogy ne csak a Kelet és Nyugat művészeti életének a lehetőségeit hasonlítsuk össze, hanem az is, hogy *revideáljuk azokat a normáinkat* is, amiben a két világrész eddig különbözni látszott. Vajon tényleg igaz lenne az, hogy – használjuk csak ezt a leegyszerűsítő fogalmat – a „Kelet" elszakadt a modern kultúrától, a saját avantgárd kezdeményezéseitől is? Körner Éva, aki talán a legmélyebb elemzéssel szolgált ezen a találkozón, más választ javasol. Szerinte el kellene választani egymástól a két fogalmat, a modernizmust és az avantgárdot. A *modernizmus* a racionális Nyugat-Európa kultúrája, amelyben a társadalmi tényező csak áttételesen van jelen, hiszen a mű itt mindig esztétikai minőséggé szilárdul – így volt ez már Cézanne esetében, s ezt folytatták a kubisták vagy a szürrealisták is, stb. Ezzel szemben az *avantgárd* eleve túllép a művészet határain, mert nem a művészetet, hanem az embert akarja megváltani. Ez a multimédiális, minden területet forradalmasító magatartás Kelet- és Közép-Európában van otthon. A történelem szünni nem akaró örvényei dobták föl, és sorsa azzal teljesedett be, hogy ugyanezek az örvények újra el is nyelték.

*

Mi lenne a „Nyugat" válasza erre a konklúzióra, vagy egyszerűen a helyzetre, amiben ez a konferencia napirendre került? *Dieter Ronte* bizik abban, hogy Közép-Európa – az egykori Monarchia területe – a jövőben is a *híd*, a közvetítő szerepét vállalja majd abban a nagy sakkjátszmában, aminek bizonyára lesznek még további fordulói. Ő volt azonban az is, aki föl-kiáltott: – Mit tanácskozunk itt a művészetről, amikor küszöbön egy új Szarajevó!

Ez az egyik lehetséges válasz. A másik pedig az, hogy úgy hírlik, jövőre Bonnban minden eddigi erőfeszítést túlszárnyaló szuperkiállítás nyílik *„Ostkunst"*, azaz a „Kelet művészete" címen. Ide hívnák meg mindazokat, akik tíz esztendővel ezelőtt lemaradtak a „Westkunst"-ról. Eljönnek-e majd, és tényleg azok jönnek-e majd el, akikre az avantgárdról, erről a „keleti" művészetről szólva Körner Éva gondolt?

„...sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak..."

KÖRNER Éva

Kedves Kollégák!

Akik ismerték, azok tudják, akik nem ismerték, azok talán elhiszik: Körner Éva nehéz ember, de rendkívüli személyiség volt. Az emberről mindenkinek megvan a maga története, a személyiség lenyomatát pedig az írásai őrzik. Körner csak akkor írt, ha mondanivalója volt — írásainak ez az első, megszívlelendő tanulsága. Fogalmazásmódja tömör és célratörő, okfejtése logikus, ítéletei határozottak, olykor meghökkentőek. Ez a kemény és racionális írásmód azonban bámulatosan érzékletessé válik, ha a számára kedves vagy fontos műveket jeleníti meg. (Gondoljunk pl. Seurat Grand Jatte-jának bemutatására.) Azok közé tartozott, akik úgy művelték az elméleti megalapozottságú művészettörténet írást, hogy fogékonyak maradtak a művekből kisugárzó érzékenység iránt is. Írásainak ez a második nagy tanulsága. Körner Éva Fülep Lajos tanítványa volt, akitől mindenekelőtt a művészet és a világnézet összetartozását tanulta meg, vagyis azt, hogy „minden esztétikai forma érdektelen jelentős világszemlélet nélkül." Erre alapozta egész munkásságát, megteremtve általa azt a kiindulópontot, amelyre egy koherens művészet-eszmény épülhet. Ez határozta meg számára a műalkotások helyét, ez formálta a róluk alkotott ítéletét.

Mesteréről írt tanulmányában Körner kifejti, hogy Fülep „teremtette meg a világszemléleti alapon rendszerezett magyar művészettudományt" azáltal, hogy fölállított néhány alapvető kategóriát. Ezek: a nemzeti és az egyetemes, a történelmi relatív és az esztétikai abszolút, az absztrakt és a konkrét fogalompárjai. Fülep az egyik főszereplője Körner merész tudománytörténeti áttekintésének, amely a „Váltások a magyar művészettörténeti irodalom szemléletében. A harmincas évek" címet viseli. Itt azzal a paradox helyzettel kellett megbirkóznia, hogy Fülep ekkor már régóta teljes visszavonultságban élt, művészeti kérdésekbe nem folyt bele. 1923-ban megjelent könyve (Magyar művészet), valamint a Művészet és világnézet című tanulmánya azonban ekkor kezdett hatni. Azt hiszem, hogy Körnernek ezt az állítását az idő egyre inkább igazolja, hiszen minél többet tudunk meg a kor művészeiről, annál inkább kitűnik, hogy a könyvet mennyien olvasták. Fülep mellett a tanulmánynak még két főszereplője van: Kassák Lajos és Kerényi Károly. Mellettük pedig a „futottak még" rovatban ott találjuk a magyar művészettörténet írás teljes elitjét: Gerevich Tibortól Balogh Jolánon és Pigler Andoron át Péter Andrásig és Genthon Istvánig. Körner nem vitatja munkásságuk szakmai jelentőségét, a topografikus feldolgozó munka, a kis-és nagymonográfiák, az összefoglaló áttekintések fontosságát, de a 30-as éveket a magyar művészettörténet írás válságának tekinti. Mert miközben a kutatómunka nagymértékben kitágult, minden sarkított művészeti szemlélet elpuhult, a fogalmak devalválódtak. A korszak történetírása kimondottan teória ellenes. Hogy ebben volt egy becsületes önvédelem a politikai teóriák ellenében, azt Körner nem tagadja. Nem tudja megállni azonban, hogy ne hivatkozzék Fülepre, aki az ilyen típusú munkáról azt mondta, hogy az a tudomásra érdemes dolgok tudomást nem érdemlő feldolgozása. Nekem viszont kötelességem megemlíteni, hogy Körner Éva nagyon is tudta, mi a filológiai aprómunka a forráskutatástól a műtárgy meghatározásig, és ha kellett, művelte is. Beosztottjaitól pedig szigorúan megkövetelte. Körner természetesen kitér Kállaira is, akinek könyvét úgy értelmezi, mint a fülepi elvárások pesszimista befejeződését.
Tanulmányának nagy bravúrja, hogy közös nevezőre hozza benne Fülepet és Kassákot, akik bár kortársak voltak, egymásról nem vettek tudomást. Kimutatja, hogy Kassák teóriája éppen annak a nagy törésnek köszönhette létrejöttét, amely Fülepet visszavonulásra kényszerítette, de mindkettejük elméletében a társadalom a művészet domináns tételezője. Ha azonban jobban belegondolunk, rájövünk, hogy az a bizonyos közös nevező nem más, mint maga Körner Éva, mert munkásságában ő egyesítette a fülepi kategóriákat a kassáki elmélettel és gyakorlattal.

A 30-as évek válságából két kitörési kísérletet lát: a szocialista képzőművészek csoportjának a marxista világnézeten alapuló tevékenységét, ami azonban kudarcba fulladt, mégpedig a speciális műforma „meggyőző prezentálásának hiányában" – tehát az esztétikai minőség miatt, a másik figyelemre méltó kísérlet pedig az ú. n. szentendrei program, amelyet Kerényi Károly „sziget" elméletével hoz kapcsolatba. A tanulmány további ismertetését itt most abbahagyom, mert Szentendréről a későbbiekben lesz még szó, de szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy ez az írás annyira érdekes, hogy akár egy önálló konferenciát is megérdemelne.

A kötet első írása Medgyessy Ferencről szól, és csaknem fél évszázada jelent meg. Azóta elkészült a szobrász oeuvre-katalógusa, és megjelent róla legalább négy monográfia. Adatokban, részletekben többet tudunk, de érdemben nem. Körner szempontrendszere, elemzései és jellemzései ma is érvényesek, új megközelítési módokkal senki sem próbálkozott. A könyv zárótanulmánya 1997-ből való és Veszelszky Béláról szól. A nagyon is földhözkötött Medgyessytől a Földön kívüli, a szellemi világegység materiális formába öntésével vívódó Veszelszkyig tejed hát a kötet íve, amely 8 nagy, tematikus egységben 62 írást foglal magába. A nagy tanulmányok mellett ott vannak a személyeket és életpályákat bemutató írások, valamint néhány kiállítás kritika. Elolvasva Körnernek a 60-as években írt kritikáit az akkor nagy feltűnést keltett csoportos tárlatokról, az az érzésünk, csak azért vállalkozott a feladatra, hogy leírhassa azok nevét, akik nincsenek — mert nem lehetnek — jelen a tárlaton. Kassák, Korniss, Bálint Endre, Anna Margit, Barta Lajos, Jakovits József — mind hiányzott a X. Nemzeti Tárlatról 1965-ben, de nemcsak hiányoztak, a nevüket sem lehetett leírni pozitív összefüggésben. Nem véletlen, hogy Körnernek ezek az írásai vidéki folyóiratokban, elsősorban a Tiszatájban jelentek meg, amelynek akkori szerkesztősége toleránsabb volt, mint a fővárosi lapokéi, jóllehet a Tiszatáj főszerkesztője ekkor éppen egy korábbi politikai tiszt volt.
Körner minden gesztusával tiltakozni akart a kultúrpolitika ostobasága ellen, és ehhez minden lehetséges eszközt igénybe is vett. A szobrászok közül Jakovitsot becsülte a legtöbbre, akit 1965-ös emigrálása után teljesen negligált a művészeti köztudat. Körner úgy tiltakozott ez ellen, hogy a Magyar művészet a két világháború között című kis könyvének német nyelvű kiadásába (1972) belevette Jakovitsot, még két képet is közölt tőle. Ezt csak úgy tehette meg, ha a szobrokat és így az életművet is antedatálta. Művészettörténész ilyet nem tehet. Ezt ő is tudta, normális körülmények között nem is tette volna, de hát a körülmények nem voltak normálisak. Annál is inkább felmentve érezhette magát, mert ő sosem fogadta el 1945-öt korszakhatárként a magyar művészetben, hanem 1949-et tartotta annak. Így tekintve már nem is tévedett olyan nagyot.

A korszakhatár kérdésével elérkeztünk Körner egyik nagyon izgalmas, de kellő figyelemre nem méltatott írásához, a Periodizáció és művészettörténet című műhöz. A 60-as években nagy periodizációs viták zajlottak minden társadalomtudományi ágban, amelyek alapkérdése a történeti korszakok és a stíluskorszakok viszonya volt, céljuk pedig az, hogy a stílus fogalma, mint nem marxista kategória, visszaszoruljon a tudomány történetében. Körner nem a művészettörténeti, hanem az irodalmi vitán szólt hozzá, mégpedig Kenyeres Zoltán periodizációs vázlatához (Elnézést kérek, hogy nem volt időm kikeresni a vita pontos adatait.) Ebben sok más téma mellett felveti, hogy az irodalommal ellentétben, a művészetben 1945 nem korszakhatár. Felveti továbbá, hogy az 1949-es gyökeres fordulat után, amelyet a hatalmi nyomás idézett elő, „nem intervallumot kell-e a magyar művészet folyamatában jelölni". Írása 1969-ben jelent meg, de azóta sem hozott áttörést. A korszakhatár csak az építészetben változott, Gábor Eszter egyértelműen a fordulat évét jelöli meg a Corvina által 2002-ben

kiadott kötetben. Így aztán Körner igazságát minden generációnak újra fel kell fedeznie. Legutóbb éppen Szücs György tette ezt a Műértő 2004. októberi számában.

Körner Derkovitsról írta kandidátusi disszertációját. A monográfia a védésnél korábban, 1968-ban jelent meg, számos részpublikáció után. 1965-ben közölt egy átfogó tanulmányt a Valóság c. folyóiratban, mely a nagy monográfia tömör és és barvúros összefoglalása. Ezt követően is írt Derkovitsról, aki mindig is a szívügye maradt. Vizsgálódásának középpontjában — elveihez híven — a festő munkásságának történelmi determináltsága áll. Ebből a szempontból értékelte művészetének egyetemes érvényét is, kimutatva, hogy a lokális mű szerves része az egyetemesnek, az elszigeteltségben növekvő művészetek éppoly jelentősek lehetnek, mint a nemzetközi érdeklődésre számot tartók. Fülepet idézi arról, hogy az egyetemes jellegnek nem kritériuma az egyetemes hatás, hanem az an sich tartozik a műhöz.
Az 1990-es években új szempontokkal és felhangokkal bővitette a Derkovits képet. A centenárium alkalmával tartott előadásán hivatkozott két miniszteri programra: Klebelsberg Kunóére és Hóman Bálintéra, hogy érzékeltesse a festő utolsó műveinek kultúrpolitikai hátterét. Az olvasó joggal döbben meg azon, hogy mi mindent engedtek meg maguknak a miniszterek a képzőművészettel kapcsolatban, amit más esetekben nem mertek volna. Körner azonban nem volna önmaga, ha nem aktualizálná a kérdést, így hát gyorsan tesz egy jól irányzott oldalvágást az éppen regnáló kultúrpolitika irányába is.

Fülep Lajos nyomán Körner is úgy gondolta, hogy a legnagyobbakkal kell foglalkozni. Bár Kassákról nem írt monográfiát, Bori Imrével közösen kiadott könyve (1967) máig irányadó. A Derkovits könyv után Vajda Lajosról szeretett volna nagy monográfiát írni. Erre azonban nem volt reménye. Két Vajda-monográfiát a magyar könyvkiadás nem engedett volna meg. Az elsőt pedig Mándy Stefániának kellett írnia, így kívánták ezt Vajda egykori barátai, amit Körner méltányolt is. Ezért a róla szóló nagy tanulmányban, valamint a szentendrei művészetet tárgyaló írásaiban mutatta be koncepcióját.
A szentendrei művészet fogalmát Körner Éva alkotta meg, és ezzel darázsfészekbe nyúlt. Ma is hallom azoknak a köztiszteletben álló, idős szentendrei mestereknek a felháborodott hangját, akik még személyesen ismerték Vajda Lajost, de csak egy szelíd különcöt láttak benne, és nem művészt. Hogy lehet őt tenni meg a szentendrei művészet letéteményesének, és mellőzni azokat, akik egész életüket a város megörökítésének szentelték.
Körner tanulmányok sorában igyekezett megmagyarázni és megvilágítani álláspontját, elkülöníteni a város szenzuális élményéből kiinduló festészetet attól, amit Vajda és Korniss kezdett el 1935-ben, és amely program a szovjet-orosz filmművészetből nyert alapvető ihletet, a lokális vonatkozások csak eszközök voltak és nem célok. Mert valójában kettőjükről volt szó, és Körner kényszerűségből találta ki ezt a megjelölést. „Bár a szentendrei művészeten belül mindig is határozottan ki akartam emelni Vajda és Korniss 1935 évi fellépését, kezdeményezésükre nem találtam meg a kellő nevet." — írta 1976-ban. (Szentendre – differenciált egység?) Annál is inkább nehéz lett volna ezt megtalálnia, mert Körner a Nyugat- európai tendenciáktól, így pl. a szürrealizmustól is el akarta különíteni a két festő munkásságát, akik már indulásukkor a valóság teljes problematikájával néztek szembe. Ezt fejtette ki nagy, összefoglaló tanulmányában (Szentendre és a Kelet-európai avantgarde), amelyben a szentendrei program fő vonásainak a keleti orientációt, valamint az esztétikai és a politikai, világnézeti tájékozódás egységét jelöli meg. Ezzel elérkeztünk munkássága lényegi fogalom párjához: a keleti és a nyugati művészethez. Míg Vajdát a keleti művészethez kapcsolja, a Korniss művészetében meglévő rafinált esztézis a francia festőkével rokon.

A kötethez Perneczky Géza írt kitűnő bevezető tanulmányt, amelyben többek között azt a kérdést is felteszi, hogy az 50-es és a 60-as évek elzártságában vajon honnan lehettek Körnernek olyan átfogó ismeretei a modern művészet eseménytörténetéről és belső igazságairól (ez Perneczky szava). Ez is egy olyan kérdés, amire már sosem kapunk választ. Kiegészítésként azt tehetem hozzá, hogy Körner írta a négykötetes Művészeti Lexikon modern művészeti címszavainak nagy részét, valamint a kortárs áramlatokat és azok fő szereplőit (a hatvanas évekről van szó). Ezekről a művészekről a két főszerkesztőnek (Genthon Istvánnak és Zádor Annának) akkor fogalmuk sem volt, de bizonyos esetekben még a lexikon szuperlektorának, Németh Lajosnak sem. Kár, hogy a több folyóméternyi kézirat ma már nincs meg, és így elvesztek Németh Lajos lapszéli jegyzetei, amelyek a maguk úgynevezett „bizalmas" stílusában, akár fontos tudománytörténeti adalékok is lehetnének. Így csak a harmadik kötetben szereplő fiktív művész címszava, mely valójában egy Körner-parafrázis, őrzi ennek a nagyon baráti, de mindig csipkelődő munkakapcsolatnak a nyomát. Nem véletlenül emeltem ki Perneczky szavát a belső igazságról. Mert nem az az igazán meglepő, hogy Körner tárgyszerűen mi mindent tudott, hiszen folyóiratok ekkor már érkeztek az országba, hanem az, hogy milyen kvalitásérzékkel válogatott, és hogy milyen tömören és maradandó érvénnyel jellemzett egy-egy művészt.

A 60-as években pályára lépő művészettörténész generáció végtelenül sokat tanult Körner Évától. Ma már nehéz felfogni, hogy miért volt olyan hatása annak a másfél ívnyi kis könyvnek, amelyet a két világháború közötti magyar művészetről írt. Mércét adott és értékeket jelölt meg egy olyan világban, amely a fordított értékrenden alapult. Tanulmánya a nyugati művészet új jelenségeiről 1960-ban jelent meg, és az első híradás volt a 2. világháború utáni új irányzatokról, amelyek az 1958-as biennálén arattak sikert: a tasizmusról, a kalligrafikus iskoláról és az objet-művészetről – Pollocktól Hartungon és Soulages-on át Chillidáig és Alberto Burriig. Úgy olvastuk, mint egy tankönyvet.
Ha tehette, továbbra is járt a biennálékra és a dokumentákra, esetenként írt is róluk, de érdeklődése a 60-as évek végétől Kelet felé fordult. A nyugati művészetből azokra az irányzatokra figyelt, amelyek a baloldali diákmozgalmakhoz kapcsolhatóan társadalmi, politikai kérdésekre reagáltak és 1981-ben írt is egy elemző tanulmányt az antiművészetről, székhelyét azonban Keletre tette át. Ezt kis túlzással akár szó szerint is vehetjük. 69-től rendszeresen járt Moszkvába, amelynek underground világában otthon érezte magát. Az utakat a Képzőművész Szövetség művészcsere programja biztosította, és Évának akkora tekintélye volt, hogy maga választhatta meg útitársait. A hivatalos napi program után este, titokban — bár úgy vélem, hogy a KGB előtt semmi sem volt titok — extatikus lendülettel járta a havas utcákat, a pince-és padlásműtermeket és az egykori nagypolgári lakásokból kialakított többszörös társbérleteket. Jankilevszkij, Kabakov, Bulatov, Vasziljev, Steinberg, Rabin, Infante és társaik műveiben megtalálta azt a művészetet, amely úgy gyökerezett a nagy orosz hagyományban — Gogoltól Malevicsig — hogy érzékenyen benne élt a szovjet valóság mindennapjaiban. A groteszknek és a tragikusnak olyan egyedi szimbiózisát teremtette meg, amely csak itt és ekkor jöhetett létre. Körner ismert mindent és mindenkit, kiváló érzékkel igazodott el az emberek és a művek dzsungelében. Úgy tudom, hogy ezt nem írta meg. Nagy kár. Nem hiszem, hogy volt még valaki, aki ennyire értette és átélte volna ezt a művészetet, amelynek egy csapásra vége szakadt a 80-as évek végén. Ahogy fellazult a rendszer és betört a nyugati műkereskedelem, ez a művészet megszűnt. Képviselői szétszéledtek a világban, a Körner féle művészet eszmény utolsó bástyája elesett.

Annál többet írt a klasszikus szovjet-orosz avantgarde-ról. 1970-es nagy tanulmánya „Az orosz avantgarde művészet a szovjet gyűjteményekben és kiállításokon" – banális címe ellenére olyan alapmű, amely nemcsak tárgyi ismereteket, hanem szemléletmódot adott,

sarokpontokat a művek megértéséhez. Körner leszögezi, hogy az orosz művészetet megérteni csak Oroszországban lehet, mert minden nemzetközi kapcsolat ellenére lokális művészet, amely mélyen gyökerezik a nemzeti múltban, a népművészeti és ikonfestészeti hagyományban. Az individuális vagy általános emberi kérdésekkel foglalkozó nyugati művészettel szemben ez a művészet kollektív érdekű. Ebben a tanulmányban már formálódik Körner avantgarde-értelmezése, amennyiben szembeállítja egymással az anyagi-szenzuális, illetve az idealista transzcendens alapú művészetet, Tatlint és Malevicset.

A kötet szerkesztői jó érzékkel választották ki azt az idézetet, amelyet a borító hátoldalán olvashatunk. Körner ebben az avantgarde fogalmáról beszél, a saját értelmezéséről. Szerinte az avantgarde kötött történelmi kategória, tartalma a formai és a világnézeti újítás együttese, mégpedig a teljes emberi közösségre vonatkoztatva. Nem tartja avantgarde-nak Malevicset, aki a tárgyi világtól elszakadva a tiszta érzet birodalmát építette ki, annak tartja viszont Tatlint, aki a művészet által egy új jövőképet akart kivetíteni. Nem vagyok az avantgarde szakértője, nem tudom, hogy Körner felfogása hogy illeszkedik bele a nemzetközi kontextusba, de az tény, hogy ez az értelmezés az ő számára adekvát és jól használható volt. Joggal mondhatjuk, hogy fő témája az avantgarde, azon belül is az orosz művészet volt. Arra törekedett, hogy vagy önálló írásban, vagy legalább néhány bekezdésben minden műfajra kitérjen (film, fotó, plakát, színház stb.). Különösen érdekes Han Annával közösen írt tanulmánya, amelyben az orosz irodalom és a művészet, a verbális és a képi nyelvújítás párhuzamát mutatja be. A tanulmány Kernstok Károly „Lovasok a vízparton" című képéből kiindulva a magyar és az orosz avantgarde-ot veti össze. Az írás első része olyan, mint egy hommage, tiszteletadás az 1910-es évek magyar progressziójának, annak a szellemi mozgalomnak, amelynek Fülep közvetítésével, ő maga is örököse volt.
Jól tudta persze, hogy az általa képviselt avantgarde ingoványos talajon jár, a világmegváltó, utópikus jövőképek gyorsan fordulnak át az ellentétükbe. Ez a művészet nagyon is kényes egyensúlyi helyzetben volt. Éppen ezért jó érzékkel tapintja ki azokat a pontokat, ahol az eszme dogmává, a szociális elkötelezettség szocialista demagógiává válik.
Természetes, hogy sokat foglalkozott a magyar avantgarde-dal, ezek az írásai közismertek. Így most csak a „Kállai Ernő konstruktivizmus-koncepciója 1921-1925" című nagyszerű tanulmányára (1993) hívnám fel a figyelmet, amelyben árnyalja és kiegészíti a korábbi tudománytörténeti áttekintését, de megígérem, hogy ezt már nem részletezem.

Körner jó barátságban volt művészekkel, mindenekelőtt Kondor Bélával, Schaár Erzsébettel és az IPARTERV-generáció számos tagjával. Az utóbbiak közül Pauer Gyuláról több tanulmányt is írt. A pszeudót, mint a manipulált létezés modell értékű bemutatását, az új magyar művészet egyik legfőbb teljesítményének tartotta, áttekintő írásaiban is mindig kiemelten elemezte. A kortárs művészetben is a társadalmi helyzetképet felmutató, annak bornírt hazugságait leleplező művekre és jelenségekre volt fogékony. Ezért írta meg összefoglaló tanulmányát a magyar koncept artról: Az abszurd mint koncepció címmel. Kimutatja a nyugati koncept arttal közös vonásokat (Duchamp, Wittgenstein, a ready made, a minimal art hatásait), és kiemeli a speciális, a keleti valóság által determinált különbségeket. A magyar koncept art összegzésének Erdély Miklós Marly-téziseit tartja.
1991-ben a Hatvanas évek kiállítása kapcsán háromrészes, nagy tanulmányban foglalta össze véleményét az évtized magyar művészetéről, a kiállításról és annak katalógusáról. Bár ennek a bírálatnak mind Beke László, mind én szenvedő alanyai voltunk, az iránta érzett nagyrabecsülésünk mit sem változott.
Utoljára tíz évvel ezelőtt voltam nála, Jakovits József leveleit adta át másolásra és közlésre. Rezignált volt és keserű, de tervezett görögországi útjáról lelkesen beszélt. Ezután már csak futólag találkoztunk. Talán két éve annak, hogy egy adatot keresve elővettem a Derkovits

könyvet. Beleolvastam, és nem tudtam abbahagyni. Arra gondoltam, felhívom telefonon, és megmondom neki, hogy még most, ennyi évtized után is milyen jó és időtálló a könyv. Ahogy az lenni szokott, húztam-halasztottam a telefonálást, amíg már nem volt kit hívni. Sosem bocsátom meg magamnak, mert a gesztusokat addig kell megtenni, amíg ezek a rendkívüli emberek köztünk vannak.

Kedves kollégák, ezzel én be is fejeztem a kötet ismertetését, de nem szeretném ilyen rossz hangulatban zárni. Ezért meglehetősen logikátlanul, de érzelmileg talán indokoltan, idéznék néhány sort Körner Évától, amelyeket Gross Arnold egyik grafikájáról írt: „egy csodás napig a természet szépsége májusfává változik, bámulatos színjátékot rendez, mindenki álmát valóra váltja. Mindenkivel az történik, amit szeretne, és mindenki megkapja azt, amit szeretne. Minden és mindenki súlytalan és lebegő, mesés szimbiózisban élnek tündérek, katonák és madarak, s a festő kecskékkel és angyalokkal körülvéve boldog tagja e birodalomnak." Higgyünk hát abban, hogy Éva is megérkezett ebbe a súlytalan és lebegő birodalomba, ahol tovább folytatja kemény vitáit a számára kedves emberekkel: Németh Lajossal, Frank Jánossal, Schaár Erzsébettel és meghitt beszélgetéseit Lajta Edittel.

KÖRNER Éva

KÖRNER Éva

NHQ 24.1966

ARTS

STUDIO 66

The exhibition of the Young Artists' Studio* in the Budapest Ernst Museum caused something of a scandal—not so much on account of the quality of the works presented as because of the surrounding atmosphere of restlessness and animation, so conspicuously absent from Budapest shows in the more recent past. The scandal, however, did not spell success. The majority of the public superciliously turned their backs upon the "incomprehensible" forms; the minority favouring modernity in Hungarian art were disappointed by the seeming lack of genuine novelty and individuality, and did not hesitate to speak of epigonism.

Let us examine whether the latter indictment holds good and, if so, to what extent the young artists are to be blamed.

Their previous exhibition about a year and a half ago showed that, although their works were of high artistic level, testifying to authentic craftsmanship, in numerous cases even to a complex and sophisticated approach, they did not evince the vigour needed to open up new paths. The young artists were obviously influenced by their masters at the Academy or by other dominant trends in Hungarian art of the past. The prevalence at that show of traditionally representative, passively lyrical painting and sculpture gave little indication of any vigorous, passionate or light-hearted response, either as regards forms or themes, to the external world. And yet, here and there, a promising work emerged that attracted attention to its author—e.g., Béla Kondor, Arnold Gross, László Lakner, László Gyémánt, Sándor Altorjai, Pál Gerzson, István Gy. Molnár. The promise then attached to these names has since proved justified. The older of the artists mentioned—among them Kondor and Gross—are already prominent in the adult generation of Hungarian artists. The others have matured to the point of becoming the backbone of Studio 66.

From the first the present exhibition revealed a change for the better in the balance of forces. The reason was partly administrative. Studio 66, deciding for itself what to exhibit, without the customary intervention of an official jury, democratically admitted the works of young artists who are neither members of the Studio nor graduates of the Academy of Fine Arts. It imposed no conditions regarding style and accepted works representing an extraordinary variety of trends, which were given every opportunity of asserting themselves through an unbiased arrangement of the exhibits, room by room. They included exponents of traditional representational art, both lyric and decorative; non-figurative abstract art—ranging from the

* The Young Artists' Studio is an autonomous organization and the admittance of members is in the hands of its governing board. At present 240 painters, graphic artists and sculptors belong to it; the upper age limit of the members is 35 years.

UHQ 24.1966

Not only would additional critical authors be welcomed but a more complete survey of certain themes as well. Plenty of space is given the tragedies, but there is too little on the early comedies, the late romances and the historical plays. Yet, the most deplorable lack is that of writings on the sonnets, which, according to Wordsworth, "opened Shakespeare's heart like a key"; interpretative studies of them amount to a small library.

On the other hand, it would be unfair to criticize Miklós Szenczi for the fact that in his introductory study he does not treat the question of how the life-work of the English writer found its way into the literature of other nations and how it became there an active component (fifty years ago Frigyes Riedl and Elemér Császár made an attempt to establish this concerning Hungarian literature). Szenczi has undertaken to show how Shakespeare was perceived at different periods; therefore, he has published critical selections and has purposely not touched on philology. The latter topic interests only specialists, not those who take pleasure in art for art's sake. In the introduction there is nothing on the immense work of the textual philologists—from the first commentators to Charlton Hinman's computer—on the establishment of probable authenticity, work that has often gone unnoticed even by literary critics. Nor is there mention of research on the sources of Shakespeare's plays, the circumstances of their origin and staging, theatrical conditions at the time, linguistic puzzles (e.g., objective aspects of oblique hints), problems of modern production of the plays and—an essential aspect of the reception of Shakespeare—the problems of translation (this is obviously why the book does not include, for example, Boris Pasternak's study on that subject).

Some of the questions partly neglected by the collection are, however, referred to in the introduction, if only briefly. This introductory study by Szenczi indeed equals in value the best selection in the book. With masterly conciseness it sums up Shakespeare criticism over a long span of time and, in addition to a valuable appreciation of the selections, it characterizes the work of several critics whose writings could not be included on account of the limitations in space. (In this respect, Szenczi's paper on Soviet criticism in his book "Shakespeare Studies" and Elemér Hankiss's essay on recent bourgeois studies of Hamlet are useful complements to the introduction.) Besides conveying a fascinating knowledge of the subject, the introduction is pervaded with moderation and steadiness: Szenczi puts in its place the grumbling of Tolstoi, who was deaf to Shakespeare, and the self-glorifying antics of Shaw, as well as the unwillingness of more modern critics to regard the brightest part of English Renaissance drama as more than a by-product of the temporary reconciliation of the English monarchy and the bourgeoisie.

This volume is a highlight of the Shakespeare quadricentennial. The appearance of two other works would form a worthy sequel. One of these is a selection in Hungarian, by Hungarian authors, of the best of the writings on Shakespeare from the last quarter of the eighteenth century to the present; it would begin with Bessenyei and Kazinczy and continue with Vörösmarty, Petőfi, Arany, Gyulai and Greguss and then writers of the recent past. Few know how rich the material available for such a selection is and what high standards it reaches. The other needed book is a reference work. As has been previously suggested in this journal, it would be well worth the trouble to make a compilation of up-to-date philological knowledge about the English poet. Such a work, with the assistance of the best of our Anglicists, would be scholarly in nature and methods and would form a comprehensive body of systematized and synthesized evaluations. It would include such studies as Szenczi's introduction to the volume of selections reviewed here.

László Országh

geometrical to the formless; magic naturalism, whose surrealism here and there verges on pop-art; expressionist realism; and neo-cubism. A separate room was reserved for drawings and related graphic arts, which revealed the same richness in styles as did the paintings. The smallest change compared with the previous exhibition was to be found in sculpture. The dominant note here was one of conservatism, enlivened only occasionally by the daring of this or that artist unrepresentative of any group.

At first sight the exhibition gave an impression of freshness and animation, rousing the expectation of genuine novelty. The visitor felt himself in the presence of young artists ready to embark on adventures that might lead to the discovery of new empires and which—despite their as yet uncertain outcome—held greater promise than the ever-repeated mining of territories already becoming exhausted.

Closer observation, however, showed that the criticism previously referred to was not entirely groundless; the young artists had got excessively used to crutches, with the difference that the crutches they now chose were more modern, carved as they were from the contemporary isms of the West.

And yet, it would be unjust to condemn them out of hand. The prejudiced art policy pursued during the years of the personality cult had left artists more or less uprooted. Not only did it tend to stop the blood circulation of art life by reducing the number of exhibitions, it also led to excessive conservativism at the Academy and an effort to exclude all foreign influences, however fruitful and rejuvenating. This brought about that atmosphere of uncertainty, of pseudo-resistance, which proved such a serious obstacle to creative work. It is not only the works themselves that have to be duly evaluated, but also the energy expended by the artist on breaking loose from the vicious circle, taking cognizance of and finding creative solutions to contemporary problems and forms of expression.

László Lakner is one of the most forceful among them. This time he showed three paintings (Flight, Execution, Rembrandt Study). Wielding his pictorial means with genuine mastery, he has gone far beyond the experimental stage still characteristic of a number of his fellow exhibitors. His paintings are dramas of the intellect, their subject is the anguish of existence, the weighing of values. Using his muted colour range to best advantage, he varies to his heart's content the relations of black, grey, brown and white. His handling of paint has a dual meaning: the brush strokes have meaning in themselves, but at the same time they also allude to the subject. Powerful emotions are blended with thought associations, for the sake of which he makes use not only of purely pictorial elements but also of extraneous objects in montage fashion.

Related to Lakner is the group adhering to the trend most aptly described as "magic naturalism."* With their brilliant, precise draughtsmanship (using Dürer's accuracy as a yardstick), their piling up of equivalent details and their exaggerated objectivity, these artists outline a world of bizarre and ambiguous reality, in fact, of surreality. In the hands of different painters of the group this world appears in different shades. László Gyémánt, who exhibited an older work of his, unexpectedly strips objects of their conventional appearance and draws attention to their concealed, unknown qualities, by presenting them with an emphatic objectivity and without adding anything to them (Still Life). Sándor Altorjai, revealing himself as a lyric personality, discloses the interwoven moods, the strange emotional attractions of objects and human beings ("I'm so Excited"). As against him György Korga points out the banalities of conformist morals and of everyday reality, and in doing so does not recoil from using the ironically transposed tricks of sob-stuff (Red Feathers).

* See The New Hungarian Quarterly, No. 22., pp. 194–199.

Another outstanding work of this group is the Still Life of Viola Záborszky, concentrated not so much on the bizarre and disquieting features of the theme as on its pictorial beauty.

The endeavours of the non-figurative abstract artists are much more ramified. János Fajó experiments with geometrical abstraction, but only in one of his pictures does he achieve the harmony he strives for. The lyric forms and poetic colours of Imre Bak's Blue Spaces, a gentler, emotionally inspired composition, point to a more mature and profound personality. Sándor Molnár devotes himself to action painting with a sovereign handling of colours; the thickly applied patches of paint suggest intense emotion (Dusk, Woman Reading). Released passion is also the chief theme of Ernő Fóth and László Paizs. At times the playful free sweep of the abstractions of Ilona Keserű becomes clogged, and the lovely shapes born of her rich fantasy are interrupted by unresolved forms (Red Picture, Holiday). Among these —mostly extrovert—activists, Gábor Karátson is the one genuine introvert. Two pictures of his, The Country and Awaiting Birth in the Mountains, were exhibited. His complex and interwoven forms and colours, flowing into and emerging from one another, draw not only distant spaces but also the many layers of memory into their network, uncovering the forgotten past and giving distance to the present. Karátson's method, his process of painting, may be described as a slow wandering in space and time while he explores a chosen empire from top to bottom.

The group of artists availing themselves of cubist forms is large indeed. The popularity of this trend is probably due to the opportunity it offers young painters for ridding themselves of the ingrained themes of representational still lifes and genre paintings without any violent break and for creating a style whose forms are governed by immanent laws.

Although the models—Braque, Léger, Picasso—inspiring some of these pictures can be recognized, it would be unfair to speak of mere imitations. In themselves, the pictures constitute closed units of form, and the problems they raise are satisfactorily solved. They are the products of artists at the outset of their careers, of painters who, after this transitional stage of self-education in form, will be able to advance to a higher level with the passage of time. The compositional freedom, the aesthetic richness of line and colour in the works of István Petrilla József Baksa, István Csik, Katalin Hajdú and Pál Gerzson warrant our conviction that they will mature into artists of stature.

In place of the clarification of form relations Lajos Sváby and István Szabó have chosen expressiveness of lines and colours as the themes of their paintings. Sváby's portrait of Árpád Tóth is the outstanding work of the exhibition. Painted almost exclusively in various greys, it presents an intricate psychological character portrait drawn with vehement lines. István Szabó, while concentrating on black and white, gives character to his themes through concise contours and large forms (Self Portrait, Seated Woman).

The graphic works of the exhibition similarly reflected the co-existence of a host of styles. A number of young illustrators again bore witness to brilliant draughtsmanship and to a talent for characterization (notable among them Liviusz Gyulai and Csaba Rékássy). Abstract and surrealistic works also occupied a prominent place, including János Fajó's geometrical etchings, Gábor Pásztor's lithograph metamorphoses, István Gy. Molnár's delicate engravings with their ambiguous form associations.

As already mentioned the sculptures and plaques hardly keep abreast with paintings and graphic works in their striving after novelty. On the whole, they lack courage and buoyancy; they still strike one as academic exercises aimed at grasping the problems raised by the form or movement of the human figure. Rising above the general level are Gyula Meszes Tóth's grotesque heads,

Andreas Papachristos' abstractions evoking vegetative forms and Antal Czinder's surrealistic plaquettes.

In attempting to draw up a balance sheet of the exhibition, it is virtually impossible to arrive at a clear-cut opinion that excludes any contradictions. *Chef d'oeuvres*, specifically Hungarian contributions to the overall picture of contemporary art, are manifestly still wanting. Yet it would be unfair to emphasize this lack as characteristic of the exhibition, for much of what the show had to offer can be cited on the credit side: a promise of accumulating forces, a picture of bustling artistic and intellectual life, capable, it would seem, of creating forms adequate to our epoch.

ÉVA KÖRNER

CURRENT EXHIBITIONS IN HUNGARIAN GALLERIES

There are so few galleries in Budapest—and, unfortunately, in the whole of Hungary—that the number of exhibitions cannot keep abreast of developments in contemporary Hungarian art or even suggest the many directions now being explored. Every one of the many artists would like to show his work as often as possible, but in the large, comprehensive shows that are arranged every two years only a few examples of the work of an individual artist can be presented. These limitations leave more or less to chance the turn of an artist to show his work. Yet such comprehensive exhibitions as the exciting "Studio 66"* provide evidence, in their rich variety, of the fact that many trends exist side by side in Hungarian art today, even though one-man shows can hardly give a taste of this diversity.

Apart from "Studio 66," the most exciting exhibitions of recent months have been of foreign work or were retrospective memorial collections exhibited in the museums—not shows of contemporary Hungarian work. Outstanding among the foreign exhibitions were British Industrial Design, at the Ernst Museum, and representative contemporary French painting, at the Műcsarnok.

Industrial design began its development in Hungary only in recent years. Although *art nouveau* in Hungarian applied art had not developed as internationally important and independent a character as it did in England, in the first decades of the century in Hungary it was the leading style. Out of it there developed one that was romantically nationalistic, pseudo-Hungarian, and characteristic of the period between the two world wars. Side by side with this neo-romantic, outwardly stylized trend, various sham-historical and eclectic imitations survived. As a result, functionalism, which in advanced countries was a logical outgrowth of *art nouveau* or *Jugendstil*, could not take root in Hungary. Yet there were, among Hungarian artists, such internationally known representatives of functionalism as László Moholy Nagy and Marcel Breuer. Thus, the industrial design now emerging in Hungary has to shoulder a particularly heavy burden, since it is not supported by the traditions of functionalism.

In view of this background, to see materials from a country which is highly developed with respect to industrial design is particularly exciting, for study of them may facilitate the solution of specific problems for which there are no antecedents here. The exhibition of Finnish applied art last yeat and the British Industrial Design show this spring have therefore really fulfilled a mission.

* See the preceding article by Éva Körner.

gadja azt. Csak a tényekre figyel, de számára tény a gyengeség, az önáltatás, a hazugság is. A megváltók szemében éppen miatta nem megy előre a világ – ő azonban mikroszkópja fölé hajolva csak mozgást lát, irányokat nem. Szerinte az önáltatástól kába hangya-lét önmozgását segíteni kell, nem pedig halálra bénítani, mint teszik azt a Gregers-féle világboldogítók. A doktor talán boldogtalan, de ezt bőséges reggelivel és néhány üveg borral jól elviseli.

Ők nem változnak, vitájuk lezáratlan. Kettejük között hever az áldozat, ők pedig mint gombostűre tűzött érdekes példány felett folytatják életidegen párbeszédüket. A drámaírók többsége itt megáll: két összebékíthetetlenül szembenálló pólus konfliktusa, és köztük az áldozat – drámának ez elég. Csakhogy Ibsen tudja, hogy a lényeg éppen az, ami az elvek közé szorul – legyen az mégoly kisszerű és gyarló, mint például Hjalmar Ekdal fotográfusnak és családjának története.

Gregers persze nem sokra tartja ezt a hazugságból és álmokból épített családi fészket, és igaza van, neki „elvileg" mindig igaza van: ha jobban megpiszkáljuk a család múltját, lefoszlik a jelen harmóniája, kiderül az igazság. És van-e szentebb az igazságnál? Az öreg Ekdal (Győry Emil) szenilis vénember, megy és megtömi pipáját, ezt mondja, de titkon konyakot vedel, néhány szánalmas karácsonyfa közt nyulakra vadászik a padláson, büszkén lóbálja a megnyúzott zsákmányt, és elégedetten vihog, pedig az az igazság, hogy mindene elveszett, erdeje is, önbecsülése is. Hedvig (Szentendrei Angéla), a tizennégy éves kamaszlány rajongva csügg apján, elvégzi helyette a retusálást, és rézmetszésről, rajzolásról álmodik, de az igazság az, hogy lassan meg fog vakulni, ezt a betegséget örökölte apjától. Mert az is igaz, hogy apja minden valószínűség szerint a látását hamarosan elveszítő öreg Werle (Kátay Endre). Erről anyja (Spolarics Andrea) hallgat. Terített asztala mellől nézve úri feleslegességek az elvek, hiszen az élet a mindennapok apró tényeiből épül. Az asszony a kép fölé hajol és gondosan retusál, lusta örömmel adja át magát a pillanatnak, múlt és jövő horizontja számára lezárul a mai kiadások feljegyzésével és a holnapi reggeli eltervezésével. Szinte lénye meghosszabbítása a kés, a tányér, az asztal, és miközben együgyű határozottsággal megterít, olyan ártatlan természetességgel néz a világra, hogy elhisszük: nem az a lényeg, férje elmegy-e a háztól, hanem az, nem felejti-e feltenni sálját, kalapját. A férfi pánikban van: kalapját nem találja, egyáltalán, elveszíteni látszik azt a helyet, ahol eddig otthon tudhatta magát. Menekült a vendégségből, hol karótnyelt görcsben, merő feszültségben, megaláztatásként élt meg minden pillanatot. De volt hová menekülnie: várta a házikabát, várta a padláson titkon nevelt vadkacsa és várta a család. Egyik oldalon tehát az otthon, másikon a nagybetűs Igazság. Köztük billeg zavarodottan Ekdal fotográfus. „Egy olyan ember, mint én...", motyogja elesetten, és próbál „felnőni" barátjához, az elvek emberéhez, „majd útközben veszek egy kalapot", tervezi, de büszkesége elillanóban, már viszszafordult az ajtóból, az asztalnál ül, kávét kortyol, vajaskenyeret majszol. És a reggelivel szemben barátjának sincsenek érvei, Ekdal menthetetlen. Kérdés, meg kell-e őt menteni.

Bérczes László

A HATVANAS ÉVEK MŰVÉSZETE

Magyar Napló
III. évf. 1 sz.

Egy korszak hűlt helye

Intenzív képi élményt, a hatvanas évek képi sűrítményét vártam ettől az első összefoglaló bemutatótól, amelyre már nem nehezedett semmiféle, művészettörténeti megfontolásoktól idegen nyomás. És mégis zavarosra sikeredett, eltorzítja és meghamisítja azt a korszakot, amelyet egymással összeegyeztethetetlen szempontok szerint mutat be.

Lehetett volna kiállítást rendezni azzal a címmel: *A hatvanas évek a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében,* s akkor a torzkép egyúttal a hivatalos műgyűjtés pontos képét adta volna. Vagy raktárba lehetett volna hordani a Galéria állandó kiállításának teljes anyagát, és megtölteni az összes termet a hatvanas években készült művekkel, ha valaki ennek értelmét látja, a Vásárhelyi Iskolától a szocreálból kimosakodók 1960 és 1969 között készült munkáiig mindennel. De tudják a rendezők – hiszen 1970–1971-es műveket is kiállítanak –, hogy a *hatvanas évek* szókapcsolatnak önálló jelentése van, csak nem döntötték el, mi. Pedig a művészettörténet háziszótárában ez elég pontosan körülhatárolható. Aminthogy *ötvenes évek*en az 1949 és 1956 közötti szocreált értjük (és nem az ugyanezen naptári években készült Gadányi, Vajda Júlia, Czóbel stb. műveket), úgy *hatvanas évek*en mindenekelőtt annak az akkor pályakezdő nemzedéknek az 1970–1972-ig készült műveit, amelyek nyitást és megújulást jelentettek a magyar művészetben; s mellettük a korszak olyan nagy magányos egyéniségeit, akik ekkor alkották főműveiket, mint például Kondor Béla, Bálint Endre, Ország Lili.

Hogy a kiállítás hangsúlya hova essék, azt eldönti az, mennyire egyedülálló a magyar művészet történetében az ilyen kirobbanó tehetségű, nagyformátumú egyéniségektől népes generáció színrelépése. Különösen, mivel fiatalságuk egybeesett egy történelmileg is ifjúsági pillanattal, a remény utolsó hiteles korszakával. Ha a rendezők nem emlékeznének mindenre, elolvashatják saját katalógusuk néhány művészinterjújában, tanulmányában, de érzékelhetnék a műveknek abból a máig ható sugárzásából, amely csak kivételes alkotói korszakok sajátja. Olyan ritka pillanatoké, amikor egy generáció véletlenül időben érkezik, és nem is tehet mást,

Könnyer Éva

mint hogy rögzíti, pontosan megfogalmazza a pillanatot, amelyben él. Ehhez azonban ide kellett volna hozni ezeket a műveket. De akár észreveszik a rendezők, akár nem: *a művek írják a művészettörténetet*, s a művek túlélik az alkalmi koncepciókat.

Talán alcímet kellett volna adni a kiállításnak, s az megszabhatta volna a válogatás irányát és a rendezés szempontjait. De bármi lett volna is ez, nehezen hihető, hogy a hatvanas évek művészetét bemutató művek között a legmonumentálisabb Lossonczy Tamás Európai Iskola-szellemiségű festménye — bármennyire visszacsendülnek is melodikus vonalai a vele szemben elhelyezett Molnár Sándor-képről. Tisztelet Lossonczynak, de ennek a korszaknak nem ő volt a hőse. Sokkal inkább elmondható ez Kondor Béláról, akitől azonban *egyetlen egy* festményt látunk (és három grafikát, illetve rajzot): míg az akkor semmiféle szerepet nem játszó, talán utólag felfedezett Fenyvesi Tóth Árpádot hat lapból álló, jelentéktelen grafikai sorozat képviseli.

Teljességgel elfogadhatatlan, hogy a korszak olyan főszereplőit, mint Jovánovics György, mindössze kettő, Hencze Tamást három, Nádler Istvánt kettő, Keserü Ilonát négy, Bencsik Istvánt egy mű képviseli, Méhes Lászlót pedig *egyetlen egy sem* (bár a katalógus ígér *egy* képet), teljesen hiányzik a tehetséges és sokoldalú Kovásznai György — csak a legdurvább aránytalanságokat sorolom —, míg a hatvanas évek megújuló szellemiségétől meglehetősen távol álló Vígh Tamás három művel van jelen; valamilyen okból Varga Imre is megjelenik, Türk Péter kevésbé izgalmas műveiből hatot is láthatunk; a főként a következő korszakhoz, a koncept arthoz tartozó Erdély Miklóst pedig, aki sokkal inkább személyes barátként, inspirátorként és az elkövetkező idők előrejelzőjeként volt jelen, semmint e *kifejezetten festészeti és szobrászati* megújulás részeseként, több mint két tucat fotó, illetve mű idézi meg. Ezenkívül megjelenik az Európai Iskola néhány fontos és kitűnő művésze, akiknek a műveit nagyon szívesen látnám egy *Európai Iskola* című kiállításon.

Más kérdés, hogy a fiataloknak közvetlen motivációt jelentő Korniss, Kassák, Gyarmathy, Veszelszky és

Jovánovics György: Ember 1968.

Martyn Ferenc művei itt vannak: az ő jelenlétük nagyon fontos volt ebben a korszakban, akárcsak a hirtelen megfiatalodó Schaár Erzsébeté és Vilt Tiboré. Műveik azonban követhetetlenül szóródnak szét a kiállítás terében, Kornisst csak kalligráfia-festményei képviselik, holott más művei is erősen hatottak a fiatalokra, Kassák pedig két művével nyomja agyon követőjét, a jelen tárlat egyik virtuálisan fontos szereplőjét, az itt egyetlen művével megjelenő Fajó Jánost. Persze nemcsak számokról, *művekről* is szó van. A korszak nem jeleníthető meg hitelesen Keserü Ilona nagylélegzetű, kolorittól lobogó képei nélkül, mint a *Nagy Vidám*, a *Tükörkép* és számos *Sírkő*festménye; sem Méhes *Hétköznap*ja vagy *Palánk*ja nélkül; hiányzik Pauer *Pszeudo*ja mellől a *Pszeudo Manifesztum*, amelyet ő maga mindig kiállított, és folytathatnám. Tóth Menyhért magányos művészete nem kapcsolódott e korszak lendületéhez, ugyanezért irreleváns az örök klasszikus Borsos Miklós jelenléte is. Az ő műveik helyett jobb lett volna bemutatni Donáth Péter 1968-as kiállításának néhány darabját, Siskov Ludmil egy képét, vagy többet Karátson Gábor képeiből, Major János néhol Francis Bacont idéző grafikáiból. S ha a rendezők jónak látták dokumentálni a korszak happeningjeit, amelyek kétségtelenül érdekesek voltak, akkor dokumentálhatták volna az olyan eseményeket is, mint a két Iparterv kiállítás, az ,,R'' kiállítás, a ,,Mozgás 70'', a Szürenon, Halász Péterék színházának az előadásai, az Egyetemi Színpad eseményei, a Balázs Béla stúdió stb., stb., stb. S nem korrekt és nem is korhű, hogy Perneczky Géza és Körner Éva, Sinkovits Péter, Szabadi Judit kritikusi és szervező tevékenységére még a katalógus is alig utal. Az ő elfelejtésük éppúgy a történtek meghamisítása, mint egy-egy művész vagy mű kihagyása.

Mintha a rendezők nem látnák, vagy nem akarnák látni, mi történt itt a hatvanas években, amikor, ha rövid időre is, a képzőművészet hitelesebben és bátrabban fogalmazott, mint az irodalom, még ha el volt is rejtve a nagyobb nyilvánosság elől. Ez egy okkal több arra, hogy legalább utólag láthatóvá váljék mindez. A kiállítás nem idézi meg hűen, nem mutatja be a kort úgy, ahogyan az akkor hihetetlenül rövid idő alatt létrejött művek ma már történeti távlatból is láthatóan kimagasló kvalitása megköveteli. A korszak legnagyobb egyéniségeit szürkébbekkel, jelentéktelenebbekkel mosták egybe, más korszakok szereplőivel elegyítették, legfontosabb műveiket el sem hozták. Nem idézték meg azoknak az éveknek a fényét és pezsgését.

,,Mi mindannyian az egész világot akartuk'' — mondja katalógusinterjújában Keserü Ilona: erről szólt ez a korszak, és erről szóltak azok a művek, amelyek ezeknek az éveknek a hiteles kifejezői, s amelyek nagy része hiányzik erről a bemutatóról. Persze, éltek mások is. Például Anna Margit, aki arra emlékszik vissza: ,,Akiben volt pezsegnivaló, az pezsgett... Nem tudom, én nem pezsegtem.'' Őket másutt és máskor kellene megidézni.

Forgács Éva

Újbuda 10

Megnyílt az újjászervezett Bartók Galéria

A Vasfüggöny lebontása következménye a prehistóriának és előzménye a históriának. A Vasfüggöny, az orwelli mitológiában Eurázsia és Óceánia között húzódott mindaddig, amíg e két világbirodalom nem lépett szövetségre a harmadik világbirodalommal, Kelet-Ázsiával szemben. A Vasfüggöny lebontása egy drámai eseménysorozat váratlan fordulata, grand guignol és deus ex machina. A Lourdes-i Szűz harmadik, titkos üzenetének objektív előjele: a peresztrojka bélyege kelet és nyugat küszöbén. A kapitalizmus beárad a kommunizmusba s ott átszíneződik. A diktatúrák értelmüket vesztik, s a represszív tolerancia ellepi az államgépezetet. Egyének, individuumok, személyiségek és ezek szövetségei történelmi és történelemfeletti erőkkel kalkulálva formálnak és formálódnak. Egy mitológiai istenség: Demokrácia uralja a jelent.

Demokrácia első tette az őt megelőző mitológiai erő, Diktatúra isten szolgáit: Bürokráciát szétoszlatni. Demokrácia gyöngéd, kedves, udvarias és elszánt. Bürokrácia, szédülten Demokrácia bájától, kitámolyog a jövőbe.

Lemészárolt, megkínzott, bebörtönzött, megalázott, elnyomorított és száműzött lények és lelkek gyűlnek össze Demokrácia mezején. Lézengenek, mosolyognak, morfondíroznak, tervezgetnek. Némelyek hangosan beszélni kezdenek, javaslatot tesznek. Csönd. Aztán az egyén felemeli a karját, börtönszürke hónaljáról lecsúszik a lepel, óriási röhögés: szavaznak.

Elindul egy végrehajtó-alakulat. Metafizika-orientált elméjük a Globális Falu utcáin koincidencia-fákat vetít a haldokló fák bitó-ágaira. Egyre izgalmasabb az élet. Valaki Direkt-Demokráciáról álmodik.

Egy hátsó szobában a torinói lepel szobra áll.

ST. AUBY TAMÁS
a Bartók Galéria igazgatója

Körner Éva művészettörténész megnyitó beszéde

Pauer Gyula: A Torinói lepel szobra

A lexikon szerint „a szobrászat (plasztika, sculptura) a képzőművészetnek az az ága, amely a közvetlen testiséget, a térbeli anyagiságot testesíti meg..., a természeti tárgyakat vagy a művész képzelete teremtette plasztikai formákat valóságos, háromdimenziós testiségben ábrázolja".

Ez a definíció elsősorban arra a hagyományos szobrászatra vonatkozik, amely az őskortól a 19. századig, a kikladikus idoloktól, az amerikai (indián) és ázsiai kultúrák termékein, az európai reneszánsz alkotásokon keresztül a modern portrékig és emlékművekig a tömör zártságot illetően egységes volt. De ide tartoznak azok a plasztikák is, amelyek nemcsak a magukba zárt térrel, hanem a külsővel is kapcsolatba léptek, ha kell, a fény által, mint két ellentétes alkatú művész, mint Rodin és Brâncuşi, és ide tartoznak azok az alkotók is, akik a lét szubsztanciális terét akarták megfogalmazni, mint a Pevsner fivérek vagy Tatlin.

Önmaguk testiségén, illetve formáján túl természetesen ennek a plasztikának megvolt a vonatkozása: kultikus, reprezentatív vagy ideológiai.

Pauer Gyula szobrászata nem illeszkedik a hagyományos meghatározásba. Itt is plasztikáról és annak vonatkozásáról van szó, tehát olyan kettősségről, mint a felsoroltak esetében. De egy lényeges ponton — és ez meghatározza mibenlétét — nemcsak hogy elüt, de szemben áll azzal. A definíció által összefoglalt igencsak heterogén anyagnak ugyanis közös tulajdonsága, hogy a plasztika és jelentése egyértelműen, egymást erősítve, egyirányúan összetartoznak. Pauernál ennek éppen az ellenkezője történik. A mozgás ellentétes irányú, a plasztika és jelentése egymás ellen dolgoznak, hogy kioltva egymást, a mű egy enigmatikus fölöttes szintre lépjen.

Pauer plasztikája nagyon analóg a mai világérzéssel (szándékosan nem a világnézet szót használom, mert az már egy meghatározott egyértelműre vonatkozna), amelyben a szüntelen kérdésekre adott szüntelen válaszok szüntelen új kérdéseket szülnek. Az ellentétes forma—jelentés mozgás szükségszerűen egy antiplasztikus plasztikát kellett hogy létrehozzon, mégpedig egy kétdimenziós — tehát a definícióval ellentétes — formát, a leplet. A tagadás—állítás—tagadás folyamatban a lepel az, amely a maga enigmatikusságában, alakjában a megemelt szintű állítás—tagadás—állítás.

A lepel — ismét a forrásra hivatkozom — a szótár szerint: „1. valaminek a letakarására való nagyobb, vékony vászon vagy szövet, alkalmazott formában. 2. valami miatt nem látható vmi, vki. 3. vminek a megtévesztő külső látszata."

A lepel központi téma a Torinói szoborban, ilyen kiemelten most szerepel először, de lényeges szereplő volt a Mayában, és feltétele volt a Pszeudónak és a Szépségkirálynőnek is.

A Pszeudóban ő volt a fotóeljárású réteg, a Szépségkirálynőnél az üregen lebegtetett megformázott héj, a Mayában a plasztikus magot több rétegben folyamatosan beburkoló, majd lebontott textúra, a Torinói szoborban egy eszmei valóság feltételezett megmaradt földi nyoma. Valamennyi műben megvillannak a szótári meghatározás többértelmű jelentésváltozatai mint tárgy és mint jelentés. A lepel beburkol egy valóságot, amely valamely értelemben valóság, és a beburkolt mutatkozik be valóságnak, de hajlandó leburkolózni is, hogy mutassa a látszatok megszámlálhatatlanságát. A gyakorlatban az a mag, amely fölé a lepel kerül, lehet üreges tér vagy tömör anyag, ez közömbös a valóság és lepel ambivalens viszonyát illetően. És itt eljutottunk egy további ponthoz, amelyben a Pauer-szobor különbözik a lexikális definíciótól — a Pauer-szobor fogalmi kihívás: úgy közöl, hogy a választ a szemlélőre bízza, s a szemlélő, akire mindig is hárult egy alakító szerep a befogadáskor, most korrelatív, kényszerű faktora lesz a szobornak.

A Torinói lepel Pauer gondolati bázisának emlékműve. A lepel — a beburkoló és a láttató — szobra. Aminek leple egy olyan test, amely eszme. Ez az eszme a történelem folyamán — és a mai nap talaján felgyorsultan — számtalan értelmezésen ment át, de itt van egy konkrétum, egy lepel, amely az eszmévé vált valahai test megfogható textúrában őrzött dokumentuma. Nem maga a test, hanem annak lenyomata, másolata. Ez a másolat, mint tudjuk, kétséges. A szobor a másolat másolata. Ezt a bonyolult viszonyt örökíti meg ez az alkotás.

(A nagy érdeklődésre tekintettel: a kiállítás meghosszabbítva október 20-ig.)

Budai Gella
TELEVÍZIÓJAVÍTÁS
TELEFON: 1664-664, 1669-912, 1664-699
1111 BUDAPEST, BARTÓK BÉLA ÚT 20.

KÖRNER Éva

Gallery by Night '95

Március 17 – 26.

Megnyitók minden este 22 órakor

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület és a Budapesti Tavaszi Fesztivál szervezésében egyestés kiállítások a Stúdió Galériában

AZ ÉJSZAKAI KIÁLLÍTÁSOK MEGHÍVOTT KURÁTORAI:

MÁRCIUS 17. PÉNTEK	**BABARCZY ESZTER**
MÁRCIUS 18. SZOMBAT	**GYÖRGY PÉTER**
MÁRCIUS 19. VASÁRNAP	**HORÁNYI ATTILA**
MÁRCIUS 20. HÉTFŐ	**KÖRNER ÉVA**
MÁRCIUS 21. KEDD	**P. SZŰCS JULIANNA**
MÁRCIUS 22. SZERDA	**SZŐKE ANNAMÁRIA**
MÁRCIUS 23. CSÜTÖRTÖK	**TIMÁR KATALIN**
MÁRCIUS 24. PÉNTEK	**NÉMETH GÁBOR**
MÁRCIUS 25. SZOMBAT	**ANDRÁS EDIT**
MÁRCIUS 26. VASÁRNAP	**PATAKI GÁBOR - STURCZ JÁNOS**

(A program változtatásának jogát a Galéria fenntartja magának)

Budapest, V. Képíró u. 6. Tel: 267 2033

Körner Éva

Vlagyimir Jankilevszkij
és
Eduard Steinberg
grafikái
budapesti magángyűjteményből

A kiállítás immáron két világhírűvé vált orosz művésznek az 1970-es években készült grafikáit mutatja be.

A hetvenes évek az orosz „nem-hivatalos-művészet" sajátos fénykorát jelentette, ekkor már több művészcsoport működött. Az elsők között figyelt föl értékeikre Jindrich Chalupecky Angliában közzétett tanulmányában. Kevéssel ezután Budapesten, a Fiatal Művészek Klubjában is kiállítást rendeztek a munkákból.

Most az áramlat két markáns egyéniségével ismerkedhetünk meg közel két évtizednyi távlatból. Az egyik **Vlagyimir Jankilevszkij** (szül. Moszkva, 1938), aki grafikai lapjain egy eltorzult társadalom szinte minden tragédiáját – töredékes elemekből építkezve – a sivár és nyomasztó környezetben megjelenő, ugyancsak eltorzult emberi test megjelenítésével, sokkoló erővel „önti" a nézőre. **Eduard Steinberg** (szül. Moszkva, 1937) egészen más stílust képvisel. Művei a malevicsi hagyományokban gyökereznek. A tiszta, átszellemült geometrikus absztrakció kiváló példái, ám e formához gyakran különleges szimbólumokat kapcsol, melyek a néző képzeletét meglepő kalandokba vezetik.

(Ruzsa György)

Kiállított művek

Vlagyimir Jankilevszkij

A Mutánsok sorozatból I–III.
rézkarc, 1978

A Város-maszkok sorozatból I.
rézkarc, 1973

Eduard Steinberg

Kompozíció I–VIII.
rajz, 1974

Tisztelettel meghívjuk
a Balassi Kiadó Könyvesboltjába
(1023 Budapest, Margit u. 1. Telefon: 212-0214)

1995. március 9-én (csütörtökön) 17 órára
a

Vlagyimir Jankilevszkij

és

Eduard Steinberg

grafikái

budapesti magángyűjteményből
című kiállítás megnyitójára

Vendégeink

~~Körner Éva, Sz~~abó Júlia, Beke László,
Ruzsa György

Meghívó

Meghívó

KÖRNER ÉVA

Bemutatjuk legújabb könyveinket:

Németh G. Béla
Kérdések és kétségek
(Megjelent a szerző 70. születésnapjára)

Tarnóc Márton
Mátyás király
és a magyarországi reneszánsz

Bíró Ferenc
A felvilágosodás korának
magyar irodalma

Tót H. Zsolt
Széttaposott ösvény
(Karácsony Benő élete és munkássága)

Mikó Krisztina
Halász Gábor

Király Péter
A lantjáték Magyarországon
a XV. századtól a XVII. század közepéig
(Humanizmus és Reformáció sorozat)

A BALASSI KIADÓ
tisztelettel meghívja Önt

1995. március 9-én (csütörtökön)
de. 11.30 órára

a Budapest II.,
Margit u. 1. sz. alatti könyvesboltjában
tartandó

KÖNYVBEMUTATÓRA

„Fúrók, vésők és esztergályos szerszámok"

címmel kiállítást rendeztek az újpesti Kozma Lajos Faipari Szakközépiskola aulájában. Az 1995. január 30. és február 20. között nyitva tartott kiállításon a soproni Erdészeti és Faipari Múzeum és a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum anyaga mellett az iskola gyűjteményéből és a budapesti Faszobrász Szövetkezet tárgyai és eszközei is szerepeltek. A kiállítást Kiss Géza és Pauló Tamás tanár rendezte, dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó és Kecskés Péter muzeológusok közreműködésével. A tárgyak nagyobb részét a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum Janovich István vezette restaurátorai konzerválták, illetve egészítették ki, köztük a működőképes lábítós faesztergát.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A Kínai Népköztársaság és a Magyar Köztársaság közötti államközi szerződés keretében dr. Lovag Zsuzsa, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója és dr. Pintér János, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Múzeumi Osztályának vezetője 1994. december 1. és 10. között Kínában járt. Pekingben megtekintették a Császári Palota Múzeumot (az egykori Tiltott Várost), a Kínai Nemzeti Múzeumot, egy kortárs iparművészeti múzeumot, a Kínai Nagy Falat, a Ming-császárok sírjait, illetve az ott lévő múzeumot, a Yonghegong lamaista buddhista nagykolostort.
Hszianban a Terrakotta Katonák és Lovak Múzeumát (azaz a Cseréphadsereget), a Han és a Tang dinasztiák uralkodóinak halomsírjait, a neolit kori falut bemutató Xi'an Banpo Múzeumot és a Senhszi (Shaanxi) Tartományi (Történeti) Múzeumot tekintették meg.
Tárgyalásokat folytattak a kínai Kulturális Minisztérium Külföldi Kulturális Kapcsolatok Hivatalának, a Kulturális Régiségek Állami Főhivatalának, továbbá a Kulturális Vagyon Állami Főhivatalának vezetőivel és munkatársaival, valamint a felsorolt múzeumok vezetőivel. A megbeszélések során a két ország közötti kiállítások, illetve múzeumi szakemberek cseréjének, tanulmányutak lebonyolításának lehetőségeit vitatták meg.

KONFERENCIÁN VALÓ RÉSZVÉTEL

1994. október 27. és 29. között rendezte meg a British Múzeum az Európa Tanács támogatásával a *„The Identity of Bronze Age Europe"* konferenciát. Ezen a tanácskozáson részt vett és előadást tartott dr. Poroszlai Ildikó, a százhalombattai Matrica Múzeum igazgatója. Ezt követően október 31-én a durhami egyetemen prof. Antony Harding meghívására vett részt egy kisebb tanácskozáson, amelyen a jelenlévők beszámoltak legújabb kutatási eredményeikről és a különböző bronzkori ásatásokról, leletekről, kronológiai összefüggésekről.
A londoni konferencián elhangzott előadások hamarosan kötet formájában látnak napvilágot.

SZEMÉLYI HÍREK

Scheinring József kollégánk 1995. február 17-én elhunyt. Pályáját az Iparművészeti Főiskolán szakoktatóként kezdte, majd restaurátorként a Húsipari Múzeumban és a Budapesti Történeti Múzeumban dolgozott. 1982 és 1990 között a Központi Múzeumi Igazgatóság, majd 1991-től a Magyar Nemzeti Múzeum restaurátora volt. Kiemelkedő szakmai elhivatottsággal vett részt a restaurátorok alapfokú, felsőfokú és egyetemi képzésében fa-bútor szakon. Becsülték és szerették hallgatói, kollégái. 47 éves volt.

*

1994. november 1-jétől Baán István, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum gazdasági igazgatója.
Szirmai Erika beruházó, műszaki ellenőr 1995. február 7-én megvált a múzeumtól.

1995. január 1-jétől pályázat útján három éves időtartamra Szemkeő Endre nyerte el a Néprajzi Múzeum Ethnológiai Adattárának főosztályvezetői álláshelyét, Szuhay Péter a Magyar Osztály, Wilhelm Gábor pedig a Nemzetközi Osztály osztályvezetői álláshelyét.
1995. február 1-jétől egy éves időtartamra Simon Ildikó művész restaurátor kapott megbízást a Restaurátor Osztály osztályvezetői tisztének betöltésére.

Dr. Romváry Ferenc művészettörténész, a pécsi Janus Pannonius Múzeum Képző- és Iparművészeti Osztályának vezetője 1995. január 15-től nyugdíjba vonult. Tisztségét dr. Aknai Tamás művészettörténész 1995. február 1-jétől töltötte be.

1995. február 1-jétől dr. Rémiás Tibor a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Szervezet igazgatóhelyettese.
1995. február 1-jétől dr. Gyulai Éva a miskolci Herman Ottó Múzeum Muzeológiai Osztályának vezetője.

*

Varró Ágnes néprajzkutató 1994. november 15-én a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen doktori szigorlatot tett, és megvédte *„A hagyomá-*

nyos orvoslás a dunántúli parasztközösségekben" című disszertációját.

Gyulai Éva történész-muzeológus, Rémiás Tibor történész-muzeológus és Vida Gabriella néprajzos-muzeológus, a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársai, 1994 decemberében egyetemi doktori címet szereztek.

Szabó Lajos, a Testnevelési és Sportmúzeum igazgatója kandidátusi disszertációjának munkahelyi vitáját *„Középiskolai testnevelés a polgárosodó Magyarországon"* címmel 1994. december 14-én tartották az Oktatáskutató Intézetben.

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

Kós Károly-díj

Baja Ferenc környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter 1994. december 16-án Kós Károly-díjat adott át a települési érdekvédelem és a településszépítés terén kiemelkedő eredményeket elérő személyiségeknek és közösségeknek. A kitüntetést a múzeumi területről Kerecsényi Edit muzeológus, a néprajztudományok kandidátusa a népi kultúra megőrzését szolgáló sokoldalú tevékenységéért vehette át.
(Magyar Nemzet, 1994. december 17.)

Martyn Klára-díj

Az 1995. évi Martyn Klára-díjat január 26-án Körner Évának, a művészettörténet tudomány kandidátusának adta át dr. Páva Zsolt, Pécs megyei Város polgármestere.
Körner Éva a huszadik századi magyar és európai képzőművészet nemzetközi rangú kutatója. Igényes választással fordul a valóban kiemelkedő életművekhez és alkotásokhoz, ezeket a történeti korszak és szituáció összefüggéseiben vizsgálja. Biztos érzékenységgel ismeri fel – s a legelsők között értékeli – a kortárs magyar képzőművészet sorsdöntő áramlatait és fordulópontjait, amelyek a korszak igazi történetét alakítják.
Könyvei megkerülhetetlenek a művészettörténeti szakma számára, és tanulságos, hasznos olvasmányai a művészetbarátoknak, imponálóan széleskörű ismeretanyaggal, a bemutatott egyéniségek és alkotások, a belőlük sugárzó erkölcsi tartás erejének és példájának megmutatásával.
Megjelent könyvei: Picasso, 1964; Kassák Lajos festészete, 1967; Derkovits monográfia, 1968; Korniss Dezső, 1971; Gross Arnold, 1973; Bortnyik Sándor, 1975; Derkovits album, 1978.
Legfontosabb tanulmányai: Ungarische avantgarde, 1971; Szentendre és a kelet-európai avantgarde, 1971; Ungarische Kunst zwischen beiden Weltkriegen, 1975. stb.

Preisich Miklós-díj

A Magyar Kémikusok Egyesülete Intézőbizottsága által 1994-ben alapított Preisich Miklós-díj kitüntetésben részesült a múzeumi területről dr. Kovács Gy. István, a Magyar Vegyészeti Múzeum igazgatója, aki az Európában egyedülálló Múzeumban sok évi munkájával a magyar vegyipar múltjának tárgyi és írásos emlékeit nagy gonddal gyűjtötte össze, megmentve azokat a pusztulástól. Ez a munka rendkívül sokoldalú szaktudást, fáradhatatlanságot igényelt és igényel. A múzeum a vegyészek és a jövő vegyészeinek ismereteit is bővíti. Ilyen szempontból oktatói tevékenysége is fontos a vegyésztársadalom számára. E mellett jelentős önálló kutatói tevékenységet is végzett, mely előadások és publikációk formájában mutatkozott. Vezetése alatt a múzeum európai hírnévre és látogatottságra tett szert. Az MKE-ben hosszú évek óta aktív munkát végez, a Kémia és Vegyipartörténeti Szakosztály alelnöke.
(Magyar Kémikusok Lapja, 1995. 50. évf. 2. sz. 92. o.)

KÖZHASZNÚ INFORMÁCIÓK

Történelmi értékű dokumentumok megőrzése

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Szíves figyelmébe ajánlom a mellékelt összeállítást, amely a megőrzésre szánt, történelmi értékű dokumentumok papíranyagának minőségével, a fennmaradásukat alapvetően meghatározó savasodás problémájával foglalkozik, és ismerteti, hogy ezek a fontos iratok, kiadványok ne semmisüljenek meg egy-két emberöltő alatt, hanem több száz évig használható állapotban fennmaradva a levéltárakban kutatási forrásként szolgálhassanak a jövő generációi számára.
Kérem, hogy miután az időálló papírra vonatkozó ISO 9706 nemzetközi szabvány előírásainak megfelelő, hazai gyártású írólnyomó papír a kereskedelemben az átlagos áron beszerezhető, szíveskedjék intézkedni, hogy a vezetése alatt álló intézmény a várhatóan levéltárba kerülő iratok céljára ezen speciális követelményeknek megfelelő papírokat használjon (a mellékelt anyagban a vizsgált és jónak bizonyult papírok felsorolása szerepel). A külföldi eredetű papírok között is nagy valószínűséggel van olyan, amely a hivatkozott szabvány szerint időállónak minősül, ezekről azonban a kereskedőtől/gyártótól kell információt kérni.
Tájékoztatásul megemlítem, hogy a megőrzésre szánt dokumentumok papíranyagával kapcsolatban már sok országban születtek különböző szintű előírások és javaslatok. Példaként az Egyesült Államokra hivatkozom, ahol az időálló papírok használatáról a Kongresszus hozott törvényt (104 Stat. 912. Public Law 101-523-Oct. 12., 1990., a Joint Resolution to Establish a National Policy on Permanent Papers). Hazánkban a kidolgozás alatt lévő levéltári törvény várhatóan ugyancsak tartalmaz majd előírást, vagy javaslatot erre vonatkozóan.
A témával kapcsolatban az összeállítást készítő munkatársam további információkkal készséggel áll rendelkezésre.
Megértő támogatását remélve tisztelettel üdvözli:

dr. Lakos János főigazgató
Magyar Országos Levéltár

BalkoN 94/1

Les ateliers de Budapest • Budapest Galéria, 1990. GYARMATHY TIHAMÉR, KÖRNER ÉVA, a háttérben MOLNÁR SÁNDOR és NÁDLER ISTVÁN • fotó: Pácser

Dorottya Galéria
1995. március 30 – április 22

Kedves Barátunk!

Szeretettel meghívunk

1999. január 10-én vasárnap délután 5 órától

a Rózsa Presszó kiállítás zárónapján

az Ernst Múzeumba egy kis beszélgetésre, borozgatásra.

A program meglepetés.

Várnak a kiállító művészek és a rendező, Körner Éva

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

KÖRNER ÉVA

KÖRNER Erq

Az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet
tisztelettel meghívja Önt

Körner Éva

Avantgárd izmusokkal és izmusok nélkül

című kötetének bemutatójára

Helyszín:

MTA Művészeti Gyűjtemény

1051 Budapest, Roosevelt tér 9., III. emelet

Időpont:
2005. június 23., 15 óra.

Köszöntőt mond:
Beke László, az MTA MKI igazgatója

A könyvet bemutatja:
Nagy Ildikó

	664		**Franciscus Körner,** * 1810, † 1890. (Csáka Károly úr, érsekújvári lakos közlése, aki személyesen ismerte. — *Mitteilung des K. Csáka in Neuhäusl, der ihn persönlich gekannt hat.)*
—		—	*a)* Filigránmívű gombok. — *Filigranknöpfe.* Ferenciek kolostora, Érsekújvár — *Franziskanerkloster, Neuhäusl.*
	Nr. 660		*b)* Hasonló tárgyak. — *Ähnliche Arbeiten.* Museum, Székesfehérvár — *Stuhlweissenburg.*
	665		Körner Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 661		~~Tejmerő~~kanál. — ~~Schmetten~~schöpfl. — Ca. 1830—1840. Csáka Károly, Érsekújvár — *Neuhäusl.*

VERZEICHNIS DER OLDSCHMIEDENAMEN.

Meister, die im Werke vorkom- sind hier nach dem Zunamen betisch geordnet. Die Zahlen zei- lie laufende Nummer an. Bei n Meistern, deren Zeichen in Varianten vorkommen, ist nur ste laufende Nummer angegeben, der ihre biographische Daten vor- en. Jene Meister, die in Inschrif- oder Archivsdaten neben dem amen nur als Goldschmiede (auri-

1907 SZEP 18.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

Körner Éva

A szentendrei festők őszi tárlatát vasárnap nyitja meg Körner Éva művészettörténész a városi tanács dísztermében. A kiállítás a ma kezdődő Szentendrei Kulturális Napok egyik rendezvénye.

4021

Körner János óra
Szombathely

2179. KÉTOSZLOPOS ÓRA, mahagóni és fekete bronzveretekkel. Számlapján mozgó alakok. Jelezve: *Johann Körner in Steinamanger.* Szombathely, empire. 100.—

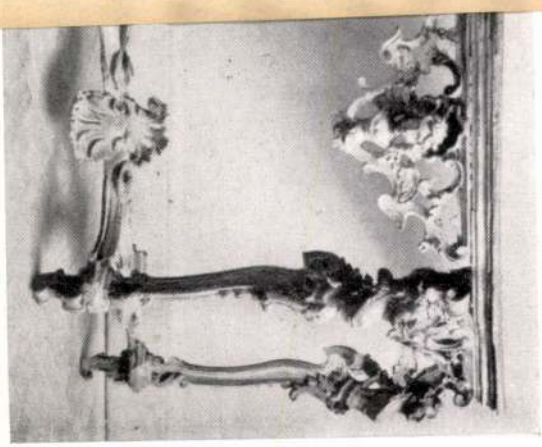

Almásy-Teleki T. 1941

Kovácsné Király Ilus

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HÍRLAP

1966 JUL 29

Kovácsné Király Ilus írónő asszony, a népművészet mestere 81 éves korában, Kalocsán meghalt. Egyik úttörője és kialakítója volt a kalocsai népművészetnek. Hétfőn temetik Kalocsán.

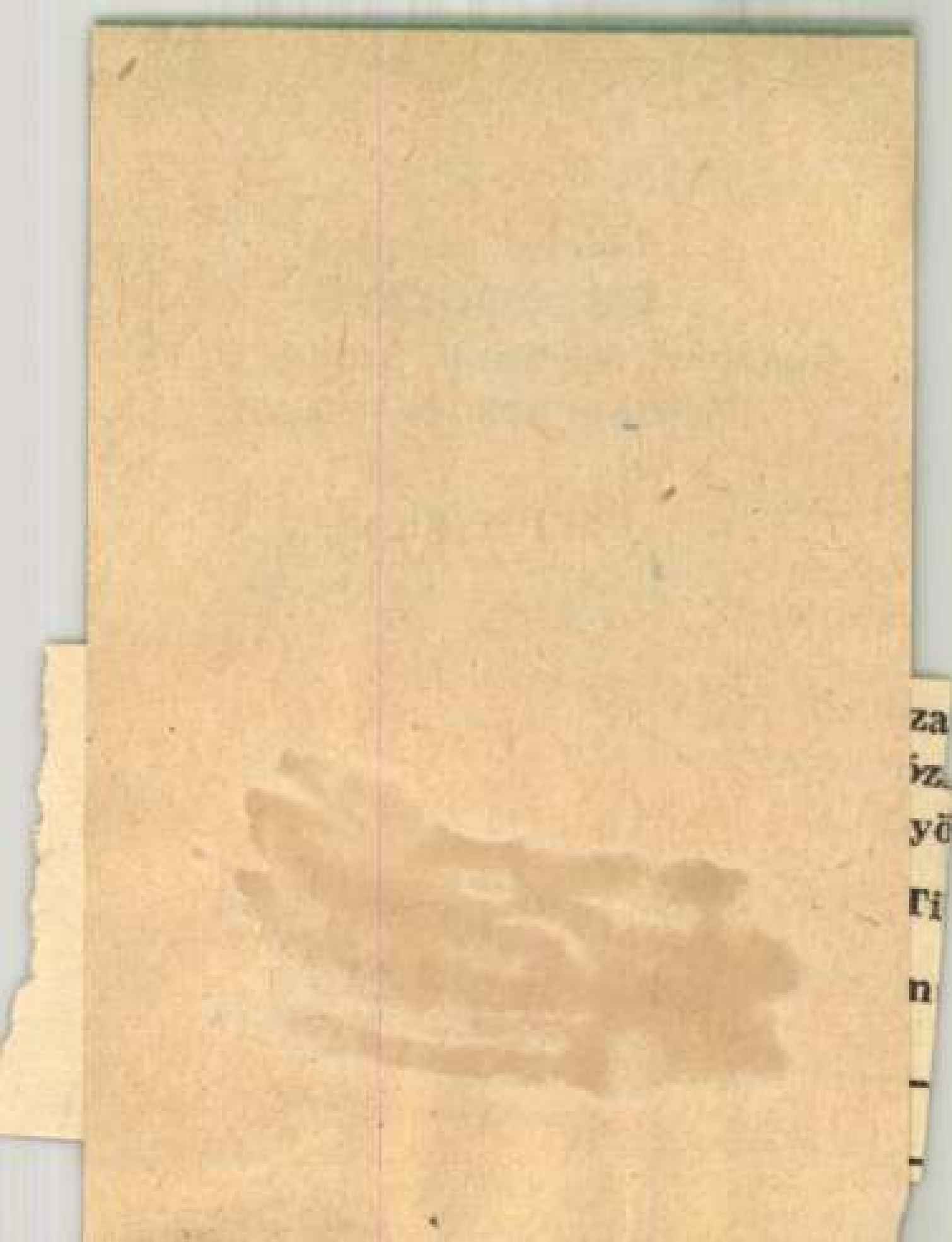

Körner József, Ybl- és Kossuth-díjas építész 2.) Folytatás

2. Korner József: A II. kerületi pártszékház, Budapest. Előcsarnok

2

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 23. old.

Körner József,
Ybl- és Kossuth-díjas
építész.
- 1. Folytatás

3 3. Körner József: A II. kerületi párt-székház homlokzata

Magyar Építőművészet, 1984. 3.
23-old.

X. évfolyam. 13—14. szám. Budapest, 1933 július 30.

BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYÉNEK TÁRSLAPJA

MÉRNÖKI KAMARAI NAP A KERESKEDELEMÜGYI MINISZTERNÉL.

Fabinyi Tihamér dr. kereskedelemügyi miniszter a Mérnöki Kamara kérelmére a mérnökök számára is rendszeresítette a kamarai napok intézményét s az elsőt június 27-én délután 5 órára tűzte ki. A Mérnöki Kamara dr. Kossalka János elnök vezetése alatt megjelent 15 főnyi képviselője 8 pontba és számos alpontba foglalva terjesztette elő a mérnökök súlyos gazdasági helyzetének enyhítésére alkalmas munkaalkalmakra vonatkozó javaslatait az út-, híd-, magasépítés, a balatoni fürdők egészségügyi berendezéseinek fejlesztése, az állami épületek fűtésének racionalizálása, a székesfővárosi távfűtés építése, a tagosítások, a villamosítás, a gyáripari mérnök-elhelyezési akciók, az ipar- és tanoncoktatás fejlesztése terén.

A miniszter több munkaalkalom előkészítését és számos támogató átirat azonnali elküldését más hatóságokhoz nyomban elrendelte.

Másik csoportjában az előterjesztéseknek a Kamara a mérnöki kart érintő jogszabályalkotásokat sürgette. Igy a házadómentességi építési kedvezmények hatályának meghosszabbítását, az építésügyi törvény és építési szabályzatok, az építőipari, a zugírászati, az új erdőtörvény megalkotását, a tisztviselői minősítési törvény reformját, az építészi tervpályázati szabályzat és a tejipari üzemvezetői képesítési szabályzat reformját.

A miniszter ezeket a kérelmeket is teljes megértéssel fogadta és több tárcája ügykörébe tartozó jogszabály szeptemberre való előkészítését rendelte el s evégből szervezeti intézkedéseket tett, más esetekben pedig sürgős támogató átiratokat határozott el.

Miután a miniszter a maga részéről is néhány kérdést megpendített, a tárgyalás jóval 7 óra után ért véget és nagyon megnyugtatta a Kamara képviselőit. Az elnök meleg köszönetet mondott a mérnöki kamarai napok intézményéért s a miniszter erélyes és gyors intézkedéseiért, aki a következő mérnöki kamarai napot szeptember végére állapította meg.

KARUNKAT ÉRINTŐ ORSZÁGGYŰLÉSI BESZÉDEK.

Az 1933—34. évi állami költségvetés tárgyalása során a képviselőházban elhangzott karunkat érintő felszólalásokból alábbiakat ragadjuk ki.

A költségvetés benyujtásakor *Imrédy* Béla pénzügyminiszter beszédében többek között a MÁV központi igazgatásának egyszerűsítésével, általános közlekedéspolitikai kérdésekkel s a transzkontinentális út építésével foglalkozott és kitért a MÁVAG egyes üzemi ágazatainak megszüntetése kérdésére is

Temesváry Imre előadó megemlítette, hogy a bányakapitányságok, amelyek eddig a pénzügyminisztérium hatáskörébe tartoztak, áttétettek a kereskedelmi tárcához.

A költségvetés általános tárgyalása során *Herrmann* Miksa v. kereskedelemügyi miniszter a soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola kérdésével, *Petrovácz* Gyula a szellemi munkanélküliséggel és ezzel kapcsolatban a szabadpályákon működők s így a mérnökök munkanélküliségével, a munkanélküli segélyüggyel, a műszaki jellegű beruházásokkal és a munkaalkalmak teremtésével foglalkozott. *Illés* József professzor pedig statisztikai adatokat ismertetett a mérnöki munkanélküliségről. *Petrovácz* Gyula e beszéde során a munkanélküliség és a gépi termelés okozati összefüggésével kapcsolatban elhangzott vádak igazságtalanságának megvilágítására a Ház előtt felolvasta a Kamara multévi jelentésének idevonatkozó részét is.

A költségvetés egyes tárcáinak tárgyalása során a belügyi tárca költségvetése vitájában *Petrovácz* Gyula a műszaki diplomának a közigazgatásban való fokozottabb érvényesülésével és a kettős közigazgatás hátrányaival foglalkozott.

A kereskedelmi tárca költségvetését általánosságban *Görgey* István előadó ismertette. E tárca költségvetési vitájából alábbi felszólalásokat emeljük ki. *Bud* János foglalkozott a nehézipar, valamint az útépítés kérdésével, *Petrovácz* Gyula statisztikai adatok felsorolása mellett részletesen foglalkozott a mérnöki munkanélküliséggel, sürgeti az új építőipari törvény megalkotását és abban a tervezés és az ipari munkálatok szétválasztását. Beszédében az alábbi kérdések dominálták: a fűtési ellenőrök, a villamosítás, az erdőtörvény, a rendkívüli házadómentesség, a tagosítások, a mérnököknek a közigazgatásban való fokozottabb szerepe, a községi mérnökök, a külföldi honos mérnökök ügye, a kémiai ipar egyes ágazatainak képesítéshez kötése, a kisebb ipari üzemekben mérnökök alkalmazása, a tervpályázatok és az Ipari Munkaszerző Intézet kérdése.

Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter beszédéből az alábbiakat soroljuk fel, mint legfontosabb karunkat érintő problémákat: a még életbe nem léptetett elektromos energiatörvény végrehajtási utasításának kiadása, az országos villamosítási terv tető alá juttatása, Energiagazdálkodási Tanács létesítése, a földgáz-, ásványolaj- és szénkérdés, vízierőkihasználás, a közhivatalok fűtésének racionálisabb átszervezése, a közszállítási szabályzat átdolgozása, a MÁVAG, közüzemek, kőbányák, a balatonmelletti villaépítkezési anomáliák és a diplomás ifjúság elhelyezkedésének ügye.

E vita során egy másik beszédében a kereskedelemügyi miniszter az alábbi kérdésekkel foglalkozott: az iparostanoncoktatásnak főfoglalkozásként üzése, az új útügyi törvény folyamatban lévő munkálatai, a bekötő utak építése, az utak fenntartásának fontossága, útáthidaló hidak kérdése, a vásárosnaményi Tisza-híd munkálatainak megkezdése, az energiagazdálkodás fokozott felkarolása, hajózás, léghajózás és az elektrifikálás ügyével.

Scheuer Róbert az elektromos energiatermelő-telepek és a tassi vízierőmű kedvezőtlen kihasználásával foglalkozott.

Az igazságügyi tárca költségvetésének tárgyalásakor pedig *Kelemen* Kornél a mérnöki zugirászat megszüntetését célzó törvényjavaslatnak a Ház elé hozatalát sürgette.

A kultusztárca költségvetési vitájában *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter bejelentette, hogy a soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolát a pénzügyminisztérium a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alá átengedte, úgyszintén, hogy a bányászati és kohászati tanszékeknek a Műegyetemhez csatolása van tervbevéve, egy létesítendő József Nádor Műszaki és Közgazdaságtudományi Egyetem keretein belül.

A földmívelésügyi tárca költségvetési vitájában *Marschall* Ferenc az erdészeti igazgatás összevonásáról és az e helyzet folytán várható hátrányokról emlékezett meg, míg *Kelemen* Kornél a Duna—Tisza-közötti lecsapolás, az Alföld-fásítás és az útügy kérdésével foglalkozott. *Kállay* Miklós földmívelésügyi miniszter pedig bejelentette, hogy a vízszabályozásra a tavalyinál nagyobb összeget sikerült a költségvetésbe beállítania.

A honvédelmi tárca tárgyalása során *Friedrich* István a technikának a honvédelemben való különös fontosságát hangsúlyozta.

E vita során tette Gömbös Gyula miniszterelnök a napisajtóból is ismeretes ama nagyfontosságú kijelentését, hogy a mérnöki tudásra nemcsak a hadseregben, hanem az egész közéletben és közigazgatásban is fokozott mértékben szükség van.

Zsindely Ferenc az iparostanoncoktatásban mérnökök elhelyezését sürgette.

A pénzügyi tárca költségvetési vitájában *Szabóky* Jenő kimerítően foglalkozott a tagosítások előmozdításának kérdésével és *„a várható beruházások mérnöki előkészítésének"*, mint a jövő évi költségvetésbe felveendő új címnek beállítását javasolta.

Az 1929. XXIX. t.-c. alapján engedélyezett rendkívüli házadómentesség tárgyában előterjesztett pénzügyminiszteri jelentéshez hozzászóltak: *Bródy* Ernő, aki a rendkívüli házadómentesség hatályának meghosszabbítását sürgette és a házadómentességi törvény megalkotását indítványozta és *Petrovácz* Gyula, aki a kérdéssel nemcsak politikai, de szakszempontból is foglalkozott.

A pénzügyminiszter bányahatósági jogkörének a kereskedelemügyi miniszterre átruházásáról szóló törvényjavaslathoz hozzászólt *Malasits* Géza, aki az iparfelügyelők számának szaporítását sürgette.

Megemlítendőnek tartjuk itt még Petrovácz Gyulának a képviselőház 1933. évi márc. 1-i ülésén tartott ama beszédét, amelyben a községi műszaki szolgálat megszervezését sürgette.

Az országgyűlés felsőházában a közigazgatás rendezéséről szóló 1929. XXX. t.-c. módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása során felszólaltak *Tomcsányi* Móric és *Némethy* Károly, akik a szakembereknek a közigazgatásban való szerepét tették kritika tárgyává.

Több ízben, így az 1933—34. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat tárgyalása során felszólalt *Hoepfner* Guidó, Kamaránk képviselője a felsőházban, aki beszédeiben a külföldieknek magyar mérnökökkel helyettesítése, a vidéki műszaki szolgálat javítása, a tagosítások, meglévő és létesítendő középületek terveinek beszerzése, az erdősítések, az útépítések ügye mellett az építési adókedvezményekkel és lakáskérdésekkel foglalkozott. Szólt a meglévő bankjegymennyiség elégtelenségéről, az építést drágító fázisadóról, olcsó vállalati kölcsönök szükségességéről. Behatóan foglalkozott a házadómentesség és a bírósági szakértők díjazásának kérdéseivel.

Zelovich Kornél közlekedéspolitikai kérdésekkel.

Varsányi Emil, Kamaránk másik képviselője a felsőházban pedig alábbi kérdésekkel foglalkozott: a mérnöki kar általános helyzete, a minősítési törvény reformja, az utak és víziutak ügye, a kisipari igények fokozott kielégítése az elektrifikálás kapcsán, a cséplési szemveszteség, a házépítő szövetkezetek stb. terén előforduló visszásságok, a mérnöki társadalom részére a Falk Miksa-utcai laktanya díjtalan átengedése, mérnökház, technikai múzeum, technikai könyvtár és mérnöki jóléti intézmények céljaira.

Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter az energiagazdálkodás és földkutatásnak, mint a mérnöki munkanélküliség levezetőjének fontosságát emelte ki.

Mint látjuk, a mérnöki törvényhozók: *Herrmann, Temesváry, Petrovácz, Görgey, Scheuer, Friedrich, Szabóky*, a felsőházban pedig: *Hoepfner, Zelovich Varsányi*, úgyszintén Kamaránk ügyésze: dr. *Kelemen* Kornél képviselő kivették részüket a vitából.

Meleg köszönettel adózik karunk mindazoknak, akik az országgyűlésen felszólalni és karunk egyes kívánságait magukévá tenni szívesek voltak.

ÚJ HIVATALI HELYISÉGÜNK.

Kamaránknak a VIII., Scitovszky-tér 2. sz. háztulajdonosával 1928 nov. 1-től kezdődő hatállyal kötött bérleti szerződése ez év aug. 1-én lejár. Miután a Kamara elnöksége a háztulajdonosának képviselőjével az év elejétől fogva folytatott tárgyalások során a bérlemény bérösszegének mérséklését illetően nem tudott kielégítő eredményre jutni, a Kamara választmánya úgy döntött, hogy a bérleti szerződést e határidőn túl nem hosszabbítja meg. Az így előállott helyzet folytán a Kamara vezetősége mérlegelve a körülményeket és mellőzve más különböző megoldásokat célzó indítványokat, ezévi április hó 10-én kérelemmel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez, a volt délivasúti igazgatósági épület (I., Mészáros-utca 19.) történetesen üresen álló földszinti helyiségei egy részének a Kamara számára biztosítása céljából. A kérelem kedvező elintézésének kilátásba helyezése után pedig a MÁV. igazgatóságával tárgyalásokat kezdett. E tárgyalások eredményre vezettek s a megállapodás értelmében az Államvasutak igazgatósága a szóbanforgó épületrészt a Kamara és a Mérnöki Tanács hivatali helyiségeinek céljaira költségmentesen átengedte.

Addig, amíg az ú. n. „Mérnökház", vagy hasonló elgondolás kapcsán létesített megfelelő hivatali helyiségek kérdése végleges megoldást nyerhet, — augusztus 1-től — a kereskedelemügyi minisztérium és az Államvasutak igazgatóságának megértő és jóindulatú támogatása révén Kamaránknak juttatott — ha helyrajzilag nem is egészen centrális fekvésű — hivatali helyiség a szükséges kisebb átalakítások után nemcsak otthont, de a körülmények szerencsésnek mondható találkozása folytán egyben lehetőséget is fog nyujtani Kamaránknak a gazdasági válság nehéz éveinek jobb feltételek melletti elviseléséhez is.

A Kamara új postacíme tehát: I., Mészáros-utca 19., földszint. Az új helyiségek megközelíthetők a 2. és 4. sz. autóbusszal — leszállani a Pálya-utca és Győző-utca sarkán kell — vagy a Krisztina-téri villamos állomástól 5 perc alatt gyalog. A Kamara új távbeszélő hívószáma: 50—0—45.

Ugyancsak ezek az adatok a Mérnöki Tanácsra is vonatkoznak.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara közhírré teszi, hogy választmánya által hozott, jogerőre emelkedett határozat folytán új tagok

1933. évi július hó 10-től:

Horváth Dezső okl. gépészmérnök, Pécel.

Körner József okl. építész, Budapest, V., Váci-út 6.

1933. évi július hó 27-től:

Donner László Kornél okl. gépészmérnök, Budapest, II., Zivatar-utca 14.

Rysavy János okl. mérnök, Marcali, Somogy vm.

Schmidt Jenő okl. mérnök, Budapest, II., Darányi Ignác-utca 13.

Sztankovics Géza okl. erdőmérnök, Miskolc, Szemere-u. 6.

Dr. Telkesy Iván vegyészmérnök, Budapest, III., Zöldmáli-út 10.

Timár Béla okl. mérnök, Budapest, V., Wahrmann-u. 13.

TÖRÖLT TAGOK:

I. A Budapesti Mérnöki Kamara közhírré teszi, hogy választmányának 1933 június 23-án tartott ülésében önkéntes lemondás folytán a Kamara tagjai sorából töröltettek:

Bázár Elemér mérnök, Székesfehérvár; — *Bója* László mérnök, Csurgó; — *Csernyus* László mérnök, Budapest; — *Delmár* Béla gépészmérnök, Budapest; — *Demetrovits* Szilárd mérnök, Győr; — *Farkas* László gépészmérnök, Budapest; — *Fehér* Miklós mérnök, Pécs; — *Gáthy* Béla gépészmérnök, Budapest; — *Herendi* Gyula mérnök, Budapest; — *Kállay* Géza mérnök, Budapest; — *Kerényi* Andor mérnök, Budapest; — *Kertész* Miksa mérnök, Miskolc; — *Pfaff* Károly gépészmérnök, Zarnesti; — *Vajda* Gyula erdőmérnök, Vajszló.

II. Elhalálozás folytán a tagok sorából töröltettek:

Józsa Jenő mérnök, Kispest-Wekerletelep, 1933 márc. 30-i;— *Löhnert* Nándor mérnök, Szombathely, 1932 márc. 3-i; — *Prihradny* Ödön gépészmérnök, Budapest, 1932 dec. 23-i; — *Szabó* József építészmérnök, Rákosszentmihály, 1933 május 25-i; — *Winkler* Rezső mérnök, Budapest, 1933 január 31-i hatállyal.

Névváltozások és szakcímkiegészítések. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1933. évi május hó 26-án tartott ülésében elrendelte a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazítását: *Kohn* Lajos vegyészmérnök, kamarai tag *Komoly* Lajosra; *Künzl* Elemér gépészmérnök, kamarai tag dr. *Künzl* Elemérre; *Spitznagel* János építészmérnök, kamarai tag *Szöges* Jánosra; *Rácz* Jenő mérnök, kamarai tag *Rátz* Jenőre; *Székely* Sámuel gépészmérnök, kamarai tag *Székely* Sándorra.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1933. évi június hó 23-án tartott ülésében elrendelte a kamarai nyilvántartások alábbi kiigazítását: *Berger* Pál gépészmérnök, kamarai tag *Barta* Pálra, — *Kuncser* Menyhért mérnök, kamarai tag *Kisszalacsi* Menyhértre, — *Rédey* István mérnök, kamarai tag dr. techn. *Rédey* Istvánra.

A Magyar Országos Orvosszövetség Nyugdíj- és Segélyző-Intézete vezetése alatt álló Orvos-Otthon közli, hogy I., Mártonhegyi-út 53—57. sz. alatt fekvő üdülőjét a Mérnöki Kamara tagjai számára is megnyitotta. A teljes ellátás díja naponként és személyenként 6 pengő, amely összegbe egy- vagy két-ágyas szobán kívül a naponkénti négyszeri étkezés, valamint a fűtés és világítás is beleértendő. Bővebbet az Otthon vezetőségénél.

Budapesti Mérnöki Kamara

A. 318/1933/5. **HIRDETMÉNY**

hátralékos kamarai tagdíjak inkasszálásáról.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya f. évi június hó 23-án tartott ülésében az előző év végével fennálló tagdíjhátralékoknak a más intézményeknél is szokásos inkasszó útján való beszedését határozta el. Az inkasszálással egynéhány állás- és jövedelemnélküli kamarai tagot bízott meg, kik a tagdíjainak befizetésével elmaradt t. Kartárs Urakat fel fogják keresni.

Kérjük a t. Kartárs Urakat, hogy ezen terhes és nem rokonszenves megbizatással eljáró kollégákat fogadják kollégiális barátsággal, kik ezúton igyekeznek fenntartásukhoz egy kis jövedelemre szert tenni.

Ez az inkasszó nem érinti a f. évi esedékes tagdíjaknak csekk útján való befizetési kötelezettségét.

Budapest, 1933. évi július hó 21-én.

Katona László s. k. pénztárnok. *Schmitterer Jenő* s. k. alelnök.

HIRDETMÉNY.

Multévi 12. számunkban foglaltakra hivatkozással ismételten közöljük t. Tagjainkkal, hogy a pénztárkönyv hitelesítését illetően a szellemi foglalkozásúakra vonatkozólag nincs külön jogszabály, reájuk is vonatkozik a 30.000/1927. P. Ü. M. számú rendelet IX. „A könyvvezetés módja" című fejezete.

Ebből a fejezetből e helyen csupán az alábbiakat idézzük:

„... az általános kereseti adó céljára vezetett könyveket azonban a használatbavétel előtt hitelesíttetni kell. A hitelesítést az a községi elöljáróság (városi adóhivatal) végzi, amelynek területén az adózó a 26. §-ban foglaltak szerint az adóját fizetni, úgyszintén a könyveket vezetni köteles ... Ez a hitelesítés díjmentes."

Budapest, 1933. évi július hó 27-én. **Thoma** s. k. titkár.

Tanár Kossis Iván dr.

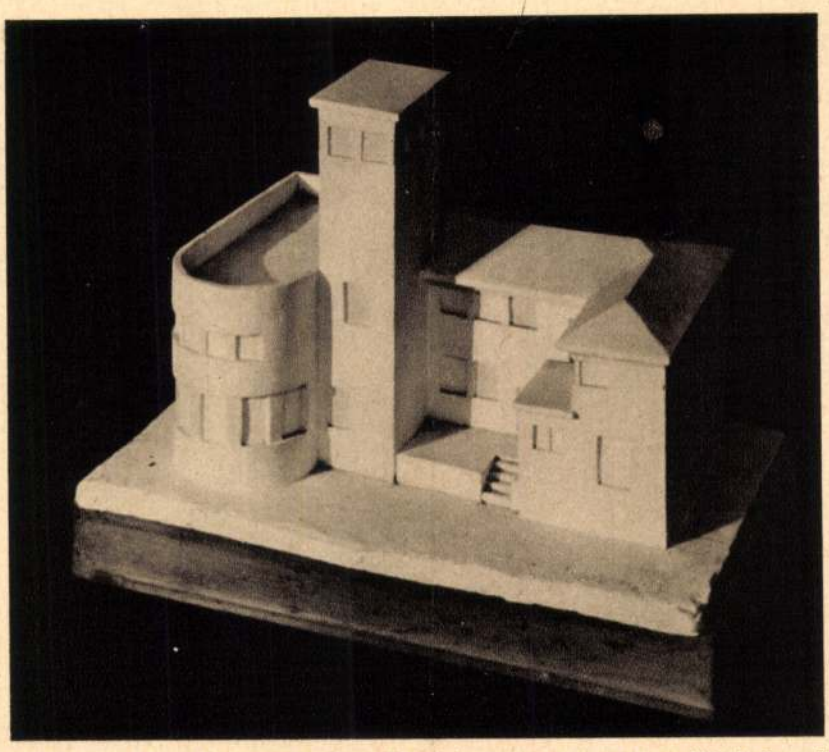

Nyaraló szálloda — Sommerhotel — Hotel in summer resort — Hôtel dans lieu de villégiature — Albergo di villegiatura

Stud. Arch. M. Szabó III. éves építészhallgató

Bérház — Miethaus — Tenement house — Maison de rapport — Casa d'affitto

Stud. Arch. J. Sári III. éves építészhallgató

Építészhallgatók.

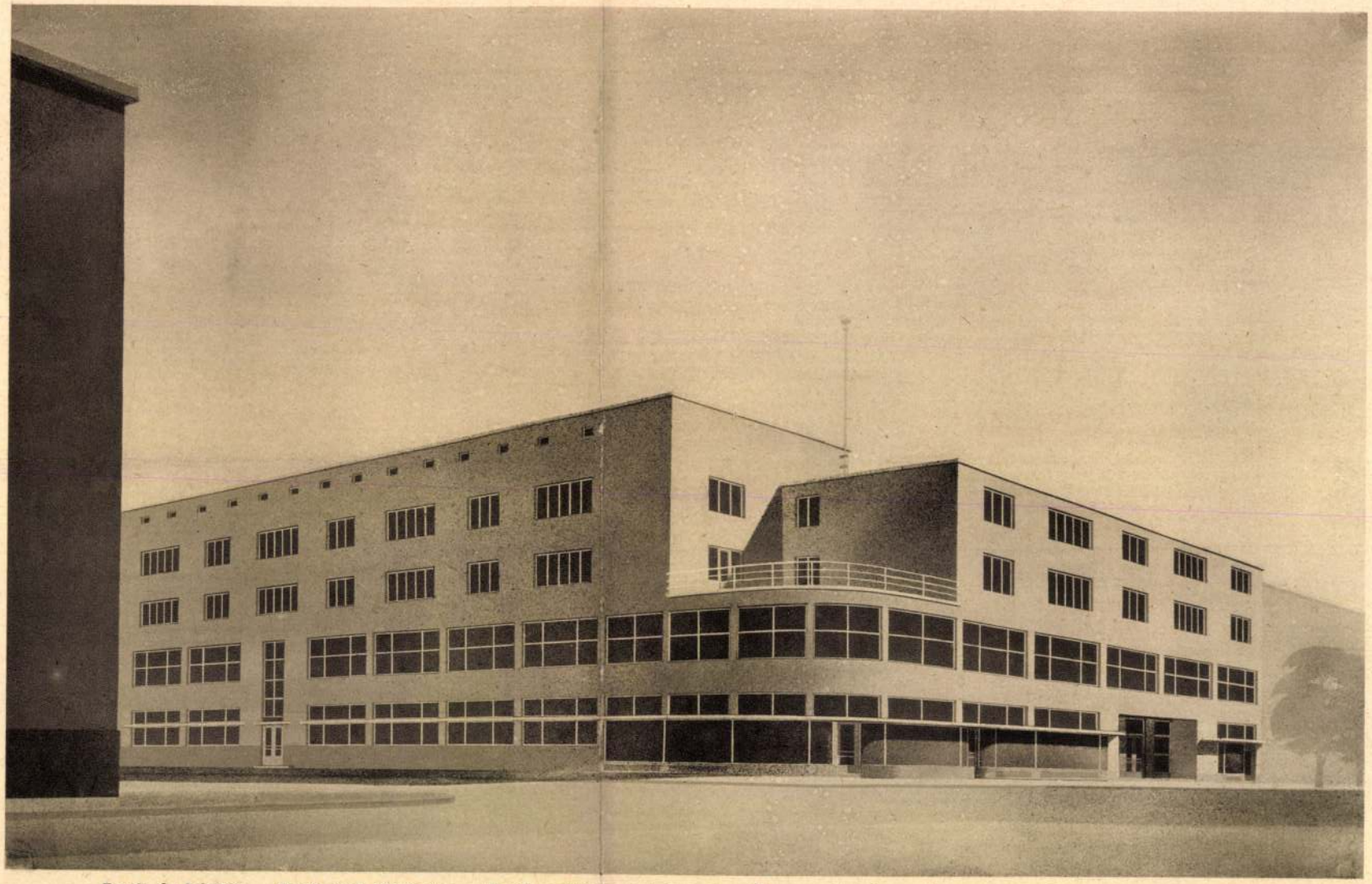

Bank és bérház — Bank und Miethaus — Bank and tenement house — Banque et maison de rapport — Banca e casa d'affitto

Stud. Arch. J. Körner IV. éves építészhallgató

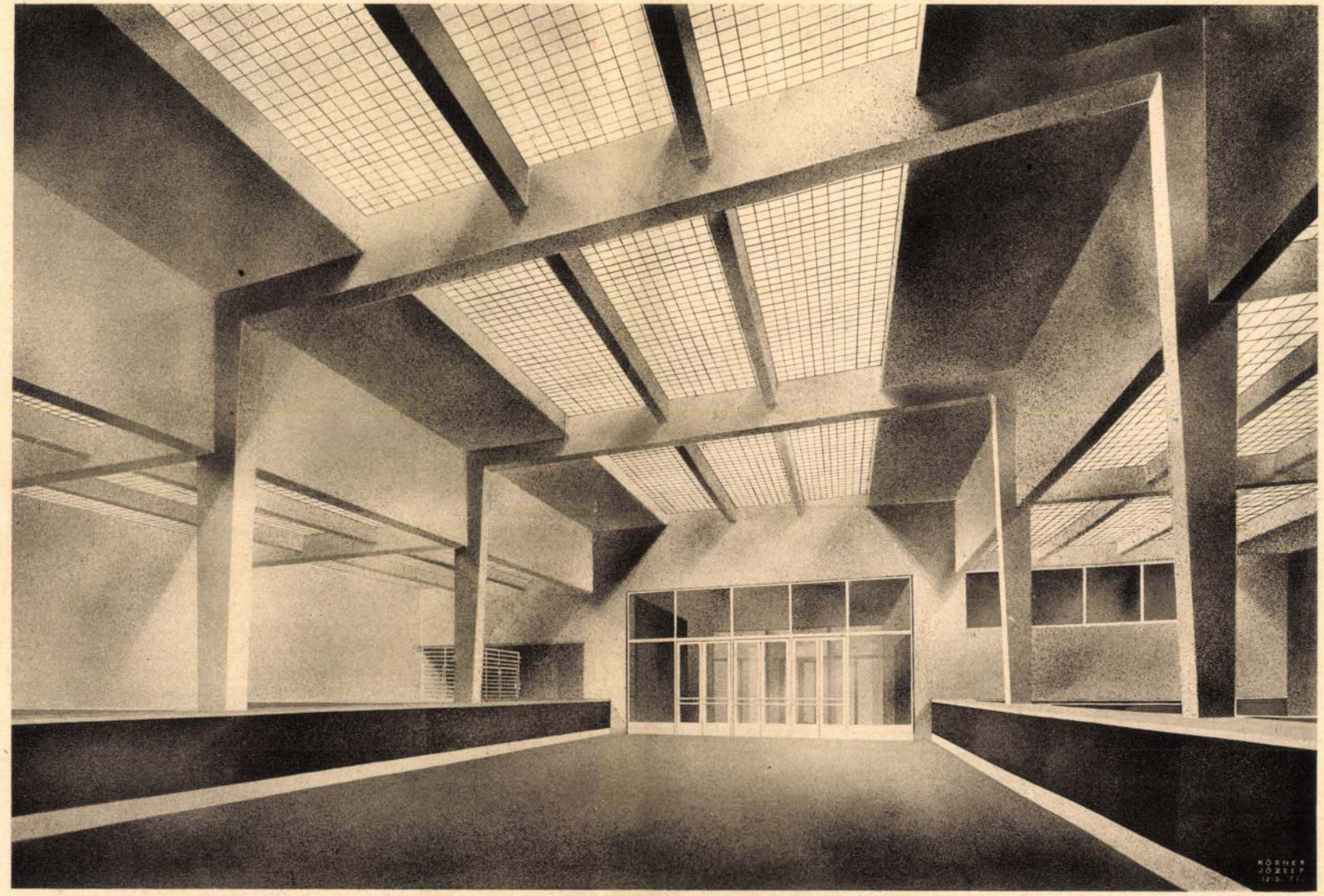

Bank pénztárcsarnoka — Kassenraum einer Bank — Counter-hall of bank — Guichet de banque — Sala di cambio di banca

Stud. Arch. J. Körner IV. éves építészhallgató

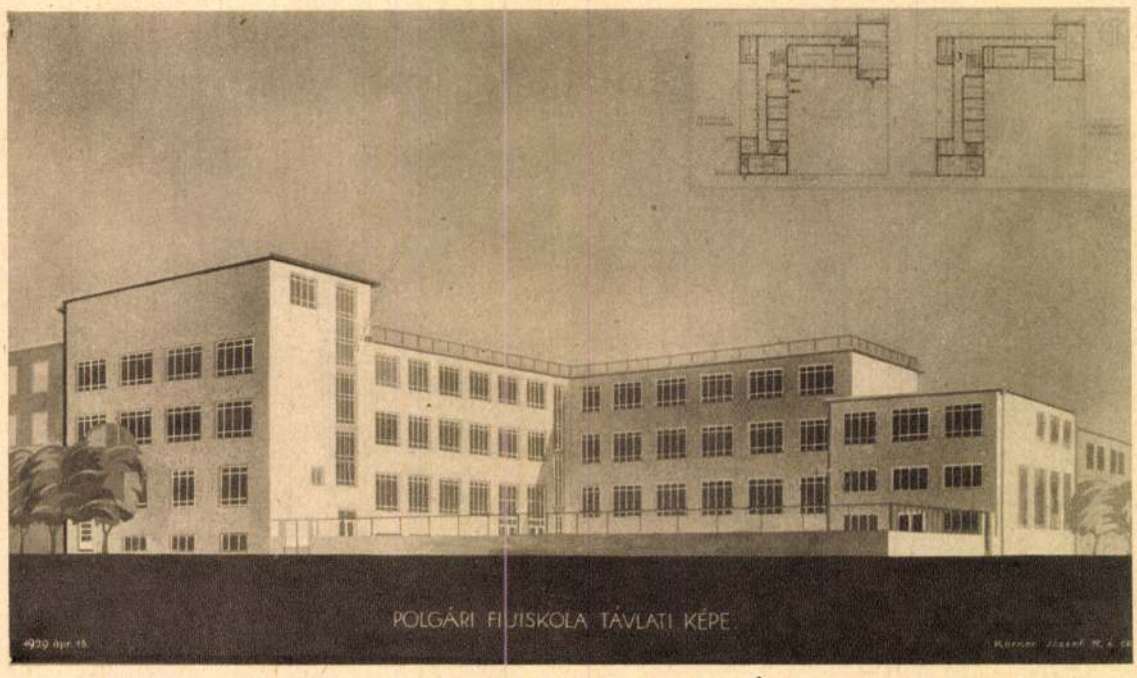

Polgári iskola — Bürgerschule — Middle-class school — École primaire supérieure — Scuola primaria superiore

Stud. Arch. J. Körner IV. éves építészhallgató

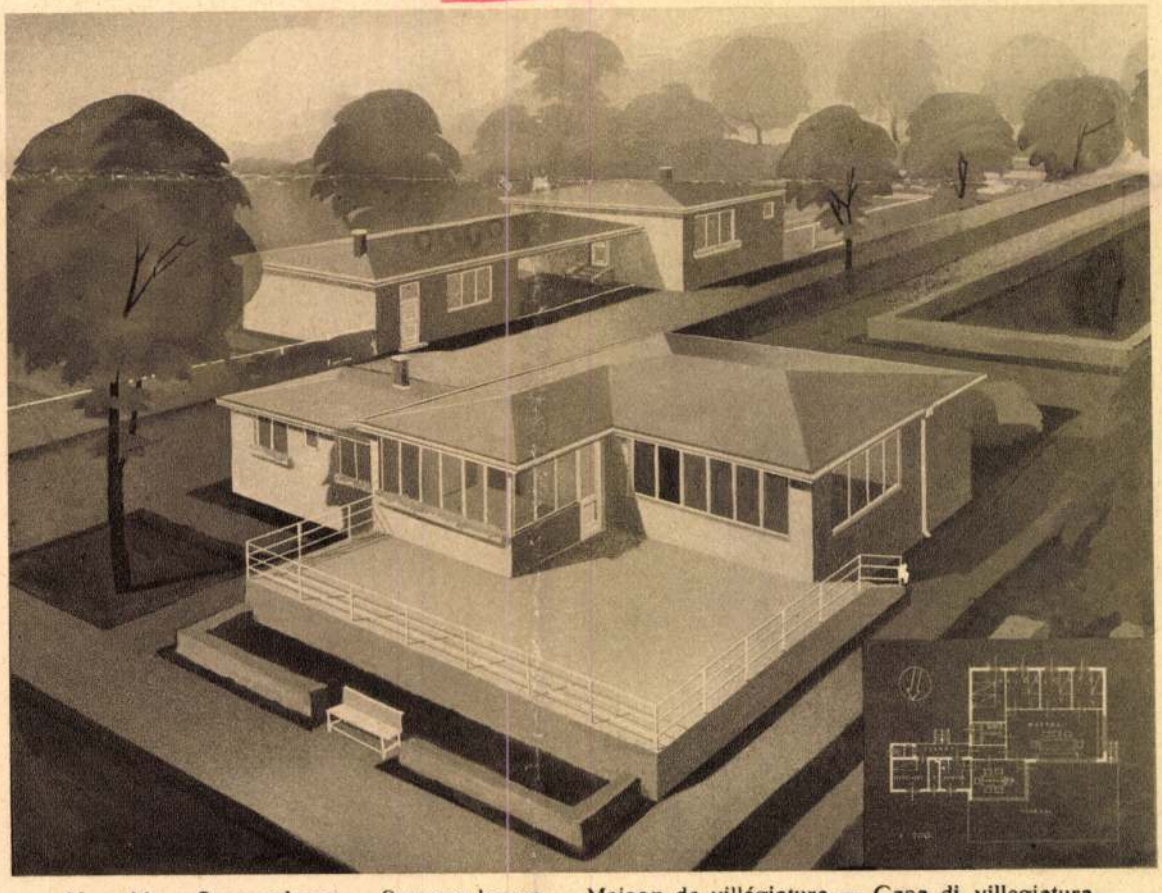

Nyaraló — Sommerhaus — Summer-house — Maison de villégiature — Casa di villegiatura

Stud. Arch. J. Körner IV. éves építészhallgató

Körner József megvásárolt terve négyzetalakú nézőteret javasol, amelyben arénaszerűen lennének elhelyezve az ülések. A Vörösmarty téri homlokzat élesen elüt a régi műemlék épület homlokzatától, de a terv nem is akarja letagadni a százéves korkülönbséget

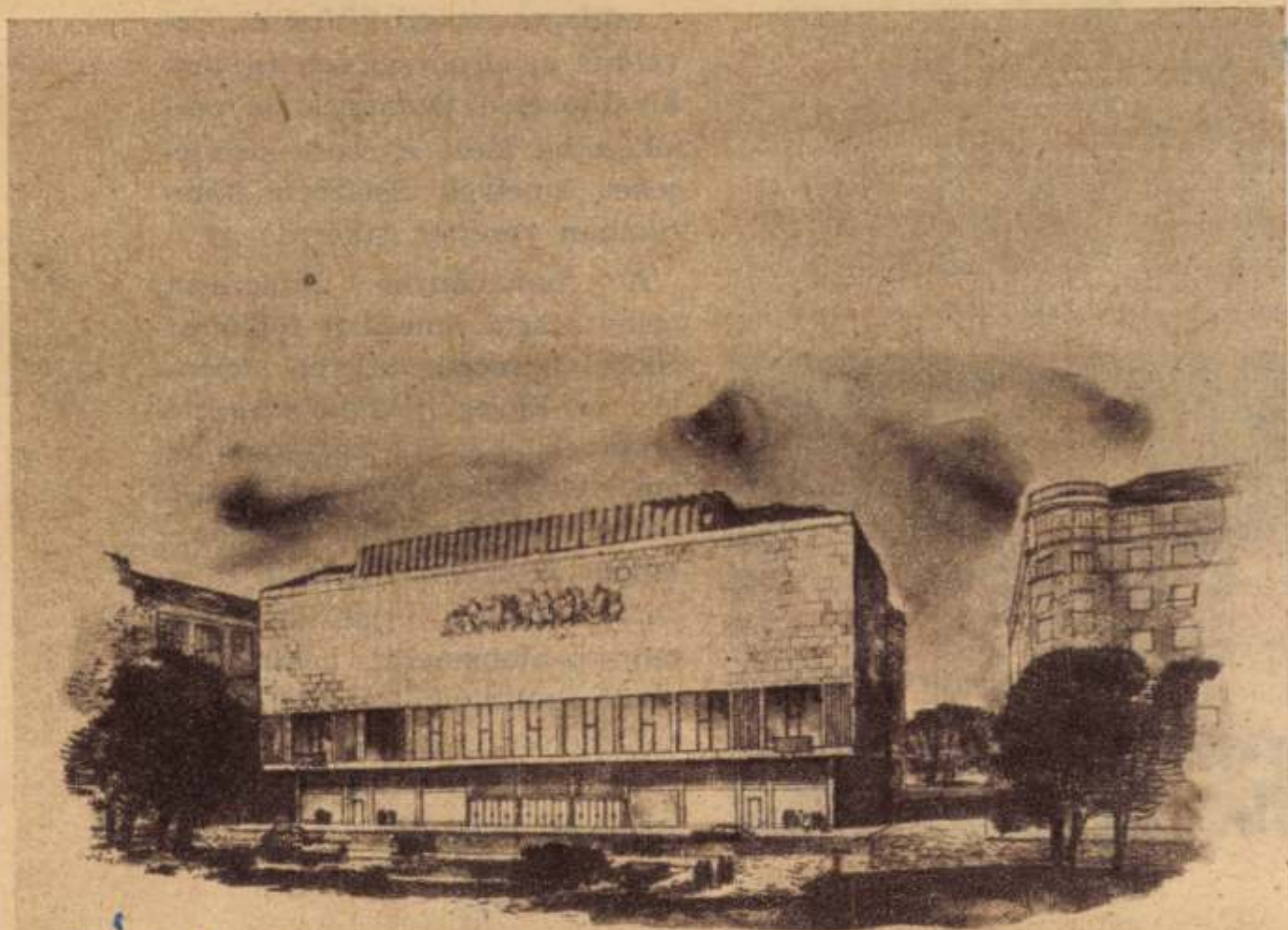

Érdekes Ujság 1957 okt 5.

ON—NOW! COVER STORY

Ilyen bevezetés után csak természetes, hogy Pierre J. Huss sürgeti a Hold amerikai bírtokbavételét, mindenekelőtt pedig a csillagos lobogó kitűzését. Érvelését az elsőbbség jogára való hivatkozással támasztja alá, emlékezetbe idézi a radar-kísérleteket, amelyek elsőízben Amerikában vezettek sikerre.

A tudományos színezetre igényt tartó amerikai folyóirat cikke félreérthetetlenül leleplezi az Egyesült Államok vezető köreinek gondolkodásmódját, amelyek tudományos eredményt csakis katonai szempontból hajlandók értékelni. Pierre J. Huss csak elődeinek útját követi és mint az atomenergia hasznosításának politikai irányítói, ő is hadviselési szempontból vizsgálja a Hold meghódításával adódó új helyzetet.

KÖRNER JÓZSEF

Új helyen mondhatják ki a boldogító igent

Évente átlagosan ötszáz jegyespár választja házasságkötésének színhelyéül a II. kerület egyetlen házasságkötő termét, amely a Mechwart ligetben álló polgármesteri hivatal első emeletén működik. Az 1987 júliusában átadott terem fölött eljárt az idő. A Polgármesteri Hivatal földszintjén egy új, minden igényt kielégítő házasságkötő termet adnak át júliusban, amely egyben a képviselő-testületi üléseknek is helyet ad majd.

A polgármesteri hivatal épülete 1952-ben szocialista realista stílusban pártháznak épült *Körner József* építész tervei alapján, aki a tervezésért 1953-ban Ybl-díjat kapott. A Mechwart ligeti épület 1956-ig működött pártházként, ezt követően költözött ide a Fő utcából a II. Kerületi Tanács. Az épületben azóta tartananak házasságkötéseket, 1987-től az épület első emeleti termében, korábban a II. emeleten adták egybe a házasulandókat.

Az Anyakönyvi Hivatal páncélszekrényében 1895-től kezdve őriznek anyakönyveket, mióta az állami és egyházi házasságkötés elkülönült egymástól, és ez utóbbi lett a jogilag kötelező. Minden házassági, születési és halálozási anyakönyvet itt tárolnak, sőt, a budai kerületek múlt századi különválása előtt a budai oldal összes anyakönyvét, még Pesthidegkútét is itt őrizték, amelyek aztán az adott kerületekhez kerültek. Ezek a dokumentumok külön engedély birtokában kutathatóak is. Házasságkötéseket jelenleg pénteki és szombati napokon tartanak, és az új házasságkötő elkészültéig az átmeneti időszakban nem kérnek terembérleti díjat.

Esküvő a kilencvenes évek közepén

A házasságkötő terem — amely egyben a képviselő-testületi ülésterem is — elhelyezkedése, megközelítése és állapota nem felelt meg az elvárható követelményeknek, így a korábbi évek során is felmerült már az igény a házasságkötő és a képviselő-testületi ülésterem korszerű kialakítására. Az új termet a polgármesteri hivatal épületének földszintjén alakítják ki, a döntésnél fontos szempont volt az akadálymentes megközelítés biztosítása, a jelenlegi, lépcsőkön keresztül elérhető teremnél ez nem volt megoldható.

A jelenlegi átalakítás terveit a Czakó Építész-Belsőépítész Iroda készítette, ezek alapján idén január 15-től már zajlanak az építési munkálatok a Hőszer-Trade Kft. kivitelezésében. A tervezett befejezési határidő július 15.

A munkálatok az épület földszintjén közel 400 négyzetmétert érintenek, a főbejáraton keresztül megközelíthető előcsarnokot és az ettől jobbra lévő épületrészt. Az aulától jobbra eső épületrészben két iroda készül az anyakönyvvezetők részére. A házasságkötő terem mellett kiszolgáló-technikai helyiséget alakítanak ki, melyben az összecsukható, a képviselő-testületi üléseknél használatos asztalok is tárolhatók. A folyosó végére a kétfunkciós házasságkötő és képviselő-testületi ülésterem kerül, innen közelíthető meg egy kisebb terem, amely egyrészt a házasságkötés után fogadóteremként működik, másrészt kisebb tárgyalóként is használható. A bejárat mellett egy kisebb házasságkötő terem készül, amely arra is alkalmas, hogy a nagy teremben tartandó házasságkötés előtti, illetve az állampolgári eskü előtti megbeszéléseket lebonyolítsák.

LD—RM

A Polgármesteri Hivatal júliusban átadandó házasságkötő termének látványterve (Czakó Építész-Belsőépítész Iroda)

Körkérdés a népszavazásról

Sólyom László köztársasági elnök március 9-re tűzte ki a vizit-, a napi- és a tandíjról szóló népszavazás időpontját. A II. kerületi önkormányzatban képviselettel bíró pártok — a Fidesz, a KDNP, az MDF, az MSZP és az SZDSZ — képviselőit a referendumról alkotott véleményükről kérdeztük.

Ernyey László

Fekete László

Porkoláb Mátyás

Takács Beáta

Koncz Imre

Ernyey László, az önkormányzat Fidesz—KDNP-frakciójának vezetője szerint a népszavazás fontos kérdésekről szól:

— A Fidesz—Magyar Polgári Szövetség II. Kerületi Szervezete mindhárom kérdés esetén az igen választ támogatja. Véleményünk szerint mind a tandíj, mind a vizitdíj, mind a kórházi napidíj fenntartása ellentétes a társadalmi igazságossággal, és azt eredményezi, hogy a jövőben a tudás és az egészség csak annak jár, akinek van elég pénze megfizetni azt. Tévútra vezet, aki azt állítja, hogy a három tétel eltörlésével akár az oktatás, akár az egészségügy ingyenes lesz. Egy átlagos keresetű állampolgár és munkáltatója évi többszázezer forint egészségbiztosítási járulékot fizet azért, hogy szükség esetén az illető orvosi, kórházi ellátása biztosított legyen. A szülők ugyanígy megfizetik adók formájában gyermekeik tanulmányait. Most itt a lehetőség, hogy emlékeztessük a kormányzatot, tisztában vagyunk ezzel.

Szomorú, hogy hazánkban a politika az el-

— A Keresztény Demokrata Néppárt képviselője vagyok, egy olyan párté, amely a keresztény szociális mozgalmak mentén szerveződött, és mindenkor a társadalmi szolidaritás és a közösségi felelősségvállalás oldalán áll. Az egyház társadalmi tanítását valljuk, amely egy igazságosabb és testvériesebb világ felé mutat, ennek szellemében alapvető emberi kötelességünk a szolidaritás fenntartása.

Fekete László március 9-én azonban nem csak elvi álláspontját képviselve szavaz három igennel. Véleménye szerint adók és járulékok formájában busásan megfizeti minden állampolgár az oktatás- és egészségügy költségeit.

— Hamis az az állítás, hogy ingyenes az egészségügy, hiszen mindannyian évtizedeken keresztül fizettünk és fizetünk a közös kasszába, de a gyermekek iskoláztatását is adóinkból fedezi az állam. Az, hogy a mostani vezetés rosszul sáfárkodik a rábízott pénzekkel, még nem bizonyítja, hogy rossz a rendszer. A kormánykoalíció politikusai csupán gazdasági érveket hangoztatnak, amelyek szinte kizárólag az egyéni irigységre apellálnak. Pedig a közösségi gondolatok fontosabbak, és én hiszem, hogy ennek kifejeződése lesz a március 9-i referendum.

Porkoláb Mátyás, a Magyar Demokrata Fórum kerületi elnöke, a képviselő-testület egyetlen MDF-es tagja két igennel és egy nemmel szavaz majd. Szavaiból az is kiderül,

A demokrata fórum politikusa arra is felhívta a figyelmet, hogy az egészség- és oktatásügyet érintő szakmai kérdéseket hazánk jelenlegi gazdasági környezetében kell megvizsgálnunk.

— Elvben természetesen egyetértek azzal, hogy mindent az értékén kezeljünk, minden szolgáltatásért fizessünk. A jelenlegi, a döntéshozók által kialakított, a választók számára sokszor értelmezhetetlen gazdasági környezet, szinte betarthatatlan adójogszabályok és -terhek, járulékfizetési kötelezettségek mellett érhető, hogy a többség az igen szavazatokkal elutasítja a vizit-, valamint a kórházi napidíjat.

A tandíjjal kapcsolatban feltett harmadik kérdésre azonban Porkoláb Mátyás nemmel válaszol majd.

— Természetesen megértem azokat is, akik ezt is elutasítják, hiszen az MDF által régóta szorgalmazott egykulcsos adórendszer nem valósult meg, és így sokaknak nagy terhet jelenthet gyermeküknek amúgy sem olcsó taníttatása. Az egyetemi oktatásban látom értelmét a tandíjnak, hiszen, ha valaki jól teljesít, akkor mentesül alóla.

Takács Beáta, aki a Magyar Szocialista Párt II. kerületi önkormányzatban működő frakcióját vezeti, azon a véleményen van, hogy a népszavazáson való részvétel állampolgári jog és lehetőség egyben.

— A népszavazás intézményét nagyon komolyan kell venni, és az ország sorsát jelentős mértékben befolyásoló kérdések esetén elengedhetetlennek tartom, hogy az állampolgárok ebben a formában nyilvánítsanak véleményt. Ilyen volt például az 1997-es NATO-hoz, vagy a 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozásunkról szóló referendum. Ugyanakkor a törvényhozás — amely szintén fontos demokratikus alapintézmény — olyan feladat, amely parlamenti viszonyok között választott képviselőinken

yar Hirdető
TÓFIGYELŐ
Petőfi Sándor u. 17
88-296, 188-307

SZABADSÁG

1958 NOV 1 8

1958. november 18. kedd

610

Elkészült a Kerepesi temető Munkásmozgalmi Emlékműve

A Kerepesi temetőben, a Kossuth-mauzóleum szomszédságában elkészült a magyar munkásmozgalom mártírjainak emlékműve. Az építményt műszakilag hétfőn délben vette át a fővárosi tanács műemlékfelügyelősége, a kivitelező ÉM Kőfaragó- és Épületszobrászipari Vállalattól.

Az emlékművet hétfőn délután megtekintették — többek közt — *Kiss Károly*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, *Aczél György*, a Központi Bizottság tagja, a művelődésügyi miniszter első helyettese, *Orbán László*, az MSZMP Központi Bizottsága tudományos és kulturális osztályának vezetője. A látogatók elismerésüket fejezték ki *Körner József* tervezőnek, *Olcsai Kiss Zoltán* szobrászművésznek és *Csáki Jánosnak*, a Kőfaragó- és Épületszobrászipari Vállalat igazgatójának. (MTI)

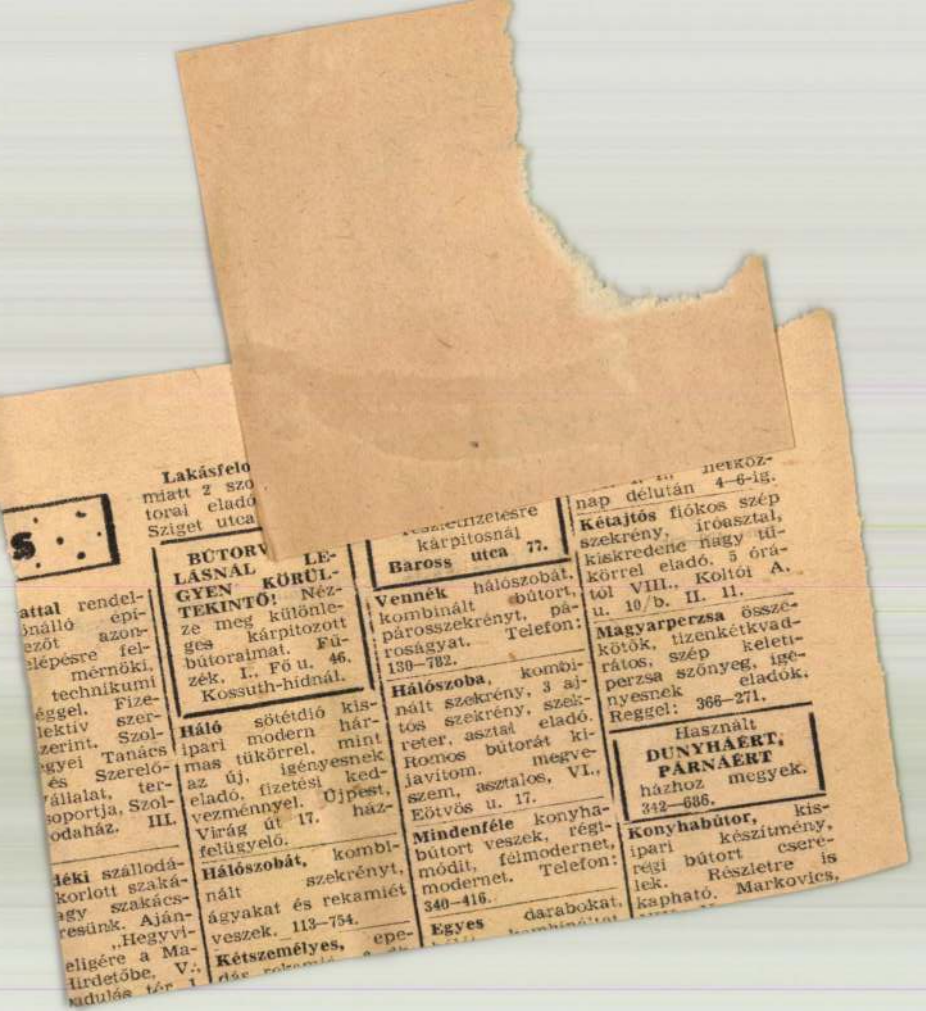

Lakásfelo
miatt 2 szo
toral eladó
Sziget utca

attal rendel-
önálló épí-
ezőt azon-
elépésre fel-
mérnöki,
technikumi
éggel. Fize-
lektív szer-
zerint. Szol-
gyei Tanács
és Szerelő-
vállalat, ter-
soportja, Szol-
odaház. III.

déki szállodá-
korlott szaká-
agy szakács-
resünk. Aján-
„Hegyvi-
eligére a Ma-
Hirdetőbe, V.,
adulás tér 1

BÚTORV LÁSNÁL LEGYEN KÖRÜLTEKINTŐ! Nézze meg különleges kárpitozott bútoraimat. Fűzék, I., Fő u. 46. Kossuth-hídnál.

Háló sötétdió kisipari modern hármas tükörrel, mint az új, igényesnek eladó, fizetési kedvezménnyel. Újpest, Virág út 17. házfelügyelő.

Hálószobát, kombinált szekrényt, ágyakat és rekamiét veszek. 113–754.

Kétszemélyes, epe-
dás rekamié

...fizetésre
kárpitosnál
Baross utca 77.

Vennék hálószobát, kombinált bútort, párosszekrényt, pároságyat. Telefon: 130–782.

Hálószoba, kombinált szekrény, 3 ajtós szekrény, szekreter, asztal eladó. Romos bútorát kijavítom, megveszem, asztalos, VI., Eötvös u. 17.

Mindenféle konyhabútort veszek, régimódit, félmodernet, modernet. Telefon: 340–416.

Egyes darabokat,

... nap délután 4–6-ig.

Kétajtós fiókos szép szekrény, íróasztal, kiskredenc nagy tükörrel eladó. 5 órától VIII., Koltói A. u. 10/b. II. 11.

Magyarperzsa összekötők, tizenkétkvadrátos, szép keletiperzsa szőnyeg, igényesnek eladók. Reggel: 366–271.

Használt
DUNYHÁÉRT, PÁRNÁÉRT
házhoz megyek.
342–686.

Konyhabútor, kisipari készítmény, régi bútort cserélek. Részletre is kapható. Markovics,

Török Sándor:

Éjszakai párbeszéd egy lóval

1.

ABBAN a furcsa, félébe állapotban történt, mikor az ember éjszaka hirtelen felriad és nem tud tájékozódni. Néhány szivdobogásos pillanatig nem tudja, merre van az ajtó, hol az ablak, hol van az asztal s fejtől-e vagy lábtól, de kell lenni itt valahol egy kályhának!... Ez föként idegenben fordul elő, vidéki rokonok, vagy jó ismerősök más-hangulatu, másszagu szállásán s szállodai szobákban. Egy-két percnyi ingerült riadozás után rájön az ember, hogy *ho-hó, nem vagyok otthon!* De megtörténik otthon is — mint éppen most is — s ez már ijesztőbb. Ilyenkor valami derengés ül a szobán, valami szürke és hüvöses, az ember azt gondolná — ha csak kicsit is hajlamos önmaga ijesztgetésére —, hogy ilyen a más világ levegője. És ebben az állapotban, amig nem tudjuk, merre is van a szekrény... és volt itt valahol, jobbra vagy balra, egy kis asztalka, pohár vizzel, lámpával, ujsággal, könyvekkel... ebben a feszült idegállapotban gyakran hajlandók vagyunk észrevenni, amint élnek a tárgyak. Észrevenni, hogy a függöny két szárnya beszélget valamit egymással s hogy amott az a karosszék — most kezd kibontakozni a formája — gondolkozik azokról, akik napközben beleültek és a virágállvány valamiért szomoru. Ilyenkor lát az ember olyan dolgokat, amelyek tulajdonképpen szemmel nem láthatók és hall, titkos osonásokat, suttogásokat, melyek rendes körülmények között füllel foghatatlanok.

Igy volt ez most valamelyik éjszakán is. S a feszültségek akkor egyszerre, valami kis vidám jelre, feloldódtak és cseppet sem csodálkoztam, hogy *ágyam előtt ül egy ló.*

2.

IGEN, a ló ott ült az ágyam előtt s udvarias figyelemmel várta, hogy észrevegyem. Első pillanatra csak azt találtam furcsának, hogy ül. Mert tudomásom szerint a lovak nem szoktak ülni. Ez a ló azonban olyan szépen, komótosan ült a két hátsó combján, ahogy gyermekmesék illusztrációin szoktak ülni a lovak. S gondoltam, ha nem furcsa, hogy itt van az ágyam előtt, akkor az sem furcsa, hogy ül. Megfontolt, komoly, idősebb ló volt, halványan emlékeztetett valakire, nappali emberismerőseim közül, csak a képe volt kisebb. Nézem, nézem, valahonnan ismerem ezt a lovat... volt már dolgunk egymással. S ahogy igy nézem, a ló, mintha csak kitalálta volna a gondolataimat, mosolyogva bólintott, hogy igen, ő az.

Hát perszel Hogy, hogy előbb nem ismertem rá!

— Bocsásson meg — mondom —, ne haragudjon, kedves izé...

— De, kérem, nem tesz semmit — mondta a ló és mosolygott —, egyébként bocsánat... nem volt még alkalmam... — s lábat nyujtott — ne nevessen, kérem, tudom, hogy nevem nem illik gondolkodásra és szomoruságra hajlamos lényemhez, sem állásomhoz, melyet lói körökben betöltök, de nekünk az emberek adnak nevet és gyakran tévednek. *Pajkos* vagyok.

— Örvendek.

Most már emlékeztem az egész dologra Kellemetlen körülmények között találkoztunk. Ő egyfogatu stráfszekéren szenet szállitott egy felfelé kanyarodó, szük, kis budai utcán. A szekér tele volt, az ut sikos volt s főnöke, a kocsis, részeg és dühös. Ütötte őt. Előbb csak ugy csipkedte az ostor hegyével, aztán egyre jobban nekivadult s Istent és eget szidalmazva mocskos szájával, az ostor nyelével kezdte csépelni Pajkost. Pajkos inai megfeszültek, orrlikaiból párafelhők csaptak ki, tüdeje igyekezett, igyekezett, de hiába A főnök pedig csak csépelte orditva.

Akkor került elő valahonnan egy rendőr és védelmébe vette őt. A rendőr szigoru volt, a kocsis meg részegségében kihivó és szemtelen. Szidta a rendőrt és szidott engem, akit a rendőr odahivott tanunak. A rendőr nem jött ki a sodrából, de noteszébe egyre többet irkált be. Felirta a kocsist, először is állatkinzásért. Aztán felirta istenkáromlásért. Aztán felirta, hogy hatósági közeget szidalmazott. És végül, ráadásnak, felirta, hogy *„életveszélyesen megfenyegette a tanut"*. Vagyis engem. Ez igaz is. Mikor a rendőr kérdésére vallottam, hogy ütötte a lovat, a kocsis roppant közvetlenséggel felémfordulva azt mondta: *magának pedig a hasába lépek, maga hólyag!* Az életveszedelemben nem biztam, ez nem volt komoly. Az, hogy hólyag — hát nem vagyok én olyan sértődös természetü. Inkább az érdekelt, hogy a hasamba akart lépni. Tehát már olyan feltünően van hasam, hogy részeg kocsisok is észreveszik és egyenesen belelépésre ingerlem őket. Na, de mindegy.

A rendőr ezekután elbocsátotta a szekeret s összesen négyen tudtuk, hogy a kocsis most bosszut áll a lovon: a rendőr, én, a kocsis maga, meg a ló.

3.

SZEGÉNY LÓ, aki most, mintegy követve gondolataim sorát, ismét bólintott.

— Ugy van... — és megkinzott oldalára mutatott. — Megtörtént.

— Látom, Kérem, fogadja legőszintébb...

— Ugyan, hagyjuk, ön, jól tudom, nem a formaságok embere, aminthogy én sem vagyok a formaságok lova. Másért jöttem. Látom, ön nézdelődő természetü ember. Tehát bizonyára az sem kerülte el figyelmét például, hogy az állatbarátok, állatvédők plakátokat ragasztottak ki Budapest utcáin. *Ezeken a plakátokon szinesen ábrázolják, ámint egy kocsis veri a lovakat.* Hogy ugy mondjam, ez a plakát igen jól megmagyarázza, hogy hogyan kell a lovakat célirányosan, szakszerüen kinozni.

— Na-na. Nézze csak...

— Kérem, kérem, tudom, *ismerem a jószándékot, mely az állatbarátokat vezeti.* Tessék csak várni. Ön bizonyára azt is tudja, hogy az állatbarátok két napidijas embert foglalkoztatnak, ezeknek az a megbizatásuk, hogy járjanak-keljenek a városban, figyeljék az állatkinzókat s ha tettenérik őket, tegyenek feljelentést

— Igen, erről tudok. Az igazat megvallva...

— Ez az, kérem. Éppen ez az, az igazat megvallva, *önnek gyanus az, hogy ha valaki olyan nagyon szereti az állatokat.*

— *Ezt eltalálta.* Tudniillik...

— Egy pillanat! Nézze kérem, ahogy az emberek igy figyeltetik az állatkinzást, *mi is alapitottunk magunk között egy egyesületet és figyeltetjük az emberkinzást.* Rendszeresen gyüjtjük az adatokat, hosszu évszázadokra, évezredekre visszamenőleg összeszedjük az adatokat, *hogy hogyan kinozza az ember nem az állatot, hanem egymást.*

— Ez érdekes!

— Uram! Ön nem is hinné, micsoda munkát végzünk. Én ennek az egyesületnek a megbizottja vagyok, főtitkári minőségben. Természetesen én nem kapok ezért napidijat, lói részről ez nincs. S mivel, látom, önt érdeklik az ilyen dolgok, bátorkodtam felkeresni, hogy elmondjam önnek, hogyan látják az ügyet a lovak. Nekem bizalmam van önhöz, megmondom őszintén és ezért egyesületünk nevében felkérem, ismertesse a véleményét.

4.

— NAGYON köszönöm a megtisztelő bizalmat! — Erre nem mondhattam mást. — Tehát ha megengedi, röviden vázolom álláspontomat. Először is meg kell állapitanom tárgyilagosan, hogy *az állatvédő egyesületek igen szép és nemes feladatok megoldására vállalkoztak.*

— *Ez természetes. Ezt mi is elismerjük.*

— Azonban...

— Nos, éppen erre az azonbanra volnék kiváncsi.

— Nézze, Pajkos, én magam nem kinozok se lovat, se kutyát, se macskát. De be kell vallanom, *sokkal jobban szeretem az embereket, semhogy tulságosan állatvédelemre vetemedhetnék.* Szeretem az emlősöket és a madarakat, enyhén utálom a rovarokat és meglehetősen közömbösek számomra a halak. Bizonyos előnyben részesitem, nem azért mondom, mert ön itt van...

— Kérem, kérem!

— ...a lovakat. Önök után következnek szeretetemben a kutyák, majd a macskák. Tehát általában nem érhet szemrehányás. De meg kell mondanom önnek, rettenetesen bosszant, ha azt olvasom az ujságban, hogy például egy gazdag ember kutya-menhelyet épittetett, hogy amerikai milliomosok kutyaszállodát rendeznek be, vagy más effélét. *A kutya csak leggyen kutya, nem fontos, hogy ugy éljen, mint egy ember, sőt mint egy gazdag ember.* Kissé bosszantanak a nagyvárosok divatos kutyái számára berendezett fürdők és borbélymühelyek, bár ezek csak hangulatukban ingerelnek, egyébként belátom, hogy akinek sok pénze van, az költsön a kutyájára is minél többet, hadd forogjon az a kis pénz. Aki a vagyonát lovára, kutyájára, macskájára hagyja, hát, Istenem, ennek ez a rögeszméje s a rögeszmék előtt tisztelettel meghajlok. De bosszant. Nem tudok elérzékenyedni azon sem, hogy például *ha jól emlékszem, az öt-hat év előtti szigoru télen néhány gazdag uriember repülőgépeken szállittatta az elkésett fecskéket Afrikába, hogy meg ne fagyjanak.* Ön jól tudja — hiszen szénszállitással foglalkozik —, hogy a szigoru tél az embereket is érzékenyen érinti s a fecskék repülőutazásának árából igen sok rozsdás bádogkályhát be lehet füteni.

— Ugy van, ugy van!

— Nos, ugyebár. Tisztelem, becsülöm a fecskéket, de ha Isten egy-egy szigoru télen néhány ezret arra szán, hogy megfagyjanak, hát csak fagyjanak meg. Az ilyen jótékonyság mögött igen óriási adag utálatos, émelygős áljóság van s egy kis közszereplési viszketegség. Én nem vagyok ebben szakember, ön azonban, mint mondja, szakló, tehát meg fogja érteni álláspontomat. Tudvalevő dolog, hogy egy veréb se esik le a háztetőről a mennyei Atya tudta nélkül és én például a *verebek számára meglehetősen elégségesnek tartom a mennyei Atya ilyen irályu védelmét.* Hogy én, ember létemre, még külön olyan tulságosan védelmezzem a verebeket, mikor embertársaim jórésze nem részesül védelemben, *azt árulásnak tartom, kibuvónak más felelősségek alól s általában érzelgős és cinikus dolognak.* Hát tessék, a magam részéről befejeztem.

5.

S A LÓ helyeselt.

— Ugy van, ugy van. S ha megengedi, itt kell bekapcsolódnom a magam tapasztalataival — és terjedelmes aktatáskájából elővette feljegyzéseit. — Adatgyüjtésünk egy csekély része. Mindjárt az elején — gondolom, ez érdekli önt elsősorban —, tessék, itt vannak a multkori utcai affér előzményei és következményei. Mindent kinyomoztam. A kocsis, akit a rendőr felirt, 47 éves, büntetlen előéletü, a világháboruban szolgált négy évet, ebből huszonkilenc hónapot különböző frontokon. Kisezüstje van és negyvenszázalékos rokkant. Adataimat, ha parancsolja...

— Nem, köszönöm, bizom önben.

— Tehát, kérem: ez a kocsis igen sanyaru viszonyok között él. A szerb fronton annakidején gránátlégnyomás érte, valami gerincferdülése van és nagyon ingerlékeny. Jobbkezét Galiciában átdöfték szuronnyal s ha nagyon hideg van, ez igen sajog szegénynek. Van felesége és négy gyereke. Heti jövedelme 12 pengő. Az affér előtti napon felesége közölte vele, hogy *Krauszék* átköltöztek a hatodik kerületbe és nem moshat többé náluk. Ez heti négy-öt pengő veszteség. Azonkivül levontak az utolsó napszámjából egy pengő hetvenet, mert Krauszék azt állitják, hogy valamit a vasalásnál kiégetett. Ebből vita támadt és őt keményen összeszidták. Este dühösen és bánattal ment haza az asszony, valami csekélységen összevesztek s férjének szemére vetette, hogy nem keres eleget. Azt hiszem, szabatosan adom elő.

— Csak tessék, tessék, egész nyugodtan.

— Szóval, a férj, akit ezen az estén különösen kinozott régi szuronysebe, megütötte az asszonyt. Ez még nem fordult elő náluk. A nagyobbik fiu anyja pártját fogta, rárohant az apjára és megütötte. Az embert ez ugy meghökkentette, hogy nem is ütötte vissza. A három kisebbik gyerek vacogott a kályha mellett. Ezen az éjszakán a kocsis — aki önnek azt mondta, hogy a hasába lép — sirt. Érti ön ezt, uram? És másnap reggel odaállt a munkavezető elé és azt mondta, *adjanak neki heti tizennégy pengőt.* Hát ezt persze nem lehet. Erre gorombáskodni kezdett a munkavezetővel, mire kilátásba helyezték neki, hogy szombaton kidobják. Ezekután megállott velem egy kocsma előtt a külső Váci-uton és megivott két deci gabonapálinkát. Nem reggelizett s a pálinka marta a gyomrát, égette a fejét és egy másik kocsisnak azt mondta: *szakadjon le ez a világ!* Ezekután jöttünk át Budára és a sikos uton nem birtam a szekeret. Erre ő marokra fogta az ostort és megvert — *engem.* Megvert, az oroszok helyett, akik szuronyt döftek a kezébe. Megvert engem a szerbek helyett, akik kilőtték azt a gránátot, amely elferditette a gerincét Megvert engem az asszony helyett, aki azt mondta, hogy ő nem keres eleget, ő nem elég férfi; megvert engem a fia helyett, aki megütötte őt; megvert a munkavezető helyett, aki nem adhatott két pengővel többet, ha akart volna, akkor se; és megvert, mert szégyelte, hogy ő megütötte az asszonyt; és megvert, mert szégyelte, hogy ő sirt az éjszaka; és általában *megvert, mert szégyelte az egész életét.* Érti ön ezt?

— Értem. De mégis csak vannak bizonyos formaságok, amelyek...

— Várjon csak, kérem... akkor jött a rendőr, akit éppen ugy kinoznak a többi emberek, család és hivatal s felirta a kocsist. A kocsist, aki azután természetesen ismét

Rapid utazások
St Moritz—Davos ..... 375.—-től
San-Remo .... 252.—-től
Sestriere .... 393.—-tól
Indulások: január 22, január 30. február 14 és február 19.
Egyéni- és társasutazások
Svájcba—Ausztriába
N. bk. eng. számok 904, 905
Felvilágositás — jelentkezés:
RAPID UTAZASI IRODA
V., Harmincad-utca 2. Tel. 180-321, 180-374

Uj szürketaxik Budapesten!
110 legmodernebb 8-hengeres
MÁVAG-FORD
uj nagytaxi kerül rövidesen forgalomba!
Alig drágább mint a kistaxi, mert az első kilométer viteldija egyező és a további félkilométereknél csak 5 fillér a különbözet.
Vegye igénybe!
30 drb már az utcán van!
Telefon
22-22-22

megvert engem, most már ön és a rendőr helyett.

6.

IRATAI között kutatott, Pajkos, a ló.

— Nézze, uram, szolgálhatnék száz és ezernyi adattal. Őseim háborukat szolgáltak, élnek közöttünk a szájhagyományok és tudomásunk van az eszközökről, szerkezetekről, melyeket gyártanak önök, hogy egymást kinozzák. Összeköttetésben állunk a háziállatok legnagyobb részével s azok közlik velünk tapasztalataikat. Látjuk az embereket verekedni, fegyverrel és fegyvertelenül, *látjuk, mint kinozzák halálra egymást anélkül, hogy egymáshoz nyulnának, tisztán intellektuális eszközökkel, lehetőleg az idegekre hatva.* Most nem beszélek bizonyos már betegségnek nevezhető esetekről, de higyje el, *az emberek nagy része nem bántaná az állatokat, ha őt nem bántanák az emberek. Az állatkinzás csak következménye az emberkinzásnak s hogy igy megvédenek bennünket, az a tünetek kezelése, a dolgok alapja érintetlen marad és egyre jobban elmérgesedik.*

Aktáit, feljegyzéseit összeszedegette Pajkos, a ló, a függönyön át bizonyosabb fények kezdtek áttörni a szétfolyó félhomályon.

— Van aztán ugy — mondta —, hogy akit az emberek már nagyon elkinoztak, az az állatokhoz menekül és *ránk pazarolja mind azt a szeretetet, amivel az embereknek tartozik.* Ezek között vannak igazi betegek, de sok a szenvelgő és sok a hiányos müveltségü, aki azt hiszi, hogy ez érdekes és ő most már szép lélek Az ember azzal a fényességgel több nálunk, amit Isten a homloka mögé adott és éppen azzal nem tud élni. De bucsuznom kell. Végső következtetésképpen még engedje megjegyeznem, hogy *önök, emberek, gavallérfajta.* Érzelmi kódexük, lelki berendezettségük szerint *az állatot kinozniok nem szabad, de egymást igen. Egymást és önmagukat.* Ló nem öl lovat és ritka az öngyilkos kutya. *Az ember az egyetlen állat, mely pusztitja egymást és önmagát.* Hát Isten vele és magukkal, ráfér.

A derengésből már akkor kezdtek kibontakozni a butorok és más tárgyak, — irószatalomon a fekete gombfogantyus, nikkel itatós, a tintatartó... amott egy lámpa .. még egy lámpa... hamutartók, a könyvszekrényem, karosszékem... — a ló bucsut intve eltünt —, ott a kályha... a virágállvány... s mert, mondom, ilyenkor a tárgyak nagyon élnek, ebben a feszült csendben... nagyon figyelnek — kicsit elrestelltem magam —, *ők ezt mind hallották...*

Magyar épitészek kapták egy görög tervpályázat első diját

A görögországi *Orphelinat Amaleion* nevü nagy árvaházi alapitvány a mult esztendőben nemzetközi tervpályázatot hirdetett az alapitvány uj telepének megtervezésére. A világ minden részéből küldték be terveiket kiváló és neves épitészek. A legtekintélyesebb görög és meghivott külföldi épitészszakemberekből álló zsüri *Metaxas* volt miniszter elnöklete alatt most döntött és a budapesti görög királyi követség közlése szerint a kitüzött három nagyértékü dij közül az *első dijat* magyar épitészmérnökök. *Körner és Rosenberg* budapesti müépitészek munkájának itélte.

Nyilas merénylettel fenyegetőzött — zsarolásért hathónapi börtönre itélték

Borbély Károly lakatossegéd ellen *zsarolás büntettének kisérlete* cimén eljárás indult, mert *Neményi* József papirgyárost levélben azzal fenyegette meg, hogy a nyilasok felrobbantják üzemét, ha nem fizet 180 pengőt. Az ügyészség ellene és édesanyja ellen vádat emelt s az ügyben szombaton tartott tárgyalást a büntetőtörvényszék *Fonyódy*-tanácsa. Borbély a vád szerint még csalásokat is követett el, részletre vásárolt rádiókészülékeket s édesanyja a gyanu szerint együtt müködött vele. Borbély beismerte bünösségét, kijelentette, hogy a nyilasokkal való fenyegetésből semmi sem igaz, hangoztatta, hogy anyja semmiről sem tudott és nagy nyomorával védekezett. A bíróság a bizonyitó eljárás lefolytatása után *Borbély* Károlyt a vádbeli cselekményért *hathónapi börtönre* itélte, édesanyját azonban *felmentette.* Az itélet nem jogerős.

Egységes érzésben összeforrva kell hódolnunk a keresztény magyar állam megalapitója halhatatlan emlékének

A Szent István év előkészületeivel kapcsolatban a következő sorokat kaptuk:

A kormány egyik minisztertanácsán még 1936 junius havában elhatározta, hogy az 1938. évet a legelső magyar király halálának 900. évfordulója alkalmából, ünnepi évvé teszi és Szent Istvánról nevezi el. Az ünnepi év megrendezésével külön bizottságot bizott meg, melynek elnöke a kultuszminiszter. A kormányt eme elhatározásában a kegyeleten kivül kétségtelenül az a hazafias szándék vezette, hogy a magyar nemzet első nagy királya emlékezetében és ünneplésében még jobban összeforrjon.

Beköszöntött már az ünnepi év. Immár Szent István évében vagyunk. Megjelentek az ünnepi év hirnökei és megszólaltak hirdetői. Már a karácsonyi könyvpiacon hirdették az ünnepi év alkalmából kiadott „Szent István élete és müve" cimü diszkötetes pompás könyvet, melyet *Mihályi* Ernő, pannonhalmi főiskolai tanár, a tudós bencés szerzetes történetiró irt. Szilveszter estéjén az ország minden katolikus templomában felolvasták az évvégi ájtatosság keretében a püspöki kar Szent István évet meghirdető közös pásztorlevelet, melyben méltatja nagy királyunk fenkölt egyéniségét és egyben hódolni hivja a nemzetet a szent király emléke és országos körutra induló Szent Jobbja elé.

A Szent István év alkalmából a biboros hercegprimás kieszközölte Rómában a pápánál, hogy a batolikusok világkongresszusa (Eucharisztikus Kongresszus) ez évben fővárosunkban tartassék meg, hogy — amint ezt az emlitett pásztorlevél mondja — „ha majd idezarándokolnak hozzánk az összes nemzetek hódolni a szentségi Üdvözítőnek azért, hogy nekünk Szent Istvánt adta, tárjuk a világ szeme elé azt a csodálatos tényt, hogy minden pogánykodás ellenére és közepette (itt az istentagadók, a faj- és vérimádók szélsőséges irányzatára céloz) *az ég és föld ezeréves szövetsége Magyarországon ma is fennáll* s értessük meg az egész emberiséggel, hogy amig nekünk az örvény szélén (itt a proletárdiktaturára céloz) ez volt menedékünk, a fenyegetett világrendnek is csak e szellem utján int a szabadulás reménye."

Megmozdult a „Magyarok Világszövetségé"-nek a vezetősége is, hogy a világ minden részén szétszórva élő, mintegy három millió magyar testvérünket valamiképpen kapcsolja a hazai ünnepségekbe. E hó első napjaiban, mint milliónyi hirvivő madár röppent szét ország-világba a posta emlék-bélyeg sorozata, amely első nagy királyunk életének legjelentősebb mozzanatait beszédes képekben örökiti meg nagy örömére a bélyeggyüjtő világnak.

Ebbe a jubiláló hangulatba, sajnos, panaszos hangok is vegyülnek, amelyeknek okait kiküszöbölni, közérdekü követelménynek látszik. A magyar református egyház és társadalom azt sérelmezi, hogy a református ember nem tud beleilleszkedni első nagy királya hangsulyozottan katolikus jellegü ünneplésének rendjébe. Az ország lakosságának csaknem egyharmad részét kitevő protestáns népességére nézve fennálló eme helyzetnek a magyar törvényhozás mulasztása az oka.

Törvénytárunkban első nagy királyunk emlékének a megünneplésére vonatkozólag két rendelkezés van. Az egyik az 1222. évi aranypecsétes törvény (Arany Bulla), melynek I. cikkelye igy szól: „Rendeljük, hogy a szent király ünnepét minden esztendőnként, ha csak valami nagy nehéz ügyek gondja vagy betegségünk meg nem tilt minket, Fehérvárat tartozunk megülni." — A másik az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t. c. 1. §-a, mely szerint: „vasárnapokon, valamint Szent István király napján, mint nemzeti ünnepen, a magyar szent korona országainak területén az ipari munkának szünetelnie kell."

Nincs a törvényekben megállapitva az, hogy első királyunk és államalapitónk emlékét az évnek mely napján ünnepeljük. Ebben a tekintetben csak *Mária Teréziának* egy 1774-ben kelt rendeletét ismerjük, amely augusztus hó 20. napját rendelte országos ünnepnek. Ezt a rendeletet 1819-ben megerősitette *Ferenc* király és ugyanekkor a protestánsoknak tetszésökre bizatott, hogy az ünnepen résztvesznek-e. Az augusztus 20-i Szent István ünnepeknek köztudomás szerint napjainkig egyházi jellege volt, amely az egyetemes magyar nemzeti köztudatban mindeddig ugy is szerepelt, mint a katolikus egyház egyik Szentjének ünnepnapja, amelyet a magyar református ember nem tekintett a maga ünnepének is.

Ebben a helyzetben a protestáns vezető férfiak a nemzet lelki meghasonlásának és a nemzeti egység megbomlásának a veszélyét ismerték fel. E veszélynek az elháritása céljából a református egyház legfőbb végrehajtó testülete (Egyetemes Convent) a következő kéréssel járult a magyar törvényhozás elé:

„...rendeljen a *nemzetünket a kereszténység nagy közösségébe bevezető első királyunk* áldott emlékezetét évről-évre és országszerte felelevenitő olyan nemzeti ünnepet, amely minden hazáját szerető magyar embernek egyaránt ünnepe legyen, amelynek tehát felekezeti jellege ne legyen." — Ezzel kapcsolatban a ref. egyház törvényhozó testülete (zsinat) elrendelte, hogy István királynak és müvének, a magyar keresztény államiság megalapitásának emlékezetére az állam törvényhozása által megállapitandó István király nemzeti ünnepnapon alkalmi istentiszteletet kell tartani s a magyar ref. egyház használja fel e napot Istennek, aki nekünk első nagy királyunkat adta, dicsőitésére és nemzeti érzésének és reménységének megerősitésére."

Ravasz László, aki a ref. egyházi törvényhozó testület elnöke és egyben a felsőház tagja, e fájó kérdést, annak zsinati tárgyalásakor a következőképpen világitotta meg: „Az idén lesz 900 esztendeje annak, hogy meghalt István király. Ezt a napot a magyar nemzet különleges ünnepséggel üli meg. Szükséges, hogy ezt az ünnepélyes alkalmat használja fel a nemzet arra, hogy az István király emlékezetével kapcsolatos meghasonlást a magyar nép lelkéből eltávoztassa. Ezt azzal lehet elérni, ha a magyar törvényhozás István királynak és müvének a magyar keresztény államiság megalapitásának emlékezetére olyan nemzeti ünnepet szentel, amelyben az országnak minden hü magyar polgára vallásos meggyőződésének sérelme nélkül részt vehet..."

Szükséges, hogy a protestáns társadalom felfogását is megismerje a közvélemény. E társadalom felfogását hüen fejezi ki az *Országos Református Presbiteri Szövetség,* amely az ősi koronázó városban mult év augusztus 29-én megtartott nagygyülésen a következőképpen emlékezett meg István királyunkról: „900 esztendő tanulságainak hegyormán megállva, áhitattal emlékezünk *az első magyar király országépitő és apostoli munkájára* és ünnepélyesen kinyilatkoztatjuk, hogy ezentul a törzsökös református magyarság a nemzet minden tagjával együtt *kiván megemlékezni évről-évre Istennek kiválasztott szolgájáról, az első magyar királyról.*"

Ha a katolicizmus kiváló képviselőjének, P. *Bangha* Bélának az *Eucharisztikus Kongresszus* előkészitő főbizottságában tett ama kijelentéseit olvassuk, mely szerint e kongresszus célja tisztán spirituális és ez a *lelki cél nem éleződik ki más egyházak ellen,* aminthogy a kat. egyház egyéb nagy szertartásai, körmenetek stb. sem irányulnak egyetlen vallás ellen sem és eszerint e világkongresszus főcélja az *istentelenség elleni küzdelem,* nem lehet kétség aziránt, hogy a magyar protestantizmus hazafias aggodalmait eloszlató intézkedések a kormány részéről mielőbb meg fognak tétetni.

Első nagy királyunk emléke iránt ugy katolikus, mint protestáns részről olyan gyermeki ragaszkodás, történelmi személye iránt olyan együttérző mélységes hála és tisztelet nyilvánul meg, ami biztositéka annak, hogy az ünneplléssel kapcsolatos ellentétek kiküszöbölésére mindkét fél teljes őszinteséggel fog törekedni.

A Szent István évnek nem is lehet nagyobb feladata, mint az, hogy magyar testvéri érzéstől áthatva, szolgáljuk a nemzeti összetartás, megértés és egység gondolatát és kiküszöböljünk minden felekezeti villongást.

Gergelyffy Géza dr.

Arvi Järventaus finn iró magyar tárgyu regényt irt

Érdekes magyar tárgyu regény jelent meg Arvi *Järventaus* finn iró tollából *Sydenolttajat* (Szénégetők) cimmel. Története II. Rákóczi Ferenc köré fonódik. A finn testvérnemzet irója kihasználja a Rákóczi-kor eseményeinek gazdagságát, megismerteti az olvasóval a török iga alól fölszabadult magyarság küzdelmét az osztrák uralom ellen. Az iró szines képet ad a regény főhőséről, a korábbi munkáiból már ismert Párkány-nemzetség egyik tagjáról, annak szerelmi életéről és a kor vezető embereiről. Különösen élesen rajzolta meg a hazaáruló *Ocskay* brigadéros alakját. A regény iróját, aki előzőleg már két történelmi tárgyu regényében foglalkozott a honfoglalással és a mohácsi vésszel, ebben a regényében is az a gondolat vezette, hogy a szabadság- és hazaszeretetben annyira hasonló két nemzetet, a finnt és a magyart ismét közelebb hozza egymáshoz.

Tulpománia

Berlin, január hó

Egy igen különös gazdasági krizis háromszázéves évfordulója volt néhány hét előtt Hollandiában. Kerek három évszázad előtt, 1637-ben, az akkor gazdasági életének fénykorát élő Hollandiát egy furcsa mánia ragadta el, melynek a tudósok a „Tulpománia" nevet adták.

Egyre növekvő lázzá fejlődött, mely 1637—1640-ig tartotta hatalmában a pénzben és gazdagságban uszó Hollandiát. Az amszterdami tőzsdén, mely ebben az időben a világpiac irányitója volt, óriás nyereségeket vágtak zsebre a játékosok és nem tartozott a ritkaságok közé, hogy egyik percről a másikra 75—80 százalék nyereséggel cseréltek gazdát az értékpapirok. Ez a rendkivüli állapot, amely igen hasonlitott a mi inflációs időnkre, szülte aztán a legnagyobb bajt, a könnyelmüséget. Kinevették azokat, akik nehéz, vagy csak könnyü munkával is keresték meg kenyerüket. Pénz volt bőven és vadul tombolt a nép minden rétegében az alapitási düh, mely szertelenségében bevezette a tőzsdére a tulipánhagyma jegyzését.

Örömből divat, divatból őrület

Ötven évvel előbb került Hollandiába a tulipán Törökországból és nem telt sok időbe, amig az egész ország legnagyobb divatjává lett ez a sokszinü szagtalan virág.

Mindig uj és ujabb keresztezéssel iparkodtak más és más fajtákat termelni, mert csak az számitott az uri körökhöz, akinek tulipánföldje volt. És igy lett a virágból divat és a divatból őrület. Az árak folyton emelkedtek. Ma kékszinü volt a divat, holnap vérvörös. Valósággal groteszk formát öltött a tulipándivat. A tőzsdén milliós üzleteket kötöttek és aki jól számitott, hatalmas összegeket nyert, hogy abból ujabb tulipánföldeket vásároljon. Már odáig ment ez a hóbortos divat, hogy az átlagpolgár is minden pénzét tulipánba fektette. Részvénytársaságokat alapitottak és minden szabad idejüket a tulipán foglalta le. Társaságokban háttérbe szorult minden egyéb téma: tulipán... tulipán... tulipán boritotta el egész Hollandiát.

A környező államokra is átragadt a láz, mely most már nemzetközi méreteket öltött, amely rengeteg ujabb pénzt hozott Hollandiába.

13.000 forint egyetlen tulipánhagymáért

Akik nem elégedtek meg azokkal a hatalmas összegekkel, amelyeket a már amugy is abnormális viszonyok juttattak, azok egyszerüen a családhoz folyamodtak és a leglehetetlenebb módon csapták be azokat, akik a tulipán jövőjében és árának emelkedésében biztak. Csalás csalást követett és nem volt határa azoknak a jövedelmeknek, amelyeket a hangzatos „tulipán" révén meg ne lehetett volna szerezni.

1637-ben érte el tetőfokát ez a beteges tünet, amikor is egyetlen tulipánhagymáért 13.000 holland forintot fizettek, amely átszámitva pénzünk mai értékére, körülbelül 140.000 pengőnek felel meg.

Három éven át, egészen 1640-ig tartott ez az állandóan növekvő tulipánőrület, amikor bekövetkezett a már előrelátható összeomlás, amelyet ügyes spekulánsok és a csalók tömege ki is használtak. A kis emberek épp ugy elvesztették pénzüket, mint a gazdagok tömege, akik nem láttak keresztül a csalók számitásán és akik az egész összeomlást megrendezték. Amikor a főcinkosok már biztonságba helyezték összeharácsolt és csalt vagyonukat, estéről reggelre bekövetkezett a legnagyobb méretü összeomlás, melyet Hollandia gazdasági történelme ismer. A tulipándivatot és a tulipánhóbortot felváltotta az őrjöngésig fokozódott kétségbecsés. Az emberek hajukat tépve siratták kis és nagy vagyonukat. Az összeomlás főképpen a kisembereket érintette, akik utolsó centjüket is elvesztették és koldusbotra jutottak. Mint azt a visszamaradt irások bizonyitják, az akkori idők legnagyobb festője, Rembrandt is elvesztette vagyonának nagyrészét. Voltak még, akik a tulipán ujra felvirágozásában reménykedtek, de idővel ők is belátták, hogy meddő minden várakozás. Bár Hollandia külszinre a világ legnagyobb kereskedelmi hatalma volt, hajóinak a száma 16.000 mig Európa összes államainak csak 9000 volt, mégis sulyos sebet ejtett rajta a tulipán és három évtizeddel később uj kereskedelmi hatalom tünt fel, Anglia, mely sokat köszönhet a tulipánnak, hogy Hollandia helyett a kereskedelmi világhatalom élére került.

Gáspár László

Diáklexikon

megkönnyiti a tanulóifjuság munkáját

Ára: P 4.80

Kapható a Magyarság könyvosztályában, Bpest, Eskü ut 6. Vidékre portó-

Körner József építész

Nagyon

A jövőbe néznek

1959 III. 15.

BESZÉLGETÉS A MÁRTÍR-EMLÉKMŰ KOSSUTH-DÍJAS ALKOTÓIVAL

mák egybekapcsolásának segítségével a környezetet és a tájat, mint hatásos pozitív tényezőt bevonni az emlékmű összképének megjelenésébe.

Újat és korszerűt akartak.

Újat akartak adni abban, hogy a temetőben, ahol minden befelé fordul, a múltba néz, ahol a mauzóleumok, szobrok, sírkövek az elmúlás vigasztalanságának zsolozsmáit duruzsol-

ják, azt akarták, hogy a temető sajátos környezetében egy előretekintő, a jövő felé tárulkozó emlékmű üsse meg azt a hangot, keltse azt a benyomást, hogy itt nem a halál könyörtelen gondolata öltött művészi formát.

És sikerült. Mert aki kinn jár a Kerepesi temetőben, megállítja a mártír-emlékmű drámai kifejezése, amely ha áttekintjük, szelídebb, kontemplatív hangulatban oldódik fel s szinte hallja a diadalmas harmóniákban összecsengő együttes szimfóniáját, nemcsak azt érzi, hogy a sírkert, a temető sajátos művészetében valami eddig szokatlan, modern szellemű, eszmei mondanivalójában új alkotás született. Ha az emlékmű előtt állunk, megbékélést érzünk, az élet nagy távlatú örök mozgását, valaminek a kezdetét, ami semmiképpen sem az elmúlást szuggerálja, sokkal inkább

Az építész viszont egész más természetű probléma megoldása előtt áll.

— Csak korszerű hatású architektúrával volt lehetséges megközelíteni elképzelésünk kifejezését. Nem lett volna célravezető, ha a klasszikus oszloprendek, a históriai formák kelléktárához nyúlunk. Az emlékmű az ősi alapformákból,

Az Fe—293-as története

1

...csendben álltunk a mezőn... a tegnap még reménydús bizakodás semmivé foszlott. A kalászokat, szárakat meglepte a rozsda. Olyan volt az egész határ, mintha bánat ülte volna meg. S az emberek nem fölfelé néztek, hanem lefelé, a földet nézték... A szívekben vergődött a ki nem mondott kérdés: Mi lesz most?...

2

Távolról érkezik a hang, messziről, a harminc év előtti történet és a ma között feszül arany-hídként. Harminc éve történt, arra emlékezik *Beke* Ferenc mezőgazdasági kutató. Egy májusi reggelen, amikor ő még gyerek volt, suttyó legényke. Ott állt a többiekkel csendben a mezőn és ő is a földet nézte.

De az ő szívében nemcsak a ki nem mondott kérdés vergődött akkor, mint a gazdákéban, hanem *más is*. Elhatározás. Hogy segíteni kell ezen, mert minden évben veszély fenyegeti a búzát. Amíg a Bánkúti-búzák meg nem jelentek, tíz évenkint 3—4 esztendőben rozsdakár jelentkezett az országban. *A Dunántúlon azonban majdnem minden esztendőben felfedezték a rozsda okozta károkat.* A statisztikai adatok szerint *minden hold földön 40 kg kárt okozott évente a rozsda. Nyolcszázezer mázsa évi kiesést jelentett ez.*

3

Távol a világ zajától, Kompolton a két világháború között egy ember egész életét rászánta, hogy új magyar búzafajtát nemesítsen ki. Fleischmann Rudolf volt. S halála után Fertődön egy fiatalember. Beke Ferenc ugyanúgy ha ködöket figyelne a mezőn

hang. *Sikerült!* Olyan búzafajtát nemesített ki ez az ember, aki cigarettája füstjébe burkolózva néz a messzeségbe, mint-

csokból van felépítve, s azt mi-
szem — mondja Körner Jó-
zsef — sikerült az építészeti
tömegek, a változhatatlan for-

gondolat annyi magyar már-
tírja áldozta életét.

Dutka Mária

Körner József

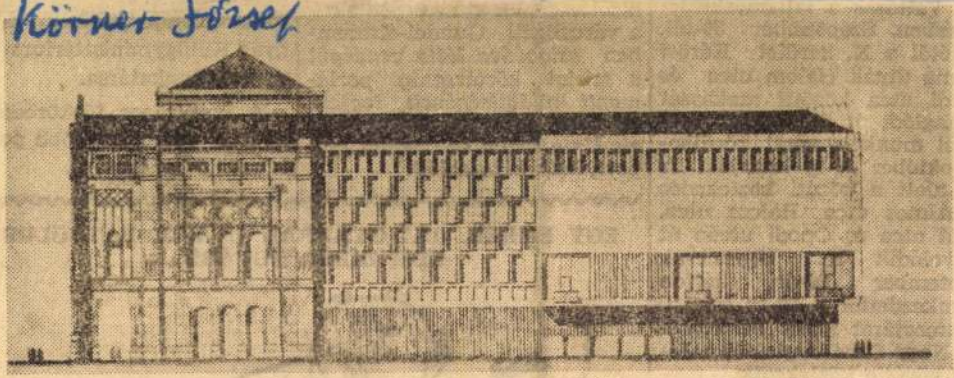

A másik tervrajz Körner József megvásárolt pályamunkájának, a Deák Ferenc utca felőli homlokzatát mutatja be. Ezen a rajzon jól látható, hogyan képzeli a tervező a műemlék-épület és az újonnan tervezett modern épületrész összekapcsolását

A pesti Vigadó tervpályázatának kiírásakor a hangversenytermek elhelyezésén volt a hangsúly. Nagy befogadóképességű kamaratermet és még nagyobb számú közönség elhelyezésére alkalmas koncerttermet kap az új Vigadó. A régi műemlék-épületrészben a mai igényeknek megfelelően ezeket a termeket már nem lehetne megépíteni, ezért egészítik ki a régi Vigadót a Vörösmarty téri szomszédos épülettel, az egykori Haas-palota területével. Ez a megnagyobbodott térség már lehetőséget biztosít a tervezők számára a nem mindennapi feladat megoldására.

Ahány terv beérkezett, mind megannyi változattal oldotta meg a kérdést. Volt, amely legyező alakú, másik amfiteátrumszerű nézőteret tervezett, az egyik terv a kis- és nagyterem egymás melletti elhelyezését úgy oldotta meg, hogy a közöttük levő elszigetelt válaszfal lesüllyesztésével a két termet egyesíteni lehet és így 3200 személy befogadására alkalmas, egységes nagyterem áll rendelkezésre. Olyan terv is van, amely a kamaratermet a műemlék-épületbe, a nagy koncerttermet a Haas-palota helyén létesülő új épületrészbe helyezi. A Weichinger-féle tervben egymás fölött látjuk a két hangversenytermet, mindkettő a Vörösmarty téri új üvegpalotában helyezkedne el.

Nagyon Nemzet 1957 Szept 20

— Változás a villamosközlekedésben. Szeptember 30-tól, hétfőtől a X. kerület Kőrösi Csoma útnak Halom utca és Ónodi utca közötti szakaszát a Maglódi út felé vágánycserélési munkák miatt körülbelül október 26-ig lezárják. Ez idő alatt a közúti közlekedés az Álmos utca, Halom utca, Liget utca és Ónodi utcán át bonyolódik le. Ugyancsak szeptember 30-án, hétfőn üzemkezdettől a 30-as jelzésű villamosjárat ismét Pesterzsébet Nagy Sándor utcától a József körútig közlekedik.

A Szovjetunióban járt békevonat utasainak élménybeszámolói

A napokban hazaérkezett békevonattal kilenc Pest megyei békeharcos járt a Szovjetunióban. Rövidesen a Hazafias Népfront Pest megyei békebizottságának kibővített ülésén számolnak be tapasztalataikról. A következő hetekben, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulója alkalmából a községekben rendezendő ünnepségeken tartanak élmény-beszámolókat. A bizottságának elnöke pénteken a városligeti Gundel-étteremben *estebéden látta vendégül a szíriai köztársaság parlamenti küldöttségének tagjait, valamint az Interparlamentáris Unio indiai és szudáni csoportjának képviselőit.*

szaggyűlés és a fővárosi tanács több vezetője, valamint a magyar Külügyminisztérium több vezető munkatársa.

A barátságos légkörben lezajlott vacsorán több pohárköszöntő hangzott el.

EGY EMBER, AKI GYAKRAN UTAZIK KÜLFÖLDRE, NEM BÍRTA TOVÁBB...

— Fogod még egyszer mondani, hogy jó lenne, ha a koffermben magammal vihetnélek?

(Sándor Károly rajza)

Ribár István professzornak ítélték

Körner József

Körner József (1907–1971): építész, Ybl- és Kossuth-díjas. A harmincas években a CIAM magyar csoportjának tagja volt. Az ötvenes években a szocialista realista építészet fő képviselőjeként tevékenykedett.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina, 1977.

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

Körner József

KÖZMŰ
1971 MÁR 12

1024

MÉG EGYSZER A PANTHEONRÓL

Már foglalkoztunk ugyan a Temetkezési Intézet egyik nagy tervével, a Nemzeti Pantheon kialakításának szép gondolatával, de ez a téma újra aktuálissá vált.

Az idei évben 5 millió forintot költenek a Pantheon építésére. Ebből az összegből befejezik a már lényegében elkészült Kossuth-mauzóleum utómunkálatait, behelyezik a mozaikokat. Továbbra is megfelelő ütemben folytatják a Deák-mauzóleum rekonstrukcióját. Az itt folyó munkálatok 40—50%-a már befejeződött, és a mostoha időjárás ellenére is jó ütemben halad az építkezés. Hamarosan megkezdődnek az árkádsor helyreállítási munkálatai, annál inkább, mert az út mentén húzódó épület életveszélyes.

Ezeknek a gyakorlati munkáknak elvégzése mellett, nagy apparátussal dolgoznak a Temetkezési Intézet szakemberei a Pantheon kialakításának egyéb feladataival is. Mint már közöltük, megtörtént a neves halottak összeírása. A közelmúltban az intézet képviselői, más illetékes szervekkel karöltve értekezleten vitatták meg a Pantheon kialakításának főbb tennivalóit a Közmű Főigazgatóságon, ahol hathatósan támogatják elképzeléseiket. Előzetes számítások szerint 10 év kell ahhoz, hogy egy 100 éves gondolat valóra váljon.

Idén elkészülnek a munkásmozgalmi emlékmű tervdokumentációi, amelyeket a Képző- és Iparművészeti Lektorátus megbízásából Körner József építész és Ölcsai Kiss Zoltán szobrász készít el.

(f. p.)

A vánd

A FŐKERT 1970-es feladatainak végzésében döntő szerepe volt annak, hogy a vállalat 1969. évi eredményei alapján elnyerte a Minisztertanács és a SZOT vörös vándorzászlaját. Ez a kitüntetés szinte kötelezővé tette, hogy a vállalat még jobban dolgozzon, s tegyen eleget az élüzemfeltételeknek. Ehhez járult még hozzá, hogy a párt és a kormány meghirdette a nemzeti jövedelem 1 százalékos növelését, az árvízkárok pótlására.

Emelkedett az árbevétel

Ezt a céltudatos munkát bizonyítja, hogy a Kertészeti Vállalat árbevétele 1969-hez viszonyítva jelentősen emelkedett. 1969-ben 181 360 millió forint volt az árbevételi terv, míg az elmúlt évben 214 461 millió forint, vagyis 118,3 százalékra teljesítették árbevételi tervüket. A többletárbevételt a termelékenység növelésével biztosították, s a vállalatnál az egy főre jutó árbevétel jóval magasabb volt, mint a népgazdasági átlag. A személyi jövedelmek is emelkedtek. Ezen belül a bérszínvonal 7,4 százalékkal emelkedett és csökkent a részesedési alap terhére kifizethető összeg mértéke. A részesedési alap a bázishoz viszonyítva csökkent, annak ellenére, hogy a vállalat eredményét 26,1 százalékkal növelte. Ennek az volt az oka, hogy az év közben végrehajtott bérfejlesztést — az 1970. évre kapott 2 százalékos támogatás mellett is — csak a részesedési alap terhére tudták megvalósítani.

Ismeretes, hogy a FŐKERT árbevételi terve 18,3 százalékkal növekedett. Ezen belül a parképítés 110,0, a parkfenn-

Népszava

1958 febr. 2.

Körner József

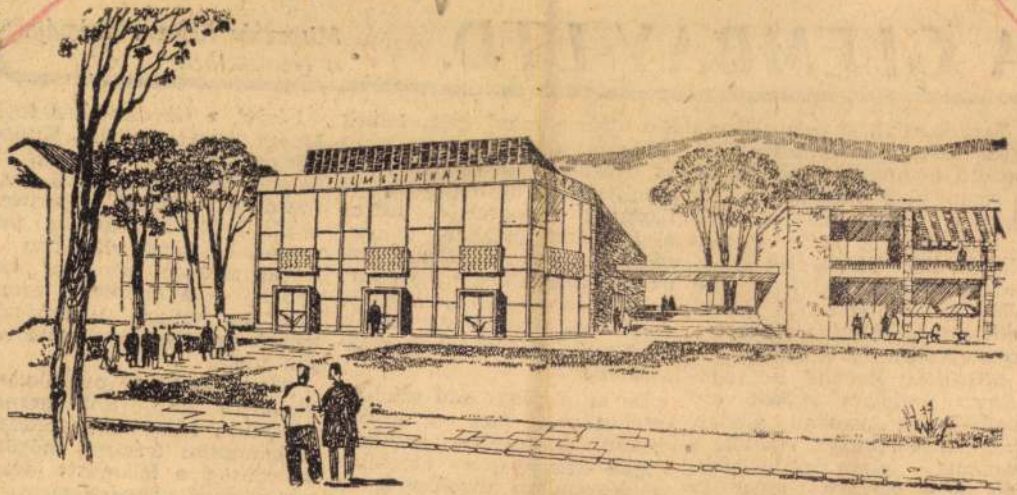

Kép az új bányászvárosrészből

Tatabányán — mint ismeretes — a bányászok részére épített lakásokból *Tatabánya-Újváros* néven *új városrész alakul*, közel a volt Bánhidához. Mintegy tízezer ember lakik már ebben az új városrészben. A bányászcsaládok elsőrendű életszükségleteiről már gondoskodik a bolthálózat, s lassanként elkészülnek a különböző kulturális intézmények tervei is.

Körner József Ybl-díjas műépítész már elkészítette az új lakótelep modern berendezésű, 700 személyes, szélesvásznú filmszínházának terveit. A filmszínház mellett eszpresszó és étterem is lesz. Az építkezéseket tavasszal kezdik és remélhetőleg a jövő idényben a tatabánya-újvárosi bányászcsaládoknak nem kell majd hosszú autóbusszutat tenniük azért, hogy kicsit elszórakozzanak. *(r. i.)*

-e a prémium?

nvélemény

népgazdaságban, százmilliókkal befolyásolják a beruházások összegét éppúgy, mint a lakosság életszínvonalát.

Másrészt — hol van vajon az a vállalat, amely a tervezéskor előre látja az évi önköltségcsökkentés *minden lehetőségét?* Minden tervnek elő kell irnia önköltségcsökkentést az

Körner József

Csehszlovák

A GLEMBAY LTD.

Miroszláv Krlezsa drámája a Nemzetiben

Remek színházi este volt; az igazi művészi élvezet kissé szédítő bódulatával távoztunk a Nemzetiből valahányan. A színházi produkció művészi hatásához kettő kell: írás és előadás kiválósága. Itt a jugoszláv drámairodalom első jelentős magyarországi bemutatkozásán mind a kettőt a legmagasabb fokon kaptuk.

Miroszláv Krlezsa, a jugoszláv irodalom »great old man«-je: az Akadémia elnöke, tudományos intézet vezetője s emellett — szinte úgy mellékesen — a modern jugoszláv irodalom remekművei egész sorának a létrehozója. Ha egy-egy művével — mint ezen az estén — szembetalálkozunk, döbbenünk rá arra: milyen óriási adósságaink vannak a szomszédos népek kultúrájával, irodalmával szemben, pedig mennyire egy tőről sarjadt, egy talajból szívta életes nedveit az a művészet, amely magyar, szerb—horvát, román, cseh földön hajtott. S *mennyire elszegényítjük a magunk kultúráját, ha nem figyelünk sokkal fokozottabban, mint eddig is tettük* — bár e téren már hoztunk be egy s mást — *szomszédaink eredményeire, útkeresésére*

S a dráma mindvégig lelkek drámája: a polgári szenny és az emberi tisztaság küzdelme, amelyben ha az emberség és tisztaság képviselője, Leone el is bukik, maga az emberség és az emberi tisztaság diadalmasan emelkedik fel s hirdeti egy, a polgári mocsok fölé emelkedő, tisztább és tisztultabb világ eljövetelének szükségességét.

De az élményt adó színházi estéhez nem elég a kitűnő dráma: jó együttes is kell. *Boján Sztupica*, a jugoszláv vendégrendező vezetésével *a Nemzeti Színház együttese remekül összehangolt, kitűnő előadást produkált*, amelyre még évek múlva is mint kiemelkedő eredményre fogunk visszaemlékezni.

A dráma mozgatója és sarokpontja Leone alakja: *Várkonyi Zoltán* ebben a kissé degenerált, ellentétes érzelmektől marcangolt, kristálytiszta logikájú, szeretetre és szerelemre vágyó alakban feledhetetlen. Élete legemlékezetesebb alakításai közt fogjuk mindig számontartani Leone Glembayt. Vonalvezetése, az alak felépítése első szavától az utolsóig hibátlan és

Férjét, a Glembay-ház fejét *Major Tamás* alakítja. Kitűnő maszk, remek jelenség; a nagyúri simaság mögötti nagy ragadozó típusa. Alakítása legelmélyültebb második felvonásbeli nagy vitájában a fiával, amikor támadva könyörög — a látszatért, azért, hogy ne kelljen tudomásulvennie azt, amit úgyis már régen tud.

Bástl Lajos, a patétikusan hipokrita pap, Silberbrandt alakjában válik emlékezetessé. A hangzatos frázisok mögötti poltronság, a felszedett idézetek mögötti műveletlenség, a selyemfiús karrierizmus félreérthetetlenül és egyszerre érvényesül alakításában; különös érdeme, hogy nemcsak beszélni tud, de gyönyörűen tud beszélni, amivel sajnos elég kevés színészünk dicsekedhet: papos tirádáiban annyi színt és árnyalatot szólaltat meg, hogy minden pillanatát érdekessé és izgalmassá tudja tenni.

Lukács Margit Angelika nővér kissé sápadtabb alakját tölti meg bájjal és élettel; *Somló István* a vén züllött főispán, Fabriczy figuráját mintázza

Bodó Elemér

Hevesi Gyula

Takács Antal

Farkas József

Hofgard Károly

Lakatos Albert

Kiss László

Kiosztották az 1959. évi Kossuth-díjakat

— A Kossuth-díjasok mintegy nyolcszázas tábora újabb 27 fővel gyarapodik. Népi demokráciánk kormánya 1848 emlékét ápolja akkor, amikor e kor szabadságszellemének egyik legnagyobb alakjáról, Kossuthról elnevezett kitüntetésben részesíti legkiválóbb tudósainkat, művészeinket, íróinkat, munkásokat és parasztokat. Nincs megtisztelőbb feladat, mint legjobb tudásunk és képességünk szerint részt venni az emberi haladásért, a népek boldogabb és szebb jövőjének biztosításáért folyó nagy küzdelemben.

Az Elnöki Tanács elnökének szavai ünnepélyesen csendülnek az Országház kupolacsarnokában. Az elnöki asztalnál Dobi István, két oldalán ott ül dr. Münnich Ferenc, a Minisztertanács elnöke, Apró Antal, a Minisztertanács első elnökhelyettese, Kiss Károly, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, a kormány tagjai — s velük szemben az új Kossuth-díjasok.

Legtöbbjük valóban új arc e szép díj kitüntetettjeinek arcképcsarnokában. Amikor Olt Károly, a forradalmi munkás-paraszt kormány titkárságának vezetője felolvassa a neveket, sorra lépnek elő az orvosprofesszorok és fizikai kutatók, gyárigazgatók és bányászok, írók és martinászok.

Az áldomást a vadászteremben isszák meg, s itt már jobban kiütközik a szakmák különbözősége, s a vidám pohárcsengés közben Dobozy Imre új munkájáról, a Tegnap folytatásáról, Farkas József, a besnyői Sallai tsz elnöke a tavaszi kilátásokról — Bodó Elemér, a vékony, szőke, talán inkább számtantanárra emlékeztető kiváló vájár a hat Hidasi-féle rakodógép versenyéről beszél. Tervek, tervek mindenütt — itt láthatóan nem fejeződött be valami a díjak kiosztásával, sőt most kezdődik igazán. A Kossuth-díj babérkoszorújának új viselői nem gondolnak pihenésre.

A kormány határozata a díjak odaítéléséről

I.

A magyar forradalmi munkás-paraszt kormány odaítélte az 1959. évi Kossuth-díjakat. A tudományok, találmányok, újítások, a termelőmunka módszerének alapvető tökéletesítése terén elért eredményeiért

a Kossuth-díj II. fokozatával és a vele járó 35 ezer forintos pénzjutalommal tüntette ki

BEKE FERENCET, a fertődi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet osztályvezetőjét, a mezőgazdasági tudományok kandidátusát, új, a gabonarozsda kártételével szemben ellenálló, eddigi legjobb búzafajtáinknál bővebben termő búzafajta előállításáért;

DR. CHOLNOKY LÁSZLÓ egyetemi tanárt, a kémiai tudományok doktorát, a karotinoidok szerkezetére és fiziológiai szerepére vonatkozó eredményes vizsgálataiért;

HEVESI GYULA akadémikust, a Magyar Tudományos Akadémia titkárát, a műszaki tudományok és a gyakorlat kapcsolatának kiépítése, a magyar műszaki tudományos élet megszervezése terén kifejtett tevékenységéért;

HATVANY LAJOS irodalomtörténészt és kritikust, egész életművéért, különösen Petőfi- és Ady-kutatásaiért;

KOCSIS PÁL tudományos kutatót, a szőlőnemesítés terén elért, nemzetközileg is elismert eredményeiért; különösen a Gloria Hungariae, Gloria II. és a Gloria III. elnevezésű csemegeszőlő fajták előállításáért;

LAKATOS ALBERTET, a győri Wilhelm Pieck Vagon- és Gépgyár igazgatóját, kiváló vezetői munkájáért, a gyár termelésének jelentékeny fejlesztéséért;

SZENDE BÉLA, HALMÁGYI TIBOR, HOFGARD KÁROLY és **TÓTFALVI GYULA** mérnököket, a brüsszeli világkiállításon Nagydíjat nyert ionoszféra-kutató berendezés konstrukciójáért (a díj 11 000—8000—8000—8000 forintos megosztásban);

SZIGETI GYÖRGY akadémikust, **DR. BODÓ ZALÁN** és **DR. SZÉP IVÁN** kutatóintézeti osztályvezetőket a lumineszkáló anyagok és félvezetők kutatása terén elért eredményeikért, melyekkel a hazai fénycsőgyártás és tranzisztorgyártást segítették elő (a díj 15 000—10 000—10 000 forintos megosztásban).

A Kossuth-díj III. fokozatával és a vele járó 20 000 forintos pénzjutalommal tüntették ki

BODÓ ELEMÉR vájárt a Hidasi-féle rakodógéppel elért kiváló termelési eredményeiért, valamint jól képzett szakmunkások neveléséért;

BUZÁSI JÁNOST, a Várpalotai Szénbányászati Tröszt Ferencbánya üzemének főmérnökét, a bányászat területén 13 év óta végzett kiváló munkájáért; a termelés megszervezése, az önköltség csökkentése területén elért jelentős eredményeiért;

FARKAS JÓZSEFET, a besnyői »Sallai« Termelőszövetkezet elnökét, a termelőszövetkezet mintaszerű vezetéséért és a termelőmunka jó megszervezéséért;

FREUD GÉZÁT, a matematikai tudományok doktorát, a matematikai analízis elmélete és gyakorlati alkalmazása terén elért jelentős eredményeiért;

IGNÁCZ PÁLT, a Villamosenergetikai Kutatóintézet igazgatóját, a műszaki tudományok kandidátusát, a villamosenergiakutatás eredményes irányításáért és az oltócsöves túlfeszültség-levezetők, az univerzális váltakozó áramú hálózatminta hazai kifejlesztése terén végzett kiemelkedő tevékenységéért;

KISS LÁSZLÓT, a nyírtassi általános iskola tanítóját, az iskolai és a felnőtt oktatás terén végzett ötévtizedes áldozatos munkájáért;

DR. SEIDNER MIHÁLYT, a műszaki tudományok doktorát, egész életművéért, különösen a nagy villamosgépek konstruálásában elért eredményeiért;

DR. SÓS JÓZSEF egyetemi tanárt, a Budapesti Orvostudományi Egyetem Kórélettani Intézetének igazgatóját, a hiányos táplálkozás elméleti és gyakorlati jelentőségű kérdéseinek eredményes kutatásáért;

TAKÁCS ANTALT, a Lenin Kohászati Művek főolvasztárát, a kohó csapolónyílásának karbantartásával kapcsolatos új eljárás kidolgozásáért, továbbá a ferromangángyártás Diósgyőrött történő megvalósítása érdekében kifejtett tevékenységéért.

II.

A kormány a művészet és irodalom terén kifejtett munkásságáért a Kossuth-díj II. fokozatával és a vele járó 35 000 forintos pénzjutalommal tüntette ki

DOBOZY IMRE írót, a szocialista építést támogató, jelentős publicisztikai tevékenységéért, valamint a Szélvihar című színdarabjáért és a Tegnap című film forgatókönyvéért;

OLCSAY KISS ZOLTÁN szobrászművészt és **KÖRNER JÓZSEF** építőművészt az 1958. évben elkészült nagyszabású, a munkásmozgalom nagy halottainak állított emlékmű megalkotásáért (a díj egyenlő arányban megosztva);

SOMOGYI ERZSI színművészt, áldozatos művészi munkájáért, és az utóbbi években nyújtott kiemelkedő film- és színházi alakításaiért.

A Kossuth-díj III. fokozatával és a vele járó 20 000 forintos pénzjutalommal tüntette ki

ID. SZABÓ ISTVÁN népművészt, népművészeti jellegű faragványaiért, különösen a bányászat fejlődését ábrázoló kiemelkedő munkáiért.

Márciusi fények

AKÁR TAVASZIAS NAPFÉNY RAGYOG, akár a nehezen búcsúzó tél utolsó ütegeinek hóbombái kavarognak — március 15 tavaszi ünnep. Úgy olvad össze benne a dédapák kora és a jelen, akárcsak egy-egy szeszélyes tavaszi nap felhőjárásában a májusi langyosság és a februárt idéző jeges szélroham.

A fiatalság kokárdát, Petőfi-emblémát tűz a gomblyukába, s azokról beszél, akik 111 évvel ezelőtt megremegtették a bécsi Burg falait és a főnemesi küldöttek lábikráját a pozsonyi országgyűlésen. Volt idő, hogy megpróbálták hamis színjáték kulisszájának beállítani ezt a 48-as márciust — öblöshangú, díszmagyaros vitéz polgármester urak a Horthy-rendszer idején és nem kevésbé hazafi-jelmezben jelentkező urak vagy félrevezetett követőik 1956 őszén.

Nem sikerült: a történelem nem tologatható kulissza. Az emlékeknek megvan a maguk helye: eltéphetetlenül fűződnek a maguk korának mozgató erőihez és eszményeihez. 1848. március 15. a polgárosodás útjára induló nemzet forradalmi napja volt — a haladás dátuma.

AMIT ÜNNEPLÜNK, ami előtt meghajtjuk zászlóinkat: az a haladás híveinek bátorsága, tettvágya, Petőfi, Vasvári, Kossuth és Táncsics diadalmas március 15-éje, a pesti diákok és mesterlegények diadala, 1848: a népek hajnalcsillaga.

Petőfi nevezte így. De hajnalcsillagot — amelytől ő a világszabadság győzelmét, a zsarnokság ellen vérvörös lobogók alatt felvonuló embermilliók diadalát várta — csak sokára követte hajnal. Még el kellett következnie Világosnak, a Bach-korszaknak, a kiegyezésnek, egy csontpiramisokat emelő világháborúnak, hogy valóban felkelhessen ez a csillag és fénye uralkodóvá váljon előbb a Föld egy országában, majd a fény átterjedjen a világosságot áhító többi tájra is.

A MAGYAR TÖRTÉNELEM két nagy márciust ismer, s idén az 1919-es tavasz, a proletárdiktatúra kikeletje vonza magára a tekinteteket. Tanács-Magyarország, Kun Szamuely, Landler, Stromfeld és a névtelen vörös hősök 133 napját ünnepeljük. A 19-es csatáknak még élnek a veteránjai, vezetnek és dolgoznak, s ma is annak a márciusnak tiszta fényei lobognak a szemükben.

De a bennük lobogó tűz elválaszthatatlan attól a régi lángolástól, amely 48 nyomdászlegényeit és jurátusait hevítette. Élnek olyan volt vöröskatonák, akik gyerekkorukban a Viharsarokban, régi forradalmár földmunkásoktól tanulták a szabadság ábc-jét, Szántó Kovács János kortársaitól. Innen megszakítatlanul húzódik az emberség, a népjogok vérvörössel átszőtt aranyfonala, Táncsicsig, az ozorai paraszt partizánokig; s a mi nemzedékünkön át eltéphetetlenül — mint maga az emberiség ügye — húzódik tovább, tovább. 111 éve még távoli álom volt a nép Magyarországa, következetlen vezetőosztályok prédája; 40 éve már győzni tudott, de még le tudták verni fizetett zsoldosok és régi uraságuk romjai közül nem tágító makacs kísértetek. Ma valóság a nép Magyarországa és már a nem távoli jövőé, a közvetlen feladatok és tervek valósága: a szocialista Magyarország.

ENNEK AZ ÚJ ORSZÁGNAK magasodó épülete ragyog most a két régi március fényében.

A szocialista átalakulással vette kezdetét az a kor, amelyről Petőfi álmodott

Március 15-i ünnepség a Központi Tisztiházban

A Néphadsereg Központi Tisztiháza nemzetiszínű és vörös drapériába öltöztetett színháztermében szombat este összegyűltek a budapesti munkásfiatalok, egyetemi és középiskolai tanulók küldöttei, hogy méltóképpen ünnepeljék az 1848-as szabadságharc 111. évfordulóját. Az emlékünnepség elnökségében a többi között helyet foglalt *Apró Antal*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács első elnökhelyettese, *Komócsin Zoltán*, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, a KISZ központi bizottságának első titkára, *Benke Valéria* művelődésügyi miniszter, *Ortutay Gyula*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, *Szakasits Árpád*, az Újságíró Szövetség elnöke és *Szabó Pál* Kossuth-díjas író.

Ortutay Gyula megnyitója után *Nagy Richárd*, a KISZ központi bizottságának titkára emelkedett szólásra.

— 1848. március 15-ét ünnepelve — mondotta —, *újra és újra le kell rántanunk a leplet az ellenforradalmi és revizionista szemfényvesztésről, hogy a 48-as eszmék tisztán álljanak minden fiatal előtt.* Erre 48 igazi forradalmi öröksége is kötelez bennünket.

Nagy Richárd a továbbiakban a márciusi fiatalok hősies harcáról beszélt, majd rámutatott: »*Csak a szocialista átalakulással vehette kezdetét az a kor, amelyről Petőfi álmodott, csak ez vethetett véget mindenféle elnyomásnak és szolgaságnak.*«

Harmati Sándor, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára mondott ezután ünnepi beszédet.

— *1848 nagyszerű hagyománya a nemzeti egység* — mondotta Harmati Sándor —, *amely ma magasabb szinten, a munkásosztály vezetésével valósul meg. A szocialista forradalom megszünteti a nemzeti egység gátját, a kizsákmányolók gazdasági és politikai uralmát.*

— A párt által vezetett munkásosztályt ezek a célok lelkesítették, amikor 1919-ben megteremtette a Tanácsköztársaságot. 1919-ben — ha rövid ideig is — de ízelítőt adott arra, hogy *1848 dicső hagyománya, az igazi népi egység csakis a munkásosztály vezetésével valósítható meg.*

A művelődésügyi miniszter rendelkezése az egyetemi, főiskolai felvételre jelentkezés 1959. évi rendjéről

A művelődésügyi miniszter most kiadott rendelkezése értelmében az egyetemek, főiskolák, akadémiák, tanító- és óvónőképző intézetek nappali tagozatára a középiskolák ez évben érettségiző tanulói közül azok jelentkezhetnek továbbtanulásra, akik a negyedik év félévében kitűnő, jeles vagy jó eredményt értek el. A közepes vagy elégséges előmenetelű tanulók közül csak azoknak a felvételi kérelmét fogadhatják el, akik a választott egyetem (szak) felvételi vizsga tárgyaiból legalább jó átlageredménnyel zárták, vagy várhatóan így zárják tanulmányaikat. Helyes, ha a szak-középiskolákból kikerülők lehetőleg az iskola szakirányának megfelelő egyetemen jelentkeznek továbbtanulásra. Egy-egy jelentkező csak egy egyetemre kérheti felvételét; az Egyesített Tiszti Iskolára, továbbá a művészeti főiskolákra jelentkezők azonban egyidejűleg egy másik egyetemre is pályázhatnak.

Fontos cél, hogy minél több jó képességű munkás, illetve dolgozó paraszt származású fiatal jelentkezzék az egyetemekre. Az idén nagyobb számban vesznek fel olyan, jó képességű fiatalokat, akik az érettségi után legalább egy évig ipari nagyüzemben vagy a mezőgazdaság szocialista szektorában fizikai termelő munkát végeztek, s munkájukkal, valamint magatartásukkal kiérdemelték a munkaadó és az illetékes társadalmi szervek elismerését. A felvehetők száma az elmúlt évihez viszonyítva országosan mintegy 12 százalékkal növekszik. Ezenkívül a tanító- és óvónőképző intézetekbe mintegy ezer fiatalt vesznek fel. A továbbtanulási lehetőségek tehát az előző évhez képest növekednek.

A régebben érettségizettek is volt iskolájuk után jelentkezhetnek felvételre, az agrár felsőoktatási intézmények tangazdaságaiban előzetes fizikai termelőmunkát végzők pedig munkahelyük útján kérhetik felvételüket.

A felvételi kérelmeket április 10-ig kell eljuttatni a középiskola igazgatójához. A kérelmeket az igazgató elnökletével működő iskoláztatási bizottság bírálja el, amelynek tagja: az osztályfőnök, a pártszervezet, a KISZ-szervezet és a Pedagógusok Szakszervezetének egy-egy megbízottja.

Az érdekelt tanulókat az iskoláztatási bizottság döntéséről, az iskola igazgatója június elsejéig köteles értesíteni. Az elutasítást sérelmezők az illetékes megyei (megyei jogú városi) tanács művelődésügyi osztályához fellebbezhetnek.

A felvételre ajánlott fiataloknak júliusban — az egyetem által meghatározott napon — felvételi vizsgán kell megjelenniük. A felvételi bizottság döntéséről az egyetem — a tanító-, illetve óvónőképző intézetbe pályázók esetében a megyei (megyei jogú városi) tanács művelődésügyi osztálya írásban értesíti a tanulókat. (MTI)

Buzási János

Somogyi Erzsi

Szigeti György

Dobozy Imre

Beke Ferenc

Kocsis Pál

id. Szabó István

A téglagyártól a lakáskulcsig I.

Ahol 3200 két szoba összkomfortos lakás tégláját égetik

Az építőipar felé tekint az ország. A kormány meghirdette a 15 éves távlati lakásépítési programot — most az építőmunkásokon a sor. Már megkezdődött a nagy nyitány.

De mit tud az építőkről, a kőművesről, az ácsról, a festő- és mázolóról az ember, aki már szorongatná kezében a lakáskulcsot? Mit tud azokról, akiknek kezemunkájával teremtődik meg a rég áhított lakás? Most sorra bemutatjuk őket. Elsőként természetesen a téglagyári munkást.

● Dávid és Góliát

A téglagyár hatalmas agyagkatlanában szinte törpe az ember. De erőskarú óriásokra bízza, hogy vájják ki a katlan gyomrát. A nehéz csákány és a lapát, mellyel utat tör magának 31 méter magasból a mélység felé, még nem tűnt el egészen az agyagbányász munkájából. De vattaruha, gumicsizma, esőköpeny védi, és kézzelfogható, közeli a terv az anyagbánya teljes gépesítésére.

— A bánya a gyár lelke. —

Az ember, aki ezt mondja, bozontos szemöldökét és félrecsapott micisapkát visel és dirigálja az óriást. A vederláncos kaparógép unott egykedvűséggel fogad szót és emelgeti a több mázsás anyagot, a »surrantóban«, hogy a munkások a csillék útján küldhessék tovább. A Góliátnak parancsoló Dávid bizony túl van már élete delelőjén, s ezt bizony őszintén sajnálja.

— Talán olyan jól megy a sora, *Lődi* szaki? — »heccelik« a munkatársak. De pattan vissza a válasz, mint elhajított gumilabda.

— *Jut ruhára, lábbelire, itókára. És itt az új kötélpálya, megszűnt az, hogy felfelé toljuk a csillét. Mi kell még? Ha ilyen életem lett volna 20 évvel ezelőtt is...*

● Amikor mezítláb gyúrták a masszát

A téglagyáriak még jól emlékeznek a »sarasok«-ra, akik a kézi téglagyártást művelték. Válytak egy gödröt, telehordták agyaggal, vizet öntöttek rá és mezítlábukkal gyúrták össze a masszát, melyet a családfő hordott azután az asztalforma sima lapra, aztán a feleség és a gyerekek rakták formába. Mert volt idő, amikor a munkás egész családja itt lakott, s itt főzött az asszony...

Itt, a padlásformájú épületben van a fogadóállomás, vagy »abzug« — a téglagyáriak nyelvén. Húszéves forma legény egyetlen mozdulatára megtelik anyaggal a présgépek feneketlen gyomra. Nem kell mást tennie a beöntőnek, csak felemelni a karfát, s a hatalmas prés addig aprítja, őrli az anyagot, míg végül a csigasajtón préselődik ki egyenesen az automata varrógép alá.

Pripbeli Mihályné lerakónő már várja a szállítmányt. Magas tornyokat épít a nyers téglából, szabályos hézagokkal, hogy a szellő jól átjárja. Csak arra kell vigyázni — mondja —, hogy ne csapjuk le a téglát. Mert akkor papucsos, lapos lesz a sarka. A papucsos tégla pedig — selejt. Nem kerülhet a kemencébe, hogy színt kapjon, kipiruljon egy kissé, mint a többi.

● A kemencében mindig ég a tűz

Hat kemencéje van a téglagyárnak, hat darab kéménynyel. Kamráiban félmeztelen, talicskás emberek hordják-viszik a téglát. (Mert a kamrában 40—60 fokos a hőség.) A téglaégetők keze gyors, mint a villám, pedig a tégla forró.

Kétmillió égetett téglát ajánlottak fel a mezőgazdaság megsegítésére a téglagyáriak. Alig győzik a megrendeléseket. *Naponta harmincötezer—negyvenezer tégla pirul itt.* Varga szaki félóránként nyitogatja a »kapszlikat«, a 90 tüzelőnyílás fedőjét, úgy tesz a tűzre. Bizony nagy tragédia származna belőle, ha az égető egyszer is elhagyná aludni a tüzet. De erről szó sem lehet! A kemencében mindig ég a tűz.

A téglagyári ember szereti munkahelyét. Soknak itt dolgozott az apja, nagyapja is. Tudnak arról, hogy *kísérletek folynak a hő és gáz elvezetésére a kemencéknél, hogy a lakótelepen Közértet építtet a gyár és mosodát rendez be az asszonyoknak, és tudnak az épülő húsz új lakásról is.*

● A gyár új történetét most írják a munkások

A lakótelepet »cigánykának« becézik. Érdemes néhány percre ide is bekukkantani, ahol *Toczkiék* bútort vettek a lányuknak (pedig férjhez sem ment), és eladták, mert a kislánynak nem tetszett; és ahol *Hudomet János, a szerelő eladta a motorját és fogja a forintot, mert autót vesz magának... Ahol soha nem volt még ennyi bútor — hát még mosógép, televízió —, de nem is fért volna,* hiszen 3—4 családot zsúfolt össze a kétszobás közös konyhákra a gyárigazgató.

A közös konyha rég a múlté, a cúgos cipős, kemény galléros igazgatóval együtt; azért a Cigányka öreg, alig segít rajta a felújítás, lakásai korszerűtlenek. A téglagyári embereknek is a lakás a legnagyobb gondjuk. Sok kell belőle, s ehhez sok tégla kell.

— *Háromezerkétszáz kétszoba összkomfortos lakásra valót gyártunk ebben az évben* — mondja *Tóth Péter*, a gyárigazgató. — Az idén különösen korán, február 27-én kezdtük meg a gyártást. Nemsokára már lesz idei, friss tégla is. Mert kell a tégla.

Valaki egyszer megírta a *Kőbányai Téglagyár* történetét, miszerint tulajdonképpen egy elemi csapás, a pesti nagy árvízkatasztrófa hozta létre, *Drasche Henrik* osztrák téglagyárost hívták meg gyárigazgatónak. *Fekete Lajos* irattáros találta meg a régi lim-lom között a Kőbányai Téglagyár történetét. Csak hogy nem érvele semmit. Elévült. A munkások ugyanis most írják a gyár új történetét...

Baják Aranka

DAVID OJSZTRAH a magyar—szovjet barátság hónapja alkalmából hazánkban tartózkodó világhírű hegedűművész a Zeneakadémián rendezett hangversenye előtt Kodály Zoltán Kossuth-díjas zeneszerzővel beszélget

(MTI Foto — Molnár Edit felvétele)

David Ojsztrah

Nincs nagyobb vizsgája a szóbeli kifejezőkészségnek, mint amikor az igazán szépet, a magasrendűt kell lefordítani az emberi beszéd nyelvére. A szándék lépten-nyomon korlátokba ütközik — s ez teljességgel érthető. Ha így nem volna — tán meg sem születtek volna a művészetek, s legnagyobb művelőikben az örök törekvés: kifejezni valamiképpen az érzésvilág egészét, az igazságot magát. Ötvenezer, s akár százezer szó legszeniálisabb variánsa, a legszebb költemény, a legnagyobb regény is szűk keret a végtelen természetnek, s legkülönb művének, az embernek megmutatására.

S a hangok, a muzsika lágy estéket és kérlelhetetlen harcokat idéző művészete? Természetesen az is csak törekszik a kifejeződésre — s ez a küzdelme örökké tart, mint maga az élet. Nem véletlen azonban, hogy az értelem, az igazság olyan óriását, mint Lenin — éppen a muzsika ragadta erre a boldog megállapításra: »Íme, milyen csodákra képes az ember!«

David Ojsztrah, a nagy szovjet művész hegedűjátéka ugyanezt a gondolatot ébreszti. Elragadtatott szavak halmozása alkalmas a legkevésbé arra, hogy bármit is feldézzen az élményből, amelyet játékának hallgatása nyújt. Muzsikálásakor kritikusra, aprólékos műbírálóra, technikai és stíluskövetelmények szorgos mérlegelőjére nincs szükség. Akiben mégis jelen marad valami e higgadtan mérlegelő énjéből, annál alighanem hiba van valahol a nagy élmények befogadásának képessége, a lelkesedni, a feloldódni tudás körül — s ez sajnálnivaló.

A nagy előadóművészek — akárcsak az igazán elragadó, igézetesen szép, nemes érzéseket és gondolatokat ébresztő asszonyok — mind mások. A szépség csak mint gyűjtőfogalom igaz valamennyiük játékára. Ha azt mondom: Ojsztrah tökéletesen hegedül — igazat mondtam, de egyúttal semmit. Mert tökéletesen hegedült a félelmetes, lenyűgöző Broniszláv Hubermann, a zengő Nathaniel Milstein, vagy közelmúlt vendégünk, Bartók kiváló barátja, Yehudi Menuhin, akinek játékába valami sajátos, panaszos árnyék lopódzott az utóbbi esztendőkben.

Ojsztrah — aki legutóbb éppen Menuhinnal közösen játszott, Bach kettős-koncertjével örvendeztette meg a világot — másként hegedül. A legegyszerűbben tán, ahogyan valaha világrangú művész játszott. Ha játéka nem volna tele különös, ritkán hallható színekkel, lendülettel, árnyékokkal és édes örömökkel — szinte azt mondanám: tárgyilagos a muzsikálása. A világ minden kincséért, véletlenül sincs itt egy másodpercre sem tónus-fitogtatás — holott a világ egyik legzengőbb hegedűtónusát halljuk, s természetesen technika-csillogtatás még kevésbé — holott Ojsztrah technikai tudása már a valószínűtlenségek fogalomkörébe tartozik.

A Zeneakadémia zsúfolt nagytermének közönsége a kivételes alkalmakkor nagyonis érthető tomboló lelkesedéssel fogadta a művészt és igényes műsorát, amely egy finom bemutatkozásul játszott Tartini-szonáta után a modern francia, lengyel és német zene remekeit, César Franck világhírű A-dúr szonátáját, majd Szymanowski, Hindemith és Ravel egy-egy művét szólaltatta meg. A szonátákban méltó partner, az egyéb művekben méltó kísérő volt Vladimir Jampolszkij, akinek tisztult játéka külön méltatást érdemelne. A jelzett műsor után külön új kis koncertnek felelt meg a ráadások sora, ahol Ojsztrah a többi között bemutatta ragyogó Bach-tolmácsolását és egy kiváló Kodály-feldolgozást.

Tíz év után — amikor először nyílt alkalmunk ismét közvetlenül hallani Ojsztrahot — lemezek és rádióközvetítések sokasága után nagy örömünkre újból személyesen győződhettünk meg róla, hogy David Ojsztrah a földkerekség egyik legnagyobb élő hangszeres előadóművésze.

Rajk András

Csak tudnám, mitől fáj a fejem...

Dr. Fritz Gusztáv orvosprofesszor nyilatkozata a fejfájás elleni gyógyszerekről

Hányszor panaszkodunk gyötrő fejfájásról! S a panaszt gyakorta követi az a megjegyzés, hogy *„már a második vagy harmadik port vettem be* és még most sem szűnik«.

A makacs fejfájások egy kevéssé ismert okára világít rá *dr. E. Bay*, a Deutsche Medizinische Wochenschriftben. Bay doktor szerint, ha a *phenacetin* nevű hatóanyagból — amely a legtöbb fejfájás elleni szer egyik alkotórésze — a megengedettnél *több* kerül a szervezetbe, úgy *érszabályozó idegeredetű, vérkeringési zavarokon alapuló fejfájás lép fel.*

Az érdekes megállapítás mellett nem lehet szó nélkül elmenni, mert nálunk is a legtöbb forgalomba kerülő fejfájás elleni gyógyszer *phenacetint is* tartalmaz.

— Dr. Bay cikkével feltétlenül egyetértek — mondotta *dr. Fritz Gusztáv, a gyógyszertan professzora.* — A fejfájást, csakúgy, mint egész sereg más bajt az emberek szeretik *saját maguk* kezelni. Pedig a fejfájásnak *a legkülönbözőbb okai* lehetnek. Hogy csak néhány példát említsek, lehet *ideges eredetű*, vagy *a migrén* néven ismert tünetkomplexumba tartozó rosszullét is kiválthatja a fejfájást. Lehet ok *az agyi erek görcse*, illetve *tágulása, gyomorrontás*, vagy *a nikotin túlzott fogyasztása.* Nem biztos tehát, hogy az én fejfájásom *ugyanolyan*, mint a szomszédomé.

— Az emberek azonban — sajnos — egy kalap alá vesznek minden fejfájást. Ahelyett, hogy a tartós és gyakori fejfájás esetében orvoshoz fordulnának, *betérnek a legközelebbi gyógyszertárba és lenyelnek egy vagy több fájdalomcsillapítót* vagy kombinált-port. Ezek ugyan átmenetileg megszüntetik *a fejfájást*, de az azt előidéző *okot* nem.

— Pedig a különböző eredetű fejfájásokat *más- és másképpen* kell kezelni. Sokan minden meggondolás nélkül szedik a különböző porokat és pasztillákat, főleg a *Karilt, Antineuralgicát*, a *Salvadori* és a különböző kevert porokat, amelyek ezt az egyébként értékes gyógyszert, a *phenacetint* tartalmazzák. Az a baj, hogy nem veszik tudomásul: *ezzel a gyógyszerrel nem tanácsos visszaélni.* Ez a hatóanyag túlzott fogyasztása esetén *a vért károsítja*, mert úgynevezett *methaemoglobin képződéséhez vezethet*, amely tüneteiben komoly fejfájásban nyilvánul meg.

— A legtöbb ember, ha fáj a feje, türelmetlen, és nem várja meg, amíg *egy por* hatni kezd, harem *újabbakkal* kísérletezik. Azután pedig csodálkozik, hogy rosszulléte nem szűnik, sőt olykor még fokozódik. Hogy *mennyi idő szükséges ahhoz, hogy a fájdalomcsillapító kifejtse hatását*, az egyénenként változik. Általában az üres gyomorba kerülő gyógyszer *15—20 perc* alatt szívódik fel, telt gyomor esetén *kétszer-annyi* idő alatt. Vigyáznunk kell tehát a fejfájás elleni gyógyszerek használatával. Ne szedjünk mértéktelenül fájdalomcsillapítókat!

Balla Ödön

JÖN A TAVASZ!

Vásároljon

„HARMAT"

FEHÉRÍTŐ SZEPLŐKRÉMET!

Kapható:

ILLATSZERBOLTOKBAN

ÁRUHÁZAKBAN

HÁZTARTÁSI BOLTOKBAN

I. Feltárulnak Húsvét-sziget rejtelmei

1947-ben az egész világ felcsigázott érdeklődésétől kísérve, a dél-amerikai Callaóból egy balzsafából készült tutaj nekivágott a Csendes-óceán határtalannak tetsző vízsivatagjának. *Thor Heyerdahl* norvég etnográfus öt társával azért indult kockázatos vállalkozására, hogy bebizonyítsa elméletét, mely szerint Polinézia Dél-Amerika felől népesült be.

Útja sikerült, a makacs szakemberek azonban ezután sem hittek neki.

Expedíciója után sem hagyta abba kutatásait. Dél-Amerika gőzölgő vadonjaiban, az égig érő Kordillerák völgyeiben, a *»Napisten hadiútján«*, tavaknál, sziklabarlangokban gyűjtötte bizonyítékait; ősi szobrok, mondák, legendák világában kalandozott. Eltutajozott a Galapagos-szigetekre, szembe a tengeráramlatokkal és széllel, hogy ezzel is bebizonyítsa a tengerjáró tutaj használhatóságát, újabb könyveket és tanulmányokat írt.

Könyveivel, cikkeivel sokat keresett. Házat, birtokot vett rajta? Megtehette volna. Ő azonban újabb expedíciót szervezett a világ legtitokzatosabb, legelhagyatottabb helyének, a *híres Húsvét-szigetnek tudományos felkutatására.*

Évszázadok óta izgatja tudósok és nem tudósok fantáziáját Húsvét-sziget. Óriás kőszobrok álltak a sziget vulkanikus hegyeinek lejtőin. Merev, archaikus mosollyal, szinte gőgösen pillantottak a végtelen tenger felé.

Volt olyan szobor, melynek magassága egy hatemeletes ház magasságának felelt meg. Fején vörös kőből faragott soktonnás, kerek kő volt. Ki faragta ezeket a szobrokat, hogyan szállították, kik emelték a titánokat, senki sem tudta.

1774-ben a híres *Cook* kapitány kötött ki a szigeten. A szobrok jó része ekkor már ledőlve hevert, fejdíszük messze elgurult. Csak a mélyen beásott szobrok tekintettek továbbra is gőgös-mereven a tenger felé. Mi történt? Nem tudta senki.

Később kalózok kötöttek ki a szigeten, a bennszülöttek jó részét elhurcolták a guanobányákba rabszolgamunkára. Kevés került haza.

A múlt században számosan felkeresték a Chilehez tartozó szigetet, illetve szigeteket, mert egy nagy és három kisebb sziget alkotja a Hútvét-szigetcsoportot. A világ múzeumaiba elkerült néhány *»rongo-rongo«*, ősi, ismeretlen írásjegyekkel telerótt fatábla. Felbecsülhetetlen értékű tudománytörténeti emlékek, de egyelőre egyiket sem olvasták el.

Ennek a titokzatos világnak a rejtelmeit akarta *Heyerdahl* megfejteni. Kibérelt — egy évre — egy dieselmotoros halászhajót és archeológusokkal, orvossal, fényképésszel stb., egyszóval szakemberekkel együtt elvonult a szigetre. Húsvétot egyébként *évenként csak egy hajó* látogatja meg Chiléből, árut visz a lakosoknak, és elszállítja a szigeten levő hatalmas juhászat által termelt évi gyapjútermést.

A norvég hajót szívesen fogadták. *»Szenyor Kon-Tiki«-nek* nevezték Heyerdahlt, akinek hírét már itt is hallották. Hamarosan hozzáfogtak a sziget rendszeres átkutatásához, felderítéséhez. Több helyen ásni kezdtek és sok, meglepő adat került napvilágra.

A leglenyűgözőbb látványt a sziget sarkában levő óriási, kialudt vulkán krátere nyújtotta. Itt volt az ősi kőbánya. Szerteszét hevertek a bányában a megkezdett, félig kész és elszállításra váró kőtitánok. Az acélkemény kősziklát úgy vágták át az ősi kovakőszerszámokkal a régi bányászok, mint a sajtot. Volt olyan kolosszus, amely alatt még ott volt az aláillesztett fagörgő, szétmállva természetesen. Látszott, hogy a bányában egyik óráról a másikra szűnt meg a munka, amit különben az ezrével otthagyott szerszámok is mutattak.

Heyerdahlt megszerették a szigetlakók. Kiderült, hogy a bennszülöttek között még számosan vannak tisztavérűek, akiknek ősei faragták a szobrokat. *»Hosszúfülűek«-nek* nevezték magukat. A szobroknak is hosszú, megnyújtott füleket adtak a művészek. A lakosság jó része kevert vérű volt, az ő őseik voltak a *»rövidfülűek«*, akik háborúban lemészárolták a hosszúfülűek nagy részét.

A régi kalózvállalkozások során a kalózok meglepve látták, milyen kevés asszony és gyerek van a szigeten. *Hova tűntek?* Nem tudták.

A sok rejtély között a legizgatóbb talán az volt, hogy három irányban széles, jól kiépített út vezetett — bele a tengerbe.

Hogyan építették a szobrok kolosszális alapzatait, hogyan szállították a kőtitánokat a kráter meredek oldalán, hogyan állították fel? Hova vezetnek az utak, hová tűntek időnként az asszonyok, gyerekek, olyan kérdések voltak ezek, amelyekre csak találgatással lehetett válaszolni **H. Á.**

(Vége következik)

A szocialista-reclista építőművészet kérdéseiről tárgyalt az országos építészkongresszus

Az építőművészek kongresszusának második napján megjelent a tanácskozáson *Horváth* Márton elvtárs, az MDP Politikai Bizottságának tagja és *Prieszol* József elvtárs, a közlekedésügyi miniszter első helyettese.

Az elnöklő *Gádoros* Lajos, a Középülettervező Iroda igazgatója bevezetőben üdvözölte a bolgár építőművészeknek a kongresszusra érkezett képviselőit: Stefan Manev építőművészt a bolgár Építészeti Igazgatóság vezetőjét valamint Peter Tasev építőművészt, a bulgáriai Dimitrovgrad tervező mérnökét.

Csernyisov elvtárs: Munkánk értelme a nép céljainak és igényeinek szolgálata

Ezután Sz. J. *Csernyisov* elvtárs, Sztálin-díjas építőművész, a Szovjet Építészeti Akadémia alelnöke, az Építész Szövetség főtitkára szólalt fel. Üdvözölte a kongresszus részvevőit, majd így folytatta:

— Mi, szovjet építészek tevékenységünk igazi értelmét a nép céljainak és igényeinek szolgálatában látjuk. Boldoggá tesz bennünket az a tudat, hogy szocialista hazánk hatalmas építőmunkájának cselekvő részesei vagyunk, hogy minden nap az új világ hatalmas építkezéseinek állványain tartózkodunk, hogy alkotómunkánkkal segítjük elő annak az óriási átalakító munkának sikerét, amelyet a szovjet nép végez a kommunizmus építése, a béke védelme érdekében.

— Teljes meggyőződéssel elmondhatjuk: csak olyan közösség ad lehetőséget arra, hogy kibontakozhassék az építészet minden alkotóereje, amelyben minden hatalom a nép kezében van — tehát csak a szocialista rendszer.

Ezután a kapitalista országok építészetének helyzetével foglalkozott és megállapította: a kapitalista világban az építészet általános hanyatlásnak indult. A tőkések aljas egyéni érdekeiknek rendelték alá az építészetet, amely így elszakadt a néptől és az úgynevezett modernizmus, funkcionalizmus, konstruktivizmus irányait hajszoló, a néptől teljesen idegen és művészetellenes építészet alakult ki.

— Mi ezzel a hanyatlással szemben más utat nyitottunk — folytatta —, az építészeti alkotás határtalan fejlődésének és virágzásának az útját, az élő és alkotó építészeti stílust, a szocialista realista stílus alapján.

Beszéde további részében a nemzeti kultúrák haladó hagyományai felhasználásának jelentőségéről szólt, majd így folytatta: A szovjet építészet vezető eszméjét nagyon egyszerű szavakkal lehet kifejezni. Ezek a szavak az egész haladó emberiség nagy vezéréhez és tanítójához, Sztálin elvtárshoz fűződnek: „gondoskodás az emberről". Az emberről való gondoskodás az a mozgató erő, amely előre viszi a szovjet építészet fejlődését, biztosítja a szovjet emberek anyagi és esztétikai kívánalmainak kielégítését.

Befejezésül elmondotta, hogy a Szovjetunió építészeinek szövetsége figyelemmel kíséri és értékeli a magyar építőművészek munkáját, új törekvéseit.

— Meggyőződésünk, hogy a magyar építészek új, alkotó feladatainak megoldásában a Magyar Dolgozók Pártja vezetésével, rövid idő alatt megtalálják a szocializmus építését elősegítő, az építészet soha nem tapasztalt arányú fejlődését és felemelkedését biztosító utakat és eszközöket — fejezte be beszédét *Csernyisov* elvtárs.

A lelkes tapssal fogadott beszéd után *Major* Máté elvtárs, Kossuth-díjas professzor szólalt fel.

Bevezetőben azzal a bírálattal foglalkozott, amelyet Révai József elvtárs népművelési miniszter mondott az építészetünkkel kapcsolatos vitán. Major Máténak az építészeti stílus törekvésekkel kapcsolatos álláspontjáról Majd részletesen elemezte tévedéseit, amelyeket a bírálat segítségével ismert fel. Utána a feladatokról beszélt.

— Legfontosabb teendőink: le kell vetnünk magunkról a nyugati építészet módszereinek kényszerzubbonyát. Két dolog kell ehhez. Egyrészt alapos marxista-leninista felkészültség, másrészt sok bátor kísérlet és tett a gyakorlatban és következetes, kemény bírálat, az elmélet és gyakorlat szoros összefonódása. Sürgősen ki kell munkálnunk a nemzeti építészeti hagyományainkkal kapcsolatban itt felvetett összes problémákat. Végül: meg kell ismernünk igazán és teljességében a szovjet építészet nagyszerű jelenét és gazdag építészeti multját — mondotta.

Rimanóczy Gyula építőművész a nyugati álmodern építészet csődjéről beszélt. *Bonta* János, a budapesti Műszaki Egyetem tanársegédje, az egyetemi oktatás, az építőművészek nevelése kérdésével foglalkozott. Hangsúlyozta, hogy az egyetemi fiatalság hatalmas lelkesedéssel fogadta Révai József elvtársnak az építőművészetünk fejlődésével kapcsolatos vita során adott útmutatásait. *Nyíri* István építőművész az építészet és a társművészetek kapcsolatának fontosságát hangsúlyozta. Akik elhagyták a párkányt, a dekorációs lehetőségeket, a szobrot, a pikturát, szakítottak az építészet egész multjával. A ma építészének tudnia kell, hogy a szocializmust építő embernek épít, aki szereti a szépet, az örökértéket, a monumentálist, a harmóniát kifejező épületeket.

Weiner Tibor építőművész a kozmopolitizmus elleni harc fontosságáról szólt. Rámutatott arra, hogy a szovjet építészet is a kozmopolitizmus elleni harcban edződött és a szovjet építészek példáját követve a magyar építészeknek is a kritika és önkritika fegyverével kell harcolniok a kozmopolitizmus ellen, amely felüti fejét a formalizmus minden válfajában.

Olyan ipari épületeket kell tervezni, amelyekben öröm a munka

Az építőipari sztahánovisták, munkások nevében *Fábik* József sztahánovista kőműves üdvözölte a kongresszust.

— Mi, sztahánovisták — mondotta — többet és jobban akarunk építeni. Figyelemmel kísérjük a kongresszus munkáját, amelytől útmutatást várunk az új magyar szocialista építőművészet kialakításához.

A Német Demokratikus Köztársaság építőművészeinek üdvözletét dr. *Liebknecht*, a Német Demokratikus Köztársaság Építészeti Akadémiájának elnöke tolmácsolta. Meghívta a magyar építészeket, vegyenek részt a Német Demokratikus Köztársaság építőművészeinek decemberre összehívott kongresszusán.

Dr. Liebknecht professzor után *Janáki* István felszólalásában a kollektív tervezés jelentőségét húzta alá. Kifejezte meggyőződését, hogy

a kollektív tervezés nagymértékben elősegíti az új magyar építészeti stílus megvalósulását.

Lux László, az Ipari Épülettervező Vállalat igazgatója felszólalásában ipari építészetünk kérdéseit vitatta.

— *Ipari építészetünknek* — mondotta — *az építészet nyelvén kell hirdetnie a mindennapi munka szépségét, a termelőmunka megbecsülését, az elért eredmények örömét.*

Részletesen bírálta a Vasmű épületeinek terveit és az ipari épületekhez kapcsolódó szociális és kulturális létesítmények tervezőit, majd befejezésül hangsúlyozta:

olyan ipari épületeket kell tervezni, amelyekben öröm a munka

és amelyek méltók az újtípusú, szocializmust építő munkáshoz.

A délutáni vita első felszólalója *Pogány* Ö. Gábor, a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjának igazgatója volt. Hangsúlyozta, hogy a mult kiváló építőművészeitől a jelen építőművészének elsősorban azt kell megtanulnia, hogy olyan alkotásokat hozzon létre, amelyek a kor, a társadalom igényeit és uralkodó eszméit fejezik ki.

Gerendás István felszólalásában rámutatott a kongresszus első napján megnyitott kiállítás jelentőségére. A kiállított tervek közül elsősorban a dunapentelei párt-székház, valamint a hatvani állomás tervét emelte ki, mint jól sikerült elismerésreméltó építészeti alkotásokat.

Ezután *Perényi* Imre, az építésügyi minisztérium tervezési főosztályának vezetője szólalt fel.

A városrendezéssel kapcsolatban rámutatott, hogy városrendezési szakembereink a marxista leninista elmélet kellő ismerete nélkül nem a Szovjetunió eredményes gyakorlatára támaszkodtak hatalmas feladataink megoldásánál. Ezért új és meglévő városaink terveiben az individualista nyugati gondolkodás szüleményeként — dolgozó népünk törekvéseivel ellentétes irányzat jelentkezik. Városainkat úgy kell tervezni, hogy a lakótömbök olyan egységet alkossanak, amelyben parkírozott játszóterekkel, óvodákkal, bölcsődékkel és egyéb épületekkel ellátott területen köröskörül peremszerűen helyezkednek el a lakóépületek. Az ilyen városszerkezetben harmónikus utcaképek, monumentális városkép kialakítása úgyszólván adottság.

A típustervekkel kapcsolatban elmondotta, hogy a típustervek alapján épülő épületek költségeit jelentős mértékben sikerült leszorítani. Globálisan a mezőgazdasági épületeknél 20 százalékos, a falusi lakó- és középületeknél 10 százalékos, a városi lakóépületeknél pedig 6 százalékos olcsóbbodást értünk el a típustervek segítségével.

Ezután az elnöklő *Weiner* Tibor építőművész üdvözölte a kongresszusra érkezett Jan *Minorsky* lengyel építőművészt, a lengyel Architektura című lap főszerkesztőjét.

Érdi Tamás, a Dunai Vasmű pártbizottságának nevében üdvözölte a kongresszust, majd *Lőke Endre* főosztályvezető, építészmérnök a tervezési tanszékek tanárainak felelősségére mutatott rá.

Utána Stefan *Manev* bolgár építőművész tolmácsolta a bolgár építőművészek jókívánságait. Beszélt a mi Dunapentelénkhez hasonló Dimitrovgrádról, amely már magán viseli az új szocialista stílustörekvéseket.

Körner József építőművész a mult hagyományainak helyes értelmezésére hívta fel a figyelmet és *javasolta építőművészeti díj kitűzését, amelyet évenként osztanának ki a legjobb terveket elkészítő művészeknek.*

Dr. *Rados* Jenő, a Műszaki Egyetem professzora felhívta a figyelmet a tervpályázatok fontosságára. Nemcsak a nagyobbszabású alkotásokra kell kiírni pályázatokat — mondotta —, hanem a kisebbjelentőségűekre is és módot kell találni arra, hogy egyes pályamunkákkal kapcsolatban a dolgozó tömegek is véleményt nyilvánítsanak.

A kongresszus szombati tanácskozása ezzel véget ért. A vita befejezésére ma délelőtt kerül sor.

A SZELISTYEI ASSZONYOK

Új magyar daljáték a Fővárosi Operettszínházban

Mikszáth Kálmán kisregényei közül is kiemelkedik fordulatos meséjével, bő humorával a Szelistyei asszonyok. Mikszáth — mint más történelmi elbeszéléseiben is — a történettudós komolyságával, „hivatalosságával" lát hozzá a történelem fonalának gömbölyítéséhez, míg egyszerre csak azt vesszük észre, hogy benne vagyunk a mese kellős közepében s csak úgy árad reánk a dévaj, néha szintepajzán, sőt érzéki, életteli mikszáthi jókedv.

A történet Mátyás király korában játszódik. A sok háborúban férfiaitól megfosztott Szelistye asszonyai férjeket — földesuruk pedig új jobbágyokat — kérnek a királytól. Mátyás *mustrát*, mintát kíván látni, hogy vajon szépek-e Szelistye menyecskéi, érdemes-e férjeket adományozni nékik. Adna is mustrát Dóczi, a földesúr, de a szelistyei asszonyok messziről híresek arról, hogy nem ott születtek, ahol a szépséget osztogatták. Így hát Dóczi úr mit tud mást tenni, fél Erdélyt összekutatva, kikeres három gyönyörű menyecskét és felküldi őket Budára — *mint szelistyei asszonyokat.*

Így kezdődik a mese. Már ez a kezdet is milyen gazdag forrása a vidámságnak! S Mikszáth engedi, hadd csobogjon, hadd áradjon a vigság. Mátyás a szelistyei asszonyok fogadására fordított világot teremt várpalotai kastélyában, uraknak öltözteti szolgáit, királynak teszi bolondját, az urakat pedig a szolgák szolgálatára rendeli. A félreértések, a vidámnál vidámabb helyzetek azután bőven szolgáltatják a derűt, jókedvre késztetik még a legsavanyúbb olvasót vagy nézőt is.

Mikszáth persze sokkal nagyobb író volt annál semminthogy beérte volna az öncélú, üres szórakoztatással. A kor hátterébe élesen beleszövi a meg gyötört jobbágyságot s egy rövid képen megjeleníti a gyermek Dózsát, aki majd kemény, erős csapást mér a bomló, embertelen, feudális világra.

Már ennyiből is látszik, a Szelistyei asszonyok kiválóan alkalmas mű arra, hogy ragyogó operettet írjanak belőle. Helyesen cselekedett, nagyon jól választott, tehát a Fővárosi Operettszínház, amikor operettet — címlap szerint daljátékot — íratott a Szelistyei asszonyokból. A mi színműirodalmunkból szinte teljesen hiányzik a történeti operett és ezért különösen értékes ez a kísérlet az új történeti daljáték megteremtésére.

Maga az operett és az előadás érdekes és sok jó részletet tartalmazó úttörő kísérlet e feladat megoldására. Ujabb bizonyíték arra, hogy történelmünk eseményeiből nemcsak megrázó drámákat, de könnyed, víg, *játékokat* is lehet és kell alkotni.

Különösen sikerült az operett II. felvonása. Ebben a részben a legszínvonalasabb a dramaturgok munkája, eleven és találékony a rendezés. Mátyás várpalotai udvarának vidám tükörképe, a jelmezeserével együttjáró, megannyi mulatságos jelenet valóban jókedvre hangolja a nézőt. Elsősorban a második felvonásnak köszönhető, hogy a darab egészében szórakoztató, értékes eredménye új színműirodalmunknak.

Ebben a felvonásban éri el legmagasabb pontját a színészi játék is. *Gábor* Miklós Mátyás királya elmés, ötletes, fiatalosan dévaj s mégis méltóságteljes. Jó a másik szereposztás Mátyása is (*Pálos* György) *Honthy* Hanna, *Apáthi* Imre és *Bilicsi* Tivadar színészi tehetsége is ebben a felvonásban érvényesül a leghatásosabban.

Az operett *egészére* azonban jellegformájában nem a második felvonás eredményei a jellemzőek. S ebben elsősorban a dramaturgok (*Semsey* Jenő és *Benedek* András) hibásak, azután pedig a rendező (Apáthi Imre).

Mi az alapvető fogyatékossága a Szelistyei asszonyoknak, mint operettnek? Az, hogy *nem* eléggé operett, *nem* eléggé daljáték. Írói és rendezője teljesen félreértve a szocialista-realizmus pártosságát, nem mertek operettet írni és rendezni: Agyontörködték a darabot vélt „eszmei" tartalommal s így nem maradt hely az ötlet, a színvonalasan szellemes derű, a játék számára.

Mikszáth írói szándékainak és céljainak helyes továbbfejlesztése helyett agyonpolitizálták a mesét: a haladó és a népre is támaszkodó Mátyás királyból valamiféle koronás Dózsa Györgyöt csináltak, a fekete sereg — néphadsereg lett, Mátyás oligarcha hajlamú főurait modern összeesküvőknek játszották ki stb. Íme egy jelenet „mustrának": A fekete sereg legyőzi az országra törő ellenséget. A foglyokat Mátyás elé vezetik. A fekete sereg (tudvalévően zsoldos sereg) tizedese a következő szónoklatot tartja: *„Ők is jó katonák... de azért mi mégis jobbak vagyunk... mert mi tudjuk, miért harcolunk."* S mindezek után „békés alkotómunkára" szólítják fel az elfogott martalócokat! Ez humornak siralmas, „eszmei tartalomnak" pedig rossz tréfa.

Még a különben sikerült második felvonásban is lehűti egy kicsit a néző kedvét a befejező jelenet: az összeesküvők berohannak és rémdrámába illő csatározást bonyolítanak le — annak a királynak a trónterméből, aki vaskézzel tartott rendet az országban! S ez nem csak hanyagul előkelő semmibevevése a történelemnek, hanem magán a darabon belül is szomorú ellentmondás: amíg egyfelől hamisítatlan „népkirállyá" stilizálják Mátyást, nem veszik észre, hogy legnagyobb királyunkból pojácát csinálnak, amikor az asztal tetején párbajoztatják.

Senki sem követeli az operettől a történelmi dráma mélységét, vagy, hogy a történelmi értekezések minden apró részletre kiterjedő pontosságával ábrázolja a kort. De legkevésbbé kívánjuk az eszmei tartalom mellőzését; természetesen tanulnunk kell a multból is. A Szelistyei asszonyokban megnyilvánuló erőltetett párhuzam azonban oly átlátszó, mint az üveg és éppen olyan könnyen törik is darabokra. Nem is volna kár érte, ha ez nem vonná menthetetlenül maga után az operett hatásának csökkenését.

A művészet a maga megtisztelő nevelő feladatát nem egyszerűen a tudomány (mégkevésbbé a meghamisított tudomány), nem egyszerűen a politika (mégkevésbbé a frázissá egyszerűsített politika) eszközeivel végzi, hanem a *saját* művészi eszközeivel. Merjen a művészet művészet lenni, jelen esetben, legyen az operett — operett! Az eszmei tartalom a dallamos zenén, a vidámságon, a helyzeteken és a jellemeken keresztül érvényesüljön, ne betétként fityegjen. A jelen esetben ez annál könnyebb lett volna, mert a kitűnő írói alkotásnak nemcsak lényegét, de számos vidám daljátékba kívánkozó részletét lehetett volna hasznosítani.

De a II. felvonást kivéve Mikszáth szinte eltűnik a színpadról. Olyan, Mikszáth által felvetett, bő vígjátéki lehetőségeket tartalmazó gondolat, hogy a bársonyba öltöztetett szolgák egészen jól megfelelnek uraknak, teljesen elsikkad — pedig itt lehetett volna „politizálni" is, mégpedig igen hasznosan és hatásosan!

Nem egyszer éppen azt vették ki Mikszáthból, amit bátran elhagyhattak volna (így például az „ebadta asszonyi állatia" többszöri ismétlését) — ezeket viszont megtoldották a dramaturgok saját, vékonyan csörgedező és olcsó humorával. (Ilyenféle dalszövegek: *„Király, király, a csókja sose fáj. Minden asszonyt boldogít, élsz belőle holtodig... Hahó, hahó, királynak lenni jó..."* — és ilyen „tréfák": *„Mi a kacagány? — Az egy vidám ruhadarab."*) Mikszáth mondatai mellett úgy hatnak ezek a kabaré szövegek, mint virágon a rovarok.

A dramaturgia hibáiról

szólva, nem lehet hallgatni arról, hogy különösen az első és a harmadik felvonás testesíti meg ezeket a hibákat. Mind a két felvonás szerkezetében is erősen fogyatékos: az egész harmadik felvonást például alig köti valami is az egészhez.

Nem volt könnyű dolog az operett zenéjét megalkotni (a tehetséges *Sárközy* István munkája), s ezért kétszeresen hangsúlyozni kell az úttörő kísérlet eredményeit, annál is inkább, mert a fiatal zeneszerzőnek ez az első színpadi műve. Munkájában — igen helyesen — a népzene forrásához fordult. Láthatólag jól ismeri anyagát, s a népi motívumokra épített muzsikában néhány valóban sikerült népdalfeldolgozás örvendeztet meg a közönséget. Nem lett volna szabad azonban megállnia a népdalok egyszerű egymásmellé-sorakoztatásánál, hanem önálló, szélesebben kibontott, dallamosabb, gazdagabb, *eredetibb* muzsikára kellett volna törekednie. Sajnos, ezen a téren keveset nyujt a „Szelistyei asszonyok" zenéje. Szinte egyetlen olyan dallamot sem alkotott a zeneszerző, amelyikre azt lehetne mondani, hogy közkedveltségnek örvendő, népszerű dal lesz belőle. Sárközy Istvánnak — aki majdnem egy éve kapott megbizatást a zene megalkotására, elmélyültebb, igényesebb művészetre kellett volna törekednie.

A táncszámok a darab általános színvonalán maradnak (koreográfia: *Roboz* Agnes) kivéve a jellegzetesen formalista fáklyás-táncot és az apródok táncát.

Ezek a hibák bizonyos fokig a közönség, a dolgozó nép öntudatának, politikai és kulturális fejlettségének a lebecsüléséből táplálkoznak, s ezért kétszeresen súlyosak. De a darab hibáit ki lehet és ki kell javítani. Egyes részek elhagyásával illetve átírásával, a rendezés helyes mederbe való terelésével előtérbe lehet állítani a színmű jó vonásait, az eddiginél sokkal hasznosabbá, művészibbé lehet tenni az egész darabot.

Fekete Sándor

A BÉKE ERDEJE

Láttál-e már, láttál-e már olyan fát,
mely minden tájon egyként megterem?
Mely minden földre kiterjeszti lombját
s gyökeret ver az ingó tengeren,

melyet szét nem roppanthat jeges Észak
s nem száraszt el az izzó Szahara,
melynek egyformán kedvez minden évszak
s a hajnal és a dél s az éjszaka,

mely szabad földeken virágba szökken,
de hogyha kell, pincékben is kihajt,
melynek gyökere minden délkörökben
megtalálja a legtermőbb talajt? —

Csak néhány éve ültettük ez erdőt,
de máris sűrűbb, mint a dzsungelek
mert a népek termő szíveiből nőtt
s a némán fuldokló évezredek

sóhajtanak benne fellélegezve
millió zizegő lombjaival ..
Ezért nem vághatja ki semmi fejsze,
nem tépheti ki semilyen vihar.

Csak nézz haza tóparti kis faludba,
a Várhegy és Temetődomb között,
vagy nézz az Óceánon messzi túlra: —
a béke fája mindenütt kinőtt.

S a lombja közt fészket rakó galambrai
az egeket zsibongva felveri,
a földön végig postafordulattal
szállnak az erdő zúgó hírei.

Zúgd hát, kiáltsd te is tovább a szélbe,
élj Bogláron, vagy az Andok alatt,
hogy lombosodjon órjássá a Béke, —
s ne feledd, hogy te is egy ága vagy.

SOMLYÓ GYÖRGY

Az én munkamódszerem

Elmondotta Balla János, a szentesi Felszabadulás termelőszövetkezet elnöke

Termelőszövetkezetünkben, a szentesi Felszabadulásban az idén 14 mázsa búzánk, 16 mázsa ősziárpánk, 28 mázsa kukoricánk termett holdanként, 22 mázsát fizet a rizs, 6—7 mázsát igér a gyapot, halastavunkban körülbelül 40.000 forintot ér már a „termés". Mindent egybevetve, legalább 600.000 forint jövedelmet várunk ebben az évben. Ezeknek a jó eredményeknek a története egy szövetkezetünk megerősítésének történetével.

Csoportunk 135 hold bérelt földdel, 13 taggal kezdte el 1949 elején a közös gazdálkodást. Az volt az elgondolásunk, hogy a növénytermesztés mellett jelentős mértékű állattenyésztéssel növeljük a gazdálkodás jövedelmét. Ugy számoltunk, hogy a szövetkezethez tartozó 150 hold réten megterem a széna az állatoknak. Az idő azonban keresztülhúzta számításunkat. A gyep korán kisült, a szárazság miatt kevés takarmányunk termett és több mint 80.000 forintért kellett takarmányt vásárolni. Szövetkezetünk az állam támogatására szorult.

Elgondolkodtam azon, mi az oka annak, hogy ilymódon rosszul sikerültek a szövetkezet első lépései. Arra a megállapodásra jutottam, hogy a szövetkezet vezetésében van a hiba. A szövetkezet elnöke azt várta, hogy a szánkba repül a sültgalamb, s ha valami nem sikerül, majd kihúz a csávából az állam. Pedig

a mi államunk nem fejőstehén.

Fokozta a bajt, hogy mi egyszerűen feléltük az állami kölcsönt, amikor pedig vissza kellett fizetni, megnőttek nehézségeink.

Igy kellett-e ennek lennie? Valóban nem volt mit tenni a szárazság ellen? Dehogynem. Van ugyanis a csoportunkhoz tartozó területen egy bővizű kút — artézi kúthoz hasonló. — Ez a kút méghozzá olyan területen fekszik, amely magasabban van, mint a környező földek — nyilván a talajrétegek különös alakulása és nyomása teszi, hogy mégsem apad el a vize. Ez a víz azelőtt felhasználatlanul folyt le. Arra gondoltam, halastóba kellene felfogni a vizet, ezt a drága kincset. Mikor szóvátettem ezt, sokan kételkedtek, hitetlenkedtek, hiszen tízezer köbméter földet kellett megmozgatni. Most, hogy visszagondolok rá, látom: ennél is nehezebb volt talán megmozgatni az embereket. De sikerült.

A halastó elkészült, azonban a csoport akkori vezetője, Sándor János még csak meg sem nézte a tavat. Nem gondoskodott halivadékról. Nagy veszteség volt ez a csoportnak, de azért jó volt, hogy a halastó vizével öntözhettük a 150 holdas rétet. Kétezer mázsa szénát kaszáltunk le róla és az egész őszön legelője volt az állatállománynak. Nem adtunk ki már drága pénzt takarmányra és ezenkívül őt holdon rizst termeltünk. A 107 mázsa termés 26.000 forint jövedelmet hozott.

A nagy munka tehát nem volt hiábavaló. Mivel azonban a csoport vezetői éppen olyan nehézkesen és tehetetlenül álltak hozzá a többi dolghoz is, mint ahhoz, hogy a „halastóba" hal is kerüljön, bizony általában elég gyenge volt az eredmény és az év végén mindössze 11 forintot oszthattunk szét munkaegységenként. A tagság úgy döntött, hogy

új vezetőt kell választani.

Engem választottak.

Tudtam, hogy nehéz feladatra vállalkozom, keserves örökséget veszek a nyakamba. Mivel kevés jutott egyegy embernek az elosztásnál, tizenhatan kiléptek a csoportból és a bennmaradott tagok egy részének sem volt kedve a munkához. Sokan el-elmaradoztak. Gömöri István, Lakatos Imre és még egy jónéhány tag alkalmilag kubikmunkára jártak. Kifelé is rosszat mutatott ez, mert úgy látszott, hogy a csoportban nem lehet megélni.

Akkoriban választottunk új párttitkárt is. Karikó elvtárs mindenben segítségemre volt és azóta sincs olyan része a munkának, amelyben ne állna mellettem.

Egy többszázholdas gazdaság vezetése nehéz dolog. Én tapasztalatlan voltam ebben, de egyet már megtanultam a halastó példáján: a siker legfontosabb feltétele az, hogy ne riadjunk vissza az újtól, lelkesítő célokat tűzzünk az emberek elé és bátran építsünk a közösség erejére. Az első lépés, amelyet meg kellett tenni: elkészíteni a munka tervét.

Milyen legyen a termelőcsoport munkaterve?

A terv olyan legyen, hogy nagyobb erőfeszítésekre késztesse a dolgozókat. Ebből indultam ki, amikor a taglétszámhoz viszonyítva nagy földterület ellenére nemcsak búza, kukorica és takarmánynövények termesztését javasoltam, hanem 25 hold gyapot, 5 hold **rizs**, 1 hold konyhakerti növény és ezenkívül cukorrépa, koriander, étkezési borsó és bab — tehát sok munkaigényes növény — termesztését is. A terv teljesítéséhez több mint 15.000 munkaegységet kellett összesen elvégezni, ami azt jelentette, hogy nem maradhat távol akkori 62 tagunk közül egyetlen sem a munkából, sőt az eddig nemdolgozó családtagokat is be kell vonni.

Az első feladat az volt, hogy elfogadtassuk ezt a tervet, megértessük, hogy megvalósítása nagy előnyökkel jár és egyben megismertessük a tagokkal a feladat nagyságát, felébresszük bennük a felelősségérzetet az egész csoport gyarapodása iránt. Érezze mindenki, hogy számítunk a munkájára, s nem egyedül az ő ügye, hogy hány munkaegységet teljesít.

A taggyűlés azt mutatta, hogy lelkesedésben, jószándékban nincs hiány és a tagságban felkeltett felelősségérzet egyben az első lépést is jelentette a kollektíva, az egységbe forrott közösség kialakításában. Haladéktalanul meg kell azonban oldani a családtagok bevonását. Az asszonyok szívesen vállalkoztak is a munkára — de hogyan hagyják otthon a gyermekeiket, amíg dolgoznak? Növelte a nehézséget, hogy volt olyan földterületünk, amely nyolc kilométerre volt a másiktól. Azt tettük, hogy a lakóhelyük szerint osztottuk be a tagokat a brigádokba és így a kisgyermekes anyák is elmehettek dolgozni, ha nem is állandóan, nem is egész napra. Ez a körülmény egyben hozzásegített bennünket az *állandó létszámú és területhez kötött brigádok kialakításához*, ami pedig tudvalevően a felelősségteljes, jó munka feltétele.

A nyári munka idején azután kiderült, hogy még mindig kevés a munkaerő. Ekkor elhatároztuk: a gyerekekből az iskolai szünet idejére alakítunk egy ifi-brigádot. Egyesek úgy vélték, hogy a fiatalokat szüleikkel együtt kell munkára küldeni. Én úgy gondoltam, hogy sokkal többre jutunk, ha külön brigádot létesítenek, mert így érzik igazán, hogy milyen fontos munkát végeznek, így fejlődik ki a gyerekekben a felelősségérzet és egyben a versenykedv is, a felnőttekkel. Az ifi gyapotos-brigád 16 tagja közül egyik sem volt idősebb 14 évesnél. Váradi János elvtárs, a gyapot felelős irányította őket. Megbeszéltem vele, hogy a fiatalok válasszanak maguk közül brigád- és munkacsapatvezetőt és nevelje, oktassa őket úgy, hogy egy pillanatra se felejtse el:

ezek a fiatalok a mi csoportunk jövő reménységei.

Igy is történt. Váradi elvtárs mindig ott volt közöttük, segítette, tanította, bírálta őket, ha kellett. A fiatalok versenyben voltak a számukra kimért területen, munkaegységkönyvet is kaptak és nagy lelkesedéssel dolgoztak. A hét végén azután rendszerint mozijegyet vásároltam nekik és a szövetkezet gumikerekű kocsiján bevittük őket a városba. Fáradhatatlanul, lelkesen dolgoztak a fiatalok: egyik-másik néhány hét alatt 40 munkaegységet is teljesített. Ők végezték a 25 hold gyapot növényápolási munkáit — olyan gonddal, és hozzáértéssel, hogy most legalább hat-hét mázsa termést ad holdja.

Természetesen azt, hogy el tudjuk-e végezni a termelőszövetkezet előtt álló feladatokat, azt távolról sem csupán a taglétszám dönti el. Ennél fontosabb tényező az, hogy *milyen a tagok átlagos munkateljesítménye, elég szervezett-e a munka ahhoz, hogy ne töltsék néhanapján ácsorgással az időt, hanem a teljes munkanapot kihasználják.* Minderről egymaga nem tud gondoskodni a szövetkezet felső vezetősége, ezek a feladatok elsősorban azokra az alsóbb beosztású vezetőkre, „csapattisztekre" várnak, akik napról napra, sőt a nap minden órájában együtt vannak a dolgozókkal.

A sikeres munka egyik döntő feltétele:

hozzáértő, határozott és önálló brigádvezetők kinevelése.

Eleinte abba a hibába estem, hogy mindent magam akartam végezni. Később rájöttem, hogy ilyen módon semmire sem megyek. Bevezettük azt a módszert, hogy rendszeresen elkészítjük a brigádok heti tervét és emellett minden este megbeszéljük a brigádvezetőkkel a másnapi munkát. Ettől kezdve a brigádvezetők önállóan kell hogy megoldjanak minden feladatot a gondjaikra bízott területen. A termelőszövetkezet vezetőségének feladata semmiesetre sem a közvetlen irányítás, hanem napközben kizárólag *az ellenőrzés*

Eleinte hízelgett nekem az, ha a brigádvezetők, Kutas György és Tomcsányi Ferenc minden csip-csup ügyben hozzámfordultak utasításért. Később azonban rájöttem, hogy áltatom magamat, ha azt hiszem, hogy ez a jó vezetés. Rájöttem, hogy a két, említett brigádvezető gyakori kérdezősködése nem az én nélkülözhetetlenségem és nagy hozzáértésem bizonyítéka, hanem — az ő tehetetlenségüké. Ugyszólván minden reggel az irodára jöttek kérdezősködni — bár a brigádoknak megvolt a heti terve és este megbeszéltük a másnapi munkát. A brigádok tagjai ez alatt munka helyett a brigádvezetőkre vártak és nem egyszer csak nyolc órakor kezdtek dolgozni. A két brigádvezetőt leváltottuk és helyükbe két kiváló dolgozót, Karikó Bálint és Dósai Molnár János elvtársakat választottuk. Ők megértették, hogy mi a feladatuk. Saját területükön önállóan szervezik meg a munkát és sok olyan újítással, jó szervezési módszerrel gazdagították a vezetést, amelyre sem én, sem a vezetőség más tagjai nem jöhettünk volna rá. Karikó elvtárs például megbeszélte a brigádtagokkal, hogy a kukoricabetakarításnál minden munkacsapatból négyennégyen törik a kukoricát, ketten-ketten szárat vágnak, egy-egy tag pedig a kocsisnak segít a hordásban. Ilymódon mindenki folyamatosan egyfajta munkát végez, nincs kapkodás; akik a kukoricát törik, nem szaladgálnak el a tábláról rakodni, miközben a szárvágóknak meg kell állniok, mert elfogyott előlük a letört kukorica, a fogat sem áll addig tétlenül, amíg megérkezik a segítség a rakodáshoz és így tovább.

Ez csak egy példa azok közül az egészséges szervezési újítások közül, amelyeket a hozzáértő tehetséges és önállóságra nevelt brigád- és munkacsapatvezetők alkalmaztak. Ilyen nagy mozgató, a munkát előrelendítő erőtől esik el az a vezető, az a tszcs-elnök, aki féltékeny társaira, aki attól tart, hogy a brigádvezetők a „fejére nőnek", ellesik tudását és végül kiszorítják az elnöki „állásból". Én azt tapasztaltam, hogy azóta van igazán tekintélyem a tagság előtt, amióta látják, hogy a munkacsapatvezetők, brigádvezetők fejlődnek, önállóbbá válnak — mert azóta megy jól a munka.

Szakadatlan munka és harc folyik

a szilárd munkafegyelem megteremtéséért.

Szép munka ez — különösen az a része, amely az én tapasztalataim szerint a legfontosabb: a kiváló dolgozók népszerűsítése, például-állítása az egész szövetkezet elé. Én gyakran beszélgetek egy-egy közepes, vagy rossz eredménnyel dolgozó fiatalemberrel: „Lásd, most nem tetszik neked, hogy kevesebb jövedelmed lesz, mint a többieknek. Nézd Kollár János és családját. Itt van a neve a versenytáblán: harmadmagával, közel ezer munkaegységet teljesített. Ird csak össze, mi mindent kap. A pénzen kívül — és ez sem kevés — 28 mázsa búzát, 60 mázsa kukoricát, 90 kiló olajat, 320 kiló cukrot, ezenkívül kukoricaszárat és szénát a háztáji gazdaságban levő tehenének és legalább 1000 kéve napraforgószár-tüzelőt kap. Mert szorgalmasan dolgozott, nem mulasztott, sohasem maradt el a munkából. Mindenki megbecsüli őt, mert tudják, nagy része van abban, hogy jó lett a termés. Ha akarod utánozhatod: csak ne maradj el sohasem a munkából és napközben a kapanyéllel „beszélgess" — a lányokkal ráérsz este is, munka után. Meglásd, máskép néznek rád ők is, ha a dicsőségtáblán lesz a neved." Ilyenformán hangzik egy ilyen beszélgetés. Persze, nem mindig használ a szép szó. A felvilágosítás mellett nem kevésbbé fontos:

nem szabad visszariadni a büntetéstől sem.

Kerekes Imre, akit egy munkanap levonásával büntettünk, mert távolmaradt a munkából, büntetése óta egyszer sem mulasztott.

Azt tapasztaltam, hogy ha egy-egy munkát versenyben végzünk, akkor jobb az eredmény. Különösen akkor versenyzünk, amikor valamilyen munkánál „szorít a cipő", soron kívül kell elvégezni. Igy legutóbb vetni akartunk a kukorica helyére, sürgőssé vált a munka. Ezért röpgyűlést tartottunk, amelyen bejelentettük: az a brigád, amely nagyobb területen végzi el a kukoricabetakarítást, tíz mázsa kukoricát kap jutalmul. A versenytársak eredményeit minden nap ismertettük. A brigádok közötti versengés eredményeképen a kukoricatörést például a tervezett 13 nap helyett 7 nap alatt elvégeztük.

Az elmult két évben termelőszövetkezetünk sokat fejlődött. Eredményeink között talán elsőnek kellett volna megemlítenem azt, hogy termelőszövetkezetünk legjobb dolgozói közül egyedül ebben az évben *tizenhármat vett fel a párt tagjelöltjeinek sorába.* A kommunisták — akiket elosztottunk az összes munkacsapatokba — eddig is a kovászát jelentették a csoport életének, fejlődésének. A pártonkívüliek legjobbjaival folytonosan erősödve, pártszervezetünk még inkább segíti majd a munkát, még inkább új sikerekre lelkesíti majd szövetkezetünk tagjait.

Nehezen győzött a magyar női kézilabdacsapat a válogatott mérkőzésen

Kitünő eredményeket hozott a nemzetközi atletikai verseny

Szombaton délután érdekes sportesemények színhelye volt a budapesti Előre-sporttelep: megkezdődött a kétnapos nemzetközi atletikai verseny és sor került a Német Demokratikus Köztársaság kézilabdázóinak első mérkőzésére. Csaknem 10.000 néző előtt folyt le a gazdag sportműsor.

A Magyarország—Német Demokratikus Köztársaság női válogatott kézilabdamérkőzés igen heves küzdelmet hozott.

A magyar együttes 9:6 (3:5) arányban győzött.

Ezután az Országos Testnevelési és Sportbizottság nemzetközi atletikai versenyének részvevői vonultak a pályára.

A versenyszámok többsége igazolta a várakozást: jó küzdelmeket, érdekes versenyeket láthattunk, így a síkfutószámokban, különösen 400, 800 és 5000 méteren. Részletes eredmények:

100 m síkfutás: 1. Tavisalo 10.9 mp, 2. Dörnyei 11, 3. Saukkonen 11.

800 m síkfutás: 1 Bakos 1:54.4 mp, 2. Szentgáli 1:54.7, 3. Taipale 1:54.8. Bakos végig vezetett. A finn Taipale a célegyenesben esett vissza.

Távolugrás (női): 1 Gyarmati 583 cm, 2. Pénzes 552, 3. Osterdal 531. Meglepetés volt Pénzes jó eredménye, amellyel megelőzte a finn versenyzőnőt.

110 m gátfutás: 1 Mickos 15.1 mp, 2. Retezár 15.4 3. Lippai 15.5.

Rúdugrás: 1. Olenius 410 cm, 2. Homonnay 380, 3. Zsitvay és Kovács F. 360.

400 m síkfutás: 1. Adamik 49 mp, 2 Karádi 49.2, 3. Solymosi 49.5, 4. Lindberg 50.1.

Gerelyhajítás: 1. Nikkinen 73.20 m, 2. Szatmári 58.98, 3 Szabolcs 56.93.

5000 m síkfutás: 1. Pénzes 14:42.4, 2. Kovács 14.43.2, 3 Koskela 14:43.8. Nagyszerű versenyben előzte meg a két magyar távfutó a finn Koskelát.

Súlylökés: 1. Puntti 15.19 m, 2. Lévai 14.44, 3 Voki 13.87.

4×100 m váltófutás: 1. Magyarország A-csapata 41.4, 2. Finn A-csapat 41.7, a finn rekorddal egyenlő idő.

A versenyt ma délután 2 órakor folytatják a sportutcai pályán. Előtte 12 óra 50 perckor kezdődik a Magyarország—Német Demokratikus Köztársaság férfi válogatott kézilabdamérkőzés.

Mai sportműsor:

Labdarúgás: NB. I. oszt mérkőzések: Bp. Kinizsi—VL Sortex, Üllői-út, 11 óra. Bp. Dózsa—Bp. Bástya, Megyeri-út, 14.30. Cs. Vasas—Bp. Vasas, Csepel, 14.30. Di. Vasas—Bp Honvéd, Diósgyőr, 14.30. Szegedi Honvéd—Szeg. Petőfi, Szeged, 14.30. Győri Vasas—Salg. Bányász, Győr, 14.30 Szombathelyi Lok.—Dorogi Bányász Szombathely, 14.30.

Atletika: OTSB nemzetközi versenye, Sport-utca, 14.

Kézilabda: Magyarország—Német Demokratikus Köztársaság válogatott férfi mérkőzés, Sport-utca 12.50.

MEGÉRKEZETT BUDAPESTRE Strandli, a norvégok Európa-bajnok kalapácsvetője. A neves versenyző a mai nemzetközi atletikai versenyen indul.

Az „ország legjobb tűzoltócsapata" cím elnyeréséért rendeznek versenyt ma reggel 9 órai kezdettel a belügyminisztérium margitszigeti sporttelepén. A verseny keretében az állami tűzoltóság budapesti egységei gyakorlatokat mutatnak be (különböző tüzek eloltása, ponyvába ugrás, kötélen ereszkedés, stb.). A belépés díjtalan.

Magyar vívók utaznak a Szovjetunióba

A Szovjetunió minisztertanácsa mellett működő Összszövetségi Testnevelési és Sportbizottság meghívására a közeljövőben magyar vívók utaznak a Szovjetunióba. Vívóink körében osztatlan örömet keltett a meghívás, amely a két nép baráti sportkapcsolatainak további elmélyítését fogja szolgálni. (MTI)

Időjárás

A HŐMÉRSÉKLET ALIG VÁLTOZIK

A Meteorológiai Intézet jelenti: Várható időjárás ma estig: délen erősen felhős idő, néhány helyen kisebb esővel, északon kevesebb felhőzet, valószínűleg eső nélkül. Mérsékelt délkeleti, keleti szél, a hőmérséklet alig változik

A Kínai Ifjúsági Művészegyüttes

artista csoportja október 29-én, 30-án, 31-én és november 4-én este fél 8-kor a Nemzeti Sportcsarnokban lép fel. Az előadásokra a Muzsika Hangversenyrendező Vállalat Váci utca 9. szám alatti pénztáránál válthatók jegyek.

SZINHÁZAK ÉS MOZIK MŰSORA

Operaház: vasárnap: A hattyúk tava (bérletszünet, délelőtt 11). A bolygó hollandi (Perotti—Dalnoky—Tallián-bérlet, 7), hétfő: Nincs előadás. — **Nemzeti:** vasárnap: Bánk bán (H. I.—H. II. bérlet, délelőtt fél 11), A revizor (7), hétfő: Bánk bán (7). — **Katona József Színház:** vasárnap: Viharos alkonyat (7), hétfő: Viadukt (A. 1., 7). — **Madách Színház:** Égő hid (7). — **Fővárosi Operett:** vasárnap: Havasi kürt (fél 3), este (Latabár Endre—Simai-bérlet, 7), hétfő (Fenyvesi-bérlet, 7): Szelistyei asszonyok. — **Ifjúsági:** vasárnap: Harmadévesek (3), este (Szigligeti-bérlet 7), hétfő (7): Az úrhatnám polgár. — **Úttörő:** vasárnap (fél 4, este: Takács-bérlet, fél 8), hétfő (4): Úttörő-barátság. — **Fővárosi Vig Színház:** vasárnap (fél 4, fél 8), hétfő (fél 8): Peleskei nótárius. — **Vidám Színpad:** vasárnap (fél 4, este: Wesselényi-bérlet, 7), hétfő (Pethes-bérlet, 7): Ki vagytok értékelve. — **Bartók-terem:** vasárnap: Kósa György 3, Bach-estje (°) — **Nemzeti Sportcsarnok:** vasárnap (este 10), hétfő (fél 8): A Kínai Ifjúsági Művészegyüttes artistacsoportja. — **Zeneakadémia:** hétfő: Fővárosi Zenekar (Liszt—Csajkovszkij 1. bérleti est, 8). — **Állami Bábszínház:** vasárnap: Terülj táska (délelőtt 11, délután 3, 5), Sztárparádé (fél 8), hétfő: Sztárparádé (fél 8). — **Artista Varieté:** vasárnap (3, fél 5, 6, fél 8, 9), hétfő (6, fél 8, 9): Nézze meg az ember — **Fővárosi Nagycirkusz:** vasárnap: Búcsúzik a cirkusz (4, 8). — **Rádió:** vasárnap: Bátor kapitányok, hangjáték (Petőfi, 15.55), A szabadság útján, rádiójáték (Petőfi, 18.40).

DERYNÉ: VÖRÖS CSILLAG (prol.) f5, h7, 9, **URÁNIA** (prol.) 4, n7, f9, **Május 1.** (prol.) 4, n7, f9, **Dózsa** (prol.) f5, h7, 9, **Táncsics** (Csepel) prol. f4, f6, h8, **Tátra** (P.-erzs.) 4, 6, n9, **Csillag** (Cs.-hegy) f4, h6, 8. — **AZ ÉN HAZÁM: SZIKRA** f5, h7, 9, **Felszabadulás** 4, n7, f9. — **MEGACÉLOZOTTAK: Duna** (prol.) f5, h7, 9, **Puskin** (Forum) 4, n7, f9, **Alkotmány** (Korzó, Újpest) 4, n7, f9. — **VIDÁM SZÜRET: Szabadság** 4, n7, f9, **Rákosi Mátyás Kultúrház** 3, n6. — **KI LESZ A GYŐZTES: Corvin** 4, n7, f9, **Munkás** 3, n6, f8, **Brigád** (P.-lőrinc) n4, f6, h8. — **LEGYŐZHETETLEN VÁROS: Hunyadi** (Royal, Kispest) 4, 6, n9, **Kossuth** f5, h7, 9. — **KINAI CIRKUSZ: Fáklya** (prol.) fél 11-től este 11-ig folytatólag. — **SZOCIALISTA MOSZKVA:** Kiséröfilm a **Puskin** (Forum) és **Alkotmány** (Korzó, Újpest) mozikban. — **DIÓTÖRŐ:** Kiséröfilm a **Marx** moziban. — **BÉKÉNK ÖRE:** Kiséröfilm az **Admirál, Újlaki** és **Petőfi** mozikban.

Nicsa-Nagar: Toldi f4, h6, 8, **Bethlen** 4, n7, f9. — **Titkos megbízatás: Bástya** 11, 1, 3, 5, 7, 9. — **Farkasverem: Ady** f4, h6, 8. — **Popov, a nagy feltaláló: Vörösmarty** (Savoy) 4, n7, f9, **Zuglói** n5, f7, h9. — **Boldog nyár: Pátria** h4, 6, n9, **Tinódi** f4, h6, 8, **Glória** 4, n7, f9. — **Nahimov tengernagy: Tanács** (Elit) n5, f7, h9, **Tátra** 4, n7, f9, — **Szikrák: Marx** f4, h6, 8. — **Lesz még tavasz: Ugocsa** f4, h6, 8. — **Dorogi bányászok: Bodográf** h4, 6, n9, **Világ** (R.-mihály) f4, h6, 8. — **Gyarmat a föld alatt: József Attila** 4, n7, f9, **Kossuth** (P.-erzs.) f4, f6, h8, **József Attila** (R.-palota) 4 n7, f9. — **Mágnás Miska: Admirál** 4, n7, f9, **Kossuth** (R.-mihály) n4, f6, h8. — **Csapda: Phönix** 11, 1, 3, 5, 7, 9. — **Expressz-szerelem: Honvéd** (Roxy) f11, f1, f3, f5, f7, f9. — **Veszélyes őrjárat: Pentele** (Vesta) 10, 12, 2, 4, 6, 8. — **Szevasztopol hősei: Petőfi** h4, 6, n9, **Terv** (P.-újhely) h4, 6, n9. — **A két kardok: Zrínyi** (Olympia) 4, n7, f9, **Előre** f4, f6, h8. — **A cárnő cipője: Óbuda** 4, n7, f9. — **Windsori vig nők: Astoria** h4, f6, h8, **Forum** (P.-lőrinc) f4, f6, h8. — **Muzsika szárayán: Kultúr** f4, h6, 8. — **Felszabadult föld: Otthon** h4, 6, n9, **A határon: Partizán** n5, f7, h9, **Szabadság** (P.-imre) h4, h6, 8, — **Felhőkarcolók árnyékában: Éva** 4, n7, f9, **Világosság** (P.-erzs.) f4, f6, h8. — **Becsület és dicsőség: Árpád** n4, f6, h8, **Hunnia** f4, h6, 8. — **A szevillai borbély: Alkotás** 4, n7, f9. — **Kösziv: Krisztina** 4, n7, f9. — **Szürke fény: Béke** f5, f7, f9. — **Bajazzók: Hazám** 4, n7, f9, **Ipoly** 4, n7, f9. — **Távol Moszkvától: Eldorádó** 4, n7, f9, **Erzsébet** (P.-erzs.) f4, f6, h8. — **Különös házasság: Újlaki** 4, n7, f9. — **Szembesítés: Otthon** (Soroksár) f4, f6, h8. — **A helyes úton: Árpád** (Soroksár) h4, h6, 8. — **A tizenötéves kapitány: Corvin** (P.-erzs.) h4, h6, 8. — **Ellenség keze: Rákóczi** (Csepel) h4, h6, 8. — **Orsai csomópont: Sziget** (Csepel) n4, f6, h8. — **Kina lánya: Kölesey** (Stefánia, Kispest)' n4, f6, h8. — **Úri muri: Wekerle** (Kispest) h4, h6, 8. — **Egy igaz ember: Szabadság** (Újpest) h4, 6, n9, **Tavasz** (R.-palota) h4, 6, n9. — **Magános ház: Tündér** (Újpest) f4, h6, 8. — **Nappalok és kalapácsvetők: Béke** (R.-palota) f4, h6, 8. — **Ez történt Szakenben: Kárpát** (Cs.-hegy) 3, n6, f8. — **Zsukovszkij: Szabadság** (Cs.-liget) f4, f6, h8. — **HIRADÓ:** 1. Magyar híradó, 2. **REPULÓNAPOK,** 3. Építészeti emlékmű az Oka mentén, 4. Influenza, 5. Farkas és a szarvas. Reggel 9-től este 11-ig folytatólag. — **FÉNY** (Újpest): 1. Magyar híradó, 2. 1951. **MÁJUS 1 MOSZKVÁBAN,** 3. Legdrágább kincsünk a gyermek, 4. Építészeti emlékmű az Oka mentén. Fél 4-től este fél 10-ig folytatólag.

MATINÉMŰSOR MA D. E. 10 ÓRAKOR: SZIKRA: Fiúk a rács mögött. — **PUSKIN (Forum):** Vidám szüret. — **SZABADSÁG: Donyeci bányászok, BRIGÁD (P.-lőrinc): Szerencsés hajózást. — BETHLEN: Mese a tűzmadárról. — TINÓDI: Kösziv. — GLÓRIA: Ezerarcú hős. — BODOGRÁF: Állatok színháza. — ADMIRÁL: Halló Moszkva. — ÓBUDA: Szerencsés hajózást. — ALKOTÁS: Csókos huszárok. — KÖLCSEY (Stefánia, Kispest): Midasz király — Megujhodott föld. — FORUM (Sashalom): Első start. — SZABADSÁG (P.-imre): Bátor emberek. — RÁKÓCZI (Csepel): Aranykulcsocska.**

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

VASÁRNAP:

KOSSUTH-RÁDIÓ:

7.00: Ifjak-lányok. Hangl. — **8.00:** Hírek. Lapszemle. Műsorismertetés. — **8.30:** A néphadsereg híradója. — **9.00:** Egy falu — egy nóta. — **9.30:** Figaro itt — Figaro ott. Hgl. — **10.30:** Béke és szabadság. A Rádió békeműsora. — **11.00:** A telekvásárlás. Regényfolytatás. — **11.25:** A HALADÓ MAGYAR ZENE ÚTJA. V. — **12.00:** Hírek. — **13.00:** Zenés posta. — **13.30:** Hangos Újság. — **14.10:** Zenés vasárnap délután! — **15.30:** Az Állami Népi Együttes zenekara. — **16.00:** Mit láttunk a Szovjetunióban? A Szovjetunióban járt parasztküldöttek beszámolója. — **16.30:** A Rádió énekkara énekel. Orosz és szovjet kórusok. — **17.00:** A „Tartós békéért, népi demokráciáért!" című lap új számának ismertetése. — **17.15:** Tánczene. — **17.40:** Kincses Kalendárium. — **19.00:** Tánczene. — **20.00:** Hírek. — **20.20:** Erkel operáiból. Ajándékműsor a Rákosi Mátyás Művek Kovácsológyár dolgozóinak. — **21.20:** Hangképek a vasárnap sportjáról. Totóhírek. — **21.40:** Szovjet művészek hangversenye. — **22.00:** Hírek. — **22.10:** Tánczene. — **23.15:** Brahms: II. szimfónia. A Rádiózenekar játszik, vezényel: Mario Rossi. — **24.00:** Hírek.

PETŐFI-RÁDIÓ:

8.00: Magyar népdalok. — **8.30:** Falurádió. — **10.15:** Magyar dalok. — **11.00:** Miska bácsi lemezesládája. — **11.35:** Bányászműsor. — **12.05:** A berlini VIT műsorából: A világ ifjúsága a békéért. — **13.00:** Szórakoztató zene a Moszkvai Rádió műsorából. — **14.00:** Közvetítés a Bartók-teremből. — **15.00:** Kérdezz — felelek! Tudományos fejtörő. — **15.20:** Tömegdalok. — **15.40:** Külügyi negyedóra. — **15.55:** Gyermekszínház. — **17.00:** Fenevadak és harcosok. Összeállítás. — **17.40:** Hangképek a vasárnap sportjáról. — **18.40:** Rádiójáték: A szabadság útján. — **19.40:** Tánczene. — **21.30:** A Rádió népi zenekara. — **22.10:** Mélyhegedű-, zongoraműsor. — **22.35:** Mejtusz: Részletek az Ifjú gárda című operából.

SZABAD NÉP
a Magyar Dolgozók Pártjának központi lapja
Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Kiadja a SZABADSÁG lapkiadóvállalat
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3. Tel.: *343—100 *142—220. Terjeszti a Posta Központi Hirlapirodája, Budapest V., József-tér 1—3. Tel.: 180—850, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatal. Előfizetés: Üzemi tel.: 189—644, 189—653, 180—607. Egyéni tel.: 189—786, 189—766, 189—787. Expedíció telefon: 330—552. Előfizetési díj: havi 11 Ft
SZIKRA Lapnyomda.

Távirati cím — Telegramme
Cables — Télégrammes
FILMIRODA
BUDAPEST

MAGYAR FILMIRODA RT. UNGARISCHES F

KÖZPONTI TELEP: BUDAPEST, IX, KÖ
LEVÉLCÍM: BUDAP

FÉNYKÉPÜZEM: BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-
FILMRAKTÁR: BUDAPEST, VIII, SZENTKIRÁL
FILMKÖLCSÖNZŐ OSZTÁLY: BUDAPEST, VII,
KÉPESLEVELEZŐLAP ÜZEM: BUDAPE

Rendelés száma.....

T. Sz

Müemlékek

Van szerencsénk nb.megrendelésük

az alanti felállítás szerinti számlával szolgálni.

..... *melléklet*

Munkalap száma.....

Körner József

I. díj

l.

Reklamélet

1932. 3. l.

MUEMLEKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
58/1943

n. o. 4. l. II. díj

n. o. 5. l. dicsérő

Így?

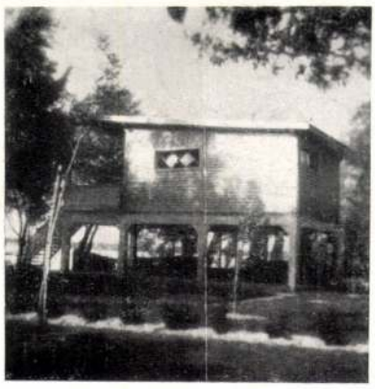

Vagy így!

A WEEKEND-MOZGALOM ÉPÍTÉSZ SZEMMEL NÉZVE

A háború után kialakuló őszintébb és egészségesebb életfelfogásunk új utakat tört a szabad természet felé. Ennek egyik tünete az a nagy, minden társadalmi rétegződést, rang- és osztálykülönbségeket egyesítő, széles fronton hömpölygő weekend-mozgalom, mely látható nyomaival: néha kedves, de inkább kultúrátlan, egyszerű, de inkább primitív, minden egyes esetben rendszertelen csoportosításban szórja végig kis hétvégi házaival Budapest környékét, a Duna partját, Balaton partját és a Velencei tó környékét.

Ez a mozgalom, bár főleg kispénzű emberek útján kis objektumokat épít — mégis oly méreteket ölt, de egyben szomorúan kell konstatálni — oly elfajulásokat is mutat, mely mellett nem mehetünk el ölbetett kézzel. Sem a hatóságok, sem a műszaki kar.

Állapítsuk meg mindenek előtt: a weekend-házak építésének hatósági előírása ma még nincsen. Mindenki úgy épít, ahogy akar és oda épít, ahová éppen neki tetszik. Itt a hiba, mert rendszerint rosszul, tehát drágán és csunyán, ízléstelenül építenek. Pedig a mozgalom főleg az ifjabb korosztályokat, szerényebb anyagiakkal rendelkezőket mozgatja meg, tehát eminens kötelessége volna közületeinknek, műszaki társadalmunknak őket — ha kell — preventív intézkedésekkel irányítani. Eltekintve a mozgalom nagy szociális és kulturális horderejétől, egy új nemzedék ízlésfejlődése, egészséges kultúrigényessége, új teleptípusaink józan kialakítása forog kockán. Nem nézhetjük tovább tétlenül azt a rendszertelen vad parcellázásokat, mellyel évtizedekre elronthatják legszebb, legromantikusabb helyeinket.

Ezért lapunk felismerte a probléma nagy fontosságát, akciót indított a mozgalom megfegyelmezésére. Célunk elsősorban magának a hétvégi ház típusainak megteremtése, a koruknál is fogékonyabb ifjú építészgeneráció friss, korszerűen rezonáló tudásának bevonásával. Egynéhány hazai nagyobb cégünk áldozatkészsége tette lehetővé — amiért ezúton is hálás köszönettel adózunk —, hogy egy országos tervpályázatot hirdethettünk különböző weekend-háztípusokra (kisebb és nagyobb, összerakható és állandó jellegűekre). A beérkezett 35 pályamunka sok érdekes és tanulságos eredményt produkált, melyek közül a díjazottakat olvasóinknak mellékelten bemutatjuk. (Részünkről csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy a pályázatok nagy része az állandó típusra vonatkozott — mintha megérezték volna azt, hogy az összerakható típus nálunk még nem kedvelt, nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket — s közönségünk inkább a komolyabban megépített, jobban hőszigetelt állandó jellegű típus felé orientálódik.) Részben e pályázat, részben a már megépített házak megvizsgálása eredményeképpen — meg kell állapítanunk azt is, hogy weekend-ház középítéstanunk is csak most van kialakulóban — s remélhetőleg a közeljövő meghozza a várt eredményeket.

Célunk másodsorban a hatóságok figyelmének felhívása e mozgalom helyes és céltudatos irányítására. Érdekes, hogy egyes nagyvállalatok mennyivel előbb felismerték a hétvégi üdülés szociális, egyben „rentabilis" voltát, amikor alkalmazottaik részére üdülőtelepeket létesítettek. Mily kézenfekvő gondolat az, hogy közüleink hasonló módon gondoskodjanak a tisztviselők testi felfrissüléséről. Fővárosnak hatalmas telektömbjei vannak a szentendrei szigeten lévő vízművek területén, ahol pompás weekend-telepeket lehetne létesíteni a fővárosi alkalmazottak részére. Lapcsoportunk erre vonatkozólag a közeljövőben egy javaslattal fog a fővároshoz fordulni, mit később fogunk olvasóinkkal ismertetni.

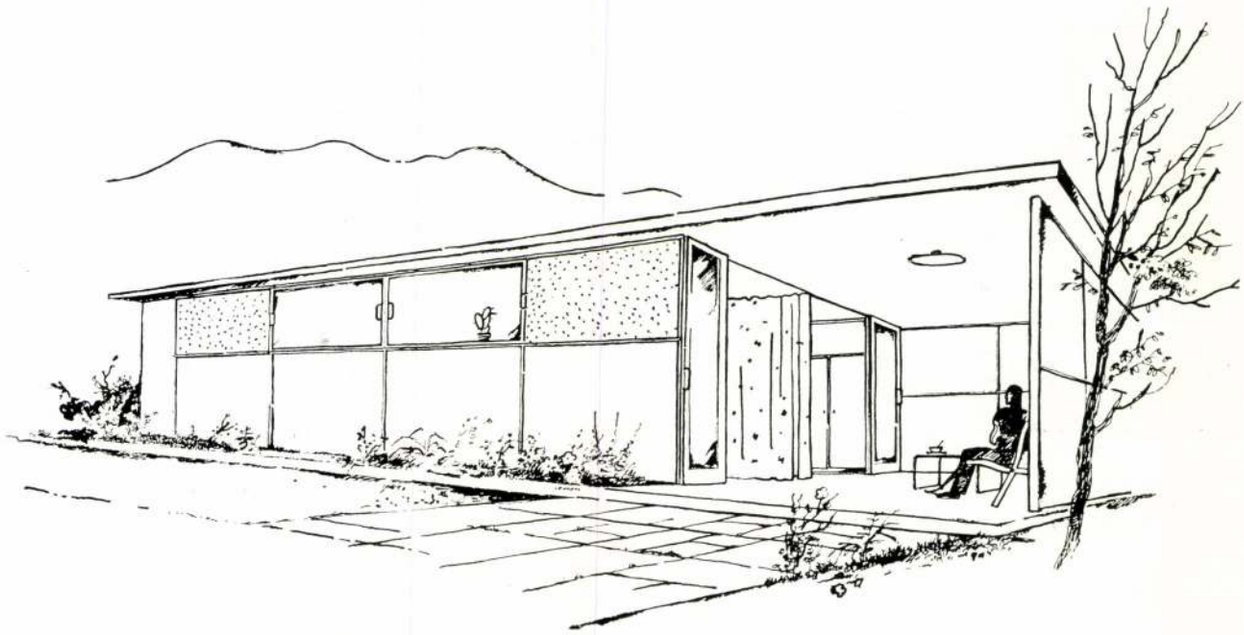

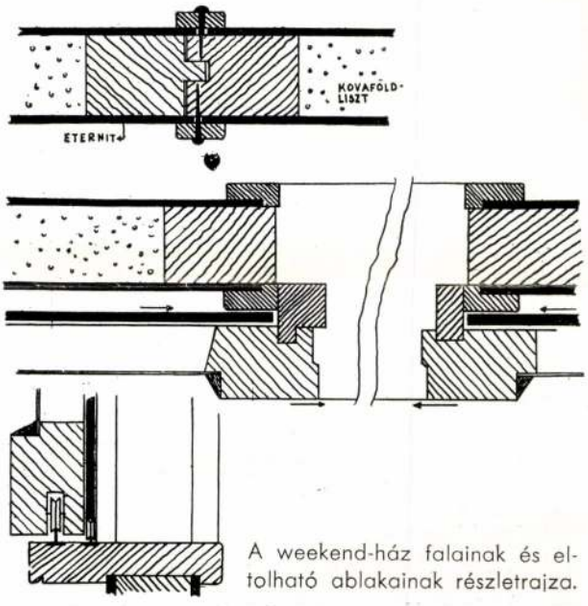

A weekend-ház falainak és eltolható ablakainak részletrajza.

Összerakható weekend-ház. Szériagyártásra alkalmas, egyszerű, olcsó típus. Falai favázra erősített eternitlapokkal burkolva készülnek, hőszigetelő kovaföld-töltéssel. Helyiségek kis fesztávolsága miatt mentesülnek a statikai komplikáltságoktól. Külső falburkolása, belső helyiségeinek méretei az eternitlapok méreteinek lehetőleg maradéknélküli sokszorosai.

Körner József építész terve.

A pályázaton az összerakható típus I-sö díját nyerte.

1. lakó-hálószoba,
2. fedett veranda,
3. mosdó, zuhany,
4. konyha,
5. W. C.

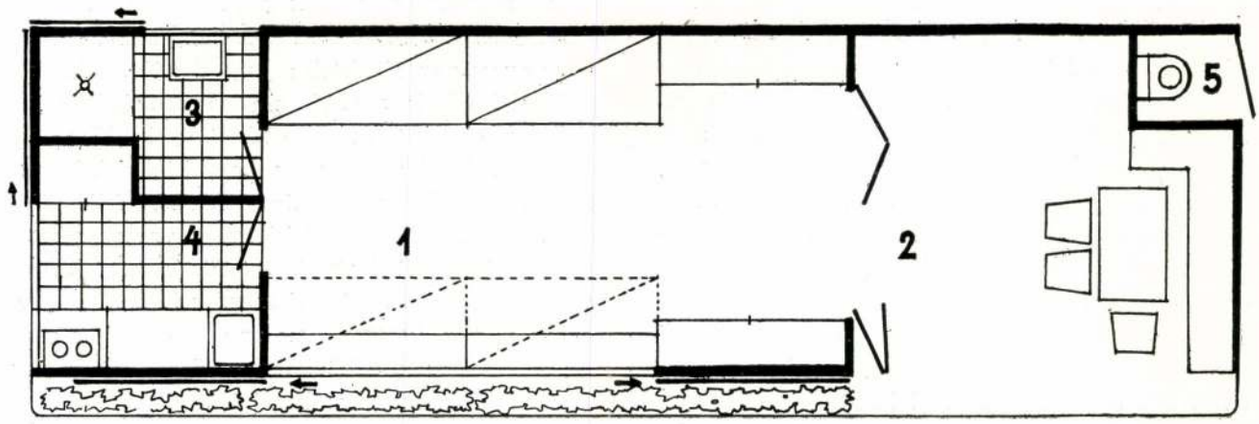

Perspektiva. 1935. 94. l.

Tér és Forma 1934. 1. sz. (A Cirpac magyar csoportjának 1933. évi munkái, rajzokkal.)

körner józsef

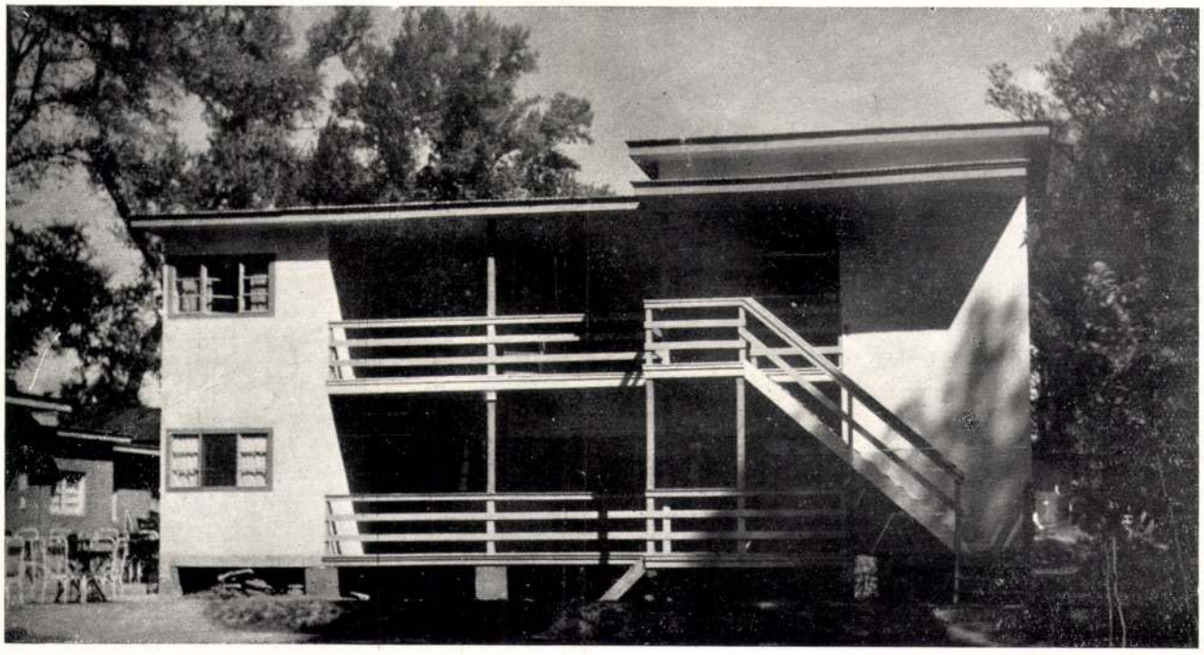

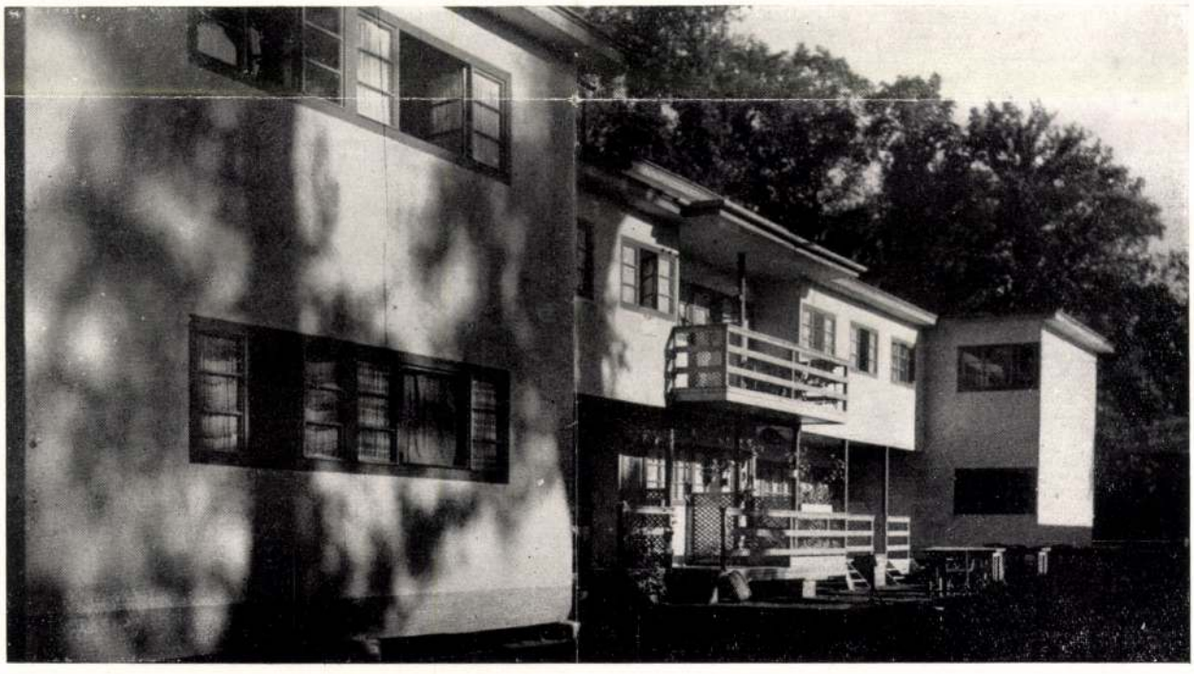

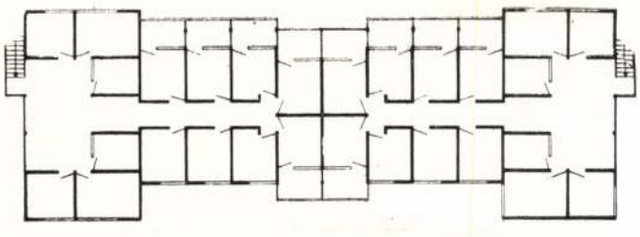

weiser weekendház a szúnyogszigeten 60 kabinnal.
wochenendhaus auf einer donauinsel mit 60 kabinen.

l. a komplett példányban a 19. oldalt.
(Lektorsevek.)

a tömbök közötti távolság most a házmagasság kétszerese, erősen a tiszta észak-déli iránytól eltérő tájolással, mely a nagy haselhorsti városépítési tervpályázatból eredő uccahálózat által adva volt.

az *é s z a k i - d é l i* tömbök elrendezésének egy különlegessége: a magánutak párosan váltakozó elhelyezése, közöttük a játszóterekkel s pázsittal, míg a tömbök ellenkező oldalán csak a bemélyített szemétgyüjtő házakhoz és porolókhoz vezető pázsitutak vannak. ezen elrendezés összhangba van hozva a két lakástípus elosztásával, melyek felváltva egy-egy tömböt alkotnak. a kétszobás típus keleti, a két szoba-kamrás nyugati bejárattal gazdaságosabb, feltéve, hogy a hálószobák mindkét típusnál keletiek, a lakószobák és balkonok nyugatiak, hogy a munka után hazaérkezők még élvezhessék a késő délutáni napsugarat. ugyanez áll a legutóbb épült két szoba, főzőfülkés kislakástípusra is a telep nyugati végén. — *a k e l e t - n y u g a t i* tömbök lakókonyhája északnyugati, szobái délkeletiek. a nyugati fejtípusok lakószobája nyugatra néz. a legutóbb épült rövid, folyosós típusú tömb két szoba főzőfülkés lakásaiban mindkét szoba délnek néz, a főzőfülke északnak.

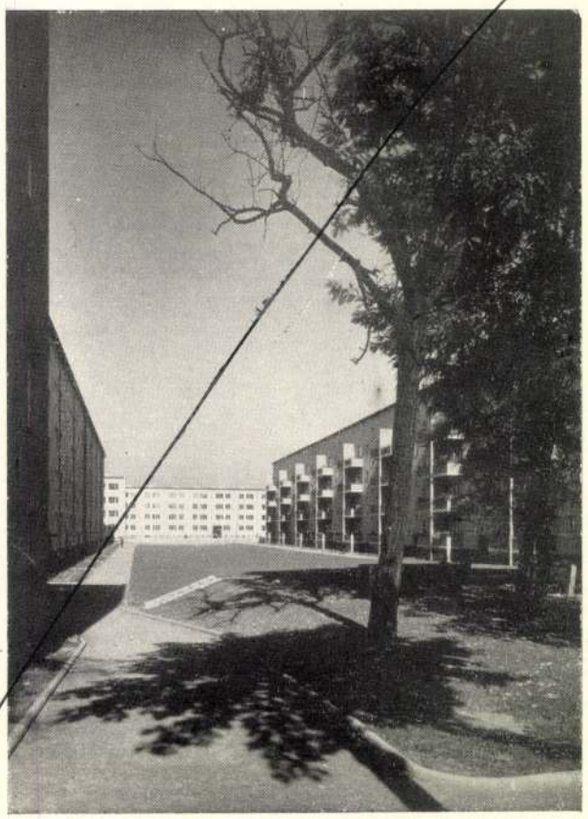

Festőművész hétvégi háza a Magas Tátrában. A nyaraló- és pihenőszükségletek egyszerű levezetéséből adódó alaprajz, minden affektáltság nélkül. Felépítését a helyszinen termelhető, közelben könnyen megszerezhető anyagokból tervezték; mindez eleve biztosítja „bodenständig"-ségét. Téli-nyári tartózkodásra szolgál. A minimális szükségleten kívül műterme is van — tehát speciális rendeltetéssel bír, valamivel több, mint amit mi weekendház alatt értünk. Részleteiben rusztikusan egyszerű — ez teszi meleg otthonná.

Lőrinc és May B. D. A. berlini építészek terve.

1. fedett terasz, 2. hall, 3. fogas, 4. műterem, 5. háló, 6. kamra, 7. WC, 8. fürdő, 9. konyha, 10. tálalóasztal, 11. kandalló, 12. fekvőhelyek, 13. pad, 14. étkezőhely, 15. pincelejáró, 16. szekrény, 17. kályha.

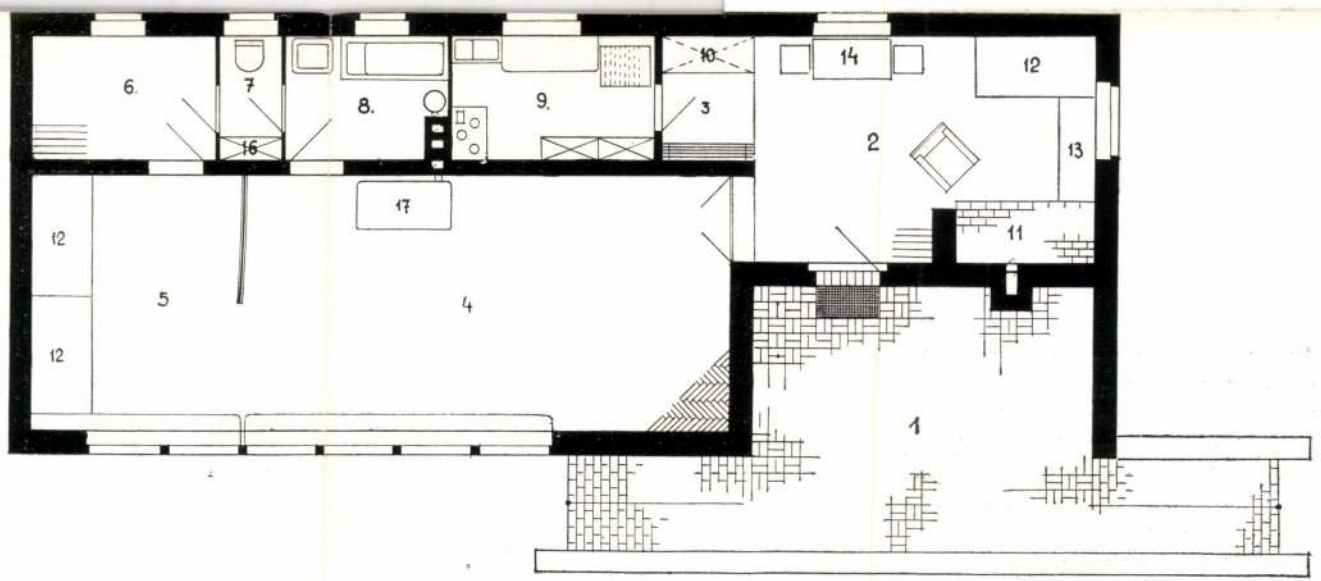

Körner József építész

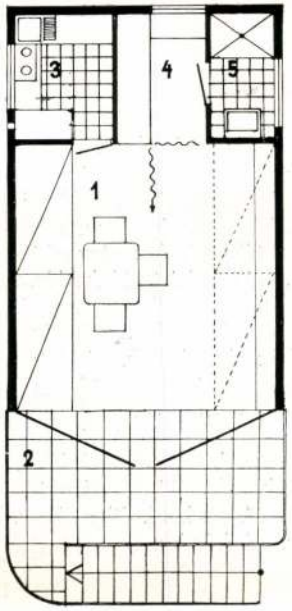

Jelmagyarázat:
1 = nappali,
2 = veranda,
3 = konyha,
4 = öltöző,
5 = zuhany, mosdó.

Weekend-ház.

Állandó típus. Egyszerű, sériagyártásra alkalmas alaprajz. Öltözője felesleges. Pilotára építeni csak úgy logikus, ha az összes helyiségek az emeletre kerülnek (itt a W. C. a földszinten van!). Pályázaton a második megvételt nyerte.
Körner József építész terve.

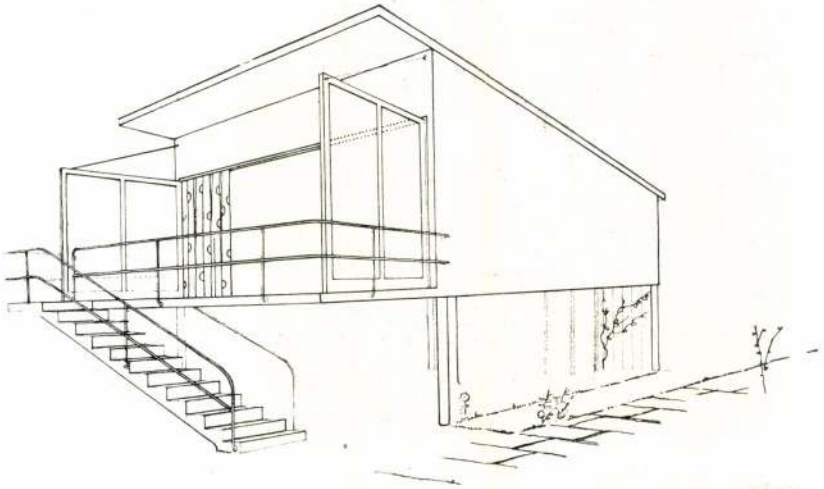

Perspektiva 1935. 99. l.

Körner Károly

2. *A királyi pár útja a Hortobágyon 1857-ben.* Festette Körner Károly.
(Vétel.)

Szépművészeti Múzeum 86.2

idapest, 1936. április hó

im!

val állítottam össze olyan
zínét úgy ismerteti meg, hogy
b tudnivalókat foglalja össze.
, hogy a Földet, mint az ember
só. Sok nagy utazásom közben
Földnek, a legellentétesebb
a forróégövi őserdőket, a leg-
ürűbb népsokaság lakóhelyét.
os kritikával összeállított,
fogalmazott könyvekben állí-
ére utazásaim és kutatásaim
er mult és jelen életét, küz-
sait.
zi szimfóniát eddig közölt

Körner Lőrinc jud.

ötvös

1828 Várad-Váralja

Kapunagyarország 38 l.

Elöl felfésült haja hosszú, bajusza s
leberetvált. Lehajtott gallérzá szélés,
derekát szorító öv rékben látható.
sorban:
Com.
za, S. C. Rgs M.
Pedit. Colonellg".

tes réve 7.1 : 5.5 Gm.
ner.
Chronica. Zu finden in Nürnberg. Bey
663.

2

152/93 No 62

Körner Zsuzsa

Az előbbi pályázaton indult 5 magyar pályamű közül az egyik 100.000 belga frankos IV. díjat nyert. Szerzői: Bognár László, Körner Zsuzsa, Meggyesi Tamás. Konzulensek: Pataky Etelka, Vajdovich Bélánné.

Meggyesi Tamás - Vajdovich Bélánné: "Cent holnap" tervpályázat. 1971. Magy.Ép.műv. 1972.4.sz.14-16.l.

KORMOCBANYAI éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek, 1300.-1526.-

198.-II.LAJOS.-Elöl:+LVDOVICVS+DEI+GRA+HVNGARIE+BOEMIE EC+REX+Babérk.mellkép b.Aranygyapjas rend.Oldalt: 15-25.-Hatul:+DUX+LVCEN+SLESIA+MAR°+MORAVIE+ET+LVSA CIE+ +Ugyanolyan,mint 196.sz.de kisebb.és az LM monogramm mellett K-B.-1525.48 mm.arany./35.42 gr./ ezüst/51.40,45.93,33.60 gr./.Körmöcbanyai éremvésö müve. 53.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor Az éremgyüjtők kiadványsorozata.5.sz.5.csoport.Bp. 1972.

KORMÖCBÁNYAI éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6. Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktív érmek.-1300.-1526.-

195.-II.LAJOS.-Elöl:+LVDOVICVS+DEI+GRACIA+HVNGARIE+DALMACIA+CROACIA+EC:+REX+Kor.páncélos lovag b.Lent:+KREMNITZ+BRENHART BECHEM+-Hátul:MARCHIO+MORAVIA+DVX+LVCENBVRGENSIS+ET+SLESIA+M+D+XXV+Korona alatt két cimer, alatta LM monogramm,körül karéjos keretben hét cimer. 1525.-35 mm.ezüst/112.53,65.25,56.45,39.37 gr./Körmöcbányai éremvésnök müve. 52.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata.5.sz.5.csoport.Bp. 1972.

KORMÓCBÁNYAI éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek,.1300.-1526.-

199.-II.LAJOS.-Elol:+LVDOVICVS+D+G+HVNGARIE+BOHEMIE+REX+.kor.mellkép b.Aranygyapjas rend.-Hátul:MARCH=MO RA=E+DALMACIE+CROACIE+E+C+.A kiraly és kiralynéi/ ci mereiből egyesitett pajzs.felette 1525,oldalt K-B.-1525.-26 mm.ezüst/53.60,15.42 gr./.Kormócbanyai éremvésö müve. 53.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport
Bp. 1972.

KORMOCBANYAI éremvésnok

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek, 1300.-1526.-

197.-II.LAJOS.- Elol:+LVDOVICVS+DEI+GRACIA+HVNGARIE+DALMACIA+CROACIA+EC:+REX:+Kor.pancélos lovag,b.Lemt: KREMNITZ+BERNHART+BECHEM+-Hatul:MARCHIO+MORAVIA+DVX+LVCENBURGENSIS+ET+SLESIA+M+D+XXV+.1525.-55 mm.ezüst, /45.58 gr./.Körmöcbanyai éremvéső müve. Hasonló 195 höz.-öz .old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport
Bp. 1972.

KORMOCBÁNYAI ÉREMVÉSŐ

KÖZÉPKOR, 6.Középkori uralkodókra vonatkozó /magyar/ fiktiv érmek, 1300.-1526.

185.II.ULÁSZLÓ és II.LAJOS.II.Lajos koronázása.-Elől: WLADISLAVS+DEI+GRA+VNGARIE+ET+BOHEMIE+.Kor.fej b.-Hátul LVDOVICVS+FILIVS+R+VNGA+?+BOHEMI+1508+.Vankosan ülő koronázott gyermek.alatta+CORONATUS+.1508.30 mm.ezüst /31.05 gr./.vert.-Ugyanolyan ,mint a 183,de elől a fej alatt bevésett rozetta.-Körmöcbányai érmevésző műve. 50.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa.~~I~~Tört. a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.Érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata. 5.sz.5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek.-1300.-1526.-

190.-II.ULÁSZLÓ és II.LAJOS.-II.Lajos koronázása.-Elöl: WLADISLAVS+D+G+R+VNGARIE+ET+BOHEMIE+Kor.fej b.-Hátul: LVDOVICVS+FILIUS+R+VNGA+ET+BOHEMI+1508+Vankoson ülö gyermek korona nélkül.alatta+CORONA+1508.31 mm.ezüst /11.50 gr./.Elölap egyezik a 183 szammal.-Körmöcbányai éremvésnök müve. 51.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI ,éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek. 1300.-1526.-

188.-II.ULÁSZLÓ és II.LAJOS.-II.LAJOS koronázása.Elől: WLADISLAVS+D+G+R+VNGARIE+ET+BOHEMIE+Kor.fej.b.-Hát+L: LVDOVICVS+FILIUS+R+VNGA+7+BOHEMI+1508+-Vánkoson ülő koronázott gyermek,alatta+CORONATVS.-1508. 31.5 mm. arany,/17.60 gr./.Körmöcbányai éremvésnök műve.Hasonló a 185 számhoz.- 80.old.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyűjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport. Bp. 1972.

KORMÓCBANYAI, éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek. 1300.-1526.-

187.-II.ULÁSZLÓ és II.LAJOS.-II.Lajos koronázása.-Elöl WLADISLAVS+D+G+R+VNGARIE+ET+BOHEMIE.-Kor,fej.b.Hátul: LVDOVICVS+FILIUS+R+VNGA+7+BOHEMI+1508+-Vánkoson ülő koronázott gyermek,alatta:+CORONATUS+-1508.-30 mm. ezüst/20.05,9.70 gr./-Körmöcbanyai éremvésnök műve. Lényegében ugyanaz,mint a 185.szam. 50-ből

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI érmevéső

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktív érmek, 1300.-1526.

186.II.ULÁSZLÓ és II.LAJOS.II.Lajos koronázása.-Elől: WLADISLAVS+D+G+R+VNGARIE+ET+BOHEMIE+.Kor.fej b.-Hátúl LVDOVICVS+FILIVS+R+VNGA+7+BOHEMI+1508+.Vánkoson ülő gyermek,alatta +CORONATUS+.1508.-30 mm.ezüst/20.o5 gr. vert.-Ugyanaz,mint a 183.számu érem.Körmöcbányai érme véső müve. 50.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a leg régibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek, 1300.-1526.-

196.-II.LAJOS.-ELD:+LVDOVICVS+DEI+GRACIA+HVNGARIE+DAL MCIA+CROACIA+EC:+REX:+Kor.páncélos lovag b.lent:KREM NITZ+BERNHART+BECHEM+.Hátul:MARCHIO+MORAVIA+DVX+LVCE BURGENSIS+ET+SLESIA+M+DaXXVI+-1526.54 mm.ezüst,/35.1 gr./Körmöcbányai éremvésző műve.Ugyanolyan,mint 195. csak hátúl évszam más. 52.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a leg régibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata 5.sz. 5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI ÉRMEVÉSŐ, FUESZL KRISTÓF ?

KÖZÉPKOR, 6. Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek. 1300.-1526.

184.-II.ULÁSZLÓ,II.LAJOS.-II.Lajos koronázása.-Elől: WLADISLAVS+D+G+R+VNGARIE+ET+BOHEMIE+.Kor,fej b.Hátúl LVDOVICVS+FILIVS+R+VNGA+?+BOHEMI+1508+vánkoson ülő koronázott gyermek,alatta: CORONAT.-1508.-30 mm. ezüst. vert.-Körmöcbajyai érmevéső müve. Hasonló az 183 szamhoz.- 50.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa.~~xxxx~~ a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.Érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata. 5.sz.5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI éremvéső müve,/Fueszl Kristóf ?

Középkor, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek, 1300.-1526.

183.-II.ULÁSZLÓ és II.LAJOS.-II.Lajos koronázása. Elől: WLADISLAVS+D+G+R+VNGARIE+ET+BOHEMIE+Kor.fej b.-Hátúl: LVDOVICVS+FILIVS+R+VNGA+7+BOHEMI+1508+Vankoson ülő koronázott gyermek.alatta+CORONATVS.-1508.30 mm.arany /10.66 gr./,ezüst/29.78 gr./vert.-Körmöcbányai érem véső müve. 49.old.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa.~~xxxxxx~~. a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.Érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata. 5.sz.5.csoport. Bp. 1972.

KÖRMÖCBÁNYAI éremvésnök

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek 1300.-1526.-

200.-II.LAJOS.-Elől:LVDOVIC+HVN+REX,páncélos lovag j. lent 1.5.25.-hátul:+PATRONA-VNGARIE+Maria jobbjan Jézus.Mellette kétoldalt és alatta angyalfej.-1525.- 21 mm.arany/7.08,3.55 gr./. ezüst/3.98,2.30 gr./. Körmöcbányai éremvésző müve. 53.old

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata. 5.sz. 5.csoport, Bp. 1972

KORMÓCBÁNYAI éremvésnek

KÖZÉPKOR, 6.Középkori magyar uralkodókra vonatkozó fiktiv érmek.-1500.-1526.-

201.-II.LAJOS.-E161:LUDIVIC+HVN+REX+.Páncélos lovag j. vonalkörben.Lent:.1.5.2.5.-Hátul:PATRONA+VNGARIE+ Mária jobbján Jézus vonalkörben.mellette két angyal fej.-1525.-20 mm.ezüst/5.62 gr./.Körmöcbányai éremvésző munkája. 63.old. öntvény. Kép.

HUSZÁR LAJOS: A régi magy.emlékérmek katalógusa,a legrégibb időktől 1850-ig.I.Tört.érmek.I.Középkor

Az Éremgyüjtők kiadványsorozata. 5.sz. 5.csoport, Bp. 1972

Körmöcbányai ismeretlen mester

Körmöcbányai patikaedény
19. n. elleje
Fekete-fehér repr.
24. nám.

Művészi magyar patikaedények. Bp. 1964.

Körmöcbányai Madonna mestere

Riemenschneidertől vette át a szobor-felépítésének két motívumát.

Balogh Zoldu: Középkori faszobrainik stílusszerdetéről
MTA II. Társ.-Tört. Tud. Dut. Közl. II. Tört. 1. sz. (1951.) 49. l.

KÖRMÖCI ANDRÁS
(= ANDRÉ KREMNITZER, ANDRÉ VON DER CHREMNITZ)
BÉCSI KŐFARAGÓ

BUREŠ, OLDŘICH: THE CASTLE CHURCH IN KREMNICA AND THE PROBLEM OF MICHEL CHNAB'S ARCHITECTURAL SCHOOL IN SLOVAKIA.
ARS 4. 1970, 1-2. sz. 109-144

© KÖRMÖCZBÁNYA

Körmöci András /Andre von der Chremnitz/ bécsi kőfaragó 14o4-1427

Gentmagymüvausztr ~~84 l.~~ ~~xxxx.~~ 13 l.

Körmöci András /Andre Krembniczer/ bécsi ötvös 1468

Gentnagymilvmusztr. 62 l.

Körmöci András

KÖRMÖCI ANDRÁS kőfaragó (Andre von der Chremnitz, Andre Kremnitzer, Andres der Chremniczer, Andre pildhauer, Kreniczer, Kremser). Wenczla mester keze alatt kezdte a munkát a bécsi sz. István dóm műhelyében. 1404-1427 között dolgozott ott. Durvább munkán kezdette, ölre mért követ faragott, később azonban már reá bízták a legkényesebb részletek, virágok, liliomok, csigák faragását. 1421-ben felesége, Katalin asszony eladta Bécs határában levő szőllőjüket, ugyanez évben András mester övét és bőrtáskáját 12 aranyért zálogba adta. Egyik oklevél szobrásznak (pildhauer) nevezi, bizonyára szobrokat is faragott a dóm számára.

Jahrbuch der kunsthist. Sammlungen des a-h. Kaiserhauses, XVI. kötet 13070, 13153, 13529, 13553, 13586, 13737, 1380 – Quellen zur Geschichte d. Stadt Wien I. rész, 4. k. 4038 – K. Uhlirz: Die Rechnungen des Kirchmeisteramtes Bécs 1902, XXVII és 517-519 l. – Giklóssy 2: Ismeretlen magyarorsz-i művészek. A Műbarát, III. évf. Bp. 1923, 47 l.

Körmöczi András

kofarago

XV. Becs

d.

A Mübarát

1923. 47 l.

Megnezni mics-e

meg András

alatt

Gömör h. n. II 192

KÖRMÖCZI *András* (*Andre von der* Chremnitz, kőfaragó, 1404—27-ig ismételten dolgozott a bécsi Szent István-templom építésén.

Reg. I. 573 l.

bau és kissé jobbra (fordultan van ábrázolva.) ~~nézve~~. ~~Tején nagy~~ turbánjá
hosszú. Felső köntöse nyitott ~~van~~. Felirata

et.

etei a vonalkeretnek 3·9 : 3·7 cm.

89.

140/95 N.º 192

KÖRMÖCZY ISTVÁNY, csapó

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.az.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik. 265.old
/ 1,2./ V. csapo. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 265.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Körmöczi István

~~(Stephanus Kremnitzer)~~

Ötvös a XV. n. végén

sa XVI. z. elején

háztulajdonos a

budai Várban az

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ Körmöczi-

~~[illegible]~~ Ötvös-utcában

(mai XI. Ince pápa-tér.)

Pathudvár

255,2.88.l. 5. táble

pedig örökös zaklatást kel
nak szenvedni részünkrö
A mitt pedig mi nem o
nem tudunk tenni, lévén

Mindezekel elkerülve
tattal járulunk a Nteh
jövőben is megtisztelő meg
Miáltal mindkét fél aro
hogy az I. sö szállitásnál
utazás aronnal és végle
a Ntekintetű M. E. O. T
lemezekkel eggyüt örök
Már most hogy a számla
mellékes – a czél ellen
átadásnál

Midőn tisztelet teljes u
ötne hasonlitni, is az elő
ujaft megbiza tásunkat

Bjerten, 1903 I/29 6

alazatos szo

HOLLENZER & CO. GRAND PRIX BUDAPEST I. KER.

<Körmöczi László>

rajztanár?

könyve

<> A művészi

nevelés. Bp.

1942.

könyvtáramban

Körmöczi Névtelen

miniátor.

A Nemzeti Muzeum Könyvtárában levő Novum Testamentum c. a XV. Hári ad első tizedeiből való latin bibliához (Cod. Mss. Lat 266) scholiákat és 24 levélre terjedő registert ist, megeknek másolását a register ~~a~~ colophonja szerint Körmöczön 1461-ben fejezte be. Neve azonban nincs kitéve.

C 141. l

Körmöczi Péter

könyvmásoló

XV. 4.

l.

Magyar Könyvszemle

1879. 50. l.

585
1903 Szám. Eitl. 1903. szept. 30.

MDK

Körnei József

a Magyar Épitőművészek Szövetségének tagja török megrendelésre bemutatta egy tengerparti szálloda terveit.

Esti Hirlap 58 sz. 1957. márc. lo 7 old.

mok

Körner és Lauser
fametszőintezet

galvánklisék és fametszetekkel zere-
pelnek („Szép és jó kidolgozás")

St. M. Márciusi vásár

Grafikai Szemle 1906 évf 4 z 86 l.

MDK

Körner

reklámgrafikai munkák.

Rosner K: A milanói Triennale. Magy. Iparművészet, 1933. 94 l.

MDK

Körner

plakátterv

Rosner K: A milanói Triennale. Magy. Iparművészet, 1933. 94 l.

Eger (Heves)

* Tárkányi Béla-utca 1o. Orland
kétablakosan előreugró oldals
nyolc tengellyel.

/Breznay-Karczos: Egri képesk
Eger V és MV. Bp. 1951, 2o 1/

NDK

Körner

Az 1932.évi nemzetk.vásáron terve alapján készí-
tett stand, a textilszakmában.

Lakatos Artúr: Az idei nemzetk.vásár...

Magy.Iparművészet, 1932. 81-83.lap

Körner és Laufer

fametsők

Kelleti Arthur:
Angyali üdvözlet.
Molnár C. Pál fába
metszett rajzaival.
Amicus kiadás
Bp. 1928

A rajzokat fába
metszették Körner
és Laufer. Buda-
pesten.

előleget folyósítani méltóz

Megjegyezzük, hog

Lugosról, illetve Nyirbátor

és ig utiköltségeink az e

meghaladták. —

Budapest, 1915. jo

M.D.K.

Körner András épitész

A falusi egészségügyi létesitmények tervpályázaton 6ooo Ft-os megvételben részesült.

Társtervező Bitó Jáno á Róth János

Magyar Építőművészet 1965/6. 2.1.

Körner András épitész

M.É.K.

A falusi egészségügyi létesitmények tervpályázatán 6000 Ft-os megvételben részesült.

Társtervező: Bitó János- Róth János

Magyar Építőművészet 196 /6. 2.l.

M.D.K.

Körner András épitész

Dijazva a pályázaton / 15ooo Ft II. dij

Társte vező: Körner József

Három dijat nyert egy épitészkollektiva a debreceni pályázaton

Magyar Nemzet 1966. nov. 9. 7.l.

Körner András épitész M.D.K.

A Nemzeti Színház elhelyezésének és közvetlen környékének kialakitására kiirt tervpályázaton dijazva

10ooo Ft-os dijazás

Társtervező: Körner József

Magyar épitőművészet 1964 /6. 4-8.l.

Körner András

BHK III. Dunakeszi Mázgyár. Építész Fülöp Imre, munkatársak Körner András, Kasza Zsuzsa, statikus Pikler Éva, Borsi Béla, Farkas Endréné. Képes ismertetés, foto Bognár János.

44-46.1.

Magy.Ép.ip. 1971.1.sz.

Körner András

Fülöp Imre: Házgyárak. - Építészek: Fülöp Imre, Balázs György, Fekete Rezsőné, Körner András, Mezei Gyula, Prach Magda, Szabó Árpád, Szotyori N.Mihály. Vasszerkezet: Szirtes György, Edvi Illés Mária. Közmű: Kopcsay Gábor, Zsigó László.

Magyar Ép.műv. 1971. 4.sz. 25-29. l.

Körner Andreas

Körmöczi Péter

könyvmásoló.

Jankovich Miklósnak a Nemzeti Muzeum könyvtárában levő bibliographiai jegyzeteiből tudjuk, hogy az Augustini de Ancona: Tractatus super Missus est Angelus" ~~est~~ etc. című XV. századi codexet másolta, mely jelenleg a lambachi (Styriában) monostor könyvtárában őriztetik. A codex colophonja ~~x~~ ~~x~~ szerint a codex másolója Körmöczi Péter (Petri de Crempnicia), s a másolás ideje a XV. századba esik. Az évszám eredetileg ki volt téve, de időfolytán a számok annyira elmosódtak, hogy Jankovich már csak az első két számot vehette ki határozottan. 14.. —

C 50-51.C

Körmöczy Péter

rajz

Látóhatár 1971/7-8 719 old.

Mörmöczy Péter

rajza

Lábjegyzet 1971/5-6 398 old.

Körmöcbánya gör. kat.

fatemplom

1927-től a kassai

Rákóczi-múzeum

kertjében felállítva.

Wick Kassa-tól

430. l.

Körmösi fatemplom

jelenleg a kassai Felsőmagyarországi Rákóczi Muzeum kertjében áll (1927 óta), hova eredeti helyéről szétszedve vitték, s újból felépítették.

Kassai Napló

1927. okt. 13 (Templom-muzeum Kassán.)

ENDŐ, fehér sávos selyem. Török. [illegible]

ÍSZPÁRNA, selyem, indiai hímzés. 60.—

LE, barnaalapú selyembrokát. Francia, ázad. 400.—

HA, közepe színes, virágos brokát. XVIII. század. 500.—

HA, zöld és sárga selyembrokát. Francia, ázad. 300.—

, fehéralapú brokát. XIX. század. 30.—

, piros plüs. XIX. század. 30.—

JHA, pirosalapú selyembrokát. Francia, VI. 350.—

JHA közepe, brokát. Orosz, 1850 körül. 40.—

ULUS, aranybrokát és csipke. Magyar, század. 40.—

UHA, lilaalapú, színes brokát. Orosz. ázad közepe. 200.—

VÁLLKENDŐ, ezüsttel átszőtt selyem. India. 120.—

R TERÍTŐ, fekete alapon, színes díszítéssel. ázad első fele. 500.—

Ő, ezüstbrokát. Orosz. XIX. század 140.—

OSSZÚKÁS TERÍTŐ, piros damaszt és bársony. 6.—

OSSZÚKÁS TERÍTŐ, hasonló az előbbihez. 6.—

ERÍTŐ, piros és barna brokát. 10.—

RUHA, arany brokát. Orosz. XIX. század első 150.—

M. D. K.

KÖRMÖNDI János építész

Pulykakakás 500 állatra 51. IV. 068.

Libakakás 500 állatra

Most katalógusa 1958. 191., 192. l.

Körmöndi Lajos
építészpályafestő

A Szovjet Kultura és Tudomány Háza
alkotógárdájának tagja

Magyar Épitőművészet 1974/4 25.old.

Körmöndy Lajos

a Hotel Duna Intercontinental egyik gépész-tervezője volt.

F.J.: Hotel Duna Intercontinental, Budapest. - Magyar Építőművészet, 1970.6.sz.19-33.l.

Körner András épitész N.D.K.

Pályatervét 10 000 Ft-ért megvásárolt k

Társtervező: Körner József

Kihirdették az uj Nemzeti Szinház elhelyezésére kiir
tervpályázat eredményét

Magyar Nemzet 1964. augusztus 28. 3.l.

P.D.K.

KÖRNER András építész

MAROS Tamás: Edison-kori sorház, megújítva, New Yorkban. Építész: Körner András. = Magyar Építőművészte, 83,1992, 2-3. 84 - 85. ill.

Körner András, épülő

Tervét megvásárolták 10000 ft-ért.

–: Kihirdették az új Nemzeti Színház elhelyezésére kiírt tervpályázat eredményét 8.

Szv. 1964. aug. 28.

NÉPSZABADSÁG

M.D.K.

Körner András épitész

Budapesti uj Sportcsarnok tervpályázaton
A/feladatnál dijazva
Társtervező: Körner József -Szentpály Imre

Magyar Epitőművészet 1966/6. 6.l .

Körner András épitész M.D.K.

Budapesti uj Sportcsarnok tervpályázaton
B/ fealdatnál felemelt megvétel

Társterv ző: Körner József , Szentpály Imre

Magyar Epitőművészet 1966/6. 6.1 .

Körner András, [– épílén!] M Dk

Díjat nyert a föv. Kertészeti V. pályázatán.

– : Hír 10.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 26.

Körner Éva, művészettörténész

14
Szerda

17.45
A Kortársaink sorozat keretében Anna Margittal Körner Éva művészettörténész beszélget. (B ép. fsz. előadóterem).

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. december.

Körner Éva, művészettörténész

Derkovits Gyula születésének 90 évfordulója tiszteletére a Televízió filmet készített a festőművészről.
Körner Éva Derkovits-~~t~~ monográfiájának tanulságára figyelve, érdekes módszert választottak az invenciózus alkotók, amikor nevezetes kortársak Derkovitsról írott vélekedését, kritikáját is felhasználták, megmutatták ~~ex~~ e rendkívüli pálya ívét, állomásait és napjainkhoz szóló jelentéseit.

(hm): Derkovits szép portréja.
Esti Hírlap, 1984. ápr. 16.

Körner Éva, művészettörténész

Vlagyimir Tatlint mutatja be a Corvina Kiadó legújabb albuma, amelyet ma este mutatott be a Művészeth Klubban Körner Éva művészettörténész.

TV-Híradó 2.

1984. IX. 5. 22.40 TV-2 műsor.

Körner Éva, művészettörténész

A Huszas évek szovjet filmplakátjai

kiállítás a Műcsarnokban, 1985. máj. 24.- jún. 30.- ig látható.

A kiállítást megnyitja: Körner Éva,

a -"- rendezte: Havas Valéria.

Műcsarnok és kamaratermei.

1985. május.

Körner Éva, művészettörténész

Kilencven éve született Derkovits Gyula, akinek életéről, művészetéről, monográfiájának írója, Körner Éva beszél Szathmári Ilona mikrofonja előtt, az adásban.

Jó reggelt!

1984. IV. 13. Kossuth 4.25

Körner Éva, művészettörténész

A Corvina Kiadó megbízására készült, Erdélyről, a XX. sz. elején a [illegible] divatirányzatairól szóló könyv. – a Kárpát-medence „vernakulárjáról" szóló könyv – a Kárpát-medence „vernakulárjáról" szóló könyv – a Kárpát-medence „vernakulárjáról" szóló könyv

KÖRNER Éva

Kassák Lajosról 141-142.p

Rejtőzködő legendárium. Bp., 1990

15 Cs Albert, Lipót
16 P Ödön
29 Cs Taksony
30 P András, Andor

DECEMBER

1 Sz Elza
2 V Melinda, Vivien
3 H Ferenc, Olívia
4 K Borbála, Barbara
5 Sz Vilma
6 Cs Miklós
7 P Ambrus
8 Sz Mária
9 V Natália
10 H Judit
11 K Árpád
12 Sz Gabriella
13 Cs Luca, Otília
14 P Szilárda
15 Sz Valér
16 V Etelka, Aletta
17 H Lázár, Olimpia
18 K Auguszta
19 Sz Viola
20 Cs Teofil
21 P A demokr. Magyarorsz. ü. Tamás
22 Sz Zénó
23 V Viktória
24 H Ádám, Éva
25 K Karácsony, Eugénia
26 Sz Karácsony, István
27 Cs János
28 P Kamilla
29 Sz Tamás, Tamara
30 V Dávid
31 H Szilveszter

Körner Éva

ÁPRILIS 12-ÉN 18 ÓRAKOR

DERKOVITS GYULA ÉLETÉRŐL, MUNKÁSSÁGÁRÓL

MEGEMLÉKEZIK **ERDÉLYI BÉLA,**
A MEGYEI TANÁCS V. B. ELNÖKHELYETTESE

DERKOVITS GYULA MŰVÉSZETÉT
KÖRNER ÉVA MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ ISMERTETI

EZT KÖVETŐEN HANGVERSENY

KÖZREMŰKÖDNEK: A SZIMFONIKUS ZENEKAR KAMARAZENEKARA,
AZ ADY MŰVELŐDÉSI HÁZ MADRIGÁL KÓRUSA
ÉS MOLNÁR LÁSZLÓNÉ MŰVÉSZETI FŐELŐADÓ – SZAVALAT

Körner Éva

ÁPRILIS 12-ÉN DE. 9 ÓRAKOR

A VASI KÉPZŐMŰVÉSZEK ÉS RAJZTANÁROK SZÁMÁRA ANKÉT

MEGNYITÓT MOND **FÁY JÓZSEF**
A VÁROSI PÁRTBIZOTTSÁG OSZTÁLYVEZETŐJE

AZ ANKÉTON BEVEZETŐ ELŐADÁST TART
KÖRNER ÉVA MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

KÖRNER András építész
résztvett a pályázaton

M.N.K.
/felemelt megvétel 9000 Ft/

repr.

Társtervező: Körner József

Borosnyay Pál: Nyx A szabadonálló üzletház Tervpályázata
magyar Építőművészet 1962/2 36-39.l.

(37. old.)

Körner Éva

Gulyás Gyula szobrászm.-t a neokonstruktivista iskola tagjai magyar közé fogadják.

Lóska Lajos ülte

Művészet
88/6

Körner Éva művészettörténész

a Helikon Galériában megnyitotta Drégely László festőművész, díszlettervező kiállítását, mely febr. 10-ig tekinthető meg.

Film-Színház-Muzsika, 1974. jan. 19.

Körner Éva "művészettörténete".

Diafilmes előadást tart ma a TIT művészettörténeti szabadegyeteme keretében, - Derkovits Gyuláról, Veszprémben.

Napló (Veszprém), 1969. febr. 7.

Körner Éva művészettörténész

Gross Arnold mappa kísérő szövegét és a szövegrész angol, francia és a német nyelvű fordítását tartalmazza a mappa.

Képzőművészet.

Könyvvilág, 1973. nov.

Körner Éva

Voit P.-l: Szentendre /Foto: Lőrinczy György, Körner Éva, Dobos Lajos/. - Bp,1968.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Műv.tört.ért.1971.2.sz.149-182.l. 157.l.

Körner Éva művészetéről.

Király Sándor festőművész és Kombori Éva grafikusművész kiállítása jún. 22.-én nyílik meg Nagymaroson. A tárlatot Körner Éva művészetéről mondja meg.

Esti Hírlap, 1945. jún. 21.

Kámer Éva művészettörténész
a Helikon Galériában megnyitotta
meg Drégely László festőművész
kiállítását.

Gillés Ferenc: Felfedező utakon.
Magyar Hírlap, 1974. ápr. 13.

Körner Éva

1963. Magyar műv. a 2 kilógháboru között
című munkájában ír a Gresham-körről

Képzőműv. Almanach Bp. 1969. Perneczky: Gresham
21. o.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Körner Éva művészettörténész
Nagy Oszkárits monográfiája
1964-ben jelent meg, melyben a
művész művészetét feldolgozi.

Művészeti Magazin.
1974. VIII, 25, 21.25 T V, O.

Körner Éva, művészettörténész

Gross Arnold 1973-as mappaformában megjelentetett rézkarcsorozatának előszavában Körner Éva találóan ír a művész munkájáról.

Wagner István: A sokszorosított grafika mesterei.

Magyar Hírlap, 1977. aug. 4.

Körner Éva, művészettörténész.

Szegedy László festőművész kiállítását 1946. jún. 1.-én nyitja meg a Fészek Klubban.

Fészek Program, 1946. máj.-jún.

Körner Éva: művészettörténész

A Képzőművészete Alap Kiadóvállalatának a Mai Magyar Művészet sorozatában 1971-ben megjelent Körner Éva könyve Korniss Dezső festőművész alkotómunkájáról.

Menyhárt László: Harminc év felszabadult művészete.

Zalai Hírlap, 1976. szept. 26.

Körner Éva művészettörténész

A Magyar Festők sorozatában Derkovits Gyula munkásságról a művészettörténész összeállításában album jelent meg a Corvina Könyvkiadónál

A TV hiradó szövegét l. „Varga Nándor hajos grafikus művész" cimszó alatt

TV-hiradó 1978, XI. 9. 19.30

Körner Éva művészettörténész
a Corvina Kiadó Körner Éva szerkesztésében megjelent Derkovits-albuma.

Magyar Nemzet, 1949. febr. 12.

Körner Éva, művészettörténész.

A szombathelyi Derkovits és Dési Huber Emlékmúzeumé az ország leggazdagabb Derkovits-gyűjteménye. Olyan rajzoknak, festményeknek bukkantak nyomára és vált tulajdonosává a múzeum, amelyek Körner Éva katalógusában kallódóként szerepelnek. A Derkovits Endékkiállítás jelenlegi elrendezése nem végleges.

b. r.: A Derkovits és Dési Huber Emlékmúzeum anyaga.

Vas Népe, 1978. nov. 1.

Körner Éva, művészettörténész
Derkovits Gyula ismert monográ-
fusa Körner Éva.

Veszeli Lajos: Derkovits szekeréu.
Emlékkiállítás a Nemzeti Galériá-
ban.

Napló (Veszprém) 1979. okt. 20.

Körner Éva, művészettörténész

Derkovits Gyuláról a Corvina adott köre
gy népszerűsítő albumot, melynek rövid bevezető-
jét Körner Éva írta, alig pár évvel korábban
megjelent nagy monográfiája már tudományos
elemzést adott a festő életéről és életművéről.

Heitler László: Derkovits-évfordulón, a Derkovits-
albumról.
Népszava, 1979. júl. 22.

Körner Éva művészettörténész,
a Corvina Kiadó Körner Éva szerkesztésében megjelent Derkovits-albuma.

Magyar Nemzet, 1979. jan. 4.

Körner Éva, művészettörténész:

Derkovits Gyula metszete Körner Éva monográfiájából. (Corvina) (repr)

Könyvvilág, 1978. nov.

Körner Éva, művészettörténész

A derkovitsi üzenet lényegén még akkor is érdemes elgondolkodni, ha a művek bemutatásának körülményei mind a mai napig nem rendezettek. Ennek az üzenetnek az esztétikai természetét Körner Éva fogalmazta meg könyve csattanójában. (Idézet...)

P. Szücs Julianna: Derkovits ürügyén – ma.

Kritika, 1980. 2.

Kötner Éva, művészettörténész,

Perkovits-monográfiájában bizonyítja be, miként válik az átalakított természeti látvány az expresszionizmuson nevelkedett művészi hevület és a kubista-konstruktivista tanulságokat magába építő alkotói vízió a paraszti mester életművében új formai-tartalmi minőséggé.

Rózsa Gyula: Somogyi-jegyzetek (I.)
Kritika, Budapest, 1979. 9. 22-23 old.-on.

Kötner Éva, művészettörténész
a Nemzeti Galériában nyílt meg Derkovits-emlékkiállítása, melynek rendezője Borbély László. —
Derkovits Gyula monográfiáját Kötner Éva munkája.

Major Ottó: Halhatatlan-e Derkovits?
Népszabadság, 1949. nov. 11.

Körner Éva, művészettörténész

Trauner Sándor kiállítását Körner Éva nyitja meg 1981. dec. 14.-én, a Budavári Palota Dépületében.

Meghívó

1981. dec. 14.

építészettörténeti, városi történeti témában. 1993-ban Pasteiner Gyula-díjjal tüntették ki.

MARTYN KLÁRA-DÍJ

Martyn Ferencné szül. Wiesenberg Klára, aki 1992. január 26-án hunyt el, a művészettörténeti munka elismerésére díjat alapított, amelyet minden második évben „igényes, jó munkáért" címen ítélhet oda az erre kijelölt bizottság. Az 1995. évi Martyn Klára-Díjat január 26-án délelőtt 11 órakor

Körner Évának,

a művészettörténet-tudomány kandidátusának adta át dr. Páva Zsolt, Pécs megyei Város polgármestere.

Körner Éva a huszadik századi magyar és európai képzőművészet nemzetközi rangú kutatója. Nagy kvalitástudattal, igényes választással fordul a valóban kiemelkedő életművekhez és alkotásokhoz, ezeket a történeti korszak és szituáció összefüggéseiben vizsgálja. Biztos érzékenységgel ismeri fel – s a legelsők között értékeli – a kortárs magyar képzőművészet sorsdöntő áramlatait és fordulópontjait, amelyek a korszak igazi történetét alakítják.

Könyvei megkerülhetetlenek a művészettörténeti szakma számára és tanulságos, hasznos olvasmányai a művészetbarátoknak, imponálóan széleskörű ismeretanyaggal, a bemutatott egyéniségek és alkotások, a belőlük sugárzó erkölcsi tartás erejének és példájának megmutatásával.

Megjelent könyvei: Picasso, 1964; Kassák Lajos festészete, 1967; Derkovits monográfia, 1968; Korniss Dezső, 1971; Gross Arnold, 1973; Bortnyik Sándor, 1975; Derkovits album, 1978.

Legfontosabb tanulmányai: Ungarische avantgarde, 1971; Szentendre és a kelet-európai avantgarde, 1971; Ungarische Kunst zwischen beiden Weltkriegen, 1975., stb.

KÖRNER ÉVA

30 LAJOS LÓSKA: **According to Piranesi**
▶ 34 GYÖRGY SZEGŐ: **You cannot turn chalk into cheese?** *The exh tion of Imre Bukta*
38 MIKLÓS MOJZER: **Between silence and cry.** *Exhibition of Lajos Sváby*
39 ISTVÁN SINKÓ: **The lonely activist.** *Exhibition of Lajos Sváby*
42 GYÖRGY SZEMADÁM: **There and then...** *Exhibition of Kat Mózes, Albert Kováts and Miklós Ganczaugh*
45 ERZSÉBET TATAI: **Diary-play.** *Exhibition of István Bodóczky*
47 RITA IGAZ: **Poetry and painting.** *Poussin-exhibition in the Grand Palais*
50 PÉTER MARCZELL: **Life-work of René Auberjonois**

WORKSHOP

53 MÁRIA MOLNÁR: **What is art about?** *The works of Gábor Kar*

EXHIBITION PANORAMA

65 **Exhibition of György Jovián; The pictures of György Szema Exhibition of Endre Kaposi; Regional Small Sculpture Sh Zalaegerszeg; The individual prints of Toshino Iguchi; The mics of Zsuzsa Lőrincz**

INDEPENDENT SPACES

70 KÁROLY TARDOS: **The Vajda Lajos Studio** — *an independen ral base from the vehement 1960s*

ARCHITECTURAL ART

74 PÁL LÖVEI: **Hefele's life-work in Szombathely**

PANORAMA

83 Exhibitions at home
84 Exhibitions abroad

▶ with a triangle we mark the articles published in full English transl

NYOLCAK ÉS AKTIVISTÁK

KIÁLLÍTÁSA
1981. FEBRUÁR 5-ÉN 16 ÓRAKOR NYÍLIK
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN
(BUDAVÁRI PALOTA C. ÉPÜLET FÖLDSZINT)
MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:
KÖRNER ÉVA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
MŰVELŐDÉSI MINISZTÉRIUM
MTA MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
JANUS PANNONIUS MÚZEUM

NÉPSZAVA, 1991. szept. 17.

A Nyilvánosság Klub felhívása

Akadályozzuk meg!

A demokrácia egyik legfontosabb garanciája a társadalmi nyilvánosság. Nélküle nem lehetséges folyamatosan ellenőrizni a hatalom gyakorlóit. De nélküle a közvélemény sem képes befolyásolni lenni a közhatalom gyakorlására. Hiszen a szabad sajtó a közvélemény éber szeme az a láthatatlan kötelék, amely a polgárokat a közügyekkel, a világgal összekoti. Ha a nyilvánosság nem képes betölteni e funkciót, veszélybe kerül a demokrácia.

A demokratikusan megválasztott új politikai hatalom kezdettől fogva idegenkedett tudomásul venni a nyilvánosság kontrollját. Mi sem beszédesebb annál, mint hogy a nemzeti kerekasztal-tárgyalások a nyilvánosság kérdéseiben teljes fiaskóval végződtek. Am az a tény is sokat elárul a hatalom jelenlegi birtokosainak a nyilvánossággal kapcsolatos felfogásáról, hogy az 1989-es „alkotmányozó" fórum jegyzőkönyvei mind a mai napig titkosak.

Most pedig a politikai vezetés hangadói elérkezettnek látják az időt, hogy támadásaikat a nyilvánossággal szemben immár programként fogalmazzák meg. Ez az egyik leglényegesebb üzenete a legnagyobb kormánypárt parlamenti frakcióvezetője felszólalásának. Ez a támadás a nyilvánosság csatornáinak elduguláson révén egy ellenőrizetlen és kizárólagos hatalom kialakulásával fenyeget. Az ilyen törekvésekkel szemben pedig alkotmányunk betűje szerint „mindenki jogosult és egyben kötelles felépíni".

Ezért a Nyilvánosság Klub Országos Egyesület és az alulírottak a következő felhívással fordulnak mindazokhoz, akiknek fontos a közvélemény szabadsága és a csorbíthatatlan nyilvánosság:

1. Akadályozzuk meg azt a nyílt törekvést, amellyel a kormány ki akarja sajátítani és propagandaeszközzé kívánja lealacsonyítani a közszolgálati médiumokat, a Magyar Televíziót és a Magyar Rádiót.

2. Akadályozzuk meg az írott sajtónak a kormányzat által irányított privatizációját, a pénzintézetekre való nyomásgyakorlás módszereivel történő, fokozatos bekebelezését.

3. Akadályozzuk meg, hogy a kormányzat a jogállamiság elemi elveit sértő politikai boszorkányüldözéssel megféleimlítse az újságírókat, és a félelem légkörét alakítsa ki a társadalomban.

4. Akadályozzuk meg, hogy a társadalomtudományi kutatásokat a Justitia-tervhez hasonló, politikai célokra használják fel.

5. Akadályozzuk meg, hogy a közvéleményt büntessék meg közérdekű információk elitikolásával, ha egyes lapok véleménye nem esik egybe a kormányéval.

Ma még nem késő megállítani azt a folyamatot, amely a nyilvánosságnak a kormányzat általi kezdeményezett monopolizálásához és a demokrácia lebontásához vezethet.

Kibocsátották a Nyilvánosság Klub ügyvivői: Babus Endre újságíró, Emőd Pál újságíró, Haimai Gábor jogász, Hegyi Gyula újságíró, Kenedi János kritikus, Kocsis Györgyi újságíró, Lovas Zoltán újságíró, Ránki Júlia újságíró, Vicsek Ferenc újságíró.

Almási Miklós esztéta, Antal László közgazdász, Balás Katalin közgazdász, Balla Margit képzőművész, Bárna Imre műfordító, Bauer Tamás közgazdász, Beke László művészettörténész, Benda Kálmán történész, Beremányi Géza író, Berényi Gábor filozófus, Bibó István tanár, Bibó Istvánné tanárnő, Bozóki András szociológus, Bozzai Rita közgazdász, Bródy András közgazdász, Bródy János zenész, Csalog Zsolt író, Csillag István közgazdász, Dés László zenész, Ehrlich Éva közgazdász, Erdélyi Ágnes filozófiatörténész, Erős Ferenc pszichológus, Esterházy Péter író, Faludy György író, Falusi Mariann (Pa-dó-dó), Farkas Zoltán újságíró, Fenesik Flóra műfordító, Ferge Zsuzsa szociológus, Fodor Géza esztéta, Forgács Éva művészettörténész, Gábor Miklós színművész, Garas Dezső színművész, Gayer Tibor képzőművész, Gazdag Gyula filmrendező, Gerő András történész, Greskovits Béla közgazdász, György Péter esztéta, Halda Alíz tanár, Hanák Péter történész, Hann Endre pszichológus, Janáki István építész, Jeney Zoltán zeneszerző, Jovánovics György szobrász, Karátson Gábor festőművész, Kardos G. György író, Kardos Júlia kémikus, Kemény István szociológus, Kéri László szociológus, Kertész Imre író, Kézdy György színművész, Kis János filozófus, Kisbán Mária építész, Kocsis Zoltán zeneművész, Komoróczy Géza történész, Koncz Zsuzsa énekes, Konrád György író, Körner Éva művészettörténész, Kornis Mihály író, Kovács András Bálint esztéta, Kovács András szociológus, Krasznai Zoltán közgazdász, Kroó György zeneesztéta, Lackó Miklós történész, Ladányi János szociológus, Laki Mihály közgazdász, Lakner Judit történész, Lang Györgyi (Pa-dó-dó), Lányi András filmrendező, Létay Vera filmesztéta, Levai Júlia újságíró, Liska Tibor közgazdász, Litvan György történész, Losonczi Ágnes szociológus, Ludassy Mária filozófiatörténész, Makk Károly filmrendező, Mándy Iván író, Margittai Ági színművész, Maurer Dóra képzőművész, Megyesi Gusztáv publicista, Mihancsik Zsófia szerkesztő, Molnár Gabriella újságíró, Molnár Gál Péter színikritikus, Murányi Gábor újságíró, Nádas Péter író, Nádasdy Ádám költő, Nagy András közgazdász, Nagy Bálint építész, Nagy Tamás közgazdász, Neményi Mária pszichológus, P. Szűcs Julianna művészettörténész, Pauer Gyula művész, Perényi András pszichiáter, Petri Katalin pszichiáter, Petri György költő, Petschnig Mária Zita közgazdász, Poszler György esztéta, R. Székely Julianna publicista, Rádai Eszter újságíró, Radnóti Sándor esztéta, Rados Ferenc zongoraművész, Rakovszky Zsuzsa költő, Rangos Katalin újságíró, Révész Gábor közgazdász, Sárközy Erika újságíró, Sáry László zeneszerző, Simó Sándor filmrendező, Soós Károly Attila közgazdász, Sós Vilmos filozófus, Szalai Erzsébet közgazdász, Szalai Pál közíró, Székely Gábor színházrendező, Szente László újságíró, Szentjóby Tamás művész, Szerb Antalné bibliográfus, Szilágyi Ákos költő, Szőllőssy András zeneszerző, Tamás Gáspár Miklós filozófus, Tar Sándor író, Tímár Árpád művészettörténész, Ungváry Rudolf író, Vajda Ágnes statisztikus, Vajda Mihály filozófus, Vajna János újságíró, Várady Szabolcs költő, Varga László történész, Vásárhelyi Júlia szerkesztő, Vásárhelyi Mária szociológus, Veér András pszichiáter, Vitányi Iván szociológus, Voigt Vilmos folklórkutató, Wessely Anna művészettörténész, Wilheim András zeneesztéta, Závada Pál szociológus.

A most nyilvánosságra hozott felhíváshoz bárki csatlakozhat a következő címen: Nyilvánosság Klub, Budapest, 1396, Pf. 459.

(OS)

KÖRNER Éva

Körner Éva, művészettörténész
Rendezvénynaptár.

26. kedd 16.00–21.00 Klub
Kassák Lajos
Vendégünk Kassák Lajosné
Előadó: Körner Éva

A Magyar Nemzeti Galéria Programja
1982. Január.

KÖRNER Éva

méltatlna mellőzéséről a katalógusban

PERNECZKY Géza: Hideg víz : Vita a „Hatvanas Évek" című kiállítással. = Kritika, 1991. 6. sz. 22 - 23. p.

valamelyikének árfolyása pozni. Mi
egyének, véltudatosak sorsa? Fel
maradnak, nesztelenül távoznak a
müveikben él tovább halhatatlan
mennyis gyanánt az utókor számá

Ilyen tüneménye egyénség v
építésze. Nevét ezzel az épülettel k
emlitsük, mert sajnos ez a mag
körülményekből kifolyólag csak ezt

Körner Éva, művészettörténész

Vajda Lajos „Maszk holddal" c. művét, a maszkok jellemzését, melyek egyik legszebbike e mű – aligha lehet Körner Éva szavainál plasztikusabban megfogalmazni: „... arcszerűek, de kifejezésük nem a szellemi erejével" fölénybe került uralkodó és racionális emberé. A racionális burok mögül előretörő ősi félelmek tükröződnek bennük. Nehézkesen lebegnek, a formáttan anyag súlyától terhelten..." /stb./

Várkonyi György: Vajda Lajos: Maszk holddal /1938./

Vas Népe, 1983. febr. 5.

KÖRNER Éva

1990 1. 64
91 3. 59, 60, 72
7. 4 — 10, 13
11. 72, 73

Új Művészet

~~ELEK Arthur~~

~~1990 1. 6~~

KÖRNER Éva

BÉRMENTESÍTVE
1992 07 03
BUDAPEST

MTA Kův. Tört.
Kutatócsoport
Úri-u. 62.
1014.

Окно.

ILJA KABAKOV

AZ ABLAK

Megnyitja Dr Körner Éva 1992.július 13-án 19 órakor
Nyitva 14 - 18 óra között július 31-ig (hétfőn zárva)
BARTÓK 32 GALÉRIA,1111 Bartók Béla út 32.Tel.: 1-869-038

Окно

KÖRNER Éva: Milyenek is voltak azok a hatvanas évek?
= Art, 8.sz. 1991 8 - 9. p.

Bp.,MNG, Hatvanas évek ,1991

KÖRNER Éva: Milyenek is voltak azok a hatvanas évek? II.
= Art, 9.sz. 1991 julius 8 - 9. p.

KÖRNER Éva: Milyenek is voltak azok a hatvans évek? III.
= Art, 10.sz. 1991 augusztus 8 - 9. p.

KÖRNER, Éva: Die Avantgarde-Deutung : Ein historischer Vergleich. In: Westkunst - Ostkunst. Hrsg. Thomas Strauss. München : Scaneg, 1991 91 - 10^{0}.p.

ált.

Fülep Lajos és Kner Imre levelezése

Körner Ferenc ötvös

1810 – 1890

irod. Thain 21. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Körner Ferenc

otv.

l. Kömagyötvj.

664. l.

Viselet.

Női ruha.

Az első alak lakadalmi
gaze ruha kivágott derékkal é
mennyasszonyi öltözete pedig
franczia tarlatánból kivágott
az asztalon kendő köti le fig

DIVATKÉ
Melléklet a Pesti hölg
MONASZTERLY ÉS KU
PESTEN
legalól középütt: Ny. Rohn és
jobbra: Pest, Auguszt

Kny., mér. 19.8

Körner János

órás + 1849

61 éves-

Mayd Korában

Hosszombórás

Vasi Szemle

1935. 157 l.

Körner János

órás Steinamanger

(Szombathely?)

Álló óra, alabástrom oszlopokkal, utószer-kezettel. Empire

Árv. Csarnok

63. aukc. 1932-okt.

KÖRNER József
építész

BUZA Péter: Sírkertet mérünk. [Kerepesi temető] = Budapest, 1983/7.
34.p.

A Ketepesi u. temető Munkásmozgalmi panteonját tervezte.

MDK

Körner József, építész

A Tatabányai Megyei Könyvtár
új épületének tervezője.

A könyvtár épület,
részletek a könyvtár belsejéből
és alaprajz → fényképek.

Dr. Tombor Tibor: A Tatabányai Megyei könyvtár
új épülete 649-652.

A KÖNYVTÁROS, évf. 1964. november XIV/11.

Körner T.] építész

L: Vákár Tibor

33-34

Vákár T.: Egy építészmérnök pályakezdése 1930-35

Magyar Építőművészet, Bp. 1983 83/2

Körner József

Szabó János nekrológja Körner Józsefről

Magyar Építőművészet, 1971. 1.sz.

64. l.

Körner József
építész

Bp. II. ker. pártház

Rados: Magyar építészettört. 378.
Műszaki K. 1971.

MDK

Körner József, építész

Meghalt 64 éves korában.

Temetése febr. 13-án a Farkasréti temetőben.

–: Elhunyt Körner József Kossuth-díjas építész 8.

Népszabadság B., 1971 [illegible] 3.

MDK

Körner József, építész

Temetése febr. 13-án a farkasréti temetőben.

– : Halálozás 11.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 11

MDK

Körner József, építész

A rén vélért

↓

— : Köszönet nyilvánítás 11.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 20.

88

Körner József
építész

Bp. II. ker. párt –, majd tanácsháza
1951–52.

Repr.

Rados: Magyar építészettört. 344.
Műszaki kiadó 1971.

Körner József

Kossuth díjas építész

temetése február 13.-án lesz.

Magyar Nemzet 1971 február 3.
6. old.

Kőrnek József

a tágymányosi lakótelep lakóépületeinek tervezője.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

151

MDK

Körner József

A Magyar Lajos gépszijgyár rt.pavillonja.
Terv.: Körner József. Repr.

Képzőművészet, 1935. 85.sz. 128.lap

MDK

Körner József okl. épitész

1933.évi jul.10.-tól a Budapesti Mérnöki Kamara tagja.

Budapesti Mérnöki Kamara Közleményei.
1933.jul.30. 70.lap

Körner József, ép.mérn.

tervei: egy családi lakóház /emeletes/, és egy kis családi lakóház.

A MMÉE-ben állandó intézménnyé alakult át ez a kiállitás./Két illusztr. a III.és a VII.l./

Dr.Ny.L.: A"Hogyan épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron. MMÉE Közlönye 1933 máj. 6. III.-VIII.á.

MDK

Körner József

építész pályatervét 15e pengőért vásárolta meg a főváros.

A Munkanap, 1932. szept. 14. 5 l.

MDK

Körner József épitész

Körner József és Rosenberg József épitészek nyerték a görögországi "Orphelinat Amaleion" árvaházi alapitvány uj telepének épitésére kiir nemzetközi pályázatot.

Képes Pesti Hirlap, 1938.január 21.

MDK

Körner József építész

A Parádon épitendő fürdő tervpályázat döntése.
Vállalk. Lapja, 1934. febr. 7. 5.l.

MDK

Kőrner József épitész

Vikendháztervével első dijat nyert egy pályázaton.

Cikk: Vikendházak a Dunán.

A Pesti Városháza, 1936. 5.sz. 26.lap

MDK

Körner József.

Reklám-pavillon, kombinált háló - és nappali szoba. Négy kép.

Városrendezési kérdések.
Tér és Forma. 1935. 1.sz.18-20.l.

MDK

Körner József

Keszler kávé, pavillon a budapesti Nemzetk.Vásáron. Terv.: Körner József. Repr.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 192.l.

M.D.K.

Körner József, építés

és Rosenberg József közös terve első díjat nyert az Athén melletti Maroussi hegyoldalán „Orphelinat Amalaion" árvaházra kiírt nemzetközi terepályázaton. [Első díj 100.000 dracma volt.] A lap hosszú cikkben két ábrával ismerteti a magyar sikert.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jan. 27. sz. 5. old.

M.D.K.

Körner József, építész

terve 150 pengős megvételben részesült a vázosszéli telepítés – és a munkáslakások típus terv-pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1932. LIII.évf.

szept. 5. sz. 3. old.

MDK

Körner József épitész

Pályázaton a második megvételt nyert terve. Repr.

Perspektiva, 1935. 99.l.

M.D.K.

Körner József, építés.

terve 200 p.-ös jutalomban részesült a pécsi rendőrségi palota pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

jan. 28. sz. 9 old.

М.Д.К.

Vdlaljkozök Lapja. Br. 1937. LVIII. évf.

sz. 0ga.

Körner József. építész

M.D.K.

terve megvételben
részesült a XII. Nemzet-
közi Építészkongresszus
plakátpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1929. L. évf.

aug. 21. sz. 5. old.

M.D.K.

Körner József, építész

és Rosenberg József
közös terve 800 p-ös meg-
vételben részesült a MÁV
Podmaniczky [ma Rudas
László] utcai kórháza pá-
lyázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

szept. 7. sz. 8. old.

M.D.K.

Körner József, építés

és Rosenberg József körös terve első díjat nyert az Athén közelében levő Maroussi-hegy oldalában felépítendő „Orphelinat Amalaivu" elapítvány árvaházára kiírt nemzetközi pályázatou

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LIX. évf.

jan. 27. sz. 5. old. + 2 fényk.

M.D.K.

Körner József, építész

és Rosenberg József
körös terve második díjat
nyert az Elektromos Műver kör-
világítási kandeláberre kiírt
pályázatának I. a. csoportjában.
Ezenkívül még egy második díjat
nyertek a II. a. csoportban, és
egy első díjat a III. b. csoportban.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

máj. 11. sz. 7. old.

Körner József építőművész

Terveivel szerepelt a Magyar Mérnök- és Építészegylet kiáll.-án.

M.H.932.III.13.

Körner épitészhallgató

Szerepel a műegyetem épitészeti kiállitásán. Ő készitette a kiállitás plakátját

Magyarság 1927 VI. 5

Körner József építész

Bp. ház tervek

Tér és Forma, 1934 VII. 1

Körner József építész

Tér és Forma 1939. 221.

Könyv az 1936. évi milanei Triennaleról

MDK

Körner József

az alábbi pályázaton pályamunkáját megvásárolták 2oo pengőért

Az 193o. évi építészkongresszus plakátja. Magyar Iparművészet 1929. 171.l.

MDK

Körner J.

A Máv B.B.I. szeretetkorház tervp. megvétel

MMÉEKözl, 1938. 313.lap

Körner F.

A budapesti II. ker.-i pártházat épitette.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 96. l.

MDK

Körner J. IV.é. építészhallgató

Polgári iskola-terve. Repr.

Magy. Iparművészet, 1930. 172.lap

MDK

Körner J. IV.é. építészhallgató

Bank és bérház. Repr.
Bank pénztárcsarnoka. Repr.
Polgári iskola. Repr.
Nyaraló. Repr.

Építészhallgtervk.

Körner J.

Rosenberg J.

K

nincs
céd.
v

a Máv B.B.I. szere-
tetkórház terop.
megvétel

MMÉE Közl

1938. 313. l.

5803

40.214. — K. M. E. Ny.

Körner József

Tatabánya, Ujváros, munkásszálló. Épitész Körner Jó-
zsef, konstruktőr Molnár János, statikus Szijjártó Im
Imre. - Ismertetés, képekkel.

Magy.Épip. 1971.1.sz.

14-15.1.

MDK

Körner József

A Kerepesi uti temetőben felállitandó martiremlékmü épitésztervezője Körner József a szobrászati munkákat Olcsay Kiss Zoltán végzi.
A hat dombormü első gipszmodelljét ma fogadták el. A Biráló bizottság tagjai: Mikus S., Kisfaludi Stróbl , Kocsis András és Makrisz ~~Ág~~ Agamemnon.

~~xxxxMamhallottukm~~
---: Ma hallottuk.
Esti Hirlap. 1958. aug. 17.

KÖRNER JÓZSEF

Kossuth-dijas épitészmérnök és Herczeg Klára szobrász müvésznő alkotása az 1919-es mártirok öt méter magas alapzaton álló, öt méter magas, bronz emlékszobra. /Kecskemét, Rákóczi uti középső sétány, a zsinagóga és a Cifra-palota között./

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 98. l., 17?. l. /199. jegyz./

KÖRNER JÓZSEF

TANÁCSKÖZTÁRSASÁG EMLÉKMŰ /Kecskemét/ /fénykép/

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő:
Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l.
/Városképek - Müemlékek sorozat./ - 99. l.

Körner József, építész

M.D.K.

nevét az 50-es évek során a nemzeti hagyományokra való hivatkozással újjáélesztett eklektikus és konzervatív irányzat képviselői körök említi a szerző (II. ker. Párthász, később Tanácsház)

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

372. old.

M.P.K

KÖRNER József építész
és
V. HOLLÓ Éva

Nagymányoki családiházak, Schönherz Zoltán utca déli beépítése

Cserba Dezső: A nagymányoki családiházak magyar építőművészet 1956. (V.) 5. sz. 143. l.

M. D. K

KÖRNER József építész
és
V. Holló Éva - Lőrincz József

Lágymányosi lakótelep kiépítési és kompozíciós terve Repr.

Cserba Dezső: A lágymányosi lakó-
telep
magyar Építőművészet 1956.(V.). 5. sz.
133. l.

M.O.V.

KÖRNER József építész

Lágymányosi úti lakótelep egyik
Tervezője

Pest

Gyöngyösi István: Budapest új lakó-
telepei
Magyar Építőművészet 1954. (VI.) 1-2. sz.
18. l

Körner József

Építész tervezte a II. ker.-i Pásztorik-házat

Major M. Gondolatok – teltek építészetünk mozgatói

Kritika 1965 10 sz. ~~19~~ l.
21

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányut

. . . . . .

Körner József, építész MDK

Ötvenhárom éves. Hajós Alfréd mellett kezdte, a Sportuszoda építkezéseinél. - Ybl-díjas. Művei: a tatabányai új város rendezése, a Knorr Pálné u.-i lakóház, egyéb lakóháztömbök stb. A Kerepesi temetőben lévő munkásmozgalmi emlékmű építészeti megoldásáért Kossuth-díjat kapott. Most Zilahi ~~[illegible]~~ Istvánnal közösen egy hétemetes szállodaterveinen dolgozik.

László Miklós: Az építész 3. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. aug. 28.

M. D. K.

KÖRNER József építész,
(LAKÓTERV)
Lágymányosi lakótelep beépítési terve
1952-53. (Repr. [illegible])
Tóvidi rép.

Tervező: Preiscik Gábor } 1956-57.
Kiss Albert }

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 147. l.

M. D. K

KÖRNER József építész

1959. évi Ybl-díj I. fokozat

" " Kossuth-díj II. fokozat

Olcsay Kiss Zoltánnal közösen az 1958. évben elkészült, a munkásmozgalom nagy halottainak állított emlékmű évt

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 137. l.

Körner József, építész 7 ok

A M. Nemzeti Galériában 1961. máj. 3-án előadást tart „Építészetünk a XX. sz.-ban" címmel.

—: Hír 8.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. máj. 3.

M. D. K.

KÖRNER József építész
Kossuth-díjas
420. sz. függőfolyosós épület
Repr.

210. sz. egyemeletes kiszolgáló épület 4 férőhelyes lakásokkal
Repr.

Egressy Imre: Kiserleti lakások, új berendezések az oldalai lakóhelyen

Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 12. l.

M. D. K.

KÖRNER József építész

Kossuth-díjas

Dunaparti szállodasor, beépítési

terv Társtervező: Zilahy István

munkatárs: Mester Árpád

Málik József. Városképi együttesek

Magyar Epílőművészet 1959. 5/6. sz. 177. 179-180 l

Körner József
építen

A hecskeineti Tanácskiztársaság
emlékművet Herczegkiára szorási-
szal készítette.

— Helyrei garítás —
Művészet, 1969. november — a borító hátlapján.

M.D.K.

KÖRNER József építész

10.000 forinttal díjazott terv

Döntötta Zsúri Várpalota tejlentési pályázatáról

Magyar Nemzet 1961. aug. 30. 6. l.

Körner József, építén 704

Az óbudai lakótelep-kiállításon bemutatott „ebédlő"-megoldás terve tetszést aratott.

Markos Erzsébet: Az étkezőasztal 9. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. jan. 21.

M. D. K.

KÖRNER József építész

(JANÁKY - Körner - Molnár)

Isztambul, üdülőszálló társtervezője

Resr.

Gy. J. Isztambuli üdülőszálló terve

Magyar Építőmezvészet 1957 (VI.) 3-4. l.

57-67. l.

MDK.

Körner József - Olcsai Kiss Zoltán szobrászok

"Martir emlékmü pályázat"

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 48.1.

M.D.K

KÖRNER József építész
Szeged, északi városrész rendezése

Tervpályázati eredményei
Magyar Építőművészet 1960. 4.sz. 62.l.

M. D. K.

KÖRNER József építész

Résztvesz a Veszprém városköz-
pontja rendezésére kiírt terepá-
lyázaton

Magyar Építőműrészet 1960. 1. 27. 64. l.

KÖRNER József építén

MÁVAG hidművek, Kőbányai út
1947- Málnai László, Hegedűs Bel.

Prakfalvi E., Szocreál Bp. 1999. 13.

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R .k. plébániatemplom, keresztelőmedence talpa,
1905 körül
pozitív: brómezüst, 11,5x12 cm. OMvH ltsz. 548
pozitív: celloidin, 8x10 cm. OMvH ltsz. 7338
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm. OMv

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, cibórium
1916
pozitív: celloidin, 13x17 cm. OMvH ltsz. 1323

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, gyertyatartók
1916
pozitív: celloidin, 12x17 cm. OMvH ltsz. 1326

Eperjes [Prešov; Sáros vm]
Kálvária.
1918
pozitív: celloidin, 11,5x17,5 cm. OMvH ltsz. 13

Eperjes [Prešov; Sáros vm]

MDK

Körner műépitész

A görögországi Orphelinat Amaleion nevű nagy árvaházi alapitvány nymzetk.tervp.-ot hirdetett, az alapitvány uj telepének megtervezésére.Az első dijat magyar épitészmérnökök nyerték,'Körner és Rosenberg bpesti műépitészek munkája.

Cikk: Magyar épitészek kapták egy görög tervp. első diját.
Magyarság, 1938.jan.16. 8.lap

M.D.K

KÖRNER József építész

Résztvesz a Székesfehérvár, Dózsa György tér és környéke rendezésére kiírt tervpályázaton

Magyar Építőművészet 1960. 1. sz. 64. l

M. D. U.

KÖRNER József építész

Harminckettesek tere Repr.

Budapesti forgás beépítési tervja-
vaslatok,
Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 5/6.
121. l.

M. D. K

KÖRNER József építész

Részvétel a pályázatban Repr.

Borosnyai Pál: A pesti Vigadó tervpályázata

Magyar Építőművészet 1951 (VII) 1-3. sz.
99. l.

M. P. A.

KÖRNER József építész

Országos lakáspályázat 6. Épület-kategória (Megvétel)

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

le. D. U.

KÖRNER József építész
országos lakáspályázat 4. Épület-
kategória (II. díj)

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

M. P. K.

KÖRNER József építész

országos lakáspályázat 2. Épület-kategória (II. díj)

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 80. l.

Körner József építész

MDK

Békéscsabai egyemeletes lakóházak,1949. repr.
Tatabányai lakóház repr.

Csordás Tibor:A tömeges lakásépités tervezési kérdései Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.9-10.sz. 259.l. 262.l.

Körner József épitész

MIK

Bonta János:A Magyar Épitőművészek Szövetsége MDP aktiva vezetősége 1955.évi április hó 26-i ülésének anyagából Magyár Épitőművészet 1955.IV.évf. 9-10.sz.315-317.l.

Körner József
építész

M.D.K.

Budapest jellegzetességeiről ír.

Budapest Városépítészeti Kérdései (1954) 58 lap.

MDK

Körner József

és Olcsai-Kiss Zoltán az alkotói a Kerepesi úti temetőben a szabadság mártírjai emlékére a közeljövőben felállítandó emlékművének.

Készül az emlékmű (képtelirat.)

Érdekes Ujság, Bp. 1958. július 26. 5. l.

MDK

Körner József épitész

II. kerületi pártház terve

Németh L: IV. Magy. Képzőm. kiáll.
Szabad Nép, 1954. jan. 18.

Körner József, építész MDK.

1959. márc. 21-én aratták föl a Kerepesi temetőben Körner József, Kossuth díjas építőművész és Olcsai Kiss Zoltán szobrászművész közös alkotását, a magyar munkásmozgalom nagy halottainak emlékművét.

–: Érenél maradandóbbat alkotott a magyar munkásosztály

Népszabadság, Sp. 1959. márc. 22. 1.l.

Körner József
építész

M.D.K.

A Dunaparti szállodák építészeti tervét dolgozza ki.

Magyar Nemzet, 1959. július 26.

Gárdonyi Jenő: Elkészült a Duna-parti szállodasor...

Sl

Skömer József
épitész

M.D.K.

Terveiralapján a Szentharomság utca és Uri utca sarkán két romhár ujjaépitését elkezdik.

Magyar Nemzet, 1959, julius 24.
G.J.: Helyreállitják a régi patin és várbeli ..... 5l.

Körner József, építész MDK

Az új Hungária szálló egyik tervezője.

L. M.: Tízemeletes házak 3-l

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. jan. 12.

Körner József, építész

7 Dk

A várpalotai városközpont rendezésére kiírt pályázaton másokkal közösen készített terve díjat nyert.

— : Hir

8-l.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. szept. 3

Körner József
építőművész

MDK

Kossuth-dijat kapott

Népszava, 1959. márc. 15.

Körner József

MDK

Uj iskola Tatabányán. repr.

A holnap a makettasztalon.
Népakarat. 1958. jan. 4.

Körner József épitész M.d.k.

Budapest. Óbuda 420 -as jelü épület repr.

Magyar Épitőmüvészet 1961. 5.sz. 20.1.

Körner József épitész M.D,K,

§ LAKÓTERV/

Tatbánya ,Ujváros beépitési terve

repr. makett

Magyar Épitőművészet 1960. 5.sz. 5.l.

M.IK.

KÖRNER József épitész

Bp. II. ker. lakóház (1951-52)
(majd tanácsház)

Rados.

346.

Rados Jenö: Magyar épitészettörténet Bp. 1961. 344

KÖRNER József építész

M.D,K,

Bp., Óbuda 420-as jelű épület

Repr.

Magyar Építőművészet 1960. 5.sz. 20. l.

KÖRNER József épitész

Tipus középmagas sávház a lágymányosi lakótelep II. ütemében

Társtervező: Vass Endre, Lajtai János

Vass Endre- Berestyánkói László Tipus középmagas sávház szerkezeti kialakitása
Magyar Épitőművészet 1961. szr 5.sz. 46. o.

MDK

Körner József

A KMP megalakulásának 40 éves évfor dulójára a kerepesi temetőben felállitják emlékművét., melyet Olcsai Kiss-Zoltánnal együtt készitett.

Esti Hirlap 27o sz. 1958. nov. 16 2 old.

M.D.K.

Körner József épitész
Kecskemét ,tanácsköztársasági emlékmü
szobrász: Herczegh Xáxx Klára

Benkhard Ágost: Tisztelt szerkesztőségi! Hozzászólás a " Kápzőművészek és épitőművészek" vitájához

Magyar Nemzet 1961. október 22. 10.1.

Körner József, építész

MDh

Oroszlány városközpontjának terveit kénitette Lőrincz Józsefjel együtt.

Repr.

~~—: Épülő lakótelepek~~

11.l

Népszabadság Bp. 1960. jan. 17. [Vidéki]

MDK

Körner József

tervezte a Kerepesi temetőben felállítandó mártir-emlékmű – mauzóleum – építészeti részét. (A pályadíjnyertes terv szobrait és domborműveit Olcsai-Kiss Zoltán mintázta.) (más adat nincs.)

d. m.: Az élet nagy nevelőiskola. Ország-Világ, Bp. 1958. április 9. 20. l.

Körner József

építész

A magyar munkásmozgalom halottainak emlékműve /Kerepesi Temető/ építési tervezője.

113.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

Körner József
építész

M.D.K

Beszélgetés „A Mártir emlékműről", méltatás.

Dutka Mária: A jövőbe nézünk
Magyar Nemzet, 1959. márc. 15

8l.

Körner József, építén MDK

A ön folyamán Törökornágban vet
Janáky Istvánnal és Zilahi Istvánnal.

Gárdonyi Jenő: Öt magar építén terveni
Törökornág legnagyobb
Livius-nállodájat.

Aszi Hirlap, II. érf. 8. n. 1917. jan. 11. pé.
8. old.

MDK

Körner József

építőművész

Magy. Építőművészek Szöv. Magyar Nemzet, 1954.
ápr. 16.

Körner József épitész

{ Lágymányosi lakótelep, rajz, (repr.)
{ terve Arbaj Sándorral

Tomay T: „Város" a fővárosban.

Népszava 1956 jan. 8. 84 évf. 7 sz. 3 l.

MEK

Körner József

dr.Mihályfi K: Modern plakát - művészi ujsághirdetés.
Magy.Iparmüv. 1929. 93-95 l.

MDK

Körner József építőművész

tervezte a munkásmozgalom mártírjai felállítandó emlékművének építőanyagát. (más adat nincs.)

Lukács Angéla: Műtermem a várbazárban.
Érdekes Ujság, Bp. 1958. április 2. 2. l.

MOK

Körmer József

tervét megvásárolták a Pesti Vigadó koncerttermének megtervezésére kiírt pályázatom. (repr.)

Gy. J.: Vita a Vigadóról.

Érdekes Ujság, Bp. 1952. október 5. 12-13. l.

MDK

Körner József építészmérnök, 5ooo frt-os
Ybl Miklós II. dij.

Bp. II. ker. párthéz terv

Kiosztották az "Ybl Miklós" épitőművészeti dijat
Magyar Nemzet 1953. nov. 2o. 3 l.

KÖRNER József épitész

NN: Művészek Találkozója a Műcsarnokban

Modalmi Ujság 1955 VI ért. 6 n. febr. 5, 8 l.

MDK

Körner J.építész

Budapesti II.ker.pártház

Major Máté:Építészetünk helyzetéről Csillag,X.évf.
1956.október 784.l.

Körner József Építész MDK

Bp. Knurr Pálné utca, lakóház tervezője
repr.

MagyÉp 1945-55.

Körner József, építész MDK

Üdülő a Római-parton.

2 repr.

MagyÉp 1945-55.

Körner József, építész MDK

Bp. A Dagály utcai "Szabadság" strand-
fürdő öltözőépületének tervezője.
repr.

MagyÉp 1945-55.

Körner József, építész MDK

Bp. II. Ker. Pártszékház.

2 repr.

MagyÉp 1945-55.

Körner József építész MDK

" A munkásmozgalom mártirjainak és nagy halottaié nak emlékműve." Olcsai Kiss háromalakos szobor kompoziciója Körner által tervezett térbe állitva. repr. 13.o.

Oelmacher Anna: Műteremlátogatás Olcsai Kiss Zoltánnál Műterem: 1958 I. évf. 6. sz. 10-13.o.

Körner Jézsef, MDK

építész

Az 1949. évi Mezőgazdasági Kiállitás főpavilonjának egyik tervezője.
(Vass Antallal)

repr.

MagyÉp 1945-55.

Körner József, építén MDK

+ Janáky István – Zilahi István –
Molnár Péter – Vass Antal

Gárdonyi Jenő: Öt magyar építész tervezi
Törökország legnagyobb
Luxusnáldodáját.

Mstr. Hirlap: II. évf. 8. n. 1957. jan. 11. pé.
8. old.

M.D.K.

Körner József
építész

Körner József és Olcsai Kiss Zoltán alkotásait a Kerepesi temetőben március 21-én avatják fel, a magyar munkásmozgalom hőseinek emlékműve lesz ez.

Napló.
Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr. 1.

9 l.

MDK

Körner József ,ép.

Terve: II. kerületi Pártház.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat. 24.l.

MDK

Körner József építész

V.M: ...a korszerü lakások kialakitására.
Népszava, 1959. nov. 29.

Körner József [építész] MDK

Janáky Isván - Körner József - Molnár Péter -

Vass Antal és Zilahy István

bemutatták és vitára bocsátották a terveket a Magyar Épitőművészek Szövetségében pénteken este. A szakemberek nagy elismeréssel fogadták.

Ø: Bemutatták a magyar épitészek isztanbuli szálloda-tervét.

Esti Hirlap: II.évf. 58.sz. 1957.márci 10. vas.
7. oldal

KÖRNER József építész M.É.K.

résztvett a pályázaton / felemelt megvétel 9000 Ft/

rep.

Társtervező: Körner András

Borosnyay Pál: Ajax A Szabadonálló üzletház Tervpályázata

Magyar Építőművészet 1962/2 36-39.l.

KÖRNER József épitész M.D.K.

részt vett a pályázaton/ II. dij: 11 000 Ft/

Mirgai László: A Bp. X. Fehér uti Sportliget Terv-pályázata

Magyar Epitőművészet 1962/2. 34-36.l.

Körner József, építész MDK

Körner József és Lázár János építészek tervei alapján a Lágymányoson felépült egy két-, ill. nyolcemeletes, három utcára néző lakóház.

-: Ház — háromszáz lakással 2.l

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. aug. 31.

MDK

Körner József

Mártir Emlékmü pályázat. Olcsai Kiss Zoltán és Körner József.

VI. Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Műcsarnok. 1955. Kat. 48.1.

MDK

Körner József mérnök
Olcsai Kis Zoltán szobrászmüvész pályatervének kivitelezője. A mártirok emlékmüvére kiirt pályázat elsőségét nyerték el.

Népakarat, 1957.szept.26.

Körner József, [építész] MDK

1. egyik 11000 ft-s második díjat nyerte.

—: Kihárdették a sportliget terapályázatának eredményét

ESTI HIRLAP Bp. 1961 dec 22.

M.D.K.

Körner József
szobrász

A kecskeméti Tanácskóztársasági
emlékművet ~~Kozács Isu~~ kerczeg
Klárával hőrösen alkottak.

Kozács Isuzsa: A kecskeméti Aranykomok Szálló
Művészet, 1963. december - 17 lap

M.D.K.

Körner József épitész

Lakóterv

Tatabánya Ujváros, blokkos lakóépületek

beépitési terve

/1960/

Magyar Épitőművészet 1962 /5. 59.l.

Körner József épitész M.D.K.

Résztvett a pályázaton

10 000 -FtDijazásban részesült /sorelás nélkül/

Kathy Imre:Várpaloták tervpályázat

Magyar Épitőművészet 1962/ 1. 46-49.l.

Körner József M.D.K.

"észt vett a CIRPAC első kiállitásán / a rendőrség betiltotta/

"sjor Máté: Egy épitész szubjektiv megjegyzései

Magyar Épitőművészet 1963/4. 58.l.

Körner József

szerepelt a Móra Ferenc Múzeumban rendezett köztéri szobrok kiállitásán.

"Mártiremlékmű/ Olcsay Kiss Zoltánnal/

Dér István: Három kiállitás.

DélMagyarország 1963. jun. 29.

Körner József, építész MDK

Tervét 10000 ft-ért megvásárol-
ták.

-: Kitárdeték az új Nemzeti Szinház
elhelyezésére kiírt tervpályázat
eredményét. 8. l.

NÉPSZABADSÁG bp. 1964. aug. 28.

Körner József épitész M.D.K.

Pályatervét 10 000 Ft-ért megvásárolták

Társtervező: Körner András

Kihirdették az uj Nemzeti Szinház elhelyezésére kiirt tervpályázat eredményét

Magyar Nemzet 1964. augusztus 28. 3.1.

Körner József, építész

MDK

Tervei alapján készül a tatabányai új megyei könyvtár székháza.

— Ma hallottuk

2

ESTI HIRLAP, Budapest, 1962. dec. 17.

MDK

Körner József

Tervét megvették 7000 forintért, a Vigadó újjaépitési tervpályazatán.

Cikk: Milyen lesz a Vigadó?

Népszabadság, 1957.szept.18.(Képpel.)

Skörner József
építész

M.D.K

A Munkásmozgalmi mártir
emlékmű megbízását Olcsai
Kiss Loltán sokrasszal nyerte el.

N. Pervés Éva: Olcsai Kiss Loltán
Művészet, 1965. március - 26 lap

Körner József, épílész MDK.

A könyvtár épületét tervezte.

(fénykép – szöveg)

– : A tatabányai új megyei könyvtárban 9

NÉPSZABADSÁG 1964. dec. 6.

Körner József
építész
(MATI)*

Lépcsőházanként
háromlakásos lakóház.
Épült Békéscsabán.

Fénykép utáni repr.
és alaprajz.

Építés-Építészet
1949. I. évf. 1-2. sz.
12. l.

Terveztetett

* Magasépítési Tervező
Intézet.

~~Lhgy~~

Tétel szám

Méret						Pénz			
m^1		m^2		m^3		Egységár		Összeg	
						frt	kr.	frt	kr.

Körner József

Római partiüdülő, 1952 terve

I-ker Tanácsház, 1953, terve

A fel kabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. Kiállítás - katalógus. 14 l.

Körner József

épitész

l. Szabad Művészet

1950. 11. n. 463 l.

~~505~~

Nyugta

380.– P azaz Háromszáznyolcvan pengőről, mely önzeget a kassai vodostói Rákóczi – ebédlőház faalkatrészeinek restaurálásáért 1941. évi augusztus hóra felvettem –

Kassa, 1941. július hó 31-en

[illegible]

[illegible]

M.D.K.

Körner József épitész

A Nemzeti Színház elhelyezésének és közvetlen környékének kialakitására kiirt tervpályázaton dijazva

10ooo Ft-os dij

Társtervező: Körner András

Magyar épitőművészet 1964 /6. 4-8.l.

Körner József, építész

M.D.K.

Zilahy Istvánnal és Nyeler Árpáddal közösen beépítési tervet dolgoznak ki 1959-ben a dunaparti szállodasor, megoldására, felhasznál va részben az 1946-ban kiírjuk pályázat gondolatait. A Duna szállót és a Thonet-udvart megtartják

Major Máté: A pesti Dunapart szivének városképi problémái

"BUDAPEST", Bp. 1966. IV.évf. máj. sz.

21. old.

M.D.K.

Körner József, építész

„1951-1952-ben épült II. ker. Párt-ház" jelzi az 50-es éverben „a személyi kultusz" idején eltorzult irányvonal nyomasztó hatását." [A budai humor ezt az épületet, ami ma Tanácsház, „párt-háratos" stílusúnak keresztelte el. Bri]

Major Máté hozzászólása a MTA ankétján "Az ujkori magyar müvészet periodizációjának problémái"-ról Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.1.sz. 12. old.

MDK

Körner József, építész

A Maglódi úti munkáslakóház tervét készítette.

1 : Hír

12.

NÉPSZABADSÁG | Bp. 1960 március 15.

Körner József

Körner/ J/ózsef/: Tatabánya-Ujváros, üzletházak~/Körner József épitész, Kecskés Tibor kertterv./ ä Müszaki Tervezés, 1967, 2.sz. 16-17. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

74. l.

~~Gádoros Sajós és~~

tovább Körner József

közösen terveztek

a MÁSZ pavilont a

bpesti Nemzetközi vásáron.

Kovács Zsuzsa: A centenáris B.N.V. kritikája. Új Építészet. 1948. 243. l. Képpel. 244. l. Képpel.

~~inisztéri iroda s. tiszt.~~

~~los másolat hiteléül:~~

A miniszter rendeletéből:

Dr. Tihamér Lajos s.k.
miniszteri osztálytanácsos.

A kiadvány hiteléül:

Jancsek

miniszteri iroda s.tiszt.

MDK

Körner József, építész

A Belváros tervezésére kiírt pályázaton 20000 ft-ért megvették tervét.

Pakots György: Híd a Váci utca felett

6

EST HÍRLAP Bp. 1967. dec. 4.

Körner József építész

Janákyval közösen részt vett az
(stambul hálló tervezésében/nem
épült meg)

Kortárs 1966 V. n. 757 old.

MDK

Körner József építész

Felszabadult Bp. művészete. N.Szal. 1960.

MDK

Körner József épített

Reklamkiadvány Bp. Műtrágyagyár. N.Szmrl. 1960.

<Körner József>

épitész? cikke

< > A Chinoin-gyár
gyermekotthona.
Új Épitészet
1948. 56-57. l.

helynek mondhatjuk (princeps Azaliorum). Nem csoda tehát, hogy a La Tène-vaskorból is elég érdekes és értékes anyag került a múzeumba. Kerámikában különösen egy szobi edényke hívja föl a figyelmet nemes formájával és még inkább pontozott vonalakból álló díszével, valamint fínom mívű fülével, mely az edénykébe bemászó szörnyeteget ábrázol. Silányabb utánzata a Szobbal szemközt fekvő Basaharc-ról került elő. Érdekes alkotás egy kis bronzszobrocska és még inkább egy bronz csüngő dísz.

A római kor emlékeiből művészi szempontból Silvanus pompás bronzszobra emelkedik ki,

<Körner József>

cikke

<> A székesfővárós
építkezési terve
1947-48-ban.
Új Építészet 1948.
2-5. l.

XIII. t. hasonló típusok) és 9 drb. római pénz barbár utánzata vagy egykorú hamisítványa.

Elég szép sorozat *Árpád- és vegyesházi* pénz, köztük Szent István Réthy L. Corpus Nummorum Hungariae I. 1. sz. 8 drb., Péter C. N. H. I. 8., Sámuel C. N. H. I. 10., I. Béla C. N. H. I. 15., II. Géza C. N. H. I. 63., 93., II. László C. N. H. I. 96., II. Endre C. N. H. I. 123., 128., 129., 148., 151., 153., 166., 173., 191., 196., de különösen 207. (friesachi típus), IV. Béla C. N. H. I. 236., V. István C. N. H. I. 301., 307., a bizonytalan hovatartozandóságú, bécsi fillért utánzó C. N. H.

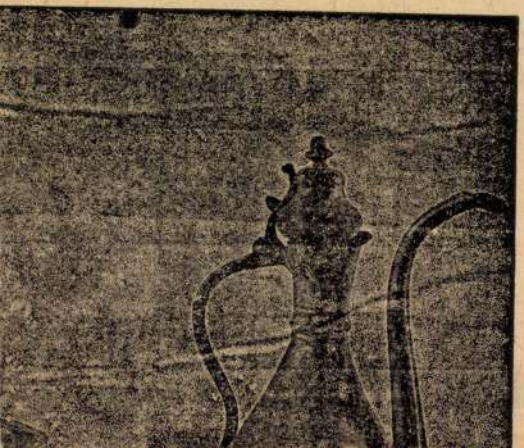

M.D.K.

Körner József épitész

Budapesti uj Sportcsarnok tervpályázaton
A/feladatnál dijazva
Társtervező: Körner András- Szentpály Imre

Magyar Épitőművészet 1966/6. 6.1 .

Körner József épitész M.D.K.

Budapesti uj Sportcsarnok tervpályázaton
B/ fealdatnál felemelt megvétel

Társterv zö: Körner András- Szentpály Imre

Magyar Épitőművészet 1966/6. 6.1 .

M.D.K.

Körner József épitész

Az isztambuli üdülőszállónél Janáky István
társtervezője , 1956.
A terv nem valósult meg

Kisdi Pál: Jankáy István
Magyar Épitőművészet 1966/3. 52.l.

Körner József

építész

mód

a

Tabéry Iván: Kereskedelmi épületek. Új Építészet. 1948. 5. [Új Csepel] sz. 197. l. Áruház — üzlethaz terve fentitől. repr.

hogy a felvételek körül
melyek nincsenek meg a
Bizottság fénykép gyűjte-
ményében.

Bpest 1930 VIII. 12

Dr Zentiváni

Nagyméltóságú

Vallás- és Közokt. Miniszteriumnak

Budapest.

Özv. Müllner Jánosné (fényképész) néhai
férje által magyarországi műemlékek-
ről készült felvétek körül egy nagyobb

Körner József épitész M.D.K.

Dijazva a pályázaton / 15ooo Ft II. dij /

Társtervező: Körner András

Három dijat nyert egy épitészkollektiva a debreceni pályázaton

Magyar Nemzet 1966. nov. 9. 7.1.

Körner József, építész

L.: Olszai Kiss Zoltán

B.R.Zs.: Olszai Kiss .... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. dec. 11.

Körner József épületén

Veszprém város új arculatának építésén dolgozott Dul Dezső és a már nem élő Körner József építészek.

Urnákink is látni fogják.

1945. X. 23. 20:21 TV. 2. műsor, N.

Körner József, építész

Vita. L.: Havassy Pál

Dr. Tombor T.: Építészek és .... 397-398.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970 júl. XX/7.

Körner József építész (1907-1971) 1)

Hajós Alfrédnál eltöltött évek után alapító tagja lett a magyar CIRPAC csoportnak. Lakóépületek, kiállítási pavilonok, üzletek, díjnyertes pályázatok jelzik tehetségét. A felszabadulás után alkotta a Dagály utcai strandfürdőt a MÁVAG öltözőépületét, a II. Ker.-i pártszékházat.

dr. Szabó János: Körner József

Magyar Építőművészet, 1971. V/ 64. old,

Körner József építész 2.) Folytatás.

A lágymányosi és óbudai kísérleti lakótelep, a vezprémi szálloda, a tatabányai üzletház, könyvtár, munkásszálló művei. Az utolsó mű, melynek elkészültét már nem érhette meg a Venyige utcai munkásszálló. Volt stahanovista, az Építőipar Kiváló Dalgozója, kitüntették a Munkaérdemrend ezüst fokozatával.

dr. Szabó János: Körner József

Magyar Építőművészet, 1971 IV/ 64 old.

Körner József építész 3.) Folytatás.

1953-ban elsők között nyerte el az Ybl-díjat, 1959-ben Kossuth-díjas lett a Munkásmozgalmi Emlékmű megalkotásáért.

dr. Szabó János: Körner József.

Magyar Építőművészet, 1971 IV/ 64. old.

Körner József építész.

Tatabánya-Újváros munkásszálló és lakóházak építése. (Lakótelep)

Magyar Építőművészet, 1971 évf. / 2 fald.

Körner József

építész

Hosszú időn át részt vett a CIAM magyar szeportjának munkájában.

Gábor Eszter: A CIAM magyar szeport, 1928-1938. 8.
Akadémiai Kiad. 1972.

Körner József

A CIRPAC magyar szekciójának tagja: építészetünk és környezetkultúránk /beleértve a tárgyformálás — és iparművészetünk/ megújhodásáért, szocialista tartalmú kifejlődéséért dolgozott.

Ipari Művészet, Cikkgyűjtemény, 1963. 1. sz., 9. l.

Körner József

építési

A CIRPAK námokban 2 alkotását publikálták.

Gábor Eszter: A CIAM magyar pozíciója

Akadémiai Kiadó 1972. 23.

Körner József

épitette a magyar CIRPAC szellemében Békéscsabón a háromlakásos lakóépületeket.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

123P

Zörnek József

a XI. Lágymányosi lakónegyed épületeinek tervezője. /1955-60/.

Benza László, Bernát György, Erdei Ferenc
Alk.: Budapest lexikon, Budapest 1973.

1335

6357

Körner József

alkotta a Munkásmozgalmi Pantheon
épitészeti részét a Kerepesi temetőben.

Berza László, Bernáth György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13350

3448

Körner József

építész, Ibl-, Kossuth díjas (1958), számos mű alkotója, Olcsai Kiss szobrásszal tervezte a Munkásmozgalmi emlékművet. (1959)

Merza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973

13357

5941

Körner József építész M.D.K.

LAKÓTERV

Megyei könyvtár, Tatabánya-Ujváros repr.

Társtervező: Lázár János

Belsőberendezés: Körner József

Tervezés: 1961

Épitès: 1962-64.

Magyar Építőművészet 1966/6. 9-13.1.

M.D.K.

Körner József épitész

Megyei könyvtár, Tatabánya-Ujváros, repr.

tervezés: 1961.

Épitès: 1962-64.

~~Társtervező~~: L belső berendezése

Épitész: Körner József, Lázár János

Magyar Épitőművésezet 1966/6. 9-13.1.

Körner József

K/örner/ J/ózsef/: Megyei Könyvtár. Tatabánya-Ujváros. /Körner József, Lázár János épitész, Molnár Péterné kerttervező/ - Magyar Epitőművészet, 1966. 15. évf. 6. sz. 9-13. l. Képekkel.

K/örner/ J/ózsef/: Tatabánya-Ujvárosi megyei könyvtár. /Körner József, Lázár János épitész/ - Müszaki Tervezés, 1966. 8.sz. 3-5.l. Képekkel.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 248. l.

Körner József

A II. ker. Pártszékház /1952–1953/ építője. Körner a magyar CIRPAC-szekció, majd az UÉK tagja. Az épület a „holozoló" barokk-klasszicizáló formák „továbbfejlesztésének" követésére példa.

289. l.

Körner József

Fanáky István munkatársa az Isztambul szálloda tervezésében. Még: Molnár Péter, Vass Antal, Zilahy István.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 395.l.

Körner József

Született Budapesten 1907-ben. Építész. Tanulmányai: Műszaki Egyetem Gyesl. Tervező: Lakóterv-nél. 1959: Kossuth díjas. A Kerepesi temető Mártírok Emlékmű tervezője

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334p

168 l.

Körner József építész

A munkásmozgalmi mártíremléknű építészeti részét az azóta elhunyt művész tervezte meg. Olcsai Kiss Zoltán szobrászművész készítette el a reliefet.
Körner József a Vígszínház újjáépítője.

Ország Világ, Bpest, 1972. márc. 22.

Körner József

Jelenleg az ÉM Laró és Kommunális Épületeket tervező vállalat csoportvezetője. 1956 több magyar építésszel együtt megbízást kap az istanbuli Kavala szálló tervezésére.

Ki hicsoda? Életrajzi lexikon. / Fonó Györgyné, Kis Tamás / Budapest, 1969 302 l.

Körner József

Ibl díjas (1953), Kossuth díjas (1958), –
Több művei: A Külkereskedelmi Mi-
nisztérium Honvéd utcai épülete (1949),
Munkásmozgalmi emlékmű a Kerepesi
temetőben.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. (Fonó
Györgyné, Kis Tamás), Budapest, 1969. 302 l.

Körner József

(1907)-építész. A Budapest-i Műszaki Egyetemen tanul. 1932-47 önálló tervező építész. 1947-különböző áll. tervező intézetekben dolgozik.

Ki hicsoda? Életrajzi lexikon. /Fonó György, Kis Tamás/ Budapest, 1969.
1-6171

302 l.

Körner József

Szálloda, Veszprém /Körner József építész, Kecskés István iparművész/. - Magyar Építőipar, 1968.1.szz 18-19.l. - Müszaki Tervezés, 1968.2.sz.18-2o.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l. 156.l.

Körner József

E művet Olcsai-Kiss Zoltán szobrász-művészzel 1959), tatabánya-újvárosi m. könyvtár (1963), 1500 személyes munkásszálló (1965-66), veszprémi szálloda. (1965)

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. /Fonó Györgyné, Kis Tamás/, Bpest, 1969. 1-617 l

300 l

MDK

Körner József építőművész

és Olcsai Kiss Zoltán szobrászművész közös alkotása, a munkásmozgalom mártírjainak emlékműve a Nemzeti Pantheonná átalakítandó Kerepesi temetőben kerül felállításra.

A munkásmozgalom mártírjainak emlékműve.

Érdekes Ujság, Bp. 1957. október 5. 17. l.

MDK

Körner József építőművész

és Olcsai Kiss Zoltán szobrászművész közös tervét fogadták el kivitelezésre a munkásmozgalom mártírjainak emlékét megörökítő emlékmű pályázatán. A fehér mészkőből készülő emlékmű 40 méter széles lesz, ugyanilyen hosszú, trapezoid alakú oszlopcsarnok 5 méter magas, közepén szoborcsoporttal és a két szélén domborművel.

A munkásmozgalom mártírjainak emlékműve.
Érdekes Ujság, Bp. 1957. október 5. 17. l.

Körner József
és Olcsai Kiss Zoltán

A munkásmozgalom hőseinek
emlékműve, 1959, Kerepesi temető"

A felszabadult Budapest műemlékei.
Kiállítási katalógus, Budapest,
1960. 23 l.

Körner József, építész MDK.

A kormány a Kossuth-díj II. fokozatával tüntette ki a művészt az 1958. ébben elkészült nagyszabású, a munkásmozgalom halottainak állított emlékmű megalkotásáért
[Kerepesi temető]

(A díj egyenlő arányban megosztva Olcsvai Kiss Zoltán szobrászművészel.)

—: A 1959. évi Kossuth-díjasok

Népszabadság, Bp. 1959. márc. 15. 4. l

M.D.K.

Körner József épitész

Veszprém, veszprém -szálló, 1966-1967, repr.

Magyar Épitőművészet 1968/4. 12.1.

MDK

Szokolay B: Művészeti szemle. Erdélyi Helikon.
1929, I[1].évf. 1.sz.

MI

Körner József 2oo pengős dij

193o évi plakátkongresszus... Magy. Iparművészet, 1929. 171 l.

Körner József és

Csillag Vera

cód 1

az alábbi kongresszus plakátpályázatán tervüket megvettek -

Építő Ipar - Építő Művészet. 1929. 132. l.

(A Nemzetközi Építési Kongresszus.)

felelően faragja ki, helyezi el. Ép
útján a 71. sz. alakos kapubéllet k
hajtó, nyakuknál összekötött oros
pillérhasáb élére, a figurát keretel
legnagyobb részét elfoglalja. A szak
töst visel, föléje dúsan redőzött köp
elé húzva kezébe tartja. *(76. kép.*
arkangyal, vagy szent, mint Maros
lött hiányzik az aureola. Kétségtele
próféta ábrázolásával van dolgunk
les, Arles (S. Trophime) portál pla
stílus közvetlen hatása alatt alakul
típus prófétaszobrai. A modenai sz
rarában, Cremonában. Piacenzába
Vilmos és Miklós mester tanítvány
kítják tovább a délfrancia motívu
lami, parmai és fidenzai prófétái
kat ér el.

Nem ismerünk, de nem is tét
mely a székesfehérvári prófétának
inkább a magyar fejlődés vonalába
len olasz elődjét megnevezni. Le

[1] GEREVICH: 187. l.

[2] MAROSI: 399. l. — HENSZLMANN á
v. ö. HENSZLMANN: *Ókeresztény*, 57. l.; ÉBE
faragványok, 34. l.

Körner József

Weekendház a Népszigeten

Preisich Gábor:

C.I.R.P.A.C. A magyar szekció legujabb munkái Tér és Forma. 1932. 392. 393 l. (Képekkel és alaprajzokkal.)

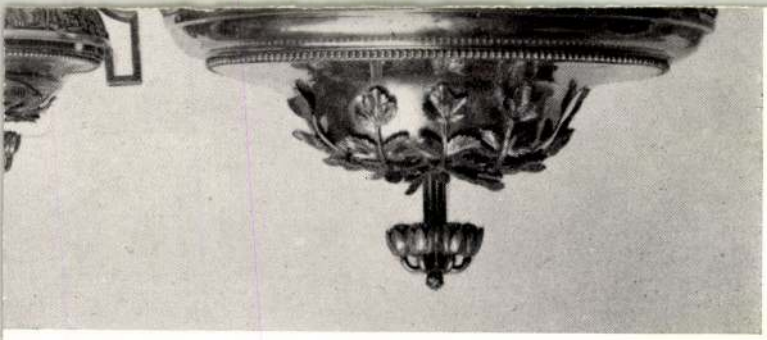

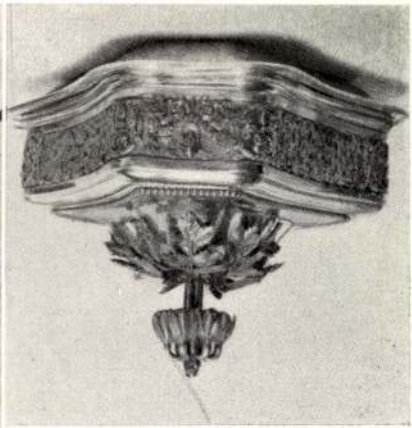

Körner József

Körner József okl. épitész. V.
Sziget-u. 38. 123-329

Bpstairb. 1940 - sept

Körner József

Budapesti Nemzet-
közi vásár 1933.
Keszler kávé pa-
villon.
Fenti szverte

Repr.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1933. 86. l.

Körner József

l.
Magyar Grafika
1929. 241. l

Lásd it Romer
cikket

Körner József

épitész

iród

z

Pica

Körner József

és Rosenberg József

Céd épitészek

A görögországi Orfelinat Ameleion nemzetközi tervpályázatot hirdetett egy Athén közelében épitendő 800 ágyas árvaházra. Az első díjat fentiek nyerték meg.

Tér és Forma

1938. 76. l. (Magyar épitészek sikere Görögországban.)

Nem magyar honosokat nem						

Töry Gusztáv VII. 214

Körner József

iparművész.

Reklam pavillon, kombinált háló- és nappali szoba. Repr. Résztvett a Cirpac magyar csoportjának kiállitásan.

Tamás galéria 1934

Tér és Forma

1935. 1. sz. 19. l.

Körner József

építész

A Kessler-család
pavillonja az 1933.
évi Budapesti Nem-
zetközi Vásáron.

Kende Ferenc

A kereskedelem és
ipar építészetéről. III.

Tér és forma

1933. 192. l

Képek

Körner József

Decorative Art 1937

Edited by C. G. Holme.
The Studio Ltd. London.

Emlék

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 145. l.

Körner József

A Magyar Lajos gépszijgyár rt. pavillonja
Tervezte: Körner József

Foto

A Zsolnay-gyár pavillonja
Tervezte: Herquet Rezső

Foto Guttmann és Rédner

I Z E T K Ő Z I V Á S Á R R Ó L

KÖRNER József építész

Építészet és tervezés Magyarország 1945-1956.
Bp. OMHv Ép,Muz.,1992
15, 26, 21, 49, 52, 111,

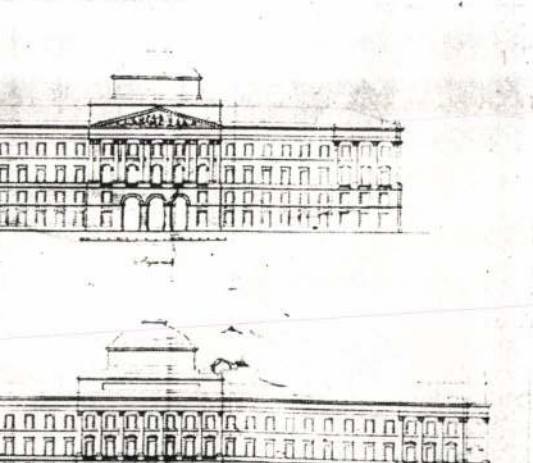

festő és rajztanár Magyar Athenaeum terve, 1841

ANNES mester 1508. december 19-től átveszi az
ri székesegyházban az orgonista tisztét. (Détshy,
gri várszékesegyház 4. old.)
ANNES → Fontana kőművesmester legénye
52-ben dolgozik az egri várban. (Détshy, Munká-
k I. 176. old.)
EL József egri harangöntő. Meghalt 1768-ban,
vegye, Kristelli Rozália férjhez megy Isztl (→ Jus-
) József egri harangöntőhöz és így 1770-től utób-

KÖRNER József épített

PRAKFALVI Endre: Tornyok és ideológiák : Elmélet és gyakorlat építészetünkben, 1945-1956. = Valóság, 1992.4. 105 p.

II. ker. Pálthai

Körner Jenő

grafikus

erőd

Rosner modern Plakát

képei

o Szent Kristóffal.

Theodor Körner, író, festő

1812-15 között a Bécsben tartózkodó Kisfaludy Károllyal igen jó viszonyban volt és példaképe lett Kisfaludynak. 56.o.

Vayerné Zibolen Ágnes: Adalékok Kisfaludy Károly Művészi pályájának alakulásához. 51.o.

A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve. 7. 1967-68. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.